

Эки Ыйык Харамдын кызматчысы
Падыша Абдуллах бин Абдул Азиз Аалы Сууд
тарабынан Аллаһ Тааланын жолунда вакуф.
Сатууга болбойт

Акысыз таратылат

Падыша Фахд атындагы
Кураан басмаканасы Комплекси

قَالَ وَالْأَمْرُ لِبَنَاتِ نَعْمَ هَذَا الْفَضِيلُ الشَّيْخُ وَرَفِيقُ مَعَالِيهِ
 تَالِيَهُ لِمَنْ لَمْ يَشْرَعْ لِي الْمَلِكِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
 مَلِكِ الْمَلِكِ الْعَرَبِيِّ الشُّعْرُ وَبَنَاتُ

وَقَفَّ يَدَهُ تَعَالَى مِنْ خَادِمِ الْحَرَمَيْنِ الشَّرِيفَيْنِ
 الْمَلِكِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ آلِ سَعُودٍ
 وَلَا يَجُوزُ بَيْعُهُ
 بِسُورَةِ مَبَاحَاتٍ

مَجْمَعُ الْمَلِكِ فَهْدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الشَّرِيفِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمة

بقلم معالي الشيخ: صالح بن عبدالعزيز بن محمد آل الشيخ
وزير الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
المشرف العام على المجمع

الحمد لله رب العالمين، القائل في كتابه الكريم:

﴿... قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾.

والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد، القائل:
«خيركم من تعلم القرآن وعلمه».

أما بعد:

فإنفاذاً لتوجيهات خدام الحرمين الشريفين، الملك عبدالله بن عبدالعزيز آل سعود، - حفظه الله -، بال العناية بكتاب الله، والعمل على تيسير نشره، وتوزيعه بين المسلمين، في مشارق الأرض ومغاربها، وتفسيره، وترجمة معانيه إلى مختلف لغات العالم.

وإيماناً من وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد بالمملكة العربية السعودية بأهمية ترجمة معاني القرآن الكريم إلى جميع لغات العالم المهمة تسهيلاً لفهمه على المسلمين الناطقين بغير العربية، وتحقيقاً للبلاغ المأمور به في قوله ﷺ: «بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً».

وخدمة لإخواننا الناطقين باللغة القيرغيزية بطيب لمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة أن يقدم للقارئ الكريم هذه الترجمة القيرغيزية التي أعدها فضيلة الشيخ شمس الدين حكيموف، وراجعها من قبل

المجمع كل من فضيلة الشيخين أيدرييك كابولوف، ونعمة الله كاداييف.
ونحمد الله سبحانه وتعالى أن وفق لإنجاز هذا العمل العظيم الذي نرجو أن
يكون خالصاً لوجه الكريم، وأن ينفع به الناس.
إننا لنذكر أن ترجمة معاني القرآن الكريم -مهما بلغت دقتها- ستكون قاصرة
عن أداء المعاني العظيمة التي يدل عليها النص القرآني المعجز، وأن المعاني التي
تؤديها الترجمة إنما هي حصيلة ما بلغه علم المترجم في فهم كتاب الله الكريم،
وأنه يعثر بها ما يعثري عمل البشر كله من خطأ أو نقص.
ومن ثم نرجو من كل قارئ لهذه الترجمة أن يوافي مجمع الملك فهد لطباعة
المصحف الشريف بالمدينة النبوية بما قد يجده فيها من خطأ أو نقص أو زيادة
للإفادة من الاستدراكات في الطباعات القادمة إن شاء الله.
والله الموفق، وهو الهادي إلى سواء السبيل، اللهم تقبل منا إنك أنت السميع
العليم.

Даават, багыттоо, вакуф жана Ислам иштери
министри, "Мужаммаа Малик Фахд" басма
комплексинин генералдык башкаруучусу,
Улуу-урматтуу Шейх Салех бин Абдул Азиз
бин Мухаммад Аалы Шейх тарабынан
жазылган

Баш сөз:

Өзүнүн Улук Китебинде "Силерге Аллах тарабынан Нур
жана Анык Китеп келди" деген ааламдардын Раббисине
мактоолор болсун! Ошондой эле, "Силердин эң жакшынар
– Кураанды үйрөнгөндөр жана үйрөткөндөр"-деген, элчи-
пайгамбарлардын эң бийик даражалуусу, пайгамбарыбыз
Мухаммадга Аллахтын салават-саламдары болсун!

Андан кийин:

Эки Ыйык Харамдын кызматчысы, Азирети Падыша
Абдуллах бин Абдул Азиз Аалы Сууд – Аллах аны сактасын
– ар качан Аллахтын Китебине көңүл буруп, Анын
маанилеринин котормосун жана түшүндүрмөсүн ааламдагы
ар кайсы тилдерде басып чыгарууга жана Жер шарынын
батыш-чыгышындагы мусулмандарга таралуусуна түздөн-
түз көрсөтмө бериш келет.

Сауд Арабиясынын даават, багыттоо, вакуф жана Ислам
иштери министрлиги дагы пайгамбарыбыз саллаллоху
алайхи ва салламдын "Менден бир аят болсо да, элдерге
жеткиргиле!" деген осуятын аткаруу үчүн Кураани Карим
аяттарынын маанилерин жана анын түшүндүрмөлөрүн араб
тилинде сүйлөбөгөн аалам элдеринин тилине жеңил жана
түшүнүктүү таризде которууга олуттуу көңүл бурат.

Урматтуу окуучу! Жогоруда айтылгандарды эске алуу
менен жана кыргыз тилинде сүйлөгөн бир туутандарыбызга
кызмат кылуу максатында Медина Мунаварадагы

"Мужаммаа Малик Фахд" басмаканасы колунуздагы кыргыз тилиндеги котормону сиздер үчүн чын көңүлдөн сунуштайт! Котормо ишин пазилеттүү Шейх Шамсуддин Хакимов аркалаган. Ал эми, аны редакциялагандар: Шейх Айдарбек Кабулов менен Шейх Нематулла Кадаев.

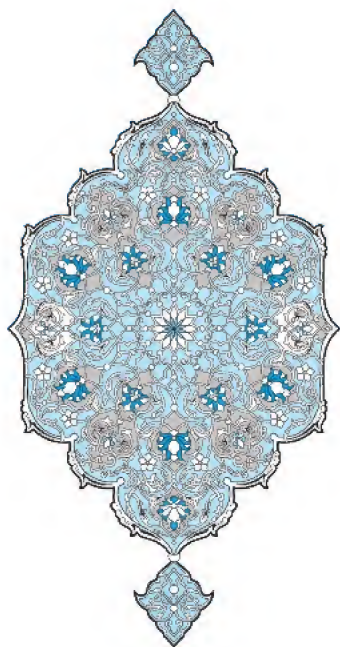
Мына ушундай улук ишти аткарууга насип кылган Аллах Таалага чексиз мактоолор айтабыз! Бул ишти Өзүнүн гана ыразычылыгы үчүн болушун насип кылсын жана жаамы журтка пайдалуу кылсын!

Баарыбызга маалым: Кураани Карим маанилеринин котормосу, ар канча жеткиликтүү болбосун, Моожиза-Кермет Кураандын түп нуска тексттери далаалат кылган улук маанилерди толук ачып бере албайт. Демек, бул котормодогу маанилер котормочунун Кураанды түшүнүүдөгү жеткен чегинин мөмөсү гана деп түшүнсөк оң болоор. Анткени, котормочу дагы бардык адамдардай ката-кемчилдиктерден кур эмес.

Ошондуктан, бул котормону окуган окуучулардан, эгер анда кандайдыр ката-кемчилдикти же кошумчаны байкаган болсо, Медина Мунаварадагы Кураан басмаканасына кабар кылып коюусун суранабыз. Аллах Кааласа, биз кийинки басылмаларда ал пикирден пайдаланабыз.

Максатка жеткирүүчү жана Тура жолго салуучу – Аллах!

О, Аллахым! Бизден амалдарыбызды кабыл кыл! Өзүң Угуучу, Билүүчүсүн!

1 «Фатиха» сүрөсү¹

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

1. Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын аты менен (баштаймын).
2. Ааламдардын Раббиси – Аллаһка алкыш-мактоо болсун!²
3. Ал – Ырайымдуу, Мээримдүү.
4. Кыямат Күндүн падышасы.
5. «Жалгыз Сага гана сыйынабыз жана Сенден гана жардам сурайбыз!»³
6. (О, Жараткан!) Бизди Туура Жолго баштагың!⁴
7. Өзүң жакшылык берген адамдардын⁵ жолуна (баштагың). Каарыңа учурагандардын жана адашкандардын⁶ жолуна эмес».

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ

إِلَهِ الْعَالَمِينَ إِلَهِ الْغَيْبِ

أَفِيدَتِ الْوَيْحَاتِ الْغَيْبِ

يَوْمَ الدِّينِ أَصَمَّتْ عَلَيْهِمْ عَمَّا مَغْضُوبٍ

عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

- 1 Бул сүрө Маккада түшкөн жана 7 аяттан турат. «Фатиханын» мааниси «Ачуучу», Айткени, Кураани Карим дал ушул сүрө менен ачылат жана башталат.
- 2 Бул аятта Аллаһ Таала Өзүн бизге «Ааламдардын Раббиси» деп тааныштырып жатат. Арабдардын «Рабб» деген сөзүн кыргызчага которгондо «Башкаруучу», «Ээ», «Кожоюн» жана «Тарбия кылуучу» деген маанилерди билдирет.
- 3 Аллаһ Таала «Фатиха» сүрөсүнүн ушул аятынан баштап, сүрөнүн акырына чейин момун мусулмандардын атынан сүйлөйт. Мусулман адамдар күнүмдүк беш убак намаздарында «Фатиха» сүрөсүн 32 жолу кайталап окушат. Демек, алар Аллаһка күнүнө 32 ирет «Жалгыз Сага гана сыйынабыз, Сенден гана жардам сурайбыз» деп айт бершет.
- 4 Бул аятта айтылган туура жол (сиратал мустахим) бузулбаган, бурмаланбаган таза, пакиза Ислам Дини.
- 5 Ал адамдар бул дүйнө жашоосунда адашпай, Аллаһка жамап көрүлбөй жашаган пайгамбарлар, шейиттер жана пайгамбарлар алып келген жолго түз-туура ээрчиген салих (таза) момундар.
- 6 Аллаһтын каарына учурагандар – жөөттөр, ал эми, адашкан коомдор – христиандар. Алар «Ыйса – Кудай жана Кудайдын уулу» деген ишенимдеринен улам адашкан болсо, яхудийлер Муса алып келген Чындык менен таанышып, аны кабыл алгандан соң, билип туруп Аллаһка башка нерсени (Алтын музоону) шерик кылгандары жана көп пайгамбарларды өлтүрүшкөндүктөн улам Аллаһтын каарына жолуккан.

2 «Бакара» сүрөсү¹

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Мим.²
2. Бул китепте³ эч күмөн жок. (Ал) такыба кишилер үчүн Туура Жол.
3. Алар кайыпка ишенишет, намазды толук аткарышат жана Биз ырыскы кылып берген нерселерден кайырсадака кылышат.
4. Дагы алар, (о, Мухаммад) сага түшүрүлгөнго (Кураан-Сүннөткө) жана сенден мурда түшүрүлгөн нерселерге (Тоорат, Инжил, Забур китептерине) да ыйман келтиришет жана Акыретке анык ишенишет.
5. Ошол адамдар гана Раббиси тарабынан (келген) Туура Жол үстүндө жана ошолор гана жеңишке жетүүчүлөр.
6. Чынында, сен каапырларды (тозоктон) коркутсаң деле, коркутпасаң деле айырмасы жок, ыйман келтиришпейт.
7. Аллах алардын жүрөктөрүнө жана кулактарына мөөр басып, көздөрүнө парда тосуп койгон. Жана (Акыретте) алар үчүн чоң азап бар.

الْعَمَّ

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ۝١

الَّذِينَ يُؤْتُونَ زَكَاةً وَيَسْتَمِرُّونَ الصَّلَاةَ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ۝٢

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ
قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۝٣

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝٤

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ
أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٥

خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ
أَبْصَارِهِمْ غَشْوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝٦

1 Мединана түшкөн. 286 аяттан турат. «Бакара» кыргызча «Уй» деген мааниде.

2 Кураанда кээ бир сүрөлөр ушул сыяктуу тамгалар менен башталат. Бул тамгалардын мааниси жалгыз Аллахтын Өзү билет.

3 Анып Аллах Таала тарабынан келгендигинде.

8. Адамдардан кээ бирөөлөрү «Аллаһка жана Акырет күнүнө ишендик» дешет. Бирок, ишенишкен (ыймандуу) эмес.
9. Аллаһты жана момундарды алдамакчы болушат, бирок өздөрүн гана алдап жаткандарын сезишпейт.
10. Жүрөктөрүңдө оору бар. Аллаһ оорууларын дагы көбөйттү. Жана жалган сүйлөгөндөрү себептүү алар үчүн жан ооруткан азап бар.
11. Эгер аларга «Жер бетинде бузукулук кылбагыла»-деп айтылчу болсо, «Биз – оңдоочуларбыз»-дешет.
12. Көңүл бургула! Алар – анык бузукулар. Бирок, өздөрү (муну) сезишпейт.
13. Дагы аларга «Адамдар (сахаабалар) ыйман келтиргендей ыйман келтиргиле»-деп айтылса, «(Ушул) акылсыздар сыяктуу ыйман келтиребизби?!»-дешет. Көңүл бургула! Өздөрү анык акмак! Бирок, (муну) билишпейт.
14. Ыймандуу кишилерге жолукканда: «Биз ыйман келтирдик»-дешет. Ал эми, өздөрүнүн шайтандары (чоңдору) менен жалгыз калышса: «Биз силер мененбиз. Биз аларды шылдың кылуудабыз»-дешет.
15. Аллаһ өздөрүн шерменде кылат жана баштары айланганча каапырчылыкта жүрүүлөрүн узартат.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

يُخَادِعُونَ اللّٰهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ
إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا
نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾

إِلَّا أَنَّهُمْ هُمُ الْفٰسِدُونَ وَلٰكِنْ
لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ
قَالُوا أَلَمْ نَأْمُرْ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ إِلَّا أَنَّهُمْ
هُمُ السُّفَهَاءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَإِذَا قُلُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِنَّا خَلَقْنَا
إِلَىٰ شَيْطٰنٍ مِّمَّنْ قَالُوا إِنَّمَا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ
مُسْتَهْزَءُونَ ﴿١٤﴾

اللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدِّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾

16. Алар – Туура Жолдун ордуна адашууну сатып алгандар. (Бул) «соодалары» пайда бербеди жана Туура Жолго түшүүчү болушпады.
17. Алардын мисалы бирөөдөн от сурап жаккан кишилер сыяктуу. От эми гана тегерегин жарытты эле, Аллаһ (капыстан) нурун кетирип, аларды караңгылыктарда, көрбөй турган абалда калтырды.
18. (Дагы алардын мисалы) дүлөй, дудук жана сокур (сыяктуу). Демек, (адашууларынан) эч кайтышпайт.
19. Же болбосо караңгы, күркүрөктүү, чагылгандуу асмандан нөшөрлөгөн жамгырда калган кишилерге окшойт. Чагылган чартылдаганда өлүмдөн коркуп, манжаларын кулактарына тыгып алышат. Аллаһ каапырларды ороп алуучу.
20. Чагылган көздөрүн сокур кыла жаздайт. Жарык тийген сайын (бир аз) жүрүп алышат, караңгы болгондо токтоп калышат. Эгер Аллаһ кааласа кулактарын жана көздөрүн (гап-тапыр) жок кылып коймок. Аллаһ бардык нерсеге Кудуреттүү.
21. О, адамдар! Силерди жана силерден мурункуларды жараткан Раббинерге ибадат кылгыла, таакыбалуу болсоңор ажеп эмес.
22. Ал силерге жерди төшөк, асманды чатыр кылды жана асмандан суу түшүрүп, силерге ырыскы болсун үчүн аны менен көп мөмөлөрдү чыгарды. Эми, билип туруп

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ
فَمَا يَصِيرُ إِلَيْهِمْ وَمَا كَانُوا
مُعْتَدِينَ ﴿١٦﴾

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا
أُصْبِحَ مِنْهَا حَاقًا ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِ
وَتَرَ كُهُم فِي ظُلُمٍ أَلَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

صُدُّوا بِكُمْ عَنْ قُلُوبِهِمْ لَا يَمَسُّهُمْ فِي مَا
كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٨﴾

أَوْ كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمٌ وَرَعْدٌ
وَنُورٌ يَجْعَلُونَ أَصْبَعَهُمْ فِيهِ إِذَا يُهْمُونَ
الضُّلُوعِ حَدًّا لِّلنُّورِ وَاللَّهُ يُلْهِمُ الْكُفْرَ ﴿١٩﴾

يَكَادُ الْبَرْقُ يَغْطِيهِمْ أَنْصَرُّهُمْ كَمَا أَنْصَبَ
لَهُمْ مَشْأُوهُ إِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَرِهِمْ
لَٰنَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ
سِنَانًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ
الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لَهُمْ أَسْدَادًا

Аллаһка (башка нерселерди)
теңдеш кылбагыла!

وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

23. Эгер силер, пендебизге
(Мухаммадга) Биз түшүргөн
Кураандан күмөндө болсоңор,
ошонун дал өзүндөй бир гана сүрө
келтиргилечи?! Дагы Аллахтан
башка (колдоочу) күбөңөрдү
да чакыргыла, эгер чынчыл
болсоңор!

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا
بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

24. Эгер (андай сүрө) жарата
албасаңар – эч качан жарата
албайсыңар – отуну адамдардан
жана таптардан болгон, каапырлар
үчүн даярдалган Тозоктон
корккула!

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
وُقُودُهَا النَّاسُ وَالْجِبَارَةُ أُعدَّتْ
لِلْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾

25. (Жүрөктөрү менен) ишенип,
(дене мүчөлөрү менен) жакшы
амалдарды жасаган адамдарга,
астынан дарыялар аккан Бейишти
сүйүнчүлө! Алар ар качан
Бейиштен бир мөмө ооз тийчү
болсо: «Биз муну(н окшошун)
мурда жеген болчубуз»-дешет.
Жана аларга (көрүнүшү жана
даамы) бири-бирине окшош
мөмөлөр берилет. Алар үчүн
Бейиште таза-пакиза жубайлар бар.
Алар Бейиште түбөлүк калышат.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ رِزْقًا لَوُوا
هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَنُوبُوا بِهِ
مُسْتَكْبِهِينَ وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٩﴾

26. Аллаһ бир чиркейди же андан да
майдараак (курт-кумурскаларды)
мисал келтирүүдөн тартыпбайт.
Биймандуу адамдар ал мисалдын
Раббиси тарабынан келген чындык
экенин билишет. Каапырлар
болсо, «Аллаһ муну мисал
келтирүү менен эмнени каалаган?»
дешет. (Аллаһ) бул мисал менен
көп адамдарды адаштырат,
көп адамдарды Туура Жолго

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَعِيزُ أَنْ يَقْبِضَ مَثَلًا
مَّا يَوْصَفُ ۚ قَدْ أَفْقَاهَا إِنَّمَا الَّذِينَ آمَنُوا
فَتَعْمَلُوا أَنََّّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَنَّمَا
الَّذِينَ كَفَرُوا أَفْقَهُلُوا مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ
بِهَذَا مَثَلًا ۚ يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا
وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ
إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٢٠﴾

баштайт. Аллах аны менен бузуку адамдарды гана адаштырат.

27. Алар Аллахка берген убадаларын, бекемдегенден кийин деле буза беришет, Аллах улануусун буюрган нерселерди¹ үзүшөт жана жерде бузукулук кылышат. Мына ушул адамдар зыян тартуучулар!

28. Силер кантип Аллахка каапыр болуудасыңар?! Ал өлүк денсеңрге жан берип тирилткен. Кийин силерди өлтүрүп, андан соң (кайра) тириетет. Кийин (эсеп берүү үчүн) Анын Өзүнө кайтарыласыңар.

29. Ал силер үчүн жердеги бардык нерселерди жаратып, андан соң асманды максат кылды жана аны жети асман кылып жаратты. Ал бардык нерсени Билүүчү.

30. Раббиң периштелерге: «Мен жер бетине халифа – орун басар жаратууну каалаймын» дегенде, периштелер айтышты: «Сен ал жерде кан төгүп, бузукулуктарды жасай тургандарды жаратасыңбы?! Өзүбүз Сени даңазалап, аруулап (сыйынып) жүрөлүк?» Аллах «Мен силер билбеген нерселерди билемин»-деди.

31. Жана (Аллах) Адамга бардык нерселердин ысымдарын үйрөттү дагы, аларды периштелерге

الَّذِينَ يَقْضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْهُمْ
مِيثَاقَهُمْ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ
أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكَنتُمْ
أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ مَرْيَسَكُمْ ثُمَّ
يُخَيِّبُكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
ثُمَّ أَسْتَوِي إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ
سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ
خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا
وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ
وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى
الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ

1 Аллах Таала көп нерселерди улаганга буюрган. Маселен: Пенделер менен Өзүнүн арасын ыйман-ибадат менен, пенде жана пайгамбардын арасын ага ишенип, Сүннөтүнө моюн сунуу менен жана пенде менен ата-энеси, тууган-уруктарынын арасын мээримдүүлүк менен улап турууга буюрган. Ушул алакалардын арасынан ыйман-ибадат алакасын үзүү менен адам каапыр болот. Андан башка алакаларды үзүү менен күнөлүү болот.

көргөзүп, «Эгер чынчыл болсоңор, ушул нерселердин ысымдарын Мага айтып бергиле»-деди.

إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

32. (Периштелер) Айтты: «(О, Рабби! Сен Бардык кемчилдиктен) Аруу-Тазасың! Бизде илим жок. Болгону, Өзүң үйрөткөн нерселерди гана билебиз. А, Сен болсо, Билүүчү, Даанышмансың.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

33. Аллах: «О, Адам, аларга (Мен үйрөткөн) нерселердин ысымдарын айт» деди. (Адам) аларга нерселердин ысымдарын айтып берген соң, (Аллах) айтты: «Силерге «Мен жер жана асмандардагы (силер билбеген) кайыпты билемин жана силер ашкере кылган нерсени да, ичинерге жашырган нерсени да билемин» деп айтпадым беле!»

قَالَتْ يَتْلُمُوكُمْ أَيُّهَا بَنِي آدَمُ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَسْمَاَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

34. Эстегиле, Биз периштелерге «Адамга сажда кылгыла» дегенде, дароо сажда кылышты. Бир гана Иблис баш тартып, моюн толгоду жана каапырлардан болду.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

35. Биз айттык: «О, Адам, сен жана жубайың (Хаваа эжоң) Бейиште жашагыла, андагы жаккан мөмөлөрдөн каалаганыңарды жегиле, бирок, мына бул даракка жакын келе көрбөгүлө. Антсеңер (өзүңөргө) зулум кылуучулардан болуп каласыңар.

وَقُلْنَا يَتْلُمُوكُمْ أَمْ كُنْتُمْ لَكُمْ كَلِمَةٌ ﴿٣٥﴾ وَكَلَّا مِنْهَا رَعْدًا حَيْثُ يَنْتَقِرُونَ فَغَايَةً ﴿٣٦﴾ هَذِهِ الشَّجَرَةُ فَتُكُونُونَ ظَالِمِينَ ﴿٣٧﴾

36. Шайтан ал эжоңу Бейиштен азгырып, мекендеринен чыгарды. Кийин Биз (Адам, Хаваа жана шайтанга) айттык: «Бири-бириңерге душман болуп (жерге) түшкүлө! Силер үчүн

قَالَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٨﴾

жерде белгилүү убакытка (өмүр бүткөнгө) чейин орун-очок жана (нээматтарынан) пайдалануу бар».

37. Андан кийин Адам («О, Жаратуучубуз! Биз өзүбүзгө зулум кылуучу болуп калдык» деген) сөздөрдү Раббиси тарабынан (дилине) түшүрдү. Аллаһ анын тообасын кабыл алды. Албетте, Аллаһ тообаларды кабыл алуучу (жана) Мээримдүү.

38. «Бардыгыңар Бейиштен түшкүлө» дедик. Эми, силерге Мен тараптан Туура Жол келгенде, ким Менин Туура Жолума ээрчисе, аларга коркунуч жок жана кайгы-капага батышпайт.

39. Ал эми, Биздин аяттарыбызды жалган деген каапырлар Тозок ээлери болуп, анда түбөлүк калышат!”

40. Эй, Исрайил урпактары!¹ Силерге берген нээмагымды эстегиле жана Мага берген убаданаарды аткаргыла, Мен дагы силерге берген убадамды аткарамын. Менден гана корккула.

41. Жана Мен түшүргөн Кураанга ыйман келтиргиле. (Ал) силердеги нерсени (Тооратты) тастыктаган абалда (түшкөн). Силер ага эң алгачкы каапырлардан болбогула, Менин аяттарымды арзыбаган баага сатпагыла жана жалгыз Менден гана корккула!

فَتَلَقَّ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

فَلَمَّا أَخْبَرُوا مِنْهَا جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ النَّاسِ إِنِّي جِئْتُكُمْ بِالْهُدَىٰ فَمَنْ تَتَّبِعْ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾

يَا بَنِي إِسْرَءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي وَأَوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَاتَّقُوا فَإِنْ يَفْسُقُوا

وَأَمُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ ۖ وَلَا تَشْرَوْا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِنِّي فَاتِكُونِ ﴿٤١﴾

¹ Исрайил урпактары – алар яхудийлер (еврейлер). Анткени, Яхкуб (Жакып) пайгамбардын дагы бир аты Исрайил болгон. Кураани Карим аяттарынын арабча текстинде Исрайил урпактары «Бау Исрайил» деп айтылат.

42. Чындыкка жалганды аралаштырбагыла! Билип туруп чындыкты жаптырбагыла.
43. Намазды (толук) аткаргыла, зекет бергиле жана руку кылуучулар менен бирге руку кылгыла.
44. Адамдарды жакшылыкка буюруп, өзүңөрдү унутасыңарбы? Силер китеп (Тоорат) окуп жүрөсүңөргө! Акылыңарды иштетпейсиңерби?!
45. Сабырдан жана намаздан жардам (кубат) алгыла. Албетте, ал (намаз) оор. Бирок, (Аллахка) кичишейил кишилерге оор эмес.
46. Алар «Биз Раббибизге жолугабыз жана Өзүңө кайтып барабыз» деп ишенишет.
47. Эй, Исрайил урпактары! Силерге берген жакшылыгыңды жана (бир мезгилдерде) силерди бардык ааламдан абзел кылганыңды эстегиле.
48. Жана эч ким бапка бир адамга жардам бере албай турган жана (Аллахтан уруксат болмоюнча) эч кимден шапаат¹ кабыл кылыпбай турган, эч кимден (күноөсүңөн кутулуу үчүн) акы-төлөм алынбай турган жана эч кимге жардам берилбей турган күндөн (Кыяматтан) корккула!
49. (О, Исрайил урпактары!) Эстегиле: силерди Фираун адамдарынан Биз куткардык. Ал силерди катуу азапка салып иштетип, балдарыңарды союп,

وَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكُونُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَارْكَبُوا مَعَ الرَّاكِبِينَ ﴿٤٣﴾

«أَفَأَمُورُ النَّاسِ بِالْإِزِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ
وَأَنْتُمْ تَقُولُونَ الْحَقُّ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَأَتَاهَا لَكِبْرَةً
إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾

الَّذِينَ يَقُولُونَ أَهْلُ مِلْكَوَاتٍ فِيهِمْ وَأَنْتُمْ إِلَهُهُمْ
رَجِعُونَ ﴿٤٦﴾

يَنْتَبِهْ إِسْرَءِيلَ بِأَذْكُرَ لِيُعْمَى إِلَهُي أَعْمَتْ
عَيْنُكَ وَأَنَا مَضَّيْتُكَ عَلَى الْغَائِبِينَ ﴿٤٧﴾

وَأَتَقُوا نَوْمًا لَا تَحْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا
وَلَا يَقْبَلُ مِنْهَا شَفْعَةً وَلَا يُؤَخِّدُ مِنْهَا عَدْلٌ
وَلَا هُمْ يُصْرُونَ ﴿٤٨﴾

وَلَا تَحْزَنْكُمْ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ
سُوءَ الْعَذَابِ يَذْبَحُونَ أَبْنَاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ذُلُّكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ

1 Күноө үчүн кечирим сурап, жазадан арачылап калуучу ортомчулук

силерди (бири-бириңерге) карап турган абалыңарда чагылган урду.

56. Кийин Биз силерди, эми шүтүр кылаарсыңар деп, өлгөнүңөрдөн соң кайра тирилгтик.

ثُمَّ بَعَثْنَاكَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكَ أَنْتَ عَلَىٰ كَافَّةٍ
نَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾

57. (Силер чөлдө адашып жүргөндө) Биз үстүңөргө булутту көлөкө кылып, (асмандан) «манн» жана «сулва» деген тамактарды түшүрдүк: Жегиле, Биз ырыскы кылыш берген пакиза тамактардан! Алар Бизге зулум кылышып, өздөрүнө зулум кылышты.

وَعَلَّمْنَا عَلَىٰ كَافَّةٍ الْمَغَلَّةَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ كُلًّا مِنْ طَبَقَاتٍ مَا زَوَّدُوكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

58. Эстегиле, Биз: «Мына бул шаарга киргиле дагы, (аны мекен кылып), көңүлүңөр каалаган жерде кенири жеп-ичкиле. Жана дарбазадан сажда кылган абалда «хиттатун» (О, Аллах, кечир) деп киргиле! Биз силердин катанарды кечирип, жакшы амал кылуучуларга кошумча (сооптор) беребиз» дедик.

وَإِذ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرَ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ وَسَيَرْجِدُ الْمُخْسِرُونَ ﴿٥٨﴾

59. Ошондо, заалымдар («хиттатун» деген) сөздү, өздөрүнө айтылгандан башка («хинтатун» деген) сөзгө алмаштырып коюшту.¹ Андан кийин Биз заалымдарга бузукулук кылгандары үчүн асмандан азап түшүрдүк.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

60. Бир кезде, Муса коому үчүн суу сурап дуба кылды эле, Биз ага «Аса таягың менен ташты ур»-

﴿وَلَا اسْتَجَبْ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ أَعْيُنًا

1 Исраил урпактарын Мээримдүү Аллах Таала дагы бир улук нээмат менен сынайын деп, аларга Иерусалим шаарын мекен кылып берүүнү каалады жана Аллахка моюн сунгандыктын белгиси катары, шаарга ийилип, Аллахтан кечирим сурап кирүүнү буюрду. Бирок, кааныр коом Аллахтын сөзүн башка сөзгө алмаштырып, өкүмүн мыскылдады. Сөздө кыянат кылгандар иште андан бетер кыянат кылышат. Ошондуктан, шаарга ийилип кирүүнүн ордуна көчүктөрү менен сүйрөлүп киришти. Бул каалычылыктары алардын башына Аллахтын ар кандай балээлеринин түшүүсүнө эч чоң себептерден бири болду.

дедик. Кийин андан он эки булак атырылып чыкты. Бардык адамдар өз булактарын билишти. (Ошондо, Биз) «Аллаһ берген ырыскылардан жеп-ичкиле жана жер бетинде бузукулук менен ойронгерчилик кылбагыла!» (дедик).

61. Ошондо, силер айттынар «О, Муса! Биз (Раббиң асмайдан түшүргөн) бир түрдүү даамга сабыр-каниет кылбайбыз! Раббине дуба кыл, бизге жер өндүргөн жемиштерден: бадырандардан, сарымсактардан, буурчактардан, жасмык дандарынан, пияздардан чыгарып берсин!» Анда Муса: «Силер төмөн жемиштерди алардан жакшы нерсенин («манн» жана «сулванын») ордуна сурап жатасыңарбы?! (Каалаган) шаарга түшкүлө: сураган жемишиңер толтура! Аларга кордук-кедейлик менен (рухааний) жакырлык жазылды жана Аллаһтын каарына жолугушту! Анын себеби Аллаһтын аяттарына каапыр болгондору жана пайгамбарларды кыянатчылык менен өлтүргөндөрү! Анын себеби (Аллаһтын өкүмүнө) каршылык кылгандары жана чектен чыккандары!

62. Акыйкатта, ыйман келтиргендер, яхудийлер, христиандар жана бутка сыйындагандардын арасынан кимиси (жеке-жалгыз) Аллаһка жана Акырет күнүнө ишенип, жакшы амалдарды жасаган болсо, Раббисинин алдында аларга арналган сооп-сыйлыктары даяр! Жана Акыретте алар үчүн

عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ
كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٥١﴾

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكِ عَلَى طَعَامٍ وَنَجْوٍ
فَاتَّعْتُمْ بِنُصْرَتِكُمْ لَكُمْ لَمَعَ شَيْءٌ
الْأَرْضِ مِنْ بَقَالِمَا وَقَالِمَا وَقَوْمِهَا
وَعَدَّيْهَا وَصَلَّيْهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي
هُوَ أَذَنٌ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهْطُوا مَضْرًا
فَإِنْ لَكُمْ مَسْأَلَةٌ فَسْأَلُوا وَصُرِّيتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ
وَالْمُسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ
يَأْتِيهِمْ كَمَا نَالُوا لِيُكْفَرُوا بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
وَيَعْلَمُونَ أَنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ الْحَقَّ ذَلِكَ يَسْأَعُونَ
وَكَمَا نَالُوا يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِرِينَ
وَالصَّابِرِينَ مِنَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَعَمِلُوا صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٥٣﴾

коркунуч (тозок) жок жана алар кайгы-капага батышпайт.

63. Эстегиле, Биз силердин үстүңөргө Тур тоосун көтөрүп (коркутуп): “Силерге берген нерсени (Тооратты) бекем кармагыла, андагы өкүмдөрдү эсиңерге туткула, ошондо такыба болоорсуңар” деп, ант-убадаңарды алган элек.

64. Андан кийин силер (убададан) кайттыңар. Эгер силерге Аллаһтын пазилети жана ырайымы болбогондо, (ошол эле убакытта) зыян тартуучулардан болуп калмаксыңар.

65. (О, Исрайил урпактары!) Силер өзүңөрдөн бир жамааттын ишемби күн жөнүндө чектен чыкканын билдиңер. Биз аларга “Жийиркеничтүү маймылдарга айлангыла»- дедик.¹

66. Бул жазаны алардын алдындагы (замандаш) элдерге жана кийинки элдердин бардыгына үлгү, такыба кишилер үчүн сабак-насаат кылдык.

67. Бир кезде, Муса коомуна “Аллаһ силерди бир уй союуга буюрду” дегенде алар: “Бизди шылдың кылып жатасыңбы” депти. (Анда Муса) айтты: “Мен наадандардан²

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

لَمَّا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ قُلُوبًا فَغَضِبْنَا اللَّهُ
عَيْنَكُمْ وَرَحْمَتَهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

وَلَقَدْ عَمَتْهُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

فَجَعَلْنَاهُمْ لَكَالَ إِنَّمَا يَنْ يَدَيْهَا
وَمَا خَلَقَهَا وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ
تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُرُوفًا قَالَ
أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٦٧﴾

1 Яхудийлердин дини боюнча ишемби күндө аң уулоо арам болчу. Бирок, Дауд пайгамбардын доорундагы бир жамаат яхудийлер Аллаһтын динине куулук-шумдук жасашып, ишемби күн дарыя жээгине чуңкурларды оюп коюшуп, ага камалган балыктарды эртеси күн кармап кетишкен. Аллаһтын өкүмүн шылдыңдаган ал яхудийлер жамаатын Аллаһ жийиркеничтүү маймылдарга айлантакан.

2 Анткени, наадандар гана адамдарды мыскылдаган, пайдасы жок создорду сүйлөшөт. Адамдарды мыскылдоо акылдуу адамдын иши эмес. Муса аларга Аллаһтын өкүмүн

бири болуудан Аллаһтан коргоо тилеймин”.

68. Алар айтышты: “Раббинден бизге сурап бер, бизге анын (уйдун жашы) кандайлыгын айтсын”. (Муса) айтты: “Ал (Раббим) айтат: ал кары да эмес, жаш да эмес, орточо уй. Эми, (кайра-кайра сурай бербей) буюрулганды аткаргыла!”

69. Алар айтышты: “Раббинден сура, бизге анын түсүн айтсын”. Муса: “Анын (Раббимдин) айтышыныча, ал көргөндүн көзүн кубанта турган сап-сары түстүү болот” - деди.

70. (Дагы) алар: “Раббине дуба кыл анын кандайлыгын түшүндүрсүн! Чынында, уй бизге күмөндүү болуп калды. (Ушуга жооп берсең) Аллаһ кааласа, туура жолго түшүп алабыз” - дешти.

71. (Муса) айтты: “Анын (Аллаһтын) айтуусуна караганда, ал жер айдап кор болбогон, эгиндерди сугарбаган,¹ эч бир (жеринде) айыбы жок, анда өзүнүн түсүнөн башка түс да жок”. Алар: “Мына эми чындыкты айттың” - дешти жана (наадандык менен, эзмеленип, ашыкча суроолор бергени себептүү «уйду сойгула» деген буйрукту) аткара албай кала жаздашты.

72. (О, Израил урпактары!) Эстегиле, силер бир жанды өлтүрүп, ал жөнүндө (аны ким өлтүргөнү

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا فِي هَذِهِ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِصٌ وَلَا يَضُرُّ عَوَالِيَهُمْ ذَلِكَ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ كَاذِبُونَ ﴿٦٨﴾

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا فَسَرَّ الْكَافِرِينَ ﴿٦٩﴾

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا فِي هَذِهِ إِنَّ الْبَقَرَ تَشْبَهَ عَلَيْهِمْ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُّ لَهَا وَلَا يَنْفَرُ وَلَا تَنفَعِي الْخِرَتَ مُسَلَّاتٌ لِّأَشْيَتِهَا قَالُوا أَلْقِنِي حَبَّ الْحَبِّ قَدْ بَخُوهَا وَإِنَّا كَاذِبُونَ ﴿٧١﴾

وَأَمَّا قَتْلُهُمْ فَمَا ذَرَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

угузган болчу. Аллаһтын өкүмү келгенде аны талкуулап отурбай, дароо аткарыш керек. Яхудийлер болсо, өкүмдү дароо аткаруунун ордуна пайдасы жок суроолорду берүү менен баштарына ашыкча түйшүктөрдү үйүп алышты.

1 Кээ бир өлкөлөрдө өгүз менен кудуктан суу тартып чыгарышат.

жөнүндө) талашып калдыңар,
Аллаһ болсо, жашырган
нерсеңерди ачыкка чыгаруучу.

73. Анан Биз: “Үйдүн бир бөлүк эти менен аны ургула, (ал тирилет)” дедик. Аллаһ өлүктөрдү мына ушинтип тирилтет жана силерге, акылыңарды иштетишиңер үчүн (кудуретинин) белгилерин көргөзөт.

74. Андан сон: ушундан кийин деле жүрөгүңөр катып калды! Жүрөгүңөр таш сыяктуу! Же (андан да) катуураак! Анткени, алардын кээ бирлеринен дарыялар атырылат, кээ бирлери жарылып, андан суу чыгат, кээ бирлери болсо, Аллаһтан коркконунан (бекем турган жеринен) кулап кетет. Аллаһ силер жасаган иштерден кабарсыз эмес!

75. (О, момундар!) Силер алардын (китеп ээлеринин) ыйманга келүүсүнөн үмүт кыласыңарбы? (Үмүт кылбай эле койгула.) Алардан бир топтору Аллаһтын сөздөрүн угуп, акылдары жетип, билип калгандан кийин деле (өз каалоолоруна ылайыктап) өзгөртүп жиберешет.
Кээ бир мусулмандардын үмүт кылгандары жөн жеринен эмес эле. Анткени, алардын арасындагы эки жсүздүүлөрү

76. ыймандуу кишилерге жолуккан кезде “Биз ыйман келтирдик” дешет. Эгер өздөрүнчө калышса “Эмне, аларга (мусулмандарга) Аллаһ силерге (Тоорат китебинде) ачык айткан нерсе жөнүндө

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُخَيِّ اللَّهُ
الْمُؤْمِنُ وَيُزِيهِمْ ۚ إِنَّهُمْ لَكَاكِبٌ يَنْفِقُونَ ﴿٧٣﴾

فَرَفَعْتُمْ فُؤُوسَكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ قُلْ
كَانَ الْحِجَابُ بَيْنَ أَفْئِدَتِكُمْ وَأَنْ مِنَ الْحِجَابِ
لَمْ يَنْفَعِكُمْ مِنْهُ الْآلِهَةُ وَأَنْ لَمْ يَنْفَعِكُمْ
فِي خُرُوجِ مِنْهُ الْمَاءُ وَأَنْ مِنْهَا لَمْ يَغِيظْ مِنْ
خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

﴿٧٥﴾ أَفَلَمْ تَعْلَمُوا أَنْ يُؤْمِنُوا أَكُفَرُوا وَكَانَ قَرِيبٌ
مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَّمَ اللَّهُ ثُمَّ يُخْرِفُونَ
مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٦﴾

وَإِذَا قُلُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ آمَنُوا آمَنُوا وَإِذَا
خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا اتَّخَذُوا آلَهُم
يَمَافَتِحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِتَأْخُذُوا بِهِ عِنْدَ
رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

Раббиңердин алдында өзүңөргө (каршы) далил келтирүүлөрү үчүн айтып жатасыңарбы? Акылыңарды иштетпейсиңерби?!” - дешет.¹

77. (Китеп ээлери) ичине каткан сырларын да, ашкере нерселерин да Аллаһ билип турушун билишпейби?

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُبْشِرُونَ
وَمَا يُغْتَابُونَ ﴿٧٧﴾

78. Алардын арасында сабатсыздары да бар. Алар китепти (Тооратты) билишпейт. Жалаң күмөндөрдү гана билишет. Алар (пайгамбарчылык жөнүндө) күмөндө гана болушат.

وَمِنْهُمْ أَفْئُوتٌ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ
إِلَّا أَمَانًا وَلَئِنْ هُوَ إِلَّا يَنْظُرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Өз колдору менен китеп жазып, аны арзыбаган баага сагуу үчүн “Бул Аллаһтан келген (китеп)” дей турган адамдарга катуу азап (тозок) болсун! Аларга өз колдору менен жазгандары (ыйык китепти бурмалагандары) үчүн азап болсун! Аларга (арамдан) тапкан пайдалары үчүн азап болсун!

قَوْلٍ لِلَّذِينَ يَكْتُوبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ
ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيُشْرَوْا
بِهِ، تَمَتَّ أَفَيْلًا قَوْلُ لَهُمْ وَمَا كَتَبَتْ
أَيْدِيهِمْ وَقَوْلُ لَهُمْ وَمَا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

80. (Китеп ээлери) “Бизди тозок кармабайт, кармаса да (анда) саналуу күндөр (гана болобуз)” дешет. (О, Мухаммад) Сен айткын: “Эмне, силер Аллаһтан убада-келишим алдыңар беле?! (Ыйман келтиргениңер чын болсо), Аллаһ эч качан убадасына кыянат кылбайт. Же болбосо, өзүңөр

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّ نَا النَّارَ إِلَّا أَيْتَامًا
مَعْدُودَةً قُلْ اتَّخَذَ اللَّهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا
فَلَنْ يَخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

1 Аллаһ Таала Тооратта Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын чыныгы пайгамбар экенин ачык айткан жана муну яхудийлер жакшы билишкен. Бирок, алар муну мусулмандардан бекитишет болчу. Ал эми жанагы эки жүздүүлөрү мусулмандарга жолугуп “Биз деле Мухаммадга ыйман келтиребиз” десе, башка бирөөлөрү аларды жемелеп “Эмнеге Аллаһ силерге (Тоорат китебинде) ачык айткан нерселерди мусулмандарга айтып жатасыңар?! Ушул сөзүңөрдү Кыяматта, Раббиңердин алдында өзүңөргө каршы далил кылса эмне кыласыңар?! Акылыңарды иштетпейсиңерби?!” дешкен.

билбеген нерселерди Аллаһка
(оодарып) сүйлөп жатасыңарбы?!

81. Жок! (Андай эмес!) Ким бир күнөө
(ширк) кылса жана күнөөлөрү
аны ороп-чырмап алган болсо,
тозоку болушат жана анда түбөлүк
калышат!

82. Ал эми, (Аллаһка, периштелерге,
китептерге, пайгамбарларга)
ыйман келтирип, салих (жакшы)¹
амалдарды жасагандар Бейиш
ээлери жана анда түбөлүк
калышат.

83. Эстегиле, Биз Исрайил
урпактарынан “Аллаһтан башка
Кудайга сыйынбагыла, ата-
энеңерге, тууган-уругуңарга,
жетимдерге, бей-бечараларга
эхсан-жакшылык кылгыла,
адамдарга жакшы сөз айткыла,
намазды толук аткаргыла жана
зекетти бергиле” деп ант-убада
алган элек. Кийин силер – бир аз
кишиден башкаңар – жүзүнөрдү
үйрүп (каапыр болуп) кеттиңер.

84. Ошондо, Биз силер менен:
“Бири-бириңердин каныңарды
токпойсүнөр, журтуңардан сүргүн
кылбайсыңар” деп убадалашканда,
силер буга күбө болуп туруп,
моюңга алган элеңер.

85. Кийин, О, силер! Өзүңөрдү (бири-
бириңерди) өлтүрүп, өзүңөрдүн
бир бөлүгүңөрдү журттарынан
сүргүн кылып, күнөө жана зулум
менен аларга (шериктештериңерге)

بَلْ لَّمْ يَكْسِبْ سَيِّئَةً وَلَاحَظْتَ بَيِّنَةً
خَطِيئَتُهُمْ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ
لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَبِالْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حَسَنًا وَاتَّقُوا الصَّلَاةَ
وَأَتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا
مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ
وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ
أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تُشَهِدُونَ ﴿٨٤﴾

ثُمَّ أَنتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ
وَتُخْرِجُونَ فِرْقًا مِّنْكُمْ تَبْغِي
تُظَاهِرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن

1 Амалдар эки шарт менен салих (жакшы) амал болот: 1) Ыклас менен б. а. Аллаһтын ыраазычылыгы үчүн гана жасалса. 2) Пайгамбар салталтоху алайхи ва салламдын сүннөтүнө (жолуна) ылайык болсо.

жардам берип жатасыңар. Эгер алар (силерге каршы согушкан диндештериңер) силердин алдыңарга туткун болуп келсе, аларга фидья (акы) төлөп чыгарып да аласыңар. Аларды сүргүн кылуу силер үчүн арам кылынган эле го?! Эмне, силер китептин (Тоораттын) бир бөлүгүнө ишенип, бир бөлүгүнө ишенбейсинерби?!¹ Силердин араңардан ким бул ишти жасаса, (Китептин бир өкүмүн аткарып, башкасын аткарбаса) анын жазасы бул дүйнө жашоосунда кордук жана Кыяматта катуу азапка жолугушат. Аллаһ силердин ишиңерден бейкапар эмес.

86. Дал ошолор гана Акыреттин ордуна дүйнө жашоосун сатып алган адамдар! Алардан азап жеңилдетилбейт жана аларга жардам дагы берилбейт!

87. Биз Мусага Китепти (Тооратты) бердик жана анын артынан (Тоорат менен өкүм кылуучу) пайгамбарларды жибердик. Биз Марямдын уулу Ыйсага да Өзүбүздүн анык моожизаларыбызды берип, аны Ыйык Рух² менен колдодук. Ар качан бир пайгамбар силердин

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِذُوا بِاللَّهِ وَهُوَ مَخْرَجٌ
عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ
الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ
يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ
الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٦﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ
وَلَا هُمْ يُبْصَرُونَ ﴿٨٧﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَفَقَّيْنَا
مِنْ بَعْدِهِ بِهَارُونَ وَآلِ رَأْسِي وَآلِ إِبْرَاهِيمَ
وَأَلَيْسَ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا
جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ
اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِقْنَا بَيْنَكُمْ وَفَرِقَانَا تَفْتَنُونَ ﴿٨٨﴾

1 Тооратта согуш туткундарына акы төлөп, бошотуп кетүүгө уруксат берилген болчу. Медина яхудийлери өз ара согуштарда жеке каалоолоруна ылайык келгени себептүү бул өкүмдү аткарышат эле. Бирок, ошол эле учурда Тоораттагы “бири-бириңерди өлтүрбөгүлө, сүргүн кылбагыла” деген буйрукту аткарышпайт болчу. Ошондуктан Аллаһ Таала аларды «Эмне, силер Китептин (Тоораттын) бир бөлүгүнө ишенип, бир бөлүгүнө ишенбейсинерби?!» деп каарын жагат.

2 Аяттагы «Ыйык Рухту» кээ бир тафсирчи аалымдар Жебирейил периште десе, кээ бироолорү «Аллаһ тарабынан пендесин кубаттоо үчүн берилген ыйман» деп түшүндүрүшөт.

каалооңорго жакпаган нерсени
(динди) алып келсе, силер
(ыйманга келүүдөн) текеберленип
жана ал пайгамбарлардан
бир бөлүгүн жалганчы деп,
айрымдарын өлтүрө бересиңерби?!

88. (Яхудийлер) “Жүрөктөрүбүз
кулпуланган” дешет. Андай эмес,
Аллаһ аларга каапырчылыктары
себептүү наалат жаадырган.
(Ошондуктан) алардын өтө
азчылыгы ыйман келтиришет.

89. Качан аларга Аллаһтан өздөрүндө
болгон нерсени (Тооратты)
тастыктаган бир китеп (Кураан
жана пайгамбар) келгенде жана
мындан мурун каапырларга (араб
мушриктерине) каршы (дал ушул
китеп жана ушул пайгамбардан)
жардам күтүп жатышкан болчу.
Анан, качан аларга өздөрү тааныл-
билген нерсе келгенде, ага каапыр
болушту!¹ Каапырларга Аллаһтын
наалаты болсун!

90. Аллаһ Өзүнүн артыкчылыгын
пенделеринин арасынан Өзү
каалаган адамга (Мухаммадга)
түшүргөнүнө көралбастык кылып,
Аллаһ түшүргөн нерсеге каапыр
болуулары – өздөрүнө сатып
алган нерселери кандай жаман!

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ أَبْلِ لَعْنَهُمُ اللَّهُ

يَكْفُرِهِمْ قَلِيلًا مَّا يُولُؤُنَ ۝٨٨

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ
لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ
عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا
كَفَرُوا بِهِ ۚ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝٨٩

يَسْمَا أَشْرَكُوا بِهِ ۚ أَنْفُسُهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا
بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ قَبْلُ أَنْ يُعْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ فَتَأْوَرُّوهُ يَعْصِبُ
عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۝٩٠

1 Медина яхудийлери Тооратта алдын ала кабар берилген пайгамбарды жакынарада биздин арабыздан чыгат деп күтүп жатышкан. Анткени, алар эгер араб мушриктери менен согушуп катчу болсо, «жакында биздин арабыздан бир пайгамбар чыгат. Биз ошол пайгамбар менен келип, силерге көргүлүктү көргөзөбүз» деп коркутушчу. Анан ошол – өздөрү күткөн, тааныган пайгамбар өздөрүнүн (хижаздыктардын) арасынан, чыкты. Бирок улуту яхудий эмес, араб (Мухаммад) эле. Ага Аллаһ Таала Кураан китебин түшүрдү. «Аларга Аллаһтын алдынан өздөрүндө болгон нерсени (Тооратты) тастыктаган бир китеп (жана пайгамбар) келди». Бирок..., яхудийлер кечээ гана өздөрү өтө ыгызарлык менен күтүп жаткан пайгамбардан жана ага түшүрүлгөн Кураандан жүз бурушту жана каапыр болушту.

Ошентип, алар (Аллахтын)
ачуу(су)нун үстүнө дагы
(кошумча) каар менен кайтышты.
Каапырларга кор кылуучу азап бар.

91. Аларга “Аллах түшүргөн нерсеге ыйман келтиргиле” деп айтылса, биз өзүбүзгө түшүрүлгөн нерсеге (Тооратка) ыйман келтиребиз” дешти жана андан башкасына (Кураанга) ал чындык жана алардагы нерсени тастыктоочу болгонуна карабай каапыр болушту, (О, Мухаммад!) аларга айт: “Эгер (Тооратка) ыйман келтирген болсоңор, анда эмне үчүн мурда (Тоорат менен өкүм кылган) пайгамбарларды өлтүрчүсүңөр?!”

92. Жана силерге Муса анык далилдер алып келгенден кийин деле, өзүңөргө зулум кылган абалда (билип туруп) музоого сыйындыңар!

93. Ошондо, Биз үстүңөргө “Тур” тоосун көтөрүп, “Биз берген нерсени (динди) бекем кармагыла жана (моюн сунуп) уккула” деп, ант-убадаңарды алганда, алар “уктук бирок, моюн сунбадык” дешкен жана каапырчылыктары себептүү жүрөктөрүнө музоо(го сыйынуу) сиңирилген! (О, Мухаммад) аларга айт: “Эгер “ыймандуу” болсоңор «ыйманыңар» буюрган нерселер кандай жаман!”

94. (О, Мухаммад, яхудийлерге) айт: “Эгер (силер ойлогондой) Аллаһтын алдындагы Акырет жайы (Бейиш) башка адамдарга

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَرْسَلَ اللَّهُ قَالُوا
لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
الْأَوَّلِينَ ۚ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ
فَلِمَ تَقْتُلُونَ الرِّسَالَءَ الَّتِي يَأْتِيكُمُ الْبَيِّنَاتُ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾

﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا ثُمَّ
اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَنْتُمْ
حَٰلِمُونَ﴾ ﴿٩٢﴾

وَإِذَا أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا
فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ وَاسْمِعُوا أَقْوَامًا سَمِعًا وَنَصْبِتَا
وَأَشْرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ
يَكْفُرُ بِهِ قُلُوبُ بَنِي إِسْرَءِيلَ يَمُرُّوهُ
بِهِ ۚ يَمُرُّونَ بِهِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ
حَٰلِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا

эмес, жалгыз силер үчүн гана болсо, анда өлүмдү тилегилечи, эгер чынчыл болсоңор”.

95. Алар өз колдору менен жасаган (аябай көп күнөө) нерселер себептүү, аны (өлүмдү) эч арзуу кылышпайт. Аллах заалым адамдарды Билүүчү!
96. Сен аларды (бул) жашоого мушриктерден бетер, адамдардын эч сугалагы эксинин көрөсүң. Алардан кээ бирөөлөрү миң жыл жашоону эңсешет. Бирок, аны (ошончо көп) жашоо дагы азаптан ажыратып кала албайт. Аллах алардын бардык иштерин көрүүчү!
97. Айт: “Кимде-ким Жебрейил(периште)ге душман болсо (анда, Аллаһтын Өзүнө душман! Анткени,) ал (периште) сенин жүрөгүңө, өзүнөн мурунку китептерди тастыктаган жана момундар үчүн Туура Жол, кушкабар болгон Кураанды, Аллаһтын гана уруксаты менен түшүргөн.
98. Кимде-ким Аллаһка, Анын периштелерине, пайгамбарларына, Жебирейилге жана Мекаилге душман болсо, анда Аллах (ал) каанырларга албетте, душман!
99. Биз сага анык аян-далилдерди түшүрдүк. Эми аларга бузуку адамдар гана каапыр болушат.
100. Алар ар качан (Аллах Таалага) ант-убада беришсе, алардан бир бөлүгү (кайра) буза беришеби?! Чынында, алардын көпчүлүгү ыйман келтиришпейт.

الْحَمْدُ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٥﴾

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَتَيْنَا قَدَمَتَ أَيْدِيهِمْ
وَأَنَّهُ عَلَيْهِمُ الْغُلَامَاتُ ﴿٩٦﴾

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُنَّ عَلَىٰ حَبِثَةٍ وَمِمَّن
الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ
سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُعَزِّجٍ مِّنَ الْعَذَابِ
إِنَّ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يُعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

قُلْ مَن كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ
نَزَّلَهُ عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا
بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٨﴾

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ
عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٩﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ ءَالِيَنَ بَيْنَتٍ
وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ ﴿١٠٠﴾
أَوْ كَلِمَاتٍ عَلَيْهِمْ أَوْ عَهْدًا بَيْنَهُمْ قَرِيبٌ
فِيهِمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُوْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

101. Качан аларга Аллаһ тарабынан алардагы нерсени (Тооратты) тастыктаган элчи (Мухаммад) келгенде, Китеп берилген адамдардан (көпчүлүк) бөлүгү Аллаһтын (Кураан) китебин билмексен болуп, аркасына таштап коюшту.

Ким чындыкка көнбөсө, жалганга көнүп калат. Яхудийлер дал ушундай абалга туш болушту. Аллаһтын акыйкат китебин таштап коюшту эле...

102. Сулайман(пайгамбар)дын падышалык доорунда шайтандар үйрөткөн нерселерге (сыйкырга) ээрчип калышты.¹ Сулайман каапыр (сыйкырчы) болгон эмес, бирок, адамдарга сыйкырды үйрөткөн шайтандар каапыр болушкан. Жана Вавилондогу

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ بَيِّنَاتٍ مِّمَّا فِي الذِّكْرِ أَوْفُوا بِمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ اللَّهُ وَقَارًا ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥١﴾

وَأَنبَتُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلُوكٍ مُّلْكَيْنِ وَمَا كَفَرُوا سُلَيْمَانَ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينِ كَفَرُوا يَعْلَمُونَ أَنَّ النَّاسَ لَآتِيهِمْ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا عَجَزْ

1 Сулайман пайгамбар яхудийлердин падышасы эле. Ага Аллаһ жиндердин, шамалдардын үстүнөн бийлик берип, бардык айбанаттардын, куштардын, курт-кумурскалардын тилин билдирген. Бул касиеттер пайгамбарларга гана бериле турган моожиза болчу. Ал эми, ошол доордогу каапыр жин-шайтандар элдерге «Мына көрдүңөрбү, Сулайман – сыйкырчы. Келтиле, биз дагы силерге сыйкыр үйрөтөбүз. Анан Сулайманга окшоп ар нерсеге өкүмдөр болуп каласыңар» деп яхудийлерге сыйкыр үйрөтө баштады. Шарият боюнча сыйкыр каапырчылык: «Сулайман каапыр (сыйкырчы) болгон эмес бирок, адамдарга сыйкырды үйрөткөн шайтандар каапыр болушкан». Кийин Аллаһ адамдарга моожиза менен сыйкырдын арасын ажыратып берүү үчүн азыркы Ирак мамлекетиндеги Вавилон (Бабыл) деген шаарга Харут жана Марут деген эки периштени адам кейпинде түшүрөт. Алар элдерге моожиза менен сыйкырдын айырмасын таанытып, моожиза – бул пайгамбарларга гана бериле турган нерсе, ал эми, сыйкыр илимин жиндер дагы, адамдар дагы, билишет жана бири-бирине үйрөтө алышат. Моожизаны адам адамга үйрөтө албайт. Моожиза – бул Аллаһтын белеги. Сыйкыр – бул каапырлык. Аллаһ силерди сынаш үчүн бизди сыйкыр илими менен жиберди. Напсиңерге алданбагыла “Биз фитна (адамдарды сыноо үчүн жиберилгендер) болобуз (сыйкырды үйрөнүп) каапыр болуп калбагыла» дешти. Пайгамбарыбыздын доорундагы кээ бир яхудийлер дагы Сулайман сыйкырчы болгон деген ишеним менен сыйкыр үйрөнүшкөн. Пайгамбарыбыз сунуш кылган Кураанды артты көздөй ыргытып жиберип, сыйкыр илиминен берилип кетишкен. Алар сыйкыр менен өздөрүнө жакпаган кишилерге зыян жеткирүүнү, эр-катындардын арасын ажыратып же «ысытып» жиберүүнү адат кылып алышты.

Хаарут жана Маарут (деген) эки периштеге түшүрүлгөн нерсеге (сыйкырга ээрчип калышты.) Ал экөө “Биз фитна (адамдарды сыноо үчүн жиберилгендер) болобуз (сыйкырды үйрөнүп) каапыр болуп калбагыла” деп (насаат) айтпай туруп эч кимге үйрөтүшкөн эмес. Ошентсе да, (яхудийлер) алардан эрди-катындын арасын ажырата турган нерселерди үйрөнүшөт. Алар (сыйкырды үйрөнгөн яхудийлер) Аллаhtын уруксаты болмоюнча, аны менен эч кимге зыян жеткире алышпайт. Жана алар пайдалуу нерсени эмес, өздөрүнө зыян жеткире турган нерселерди үйрөнүштү. Алар, (яхудийлер) аны (сыйкырды) сатып алгандар үчүн Акыретте насип жок экенин билишет болчу. Жандарынын (азапка калуусунун) эсебине сатып алган нерселери кандай жаман! Алар муну билишсе кана!

103. Кана эми, алар ыйманга келип, такыба болушса! Аллаh тарабынан болгон сооптор жакшы эле го! Кана эми, алар муну билишсе!

104. О, ыйман келтиргендер! “Раинаа” дебегиле, “унзурнаа” дегиле.¹ Жана (Аллаhtын аяттары менен пайгамбардын хадистерин) уккула.

فِتْنَةً فَلَا تَكْفُرُ فَيَسْمَعُونَ مِنْهَا مَآ يَفْقَهُونَ بِهٖ بَيْنَ الْمَرْءِ وَرَوْحِهِ وَمَا هُمْ بِضَآئِرٍ بِهٖ مِنْ أَحَدٍ ۚ اِلَّا يَذِّنُ اللّٰهُ وَيَسْمَعُونَ مَا يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرٰهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهٖۤ اَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

وَلَوْ اَنَّهُمْ عَمَتُوا وَافْتَعُوا لَمَنُوبَةً مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٤﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا لَا تَقُولُوْا رِزْقِنَا وَّقُوْلُوْا اَنْظَرْنَا وَاَسْمِعُوا

1 Пайгамбарыбыз сахаабаларга дин окумдөрүн үйрөтүп жатканда алар “Бизге көңүл буруп, жайыраак окутуз” демскчи болуп, сөздүн түз маанисинде “раинаа” дешет болчу. Бирок, кыңыр көңүлдүү яхудийлер бул сөздү угаар замат пайгамбарыбызды шылдың кыла баштады. Анткени, алардын тилинде дагы башка уңгудан келип чыккан «раинаа» деген сөз бар болуп, анын мааниси «наадан», «акмак» дегенди билдирчү. Алар пайгамбарыбызга келип, «раинаа», «раинаа» деп тийише башташты. Ушул себептен Аллаh Таала мусулмандарга “раинаа” сөзүн, ушул эле сөздүн дагы бир синоними “унзурнаа” деген сөзгө алмаштырып, айтууну буйурду.

Каапырларга жан ооруткан азап бар.

105. Китеп берилгендер (яхудийлер менен христиандар) жана мушриктер (жүрөктөрүндө болгон көрөлбастык жана жек көрүү себептүү) силерге Раббинер тарабынан бир жакшылык (вахий) түшүүсүн каалашпайт. (Бирок) Аллаһ Өз ырайымын Өзү каалаган адамдарга гана атайын тартуу кылат. Аллаһ улук пазилет Ээси!
106. Эгер Биз (Кураандан) бир аятты “насх” кылсак (өкүмүн жойсок) же аны (пейделерге) унуттурсак (анын ордуна) андан да жакшыраагын же болбосо ошого окшогонун келтиребиз. Аллаһ бардык нерсеге Кудуреттүү экенин билбединчи?
107. Асмандар жана жер өкүмдарлыгы (жалгыз) Аллаһка таандык экенин жана силерге Аллаһтан башка эч бир кожоюн, эч бир жардамчы жок экенин билбейсиңби?!
108. Же болбосо (о, ыймандуулар), пайгамбарыңарга, мурун Мусага (яхудийлер тарабынан каяша) суроо берилгени сыяктуу суроо узатууну каалайсыңарбы?!¹ Жана ким ыйманды каапырчылыкка алмаштырса, туура жолдон адашканы ошол.
109. Китеп эзлеринен көпчүлүгү, аларга чындык анык билинип калгандан кийин деле, көрөлбастыктарынан

وَاللَّكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٥﴾

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَلَا الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ
خَبِيرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَلَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٦﴾

﴿ مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ
مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ ﴿١٠٧﴾

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ
وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٠٨﴾

أَلَمْ تَرَوْهُمْ أَنْ نَنزِلُ إِلَيْكُمْ كَمَا
سُئِلَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٠٩﴾

وَدَكَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ
مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَقَارِئٍ حَسَدًا مِنْ

1 Яхудийлер көкбеттик менен Муса пайгамбарга «Бизге Аллаһты анык көргөзүп бер!» деген каяша суроону беришкен. Аллаһ менен пайгамбарынан келген өкүмдөр эч бир каяшасыз кабыл алынуусу зарыл. Антпесе, бул жорук «ыйманды каапырчылыкка алмаштыруу» болуп калат.

улам, силерди момун болгонуңардан соң каапырчылыкка кайтарууну абдан каалашат. Бирок, силер Аллаһтын өкүмү келгиче аларды кечирип, көтөрүмдүү болуп тургула. Албетте Аллаһ ар нерсеге Кудуреттүү.

110. Намазды толук аткаргыла, зекетти бергиле. Өзүңөр үчүн эмне жакшылык жасасаңар, аны Аллаһтын алдында (сооп иретинде) табасыңар. Албетте, Аллаһ силердин бардык ишиңерди Корүүчү.
111. (Китеп ээлери) “Бейишке яхудийлер же христиандар гана кирет” дешти. Бул алардын кыялдарынан башка эмес. Сен (о, Мухаммад, аларга) айт: “Эгер сөзүңөр чын болсо, анда далилиңерди алып келгиле!”.
112. Андай эмес! Ким жакшылык жасаган¹ абалда Аллаһга жүзүн (өзүн) толук багынтып, иштерин Аллаһ үчүн калыс кылса, ал үчүн Раббисинин алдында сообу (Бейиши) даяр. Аларга эч коркунуч болбойт жана эч кайгы-капага батышпайт.
113. Яхудийлер: “Христиандар чындыктын үстүндө эмес” дешет. Христиандар болсо “Яхудийлер чындыктын үстүндө эмес” дешет. Дагы алар Китеп (Тоорат жана Инжил) окушат! (Китеп окууну) билбей турган адамдар

عِنْدَ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَت لَهُمُ الْحَقُّ فَأَعْرَضُوا وَأَصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١١٠﴾

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمِمَّا نَقَضُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ مَخْدُودٍ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١١﴾

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصْرَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١٢﴾

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٣﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَ النَّصْرَانِي عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصْرَانِي لَيْسَ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٤﴾

1 Бул аяттагы «жакшылык кылуу» деген сөз «Аллаһтын Өзүнө гана эч кимди жана эч нерсени шерик кылбай сыйынуучу» деген маанини билдирет. Мына ушул далилдүү аяттардап улам ким Бейишке, ким Тозокко барышы маалым болот.

(мушриктер) да ошолордун сөзүндөй сөз сүйлөшөт. Кыяматта алардын талашкан маселелери жөнүндө Аллах (Өзү гана) өкүм кылат.

114. Анын ичинде Өз(үнүн улуу) ысымы зикир кылына турган Аллаһтын мечиттеринен тоскон жана аларды бузуп-талкалоого аракет кылган адамдардан өткөн заалым (каапыр) барбы?!¹ Алар мечиттерге Аллаһтан корккон абалда гана кирүүгө мүмкүн. Алар үчүн бул дүйнөдө шерменделик, Акыретте чоң азап бар.

115. Чыгыш дагы, Батыш дагы Аллаһка таандык. Кай тарапка жүз бурсаңар, Аллаһтын Жүзү (кыбыласы) ошол жакта. Албетте, Аллах (Тааланын пазилети) Кенен (жана Ал бардыгын) Билүүчү.²

116. (Яхудийлер, христиандар жана мушриктер) “Аллаһтын баласы бар”-дешет. Аллах (алар сыпаттаган кемчиликтерден) Таза. Тескерисинче, Жер жана асмандардагы бардык нерселер Аныкы (жана) бардыгы Ага моюн сунат.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسُئِلَ فِي حُرَائِمِهَا أَوْ لَبَّيْكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي اللَّهِ يَنْجِزُوا لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابَ عَظِيمٍ ﴿١١٤﴾

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُولُوا فَانْتَرَوْهُ أَلَا إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ لَدَىٰ رَافِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَلْبٌ ﴿١١٦﴾

1 Эгер мечиттерди бузуу эч чоң заалымдык болсо, демек, түз жана көчмө маанисинде мечиттерди куруу (аларды намаз окуучулар менен толтуруу) эч чоң ыймандуулук экен. Аллаһ дагы бир айтат: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَنْصُرُ الَّذِينَ هُمْ وَأَنزَلَ الْكِتَابَ الْغَيْبِ﴾ “Чынында, Аллаһтын мечиттерин, Аллаһка, Акырет күнүнө ишенген, намаз окуп, зекет берген жана Аллаһтан башка эч кимден коркпогон адамдар курушат” – деген.

2 Мусулмандар бута чейин Байтул Макдис (Иерусалим) тарапка карап намаз окушчу. Кийин Кааба тарапка карап окууга буйрук (вахий) келди. Бардык тарап Аллаһтын Өзүнүкү болгон соң, кай тарапты кыбыла кытуу анын Өз ыктыяры. Ошондой эле, бул аят төө, ат же ушул сыяктуу улоодо баратып, ошол элс багытка карап намаз окуган, же болбосо кыбыланы аныктай албай, күмөн менен бир тарапты максат кылып окуп, кийин адашканын түшүнгөн, жана ооруп жатканы себептүү кыбылага жүзүн бура албай, мүмкүн болгон тарапка гана жүз буруп намаз окуган адамдардын намаздары кабыл экенин билдирет.

117. Аллах асмандар жана жердин Жаратуучусу. Эгер бир ишти өкүм кылса, ага “бол!” дейт жана ал иш (ошол замат) болот.

118. Наадан адамдар (Макка мушриктери) “Кана эми, Аллах бизге сүйлөсө же бизге (Аллахтан) аян-белгилер келсе!” - дешет. Алардан мурункулар да ушулардын сөзүнө окшогон сөздөрдү айтышкан. Бардыгынын жүрөгү окшош. Биз далилдерди анык ишенгендерге баяндадык.

119. (О, Мухаммад!) Биз сени чыңдык менен (өзүңө ээрчигендерге Бейиштен) куш кабар айтуучу жана (сага каршы чыккандарга Тозок жөнүндө) коркунучтуу кабар жеткирүүчү кылып жибердик. Сен Тозокко түшүүчүлөр үчүн жоопкер эмессиң.¹

120. Яхудийлер менен христиандар сенден, алардын динине ээрчимейинче эч ыраазы болушпайт. (Сен аларга) “Аллахтын (мага түшүргөн) хидаяты гана Туура жол!” дегин. Эгер сен өзүңө (Раббин тарабынан) келген илимден кийин деле алардын каалоо-кызыкчылыктарына ээрчип кетчү болсоң, анда сага Аллах тарабынан эч кандай жакын (дос) жана жардамчы болбойт!

121. Биз китеп (Тоорат) берген адамдар (арасындагы анын бардык өкүмдөрүнө моюн сунгандары)

بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١٧﴾

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَنْزِيلُهُ آيَةً كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَاهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِلْعَوْمِ مَوْفُورَتِ ﴿١٨﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُشْعِلْ عَن أَصْحَابِ الْحَجِيمِ ﴿١٩﴾

وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَبِيعَ بِلِقَائِهِمْ قُلْ إِنِّي هُدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَ هُم بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٠﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ. وَمَن يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ سُمُّوا كَاذِبِينَ

1 «Анткени, сенин вазыйпаң жеткирүү. Биздин вазыйпабыз эсеп-кысап кылуу» - дейт Аллах таала дагы бир аятта.

аны туура (бурмалабай) окушат. Ошолор ага (Кураанга) ыйман келтиришет. Ал эми, кимде-ким ага ыйман келтирбесе, ошолор (эки дүйнөдө) зыян көрүүчүлөр!

122. О, Исрайил урпактары! Мен силерге берген (бардык) нээматымды жана силерди ааламдардан абзел кылганымды эстегиле.

123. Жана (Аллаһтан башка) эч ким эч кимге жаза (сыйлык же азап) бере албай турган, эч бир жандан (күноолорү үчүн) төлөө кабыл алынбай турган, (Аллаһтын уруксаты болмоюнча) ага эч кандай шапаат (ортомчулук) пайда бербей турган жана эч кимге жардам берилбей турган күндөн (Кыяматтан) корккула!

124. Эстегин: Раббиси Ибрахимди бир нече сөздөр менен сынады эле, аларды толук аткарды. (Анан ага) “Мен сени (бардык) адамдарга (динде) жолбашчы кыламын” деди. (Ибрахим) айтты: “Менин урпактарымдан дагы (жолбашчылар чыгара көр) ¹ (Анда Аллаһ:) “Менин убадам заалым (каапыр) адамдарга тийбейт” - деди.

125. Жана эстегин, Биз Үйдү (Каабаны) адамдар умтулуп бара турган жай жана тынч орун кылып:

هُرِّمُوا

يَبْنَى إِسْرَءِيلَ أَذْكَرُوا عَمَّيْ أَلَيْ أَتَمَّتْ عَلَيْكُمْ وَأَلَيْ فَطَلَّكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

وَأَقُولُوا مَا لَا تَحْزَى نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

وَإِذْ أَسْنَلْنَا إِبْرَاهِيمَ رُبُّهُ بِكَمَلٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنْتَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

وَلَا جَعَلْنَا الْآيَاتِ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْثَلًا وَاتَّخَذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُضَلًّا وَعَهْدَنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ

1 Яхудийлер дагы, арабдар дагы Ибрахим алейхиссаламдын урпактары. Аллаһ яхудийлер арасынан Якуб, Муса, Дауд, Сулайман, Иляс, жана башка салих (таза ибадаттуу) адамдарды динде жолбашчы кылды. Яхудийлерден чыккан эң акыркы жолбашчы (пайгамбар) – Ыйса алейхиссалам. Андан кийин яхудийлердин арасынан пайгамбарчылык жүгүн которуп кетүүгө ылайык адам чыкпады. Аллаһ эң акыркы пайгамбарды арабдар арасынан тандап алууну каалады.

“Ибрахимдин ордун¹ ибадат жайы кылып алгыла” (деп буюрдук). Жана Ибрахим менен Ысмайылга: “Менин Үйүмдү тооп кылуучулар, этикафка отуруучулар,² рукуу жана сажда кылуучулар үчүн (ширктең, күноодон жана нажастардан) тазалагыла” деп вахий (буйрук) кылдык.

126. Эстегин, Ибрахим (Раббисине дуба кылып) “О, Раббим! Бул жерди тынч шаар кылгың жана анын элинин арасынан Аллахка жана Акырет күнүнө ишенген адамдарды (ар түркүн) мөмө-жемиштер менен ырыскыландыра көр!” - дегенде, Аллах айтты:

“Каапыр болгон адамды дагы (ошол ырыскылар менен) бир аз пайдалантам. Анан Тозок азабына мажбурлап киргизем. Ал кандай жаман акыбет!!!

127. Эстегин, Ибрахим менен (баласы) Ысмайыл экөө Үйдүн (Каабанын) пайдубалын көтөрүп жатып (мындай деп дуба кылышты):

“О, Раббибиз! Бизден (ушул ишибизди) кабыл кыла көр! Албетте, Сен Угуучу, Билүүчүсүн!

128. О, Раббибиз! Бизди Өзүңө моюн сунуучулардан кыл! Биздин

وَأَسْمِعْ أَنْ طَهَّرَ إِبْرَاهِيمَ الْخَلَاءَ
وَالْعَبِيدِينَ وَالرَّكْعَ السُّجُودَ ۝

وَلَا قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا
وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الشُّعَرَاءِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ
وَالْآخِرُ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمِّيغُهُ فَبَلَا
مُرَاطِطُهُ إِلَى عَذَابِ النَّارِ وَبَشِ الصَّابِرِ ۝

وَلَا يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَأَسْمِعْ
رَبَّنَا نَقْبَلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا

1 «Ибрахимдин орду» бул – Ибрахим (а.с) Каабаны куруп жатканда бутунун астына койгон таш жана ага түшүп калган изи. (Тафсийру Мужассар). Ошондой эле, “Ибрахимдин орду” деген сөздү ажылыктын шарттарынан болгон тооп, саай (Сафаа-Марва тоосунун аралыгында жүтүрүү). Арафат жана Муздалифа өрөөндөрүндө туруу, Шайтанга таш атуу, курман чалуу ж.б. Ибрахим пайгамбар аткарган иштерге карата колдонсо да болот. Анткени, айтылган жерлердин ар биринде Ибрахимдин орду бар. (Саади)

2 «Этикафка отуруу» - бул мусулман пенденин үйдөн, дүйнө түйшүктөрүнөн арылып, белгилүү убакытты ниет кылып, кайсы бир мечитте ибадат, дуба менен күн өткөрүүсү.

урпактарыбыздан Озүнө мусулман
(моюн сунуучу) үмөт (чыгар!)
Жана бизге (ажы мезгилинде
жасалчу) ибадаттарыбызды үйрөт!
Биздин тообаларыбызды кабыл
кыл! Албетте, Сен тообаны кабыл
кылуучу, Мээримдүүсүң!

أُمَّةٌ مُّسْلِمَةٌ لَّكَ وَإِلَّا نَمَاتَ بِكَ وَأَنْتَ عَلَيْنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْغَوَّاصُ ۝

129. О, Раббиз! Алардын
(урпактарыбыздын) арасынан,
аларга Сенин аяттарыңды
окуп берүүчү, Китеп жана
Даанышмандыкты үйрөтүүчү
жана аларды (ширктен ж.б.
күнөө иштерден) тазартуучу бир
пайгамбар жибер! Албетте, Өзүң
Жеңүүчү жана Даанышмансың!"

رَبَّنَا وَأَنْتَ فِيهِمْ رَزُقُواهُمْ بِتِلْكَ الْأَمْثَلِ
وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَكُونَ ۝ وَالْحِكْمَةُ
وَالْغَنَىٰ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

130. Ибрахимдин Дининен² наадан
адамдар гана баш тартат. Биз
Ибрахимди бул дүйнөдө (элдерге
жолбашчы кылып) тандап алдык
жана ал Акыретте да (жогорку
даражалуу) салих адамдардан.

وَمَنْ يُرْعِبْ عَنْ تِلْكَ إِذْ رَحِمَهُ الْآلَمَ سَفِهُ
نَفْسُهُ وَلَقَدْ أَصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
فِي الْأَخْيَرَةِ لِمَنِ الصَّلَاحُ ۝

131. Эстегин, Раббиси ага “Мусулман
бол!” (Өзүмө гана моюн сун!)
дегенде, ал (ыклас жана сүйүү
менеп) “Ааламдардын Раббисине
моюн сундум (мусулман болдум)”
деди.³

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْمِعْ قَالَ أَسْمِعْتُ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ۝

1 Ибрахим жана Ысмайылдын бул дубалары кабыл болуп, Аллаһ Таала Ысмайыл урпактарынын арасынан Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламды чыгарды. Ал өз үмөттөрүнө Аллаһтан келген китеп – Кураанды окуп берди жана өзүнүн Даанышман Сүннөттөрүн үйрөттү. Ошондуктан, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам бир хадисинде: “Мен - атам Ибрахимдин дубасымын” деген.

2 Ибрахимге берилген диндин негизин «Аллаһтын шериги жана окшошу жок» деген ишеним (тавхид) түзгөн. Бул ишеним мусулмандарда гана бар. Демек, Ибрахим мусулман. анын дини ислам болгон!

3 Якудийлер Ибрахимдин дининде эмес. Анткени алар «Узайр – Аллаһтын баласы» деп ширк кылышты. Христиандар дагы Ибрахимдин дининде эмес. Себеби алар «Ыйса – Аллаһтын баласы» деп мушрик болушту. Ибрахим муваххид (Аллаһка шерик кошпой, жалгыз Өзүнө сыйыгуучу) болгон. Анын дини Тавхид эле. Бул дин азыр мусулмандарда гана бар.

132. Ибрахим өзүнүн балдарына ушул гана динди осуят кылып калтырган. Жана Яькуб дагы балдарына: “О, балдарым, Аллаһ силерге ушул динди таңдады. Эми, силер (жалгыз Аллаһтын Өзүнө) моюн сунган (мусулман) абалда гана өлгүлө” деп осуят кылган.

133. Силер, Яькубга¹ өлүм келген убакытта күбө болдуңар беле?! Ал балдарына²: “Менден кийин эмнеге сыйынасыңар?” дегенде, алар: “Сенин жана аталарың Исхак, Ысмайыл, Ибрахимдердин кудайы – жалгыз Кудайга (Аллаһка) сыйынабыз. Жана биз Ага моюн сунуучубуз” дешкен.

134. Бул үмөттөр өтүп кетишти. Алар өз иштерине жооп берет, силер өз ишиңерге жооп бересиңер. Алар жасаган иштер үчүн силер суракка тартылбайсыңар.

135. Алар “Яхудий же христиан болсоңор гана туура жол табасыңар” дешет. Сен аларга айт: “Андай эмес! Ибрахимдин таухидге негизделген дини(не гана ээрчийбиз!) Жана ал (Ибрахим) мушриктерден болбогон!”

136. Айткыла (Оо, момундар): “Биз Аллаһка, Бизге түшүрүлгөн нерселерге жана Ибрахимге, Ысмайылга, Исхакка, Яькубга жана ошолордун урпактарына

وَوَصَّي بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَيْنَهُ وَيَعْقُوبَ نَبِيٍّ
إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ
إِذْ قَالَ لِبَنِيِّهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا
نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ
وَأِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ أَكْفَرُ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

يَلِكُ أَمَّا فَدَخَلَتْ لَهُمَا كَتِيبَةٌ رَّكَعًا
مَا كَسَبَتْهُ وَلَا تَسْطُرُ عَمَّا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

وَقَالُوا كُفُّوا هَٰذَا الزَّيْطَ قَدْ هَدَأَ وَقُلْ بَل
مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾

قُولُوا أَمَّا أَتَىٰ يَا اللَّهُ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ
إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَأَسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُولَٰئِكَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ

1 Медина яхудийлери Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва салламга келип: “Биз бабабыз Ибрахимдин, андан соң чоң атабыз Яькубдун дининдебиз” дешти. Ошондуктан, Аллаһ кийинки аятта алардын ойлорун төмөндөгүчө жокко чыгарат:

2 Яькубдун он эки баласы бар эле. Ошол он экиден яхудийлердин он эки уруусу тараган. Он эки баланын биринин аты Яхуда эле. «Яхудий» деген улуттук наам ошонун атынан алынган.

түшүрүлгөн нерселерге, жана Мусага, Ыйсага жана башка пайгамбарларга Раббиси тарабынан берилген нерселерге ыйман келтирдик. Биз пайгамбарлардын эч биринин арасын ажыратпайбыз жана биз Аллахка моюн сунуучуларданбыз”

137. (О, момун-мусулмандар!) Эгер алар (яхудийлер менен христиандар) силер ыйман келтиргендей ыйман келтиришсе, (ошондо гана) туура жол табышат. А эгер жүз буруп кетишсе, анда алар (силерге) душман. Алардан сени Аллаһтын Өзү сактайт. Ал – Угуучу, Билүүчү.

138. Аллаһтын бойогу (дини менен бойонгула) ¹. Ким Аллаһтан жакшыраак бойй алат?! Жана “Биз Ага гана ибадат кылуучубуз” (дегиле).

139. Айткын: “Биз менен Аллаһ жөнүндө талашасыңарбы?” Ал биздин да Раббибиз, силердин да Раббиңер. Бизге өз иштерибиз, силерге өз иштериңер. Жана биз Анын Өзүнө гана ыклас кылуучуларбыз.

140. Же силер (оо, китеп ээлери): “Ибрахим, Ысмайыл, Исхак, Якуб жана (алардан кийинки) муундар яхудий же христиан болгон” дейсиңерби? Айткын: “Силер көбүрөөк билесинерби

وَمَا أَوْفَىٰ لِلْعَبِيدِ مِن دِينِهِمْ لَأَتَقَرَّقَ
بَيْنَ أَحَدِهِمْ وَمِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٧﴾

فَإِنِ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ
أْتَيْنَهُمْ آلَاتٍ تَوَلَّوْا فَانْتَهَمُوا فِي شِقَاقٍ
فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٨﴾

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنْ اللَّهِ
صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٩﴾

قُلْ أَتَعْبَهُونَ إِنِّي اللَّهُ وَهَؤُلَاءِ زُجُجٌ
وَلَنَا أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ أَكْفَرُ وَنَحْنُ لَهُ
مُخْلِصُونَ ﴿١٤٠﴾

أَتَقُولُونَ إِنَّا بَرَهْنَةٌ فَاسْمِعِ
وَأَسْمِعْ وَتَعْقُوبُ وَالْأَسْبَاطُ كَانُوا
هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَبَ شَهَادَةً عِنْدَهُ

1 Чынында, Аллаһтын дини – бойок сыяктуу. Эгер мусулман адам Дин-Ислам эрежелеринин бардыгын карманып жүрсө, жатканда, турганда, иштегенде, адамдар менен мамилесинде диний баалуулуктарды сактаса жана динчилдик анын табиятына айланып калса, ал адам дароо эле башкалардан өзгөчөлөнүп, жакшы жагына өзгөрүп калат.

же Аллаһ (көбүрөөк билеби)?!”
Өздөрүнүн алдындагы (китепте
жазылган) күбөлүктү Аллаһтан
жашыргандардан өткөн заалым
барбы?! Аллаһ силер жасаган
(бузуку) иштерден бейкапар
эмес!!!

141. Алар өтүп кеткен үмөттөр. Алар
өз иштерине жооп берет. Силер
өз ишинерге жооп бересиңер.
Силер алар жасаган иштерден
суралбайсыңар.

142. Жакында адамдардын
акылсыздары: “Аларды
(мусулмандарды) мурун өздөрү
жүздөнгөн кыбылаларынан
жүз бурдурган эмне?” дешет.
Айткын: “Чыгыш дагы, Батыш
дагы Аллаһка таандык. Каалаган
пендесин Туура Жолго баштайт».¹

143. Ошондой эле, биз силерди,
(өз илим-адилетиңер менен)
адамдардын үстүндө күбө болуп
турууңар үчүн жана пайгамбар
силердин үстүңөрдө күбө
болуп турушу үчүн орто үмөт
кылдык. (О, Мухаммад) сен
мурун жүздөнгөн кыбыланы Биз
пайгамбарга ээрчиген адамдарды

مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

تِلْكَ أُمَمٌ قَدْ خَلَتْ أَلْهَمَّا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُنتَلَوْنَ
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٢﴾

﴿سَيَقُولُ الشُّقْمَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيْتُمْ هَٰؤُلَاءَ
فِي أَلْهَمِهِمْ أَلَّا يَكُونُوا عَلَيْهِمُ أَقْلٌ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ ﴿١٤٣﴾

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا
لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَمَكُونُ الرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي
كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مِنْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ
مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ
لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ

¹ Бул аят келечектен кабар берген моожиза болуу менен бирге мусулмандардын көчүлүп көтөрүү маанисин да өз ичине камтыган. Мусулмандар Мединага көчүп барганда бир жарым жыл аралыгында Байтул-Макдис (Иерусалим) тарапка карап намаз окууга буюрулушкан болчу. Мында Аллаһ Тааланын хикмат – Даанышмандыгы бар эле. Аллаһ Таала бул окуяны жхудийлер мыскылдап кабыл алышын, Аллаһтын окумуно каяша айтышаарын, «Мусулмандарды кыбылаларынан эмне бурду?» дешип, ызы-чуу көтөрүшүн алдын ала кабар берди жана бул алар тарабынан боло турган акмакчылык экенин айтты. Анткени, Динге моюн сунган акылдуу адамдар, Дин ээси болгон Аллаһтан кандай буйрук келсе, аны талкуулап отурбай, дароо моюн сунушат. Аллаһ Таала айтат: “Аллаһ жана Анын элчиси бир ишти буюрганда, эч бир момун эркек же момун аял үчүн аны талкуулоого эрк-тыктар калбайт”. Демек, дароо моюн сунуулары зарыл.

артына бурулуп, (динден кайтып) кеткен адамдардан билип (ажыратып) алып үчүн өзгөрттүк. Бул (кыбыланы өзгөртүү) оор иш. Бирок, Аллаһ туура багыт берген адамдарга оор эмес.¹ Аллаһ силердин ыйманыңарды текке кетирбейт.² Аллаһ адамдарга өтө Ырайымдуу жана Мээримдүү. *(Кыбыла Иерусалим тарапка бурулганы менен пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын жүрөгү Каабаны саап, сагынын турат эле)*

اللَّهُ يُضَيِّعُ أَيْمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ
يَا ثَائِسَ لَوُفٍّ رَجِيمٍ ﴿٣٤﴾

144. (О, Мухаммад!) Биз кээде жүзүңдүн «асманда кезгенин» көрөбүз жана сени өзүң ыраазы болгон кыбылага бурабыз. Эми сен жүзүңдү Масжид аль-Харам (Кааба) тарапка бур! (О, момундар, силер дагы) кайда болсоңор (намазда) жүзүңөрдү ошол тарапка бургула! Ал эми, китеп берилген элдер (яхудий жана христиандар) деле анын (кыбыланын Кааба тарапка бурулганын) Раббисинен келген чындык (вахий) экенин айкын билип турушат. Аллаһ

قَدْ تَرَى تَغْلِبَ وَجْهَكَ فِي السَّمَاءِ فَلَوْلَا تَكُنْ
فِتْنَةً تَرْوِضُهَا أَقْوَالُ وَجْهَكَ سَطَرُ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ قُولُوا
وُجُوهَكُمْ سَطْرُهُ لِلَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ لِيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

- 1 Ислам Дини келип, намаз парыз болгон абалкы кезде мусулмандар Каабага карап намаз окушчу. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Мединага хижрат кылып барганда, Аллаһтын буйругу менен, он алты же он жети ай Байтул Макдис (Иерусалим) тарапка карап намаз окуду. Бул мусулмандар үчүн оор иш эле. Ошонтсе да, ыйманы бекем мусулмандар Аллаһтын амирине кийлигишпес жана каяша кылбай, Байтул Макдиске карап намаз окуй беришти. Бирок, кээ бир ыйманы бош жана улутчул арабдар динден кайтып кетишти. Мына ушундай Даанышмандык менен Аллаһ Таала Өз пайгамбарына «(моюн сунуп) ээрчиген адамдарды артына бурулуп, (динден кайтып) кеткен адамдарды» ажыратып, билгизип койду.
- 2 Бул аятта Ахлу Сунна вал Жамаа аалымдарынын «мусулмандын дене мүчөлөрү менен аткарган амалдары дагы ыймаадын курамына кирет» деген пикирлерине далил бар. Анткени, кыбыла өзгөргөндө кээ бир мусулмандар «биздин абалкы кыбылага карап окуган намаздарыбыз эмне болот?» деп кейий башташты. Ошондо, Аллаһ намазды ыйман деген сөз менен белгилеп, «Аллаһ силердин ыйманыңарды текке кетирбейт» деген аятты түшүрдү.

силердин ишинерден кабарсыз эмес!

145. Эгер сен Китеп берилгендерге бардык далилдерди келтирип (алдына тизип) койсоң да, алар сенин кыбылаңа ээрчибейт. Сен да алардын кыбыласына эргешүүчү эмессин. Дагы алар бири-биринин кыбыласына да ээрчишпейт. Эгер сен өзүң (Аллаһтан) келген илимден кийин деле алардын кызыкчылыгына эргешүүчү болсоң, анда сен сөзсүз заалымдардан болуп каласың.

146. Биз китеп (Тоорат жана Инжил) берген адамдар аны өз балдарын тааныган сыяктуу таанышат. (Анан ошол, пайгамбар–Мухаммад келгенде) алардан көпчүлүгү чындыкты билип туруп, жаап-жапыра башташты.

147. (О, Мухаммад) Акыйкат–Раббин тарабынан! Демек сен эч качан шектенүүчүлөрдөн болбогун!

148. Ар бир (диндеги) адамдын өз жүздөнөөр тарабы (кыбыласы) бар. Бири-бириңерден озуп жакшылык жасагыла! Силер кайда болсоңор да, Аллаһ бардыгыңарды (Кыямат күндүн эсеп-китеби үчүн) чогултуп алат. Аллаһ бардык нерсеге Кудуреттүү.

149. Кай тараптан (сапарга) чыксаң да жүзүңдү “Аль-Харам” масжиди тарапка бур! Ал – Раббин тарабынан болгон (айныгыс) Чындык! Аллаһ силердин ишинерден кабарсыз эмес.

وَلَيْنَ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَتْلُوا فَيَتَأَنَّى لَكَ، وَمَا أَنتَ بِتَابِعٍ قِبَلَتَهُمْ، وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبَلَةَ بَعْضٍ وَلَيْنَ أَتَيْتَهُمْ أَهْوَاءَ هُمُومٍ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الْظَالِمِينَ ﴿١٤٩﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ، كَمَا يَعْرِفُونَ آبَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَ مِنَ الْمُمَرِّزِينَ ﴿١٤٧﴾

وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا كُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِنَّهُ، لِلْحَقِّ مِنْ رَبِّكَ، وَمَا اللَّهُ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾

150. Кай тараптан чыксаң да, жүзүңдү “Аль-Харам” масжиди тарапка бур! Силер дагы (оо, момундар,) үстүнөрдөн адамдарга далил болуп калбаш үчүн, кай жерде болсоңор да жүзүңөрдү ал тарапка бургула! Ал эми, алардын арасынан заалым болуп бүткөн адамдар (далилге деле карабай, бузук сөздөрүн тарата беришет). Алардан коркпогула, Мен силерге нээматтарымды толук кылып берүүм үчүн жана Туура Жолго багыт алуучар үчүн Менден гана корккула!¹ *Кийинки аяттарда Аллаһ Таала мусулмандарга берген нээматтарын эскертет:*

151. Ошондой эле, Биз силерге өзүңөрдүн араңардан бир элчи-пайгамбар жибердик. Ал силерге (чыныкты жалгандан, таухидди ширктен ажыратып бере турган) жана силерди тазарта турган аяттарыбызды окуп берет. Жана ал силерге Китеп (Кураан) менен Даанышмандыкты (Сүннөттү), ошондой эле, силер билбеген (коп башка) нерселерди таалим берет.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَكْفُرْ بِعَهْدِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْحِكْمَةَ وَالْيَقِينَةَ وَيُعَلِّمُكُمُ الْاِتِّقَاتَ ﴿١٥١﴾

1 Аллаһ Таала момундардын арасынан бекем ишенимдегилерди тандап алуу үчүн жана Өзүнө гана белгилүү себептерден улам Иерусалимди убактылуу кыбыла кылып бергенде, өчөшкөн дин душмандары, пайгамбарга каршы чоң далил таап алгансын: “ал кантип Ибрахимдин динисидемиң деп жүрөт? Анда Ибрахим жана Ысмайылдын кыбыласы (Кааба) бул жакта калып, Иерусалимге (Байтул-Макдиске) карап намаз окуганы эмнеси - ыя?!” деп чуу көтөрүшкөн. Бирок, Аллаһ Таала кыбыланы кайрадан Каабага буруп берүү менен яхудий, христиап жана мушриктерден турган дин душмандарынын «далилдерин» жокко чыгарды. Бирок, кээ бир жүрөгүңдө былыгы бар заалым адамдар тыпчып калган жок. Себеби, аларга далил таасир этпейт. Яхудийлер, мунаафыкстар жана мушриктер кыбыланы алмаштыруунун тегерегинде чынында, аябай чоң фитна чыгарып жиберишкен. Ошондуктан, Аллаһ бул маселени мусулмандарга өтө кылдаттык менен, кайра-кайра кайталап чечип берди жана дин душмандарынын ызы-чуусунан коркпой, Өзүнөн гана коркууга буюрду. Ошондо гана аларга Аллаһтын нээматтары толук берилмек. Ошондо гана алар дин жолунда адашпай туура жүрүшмөк.

152. Мени эстегиле. Мен да силерди эстеймин. Жана (берген нээматгарым үчүн) Мага шүтүр кылгыла. Жана эч каапыр болбогула.

153. О, момундар! (диний жана дүйнөлүк ишинерде) сабыр жана намаз¹ менен кубаттангыла! Албетте, Аллаһ, сабырдуулар менен бирге.

154. Силер Аллаһтын жолунда өлтүрүлгөн адамдарды “өлүктөр” деп айтнагыла! Андай эмес, алар тирүү! Бирок, силер муну сезбейсиңер.²

155. Албетте, Биз силерди коркуу, ачкачылык, мал-мүлктүн, жан-дененин жана момо-жемиштердин каатчылыгы сыяктуу нерселер менен сынайбыз. Сабыр кылуучуларга (Бейиштен) сүйүнүчтүү кабарды угуз.

156. (Аллаһ Таала тарабынан) бир кырсык (бактысыздык) жеткенде: “Бардыгыбыз Аллаһтын мүлкү

فَإِذْ كُنْتُمْ فِي أَذْكَرِكُمْ وَأَشْكُرُوا إِلِي
وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ
وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ
بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ
وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ
وَنَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ
وَلِإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

1 Намаз-диндин түркүгү, момундардын нуру жана пенде менен Аллаһты байланыштырып турган “ыйык көпүрө”. Эгер адам баласы намазды бардык талаптары менен аткарса, анда “хузур” деген нерсе пайда болот. “Хузур” - бул намаздын маңызы. “Хузур” абалына кирүү үчүн адамдын жүрөгү “Мен Раббимдин хузурунда (алдында) олтурам” деп сезиш керек. Ошондо, анын жүрөгү ойгоо болот. Намаздагы ар бир сөз, ар бир кыймыл аракеттин маанисин түшүнөт. Раббисине кулдук макаамында (даражасында) туруп, өз муктаждыктарын жалбарып сурайт. Мындай намаз адамга чоң жардам (кубат) берет жана адамды жаман жорөлгөлөрдөн кайтарат.

2 Аллаһтын дининин жогору болуусу жолунда жан кыйган мусулман “шахид” (шейит) деп аталат. Шейиттер жөнүндө Кураандын башка бир сүрөсүндө Аллаһ Таала мындай деген: “Алар тирүү жана Раббисинин алдында (ар түрдүү азыктар) менен ырыскыландырылууда”. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айтты: “Шейиттердин рухтары (жандары) Бейиштеги жашыл куштардын ичинде болот. Ал куштар Бейиш дарыяларынан суу ичишет. Бейиш момолорунун азыктанышат жана Аллаһтын Аршына асып коюлган чырактарда баш калкалашат”.

болобуз жана Анын Озүнө кайтып барабыз” деген адамдарга...

157. Дал ошолорго Раббиси тарабынан мактоо, ырайым бар. Жана ошолор гана туура жолго түшкөндөр.

158. Сафаа менен Марва Аллахтын (диниин) белгилеринен. Ким ажылык же умра кылса, ал экөөсүнө (Сафаа менен Марвага) тооп кылса (барып келсе) болот. Ким бир жакшылыкты кошумча жасаса, бул - өзүнө пайда. Албетте, Аллах Шүгүр кылуучу жана Билүүчү.

159. Биз түшүргөн (Мухаммад жөнүндөгү) далилдерди жана Туура Жолду китепте (Тооратта) адамдарга баян кылып бергенден кийин деле жаап-жашырып жүргөндөргө Аллах наалат айтат жана бардык наалат айтуучулар наалат айтышат.

160. Ал эми, (күнөөлөрүнө) тооба кылган, (акыйкатка кайтып, пейилин) түздөгөн жана (жаап-жашырган чындыктарды) ачык айткан адамдардын тообаларын кабыл аламын. Жана Мен тообаларды кабыл алуучу, Мээримдүүмүн.

161. Каапыр болгон жана ошол каапырчылыгы бойдон (тооба кылбай) өлгөн адамдарга Аллахтын, периштелердин жана бардык адамдардын наалаты болсун!

162. Алар ошол наалаттын (Тозок азабынын) ичинде түбөлүк калышат. Алардан азап

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٥٨﴾

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ
حَجَّ الْبَيْتَ أَوَاعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ
يَطُوفَ بِهِمَا وَمَنْ طَافَ حِثْرًا فَإِنَّ اللَّهَ
شَاقِكٌ عَلَيْهِ﴾ ﴿١٥٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَأَلْهَدُوا مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي
الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ
وَيَلْعَنُهُمُ الْمَلَائِكَةُ ﴿١٦٠﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُمْ أُولَئِكَ
أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦١﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
أُولَئِكَ عَلَيْهِمُ لعنةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ
أَجْمَعِينَ ﴿١٦٢﴾

حَالِيْنَ فِيهَا لَا يَخَفُ عَلَيْهِمُ الْعَذَابُ
وَلَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٦٣﴾

жсңилдетилбейт жана аларга
(тооба кылууга) мөөнөт берилбейт.

163. Силердин кудайыңар - жалгыз
Кудай. Эч бир (сыйынууга
татыктуу) кудай жок, жалгыз Ал
– Ырайымдуу жана Мээримдүү
(болгон Аллах) гана бар!

164. Албетте, асмандардын жана
жердин жаратылышында, түн
менен күндүздүн алмашып
турушунда, деңиз үстүндө
адамдарга пайда жеткирип
сүзүп жүргөн кемелерде, Аллах
асмандан түшүргөн сууда, ал суу
менен Аллах жерди өлгөндөн
соң тириктип, үстүнө ар түркүн
жаныбарларды тараткан эле,
шамалдардын (бирде муздак,
бирде ысык болуп) согуусунда
жана асман менен жердин
ортосунда моюн сундуруп коюлган
булуттарда акылдуу адамдар үчүн
(Аллахтын кудуретине) белгилер
бар.

165. Адамдардын арасында кээ
бирөөлөр, Аллахтан башка
нерселерди (Аллахка) тен (шерик)
кылып алышат (жана) аларды
Аллахты сүйгөндөй сүйүшөт.
Ыймандуу адамдар Аллахты
көбүрөөк сүйүшөт. Эгер (Аллахка
башка нерселерди шерик кармаган)
заалымдар Кыяматта азапты (өз
көздөрү менен) көрүшсө жана
күч-кудуреттин бардыгы Аллахка
таандык экенин билишсе (Аллахка
шерик кошушпайт болчу).
Аллахтын азабы катуу!

166. Ал (Кыямат) Күнү (Аллахтан
башкага) ээрчигендерден

وَالْهَكَرُ إِلَهٌ وَجِدَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخَلْقِ
الْأَنْبِيَاءِ وَالتَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي
الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَع النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ
السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَالْحَيَاءِ الْأَرْضِ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَتَرْتِيبِهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَقْرِيفِ
الرِّيحِ وَالْغَمَامِ وَالسَّحَابِ الْمُسْتَظْهِرِ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا
يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ
حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ رَأَوْا إِلَٰهَ رَبِّكَ
يَسْرُونَ أَلَعَدَابُ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا
وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا

ээрчиткендери (сыйынган, сүйгөн жалган кудайлары) чанып кетет жана бардыгы азапты өз көздөрү менен көрүшөт. Анан алардын арасындагы алака-мамилелери үзүлөт.

وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ
الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾

167. Андан соң ээрчигендер: “Эгер бизге жашоо дагы бир ирет берилчү болсо, бизди чанганы сыяктуу буларды (жасалма кудайларды) чанып (жалгыз Аллаһка сыйынып) жашайт болчубуз”- дешет. Ошентип, Аллаһ аларга (ширк) амалдарын өз баштарына кайгы кылып көргөзөт. Алар экинчи чыккыс болуп Тозокто калып кетишет.

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّخَعُوا الْآلِهَةَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلَمَّا تَوَلَّوْا كَذَلِكَ
يُنْفِئُهُمُ اللَّهُ عَنْ عَمَلِهِمْ
فَسَرَّوْنَا عَلَيْهِمْ
وَمَا لَهُمْ بِخَيْرٍ مِنْ أَلْئَانٍ ﴿١٦٧﴾

168. О, адамдар! Жер бетиндеги нерселерден адал, таза болгондорун жегиле жана шайтан баштаган жолдорго жүрбөгүлө. Ал силерге анык душман!

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلْالًا
حَنِيفًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٦٨﴾

169. Шайтан силерди жаман, бузук иштерге жана Аллаһ жөнүндө билбеген нерселерди сүйлөөгө буюрат.¹

إِنَّمَا يُنْفِئُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ
تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Качан (мушриктерге): “Аллаһ түшүргөн нерсеге (Кураан

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ

1 Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн адамдар төмөндөгүлөр: 1) Ким Аллаһты Өзү жана пайгамбары сыпаттабаган сыпат менен сыпаттаса же Өзү жана пайгамбары атаган сыпат менен атабаса – Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн болот. 2) Ким “Аллаһтын теңдеш, шериги, баласы бар” десе – Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн болот. 3) Ким “олуя кишилердин арбактары алардан жардам сураган кишини Аллаһка жакындаштырат” деп тастыктаса – Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн болот. 4) Ким Кураандан же хадистен далилин билбей туруп, “Аллаһ палан нерсени адал кылган, түкүнчө нерсени арам кылган” деген сыяктуу сөздөрдү сүйлөсө – Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн болот. 5) Ким Кураан же сахих хадистен далили болбой туруп: “Аллаһ паландай макулукту түкүндөй максат менен жаратты” десе – Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн болот. 6) Ким Аллаһтын жана элчисинин сөздөрүн өз оюна ылайыктап таавил кылып (бурмалап) сүйлөсө – Аллаһ жөнүндө билбей сүйлөгөн болот.

өкүмдөрүнө) ээрчигиле” - деп айтылса, алар: “Жок, биз ата-бабаларыбыздын үрп-адаттарына ээрчийбиз” дешет. Эгер ата-бабалары эч нерсеге акыл калчабаган жана Туура Жол таппаган адамдар болсо да (ошенте беришеби)?!

171. Каапыр болгон адамдар кишинин кыйкырыгынан чакыруу жана добуштан башка эч нерсени ылгай албаган айбандарга окшош. Алар дүлөй, дудук жана сокур! Демек, акылдарын иштетишпейт.
172. О, ыйман келтиргендер! Эгер Аллаһтын Өзүнө ибадат кылчу болсоңор, Биз силерге ырыскы кылып берген таза нерселерден жегиле жана Аллаһка шүгүр кылгыла.
173. Аллаһ силерге тарпты, (мууздаганда аккан) канды, доңуздун этин, Аллаһтан башкага атап союлган жандыктын этин (жепшти) арам кылды. Ал эми, кимде-ким, атайын издебей, чектен чыкпай (өлбөй калуу үчүн гана жегенге) мажбур болсо, ага күнөө болбойт. Аллаһ Кечиримдүү, Мээримдүү.
174. Аллаһ түшүргөн китепти (Тооратты, анын ичиндеги чындыкты) жаап-жашырган жана аны арзыбаган баага сата турган адамдар өз курсактарына оттон бөлөк нерсени жешпейт. Аллаһ Кыямат күнү аларга сүйлөбөйт жана аларды (жаман пейилдеринен) тазартпайт. Аларга кыйноочу азап бар.

نَسْمِعُ مَا الْقَيْنَا عَلَيْهِ ءَايَاتِنَا أَوْ لَوْ كَانَ
ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧١﴾

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الْإِنْسِيِّ
يَعْمَىٰ لَا يَمْسَعُ إِلَّا دَعْوَةً وَنِدَاءً ثُمَّ يَكْفُرْ
عَمَّا قَدْ كَفَرَ ۚ إِنَّهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا مِن طَائِفَةِ
مَارَرْتُمَا الْكُفْرَ وَآثَرْتُمَا إِلَهَ إِنْ كُنْتُمْ
إِنَاءَهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٣﴾

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْرَ
الْخَيْزِرِ وَمَا أَلْهَىٰ بِهِ لَعَنَ اللَّهُ قَوْمَ الضَّالِّينَ
عَنِ الْمَوَازِغِ وَلَا عَادُوا فَلَإِنَّ لَإِثْرَ عَلَيْهِ إِتِ اللَّهَ
عَفْوَ رَجِيمٌ ﴿١٧٤﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ
الْكِتَابِ وَيَسْتَفْتُونَ بِهِ قَسَمًا لِّئَلَّا
أُوتِيَهُم مَّا يُبَاطِلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارُ
وَلَا يَكْتُمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وَلَا يَرْجِيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٥﴾

175. Алар адашууну хидаят (туура жол) ордуна, азапты кечирим ордуна сатып алган адамдар. Алар Тозок отуна мынча сабырдуу?!

176. Бул - Аллаһ китепти чындык менен түшүргөнү (бирок, алар ошол чындыкты жашыргандары) себептүү. Аллаһтын китеби (Тоорат) жөнүндө (бир өкүмүнө ишенип, экинчисине ишенбей) ар түрдүү (пикирде) болуп жаткан адамдар (чындыктан) алыс бөлүнүп-жарылууда калышат.

177. Жакшылык жүзүңөрдү Чыгыш жана Батышка бурушуңар эмес. Бирок, жакшылык – Аллаһка, Акырет күнүнө, периштелерге, китепке, пайгамбарларга ишенген, өзү жакшы көргөн мал-дүйнөсүн тууган-уруктарга, жетимдерге, жакырларга, мусапырларга, (муктаж болуп) сурагандарга, өз башын азат кылууну каалаган кулдарга садака кылган, намазды толук аткарган, зекетти төлөгөн, убадалашканда өз убадасында бекем турган жана кембагалдык, оору-сыркоо жана согуш убакыттарында сабырдуу болгон адамдар (дын ыймандуу пейилдери).¹ Мына ушулар (өз ыймандарында) чынчыл жана ушулар гана такыба кишилер!

178. О, момундар! Өлтүрүлгөндөр үчүн өч алуу силерге парыз кылынды: азат адамга азат адам, кулга кул, аялга аял (өлтүрүлөт). Ал эми,

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الصَّلَاةَ
بِالْهَدَى وَالْعَذَابِ بِالْمَغْفِرَةِ قَمًا
أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ
اخْتَلَعُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾

« لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ
بِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَالْأَخِرَ وَالْمَلَائِكَةَ وَالْكِتَابِ
وَالرَّسُولِ وَءَاتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى
وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَالسَّابِقِينَ
وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ
فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَبَيْنَ الْيَأْسِ أُولَئِكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

بَنَاتُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَابُ
فِي الْقَتْلِ الْحَرْبِ وَالْخُرْقِ وَالْعَبْدِ وَالْأَمْنِ

1 Бул аяттын мааниси пайгамбарыбыздын: «Баатырлык курчтук менен эмес, ачуусун баса билүү менеп өлчөнөт» деген хадисине үндөшөт.

кимге (өлгөн) бурадары(нын жакындары) тарабынан кечирим берилсе, анда жакшылык менен моюн сунуу жана ага жакшынакай кылып толоп берүү (парыз). Бул – силерге Раббинер тарабынан берилген жеңилдик жана ырайым. Ким ушундан соң чектен чыкса, ага жан кыйноочу азап бар.

179. О, акылдуулар! Силер үчүн өч алууда жашоо бар.¹ Кана эми, (ушул сырлардан сабак алып) такыба болсоңор!
180. Силерден бирөөңөргө өлүм жакындашса, мал-дүйнөсүн ата-энесине жана тууган уруктарына осуят кылып, жакшылык менен (өз абалына карап, ысырапсыз мурас) калтыруусу силерге парыз кылынды. Бул такыбаа кишилерге катуу милдет!²
181. Ким ушул керээзди уккандан (түшүнгөндөн) соң (аны) алмаштырып койсо, мунун күнөөсү алмаштырып койгондордун мойнуна! Аллах – Угуучу, Билүүчү.
182. Эми, кимде-ким осуят кылуучунун билип же билбей күнөө кылуусунан корксо, алардын арасын ондоп койсун.³ (Ошондо)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ لِّمَنِ عَلَيْهَا يُقَرَّرُ وَبَيْنَ يَدَيْهَا مُثَقَّلَةٌ إِنَّكُمْ تَعْلَمُونَ
فَلَمَّا تَوَلَّوْا الْوُجُوهَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَوَلَّوْنَ
فَلَمَّا تَوَلَّوْا الْوُجُوهَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَوَلَّوْنَ
فَلَمَّا تَوَلَّوْا الْوُجُوهَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَوَلَّوْنَ

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

كُتِبَ عَلَيْكُمُ إِذَا ضَرَأْتُمْ أَصْحَابَكُمْ أَنْ تُدْفِنُوهُمْ فِي بِحَارِ الْمَوْتِ
إِنْ تَرَكْتُمْ خَيْرَ الْوَصِيَّةِ لِلْوَلَدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ لِّمَنِ عَلَيْهَا يُقَرَّرُ وَبَيْنَ يَدَيْهَا مُثَقَّلَةٌ

فَمَنْ يَدَّلْكُمْ بِهِ مَرْسُومَةً قَائِمًا فَتُغْرَبْ عَلَى
الَّذِينَ يَدَّلُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُّوَسِّعٍ أَوْ يُنَاسِخٍ فَتُغْرَبْ عَلَى
يَتِيمِهِمْ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ إِنْ أَرَادَ اللَّهُ عَفْوَ
رَحْمَةً ﴿١٨٢﴾

- 1 Эгерде өлтүрүүчүнүн жазасы өлтүрүү болбосо, анда коомдо адам өлтүрүү токтобойт. “Өч алууда жашоо бар” деген даанышмандыктын бир сыры ушунда.
- 2 Кээ бир тафсирчилер бул аяттың окуму мурас аяттарынын түшүшү менен окумун жоготкон дешет.
- 3 Өлүм төшөгүндө жатып осуят кылуучунун алдында болгон кишилер анын Шарият көргөзгөндөй бөлүштүрбөй, туугандарынан ким бирөөсүнө көбүрөөк, башкасына азыраак осуят кылууга ниеттенгенин билип, мындан коркчу болсо, ага туура кеңеш берсин. Бул осуят кылуучу менен осуят кылынган (мураскер) адамдардын арасын ондогондук болуп саналат.

ага күнөө болбойт. Аллах –
Кечиримдүү, Мээримдүү.

183. О, ыйман келтиргендер! Силерден мурунку элдерге парыз кылынганы сыяктуу, силерге да орозо кармоо парыз кылынды. Такыбаа болушуңар үчүн.¹

184. (Парыз орозо) эсептүү күндөр (до гана тутулат). Силерден кимиңер оорулуу же сапарда болсо, башка күндөрдүн эсебинен (кармап берет). Орозо кармаганга чыдаган (бирок, кыйналганы себептүү кармабаган) адамдарга (ар бир күн эсебине) бир жакыр адамды тойгозуу – фидья. Ким ашыгыраак адамды тойгузса, өзүнө жакшы. Бирок, орозо кармаганыңар (фидья төлөөдөн) жакшы, эгер билсеңер.

185. (Силер орозо кармай турган санактуу күндөр – бул) Рамазан айы. Бул айда адамдарга хидаят – туура жол болуп, хидаят жана фуркандан турган анык далилдер катары Кураан түшүрүлдү. Жана силерден кимде ким (жаңы) айды көрсө – орозо кармасын! Жана ким оорулуу же сапарда болсо, башка

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

أَيُّهَا مَنَعْدُ وَذَاتِ قَمَرٍ كَانَ مِنْكُمْ
مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى
الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ
فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ. وَإِن تَصُومُوا
خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾

شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ
هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْقُرْآنِ
فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ
وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ
أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ
بِكُمُ الْعُسْرَ وَلَتُغْفِرَ لِّلْإِثْمَ

1 Орозо адамдын такыбасын өстүрүүчү эң зор себептерден бири. Анткени, орозодо Аллах Тааланын буюрганын жасоо жана кайтаргандарынан кайгуу амалдары бар. Адам баласы орозо кармаганда таң азандан кечке чейин Аллах тыюу салганы үчүн напси каалап турган тамак-аш, суусундук, жыныстык мамиле ж.б.дан өз ыктыяры менен баш тартат. Бул такыбалыктын белгиси. Экинчиден, орозо кармаган адам Аллахтын көзөмөлдөп турганын өзүнүн напсине үйрөтөт. Буга үйрөнгөн напси каалаган жана жетишке мүмкүн болгон нерселерден тыйылат. Үчүнчүдөн, жеп-ичүү кыскаргандан улам, адамдын кан тамырларындагы Шайтандын жолдору кысылат. Төртүнчүдөн, орозо кармоочу бул айда тиат-ибадатты көбөйтөт. Көп иркет намаз окуйт. Көп ибадат кылуу дагы такыбалыктан. Бешинчиден, байлар ачкачылык, жетишсиздик эмне экенин орозо аркылуу өз баштарынан өткөрүп, кембагалдарга кайрымдуураак болушат. Бул да такыба дегендик. Орозонун мындан башка да пайдалары көп.

күндөрдүн эсебинен (тутуп берет). Аллаһ силерге жеңил болуусун каалайт, оор болуусун каалабайт. (Орозо) санакты толук кылууңар (калтырбай тутууңар) жана силерди туура жолго салганы үчүн Аллаһты даңазалашыңар үчүн жана Аллаһка (көп-көп) шүгүр кылууңар үчүн (парыз кылынды).

186. (О, Мухаммад) эгер пенделерим сенден Мени сурашса (айткын) Мен (аларга) жакынмын. Мага дуба кылышса дуба кылуучунун дубасына жооп беремин. (Эми,) Мага да жооп беришсин жана ыйман келтиришсин! (Ошондо) Туура Жолго түшүп калышы ажеп эмес!¹

187. Силерге орозо түнүндө аялыңар менен кошулуу адал кылынды. Алар силер үчүн кийим, силер алар үчүн кийим (сыяктуусуңар). Аллаһ силердин (орозо түндөрү) өзүңөргө зулум кылып алганыңарды билди жана тообаңарды кабыл кылып, кечирди. Мына эми, аялыңар менен (орозо түнүндө) кошула бергиле жана Аллаһ силерге жазган нерсени (адал кошулуу менен адал перзентти) ниет кылгыла. Жана тээ таң мезгилинен ак жип кара жиптен ажыраганы силерге анык билингенге чейин жей бергиле, иче бергиле. Андан (саарлыктан) кийин орозу кечке чейин толук уланткыла. Жана мечиттерде зытикаф отурган

وَلْيُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَوْكُمْ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٦﴾

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ
دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي
وَلْيُؤْمِنُوا بِلِقَائِهِمْ يُرْشِدُونَ ﴿١٨٧﴾

أَجَلْ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَقْتِ إِلَى
بِسَابِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ
لَهُنَّ عَلَى اللَّهِ أَنْكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ
أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ
فَالَّذِينَ نَشِئُوا وَهُمْ وَاسِعُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ
وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ
الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ
ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُنْكِرُوا وَهَنَ
وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
فَلَا تَعْرُضُوا عَنْهَا كَذَلِكَ بَيِّنَ اللَّهُ لِكَلِمَةٍ لِّلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٨﴾

1 Сахаабалар Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламдан: "Эй Аллаһтын элчиси. Аллаһ бизге жакынбы, алысы? Ага шыбырап дуба кыталыбы же кыйкырып дуба кыталыбы?" – деп сурашканда ушул аят түшкөн.

мезгилиңерде аялыңарга жакындабагыла. Булар (тыюу салынган нерселер) – Аллаһтын чек аралары. Алар(ды бузуу)га жакындабагыла! Аллаһ адамдарга Өз аяттарын мына ушинтип баян кылып берет, такыба болууңар үчүн.

188. Бири-биринердин акча-мүлкүңөрдү кыянат жолдор менен жебегиле жана адамдардын мал-дүйнөсүнөн бир бөлүгүн күнөө менен жеп алуу үчүн акча-мүлктү өкүм чыгаруучуларга (арам экенин) билип туруп (пара катары) бербегиле.

189. (О, Мухаммад) Сенден “хилалдар” (ичке орок сымал айлар) жөнүндө сурашат. Айт: “Алар адамдарга убакыттарды жана хаж (ажылык) убактысын белгилөө үчүн. Үйүңөргө арт жагынан кирүүңөр жакшылык эмес, бирок, жакшылык – бул Аллаһтан корккон киши(нин пейилдеринде жагат). Үйүңөргө эшиктеринен киргиле жана Аллаһтан корккула! (Ошондо гана) жеңишке (Бейишке) жетсеңер ажеп эмес!

190. (О, мусулмандар!) Аллаһтын жолунда (Анын дининин жогору болушу үчүн) силерге согуш ачкандарга каршы согушула жана чектен чыкпагыла” Аллаһ чектен чыккандарды сүйбөйт.

191. Аларды тапкан жеринерде өлтүргүлө, силерди сүрүп чыгарган жерден аларды да сүрүп чыгаргыла. Фитна (диңден азгыруу, бузукулук) адам өлтүрүүдөн да жаман. Алар менен

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبِطْلِ
وَسَدُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا
مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْهِجَلِ ۖ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ
لِلنَّاسِ وَالْحُجُجِ ۚ وَلَيْسَ الْإِرْبَانُ أَشْأَوْا
الْبَيُوتِ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْإِرْبَانَ
أَشْقَى ۚ وَأَشْأَوْا الْبُيُوتِ مِنْ أَوْبَانِهَا
وَأَسْأَلُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَفْقَهُونَ﴾ ﴿١٨٩﴾

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ
يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾

وَأَقْتُلُوا هُرُوجَهُمْ قَتْلُهُمْ وَأَخْرَجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ
أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ۚ وَلَا تَقَاتِلُوا هُرُوجَهُمْ
عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يَقْتُلُوا فِيهِ فَإِنْ
قَتَلُوا فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾

“Масжид Аль-Харамдын” алдында силерге каршы согушмайынча согушпагыла, Эгер алар согушту баштаса, анда өлтүрө бергиле, каапырлардын жазасы – ушундай.

192. Эгер (согушту) токтогушса (каапырчылыктарынан кайтып, мусулман болушса) анда, Аллах Кечиримдүү, Мээримдүү.

فَإِنْ أَنتَهُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٢﴾

193. Качан (жер бетинен) фитна (ширк, исламга тоскоолдук) жок болмоюнча жапа дин Аллах үчүн болмоюнча согуша бергиле. Эгер токтошсо, заалымдарынан башкаларына тийбегиле.

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ
فَإِنْ أَنتَهُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾

194. «Шахрул-харамга» - «Шахрул-харам» жана арам кылынган нерселер(ди жасагандык үчүн) оч (алуу) бар!¹ Ким силерге душмандык кылса, силер дагы дал өзүндөй душмандык кылгыла! Аллахтан корккула жана билгиле, Аллах такыба кишилер менен бирге.

الَّذِينَ حُرِّمُوا بِالْشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتِ قِصَاصٌ مِمَّنْ
أَعْتَدَ عَلَيْكُمْ قَاتِلُوا عَلَيْهِمْ لِيَكِلَ إِلَى اللَّهِ
عَلَيْكُمْ وَأَتَقُوا اللَّهَ وَاعْمُرُوا اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾

195. Аллаһтын жолунда нафака (садака) чыгаргыла.² Колуңарды (өзүңөрдү) өлүмгө таштабагыла.³

وَأَقِيمُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تَقْلُوا بَآيَاتِ اللَّهِ
الَّتِي لَكُمْ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

- 1 Арабдардын үрп-адаты боюнча “шахрул-харам” деп аталган айларда согушуу мүмкүн эмес. Бирок, мушриктер көбүгчө бул адатты бузуп, мусулмандарга сокку урушкан. Ошондуктан, Аллах “Алар “шахрул-харамды” урматтабай силерге согуш ачса, силер да карап отурбай согуша бергиле, жана арам айлардын эрежесин сактабаганы үчүн өч алыгыла” деп буюрду.
- 2 Аллаһтын ыраазычылыгы, Анын дининин өнүгүшү, дүйнөгө жайылып, бардык диндерге үстөм болушу үчүн мусулман адам жаңы, малын, бүт аракетин нафака (чыгаша) кылышы парыз. Аллах жолундагы эң зарыл жана башкаларына өбөлгө болгон нафака – бул материалдык садака. Эгер Аллаһтын Дини жогору болушунун эң биринчи шарты жихад болсо жана жихаддын үч түрү болсо (кол менен, мал менен, калем – тил менен) ушул үчөө тең материалдык нафакасыз ишке ашпайт.
- 3 “Өзүңөрдү өлүмгө таштабагыла” дегендин мааниси “Аллаһтын буйруктарын аткарбай, Анын Динине малыңар, жаңыңар жана убакыт-арекетиңер менен жардам бербей отуруп балээге кабылып калбагыла” деген маанини туюндурат. Айрыкча,

Эхсан кылгыла. Аллаһ эхсан кылуучуларды сүйөт.

196. Хаж (ажылык) жана Умраны, Аллаһ үчүн (ыклас менен) толук аткаргыла. Эгер (бир тоскоол себептүү, Маккага жете албай, жолдо) кармалып калсаңар, кудуретиңер жеткен (тоо, уй же кой сыяктуу) курмандык(ты Маккага жибересиңер.) Курмандык (малыңар) жайына жетип бармайынча (жана силерге анын союлганы жөнүндө кабар келмейинче) чачыңарды албайсыңар. Ал эми, силерден ким бирөөңөр оорутандан же башындагы бир зыяндан улам (чачын алдырууга туура келсе), анын ордуна (үч күн) орозо кармоо (алты жакырга) нафака берүү же (бир кой) союу менен фидья (төлөм) төлөсүн. А эгер (тоскоолдуктардан) аман болсоңор жана (Маккага жетиш), ким хаж(ибадаты башталган)га чейин умрадан да пайдаланган болсо, кудурети жеткен бир курмандык (сойсун). Ал эми ким (курмандыкты же анын баасын) таппай калса, хаж мезгилинде үч күн, үйүнө кайтып келгенде жети күн орозо тутсун! Бардыгы болуп он күн толук болот. Бул (өкүм) үй-бүлөсү Масжид аль-Харамда болбогон (алыстан келген) кишилер үчүн. Аллаһтан корккула жана билгиле, Аллаһ – азабы катуу Зат!

وَأَتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلِفُوهُ وَسَكَّرْتُمْ يَبْلَغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ رِجَالًا وَابْنًا وَابْنًا مِنْ رَأْسِهِ فَقَدْ رَتَّ مِنْ صِيَاهُ أَفْصَدَ فَإِنْ كُنْتُمْ فَرَاذًا لَمْ تَكُنْ مِنْ فَرَاذٍ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ فَتَحَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَصِيَامُهُ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَافِظِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

мусулмандар убактысын, аракетин, акча-байлыгын Аллаһ жолунда нафака кылбай отура берсе, тез эле башка диндердин, башка элдердин тепсендисинде калып, түз маанисинде чоң балээге кабылышат.

197. Хаж (сапары) – белгилүү айлар.¹

Ким ошол айларда (өзүнө) хаж (ибадатын) парыз кылса, (жана ихрам байласа) хажда (ихрамдан чыкканга чейин) жубайы менен (жыныстык) мамиле жасабайт, бардык күнөөлөрдөн тыйылат жана жаңжалдан алыс болот. Кандай гана жакшы амал кылсаңар да Аллаһ билип турат. Жана да жолго азык камдап алгыла. Эң жакшы жол азыгы – бул такыба. О, акылдуу адамдар, Менден корккула!

198. (Хаж ибадаты мезгилинде адал кесип, же соода менен) Раббинерден пазилет үмүт кылууңарда күнөө жок. Ал эми, Арафат тоосунан түшсөңөр, Машъар-ул-харамда (Муздалифа өрөөнүндө) токтоп, Аллаһты зикир кылгыла жана Аллаһ силерди адашканыңардан кийин, Туура Жолго салганы үчүн, силер да Аны эстегиле.

199. Андан соң (Муздалифадан Каабаны көздөй) адамдар түшкөн багыт менен түшкүлө жана Аллаһтан кечирим сурагыла. Албетте, Аллаһ Кечиримдүү, Мээримдүү.

200. Ал эми, ибадат - жерөлгөнөрдү аткарып болгон соң (такбирлерди айтып) Аллаһты, ата-бабаңарды эстегендей же андан да катуураак эстегиле. Адамдардан кээ бирөөлөрү (Акыретти унутуп): “О, Рабби! Бизге ушул дүйнөдө бер”-

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ قَرَضَ فِيهِمْ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزِدُّوا قِيَامَ حَبْرَ الزَّادِ الشَّقَوَىٰ وَالشَّقَوَىٰ تَأْوِيلُ الْأَنْبِيَاءِ

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا قُضَاءً مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْتُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الصَّاغِرِينَ

ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَقَاصَ النَّاسِ وَأَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ سَيِّئِكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ إِشَدَّ ذِكْرًا فَمَنْ الْكَاسِرُ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ

1 Шаввал айы, Зул-Каада айы жана Зул-Хижжа айынын он күнү.

дешет. Андайларга Акыреттен насип жок!

201. Алардан дагы бирөөлөрү: “О, Рабб! Бизге ушул дүйнөдө да, Акыретте да жакшылык бере көр жана бизди Тозок азабынан сакта!” - дешет.

202. (Акыретте) дал ошол адамдар үчүн жасаган (жакшы) иштеринен насип бар. Аллаһ өтө тез эсептешет!

203. Аллаһты саналуу күндөрдө да эстегиле.¹ Ким эки күндө шашылса – ага күнөө жок. Жана ким кечиктirse – ага да күнөө жок.² (Бул өкүмдөр) Такыба кишилер үчүн. Аллаһтан корккула жана билгиле: бардыгыңар (Кыяматта өз ишиңерден эсеп берүү үчүн) Аллаһтын алдында чогултуласыңар.

204. (О, Мухаммад!) Адамдардын арасында ушундайлары бар: бул дүйнө жашоосунда анын сөздөрү сени кызыктырып койот. Ал жүрөгүңдөгү нерсеге Аллаһты күбө кылат (ант ичет). Чынында, ал (Исламга) элдешкис душман!³

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾

أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾

﴿وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ ﴿٢٠٣﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعِجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ ۖ وَهُوَ أَلَدُّ الْإِطْمَارِ ﴿٢٠٤﴾

1 Бул жерде “эсептелүү күндөр” дегенде Курбан майрамынан кийинки үч күнгө - Зул-хиджа айынын 11-12-13-күндөрүнө айтылат. Ал күндөрдө ажылар Минаа өрөөнүндө болушуп, Аллаһтын меймандары катары эсептелинет. Ошондуктан, пайгамбарыбыз: “Ташрик күндөрү жеп-ичүү жана Аллаһты зикир кылуу күндөрү” деген. Шайтанга таш атуу (жамра) жана Курбандык кылуу мезгилиндеги зикирлер дагы “ташрик күндөрүнүн зикиринин курамына кирет.

2 Ким Минаадагы (курмандык, жамра, зикир сыяктуу) амалдарын экинчи күндүн кечинде чейин аткарып, шашылыш түрдө кайтып кетүү үчүн Каабага түшүп кетсе – уруксат. Ал эми, ким Минаада үчүнчү күндүн түнүндө да калып, зикир кылып, эртеси жамаратка таш атканы барып, андан кийин кайтып түшсө – анда да күнөө жок.

3 Бул аят Ахнас ибн Шарийк деген мунафых жөнүндө түшкөн. Өзү Исламды жана мусулманды көргүсү келбеген кас душман болсо да Пайгамбарыбыз салаллаху алайхи ва салламга өтө сылык, жакшы сөздөрдү айтып, өзүнүн мусулман экенине

205. Ал сенин алдыңан кетээри менен, жер бетин бузукулуктарга толтуруш үчүн, эгиндерди, насилдерди курутуш үчүн аракеттерин баштайт. Аллаһ болсо, бузукулукту сүйбөйт.

206. Эгер ага “Аллаһтан корк” деп айтылчу болсо, күноо менен (бирге) текеберлиги (да) кармап калат. Ага Тозок жетиштүү! Ал не деген жаман орун!!!

207. Адамдардын арасында өз жанын Аллаһ ыраазычылыгы жолунда саткандары (курман кылгандары) да бар. Аллаһ өз пенделерине кайрымдуу.

208. О, ыйман келтиргендер! Исламга толук киргиле! Шайтандын изинен ээрчибегиле! Ал силерге анык душман!

209. Эгер силерге (Раббиңер тарабынан) анык илим-далилдер (Кураан-Сүннөт) келгенден кийин деле жолдон тая берсеңер, билип койгула: Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман.

210. Алар (жер бетинде бузукулукту тараткандар менен шайтанга ээрчигендер, Кыяматта) Аллаһ жана периштелер булуттардын колокоосундо келишинен (жана аларга адилеттүүлүк менен окум кылып, жаза беришинен) башканы күтүшпөйт. Анан иш бүтөт жана бардык иштер Аллаһка кайтарылат.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۚ قَالَ اللَّهُ لَا يُجِبُ الْفَسَادَ ۚ

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ ۚ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَئِشَ الْأَعْمَادُ ۚ

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ۚ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا فِي الْيُسْرِ كَآفَّةً ۚ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ۚ

فَإِن رَّزَقْتُم مِّن بَعْدِ مَآجَاءِ نَّكُمُ الْيَتِيمَ فَاعْلَمُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَكِيمٌ ۚ

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلُلٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالتَّلَاقِ كَذَٰلِكَ وَقُضِيَ الْأَمْرُ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ۚ

Аллахтын аты менен касам ичип жиберчү. Ошентип, Пайгамбарыбыз салаллоху алайхи ва салламдын кээ бир мажлистерине катышчу болду. Бирок Аллаһ Таала ушул аятты түшүрүп, анын чыныгы жүзүн ачып берди.

211. (О, Мухаммад,) Исраил улуптарынан сурачы, Биз аларга (чындыкты далилдеген) анык аян-белгилерден канчасын бердик экен? Өзүнө келген Аллахтын нээматын кайсы (акылсыз) адам алмаштырат? Албетте, Аллах - азабы катуу Зат!

212. Каапыр адамдарга (ушул) дүйнөнүн жашоосу кооз көргөзүлдү. Алар ыймандуу адамдарды мыскылдашат. Такыба адамдар Кыяматта алардан жогору (даражаларда) болушат. Аллах каалаган пенделерине ээспиз ырыскы берет.

213. Адамдар (мурда) бир (динди гана кармаган) үмөт болгон.¹ Анан Аллах, (Бейиштен) сүйүнчүлүү кабар берүүчү жана (Тозоктон) эскертүүчү пайгамбарларды жиберип, адамдар арасындагы талашкан нерседе (динде) өкүм кылуу үчүн аларга (Аллахка гана сыйынуу жөнүндөгү) чындыкты камтыган китепти (Тоорат менен

سَلِّمْ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ عَلَىٰ الْبَيْتِ الْحَرَامِ الْبَيْتِ الْحَرَامِ
وَمَنْ يُضِلْ يَضِلْ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ
إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

رَبِّ الْبَيْتِ كَثُرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَتَسْخَرُونَ مِنْ
الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَعَمَّ اللَّهُ
النَّبِيِّينَ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ
الْكُتُبِ الْخَيْرِ لِيُبَيِّنَ لِلنَّاسِ فِيهَا
أَخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ
أُولُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ مِنَ الْبَيِّنَاتِ بَيِّنَاتٍ
يَتَّبِعُهُ قَوْمُهُ اللَّهُ الْغَنِيُّ الْغَنِيُّ الْغَنِيُّ

1 Бул Нух пайгамбардын мезгили жана чамасы андан он кылымдар кийинки заман эле. Адамдар али дүйнөгө чачырал кете элек, диндери бир, ширк, каапырчылык жок болгон доорлор. Анан эле, Шайтан азгырган бирөөлөр чыгып, элдерди Аллахтан башкага сыйынууга же бодбосо, Аллахка кошуп (тең кылып) башка нерселерге да сыйынууга үгүттей башташты. Эки ортодо: жалгыз Аллахка сыйынуучулар (муваххиддер) менен мушриктердин арасында талаш-тартыштар күчөп, коом экиге ажырады. Көпчүлүк химисине ишенишин билбей дендароо болуп туруп калат. Анан Аллах, Бейиштен жана Тозоктон кабар берүүчү пайгамбарларды жиберип, адамдар арасындагы талашкан маселелерине өкүм кылуу үчүн аларга чындыкты ичинс камтыган китепти түшүрдү. Ошондой китеп өз мезгилинде, ахудийлердин пайгамбарлары Муса менен Ыйсага да түшүрүлгөн болчу. Бирок, ахудийлер ал китептин өкүмдөрүнө моюн сунуунун ордуна бир бөлүгү ал китептин өзү жөнүндө талашып-тартыша башташат. Ошентип, алар адашуучулукка кайра чыккыс болуп батыл кетишти. «Анан Аллах алар талашып жаткан чындыкка (Мухаммад менен ага түшкөн Кураанга) ыйман келтирген адамдарды өз каалоосу менен туура жолго баштады. Аллах өзү каалаган адамдарды Туура Жолго баштайт.

Инжилди) түшүрдү. Аны алган элдер, ал (дин) жөнүндө, өздөрүнө анык чындыктар келгенден кийин деле, (ага моюн сунбай) өз ара кыянаттык менен талаша башташты. Анан Аллах алар талашып жаткан чындыкка ыйман келтирген адамдарды Өз каалоосу менен Туура Жолго баштады. Аллах Өзү каалаган адамдарды туура жолго баштайт.

214. (О, момундар!) Силерге мурунку элдердин (машакаты жөнүндөгү) мисалдары келбей туруп, Бейишке киребиз деп ойлодуңарбы. Аларга жакырлык, ар түрдүү ооруулар жеткен жана кооп-коркунучтарга кабылгылган. Жадагалса, пайгамбар(дын өзү) жана аны менен бирге болгон ыймандуу адамдар: “Аллахтын жардамы качан келээр экен!” деп какшап жиберешкен. Уккула, Аллахтын жардамы жакын!

215. Сенден эмнени (кандайча) кайыр-садака кылуу керектигин сурашат. Айткын: “(Колуңардан келген) садакаңар ата-энесер үчүн, жакын тууганыңар үчүн, жетимдер үчүн, мискиндер (бей-бечаралар) үчүн жана мусапырлар үчүн болсун. Деги эле, кандай жакшылык - садака кылчу болсоңор, аныңарды Аллах Билүүчү.¹

216. Силер үчүн жагымсыз болгонуна карабай силерге согуш парыз

أَخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنِ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٣﴾

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَاءُ وَرَزَقُوا بِحَقِّ الْيُسُوفِ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ رَمَقُوا قُلُوبَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَهُمْ أُولَٰئِكَ ﴿٥٤﴾

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلْ مَا أُنْفِقُ إِلَّا مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينِي وَنَحْنُ نَعْلَمُ مَا نُنْفِقُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ وَأْتَلِيكَ السَّيْلَ وَمَا تَفْعَلُونَ ﴿٥٥﴾

كَيْفَ عَلَيْهِمُ الْعِتَالُ وَهُوَ كَرِيمٌ ﴿٥٦﴾

1 Бул аятта Аллах кимге эң биринчи кайыр - садака (жакшылык) кылуу керектигин тизме менен көргөзүп берди. “Деги, кандай эле садака кылчу болсоңор” деген сөздөн садаканын чен-өлчөмү жок экени маалым болот. Жана бул сөздөн жогоруда саналгандардан башкаларга да садака кылуу мүмкүн экени түшүнүлөт.

кылынды. Анткени, (кээ бир учурда) бир нерсени жаман көрүшүңөр мүмкүн. Чынында, ал силер үчүн жакшылык. Ошондой эле (кээде) силер жакшы көргөн нерсе өзүңөргө жамандык болуп чыгат. Анткени, силер билбейсиңер, Аллах билет.

217. Сенден “шахрул-харам” айларында согушуу жөнүндө сурашат.¹ Айткын: “Бул айларда согушуу оор күнөө. А бирок, (мушриктердин мусулмандарды) Аллаһтын жолунан, “Масжид-ал-Харамдан” тосуулары, Ага (Аллаһка) каапыр болуулары, жана анын (Масжид аль-Харамдын) жашоочуларын андан чыгарып жиберүүлөрү Аллаһтын алдында (шахрул-харамда согуш кылуудан) чоңураак (күнөө). Фитна (Аллаһтын Жолунан тосуу) адам өлтүрүүдөн чоңураак (күнөө)! Алар эгер колунан келсе, силерди диниңерден кайтарып жибергенге чейин, силерге каршы согушун уланта беришет. Эми, кимиңер диниңен кайтып, каапыр бойдон өлсө, Дүйнө-Акыреттеги жакшы амалдарынын бардыгы күйүп кетет жана алар Тозок ээлеринен болуп, анда түбөлүк калышат.

218. Ал эми, бийман келтирген, (динин жогору кылуу үчүн өз)

وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ
وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٧﴾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالرِّفَةِ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ
فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ
بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْأَخْرَاجِ أَهْلِيهِ مِنْهُ
أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ
وَلَا يَسْرَ الْوَنَ يَقْتُلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ
دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ
دِينِهِ قُتِلَ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ
أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٨﴾

إِنَّ الدِّينَ أَمْرٌ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا

1 Риваяттарда айтылганына караганда, пайгамбарыбыз жиберген Абдуллах Бен Жахш башчылыгындагы согушчандар отряды бир каапырды өлтүрүп, мал-мүлкүн олжочой алышат. Бул окуя “шахрул-харам” (согуш тыюу салынган) айлардан бири Ражаб айында жүз берет. Мединадагы ахудиёлер менен мушриктер бул окуяны катуу айыптап чыкканда, жогорудагы аят түшөт. Ал айттын өкүмү боюнча “шахрул-харам” айларында басып алуучулук согушу тап-такыр арам. Ал эми, коргогучулук согушуна уруксат.

журтунан хижрат кылган жана
Аллаһ жолунда жихад кылган
адамдар, мына ошолор Аллаһтын
ырайымынан үмүт кылышат.
Аллаһ – Кечиримдүү, Мээримдүү.

219. Сенден “хамр” (арак) жана
“майсир” (кумар) жөнүндө
сурашат.¹ Айткын: “Ал экөөндө
чоң күнөө жана адамдарга
(дүйнөлүк) пайдалар бар. Бирок,
күнөөсү пайдасынан чоңураак.
«Сенден “Эмнени садака кылсак
экен?” - деп сурашат. “(Өзүңдөн)
артканын” - деп жооп бер». Аллах
силерге аяттарын ушинтип
баяндайт. Кана эми, пикир
кылсаңар!

220. (Кана эми,) Дүйнө жана Акырет
жөнүндө (шикир кылсаңар!).
Сенден жетимдер жөнүндө
сурашат. Айткын: “Жетимдерди (н
абалын) оңдоо – жакшы. Эгер
жетимдерге (мүлктө шериктештик
боюнча) аралашсаңар – алар
силердин өз бурадарыңар. Аллах
кимдин бузуку, кимдин оңдоочу
экенин билет. Эгер Аллах кааласа,
силерге оор кылып коймок. Аллах
– Кудуреттүү, Даанышман!

221. Силер мушрик аялдарга
алар ыйман келтирмейинче
үйлөнбөгүлө. (Анткени,) күң
(болсо да) ыймандуу аял мушрик

وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَفْوٌ رَحِيمٌ ﴿٥٥﴾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعَةٌ لِلنَّاسِ وَثَمَرُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْغَوْصُ ذَلِكَ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحُ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ عَاظُواكَ فَاتَّقِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ فَصِيمٌ ﴿٥٧﴾

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَكُمْ مَوْعِظَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكِهِمْ وَلَوْ أَعْبَبَكُمْ ﴿٥٨﴾

1 “Хамр” сөздүктө “ороп алуу” деп которулат. Ушундан улам адамдын акыл-эсин тап-такыр ороп, кулпулап сала турган ар кандай нерсе – ал азбы, көпкү, сузукпу, коюубу, ачыганбы, ачыбаганбы, буудайданбы же башкаданбы – “хамр” (арак) болуп эсептелинет. “Майсир” сөздүктө “жан кейитпей, жеңил жол менен жетүү” дегенди туюндурат. Эки тараптан акча сайылып өткөрүлө турган утуш оюндарынын бардыгы – майсир (кумар) болуп саналат, ал лотереябы, билыард же шахматты, картабы же нардабы, мунун айырмасы жок. Ал эми, ат жарыштыруу, тоо жарыштыруу, ок жарыштыруу оюндары – эгер кумар болбосо – буларга уруксат.

(сулуу, азат жана бай) аялдан артык! Эгер ал (мушрик аял) силердин кунулуңарга толуп турса да. Ошондой эле, (өзүнөргө караштуу кыз-жубандарды) мушрик эркектерге – алар ыйманга келмейинче – никелеп бербегиле. (Анткени,) кул болсо да ыймандуу эркек мушрик эркектен, артык! Эгер ал (мушрик) силерге жагып турса да. (Себеби) Алар (мушриктер сөзү, пейили жана абал-көрүнүшү менен силерди) Тозокко чакырышат. Аллах болсо, Өз каалоосу менен Бейишке жана ксчирим берүүгө чакырат. Жана аяттарын адамдарга (ушинтип) баяндайт. Кана эле, алар Аллаһты эстешсе!

222. Сенден айыз (каны) жөнүндө сурашат. Айткын: “Ал жагымсыз нерсе”. Демек, айыз убактысында аялдарга кошулбагыла. Жана таза болмоюнча аларга жакындабагыла.¹ Ал эми, алар таза болгондо, аларга Аллах буюрган тараптан келе бергиле. Аллах тооба кылуучуларды жана таза-пакиза адамдарды сүйөт.
223. Аялдарыңар силердин эгин талааңар. Өзүңөрдүн эгин талааңарга каалаган тарабыңардан келе бергиле.² Жана өзүңөр

وَلَا تَكُونُوا الْمَشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللّهُ يَدْعُو إِلَى الْحَيٰةِ وَالْعَفْوَ يَذٰلِكَ يُؤْتِيهِ وَبَيِّنٰهُ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٥٦﴾

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحْضِيِّ قُلْ هُوَ اَذَى فَاَعْتَرِ لَوْ اَلنِّسَاءُ فِي الْمَحْضِيِّ وَلَا تَنْفَرُوْهُنَّ حَتَّى يَظْهَرْنَ فَاِذَا ظْهَرْنَ فَأُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللّهُ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِيْنَ ﴿٥٧﴾

يَسْأَلُكُمْ خَرْبُ لَّكُمْ فَاَنْتُمْ اَحْرَبُكُمْ اَنْتَ شَيْئٌ مِّنْكُمْ اَوْ لَا تَقْرَأُ اللّٰهَ

1 “Таза болмоюнча аларга жакындабагыла” деген аяттын мааниси “айыз каны келчү орунга (жыныстык мүчөгө) жакындабагыла дегенди билдирет. Ошондуктан, пайгамбарыбыз аялынын айыз мезгилинде аны менен бир төшөктө жатууну кааласа “дамбачынды кийип ал” деп буюрат эле. Айыздан таза болуунун эки шарты бар: 1) айыз канынын токтошу. 2) аялдын гусул кылуусу (оозу-мурдун үч жолу чайкап, бүт денесин жуусу).

2 Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам аркадан (клоака) «кепүүнү» арам деген жана бул амалды кылуучуларга «Аллаһтын паалаты болсун!» деп каргыш айткан.

үчүн (жакшы ниетти) алдыга койгула. Аллаһтан корккула жана билгиле, силер Ага (Кыяматта) жолугасыңар. Жана момундарга (Бейишти) сүйүнчүлө!

224. Аллаһты (и атына ичкен антыңарды) жакшылыгыңардан, такыбалыгыңардан жана адамдардын арасын түзөтүүнөрдөн тосуучу (шылтоо) кылып албагыла.¹ Аллаһ – Угуучу, Билүүчү.

225. Аллаһ силерди (тия учунда айтылган) антыңардагы маанисиздик үчүн жазалабайт. Бирок, жүрөгүңөр чыгарган нерсе (ант) үчүн жазалайт.² Аллаһ – Кечиримдүү, (пейили) Жумшак.

226. Аялдарынан “ийлаа” кылган күйөөлөр үчүн (эң узун) күтүү мөөнөтү төрт ай. Эгер (ниеттеринен) кайтышса, Аллаһ – Кечиримдүү, Мээримдүү.

227. Жана эгер (төрт ай өткөн соң) талак берүүнү (ажырашууну)

وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ قُلُوبُهُمْ وَأَشِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٤﴾

وَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٥﴾

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِالْفِثْنِ الْيَمِينِ وَلَا يُؤَاخِذُكُمُ بِالْفِثْنِ الْيُسْطَىٰ إِذَا تَابْتُمْ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٦﴾

لَا يَزِيدُكُمُ اللَّهُ فِتْنًا إِلَّا إِذَا تُبِيتُمْ فِي شَيْءٍ مِنْهُ فِئْتَانٍ يَمَسَّانِ الْنَفْسَ الْوَسْوَاسَ الْأَعْلَىٰ وَاللَّهُ عَزِيزٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾

وَلَا يَنْعَزِمُونَ إِلَيْكُمْ وَإِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ كَاذِبٌ يُكَذِّبُ فَإِنْ كَانَ مِنَ الْمُقْسِمِينَ لَا تَنْصَرِفُوا حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْآيَةُ مِنْ رَبِّكُمُ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٨﴾

Жогорку аяттын дагы бир буйругу: “Эгин талаага келүү”, жакшы перзенттерди тилөө жана башка “эгин талаалардан” сактануу сыяктуу жакшы ниеттерди илгери коюу менеп болушу керек.

1 Аллаһ Таала антка опа кылууга (аткарууга) буюрган. Бирок, бул жерде Аллаһ кээ бир анттарды бөлүп көргөзүп, аларды аткарбаш керек эксини айтууда. Эгер бир киши Аллаһтын атын оозанып («Аллаһка ант!» деп) Аллаһ сүйгөн бир жакшы нерсени жасабоого ант ичсе, анда бул антын аткарбасын! Аллаһтын атынан ант ичин койдум эле дебестен, антын бузуп, жакшы ишти жасай берсин. Ошентип, ким бир важып ишти таштоого ант ичсе, ал анты бузуу важып, антын аткаруу – арам.

2 Эл арасында үрп болуп кеткен “Кудай урсун, жок!” “Ооба, Кудай акы!” деген сыяктуу тил учунда айтылган анттар толтура. Андай анттардын каффараты (төлөмү) да болбойт.

3 Бир эркек оз аялы менен чырдаша кетип: “Мен сен менен палан моонотко чейин жатпайм!” деп ант ичсе, бул “ийлаа анты” деп аталат.

каалашса, (ажыраша берет). Аллах – Угуучу, Билүүчү.¹

228. Талагы берилген аялдар үч (айыздан) тазалануу мөөнөтү (өткөнгө чейин) өздөрүн байкашат. Эгер алар Аллахка жана Акырет күнүнө ишенишсе, Аллах жатындарында жаратып койгон нерсени (түйүлдүктү) жаап-жашыруулары аларга адал эмес. Жана алардын күйөөлөрү эгер жашоону кааласа ушул (үч айыз) аралыгында аларды (өз никесине) кайтарууга көбүрөөк акылуу². Ошондой эле, аларга үстүндөгү милдетине жараша жакшылыкка болгон акылары да бар. Жана да эркектерге аялдардан жогору даража бар. Аллах – Кудуреттүү, Даанышман.

229. (Кайрадан нике кыйуу мүмкүн болгон) талак эки ирет гана (берилет). Андан кийин (же) жакшы жашоо менен (аялды) кармап калуу же болбосо, жакшылыкка койо берүү (гана калат). Аларга (аялдарга) берген махырыңардан кээ бир бөлүгүн алып калуу силер үчүн адал эмес. Болгону, ал экөө (аялы менен

وَالْمَطْلَقَتُ يَرْيَئُونَ وَالْفُتُورَ ثَلَاثَةً قُرْآنٌ
وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكُنَّ مَخْلَقَ اللَّهِ فِي
أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَيَعْلَمْنَ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا
إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
وَاللِّجَالُ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٩﴾

أَطْلَقَ مَرَّتَيْنِ فَإِمَّا سَأَلَ بِمَعْرُوفٍ أُوتِيَ
بِمُحْسَنِ وَلَا يَحِلُّ لَكُنَّ أَنْ تَأْخُذُوا مَتًا
عَاتِبْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا
حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِمَا بَيْنَكُمَا حُدُودُ
اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهُمَا وََمَنْ تَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ

- 1 Төрт айга же андан көбүрөөк мөөнөткө ант ичкен адам, төрт ай мөөнөт бүткөн соң, ажырашууну кааласа, ажыраша алат. Ал эми, “жок талак бербейм” десе, бул сөзү өтпөйт жана Шарият казысы тарабынан аялды ажыраштырып коюлат. Эгер Шарият казысы жок болсо, жогорудагы ант өкүмү менен өз-өзүнөн талак түшөт.
- 2 Талагы берилген аялдардын үч айыз көрүү мөөнөтүнчө башка эрге тийбей, күйөөсүнөн түйүлдүк бар же жок экенин билүү үчүн өздөрүн байкап отуруулары - парыз. Бул мөөнөт Шариятта “идда сактоо” деп аталат. Аллахка жана Акырет күнүнө ишенген ыймандуу аялдар, эгер талак кылынса сөзсүз идда сакташы керек. Идда сактабай коюу жатындагы күмөндүн атасы белгисиз болуп калууга, анын натыйжасында бала өз урук-тукумун билбей, жетесиз болуп калууга жана насил-насаптардын аралашып кетүүсүнө себеп болот. Бул - момун аялдар үчүн адал эмес.

هُرَّاقَاتُ الْبَقَرِ

күйөөсү) Аллаһтын чегараларында тура албагандан корккондо гана (аялга берилген махырдан белгилүү өлчөмдө алып калуу адал болот.) Эгер силер ал экөөсүнүн Аллаһ чектеген чектерде тура албасынан корксоңор, аялы (өз башын азат кылуу үчүн) күйөөсүнө берген төлөмүндө эч күнөө жок. Ушулар Аллаһтын чек-эрежелери, аларды бузбагыла! Ким Аллаһтын чек-эрежелерин бузган болсо, ошолор гана заалымдар! ¹

230. Эгер эр аялын (үчүнчү ирет) талак кылса, кийин, андан башка эрге тийип чыкмайынча ага адал болбойт. Эгер ал аялды ал (кийинки эри) дагы талак кылса, кайрадан бири-бирине кайгуусунда экөөнө күнөө жок, эгер Аллаһтын чек-эрежелеринде турууларына көздөрү жетсе. Ушулар Аллаһтын чек-эрежелери. Аларды (Аллаһ) түшүнгөн коомдор үчүн баян кылып берет.

231. (О, эркектер!) Аялдарды талак кылганыңарда, (идда) мөөнөттөрүнө жетсе, аларды жакшылык менен алып калгыла же болбосо, жакшылыкча койо бергиле. Каңдайдыр бир зыян

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَدْحِهِ تَتَحَرَّى زَوْجًا
غَيْرَهُ. فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ
يَتَرَاجَعَا إِنْ طَلَّ أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ
وَبِذَلِكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَكُنْ لَهُنَّ
فَأْتِيَهُنَّ مَعْرُوفٍ أَوْ سَرَاحٍ
مَعْرُوفٍ وَلَا تَتَّبِعُوا هُنَّ ضِرَارًا لَتَعْتَدُوا
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّبِعُوا

1 Аял күйөөсүнүн бир лейилин же өзүн жактырбай калганда, аятта айтылган “Аллаһтын чек арасында тура албагандан корккон” абал пайда болот. Анткени, үй-бүлөдө эр - башчы. Ал эми эрди сүйбөгөн аял моюн сунгусу келбейт. Бул Аллаһтын үй-бүлөдөгү чек-эрежесинин бузулуу коркунучун туудурат. Мына ушундай мезгилде, таамай айтканда аял күйөөсүнөн өз башын азат кылуу үчүн талак сураганда, күйөөсү махыр мүлкүн кайтарып алса - адал болот. Ошондой эле, күйөөсүнөн көңүлү калган аял өз башын азат кылуу үчүн күйөөсүнө: “Мен сага паланча акча-мүлк төлөймүн, анан менин талагымды бересиң” деп шартташса жана буга күйөө макул болсо бул келишимде ал экөөнө эч күнөө болбойт. Шариятта - бул эреже “хулу” деп аталат.

жеткирип, чектен чыгуу үчүн аларды кармабагыла. Ким ушуну жасаган болсо, шексиз өзүнө зулум кылган болот! Аллаһтын аяттарын оюн-эрмек кылып албагыла! Жана Аллаһтын силерге берген нээматын жана силерге түшүргөн китеп (Кураан) менен Хикматты (пайгамбардын Сүннөттөрүн) эстегиле. Аны менен Ал силерге насаат айтат. Аллаһтан корккула жана билип алгыла: Аллаһ ар кандай нерсени Билүүчү.

232. Аялдарды талак кыпанышарда жана алар (идда) моонотторуно жеткенде, (иддаларын толук сакташсын.) (Оо, талагы беришген аялдын жакындары!) Эгер жакшылык менен бири-бирине ыраазы болушса, аларды күйөөлөрү менен (кайрадан) никеленип алуусуна тоскоол болбогула! Силердин араңардан Аллаһка жана Акырет күнүнө ишенгендер бул өкүмдөн насаат алышат. Ушунуңар силер үчүн тазараак жана пакизараак (болгон жорук). (Силерге эмне жакшы, эмне жамаан эксин) Аллаһ билет, силер билбейсипер.

233. Жана энелер бөбөктөрүн эки жыл толук эмизешет. (Бул өкүм) эмизүүнү толук кылууну каалагандар үчүн. Аларды (энелерди) жакшынакай жедирип-ичирүү жана кийинтүү - атанын мойнунда. (Бирок,) эч бир жан күчү жетпеген ишке мажбур кылынбайт. Эне дагы, ата дагы перзенти себептүү зыян тартпаш

ءَاْتَتْ اَللّٰهَ هُرُّوْا وَذَكَرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَیْكُمْ
وَمَا اَنْزَلَ عَلَیْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ بِعَظَمِیْهِ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ سِرَّیْهِۦۤ عَلَیْهِۥ

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا
تَعْصُمُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَیْضُوا
بِیْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ ذَٰلِكُمْ یُوعَظُ بِهٖۤ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ
یُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْآخِرِ ۚ لَیْسَ لَكُمْ
وَأَظْهَرُ ۗ وَاللّٰهُ یَعْلَمُ وَأَشْرَعُ ۚ تَعْلَمُوْنَۙ

۞ وَالْوَالِدَاتُ یَرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَیْنِ كَامِلَیْنِ
لِمَنْ أَرَادَ أَنْ یَرْضِعَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ
رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلِّفُ
نَفْسٌ إِلَّا رِشْقَهَا ۚ وَلَا نَفْسٌ إِلَّا نَفْسَآ ۚ وَآلَةُ بَوْلِهِمَا
وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ ۚ وَرِزْقُهُمَا ۚ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكُمْ
فَإِنْ أَرَادَ احْصَا الْأَعْنَ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَفَسَّادٌۢ

керек. Муракордун мойнунда ушундай милдет бар. Эгер эрдикатын өз ара кеңеш менен, бири-биринин ыраазычылыгын алып, (баланы эмчектен) ажыратууну каалашса – аларга күнөө жок. Жана силер (О, жубайлар) өз бөбөгүңөргө (башка бир) эмизүүчү болушун кааласаңар – эгерде анын акысын жакшылык менен толук төлөп турсаңар – силерге күнөө болбойт. Силер Аллаһтан корккула жана билип койгула: Аллаһ силердин (бардык) ишиңерди Корүүчү!

234. Силердин аранардан аялдарын (жесир) калтырып, өлүп кеткендердин (аялдары) өз алдынча төрт ай, он күн (идда) күтүшөт. Ал эми (идда) мөөнөттөрүн бүтүргөн соң, өздөрүнө жакшылык менен жасаган ишинде силерге күнөө болбойт. Аллаһ силердин ишиңерден Кабардар.

235. Ал (күйөөсү өлүп, идда отурган) аялдарга ишаарат менен өзүңөрдү сунуш кылышыңарда же болбосо, (аларга жуучу жиберүүнү) ичинерде сыр сакташыңарда күнөө жок. Аллаһ аларды тез арада эстешинерди билди. Бирок, алар менен жашыруун убадалашпагыла! Болгону, жакшы сөздөрдү айтсаңар жарайт. Жана китеп (идда эсеби) өз мөөнөтүнө жетмейинче нике кыюууга умтулбагыла. Жана билип койгула: Аллаһ ичинердеги (жашыруун) нерсени да (айкын) билип турат. Демек, Андан сак

فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا إِنْ أَرَادْتُمْ أَنْ تُنْكِحُوا
أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ
مَاءَ أَنْفُسِكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْتُمْ وَاللَّهُ وَاعِلُونَ
إِنَّ اللَّهَ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا
يَذَرْنَ بَعْضٌ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا
فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلُ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا فَعَلْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ بِالْمَعْرُوفِ
وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٥﴾

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ
خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْتُمْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلَيَّ
اللَّهُ أَنْ تَكُونُوا سِتْرًا لَكُمْ وَلَكُمْ
لَا تَوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا
مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرَضُوا عُقْدَةَ الْكَفَاكِ حَتَّى
يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ، وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَأَخَذْنَاهُ وَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ ذَكِيٌّ ﴿٢٣٥﴾

болуп (дайым эстеп) жүргүлө жана да билгиле, Аллах – Кечиримдүү, (пейили) Жумшак!

236. Эгер (никеңерге алган) аялдарды, жакындык кылбай туруп, же болбосо алар үчүн махырды белгилебей туруп талак кылсаңар – күнөө жок. Жаңа (никени бузганыңардын эсесине) аларды жакшы пайдалар менен – бай(лар) мүмкүнчүлүгүнө карап, кедей(лер) колунан келишинче – пайдаланткыла. Бул – жакшылык кылуучулар үчүн милдет.

237. Эгер аларга (жыныстык) жакындык кылбай туруп жана махырды белгилеп койгон соң талак кылсаңар, белгиленген махырдын жарымы(н кайтарып бересинер.) Эгер алар (аялдар өздөрүнө тие турган жарым махырды алуудан) кечип жиберсе, же болбосо, нике келишими колунда болгон адам (күйөө, өзүнө алып калган махырдын жарымынан) кечип¹ жиберсе, кечип жиберешинер тагыбага жакыныраак (иш). Жаңа араңарда болгон пазилет-даражаны унутпагыла. Албетте, Аллах, силердин эмне кылып жатканыңарды Көрүүчү.

238. Намаздарга, айрыкча ортолук² намазга бекем болгула! Жаңа (намазда) Аллахка толук моюн сунган абалда тургула.

239. Эгер (душмандан, жырткычтан ж.б.у.с зыяндардан) корксоңор,

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ نِسَاءَكُمْ مَا تَرَ
تَسْوَهُنَّ أَوْ تَقْرَبُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً
وَمِنْ عَهْدِكُمْ عَلَى الْمَوْسِمِ قَدْرُهُ، وَعَلَى الْمُقْتَرِ
قَدْرُهُ، مِمَّا أَلْمَعُورُ فِي حَقِّهَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٦﴾

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ
فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَيَصِفُ مَا فَرَضْتُمْ
إِلَّا أَنْ يَعْفُوَنَّ أَوْ يُعْفُوا الَّذِي بَيْنَهُمَا عَقْدٌ
أَلَيْسَ كَانَ أَنْ تَعْفُوا أَوْ تَعْفُوَ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا
الْقَسْبَ بَيْنَكُمْ إِنْ أَنْتُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرِينَ ﴿٢٣٧﴾

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ
الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ وُكُوعًا فَإِدَا

1 Талагын берип, ажырашкан аялга махырдын бардыгын берип жиберсе.

2 Асир (Дигер) намазы.

жүргөн же минген абалыңарда (намаз окуй бергиле). Ал эми, (зыяндардан) тынч болгонуңарда, Ал (Аллаһ) билбеген нерсеңерди силерге кандай үйрөткөн болсо, дал ошондой (бардык шарттарын ордуна келтирип) Аллаһты зикир кылгыла.

240. Силердин араңардан аялдарын калтырып көз жумуп бараткан кишилер (болсо), аялдарын бир жылга чейин үйдөн кууп жибербей, (зарыл болгон тиричилик каражаттары менен) пайдаландырууну (өз жакындарына) керээз кылсын. Эгер алар (аялдар) (бир жылга жетпей, өз каалоолору менен) чыгып кетсе, өз алдынча кылган жакшы иштеринде силер үчүн (эй, эрдин жакындары) күнөө жок. Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман.

241. Талагы берилген аялдарды жакшылык менен пайдалантуу такыба кишилердин мойнуна милдет!¹

242. Ошентип, Аллаһ силерге Өзүнүн аяттарын, акылыңарды иштетүүңөр үчүн баян кылып берет.

243. (О, Мухаммад!) Өлүмдөн качып, журттарынан чыккан миндеген адамдарды(н икаясын) укпадың беле? Аллаһ аларга: «Өлгүлө!» - деди. (Алар өлүштү). Анан,

أَمْسِكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا تَرَكُوا تَلْعَمُون ﴿٢٤٠﴾

وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَكَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لَأَزْوَاجِهِمْ مَتَّعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ فِي مَا فَعَلْتَ فِي أَنْفُسِهِمْ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤١﴾

وَالْمُطَلَّقَاتُ مَتَّعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤٢﴾

كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٣﴾

«الَّذِينَ هُمْ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَخَذَهَا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ

¹ Ажырашкан аялдын жүрөк жараатын айыктыруу жана кээ бир укуктарын сактоо үчүн Бул аяттын окуму боюнча эркектер оздорунүн социалдык абалына карап, талак берген аялдарына материалдык пайда берүүлөрү талап кылышат.

аларды кайра тирилтти.¹ Албетте, Аллах адамдарга Пазилеттүү.² Бирок, көпчүлүк адамдар шүгүр кылышпайт.

244. Аллаһтын жолунда согушка жана билгиле, Аллах – Угуучу, Билүүчү!

245. Аллаһка жакшынакай карыз бере турган адам барбы? Анан ага (Аллах) көп-көп (сооп) кошуп кайтарат. (Ырыскыларды) кең кылуучу да, тар кылуучу да Аллах! Анын Өзүнө гана кайтып барасынар.³

246. Мусадан кийинки, Исрайил урпактарынан болгон жамаатты(н кабарын) билбедиңби? Бир мезгилде алар өздөрүнүн пайгамбарына: «бизге бир падыша дайындап бер, Аллах жолунда согушка чыгалы» дешкенде, ал: «Эгер силерге согуш парыз кылынган убакта,

عَلَى النَّاسِ وَلَئِنْ أَسْأَلْتَهُم لَيَمْسَعُنَّ أَصْوَافَهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٤﴾

وَقَالُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَقَدْ عَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٥﴾

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ
يَقْضِي وَيَنْصُطُ وَيَأْتِيهِ تَرْجُعُونَ ﴿٢٤٦﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَكِ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ يَدْعُو
بَعْدَ مَوْسَىٰ إِذْ قَالَ لِلَّهِ ائْتِنَا نَبِيًّا
لَنَا مِمَّا كُنَّا نَقْتَدِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ
عَسَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَيْكُمْ إِلَهًا أَنْ لَا
تُقَاتِلُوا قُلُوبًا وَمَا لَنَا أَنْ لَا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَقَدْ أَخْرَجَنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَتَيْنَا

1 Бул окуя байыркы яхудий шаарларынын биринде болгон. Шаарды өлөт (чума) каптаганда миңдеген адамдар өлүмдөн качып чыгышты. Бирок, бул качуу менен өлүмдөн кутулган эмес: Аллах алардын бардыгын “өлгүлө!” деген бир сөзү менен өлтүрүп, кайра тирилтти. Муну менен Аллах ошол коомго гана эмес, тээ Кыяматка чейинки инсандарга эскертүү берди: Өлтүрүү да, жашатуу да жалгыз Өзүнүн колунда! Адамдардын кулаңдай соо жана тирүү бойдон жүрүүлөрү - бул Аллаһтын пазилет-берешендиги. Буга шүгүр кылуу керек. Бирок, көп адамдар муну унутуп коюшкан. Шүгүр (ибадат) кылышпайт!

2 «Пазилет» - Аллах Таалаанын берешендиги жана жоомарттыгы.

3 Аллах жолунда жанын, малын сарп кылган адам Аллаһка жакшынакай карыз берген сыяктуу. Аллах Таала аны кааласа жети жүз эсе кобойтуп кайтарат. Эгер мусулман эсеп-чотун кучактап, сараңдык кыла бербей, мал-жанын Аллах жолуна иштете берсе, көп ырыскы берүүчү да, ырыскыны кысып коюучу да Аллаһтын Өзү. Бардык мүлк Өзүнүн колунда. Кааласа эсепсиз даражада көбөйтүп берет. Дал ушул сыяктуу дагы бир аятта Аллах Таала мындай деген: “Мал-дүйнөлөрүн Аллах жолунда сарптаган кишилердин мисалы жети машакты өндүргөн бир дан сыяктуу. Ар бир машакта жүздөн дан болот. Аллах каалаган адамына (ушул сыяктуу) кобойтуп берет. Аллах (тын пейили, илими) Кенен (жана) Билүүчү”. Демек, Аллах жолунда малын, жанын сарптаган инсан эч нерсе жоготпойт.

согуштан баш тартсаңарчы?» деди. Алар айтышты: «Кантип эле Аллаһтын жолунда согушпай койолу?! Биз журттарыбыздан жана бала-чакаларыбыздан айдап чыгарылдык!» Ал эми, согуш парыз кылынганда болсо, аз гана бөлүгүнөн башка бардыгы (согуштан) баш тартышты. Жана Аллаһ заалым адамдарды Билүүчү.

247. Аларга пайгамбары: «Аллаһ силерге (мына бул) Таалутту падыша дайындады» дегенде, алар: «Ал кайдан бизге падыша болсун?! Андан көрө падышалыкка өзүбүз көбүрөөк акылуубуз. Жана ага кененирээк мал-дүйнө да берилген эмес» дешти. (Анда пайгамбар) айтты: «Аны силерге (падыша кылып, мен эмес) Аллаһ тандады жана аны (саясий) илимде жана денесинде (ги кубатта башкалардан) ашыкча кылды. Аллаһ (жердеги) падышалыгын Өзү каалаган адамга берет. Жана Аллаһ(тын пазилети) Кенен, Билүүчү».

248. Пайгамбары аларга: «Анын падышалыгынын белгиси, силерге (душманыңар тартып алган) сандыктын¹ (хайра өзүңөргө) келиши. Анда (силер үчүн) Раббиңер тарабынан тыгчтык-бейпилдик жана Муса менен

فَلَمَّا كُنْتُمْ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٦٥﴾

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ ابْتَلَاكُمْ بِنَهَرٍ فَإِن سَلَطَ فِي الْيَمِينِ وَالْشِّمْلِيسَ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلِكَهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٦﴾

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَن يَأْتِيَكُمُ التَّالُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبِقِيَّةٍ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ

1 Ал сандык Муса жана Харун пайгамбарлардан калган таберик сандык болуп, аны душмандар тартып алышкан болчу. Ушул сандыктын келиши, келгенде да аны периштелердин көтөрүп келиши көңүлдөрүнө канааттануу санды бейм, яхудий ак сөөктөрүнүн жамааты чуру-чууну токтотуп, пайгамбарга ынап, Таалуттун бийлигине моюн сунуп калышты. Бирок, аларда чечкиндүүлүк жетишпей турат эле. Мындай коом менен согушка згтанып болобу?! Ошондо Таалут Аллаһтын буйругу менен сабырдууларды алсыздардан ажыратып атууну каалады.

Харундун үй-бүлөсүнөн калган (таберик) нерселер бар. Аны периштелер көтөрүп келишет. Эгер (чындап) момун болсоңор ушул окуяда силер үчүн аян-белги бар» - деди.

249. Таалут аскерлер менен чыкканда (мындай) деди: «Аллаһ силерди (суусаган мезгилинерде) бир дарыя менен сынайт. Ким андан ичсе – менден эмес, (мени менен согушка барбайт, себеби ал – сабырсыз) жапа ким андан ичсесе – ал менден (мени менен барат) Бирок, ким колу менен бир ууртам гана ичсе, мейли, (алардын өз ыктыяры: калгысы келсе – калат, мени менен кеткиси келсе – кетет)». Анан (бардыгы жолго чыгып, дарыяга жеткенде) аз гана адамдан башка баарысы суу ичип алышты. Бир убакта ал (Таалут) жана аны менен бирге болгон ыймандуу адамдар дарыядан өттү эле, (көпчүлүк суу жүрөктөрү): «Бүтүн Жаалут жана анын аскерлери менен согушууга алыбыз жетпейт» дешти. Ал эми, (Кыяматта) Аллаһ менен жолугууга (бскем) ишенгендер: «Нечендеген аз сандуу аскерлер Аллаһтын каалоосу менен көп сандуу аскерлерди жеңип чыккан. Аллаһ сабырдуулар менен!» дешти.

250. Жана Жаалут менен анын аскерлерине бетме-бет келгенде: «О, Рабби! Үстүбүздөн сабыр - чыдамкайлык жаадыр, кадамыбызды бекем кыл жана каапыр коомдордун үстүнөн

تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٩﴾

فَلَمَّا أَصَلَ طَالُوتُ يَاجُودَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا بِالَّذِينَ يَمِجُّونَ الْوُتَّ وَجُوذُوهُ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْكُوا اللَّهَ كَرِهُوا فِتْنَةَ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةَ كَثِيرَةٍ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٥٠﴾

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَاوُودَ وَجُوذُوهُ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا مَبِيعًا وَكَانَتْ أَمْنًا وَأَنْصَرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾

жесиш бере көр!» деп (дуба кылып согушка киришти).

251. Кийин Аллаһтын каалоосу менен аларды жеңип алышты жана Дауд (деген жаш жигит) Жаалутту өлтүрдү. Аллаһ ага (Даудга) падышалык менен даанышмандык (пайгамбарчылык) берип, Өзү каалаган илимдерди үйрөттү. Эгер Аллаһ адамдардын (арасындагы Жаалут жана анын эли сыяктуу жаман, каапыр) бир бөлүгүн башка бир (Таалут жана анын кошууну сыяктуу жакшы) бөлүгү менен жоготуп турбаса, жер (бети) бузулуп кетмек. Бирок, Аллаһ ааламдардын үстүнөн Пазилеттүү.¹

252. Булар – Аллаһтын далилдери. Аларды сага акыйкат менен айтып берүүдөбүз. Жана сен, албетте, пайгамбарлардын бирисиң.

253. Биз бул пайгамбарлардан кээ бирлерин башка бирөөлөрүнөн абзел кылдык. Алардын арасында Аллаһ (ага) сүйлөгөндөрү бар жана (Аллаһ) кээ бирөөлөрүн жогору даражаларга көтөрдү. Биз Марямдын уулу Ыйсага анык далилдер берип, аны Ыйык Рух менен кубаттадык. Эгер Аллаһ кааласа, алардан кийинкилер өздөрүнө анык далилдер келген соң өз ара согушпайт болчу. Бирок, каршылашып калышты: алардан ким бирөөсү ыйман келтирди, дагы бирөөлөрү каапыр болду. Эгер Аллаһ кааласа согушпайт эле. А бирок, Аллаһ каалаганын жасайт.

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَكَانَ اللَّهُ الْمَلِكُ وَالْحِصْمَةَ وَعَلَّمَهُ مَا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفَعَهُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ أَنْتَ وَلَوْ هَاجَرْتَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

﴿تِلْكَ الْأَرْسُلُ قَضَيْنَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ فَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ اللَّهُ وَدَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فِرْجَانًا وَمِنْهُمْ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ الْبَيْتُوتِ وَإِذْنُهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ قَبْلِ مَا جَاءَهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَنَّا وَلَكِنْ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾﴾

¹ Пазилеттүү – Жоомарт. Каалаган пендесине ашыкча дөөлөт-сыйлык берет.

254. Оо, ыйман келтиргендер!
(Башыңарга) алды-саттысы, жоро-
жолдошчулугу жана шапаат-
ортомчулугу жок Күн (Кыямат)
келип кала электе Биз силерге
ырыскы кылып берген нерселерден
(бир бөлүгүн Аллаһтын жолуна)
сарп кылгыла! Жана каапырлар –
ошолор гана заалым кишилер!

255. Аллаһ... Эч бир сыйынууга
татыктуу кудай жок, Өзү гана
бар. (Ал) – түбөлүк Тирүү, (ар
нерсени башкарып) Туруучу. Аны
үргүлөө да, уйку да кармабайт.
Асмандардагы жана жердегинин
баары Аныкы! Анын алдында,
Анын уруксаты болмоюнча
эч ким (эч кимге) шапаат-
колдоочулук кыла албайт. Ал
алардын (бардык макулдуктардын)
келечегиндеги жана өтмүшүндөгү
нерселерди билет. Ал эми, алар
(калк-калайыктар) болсо, Анын
илиминен Ал Өзү каалагандан
башка эч нерсени билишпейт.
Анын Курсийси асмандар жана
Жерден да кенен. Ал экөөнү
(асмандар менен жерди) сактап
туруу Аны такыр чарчатпайт.
Жана Ал – эң Жогорку жана эн
Улук!

256. Динде мажбурлоо жок.¹ Туура Жол
адашуучулуктан ажырап бүткөн.
Ал эми, ким Таагутка² каапыр

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا مِمَّا رَزَقْتُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا تَبِيعُ فِيهِ وَلَا خَلَّةٌ
وَلَا شَفَعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ
سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا
بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ
وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ
حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ
فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ

1 Ислам-акылдын, илимдин, табигыйлыктын жана Даанышмандыктын, оңолуунун жана ондоонун, акыйкаттыктын жана тууралыктын дини! Ошондуктан ага жүрөктөрдүн, акылдардын өзү умтулат. Ага зордоп киргизүүнүн кажети жок. Зордоп киргизүү адамдын табигый психологиясына, акылына дал келбеген жолдордун амалы. Исламда адамдын табияты менен акылына каршы келген эч нерсе жок.

2 Аллах Тааладан башка, элдер сыйынып жаткан ар кандай кудайтардын баары «таагуттар» деп аталат. Пейде Аллахка ыйман келтирүүдөн мурун, Аллахтан башка

болуп, Аллахка ыйман келтирсе, эч качан ажырап кетпей турган, бекем тутканы кармаганы чын! Аллах – Угуучу. Билүүчү.

257. Аллах – ыйман келтирген адамдардын башчысы. Аларды караңгылыктардан (илим, ыйман сыяктуу) нурга чыгарат. Ал эми, каапыр болгон адамдардын башчысы – Таагут. Ал аларды нурдан караңгычылыктарга чыгарат. Ошолор гана тозок ээлери жана алар анда түбөлүк калышат.

258. Аллах падышалык бергени себептүү (текеберленип,) Ибрахим (пайгамбар) менен, анын Раббиси жөнүндө далилдешкен кишини (н кабарын) билбедиңби? Ибрахим ага: «Менин Раббим өмүр жана өлүм берет» дегенде, ал: «Мен дагы өмүр жана өлүм бере алам»-деди. (Анда) Ибрахим айтты: «Аллах Күндү чыгыштан чыгарат. Сен (эгер кудай болсоң) аны батыштан чыгарып берчи, кана?! Анан каапыр адам (жооп бере албай) кеңгиреп калды. Аллах заалымдарды Туура Жолго баштабайт!»

أَسْمَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ أَوْلَهُمُ الظُّلُمَاتُ يُخْرِجُهُم مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالسَّمَرِ مِنَ النَّخْلِ قَالَتْ يَهَئِنَ الْمُعَرَّبُ فَنَسِيتَ الَّذِي كَفَرُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

бардык “кудайларга” (таагуттарга) каапыр болушу, алардын кудайлыгын четке кагышы жана андан кийин гана кудайлыкты жексе-жалгыз Аллах Таалага ыйгарышы керек. Ошондо гана ал “эч качан ажырап кетпей турган, бекем тутканы” (ыйманды) кармаган болот.

- 1 Бул икаядагы Ибрахим менен сөз талашкан каапыр Бабыл (Вавилон) падышасы Намруд болчу. Ал өз колундагы падышалыкты аны сынаш үчүн Аллах Таала бергенин унутул, падышалыгы себептүү менменсинип, “Мен деле кудаймын” деп калган. Анан Ибрахим аны даават кылганы барганда ушул окуя болуп өткөн. Ибрахим Аллаһтын өмүр жана өлүм берүүчүлүгүн айтканда Намруд сөздү айлантап, өкүмдарлыгын далил кытып “Мен деле кааласам бир адамды өлүмгө буюруп, өлүмгө буюрулган адамга жан соога кыла алам” дегенде Ибрахим «Аллах күндү чыгыштан чыгарат. Сен (эгер сен кудай болсоң) аны батыштан чыгарып берчи, кана?!»-дейт. Каапыр Намруд «лам» деп ооз ачалбай сөзгө жыгылат.

259. Же болбосо (о, Мухаммад) пайдубалдарына чейин ойрон болгон айылдан өткөн киши(нин окуясы) сыяктуу (кабар уюнадыңбы?) Ал киши: (ойрон болгон айылдан өтүп бара жатып) «Аллаһ ушуну(н элдерин) өлгөндөн соң кантип (кайра) тирилте алат?!» деди. Аллаһ анын өзүн жүз жылга өлгүрүп койду да, кийин кайра тирилтип: «Канча убак жаттың?» – деди. «Бир күн же бир күндүн бир аз бөлүгүнчөлүк» деп жооп берди. (Аллаһ) айтты: «Жок, жүз жыл (өлүп) жаттың. Тамак-ашыңды, суусундуктарыңды карачы – бузулган эмес. Жана эшегинде (чирип кеткен сөөктөрүнө) да кара. Биз сени адамдарга (Өз кудуретибизден) аян - белги кылуу үчүн (ушундай) кылдык. Жана сөөктөргө кара: Биз аларды кантип чогултуп, кийин аларга эт каптайбыз. (Өз көзүң менен көрүп ал!). Анан бардыгы ага (көз алдында) анык билингенде: «Мен (эми) Аллаһтын ар кандай нерсеге Кудуреттүү экенин билемин!»-деди.¹

260. Эстегин, Ибрахим: «О, Раббим! Мага өлүктөрдү кандай тирилтээринди көргөз» дегенде, (Аллаһ): «Ишенбей жатасыңбы?» деди. Ибрахим айтты: «Жок, андай эмес, бирок жүрөгүм бейпил

أَوَكَلَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَيْسْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى جِمَاركَ وَلَمَّا جَعَلْتَ رَاجَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِئُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمْتَ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

وَلَمَّا قَالَ ابْرَهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أُولَٰئِكَ نَظْمٌ مِّنَ الْفُلْكِ وَلَكِن لِّیُظْهِرَ لِقَلْبِكَ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصَرْهُنَّ إِلَیْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ

1 Кээ бир тафсирчилер бул икаядагы адамды бир ыймандуу киши же болбосо Узайр пайгамбар дешет. Бирок, бул адамдын кайра тирилюүдөн шектенүүсү жана кайра тирилүүнү өз башынан өткөрүп, эшектин чачылган сөөктөрү кандайча чогулуп, кандайча эт капталып, жан киргенин өз көзү менен көргөндөн кийин гана Аллаһтын Кудуретине ыйман келтиргени ал адамдын момун же пайгамбар эмес, шектенүүчү ыймансыз болгонун далилдейт. (Саади)

болушу үчүн (сурап жатамын)». (Аллаһ) айтты: «Куштан төрттү карма дагы, аларды өзүңө жакындатып (союп, жиликтеп,) ар бир тоого алардын бөлүктөрүн (чачып) ташта. Анан аларды (өз аттары менен) чакыр – сага тез (учуп) келишет. Жана билип койгун, Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман.

261. Мал-дүйнөлөрүн Аллаһ жолунда сарптаган кишилердин мисалы жети машакты өндүргөн бир дан сыяктуу. Ар бир машакта жүздөн дан болот. Аллаһ каалаган пендесине (ушул сыяктуу) көбөйтүп берет. Аллаһ(тын пейили, илими) Кенси (жана) Билүүчү¹

262. Мал-дүйнөсүн Аллаһ жолунда сарп кылып, артынан колко кылбаган жана заар сөздү ээрчитпеген адамдар үчүн Раббисинин алдында (көптөн-көп) сооптор бар. Жана аларга эч коркунуч жок жана алар кайгы-капага да батышпайт.

263. Ширин сөз жана кечирүү – (өзүнүн артынан) заар сөз ээрчиген садакадан жакшы. Аллаһ – Беймуктаж (жана пейили) Жумшак.

264. О, ыйман келтирген адамдар! Аллаһка жана Акырет күнүнө ишенбеген жана мал-дүйнөсүн,

مِنْهُمْ جَزَاءُ شَرَّ أَعْمَالِهِمْ إِنِّي بِمَا تَصِفُونَ أَعْلَمُ
وَأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦١﴾

مَثَلِ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي
كُلِّ سَبِيلٍ وَمَا تَزِرُ وَازَّةُهَا أَنَّ اللَّهَ
يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٢﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
لَا يَتَّبِعُونَ مَا أَفْقَوْا مَتَاعًا وَلَا آذَى لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٣﴾

﴿قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ
يَتَّبِعُهَا آذَى وَاللَّهُ يَخْتَرُ حَلِيمٌ﴾ ﴿٢٦٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا
صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ

1 Аллаһтын дининин өнүгүүсү үчүн болобу, же муктаж, кембагал, мусапыр адамдарга жардам катары болобу, эмнеси болсо да Аллаһтын ыраазычылыгын тилеп сарп кылынган мал-дүйнө (мүлк) Аллаһтын жолунда иштетилген болуп саналат. Бул сыяктуу садакага жети жүз эсе сооп болот. Жана "Аллаһ каалаган адамдына көбөйтүп да берет". Жети жүз эсе көбөйүүсү ушул дүйнөдөгү мүлк-дүйнөсүнө ошончо береке кошулат деп да түшүнсө да болот.

адамдарга элкөрсүн үчүн садака¹ кылуучу кишилерге окшоп (берген) садакаңарды колко кылуу жана заар сөз менен жокко чыгарып албагыла! Анын мисалы-үстүн топурак баскан аска-таш сыяктуу. Качан ага кара нөшөр жамгыр жааса (жууп) жылаңачтап койот. (Ушуга окшоп) алар жасаган иштеринен эч нерсеге ээ болбой (куржалак) калышат. Аллах каапыр коомдорду туура жолго баштабайт.

265. Мал-дүйнөлөрүн Аллаһтып ыраазычылыгын көздөп жана (Аллаһ берчү соопко) бекем - чын ишенимдери менен садака кылган адамдардын мисалы бир бийик, тегиз жердеги бак-бостон сыяктуу. Ага нөшөрлүү жамгыр жааса, түшүмүн эки эсе көп берет. Эгер ага нөшөрлүү жамгыр жетпесе, себелеп жааганы да (пайдалуу) боло берет. Жана Аллаһ силер жасаган (бардык) ишиңерди Көрүүчү.

266. Силерден бирөөңор, астынан дарыялар аккан, ичинде ар түрдүү мөмөлөрү болгон жүзүм жана курма багы болушун, жана өзү картайып, бала-бакырасы да алсыз болгон бир мезгилде, бак-бостонуна оттуу бороон тийип, өрттөп кетишин каалайт беле?!

مَالَهُمْ رَبَّةٌ غَيْرُ اللَّهِ وَلَا يُزَمُّونَ إِلَّا إِلَهُهُمُ وَاللَّهُ وَالْيَوْمُ
الْآخِرُ فَمَنْ لَهُ كَمَثَلِ صَفْوَانَ عَلَيْهِ رُحَابٌ
فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدُرُونَ عَلَى
شَيْءٍ وَمِمَّا كَسَبُوا اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٥﴾

وَمَثَلِ الْيَرِينِ يُبْقُونَ بِقَوْلِهِمْ إِنَّا غَنَاءُ
مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَنَبَّيْنَا عَنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ
جَذْءٍ يَرِفُوهُ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَتَأْتَتْ أَكْطَافَهَا
ضَغْفِيرٌ فَإِنْ لَمْ تَنْصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٦﴾

أَيُّوَذَا حَسَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُمْ جَنَّةٌ مِنْ نَجِيلٍ
وَأَن تَأْتِي تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ
ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
فَأَخْرَجَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ

1 Жогорудагы аяттарда садаканын төрт түрү баяндалды. Биринчиси жана эң абзелди артынан сөз ээрчибеген садака. Экинчи садака - бул ширин сөз. Көңүлү чөккөн бир адамды, же бир оорутан кишини ширин сөз менен көңүлүн көтөрүү. же бөлбөс суранган кишиге - эгер жок болсо - жакшы, жумшак жооп кайтаруу... булар дагы садака. Ошондой эле. Үчүнчү түр садака - бул сага жамандык кылган кишини кечирүү. Ал эми, эң начар садака - бул, бергендин артынан милдет (колко) кытуу жана заар сөз ээрчитүү.

Аллаһ силерге аяттарын ушинтип баян кылат, пикир кылышыңар үчүн.¹

267. О, ыйман келтиргендер! Өзүнөр иштеп тапкан нерсесерден жана Биз силер үчүн жерден чыгарып берген (дан, жер азыктары, мөмө-жемиш ж.б.у.с.) нерселерден эң асыл-тазаларын садака кылгыла. Жана алардан төмөн-начар болгондорун садака кылууну ниет кылбагыла.² Аны өзүнөр да албайт эленир. Алсанаар да апдан көзүнөрдү жумуп (жактырбай) аласыңар. Жана билгиле, Аллаһ Беймуктаж жана мактоого татыктуу.

268. Шайтан силерди кедейлик менен коркутат жана бузукулуктарга буюрат. Аллаһ болсо, силерге Өзүнүн кечиримин, пазилетин убада кылат. Аллаһ (тын ырайым-пазилети) Кенен, Билүүчү.

269. (Аллаһ) каалаган пендесине хикмат (илим-даанышмандык) берет. Кимге хикмат берилген болсо, демек ага көп жакшылыктар берилиптир. (Муну) Акылдуу адамдар гана баамдай алышат.³

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اخْرُجُوا مِنْ طِينَتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَتِمُّوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْنِصُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٨﴾

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٩﴾

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٧٠﴾

1 Бул аятта Аллаһ Таала, берген садакасын кошко кылган жана артынан заар сөз ээрчиткен адамдарды картайганда эң чоң байлыгы – бак-бостону күйүп кеткен кишиге окшотту.

2 Бул аятта Аллаһ Таала, парыз садака (зекет) болсун же ыктыярдуу садака болсун, эмнеси болсо да адал - тазаларынан садака кылууну буюруп жатат. Садака эң улук, эң таза, пакиза Зат - Аллаһ жолунда болчу болсо, демек эң тазаларын берүү керек.

3 Бул аятта Аллаһ илим-даанышмандыктын (хикматтын) даражасы бай болуп, садака бергенден да жогору экенин айтууда. Анткени, илим-даанышмандык менен инсан караңгылыктан нурга, наадандыктан акылмандуулукка чыгат. Бардык иштердин жакшы болушу ушул хикматка көз каранды.

270. Силер кандай садака же назир¹ кылсаңар – Аллах аны билип турат. Заалымдарга (Аллах тарабынан) жардамчы жок.
271. Эгер садакаларды ашкере кылсаңар – бул жакшы.² Эгер жашыруун кылып, кембагалдарга берсеңер – бул да силерге жакшы. (Бул экөө тең) Силердин күнөөңөрдү жууйт. Жана Аллах силер кылып жаткан ишинерден кабардар.
272. (О, пайгамбар!) Аларды Туура Жолго салуу сенин колунда эмес. (Сен болгону аларга чындыкты жеткирүүчүсүн.) Бирок, Аллах Өзү каалаган пендесин Туура Жолго баштайт. (О, момундар) кандай жакшылыкты (мүлктү) садака кылсаңар – ал өзүңөрдүн пайдаңарга. (Эгер чыныгы момун болсоңор) Аллаһтын Жүзүн үмүт кылып гана садака кыласыңар.³ Жана кандай гана жакшылыкты садака кылсаңар, силерге зулум кылынбаган абалда (сообу) өзүңөргө толук кайтарылат.
273. (Оо, момундар! Силер) Аллаһтын жолунда (жүрүп, тиричиликтен) тосулган, жер бетинде сапар

وَمَا الْفُقَرَاءُ مِنْ تَقْوَىٰ أَوْ سَدْرَةٍ
تَذَرُ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ

وَمَا الْفُلْكَامِيَّةُ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَيَعْلَمَ

وَأَنْ تُخْفُوها وَتُؤْتُوها الْفُقَرَاءَ

فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَرَافِقٌ

عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ

يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ ﴿٢٧١﴾

«لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ

يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ

فَلَا تُفْسِدُكُمْ وَمَا تَنْفِقُونَ إِلَّا

أَتْبَعَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ

يُؤْتِ الْيَتَامَىٰ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ

اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حَرْبًا فِي

1 “Назир” – бул пенденин Аллах Таалага атаган бир нерсеси. Масселен, бирөө ооруп калса «эгер ушул ооруудан айыксам Аллах үчүн түкүнчө күн орозо кармап беремин же паланча ирекет намаз окуп беремин» деген сыяктуу убадаларды берсе, ушул анын назирин болот. Назир Аллах үчүн гана кылынат. Аллахтан башкага назир кылуу ширк болуп саналат.

2 Садакаларды жарыя (ашкере) кылуу качан рия (элкөрсүн) үчүн эмес, адамдарга үлгү же болбосо, диндин абзелдигин көргөзүү үчүн болсо гана жакшы.

3 Эгер адампенде «Кыяматта Аллаһтын ыраазычылыгын тапсам экен, Анын Жүзүн көрсөм экен!» деген аруу ниет, таза тилек менен садака кылса, ал садакасы аз же көп экенине карабай, Кыяматта сообу оздоруно толук кайтарылат. Садакасынан кыпындай бөлүгүн да кемитилбейт.

кылууга мүмкүнчүлүгү болбогон, (бирок) билбеген адам аларды (бирөөдөн сураганга) ыйба кылгандан улам бай деп ойлогон кембагалдарга (садака кылгыла). Аларды көрүнүшүнөн тааныйсыңар. Алар адамдардан суранышпайт. Кандай гана жакшы садака кылсаңар да, аны Аллаһ Билүүчү!

274. Түнү-күнү (ар дайым) мал-дүйнөсүн жашыруун жана ашкере түрдө садака кылган адамдар үчүн Раббисинин алдында (көбөйтүрүлгөн) сооптору бар. Аларга коркунуч да жок жана алар капа бөлүшпайт.

275. Сүткордук (менен пайда) жеген адамдар (Кыяматта) шайтан уруп акылдан азган адам сыяктуу (мүрзөлөрүнөн) турушат. Бул алардын: «Соода деле сүткордук сыяктуу» деген сөздөрү үчүн (жаза!). Аллаһ сооданы адал, сүткордукту арам кылган. Ал эми, кимге Раббиси тарабынан (сүткорлуктуу арамдыгы жөпүндө) насаат-баян келсе жана ал (тооба кылып) токтосо – өткөндөгүсү өзүнө (адал) жана (келечек) иштери Аллаһка тапшырылат. Жана ким (сүткордукка) кайтса – ошолор гана тозокулар жана алар анда түбөлүк калышат!

276. Аллаһ сүткорлукту(н пайдасын) жоготот жана садакаларды пайдалуу кылат.¹ Аллаһ ар бир

الْأَرْضِ يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ
مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسَمِهِمْ
لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَاقًا وَمَا تُفِقُوا
مِنَ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِمْ عَلِيمٌ ﴿٢٧٤﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ بِالْإِتْيَاقِ وَاللَّهُ رَاسِخًا
وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٥﴾

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقْرَءُونَ إِلَّا
كَمَا يَقْرَأُ الَّذِي يَخْطُطُ الشَّيْطَانُ مِنَ
الْمِصْرُورِ ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ قَالُوا إِنَّمَا الْمُبْتَاعُ وَمِثْلُ
الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ
جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَاتَّقَها فَلَهُ
مَاسَافٌ وَأُمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٦﴾

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَزُرِيَ الصَّدَقَتِ وَاللَّهُ
لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٧﴾

1 Үстүртгөн караганда сүткордук (процент) пайда келтиргендей, ал эми адал кирешеден садака берүү чоң чыгашадай көрүнөт. Чынында, абал муңуу тескерисинче. Садака берген өнүп-өсүп, берсеке табат, сүткорлуктан пайда табам дегендер көп

күнөөлүү каапырды сүйбөйт.

277. Ыйман келтирип, жакшы амалдарды жасаган, намазды (шарттары менен) аткарган жана зекетти берген адамдар үчүн Раббисинин алдында сооптору даяр. Жана аларга коркунуч да болбойт, кайгы-капага да батышпайт.
278. О, ыйман келтиргендер! Аллаһтан корккула жана эгер момун болсоңор, (мурун алып жүргөн) сүткорлук пайдаңардан калганын албагыла.
279. Эгер андай кылбасаңар, Аллаһ жана анын элчиси тарабынан (силерге каршы жарыялана турган) согушту билип койгула! Жана эгер тооба кылсаңар (пайда кошулбаган) акча-мүлкүңөр өзүңөргө. (Ошондо бирөөгө да) зулум кылбайсыңар, силерге да зулум кылынбайт.
280. Эгер (карыз алуучу) начар (турмушта жашаган киши) болсо, бай болгонго чейин күткүлө. Эгер (карызыңарды) садака кылып жиберсеңер - өзүңөргө жакшы, эгер билсеңер.
281. Аллаһка кайтарыла турган күнүңөрдөн (Кыяматтан) корккула! Кийин ар бир жан ээси өзүнүн ишине жарапа толук (натыйжасын) алат, жана аларга зулум кылынбайт.
282. О, ыйман келтиргендер! Белгилүү мөөнөткө карыз алды-берди

максаттарына жете албайт.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا
مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾

إِن لَّمْ تَقْعَلُوا فَاذْنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ ؕ وَإِن ثَبَرْتُمْ فَلِكُرْهُوسُ
أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

وَإِن كَانَ دُونُ عَشْرٍ فَظَهْرٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ
وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى
كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قَدْ آتَيْتُمْ بِدِينٍ إِلَى

кылсаңар, ал мамилени жазып койгула. Ортоңордо бир жазуучу адилет менен жазсын. Ал Аллах үйрөткөндөй (адилеттик менен) жазуудан баш тартпасын. Сөзсүз жазсын жана мойнуна карыз алуучу киши айтып жаздыртсын. Ал Раббиси – Аллахтан корксун жана андан (карыздан) бир нерсесин да кемитпесин. Эгер мойнуна карыз алуучу адам акылсызыраак, алсыз же айтып жаздыра албай турган (дудук) болсо, анын ишенимдүү өкүлү адилеттик менен айтып турсун. Жана өзүңөр ыраазы болгон күбөңөрдөн эки эркек кишиңерди, эгер эки эркек табылбай калса, бир эркек жана эки аялды күбөлүккө тарткыла. (Аялдардын) бири адашса, экинчиси эскертиш турат. (Күбөлүккө) чакырылганда күбөлөр баш тартышпасын! Аны (карызды), аз болсо да, көп болсо да, өз мөөнөтүнө чейин жазып коюудан эрикпегиле. Ушунуңар Аллахтын алдында адилеттүүрөөк, күбөлүк үчүн бекемирээк жана шектенип калбашыңарга жакыныраак. Ал эми, араңарда айлантып жаткан накталай соодаңар болсо, аны жазбай эле коюшуңарда силер үчүн күнөө жок. (Бирок, эгер унутуп калуудан корксоңор же аныгыраак болушун кааласаңар) өз ара соода кылсаңар деле күбөлөрдү тарткыла жана жазуучу да, күбөлөр да зыян тартып калышпасын. Эгер (мунун тескерисин) жасасаңар бул силердин бузукулугуңардын

أَجْلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ
كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ
كَمَا أَمَرَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي
عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَخْشَ
مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا
أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْطِيعُ أَنْ يُدْلِلَ هُوَ فَلْيُمْلِلْ
رَبُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ
رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ
وَأَمْرٌ آخَرُ وَمَنْ تَرَضَوْا مِنْ الشَّهَادَةِ أَنْ تَصِلَ
إِلَيْهِمَا فَاغْلُظْ إِلَيْهِمَا وَخُذْهُمَا إِلَى الْخُرُوجِ
وَلَا يَأْبَ الشَّهَادَةُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا أَنْ
تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلٍ
ذَلِكَ أَفْسَسَ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمَ لِلشَّهَادَةِ
وَأَذَى الْأَلَمَاتِ لَوَالِآ أَنْ تَكُونَ بَحْرَةً حَاطِرَةً
فِي دِيَارِهِمْ وَتُهَاجِرَكُمْ فَكَتِبَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ
وَلَا يَضُرَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَقَاعُوا
فَلَا تَعْسَرُ فُسُوفُ يَكْفُرُ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَيَعْلَمُ كُفْرُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَكْفِي شَيْءً
عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

белгиси). Аллаһтан корккула!
Аллаһ силерге (ушинтип) таалим
берет. Аллаһ ар бир нерсени
Билүүчү.

283. Эгер сапарда болуп, жазуучу
таппай калсаңар (карыздын
наркына тең) колго илингидей
күрөө алсаңар болот. А, эгер
бири-бириңерге ишенчү болсоңор
(жаздырбай жана күрөө албай
эле) ишенилген адам аманатын
(өз мөөнөтүндө) аткарсын жана
Раббиси – Аллаһтан корксун!
(О, момундар!) Күбөлүктү жаап-
жашырбагыла! Ким жаап-жашырса
– анын жүрөгү күнөөлүү. Аллаһ
силердин ишинерди Билүүчү.

284. Асмандардагы жана жердеги
(бардык) нерселер Аллаһка
таандык. Эгер силер ичинердеги
(ой-кыял, пейил, максаттан турган)
нерселерди жашырсаңар же
ашкере кылсаңар да Аллаһ силерди
ошол нерсе менен эсеп-китеп
кылат, жана Озү каалаган адамын
кечирип, каалаганын азапка салат.
Аллаһ ар бир нерсеге Кудуреттүү.

285. Пайгамбар өзүнө Раббиси
тарабынан түшүрүлгөн нерсеге
ыйман келтирди жана момундар
дагы (ыйман келтиришти).
Бардыгы Аллаһка, анын
периштелерине, китептерине,
пайгамбарларына ыйман
келтирди (жана) «Биз Аллаһтын
пайгамбарларынын арасынан эч
кимисин ажыратып (ишенбей)
койбойбуз. О, биздин Рабби! Биз
(Сенип өкүмүңдү) уктук жана
(аларга) моюн сундук! Бизди

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَعِيرٍ وَلَوْ يُعَذِّبُكُمْ عُصَا
فَرِهْنِمْ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا
فَالْيَوْمِ الَّذِي أَوْفِئْتَ أَمْنَتُهُ وَلَيَتَنَّقِ اللَّهُ رِيبَهُ
وَلَا تَكْفُرُوا بِالْعَهْدِ وَأَمِّنْ بِكُمْهَا
فَاللَّهُ ذِي الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝ وَاللَّهُ يَمَاتَعِلُونَ عَلَيْهِ ۝﴾

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبَدُّوا
مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخَفُّوهُ يَخَابِسْكُمْ
بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝﴾

﴿أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ
وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ أَمِنَ بِأَلْفِهِ
وَمَلَكِهِ وَرَبِّهِ وَرَسُولِهِ
لَا تَنفِرُ فِي بَيْنِ أَحَدٍ مِنْ رَسُولِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝﴾

кечире көр! Жана сага гана
кайтабыз» дешти.

286. Аллах эч бир жанды кудурети
жетпеген нерсеге буюрбайт (ар
кимдин) пайдасы да өз иши(нен),
зияны да өз иши(нен) Оо, биздин
Рабби! Эгер унутсак же ката
кетирсек бизди жазалаба?! Оо,
Раббибиз! Мойнубузга, бизден
мурункуларга жүктөгөндөй оор
ишти жүктөбө! Оо, Раббибиз!
Биздин үстүбүзгө кудуретибиз
жетпеген нерселерди жүктөбө!
Биздин күнөөлөрүбүздү өчүр жана
кечир, бизге ырайым кыл! Өзүң
биздин Кожоюнубузсуң! Каапыр
коомдорго каршы бизге жардам
бер!¹

لَا يَكِلُفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ
كُنَّا مُعْطِلِينَ أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا
إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ
وَاغْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ
مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

1 Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салтам: "Ким түн ичинде "Бакара" сүрөсүнүн акыркы эки аятын окуса (жамандыктан коргонуу үчүн) жетишет" - деген.

3 Байыркы пайгамбарларга түшкөн китептер деле Аллаһ Таала тарабынан болгондуктан, Кураан алардын кабарын тастыктайт. Бирок, мурунку китептерге адамдардын жалган сөздөрү да аралашып кеткен. Ал китептердеги кайсы сөз чындык (Аллаһтан) жана кайсынысы жалган (адамдар кошкон) экенин Кураан китеби ажыратып берет. Ошондуктан Кураандын бир ысымы «Фуркан» («Ажыратуучу») Демек, адамдардын кол астында бир гана акыйкат китеп - Кураан калган. Анын ичиндегисини бардыгы - Аллаһтын аяттары.

Өзү каалагандай келбет берген.
Эч бир сыйынууга татыктуу кудай
жок, жалгыз Анын Өзү бар. (Ал)
Кудуреттүү, Даанышман.

7. (О, Мухаммад!) Ал сага
(теңдешсиз) Китеп (Кураан)
түшүргөн Зат. Анын (Кураандын)
ичинен Китептин энеси (маңызы
сыяктуу) болгон мухамм - анык
аяттар жана алардан башка
муташибих (түшүнүлүшү оор)
аяттар орун алган. Ал эми,
жүрөгүндө илдет-ийрилик болгон
адамдар аны (өз каалоолоруна
ылайыктап) түшүндүрүүнү
жана бузукулукту үмүт кылып,
муташибих аяттарды ээрчишет.
Ал (муташибих) аяттын (толук)
түшүндүрмөсүн Аллаһтан бөлөк эч
ким (анык) билбейт. (Ошондуктан)
терең илимдүү адамдар: «Биз ага
(Кураанга) ыйман келтиргенбиз.
Анын (аяттарынын) бардыгы
(мухаммадагы, муташибихи
дагы) Раббибиздин алдынан
(келген акыйкат)» дешет. Акылдуу
адамдар гана (мындан) зикир
(эскерме) алат.

8. О, Рабби! Бизди Туура
Жолго салганыңдан кийин
жүрөктөрүбүздү адаштырба!
Жана бизге Өзүңдүн ырайым-
рахматыңды белек кыл! Ал-
бетте, Сен белектерди көп
берүүчүсүң!

9. О, биздин Рабби! Албетте, Сен
адамдарды, анда шек-күмөн
болбогон (Кыямат) Күн үчүн
чогултуучусуң. Аллаһ эч качан
убадасын бузбайт!

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ
مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أَوَّلُ الْكِتَابِ وَآخَرُ
مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ
مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ
وَمَا يَتْلُو تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي
الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا
وَمَا يَذْكُرُ إِلَّا أَهْلُ الْكِتَابِ ﴿٥﴾

رَبَّنَا لَا تُخِزْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا
مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٥﴾

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْلِفُ أَلْعِيَادَ ﴿٥﴾

10. Каапыр адамдарды Аллаһтан (Анын азабынан) мал-дүйнөсү да, бала-чакалары да куткара албайт. Алар тозоктун отундары!
11. (Алардын абалы) Фираун адамдарынын жана алардан мурунку каапырлардын абалына окшош: Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарышты эле, Аллаһ аларды күнөөлөрү себептүү азапка салды. Аллаһ – азабы катуу Зат.
12. (О, Мухаммад!) Каапырларга: «Силер жакында жеңилесиңер жана (Кыяматта) Тозокто чогултуласыңар. Ал кандай жаман орун!» - деп айткын.
13. (О, яхудийлер!) (Согуш майданында) беттешкен эки тайпада (Биздин кудуретибизге) силер үчүн белги бар болчу. Бир жамаат Аллаһтын жолунда согушуп жатышты жана экинчиси каапыр эле. (Аллаһтын жолунда согушка чыккандар) алардын (душмандардын) өздөрүнөн эки эсе көп экенин анык коруп турушту. Аллаһ каалаган адамдарды Өзүңүн жардамы менен колдойт. Чынында бул нерселерде акыл ээлери үчүн сабак бар.
14. Адамдар үчүн (бул дүйнөдө) аялдардан, перзенттерден, кинтар-кинтар¹ алтын-күмүштөрдөн, сулуу-көркөм тулпарлардан, (үйүр-үйүр) малдардан жана эгиндерден турган жыргалдарды сүйүү кооз

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلَنْ تَغْنِي عَنْهُمْ
أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا
وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾

كَذَّابٌ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَآخَذَهُمُ اللَّهُ
يَذْنُوبُهُمُ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْيَاتُكُمْ
وَتُخْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٢﴾

فَكَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِتْنَةِ الْبَقْعَةِ
فِيهِ تَقْتُلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَتُقْتَلُونَ
كَأَيِّ بَرٍّ ذُنُوبُهُمْ فَبِئْسَ مَا كُنْتُمْ
وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بَصْرَةَ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾

رُفَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ
وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ
وَالْأَرْبَاطِ ذَٰلِكَ مَتَاعُ الدُّنْيَا وَاللَّهُ

1 Кинтар - өлчөм бирдиги. Бир кинтар 45 кг. га жакыш салмакка барабар.

көргөзүлдү.¹ Булар (опосуз) дүйнө жашоосунун пайдалары. Аллаhtын алдында (булардан) жакшыраак кайтуучу жай - Бейиш бар.

(Дүйнө жыргалдарынан көп эсе абзел болгон Бейиш жыргалдары кимдерге буйрулат? Аны кийинки аят баяндайт:)

15. Айт (О, Мухаммад): «Силерге мунуңардан (дүйнө жыргалынан) да жакшы нерсе жөнүндө кабар берейинби? Тагыба кишилер үчүн Раббисинин алдында, астынан дарыялар аккан жана анда түбөлүк жашай турган бейиштер, таза-пакиза жубайлар жана Аллаhtын ыраазычылыгы бар. Аллаh пенделерин Корүүчү.
16. (Алар:) «О, Рабби! Чынында, биз ыйман келтирдик. Эми, биздин күнөөлөрүбүздү кечирип, Тозок азабынан сакта!» деп (дуба кыла турган),
17. сабырдуу, чынчыл, моюн сунуучу, садака кылуучу жана таң-заарларда (туруп) Аллаhtан кечирим суроочу пенделер.
18. Аллаh, Анын периштелери жана илимдүү адамдар андан (Аллаhtан) башка сыйынууга татыктуу кудай жок экенине, (жана Аллаh өз иштеринде) адилет менен Туруучу экенине күбөлүк беришти. Анын Өзүнөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок. (Ал) - Кудуреттүү, Даанышман.

عِنْدَهُ حَسُنَ الْمَقَابِلِ ﴿١٥﴾

﴿قُلْ أُوذِيكُمْ بِحَيْرِينَ ذَٰلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنْ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾﴾

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِنَّا عِذَابُ النَّارِ ﴿١٦﴾

الصَّادِقِينَ وَالصَّابِرِينَ وَالْمُغْفِرِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ ﴿١٧﴾ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٨﴾

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَالْمَلَكُ مَكَّةً وَأَوَّلُوا الْعِلْمَ قَالُوا
بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

1 Ушул аят мусулмандар үчүн аталган жашоо жыргалдары адал экенине далил. Ислам инсан табияты каалаган, сүйгөн нерселерге тыюу салбайт. Болгону, алардын адалдан болуусун талап кылат.

19. Албетте, Аллаһтын алдында (кабыл боло турган) дин – бул Ислам. Китеп берилген адамдар (Тоорат менен Инжил китептеринде) өздөрүнө (Мухаммаддын пайгамбарчылыгы жана дининин чындыгы жөнүндөгү) илим келгенден кийин гана өз ара көрөлбастыктан улам каршылык кылышты. Ким Аллаһтын аяттарына каапыр болсо, (билип алсын:) Аллаһ - тез эсептешүүчү.

20. (О, Мухаммад!) Эгер (адамдар) сени менен талашып калышса, аларга: «Мен өзүмдү ээрчигендер менен бирге жүзүмдү (өзүмдү) Аллаһга моюн сундурдум» деп айткын. Жана китеп берилген адамдар менен сабатсыздарга: «Силер (дагы) моюн сундуңарбы?» дегин. Эгер (Исламды кабыл алып) моюн сунушса, анда Туура Жолду табышты. Эгер жүз бурушса, сенин мойнуңда (чындыкты) жеткирүү гана бар. Аллаһ пенделерди Көрүүчү.

21. Аллаһтын аяттарына каапыр болуп (ушуну менен жон калбай) пайгамбарларды жана адамдар арасындагы адилетке (Исламга) буюруп жүргөндөрдү акыйкатсыздык менен өлтүргөндөргө жан ооруткан азаптан кабар бер.

22. Алар, ушул дүйнөдө да, Акыретте да амалдары (жакшы иштери) күйүп кеткен (каапыр) адамдар. Аларга (Аллаһ тарабынан) жардамчылар жок!

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ لَأُولُوا الْكِتَابِ وَالَّذِينَ أُولُوا الْأَمْنِ بَعْدَ مَا جَاءَهُمْ مِنَ الْبَيِّنَاتِ بَيِّنَاتٍ لِّبَنِيهِمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥٠﴾

فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَأَسْلَمْتُ فَإِنْ أَكْفَرُوا فَقَدْ أَكْفَرُوا قَبْلَ أَنْ تُولُوا قَالُوا سَمِعْنَا عَلَيْكَ الْبَلَاءَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٥١﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّاتِ بَعْدَ بَيِّنَاتٍ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبِئْسَ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٥٢﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي اللَّهِ تَبَا وَأَلَاخِرَةُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٣﴾

23. (О, Мухаммад! Аллаһтан келген) китептен насип-үлүш берилген адамдарга (яхудийлерге) карабайсыңбы, өз араларында(гы талаш маселеге) өкүм кылып бериш үчүн Аллаһтын китебинс (Кураанга) чакырылганда, (сен Аллаһтын китеби боюнча өкүм чыгарып бергениңден) кийин алардан бир бөлүгү (чыныдыкты билип турса да) жүз бурган бойдон кетип калышты.

24. Мунун себеби алар: «Биз Тозокко түшпөйбүз, түшсөк да саналуу күндөр гана түшөбүз» деп айтышчу. Өздөрү ойдон чыгарып алган (ушул сыяктуу) сөздөр аларды диндеринде адаштырып койду.¹

25. Эми, биз аларды, анда шек-күмөн болбогон жана ар бир жанга өзү жасаган иштери(нин натыйжасы) эч зулум кылынбай, толук кайтарыла турган Күн (Кыямат) үчүн чогултканда эмне кылышат?!

26. Айткын: «О, Аллаһым! Бардык мүлктүн Падышасы! Сен мүлктү каалаган пендене бересиң жана каалаган пенденден тартып аласың. Жана кимди кааласаң ардактуу кыласың, кимди кааласаң кор кыласың. Жакшылык Сенин гана колуңда. Чынында, Сен бардык нерсеге Кудуреттүүсүң.²

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ
يُذْعَرُونَ إِلَىٰ كِتَابِ اللَّهِ يُخَرِّجُهُمْ قُرْآنًا
فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَمَعَهُم مَّقَرَّةٌ مِّنْهُ

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّا تَمَتَّعْنَا النَّارَ
بِأَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّبُوا فِي دِينِهِمْ
مَا كَانُوا يَفْقَهُونَ

فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتُمْ لِيَوْمِ لَازِبٍ فِيهِ
وُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن
تَشَاءُ وَتَنَزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ
مَن تَشَاءُ وَتُزِيلُ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ
إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

1 Бул аяттан дагы бир сабак: Эч качан динде ойдон чыгарылган сөздөргө таянылбайт. Жалаң Аллаһтын жана Пайгамбардын сөздөрүнө таянылат. Ким динде бирөөлөр ойдон чыгарган нерсеге ээрчисе – адашат.

2 Бул аяттагы «Сен мүлктү Өзүң каалаган адамыңа бересиң жана каалаганыңдан тартып аласың» деген сөз менен Аллаһ Таала тез арада мүлк-бийликти Перс, Рум (Византия) падышаларынан тартып алып, Мухаммад үмөтүнө өткөрүп беришине

27. Сен (О, Аллаһым!) түндү күндүзгө, күндүздү түнгө киргизесиң. Өлүктөн тирүүнү, тирүүдөн өлүктү чыгарасың¹ жана Өзүң каалаган адамга эсепсиз ырыскы бересиң!».

28. Момундар (өздөрү сыяктуу) ыймандууларды таштап, каапырларды дос тутпасың! Ким ушундай иш жасаса - анын Аллаһ менен арасы ачык! Ал эми, алардан (каапырлардан) сак болуу үчүн (тилинерде достук мамиле кылсаңар) уруксат. Аллаһ силерди Өзүнөн эскертет. Кайтуу - Алаһтын Өзүнө.

29. (О, Мухаммад) айткын: «Эгер көкүрөгүңөрдөгү нерселерни жашырсаңар да, жарыяласаңар да Аллаһ билип турат. Ал асмандар менен жерде болгон бардык нерсени да билет. Аллаһ бардык нерсеге Кудуреттүү».

30. (Кыямат) күндө ар бир жан өзү жасаган (бардык) жакшы-жаман иштерин алып келинген абалда табат. (Ошондо, жамандык жасаган жан) өзү менен кылмышынын арасы ото алыс болушун самайт. (Билип койгула), Аллаһ Өзүнөн силерди эскертет. Аллаһ - пенделерге Мээримдүү.

31. Айт: «Эгер Алаһты сүйчү болсоңор, анда мени ээрчигиле.

وَلْيُحِبِّ الْإِنْسَانُ فِي النَّهَارِ وَلْيُحِبِّ النَّهَارَ فِي الْإِيلَاءِ
وَلْيُحِبِّ النَّهَارَ مِنَ الْإِيلَاءِ وَتُخْرِجُ النَّهَارَ مِنَ
النَّهَارِ وَتُخْرِجُ النَّهَارَ مِنَ النَّهَارِ ۝

لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي
شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاتُوا وَبُحْدُكُمْ
اللَّهُ نَفْسُهُ ۚ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ ۝

قُلْ إِنْ تَحِبُّوا إِنَّمَا فِي صُدُورِكُمْ وَتُبْدُوهُ
بِعَلْمِهِ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَعَ مَا كَسَبَتْ مِنْ خَيْرٍ
مُخَضَّرًا وَمَعَ مَا كَسَبَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا
وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ
وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ۝

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي

ишаарат кыгууда.

1 Аллаһ түндү күндүзгө киргизгенде күндүздүн убактысы кыскарат, күндүздү түнгө киргизгенде түн кыскарат. Бардыгы Алаһтын Кудурети менен болот. Ошондой эле, Аллаһ Таала дан, урук, жумуртка сыяктуу кыймылсыз, өлүк нерселерден өсүмдүктөр, дарактар, куштар, сойлоочу жаныбарлар сыяктуу жандууларды чыгарса, кайрадан ушул эле жаныбарлардан урук, дан, жумуртка сыяктуу жансыз нерселерди чыгарат.

(Ошондо гана) Аллах силерди сүйөт жана күнөөңөрдү кечирет. Аллах - Кечиримдүү, Мээримдүү».

32. Айт: «Аллаһка жана пайгамбарга моюн сунгула! Эгер жүз бурушса, Аллах каапырларды сүйбөйт!

33. Албетте, Аллах Адамды, Нухту, Ибрахимдин үй-бүлөсүн жана Имрандын урпактарын бүт ааламдардын үстүнө (пайгамбарчылык үчүн) тандап алды¹.

34. Алар бир-бирөөлөрүнө жек-жаат (болгон адамдар) эле. Аллах Угуучу, Билүүчү.

35. (О, Мухаммад эстегин, бир кезде) Имрандын² аялы айтты: «О, Раббим! Мен ичимдеги баламды Сага, (дүйнө иштеринен үзүлгөн кызматчы катарында) назир кылдым (арнадым). Менден кабыл кыл! Өзүң Угуучу, Билүүчүсүң!»

36. Ал ичиндегисин төрөгөн соң (эркек болбогонуна өкүнүп) “О, Раббим! Мен кыз төрөдүм” деди. Чынында, Аллах анын эмне төрөгөнүн жана (копчулук) эркек(тер) (ушул төрөлгөн) ургаачыдай эмес экенин андан жакшыраак билген. (Ал дагы сөзүн улады): “Мен ага “Марям” деп ысым койдум. Мен аны жана анын урпактарын ырайымыңдан куулган

يُخَيِّرُكَ اللَّهُ وَيَخْتَارُ لَكُمْ دُونَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٢﴾

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ إِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٣﴾

﴿٣٤﴾ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ
وَيَا آلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٥﴾

ذُرِّيَّةَ بَعْضِهِمَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

إِذَا قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ
مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٧﴾

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي
سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذَرَرْتُهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٨﴾

1 Кураанда эскерилген бардык пайгамбарлар аталган улуктардын урук-урпактарынан чыккан. Биздин пайгамбарыбыз Мухаммад салтатлоху алайхи ва саллам дагы Ибрахим алейхи саламдын уулу Исмайыл алейхи саламдын урпактарынан.

2 Тарыхта өткөн Муса алейхи саламдын атасынын аты дагы, Ыйса алейхи саламдын апасы Марям энинин атасынын аты дагы Имран болчу. Бул аят экинчи Имрандын үй-бүлөсү жөнүндө.

шайтандан коргоонду тилеп, Сага жалбарамын”.

37. Раббиси аны (назирди) жакшынакай кабыл алып, жакшынакай өстүрдү жана ага Закарияны кепил (камкор) кылды. Ар качан Закария анын үстүнө - михрапка кирсе, анын алдында (ширин-шербет жемиштерден) ырыскы турганын көрдү. Ал: “О, Марям, булар сага кайдан?” деди. Ал: “Аллахтын алдынан. Албетте, Аллаһ Өзү каалаган адамына эсепсиз ырыскы берет” деди.

38. Ошондо, Закария Раббисине дуба кылып: “О, Раббим! Мага да Өзүңдүн даргойүндөн пакиза бир урпак бере көр! Албетте, Сен дубаны Угуучусун!” деди.

39. Анан (күндөрдүн бир күнүндө) ал михрапта намаз окуп турганда периштелер ага: “(О, Закария!) Аллаһ сени Яхья (деген перзент) менен сүйүнтөт. (Ал бала) Аллахтын Сөзүн (Ыйсаны) тастыктоочу, улукзаада, дене кумарларынан өзүн кармай билген жана (жогорку даражалуу) салих пайгамбарлардан бири болот!” деп добуш беришти.

40. (Закария) айтты: “О, Раббим! Мага кайдан бала болсун, өзүм картан, аялым туубас болсо?!” (Аллаһ) айтты: “Ушундай. Аллаһ каалаган ишин аткарат».

41. (Закария) айтты: “О, Раббим! (жүрөгүм тынчтанып, санаасыз болушум үчүн) мага (кемпиримин боюнда болгонун билдирген) бир

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَ هَارِزَةٍ قَالَتْ بَيْنَ يَدَيْكَ إِلَهٌ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾

فَنَادَاهُ الْمَلَكُ هُوَ قَائِمٌ بِصَلَاتٍ فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بَيْحِنٍ مُصْدَقًا يُكَلِّمُكَ مِنْ أَلْفٍ وَسَيِّدٍ وَحَصُورٍ وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي بَعُثْتُ فِي عِلْمِي وَقَدْ بَلَغَتِ الْكِبَرَ وَأَمْرًا تِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آتَيْنَاكَ الْأُنْكَارَ إِنَّكَ لَتَكُنَّ مِنَ الْأَمْرَارِ

сыр - белги бере көр!” (Аллаһ)
Айтты: “Сенин белгиң: (тилден
калып) үч күн адамдарга ишаарат
менен гана сүйлөп каласың. Эми,
Раббинди көп зикир кыл жана
эртели-кеч Аны даңктап, тасбих
айт!”¹ *Кийинки аятта Аллаһ
Таала Имрандын кызы Марямдын
окуясын улантат. Ошентип,
Марям кыз чоңойгондо ибадатта,
тазалык-такыбаада эң бир
жогорку даражага жетет.*

42. Ошондо периштелер: “О, Марям!
Аллаһ сени тандап, (жаман пейил-
сыпаттардан) тазалады жана
ааламдагы бардык аялдардан абзел
кылды.

43. О, Марям! Раббине моюн сунуу
менен (коп) ибадат кыл. Жана
намаз окуучулар менен бирге
сажда, рукуу кыл” - дешти.

44. Бул окуялар² (о, Мухаммад, сен
үчүн) кайыш кабарлары. Биз ал
кабарды сага (Жебирейил периште
аркылуу) кабарлап жатабыз.
Анткени, (Марям төрөлүп,
апасы аны назир кылуу үчүн
ибадатканага алып келгенде,
ибадаткана кызматчылары) “Эми
кимибиз Марямга кепил (камкор)
болот”-деп, калемдерин (чүчүкулак

وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ
وَالَّذِينَ

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَمْرُؤُا إِنَّ اللَّهَ
اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ
عَلَى نِسَاء الْعَالَمِينَ

يَمْرُؤُا أَقْبَلِي لِزَيْنِكَ وَأَسْجُدِي
وَأَنْكِعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
لَدَيْهِمْ إِذِ اتَّخَذُوا آلِهَتَهُمْ آلِهَةً يَكْفُلُ مَرَمَهُ
وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذِ اتَّخَذُوا صُلُبَهُمْ

1 Ошол аяндан соң Закария үч күн тилден калып, ишаарат менен гана сүйлөшө баштады. Бирок, адамдарга сүйлөгөнгө айланбаган тили Аллаһты зикир кылганда, тасбих (даңктоо создору) айтканда кадимкидей эле созго келе берди. Демек, Аллаһ ошондо Закарияга эки сыр-белги берген экен: биринчиси - үч күн тилден калуусу, экинчиси - сакоо (дудук) тилинин Аллаһты эскергенде сүйлөп калышы.

2 Бул тарыхый окуяларды найгамбарыбыз тарабынан окулуп берилүүсү, анын Аллаһтан кабар (нахий) алган Элчи экенине эң чоң далилдердин бири. Болбосо, эч кимден эч кандай илим-таалим албаган, жазууну билбеген Мухаммад (ага Аллаһтын саламы болсун) өз заманынан 570 жыл мурун болуп откон бул окуяларды кайдан билмек эле?

катары) таштап жатышканда
жана (Марямды талашып)
жаңжалдашып турганда сен
алардын арасында жок болчусуң.

45. Бир кезде периштелер айтты:
“О, Марям! Аллах сени, ысымы
Ыйса Масих ибн Марям болгон
Өзүнүн Сөзү менен сүйүнтөт. (Ал)
Дүйнө-Акыретте мартабалуу жана
Аллахка эң жакын адамдардан
болот.

46. Дагы, ал адамдарга бешикте жана
чоңойгондо сүйлөйт¹ жана салих-
таза адамдардан болот”.

47. Марям айтты: “О, Раббим! Мени
эч бир (эркек) адам «кармабаган»
болсо, кайдан бала болсун?!”
(Аллах) айтты: “Ушундай. Аллах
Өзү каалагандай жаратат. Ал
бир ишти өкүм кылса, ага “бол!”
дейт жана ал иш (ошол замат)
болуп калат”.² (Кийинки аятта
периштелер Марямга Ыйсанын
сыпатын жана кушабарын
айтууну улантышат.)

48. Жана (Аллах) ага жазууну,
даанышмандыкты, Тооратты жана
Инжилди үйрөтөт,

49. Исраил урпактарына элчи -
пайгамбар кылат. (Анан Ыйса
аларга айтат:) “Мен силерге
Раббинерден (менин чын

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَمْرُؤُا إِنَّ اللَّهَ
يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَ مِنَ الْمَقَرَّرِينَ ١٥

وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ فِي الْإِيمَانِ وَكَلَامِهِ
وَمِنَ الصَّالِحِينَ ١٦

قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي
بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذْ أَقْبَضَ
أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ١٧

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِسَابَ وَالتَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ ١٨

وَرَسُولًا إِلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنِّي قَدْ
رَحِمْتُكُمْ بِأَيِّتِي مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَنَا خَلَقُ

1 Марям төрөгөндө кара мүртөз яхудийлер аны жамап атты кылып, жалаа жабышат. Ошондо, бешиктеги Ыйсаны Аллах сүйлөткөндө апасынын тазалыгын айтат. Ал эми, чоңойгондо болсо, өзүнүн пайгамбар болгонун жана Аллахтан Дин-Шарият алып келгенин сүйлөйт.

2 Ыйса пайгамбардын “Калимуллах”, башкача айтканда “Аллахтын Сөзү” экендигинин төркүнү ушул жерден маалым болот. Анткени, ал Аллахтын “Бол!” деген сөзүнөн улам, атасыз эле жаралып калган.

пайгамбар экенимди далилдей турган төмөндөгүчө) белгилер (мооожизалар) алып келдим: силерге ылайдан куштун солокотун жасап, ага үйлөсөм, Аллаһтын уруксаты менен (тирүү) куш болуп калат, Аллаһтын уруксаты менен сокурларды, пес (ала) оорулууларды айыктырам, олукторду тирилтем. Жана мен силерге үйүңөрдө эмнени жеп, эмнени сактап койгонуңарды да айтып бере алам. Албетте, ушул нерселерде силер үчүн (менин пайгамбар экениме далил болгон) белгилер бар, эгер ишенсеңер.

50. (Мен) силерге өзүмдөн мурунку Тооратты тастыкташ үчүн, жана силерге (Тооратта) арам кылынган кээ бир нерселерди адал кылыш үчүн (пайгамбар кылып жиберилдим) жана мен силерге Раббиңерден аят-далилдерди алып келдим. Эми, Аллаһтан корккула жана Мага моюн сунгула.
51. Албетте, Аллаһ менин да Раббим, силердин да Раббиңер. Анын Өзүнө гана ибадат кылгыла! Туура жол - ушул!"
52. Ал (Ыйса) алардан каапырчылыкты сезип калганда (шакирттерине) "Аллаһтын жолунда ким мага жардамчы болот" деди эле, шакирттери: "Биз Аллаһтын жардамчылары болобуз? Аллаһка ыйман келтирдик. Жана күбө болгун (О, Ыйса) биз – мусулмандарбыз.
53. О, Рабби! Биз Сен түшүргөн нерсеге ыйман келтирдик жана

لَكُمْ مِنَ الطَّيْرِ كَهْفَةَ الطَّيْرِ فَانْفُخْ فِيهِ
فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُخْرَى الْأَكْثَمَةُ
وَالْأُخْرَى وَأُخْرَى الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُخْرَى كُر
يَمَانًا كَلُونَ وَمَا تَدْرُجُونَ فِي يَوْمِكُمْ إِنْ فِي
ذَلِكَ لَآيَةٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيَّنَّتَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ التَّوْرَةِ
وَلِأَجْلِ لَّكُمْ نَعَضَ اللَّيْلِ حُرْمَةً
عَلَيْكُمْ وَرَجَعْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿٥٤﴾

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٥٥﴾

* فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَى مِنْهُمُ الْكُفْرَ
قَالَ مَنِ الْمَصْرِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْخَوَارِثُ
نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ
بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٦﴾

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ

(Сен жиберген) пайгамбарга ээрчидик. Эми бизди (Өзүңдүн жалгыздыгыңа, диниңдин акыйкаттыгына) күбө болуучулардын катарына жазып кой!" дешти.¹

54. Алар айлакерлик кылышты эле, Аллах да амалкерлик кылды. Аллах амалкерлердин эң мыктысы.

55. Бир кезде Аллах айтты: "О, Ыйса, мен сени Өзүмө Алуучу, Өзүмө Көтөрүүчү жана сени каапырлардан тазартуучумун.² Жана сага ээрчиген адамдарды Кыямат күнүнө чейин каапырлардан жогору кылуучумун. Кийин (бардыгыңар) Мага кайтасыңар. Анан Мен силер талашкан нерсеңер боюнча араңарда окум кыламын.

56. Ал эми, каапырларга Мен дүйнодо да, Акыретте да катуу азап беремин. Жана аларга жардамчылар болбойт.

فَأَكْثَبْنَا مَعَ النَّبِيِّينَ

وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ

الْمَكْرِينَ

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَٰعِيسَى ابْنِي مَرْيَمَ وَرَافِعَكَ
إِلَى وَمَطْعَمِكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلِ
الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى
يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَخَذُوا
بَيْتَكَ فِيهِمَا فَسَفَرْنَا بِهِمَا نَحْنُ وَلَوْ

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعْدَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ

1 Кийин яхудийлер "Ыйсаны кармап, айкашкан жыгачка асып өлтүрөбүз" депшип, айлакерлик менен бул пландарын аткарууга киришишти. Бирок, алардан коро кобүрөөк амалкер болгон Аллах Таала башка бир адамды Ыйсага түспөлдөштүрүп, Ыйсаны тирүү бойдон асманга көтөрүп кетти. Яхудийлер Ыйсага түспөлдөштүрүлгөн кишини кармап, айкашкан жыгачка асып өлтүрүшүп, "Ыйсаны өлтүрдүк" деп ишенип калышты.

2 Бул аятта бир нече далилдер бар: 1) Ыйса алейхи саламды Аллах Таала түрүү бойдон асманга (Өзүмө) алып кеткен. Адашкан «Ахмадия» жамааты ушул аяттагы «يُؤْتِيكَ» «мутавафийка» деген сөздү «өлтүрүүчүбүз» деп которушат жана «Ыйса алейхи салам өлгөн» деп ишенишет. Ахлу Сунна аалымдары болсо «алуучубуз» деп которуп, муну менен Аллах Таала Ыйсаны өлтүрбөй Өзүмө (асманга) көтөрүп алганын тастыкташат. Эгер бул жерде «мутавафийканын» өз мааниси колдонулса, анда «Биз сени (уйку менен) өлтүрүүчүбүз» деп маани берилет. Анткени, башка аят-хадистерде адамдардын уйкусу «кичине өлүм» экени айтылган. 2) Дагы бир аятта Аллах Таала мындай деген: {... وَمَا تَلَوْا وَلَا حَالِ} «(Яхудийлер Ыйсаны) өлтүргөн да эмес, асман да эмес...».

57. Ыйман келтирип, салих (жакшы) амал кылгандардын соопторун (Аллаһ) толук берет. Жана Аллаһ заалым (каапыр) адамдарды сүйбөйт.

58. (О, Мухаммад!) Биз сага айтып берген бул (Кураандагы) нерселер (Аллахтын) аяттарынан жана даанышмаң эскермелерден.

59. Албетте, Аллаһтын назарында Ыйсанын мисалы Адам (-Ата) сыяктуу. Аллаһ аны топурактан жаратып: “бол!” дегенде, дароо болуп (жаралып) калган.¹

60. (Бул айтылгандар) Раббин тарабынан келген акыйкат. Эми сен шектенүүчүлөрдөн болбо.

61. Ким бул маселеде, сага (анык) илим келгенден кийин деле (көшөрүп) далил талаша берсе, аларга айт: “Келгиле, балдарыбызды жана балдарыңарды, аялдарыбызды жана аялдарыңарды, өзүбүздү жана өзүңөрдү чакырып, “Жалганчыларга Аллаһтын наалаты болсун!” - деп каргыш айтышпалы!”²

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ ۖ إِنَّكَ لَمُحْسِنٌ
فِيهِمْ أَجُورُهُمْ ۖ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾

ذَٰلِكَ نَتْلُو عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ
الْكَبِيرِ ﴿٥٨﴾

إِنَّمَا مَثَلُ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ
آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ ۖ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ۖ فَلَا تَكُن مِّنَ
الْمُتَكِبِينَ ﴿٦٠﴾

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْبَيِّنَاتِ
فَقُلْ نَعَالَاؤُنَا أَنَا وَآيَاتُنَا عِندَ
رَبِّنَا ۚ نَارِيسَاءُ كُفْرًا وَنَفْسَانَا وَنَفْسُكُمْ
نَبِيْهُنَّ ۖ فَتَجْعَلْ أَعْتَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾

1 Бул аят “Ыйса эгер кудай болбосо, башкалардан өзгөчө (энесиз) туулбайт эле” деп Ыйсаны кудай кылып алгандарга жооп. Эгер Ыйса Аллаһтын Сөзү болсо, Адам-Ата деле Аллаһтын Сөзү. Эгер Ыйса атасыз жаратылган болсо, Адам-Ата атасыз гана эмес, керек болсо энесиз да жаратылган. Бирок, эч ким Адам-Атаны кудай кылып алган жок го!

2 Күндөрдүн биринде Нажран деген жерден бир топ христиандар келип, пайгамбарыбыз менен далил талашып калышты. Пайгамбарыбыз Ыйсанын Кудай эмес, пенде экенине жетиштүү далилдерди айтса да, христиандар эч болбой коюшту. Ошондо Аллаһ Өз пайгамбарына аятта айтылган чарачы колдонууга буюрат. Бирок, эч бир христиан бул чакырыкка жооп бербейт. Каргыш айтышканда балдары, аялдары набыт болушунан коркушуп, жалганчылыктары ашкере болгонунда да карабай, келбей коюшат. Ошентсе да өжөрлөнүп “Ыйса – Кудай” деген пикирлеринен кайтпай, чындыктан жүз үйрүп кетишет.

62. Албетте, бул (Ыйсанын Кудай эмес экени) акыйкат баян. Чынында, бир Аллаһтан башка эч бир сыйынууга татыктуу Кудай жок. Жана Аллаһтын бир Озу гана Кудуреттүү, Даанышман.

63. Эгер (бул акыйкаттан) жүз үйрүшсө, Аллаһ албетте, бузукуларды Билүүчү.

64. Айткын: “О, китеп ээлери! Биз менен силердин араңарда окшош болгон сөзгө¹ келгиле. (Ал сөз төмөндөгүчө:) “Аллаһтан башкага ибадат-кулчулук кылбайлы, Ага эч нерсени шерик келтирбейли жана Аллаһты таштап, кээ бирөөлөрүбүз башка бирөөлөрүбүздү Рабби-Кудай кылып албасын!” Эгер жүз бурушса, айткыла: “Күбө болгула, Биз – мусулмандарбыз”.

65. О, китеп ээлери! Эмне үчүн Ибрахим жөнүндө (бириңер “Ал - яхудий дининде болгон” десенер, экинчиңер: “Жок, христиан болгон” деп) талашасыңар?! Тоорат менен Инжил андан кийин түшкөн го! Акылыңарды иштетпейсиңерби?!

66. О, силер! Билген нерсеңер жөнүндө талашып бүттүңөр. Дагы эмне үчүн билбеген нерсеңер жөнүндө талашып жатасыңар?! (Ибрахимдин дини кандай

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَنْ إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ فَإِنَّ اللَّهَ لَهُ الْعَرْشُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

يَتَأْتِلَ الْكِتَابِ لِمُتَخَاوُنٍ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنْزِلَتِ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلَ إِلَّا لِمَنْ بَعْدَهُ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾

هَذَا نَشْرُهُمْ وَإِلَّا حَاجَتُهُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُخَاجِرُونَ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

1 “Окшош болгон сөз” дегендин мааниси, яхудийлердин пайгамбары Муса менен христиандардын пайгамбары Ыйса экөө тең элдерди “Аллаһтан башкага ибадат - кулчулук кылбайлы, Ага эч нерсени шерик келтирбейли жана кээ бирөөлөрүбүз башка бирөөлөрүбүздү, Аллаһты коюп Рабби-Кудай кылып албасын!” деген сөздөргө даапат кылган. Бул аятты пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам яхудий жана христиандардын падышаларына жазган катында да эскерткен.

болгонун) Аллах гана билет, силер билбейсиңер.

67. Ибрахим яхудий да, христиан да болгон эмес. А бирок, ханиф (жеке Аллах Таалага сыйынуучу жана) муслим (жалгыз Аллахка моюн сунуучу) болгон. Жана ал эч качан мушриктерден (Аллахка шерик кошуучулардан) болбогон.

68. Чынында, Ибрахимге эң жакын адамдар — ага ээрчигендер, мына бул пайгамбар (Мухаммад) жана (жалгыз Аллахка) ыйман келтиргендер. Аллах ыймандуу адамдардын башчысы.

69. Китеп ээлеринен бир тайпасы силерди жолдон азгырууну эңсешет. Бирок, өздөрүн азгырып жатканын билбей калышат.

70. О, китеп ээлери! Эмне үчүн силер көрүп, билип туруп Аллахтын аяттарына каапыр болуп жатасыңар?!

71. О, китеп ээлери! Эмне үчүн акыйкатка жалганды аралаштырасыңар жана билип туруп, акыйкатты жашырасыңар?!

72. Китеп ээлеринен бир тайпасы (башкаларына) айтышат: “Момундарга түшүрүлгөн нерсеге (Кураанга) күндүн башында ыйман келтиргиле дагы, күндүн акырында ыйманыңардан кайткыла. Балким (ошондо, “ушуларда Тоорат илими бар, бир нерсени билет го” деп ойлоп) алар дагы (ыймандарынан) кайтышса ажеп эмес.

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا
وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا
النَّبِيُّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَنْ يُخَالِفُوا
وَمَا يُخَالِفُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَقُولُونَ الْحَقَّ بِالْبَطْلِ
وَتَكْفُرُونَ بِالْحَقِّ وَأَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا
بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَجِءَ النَّهَارُ
وَأَكْفُرُوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

77. Чынында, Аллахка берген убадаларын жана анттарын арзыбаган баага сатып жиберген кишилер үчүн Акыретте насиң жок. Кыямат күндө Аллах аларга сүйлөбөйт, (ырайым назары менен) карабайт жана (күнөөлөрүнөн) тазартпайт. Аларга жан ооруткан азап бар.

78. Алардан (яхудийлерден) дагы бир жамаат бар: китепти (Тооратты) тилдери менен бурмалап (өзгөртүп) окушат, силер аны китептен деп ойлошуңар үчүн. Чынында, ал китептен эмес. Жана алар “Бул - Аллаhtын алдынан” дешет. Чынында, ал Аллаhtан эмес. Алар билип туруп Аллахка жалган айтышат. (Нажран деген жерден келген христиандарды пайгамбарыбыз Ыйсага сыйынуудан кайтарганда, тоңмоюндук менен: “Эмне анда сага ибадат кылалыбы?!” - дешкен. Томоңку аят ошолорго жооп иретинде түшкөн:)

79. Аллах Китеп, өкүм жана пайгамбарчылык бергенден кийин ал адам элдерге карап: “Аллаhtы таптап, мага пенде болгула” деп айтуусу мүмкүн эмес. Бирок, ал: “Силер китептен таалим бергениңер жана дарс кылып окуганыңар боюнча, жалгыз Рабби - Аллахка ибадат кылуучу болгула!” деп буюрат.

80. Жана ал (пайгамбар) силерди, периштелер менен пайгамбарларды өзүңөргө РаббиКудай кылып алууга да буюрбайт. Мусулман

إِنَّ الَّذِينَ بَشَّرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ وَإِيمَانِهِمْ
ثَمَّانًا قِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَلَا يَزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

وَأَنَّ مِنْهُمْ لَفِرِيقًا يُثَوِّنُونَ أَلَيْسَتْ لَهُمْ
بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ
وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَقُولُوا هُوَ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَقُولُوا عَلَى
اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَالنَّبُوءَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا
عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا
رَبِّدِينَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الصَّلَاطَ
وَالنَّيِّبِينَ أَرْبَابًا أَمْرُكُمْ بِالْكَفَرِ

болгонуңардан кийин
каапырчылыкка буюрмак беле?!

إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٠﴾

81. Бир кезде Аллаһ бардык пайгамбарлардан, “Мен силерге китеп жана пайгамбарчылык бергенден кийин силерге, пайгамбарчылыгыңарды тастыктаган бир пайгамбар (Мухаммад) келсе, сөзсүз ага ыйман келтирип, дароо жардам бересиңер»-деп убада алды жана: “Макул болдуңарбы, ушуңар менен Менин убадамды (мойнуңарга) алдыңарбы?” деди. Алар (бир добуштан): “Макул болдук” – дешти. (Анда Аллаһ): “Күбө болгула, Мен дагы силер менен бирге күбө болуучуларданмын” - деди.¹

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ تُرْجَاهُ كُنْتُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَضُكُمْ وَأَخَذُ مِنْ عَلَى ذَلِكَ إِنْ أَيْسَرْتُمْ قَالُوا اقْرَضْنَا قَالَ قَالَتْهُمْ ذُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥١﴾

82. Мына ушундан кийин ким жүз үйрүсө, ошолор гана бузуку адамдар.

فَمَنْ قَوْلِي بَعْدَ ذَلِكَ قَالُوا لَيْسَ بِكَ هَذَا الْقَتِيلُونَ ﴿٥٢﴾

83. Алар Аллаһтын дининен (Исламдан) башка динди каалашабы?! Асмаңдар жана жердегинин баары кааласа да, каалабаса да Ага (Аллаһка) моюн сунушту го! Алар(дын оздорү дагы) Аллаһка кайтарылат.

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْمَارُكُمْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طُوعًا وَكَرْهًا وَإِلَافًا يَرْجِعُونَ ﴿٥٣﴾

84. Айт (О, Мухаммад): “Биз Аллаһка, бизге түшүрүлгөн нерсеге (Кураанга) жана да Ибрахимге, Ысмайылга, Исхакка, Якубга

قُلْ إِنَّمَا يَأْتِيهِ وَاللَّهُ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

1 Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам алып келген дин бардык пайгамбарлардын дининин мүдөө-максаттарын өзүнө сиңиргени себептүү, Аллаһ бардык пайгамбарларды анын динин колдоого буюрду. Мунун мааниси, ошол пайгамбарларды ээрчиген адамдар эми, алардын максаттарын (б.а: жалгыз Аллаһка сыйынуу ибадатын) толук аягына чыгаруу үчүн келген акыркы пайгамбар Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга эргешүү парыз болот. Ошондо, алар оз пайгамбарларын да ээрчиген болушат.

жана (ошолордон тараган)
муундарга жана Муса, Ыйса
жана башка пайгамбарларга
Раббиси тарабынан берилген
нерселерге ыйман келтирдик.
Биз алардын эч биринин арасын
бөлбөйбүз жана биз Аллахка моюн
сунучуларданбыз”.

85. Жана ким Исламдан башка динди
тандаса, андан (ибадаттары) кабыл
алынбайт жана ал Акыретте зыян
тартуучулардан болот.

86. Аларга ачык-айкын далилдер
келген соң, “пайгамбар - акыйкат”
деп күбөлүк берип, ыйман
келтиргендеринен кийин, дагы
каапыр болуп кеткен коомду Аллах
кантип туура жолго баштасын?!
Аллах заалым адамдарды туура
жолго баштабайт.

87. Алардын жазасы, аларга
Аллахтын, периштелердин жана
бардык адамдардын наалат-
каргышы!

88. Жана алар (Тозокто) түбөлүк
калышат. Алардан (эч качан) азап
жеңилдетилбейт жана алар(дан
азап) кечиктирилбейт.

89. А бирок, ушундан (каапыр
болгондон) кийин тообо
келтирип, (айыш-күнөөлөрүн)
тазалаган адамдар (андай жазга
тартылбайт). Чынында, Аллах
Ырайымдуу, Кечиримдүү.

90. Албетте, ыйманга келгенден
соң каапыр болуп, (тообанын
ордуна) каапырчылыгын күчөткөн
адамдардын тообалары эч качан
кабыл алынбайт. Дал ошолор гана
адашуучулар!

وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَمَا أَنَا فِي مُوسَى وَعِيسَى
وَالنَّبِيِّاتِ مِنْ ذَرِّيَّتِهِمْ لَأَتَفَرِّقَنَّ بَيْنَ أَحَدٍ
وَمِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٩١﴾

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ
مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾

كَذَٰلِكَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعَثَ
إِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ شَهِيدًا إِنَّ الرُّسُولَ حَقٌّ
وَجَاءَهُمْ مِنَ الْغَيْبِ ثُمَّ اللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٣﴾

أُولَٰئِكَ جَزَاءُ هُمْ أَنْ عَلَّمَهُمْ نَفْسَهُ اللَّهُ
وَالْمَلَائِكَةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعِينَ ﴿٩٤﴾

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ
وَلَهُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٩٥﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ عَذَابِكَ وَأَصْلَحُوا
فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعَثَ إِبْرَاهِيمَ نَذِيرًا
فَمَرَّ أَنْ يُقْبَلَ تَوْبَهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الضَّالُّونَ ﴿٩٧﴾

91. Чындыгында, каапыр болуп, каапыр бойдон өлүп кеткен адамдардан бири эгер күнөөлөрүнө төлөм катары жер жүзү толо алтын берсе да эч качан кабыл кылылбайт. Алар үчүн жан оорутуучу азап бар жана аларга эч жардамчы болбойт!

92. Жакшылыкка, (Бейишке) өзүңөр сүйгөн нерселерди садака кылмайынча жете албайсыңар. Жана кандай гана нерсени садака кылсаңар, аны Аллаһ Билүүчү.

93. Исрайил (пайгамбар ооруп калганы себептүү) өзүнө кээ бир тамактарды арам кылып алганын эсепке албаганда, Тоорат түшкөнгө чейин Исрайил урпактарына бардык тамак-аштар адал болгон. (О, Мухаммад, буга ишенбеген яхудийлерге): “Тооратты алып келип, окуп көргүлө, эгер чынчыл болсоңор” - деп айткын.¹

94. Ким мына ушундан кийин деле Аллаһка доомат сүйлөсө, алар - заалымдар!

95. Айткын: “Аллаһ туура сүйлөдү. Ханиф (жеке Аллаһка сыйынуучу) болгон абалда Ибрахимдин

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْآمَنُوا وَهُمْ غَفَّارٌ
فَلَنْ يَفْعَلَ مِنْ أَدْحِهِمْ قُلٌّ أَرْضٍ
دَعَابَ لَوْ أَفْتَدَى بِهٖ أُولَئِكَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ
أَلِيَّةٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٩١﴾

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا حُبَبْتُمْ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَبْهٖ عَالِمٌ ﴿٩٢﴾

﴿كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّهٖ
إِسْرَءِيلَ إِذْ مَا حَرَّمَ إِسْرَءِيلُ عَلَى نَفْسِهٖ
مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ فُلْ يَأْكُلُوا يَتَوَرَّئُونَ
فَأَنذَرَهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾

فَمَنْ أَفْرَأَى عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ مِنْ بَعْدِ
ذَٰلِكَ قُلْ لَّيْسَ بِكَ هُمْ الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾

1 Исрайил (Якуб) пайгамбар ооруп калганда, Аллаһ арам кылбаса деле, өзүнө төөнүн эти менен сүтүн арам кылып алганын эсепке албаганда, яхудийлерге Муса пайгамбардын заманына чейин бардык тамак аштар адал кылынган эле. Анан, Мусанын доорундагы кыянат иштеринин жазасына Аллаһ Тоорат китебиндеги мурдагы өкүмдү өзгөртүп, яхудийлерге кээ бир тамак-аштарды арам кылган. Яхудийлер Исламдагы “насих-мансукх” (жоюучу - жоюлган) өкүмдөрдү айыптап: “Бул болбогон нерсе”, “пайгамбарлар эч качан өзү жана өзүнөн илгерки пайгамбар адал же арам кылган нерсени өзгөрткөн өкүмдөрдү алып келишпейт” деп ишенишчү жана ушул ишенимге таянып, яхудийлерге арам болгон тамактарды адал кылган өкүмдөрдү алып келген Ыйса менен Мухаммадга каапыр болушту. Аллаһ жогорудагы аят менен аларды жалганчылыгын ашкере кылды.

динине ээрчигиле. Ал (Ибрахим) мушриктерден эмес эле.¹

96. Чынында, адамдар (Аллаһка сыйынуулары) үчүн курулган эң биринчи Үй (Кааба мечити) Маккада. Ал ыйык жана ааламдар (адамдар) үчүн Туура Жол.

97. Анда (бир нече) анык белгилер бар. (Атап айтканда:) Ибрахимдин орду жана ага (Кааба мечитине) кирген адамдын (ар кандай коркунуч-зыяндан) аман болушу. Адамдардын мойнуңда Аллаһ үчүн ошол (Ыйык) Үйгө ажылык кылуу милдети бар. (Бирок, ар кимге эмес) жолго (материалдык жана денелик) кудурети жеткендерге гана. Ал эми, ким каапыр болсо, Аллаһ ааламдардан Беймуктаж.

98. Айт: “О, китеп ээлери! Эмне үчүн, Аллаһ силер жасап жаткан иштерге күбө болуп турса да, Аллаһтын аяттарына каапыр боло берсеңер?!”

99. Айт: “О, китеп ээлери! Эмне үчүн ыйман келтирген адамдарды Аллаһтын жолунан тососунар, аны бурмалоого аракет кыласыңар?! (Ал Жол чындык экенине) өзүңөр күбө элеңер го?! Аллаһ силердин ишиңерден кабарсыз эмес!”

100. О, ыйман келтирген адамдар! Эгер китеп ээлеринен кээ бир жамааттарга ээрчисеңер, силерди момун болгонуңардан кийин каапырчылыкка кайтарып койот.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مِّمَّا قَامَ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ جُنُودٌ أَلَيْسَ مِنْ أَسْطِعَ إِلَهِ سَيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا أَمْرًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بَرَاءً وَمِنْ دُونِ ذَلِكَ

إِسْمَ كُفْرَيْنَ ﴿١٠٠﴾

1 Ибрахимдин дини Исламдын дат өзүңдөй, балким Исламдын өзү эле: Аллаһтын таухидин орнотуу, Ага шерик кошпостон сыйынуу, бузук диндерден жүз буруу...

101. Силерге Аллаһтын аяттары окулуп, араңарда Анын элчиси туруп, кантип эле каапыр болуп кетесиңер. Жана ким Аллаһты (и диниң) бекем кармаса, сөзсүз Туура Жолго багытталат.
102. О, ыйман келтирген адамдар! Аллаһтан чындап корккула жана мусулман (ыймандуу) болуп гана өлгүлө.
103. Бардыгыңар Аллаһтын жибин (динин) бекем кармагыла жана бөлүнбөгүлө! Аллаһтын берген нээматын эстегиле: Бир кезде силер өз ара душман болуп (токтоосуз согушуп) турганыңарда жүрөгүңөрдү үлпөт кылды жана Анын (бул) нээматы себептүү (бир туугандай) дос-бурадар болуп калдыңар. Жана силер тозок чуңкурунун жээгинде элеңер, Андан силерди куткарды. Аллаһ силерге Өзүнүн аяттарын – Туура Жолго түшөөрсүңөр деп – ушинтип баяндайт.
104. Силердин араңардан (адамдарды) жакшылыкка (динге) чакырган жана (акыл, шарият боюнча) жакшы адат саналган нерселерге буюруп, жаман адаттардан кайтарган бир жамаат болсун. Ошолор гана жеңишке жетүүчүлөр.¹
105. Өздөрүнө анык баяндар келгенден кийин өз ара каршылашып, бөлүнүп кеткен адамдар

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُنْفِلُ عَلَيْهِمْ آيَاتِ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

وَلَكُمْ فِيكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

وَلَا تَحْزَنُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

1 Ар дайым жеңиш үстүндө болуучу Аллаһ тарабынан белгиленген бул тайпага илим-таалим адамдары, акыл-насаат айткан ак таңдай аксакалдар, шарият иштерин козомолдоп, алга жүргүзүп турган илимдүүлөр жана башка ушул сыяктуу азаматтар кирет.

(яхудийлер) сыяктуу болбогула. Мына ошол адамдар үчүн чоң азаптар бар.

106. Ал (Кыямат) Күндө (кээ бир) жүздөр агарып, (кээ бир) жүздөр карарат. Ошондо, жүзү карарган адамдарга “ыйманга келгенден кийин каапыр болдуңар беле? Эми, каапыр болгонуңардын эсебине азап чеге бергиле!” (деп айтылат).
107. Ал эми, жүздөрү агарган адамдар болсо, түбөлүккө Аллаhtын ырайымында (Бейниште) болушат. Алар анда түбөлүккө калышат.
108. (О, Мухаммад!) Булар - Аллаhtын аяттары. Биз аларды сага акыйкат менен окуп беребиз. Аллах ааламдарга зулумду каалабайт.
109. Асмандардагы жана жердеги бардык нерселер Аллаhtын мүлкү. Жана бардык иштер Аллахка кайтарылат.
110. (О, мусулмандар!) Силер (ааламдагы бардык) адамдар үчүн чыгарылган жакшы үмөт болдуңар. (Адамдарды) жакшы адаттарга буюруп, жаман жоруктардан кайтарасыңар жана Аллахка ыйман келтиресиңер. Эгер китеп ээлери ыйман келтиришсе, өздөрүнө жакшы болмок. Алардын арасында (силерге окшоп) ыйман келтиргендери да бар. Бирок, көпчүлүгү бузукулар.¹

عَظِيمٌ

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ
 اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ
 فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ
 اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾

يَذِكُّكَ إِلَهُ تَنَلُّوْهُمَا عَيْدَكَ بِالْحَقِّ
 وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلْمًا لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
 وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
 بِالْعَمْرِوِّ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْعُنْكَرِ
 وَتُقِيمُونَ لِلَّهِ وَلَوْ أَمَّنْ أَهْلَ الْكِتَابِ
 لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ لَوْلَا أَمْرُكُمْ
 وَأَكْفَرْتُمْ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾

1 Бул аят Ислам үмөтүнүн абзелдигин, эң жакшы үмөт экенин баяндайт. Бирок, бул абзелдик алардын мойнуна жоопкерчилик жүктөйт: алар өздөрүнүн жыргалдарын ойлошпойт. “адамдар үчүн чыгарылган”. Дүйнө элдерин туура жолго (Исламга) багыттоо үчүн пасаат, даават, таалим-тарбия иштерин жүргүзөт. Китеп ээлери да ушул дааватты угуп, ыйман келтиришсе жакшы болмок. Бирок, бир аз бөлүгү гана ыйманга келип, калгандары бузукулук менен Исламга каршы майданга өтүштү.

111. (О, момундар!) Алар силерге зыян жеткире албайт. Эгер жеткирсе (заар тилдери менен гана) зыян жеткиришет. Эгер силер менен согушуп калса, артына карап качышат. Анан аларга жардам берилбейт.

112. Кайда барышса да аларга кордук жазып коюлду. Бир гана Аллаhtын жана адамдардын убада-келишиминин астында болгон учурларда гана (кор болбой жашашат). Алар Аллаhtын каарына калышты жана аларга бечаралык(та жашоо) жазып коюлду. Бул (жазалар) Аллаhtын аяттарына каапыр болгондору, пайгамбарларды кыянаттык менен өлтүргөндөрү жана күнөөкөр болуп, чектен чыккандары себептүү.

113. Алардын баары бирдей (жаман) эмес. Китеп ээлеринин арасында динде туура жүргөн тайпалар да бар. Алар түнү менен сажда кылган абалда Аллаhtын аяттарын окушат.

114. Аллаhка, Акырет күнүнө ыйман келтиришип, жакшы амалдарга буюруп, жаман жоруктардан кайтарышат жана жакшы иштерге шашылышат. Ошолор жакшы кишилерден.

115. Жана алар эмне жакшылык кылылса ал иши(нин сообу) жоголбойт. Аллаh такыбаа кишилерди Билүүчү.

116. Каапыр адамдарды Аллаhtан (берилүүчү азаптан) мал-

لَنْ يَضُرَّكُمْ إِلَّا أَذًى وَإِنْ يَقْتُلُوكُمْ
يُؤْتِكُمُ اللَّهُ ذِكْرًا لَّيُضْرِبَنَّ ۝

ضَرَبَتْ عَلَيْهِمُ اللَّهُ أَلْزَلَةً أُتِيَ مَائِقِقُوا إِلَّا
يَحْتَبِلُ مِنْ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاءَ وَ
يَعْصِي مِنَ اللَّهِ وَضَرَبَتْ عَلَيْهِمُ
الْمَسْكَةَ ذَلِكَ يَأْتُهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ
يَتْلُو آيَاتِ اللَّهِ وَيُفْشِلُونَ إِلَّا نِيَابَةً يَخْتَرِ حَقًّا
ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۝

لَيْسُوا سَوَاءً مِمَّنْ أَخْلَى الْكِتَابَ أُمَّةٌ
قَالِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ عَنَاءً لَّيْلٍ
وَهُمْ يَسْجُدُونَ ۝

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَآمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَأُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ
مِنَ الصَّالِحِينَ ۝

وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوا
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ

дүйнөлөрү да, бала-чакалары да куткарып кала албайт. Алар - Тозок ээлери. Анда түбөлүк калышат.

117. Алар ушул дүйнө жашоосунда (Исламга каршы) жумшаган байлыктарынын мисалы, өздөрүнө зулум кылган (каапыр) коомдун эгиндерине тийип, жок кылган оттуу шамалга окшойт. Аларга Аллах зулумдук кылган жок. Бирок, өздөрүнө-өздөрү зулум кылышты.

118. О, ыйман келтирген адамдар! Бири-биринерди колдоп, аларды (капырларды) сырдаш-дос кылбагыла! (Момундардын сырларын аларга ташыбагыла). Алар силерге зыян жеткирүүдөн күчтөрүн аяшпайт жана силерге бир жамандык болушун эңсешет. Алардын жек көрүүлөрү сөздөрүнөн байкалат. Бирок, жүрөктөрүнө жашырган (жек көрүүлөрү) чоңураак. Эгер акылыңарды жакшы иштетсеңер, Биз силерге (душманыңар жөнүндөгү) белгилерди баян кылып бердик.

119. О, силер (момундар!) Аларды сүйөсүңөр, алар силерди сүйбөйт. Силер бардык (илахий) китептерге (жана бардык пайгамбарларга) ишенесиңер. (Алар болсо, силердин китебинерге да, пайгамбарыңарга да ишенбейт). Жана силерге жолукса: “Ыйман келтирдик” дешет, эгер (өздөрү) жалгыз калыпканда силерди жек көргөнү себептүү манжаларын

وَلَا أَوْلَدُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٧﴾

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ مَرْجَاطَ قَوْمٍ طَلَعُوا نَفْسَهُمْ فَأَهْلَكَتُهُمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْمُرُكُمْ بِحَسَنَاتٍ وَلَا يَنْهَى عَنْ فُسُوقٍ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تَحْقِقُ صُدُورُهُمْ أَكْثَرُ قَدْ يَتَنَبَّأُ لَكُمْ الْآيَاتُ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٩﴾

هَآأَنَتُمْ أَوْلَاءُ غُيُوبِهِمْ وَلَا يَحِثُّونَكُمْ وَتَقُومُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا الْقَوْمُ كَانُوا ءِآمَنًا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَیْكُمْ أَلْسِنَآئِهِمْ مِنَ الْعَدِیِّ قُلْ مُؤْمِنُوا بِعَظِيمِكُمْ إِنْ اللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٢٠﴾

чайнашат. Айт (о, Мухаммад):
“Жек көрүүңөр менен өлгүлө!”
Аллаһ жүрөктөрдү ээлеген
сырларды Билүүчү.

120. Эгер силерге бир жакшылык жетсе, бул аларды жапа кылат. А эгер силерге бир жамандык жетсе муну менен сүйүнүшөт. Жана эгер силер такыба болсоңор жана (каапырлардын айла-амалдарына) сабыр кылсаңар, алардын айлакерлиги силерге эч кандай зыян жеткирбейт. Чынында, Аллаһ алардын иштерин Камтуучу.

121. Бир кезде, сен (о, Мухаммад!) үй-бүлөңдөн чыгып, момундарды согуш орундарына (көрөгөчтүк менен) жайгаштырдың. Аллаһ - Угуучу, Билүүчү.

122. Ошондо, силерден эки тайпа адамдар үмүтсүздүккө түшүп калышты. Чынында, Аллаһтын Өзү алардын жетекчиси эле. Жана момундар Аллаһка гана өздөрүн таппырышсып! *(Ушул жерде мусулмандарга таалим үчүн Ухуд окуяларынын арасына “Бадр” согушунда болгон окуялар киргизилет:)*

123. Аллаһ силерге Бадрда (сан жана даярдык жагынан) төмөн болгонуңарга карабай жеңиш берген.¹ Аллаһтан корккула. (Балким) шүгүр кылуучу болуп калаарсыңар.

إِنْ تَمَسَّكَكُمْ حَسَنَةٌ تَسُوءُهُمْ وَإِنْ تُهَيِّبَكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَضَرُّوا وَاتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنْ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُبِيطٌ ﴿١٢٠﴾

وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾

وَلَقَدْ فَتَرْنَا إِلَهُكُمْ بَدْرًا وَأَنْتُمْ أَكْثَرُ الْأُولَةِ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْكَرُونَ ﴿١٢٣﴾

1 “Бадр” согушунда мусулмандардын саны үч жүз ондон бир аз ашыгыраак, курал-жарактары жана даярдыгы начар эле. Ал эми мушриктерде мыкты куралдуу, жакшы машыккан миң чакты аскер бар эле.

124. Ошондо, сен момундарга айттын:
“Раббиңер, асмандан түшүрүлгөн
үч миң периште менен силерди
колдоп коюшу силерге жетиштүү
болбойбу?
125. Жок (жетиштүү болот). Эгер
силер, такыба болуп, сабыр
кылсаңар, (каапырлар) кол салаары
менен, силерге периштелер жетип
келет. (Анан) Раббиңер силерди
беш миң (кайраттуулук) белгиси
бар периште менен кубаттандырат.
126. Аллаһ бул ишти силерге куш кабар
үчүн жана аны менен жүрөгүңөр
тынчтансын үчүн гана жасады.
Жеңиш-жардам Кудуреттүү,
Даанышман Аллаһ тарабынан гана
келет.
127. (Бадрадагы бул жеңиш)
каапырлардын бир ныптасын
кесип, (бир сыйра) эзип, (канчалык
ачуулары келсе да) үмүтсүз абалда
кайтып кетүүлөрү үчүн (берилди).¹
128. (О, Мухаммад!) эч бир иш сенин
колунда эмес.² (Бардыгы Аллаһтын

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُضَدَّكَ
رَبُّكُمْ ثَلَاثَةَ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُزَوِّجِينَ ﴿١٢٤﴾

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا أَنَا وَتُؤَسِّرُمْ
مَنْ أَوْفَىٰ هَذَا يُضَدِّدْكُمْ مَعَهُمْ خَمْسَةَ
آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ
قُلُوبُكُمْ بِهِ ۚ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾

يَقْطَعُ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَوْ يَكْبِتُنَّهُمْ فَنَقِضْهُمْ وَأَخْلَافِيهِمْ ﴿١٢٧﴾

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ

1 Бир жолу талкаланып кеткен мушриктер кайрадан күч жыйнап “Ухуд” согушу үчүн келишет. Пайгамбарыбыз кайрадан (121-аятта айтылгандай) Мединадан чыгып, өз аскерлерин майдаңдарга эң жакшы орноштурат. Бирок, ал көргөзгөн согуш орундарында бекем турбагандыктан жана айтылган сөзгө кулак салбагандыктан улам бул ирет мусулмандар жеңилип, улук пайгамбардын тиштери сынып, чыккыйы жарылат. Бул согушта мушриктердин жеңилбей, аман кеткендеринин дагы бир сыры, кийин ал мушриктерден көлчүлүгү Исламга кирет. Аллаһ алардын тообаларын кабыл алат жана күнөөлөрүн кечирет. Ошентип, ошол согуштан кийин пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам каапырлардын жеңип кеткенине өкүнүп. “Өз пайгамбарынын бетин жардырып, тишин сындыртып отурган коом кантип жеңишке жетмек!” - деп, коомунан наалып, Абу Суфьян, Сафван бин Умайя, Хаарис бин Хаашим сыяктуу мушриктердин жетекчилерин кармап, каңырыгы түтөп отурганда ушул аят түшөт.

2 Бул аяттан алчу дагы бир сабак - пенде канчалык улук даражалуу болсо да, анын колунан эч бир пайда-зыян келбейт. Пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдан улук даражалуу адам жок. Аллаһ Таала ушул затка да «эч бир иш

колунда) Ал кааласа (каапырларды Исламга киргизип) тообаларын кабыл алат, кааласа заалым болгондору себептүү азаптайт.

أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

129. Асмандардагы жана жердеги бардык нерселер Аллаhtын мүлкү. Ал каалаган адамын кечирип, каалаган адамын азаптайт. Аллах Кечиримдүү, Мээримдүү.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ يَغْفِرْ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبْ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٠٨﴾

130. О, момундар! Көп-көп кошумчасы бар пайданы (сүткорлуктун акчасын) жебегиле жана Аллаhtан корккула, ошондо жеңишке (Бейишке) жетээрсиңер.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا رِيْبًا اَضْعَفًا مَّضْعَفًا وَّاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿١٠٩﴾

131. Жана каапырлар үчүн даярдап коюлган Тозоктон корккула!

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِيْ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِيْنَ ﴿١١٠﴾

132. Аллахка жана пайгамбарга моюн сунгула! (Ошондо) Силерге ырайым кылынса ажеп эмес.

وَاَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُوْلَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿١١١﴾

133. Раббинердин кечиримине жана такыбаа кишилер үчүн даярдап коюлган, кендиги асмандар менен жердей болгон Бейишке шашылгыла.

۞ وَسَارِعُوْا اِلَى مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿١١٢﴾

134. (Такыба кишилер) жокчулук жана бардарчылык мезгилдеринде (бирдей) садака-эхсан кылышат, ачууларын жутушат жана адамдарга кечиримдүү болушат. Аллах эхсан кылуучуларды сүйөт.¹

الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِيْنَ الْغَيْظِ وَالْعَافِيْنَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١١٣﴾

сенин колунда эмес», Аллаhtын гана каалаганы болот деп жатат. Пайгамбарыбыз өз алдынча эч кандай пайда-зыян жеткире албагандан кийин бер жактагы олуя-эшендердин арбактарына жалбарып, алардан колдоо, жардам сураш - накта ширктин өзү эмеспи!

- 1 Эхсандын эки түрү бар: 1) Аллахка ибадат кылуудагы эхсан. 2) Макулуктарга мамиле кылуудагы эхсан. Ибадаттагы эхсанды пайгамбарыбыз: “Эхсан - бул Аллахка Аны көрүп тургандай ибадат кылуу. Эгер сен Аны корбосоң да, Ал сени көрүп турат” деп түшүндүргөн.

135. (Тагыбаа кишилер) бир бузук иш же өздөрүнө зулум (күнөө) кылып коюшса, дароо Аллаһты эстешип, күнөөлөрүн кечиришин сурашат – күнөөлөрдү Аллаһтан башка ким кечирмек эле – жана жасаган (күнөө) иштерин билип туруп, кайталай беришпсйт.

136. Ошол адамдардын сыйлыгы: Раббисинен болгон кечирим жана анда түбөлүк калуучу, астынан дарыялар агып турган Бейиш бактары. (Жакшы) амал кылуучулардын сообу кандай сонун! (Кийинки аяттан Аллаһ Таала кайрадан “Ухуд” согушунун баяндарына кайтат.)

137. Силерден мурун да бул жолдор (сыноолор) өткөн. Жер жүзүн кезгиле жана (Аллаһтын дишин) жалганга чыгаргандардын акыр түбү кандай болгонун көргүлө.

138. Бул (окуялар)¹ адамдар үчүн баян, Туура Жол жана тагыбаа кишилер үчүн эскертүү - насаат.

139. (О, момундар, “жеңилип калдык” деп) алсырабагыла жана кайгырбагыла! Биймандуу болсоңор эле, силер жогорусунар!²

140. Эгер (бул согушта) силерге жараат (жеңилүү) жеткен болсо, ушундай эле жараат (Бадр согушунда, каапыр) коомго да жеткен. Биз бул (жеңген жана жеңилген) күндөрдү адамдар арасында (кезектештире)

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَجَسَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْ يَنْصَرِفَ عَلَيْهِ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

أُولَئِكَ جَزَاءُ هُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّتِ خَجْرٍ مِنْ خَجْرٍمَا أَلا أَتَاهُمْ خَلِيلِينَ فِيهَا وَقَعَرَأَجْرُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٦﴾

فَدَخَلْتَ مِنْ قِبَلِكُمْ مَسْجِدٌ فَيَسُورُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظِرُوا كَيْفَ كَانَ عَذَابُهُ الْمَكِيدِينَ ﴿١٣٧﴾

هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

إِنْ يَنْصَرِفْكُمْ قَرَحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرَحٌ يَمْثَلُهُ وَبِئْسَ الْأَوَّلُ لِمَنْ تَدَاوَلَهَا بَيْتِ النَّاسِ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَشْجِدْ مِنْكُمْ شُهَدَاءُ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

1 Кээ бир аалымдар бул аяттагы “Бул (окуялар)” деген сөздү “Бул (Кураан...)” деп да түшүндүрүшөт. Эки түшүндүрмө тең туура.

2 Анткени, силерде ыйман бар, Аллаһтын жеңиш беришине болгон үмүт бар. Эң негизгиси Акыретте силерди күткөн Бейиш бар.

айлантып турабыз. Жана (мунун себеби): Аллаһ (араңардагы чыныгы) момундарды билиши үчүн жана силердин араңардан шейиттерди алыш үчүн. Аллаһ заалымдарды сүйбөйт.

141. Ошондой эле, Аллаһ (чындап) ыйман келтиргендерди (күнөөлүүлөрдөн жана эки жүздүүлөрдөн) тазалап, каапырларды өлтүрүү үчүн (жеңген-жеңилген күндөрдү адамдар арасында кезеги менен алмаштырып турат).
142. Же болбосо, силер, Аллаһ араңардагы (жан үрөп) жихад кылгандар менен (жихад машакаттарына) сабыр кылгандарды билип (ажыратып) албай туруп эле, Бейишке киребиз деп ойлодуңарбы?
143. Силер (шейит болуп) өлүүнү, ага жолукканга чейин үмүт кылган элечер го?! Мына эми, аны өз көзүңөр менен көрдүңөр!
144. Мухаммад болгону бир пайгамбар. Андан мурун да пайгамбарлар өткөн. Эми, эгер ал өлсө, же өлтүрүлсө артыңарга (каапырлыкка) кайтып кетесиңерби? Ким артыңа кайтып кетсе, Аллаһка эч бир зыян жеткире албайт! Аллаһ жакында (динде бекем болгон) шүгүр кылуучуларга сыйлык берет.¹

وَلِيُخَيِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ
الْكُفْرَ ۝

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّادِقِينَ ۝

وَلَقَدْ كُتِبَتْ سَمَوَاتُ الْمَوْتِ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ۝

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ
الرُّسُلُ أَفَلَا يَنْفَكُ عَنْ أَفْقَالِكُمْ عَلَى
أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْفَكِ عَلَى عَقْبَيْهِ فَكُلَّ نَفْسٍ
اللَّهُ شَهِيدٌ وَسَيَعْلَمُ اللَّهُ الشَّكِرِينَ ۝

1 Бул аятта дагы улук сахааба Абу Бакр Сыдыктыктын жана аны менен бирге муртадаларга (динден кайткандарга) каршы күрөшкөн сахаабалардын пазилет-абзелдигине ишаараттар бар. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам каза болгондо кээ бир мусулмандар «пайгамбар дагы өлчү беле?!» депши, динден кайтып (муртад болуп) кетишкен. Апаң, Абу Бакр разияллоху анху «Сен дагы өлүксүн, сенден

145. Эч бир жан Аллаһтын уруксаты менен (Лавхул-Махфузда) жазылган жана белгиленген мөөшөтү (ажалы) келмейинче өлбөйт. Ким дүйнө сообун кааласа, андан (үлүш) беребиз жана ким Акырет сообун кааласа, андан (үлүш) беребиз. Жана Биз шүгүр кылуучуларга жакында сыйлык беребиз.

146. (Тарыхта) эсчендеген пайгамбарлардын жанында көптөгөн сахаабалары согушушкан. Алар Аллаһтын жолунда өздөрүнө жеткен машакаттар себептүү тунжурап, алсырап, коркуп калышпаган. Аллаһ (ушундай) сабырдууларды сүйөт.

147. (Ошол оор мезгилдерде) Алардын айткан сөздөрү: “О, Раббиз! Биздин күнөөлөрүбүздү, ысыраштарыбызды кечир! Жана кадамдарыбызды бекем кыл! Каалыр коомго каршы бизге жардам бер” деген (дубалар) болгон.

148. Кийин Аллаһ аларга (жеңиш жана олжодон турган) дүйнө сообун, ошондой эле, Акырет сообунун эң жакшыларынан берди. Аллаһ жакшы иш кылуучуларды сүйөт.

وَمَا كَانَتْ لِنُفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كَيْتَابًا مُؤْتَلَّافًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَوَدَّ مِنْهَا وَفَوَدَّ ثَوَابَ الْآخِرَةِ فَوَدَّ مِنْهَا وَنَحْنُ نَجْزِي الْمُشْكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

وَكَيْفَ أَنْ يَنْتَحِلَ مَعَهُ رِيثُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا لِلَّهِ يُحِبُّ الضَّعِيفِينَ ﴿١٤٦﴾

وَمَا كَانُوا لِيُؤْخَذُوا بِمَا عَصَوْا كَذُنُوبًا وَاسْتَرَفَقْنَا فِي أَمْرِنَا أَفْكَامًا وَأَضْرَبْنَا عَلَى الْقُرُونِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾

فَقَاتَلَهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنِ ثَوَابِ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُتَحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

илгерки пайгамбарлар дагы өлүк» деген маанидеги аятты окуп, пайгамбарлардын өлүшү Аллаһтын сүннөтү – жолу экенин далилдеп, «ким Мухаммадка ибадат кылган болсо, ал өлдү, ким Аллаһка ибадат кылса, билип алгыла, Ал эч качан өлбөйт» деп, мусулмандардын көзүн ачкан. Кийин мусулмандар аны көпчүлүк добуш менен халифалыкка шайлашканда, кээ бир мусулмандар беш парздын бири зекетти төлөштөн баш тартып, муртад болушат. Абу Бахр аларга каршы согушка аттанып, жеңишке жетишет жана Исламдын беш түркүтүнүн бирин оз калыбына келтирет.

149. О, момундар! Эгер каапырларга моюн сунчу болсоңор, силерди (динден) кайтарып жиберет. Анан (эки дүйнөдө) зыян көрүүчүлөргө айланып каласыңар.

150. Силердин дос-жетекчиңер - Аллах! Ал эң жакшы жардамчы.¹

151. Биз жакында, Аллах эч кандай далил түшүрбөгөн нерселерди Аялашка шерик кылып алгандары себептүү, каапырлардын жүрөгүнө коркуу салып койобуз. Алардын жайлары - тозок! Заалымдардын жайлары кандай жаман!!!

152. Силер (Ухуд согушу башталганда) Анын уруксаты менен каапырларды талкалап киргениңерде, Аллах (жениш бермин) деген убадасынын үстүнөн чыккан болчу. Анан качан, Аллах силер сүйгөн нерсени (жеңишти) көзүңөргө көргөзүп койгондон кийин гана өзүңөр алсыз болуп, (пайгамбар берген) буйрук тууралуу (өз ара) талашып, анын буйругун аткарбай койгонуңарда - силерден кээ бирөөлөр дүйнөнү (олжону), кээ бирөөлөр Акыретти каалайт экен - ошондон кийин гана Аллах, силерди сынаш үчүн силерди(н жүзүнөрдү) алард(ын аркаларын) ан буруп койду. (Кийин алардын

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا
الَّذِينَ كَفَرُوا يَزِدُّوكُمْ عَلَى
أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

بَلَىٰ لِلَّهِ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ
النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾

سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ
يَمَّا أَشْرَكُوا يَا اللَّهُ مَا لَهُمْ يُدْرِكُهُ
سُلْطَانًا وَمَا لَهُمْ آلَاءُ وَهُمْ
مَقْتُولُونَ ﴿١٥١﴾

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ:
إِذْ تَحْسَبُونَهُم بِيَادِهِمْ حَتَّىٰ إِذَا
فَیْسَلُوهُمْ وَتَنْزَعَتْهُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُهُمْ
مَنْ بَعْدَ مَا أَرْسَلَكُمْ مَا تُحِبُّونَ
مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ الْفِتْنَةَ وَكُنَّ
مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ كُنَّ صَرَفًا عَنْهُمْ
يُنَاسِلُكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾

1 Аллахтын жардамынан бири - мушриктер “Ухуд” согушунан жеңүүчү болуп кайтканда “Ушул бойдон кайтып кете беребизби? Ындайы келип турганда Мухаммадды Мединага чейин кууп барып, акырына чейин талкалап келбейлиби?” деп масилет курушат. Бирок, Аллах дароо алардын жүрөктөрүнө коркуу салып, пикирлеринен кандай кайтканын өздөрү дагы билбей калышат. Кийинки аят ошол окуя жөнүндө.

жүзү силердин арканарды карап, силерди кубалап калды). Жана (андан кийин) Ал силерди кечирди. (Айткени,) Аллаһ – ыймандууларга пазилеттүү!¹

153. Ошондо, силер эч кимге карабай (тоо) таянып (качып) жөнөдүңөр. Пайгамбар болсо, (“О, Аллаһтын пенделери бери келгиле!” - деп) эч акыркыңардын арасында силерди чакырып жатты. Кийин Аллаһ, силер жетпей калган жеңишке жана силерге жеткен жеңилүүгө капа болбоңуңар үчүн кайгы үстүнө (андан да чоңураак) кайгы берди.² Аллаһ силердин ишинерден Кабардар.

154. Кийин, (ошол чоң) кайгынын артынан, Аллаһ силерге (көз ирмемдик, эс алдыруучу) уйку берди. (Ал уйку) силердин араңардан (динге жан күйдүргөн) бир тайпаны өз кучагына алды.³ (Силердин араңардагы) дагы бир тайпаны (мунафыктарды)

﴿إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أَخْرَجِكُمْ فَأَتَيْتُكُم عَمَّا يَعْبُرُ لَكُمْ بِهِ لِتَأْتُوا عَلَى مَا أَتَيْتُكُمْ وَلَا مَا أَصَبَكُمْ ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝﴾

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِّنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ لَاقِي ظَلِّ الْأَنْبِيَاءِ يَقُولُونَ هَلْ لَّنَا مِمَّا الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ قُلْ إِنْ الْأَمْرُ كُلُّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا

- 1 Пайгамбарыбыз салалаллоху алайхи ва саллам “Ухуд” тоосунун үстүнө танданган жаачы-мергенчилерди коюп “ушул жерден жылбайсыңар” деп буйрук берген болчу. Согуш башталып, адегенде эле мусулмандар душман тобун бузуп, аларды чачырата кууп жоногондо, тоонун үстүндөгү жаачылардын бир тобу “душман качты, жүргүлө биз дагы олжолуу болуп калалы” дешет. Башка бирөөлөрү “пайгамбар жылбагыла деген” - деп, талашып, акыры олжого кызыккандар басымдуулук кылып түшүп кетишет. Ал эми, ушуну гана күтүп турган буктурмадагы мушрик атчандары, тоону айланып өтүп, мусулмандарга артынан кол салышат. Ошентип, мусулмандардын алга караган жүздөрү артка бурулуп, жеңилип калышат.
- 2 Бул аятта айтылган “(чоңураак) кайгы” мусулмандар арасында “пайгамбар өлтүрүлүштүр” деген суук кабардын тарап кетиши. Мусулмандар үчүн, жеңилүү, олжодон куржалак калуу сыяктуу кайгылар бул суук кабардын алдында эч капа болбой турган нерсеге айланып калды.
- 3 Бул көз ирмемдик керемет уйку Аллаһтын ырайымы болчу. Аллаһ Таала “Пайгамбар өлтүрүлүштүр” деген кабардан катуу коркуп кеткен мусулмандардын жүрөгүнөн оболу коркууну сууруп алып, кийин уйку берди. Айткени, катуу корккон адам уктай албайт эмеспи.

өз жандары кайгыга салып, Аллахка адилетсиздик менен, нааданчасынан күмөн санап: “Эми, бизге иш жок” (женилип бүттүк) дешти. Айт: “Иш Аллахтын колунда”. Алар сага айтпаган нерселерин жүрөктөрүнө катыш: “Эгер бул (согуштук) иште биздин пикирибиз эсепке алынганда, бул жерде өлүп кетпейт элек” дешет. Айт: “Эгер үйүңөрдүн ичинде болсоңор дагы, (тагдырында) өлтүрүлүү жазып коюлган киши, өлтүрүлө турган жайына келет.” (Аллах бул иштерди) силердин жүрөгүңөрдөгү нерсени (ал ыйманбы, мунафыктыкпы) сынап жана жүрөгүңөрдөгү (шайтандын азгырыгынан турган) нерсени тазалаш үчүн кылды. Аллах – жүрөктөрдөгү сырларды да Билүүчү.

155. (О, момундар, Ухудда) эки (согушкер) жамаат жолуккан күндө артына качкан адамдарыңарды, кээ бир күнөөлөрү себептүү, шайтан гана жолдон азгырган.¹ Аллах алардын күнөөсүн кечирди. Аллах Кечиримдүү, (пейили) Жумшак.

156. О, ыйман келтиргендер! (Алыс) жерге сапарга же болбосо казатка чыккан бурадарлары жөнүндө “Эгер биздин алдыбызда болсо өлбөйт жана өлтүрүлбөйт эле” деген каапырларга окшобогула. Аллах алардын бул (жалган)

يَبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كُنَّا لَتَأْمَنَ الْأَمْرُ شَيْءًا مَّا
فِيكَاهُمْ أَفَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ
كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ
اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي
قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ
إِنَّمَا أَشَرَّتْ لَهُمْ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا
وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوَ كَانُوا
عُزًى لَوْ كُنَّا أَعْيُنًا مَا مَأْتُوا وَمَافَعَلُوا
لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ

1 Демек, күнөөнүн жаралышына шайтан себепчи деп, шайтанга ишылтоолгон туура эмес экен. Шайтандын келишине да адамдын «кээ бир күнөөлөрү» жана ыйманынын алсыздыгы себеп болот экен. Анткени, Аллах Таала башка бир аятта: «(Эй, Иблис!) Менин (чыныгы) пейделеримдин үстүнөн сенин бийлигин жок!» деген.

сөздөрүн өздөрүнүн жүрөктөрүнө кайгы кылып койот. Чынында, Аллаһ өлтүрөт жана тирилетет. Аллаһ силер жасап жаткан иштерди Көрүүчү.

157. Эгер силер Аллаһтын жолунда өлтүрүлсөңөр же өлсөңөр..., Аллаһдан болгон кечирим жана ырайым (дүйнө кулдары) жыйнаган нерседен жакшы.
158. Эгер өлсөңөр же өлтүрүлсөңөр, сөзсүз Аллаһтын алдына чогултуласыңар.
159. (О, Мухаммад!) Раббин тарабынан болгон ырайым себептүү сен аларга (сахаабаларыңа) жумшак мамиле жасадың. Эгер орой, ташбоор болсоң, алар сенин айланандан тарап кетишмек.¹ Аларды кечир жана Алар үчүн (Аллаһдан) кечирим сура. Жана (өзүң ылайык көргөн) иште алар менен кеңеш. Эгер (бир ишке) киришчү болсоң, Аллаһка тобокел кыл. Албетте, Аллаһ тобокел кылуучуларды сүйөт.
160. Эгер Аллаһ жардам берсе, силерди эч ким жеңе албайт. Эгерде жардамсыз (өзүңөрдү-өзүңөргө) таштап койсо, Аллаһтан кийин силерге ким жардам берет?! Момундар Аллаһка гана тобокел кылышсын!
161. Эч бир пайгамбарга “гулул” кылуу² мүмкүн эмес! Жана кимде-

يُحْيِي وَيُمِيتُ ۖ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٧﴾

وَلَيْنِ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٨﴾

وَلَيْنِ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٩﴾

فَمَا رَحْمَةُ مِنَ اللَّهِ إِنَّتَ لَهُمْ وَنُكَتَ قَطًّا عَلَیْكَ الْقَلْبُ لَا تَقْضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاتُفَ عَنْهُمْ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَتَاوَهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٦٠﴾

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمُ ۖ وَإِنْ يَخْذَلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦١﴾

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغُلَّ يَأْتِ

1 Бул аятта айтылган сонун адеп-ахлак үлгүлөрү диний жетекчи үчүн айрыкча зарыл нерсе. Анткени, адамдар анда ушундай сонун мүнөздөрдү корсо гана динге жабалактап келишет. Ал эми, ал орой, адепсиз болсо, адамдар анын өзүнөн гана эмес, динден да түнүлүшөт

2 Гулул – согуштан түшкөн олжону жашырып алуу жана башка иштерде кыянат кылуу

ким “гулул” кылса, Кыяматта “гулул” кылган ишин (желкесине) көтөрүп келет. Кийин ар бир жан адилет менен өз иштеринин толук тиешесин алат.

162. Аллаһтын ыраазычылыгын максат кылган адам менен Аллаһтын каарына жолугуп, барар жери Тозок болгон адам теңби?! Бул кандай жаман акыбет!

163. (Жок тең эмес) Алар Аллаһтын алдында ар кандай даражаларда болушат. Аллаһ алардын эмне жасаганын Көрүүчү.

164. Өздөрүнүн арасынан, аларга Аллаһтын аяттарын окуп бере турган, аларды (күнөөлөрдөн) тазалай турган жана мындан мурун анык адашууда болушса да, Китеп (Кураан) менен Хикматты (Сүннөттү) үйрөтө турган бир пайгамбарды жиберүү менен Аллаһ момундарга (теңдепсиз) жакшылык кылган.

165. Силерге (Ухуд согушунда мушриктерден) кырсык жеткенде – аларга (Бадр согушунда) эки эсе көп кырсык жеткизген болсоңор да – “Бул кайгы кайдан келди” - деген элечер. Айт: “Бул – өзүңөрдөн”. Албетте, Аллаһ ар нерсеге Кудуреттүү.¹

166. Эки тайпа тирешкенде силерге жеткен сыноолор араңардагы биймандууларды билиш үчүн

يَمَّاغَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تَوْفَى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٢﴾

أَفَنُتَى أَتَمَعَ رِضْوَانُ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَا لَهُ جَهَنَّمَ وَفِيهَا الْمَصِيرُ ﴿١٦٣﴾

هُمْ دَرَجَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٤﴾

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٥﴾

أَوَلَمَّْا أَصَبْتُمْ مُصِيبَةً قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا فَلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَاقِدِيرٌ ﴿١٦٦﴾

وَمَا أَصَبْتُمْ يَوْمَ النَّفَى الْجَمْعَانِ قَبْلَ ذَلِكَ وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٧﴾

1 Ухуд согушунда мусулмандардан жетимиш киши шейит болуп, кайгы чегинип “Бул кайдан?!” деп турганда Аллаһ, өзүңөрдүн күнөөңөр, пайгамбардын тилин албаганыңар себептүү деп, бир жактан аларга таалим-сабах берсе, экинчи жактан “Бадр согушунда аларга эки эсе көп сокку жеткиргенсизер” (жетимишин олтурруп, жетимишин туткунга түшүргөнсүңөр) деп көңүлүн көтөрүп жатат.

Аллахтын гана уруксаты менен болду.

167. Жана, мунафык-чыккынчыларды билиш үчүн. Аларга “Жүргүлө, Аллахтын жолунда же болбосо (мекениңерди, абийир-намысыңарды) коргоп согушка” деп айтылганда, алар: “Биз эгер согуш болоорун билгенде силерге кошулмакпыз” дешкен. Алар ошол убакта ыймандан көрө каапырлыкка жакыныраак эле.¹ (Ошондуктан,) жүрөктөрүндө жок нерсени ооздору менен айтышты. Аллах алардын жашырган перселерин жакшыраак билет.

168. (О, Мухаммад!) өздөрүңүн (согушка катышкан) бурадарлары жөнүндө: “Эгер биздин тилибизге киргенде (согушка чыкпаганда) өлтүрүлбөйт эле” деп (үйүндө) олтургандарга айткын: “Эгер чынчыл болсоңор, өзүңөрдөн өлүмдү кайтаргылачы?!”

169. Аллахтын жолунда (динди өркүндөтөм деп жүрүп) өлтүрүлгөн адамдарды өлүктөр деп ойлобогула! Алар Раббисинин алдында (ар кандай нээматтар менен сыйланып) ырыскы тартууланган абалда тирүү.

170. Аллах Өзүнүн пазилетинен (аларга) берген нерселер (сыйлыктар) менен шат-курсант. Алар артында калган, өздөрүнө жетип келбеген бурадарларына

وَيَسْأَلُ الَّذِينَ آمَنُوا فَمَقَّوْا لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْعُوا قَالُوا لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ الْقَوْلَ لَآتَيْنَاكُمْ مَعَهُمْ يَوْمَئِذٍ أَفَبِمَا أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بَأْوَهِمْ مَا الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَتَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

الَّذِينَ قَالُوا لَإِنْ خَرَجْنَا مَعَهُمْ وَوَعْدُكَ لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ مَا أَتَيْنَاكُمْ قَالُوا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْعُوا قَالُوا لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ الْقَوْلَ لَآتَيْنَاكُمْ مَعَهُمْ يَوْمَئِذٍ أَفَبِمَا أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بَأْوَهِمْ مَا الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَتَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٨﴾

فَرِحَ بِمَأْنَاهُمُ اللَّهُ مِنَ قَتْلِهِمْ
وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا
بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٨﴾

1 Аяттагы “Алар ошол убакытта ыймандан көрө каапырлыкка жакыныраак эле” деген сөздөн, адам ар дайым өз жоруктарына карап аталган эки сыпаттын (ыйман, куфр) бириге жакып болуп турушу түшүнүлөт.

(бул жакта) аларга коркунуч жок экени жана кайгырышпасы жөнүндө сүйүнүчтүү кабар беришет.¹

171. Алар (шейиттердин рухтары) Аллаһтын нээматы, пазилети жөнүндө (бири-бирине) сүйүнчүлөшөт. Чынында, Аллаһ ыймандуулардын сообун текке кетирбейт.

172. Аларга катуу сокку жеткенден кийин деле, Аллаһ менен пайгамбардын ("согушка!" деген) чакырыгына жооп берген момундар (жана) алардын арасынан сонун ибадат кылган, такыба кишилер үчүн улуу сыйлыктар бар.²

173. Ошолорго (мусулмандарга) кишилер (келип): "Адамдар (мушриктер) силерге каршы (чоң күч) чогултушкан, алардан корккула!" - дегенде, (бул кабар) алардын ыйманын көбөйттү жана: "Бизге Аллаһ жетишет жана Ал эң жакшы Колдоочу" дешти.

﴿يَسْتَبْشِرُونَ بِبَعَثَةِ فَرَسِ اللَّهِ وَقَصَلِ
وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِقَوْلِ الرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ
مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْعُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ
وَأَقْبُوا أَجْرَ عَظِيمٍ ﴿١٧٢﴾

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا
لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا
حَسْبُنَا اللَّهُ وَرَبُّهُ أَرْكَبُ ﴿١٧٣﴾

1 Ушул (169-170-) жана мындан кийинки аяттар өлгөндөн кийин мүрзө (Барзах) жапшоосу бар экенине, жана жакшы адамдардын рухтары өз ара алака-байланышка кирише алаарына далил болот. Дагы бул аяттардан маалым болушунча, өлгөндөн соңку ырахат-нээматтар денеге да, рухка да бирдей болот экен.

2 "Аллаһ менен пайгамбардын ("согушка!" деген) чакырыгы, Ухуддан катуу сокку жеп, арып, чарчап Мединага келгенден кийин, мушриктердин "Мединага чейин барып Мухаммаддын динин биротоло жок кылсак кантет" деп кеңеш жасагандары пайгамбарыбызга жеткенде жаңырган. Пайгамбарыбыз күтүп турбай алардын артынан баруу үчүн сахаабаларына кайрылып "дагы согушка киребиз!" дейт жана бул чакырыкка жооп бергендерди ээрчитип алып "Хумра-аль-Асад" деген жерге барганда, бирөөлөр келип: "Курайштар силерге каршы чоң күч чогултушкан" - деп коркутат. (Алар адам келбетинде көрүнгөн шайтан эле) Ошондо мусулмандар коркпой: "Бизге Аллаһ жетишет, Аллаһ эң жакшы жөлөк" деп жооп берип, алга басышат. Бирок, Аллаһ мушриктердин жүрөгүнө коркуу салат жана алар Маккага кайтып кетишет. Момундар Аллаһтын нээмат-пазилети себептүү эсен-аман Мединага кайтып келишет. Ушул жүрүшкө чыккандарга, согуш болбосо да мужахид (Аллаһ жолунда согушучунун) сообу жазылат.

174. Анан, Аллаһтын нээматы, пазилети себептүү, аларга эч бир жамандык жетпей кайтып келишти жана Аллаһтын ыразычылыгына ээрчишти. Аллаһ - улук пазилет ээси.

فَأَنقَلَبُوا بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ فَطَسَّلَ لَهُمْ
يَتَسَنَّهَوْا سَوْءَ وَأَتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾

175. Албетте, оңол (силерге жолуккан жана силерди коркуткап) - шайтап. Ал (силерди) өзүнүн досторунан (мушриктерден) коркутууда. Алардан коркпогула. Эгер момун болсоңор, Менден гапа корккула!

إِنَّمَا ذِكْرُ الْقَبِيضِ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ
فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

176. (О, Мухаммад!) каапырчылыкка шапып бараткандар сени капа кылбасын. Алар (муну менен) Аллаһка эч нерсени зыян жеткирс алышпайт. Аллаһ Акыретте аларга эч насип болтурбоону каалайт. Аларга улук азап бар.

وَلَا يَخْرُجُكَ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ فِي الْكُفْرِ أَهْلَهُمْ
لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ
حِصًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾

177. Албетте, ыймандын ордуна каапырлыкты сатып алган адамдар Аллаһка эч нерсени зыян жеткире алышпайт. Аларга жан ооруткан азап бар!

إِنَّ الَّذِينَ أَشْرَكُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا
اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾

178. Каапыр адамдар, биз алардын (жашоо) мөөнөттөрүн узартып койгонубузду өздөрү үчүн жакшылык деп ойлошпосун! Биз (болгону) өздөрүнүн күнөөлөрүн көбөйтүш үчүн гана аларга мөөнөт бердик. Аларга кордук азабы бар!

وَلَا يَخْصِبُ الَّذِينَ كَفَرُوا أُمَّتِي لَهُمْ
خَيْرٌ لَّنَفْسِهِمْ إِنَّنَا لَنُؤْتِيهِمْ لَيْزَادُوا إِمَانًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾

179. Аллаһ момундарды ушул (кимдин ким экени белгисиз) абалыңарда таштап койбойт. Ыпыластан тазаны ажыратат. Жана Аллаһ силерди кайышты билүүчү кылбады. Бирок, Аллаһ өз пайгамбарларынан каалагандарын тандап алат (жана

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْخَيْبَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُظْلِمَكُمْ عَلَى الْقَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِنْ
رُسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَان
تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾

аларга кээ бир учурларда кайыпты билдирип турат). Эми, Аллахка жана пайгамбарларына ыйман келтиргиле. Эгер ыйман келтирип, такыба болсоңор, силерге улуу сооп-сыйлыктар бар.

180. Аллах Өзүнүн пазилети себептүү берген (байлык, мансап, илим, ж.б.у.с.) нерселерден кызганган адамдар, бул жоругу оздорүно жакшы (пайда) деп ойлобосун. Бул алар үчүн жамандык: жакында, Кыямат күндө кызганган нерселери алардын мойнуна оролуп муунтат.¹ Асмандар менен жердин мурасы Аллахка таандык. Аллах силердин ишиңерден кабардар.

181. “Аллах кембагал, биз байбыз” деген адамдардын сөздөрүн Аллах укту.² Биз алар айткан сөздөрдү жана пайгамбарларды кыянаттык менен өлтүргөндөрүн жазып койобуз. Жана (аларга) күйдүрүүчү азаптын даамын таткыла” дейбиз.

182. Бул (азап) өз колуңар менен жасаган ишиңер себептүү. Аллах пенделерге заалым эмес.

183. Ошол адамдар (яхудийлер): «Пайгамбар (Мухаммад) бизге бир курмандык союп, аны (асмандан түшкөн) от күйдүрмөйүнчө ага ыйман келтирбешибизди Аллах

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا أَتَوْهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاتُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاهُ سَتَكُفُّ مَا قَالُوا وَقَتْلُهُمْ أَلْبَيسَةً بِتَزْيِيفٍ وَنَقُولُ دُرُوفًا عَذَابٍ لِحَزِينٍ ﴿١٨١﴾

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ إِلَيْدِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا اللَّهُ عَمَدٌ إِنَّمَا أَلَا نُؤْتِمِرُ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ تَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ

1 Пайгамбарыбыздан риваят кытылган бир сахих хадисте айтылат: “Кыямат күндө бакылдын кызганган мал-дүйнөсү бир кайраттуу киши сүрөтүндө келип, аны кашыра кармап: “Мен сенин дүйнөн боломун! Мен сенин казнаң боломун!” дейт.

2 Тафсирчи аалымдардын айтымында бул аят, Мединадагы яхудийлерден бир коом, айрыкча алардын Пинхас бин Азуре деген чоң аалымы Кураандагы “Ким Аллахка жакшы карыз берет” деген аятын угуп, текеберленип, «Аллах кембагал, биз байбыз» дегенден кийин наазыл болгон (түшкөн) экен.

бизге осуят кылган» дешет. (О, Мухаммад!) Сен аларга: “Менден мурун деле силерге пайгамбарлар далилдерди жана силер айткан нерсени да келтиришкен. Анда, эмне үчүн аларды өлтүрүп салдыңар, эгер чынчыл болсоңор?!” деп айткын.¹

184. (О, Мухаммад!) эгер алар сени жалганчыга чыгарышкан болсо, сага чейин деле далилдер, ыйык жазуулар жана (Шарият өкүмдөрүнөн турган) нурлуу китептерди алып келген пайгамбарлар (ушулар тарабынан) жалганчыга чыгарылган.

185. Ар бир жан өлүмдү(н даамын) татуучу. Албетте, силер Кыямат Күнү өзүңөрдүн сооп-сыйлыгыңарды толук-түгөл аласыңар.² Ал эми, ким Тозоктон четтетилип, Бейишке киргизилсе – жеңишке чындап жетиптир. Дүйнө жашоосу азгыруучу пайдалардан башка эч нерсе эмес.

186. (О, момундар!) Албетте, силер малыңарда жана жаныңарда сыналасыңар. Жана, сөзсүз түрдө, силерден мурда китеп берилген (яхудий, христиан ж.б.)

قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي قُلْتُمْ قَوْلَهُ
فَقُلْتُمْ وَمَنْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٤﴾

فَإِنْ كَذَّبْتُمْ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِنْ
قَبْلِكَ جَاءَهُ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ
وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٥﴾

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوَتْ
أُجُورُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ رُخِّجَ
عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمْتَعٌ مُقْتَرَبٌ ﴿١٨٦﴾

لَسْ بَلَاءٌ فِي أَمْثَالِكُمْ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ
وَلَسْتُمْ مِنْ الَّذِينَ أَوْفُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ

1 Бул аалымдардын (каанырлардын) адаты. Яхудиелер моожизаны өздөрү каалагандай болушун каалашууда. Тим эле, Мухаммад аларга бир курмандык союп, ал курмандыкты асмандан түшкөн от жалмап кетмейинче ыйман келтиришпейт экен. Дагы муру аларга Аллах Таала айткан имиш. Бул создор такта жалгаңды өзү. Себеби, аларга илгерки пайгамбарлар ушул сыяктуу моожизаларды, жадагалса, өздөрү сураган ушул моожизанын дал өзүн көргөзүп беришкенде да, ыйман келтирүүнүн ордуна, аларды өлтүрүп салышкан.

2 Аяттагы “Кыямат күндө сыйлыгыңарды толук-түгөл атасыңар” деген сөз Барзах (мүрзө) жашоосунун жана ал жердеги ырахат-сыйлыктын (же азаптын) бар экенине далил болот. Анткени, кабырда адамга анын сооп-үлүшүнүн кээ бир бөлүктөрү гана берилет. Ал эми, Кыяматтан соң “толук-түгөл” алышат.

адамдардан жана мушриктерден көп заар сөздөрдү угасыңар. Эгер (ошондо) сабыр кылсаңар жана такыбаа болсоңор, албетте, бул ото улук иштерден.

187. Эстегин: Аллах (ыйык) китеп берилген коомдордон, ал китепти(н чындыктарын) элдерге сөзсүз баян кылып бересиңер жана аны(н чындыктарын) жашырбайсыңар деп катуу убада алган эле. Кийин алар анттарын артына таштап коюшту жана аны (Тоорат менен Инжилдеги чындыктарды) арзыбаган баага сатып жиберишти. (Чындыктын ордуна) сатып алган нерселери кандай жаман!
188. (О, Мухаммад!) Жасаган (кыянат) иштери менси сүйүнүп, али жасай элек (жакшы) иштери менен даңазаланууну сүйгөн адамдарды азаптан оолак болот деп эч ойлобогун! Аларга жан ооруткан азап бар!
189. Асмандар жана жер мүлкү Аллахга таандык. Аллах бардык нерсеге Кудуреттүү.
190. Албетте, асмандар менен жердин жаратылышында жана түп менен күндүн (токтоосуз) алмашып турушунда акылдуу адамдар үчүн (Аллахтын кудуретине далил болуучу көптөгөн) белгилер бар.
191. Турган, отурган жана жамбаптап жаткан абалында да Аллахты эстеп, асмандардын жана жердин жаратылышын пикир кыла турган адамдар (Аллахтын улуулугуна

أَشْرَكُوا الَّذِي كَفَّيْنَا قَانَ قَتْلُهُ وَأَوْتَقَعُوا
قَاتَ ذَلِكَ مِنْ عَذَابِ الْأُمُورِ ﴿١٨٧﴾

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
لَتَشْكُرُنَّ لِلَّهِ وَالنَّاسِ وَلَا تَكْفُرُونَهُ، فَخَذَفَوْهُ
وَرَأَاهُمْ ظُحُورُهُمْ وَأُشْفَىٰ زَيْدٌ مِّنَّا قَلِيلًا
فَإِنَّمَا يَشْكُرُونَ ﴿١٨٨﴾

لَا تَحْصِيَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ
يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا قَلِيلًا فَحَسَبَهُمْ
يَمْقَارَ قَوْمٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٩﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩٠﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخِثَاتِ
الْأَيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩١﴾

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَى
جُوهِهِمْ وَيَتَذَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا

кулдук кылып) “О, биздин Рабби! Сен буларды жөн эле жаратканың жок. Сен (бир нерсени эрмек үчүн жаратуудан жана бардык кемчилдиктүү сыпаттардан) Аруусуң! Бизди Тозок азабынан сактай көр!” - дешет.

192. О, Раббибиз! Сен кимди Тозокко киргизсең – аны шерменде кылганың. Заалымдарга жардамчылар болбойт.

193. О, Раббибиз! Биз бир чакыруучунун (Мухаммаддын) “Раббиңерге ыйман келтиргиле!” деп, ыйманга чакырып жатканын уктук жана дароо ыйман келтирдик. О, биздин Рабби! Күнөөлөрүбүздү кечир жана каталарыбызды өчүр! Бизди жаныбызды жакшы кишилердин катарында ала көр!

194. О, Жаратканыбыз! Бизге пайгамбарларыңа убада кылган (жеңиш, Бейиш, дүйнөлүк бакыт сыяктуу) нерселеринди бере көр! Кыямат күнү бизди шерменде кылба! Албетте, Сен убаданы бузуучу эмессиң!

195. Алардын Раббиси дубаларын кабыл алды (жана мындай деди:) “Албетте, Мен, эркек же аял болобу, силерден эч бир амал кылуучунун амалын текке кетирбейм. Бирөөңөр бирөөңөрдөн жаралгансыңар. Менин жолумда журттарынан чыгарылган, хижрат кылган (көчкөн), кордук-зомбулук көргөн, согушкан жана өлтүрүлгөн адамдардын (бардык) күнөө-кемчилдиктерин өчүрөмүн

بَطِلًا سُبْحَنَكَ فَيَتَأَذَابُ النَّارِ ﴿١٩٢﴾

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٣﴾

رَبَّنَا إِنَّا أَسْعَمْنَا مُنَادِيًا يَأْتِيهِمْ
أَنْ آمِنُوا أَوْ يَكْفُرُوا رَبَّنَا فَاعْفُوْهُمْ
ذُنُوبَهُمْ وَكَفِّرْ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَتَوَفَّنَا
مَعَ الْأَنْبِيَاءِ ﴿١٩٤﴾

رَبَّنَا وَإِنَّا لَمَّا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْرِجُنَا
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٥﴾

فَأَسْتَجِبْ لَهُمْ رُفْعًا أَوْ لَا أُصِغْ عَمَلًا
عَمِلَ قَوْمٌ مِنْ دَكِّ أُنْثَىٰ بُعْثُوكُمْ مِنْ
بَعْضِ قَالَتَيْنِ هَاجِرُوا وَلَا تَكْفُرُوا مِنْ دِينِكُمْ
وَأَوْدُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتِلُوا وَقَاتِلُوا لَا تُكْفِرُوا
عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا تُدْخِلْنَاهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَوَابَّيْنِ عِنْدَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْقَوَابِ ﴿١٩٦﴾

жана Аллаһ тарабынан берилген сооп иретинде, астынан дарыялар агып турган Бейиш бактарына киргиземин. Аллаһтын алдында эң жакшы сооп-сыйлыктар бар”.

196. (О, Мухаммад!) Каапыр адамдардын шаарларды кезип (текеберленип, байлыктарына манчыркап) жүрүүлөрү сени алаксытыш койбосун.
197. (Булардын баары) бир аз гана пайдалар. Кийин алардын орду Тозок! Ал кандай жаман орун!!!
198. Раббисинен корккондор үчүн Аллаһ тарабынан сый-зыяпат түрүндө, астынан дарыялар агып турган Бейиш бактары бар. Алар анда түбөлүк калышат. (Ойу, сөзү жана иши) жакшы адамдар үчүн Аллаһтын алдындагы нерселер жакшы.
199. Албетте, китеп ээлеринин арасында Аллаһка ишенген, силерге, түшүрүлгөн нерсеге (Кураанга) да, өздөрүнө түшүрүлгөн нерселерге да ыйман келтирген, Аллаһтан корккон, Аллаһтын аяттарын арзыбаган баага сатып жибербеген адамдар бар экени анык. Аларга да Раббисинин алдында сооп-сыйлыктары бар. Албетте, Аллаһ тез эсептешүүчү.
200. О, ыйман келтиргендер! Сабырдуу болгула, ар дайым сабырдуу болгула жана (чекараларды коргоп, дайым) даяр тургула! Жана Аллаһтан корккула! (Ошондо) жеңишке жетсенер ажеп эмес!

لَا يَغُرُّكَ قَلْبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْآلَةِ ۝

مَتَّعَ قَلِيلًا فَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَنَشَأَ
آلِيهَا ۝

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَزَالُوا
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْآبِرَارِ ۝

وَلَا يَمْنَأُ أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ
خَشِيعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْعُرُونَ بِقَائِلِ اللَّهِ
ثَمًّا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا
وَرَايَظُوا وَأَنْفَعُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ۝

4 «Ниса» сүрөсү¹

سُورَةُ النِّسَاءِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. О, адамдар! Раббинерден корккула! Ал силерди бир жандан (Адам-Атадан) жаратып, андан (анын кабыргасынан) жубайын жаратып, анан ал экөөсүнөн көп аял-эркектерди тараггы. Жана Аны(н ысымы) менен бири-бириңерден нерсе сурай турган Аллаһтан корккула жана тууган-уруктардан (алыстап кетүүдөн) абайлагыла. Албетте, Аллаһ силерди Козомолдоочу.
2. (О, момундар!) Жетимдерге өз малдарын бергиле. Ыпылас нерсени тазага алмаштырбагыла жана алардын малын өз малыңарга кошуп жебегиле. Чынында, ал - чоң күнөө!²
3. Эгер, жетимдерге адилеттик кыла албай калуудун корксоңор,

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ كُلِّنَ نَفْسٍ وَجِدَّوْهُ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ قَرِيبًا ۝

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَتْلُوا الْقُرْآنَ وَلَا يَتَذَكَّرُوا أَلْهِيَّتَ
بِالْطَّبِيعِ وَلَا تَكُنْ لَكُمْ أَمْوَالُهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ
إِنَّكُمْ كَانُمْ حُكَّامًا ۝

وَأَنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِسُوا

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 176 аяттан турат. «Нисанын» мааниси «Аялдар».

2 Бул аят ата-эселери өлүп, бирөөнүн аталык (опекундук) карамагында калган жетимдердин укугун коргоп, аталык милдетин өз мойнуна алган момундарга, кол астындагы жетимдердин мурас мүлкүн алар эрезеге жеткенде өз колдоруна тапшырууну буюруп, жетимдин малын кыянаттык менен жегендикти ыпыластык деп жарыялап, өздөрүнүн адал - пакиза мүлкүн кыянаттык менен булгап албагыла деп эскертүүдө жана өзүңөрдүн малыңарды гана жегиле бирок, жетимдердин малын кошуп жебегиле деп таалим берүүдө. "Ыпыласты пакизага алмаштырбагыла" деген сөздүн дагы бир мааниси, өзүңөрдүн төмөн, сапаты начар мүлкүңөрдү жетимдердин асыл-таза буюмдарына алмаштырып койбогула дегенди да түшүндүрөт. Кыскасы, бул аят жетимдерге, айрыкча, тарбиясы кол астында болгон жетимдерге адилет менен мамиле кылууга буюрат. Кол астында тарбияланып жаткан жетим кыздар эрезеге жеткенде, өзүнө никелеп алып, адилет менен жашай берсе болот. Бирок, бул кызды никесине алууда башка аялдарга бергендей махр берүү боюнча адилет кылууга көзү жетпесе, ага малы үчүн гана үйлөнбөй, андан башка өзүнө жаккан аялдарга үйлөнөт. Кийинки (3-) аят ушул маселени жарытат.

(аларды жөн коюп) өзүңөргө жаккан (башка) аялдардан экөөнү, үчөөнү жана төртөөнү никеңерге ала бергиле. Эгер адилеттик кыла албай калуудан корксоңор, анда бирөөсү (менен) же болбосо, кол астыңардагы мүлкүңөр - күң аялдарыңар (менен чектелгиле). Ушул силердин зулумдукка жол бербешпиңер үчүн эң жакын (амал).

4. Аялдарга (үйлөнүп жатканыңарда) махыр мүлкүн ичи тардык кылбай (ак пейилден) бергиле. Эгер силерге махыр мүлкүнөн бир нерсени ак пейилинен, өзү ыраазы болуп берсе, жей бергиле - ап болсун.¹

5. (Түпкүлүгү жетимдердин мурас мүлкү болгон, бирок, силер убактылуу иштетип турган) мал-мүлкүңөрдү акылы толук эместерге карматпагыла. Ал мүлктү Аллаһ силер (жана жетимдер) үчүн турмуш тиреги кылып койду. Жана ал мүлктөн жетимдерди жедирип-ичирип, кийинткиле. Жана аларга ширин сөз сүйлөгүлө.

6. Жетимдерди нике (балакат) жашына жеткенге чейин текшерип (сынап) көргүлө. Эгер алардан акылы толушкандыкты көрсөнөр, (бардык) малдарын колуна ташшыргыла жана алар чоңойгуча шашылып, ысырап кылып жеп койбогула! Ким бай

مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّنْ ذَلِكُمْ وَذَلِكَ وَمَنْ
فَإِنْ يَخْشَوْنَ الْأَعْيَادَ فَوَيْحَةً أَوْ مَمْلُوكَةً
أَيْتَنَ كُذِّبَ ذَلِكَ أَدْنَى الْأَتْعُولِ ۝

وَأَنْتُمْ أُولَى النَّسَاءِ صِدَقْتِهِنَّ ذِكْرًا فَإِنْ طَلَبَ
لَكُمْ مِنْ شَيْءٍ مِنْ نَفْسِكُمْ فَكُلُوهُ مِنْهُنَّ مَا يَرِيكُمْ ۝

وَلَا تَقْرَبُوا أَمْوَالَهُمْ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ
فِيهَا أَرْزَاقًا يُرْتَبَّ فِيهَا أَنْ كَسَبْتُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا
مَعْرُوفًا ۝

وَاتَّقُوا الَّتِي بَيْنَ يَدَيْهَا بَلْعُورٌ الْكِحَانِ فَإِنْ
أَنْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ
وَلَا تَكُلُوهَا أَنْتُمْ أَقْوَامًا إِنْ يَكْسَرُوا وَمَنْ كَانَ
غَنِيًّا فَلْيَسْتَعِظْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ
بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ

1 Махр мүлкү никеден мурда аял тарабынан өзүн күйөөсүнө багыштаганынын акысына белгилене турган мүлк. Бул мүлктү аял каалаганча сураганга акысы бар. Бул мүлк кийин анын кол тийгис мүлкү болуп калат. Өзүнөн башка эч ким ага кожоюндук кыла албайт.

болсо, (жетимдердин малын сактап бергени үчүн кызмат акы жештен) өзүн тыйсын. Ал эми, ким кембагал болсо, жакшылык менен (жетимдерди ыраазы кылып) жесин. Аларга мал-мүлкүн кайтарып жатканда күбөлөрдү койгула. Эсептешүүчүлүк боюнча Аллаһ жетиштүү.

7. Ата-энеси жана жакындары калтырган (мурас) нерседен эркектерге үлүш бар. (Ошондой эле,) Ата-энеси жана жакындар калтырган мурастан аялдарга да үлүш бар. Бул мурас азбы же көпү, Аллаһ парыз кылган үлүш абалында (бөлүнөт).
8. Эгер мурас бөлүштүрүү(нүн үстүн) до (мураскор эмес) тууган-уруктар, жетимдер жана жакырлар болуп калса, аларга да мурастан ырыскеник бергиле жана аларга ширин сөздөрдөн сүйлөгүлө.
9. (Өлүмгө бет алган кишинин алдында турган) адамдар эгер артында алсыз (мурастан куржалак) перзенттерди калтырышса (жана алардын абалынан кабатыр болушса, демек, өлүп бараткан адамдын перзенттеринин абалынан да) кабатыр болушсун. Жана Аллаһтан коркуп, (өлүмгө бет алган кишиге) жакшы сөздөрдү насаат кылышсын.
10. Чынында, жетимдердин малын зулумдук-кыянаттык менен жеген адамдар курсактарына от жеген менен барабар. Алар тез күндө Тозокко ташталат.

فَاشْهَدُوا عَلَيْنَهُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٥١﴾

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿٥٢﴾

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينُ فَأَنزِلُوهُمْ مِنْهُ
وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٥٣﴾

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ
ذُرِّيَّةً ضِعَفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ
وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٥٤﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا
إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

11. Аллаһ перзенттериңер жөнүндө, эркек бала үчүн эки кыздын үлүшүнчө (мурас бөлүштүрүүнү) осуят кылат. Эгер алар (атадан мурас алуучу перзенттер) экиден ашык аялдар болсо, анда аларга (атасы) калтырган мурастан үчтөн эки бөлүгү, а эгер (мураскор) жалгыз кыз болсо, ага тең жарымы тиет. Эгер анын (мурас калтыруучунун) перзенти бар болсо, анда ата-энесинин ар бирине, ал калтырган мурастан алтыдан бир бөлүгү тиет.¹ Эгер анын перзенти болбой, ата-энеси гана мураскор болупса, анда апасына үчтөн бири (калганынын бардыгы атасына) тиет. Эгер анын ага-инилери (же эже-сиңдилери) болсо, анда, апасына алтыдан бири, (калганынын баары атасына) тиет.² (Ушул бөлүштүрүүлөр) маркум тарабынан айтылган осуят-керээздөн кийин же болбосо маркумдун карыздарын төлөгөндөн кийин гана аткарылат. (Өз акылыңарга койсо) силер ата-энеңер менен бала-чакаңардын кай бири силерге пайдалуураак экенин билбейсиңер. (Ошондуктан мурас маселеси) Аллаһ тарабынан парыз кылып (дайындалып, белгиленип) коюлду. Албетте, Аллаһ – Билүүчү, Даанышман.

12. Силерге (өлгөн) аялыңар калтырган нерсенин - эгер алардын балдары болбосо - тең жарымы тиет. Эгер алардын (силерденби

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِي كَرِهَ مِثْلُ
حَقِّ الْأُنثَيَيْنِ إِنْ كَانَ نِسَاءُ فَوْقَ
أَثْنَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ
وَحِيدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلَا يُولِيهِ لِكُلِّ ذَكَرٍ
مِنْهُمَا الشَّدَسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ
فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ إِثْنَانِ فَلِلَّذِي
فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِلْإِخْوَةِ الشَّدَسُ مِنْ بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أُولَئِكَ أَبَاؤُهُمْ وَأَبْنَاؤُهُمْ
لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ
مِّنَ اللَّهِ إِنْ أَلَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

﴿ وَلَكُمْ يَصُفُّ مَا تَرَكَ آبَاؤُكُمْ
إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتْ

1 Мындай партта перзенттин уул же кыз, жалгыз же көп болушунун айырмасы жок.

2 Анткени, анын туушкандарынын бардыгын атасы багат.

же башкаданбы, уулбу же кызбы, азбы же көппү, өзүңүңбү же уул-кызыңбы) балдары калган болсо, анда, (ал калтырган) осуяттан кийин же болбосо анын карыздары төлөнүп бүткөндөн кийин силерге аялыңар калтырган мүлктүн төрттөн бири тиет. Жана силер (өлгөнүңөрдөн кийин) калтырган мурастан аялдарыңарга - эгер силерден бала калбаган болсо - төрттөн бири тист. Эгер силерден бала калган болсо, - силердин осуятыңардан жана карызыңар төлөнгөндөн кийин - аялдарыңарга силер калтырган мурастан сегизден бири тиет. Ал эми, мурас калтырып жаткан эркек же аял (ата-энеси да, бала-чакасы да, чоң ата-чоң энеси да, небере-чебереси да жок) жалгыз киши болсо, жана анын (эне тараптан) ага-иниси же эже-синдиси болсо, алардын ар бирине алтыдан бир бөлүктөн тиет. Эми, алар мындан (бирден) көп болушса, алардын бардыгы үчтөн бирден шерик болушат. (Бул бөлүштүрүү) мураскорлордун эч бирине зулум кылынбай айтылган осуяттан кийин жана анын карыздары төлөнүп бүткөндөн кийин болот. (Бул силерге) Аллах тарабынан осуят иретинде (айтылды). Аллах – Билүүчү, (пейили) Жумшак.

13. Ушулар Аллаһтын чектери (аны бузбагыла!) Эми, ким Аллаһка жана Анын пайгамбарына моюн сунса, (Аллаһ) аны түбүнөн дарыялар агып турган Бейиштерге киргизет (жана) анда түбөлүк калат. Бул – чоң жеңиш!

لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ أَرْبَعُ مِمَّا تَرَكَتِ
مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِ يَوْصِيَتْ بِهَا
أَوْدَيْنِ وَلَهُنَّ أَرْبَعُ مِمَّا تَرَكَتِ إِنْ
لَمْ يَكُن لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتْ
لَكُمْ وَلَةٌ فَلَهُنَّ الثُّلُثُ وَمِمَّا تَرَكَتِ
مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِ يَوْصِيَتْ بِهَا أَوْدَيْنِ
وَإِنْ كَانَتْ رَجُلٌ يُوْرِكُ كَلَلَةً
أَوْ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ
مِنْهُمَا النِّسْفُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ
مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ
مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِ يَوْصِيَتْ بِهَا أَوْدَيْنِ
غَيْرِ مَصْرَافٍ وَصِيَّتَ مِنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَارْضُوا بِأَمْرِ الْوَسِيِّ وَالْأَمْرِ
بِأَمْرِ النَّبِيِّ وَالْأَمْرِ بِأَمْرِ
الرَّسُولِ وَالْأَمْرِ بِأَمْرِ
الْعَزِيمِ ﴿٧٦﴾

14. Ал эми, ким Аллахка жана пайгамбарына (каапыр болуу менен толук) күнөө кылса жана Аллахтын чектеринен чыкса, аны түбөлүк кала турган Тозокко киргизет. Ага кор кылуучу азап бар.

15. (О, момундар) зайыптарыңардын арасында бузукулук (зынаа) кылгандары болсо, аларга өзүңөрдөн (мусулмандардан) төрт күбө алып келгиле. Эгер алар (анык далилдер менен) күбөлүккө өтсө, аларды ажал алып кеткенге чейин же болбосо, Аллах аларга (бул жазадан башка жазалоочу) жол көрсөткөнгө чейин үйлөргө камап койгула.

16. Силерден (эркек-аялдардан) экөө ушуну (зынааны) жасаган болсо, ал экөөнү сазайын бергиле. Анан эгер тообосуна таянып оңолсо, алардан жүз бургула (жазаны токтоткула). Албетте, Аллах тообаларды кабыл алуучу, Мээримдүү.¹

17. Албетте, Аллахтын тообаларды кечирүүсү күнөө ишти билбестен жасап алып, кийин дароо тооба келтирген кишилерге арналган. Аллах андай адамдардын тообасын кабыл алат. Аллах Билүүчү, Даанышман.

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

وَالَّذِي يَأْتِيَنَّ الْقِتْلَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَكُونَنَّ فِي الْيُبُوتِ حَتَّى يَسُؤَفَهُنَّ الْقَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾

وَالَّذَانِ يَأْتِيَانِيَهَا مِنْكُمْ فَقَاذُوهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرْبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾

1 Исламдын абалкы күндөрүндө мусулмандар бузуку аялдарды үйлөрүнөн чыгарбай камап коюшчу Эгер зынаа кылуучу эркек болсо, уруу, сөгүү жана бир маскаралуу абалда элге шерменде кылуу менен жаза берилген. Эгер аял киши болсо аны уруп-сабалбаган, маскара кылынбаган. Болгону камак жана башка ушул сыяктуу шермендесиз жаза берилген. Кийинчерээк Аллах бул жазадан башка жаза чарасын парыз кылды. Ал жаза - бузуктугу төрт күбө менен далилденген аял же эркекти - эгер турмуш көргөн болсо - ташбараң кылып өлтүрүү эле.

18. Ал эми, күнөө кылып жүрө берип, качан алардан бирине өлүм (жазасы) келгенде гана “Мен эми тооба кылдым!” дей турган адамдарга жана каапыр бойдон өлүп кетүүчүлөрдүн тообалары кабыл алынбайт. Андай адамдарга Биз жан ооруткан азапты даярдап койгонбуз.

19. О, ыйман келтиргендер! Силер үчүн (өлгөн жакыныңардын никесинде болгон) аялдарды (алар каалабаса да) мажбурлап мурас-мүлк кылып алуу адал болбойт. Жана силер (эгер аялыңарды сүйбөй калсаңар), берген махырыңардын бир бөлүгүн алып, (силерден ажырап) кетишине тоскоол болбогула. Ал эми, качан бир анык бузук иш (зынаа) жасаганда гана (махырыңарды кайрып алуу үчүн аларга тоскоолдук кылсаңар болот). Аялдар менен сылык-сыппаа жашагыла. Эгер аларды жаман көрүп калсаңар (да катуу тийбегилс. Анткени), Аллаһ силер жаман көргөн нерседе көп жакшылыктарды катып койгон болушу мүмкүн.

20. (О, момундар!) Эгер (талагын берген) аялдын ордуна башкасына үйлөнүүнү кааласаңар жана алардын бирине (ажырашып жатканыңарга) өтө көп мал-мүлктү¹ (махыр кылып) берген болсоңор, ал махырдан эч нерсе

وَلَيْسَ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الْسَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ
الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْفَنِّ وَلَا الَّذِينَ
يَعْمَلُونَ وَهُمْ كَفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابَ الْآلَمِ ۝

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِأَحِلَّ لَكُمْ أَنْ
تَرَوْا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَضْلُوهُنَّ يَذْهَبُوا
بِبَعْضِ مَا ءَاتَيْنَهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ
بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَعَاشِرُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَمَسَ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَتَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۝

وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ نَبْدَلَ زَوْجَ مَنْ كَانَ
زَوْجَ وَءَاتَيْتُمْ أَحَدَهُنَّ قَطَاعًا
فَلَا تَأْخُذْوا بِهِ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَ
بِهِمْ تَنَاوَلْتُمْ أَيُّهَا ۝

1 Бул айтта аялдар ар канча көп махыр сураса да уруксат экени көргөзүлгөн. Бирок, пайгамбарыбыз махырды аз белгилеген аялдын жашоосу берекелүү болоору жөнүндө хадис айткан.

алып калбагыла. Эмне, силер аны доомат жана анык күнөө (кылуу) менен аласыңарбы?!

21. Кантип аны алууга батынасыңар?! Акыры, силердин бириңер (эркектер) экинчиңерге (аялдарга) (ошол махыр себептүү) жетишти эле го?! Жана (силер ажырашууну каалаган) аялдар силерден (өмүр бою камкор болушуңар жөнүндө) катуу убада алган эле го?!¹

22. Атаңардын никесинде болгон аялдарга үйлөнбөгүлө! Ал эми, (Исламдан) мурун болгон болсо, эч нерсе эмес (ал кечирилет). Бул иш бузукулук, жийиркеничтүү жана эң жаман жол!

23. Силерге (төмөндөгүлөрдүн никеси) арам кылынды: апачар (апаңардын апалары), кыздарыңар (жана бардык кыз небереңер), бир тууган эже-сиңдиңер, атаңардын (же чоңатаңардын) эже-сиңдилери, апаңардын (же чоң энеңердин) эже-сиңдилери, ага-ининердин кыздары, эже-сиңдиңердин кыздары, көкүрөк сүтүн берген эмчек апаңар, эмчектеп эже-сиңдиңер (силер сүтүн эмген аялдын сүтүн эмген кыздар), кайненеңер, силер жакындык кылган (кийинки) аялдарыңардын (өзү менен алып келген) силердин тарбияңарда болгон кыздары. Эгер ал (кийин үйлөнгөн) аялыңарга жыныстык жакындык кылбаган болсоңор, анда (аларды талак

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى
بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ
مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ
مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ
فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ
وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ
وَوَحَدَاتُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُ
الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ أَلْفِئَ أَرْضِعْتُمْ
وَأَخَوَاتُكُمْ مِّنَ الرِّضَاعِ وَأُمَّهَاتُ
نِسَائِكُمْ وَزَوَّجْتُمْ أَلْفِئَ فِي
حُبُورِكُمْ مِّنَ نِّسَائِكُمْ أَلْفِئَ
دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ
بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ
أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِّنَ أُمَّهَاتِكُمْ
وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا
مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾

1 Талагы берилген аял биринчиден абийир-намысын ага арнаган, экинчиден, эрден чыкса камкорсуз калат. Махыр деген ошондой кокустуктарда аялдын оор күнүнө жарай турган мүлк. Эми, аны да алып коюу - бул өтө чоң зулум.

кылгандан кийин) кыздарына үйлөнсөңөр - күнөө жок. Жана өз белиңерден жаралган уулуңардын аялдары(на үйлөнүүнөр) жана бир тууган эже-синдини бир убакта өз никеңерге кошуп алышыңар (силерге арам кылынды)¹. Ал эми, (исламдан) мурун болгон болсо, анда эч нерсе эмес (кечирилет). Албетте, Аллах Кечиримдүү, Мээримдүү.

24. Дагы күйөөсү бар аялдар(га үйлөнүү арам). Ал эми кол астыңардагы күң аялдарга жакындык кылууңар арам эмес.² Аллаһтын китебин(ин өкүмдөрүн) бекем кармагыла. Ушул айтылгандардан башка (аялдардын) бардыгына, мал-дүйнөңөрдөн (махыр кылып) берүү менен, таза болуп, бузуктук кылбай үйлөнүүнөр силер үчүн адал кылынды. Эми, ал аялдардан кимисине (нике менен) жакындык кылуучу болсоңор, парыз кылынган акысын (махырын) бергиле. Махыр белгиленгенден кийин өз ара келишип алууңарда (күйөөсү белгиленгенден көбүрөөк берсе же болбосо, аял белгиленгенден бир бөлүгүн же баарын кечип жиберсе) силер үчүн күнөө жок. Албетте, Аллах Билүүчү, Даанышман.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كَبُتْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَأُجَلَ لَكُمْ مَأْوَاهُ ذَلِكَ أَنَّ تَتَعَدَّوْا بِأَمْوَالِكُمْ عَلَىٰ خُصَمَائِنِ غَيْرِ مُسْتَفِيدِينَ قَدْ آتَيْنَاكُمْ فِي هَذِهِ مَا تُرِيدُونَ مِنَ النِّكَاحِ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾

1 Эгер эжесине үйлөнүп, ал өлгөндөн соң же болбосо, олбой эле талак менен ажырагандан соң сиңдисине үйлөнүү аятта айтылган арам никеге (эже-сиңдини кошуп өз никесинде кармоого) эсептелбейт.

2 Каапырлар менен согуш болгондо туткунга түшкөн каалыр аялдар согуш олжосу жана мүлк катары бөлүнүп алынгандан кийин Шарият белгилеген идда мөөнөтүн сактап бүткөн соң, өз кожоюнуна, белгилүү шарттар менен никесиз эле адал болгон. Эгер кааласа нике менен толук укуктуу аял кылып, үйлөнүп алган.

25. Жана силерден кимиңер азат, ыймандуу аялдарга үйлөнүү үчүн мүмкүнчүлүк таппаса, анда кол астыңардагы ыймандуу күң аялдардан (бирден төрткө чейин) үйлөнө берсин. Аллах силердин ыйманыңарды (н даражасын) жакшы Билүүчү. Бири-бириңерден (тарагансыңар) Алардан (күң аялдардан) ыйбалуу, зынаа кылбаган жана жашыруун көңүлдөш тутпаган аялдарга кожоюндарынын уруксаты менен үйлөнө бергиле жана махырларын жакшылап төлөгүлө. Эгер (эрге тийип,) башы байлангандан кийин зынаа кылышса, аларга азат аялдарга берилген жазанын жарымы берилет. Бул (күндөргө уруксат берүү) силердин араңардан бойдокчулук азабына чыдай албагандар үчүн. Ал эми, (азат аялдын махырына кудуретиңер жеткенге чейин) сабыр кылсаңар өзүңөргө жакшы. Аллах Кечиримдүү, Мээримдүү.

26. Аллах силерге (бардык адал-арам маселелерди) баян кылып берүүнү жана силерди мурун өткөн (салих-таза) адамдардын жолуна салып, тообаңарды кабыл алууну каалайт. Аллах – Билүүчү, Даанышман.

27. Аллах силердин (бакыт-таалайга жеткизе турган) тообаңарды кабыл алууну каалайт. Ал эми, кумар-ышкынын артынан түшкөн адамдар болсо, экинчи кайткыс болуп (Ак Жолдон) бурулуп кетишиңерди каалайт.

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكَحَ الْمُخَضَّاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فِتْنَةٍ كُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِعْنَتِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآؤُهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُخَضَّاتٍ غَيْرَ مُسِفِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُخْصِرَ فَإِنَّ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُخَضَّاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيبَ الَّتِي كُنْتُمْ فِيهَا وَتَكُونَ عَلَىكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾

28. Аллаһ силерден (оор турмушту) жсцилдетүүнү каалайт. (Айткени,) инсан алсыз жаратылган.

29. О, ыйман келтиргендер! Бири-бириңердин мал-мүлкүңөрдү (баскынчылык, уурулук, кумар ойноо, сүткорлук, ж.б.у.с.) арам жолдор менен жебегиле. Өз ара ыраазычылыгыңар менен болгон (адал) соода менен жегиле. Бири-бириңерди (же ар ким өзүн-өзү) өлтүрбөгүлө. Албетте, Аллаһ силерге Мээримдүү.

30. Ким ушуларды атайлап жана кыянаттык менен жасаса, аны Биз жакында Тозокко таштайбыз. Бул нерсе Аллаһка жеңил.

31. Эгер тыюу салынган чоң күнөөлөрдөн сактансаңар (жана парыз ибадаттарды үзбөй жасап жүрсөңөр) Биз силердин (бардык) күнөөңөрдү өчүрөбүз жана Улук Орунга - Бейишке киргизебиз.¹

32. Аллаһ бирөөңөрдү бирөөңөрдөн эмне менен абзел-жогору кылып койгон болсо, ошону силер (коралбастык менен) эңсегиле! Эркектерге өз эмгек-кесиптеринен насип бар. (Ошондой эле,) аялдар үчүн да өз эмгек-кесиптеринен насип бар. (Бардык диний-дүйнөлүк ишинеңерде) Аллаһтып пазилетин сурагыла. Албетте, Аллаһ бардык нерселерди Билүүчү.

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلَاحِظُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبُطْلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ بَحْصَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْسِلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ ذُلًّا عُذُوبًا وَظَلَمًا فَسَوْفَ نُنْصِلُهُ تَارًا وَكَثَرًا ۚ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٣٠﴾

إِنْ جَحَدْتُمُوا كَبِيرًا فَسَهْوَتُ عَنْهُ تُكْفِرُ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلُكُمْ مُذْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

وَلَا تَتَعَوَّضُوا مِمَّا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ، بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَتَسَلَّوْا ۚ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ غَافِرٌ ۖ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ لَنَصِيرًا ﴿٣٢﴾

¹ Чоң күнөөлөрдөн сактануу парыз ибадаттарды аткаруу менен гана болот. Пайгамбарыбыз салталдоху алайхи ва саллам муну төмөндөгүчө түшүндүргөн: “Кимде ким чоң күнөөлөрдөн сактанып жүргөн болсо, анын беш убак намазы, окуган жума намаздары жана туткан орозолору ошол ибадаттардын аралыгында жасаган күнөөлөрүн өчүрүп турат”.

33. Ар бир адам үчүн ата-эне жана жакындары калтырган урук-туугандардан жана силер менен ант-келишим түзгөн адамдардан турган дос-жардамчыларды жаратып койдук. Эми аларга өз үлүштөрүн бергиле.¹ Албетте, Аллаһ бардыгына Күбө.

34. Эркектер аялдардын үстүнөн башкаруучу. Бул – Аллаһ бирин экинчисинен (күч-кубатта, акылда, сабырда) абзел-жогору кылганы жана өз (эмгеги менен тапкан) мал-мүлктөрүнөн (аялын, үй-бүлөсүн) каржылаганы себептүү. Эми, Аллаһтын өкүмдөрүнө толук моюн сунуучу жана Аллаһ сактаганы себептүү, күйөөсү жок мезгилдерде өзүн (арамдан жана күйөөсүнүн мүлкүн кыянат-уурулуктан) сактоочу аялдар - жакшы аялдар. Силер бейбаштыгынан корккон аялыңарга (оболу эң жакшы сөздөр менен) насаат айткыла. Анан (насаат пайда бербесе, катуу сүйлөбөй) төшөктө жалгыз калтыргыла жана (ушуну менен да оңолбосо, катаалдык кылбай) ургула. Эгер силерге баш ийип калса, аларга каршы башка жол издебегиле.² Албетте, Аллаһ эң Улук, эң Жогору!

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَكُمْ وَمَا تَرَكَ
الْوَالِدَاتِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ
إِبْنَتَكُمْ فَلَهُنَّ نَصِيبُ مِمَّا إِنْ اللَّهُ
كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ
اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ
أَمْوَالِهِمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا قَبِيضٌ حَقِيظٌ
لِّلْعَنَانِ بِمَا حَقَّظَ اللَّهُ وَأَلَّفَنِي
نَحْنُ أَقْرَبُ نَشْرُوهُنَّ فِعْزُهُنَّ
وَأَهْجُرُهُنَّ فِي الْمَصَاحِفِ وَأَضْرِبُوهُنَّ
فَإِنْ أَطَعْتَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ عَلِيمًا ﴿٣٤﴾

1 Ортодо убада-келишим болгон адамдарга, келишим боюнча моралдык-материалдык, керек учурда куралдуу - согуштук жардам берүү аларга өз үлүшүн берүү болуп эсептелет. Ал эми, жакын туугандардын өз ара жардамдашуудан башка да насиптери бар. Ал - мурастан бөлүнгөн үлүштөрү.

2 Аяттагы “башка жол издебегиле” деген сөздүн мааниси, баш ийгенден кийин, аялдарды мурдагы бейбаштыгы себептүү, кекетип, кысымга албай, эч нерсе болбогондой жакшы мамилени улап кетүү болсо керек. Аллаһ Билүүчү.

35. Эгер эрди-катындын арасында жарака кетүүсүнөн корксоңор, эрдин жакындарынан бир өкүм кылуучуну жана катындын жакындарынан да бир өкүм кылуучуну (маселени чечүү үчүн) жибергиле. Эгер ал эки өкүм кылуучу жарашыгытурууну кааласа, Аллаһ жубайлардын арасына тынчтык-ынтымакты салат. Албетте, Аллаһ (бардыгын) Билүүчү, Кабардар.

36. Жана Аллахка ибадат кылгыла
(Анын бардык өкүмдөрүнө
моюн сунгула) жана Ага эч
нерсени шерик кылбагыла. Ата-
энеңерге, тууган-уругуңарга,
жетимдерге, мискин-жакырларга,
тууганчылыгы бар кошунаңарга,
бөтөн кошунаңарга, жаныңардагы
жолдошуңарга, мусалыр-
карыштарга жана кол астыңардагы
адамдарга (жана айбандарга да)
жакшылык кылгыла. Чынында,
Аллах текебер, мактанчаак
адамдарды сүйбөйт.

37. Алар өздөрү да сараңдык кылышат, адамдарды да сараңдыкка буюрушат жана Аллах Өз пазилетинен берген нээматтарды (адамдардан) жашырат. Биз каапырларга кор кылуучу азапты даярдап койдук.

38. Мал-дүйнөлөрүн рия (адамдарга көрүнүү, атагы чыгуу) үчүн садака-эхсан кылган жана өздөрү Аллахка да, Акыретке да ишенбей турган адамдарды дагы (Аллах сүйбөйт). Шайтан кимдин жакын досу болсо, ал эң жаман дос!

وَأَنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعِثُوا حَكَمًا
مِنْ أَهْلِهِ، وَحُكْمًا مِّنْ أَهْلِهِمَا إِنْ يَرِيدَا
إِصْلَاحًا يَرْفِقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٥٠﴾

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا ۚ وَالَّذِينَ إِخْسَانًا يَبْذِي
الْقُرْآنَ وَالْمُسْكِينِ وَالْمَجَارِذِ
الْقُرْآنَ وَالْجَارِ الْجَبِّ وَالصَّاحِبِ
الْجَنِّ وَالنَّسِيلِ وَمَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ إِنْ أَلَّ اللَّهُ لَا يَجِبُ مَنْ
كَانَ مَعْتَصِمًا لِقَوْلِهِ ۝

الَّذِينَ يَحْلُونَ وَيَمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ وَيَكُفُّونَ مَاءَ أَنْهَارِهِمْ
مِنْ قَبْلِ اللَّهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا
مُهْمِنًا

وَالَّذِينَ يُفْقِرُونَ أَمْوَالَهُمْ رِيَاةَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ
يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَمَا قَرِينًا ﴿٢٦﴾

39. Эгер Аллахка, Акырет күнүнө ыйман келтирип, Аллах аларга ырыскы кылып берген нерселерден (рия кошпой) садака кылса аларга кайдан зыян болмок эле?! Аллах аларды Билүүчү.

وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَأَنفَعُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ
بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾

40. Албетте, Аллах эч кимге чандын бүртүгүнүн салмагынча да зулум кылбайт. Эгер (пенденин иши чандын бүртүгүнчөлүк) жакшылык болсо, аны көбөйтөт жана Өзүнүн даргөйүнөн чоң сооп берет.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ شَيْئًا وَلَٰكِنَّمَا تَكُن
حَسَنَةً يُصَنِّعُهَا وَأَنزَلَتْ مِن لَّدُنْهُ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

41. (О, Мухаммад!) бир кезде (Кыяматта) Биз ар бир үмөттөн бир күбөнү (алардын пайгамбарларын) келтирсек жана сени тиги (каапыр) адамдарга каршы күбөгө тартсак абал кандай болот?!¹

كَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ
وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾

42. Ал Күндө пайгамбарга каяша айтып, каапыр болгондор жер аларды көмүп, тегиз болуп калуусун эңсешет. Бирок, Аллахтан эч бир сөздү жашыра алышпайт.

يَوْمَئِذٍ يَرَوُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُوا
الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ
اللَّهُ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾

43. О, ыйман келтиргендер! Эмне сүйлөп жатканыңарды биле турган болмоюнча (соолукмайынча) мас абалда намазга жакындашпагыла.²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَءُوا الصَّلَاةَ وَأَنتُمْ
سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ

1 Албетте, ар бир үмөттүн каапырларына каршы өз Пайгамбарлары “мен буларга чындыкты жеткиргенмин, өздөрү укпай коюшкан” деп күбөлүккө өткөндө абал өзгөрүп, башкача айтканда, бул дүйнөдө текеберленип, эч кимди көзүнө илбей, теңине албай шапар тээп жүргөндөр, кордолуп, мөңкүрөп, Тозокко айдалышат. Текебер каапырлар тарабынан маскараланып жүргөн момундар кулуреттүү-таберик болуп, алардын өзүн маскаралашат жана Бейиш бактарындагы түбөлүк ырахаттарга кадам коюшат

2 Бул хамр (мас кылуучу ичимдик) жөнүндөгү экинчи түшкөн аят. Биринчисинде Аллах Таала “(Оо, Мухаммад) сенден хамр жана кумар ойноо жөнүндө сурашат. Айткы: “Ал экөөндө чоң күнөө жана адамдарга (дүйнөлүк) пайда бар. Бирок, алардын күнөөсү пайдасынан чоңураак” деген айтты түшүргөн. Кийин эч

«Жүнүб» абалда дагы гусул кылмайынча (бүт денеге суу жеткирип жуунмайынча) намазга жакындашпагыла.¹ (Мечитти аралап) өтүп жүрүүчүлөр гана (кусул кылбай өтсө болот.)

Эгер ооруп калсаңар же сапарда болсоңор же силерден бирөөңор ажатканадан чыкса же болбосо, аялдарды кармаласаңар жана (даарат алганга) суу таппай калсаңар таза жер кыртышына таяммум кылып (алаканыңарды уруп) бетинерди жана колуңарды сылагыла. Албетте, Аллаһ Кечиримдүү жана күнөөлөрдөп отүүчү.

44. (О, Мухаммад!) Китептен (Тоораттан) насиби бар адамдарды көрбөйсүңбү, (арам, күнөө иштерге мал-дүйнө сарп кылуу менен) адашуучулукту сатып алышууда жана сенин (ак) жолдон адашуунду да каалашууда.
45. Аллаһ силердин душманыңарды жакшыраак билет жана Аллаһтын Өзү жетиштүү башчы, Аллаһтын Өзү жетиштүү жардамчы.
46. Яхудийлерден кээ бирөөлөрү (Тоораттагы Мухаммад пайгабар жөнүндөгү) сөздөрдү

وَلَا حُجُبَ إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا
وَلَا يَنْفَعُكُمْ فِيهِ أَنْ تَوَلَّوْا عَلَىٰ سَعِيرٍ أَوْ جَاءَهُ لَمَدٌ
مِّنكُمْ مِّنَ النَّسَائِلِ أَوْ أَتَتْهُمُ الْيَتَامَىٰ
فَتَسَوَّاهُم مَّا أُصِيبُوا فِيهَا
فَأَسْبَحُوا يَوْمَئِذٍ وَكُفَّ وَأُذِيكَم
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٥٥﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُولُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ
يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَن يُضِلُّوا
أَنْتَسِيلَ ﴿٥٦﴾

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَلَكِنَّ بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٥٧﴾

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُخَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن
مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا

акырында, үчүнчү ирет түшүргөн төмөндөгү аят жогорку эки аяттын өкүмүн жокко чыгарган: "Оо, ыйман келтиргендер, Чынында, хамр (мас кылуучу ичимдик), кумар ойноо, ансал (бут-статуялар) жана азлам (пал ачуу) шайтандын амалынан болгон ыпыластык. Андан сактангыла!" Ушул аят түшкөн соң ислам коомчулугунда аракашарап тамчысына чейин арам болгон. Ал эми, аяттын уландысынын өкүмү жоюлган эмес.

1 Бел суусу зоок-ырахат менен түшкөн (оргазм болгон) абал Шариятта "жүнүб" деп аталат. Жүнүб болуп калган адамдар намаз окуганга болбойт, мечиттин ичинде турбайт. Бирок, мечиттен ары-бери өтүп жүрсө болот.

өз маанисинен башка мааниге бурмалашат жана (сени менен сүйлөшкөндө) динге сокку урушуп, тилдерин бурмалашып: “Уктук жана күнөө кылдык”, “Бизди укпасаң да угасың” жана “Раина”¹ депет. Эгер алар (сөздү бурмалабай!) “Уктук жана моюн сундук”, “Бизди укчу?”, жана “Унзурна” (бизге карачы?) деп айтканда өздөрүнө жакшы жана туурараак болмок. Бирок, Аллах аларга каалырчылыгы себептүү каргыш жаадырган. Эми, бир аз гана бөлүгүнөн башкасы ыйман келтиришпейт.

47. О, китеп берилген адамдар! Бетиңерден бузуп, артына кайрып таштай электе, же болбосо, аларды (силердин араңардагы бузукуларды) “алтынчы күн ээлери” каргаганыбыз сыяктуу каргап сала электе, өзүңөрдөгү (Тоорат, Инжил кабарларын) тастыктоочу кылып Биз жиберген нерсеге (Кураанга) ыйман келтиргиле! Аллаһтын буйругу дароо аткарылуучу!
48. Албетте, Аллах Өзүнө бир нерсени шерик кылынуусун кечирбейт. Мындан башка күнөөлөрдү каалаган пайдеси үчүн кечирет. Ким Аллахка ширк келтирген болсо, ал өтө чоң күнөө ойлоп тааптыр!
49. (О, Мухаммад!) өздөрүн актаган адамдарга карабайсыңбы?! Тескерисинче, Аллах, Өзү каалаган

وَأَسْمِعْ مَن مَّسَمِعَ وَرَاعِنَا إِنَّا يَا أَلَيْسَ بِهِ
وَطَعْنَا فِي الَّذِينَ وَلَّوْا الْهُنْدَ قَالُوا أَسْمِعْنَا وَأَطَعْنَا
وَأَسْمِعْ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا الْهُنْدَ وَأَقْوَمَ وَلَكِنْ
لَعَنَهُمُ اللَّهُ يَكْفُرُونَ فَلَا تَقُولُوا لَئِنْ كُنَّا إِلَّا قِيلَ لَا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُولُوا الْكِتَابِ إِنَّمَا يُبَيِّنُ لَنَا
مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَقْطِعَ
وُجُوهًا فَتَرَاهَا أَدْبَارَهَا أُولَئِكَ هُمُ كَمَا لَعَنَّا
أَصْحَابُ السَّبِيحِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ
ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَى
إِنَّمَا عَظِيمًا

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ كَلَّمَ اللَّهُ بِرُكُوتٍ
مِّنْ نِّسَاءٍ وَلَا يَظُنُّونَ قِيلًا

1 Бул жерде айтылган «Раина» сөзүн жакшыраак түшүнүү үчүн “Бакара” сүрөсүнүн 164-аятынын тафсирине караңыз.

пендесин актап алат жана аларга (данекти орогон) чел кабыкчалык да зулум кылынбайт.¹

50. Карачы, алар Аллаһка кандай гана жалгандарды ойлоп таап жатышат. Анык күнөө болууга ушунун өзү жетиштүү!

أَنْظُرْ كَيْفَ يَقْضِرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
وَكَيْفَ يَهْتَمُّونَ بِإِثْمَانِيَّتِ ۖ

51. Китептен насип-үлүш берилген адамдарга карабайсыңбы: Алар “жибт” жана “таагут(тар)га”² сыйынып жатышат жана каапырлар жөнүндө (аларга жагымпоздук кылып, бийманды жек көрүп): “Ошолор момундарга караганда туурараак жолдо” деп жатышат.³

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجَنِّ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ۚ

52. Аларды Аллаһ Өз ырайымынан кууган. Аллаһ кимди Өз ырайымынан ажыраткан болсо, ага эч бир жардамчы таба албайсың.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُ اللَّهُ وَمَن يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَن نَّجِدَ لَهُ نَصِيرًا ۝

53. Же алардын колунда мүлк-бийлик бар бекен?! Болгон күндө деле (жеткен зыкымдыгынан улам) адамдарга кыпындай нерсени да ыраа көрүшмөк эмес!

أَلَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمَالِ إِذَا لَا يُؤْتُونَ
النَّاسَ نَقِيرًا ۝

1 Яхудийлер менен христиандар: “Биз Аллаһтын перзенттерибиз”, “Бейишке яхудий же христиан болгондор гана кирет” деп өздөрүн эч бир далилсиз актап-макташа беришчү. Бул алардын Аллаһка чоң жалгандарды ойлоп тапканы эле.

2 «Жибт» жана «таагут» - Аллаһтан башка, жасалма кудайлардын аталыштары.

3 Бул сөздөрдү айткандар, пайгамбарыбызга жана момун-мусулмандарга ичи тарлык кылган эң адепсиз, табияты бузук, акыл-эси өтө төмөн яхудийлер жамааты. Алар ушунчалык “эсин жеп” койгондуктан Аллаһтан башка таш - кудай, жыгач - кудайларга, шайтандарга... деги эле сыйынбагандын бардыгына сыйынышат. Аятта айтылган “жибт” менен “таагут” ошол, Аллаһтан башка кудайлардын жалпы аты. Ошондой эле, сыйкырчылык менен палчылык (көзү ачыктык) дагы “жибт”, “таагута” кошулат. Алардын, пайда-зыян келтире албаган, дубаларды укпаган таш кудайларга сыйынган каапырларды момун-мусулмандардан туура жолдо деп айткандары ичи тарлыктан, көрөлбастыктан, кем акылдыктан башка нерсе эмес!

54. Же болбосо, адамдарга (мусулмандарга) Аллах берген пазилет-артыкчылыкты көрө албай жатышабы. Биз Ибрахимдын үй-бүлөсүнө Китеп, Даанышмандык (пайгамбарчылык) жана чоң мүлк - бийлик бергенбиз.

55. Алардын (китеп ээлеринин) арасында ыйман келтиргендери да бар, (көрөлбастык менен адамдарды) андан тоскондор да бар. Аларга күйдүрүүчү Тозок жетиштүү.

56. Биздин аяттарыбызга каапыр болгон адамдарды, жакында Тозокко таштайбыз. Ар качан терилери бышып (азапты сезбей) калганда, азаптын “даамын” сезиши үчүн аларды (н терилерин) башка териге алмаштырабыз. Албетте, Аллах (ар кандай ишке) Кудуреттүү жана Даанышман.

57. Ал эми, ыйман келтирип, жакшы амал (сооптуу иш) кылгандарды болсо, жакында астынан дарыялар агып турган жана анда түбөлүк кала турган бейиштерге киргизебиз. Анда аларга (кулк-мүнөзү) таза-пакиза жубайлар бар. Биз аларды эң көлөкөлүү Бейиштерге киргизебиз.

58. (О, момундар!) Аллах силерди аманаттарды өз ээлерине кайтарууга буюрат. Жана эгер адамдардын арасында өкүм кылуучу болуп калсаңар, (Аллах көргөзгөндөй) адилеттик менен өкүм чыгарууга буюрат. Албетте, Аллах, силерге эң

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

فَبَيْنَهُمْ مَنِاعُونَ لَهُمْ وَأَسْوَءَ صِدَقَةٍ
وَكُنْ يَجْهَرُونَ بِهَا ۖ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُضَلِّيهِمْ أَفَا
كُنَّا نَضِلُّهُمْ جُلُودَهُمْ يَوْمَئِذٍ أَعَرُّهَا
لَهُمْ وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا لَمْ يَكُنْ فِيهَا أَرْوَاحٌ مُطَهَّرَةٌ وَوُضِعَ لَهُمْ
خِلَافٌ ظِلٌ ﴿٥٧﴾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ
أَعْيُنِهَا ۚ فَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ
تُحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ۚ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۗ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

жакшы нерселерди насаат кылды. Чынында, Аллах Угуучу, Көрүүчү.

59. О, ыйман келтиргендер! Аллахка, пайгамбарга жана өзүңөрдөн (мусулмандардан) болгон иш башчыңарга моюн сунгула. Кайсыл бир маселеде талашып калсаңар, эгер Аллахка жана Акырет күнүнө ишенүүчү болсоңор ал маселени Аллахка жана пайгамбарга кайтаргыла. Ушул (силер үчүн) жакшы жана эң абзел чечим (болуп саналат).

60. (О, Мухаммад!) Биз сага түшүргөн нерсеге (Кураанга) жана сенден мурда түшүргөн нерселерге “ыйман келтирдик” деп ойлогон адамдарды карабайсыңбы?! Алар Таагуттан өкүм суроону каалап жатышат. Алар ага каапыр болууга буюрулган эле го?! Шайтан аларды (чыңдыктан) алыс-алыс адаштырып кетүүнү самайт.

61. Эгер аларга “Аллах түшүргөн нерсеге (Кураанга) жана Пайгамбарга (Сүннөткө) келгиле” деп айтылчу болсо, ал мунаафыктардын сенден чечкиндүү түрдө кайрылып баратканын көрөсүң.

62. Эми, аларга, жасаган оюл күнөөлөрү себептүү (Аллах тарабынан) бир кайгы жеткен соң, сага келип: “Кудай акы, биз бул ишибиз менен жакшылыкты жана оңдоону гана каалаганбыз” - деп (актанып) ант ичишкендери эмнеси?!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ
إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ مَرَعُوا عَنْ آيَاتِهِمْ آمَنُوا
بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ
وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَرُبِدَ
السَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

وَلَا قِيلَ لَهُمْ تَسَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ
اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ
يُضْعِفُونَ عُنُقَهُمْ صُودُوا ﴿٦١﴾

فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا
قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ
إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحَسَبَ وَتَوَفَّىٰ ﴿٦٢﴾

63. (Бирок), Аллаһ алардын жүрөктөрүндө болгон (ыпылас) нерсени билет. Аларга (жасаган иштерине) көңүл бурбай эле кой. Жана алардын өздөрүнө (адашкандыктарын) жеткире сүйлөп, (Аллахтын өкүмдөрүнүн абзелдиги жөнүндө) насаат айт.
64. Биз ар бир пайгамбарды, Аллахтын уруксаты менен ага моюн сунулушу үчүн жибердик. Эгерде алар (таагутка өкүм сурап баруу менен) өздөрүнө зулум кылып алган кезде (жалгандан ант ичпей,) сага келип, Аллахтан кечирим сурашса жана пайгамбар дагы алардын күнөөсүн кечирүүсүн сурап Аллаха дуба кылганда, Аллахты, тообаларды кабыл кылуучу, Мээримдүү абалда табышат эле.
65. Жок, Раббине ант, алар качан өз ара жаңжалдарын жөнгө салуу үчүн сени аким-өкүмдар кылмайынча, кийин ошол сен чыгарган өкүмгө жүрөктөрүндө нараазылык калбай, толук моюн сунмайынча ыймандуу боло алышпайт!
66. Эгер Биз аларга (пенделерге): “Өзүңөрдү өлтүргүлө” же болбосо “Журтуңарды таштап чыккыла” деп, (ушул иштерди) парыз кылганыбызда, аны бир ууч (ыйманы күчтүү) адамдардан башкалары аткарбайт эле. Эгер алар айтылган нерсени аткарышса өздөрүнө жакшы болмок, жана (ыймандары) дагы бекемирээк болмок.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِنُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَأَسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُخَرِّجَكَ مِنْ حِمَاةِ يَتَّخِذُونَ لَكَ مَنَاصِيرًا وَيُتَذَكَّرُونَ أَفَلَا تَتَذَكَّرُ ﴿٦٥﴾

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوا إِلَّا الْقَلِيلَ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ ﴿٦٦﴾ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنبِيهًا ﴿٦٦﴾

67. Анда Биз аларга Оз алдыбыздан улуу сооп бермекпиз
68. жана аларды Туура Жолго багыттап коймокпуз.
69. Кимде-ким Аллахка жана пайгамбарга моюн сунса, ошолор гана (Бейиштин эң жогорку даражасында) пайгамбарлар, чыныгы ыймандуулар, шейиттер жана салихин (эң таза ыймандуу) адамдардан турган Аллах сыйлаган кишилер менен бирге болот. Алар - эң сонун шериктер!
70. Бул - Аллаһтын пазилети. (Ким көбүрөөк соопко ээ болгонун) билүү жаатынан Аллах жетиштүү.
71. О, ыйман келтиргендер! (Душмандардын күчүнөн, айла-амалынан) сактык чараларын көргүлө! Жана (Согуш башталып калса) топ-топко бөлүнүп, же болбосо (шартка карап) бардыгыңар чогуу чыккыла!
72. Албетте, силердин араңарда (коркоктугунан, ыйманы алсыздыгынан улам, жихаддан) кетенчиктегендер да бар. Эгер (согушта) силерге кайты жетип (жеңилип, кээ бирөөңөр өлүп) калса, алар: "Аллаһ мени, алар менен шейит болуп кетпегеним менен сыйлады" - дешет.
73. Эгерде силерге Аллаһтын пазилети (жеңиш) жетип калса, деги эле, (мурда) силер менен анын арасында достук болбогондой (силерди тааныбагандай): "О, кана эми, мен да алар менен бирге болуп калсам, улук жеңишке (жана

وَلَا أَكْتِبُهُمْ مِنْ ذَلِكَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

وَلَهُدًى يَنْهَضِرُوا أُنْتَفِيسًا ﴿٦٨﴾

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالضُّبُدِيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا ﴿٧٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اخْذُوا حِذْرَكُمْ فَانْصَرُوا ثُبَاتٍ أَوْ تَنْصَرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

وَأَنْ مِّنْكُمْ لَمَنْ يُبْتَغَىٰ قَاتِلًا فَإِنْ أَصَابَكُمْ مُّصِيبَةٌ قَالُوا قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْنَا إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾

وَلَيْنِ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولُنَّ كَأَنْ لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ كَيْفَ تَنِي كُنْتُمْ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

чоң олжолорго) жетмек экенмин”- дешет.

74. Аллаһтын жолунда, бул (опосуз) дүйнөнүн ордуна (түбөлүк) Акыретти сатып ала тургандар согушсун! Кимде-ким Аллаһтын жолунда согушуп, өлтүрүлсө же жеңип чыкса, Биз ага жакында чоң сооптор беребиз.

75. (О, мусулмандар!) Силерге эмне болду? Аллаһтын жолунда жана (душмандын зулумунан) бечара болуп (айласыз абалда) калган эркектер, аялдар жана бөбөктөрдүн (азаттыгы) жолунда согушпай жатасыңар?! Алар: “О, Рабби! Бизди мына бул элдер (кожоюну) заалым болгон шаардан (аман-эсен) чыгарып жибер! Жана бизге Өзүңдүн алдындан бир (куткаруучу) досту жана жардамчыны жибер?!” - деп зар кактап жатышат го!

76. Ыймандуу адамдар Аллаһтын жолунда согушушат. Каапыр адамдар таагуттун (шайтандын) жолунда согушушат. Силер (о, момундар) шайтандын тарапкерлерине каршы согушукула. Албетте, шайтандын айласы (ар качан) алсыз.¹

77. (О, Мухаммад!) Тиги кишилерди (н коркоктугун) карабайсыңбы? Аларга (Маккада) “Согуштан колуңарды тыйгыла, намазыңарды окуп, зекетти берип (тынч) жүргүлө” - деп айтылганда (“Бул

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَن يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمُ أَهْلُهَا وَلَجَعَلْنَا مِن لَّدُنكَ ذُلًّا وَإِنَّا لَجَعَلْنَا مِنَ لَّدُنكَ ضَعْفًا ﴿٧٥﴾

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الظَّالِمِينَ فَتُحَارَبُ فِتْنَتُهُمْ أُولَئِكَ الشَّيْطَانُ إِن كُنتَ الشَّيْطَانُ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقْبِلُوا عَلَى الصَّلَاةِ وَآءُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كُتِبَ عَلَيْنَا الْقِتَالُ

1 Шайтандын тарапкерлери чындыкка каршы күрөшүшөт. Чындыкка каршы күчтөр, пландар, айлакерликтер канчалык зор болсо да алсыз.

өкүмгө кошумча жихад кылууга да буйрук болсо экен. Аллаһтын душмандарынан бир өчүбүздү алсак экен” деп, жихадды сагынып жүрүшкөн. Кийин) аларга (мушриктерге каршы) согуш парыз кылынган кезде, капыстан алардын арасындагы бир жамаат, адамдардан (мушриктерден) Аллаһтан корккондой жапа андан да катуурак коркуп кетишти жана: “О, Раббибиз! Эмнеге согушту парыз кылдың экен? Бизге (согушту) жакынкы мөөнөттөргө чейин кечиктире турсаң болбойт беле?” - дешти. Сен аларга: “Дүйнө пайдалары аз гана. Тагыба кишилер үчүн Акырет жакшы жана силерге (ал жерде) данектин чел кабыгынча да зулумдук кылынбайт” - деп айткын.

78. Кай жерде болсоңор да өлүм силерди таап алат. Жадагалса (дубалдары) бекемделген сарайларда болсоңор да. Эгер (согушта) силерге жакшылык жетсе (жанагы акылы чолок, ыйманы күчсүздөр) “Бул - Аллаһтан дешет. Ал эми, эгер жамандык жетсе (каапырлар сыяктуу ырым-жырым кылып): “Бул - сенден” дешет. Сен аларга: “Бардыгы Аллаһтан” - деп айткын. Бул адамдарга эмне болгон, эч бир сөздү туура түшүнүшпөйт?!

79. Сага кандай гана (диний же дүйнөлүк) жакшылык жетсе - ал Аллаһтан. Жана сага эмне жамандык жетсе - бул өзүңдөн. (О, Мухаммад!) Биз сени адамдарга

لَوْلَا آخِرَتَنَا إِلَىٰ لَحْلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَعَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ
وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٥٨﴾

إِنَّمَا كُنُوا يَذْرِكُمْ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي
بُرُوجٍ مُّسْتَوِيَةٍ وَإِنْ تُصِيبَهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا
هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا
هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ قُلْ
لَوْلَا الْقَوْلُ لَا بَكَادُونَ يَقْعُوهَنَ حَبِيبًا ﴿٥٩﴾

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَرِحَ اللَّهُ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ
سَيِّئَةٍ فَرِحَ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ
رَسُولًا وَلَقَدْ وَكَّلْنَا لِلَّهِ شَهِيدًا ﴿٦٠﴾

(ушул нерселерди жеткирсин деп) элчи кылып жибердик. Аллах жетиштүү Күбө.

80. Ким пайгамбарга моюн сунса, демек Аллахка моюн сунуштур. Ким моюн сунбай койсо (өзүнө зыян кылат). Биз сени аларга кароолчу кылып жиберген эмеспиз.¹

81. (Сенин алдында) “Моюн сундук” дешет. Ал эми сенден чыгаары менен, алардан бир тайшалары (түнү менен «айнып») сага айткандарынын тескерисине келишип алышат. Аллах алардын (түнкү) сүйлөшүүлөрүн жазып койот. Сен алардан жүз буруп, Аллахка гана таянгын! Аллах жетиштүү таяныч.

82. Алар Кураанды терең пикир менен окушпайбы?!² Эгер Кураан Аллаhtан башканын алдынан болсо, андан көп карама-каршылыктарды табышат эле.

83. Эгер аларга тынчтык же коркунуч жөнүндө бир кабар жетип калса аны дароо жайылтып жиберипшет. Эгер (жайылтууга шашылбай, оболу) пайгамбарга жана

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ
فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا ۝

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَأُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ
طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ
مَا يُشِيتُونَ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ۝

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْقَانُ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ
غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ۝

وَلَا إِجْرَاءَ هَؤُلَاءِ مِنْ الْأَمْرِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا
بَيِّنَةً وَلَوْ رَدُّوْا إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ
مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنَظُّونَهُ مِنْهُمْ

1 Пайгамбардын болгон милдети жеткирүү. Аллах эмнени буюрган болсо, ошону дал өзүндөй кылып, өзүнөн кошпой жана кемитпей, пенделерге жеткирип койот – бүтүү. Мына ошол себептен ким Пайгамбарга моюн сунса Аллахка моюн сунган болот. Моюн сунбагандар менен Аллах Өзү эсептешип алат. Пайгамбарга адамдардын артынан ээрчип жүрүп таңуулоо милдет кылынган эмес.

2 Башка бир аятта Аллах Таала айткан: “Биз сага бул ыйык китепти, анын аяттарында терең пикир кылышың жана акыл ээлери насаат алышы үчүн түшүрдүк”. Кураанды терең ойлонуп, пикир кылып окууда төмөндөгүчө көп пайдалар бар: 1) Башка илим-билимдерге ачык болот. 2) Жүрөктөгү ыйманды көбөйтөт. 3) Аллаhtы, Анын сыпаттарын таанытат. 4) Чыныгы дос менен душманды ажыратып берет. 5) Бейиш менен Тозоктун жолун ажыратып берет. 6) Адамдын илимин көбөйтөт. ж.б.

өздөрүнөн болгон башчыларга алып барышса, кабарды билүүгө кызыккандар ошолордон (пайгамбардан же башчылардан) билип алышмак.¹ Эгер силерге Аллаһтын пазилети жана ырайымы болбогондо, азганаңардан башка баарыңар шайтанды ээрчип калмаксыңар.

84. (О, Мухаммад!) Аллаһтын жолунда (оболу) өзүң согушкунуң. Эч кимди эмес, өзүңдү гана согушка буюр жана момундарды болсо, шыктаңдыр. Ошондо Аллаһ (чечкиндүү согуштук аракетинер себептүү) каапырлардын кубатын (силерден) арылттып койсо ажеп эмес. Аллаһтын кубаты күчтүү, азабы катуу.

85. Ким жакшы тарапка жардам берсе, ага ошол жакшылыктан үлүш-насиб тиет. Ким жаман тарапка жардам берсе ага ошол жамандыктан үлүш-насиб тиет. Аллаһ бардык нерсеге Көзөмөлчү.²

86. Силерге качан салам (же салам сыяктуу сөз же ишаарат) берилсе, андан да жакшыраак же болбосо өзүңдөй кылып кайтаргыла. Чынында, Аллаһ бардык нерсени Эсептөөчү.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيَّ كُفِّرْتُ وَرَحْمَتُهُ
لَاتَّبَعْتُ الشَّيْطَانَ الْأَقْبِيلَا ﴿٨٤﴾

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسُكَ
وَحَرْبُ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ
تَنْكِيلًا ﴿٨٥﴾

مَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ
نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ
لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٦﴾

وَإِذَا جِئْتُمْ بِشَيْءٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنِ مِنْهَا
أَوْ دُونَهَا إِنْ أَلْفَهُ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٧﴾

1 Бул аят менен Аллаһ Таала мусулмандар коомуна өз ара мамиле адебин үйрөтүп жатат. Жакшыбы, жаманбы, кандай кабар болбосун угаар замат жайылтып жиберүү жаман адат. Балким, андан коомго же бир жеке адамга зыян жетип калаар. Балким, ал кабар душмандардан жашырыла турган сыр болуп жүрбөсүн? Ошондуктан, Аллаһ Таала кандай кабар болсо да оболу акылман, билерман, тажрыйбалуу башчыларга, аксакалдарга билдирилип, алардын талкуусуна коюлгандан кийин гана же сактоого же жайылтууга уруксат берилерин үйрөтүүдө.

2 Тафсийру Жалалайнда «Кудуреттүү» деп берилген.

87. Эч бир илах жок, бир гана (затында, сыпатында, пейилинде, ысымында эч кимге окшобогон) Аллаһ гана бар. Ал силерди анда шек бодбогон Кыямат Күн үчүн (ар бир адамга өз иштерине жараша сыйлык же жаза берүү үчүн) чогултат. Аллаһтан туурараак сүйлөгөн эч ким жок.¹

88. Эмне үчүн силер мунафыктар жөнүндө экиге бөлүнөсүңөр?² Аллаһ аларды жасаган иштери себептүү (каапырчылыкка) кайтарды го! Силер Аллаһ адаштырган кишилерди Туура Жолго салууну каалайсыңарбы? Кимди Аллаһ адаштырган болсо, сен ага (туура) жол таба албайсың!

89. Алар өздөрү каапыр болгону сыяктуу силердин да каапыр болуп калышыңарды эңсешет. Аларды Аллаһтын жолунда хижрат кылмайынча дос тутпагыла. Эгер (хижрат кылуудан) баш тартышса, аларды тапкан жеринерде кармап, өлтүргүлө. Аларды дос да жардамчы да кылбагыла.

90. Ал эми, (төмөндөгү) кишилерди өлтүрбөгүлө: силер менен араларында (тынчтык) келишими бар болгон коомдорго кошулуп алса. Же, силерге жана өз (каапыр)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۖ إِلَهُ الْإِيمَانِ ۚ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ وَمَنْ أَضَدُّ مِنْ اللَّهِ حَدِيثًا ۝

﴿مَّا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا ۚ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ ۚ وَمَنْ يَضِلَّ اللَّهُ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ۝﴾

وَذُو الْقُرْبَىٰ كَفَرُوا أَتَكُونُونَ سَوَاءً ۚ فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ ۚ حَتَّىٰ يَهْجُرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُواهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَرِثَةً وَلَا نَصِيرًا ۝

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتٌ مِنْهُنَّ ۚ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَقْتُلُونَ ۚ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتٌ مِنْهُنَّ ۚ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَقْتُلُونَ ۚ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتٌ مِنْهُنَّ ۚ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَقْتُلُونَ ۚ

1 Демек, Аллаһтын сөздөрүнө каршы келген ар кандай ишенимдер, философиялар, жолдор, багыттар, насааттар ж.б. сөздөрдүн бардыгы туура эмес.

2 Маккадан Мединага хижрат кылуу (көчүп кетүү) парыз болгондо, кээ бир мунафыктар (сырты мусулман ичи каапырлар) хижрат кылбай коюшат. Ошондо сахабалардан кээ бирөөлөрү “Булар каапыр экен. Хижрат кылууга аракет да кылышпады” десе, дагы бир топтору “Эмнеге биз аларды каалыр дей алабыз? Бардык ислам ибадаттарын жасашууда го!” - деп эки ача пикир кылган топторго бөлүнүп калган эле.

коомуна каршы согушуудан жүрөгү безилдеп, силердин алдыңарга келинсе. Эгер Аллах кааласа аларды силерден жогору кылып, силерге каршы согушупкан болоор эле. Эми, эгер силерге катылбай, согуш ачпай, тынчтыкты сунуштап жүрүшсө, аларга каршы чыгууңарга Аллах силер үчүн жол бербейт.

91. Силер (мунафыктардан) башка тайпаларын силерден да, (каапыр) коомдоруна да сак болгон абалда табасыңар. Качан алар фитнес-бузукулукка кайтарылса, ага чумкуп кетишет. Эгер алар силерден алыстабаса, тынчтыкты сунуштабаса жана силерден колун тыйбаса, анда аларды кармап, тапкан жериңерде өлтүргүлө! Биз силерге андай адамдардын үстүнөн бийлик бердик.

92. Момун адам момун адамды - адашып гана өлтүрүп албаса - (атайлап) өлтүрүшү мүмкүн эмес. Кимде-ким (ал жашпы, карыбы, аялбы, эркекпи, каапырбы, момунбу же балкабы) бир момунду адашып (катачылыктан улам) өлтүрүп койсо, (бул күнөөсүн өчүрүү үчүн) бир момун кулду азат кылат жана (буга кошумча) маркумдун мураскорлоруна дия (кун акысын) төлөйт. Ал эми, (сөөктүн ээлери) кечирип жиберсе (дия төлөбөйт). Эгер өлгөн адам силерге душман коомдон, бирок момун болсо, (дия төлөбөй) бир момун кулду азат кылат. Эгер өлгөн адам, силер

اللَّهُ لَسَّاطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَذَلَّكُمْ لَوْ كُنْتُمْ قَائِلِينَ
أَعْتَزَلُوكُمُ فَلَمْ يَنْقُضُوا كُمْ وَاللَّهُ يَكْفِيكُمْ
السَّامَةَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩١﴾

سَتَجِدُونَ الْعَرَبَ يَبْتَغُونَ أَنْ يُبْذَرُوا أَنْ يَأْمُرُوكُمْ
وَيَأْمُرُوا قَوْمَهُمْ كُلَّ مَا رُوُوا إِلَى الْفِتْنَةِ
أُرْكَبُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا لَكُمْ وَيُلْقُوا
إِلَيْكُمْ السَّامَةَ وَكَفُوا أَيْدِيَهُمْ فَعَذَابُهُمْ
وَأَقْبَلُوهُمْ حَيْثُ تَتَفَتَحُوا وَهُمْ وَأُولَئِكَ
جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩٢﴾

وَمَا كَانَ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا
خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ
رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى
أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنَ
قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنَ قَوْمٍ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ بَيْتٌ فَرَبَّةٌ
مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَالُ شَهْرَيْنِ
مُسْتَلْبَعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ
اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٣﴾

менен тынчтык келишимин түзгөн коомдон болсо, өлгөндүн үй-бүлөсүнө дия төлөө менен бирге бир момун кулду да азат кылат. Ал эми ким (кул азат кылганга же дия төлөгөнгө мүмкүнчүлүк) таппаса, Аллаһ тарабынан тообасы кабыл алынышы үчүн эки ай үзгүлтүксүз орозо кармайт. Аллаһ Билүүчү, Даанышман.¹

93. Ким момун адамды атайлап өлтүрсө, анын жазасы түбөлүк тозок! Ага Аллаһтын каары жана каргышы жаайт! Аллаһ ага чоң азапты даярдап койгон!
94. О, ыйман келтиргендер! Эгер Аллаһтын жолунда (жихадга) жөнөсөңөр, (кимдин ким экенин) анык билип алгыла. (Коркконунан же урматтаганынан улам) силерге салам берген адамга, дүйнө жашоосунун (арзыбаган) нерселерин каалап: "Сен ыймандуу эмессиң!" - дебегиле. Аллаһтын алдында көп олжолор бар. Мурун өзүңөр ошондой элеңер. Кийин Аллаһ силерди ардактуу кылды. Эми, (ишиңерди) анык билип жүргүлө! Албетте, Аллаһ силердин бардык ишиңерден Кабардар.²

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَقَدْ آفَقَحَ رَأْفَهُ
جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا وَكَرِهَ اللَّهُ عَلَى
وَلَعْنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا حَرَسْتُمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ فَعَيَّيْنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَقَ
إِلَيْكُمْ السَّلَاةَ أَنْتُمْ مُؤْمِنًا
تَتَّبَعُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَارِفٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ
كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ
عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ
بِمَا تَعْمَلُونَ حَبِيرًا ﴿٩٤﴾

1 Момун адамды атайлап өлтүргөн ыймандуунун ыйманы кескин түрдө азайып, каапырчылыкка жакындашып калат. Ошондуктап Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам: "Менден кийин бири-биринерди өлтүрүүчү каапырларга айланып калбагыла" деп катуу эскерткен.

2 Аллаһтын жолунда жихадга бара жаткан бир топ сахаабалар жолдо кезигип, салам айткан кишини "Бул душман экен, жанынан коркуп эле салам берип жатат" деп ойлоп, өлтүрүп, мал-мүлкүн, койлорун олжо кылып алышат. Аллаһ бул аятта аларды ушул каталары үчүн жемелеп, бир кездерде оздорунун да ошол адам сыяктуу коркуп-үркүп жүргөндөрүн эстерине салат.

95. Бирөөгө зыяны тийбеген абалда (жихадга чыкпай) үйүндө отурган момундар менен, Аллаһтын жолунда малдары жана жандары менен жихадка чыккан момундар тең боло албайт. Аллаһ малдары, жандары менен жихад кылуучулардын даражасын үйүндө отургандардан жогору кылды. Бирок, Аллаһ бардыгына жакшылыкты (Бейишти) убада берди. Аллаһ жихадга чыккандарды үйдө отургандардан улук сооптор менен абзел кылган.

96. (Ал улук сооптор—) Өзүнөн берилчү жогорку даражалар, кечирим жана ырайым. Аллаһ Кечиримдүү, Мээримдүү.

97. (Себепсиз хижрат парызын аткарбай коюу менен) өздөрүнө зулум кылган адамдарга, алардын жанын алуу мезгилинде периштелер: “Кандай абалда жашадыңар?” (эмнеге хижрат кылбадыңар?) дегенде алар (жалгандан): “Биз (бул) жерде алсыз (бечара) болчубуз»-дешет. Анда периштелер: “Аллаһтын жери кең эмес беле?! (Каалаган жериңерге) хижрат кылсаңар болмок?!” - дешет. Андай адамдардын бараар жери – тозок! Ал кандай жаман орун!

98. Ал эми, (хижрат кылууга) эч кандай амал-чара таппаган аял, эркек жана балдардан турган алсыз-бечараларды...

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ
وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى
الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَلَا وَعَدَ اللَّهُ الْمُنْسِقِينَ وَقَضَى اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾

دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٩٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَتَلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ
فَأُولَئِكَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ فِي الْأَرْضِ
فَأُولَئِكَ رُكِّنَ لَهُمْ أَرْضٌ وَبِيعَتْهُمُ بِأَمْوَالِهِمْ
فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾

إِلَّا الْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَمْتَدُونَ
سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

99. Аллах балким кечирээр.¹ Аллах Кечиримдүү, күнөөлөрдөн өтүүчү.

قَالُوا لَكَ عَسَىٰ أَن يَنفَعَكَ عَنَّا ۖ وَأَنَّ اللَّهَ عَفُوٌّ غَفُورٌ
وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

100. Ким Аллах жолунда хижрат кылса, жер жүзүнөн көптөгөн ыңгайлуу башпаанектерди жана бардарчылыкты табат. Ким үйүнөн Аллах жана пайгамбарынын жолунда хижрат кылып чыкса жана андан кийин аны (жолдо) өлүм тапса, анын сооп-сыйлыгын Аллах (Таала, жетип барган адамдын сообундай) берет. Аллах - Кечиримдүү, Мээримдүү.

وَمَن يَهِاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاضًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۖ وَمَن يَخْرُجْ مِن بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ فَرِيضَةً الْمَوْتِ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ ۚ عَلَى اللَّهِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٠﴾

101. (О, момундар) эгер жер жүзүндө сапар кылсаңар, (жана) силерге душмандын зыян жеткирүүсүнөн корксоңор, намазыңардан (бир бөлүгүн) кыскартып окушуңарда силерге күнөө жок.² Албетте, каашырлар силерге анык душман.

وَإِذَا حَرَجْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِن خِفْتُمْ أَن يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ إِنَّ الْكَافِرِينَ كَاذِبُونَ كَذُوبًا ۖ وَمِيتٌ ﴿١٠١﴾

102. (О, Мухаммад!) Эгер сен алардын (сахаабалардын) арасында (имам болуп) намаз окучу болсоң, сен менен бирге болгон алардын бир тобу (кароолдо) турсун жана куралдарын алып алышсын. Сажда кылып (намаз окуп) бүткөндө арканарга өтүп (коргоп) турушсун.

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقِمْ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْيَقْصُرْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ ۚ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِن وَرَائِكُمْ وَلِلَّائِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ

1 Демек, «сөзсүз кечирет» деген бүтүм чыккан жок. “балким кечирээр ” деген өкүм чыкты. Мунун себеби, ошол алсыз бечералардан кээ бирлери алсыздыгын шылтоодоюн талаптагыдай, бүт күч-кайраттары менен аракет кылышкан эмес.

2 Пайгамбарыбыздын көп сапарлары жихад үчүн болгон жана ушул аят түшкөндөн баштап, бардык алыс сапарларында намаздарды кыскартып (бешим, асир, куптацдын парыздарын эки иркеттен, багымдат менен шам намазын өзүңдөй) окуп жүргөн. Бир күнү Умар бин Хаттаб Пайгамбарыбыздан: “Ээ Аллахтын элиеси, Аллах “Эгер душмандан корксоңор, кыска намаз окугула” деген. Ал эми, тынч мезгилдеги сапарда кантебиз?” деп сураганда Пайгамбарыбыз: “Кыска намазга уруксат Аллахтын силерге берген садакасы. Аны кабыл алып койгула” - деп жооп берген. Ошондон бери мусулмандар бардык мезгилдерде алыс сапарга чыкса намаздарын кыскартып (хаср) окуп жүрүшөт.

Анан намаз окуй элек башка топ келип, сени менен намаз окушсун. Бирок, этияттыктарып жана курал-жарактарын алып атышсын. Эгер силер куралыңар менен керек-жарактарыңардан бейкапар калсаңар каапырлар силерге капыстан кол салууну самап турушат. Эгер силерге жамгырдын кесепети жетсе же оорулуу болсоңор, анда куралыңарды (жерге) койсоңор күнөө эмес. Бирок, абайлагыла. Чынында, Аллах каапырларга кордоочу азапты даярдап койгон.

103. Ал эми, намазды окуп бүткөнүңөрдөн кийин, турган, отурган жана жамбаштап жаткан (бардык) убактыңарда Аллаһты зикир кылгыла. Эгер (согуштан) тынч болгонуңарда намазды толук окугула. Албетте, намаз момун адамдар үчүн өз убактысында окулуучу парыз болду.¹

104. (Душман) коомдун артынан сая түшүүдөн талыкпагыла. Эгер силер азап чеккен болсоңор, алар деле силер сыяктуу азап чегишти. (Экинчиден) силер Аллаһтан, алар үмүт кылбаган нерсени (Бейишти) үмүт кылып жатасыңар. Аллах Билүүчү, Даанышман.

105. (О, Мухаммад!) Биз сага китепти (Кураанды) акыйкат менен (бузулбай турган жана бардык

وَأَسْلَحَتْهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ تَغْلِبُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ
فَيَحْبِلُونَ عَلَيْكُمْ قَبِيلَهُ وَجِدَهُ وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ
أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ
وَحُدُوا جُزُءَكُمْ إِنْ أَلْفَهُ أَهْلُ الْكُفْرِ
عَدَايَاهُمْ ۝١٠٥

إِذَا أَقْبَضْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ فِي مَا
وَقَعْتُمْ وَأَعَلَّ جُنُوبَكُمْ فَإِذَا
أَطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ
كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْفُورًا ۝١٠٣

وَلَا تَتَّبِعُوا فِي بَيْتِهِ الْقَوْمَ إِنْ تَكُونُوا
تِلْكَ الْأُمَمَ فَاِنَّهُمْ يَأْتُونَ كَمَا تَأْتُونَ
وَيَنْزِعُونَ مِنْ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝١٠٤

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْمَكِّيَّةَ بِالْحَقِّ لِصَحْحِهِ
بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرْنَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ

1 Бул аяттагы “момун адамдар үчүн” жана “өз убактысында” деген сөздөргө көңүл буру зарыл. Намаз момун (ыймандуу) адамдын ыйманы үчүн тараза сыяктуу. Эгер адамдын ыйманы таза болсо, намазы толук, сапаттуу болот. Ыйманы начар болсо намазы дагы эптемей болот. Намаз - ыймандуу кишилер үчүн, балакат жашына жеткен ар бир эркек-аялга “өз убактысында окулуучу парыз”.

кабарлары чындык болгон абалда) адамдар арасында Аллаһ көргөзгөн жол менен өкүм кылышың үчүн түшүрдүк. Жана сен кыянатчыга тарапкер болбогун!

لِّلْخَائِبِينَ خَصِيمًا ﴿٥١﴾

106. (Эгер сенден ката кеткен болсо) Аллаһтан кечирим сура. Албетте, Аллаһ Кечиримдүү, Мээримдүү.

وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٢﴾

107. Сен өздөрүнө кыянат (зулум) кылган (кылмышкер) адамдардын тарабында туруп талашпа. Аллаһ күнөө - кыянатты көп жасаган адамдарды сүйбөйт.

وَلَا تَجِدْ عَلَى الَّذِينَ يَخْتَلِفُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنْ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿٥٣﴾

108. (Күнөө, кыянатты көп жасагандар күнөө - кылмыштарын) адамдардан жашыра алышат, а бирок Аллаһтан жашыра алышпайт. Чынында, алар түндөсү жашынып алып, Аллаһка жакпаган сөздөрдү ойлонуп жатканда да Аллаһ (Өзүнүн илими менен) алардын жанында болот. Аллаһ алардын бардык иштерин Ороп алуучу.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّنُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَفْعَلُونَ مُحِيطًا ﴿٥٤﴾

109. О, силер (кыянатчыларга актоочу болгондор!) Бул дүйнө жашоосунда го, аларды актап талаштыңар. Ал эми, Кыямат Күнү аларды актап Аллаһ менен ким талаша алат?! Же болбосо, ким аларга таяныч боло алат?!¹

هَٰذَا نَوْمُ الْبَاقِيَةِ جَدَّائِهِمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَن يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمِنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٥﴾

110. Жана ким бир жаман (күнөө) иш кылса же өзүнө зулумдук кылып алса, кийин (артынан) Аллаһтан

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٦﴾

1 Эч ким! Анткени, Кыяматта аларга каршы өздөрүнүн денс мүчөлөрү да күбөлүккө өтөт. Аллаһтын периштелери жазып алган бардык кылмыштары ийне-жибине чейин ачылып турса ким аларды актай алмак эле?! Ошондуктан, пенде бул дүйнөдө азгыруучу напсинин жетегине жүрүп, күнөөгө батпасын! Напсиси аны бир күнөөгө баштаса “Эй, напсим! Өзүңдү токтот! Бул күнөөңүп ырахат-жыргалы тез эле өтүп кетет. Артынан кайгы-касыреттер, күнөөлөр, Кыяматтагы жазалар калат!» - десин.

кечирим сураса, Аллаһты
Кечиримдүү, Мээримдүү экенин
табат.

111. Ким бир күнөө иш жасаса (анын жазасы) өзүнө. Аллаһ - Билүүчү, Даанышман.
112. Кимде ким бир чоң күнөө же башка кылмыш ишин жасап, кийин аны бейкүнөө адамга тоңкосо, ал өз мойнуна доомат жана чоң күнөөнү илип алыштыр.
113. (О, Мухаммад!) эгер сага Аллаһтын пазилети жана ырайымы болбогондо алардан (кыянатчылардан) бир тайпа сени адаштырууга жан үрөп калышкан эле. Бирок, алар (сени эмес) өздөрүн гана адаштырышат жана сага эч кандай зыян жеткире алышпайт. Аллаһ сага (бардык нерселердин баян-илимин өз ичине камтыган) китеп - Кураанды жана Сүннөттү түшүрүп, билбеген нерселеринди билгизди. Аллаһтын сага (берген) пазилети улук.
114. Алардын (кыянатчылардын) көп отуруш-чогулуштарында жакшылык жок. Ал эми, садакага, жакшы үрп-адатка буюрган же адамдардын арасын оңдоо үчүн (чогулган адамдардын отуруштарында жакшылык болот). Жана ким ушуну (аталган жакшылыктарды) Аллаһтын ыраазычылыгын тилеген абалда жасаса, ал адамга жакында улуу сооп беребиз.

115. Жана кимде - ким, өзүнө
Туура Жол анык болгондон

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى
نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ
بَرِيئًا فَقَدْ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿١١٢﴾

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ
طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ
إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ
وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ
اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

* لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ
أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ أَصْلَاحٍ
بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

وَمَنْ يُضِلِّ الرُّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ

кийин, пайгамбарга (анын өкүмүнө) каршылык кылса жана момундардын жолунан башка жолго ээрчиге, аны тандаган жолунда жөн койбуз. Жана аны Тозокко жеткиребиз. Ал кандай жаман жай!

116. Албетте, Аллах (ибадатта жана ишенимде) Өзүнө шерик кошулуусун кечирбейт. Мындан башкасын Өзү каалаган пайдеси үчүн кечирет. Ким Аллахка ширк келтирген болсо, демек ал катуу адашыптыр!
117. Алар Аллахтан башка, аял жынысындагыларга дуба кылышат¹ жана өзүнүн сөзүнөн баш тартуучу шайтанга дуба кылышат.
118. Аллах ага (шайтанга) наалат-каргыш жаадырганда ал айткан: “Мен Сенин пенделериңдин арасынан тийиштүү насибимди алаармын.
119. Жана аларды жолдон адаштырып, куру кыялдарды жүрөктөрүнө салаармын. Жана алар менин буйругум менен малдарынын кулактарын кесишет² жана менпи гана буйругум менен Аллахтын жаратканын өзгөртүшөт!” Ким

أَلَمْ يَكُنْ لَّيْسَ سَبِيلَ الْمُؤْمِنِينَ تُولَّاهُ
مَا تَوَلَّاهُ وَنُصِّلَهُ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٦﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ، وَيَغْفِرُ
مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٧﴾

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْتَاوَان
يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٨﴾

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَا تَخِذْ مِنْ
عِبَادِيكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٩﴾

وَلَا تُصَلِّ لَهُمْ وَلَا تُمْسِكْ لَهُمْ
وَلَا تُقِيمْ لَهُمْ عَادَاتِ الْآلِقَةِ
وَلَا تُمْسِكْ لَهُمْ فَلْيَغْيِرْ خَلْقَ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ
اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ﴿١٢٠﴾

1 Араб мушриктери өз талап максаттарын сурагал “Лат”, “Манат”, “Узза” сыяктуу буттарын аял жынысындагылардын аты (жеңсхий род) менен атаган.

2 Шайтандын азгырыгынын бири – ырым-жырым кылып жаныбарлардын кулагын кесүү. Исламдан илгерки (жахилият) доорундагы араб мушриктери кол астындагы төөлөрүнөн кээ бирлерин бут-статуяларына арнап, алардын кулагын кесип, белгилүү кылып коюшкан. Алар аны иштетпей, союп да жебей баш коюшчу. Ар кандай себептер менеп, ырым-жырым кылып, кээ бир төөлөрдүн этин өздөрүнө арам кылып алышчу.

Аллахты коюп, шайтанды дос
- башчы кылып алса, ал анык
зыяндын зыянына түшүптүр!

120. (Шайтан) аларга убадаларды берет,
жүрөктөрүнө куру кыялдарды
салат. Шайтан аларга жалгандан
башка убада бербейт.

يَعِدُّهُمْ وَيُؤْتِمِرُ بِهِمْ وَمَا يَعِدُّهُمْ
الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾

121. Ошолордун (шайтанга ээрчиген-
дердин) жайы Тозок! Алар өздөрүн
андан куткаруучуну таппай (ал
жерде түбөлүк) калышат.

أُولَئِكَ مَاؤُنْهْمُ جَهَنَّمُ
وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَخِيصًا ﴿١٢١﴾

122. Ал эми, (Аллахка, периштелерге,
китептерге, пайгамбарларга,
Акырет күнүнө, тагдырдын
жакшы-жаманы Аллахтан
болушуна) ыйман келтирген жана
(ошол ыймандан жаралган) сооп
иштерди жасай турган адамдарды
Биз анда түбөлүк калуучу,
астынан дарыялар агып туруучу
бейиштерге киргизебиз. Бул –
Аллахтын акыйкат убадасы. Эч
кимдин сөзү Аллахтын сөзүндөй
чын эмес.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ
حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

123. (Тозоктон кутулуу) силердин да,
китеп ээлеринин да куру кыялдары
менен эле боло калбайт. Ал эми,
ким (кандай) күнөө иш жасаса,
ошонун гана жазасын алат. Жана
(жаза берилчү мезгилде) өзүнө
Аллахтан башка дос-жардамчы
таппай калат.

لَيْسَ بِأَمَانَةٍكُمْ وَلَا أَمَانِ أَهْلِ الْكِتَابِ
مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزِيهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا يُصَدِّقًا ﴿١٢٣﴾

124. Эркекпи же аялбы, кимде-ким
жакшы иштерди жасаса жана
ал ыймандуу болсо, (жасаган
иштеринин) кыпындайына да
зулум кылымбаган абалда Бейишке
киришет.¹

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ
ذَكَرٍ أُولَئِكَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَبْظَلُمُونَ تَفَرُّقًا ﴿١٢٤﴾

1 Ушул аят ислам аялдарды эч жогорку даражада баалаганына далил болот.

125. Аллаһтын Шариятын (бекем) кармап, ширктен таухидке бурулган абалда Ибрахимдин динине ээрчиген жана жүзүн (өзүн) Аллаһка толук моюн суңдурган адамдын дининен да жакшыраак дин туткан адам барбы? Аллаһ Ибрахимди (Өзүнө) дос туткан.

126. Жердеги жана асмандардагынын бардыгы Аллаһтын мүлкү. Аллаһ ар бир нерсени Ороп Алуучу¹.

127. (О, Мухаммад!) Сенден аялдар жөнүндө фатва (өкүм) сурашат. Айткын: “Аялдар жөнүндө силерге Аллаһ жана Китептеги жетим кыздар, алсыз-бечара (жетим) балдарга арнап окулган аяттар өкүм берет. (Жана силерди, сулуулугуна же байлыгына) кызыгып үйлөнүп алып, (кийин) аларга берилиши парыз кылынган махырды бербей койгон (жетим кыздардын укугун орундатууга) жана жетимдер үчүн адилет башчылык кылууга (буюрат). Кандай гана жакшылык кылсаңар да Аллаһ аны, албетте, Билүүчү.

128. Эгер бир аял күйөөсүнүн өзүнө көңүлсүздүгүнөн жана таштап кетүүсүнөн корксо, эрди-катын экөөсү (аялдын демилгеси менен) бир келишимге келүүсүндө күнөө жок. Келишим жакшы нерсе. Жана жүрөктөр кызганычка даяр турат. Эгер жакшылык кылсаңар

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَشْرَكَ وَجْهَهُ لِلَّهِ
وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿١٢٦﴾

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ
يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا عَلَيَّ عَلَيْكُمْ فِي
الْكِتَابِ فِي يَسْعَى النِّسَاءِ الَّتِي
لَا تُولَدُهُنَّ مَا كَتَبَ لَهُنَّ وَزَوَّجْنَهُنَّ أَنْ
تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنْ
تَقُومُوا لِلنِّسَاءِ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ
خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِدَعْوِهِمْ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

وَإِنْ أَمْرًا كَخِفَاتٍ مِنْ بَيْنِهِمَا لَشُؤْرًا أَوْ
إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا
بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ
وَأُخْضِرْتُ الْأَفْئُسَ الشَّخْخَ وَإِنْ نَحْسَبُوا
وَيَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ

1 “Ороп алуучу” деген сөздүн мааниси: Аллаһтын илими бардык маалыматтарды, Аллаһтын угуусу бардык кабарларды өзүнө камтыйт, Аллаһтын каалоо-кудурети бар болгондун баарына таасирдүү, ырайымы жана каары бардык жаралгандарга жетүүчү дегенди түшүндүрөт.

жана Аллаһтан корксоңор, Аллаһ бардык ишиңерден кабардар.

حَسْبُكَ

129. (О, эркектер!) Канчалык умтулсаңар да, аялдар арасында адилет кылууга кудуретиңер жетпейт. Бирок, (жүрөгүңөр умтулганына) берилип албагыла жана (коңулсүз болгонуңарды) күйөөсү таштап кеткен аял сыяктуу таштап койбогула. Эгер араны оңдосоңор жана такыба кылсаңар, Албетте, Аллаһ Кечиримдүү, Мээримдүү.

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوا كَ الْمَعْلُومَةِ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا

130. Эгер (эрди-катын) ажырашып кетчү болсо, Аллаһ алардын ар бирин Өзүнүн Кеңдиги (пазилети) менен беймуктаж кылат. Жана Аллаһ пазилети Кең, Даанышман Зат.¹

وَإِنْ يَتَرَكَ الْغَنَى اللَّهُ كُلاً مِنْ سَمِيْعَةٍ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا

131. Асмандардагы жана Жердеги бардык нерселер Аллаһтын мүлкү. (О, момундар) Биз силерге да, силерден мурун китеп берилген элдерге да “Аллаһтан корккула” деп буюрганбыз. Эгер каапыр болсоңор (билип алгыла), асмандардагы жана Жердеги бардык нерселер Аллаһтын мүлкү! Аллаһ Беймуктаж жана Макталган!

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ فَإِنْ أَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا

132. Асмандардагы жана жердеги бардык нерселер Аллаһка таандык. (Бардыгы Аллаһка таянат) жана Аллаһ жетиштүү Сактоочу.²

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

1 Жогоруда Аллаһ өз Даанышмандыгы менен үй-бүлөнүн бүтүндүгүн, тынчтыгын кепилдей турган эреже-мыйзамдарды көргөздү. Эрди-катын аларды сактап тутунуу булатса го, жакшы. Ал эми бир себеп менен ыгымак бузулуп, эки тарап элдешкис болуп калса, айласыздан ажырашууга туура келет. Ажырашуу - трагедия. Бирок, жашоо токтоп калбайт. Аллаһтын ырайым-даргөйү кенен. Анысына да мунусуна да дагы бир жерден бак буюруп, беймуктаж кылып конуу Ал үчүн оңой эле.

2 Аллаһ, Аллаһ болгону үчүн ошончолук чексиз, кенен ааламдарды сактап (Вакийл)

133. О, адамдар! Эгер кааласа (Аллаһ) силерди (дүйнөдөн) кетирип, ордуңарга башкаларды алып келет. Аллаһ буга Кудуреттүү.¹

134. Ким дүйнө сообун кааласа... Дүйнөнүн да, Акыреттин да сообу Аллаһтын алдында. Аллаһ Угуучу, Көрүүчү.

135. О, ыйман келтирген адамдар! Адилеттүүлүктү бекем кармоочу жана өзүңөрдүн, ата-энеңердин, тууган-уругуңардын зыянына болсо да (жана) ал бай же кембагал болсо да, Аллаһ үчүн, туура күбөлүккө өтүүчү болгула. Аларга (силерден көрө) Аллаһ жакыныраак. (Ошондуктан) Адилет кылуу(дан четтеп), өз кызыкчылыгыңарга берилип кетпегиле. Эгер (чындыкты) бура сүйлөп, адилеттен жүз бурчу болсоңор, (билип койгула) Аллаһ силердин бардык ишиңерден Кабардар!

136. О, ыйман келтиргендер! Аллаһка, Анын пайгамбарына, (ошол) пайгамбарына түшүргөн Китепке андан мурун түшүргөн (бардык ыйык) китепке ыйман келтиргиле. Кимде-ким Аллаһка, анын периштелерине, китептерине, пайгамбарларына жана Акырет күнүнө ыйман келтирбесе, анын катуу адашканы.

إِنْ يَشَاءُ يُدْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ^١ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابٌ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَقْرَبُوا بِالْقِسْطِ شَهَادَتَكُمْ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىَّ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَدُلُّوا أَوْ تَعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَيَأْتِمِرْ بِالْآخِرَةِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

болуп турат. Ал эми бул үчүн чексиз илим, чексиз кудурет, чексиз даанышмандык зарыл. Аллаһтан башка эч кимде жана эч бир нерседе мындай сыпаттар табылбайт.

1 Аллаһка кулчулук кылбасаңар, кимге кулчулук кыласыңар, эй адамдар?! Эгер Ал кааласа, силерди коз ачып жумгуча жер менен жексен кылып коюуга Кудуреттүү! Бирок, Ал бизге мөөнөт берип атат. Ойлонсун деп, Өзүмө кайтсын деп...

137. Чынында, ыйман келтиргенден кийин каапыр болгон, кийин дагы ыйман келтирген, андан кийин дагы каапыр болуп, каапырчылыгын күчөткөн адамдарды Аллаһ кечирбейт жана Туура Жолго баштабайт.¹

138. (О, Мухаммад! момундарды таштап, каапырларды дос кылып алган) мунафыктарга жан сыздаткан азап жөнүндө “кушкабар” бер.

139. Ыймандууларды таштап, каапырларды дос тутуп алгандар алардан күч-кубат сурап жатышабы?! Бардык күч-кудурет Аллаһтын алдында го!

140. (О, момундар!) Аллаһ силерге Китепте “Эгер Аллаһтын аяттарына каршы сөз айтып же аны шылдың кылынып турганын уксаңар, качан башка сөзгө өтмөйүнчө алар менен отурбагыла!” - деген өкүмдү түшүргөн. (Эгер алар менен бирге отура берген болсоңор) анда, силер дагы ошолордун бири экенсиңер. Албетте, Аллаһ (силерге окшогон) эки жүздүү мунафыктардын бардыгын каапырлар менен кошуп тозокко чогултат.

141. Алар (мунафыктар) силерди аңдып турушат. Эгер (согушта) силерге Аллаһ тарабынан жеңиш болуп калса (силерге жагынуу

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَادُوا لَكُمْ آلُ مَكِّيَ اللَّهُ يُغَيِّرُ لَهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

بَشِيرَ الْمُتَّقِينَ بِأَنَّهُمْ عَذَابُ الْعَسَا ﴿١٣٨﴾

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَقْرَبًا مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلْيَسَ عِنْدَ اللَّهِ عَذَابٌ لِلْعَوْدَةِ ﴿١٣٩﴾ فَإِنَّ الْعَوْدَةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكَ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيَسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَعْدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ تَخْرُجُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ؕ إِنَّكُمْ إِذَا يَنْتَهَكُوا حَدِيدَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٤١﴾ وَإِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُتَّقِينَ ﴿١٤٢﴾ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٣﴾

الَّذِينَ يَرْتَضَوْنَ بِكُمْ ءَالَكُمْ إِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ

1 Анткени, эми андай туруксуз адамдан үмүт калбайт. Башка аяттарда Аллаһ андай адамдар жөнүндө: “Өздөрү адашышты эле, анан Аллаһ алардын жүрөктөрүн адаштырып койду”, жана: “Биз алардын акыл-жүрөктөрүн биринчи жолу ыйман келтирбегендей кылып койобуз” - деген.

жана олжодон бир нерсе алуу үчүн): “Биз силер менен бирге эмес белек?” - дешет. Ал эми, каапырларга (жеңиштен) бир үлүш буюруп калса (аларга): “Биз силерге жардам берип, момундардан коргободук беле?” - дешет. Аллаһ Кыяматта силердин араңарда Өзү өкүм кылат (кимдин-ким эксинин билгизет) жана Аллаһ эч качан каапырлар үчүн (момундарды толук басып алуусуна) жол бербейт.

142. Мунафыктар (өздөрүнчө) Аллаһты алдамакчы болушат. Бирок, Аллаһ өздөрүн «алдап» койот.¹ Жана эгер намазга турчу болушса, жалкоолонуп турушат. Элдин көзүнө көрүнүү үчүн (гана ибадат кылышат). Аллаһты өтө аз эскеришет.

143. Алар мунун (каапырлар менен момундардын) арасында олкусолку болуп, же аларга кошула албай, же буларга кошула албай турушат. (О, Мухаммад!) Аллаһ кимди адаштырып койсо, сен ага Туура Жол таба албайсың.

144. О, момундар! Ыймандууларды таштап, каапырларды дос тутпагыла. Эмне, өзүңөрдүн зыяңыңарга Аллаһ үчүн (силерди азаптоосуна) анык далил кылып берүүнү каалайсыңарбы?

كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قُلُوا أَلَمْ
نَسْخُرْكُمْ عَلَيْكُمْ وَنَمْسِكْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ
اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ١٤٢

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ
خَدِيعُهُمْ قَدْ قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُتَّي سَاءَ
بِرَأْيِهِمُ النَّاسُ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ١٤٣

مُذَبِّحِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى
هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ١٤٤

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ
أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَمْرٌ يَدْعُونَ أَنْ
تَجْعَلُوهُ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا شَيْئًا ١٤٥

1 Аллаһтын мунафыктарды алдашы төмөндөгүчө болот: Кыяматта оор абалда, кыйналып, караңгылыктын койнуна калганда момундарга каран “Нурундан бир аз алачы” дешет. Ошондо аларга “Нурун алуу үчүн момундардын артынан жүргүлө” деп айтылат. Сүйүнүп, кубанып ээрчип жөнөшкөндө, калыстан алдыларына дубал тосулуп калат... Алардын бул алданган, маскаралуу абалы, бул дүйнөдө Аллаһты жана момундарды алдаганга аракет кылгандарынын жазасы эле.

145. Албетте, мунафыктар Тозоктун эч төмөн жеринде болушат. Жана сен аларга эч бир жардамчы таба албайсың.

146. Ал эми, тообо кылып, өздөрүн(үн ичи-тышын) оңдоп, Аллаһка жалбарышса жана дин-ибадаттарын Аллаһ(тын ыраазылыгы) үчүн калыс кылышса, андайлар (дүйнө-акыретте) момундар менен бирге болушат. Аллаһ момундарга тез арада улук соопторду берет.

147. Эгер ыйман келтирип, шүтүр кылсаңар, Аллаһ силерди эмне үчүн азапка салат?! Аллаһ шүтүр кылуучу,¹ Билүүчү.

148. Аллаһ (ар кандай) жаман сөздүн ашкере айтылуусун сүйбөйт. Бир гана зулум көргөн адамдар үчүн (заалымды каргап, тескери дуба кылуулары) мүмкүн. Аллаһ Угуучу, Билүүчү.

149. Эгер жакшылыкты (ал сөзбү, ишши, ичкиби, сырткыбы, парызбы, же башкабы) ашкере же жашыруун кылсаңар же жамандыкты кечирсеңер, (билип алгыла) Аллаһ дагы Кечиримдүү, Кудуреттүү.

150. Аллаһка жана анын пайгамбарларына каапыр болгондор, Аллаһ менен пайгамбарларынын арасын ажыратууну каалап, “Кээ бирөөнө ишенип, кээ бирөөсүнө

إِنَّ الْمُتَفِقِينَ فِي الدِّينِ وَالْأَسْقَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ يَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأُصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاحِكًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

﴿لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَن ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾﴾

إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ يُخَفَّوْهُ أَوْ يُنْفِقُوهُ أَوْ تَفْعَلُوا مَن سَوَاءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُقَرِّبُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُوا نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾

1 “Шүтүр” - бул эгер пенде тарабынан болсо, Аллаһ берген нээматтарды сезип, ошол нээмат ээсине мактоо айтып, ибадат кылуу. Эгер Аллаһ тарабынан болсо, пенденин кылган соопторун текке кетирбей, сыйлык берүү.

ишенбейбиз” дей тургандар
жана арсар жолду карманууну
каалагандар...

151. Ошолор гана чыныгы каапырлар.
Жана Биз каапырларга кор
кылуучу азапты даярдап
койгонбуз.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾

152. Аллахка жана Анын (бардык)
пайгамбарларына ыйман келтирген
жана алардан эч бирөөсүнүн
арасын бөлбөгөн адамдарга Биз
жакында (тишелүү) соопторун
бсребиз. Аллах – Кечиримдүү,
Мээримдүү.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَرُسُلِهِمْ وَلَمْ يُفَرِّقُوا
بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ
يُؤْتِيهِمْ أَجْرُهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾

153. (О, Мухаммад!) Китеп ээлери
(яхудийлер) сенден аларга Китепти
(Кураанды) асмандан (толук
бойдон) түшүрүп беришинди
сурашат.¹ Алар Мусадан мындан
да чоңураак нерсени сурап:
“Бизге Аллаһты анык көргөзөсүң”
дешкен. Кийин, (ушул)
зулумдуктары себептүү аларды
чагылган урган. Андан соң алар,
өздөрүнө анык далилдер келсе да,
музоону кудай кылып алышты.
Биз муну кечирдик. Жана Мусага
анык далилдерди (мыйзамдарды)
бердик.

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُخِزَلَ عَلَيْهِمْ
كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ
مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ أَرَأَيْتُمُ اللَّهَ جَهَنَّمُ وَأَخَذَتْهُمْ
الْصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ أَخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ أَلْبَيْتُهُمْ فَتَعْتَبُوا عَنْ
ذَلِكَ وَءَاتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾

154. Биз алардын ант-убадасын алуу
үчүн баштарына Тур тоосун
көтөрдүк.² Жана аларга: “Бул

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ
ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا

1 Кураани Карим башка ыйык китептерден айырмаланып, коомдогу окуяларга байланыштуу бөлүк-бөлүк болуп түшүрүлгөн. Башка китептер, маселен Тоорат менен Инжил бир бүтүн, толук абалда түшкөн. Амаддуу, айлакер яхудийлер Мухаммад саллалаху алайхи ва салламды сынап, жана уяткарыш үчүн ошол суроону беришкен.

2 Адашкан Кадияния, Ахмадия (Ияхория) жамааттары жана алардын Мирзо Гулам Ахмад, Нуруддин, Мухаммад Али сыяктуу жетекчилери Кураани Карим аяттарын

(шаар) дарбазасынан баш ийип киргиле” дедик. Жана “Алтынчы күндө чектен чыкпагыла” - деп, алардан катуу ант-убада алдык.

155. Анан, ант-убадаларын бузганы, Аллаһтын аяттарып четке какканы, пайгамбарларды кыянаттык менен өлтүргөнү жана (акыйкатты кабыл алууга чакырылганда) “Жүрөктөрүбүз кулпуланган” дегени себептүү (Биз аларды азапка жолуктурдук). Жок, андай (жүрөктөрү кулпуланган) эмес, тескерисинче, өздөрүнүн каапырчылыгы себептүү жүрөктөрүн Аллаһ мөөрлөп койгон. Демек, азганаасынан башкалары ыйман келтиришпейт.

156. Жана да каапырлыктары: (абийирдүү) Марям (кыз)га (“сойкусун”деп) чоң доомат сүйлөгөнү үчүн.

157. Жана Аллаһтын пайгамбары Ыйса – Масих бин Марямды “Биз өлтүргөнбүз” - деген сөздөрү себептүү, (Биз аларды азап-каргышка жолуктурганбыз). Алар аны (Ыйсаны) өлтүрүшкөн да эмес, асышкан да эмес. Бирок, алар үчүн (башка бирөө) ага окшотуп коюлган. Ал жөнүндө талашып-тартышкандар ал (анын өлгөнү) жөнүндө шек-күмөндө болушат. Аларда божомолго зорчигенден башка эч бир илим жок. Чынында, алар аны анык өлтүргөн эмес.

فِي السَّبْتِ وَآخِذًا بِمِيثَاقِهِمْ عَلِيمًا ﴿١٥٥﴾

فِيمَا أَنْقَضْنَاهُمْ مِيثَاقَهُمْ وَكَفَرْنَا بِهِمْ بَعَثْنَا إِلَهُهُمُ الْآيَاتِ بِغَيْرِ كَيْفٍ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٦﴾

وَكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٧﴾

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٨﴾

бурмалап тафсир жазышкан. Ошол тафсирлеринде «Алардын үстүнө Тур тоосун котордук» деген аятты бурмалашып, «Аллаһ Тур тоосун которгон эмес, жухудийлер Тур тоосунун этегинде жашаганы үчүн гана Аллаһ Таала ушундай деген» дешет.

158. Тескерисинче, аны Аллаһ Озүне көтөрүп алган. Аллаһ Кудуреттүү, Даанышман.

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

159. Китеп ээлеринин бардыгы (яхудийлери да христиандары да) ага өлүмүнөн бир аз мурун ыйман келтиришет. Жана Кыямат Күндө болсо, ал (Ыйса) алардын (өзү жөнүндө жалган ишенимде болгондордун) зыянына күбөлүк берет.¹

وَأَن مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِمْ وَهُوَ إِلَى الْعِمْيَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

160. Биз яхудийлерге, заалым болгону, көп адамдарды Аллаһтын Жолунан тоскону себептүү (мурда) аларга адал болгон (кээ бир) таза-пакиза тамактарды арам кылдык.

فَيُطْلَمُ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَّهُمْ وَبَصَدَّ هُمُ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ كَبِيرًا ﴿١٦٠﴾

161. Жана сүткорлукту – андан кайтарылганына карабай – алганы, ошондой эле, адамдардын мал-мүлкүн арам жолдор менен жегени себептүү (мурда аларга адал болгон кээ бир таза-пакиза тамактарды арам кылдык). Жана алардын арасынан каапыр болгондоруна жан сыздаткан азапты даярдап койдук.

وَأَخَذْنَاهُم بِالْأَنفِ وَأَقَدْنَاهُمُوهَا عَنْهُ وَأَصْلَحْنَاهُمْ أَقْوَالِ النَّاسِ بِالْأَيْدِي وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

162. Бирок, (о, Мухаммад!) китеп ээлеринин арасынан илимде терең

لَيْكِلِ الرَّسُوحُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ

1 Бул аятка эки түрлүү тафсир айтылат: 1. Китеп ээлеринин бардыгы өздөрүнүн өлүмүнө бир аз калып, жан алкымына келгенде Ыйсага "Албетте, Ыйса Аллаһтын пендеси (кулу) жана Пайгамбары болгон. Кудай да болгон эмес, Кудайдын баласы да болгон эмес" деп, туура ыйман келтиришет. Бирок, анда кеч болуп калат. Жан алкымга келгендеги ыйман эсепке алынбайт. 2. Кыяматка жакын калганда Ыйса-Аллаһтын буйругу менен - жер бетине түшүп, Дажжалды өлтүрөт. Мухаммад саллаллоху алайхи ва салтамдын динин жер жүзүнө жайылтып, исламдык бийлик орнотот. Ал өз оозу менен өзүнүн Кудай эмес экенин, Мухаммад саллаллоху алайхи ва салтамдын ак Пайгамбар экенин) айткандан кийин табигый өлүм менен өлөт. Чындыкты Ыйсанын өз оозунан уккан "Китеп ээлери Ыйсага өлүмүнөн бир аз мурун ыйман келтиришет". Жер бетинде "Ыйса Кудай эмес. Аллаһтын кулу жана элчиси" деп ыйман келтирбеген бир да яхудий же христиан калбайт.

болгондору жана сага түшүрүлгөн нерсеге (Кураанга), сенден мурун түшүрүлгөн китептерге ишенген момундары, (айрыкча) намазды (толук-түтөл) окугандары, зекетти бергендери жана Аллахка, Акырет Күнүнө ыйман келтиргендери бар. Ошолорго биз жакында үлкөн сооп-сыйлык беребиз.

163. Чынында, Биз Нухка жана андан кийинки пайгамбарларга вахий жибергенибиз сыяктуу сага да вахий жибердик. Жана Биз Ибрахимге, Ысмайылга, Исхакка, Якубга жана андан тараган (пайгамбар) урпактарга, Ыйсага, Айюбга, Юнуска, Харунга жана Сулайманга вахий жибергенбиз. Ошондой эле, Даудка Забур (китептерин) бергенбиз.
164. Биз сага кээ бир пайгамбарлар жөнүндө мындан мурун икая кылып бердик жана кээ бир пайгамбарлар жөнүндө икая кылып бербедик.¹ Жана Аллах Мусага сүйлөдү.
165. (Кыяматта) адамдардын колунда Аллахка каршы далил болуп калбаш үчүн (Биз) (ыйман келтиргендерге) Бейиштен сүйүнчү кабар берүүчү жана (каапыр болгондорду) тозок менен коркутуучу пайгамбарларды

يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
وَالْمُؤْمِنِينَ الصَّالِحِينَ وَالْمُؤْمِنُونَ الزَّكَاةَ
وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٦﴾

* إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ
وَالْحُصَيْنِ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ
وَأِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَنبَأْنَا دَاوُدَ زُكْرًا
وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآدَمَ مَا نَشَاءُ لِمَنْ نَزْنِيهِ

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ
مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿٣٧﴾

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ إِنَّمَا يَكُونُ
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ
عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٣٨﴾

1 Демек, Аллах бизге Кураанда икая кылып бербеген дагы көп Пайгамбарлар өткөн. Алардын так эсебин Аллаһтан башка эч ким билбейт. Дагы башка бир аятта айтылышы боюнча жер бетинде Аллаһтын Пайгамбары кабар жеткирбеген бир дагы эл - улут жок экен. Албетте, Аллах эскертпей туруп азаптабай турган адилеттүү Зат. Эгер Пайгамбар жибербесе, Кыяматта акыйкат жетпеген элдер: "О, Аллах, эмне үчүн сен адилеттүү болуп туруп, бизди эскертпей эле азапка салган атасың!" деп Аллахка каршы далил айтышмак.

(бардык элдерге жибергенбиз).
Аллаһ Кудуреттүү, Даанышман.

166. Бирок, (о, Мухаммад!) сага
(асмандан) түшүргөн нерсеге
Аллаһ күбөлүк берет. Аны Аллаһ
Өз илими менен түшүргөн.
Дагы (сага түшүрүлгөн нерсеге)
периштелер да күбөлүк берип
жатышат. Аллаһ жетиштүү Күбө!

167. Албетте, каапыр болгон жана
адамдарды Аллаһтын жолунан
тоскондор эң катуу адашкан
кишилер.¹

168. Каапыр болгон жана зулум кылган
адамдардын күнөөлөрүн Аллаһ
кечирбейт жана аларды Туура
Жолго да баштабайт.

169. Баштаса да, анда түбөлүк калып
кесте турган Тозоктун жолуна
баштайт. Бул Аллаһка жеңил.

170. О, адамдар! Пайгамбар силерге
акыйкатты Раббинерден алып
келди, эми ага ыйман келтиргиле
– өзүңөргө жакшы болот. Эгер
каапыр болсоңор, (мындан
Аллаһка эч кандай зыян жок.
Анткени,) асмандардагы жана
Жердеги бардык нерселер
Аллаһтын мүлкү. Аллаһ - Билүүчү,
Даанышман.

171. О, китеп ээлери! Диниңерде чектен
чыкпагыла жана Аллаһ жөнүндө
чындыктан башканы сүйлөбөгүлө.
Албетте, Марямдын уулу Ыйса-
Масих, Аллаһтын Марям(кыз)га

لَٰكِنَّا أَنشَأْنَاهُ إِنَّمَا آتَيْنَاكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَفَوَّضْنَا إِلَيْكَ أَمْرَنَا
وَالْحِكْمَةَ إِنَّمَا آتَيْنَاكَ وَفَوَّضْنَا إِلَيْكَ أَمْرَنَا
شَهِيدًا ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَٰكِنَّا إِنَّمَا
يُغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَلَا يَتَذَكَّرُ لَهُمْ طَرِيقًا ۝

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ۝

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرُّسُولُ بِالْحَقِّ مِن
رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَّكُمْ فَإِن
تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ مَافِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ
وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْلَ الْأَلْحَىٰ إِنَّمَا
الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رُسُولُ اللَّهِ

1 Алардын эң катуу адашканынын себеби, алар эки күнөөнүн башын кошкон күнөөлүүдөр: 1) Өздөрүнүн каапырчылыгы. 2) Башкаларды акыйкаттан тоскондугу.

таштаган (сүйлөгөн) Сөзү жана
Өзү тарабынан берилген Руху.¹
Эми, Аллахка, Анын элчилеринс
ыйман келтиргиле жана (Аллах)
үчөө дебегиле.² (Бул ишенимден)
токтогула – өзүнөргө жакшы
болот. Албетте, Аллах, баласы
(жана шериги) бар болуудан Аруу-
Таза жалгыз Кудай! Асмандардагы
жана жердеги бардык нерселер
Анын мүлкү. Жетекчилик
жаатынан Аллах жетиштүү.

172. Аллахка кул болуудан Ыйса
дагы, (ал гана эмес) Аллахка
жакын периштелер дагы эч качан
арданышпайт. Кимде-ким Аллахка
кулчулук (ибадат) кылуудан
арданса жана текеберленсе,
алардын бардыгын (жазалоо үчүн)
Аллах Өзүнө чогултат.

173. Ал эми, (Аллахка таза) ыйман
келтирип, жакшы амалдарды
(Аллахтын буйруктарын) аткарган
адамдарга Аллах соопторун
толуктап берет жана Өзүнүн
пазилетинен да кошумча кылат.
Эми, (баягы) ардангандар менен
текеберленгендерди болсо, жан
сыздаткан азапка салат. Алар
өздөрүнө Аллахтан башка дос да,
жардамчы да таппай калышат.

وَكَلِمَةُ رَبِّ الْقَهْنِ إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحُ قِبْتِ
فَتَأْتِيهَا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ. وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ
أَنَّهُمْ أَحْتَرَا الْقَهْرَ إِنَّ اللَّهَ إِلَهُ وَحْدٌ
مُسْتَحْتَدٌ. وَأَن يَكُونَ لَهُمُ الْكَلِمَةُ مَا
السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
وَكِيلًا ﴿١٧٣﴾

لَن يَسْتَكْفِيَ السَّيِّعُ أَن يَكُونَ عَبْدًا
لِّلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَن
يَسْتَكْفِفْ عَن عِبَادِيهِ. وَيَسْتَكْفِفْ
فَسَيَحْشُرُهُمُ إِلَهُ جَمِيعًا ﴿١٧٤﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَتَعِمُوا الصَّلَاةَ
فِي بُيُوتِهِمْ أَجُوزُهُمْ وَتَزِيدُهُمْ مِّن
فَضْلِهِ. وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَكْفَرُوا
وَأَسْتَكْفَرُوا فَيَعَذِّبُهُمُ عَذَابًا أَلِيمًا
وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا
وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٥﴾

1 Аллах Таала Марям кызга Жебирейил периштени жиберген жана ал анын жакасынан
үйлөгөн (дем урган). Ошол дем Аллахтын “бол!” деген сөзүнөн улам, Марямдын
жатышында жаңдуу түйүлдүккө айланган. Ал эми, дүйнодогу бардык адамдардын
жаны, Ыйсаныкы да Аллах тарабынан берилген Рух болуп саналат. Демек, бул
окуяда Ыйсаны кудай кылып алууга негиз боло турган эч кандай негиз же себеп
жок.

2 Христиандардан бир жамаат “Кудай үчөө: Аллах, Ыйса жана Ыйык рух” дешсе, дагы
башка бир жамааты: “Кудай - бул Аллах, Ыйса жана Марямдан турган үчилтик” деп
ишенишет.

174. (О, адамдар) Силерге Раббинер тарабынан анык далилдер келди жана Биз силерге анык Нурду (Улук Кураанды) түшүрдүк.
175. Ал эми, Аллаһка ыйман келтирип, Ага (гана) жалбарган адамдарды Аллаһ Өз ырайымы жана пазилетинин астына алып, Өзүнө карай Туура Жолго багыттайт.
176. (О, Мухаммад!) Сенден фатва сурашат. Айткын: “Аллаһ силерге «калала»¹ жөнүндө фатва (өкүм) берет: Эгер бир киши өлсө, анын (өз) баласы жок болсо, бирок эжеси (же сиңдиси) болсо, ал аялга (агасы) калтырган мурас мүлктүн жарымы тиет. Ал эми, эгер эжесинин (же сиңдисинин) балдары болбосо, (жана ал агасынан мурун өлсө) анда агасы (бардык мүлкүнө) мураскор болуп калат. Эгер эжеси экөө болсо, ал (жалгыз киши) калтырган мурастан (экөөнө) үчтөн бири тиет. Эгер (мураскорлор) эркек-аял бир туугандары болсо, бир эркек үчүн экиден аялдын үлүшү тиет. Силерди адашып кетпесин деп Аллаһ Өзүнүн өкүмдөрүн баян кылат. Аллаһ ар нерсени Билүүчү.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ
وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ فُورَانًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَأَعْتَصَمُوا بِهِ
فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٧٥﴾

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ
إِنْ أَمَرُوا أَهْلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ
فَلَهَا يَصِفُ مَاتَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ
لَهَا وَلَدٌ إِنْ كَانَتَا أُخْتَيْنِ فَلَهُمَا النِّسْفَانِ
وَمِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً
فِلِلَّذَكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
أَنْ تَقْضُوا أَلْفَ اللَّهِ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلَيْهِ ﴿١٧٦﴾

1 Калала – бала-чакасы да, ата-энеси да жок жалгыз киши

5 «Маида» сүрөсү¹

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. О, ыйман келтиргендер!
Убадаңарды аткаргыла!
Силерге (томондо) окуп бериле
тургандарынан башка бардык
жандыктар адал кылынды.
(Силерге) Ихрамда² болуп турган
абалыңарда аң уулоо адал эмес.
Аллаһ Өзү каалагандай өкүм
кылат.
2. О, ыйман келтиргендер! Аллах
арам кылган нерселерди,
“шахрул харам” айларын(да
кан тогүүнү), Аллахка арналган
белек жаныбарларды (өлтүрүүнү
жана уурдоону), ошондой эле,
(таанылып турушу үчүн) алардын
мойнуна асылган мончокторду³
(үзүүнү) жана Раббисинин пазилет,
ыразычылыгын тилеп, Байгул-
Харамды көздөй жолго чыккан
кишилерди (өлтүрүүнү) өзүңөргө
адал кылып албагыла! Ал эми,
качан ихрамдан чыксаңар ан
уулай бергиле. (Силерге зулум
кылган) бир (мусулман) коомду
жаман көрүшүңөр, аларды

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ
بِهَيْمَةِ الْأَعْتَرِ إِلَّا مَا بَيْنَ يَدَيْكُمْ عَنْ مِجْلَى
الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحِلُّوا سَعْتِ اللَّهِ
وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ
وَلَا مَا آمَنَ النَّيِّتِ الْخَرَامَ يَتَّبِعُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ
وَرِضْوَانًا وَقَدْ احْلَلْتُمْ فَأَصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمُكُمْ
مَنْتَنَ قَوْمٍ أَنْ صَدَّوْكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوُزْ أَعْلَى الْبَيْرِ وَالشَّجْوَى
وَلَا تَعَاوُزْ أَعْلَى الْإِشْمِ وَالْعُدُونِ وَأَنْتُمْ
أَلْفَافٌ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

1 Мединда түшкөн. 120 аяттан турат. «Маиданын» мааниси «Дасторкон».

2 “Ихрам” деп, ушул аталыштагы атайы даярдалган матаага оронуп, Кааба зыяратып (ажы же умра) ниет кылып чыккан адамдын абалына айтылат. Ал киши качан ниет кылган ибадаттарын аткарып бүтмөйүнчө “ихрамда” болот жана ал кишиге кээ бир белгилүү нерселер менен бирге аң уулоого да уруксат берилбейт.

3 Пайгамбарыбыз ажылык мезгилинде курмандык үчүн айдап бара жаткан төөлөрүнүн мойнуна кээ бир нерселерди мончок кылып асып койгон. Бул алардын башка жаныбарлардан айырмаланып туруусу жана урматталуусу үчүн ишарат-белги эле. Демек, курмандык жандыктын мойнуна мончок тагуу – сүннөт.

Масжид - Аль-Харамга киргизбей коюуга жана аларга душмандык кылууга силерди мажбурлабасын. Жакшылык жана такыбаа иштерде бири-бириңерге жардам бергиле. Душманчылык жана күнөө иштерде бири-бириңерге жардам бербегиле. Аллаһтан корккула! Аллаһтын азабы катуу!

3. Силерге өлүмтүк (тарп), (мууздамган учурда атырылган) кан, доңуздуң (чочконуң) эти, Аллаһтан башканын атын атап союлган жандыктын эти, муунуп өлгөн, урунуп (соккудан) өлгөн, бийиктиктен кулаң өлгөн, сүзүшүп өлгөн жана жырткычтар тиштеп-тыгып¹ өлтүргөн айбандардын эттери арам кылынды. Ал эми мууздап алганыңар арам эмес.² Дагы буттарга (мазарларга) арнап союлган жандыктын эти жана «азлам»³ менен пал ачууңар арам кылынды. Бул ишиңер (Аллаһ арам кылганды жасапыңар) – бузукулук. Мына бүтүн (Макка фатх болгондон кийин) силерди диниңерден (кайтаруудан)

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِزْيَرِ وَمَا أَهْلَ
بَعَثَ اللَّهُ بِهِمْ وَأَلْمَتْ حَقَّةً وَالْمَوْفُودَةَ وَالْمَعْرُودَةَ
وَالنَّطِيلَةَ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ
وَمَا ذَبَحَ عَلَى النَّصْبِ أَنْ تَسْقِيَهُمْ إِلَّا الْأَرْزَاقَ
ذَلِكَ فَتَنُ الْيَوْمَ يَجْسُ الْذِينَ كَفَرُوا مِنْ
يَدَيْكُمْ فَلَا تَحْشَرُوهُمْ وَلَا تَحْشَرُوا الْيَوْمَ أَكُنْتُمْ
لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَنَضِيتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا قَدْ أَضْطَرَّ فِي مَخْصَصَةٍ
غَيْرِ مُتَجَانِبٍ لِأَسْمِ فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ

- 1 «Тыгып» деген сөз жырткыч куштарга тиешелүү.
- 2 Өлүмтүктөрдүн арасынан чегиртке менен балыктын тарпы арам эмес. Мууздаганда адал болуунун шарты, мусулман адам “бисмиллаһи Аллоху Акбар” деп мууздашы керек. Жогоруда айтылгандай кырсыктарга кабылган айбандардын жаны чыга электе мууздашы керек.
- 3 Исламдан мурунку (жахилия) доорунда, мушрик арабдар бир ишке киришээрден мурда, экиленип калчу болсо, “азлам” деп аталган пал ачуу өнөрлөрүнөн пайдаланышчу. “Азлам” – бул, биринче “жасайсың”, экинчисине “жасабайсың”, деп жазылып, үчүнчүсүндө жазуусу жок болгон үч таякча. Ал таякчалар бир торбонун ичине салынган болуп, жанагы киши аларды аралаштырып, бирөөсүн тандаган. Эгер “жасайсың” чыкса - жасаган. “Жасабайсың” чыкса - кайткан. Ал эми жазуусу жого чыкса кайра салып, эки жазуу барынан бирөөсү чыкмайынча аралаштыра берген. Бул аят пал ачуунун бардык түрлөрүнүн арам экенине далил болот.

каапырлардын үмүтү үзүлдү.
Эми алардан коркпогула. Менден
гана корккула! Мына бүгүн Мен
силерге диниңерди толук кылып,
нээмат-жакшылыктарымды
бирин калтырбай берип, силерге
Исламдын гана дин болушун
кааладым. Ал эми, ким ачарчылык
азабына чыдабай (жанагы арам
тамактардан) өзөк жалгаар
даражада жешке мажбур болсо,
Аллаһ Кечиримдүү, Ыйрамдуу.

4. Сенден өздөрүнө эмнелер
адал кылынганын сурашат.
Айткын: “Силерге бардык таза-
пакиза тамак-аштар жана колго
үйрөтүлгөн (ит, бүркүт, ителги
сыяктуу) жаныбарлар кармап
келген нерселер адал кылынды.
Силер аларды Аллаһ силерге
билгизген нерсе (илим-таалим)
менен колго үйрөткөн элеңер.
Эми, ошол жаныбарлар силер
үчүн кармап келген нерселерди
жей бергиле. Жана аларды агытып
жатканыңарда Аллаһтын ысымын
эстегиле. Аллаһтан корккула!
Аллаһ тез Эсептешүүчү!”¹

5. Бүгүн силерге (бардык) таза
нерселер адал кылынды. Жана
китеп берилген элдердин тамагы
силер үчүн, силердин тамагыңар
алар үчүн адал кылынды. Жана

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ
الَّذِي بَيْنَ يَدَيْكُمْ وَمَا عَلَّمَكُمْ مِنْ الْجَوَائِزِ مُكَيِّفًا
تُعَلِّمُونَهُمْ وَمِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا
أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥﴾

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الْفَاحِشَةُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ كُلِّ لَحْمٍ وَطَعَامُكُمْ مِنْ كُلِّ لَحْمٍ
وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ

1 Эгер үйрөтүлгөн ит илбээсинди басып жата берип, муунтуп өлтүрсө, ал жогоруда саналган арамдардан бири - муунтуп өлгөндүн эсебинде болуп калат. Үйрөтүлгөн ит же куш кармаган олжосунан өзү жей турган болсо, аятта адал болушу үчүн шарт кылынгандай “силер үчүн кармап келген” болбой, өзү үчүн кармаган болот. Ошондой эле, ит же кушту агыткандан соң, артынан жетип барганга чейин илбээсин өлүп калган болсо, анда да, аны ит (же куш) өлтүрдүбү же башка себептен өлдүбү деген күмөн болуп калганы себептүү жегенге болбойт. Адал болушу үчүн ал аңчынып көз алдында өлүшү шарт.

силерге момун-мусулмандардын таза-пакиза аялдары менен китеп ээлеринен болгон таза (сойку эмес) аялдар(га үйлөнүү) адал кылынды. (Мунун шарты:) эгер махырын берип, зынаа кылбай, ойнош тутпай, ак никелеп алсаңар. Ал эми, ким ыйманга каапыр болсо,¹ анын амалдары (ибадаттары) күйүп кетет жана Акыретте зыян тартуучулардан болот.

6. О, ыйман келтиргендер! Эгер намазга камдансаңар жүзүңөрдү, анан колуңарды чыканакка чейин (чыканакты кошуп) жуугула жана башыңарга «масх» тарткыла жана да бугуңарды кызыл ашыгын кошуп жуугула. Эгер жүнүб (булганган) болсоңор - жуунгула. Ал эми, эгер оорулуу же сапарда, болсоңор же болбосо бирөөңөр ажатканадан келсе, же аялыңары сылап-сыйпаласаңар жана, (даарат же гусул) үчүн суу таппай калсаңар, таза жер кыртышына таяммум кылып (алаканыңарды уруп) аны менен бетиңерди анан колуңарды сылагыла. Аллаһ силерге машакат жаратууну каалабайт. Бирок, силерди тазартууну жана шүгүр кылуучу болушуңар үчүн силерге нээматтарын толук берүүнү каалайт.

7. Аллаһтын силерге берген нээматтарын жана “уктук, моюн

الَّذِينَ أَوْفُوا أَلْفَاكُم مِّن قَبْلُ إِذَا أَدَّاهُم مَّا كُنْتُمْ
أُجُورَهُمْ مُّحْصِينَ عَن مِّنْهُمْ وَلَا تُمْسِكُوا
أَخْدَانًا وَمَن يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى
الصَّلَاةِ فَغَسِّلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ
إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِن كُنْتُمْ
جُنُبًا فَأَطْفِئُوا إِنْ كُنْتُمْ مُرْضِقِينَ أَوْ غَلَّ
سَقَرًا أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ
أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَا تَمْسُوا مَاءَ فُتَيْتُمْ
صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ حَرْجٍ وَلَئِن يَرَوْا
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥﴾

وَأَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيقَاتَهُ

1 “Ыйманга каапыр болуунун” мааниси, “ыймандын алты шартынан бардыгына же бирөө жарымына ынабай койсо” дегенди түшүндүрөт. Ошондуктан, аялзат эгер китеп ээси (жудий же христиан) болсо да “Ыйса - Кудай, Мухаммад Пайгамбар эмес” десе каапыр болуп эсептелет жана андай ишенимдеги аялга үйлөнүп болбойт.

сундук” деген мезгилиңердеги Аны менен убадалашкан убадаңарды эстегиле.¹ Аллаһтан корккула! Албетте, Аллаһ жүрөктөрдөгү сырларды Билүүчү.

8. О, ыйман келтиргендер! Аллаһ(тын ыраазылыгы) үчүн (сөзүңөрдө да, ишиңерде да) түз жана адилет туруп күбө болгула. Бир коомду жамаан көрүүңөр, аларга адилетсиздик кылууга силерди мажбурлап койбосун! Адилет кылгыла! Ал такыбаага жакын. Аллаһтан корккула! Албетте, Аллаһ силердин ишиңерден Кабардар.²
9. Ыйман келтирип, салих (жакшы) амал кылгандарга Аллаһ кечирим жана улуу сооп-сыйлык болушун убада кылды.
10. Ал эми, каапыр болуп, Биздин (анык чындыкты чагылдырып турган) аяттарыбызды жалганга чыгаргандар Тозоктун гана элдери.
11. О, момундар! Аллаһтын силерге берген нээматын эстегиле: бир мезгилде, (душман болгон) коом кол салганда, Аллаһ алардын колун силерден тыйган эле. Аллаһтан корккула жана момун адамдар Аллаһка гана тобокел кылышсын!

الَّذِي وَافَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ يَدَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوِّمِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَتَائِنُ قَوْمٍ عَلَى أَنْ لَا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلشَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥﴾

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٥﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ لَا يَسْطُرُونَ إِلَيْكُمْ لِيُذِيقَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥﴾

1 Ар бир момундун “ла илаха илаллааһ, Мухаммадун расулуллааһ” деп ыйман келтиргенинин мааниси “Оо, Аллаһ! Биз сенин бардык окумүңдү (Кураандан) уктук жана аны аткарууга даярбыз” деп убада берүү болуп эсептелинет.

2 Ислам адилет маселесинде тууган-урук, тааныш-билиш, мусулман-каапыр деп ажыратпайт. Күбөлүккө өтүүчү мусулман эгер чындык душман же каапыр тарапта болсо да Аллаһ үчүн туура күбөлүк берет. Себеби ал Аллаһ бардык иштерден кабардар экенине ыйман келтирген.

12. Аллах Исрайил урпактарынан бекем ант-убаданы алды. Жана Биз алардын он эки башчысын (ант менен мойнуна алган парыздарды аткаруусун көзөмөлдөөгө) жибердик. Аллах айтты: “Мен силер менен биргемин. Эгер силер намазды толук аткарып, зекетти берип, Менин пайгамбарларыма ыйман келтирип, аларды урматтасаңар жана Аллахка жакшы карыз (садака) берсеңер, анда Мен силердин күнөөңөрдү өчүрүп, астынан дарыялар агып турган Бейиштерге киргиземин. Ал эми силерден кимде-ким ушундан (ант-убада бергенден) кийин деле, каапыр болуп кетсе, ал (билип туруп) түз жолдон адашыптыр.

13. Ант-убадаларын аткарбагандары себептүү (кийин) Биз аларга каргыш жаадырдык, жүрөктөрүн катырып салдык. Алар (Ыйык Китептеги) сөздү өз ордунан (башка маанидеги сөзгө) алмаштырып жиберипти. Жана алар өздөрүнө эскертилген нерседен (Тоораттан) бир (нече) эсесин унутушту. Жана да сен (о, Мухаммад), алардын бардыгын кыянаттын үстүндө табасың. Бир аз гана бөлүктөрү андай эмес. Сен алардын(н каталарын) кечирип кой. Аллах эхсан (жакшы амал) кылуучуларды сүйөт.

14. “Биз – насаараларбыз”¹ деген адамдардан да ант-убада алган элек. Алар дагы өздөрүнө

﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَرْتُمْ أَوْفِرُ مِنْكُمْ ثَمَنًا وَلَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ فَاعِينَ كُفَرًا فَلَأَنقَضَنَّ كَيْدَ بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنَ تَحْتِهَا أَلَّا تَنْهَرُوا فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ٥١﴾

فِيمَا تَقْضِيهِمْ لِيَسْأَلَهُمُ الْعَذَابُ لَوَدَّ عَلَيْنَا قُلُوبُهُمْ قُلْ يَسِيئَةُ يَحْيَىٰ قُوتٌ الْكَافِرِينَ عَنْ مَوَاضِعِهِمْ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِبَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَأَنْعَمْ عَلَيْهِمْ وَاصْبِرْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ٥٢﴾

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِي أَخَذْنَا مِنْهُمْ كَيْدًا فَاسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا

1 Ыйса пайгамбар Насирия (Назарет) шаарында туулгандыгы себептүү христиандар өздөрүн «Насаара» (орусча булактарда «назаретянин») деп аташат.

эскертилген нерседен (Инжилден) бир бөлүгүн унутуп жиберисти.¹ Натыйжада Биз алардын араларына тээ Кыяматка чейин (өз ара) душманчылык жана жек көрүүнү салып койдук. Аллаһ аларга жакында жасаган кылмыштарынын кабарын берет (жана ошого жараша азапка дуушар кылат.)

15. О, китеп элдери! Мына, силерге Биздин пайгамбарыбыз (Мухаммад) силер Китептен (Тоорат менен Инжилден) жашырып койгон көп нерселерди силерге баян кылып жана (башка) көп нерселерди(н сырын) ачпай, жөн койгон абалда келди. Силерге Аллаһтан Нур (Мухаммад) жапа анык Китеп (Кураан) келди.
16. Аллаһ ал (Китеп) менен, Өзүнүн ыраазычылыгына ээрчиген адамдарды (азаптан) саламатта болуу жолдоруна баштайт. Жана аларды Өз каалоо-уруксаты менен, (каапырлыктын) караңгылыктарынан (Исламдык) Нурга чыгарып, Туура Жолго баштайт.
17. “Аллаһ – бул Марямдын уулу Ыйса”-деген адамдар каапыр болушту. Айтчы: эгер Аллаһ Марямдын уулу Ыйсаны, анын апасын жана жер жүзүнүн бардык адамдарын жок кылууну кааласа,

يَوْمَ فَأَعْرِضْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ
وَالْعَصَاةَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٥﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا أَنْتُمْ كَثِيرٌ
وَمَا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَعْلَمُ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ
اللَّهُ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٦﴾

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٧﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ
هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ
يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ
يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ

1 Христиандар Инжилди унуткан себептүү өтө көп, бири-бирине душман жамааттарга бөлүнүп кетишти. Ал жамааттар тарых бою тынбай өз ара урушуп-сүрүшүп, тирешип-согушуп келүүдө. Аллаһ Тааланын күбөлүгү боюнча бул тирешүүлөр Кыяматка чейин токтобойт. Ушунун баары Аллаһтын пайгамбарына түз-туура ээрчибей, оздоруно жиберилген Китеп аяттарын бурмалагандарынын, билип туруп “унутуп койгондорунун” жазасы.

Аллаһ тарабынан (келген бул балээнин) бир гана нерсесин кайтарууга кимдин кудурети жетмек?! Асмандар жана Жердин жана экөөсүнүн ортосундагы бардык нерселердин падышалыгы (жалгыз) Аллаһка таандык. Аллаһ Өзү каалагандай жаратат. Аллаһ бардык нерсеге Кудуреттүү.

18. Яхудийлер менен христиандар: “Биз Аллаһтын балдары жана сүйүктүүлөрү болобуз” - дешти. Айткын: “Анда эмне үчүн Аллаһ силерди күнөөңөр үчүн азаптайт?” Жок, силер деле Аллаһ жараткан (жөнөкөй эле) инсансыңар. Ал Өзү каалаган пайдесинин (күнөөлөрүн) кечирет жана каалаганын азапка дуушар кылат. Асмандар, Жер жана ал экөөсүнүн арасындагы бардык нерселердин мүлкү Аллаһка таандык. Жана Ага гана кайтуу бар.

19. О, китеп ээлери! Мына, (мурунку) пайгамбарлардан кийин бир нече замандар өтүп, (силер пайгамбарга өтө муктаж бир мезгилде) силерге Биздин пайгамбарыбыз (Мухаммад) келди. (Келишинин себеби) силер (Кыяматта) “Бизге не бир Бейиш кабарчысы, не бир Тозок кабарчысы келген эмес” деп айта албасынар үчүн. Силерге Бейиш-Тозоктон кабар берүүчү (пайгамбар) анык келди. (Аны уккула). Аллаһ ар нерсеге Кудуреттүү.

20. Бир кезде Муса коомуна (мындай) деди: “О, коомум! Аллаһтын силерге берген нээматтарын

وَأَتَاهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا يَنْتَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ
وَأَحِبُّهُمْ اللَّهُ فَلَمْ يَعْذِبْكُمْ بِذُنُوبِكُمْ
بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَعْذِبُ مَن يَشَاءُ
وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ مَذْجَاهُ كَمَا رَسُولُنَا يُخَبِّرُ
لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِّنَ الرَّسُلِ أَنْ تَقُولُوا
مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُم
بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يُنْقِزُوا أَذْكَرُوا
بِعَمَّةِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ

эстегиле! Бир кездерде
Аллаһ силердин араңардан
пайгамбарларды, падышаларды
чыгарды жана силерге ааламдардан
эч кимге бербеген нээматтарды
берди.

21. О, коомум! Аллаһ силерге
(кирүүнү) парыз кылган (мына
бул) Ыйык Жерге киргиле жана
(коркоктук кыып) артыңарга
кайтпагыла, зыян тартуучулардан
болуп каласыңар».
22. Алар айтышты: «О, Муса», анда
бакубат, кайраттуу адамдар бар
экен. Ошолор чыгып кетмейинче,
биз ал жерге кире албайбыз. Эгер
алар өздөрү чыгып кетишсе, анан
биз киребиз».
23. (Ошондо) Аллаһтан корко турган,
Аллаһ аларга (сабырдуулукту, эр
жүрөктүүлүктү) нээмат кылып
берген эки адам айтты: «Алардын
үстүнө эшиктен кирип баргыла.
Кирип эле алсаңар, силер жеңүүчү
болосуңар. Жана эгер момун
болсоңор, Аллаһка гана тобокел
кылгыла».
24. Айтышты: «О, Муса, алар (бакубат
адамдар) шаар ичинде турса, биз
эч качан кирбейбиз! Барабер, өзүң,
Раббин экөөң согуша бергиле! Биз
ушул жерде гана отурабыз!»
25. (Муса) айтты: «О, Раббим! Мен
өзүм менен бир тууганым(Харун)
дан бөлөк эч кимге ээ боло албай
калыптырмын! Эми, биз менен
бул бузулган коомдун арасын
ажыратып, (аларды кылмышына
жараша) жазала!»

وَجَعَلَكُمْ مِلُوكًا ؕ اِنَّكَ مَا تَرْؤٰى
اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ۝

يَقُوْمُوْا اَدْخُلُوْا الْاَرْضَ الْمَقَدَّسَةَ الَّتِي
كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوْا عَلٰى
اَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوْا خٰسِرِيْنَ ۝

قَالُوْا اَيْنُمُوْصٰى اِنَّ فِيْهَا قَوْمًا جَبّٰرِيْنَ
وَ اِنَّا لَنَدْخُلُهَا حَتّٰى يَخْرُجُوْا مِنْهَا فَاِن
يَخْرُجُوْا مِنْهَا فَاِنَّا لَنَجٰوِزُ ۝

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِيْنَ يَخٰفُوْنَ اللّٰهَ
عَلَيْهِمَا اَدْخُلُوْا عَلَيْهِمَا الْبَابَ فَاِذَا دَخَلْتُمُوْهُ
قَالُوْا غٰلِبُوْهُ وَعَلٰى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوْا
اِنَّ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ۝

قَالُوْا اَيْنُمُوْصٰى اِنَّا لَنَدْخُلُهَا اِنَّمَا اَمَّا اَمُوْا
فِيْهَا فَاَذْهَبْ اَنْتَ وَرَبُّكَ فَفَتٰىلًا
اِنَّا هُمْ نَافِلُجِدُوْا ۝

قَالَ رَبِّ اِنِّىْ لَا اَمْلِكُ اِلَّا نَفْسِيْ وَ اَخِيَّ
فَاَفْرِقْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ الْقَوْمِ الْفٰسِقِيْنَ ۝

26. Аллах (пайгамбарынын дубасын кабыл кылып, мындай) деди: «Эми, аларга (бул шаарга кирүү) арам! Алар жер жүзүндө кырк жыл адашып-тентип жүрүшөт! Сен бул бузулган коом үчүн бушайман болбо!»

27. Аларга Адамдын эки уулунун кабарын окуп бер: Бир кезде эжоосу (Аллахты ыраазы кылуу үчүн, кол астындагы нерселеринен) курмандык атап, ал курмандыктар биринен кабыл болуп, экинчисинен кабыл болбой калды. Ал (курмандыгы кабыл болбогон бала) айтты: “Мен сени өлтүрөмүн!”¹ (Экинчиси) айтты: «Аллах такыба кишилердин гана курмандыгын кабыл алат.

28. Эгер сен мени өлтүрүү үчүн кол салсаң да, мен сени өлтүрүү үчүн эч качан кол сунбаймын. Албетте, мен Ааламдардын Раббисинен коркомун.

29. Менин жана өзүңдүн күнөөң менен кайтып, (Акыретте) тозок “ээлеринен” болуп калышыңды мен каалаймын. Заалымдардын жазасы - ушул!»

30. Кийин анын напсиси бир тууганын өлтүрүүгө кондүрдү жана аны өлтүрүп койду. Ошентип, ал (эки дүйнөсү) күйгөн адамдардан болуп калды.²

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيَهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

﴿وَأَقْبَلَ عَلَيْهِمَا نَبِيُّ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾

لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسٍ بِكَ يَدَيَّ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَبْنِي بُيُوتًا لِتَتَنَزَّلَ فِيهَا ثَلَاثُونَ مِائَةً مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

فَطَرَعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾

1 Аллах Таала, кимдин курмандыгы кабыл болсо, аны асмаңдан түшкөн бир от кйдүрүп жиберилишин билдирген. Аллахка эң начар нерсесин курмандыкка атаганынын курмандыгы калып калганда, айыпты өзүнөн көрбөй, бир тууганына ичи тарлык кылып, аны өлтүрүп койгон.

2 “Ким бир жамаң жорук баштаса, ошол иштин жаңа Кыяматка чейин алын жамаң ишин

31. Аллах ага бир тууганынын сөөгүн кандай көмүүнү үйрөтүү үчүн жер тыткан бир карганы жиберди. (Заалым баланын көз алдында эки карга тытышып, бири өлүп калат. Өлтүргөн карга дароо тырмагы менен жер чукуп, шеригин көмөт. Ошондо) ал: «О, шорум курусун!» Мен бир тууганымдын сөөгүн ушул каргачалык көмө албадымбы?» - деп бушайман кылуучулардан болду.

32. Ушул (окуя) себептүү, Биз Исрайил урпактарына (төмөндөгүчө өкүмдү) парыз кылдык: «Кимде-ким (шариат буюрган) өчү болбогон же болбосо, жер бетинде бузукулук кылбаган (бейкүнөө) жанды өлтүрсө, дүйнөдөгү бардык адамдарды өлтүргөн сыяктуу (күнөөлүү) болот. Ал эми, кимде-ким бир жанга (аны өлтүрбөй коюу менен) жашоо берсе, бардык адамдарга жашоо берген сыяктуу (соопко ээ) болот. Аларга (Исрайил урпактарына) Биздин пайгамбарларыбыз (эч ким каяша айта албай турган) далилдерди алып келди. Мына ушундан кийин деле, алардан көпчүлүгү жер жүзүндө аша чаап, чектен чыгып жатышат.

33. Чынында, Аллахка жана пайгамбарына каршы согушуп, жер бетинде бузукулук таратып жүргөн адамдардын жазасы –

فَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُضَرَى سَوْءَ أَخِيهِ قَالَ يُوتِيْنِي أَتَعَزُّوْنَ أَن أَكُوْنَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُوْرِي سَوْءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِيْنَ ﴿٥١﴾

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ بُرْسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٥٢﴾

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أَنَّهُ يَمُوتُوا فِي الْأَرْضِ

кайталаган бардык адамдардын күнөөсүн мойнуна алат” деген шариат мыйзамы боюнча ал түгөнгүс күнөө жүгүнүн астында калды! Күнөөлүү бала кылгылыкты кылып коюп, өлүктү эмне кылаары билбей, көп убакытты бушайманда өткөрдү.

өлтүрүлүү же асып өлтүрүлүү, кол-буттары каршы-терши кылып (оң кол, сол бут же сол кол, оң бут) кесилүү же болбосо, (мекен туткан) жерден сүргүн кылынуу. Бул аларга дүйнөдө шерменде (болушу үчүн) жана Акыретте аларга улуу азап бар.¹

34. Ал эми, колго түшкөнгө чейин, өздөрү тооба кылып келишсе, билип койгула, Аллах -Кечиримдүү, Ырайымдуу.²
35. О, ыйман келтиргендер! Аллаһтан корккула, Ага жакын болуунун жолдорун издегиле жана Анын жолунда жихад кылгыла. (Ошондо гана) силер жеңишке жетсеңер ажеп эмес.
36. Каапыр адамдар, жер жүзүндө болгон мүлктүн бардыгы, дагы ошончо кошумчасы менен алардын менчиги болуп, жана ошол мүлктөрүн Кыямат Күндүн азабынан кутулуу үчүн беришсе да, алардан кабыл алынбайт. Алар үчүн жан сыздаткан азап бар.

فَسَادًا أَنْ يَفْتَلُوا أَنْ يَصْلَوْا أَوْ تَقَطَّعَ
أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفٍ أَوْ يَنْفَتُوا
مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي
الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝

إِلَّا الَّذِينَ دَالُوا مَنْ قَبْلَ أَنْ تَقْدِرُوا
عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ رَحِيمٌ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلْوَانٌ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيفْقَهُ وَأَيُّهُمْ
عَذَابٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

1 Ибн Аббас - Аллах андан ыразы болсун - бул аяттын тафсиринде мындай деген: "Бул - каракчылардын жазасы. Эгер алар кишилердин малын карактоо менен бирге, өздөрүн өлтүрүшсө, башкаларга ачуу сабак болсун үчүн аларды өлтүрүүгө же асып өлтүрүүгө өкүм кылынат. Эгер алар адамдарды өлтүрүп, мал-мүлкүн калтырышкан болсо, (жеңилээрэк) өлтүрүүгө өкүм кылынат. Эгерде, мал-мүлктү тоноп, адамдарга катылбаган болсо, бүт-колдору каршы-терши кылып кесилет: оң кол, сол буту жана сол кол, оң буту. Ал эми, адамдарды өлтүрбөй, мүлкүнө да тийбей, бирок баскын жасап, коркутуп-үркүтүп кетсе, жаны жеринен сүргүн кылынат. Бул аят мусулмандардын башчыларынын мойнуна бухараларга бейпил турмушту, коркунучсуз сапарды камсыз кылуу милдетин тагат.

2 Демек, колго түшпөй туруп, кылган күнөөсүн мойнуна алып, тартип коргоочуларга багынып берсе, ага жаза берилбейт. Бирок, аргасыз калганда багынсa-бул эсеп эмес. Ошондой эле, эгер каракчы каапыр болуп, колго түшкөн соң, Исламды кабыл алса, аны жазага тартылбайт.

37. Алар (дүйнө-мүлк берип) Тозоктон чыгууну каалашат. Бирок, андан чыга алышпайт. Жана аларга түбөлүк азап бар.

38. Уурулук кылган эркек жана аялды, кылмышына жараша Аллах тарабынан (белгиленген) азап-жаза болуу үчүн колдорун кескиле! Аллах - Жеңүүчү, Даанышман.¹

39. Ал эми, ким заалымдыгынан (уурулугунан) кийин тооба кылып, (өзүн) оңдосо, Аллах анын тообасын кабыл алат. Албетте, Аллах Кечиримдүү, Ырайымдуу.

40. (О, Мухаммад!) Сен асмандар жана жерде болгондун баары Аллаhtын мүлкү экенин, Аллах каалаганын азаптап, каалаганына кечирим беришин билбедиңби?! Аллах бардык нерсеге Кудуреттүү.

41. О, Пайгамбар! Ооздору менен “ыйман келтирдик” деп, жүрөктөрү ыйман келтирбеген мунафыктардан жана яхудийлерден болгон каапырчылык тарапка чуркап бараткандар сени кайгыга салбасын. Алар жалганды

يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوكُمْ مِنَ الْآثَارِ وَمَأْتَهُمْ
يُخْرِجُونَ مِنْهَا وَأَمَّهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٧﴾

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا
جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا لِّمَنَ اللَّهُ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

فَمَن تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ
يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَن
يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

﴿ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنْكَ الَّذِينَ
يُكَفِّرُونَ فِي الْكَفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا
آمَنَّا بِأَقْوَمِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنُ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ
الَّذِينَ هَادُوا وَسَمِعُوا لِلْكَذِبِ
سَمْعُونَ لِقَوْمٍ ءَاخِرِينَ لَو تَبَايَعْنَا

1 Араб тилинде уурулук “сурка” деп аталат. Бул сөздүн мааниси “коргоого алынган мүлктөн белгилүү бөлүгүн билдирбей алуу”. Демек, коргоого алынбаган мүлктөн алуу Ислам мыйзамчылыгында катуу жаза берилүүчү уурулук болуп эсептелбейт. Уурулук кылган адам, эркекпи, аялды, эгер балакат (эресе) жашына жеткен, акыл-эси ордунда болсо, оң колу билегинен кесип таштоо менен жазаланат. Бирок, төмөндөгүчө шарттарда кол кесилбейт. (Андан башка жеңилтрээк жаза колдонулат): 1. Мал-мүлк коргоого алынбаган болсо. 2. Баасы бир динардын төрттөн бир бөлүгүнчө же болбосо он дирхам-тенгеден төмөн болсо. 3. Кадыры жок, арзыбаган буюм болсо. Эгер бир жолу уурулук кылып, сазайын алган адам, эгер адатын дагы кайталаса, сол буту кесилет. Дагы (үчүнчү ирет) кайталаса, ага эки түрдүү жазанын бири колдонулат. Же оң буту анан сол колу кесилет. Же болбосо, өмүр бою (өлгөнгө чейин) түрмөгө өкүм кылынат. Мына ушундай өкүмдөрдү парыз кылган Аллах Тааланын Даанышмандыгы даңктап, даңазаланга арзыйт. Субханаллах!

жана (бут иш-аракети жалганга негизделген) башка коомду (яхудийлердин диний башчыларын) угушат. Алар (динбашчылар) болсо, сенин алдыңа келбейт, (элдерди адаштыруу үчүн Тоораттагы) сөздөрдү өз ордуна башкасына алмаштырышат. (Жана өздөрүнө кеңеш сурап келгендерге) “Эгер (силерге Мухаммад тарабынан өз каалооңорго ылайык келген) мына бул өкүм берилсе - алгыла. Ал эми, андай өкүм берилбесе - албагыла” дешет. Аллаһ кимдин бузулуусун кааласа, сен анын пайдасына Аллаһ тарабынан эч нерсеге ээ эмессиң. Алар – Аллаһ жүрөктөрүн тазалоону каалабаган адамдар. Алар үчүн бул дүйнөдө шерменделик жана Акыретте чоң азап бар.

42. Алар жалганга кулак салуучулар, арамды сугунуучулар. Эгер алар сага (өкүм сурап) келсе, кааласаң - өкүм кыл, кааласаң - жүз бур. Эгер жүз үйрүсөң да, сага эч кандай зыян жеткире алышпайт. Эгер өкүм кылчу болсоң, алардын арасында (ким болушуна карабай) адилеттик менен өкүм кыл. Чынында, Аллаһ адилеттүүлөрдү сүйөт.

43. Алар эмне үчүн сенден өкүм сурап жатышат?! Алардын алдында Тоорат бар го! Анда Аллаһтын өкүмдөрү бар эле го?!¹ Кийин...

يُخْفُونَ الْكِبْرِيَاءَ مِنْ بَعْدِ مَا نُصِيبُهُمْ
يَسْأَلُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ
وَإِنْ لَمْ تَوْفَوْهُ فَأَخَذُوا مِنْكُمْ وَلَوْ أَنَّ اللَّهَ
فَعَلَهُ، فَلَنْ تَحِلَّ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا
أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِهِمْ
فَلَوْ تَبَخَّهْتُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيًا وَلَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٥٠﴾

سَمِعْتُمْ لِلْكَذِبِ أَكْثَرُونَ لِلسَّحْتِ
فَإِنْ جَاءَكُمْ فَخُذْهُمُ أَوْ أَعْرِضْ
عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا
وَإِنْ حَكَمْتَ فَخُذْهُمُ بِتَتْمِ الْفُسْطِ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٥٠﴾

وَكَيْفَ يُحْكُمُوكَ وَعِنْدَهُمُ
التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَسْأَلُونَ مِنْ
بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

1 Алар өз каалоолоруна ылайык келбегени себептүү Тоорат өкүмдөрүнө кулак салбай, “биздин каалообузга ылайык өкүм айтып берээр бекен” деген үмүт менен Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын алдына келишүүдө. Пайгамбарыбыз аларга Аллаһтын өкүмүн кандай болсо – ошондой айтып берген.

ушундан кийин деле, тескери карап (өкүмдү аткарбай) кетишет. (Анткени,) Алар ыймандуу эмес!

44. Биз (Муса пайгамбарга) ичинде Нур жана Туура Жол болгон Тооратты түшүрдүк. Аны менен яхудийлерге, Аллаһка моюн сунган пайгамбарлар, раббанийлер (элдерди Шарият боюнча тарбиялагандар) жана чоң аалым-уламалар өкүм кылышты. Себеби, Аллаһтын китеби аларга аманат коюлган жана алар ал Китепке күбө болуучулар эле. (О, диний жетекчилер!) Адамдардан коркпогула! Менден гана корккула! Жана Менин аяттарымды аз гана баага сатып жибербегиле! Кимде-ким Аллаһ түшүргөн нерсе менен өкүм кылбаса... алар анык каапырлар!

45. Жана Биз аларга (яхудийлерге) анда (Тооратта): “Жанга-жан, көзгө-көз, мурунга-мурун, кулакка-кулак, тишке-тиш жана (башка) жарааттарга өч (алынат)” деп жазып койдук.¹ Ал эми, кимде-ким очүн (албай) кечирип жиберсе, бул (жакшылыгы) ал (кылмышкер) үчүн толук актоо болот. Жана кимде-ким Аллаһ түшүргөн (ушул) нерселер менен өкүм кылбаса... ошолор гана анык аалымдар.²

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ
يَحْكُمُ بِهَا الَّذِينَ تِلْكَ الْأُمَمُ أَشْهَادُ
لِلَّذِينَ هَادُوا وَالزَّكَرِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا
أَشْكَفُوا مِنْ حَيْثُ كَتَبَ اللَّهُ وَكَانُوا
عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَحْشَرُوا النَّاسَ وَاتَّقُوا
وَلَا تَشْتَرُوا بِمَا بَيْنَ يَدَيْكُمْ قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ
بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ
بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ
وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالْيَسْرَ بِالْيَسْرِ
وَالْجُرُوحَ قِصَاصًا فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ
فَهُوَ كَفَّارٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

1 Кураани Карим бул өкүмдөрдү жокко чыгарбады. Ошондуктан, Исламда да ушул сыяктуу өч алынат. Өч алуу кандай зыян тарткан болсо дал ошондой зыян менен жооп берүү менен аткарылат.

2 Ибн Аббас “аалымдар” деген сөздү, “зулумдун үстүнө зулум, каапырчылыктын үстүнө каапырчылык кылгандар, башкача айтканда “ашынган каапырлар” деп тафсир кылган.

46. Биз алардын (өткөн пайгамбарлардын) изинен, өзүнөн алдыңкы нерсени (Тооратты) тастыктаган Марямдын уулу Ыйсаны жиберип, ага, ичинде Нуру, Туура Жолу бар жана өзүнөн мурунку Тооратты тастыктоочу, такыбаа кишилер үчүн насаат жапа Туура Жол болгон Инжилди бердик.

47. Эми, Инжил эли анын ичиндеги Аллаһ түшүргөн нерселер менен өкүм кылышсын! Кимде-ким Аллаһ түшүргөн нерсе менен өкүм кылбаса, ошолор гана анык бузукулар!

48. (О, Мухаммад!) Биз сага да, өзүнөн мурдакы китептерди тастыктоочу жана аларды(н бардык абзелдиктерин) ичине камтыган китепти Акыйкат менен түшүрдүк. Эми, алардын (мусулмандардын) арасында Аллаһ түшүргөн Китеп менен өкүм кыл! Өзүңө келген акыйкаттан (жүз буруп) алардын каалоолоруна ээрчип кетпе! (О, адамдар!) Биз силердин бардыгыңар үчүн өз алдынча шариаттар жана жол-жоруктар кылдык.¹ Эгер Аллаһ кааласа, бардыгыңарды бир гана (динге моюн сунган) үмөт кылып коймок. Бирок, силерге берген нерседе (диний парыздарда) силерди сынаш үчүн (андай кылбады). Эми, жакшылык иштерди бири-бириңер менен жарышып жасагыла.

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مَصَدَّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ
فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

وَلِيَحْكُمَ أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ فِيهِ
وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ فَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّئًا
عَلَيْهِ فَاخْرَجْنَاهُم بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ وَلَا تَتَّبِعِ
أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا
مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
لَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن
لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَاءِ آثَرِكُمْ فَانْتَبِهُوا
لِحُكْمِ رَبِّكَ إِلَى اللَّهِ مَزْجُكُمْ جَمِيعًا
فَبِئْسَ لَكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْتَمِلُونَ ﴿٤٨﴾

1 Ал дин-шариаттар менен жана замандын өзгөчөлүгүнө жараша бири-биринен айырмаланат. Бирок, бардыгынын өзөгү, максаты жана булагы бир.

Бардыгынардан кайтууңар –
Аллаһка. Кийин (Кыяматта)
Ал силерге (амалыңардагы)
өзгөчөлөнгөн нерселердин
кабарын берет.

49. Алардын (яхудийлердин) арасында
Аллаһ түшүргөн нерсе (Кураан,
Сүннөт) менен өкүм кыл!

Алардын каалоо-кызыкчылыгына
ээрчибе! Аллаһ сага түшүргөн
нерселердин кээ бирлеринен
сени (өз каалоолоруна) буруп
коюууларынан сак бол! Эгер
(сенин өкүмүңдөн) жүз бурупса,
билгин, Аллаһ аларга кээ бир
айып-күнөөлөрү себептүү кайгы
жеткирүүнү каалайт. Чынында,
адамдардан көпчүлүгү (шариятка
моюн сунбаган) бузукулар.

50. Алар (сенин өкүмүңө ыразы
болбой) жаахилий (исламдан
башка) өкүмдөрдү каалашат
бекен?! Акылы тунук элдер үчүн
ким Аллаһтан жакшыраак өкүм
түзүп бере алат?!

51. О, ыйман келтиргендер!
Яхудийлер менен христиандарды
дос тутпагыла! Алар бири-биринин
достору. Силерден кимде-ким
аларды дос тутса, демек, ал -
ошолордон! Албетте, Аллаһ
заалым адамдарды Туура Жолго
баштабайт!

52. Анан сен (о, Мухаммад),
жүрөгүңдө (мунафыктык) оорусу
бар адамдардын, алар (яхудийлер)
тарапка умтулуп: "(Эгер буларды
дос тутпай койсок) бизге
ооматсыздык жетип калуусунан
коркубуз" дегендерин көрөсүң.

وَأَن أَحْكَمَ بَيْنَهُمْ يَمَا أُنْزِلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ وَأَخَذَ هَٰذَا أَن يَقُولَكَ عَنْ بَعْضِ
مَا أُنْزِلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
أَن يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ دُورِهِمْ وَأَن يَكْبُرَ أَمِنَ
النَّاسِ لَأَنفُسِهِمْ ۝

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّهُمْ لَا يَتَّبِعُونَ
اللَّهَ حُكْمًا وَلَا تَوَفُّوهُ ۝

۞ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى
أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَمِنْكُمْ
فَاللَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ۝

فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ يُسْتَعِظُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ خَشِئَ أَنْ يُصِيبَنَا ذَٰلِكَ فَفَعَسَىٰ اللَّهُ أَنْ
يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهِ فَيُضْطَرُّوا عَلَىٰ
مَا أَسْرَوْا فِي أَنفُسِهِمْ فَلَا يَمِينُ ۝

Аллаһ жеңишти же болбосо, Өзү тарабынан (аларды шерменде кыла турган) бир ишти берип калгысы бардыр. Ошондо алар (эки жүздүү мунафыктар) жүрөктөрүнө каткан арам ойлоруна бушайман болуп калышат.

53. Жана ыйман келтирген адамдар (эки жүздүүлөрдүн жосунсуз жоруктарынан кыжырданышып): “Кайра-кайра ант ичип: “Биз силер мененбиз”-дегендер ушуларбы?! дешет. Алардын иштери (дүйнөдө) текке кетти жана (Акыретте) зыян тартуучуларга айланышты.

54. О, момундар! Силердин араңардан кимде-ким өз дининен кайтса, жакын арада (аларды кетирип, ордуна) Аллаһ аларды сүйө турган, алар дагы Аны сүйө турган,¹ ыймандууларга ырайымдуу, каапырларга каардуу, Аллаһтын жолунда (мал-жандарын аябай) жихад кыла турган жана айыптоочу адамдардын ушактарынан коркпогон бир коомду алып келет. Бул – Аллаһтын пазилети, аны каалаган пенделерине берет. Аллаһ (эхсан-жакшылыкта) Кенен жана Билүүчү.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَعْيُنِهِمْ أَنَّهُمَ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَتَّخِذُونَ لِمَمْلُوكٍ ذِكْرًا فَذَلِكَ قُضِيَ اللَّهُ بَيْنَهُمْ مِنَ الشَّأْنِ وَاللَّهُ رَاسِمٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

1 Аллаһ Таалааны сүйүүнүн бир белгиси пайгамбарга моюн сунуу. Жогоруда өткөн бир аятта Аллаһ Таала пайгамбарына: “Айткыл (Эй, Мухаммад!) эгер Аллаһты сүйсөңөр, мага ээрчигиле, (ошондо гана) Аллаһ силерди сүйөт” - деген болчу. Аллаһты сүйгөндүктүн дагы бир белгиси, пендени Аллаһка жакын кыла турган парыз, нафил ибадаттарды көп аткаруу. Пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдан риваят кылынган жана сахих болгон Кудсий хадисте Аллаһ Таала айтат экен: “Ар качан Менин пендем Мага Мен сүйгөн парыздардан бирин аткаруу менен жана нафил ибадаттарды кылуу менен Мага жакын болууну кааласа, Мен аны сүйүп каламын. Эгер аны сүйүп калчу болсом, Мен алып угаар кулагы, короор көзү, кубаттуу колу, жүргөн буту боломун. Кийин ал Менден эмнени сураса - беремин жана Менден коргоо тилесе аны Өз коргооо аламын”.

55. (О, момундар!) Силердин досуңар - Аллах, Анын пайгамбары жана ыйман келтирген адамдар. Алар моюн сунган абалда намазды толук аткарышат жана зекетти беришет.

56. Жана ким Аллаһты, анын пайгамбарын жана ыймандуу адамдарды дос тутса (алар Аллаһтын жамааты болуп саналат) Албетте, Аллаһтын жамааты гана жеңиүүчү!

57. О, момундар! Силердин диниңерди шылдың кылып алган каапырлар менен силерден мурда Китеп берилгендерди дос тутпагыла! Эгер момун болсоңор, Аллаһтан коркула!¹

58. Эгер аларды (азан айтып) намазга чакырсаңар, аны (намазды) да келеке кылышат. Бул алардын акылсыз коом болгону себептүү.

59. Айткын: “О, китеп элдери! Бизди болгону, Аллаһка ыйман келтиргенибиз үчүн, өзүбүзгө түшкөн жана мурда түшкөн китептерге ишенгенибиз үчүн жана көпчүлүгүңөр бузук болгонуңар үчүн эле жаман көрө бересиңерби?!”

60. Айткын: “Силерге Аллаһтын алдында мындан да жаманыраак жазалана тургандар жөнүндө айтып берейинби? Алар - Аллаһ каргыш жаадыргандар, каарына алгандар, аларды маймылдарга

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رُكُوعُونَ ﴿٥٥﴾

وَمَنْ يَتَوَلَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا الَّذِينَ أَخَذُوا دِيْنَكُمْ هُمْ وَأَوْلِيَاءُ مِنَ الَّذِينَ أَوْفُوا الْكَيْتَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَافِرُ الْأُولَاءُ وَالْأَقْرَبُ لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ أَخَذُوا مَاهِرُوا وَلَوْلِئَا ذَلِكَ بِلَهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَعْقِلُونَ مَا أَلَّا أَنْ هُمْ يَا اللَّهُ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنْ أَكْفَرُكُمْ فَتَعْقِلُونَ ﴿٥٩﴾

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّينَ ذَلِكَ مَلُوءَةٌ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ وَغَضَبٍ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرْدَ وَالْخَافِرَ وَعَبْدَ الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

1 Аллаһ Таала бул аятта Ислам Шариатынын үстүнөн күлгөнүнө, анын ибадаттарын мыскылдагыны карабай, каапырлар менен дос болуп, мусулмандардын сырларын ачып, алардын Исламга каршы иш-чараларына жардам берген адамдарды Өзүнүн азабы менен коркутууда.

түшүрдүк. Качан (мусулмандарга каршы) согуш отун тутандырышса, аны Аллаһ өчүрүп турат. Алар жер бетинде бузукулук таратып (кезип) жүрүшөт. Аллаһ бузукуларды сүйбөйт.

65. Эгер китеп элдери (Аллаһка, периштелерине, бардык китептерине, бардык пайгамбарларына, акыретке жана тагдырга) ыйман келтирип, такыба болушса, Биз алардын (откондогу) күнөөлөрүн кечирип, сөзсүз “Наим” (деп аталган) Бейиштерге киргизебиз.

66. Эгер алар Тоораттын, Инжилдин жана Раббиси тарабынан түшүрүлгөн нерселердин өкүмдөрүн толук аткарганда, үстүлөрүнөн (асмандан) жана астыларынан (жерден) ырыскыларды (мол) жешет болчу.¹ Алардын арасында (Тоорат, Инжил өкүмдөрүнө) ылайык жашагандары да бар. Бирок, көпчүлүгү өтө жаман иштерди жасашат!

67. О, Пайгамбар! Раббң тарабынан сага түшүрүлгөн нерсени (Ислам динин, бардык элдерге) жеткир! Эгер муну аткарбасаң, Аллаһтын элчилигин жеткирбеген болосуң! (Элчиликти жеткирүүдө эч кимден коркпо). Сени адамдардан Аллаһтын Өзү сактайт. Албетте, Аллаһ каапыр коомду Туура Жолго баштабайт.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا
لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَا دَخَلَتْهُمْ جَهَنَّمَ النَّارُ ۝٦٥

وَلَوْ أَنَّهُمْ آتَمُوا تَعْلِيمَهُمْ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ
إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ أَرْجَائِهِمْ وَمَنْ أَتَمَّهُ أَقَمَهُ مُقْتَصِدًا
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۝٦٦

يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ
رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ۝٦٧

1 Бул аяттын маанисин тастыктаган дагы бир аятта Аллаһ Таала айтат: “Эгер шаар элдери ыймандуу, такыбаалуу болушса, Биз аларга асмандан жана жерден береке эшиктерин ачып койобуз”

68. Айткын: “Эй, китеп элдери! Силер качан Тооратка, Инжилге жана силерге Раббинер тарабынан түшүрүлгөн (бардык) өкүмдөргө толук моюн сунмайынча эч бир динде эмессиңер. (О, Мухаммад!) Сага Раббинден түшүрүлгөн нерсе (Кураан) алардан көпчүлүгүнүн күнөө-каапырчылыгын көбөйтүшү шексиз. Сен каапыр коомдорго капа болбо.

69. Чынында, момун-мусулмандар, яхудийлер, сабиийлер¹ жана христиандардан кимде-ким Аллахка, Акыретке ыйман келтирип, салих (жакшы) амалдарды жасаган болсо, аларга коркунуч да жок, кайгы-капага да батышпайт.

70. Биз Исрайил урпактарынан ант-убадасын алып, пайгамбарларды жибердик. Ар качан аларга бир пайгамбар напсиелери каалабаган өкүмдү алып келсе, кээ бирөөлөрүн “жалганчы” дешип, кээ бирөөлөрүн өлтүрүп жибершти.

71. Жана “Бизге фитна (азап) болбойт” деп ойлошуп, (чындыктын алдында) сокур-дүлөй болуп алышты. Кийин (тообо кылышканда) Аллах алардын тообаларын кабыл алды. (Бирок) кийин алардан көпчүлүгү кайрадан сокур-дүлөй болуп алышты. Аллах алардын кылмыштарын көрүүчү.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا الشَّرْعَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكَ ظُلْفًا وَكَفَرًا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقِينَ مَنْ آمَنَ بِآلِهَتِهِمُ الْآخِرَةِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَارْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رَسُولًا كُلًّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

وَحَسِبُوا أَنَّ أَتْلَافَهُمْ فَتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

1 Алар Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын доорунда эч бир жасалма динге ээрчибей, буттарга сыйышбай таза табияттары менен жашаган адамдар.

72. “Аллаһ – бул Марямдын уулу Ыйса” дегендер анык каапыр болушту. Чындыгында, Ыйса-Масих аларга: “О, Исрайил урпактары! Менин жана силердин Раббиңер болгон Аллаһка гана ибадат кылгыла! Кимде-ким Аллаһка (мениби же башканыбы) шерик кылчу болсо, Аллаһ ага Бейишти арам кылат жана жайы Тозок болот. Өзүңө зулум кылуучуларга жардамчы (аларды тозоктон куткаруучу) болбойт!

73. “Аллаһ – үчөөнүн үчүнчүсү”¹ дегендер да анык каапыр болушту! Жалгыз Кудай - Аллаһтан башка бир да (сыйынууга татыктуу) кудай жок! Эгер сүйлөгөн (ката) сөздөрүнөн кайтышпаса, алардын арасынан каапыр болгондорун жан ооруткан азап кармайт!

74. Аллаһка тооба кылып, (жалгыз Өзүңө сыйынып) Андан күнөөлөрүн кечирүүнү сурашпайбы?! (Эгер ошентчү болсо) Аллаһ - Кечиримдүү, Ырайымдуу.

75. Марямдын уулу Ыйса болгону, бир пайгамбар. Андан мурун да пайгамбарлар өткөн. Анын апасы «сиддика» (айкын илимдүү, таза ыйман-ибадаттуу) аял болгон. Экоо тең тамак-аш жеп жүрүшкөн.²

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ بَنِي إِسْرَءِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ ٧٢

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَّا لَهُ كَنُزٌ وَأَنَّا إِلَى اللَّهِ وَإِلَى آلِهِ وَجِدُوا إِنَّمَا يَتَّبِعُونَ مَا يَقُولُونَ يُنَسِّسَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٧٣

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَاللَّهُ شَفِيعٌ لِّحُمَاهُم ٧٤

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأَلْقَاهُ صِدْقَةً كَانَ يَأْكُلُ لَآلِئَ الطَّعَامِ أَتَنْظَرُونَ كَيْفَ يُنَبِّئُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ أَنْظِرْ أَتَى بُرْقَانٌ ٧٥

1 Христиандардын дагы бир жамааты “Аллаһ үчөөнүн (Аллаһ, Ыйса, Бүбү Марямдын) үчүнчүсү”, алардын үчөөндө тең кудайлык касиети бар” - деп ишенишет.

2 Бул алардын кудай эмес экениге эң чоң далил. Анткени, Кудай деген эч нерсеге муктаж болбогондой, тамак-ашка да муктаж болбойт. Кээ бир христиан жамааттары Марямды Пайгамбар деп да ишенишет. Муну кайдан алышты. Марям болгону бир сиддика – пакиза, ибадаттуу, таакыба кыз эле. Ал эми, Аллаһ Таала:

﴿وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّكَ مِنْهُمُ الْغَافِلُونَ﴾ «Биз (Эй, Мухаммад), сенден мурда жалаң эркектерден гана

Биз аларга Өз аяттарыбызды кандай баяндап бергенибизди жана (ушуга да карабай) алардын (Аллаһ жөнүндө) кандай дооматтарды ойлоп чыгаргандарын көрүп койгун.

76. Айткын: “(О, христиандар!) Силер Аллаһтан башка, силерге пайда да, зыян да бере албаган нерселерге сыйынасыңарбы?! Аллаһ Угуучу, Билүүчү!»

77. Айткын: “О, китеп элдери! Дининерде кыянаттык менен чектен чыкпагыла! Мындан мурун адашкан, көп адамдарды адаштырган жана түз жолдон тап-такыр адашып кеткен коомдун каалоолоруна ээрчип кетпегиле.

78. Исрайил урпактарынан каапыр болгондору Дауд жана Марямдын уулу Ыйсалардын тили менен каргышка калышкан! Бул (каргыш) күнөө кылгандары жана чектен чыккандары себептүү болду.

79. (Дагы) алар жасап жаткан күнөө иштерден бири-бирин кайтарышкан эмес. Бул иштери кандай жаман жорук!¹

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ شَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِن قَبْلُ وَأَصْلُوا أَكْبَرَ مِنُ ضَلُّوهُمْ وَأَن سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

لَمِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

كَانُوا لَا يَسْتَأْذِنُونَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

Пайгамбар жиберип, аларга вахий кылганбыз» деген аятта аял загынан пайгамбар жибербегенин айткан.

- 1 Арам иштен кайтарбай коюунун төмөндөгүчө көсөпөттөри тиет: 1. Адамдын динге болгон кайраты өчөт. 2. Арамкор, бузукуларды андан бетер оолуктурат. Жакшылык тарапкерлерин алсыздандырат. 3. Илим (Шариат) азайып, наадандык көбөйөт. 4. Жаман жоругуна эч ким “кой” дебеген соң, билин-билбей жасап жаткандар “бул адаттагы эле иш турбайбы” деп, адал санап калышат. 5. Адеп кайталаңа берген жаман иш, адатка айланган соң, жакшылык сүрөтүндө көрүнүп калат. Мына ошондуктан, Аллаһ Таала аяттын акырында: “Бул кылмыштары кандай жаман жорук!” - деп эскертип жатат.

коомдор (мусулмандар) менен бирге Бейишке киргизүүсүн үмүт кылып жүрүптүрбүз?!” - дешет.

85. Аллаһ аларды, (жүрөктөн) айткан сөздөрү (ыймандары) себептүү, астынан дарыялар аккан Бейиштер менен сыйлады. Алар анда түбөлүк калышат. Бул - жакшы амал кылуучу адамдардын сыйлыгы!

86. Ал эми, каапыр болуп, Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарган адамдар – тозок ээлери!

87. О, ыйман келтиргендер! Аллаһ силерге адал кылган адал-таза нерселерди (өзүңөргө) арам кылып албагыла! Жана чектен чыкпагыла! Чынында, Аллаһ чектен чыккандарды жакшы көрбөйт!

88. Аллаһ силерге ырыс кылып берген адал-таза нерселерди (өзүңөргө арам кылып албай) жей бергиле. Өзүңөр ыйман келтирген Аллахтан корккула!

89. Аллаһ силерди алаңгазарлык менен (ойлонбой) ичкен антыңар үчүн азаптабайт. А, бирок, жүрөгүңөргө бекем түйгөн антыңар үчүн (эгер аткарбасаңар) азаптайт. Эми анын (ант ичип, аткарбай койгондун) төлөмү үй-бүлөңөрдү тамактандырган орточо тамак менен он кедейди тойдуруу же кийинтүү же болбосо, бир кулду азат кылуу. Ким муну(н каражатын) таппай калса, үч күн

فَأَنشَأَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا اجْتَنِبَتْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْزِنُوا طَيِّبَاتٍ مِمَّا أَمَّلَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَقْتَدَرُوا إِنَّا اللَّهُ لَا يَجِبُ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

لَا يُوَافِقُكُمْ اللَّهُ بِالْعُرْفِ أَنْتُمْ وَلَكِنْ يُوَافِقُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَرْتُمْ بِإِطْعَامِ عَشْرَةِ مَسْكِينٍ مِنْ أَوْسَاطِ مَا طَعِمْتُمْ أَهْلِيكُمْ أَوْ كَسَوْتُمْهُمُ أَوْ خَرَجْتُمْ رِقَبَةً فَمَنْ لَمْ يَجِدْ قِسْبًا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَرْتُمْ أَنْتُمْ كَذَلِكَ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَنْتُمْ كَذَلِكَ يَسِّرُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

1 Кээ бир адамдар, кандайдыр себептер менен “Мен эгер паландай ишти аткара албай калсам...” деп ант ичип, өзүнө-өзү кээ бир адал тамак-ашты, же болбосо, аялын арам кылат. Мисалы, “Ошол ишти бүтмөйүңчө аялыма жакындашпайм” деген сыяктуу. Аллаһ бул аятта ушул аша чапкан чек бузуудан мусулмандарды эскертүүдө.

орозо кармоо. Ушул - ичкен жана бузуп койгон антыңардын төлөмү. Бирок, антыңарды сактагыла! Шүгүр кылуучу (пенделерден) болушуңар үчүн Аллах силерге аяттарын ушинтип баяндайт.

90. О, ыймандуу адамдар! Чынында, арак,¹ кумарпоздук, сыйынуу үчүн орнотулган буттар жана «азлам» (пал ачуу таякчалары) шайтандын иштеринен болгон ыыластык! Андан сак болгула, (тозоктон) кутулсаңар ажеп эмес.

91. Арак жана кумар себептүү шайтан силердин араңарга жек көрүү жана душманчылык салууну жана силерди намаздан, Аллаһты эскерүүдөн тосууну каалайт! Эми, кайтасыңарбы?!

92. Жана (О, момундар) Аллахка, пайгамбарга моюн сунгула. (Экөөнө күнөөкөр болуудан) абайлагыла! Эгер, жүз бурсаңар, билип алгыла: Биздин элчибиздин мойнунда анык жеткирүүдөн бапка вазыйпа жок.

93. Ыйман келтирип, салих амалдарды кылып жүргөн адамдар үчүн - эгер такыба, ыймандуу, жакшы амал кылган киши болсо - мурун (арактын) даамын сызып койгонунда күнөө жок. Кийин (арамдыгы жөнүндө аят түшкөн соң) такыба, ыймандуу болупса, кийин дагы такыба(раак) болуп, жакшы иштерди жасаса, Аллах жакшы иш жасагандарды сүйөт.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ
وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ فَلْيَجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ ﴿٩٠﴾

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ
وَيَصَدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ
الصَّلَاةِ قُلْ إِنَّمَا أَسْرَأْتُهُمْ ﴿٩١﴾

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَعِزُّوا
فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا إِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا
وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

1 Латын арабча текстинде «хамр» деп келген сөз аракты гана эмес, бардык мас кылуучу ичимдиктерди түшүндүрөт.

94. О, ыйман келтирген адамдар! Аллах эч ким көрбөгөн жерде Өзүнөн корккон кишини билиш үчүн силерди колунаар жана найзаңар жете турган бир аз олжо менен сынайт.¹ Ушундан соң ким чектен чыкса, ага жан ооруткан азап бар.

95. О, ыйман келтирген адамдар! Ихрамда турган абалыңарда аңчылык кылбагыла! Силерден кимиңер билип туруп аны өлтүрсө, жазасы - өзүнүн (төө, уй, кой-эчки сыяктуу) жандыктарынын арасынан өлтүргөнүнө тең болгонун Каабага жеткирилип (союлчу) белек иретиңде тандайт. Бул ишке (тандоого) өзүңөрдүн араңардан эки адилеттүү киши калыс окумдарлык кылат.² Же болбосо (экинчи жазасы) - мискин-кедейлерди тамактандыруу.³

96. Силерге деңиздин олжосу жана (өлүп, жээкке чыгып калган) даам-тамагы (ихрамда болсоңор да) адал кылынды. Силерге жана башка мусапырларга пайда болсун үчүн. Бирок, ихрамдагы кезиңерде, силер үчүн кургактыкта аң уулоо арам кылынды. (Кыяматта) Анып

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْلُغُوا إِلَى اللَّهِ يُشْرِكُ
مِنَ الصَّيْدِ تَنَالَهُ أَثْدَابُكُمْ وَإِذَا حُكِمَ
لِبَعْدِ اللَّهِ مِنْ تَحَاكُمَ بِالْعَنَيْبِ فَمَنْ أَعْتَدَى
بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابُ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ
حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءُ
بِشَلِّ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعِيمِ يُكَفِّرُ بِهِ ذُنُوبًا
مِنْكُمْ هَذَا بِمَا بَلَغَ الْكُفْبَةَ أَوْ كُفْرَةَ طَعَامٍ
مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صَبَّ لِمَا لَيْدُوقَ
وَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ
فَيَسْتَفِمْ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

أَيْلُ لِكُرْمِ صَيْدِ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ
وَلِلنَّيَّارَةِ وَخَيْرُهُ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ مَا مَشَرُ
حُرْمًا وَأَلْفُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾

1 Аллах ихрамдагы адамдарга "өлтүрбөгүлө" деп буюруп, бирок, эч ким жок жерде олжону жанына келтирип койот. Адамдын ыйманын Аллах ушинтип сынайт. Эл арасында такыба көрүнгөн кээ бир адамдардын чыныгы ыйман-такыбасы ошондо сыналат.

2 Сахаабалар - Аллах алардан ыраазы болсун - томондогучо окум кылышкан: көгүчкөнгө - кой, төө куш үчүн уйдан чоңураак жандык, ал эми, зебра сыяктуу жаныбарлар үчүн уй, өгүз, ж.б.у.с жандыктар төлөнөт. Эгер окшошу табылбаса, баасы тең болгонун төлөйт

3 Бул - жандыгы жок, бирок акчасы бар күнөөкөрдүн жазасы. Мында ал өлтүргөн олжосуна теңелген жандыктын баасына тең акчага же тамак-ашка канча мискин-кедейди тойдуруш мүмкүн болсо, ошончосун тойдурат.

алдына чогула турган Аллаһтан
корккула!

97. Аллаһ Каабаны – Байт аль-Харамды, согуш арам кылынган айларды, Аллаһка арналган белек-жандыктарды жана (ал жандыктардын мойнуна асып коюлган) мончокторду адамдар үчүн тууралыктын негизи кылып койду. Бул (нерсе) Аллаһ асмандар жана жердеги нерселерди билишин билип коюуна үчүн. Аллаһ ар бир нерсени Билүүчү!
98. Билип койгула, Аллаһ – катуу азап берүүчү жана Аллаһ – Кечиримдүү, Мээримдүү.
99. Пайгамбардын вазыйпасы (динди) жеткирүү гана. Ал эми, жашыруун жапа ашкере кылган ишицердин баарын Аллаһ билет (жана ошого жараша эсептешет).
100. Айт: «Эгер сени ыпыластыктын көптүгү кызыктырса да, “ыпыластык менен тазалык эч качан тең болбойт. О, акылмандар! Аллаһтан корккула, жеңишке жетээрсиңер”.
101. О, ыйман келтиргендер! Ар нерсени сурай бербегиле. (Жообу) билингенде өзүңөргө оор кылып аласыңар. Эгер алар жөнүндө сурасаңар, Кураан түшүп жаткан мезгилде силерге маалым болот. Чынында, Аллаһ ал нерселерди (унчукпай коюу менен) кечирген болчу. Аллаһ - Кечиримдүү, (пейили) Жумшак!
102. Аларды (пайдасыз суроолорду) силерден мурунку адамдар (көп)

﴿جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْيَتِيمَ الْحَرَامَ﴾
﴿فِيْنَا الْمَكَّائِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلْبَ﴾
﴿ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوْا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

﴿اعْلَمُوْا أَنَّ اللَّهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾

﴿مَا عَلَى الرَّسُوْلِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُوْنَ وَمَا كُنْتُمْ بِأَعْيُنِنَا﴾

﴿قُلْ لَا يَسْتَعْرِى الْحَيِيْتُ وَالطَّيِّبُ﴾
﴿وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَيْبِ فَاْتَقُوْا اللَّهَ﴾
﴿يَتَاَوَلَى الْأَلْبَنِي لَعَلَّكُمْ تَقْلِقُوْنَ﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَسْأَلُوْا عَنْ أَمْثَلِ شَيْءٍ﴾
﴿إِنْ بُدِلَ لَكُمْ تَسْوَكُورٌ وَإِنْ تَسْتَلُوْا عَنْهَا﴾
﴿جِيْنَ يُنْزَلِ الْفَرْءُ إِنْ بُدِلَ لَكُمْ عَنْهَا﴾
﴿عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾

﴿فَدَسَّآلَهَا قَوْمٌ مِّنْ قَبْلِكَ كَثْرًا مِّمَّا صَبَحُوا

сурашып, каапырларга айланып калышты.¹

103. Аллаһ “бахийраны” да, “саибаны” да, “васийланы” да, “хамийди”² да (силерге дин буйругу) кылган эмес. Бирок, каапырлар Аллаһтын атынан жалган айтышат. Жана алардын көптүүлүгү акылсыз адамдар.

104. Эгер аларга: “Аллаһ түшүргөн нерсеге (Кураанга) жана пайгамбар(айткан буйруктар)га келгиле” деп айтылчу босо, алар: “Ата-бабаларыбызды эмненин үстүндө тапкан болсок - ошол бизге жетиштүү” - дешет. Эгер ата-бабалары эч нерсени билбеген жана Туура Жол таппаган болсо да (ошонте беришеби)?!

105. О, ыйман келтирген адамдар! Өзүңөргө өзүңөр жооп бересиңер! Эгер Туура Жолго түшүп калган болсоңор, адашкандар силерге зыян жеткире албайт. Бардыгыңардын кайтууңар - Аллахка. (Ошондо, Аллах) Силерге бардык ишиниңердин кабарын берет.

يٰۤاَكْفِرِيْنَ

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَاجِدَةٍ وَلَا وَاصِلَةٍ
وَلَا حَافِيَةٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَنْتَوُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ وَأَعْتَرُوهُمْ لَا يَتَعْلَمُونَ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ
الرَّسُولِ قَالُوا احْسِبْنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا تَضُرُّكُمْ
مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَىٰ اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ
جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

1 Пайгамбарыбыз саллаллаху алайхи ва саллам айтты: “Мен силерди эмнеден кайтарган болсом, - сактангыла. Эмнеге буюрган болсом, колуңардан келишиниче аткаргыла. Силерден мурда өткөн элдер көп (бейчеки) суроолору жана Пайгамбарларына каяша кылгандары себептүү өлүм табышкан”.

2 Исламдан илгерки (жахилия) доорунда арабдар ата-бабаларынан келе жаткан ырым боюнча, Аллаһтын адал ырыскыларын оздорунө арам кылып: “Ушугул Аллаһтын буйругу” дешчү. Ошол ырым-жырымдарынан бири, алар беш бала туутан төөнү “бахийра” деп атап, кулагын тилип жс минбей, жс союп жебей өздорунө арам кыпышчу. Дагы алар карып калган төө, уй же койду “саиба” деп атап, иштетпей, союп да жебей, бош коюп жиберипчү. Ошондой эле, удаама-удаа эки ургаачы бото тууган төөнү “васила” деп, ал эми, он бото төрөткөн эркек төөнү “хамий” деп аташып, этин да, кызматын да арам деп эсептешчү. Бул аятта Аллах, алардын бул жоруктары дин буйругу эмей эле, акытсыз ата-бабалары ойлоп чыгарган ырым-жырымдар экенин баяндаган.

106. О, момундар! Силерден бирөөнөргө өлүм (белгилери) келип, осуят убактысы болгондо, өзүңөрдөн эки адилеттүү адам араңардагы (осуятыңарга) күбө болсун! Же болбосо, (эгер мусулман адам табылбай калса) силерден башкалардан (яхудий же христиандардан) экөөсү (күбө) болсун, эгерде (башка) жерде сапарда болсоңор жапа силерге өлүм кайгысы жетчү болсо. Ал эки (дини башка) күбөнү намаз (ибадат) кылып бүткөндө кармайсыңар (намаздын урматынан күбөлүктөрүндө жалган айтпас үчүн). Эгер алардан шектенчү болсоңор, (силердин талабыңар менен) “Биз бул күбөлүктү (эч кандай) баага сатып жибербейбиз, эгер тууган-туушканыбыз болсо да. Биз Аллаһ үчүн берген күбөлүгүбүздү жашырбайбыз. Эгер жашырчу болсок, анда күнөөлүүлөрдөн болуп калабыз” - деп ант ичишет.

107. Эгер жанагы эки (дини башка) күбөнүн кыянат кылганына кандайдыр белги болуп калса, ал экөөсүнүн ордуна (өлүктүн) жакындарынан эки адам күбө болууга көбүрөөк акылуу. Алар дагы: “Биздин күбөлүгүбүз ал экөөсүнүн күбөлүгүнө караганда акыйкат. Биз (бул күбөлүгүбүздө) акыйкаттын чегинен чыкканыбыз жок. Эгер чыксак, анда заалымдардан болуп калабыз” - деп, Аллаһтын атына ант ичишет.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَشْهَدُ عَلَيْكُمْ إِذَا
حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ
اَلْأَن تَأْتِيَ أَهْلَ بَيْتِكُمْ أَوْ اَلْأَخْرَاجَ مِنْ غَيْرِكُمْ
إِنْ أَنْتُمْ صَرِيحُونَ فِي اَلْأَرْضِ فَأَصْبَحْكُمْ
مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْسِرُكُمَا مِنْ بَعْدِ
اَلصَّلَاةِ فَفَقِيمَا بِاَللَّهِ إِنْ أَرْتَبْتُمْ
لَا تَشْتَرِي بِهِ نَفْسًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَلَا
نَكْمُ شَهَادَةَ اَللَّهِ إِنَّا إِذَا لَيْنَ اَلْأَشْيَاءِ ۝

فَإِنْ غُيِّرَ عَلَى أَتَمَّتْهَا أَتَمَّتْ حَقًّا إِنَّمَا فَخْرَانِ
يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنْ اَلَّذِينَ أَتَمَّتْ عَلَيْهِمْ
اَلْأَوَّلَيْنِ فَفَقِيمَا بِاَللَّهِ لَشَهَادَتِنَا أَخْوَيْنِ
شَهَادَتُهُمَا وَمَا اَلْعَتَدَيْنَا إِنَّا إِذَا لَيْنِ
اَلْفَلَّيْنِ ۝

108. Ушул (кырганыңар) - туура күбөлүк берилишине же болбосо, ичкен анттарынан кийин, ал антты (өлүктүн жакындары) кабыл албай коюусунан коркууларына жакыныраак өкүм. Аллаһтан корккула жана угуп алгыла: Аллаһ моюн сунбаган - фасык (бузук) адамдарды Туура Жолго баштабайт.
109. (Кыямат) Күндө Аллаһ пайгамбарларды чогултуп: “(Даават кылган элиңер тарабынан) эмне жооп алдыңар?” - деп сурайт. Алар: “(О, Рабб!) Билбейбиз. Албетте, кайып нерселерди Өзүң гана Билүүчүсүң” - дешет.
110. (О, Мухаммад!) Эстегин, Аллаһ айтты: “О, Марямдын уулу Ыйса! Менин сага жана апана берген нээматымды эстегин. Анткени, Мен сени Ыйык Рух (Жебирейил периште) менен кубаттаганымда, адамдарга бешикте (апанды актап) жана чоңойгонунда (элдерди Аллаһтын Жолуна даават кылып) сүйлөгөнүң. Эстегин, бир кезде, Мен сага Китепти, Хикматты (Шарият сырларын), Тооратты жана Инжилди үйрөттүм. Дагы бир кезде: Менин уруксатым менен, ылайдап куштун солөкөтүн жасап, ага үйлөгөнүңдө, ал (жандуу) куш болуп калды. Менин уруксатым менен сокурларды, пес (ала) оорулуларды айыктыргансын. Менин уруксатым менен өлүктөрдү (тирилтип, мүрзөлөрүнөн) чыгаргансың

ذَٰلِكَ أَدَّتْ أَنْ قَالُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا
أَوْ يَخَالُوهَا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَنُ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَأَنفَعُوا
اللَّهَ وَأَسْمَعُوا اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

* يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ
قَالُوا لَا يَمْلِكُنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَذْكُرْ نِعْمَتِي
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَلَدِكَ إِذْ أَنَادُوكَ بِرُوحِ
الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَلِإِذْ عَلَّمْنَاكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَلِإِذْ خَلَقْنَا مِنَ الطِّينِ
كَهْنَعَهُ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَفَنفُخُ فِيهَا مَتَكُونُ
طَيْرًا بِإِذْنِي وَتَبْرِئُ الْأَكْمَامَ وَاللَّابِرَصَ
بِإِذْنِي وَلِإِذْ نُخْرِجُ الْمُتَوَفَّىٰ بِإِذْنِي
وَلِإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَنكَ
إِذْ جَسَّدْتَهُم بِالْبَنِينَ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ إِنَّ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٠﴾

жана Мен сени Исрайил урпактары (яхудийтер) коомунан сактадым. Сен аларга (ушунча) моожизаларды алып келсең да, алардын арасынан каатыр болгон адамдар: “Бул - анык сыйкырдап башка нерсе эмес” - дешкен.

111. Биз (сага) шакирт болгондордун жүрөгүнө: “Мага ыйман келтиргиле, пайгамбарыма ишенгиле!” - деп илхам салганыбызда, алар: (О, Рабби!) Биз ыйман келтирдик” Өзүң күбө бол: Биз - мусулмандарбыз!” - дешкен.

112. Дагы бир кезде шакирттер айтышты: “О, Марямдын уулу Ыйса! Раббин бизге асмадан (ичинде тамак-ашы менен) бир дасторкон түшүрүп бере алабы?” (Ыйса) айтты: “Эгерде ыймандуу болсоңор Аллаһтан корккула,!”

113. Алар айтышты: “Биз (шек келтиргенибиз жок, болгону) андан жеп, жүрөктөрүбүз канааттансын дедик жана сен бизге туура сүйлөгөнүңдү билип, ага (дасторконго) күбө болууну гана кааладык”.

114. Марямдын уулу Ыйса айтты: “О, Раббибиз! Бизге асмадан дасторкон түшүрө көр! Ал бизге: абалкыларыбызга да, акыркыларыбызга да майрам жана Сенден бир моожиза болуп калаар! Жана бизге ырыскы бергейсиң! Өзүң эң жакшы ырыс берүүчүсүң!”

وَلَمَّا أَتَتْهُمْ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمَنُوا بِ
وَيَسُوعَى قَالُوا آمَنَّا وَآمَنَّا بِآيَاتِنَا
مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً
مِّنَ السَّمَاءِ قَالُوا لَنُفَعِّلَ إِنَّ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَنَقْلَمِينَ قُلُوبَنَا
وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَّقْنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا
مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا
مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا
وَأَٰخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْرَازِقِينَ ﴿١١٤﴾

115. Аллах айтты: “Мен аны силерге түшүрөмүн. Бирок, андан кийин ким каапыр болсо, Мен аны, ааламда эч кимге бербеген азап менен азаптаймын!!!”

116. Жана бир кезде Аллах айтты: “О, Марямдын уулу Ыйса! Сен адамдарга: “Аллахты таштап, мени жана апамды кудай кылып алгыла” - деген белең?! (Ыйса) айтты: “О, Раббим! Сен (шериктен) Аруу-Тазасың! Менин акым жок нерсени айтуу мага туура келбейт! Эгер айтканымда, Сен аны билмексиң. Сен менин жүрөгүмдө болгонду билесиң. Бирок, мен Сенде болгон нерсени биле албаймын. Сен - кайыптарды да эң жакшы Билүүчүсүң!

117. Мен аларга Өзүң буюрган (төмөнкү) сөздөрдү гана айткамын: “Менин жана силердин (жалгыз) Раббиңер - Аллахка гана ибадат кылгыла!” Мен алардын ичинде турган (ар бир) мезгилде алардын үстүндө (Сенден башкага сыйынышпасын деп) күбө болуп турдум. Ал эми, Сен мени(н жердеги жашоо мөөнөтүмдү бүтүрүп, Өзүңө көтөрүп) алганыңда! аларга Өзүң күзөтчү болуп калганың. Өзүң бардык нерселерге Күбөсүң.

118. Эгер аларды азапка салсаң - Өзүңдүн пенделериң. Эгер кечирсең - Өзүң Кудуреттүү, Даанышмансың!”

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مَنَعْتُهَا عَلَيْكَ فَكَيْفَ تَكْفُرُ بَعْدَ مَنِّكَ فَإِنِّي أَعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ لِيَعْقُوبَ إِنِّي مَرْبُّكَ أَتَىٰ قُلْتَ لِلنَّاسِ أَنْخِذْ فِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَنَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِن كُنْتُ فَلَّانُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَقَعَّرَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

1. فلما وفيتني أجل على الأرض ورفعتني إلى السماء — Ал эми Сен менин Жер бетиндеги мөөнөтүмдү толук бүтүргөндө жана мени асманга көтөрүп алганыңда... (Тафсийрул муяссар)

119. Аллах айтты: «Ал (Кыямат)
Күндо ыйманы чын адамдарга
чынчылдыгы пайда берет. Аларга,
түбөлүк кала турган жана астынан
дарыялар агып турган бейиштер
бар! Аллах алардан, алар Аллаһтан
ыраазы болушат. Бул -эң улуу
жеңиш!

120. Асмандарда, Жерде жана
экоөсүнүн арасында болгондун
баары Аллаһтын мүлкү! Жана Ал
бардык нерсеге Кудуреттүү!»

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ
لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ
ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

6 «Аңкам» сүрөсү¹

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Асмандарды жана Жерди жаратып, нур менен караңгылыктарды бар кылган Аллахка мактоолор!² Кийин, Раббисине каапыр болгон адамдар Ага башкаларды тең (шерик) кылып жатышат!
2. Ал (оболу) силерди ылайдан жаратты. Кийин (ушул дүйнөдө жашооңор үчүн, “өмүр” деген) мөөнөттү белгиледи. Жана Анын (Аллахтын) алдында (дагы бир) белгиленген мөөнөт (Акырет жашоосу) бар. Ушундан кийин (о, каапырлар) силер дагы эле (Кыяматтан) шектенип жатасыңар.
3. Ал, Асмандарда да, Жерде да (жалгыз) Аллах. Ал силердин (бардык) жашыруун жана ашкере ишиңерди билет. Дегеле, бардык жасаган ишиңерди билип турат.
4. Аларга (каапырларга) Раббисинин (чыныкты анык көргөзгөн) аяттарынын бири келээр замат(аны угуп, пикир кылып көрүүнүн ордуна) дароо андан жүз буруп кетишти.

لِلْحَمْدِ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلَ أَحْضَاءَ
وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ ﴿٢﴾

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ فِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ
سِرَّكُمْ وَنَجْوَاهُمْ أَلَيْسَ بِأَعْلَمَ بِمَا كَيْدُونَ ﴿٣﴾

وَمَا أَتَيْنَهُمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ رَبِّهِمْ إِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 165 аяттан турат. «Аңкамдын» мааниси «үй айбандары»

2 Бул аяттагы көңүл бурууга ылайык болгон нерсе: Аллах “Нур” сөзүн жекелек сан түрүндө, “караңгылыктарды” көптүк түрүндө келтирди. Мунун мааниси, Аллахтын жолунан адаштырган азгырык-караңгылык жолдору санаксыз болгону менен Аллахка алып баруучу нурдуу, акыйкат жолу бирөө гана экенин билгизет.

5. Алар өздөрүнө келген кезде акыйкатты¹ жалганга чыгарышты (жана шылдыңдашты). Эми жакында аларга шылдыңдаган нерселеринин кабары келет.
6. Алар көрүшпөйбү: Биз алардан мурда нечендеген (каапыр) муундарды жок кылганбыз. (О, каапырлар!) Биз силерге бербеген жердеги мекендерден аларга берген элек, (үстүнөн) жамгырды берекелүү жаадырган жана астынан дарыяларды агызып койгон элек. Анан Биз аларды күнөөлөрү себептүү (ар кандай апааттар менен) кыйратып, артынан башка муунду алып келдик.
7. (О, Мухаммад!) Эгер Биз сага кагаздан бир китепти (жазылуу бойдон) түшүрсөк жана аны өз колдору менен кармап көрүшсө да, каапыр болгон адамдар: “Бул - анык сыйкырдан башка эмес” - деп айтышмак.
8. Жана алар: “Ага (Мухаммадга жардам берүүчү) бир периште түшсө болбойт беле?” - дешет. Эгер биз периште түшүрчү болсок (жана алар аны өз көздөрү менен көргөндөн кийин деле ишенишпесе) анда, ошол замат иш бүтүрүлмөк. Аларга мөөнөт берилмек эмес.²
9. Эгер Биз аны (пайгамбарды) периште кылсак деле, эркек

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ
أَنْبَأُ مَا كَانُوا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾

أَلَمْ نُرِثْكُمْ أَوْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ
مَكَّنَّا فِي الْأَرْضِ مَا لَكُمْ فِيهَا مِنْ أَوْلِيَاءَ
أَلَمْ نَسْأَلِ الْعَمَلَةَ بِذَنبِهَا وَقَالَ الْمُتَكَبِّرُونَ
لِيَخْلِفُوهُنَّ فَأَهْلَكْنَاهُنَّ ذُنُوبَهُمْ وَأَنْتَ أَتَانَا مِنْ
بَعْدِهِمْ قَرْنًا ۖ الْآخِرِينَ ﴿٦﴾

وَلَوْ أَنَّا أَتَيْنَاكَ بِكِتَابٍ مِنْ فَطَارِيسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ
فَلَقَالُوا الَّذِي نَكْذِبُ وَإِنْ هَذَا إِلَّا أَلْهَامٌ مِنْ بَيْنِ
نَافِثَاتٍ الْوَارِثِينَ ﴿٧﴾

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا
مَلَكًَا لَنُصِيبَنَّ الْأَوَّلِينَ إِلَّا بَطْرًا ﴿٨﴾

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًَا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا

1 Кураандагы кабарларды.

2 Анык, көрүнгөн далил келгенде ошол замат ишенбегендерге, моонот берилбейт. Дароо “иштери бүтүрөлөт” (өлтүрүп), жок кылынат.

(кейипинде) кылмакпыз жана аларга өздөрү тумандаткан нерсени (андан бетер) тумандатмакпыз.¹

وَلْيَسْتَأْذِنُوا عَلَيْهِمْ مَا يَلِيْسُونَ ﴿٦﴾

10. (О, Мухаммад! Алардын шылдыңдоосунан чөкпөгүн). Сенден мурунку пайгамбарларды деле шылдыңдашкан. Кийин алардын башына шылдыңдаган нерселери балээ болуп түшкөн.

وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئُوا بِرُسُلِهِمْ قَبْلَكَ فَحَقَّقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَوَّعُونَ ﴿٦﴾

11. Айт (О, Мухаммад: “Эгер ишенбесеңер) жер бетин кезип, (пайгамбарларды) “жалганчы” – деген адамдардын акыбети (акыркы тагдыры) эмне менен бүткөнүн көрүп койгула!”

قُلْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٦﴾

12. Айт: “Асмандардагы жана жердеги нерселер кимдики?” Айткын: “Аллахка таандык!” Аллах Өзүнө Мээримдүүлүк - ырайымды жазып койгон. Аллах силерди анда шек жок Кыямат Күнүнө чогултат. (Оңолбой) өздөрүнө зыян кылгандар... Алар ыйман келтиришпейт.

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كُتِبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَ كُفْرُ الْإِلَهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

13. Күндүзү жана түнү жашагандардын баары Аллаһтын мүлкү. Ал (бардык добушту) Угуучу, (бардык кылмышты) Билүүчү.

﴿٦﴾ وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

1 Мушриктердин “Пайгамбарга периште түшүрсө болбойт беле?”, “Адамдан да Пайгамбар болот бекен?”, “Пайгамбар периштеден болсо бир жон” деген сыяктуу сөздөрдү таратуулары акыйкатты түшүнүү үчүн эмес, тетирисинче, анык-турук акыйкаттын бстине күнүрттүк пардасын тартуу, адамдардын акыл-эсин тумандатуу үчүн эле. Адатта, яхудийлер, христиандар жана Макка мушриктери периштелерди нурдан жаратылганы үчүн аял киши кейипинде элестетипкен. (Чындыгында периштелер жыныска бөлүнбөйт) Жогорку аятта Аллах, периште-Пайгамбар түшүрүүнү каалаганда деле, мушриктерди абдыратып коюш үчүн эркек киши сүрөтүндө түшүрүүсүн айтып, Пайгамбарын шылдыңдаган адамдардын өздөрүн шылдыңдуу абалга салып коюуга кудуреттүү экендигин эскертүүдө.

14. Айткын: “Аллаһтан башканы жардамчы кылмак белем?! Ал асмаңдар жана Жердин Жарагуучусу. Ал Өзү тамакка муктаж болбой, (бардык жан-жаныбарды) тамактандырат”. Айткын: “Мен (Аллаһтын жалгыз Өзүнө) моюн сунгандардын эң алдыңкысы болууга буюрулдум” (Жана мага) “Эч качан мушриктерден болбогун!” (деп айтылды).
15. Айткын: “Эгер мен (ширк келтирүү менен) Раббиме күнөөкөр болсом, Улук Күндүн азабынан коркомун”.
16. Ошол Күндө кимден азап четтетилген болсо, демек ага Аллаһ ырайым кылыптыр. Жана бул – анык жснш!
17. Эгерде Аллаһ сени (кембагалдык, оору, кайгы ж.б.у.с.) зыян менен кармаса, аны Өзүнөн башка эч ким арылта албайт. Ал эми, эгер бир жакшылык менен кармаса. Ал ар бир нерсеге Кудуреттүү.
18. Жана Ал пенделердин үстүнөн өкүмүн жүргүзүүчү. Жана ал - Даанышман, (бардыгынан) Кабардар!
19. Айткын: “(Менин чынчылдыгыма) эч чоң күбө кайсы?” Айт: “Аллаһ! Ал мени менен силердин араңдарда Күбө жана мага мына бул Кураан вахий (илахий кабар) түрүндө берилди, силерди жана ал жетип барган баардык адамдарды эскертишим үчүн». (О, илахий кабардан жүз бургандар!) Силер:

قُلْ أَغْنَى اللَّهُ الْفَقِيرَ وَلَيْكَ الْفَاطِرُ
الْسَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُهُ وَلَا
يُطْعَمُ قُلٌّ إِنَّي أَمَرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ
أَسْلَمَ وَلَا أَكُونَ مِنَ الْمُنْشَرِكِينَ ﴿١٤﴾

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

مَنْ يُضَرْفُ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ
الْقَوْمُ الْمُنِيبُونَ ﴿١٦﴾

وَإِنْ يَمَسَّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ
إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمَسَّكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

وَهُوَ الْغَفُورُ الْكَرِيمُ
الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً عَلَى اللَّهِ شَهِيدَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأَذْكُرُ بِهِمْ مِمَّنْ بَلَّغُوا مِنْكُمْ
لِلشَّهَادَةِ أَنْ مَعَ اللَّهِ الْإِلَهَةُ الْآخَرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ
قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَالَّذِي بَرَأْنِي وَمَا أَنشَرَكُنَّ ﴿١٩﴾

“Аллаһ менен бирге башка кудайлар бар” - деп күбөлүк бересиңерби?!” Айткын: “Мен (андай) күбөлүк бербеймин!” Айткын: “Албетте Ал - жалгыз (сыйынууга татыктуу) Кудай! А, мен болсо, силердин ширк амалыңардан тазамын!”¹

20. Биз китеп берген адамдар (өздөрүнүн ыйык китептеринде алдын ала кабар берилгени себептүү) аны (Мухаммадды) өздөрүнүн перзенттерин тааныгандай таанышат. Алар өздөрүнө зыян кылышты. Эми алар ыйманга келишпейт.
21. Эч ким (“Аллахтын баласы же шериги бар” деп) Аллахка жалаа жапкан жана Анын аяттарын жалганга чыгарган адамдан заалымыраак эмес! Албетте, (андай) заалымдар (тозоктон) кутулбайт.
22. Жана Биз ошол (Кыямат) Күндө алардын баардыгын чогултуп, мушриктерге: “(Аллахтын шериктери) деп эсептеген кудайыңар кана?” - дейбиз.
23. Кийин алардын кыянат жооптору: “О, Раббибиз! Аллахка ант, биз мушрик эмес болчубуз” - деген сөздөр гана болот.
24. Карачы, өздөрүнө да кандай жалгандарды ойлоп тапканын жана (ойлоруна) чыгарган

الَّذِينَ آمَنُوا هُمُ الَّذِينَ كُتِبَ لَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا وَلَكِنْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ
أَتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَكِنْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ
لَا يُؤْمِنُونَ ۝

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِعَايَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ۝

وَقَدْ نَحْنُ لَهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ قَوْلُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْلَا
شُرَكَائُهُ الَّذِينَ كُتِبَ لَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا لَكُنَّا كَاذِبِينَ ۝

فَرَأَيْتُمْ كَيْفَ فَتَنَّا لَهُمُ الْآلَانَ قَالُوا وَلَوْلَا رَبَّنَا
مَا كُنَّا مُفْسِرِينَ ۝

أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَّبُوا عَنِ الْفُسَيْهِمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝

1 Исламдын негизи - Таухид (жалгыз Аллахка сыйынуу) Ал эми, Таухиддин негизи Аллахтан башка бардык «кудайлардан» жүрөктү тазалап алуу.

«кудайларынын» алардан жок болуп калганын.¹

25. Алардан (мушриктерден) кээ бирөөлөрү (Кураан окутанында) сени (карөзгөйлүк менен) угушат. Бирок, Биз алардын жүрөктөрүнө - Кураанды түшүнбөсүн үчүн - парда каптап, кулактарын дүлөй кылып койдук. Эгер алар бардык моожизаларды көрсө да ишенишпейт. Жадагалса, сенин алдыңа талашып-тартышып келишкен кезде, каапырлар: “Бул (Кураан) абалкылардын жомокторуна башка нерсе эмес” - дешет.
26. Жана алар андан (башкаларды да) кайтарышат, өздөрү да алысташат. Бирок, (бул иштери менен) өздөрүн гана кыйроого түрткөндөрүн билбей калышат.
27. (О, Мухаммад!) Аларды Тозоктун үстүнө (тике) тургузуп коюлганда (бушайман болушуп): “Атаганат, кана эми, (дүйнөгө) кайтарылсак, Раббибиздин аяттарын жалган дебей, момундардан болуп жашасак?!” - дегендерин бир көрсөн эле...
28. Андай эмес! Аларга мурун ичине каткан нерселери айкын болуп калган(дан улам ушинтип жатышат). Эгер (дүйнөгө) кайтарылса деле, тайманбастан (Шариятта) кайтарылган (арам)

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ
أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا
كَرَّةً لَّهُ يَتَوَضَّعُونَ لَهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ
يُحَدِّثُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا
إِلَّا أَثْطِيرَ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَسْمَعُونَ عَنْهُ وَيَعْتَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ
إِلَّا الْأَنْفُسَ هَرَمًا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَعُوا عَلَى السَّارِقِ أَلَّا يَعْلَمَ نَتَائِذُهُ
وَلَا تُكَلِّمُ بِغَائِبٍ رَبَّنَا لَوْ تَكُونُ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾

بَلْ يَدْعُوا إِلَهُهُمْ كَمَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا
لَعَادُوا أَلْبَابَهُمْ وَعَنْهُمْ وَإِلَهُهُمْ لَكُذِبُونَ ﴿٢٨﴾

1 Кыяматта мушриктер кудай деп сыйынып жүргөн ыйыктардын бардыгы аларга жардам бере албай, жок болуп калышат. Ал эми, аларды жолдон урган шайтан болсо, айыпты өздөрүнө жүктөйт.

иштерге кайтышмак. Анткени,
алар - анык жалганчылар.

29. Жана алар: “Ушул дүйнөдөгү жашообуздан башка жашоо жок. Биз кайрадан тирилбейбиз” - дешти.
30. Эгер сен аларды Раббисинин алдына тургузулуп (Аллаһ): “Бул (кайра тирилүү) чындык эмес бекен?!”-деп сураганда, алардын: “Ооба, йа, Рабби! Чындык экен” - дегендерин жана (Аллаһ аларга): “Каапыр болгонунар себептүү, эми азаптын даамын таткыла!” - дегенин бир көрсөң эле...
31. Аллаһка жолугууну “жалган” деген адамдар зыян тартышты! (Анткени,) Качан аларга (Кыямат) капысынан келип калганда, күнөөлөрүн жонуна көтөргөн абалдарында: “О-о-о!!! Дүйнө жашоосун (пайдасыз) өткөрүп жибергенибиз үчүн бизге кайгы!!! деп калышты. Алардын көтөргөн күнөөлөрү кандай жаман!
32. Дүйнө жашоосу (тез өтүп кетүүчү) оюн-тамашадан башка эч нерсе эмес. Такыба кишилер үчүн Акырет жашоосу жакшы. Акылчыларды иштетпейсиңерби?!
33. (О, Мухаммад!) Алардын сөздөрү сени капа кылганын көрүп турабыз. Алар сени гана “жалганчы” дешкен жок. Бирок заалымдар Аллаһтын аяттарын дагы четке кагып жатышат.¹

وَقَالُوا إِنَّمَا الْآخِرَةُ الْآلَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَقُولُ أَغْلَىٰ رَبِّهِمْ قَالِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالِ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾

فَذَحِّصْ لَهُمُ الْآزِيزَ كَذَبُوا بِعَقْدَةِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ نَصْرُ الْمَلَائِكَةِ بُدَّتْ أَعْيُنُهُمْ فَاحْصَرْتُمْ عَنْهَا فَأَنظَرْنَاهُمْ إِلَىٰ ظُرُوفِهِمْ أَهَلُّهُمْ يُجَاهِلُونَ أَزَلَّكُمْ عَنْهَا فَمَنْ يَهْدِيهِ إِلَّا سَعَةُ مَا يُزِينُونَ ﴿٣١﴾

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَهْوٌ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّالَّذِينَ يَسْكُرُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾

فَذَمِّمْ لَهُمُ الْآيَةَ الَّتِي كُفِّرُوا بَعَدُهَا مِنَّا وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ بَأْسٌ وَلَٰكِنِ الظَّالِمِينَ إِنَّمَا يُكَذِّبُونَ ﴿٣٣﴾

1 Макка Мушриктери Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламды, пайгамбар боло электе, ото урматташкан. Жадагалса ага эч кимге ыраа көрбөгөн “Амин” (эң ишеничтүү адам) деген ылакап ыйгарышкан. Алан, качан Мухаммад саллаллоху

34. Сенден мурунку пайгамбарларга деле “жалганчы” деген жалаа жабылган. Жана алар бул жалааларга, заалымдыктарга Биздин жардамыбыз келгенге чейин сабыр кылышкан. Аллаһтын (Кураандагы) сөздөрүн эч ким башкасына алмаштыра албайт. Жана сага абалкы пайгамбарлардын кабары келди го.

35. Эгер алардын (акыйкаттан) бурулуп кетүүсү сага оор болсо, (аларды ээрчитип алууга ушунчалык кызыксаң) эгер колуңан келсе, жерге (түшчү) жарака, асманга (чыкчу) шаты издеп, аларга (ишендире турган) бир моожиза таап бер! Эгер Аллаһ кааласа, Өзү аларды Туура Жолго чогултуп алмак! (Сабырсыз) наадандардан болбогун!

36. (О, Мухаммад, дааватыңа) уга турган адамдар гана жооп беришет. Ал эми, (жүрөгү) өлүктөр болсо, (бул дүйнөдө динди кабыл албайт) Аллаһ аларды кайра тирилтет. Анан Өзүнө кайтарылышат.

37. Жана (мушриктер): “Ага (Мухаммадга) Раббисинен бир далил-моожиза түшсө экен” - дешет. Айткын: “Аллаһ (силер тилегендей) далилди түшүрүүгө да Кудуреттүү”. Бирок, алардын көпчүлүгү (акыйкатты) билишпейт.¹

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا وَاحْتَسِبْنَا أَنَّهُمْ نَصَرُونَ لَا يُبَدِّلُ لِكَلِمَةٍ أَلْفًا وَلَقَدْ جَاءَ الْقَوْمَ مِنْ تَلَايِ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٤﴾

وَإِنْ كَانَ كِبَرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ اِسْتَطَلَفْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَامًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَاتٍ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَىٰ الْيَهُدَىٰ فَلَا تَكُونُ مِنَ الْخَالِينَ ﴿٣٥﴾

﴿٣٦﴾ إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ فَرَّادًا فَرًّا يُرْجَعُونَ ﴿٣٧﴾

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنْ أَلَّهُ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنْزِلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

алайхи ва саллам Аллаһтын аяттарын окуп, аны элге жая баштаганда “бул аяттар Аллаһтын сөзү эмес, абалкылардын жомоктору” дешип, аларды четке кагышты.

1 Бул жерде мушриктер билбей калган акыйкат төмөндөгүчө: Эгер Аллаһ мушриктер тилегендей, өз Пайгамбарынын колу же сөзү менен капыр чөлдөн булактарды

38. Жерде жүргөн - сойлогондун жана эки канаты менен асманда учкандын баары силер сыяктуу эле үммөт. Биз Китепте¹ эч нерсени (н тагдырын жазбастан) калтырып койгон эмеспиз. Кийин (адамдардын бардыгы) Раббисине чогултулат.

39. Биздин аяттарыбызды жалган дегендер (наадандык) караңгылыгында калган сокурлар жана дүлөйлөр. (Алар акыйкатты көрө да, уга да алышпайт) Аллаһ Өзү каалаган пендесин адаштырат жана каалаган пендесин Туура Жолго салат.

40. (Мушриктерге) Айткын: “Эгер чынчыл болсоңор айткылачы, эгер силерге Аллаһтын азабы же Кыямат келип калса, Аллаһтан

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي سَمَاءٍ بَاطِنَةٍ إِلَّا أَلَيْسَ لَنَا بِمَنْزِلٍ مِنَ السَّمَاءِ سَائِرٌ ۖ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُورُوا فِي الْأُطْطَالَةِ مِنَ النَّارِ ۖ أَلَيْسَ اللَّهُ بِضَلِيلٍ ۖ وَمَنْ يَشَأْ يُجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

قُلْ إِنِّي يَتَكْرَمُ أَنْ تُكْرَهُ عَذَابَ اللَّهِ وَأَنْتُمْ السَّاعَةُ ۖ أَعْتَرِ اللَّهَ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾

чыгарып, дарыяларды агызып, көз ачып-жумгуча бак-бостондорду жаратып койсо деле болот. Ал буга Кудуреттүү. Бирок, ошондо да жүрөгү өлүк мушриктер. Мухаммад салталооху алайхи ва салламдын Пайгамбарчылыгына моюн сулбаш үчүн дагы бир шоона эшлеген шылтоону табышат болчу. Анан көзгө көрүнүп турган далил - моожизаны тан албай койгону себептүү Аллаһ аларды ошол эле жеринде жок кылмак. Даанышман, Ырйымдуу Аллаһ, андан көрө аларга Кураан аяттарынын үстүндө пикир кылууну жана ааламдардагы Аллаһтын кудуретине далил болгон нерселерге акылдуу адамдын көзү менен кароону сунуш кылат.

1 Бул аяттагы «Китеп» ааламдар жаралаардан илгери, Аллаһ Таала жазган “Лаухул-Махфуз” деген Үлкөн Китеп. Аллаһ Таала ал китепке баардык нерселердин тагдырын алдын ала жазган. Лаухул Махфуз - «Аль Казаау вал Кадар» деп аталган Аллаһ Тааланын тагдыр-эрежесиндеги төрт баскычтын экинчиси. Ошентип, Аллаһ Тааланын тагдыр эрежеси төмөндөгү төрт баскычтан турат: 1-Илим. Башкача айтканда, Аллаһ Тааланын ар бир нерсени алдын ала билиши. 2- Жазуу. Бул Аллаһ Тааланын алдын ала билип, белгилеген тагдырлары, чечимдери Лаухул Махфузга жазышы. 3- Каалоо жана Кудурет. Бул Аллаһ Тааланын ар нерсеге өтүүчү каалоосу жана кудурети. 4-Жаратуу. Бул Аллаһ Тааланын бардык макулуктарды, жадагалса, пенделердин пейилдерине чейин Лаухул Махфузда жазылгандай жаратышы. Бул аяттагы «Китептен» максат Кураани Карим болушу да мүмкүн. Анда маани төмөндөгүчө болот: “Биз китепте (Кураанда) эч нерсени калтырган эмеспиз (баардыгын жазганбыз)”. Албетте, Кураанда бардык нерселердин баяны жазылган. Дагы башка бир аятта Аллаһ Өзүгүн китебин: “Ар бир нерсеге баян” деп сыпаттаган.

башкага (жардам сурап) дуба кыласыңарбы?!”

41. Жок! Ага гана дуба кыласыңар!
Ал эгер кааласа силер дуба кылып сураган нерсени (азапты) арылтат.
Ал эми, Аллахка шерик кылган “кудайыңарды” (башыңарга азап түшкөндө) унутуп койосуңар.

42. Биз (о, Мухаммад!) сенден мурунку элдерге да пайгамбарларды жибергенбиз.
(Бирок, пайгамбарларды «жалганчы» депкенден) кийин аларды тооба-топук кылуулары үчүн балээ - зыяндар менен кармадык.

43. Аларга биздин балээ - зыяныбыз келгенде тооба кылышса кана!
Бирок, жүрөктөрү тап болуп калган жана шайтан аларга (күнөө иштерин) кооздоп көргөзгөн!

44. Анан, өздөрүнө эскертилген нерселерди (балээ-зыяндарды) унутуп (шайтанга жетеленип) калышканда, биз аларга бардык нерселердин эшигин ачык койдук.¹
Өздөрүнө берилген нерселер менен сүйүнүп турганда, капыстан, (күтпөгөн балээ менен) кармап койдук эле, дароо үмүтсүз абалда калышгы.

45. Мына ушинтип, заалым адамдардын “куйругу кесилди” (тукум курут кылынды).
Ааламдардын Раббиси - Аллахка мактоолор болсун!

بَلْ إِلَٰهٌ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ
إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُكْفِرُونَ ﴿٤١﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ
بِالْبَاسِ وَالضَّرَّةِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَاسًا أَتَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ
قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

فَلَمَّا سَأَلُوا أَهْلَ دِينِهِمْ فَبَسَّ عَلَيْهِمْ
أَنْتَابَ كُلِّ شَيْءٍ وَحَقَّ إِذَا فِي حُيُومِهِمْ أَنْتَابُ
أَخَذْنَاهُمْ بِغَتَّةٍ فَإِذَا هُمْ مُمِيسُونَ ﴿٤٤﴾

فَقَطَّعَ دَائِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَلِحَمْدِ اللَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

1 Алар байлыкта, илимде, жыргал жашоо себептеринде... дегн эле дүйнодо жогорку жетишкендикке жетишти.

46. Айт (о, Мухаммад): “Кандай дейсиңер, эгер Аллах силердин көзүңөрдү, кулагыңарды алып (сокур-дүлөй кылып) жана жүрөгүңөргө мөөр басып койсо, аларды Аллахтан башка кайсы “кудай” кайтарып бере алат?!” Биз далилдерди кандай тизмектеп келтиргенибизди жана (ушуга да көзү ачылбай) кийин бурулуп кетишкенин көрүп ал.

47. Айткын: “(О, мушриктер), айткылачы, эгер силерге Аллаһтын азабы капыстан (сездирбей) же ачыкчасына келсе, заалым (мушрик) адамдардан башка ким кыйратылат?!”

48. Биз пайгамбарларды (Бейиштен) кушкабар берүүчү жана (тозоктон) эскертүүчү кылып жиберибиз. Эми, ким ыйман келтирип, салих (жакшы) иштерди жасаса, аларга коркунуч да, кайгы-капа да жок.

49. Ал эми, Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарган адамдар, жасаган бузук иштери үчүн азапка салынат!

50. Айткын: “Мен силерге “Менин алдымда Аллаһтын казналары бар” дебеймин.¹ Дагы мен кайыпты да билбеймин. Жана мен силерге “Мен - периштемин” деп да айтпаймын. Мен өзүмө вахий (кабар) кылынган нерселерди гана ээрчиймин”. Айткын: “Сокур менен коздүү киши тең боло алабы? Пикир кылбайсыңарбы?!”

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَبَصَرَكُمْ وَخَفَّتْ عَلَى قُلُوبِكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِ اللَّهِ يَأْتِيَكُمْ بِهِ أَنْظَرُ كَيْفَ نَصْرِي الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدُقُونَ ﴿٤٦﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

وَمَا يُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ مَنْ آمَنَ وَاصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَتَسَوَّاهُمُ الْعَذَابُ يَمَّا كَانُوا يَقْسِفُونَ ﴿٤٩﴾

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَيْتُمُ الْمَآلُوتِ إِلَى قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

1 Бул аят менен пайгамбарыбыз эч бир адамга өз каалоосу менен байлык, ырыскы, ден-соолук, бакыт-таалай, кыскасы пайда бере албастыгын айтууга бузурулду.

51. Сен Раббисине чогулуудан корко турган адамдарды ал (Кураан) менен эскерткин. Аларга Андан башка дос-башчы да, күнөөсүн өчүрүүчү да жок. Кана эми, такыбаалуу болушса!

52. Эргели-кеч Раббисине, Анын Жүзүн каалап дуба кылган (такыба) кишилерди (алдындан) айдабагын! Алардын эсебинен сага эч нерсе жок. Сенин эсебиңен аларга эч нерсе жок. Аларды айдап, заалым адамдардан болбогун!¹

53. “Биздин арабыздан Аллаһ нээмат бергендер - ушуларбы?!” деп, (тексеберлене) сурагандары үчүн Биз аларды (бай-кедей кылып) бири-бири менен сынадык. Шүгүр кылгандарды Аллаһ көбүрөөк билүүчү эмеспи?!

54. Эгер сага, Биздин аяттарыбызга ыйман келтирген адамдар келсе, аларга: “Сиздерге салам! Раббисер Өзүнө ырайымдуулукту жазды. Араңардан кимде-ким билбестен күнөө иш жасап, сонунан тооба келтирип, салых амал кылса, албетте, Ал (Аллаһ) Кечтиримдүү, Ырайымдуу” - деп айткын.

55. Биз, кылмышкер адамдардын жолу айкын болушу (жана силер ал жолдон сак болушуңар) үчүн Өзүбүздүн аяттарды мына ушинтип толук баяндайбыз.

وَأَنذَرِيهِ الَّذِينَ يَحْكُمُونَ أَن يُخْسِرُوا إِلَىٰ
رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ
لَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

وَلَا تَقْرَأُ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
يُزِيدُونَ وَجْهَهُ ۖ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ
شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ
فَتَقْرَأَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

وَكذلك فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا
أَهَؤُلَاءِ مَنَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيِّنَاتٍ أَلَيْسَ اللَّهُ
بِأَعْلَمَ بِالْمُكَرِمِينَ ﴿٥٣﴾

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلِّمُوا
عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ
أَنَّهُ مَن عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهْلَةٍ ثُمَّ نَابَ
مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٤﴾

وَكذلك فَفَصَّلُ الْآيَاتِ وَلِيَسْتَدِيرَ
سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

1 Курайш уруусунун бай-манаптарынан бир нечеси Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга: “Эгер биз ыйманга кирип, сени менен отурушубузду кааласак, тиги селсаяк-кедейлерди айдагын. Биз алар менен бирге отурууга арданабыз” дегенде, Аллаһ ушул аятты түшүргөн

56. Айткын: “Мен, Аллаһтан башка силер жалбарып, дуба кыла тургандарга (буттарга) ибадат кылуудан кайтарылдым”, Айткын: “Мен силердин каалоонорду ээрчибеймин. Анда мен адашып, Туура Жол тапкандардан болбой калам”.

57. Айткын: “(О, мушриктер), мен Раббим тарабынан берилген анык далилдердин үстүндөмүн. Силер болсо, аны “жалган” деп жатасыңар. Силер шаштырып жаткан нерсе (азап) менин алдымда эмес. Өкүм Аллаһтын Өзүнө гана тиешелүү. Ал акыйкатты ажырым кылат. Ал эң жакшы ажырым кылуучу.

58. Айткын: “Эгер силер шаштырган нерсе (азап) менде болгондо, мени менен силердин аранардагы “иш” эчак эле бүтмөк. Аллаһ заалым адамдарды Билүүчү.

59. Кайыштын ачыкчытары (илими) Анын гана алдында. Аны бир Өзүнөн башка эч ким билбейт. Ал (Аллаһ) кургактагы, деңиздеги бардык нерселерди билет. Жадагалса, бир жалбырак үзүлүп түшчү болсо – аны да билет. Кара жер койнундагы бир даана дан болсун, бардык суулуу же кургак нерселер болсун, (бардыгынын кабары) Анык Китепте (Лавхул Махфузда) бар.

60. Ал түндөсү силерди (уктатуу менен) жаныңарды алат. Күн бою эмне кылып жүргөнүңөрдү да билет. Кийин ал силерди күндүзү кайра тирилтет, белгиленген

قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أُعْبِدَ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ مَلَكَتْ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَهِنِينَ ﴿٥٦﴾

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضِي الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾

قُلْ لَوْلَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالْقَالِينَ ﴿٥٨﴾

* وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا اللَّهُ وَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ رِزْقٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حِجَابُ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رطبٍ وَلَا يابس إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ

мөөнөт (өмүр) толук болушу үчүн. Кийин (өмүр толук бүткөндө) кайтып барууңар - Өзүнө. Андан соң (Кыяматта) Ал силерге эмне кылыш жүргөнүңөрдүн каабарын берет.

61. Ал пенделеринин үстүнөн Өкүмдар.¹ Жана Ал силерге Өзүнүн “хафаза”² периштелерин жиберет. Качан силердин бирөөңөргө өлүм (убактысы) келгенде, Биздин (жан алгыч периштелерден турган) элчилерибиз өз убактысынан ксчиктирбей анын жанын алышат.

62. Кийин алар (өлгөн пенделер) чыныгы кожоюндары – Аллахка кайтарылышат. Уккула! Өкүм Өзүнө гана таандык! Ал эң эле тез эсептешүүчү.

63. (Мушриктерге): “Кургактагы жана деңиздеги апааттарда жалбарып жана ичинерден: “Эгер ушунан куткарса, сөзсүз шүгүр (ибадат) кылуучулардап боломун” - деп кимге дуба кыласыңар жана силерди (ошол балээден) ким куткарат?” деп айткын.

64. Айткын: “Силерди ал апааттардан жана башка бардык кайгылардан Аллах гана куткарат. Кийин силер дагы эле (Ага башка “кудайларды”) шерик кыла бересинер”.³

يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦١﴾

وَهُوَ الْغَافِرُ الْوَكَّادُ ۖ وَرَسُولُكَ
حَقَقَةٌ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ
رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦٢﴾

ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ ۗ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ
وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٣﴾

قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّ الْجَنَّةَ لَمِنْ
هَدًى وَلَكُنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٤﴾

قُلْ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
تَضَرُّعًا ۚ ﴿٦٥﴾

1 Аллах Таалаанын «бар» деген ысымынын толук мааниси «Бардык нерселерге мажбур түрдө өкүмүн өткөрүүчү», «Жеңүүчү» деген түшүнүктөрдү берет.

2 “Хафаза”, “сактоочу”, “коргоочу”, “күзөтчү” деген маанилерди билдирет.

3 Башында оор кайгы түшкөндө, адам баласы, эгер ал мушрик болсо да, буттарга же башка “кудайларга” эмес, Аллах Таалага гана жалбарат. Мунун мааниси таухид

65. Айткын: “Ал силерге үстүңөрдөн, бутуңардын астынан азап жиберүүгө же болбосо, силерди ар түрдүү топторго аралаштырып жана биринердин азабыңарды биринерге таттырууга кудуреттүү!”¹ (О, Мухаммад, адамдар акыйкатты) түшүнүп алышсын деп, далилдерди ар кандай ыкмада тизмектеп жатканыбызды көрүп кой.

66. Сенин (Маккадагы) коомуң аны (Кураанды) “жалган” - деди. Чынында, ал - акыйкат. Айткын: “Мен силерге кароолчу эмесмин.”²

67. Ар бир кабардын өз убактысы бар. Жана тез арада анын чындык экенин билип аласыңар.

68. Эгер сен Биздин аяттарыбыз жөнүндө чындыкка каршы сүйлөгөн адамдарды көрсөң, качан алар башка сөзгө чумкуп кирмейинче, алардан алыс бол. Эгер шайтан унуттурган болсо, (эсиңен чыгып алар менен отурган болсоң) эстегениңден кийин заалым коомдор менен отурба!

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِّنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَكُونُ لَكُمْ رُجُوعًا وَيَذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ أَتُحِبُّونَ أَنْ تُضَلَّوْا
الْأَيَّامَ لَعَالَكُمْ يُفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَّسْتُ عَلَيْهِمْ
بِكَايِلٍ ﴿٦٦﴾

لِكُلِّ نَبَأٍ مُّسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ يُعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِنَّمَا يُغِيثُكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ
الْمُكَاثَرَةِ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾

(жалгыз Аллахка сыйынуу) инсан табияты умтулган чындык экенинде. Бирок, көп адамдар өздөрүнүн табиятына каршы жашайт.

1 Жиберген элчисин укпай койгондо, Аллах Таала тарыхта өткөн мушрик коомдордун үстүнөн таш жаадырып, же болбосо бугунун астындагы жер аларды жутуп жиберип, азаптаган. Аллахтын бейбап-мушрик коомдорго жибере турган дагы бир азабы бар. Бул - алардын ар түрдүү топторго бөлүнүп алып, өз ара кырылышып, бири-бирине зулумдук кылуулары. Аллах Таала Өз ырайымы менен мусулман үмөтүн асмаңдан таш жаадыруу, жерге жуттуруу сыяктуу азаптардан сактап турат. Бирок, топторго бөлүнүп, бири-бири менен кырды-бычак болуу, биринин жерин бири басып алуу сыяктуу азаптар менен азаптай баштаганына көп болду. Мунун баары Анын өкүмү менен жашабагандыктын кесепети.

2 Пайгамбардын милдети - Аллахтын өкүмдөрүн элдерге жеткирүү. Алар бир адамдын артынан кароолчу болуп: “Аткардыңбы, жөкпү?” деп сурамжылап жүрбөйт.

69. Такыба (Аллаһтан корккон) кишилердин мойнунда алардын (мушриктердин) эсебинен эч нерсе жок. Бирок, акыл-насаат айтуу гана бар. Мүмкүн алар дагы такыба болуп калышсаар.

70. Диндерин оюн-тамашага айлантаып, дүйнө жапшоосуна алданып калган адамдардан оолак бол! Жана аларга Кураан менен (төмөнкүлөрдү) эскерт: Ар бир жан өзүнүн гана кылган иши менен өлүмгө кабылат. (Ошондо) ага Аллаһтан башка эч бир дос, эч бир колдоочу болбойт жана (эгер күнөөсүнүн кечирилиши үчүн) ар кандай (баалуу) нерсени берсе да, анысы кабыл кылынбайт. Алар өз кылмыштары менен өлүмгө (тозокко) жолуктурулат. Аларга (тозокто) кайнак суу менен жан ооруткан азап бар, каапыр болгондору үчүн!

71. Айткын: ("О, мушриктер), биз (силерге окшоп) Аллаһтан башка, не пайда, не зыян жеткире албай турган нерселерге дуба кылат бексизбиз?! Жана да, жер бетиндеги, (бир жагынан) шайтандар азгырып, (экинчи жагынан) өзүнүн достору "кел" деп, Туура Жолго чакырып турганда (орто жолдо) эмне кылаарын билбей калган адам сыяктуу, Аллах Туура Жолго баштап койгон соң, дагы артыбызга кайтат бекенбиз?!" Айткын: "Туура Жол - бул Аллаһтын жолу. Жана биз ааламдардын Раббисине моюн сунууга буюрулдук".

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَاتَّقِينَ ذِكْرَنَا لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَارَهُمْ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَذَكْرَ بَيْتٍ أَنْ يُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذَ مِنْهَا أَُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

قُلْ أَتَدْعُونِ دُونَ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَى أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانًا لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْإِلَهَةِ قُلْ إِنِّي هَدَى اللَّهُ هَوَى إِلَهِي وَأُمِرَ بِالْإِسْلَامِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

72. (Дагы биз) “Намазды толук окугула жана Аллаһтан такыбаа кылгыла” (деп буюрулганбыз). Ал – баарыңар чогулуп бара турган Кудай.

73. Жана Ал - асмандар менен жерди акыйкат менен жараткан Кудай. Ал “бол!” деген күндө болуп (жаралып) калат. Анын Сөзү - чындык! «Сур» (деген чоор) тартылган күнү бүт надышалык Ага гааа таандык болот. Ал көрүнгөндү да көмүскөнү да Билүүчү! Жана Ал – Даанышман, Кабардар.

74. Эстегин: Ибрахим атасы Аазарга: “(Ушул пайда же зыян бере албаган) таштарды сыйынууга татыктуу кудайлар деп билесизби? Мен сизди жана коомуңузду анык адашууда деп ойлоймун” - деди.

75. Ошентип, Биз Ибрахимге анык ишенүүчүлөрдөн болушу үчүн асмандардагы жана жердеги мүлктөрдү көргөздүк.

76. Аны түн (караңгылыгы) ороп алганда (чырактай) жылдызды көрүп: “Бул - менин Раббим” деди. Ал эми, жылдыз кайып болуп кеткенде “Жоголуп кетүүчүлөрдү сүйбөймүн” деди.

77. Анан, (жаркырап) чыгып келген Айды көрө калып: “Мына, менин Раббим!” - деди. Кийин, Ай дагы жоголуп кеткенде “Эгер Раббим мени Туура Жолго баштабаса, адашуучулардан болуп каламын!” - деди.

وَأَنۢ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ عَنَّا الْعَسِيبُ وَالْشَّهَادَةُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْحَسِيرُ ﴿٧٣﴾

«وَلِذَا قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ إِذْ رَأَى أَنَّهُ اخْتَضَعَ مَنَاةَ إِلَهِةَ إِلَى آتِكَ وَقَوْمَكَ فِي صَبَلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونٍ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى الْكَوْكَبَ قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾

فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ تَارِعًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَيْنَ لَوْ يَهْدِيَنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾

78. Андан сон, (нур чачып) чыккан
Күндү көрүп, «Раббим – ушул!
Ушул эң чоңу!» деди. Анан Күн
дагы батып кеткенде: (Асман-Жер
мүлктөрүнүн Кудай эместигине
анык ишенип, жалгыз Рабби -
Аллаһ экенинен шек санабай)
“О, элим! Мен силер (Аллаһка)
шерик кылып жаткан (бардык)
нерселерден тазамын!

79. Мен адашуучулуктан акыйкатка
көчкөн абалда, жүзүмдү асманлар
жана жерди жараткан чыныгы
Кудайга (Аллаһка) бурдум. Жана
мен (эч качан) мушриктерден
болбоймун” - деди.

80. Жана ага (каршы) өз эли каяша
айта баштаганда, ал: “Мени
менен Аллаһ жөнүндө тартышып
жатасыңарбы?! Ал мени Туура
Жолго баштады! Мен силер
(Аллаһка) шерик кылып жаткан
“кудайыңардан” коркпоймун!
(Алар эч кандай пайда-зиян
келтире албайт) Бир гана, Раббим
каалаган нерсе болот. Менин
Раббим бардык нерсени Өз илими
менен ороп алган. (Ушулар
жөнүндө) ойлонсоңор болбойбу?!”
- деди.

81. Силер (анын кудай экенине
Аллаһ) эч бир далил түшүрбөгөн
нерселерди Аллаһка шерик
кылуудан коркпосоңор, мен кантип
силер (Аллаһка) шерик кылган
“кудайлардан” коркуп калайын?!
Эгер билсеңер, айткалачы,
кайсыл тарап бейпилдикке
көбүрөөк акылуу (силерби же
менби)?

فَلَمَّا رَأَى السَّمَاءَ بَازِيَةً قَالَ هَذَا رَبِّي
هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَدْعُوهُ بِنِ
بِرِّي ؕ وَمِمَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ خَاشِعًا وَمَا أَنَا مِنَ
الشَّارِكِينَ ﴿٧٩﴾

وَحَاجَّةٌ. قَوْمُهُ. قَالَ اتَّخَذُونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ
هَدَيْتَنِي وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ ؕ إِلَّا
أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ
عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ
أَنْ تُشْرَكُوا بِمَا لَمْ يُخْلَقْ بِهِ
عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَنْتُمْ تَعْرِفُونَ أَلَمْ يَخْلُقْ
يَا أَلْمَنَ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

82. (Жалгыз Раббиге) ыйман келтирип, ыймандарына зулум (ширк) аралаштырбаган адамдарга гана бейпилдик-тынчтык болот. Жана алар - Туура Жол тапкандар!

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ
أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

83. (Мушрик болгон) коомунан жогору (келүү үчүн) Биз Ибрахимге берген далилдер – ушулар. Биз каалаган пендебиздин даражасын көтөрөбүз. Албетте, сенин Раббин Даанышман, Билүүчү.

وَلِلَّهِ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِ
نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

84. Жана Биз ага (Ибрахимге) Исхак менен (анын уулу) Якубду¹ белек кылдык. Биз ал экөөнү тең Туура Жолго баштаганбыз. Жана биз (алардан) мурун Нухту Туура Жолго багыттадык. Дагы анын урпактарынан Даудду жана Сулайманды, Айюбду жана Юсуфту, Мусаны жана Харунду (Туура Жолго багыттаганбыз) Биз жакшылык кылуучу адамдарды мына ушинтип сыйлайбыз.

وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا
وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن دُرِّيَّةٍ لِّدَاوُدَ
وَسُلَيْمَنَ وَالْأُدُبَّ وَالْيُوسُفَ وَمُوسَىٰ
وَهَارُونَ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

85. Жана Закария, Яхя, Ыйса, Илясты (дагы Туура Жолго баштадык) бардыгы салих (жакшы, тақыба) адамдардан.

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِيلَاسَ كُلٌّ
مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

86. Жана Ысмайыл, Аль-Ясаа, Юнус, Лутту да (Туура Жолго багыттадык). Жана бардыгын ааламдардан абзел кылдык.

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيُوسُفَ وَأُوُتَّأ وَكَانَ
فَضْلُنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾

87. Алардын аталарын, урпактарын жана ага-инилерин да (башка элдердин арасынан) тандап алып, Туура Жолго баштадык.

وَمِنَ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَأَخَوَاتِهِمْ إِنَّا جَنَّاتُنَا
وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾

1 Якубдун дагы бир аты - Исраиил. Яхудийлер ушул кишиден тараганы үчүн «Бану Исраиил» – Исраиил урпактары деп аталат.

88. Ушул - Аллаһтын Туура Жолу. Пенделеринин арасынан Өзү каалаганын ага жолдойт. Эгер алар Аллаһка шерик кошчу болсо, (ким болушуна карабай) жасаган бардык (жакшы) иштери күйүп кетет.

89. Ошолор – Биз аларга Китепти, өкүмдү жана пайгамбарчылыкты берген адамдар. Эгер алар (мушриктер аяттарга) кааныр болушса, Биз аны каапыр болбой турган башка адамдарга тапшырабыз.

90. Ошолор (жогоруда саналгандар) Аллаһ Туура Жолго баштаган пайгамбарлар. (О, Мухаммад!) Сен ошолордун гана жолуна ээрчигин. (Коомуңа Аллаһтын сөздөрүн окуп берип:) “Мен бул үчүн силерден акы сурабаймын. Булар ааламдар үчүн насааттан башка нерсе эмес” дегин.

91. Алар (Макка мушриктери менен яхудийлер) Аллаһка туура баа бере албай, бир кезде: “Аллаһ адамзатка эч нерсе түшүргөн жок” - дешти. Айткын: “Муса адамдарга Туура Жол, Нур болушу үчүн алып келген, силер аны кагаздарга жазып алып, кээ бирөөлөрүн гана (элге) ашкере көргөзүп, көпчүлүк бөлүгүн жашырып койгон жана силер да, ата-бабаңар да билбеген нерселерди силерге үйрөткөн Китепти (Тооратты) ким түшүрдү эле?!” Айткын: “Аллаһ (түшүргөн)!” Кийин аларды адашуучулугунда терендеп, ойноп-кулгөн абалдарында таштап кой!

ذَٰلِكَ هُدَىٰ ٱللَّهُ يَهْدِي بِدِهِ ٱلَّذِينَ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٨٨﴾

أُولَٰئِكَ ٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ ٱلْكِتَآبَ
وَٱلْحِكْمَ وَٱلنَّبُوَّةَ فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هَٰؤُلَاءِ
فَقَدْ وَصَّيْنَا يَهُودًا قَوْمًا لِّيَتَّسُوا بِهَا يَكْفُرِينَ ﴿٨٩﴾

أُولَٰئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ فِيمَآ ظَهَر أَقْصَرُهُ
قُلْ لَآ أَشْتَكُرُ عَلَيْهِ إِجْرًا إِن هُوَ إِلَّا
ذِكْرَىٰ لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

وَمَا قَدَرُوا ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ ٱللَّهُ
عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ قُلْ مَن أَنزَلَ ٱلْكِتَآبَ
ٱلَّذِي جَآءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ
يَجْعَلُونَهُ قُرْءَٰنًا طَبَٰثُ ٱلَّذِينَ يَخْفَوْنَ عَلَيْهِ
وَءَعِظْمُ ٱلرَّءِيسِ أَشْرَ وَلَا يَأْتِ ٱلْكَفَرُ قُل
ٱللَّهُ يُؤَدِّرُهُمْ فِي خَوَاصِرِهِمْ يَتْلُوهُمْ ﴿٩١﴾

92. Биз сага түшүргөн бул Китеп Ыйык- берекеттүү. Озүнөн мурунку китептерди тастыктоочу жана шаарлардын энеси (Макка) менен анын тегерегинде¹ жашаган адамдарга насаат-эскертүү болуу үчүн (түшкөн). Акыретке ыйман келтирген адамдар, ага да ыйман келтиришет жана алар намаздарын сакташат (убактысында окушат).

93. Өзүнө эч кандай вахий келбесе деле, Аллаһ жөнүндө жалганды ойлоп таап: “Мага Аллаһтан вахий келди” жана “Мен деле Аллаһ түшүргөн сыяктуу Дин-Шариат түшүрө (түзө) аламын” деген адамдардан өткөн заалым барбы?! Сен ошол заалымдардын өлүм далбасасында жаткан мезгилдегисин жана периштелер аларга колун созуп (сабап-кыйнап): “Жаныңарды чыгаргыла! Бүгүн силер Аллаһтын аяттарынан текеберлене жүз үйрүп, Аллаһтын атына жалган-жалааларды айтканыңар себептүү кордук азабы менен жазаланасыңар” дегенин бир көрсөң...

94. Мына, биринчи жолу жаратканым сыяктуу, өзүңөр жалгыз келдиңер го, Бизге! Жана Биз берген (байлык, бийлик, дос, жардамчы ж.б.у.с.) нерселерди да артыңарга таштап келдиңер. Силер Аллаһтын шериги деп эсептеген жардамчыңарды деле корбөй жатабыз?! Араңар үзүлдү! Жана силер (пайда деп) ойлогон нерсеңер жок болду!

وَهَذَا كِتَابُنَا أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي
بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتَذَكِّرَ اللَّهُ الْقَوْمَ وَأَمْرًا سَوِيًّا
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِمْ وَهُمْ عَلَى
صَلَاحِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ
أُرْسِلْتُ إِلَيْكَ وَالرُّوحُ الْبَرِيءُ ۖ وَمَنْ قَالَ
سَأُتْرِكُ أَثَرُ اللَّهِ وَلَئِنْ شِئْتُ لَأُتْرِكَنَّ إِلَى الظَّالِمِينَ
فِي عَمَلَاتِ الْآلَمِينَ وَاللَّهُ يَكْفُ بِأَسْطُورَاتِهِ
أَنْفُسَ الْفُتَنَاءِ الْيَوْمَ يُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ
يَحْسَبُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْنِيهِمْ غَيْرَ الْمَعْنَى وَهُمْ
عَنْ آيَاتِهِ مُتَكِبُونَ ﴿٩٣﴾

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْتُمْ وَأَنْتُمُ الْمُهْرِكُونَ
وَرَأَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ
فِيكُمْ فَذُكِّرُوا لَعَنَ تَقَطُّعَ بَيْنِكُمْ وَصَلِّ
عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

1 Макка шаары жер жүзүнүн кургактык бөлүгүнүн чок ортосу. Дүйнөнүн бардык жери Макканын тегереги болуп саналат.

95. Аллах данды да, данекти да жаруучу!¹ Өлүктөн тирүүнү чыгарат жана тирүүдөн өлүктү чыгарат!² (Ал) ушундай Аллах! Дагы (Өзүнө сыйынбай) кайда кетип баратасыңар?!

96. (Ал түндү) жарып танды чыгаруучу. Жана Ал түндү башпаанек, Күн менен Айды эсеп (убакытты билдирип туруучу нерселерден) кылды. Бул – Жеңүүчү Кудуретүү, Билүүчү Аллаһтын тагдыры.

97. Жана Ал жыдыздарды силер үчүн, аны менен деңиздер менен кургактыкты караңгылыгында жол табуунар үчүн жараткан. Биз (Өз кудуретибизге далил болгон) белгилерди, билген адамдар үчүн (мына ушинтип) толук баян кылдык.

98. Жана Ал силердин жаратылышыңарды бир гана жапдан (Адам-Атадан) баштаган. (Бардык адамдар) түбөлүк жайда жана убактылуу орундарда (болушат).³ Түшүнгөн адамдар үчүн Биз далилдерди толук баян кылдык.

﴿إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْغَيْبِ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ﴾

﴿فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾

﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْيَوْمِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾

﴿وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ﴾

1 Бардык жемиштер, дарактар, өсүмдүктөр дан менен данектен чыгат. Аллах дан менен данекти жарбаганда бардык макулуктар ырыскысы жок калмак. Улуу кудуреттисе, Даанышмандыгына даңк!

2 Бир тамчы суу – спермадан, кыймылсыз каткан жумурткадан жан-жаныбарларды чыгарды, жашоо белгиси жок дан-данектен өсүмдүк-дарактарды чыгарды. Жана кайра эле жаныбар, өсүмдүктөрдөн кыймылсыз уруктарды, жансыз жумуртканы жана дан-данекти чыгарат.

3 Түбөлүк жай экөө; же Бейиш же тозок болот. Ошол эки жайга келгенге чейин бардык адамдар бир нече убактылуу орундарда: биринчи атанын белинде, кийин эне жатынында, кийин ушул дүйнө жашоосунда, андан соң Барзах (мүрзө) жашоосунда Аллах белгилеген мөөнөттө убактылуу болушат.

99. Жана Ал асмандан (адамдар, айбандар жана өсүмдүктөр зарыккан) сууну түшүрдү. Кийин Биз ал (суу) менен ар түрдүү өнүп-өскөн нерселерди чыгардык. Алардан көгөргөн өсүмдүктөрдү, алардан болсо, тизилген дандарды (машактарды) чыгарабыз. (Ошондой эле) курмадан - анын муун-бутактарынан (терип алуучулар үчүн Аллаhtын кудурети менен) ийилген кошмок шиңгилдер (чыгарылат) Жана (Биз) жүзүм бактары менен бирге зайтуңдан, анардан бири-бирине окшогон жана окшобогондорун чыгарабыз. (О, адамдар!) Силер алардан ар биринин түйгөн мөмөлөрүнө жана бышып жетилген мөмөлөрүнө карагыла. Албетте, бул байкооңордо ыймандуу адамдар үчүн (Аллаhtын кудуретине) далилдер бар.

100. (Мушриктер) Аллаhга жиндерди шерик кылышты. Чынында, бардыгын Аллаh жараткан. Дагы алар илимсиздик менен Анын (Аллаhtын) уул - кыздары бар деп жалаа жабышты. Аллаh, алар сыпаттагандан Таза жана Бийик.¹

101. (Ал) Асмандарды жана жерди жоктон бар кылган. Анын аялы жок болсо, баласы кайдан болсун?! Ал бардыгын Өзү жараткан жана Ал бардык нерселерди Билүүчү.²

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرُجُ مِنْهُ حَبًّا مُمَرَّا كَبَابًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْحِهَا قِثَاقٌ وَلَئِنْ دَلَّيْتُمْ مِنْ أَفْئَابِ وَالزَّيْتُونِ وَالْأَمْثَانِ مَشْقَاهَا وَغَيْرِ مُنْتَبِهَةٍ أَنْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَرَبِّهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِبْرِاتِ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ دَنِينَ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ وَمَا يُصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

يَخْلُقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ إِنَّ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَئِنْ كُنْتُمْ لَهُ صَاحِبَةَ فَلْيُخْلُقُوا كُلَّ شَيْءٍ وَرَبُّهُمُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

1 Араб мушриктеринин арасында жиндерди кудай кылып сыйынгандар болгон. Дагы башка мушриктер (христиандар) "Аллаhtын уулу бар" деп, мушриктерден дагы бир тайпасы "периштелер Аллаhtын кыздары" деп ишенишкен.

2 Аллаh-Сомад. "Сомад" сөзүгүн мааниси бардык нерседен, ошонун арасында аял, бала-чакадан да беймуктаж. Бүт аалам жеке Өзүнүн мүлкү болсо, каалаган нерсеси

102. Ушул Аллах - силердин Раббинер!¹

Эч бир сыйынууга татыктуу
кудай жок, Анын Өзү бар. Ал
ар бир нерсенин жаратуучусу.
Эми, Ага гана ибадат кылгыла!
Жана Ал бардык нерселердин
Башкаруучусу.

103. Көздөр аны камтый албайт. Ал көздөрдү камтыйт.² Ал (Аллаһ) Латиф³ (жана) Кабардар.104. (О, Мухаммад, адамдарга айт:)
«Силерге Раббинер тарабынан
анык далилдер келди. Ким аларды
көрсө - өз пайдасы. Ким сокур
болуп алса - өзүнө зыян! Мен
силердин үстүңөрдө корукчу
эмесмин.»105. Ошентип, (о, Мухаммад,
сага каапырлар “Кураанды
бирөөлөрдөн) үйрөнгөнсүң” деп
айтуулары үчүн жана аны билген
(түшүнгөн) адамдарга баян кылып
беришибиз үчүн аяттарыбызды ар
түрдүү шекилде тизмектеп бердик.

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَأَنْعَمَ عَلَيْهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

فَدَجَّاهُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكَ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾

وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾

“бол!” деген бир гана сөзү менен болуп турса, аял. бала, шерик дегендердин эмне зарылдыгы бар Ага?! Анын аялы жок, аялы болбогондун баласы да болбойт.

1 Рабби же Парбардигер - бул бардык ааламдарды башкарып, бардык макулуктарга нээмат берип, тарбиялап, аларды бардык жамандыктардан сактап-коргоп турган Аллах.

2 Момун пенделер Акыретте Аллах Тааланы көрүшөт. Бирок, каректерине камтып, толук көрө албайт. Аллах бардык нерсени камтый алат. Бирок, эч ким Аллахты камтый албайт. Бейинтегилер Анын Жүзүн көрүү менен чексиз ырахат - лаззат тулашат. Кээ бир тафсирчилер бул аятты “көздөр Аны көрө албайт” деп туура эмес которушат. Бул “момундар Акыретте Раббисин өз көздөрү менен көрөт” деген Ислам акидасына (ишенимине) каршы болуп калат.

3 “Латиф” Аллах Тааланын 99 ысымынан бири. Бул көп маанилүү сөз болуп, эң белгилүү маанилери “Көрөгөч”, “Байкагыч”, “(нейили) Жумшак”. Демек “Латиф” дегендин мааниси “Анын илими, кабардарлыгы өтө назик түрдө өтүүчү, ал бардык сырларды, катылган ойлорду Билүүчү жана пендесине өтө назиктик менен, бирдирбей туруп нээмат берүүчү” дегенди түшүндүрөт.

106. Өзүңө Раббин тарабынан вахий (кабар) кылынган нерселерди гана ээрчигин. Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Ал гана бар. Жана сен мушриктерден жүз бур!

107. Эгер Аллах каалаганда, алар ширк келтиришпейт эле.¹ Биз сени аларга кароолчу кылбадык жана сен аларга өкүл (жоопкер) да эмессин.

108. (О, момундар!) Аллаһтан башкага дуба (ибадат) кылгандарды(н “кудайларын”) акаарат кылбагыла. Антсепер, алар дагы душмандык кылып, илимсиздик менен Аллаһты сөгүшөт. Биз бардык элдерге өз амалдарын кооз көргөзүп койдук. Кийин, бардыгынын кайтаар жери – Раббисине. Анан Ал (бардыгына бул дүйнөдө) жасаган иштеринин кабарын берет.

109. (Мушриктер) эгер аларга бир моожиза келсе, ага сөзсүз ыйман келтирүүлөрү жөнүндө жан үрөп Аллаһтын аты менен ант ичишет. Айткын: “Моожизалар Аллаһтын алдында”. Силерге эмне билдирди?! Чынында, моожиза келсе да алар ыйман келтиришпейт!

110. (Аларга) биринчи ирет (сунушталганда) ыйманга келбегендери сыяктуу Биз алардын көздөрүн жана жүрөктөрүн оодарып койобуз жана аларды

أَشْمِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَفِظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

وَلَا تَسْبُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَسَبُوا اللَّهَ عَدُوًّا يُبْعَثُ عَلَيْهِمْ كُلَّ نَكْلٍ
إِنَّمَا عَمَلُهُمْ نُفْسٌ إِلَىٰ رَبِّهِمْ فَرَجِعُهُمْ
فَيَسْأَلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾

وَأَقْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَلْسِنَتِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ
آيَةٌ لِّيُؤْمِنُوا بِهَا قَالُوا إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ
وَمَا يُبْعَثُكُمْ أَنتَهَا إِذَا جَاءَتْكَ آيَةٌ تُؤْمِنُوتَ ﴿١٠٩﴾

وَنَقَلِبْ أَوْدَانَهُمْ وَانصَبْهُمْ كَمَا نَزَلَتْ
يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَدَّرَهُمْ فِي
طَعْنِهِمْ يَعْصَهُونَ ﴿١١٠﴾

1 Аллах кааласа, аларды ыйманга салып коюу оңой. Бирок, оздору тарабынан ыктыяр болбогон соң Аллах деле алардын ыйманга келүүсүн каалабады.

адашуучулугунда тентиген абалда таштап койобуз.

111. Эгер биз аларга (пайгамбардын өзүнө жолуккан) периштелерди түшүрсөк да, эгер аларга (Мухаммад алып келген нерсенин чындыгын) өлүктөр (тирилип) айтып берсе да, (моожизанын) бардыгын аларга топ-тобу менен алып келсек да ыйман келтиришпейт. Аллаһ кааласа гана ыйман келтиришет. Бирок, алардын көпчүлүгү наадан адамдар.
112. Ошондой эле, Биз ар бир пайгамбарга адам-шайтан жана жин-шайтандардан душман кылып койдук. Алар алдоо үчүн бир-бирине (жалганга жуурулган) бал сөздөрдү шыбырашышат. Эгер, Раббин кааласа андай кылмак эмес. Эми, аларды токуган дооматтары менен (кошо) таштап сал,
113. Ал сөздөргө Акыретке ыйман келтирбеген адамдардын жүрөктөрү муюп, корстон болуп, билген (арам) иштерин жасап жүрө бериши үчүн!
114. (Айткын): «Аллаһтан башканы өкүмдар кылып алайынбы?! Ал силерге Китепти, (бардык адал-арамды) толук (баяндоочу) кылып түшүрдү». Биз Китеп берген элдер (яхудийлер менен христиандар) Кураандын Раббин тарабынан Акыйкат менен түшүрүлгөнүн билишет. (Сен буга) шектенүүчүлөрдөн болбо!

وَلَوْ أَنَّا ذَرَرْنَاهُ إِلَّا إِلَهُهُمُ الْمَلَائِكَةُ
وَكُنَّا لَهُمُ الْقَوِيُّ وَخَرَجْنَا عَلَيْهِمْ كُتُبًا
تُتَىٰ فَبَلَّأْنَا مَا كُنَّا قَائِمِينَ إِلَّا أَن يَشَاءَ
اللَّهُ وَلَٰكِنَّا كَثَرُهُمْ بِهَمْلُون ۝

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا
شَاطِئِينَ الْإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ
إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ
رَبُّكَ مَا فَصَّلُوهُ قَدْ زُهِقَ رُءُوسُهُمْ فَبُغْتُوا
مُتَفَرِّقِينَ ۝

وَلَيَصْبِرَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ وَلَيَرْضَوْنَهُ وَيَقْتِرِفُوا مَأْسَئَهُمْ فَغَوَّيْتُمْ
۝

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أُتْبِغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ
إِلَيْكُمْ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ
آمَنَتْ لَهُمْ الْأَكْبَابُ يَتَعَلَّمُونَ أَنَّهُ مُزَّلَّ مِنْ
رَبِّكَ يَا الْحَقُّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُنْتَرِكِينَ ۝

115. Раббиндин Сөздөрү бардык чындык – адилетти (баяндап) бүтүргөн. Анын Сөздөрүн өзгөртүүчү жок. Ал – Угуучу, Билүүчү.
116. Эгер сен жер бетиндегилердин көпчүлүгүнө моюн сунсаң, сени Аллаһтын Жолунан адаштырып салышат. (Анткени,) Алар күмөнгө гана ээрчишет жана жалгандарды ойлоп табышат.¹
117. Албетте, сенин Раббиң, Өзүңө алып барчу жолдон адашып кеткендерди эң жакшы билет. Жана Туура Жол тапкандарды да эң жакшы билет.
118. (О, момундар!) Эгер Аллаһтын аяттарына ыйман келтирген болсоңор, Аллаһтын ысымы айтылган нерселерден гана жегиле.
119. Силерге эмне болду, Аллаһтын ысымы айтылган нерселерден жебей жатасыңар?! Аллаһ силерге арам болгон нерселерди толук баяндап берди го! Бир гана аргасыз калганыңарда (жан сактоо үчүн жесеңер – уруксат). Албетте, көпчүлүк адамдар билбестиктен улам, өз каалоолорун ээрчиш, адашып кетишүүдө. Раббиң чектен чыгуучуларды жакшы билет.
120. Күнөөлөрдүн көрүнгөнүн да, көмүскөсүн да таштагыла! (Кандай гана болбосун) күнөө иш жасаган

وَقَمَّتْ كُلُّمِّنْكَ رَيْبًا وَغَدَا لَا مَبْدَلَ
لِكَيْمَتَيْهِ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

وَأَن يُطِيعُ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّكَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَأَن هُمْ إِلَّا
يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَتَمُّ مَنْ يُضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُنْتَهِينَ ﴿١١٧﴾

فَكُلُوا مِمَّا دُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
إِنْ كُنْتُمْ عَالِمِينَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا دُكِرَ اسْمُ اللَّهِ
عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا
مَا اضْطُرَرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لِّيُضِلُّوا
بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُنْتَهِينَ ﴿١١٩﴾

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِنشَاءِ وَبَاطِنَهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ
يَكْسِبُ الْإِنشَاءَ سَعِيرُونَ بِمَا كَانُوا

1 Албетте, жер бетинде туура жол тапкандардан адашкандар. Аллаһ жолунда жүргөндөрдөн напси-каалоосунун жолуна жүргөндөр көп. Алардын диндери да илимдери да жалаң божомолдорго негизделген. Алар Аллаһ, аалам жана адам жөнүндө ойлоп тапкан кыялдарынан башка "чыңдыкты" айта алышпайт.

адамдар өз кылмыштарына жараша жакында жазаларын алышат.

يَقَرُّ قَوْلُ

121. Аллаһтын ысымы эскерилбеген нерселерден жебегиле!
(Анткени,) Ал – анык бузукулук!
Албетте, шайтандар өздөрүнүн досторуна (мушриктерге) силер менен талашып-тартышууну илхам кылышат. Эгер аларга моюн сунсаңар, силер дагы мушриксиңер!¹

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ يَدَّكَرْتُمْ أَنْتُمْ وَاللَّهُ عَالِمُ
وَدَائِهِ. لَيْسَ قَوْلُ الْإِسْلَامِ أَنْ يَكُونَ إِلَى
أَوْلِيَاءِ يَهْدِيهِمْ لَوْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ تَطْلَعُونَ
إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

122. Жаны жок кезде Биз ага жан берип, адамдар арасында аны менен (жолун жарытып) жүрө турган нурду колуна карматып койгон адам караңгылыктардан чыкпай жүргөн адамга окшомок беле?² Ушул сыяктуу, каапырларга жасап жаткан иштери (шайтандар тарабынан) кооз көргөзүлүп коюлган.

أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ
نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَتَّعَهُ فِي
الْظُلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ يُزَيِّنُ
لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

123. Ошентип, Биз ар бир айыл-шаарга, ошол жерде (динге каршы) айта-амал кылуусу үчүн, күнөөкөр чоңдорун койдук. Алар амалкөйлүк кылышат, бирок сезбеген абалда өздөрүн-өздөрү алдашат.³

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا
مُجْرِمَهَا لِيُنْذِرَ سَائِرَ قَرْيَاتٍ أَمَا
يَسْكُرُونَ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

1 Аллаһ Тааланын «Союлгандан башкасы – арам» деген окуму түшкөн кезде мушриктер өзү өлүп калган жандыктын этин адал санап жеңчү. Окум түшкөндөн кийин мусулмандар өлүмтүктүн (тарштын) этин арам деп эсептеп калганда мушриктер алар менен: «Эмне үчүн силер өзүңөр өлтүргөндүн этин жең. Аллаһ өлтүргөндүн этин жебейсиңер?» деп талаша баштады. Бул аят ошол окуяга байланыштуу түшкөн.

2 Каапырлык – жансыз дене сыяктуу, ыйман - бул Нур. Ыйманга кирген адам мурда өлүк болуп, кийин тирилтип, колуна Кураан нурун кармап жүргөн адамга окшойт. Кураан ага адал менен арамды, жакшы менен жаманды, акыйкат менен жалганды, ак менен караны ажыратып берет. Ыйманга кирбегендер караңгыда (арам-адалды ажырата албай) калган адамга окшойт.

3 Ар бир жерде, жасаган күнөөлөрүн шайтап өзүнө кооз көргөзгөнү себептүү, динге

124. Эгер аларга (Ислам чындыгына) далил келчү болсо (текеберленишип): “Аллахтын пайгамбарларына берилген нерсе (пайгамбарлык) бизге да берилмейинче ыйман келтирбейбиз” - дешет. Аллах Өз пайгамбарлыгын кимге берүүнү жакшы билет. Күнөөкор адамдар болсо, Аллахтын алдында, (динге каршы) айлакерликтери үчүн кор кылуучу, катуу азапка дуушар болушат.

125. Аллах кимди хидаятка (Туура Жолго) баптоону кааласа, анын көкүрөгүн Исламга ачып койот. Ал эми, кимди адаштырууну кааласа, анын көкүрөгүн, асманга көтөрүлүп бараткан сыяктуу тар кылып койот. Аллах ыйман келтирбегендерге мына ушинтип жаза берет.

126. Мына ушул (жогоруда айтылгандар) Раббиндин Туура Жолу. Биз (Аллахты) эстеген адамдар үчүн аяттарды толук баяндап бердик.

127. Ошол (Аллахты эстеген) адамдарга Раббисинин алдында Тынчтык үйү (Бейиш) бар. Жасаган (жакшы) иштери үчүн (Бейиште) алардын камкору Аллах!!!

128. Алардын бардыгын чогулта турган Күндө (Аллах) «О, жиндердин жамааты! Инсандардан

وَإِذَا جَاءَ قَوْمُهُمْ أَنبَاءُ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِحَقِّ نُوْحٍ
وَبَشَرِ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ إِنَّهُمْ كَانُوا
يَجْعَلُونَ رِسَالَهُمْ سَهْوًا لِّلَّذِينَ أَتَوْا
مِمَّا بَيْنَ يَدَيْهَا
كَأَنَّهُمْ كَاذِبُونَ ﴿١٢٤﴾

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَن يَهْدِيَهُ يَمْشَحْ صَدْرَهُ
لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَن يُضِلَّهُ يَجْعَلْ
صَدْرَهُ صَيْقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا
يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذِبًا لَّيَعْلَمَنَّ اللَّهُ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾

وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا فَصَلِّتَا
أَلَا يَتَذَكَّرُ لِقَوْمٍ يُذَكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يُهْمُ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

وَيَوْمَ يُنْفَخُ الرُّجُومُ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ
أَنْتُمْ كَذَّبْتُمْ عَنْ الْآيَاتِ وَقَالَ

каршы же ашкере, же тымызын айла-амал менен иштеп жаткан чоңдордун бар экени анык. Бирок, Алар түзгөн айлакерликтери менен өздөрүн алдал жатканын жана Аллах алардан амалдуураак экенин билишпейт. Аллах Өз дининин эч качан жеңилбестигинин амалын түзүп койгон.

(азгырганыңарды) көбөйтүп жибердинер!» (дейт). Анан жиндердин (азгырыгына кабылган) инсандардан болгон достору (күнөөсүн мойнуна алып): “О, Раббибиз! Биз бири-бирибизден пайдаланган болчубуз. Эми, Өзүң бизге белгилеп койгон убакытыбызга (Кыямат сурагына) келдик” дешет. «Жайыңар - тозок!» - дейт (Аллаһ). Анда түбөлүк каласыңар! Аллаһ каалагандар гана (чыгарылат)» Чынында, сенин Раббин Даанышман, Билүүчү.¹

129. Ошентип, биз, жасаган кылмыштары(нын окшоштугу)на карап, заалымдарды бири-бирине дос-башчы кылып койобуз.

130. О, жиндер жана инсандардын (каапыр) жамааты! Силерге өзүңөрдүн араңардан (Биздин) элчилер келип, Менин аяттарымды окуп берип, ушул күнүнөрдөгү жолугушуу жөнүндө силерди эскертпеди беле?! Алар: “Өзүбүзгө каршы күбө болдук!” дешет. Аларды дүйнө жашоосу(нун арам кооздуктары) алдап койгон эле. Мына эми, өздөрүнүн каапыр болгонуна өздөрү күбө болушту.

131. Мунун себеби: Сенин Раббин эч бир шаарды, элдерин эскертпей

أُولَئِكَ أَزْوَاجٌ مِّنَ الَّذِينَ رَبَّنَا أَتَيْنَهُمْ
بَعْضًا مِّنْهُمُ وَبَعَثْنَا فِيهِمُ الْمُؤْمِنِينَ
فَازْجَوْا بَيْنَهُمُ الْوَسْطَىٰ
مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٩﴾

وَكَذَٰلِكَ أُولَئِكَ جُزْءٌ مِّنَ الَّذِينَ
كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿١٣٠﴾

يَنْتَعِشِرَ الْبَنَیُّ وَالْإِنْسَیُّ أَلَمْ يَأْتِكُمْ
رُسُلٌ مِّنكُمْ يُقْضُونَ عَلَيْكُمْ
أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يُقْضُونَ عَلَيْكُمْ
فَالْوَسْطَىٰ تَأْتِيهِمْ أَلْفِیَّةٌ وَغَرَضُهُمْ
الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَشِئْنُهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

ذَٰلِكَ أَن لَّوْیَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ

1 Жин менен инсан өз ара мамилеге (транска) кирсе, бири-биринен пайдаланат. Жиндер наадан инсандын өздөрүнөн жардам сураганына, сыйынганына ыраазы. Азгырылган инсан болсо, жиндерди өзүнүн дүйнөлүк пайдасына иштеткенине ыраазы. Ошентип, эки каапыр жыныс тең өмүр деген мөөнөт бүтүп, кечирилгис күнөөлөрдү желкесине артып, Аллахтын алдында сурак берүү убактысына жетип келгендерин билбей калышат. Баса, көлчүлүк «көзү ачыктар» өздөрүнө шыбыраган жиндерди түшүнүгү жок элдерге «рухтар», «ыйыктар», «бабалар», «перилештер» деп тааныштырышат.

туруп, адилетсиздик менен азапка дуушар кылбайт.

132. Ар бир адам үчүн өз иштерине жараша даражалар бар. Сенин Раббин алардын (пенделердин) иштеринен бейкапар эмес.
133. Жана сенин Раббң Ырайымдуу, Беймуктаж. Эгер Аллах кааласа силерди башка коомдун тукумунан (алардын ордуна) өндүрүп чыгарганы сыяктуу, силерди да кетирип, артыңардан Өзү каалаган (башка) коомду алып келип койот.¹
134. Силерге убада кылынган нерсе (Кыямат) албетте келет. Жана силер Аллаһты алсыз кыла албайсыңар! (Ал белгилеген жазадан качып кете албайсыңар.)
135. Айт: “Эй, коомум! Ушул турушуңарда (билген) ишинеңерди жасай бергиле. Мен да (Аллаһтын буйруктарын) аткара берем. Кийин, Акырет үйүндөгү (жакшы) акыбет кимдин пайдасына болушун жакында билип аласыңар. Чынында, заалымдар жеңишке жетпейт.
136. (Мушриктер) Аллах жараткан эгиндерден жана мал-жандыктардан Аллахка насип-үлүш ажыратышып, өз күмөндөрү боюнча: “Бул – Аллахка, мунусу (Аллаһтан башка) кудайларыбызга” - дешти. “Кудайларына” ажыратылган

يُظِلُّوهُمْ وَأَهْلُهَا عَصِيْبُونَ ﴿٦١﴾

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ عَمَلٌ وَأَمَّا رَبُّكَ
يَعْلَمُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ
يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ
بَعْدِكُمْ مَن يَشَاءُ كَمَا أَنْتَ آخِرُ
ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ مَّآخِرِينَ ﴿٦٣﴾

إِنْ مَا لَوْ عَصَيْتُمْ لَأَسَفَأْتُمْ
يُمْعِزِينَ ﴿٦٤﴾

قُلْ يَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَعْلَمُونَ أَنَّكُمْ
عِندَهُ لَكُمْ مَوَاقِفُ تَعْمَلُونَ مِنْ تَحْتِ
لَهُ عَرْشٌ عَظِيمٌ الَّذِي إِلَهُهُ لَا يَقْلِبُ
الْقُلُوبَ ﴿٦٥﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ
وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ
يَرْزُقُهُمْ وَهَذَا لِلشُّرَكَاءِ فَكَانَ
لِلشُّرَكَاءِ يَهْمُ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا
كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَعْلَمُ الْإِنِّ

1 Бул дүйнө келип-кетүүчү мейманкана сыяктуу. Кечээкилер бүгүн жок, бүгүнкүлөр эртең болбойт. Демек, бул убактылуу дүйнө жыргалдарын жашоонун негизги максаты кылып алгандар адашат. Акырет жашоосу үчүн пайда алып келчү иштерге умтулуу зарыл.

нерселер Аллахка (ажыратылган үлүшкө) кошулбай, ал эми, Аллахка ажыратылган нерселер “кудайларына” (ажыратылган үлүшкө) кошула берет. (Бул) өкүмдөрү кандай жаман!!!

137. Ошондой эле, көптүлүк мушриктерге (уруу башчыларынан жана шайтандардан болгон) “кудайлары” аларды жок кылуу жана диндерин башаламан (түшүнүксүз) кылып таштоо үчүн өз (ымыркай) балдарын өлтүрүүнү кооздоп көргөздү. Жана эгер, Аллах каалаганда (бул иштерин) жасашпайт болчу. (О, Мухаммад), аларды өздөрү ойлоп чыгарган жерөлгөлөрү менен жөн кой!¹

138. Дагы алар (Аллахка жалаа жаап): “Мына бул жандыктар менен эгиндер - арам. Аларды биз каалагандан башка адамдар жебейт. Жана (мына бул) жаныбарлардын үстү(нө жүк жүктөө жана минүү) -арам. Ал эми (мына бул) жаныбарларга (аларды мууздап жатканда) Аллахтын атын айтууга болбойт” - дешти. (Бул сөздөрү) Аллахка доомат! Аллах аларга жакында доомат кылгандарына жараша жаза берет.

139. Дагы алар: “Мына бул жаныбарлардын курсагындагы (баласы) эркектерибизге - адал, аялдарыбызга - арам. Эгер өлүк (туулган) болсо, анда аял-эркеги шерик болушат (экөө тең жей

شُرَكَاءَ لَهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٦٧﴾

وَكَذَلِكَ زَيْنَ الْكُنْزِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
فَقَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاءَ أَهْلِهِمْ يَلْعَنُونَ
وَلَيْسُوا عَلَيْهِمْ دِيْنَهُمْ وَلَا نِسَاءُ اللَّهِ
مَاقَالُهُمْ فَذَرَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَ ﴿٦٨﴾

وَقَالُوا هَذِهِ أَمْثَلُ الَّذِي خَرَجُوا لِيَقْتُلَوهَا
إِلَّا مَنْ نَسِيَ فَأَرْغَمَ عَلَيْهِمْ أُنْفُسَهُمْ
ظُهُورُهُمْ وَأُنْفُسُهُمْ لَا يُدْرِكُونَ
أَسْمَهُ اللَّهِ عَلَيْهَا لِفِتْرَةٍ عَلَيْهِمْ
سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٦٩﴾

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ
لِذُنُوبِنَا وَمُحَرَّرٌ عَلَى أَزْوَاجٍ وَإِن
يَكُن مِثْقَلُهُمْ فِيهِ شُرْكَةٌ
سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٧٠﴾

1 Ушуга чейин Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам бул мыкаачыларга көп насаат айткан эле. Эми, Аллах аларды, туура жолдон жүз үйрүтөнү себептүү, өз акмак иштери менен өмүр өткөрүп, акыбет-натыйжада Тозокко отуп болуусун каалады.

берет)” - дешти. Аллаһ аларды (Өзү адал кылганды “арам” деп, арам кылгандарын “адал” деп) сыпаттагандары үчүн жакын арада жазалайт. Ал Даанышман, Билүүчү.

140. Наадандык жана акмакчылык менен перзенттерин өлтүрүп, өздөрүнө Аллаһ ырыскы кылып берген нерселерди Аллаһка жалаа жабуу менен арамга чыгаргандар (өздөрүнө) зыян кылышты. Алар тап-такыр адашып кетишти жана Туура Жол табуучу болушпады.
141. Ал (силер үчүн, тирөөч-таканчыктарга) көтөрүлө турган жана көтөрүлбөй турган бактарды, курма жана ар түркүн мөмөлүү эгиндерди (бутак-жалбырагы) бири-бирине окшогон, (мөмөсү менен даамы) окшошпогон зайтун-анарларды өндүрдү. Мөмөлөгөн кезде андан жегиле жана түшүм жыйнаган күнү акысын (үшүр-зекетин) бергиле. Жана ысырап кылбагыла! Ал ысырапкерлерди сүйбөйт.
142. Жандыктардан жүк ташыгычтарын жана (мууздаш үчүн) жаткырыла тургандарын (жаратты). Аллаһ силерге ырыскы катары берген нерселерден жегиле. Шайтандын изинен ээрчип кетпегиле! Ал силерге анык душман!¹

فَدَحِيسَرُ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا
يَغْتَرِبُونَ عَلَيْهِمْ وَيَحَرِّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ
أَفَتَرَأَوْا عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا
مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ
وَعَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ
مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّاتِ
مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ
إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ وَلَا تَحْصَادُوا ۚ وَلَا
تَسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾ ﴿١٤١﴾

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا
وَمِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ رَكِيزٌ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤٢﴾

1 Шайтан өзүнүн жолуна ээрчигендерге Аллаһ адал кылган ырыскыларды “арам” деп ишендирүүгө, илхам берүүгө аракет кылат. Жогоруда (139-аят) баяндалган мушриктер шайтандын сөзүнө кирип, кээ бир малдарды жана али туула элек, курсактагы жандыктарды өз ойлоруна эле тахнып “Мунусу адал, тигиниси арам” дешип, анан: “Бул Аллаһтын өкүмү” дешет эле. Бирок, Кийинки (143) аятта Аллаһ Таала үй жандыктарынан сегиз жул (кой-эчки, төө-уй, бир эркек, бир ургачы

143. (Малдан) сегиз эркек-ургаачыны (жаратты): койдон экөө, эчкиден экөө. Айткын: “(Аллаһ) эки эркегин арам кылдыбы же эки ургаачысынбы. Же болбосо эки ургаачынын (ургаачы кой менен ургаачы эчкинин) курсагындагы балдарынбы? Эгер чынчыл болсоңор, мага илим менен (түшүндүрүп) айткылачы?!

144. Төөдөн экини (эркек-ургаачысын) жана уйдан экини (жаратты). Айткын: “(Аллаһ) эки эркегин арам кылды беле, же эки ургаачысынбы? Же болбосо, (бир төө, бир уйдан турган) эки ургаачынын жатынындагы нерсениби?! Же, Аллаһ силерге ушуну осуят кылганына күбө болдуңар беле?! Эч нерсени билбей туруп, адамдарды адаштыруу үчүн Аллаһтын атынан жалган айткан адамдан заалымыраак ким бар?! Албетте, Аллаһ заалым коомдорду Туура Жолго баштабайт!

145. Айткын: «Мага (Аллаһ тарабынан) вахий кылынган нерселердин арасынан тамактануучулар үчүн (силер айткан) арам нерсени таппай турам. Бир гана тарп, төгүлгөн кан, же доңуздун эти болсо - ал ыпылас, арам! Же фасыктык менен Аллаһтан башкага арнап союлган болсо (бу дагы арам).» Ал эми, ким (ошол арамдан башка жегилик таппай) аргасыздыктан, араанын агытпай,

ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ مِّنَ النَّبَاتِ الثَّنَائِيْنَ وَمِنَ الْمَعْنِ أَثْنَيْنِ قُلْ ءَالَّذِينَ كَرِهَ لَّيْسَ لَهُمْ شَرٌّ أَمَّا الْكُرْهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ أَرْحَمُ الرَّحِمِ الْاُنثَيْنِ تَتَوَفَّىٰ يَٰمُؤْمِنُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾

وَمِنَ الْاِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ ءَالَّذِينَ كَرِهَ لَّيْسَ لَهُمْ شَرٌّ أَمَّا الْكُرْهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ أَرْحَمُ الرَّحِمِ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَآءَ اِذْ وَصَّيْكُمْ بِاللّٰهِ يَهْدِاُ قَوْمًا اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا لِّيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٤٤﴾

قُلْ لَا اَجِدُ فِى مَا أُوحِىَ اِلَىَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ مِثْلَ اَوْدَمًا مَّسْفُوحًا اَوْ لَحْمِ خَنزِيرٍ فَاِنَّهُ رِجْسٌ اَوْ فِسْقًا اُھْلًا لِّغَيْرِ اللّٰهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٤٥﴾

болуп сегиз болот) жаратканын айтат жана аларды эмне себептен арам кылып жатышкандыгын далил менен суроону пайгамбарына буюрат.

(өзөктү жаллаганга чейинки)
чектен чыкпай (жесе), албетте,
сенин Раббиң Кечиримдүү,
Ырайымдуу.

146. Жана, биз яхудийлерге бардык
(ай) туяктууларды арам кылган
элек. Ал эми, уй-койлордон болсо,
аларга жонундагы, ичегилериндеги
(чарбы) майларынан жана
сөөккө аралашкан (чучук)
майларынан башка майларын арам
кылган болчубуз. Бул алардын
зулум кылганы үчүн биздин
жазабыз. Жана чынында, биз -
Акыйкатчылбыз.

147. Эгер сени (яхудийлер) “жалганчы”
дешсе, айткын: “Раббиңердин
ырайымы кенен. (Бирок, билип
койгула:) Анын азабы кымышкер
коомдон кайтарылбайт!

148. Мушриктер сага: “Эгер Аллах
каалаганда биз деле, ата-
бабаларыбыз деле мушрик
болбойт элек жана эч нерсени
(өзүбүзчө) арам кылып албайт
элек” - дешет.¹ Алардан мурунку

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَزْبًا مِّمَّا كَفَلْنَا لَكُمْ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ حَزْبًا مِّمَّا
كَفَلْنَا لَكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
حَزْبًا مِّمَّا كَفَلْنَا لَكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
حَزْبًا مِّمَّا كَفَلْنَا لَكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

إِنْ كَذَّبْتُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ عَنْ رَبِّكُمْ
وَأَنْتُمْ كَذَّابُونَ
الْمُجْرِمِينَ

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْلَا إِلهٌ مَّا
أَشْرَكْنَا وَلَوْلَا إلهٌ مَّا أَشْرَكْنَا
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
حَتَّى دَاوُوا بِأَسْنَانِهِمْ

1 Алардын тагдырга шылтагандарынын жалган-жалаа жана карандай калп. Анткени:
1. Аллах ар бир адамга, Өзү буюрган ишти аткара ала турган идирек жана кудурет берген. Аллах эч кимди кудурети жетпеген ишке буюрбайт. Ошондой эле, эч кимге сактанууга мүмкүн болбогон нерсени арам кылбайт. Демек, тагдырды шылтоолош ачык эле, Аллахка каршы чыгуу дегенди билдирет. 2. Адамдын иши өзүнүн ыктыярынан келип чыгат. Эгер бир ишти кааласа - жасайт, каалабаса - койот. Муну жүрөгү сокур адамдар гана четке кагат. Ооба, ааламдагы ар бир кыймыл-аракет Аллахтын каалоосуна байланыштуу. Бирок, ар бир акыл-эстүү адам өзүнүн ыктыярдуу аракети менен мажбур болгондогу аракетинин айырмасын билет. 3. Күнөөсүн тагдырга шылтоологон адамдар, эгер бир адам аны урса же мал-мүлкүн уурдаса, эмне үчүн туталанып, ачууланат?! “Тагдыр экен” деп жөн эле койбойбу! Алардын пейилиндеги бул карама-каршылыктын мааниси, алар бир акыйкаттын түбүнө жетейин деген максат менен тагдыр маселесине жармашып жатышканы жок. Максаттары бирөө гана - Акыйкатка тоскоолдук жана Жаратканга шылтоолоп өзүн актоо!

(мушриктер) деле ушинтип
Биздин азаптын даамын татканга
чейин (Пайгамбарды) “жалганчы”
дешкен. Айткын: “Силерде илим
бар беле, аны бизге чыгаргыдай?!”
Силер күмөнгө гана ээрчил
жатасыңар! Силер жалгандан
башканы сүйлөбөй жатасыңар!

149. Айткын: “Айкын далилдер
Аллахтын Өзүндө. Эгер кааласа,
бардыгыңарды Туура Жолго салат.

150. Айткын: “(Эгер сөзүңөр чын
болсо) Аллаһ ушуларды арам
кылганына күбөнөрдү алып
келгиле. Эгер күбөлүк беришсе,
сен аларга кошулуп күбөлүк
бербе жана Акыретке ыйман
келтирбей, Биздин аяттарыбызды
жалганга чыгарган адамдардын
каалоолоруна ээрчибе! Алар
Раббисине (башка “кудайларды”)
тең кылышат!

151. Айткын: “келгиле, мен силерге
Раббинер арам кылган нерселерди
(Кураандан) окуп берейин: «Ага
эч нерсени шерик кылбагыла!
Ата-энедерге жакшылык кылгыла!
Кедейликтен коркуп өз балаңарды
өлтүрбөгүлө! Силерге да, аларга
да Өзүбүз ырыскы беребиз.
Бузук иштердин ашкересине да,
көмүскөсүнө да жакындашпагыла!
(Шарият белгилеген) акы(ңар)
болбой туруп, Аллаһ (өлтүрүүнү)
арам кылган жанды өлтүрбөгүлө!
Акылыңарды иштетээрсиңер деп,
ушул нерселерди (Аллаһ) силерге
буюрду».

152. Жетимдердин малына алар эрезеге
жеткенге чейин жакындабагыла!

فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ
أَسْمَرُ إِلَّا ظَنُّكُمْ ﴿١٤٩﴾

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٥٠﴾

قُلْ هَلْ مِنْكُمْ شَهِيدَةٌ لِلَّذِينَ بَطَلُوا
أَنَّ اللَّهَ حَزَنًا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ
مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا
بَيْنَ يَدَيْنَا وَالَّذِينَ كَذَبُوا مَوْتَ وَالْآخِرَةَ
وَهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٥١﴾

«قُلْ قَالُوا أَتُحِبُّ مَا حَرَّمَ رَبُّكَ
عَلَيْكَ أَتَشْرِكُ بِهِ شَيْئًا
وَالَّذِينَ أَحْسَنُوا لَا يَقُولُوا أُولَئِكَ
مِنْ إِمَالَتِي عَن تَرَفُّكُمْ وَلَا يَتْلُوهُمْ
وَلَا يَقْرَأُوا الْقُرْآنَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ
وَلَا يَقُولُوا الْقَوْلُ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
ذَلِكَ وَمَضَىٰ كَيْدُهُمْ فَهَلْ يَتَّقُونَ ﴿١٥٢﴾

وَلَا يَقْرَأُوا مَالَ الْيَتَامَىٰ إِلَّا بِالْحَقِّ أَحْسَنُ

Жакшы (ниет жана) жолдор менен болсо мейли. Өлчөөнү жана таразаны адилеттүүлүк менен толуктагыла! Биз эч бир жанды кудуретинен ашыкча жумушка буюрбайбыз. Эгер сүйлөсөңөр (ал сөз өкүм болобу, же башкабы) туугап уругуңар болсо да (жап тартпай) адилеттүү болгула! Аллаһка (“моюн сунабыз” деп) берген убадаңарды аткаргыла! Ушулар силерге Аллаһтын буйруктары, (акыбетти) эске алышыңар) үчүн.

153. Бул - Менин Туура Жолум! Ушуга гана ээрчигиле! (Буга каршы келген башка) жолдорго ээрчибегиле, силерди Анын жолунан адаштырып койот! Такыба болоорсуңар деп, (Аллаһ) силерге ушуларды буюрду.

154. Жана (бир кездерде) Биз жакшылык кылгандарга (нээмат) кемчилдиксиз болушу, бардык нерселерге Баяндама болушу жана Ырайым-Туура Жол болушу үчүн Мусага китепти (Тооратты) бердик. Раббисине жолугууга ыйман келтиришсе ажеп эмес!

155. Биз сага бул Китепти (Кураанды) куттуу кылып түшүрдүк. Ушуга ээрчигиле жана (Аллаһтан) корккула! Ажеп эмес ырайымына арзыш калсаңар!

156. Силер (о, мусулмандар!): “Бизден мурунку эки тайпага (яхудийлер менен христиандарга) китеп түшкөн. Биз болсо, алардын сабактарын билбейбиз” дебешпиңер үчүн,

حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ وَالْعَهْدُ كَانَ
بِالْقِسْطِ لَأَنكُم بِهِ نَفْسُ الْأَوْسَمَاءِ وَإِذَا
قُلْتُمْ فَأَعِدُوا لَوَاقِعَ الْوَعْدِ أَفَرَأَيْتُمْ
وَعْدَ اللَّهِ أَتَوْفُوا بِهِ وَذَلِكُمْ فَذَعَبُكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٦﴾

وَأَن هَذَا بَصِيرَةٌ لِّمَن تَقِيْمًا فَأَتِيْعُوهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا الْأَسْبَلِ فَتَقْرَقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ
ذَلِكَ وَذَعَبُكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٧﴾

ثُمَّ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي مِائَةِ آيَةٍ
الَّتِي أَحْسَنَ وَتَقْصِيْلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهَدَىٰ
وَرَحْمَةً لِّعَالَمِهِمْ يَلْقَوْنَ رَبَّهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٨﴾

وَهَذَا كِتَابُنَا أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكًا فَاتَّبِعُوهُ
وَأَتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٩﴾

أَن تَقُولُوا إِنَّمَا أُنزِلَ الْكِتَابُ عَلَىٰ طَائِفَتَيْنِ مِن
قَبْلِنَا وَإِن كُنَّا عَن ذِكْرِهِمْ لَعَنِيْلِينَ ﴿١٦٠﴾

157. Же болбосо, “Эгер бизге да китеп түшчү болсо, сөзсүз аларга караганда Туура Жол табуучураак болмокпуз” деп айта албашыңар үчүн силерге Раббинер тарабынан анык далилдер, Туура Жол жана Ырайым (болгон Кураан) келди. Эми, Аллаһтын аяттарын “жалган” деп, андан баш тарткан адамдан заалымыраак ким бар?! Биз жакында аяттарыбыздан жүз бурган адамдарды баш тарткандыгы үчүн жаман азап менен азаптайбыз!

158. Алар эми эч нерсени күтүшпөйт. Бир гана өздөрүнө (өлүм) периштелери келишин, же Раббиндин келишин же болбосо Раббиндин кээ бир белгилери келишин күтүшөт. Раббиндин кээ бир белгилери келген күндө, эч бир жанга ыйманы пайда бербейт, эгер мурда эле ыйман келтирбеген же ыйманында бир жакшылык кылбаган болсо. Айткын: “Силер да күткүлө, биз дагы күтүүчүбүз”.

159. (О, Мухаммад!) Диндерин бөлүп алып, өзүнчө топ болуп кеткен адамдар... Сен эч бир нерседе алардан эмессин (Алар дагы сенден эмес) Алардын иштери Аллахка (кайтарылат) жана Ал аларга кылган иштеринин кабарын берет.

160. Ким (Акыретке) бир жакшылык алып келсе, ага (кеминде) он эсе көбөйтүп берилет. Ал эми, ким бир жамандык алып келсе, ошол жамандыгынын барабарында (бир) гана жаза берилет. Аларга эч зулумдук кылынбайт.

أَوْتَفَوْهُ لَوْلَا أَنْزَلْ عَلَيْنَا الْقِتَابَ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكَ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكَ وَهَدَىٰ رَحْمَةً فَتَنْظُرُونَ مِمَّنْ كَذَبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَقَ عَنْهَا اسْتَجْرَى الَّذِينَ يَصْدُقُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدُقُونَ ﴿١٥٧﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ الْمَلَايِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِنْهَا آتَمَّتْ كُمْرًا ۖ أَتَمَّتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا ۗ قُلِ انْظُرُوا إِنَّا نَنْظُرُونَ ﴿١٥٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَرَّعُوا دِيْنَهُمْ وَكَانُوا شُرَكَاءَ آتَمَّتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

مَنْ جَاءَهُ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مِثَالٍ مِمَّا مَسَّرَ جَاءَهُ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُوَ لَا يَنْظُرُونَ ﴿١٦٠﴾

161. Айткын: “Чынында, Раббим мени Туура Жолго, Түз Динге – Акыйкатка бурулган Ибрахимдин Динине багыттады. Ал (Ибрахим) мушриктерден эмес”.

162. Айткын: “Менин намазым, курмандыгым, жашоом жана өлүмүм ааламдардын (жалгыз) Раббиси – Аллах үчүн!

163. Анын эч бир шериги жок! Мен ушуга буюрулдум жана мен мусулмандардын эч алдыңкысымын”.

164. Айткын: “Аллахтан башка Рабби издейт бекенимин?! Ал бардык нерселердин Раббиси го! Ар бир жандын жасаган жамандыгы, өзүнүн гана зыянына! Эч ким башка бирөөнүн (күнөө) жүгүн көтөрбөйт!¹ Кийин баарыңардын кайтууңар - Аллахка! Анан Ал силерге (дин ишинде) өз ара талашканыңардын кабарын берет.

165. Ал силерди жер бетинде (бири-биринерге) орунбасар кылган жана Өзү берген нерселерде силерди сынаш үчүн кээ бирөөңөрдү кээ бирөөңөрдөн бир нече даража жогору кылган (Аллах). Чынында, сенин Раббиң тез эсептешүүчү! Жана Ал чынында Кечиримдүү, Ырайымдуу!

قُلْ إِنِّي هَدَيْتَنِي رَبِّيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا
يَسْمُوهُ الْإِسْلَامُ خَلِيقًا وَمَا كُنْتُ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

لَا شَرِيكَ لَهُ ۚ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

قُلْ أَغْنَى اللَّهُ عَنِّي رَبِّيَ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ
وِزْرَهُ إِلَى آخِرَتٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلْقَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ
بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا
ءَاتَاكُمْ ۚ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ
لَْعَزِيزٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

1 Ислам өкүмү боюнча бирөөнүн жамандыгына башкасы жооп бербейт; ар бир адам өз иштеринин гана туткуну. Жакшылыгынын сообу да өзүнө, жамандыгынын күнөөсү да өзүнө. Бирок, бир адамдын жаман жолго түшүүсүнө себеп болгон киши күнөөнү аны менен теңме тең бөлүшөт. Ошондой эле, Пайгамбарыбыз салталтоху алайхи ва саллам бир жакшы ишке себепчи болгон адамдарга ошол иштин сообунан жетип турушун баян кылган.

7 «Аьраф» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Алиф, Лам, Мим, Сод.
2. (О, Мухаммад! Бул Кураан) Аны менен (адамдарды) эскертишин үчүн жана да момундарга сабак-эскертүү болушу үчүн сага түшүрүлгөн китеп. Жүрөгүңдө андан эч шектенүү болбосун!
3. (О, адамдар!) Силерге Раббинер тарабынан түшүрүлгөн нерсеге (Кураанга) ээрчигиле! Андан башкасын жол башчы тутуп, ээрчибегиле! Азыраак эскерип жатасыңар!
4. Биз нечендеген айыл-шаарларды (сөзүбүздү укпай койгону себептүү) жок кылдык! Биздин азап аларга бейкапар турушканда же сүйлөп (сергек) турган мезгилде келген.
5. Биздин азап келгенде алардын: “(Өзүбүзгө) зулум кылуучу болуп калдык” дегенден башка “доосу” калган жок!
6. Биз албетте, пайгамбарлар жиберилген(эл)дерди да, пайгамбарларды(н өзүн) да суракка тартабыз.
7. Кийин, албетте, аларга (жасаган иштерин) билип, айтып беребиз. Жана Биз (эч бир мезгилде) жок эмес элек.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَص ۝

كَتَبْنَا إِلَيْكَ فَلَا تَكُنْ فِي سُدْرِكَ حَتَّىٰ
يُنْفِثُوا زُرِّيَّهُمْ ۖ وَذَكَّرْنَا الْإِنسَانَ بِرَبِّهِ ۝

أَتَتَّبِعُوا أَمَّا الْإِنسَانُ لَكَ بَيْنُكَ وَرَبِّكَ فَلَا تَتَّبِعُوا مَن
دُونَهُ أُولَٰئِكَ قَلِيلًا مَّا ذَكَرْتَهُ ۝

وَكَمْ مِّنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَ هَاهُنَا
يَتْنَاؤُهُم قَالُوا لَنُحْيِيَنَّاهَا ۝

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَن
قَالُوا إِنَّا كُنَّا عَلَيْهِمْ ۝

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ
الْمُرْسَلِينَ ۝

فَلَنَقْصُرَنَّهُمْ عَلَيْهِمْ مُّعَذِّبًا وَمَا كُنَّا غَافِينَ ۝

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн жана 206 аяттан турат. “Аьраф” «Тосмолор» деген мааниде.

8. Ал (Кыямат) Күнү (сооп-күнөөнү) тартуу акыйкат-адилеттүү менен болот. Кимдин (сообу) оор келсе, ошолор гана Тозоктон кутулуучулар.
9. Ал эми, кимдин (сообу күнөөсүнөн) жеңил келсе, алар - Биздин аяттарыбызга моюн сунбагандары себептүү - өздөрүнө зыян кылгандар!
10. Аныгында биз силерди жерде мекендештирип, анда силерге (жыргал) жашоо себептерин жаратып бердик. Азыраак шүтүр кылып жатасыңар!
11. Биз силерди (атаңар Адамдан) жаратып, (эң жакшы) келбет-сүрөт бердик. Кийин Биз периштелерге: “Адамга сажда кылгыла!” дегенибизде, баары сажда кылышты. Бир гана Иблис сажда кылуучулардан болбоду.
12. Ал (Аллаһ) айтты: “Мен буюрганда сажда кылуудан сени эмне токтотту?!” Ал айтты: «Мен андан жакшымын. Сен мени отгон, аны болсо (кайдагы бир) ылайдан жараткансың.»
13. Ал (Аллаһ) айтты: “Анда Бейиштен чык! Сага мында текеберленип жүрүү мүмкүн эмес! Чык эми! Сен кор болуучулардансың!”
14. (Иблис) айтты: “Алар (Адам урпактары) кайра тирилген (Кыямат) Күнгө чейин (өлбөй жашоого) мага мөөнөт бер!”
15. (Аллаһ) айтты: “Албетте, сен мөөнөт берилгендерденсың.”

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْحَقِّ فَمَنِ اعْتَدَىٰ مَوْزِنًا
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٨﴾

وَمَنْ حَقَّ مَوْزِنُهُ فَاُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا
أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا لَا يَتَذَكَّرُونَ ﴿٩﴾

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ
فِيهَا مَعْيِشًا فَلَوْلَا مَا تَعَذَّرُونَ ﴿١٠﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ نُفُوسًا وَجَعَلْنَاكُمْ نُفُوسًا
لِلْمَلَائِكَةِ أَسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

قَالَ مَا مَنَعَكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ
مِّمَّا خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

قَالَ فَاقْبِضْ مِنْهَا فَاصْبِرْ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا
فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

16. (Иблис) айтты: “Мени (Бейиштен) айдап салганың үчүн, мен Сенин Туура Жолунда (ар дайым) аларды күтүп олтурамын.
17. Кийин мен алардын алды-артынан, оң-солунан (азгырганы) келемин. Натыйжада Сен алардан көпчүлүгүн шүтүр (ибадат) кылган абалда таппайсың!
18. (Аллаһ) айтты: “Жек көрүлгөн, каарга жолуккан абалда жогол!!!
Ант ичем: алардан кимиси сага ээрчисс, бардыгыңарды кошуп Тозокту толтурамын!!!
19. О, Адам! Сен жубайың (Хаваа) экөөңөр Бейиште жашагыла! Каалаганыңардан жетиле!
Бирок, мына бул даракка¹ жакындашпагыла, (өзүңөргө) зулум кылуучулардан болуп каласыңар!
20. Анан, жабык турган абийир-уяттары ачылып калышы үчүн шайтан аларды азгыра баштады жана: “Раббиңер экөөңөрдү периште болуп же (Бейиште) түбөлүк жашоочулардан болуп калбашыңар үчүн гана бул дарактан кайтарды” – деди.
21. Жана: “Мен силерге насаат айтуучулардан боломун” – деп экөөнө ант иче баштады.
22. Азгыруу менен ал экөөнү (пакиза, жогорку, күнөөсүз даражаларынан) түшүрүп койду. Анан, экөө дарактан (мөмөсүнөн)

قَالَ فَمَا آخُرُهُمْ يُؤْتِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

لَوْلَا رَحْمَتُ رَبِّي إِنِّي كَادِيتُ هَرُونَ مِنْ خَلْقِهِ وَرَعَنْ آتِيهِمْ وَرَعَنْ سَمَاءِ بَيْتِهِمْ وَلَا يُجِدُ كَيْفَ يُقَرِّهُمُ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾

قَالَ أَخْرِجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مِمَّا مَخْلُوعًا لَأَمَّا أَنْ يَفْعَلَكَ مِنْهُنَّ لَأُمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

وَبَقَا دَمْرًا سَكَنَ أَنْتَ وَرَوْحُكَ الْجَنَّةَ فَكَلَامِي حَيْثُ شِئْتُمْ وَلَا تَقْرَأُوا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونُوا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾

وَقَاَسَمَهُمَا أَنِي لَأُكَلِّمَنَّ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ رَوْقِ الْجَنَّةِ

1 Ал кандай дарак экенин Аллаһ кабар бербеди. Ошондуктан – бул белгисиз. Бул жердеги сыр-маани дарактын атында эмес, буйруктуп аткарылбашында.

ооз тиер замат, абийир-уяттары ачылып калып, өздөрүн Бейиш жалбырактары менен тосо башташты. Анан, Раббиси аларга үн катты: “Мен экөөңөрдү бул дарактан кайтарбадым беле?! Жана силерге: “шайтан экөөңөрдүн анык душманыңар!” – дебедим беле?!”

23. Экөө (бушайман болушун): “О, Раббиз! Өзүбүзгө зулум кылып алдык! Эми, Сен бизди кечирбесен жана ырайым кылбасаң зыян тартуучулардан болуп калабыз” – дешти.
24. (Аллаһ) айтты: “Бири-бириңерге (адамзат шайтанга, шайтан адамзатка) душман болгон абалда (Бейиштен жерге) түшкүлө! Силер үчүн анда орун-очок жана (ажалыңар жеткен) мезгилге чейин пайдалануу бар.
25. (Аллаһ) айтты: “Ошол жерде жашайсыңар, ошол жерде өлөсүңөр жана (Кыямат болгондо) ошондон кайра чыгарыласыңар.
26. О, Адам урпактары! Биз силерге абийир-уятыңарды жаба турган жана кооздук-зыйнат боло турган кийимди түшүрдүк. Бирок, такыба кийими, Бул – жакшы! Бул Аллаһтын (пазилетинин) белгилеринен. Кана эми, түшүнүп калышса!
27. О, Адам урпактары! Шайтан Ата-Энеперди Бейиштен чыгарып, уяттуу жерлери көрүнүп калышы үчүн кийимдерин сыйрып алганы

وَبَادِئُهُمَا إِلَهُهُمَاكَاعَنَ تِلْكَ الشَّجَرَةِ
وَأَقْبَلَ لَكَ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٣﴾

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَاهُ أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٤﴾

قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ
فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٥﴾

قَالَ فِيهَا تَحْبِرُونَ فِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا
تُخْرَجُونَ ﴿٢٦﴾

يَسْبِيءُ أَدَمُ هَذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُوْرِي
سَوْءَ رَثْمِكَ وَرِيئَاتِ الْإِنْسَانِ الْتَقَوْا ذَٰلِكَ
خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

يَسْبِيءُ أَدَمُ لَا يَقْنَعُ لَكَ الشَّيْطَانُ كَمَا
أَخْرَجَ أَبْوَابَكَ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا

сыяктуу, силерди да азгырып койбосун! Ал жана ага окшогондор (жиндер) силерди, силер көрбөгөн тараптан көрүп турушат. Чынында, Биз шайтандарды ыйман келтирбеген адамдар үчүн дос-башчы кылып койдук.

28. Алар бузук (шариятта арам болгон) бир ишти жасаса: “Биз ата-бабаларыбызды ушул иштин үстүндө тапканбыз жана бул ишке бизди Аллах буюрган” – дешет. Айткын: “Аллах бузук иштерге буюрбайт. Өзүңөр билбеген нерселерди Аллахга тоңкоп жатасыңарбы?!
29. Айткын: “Менин Раббим (ибадатта жана мамилелерде) адилеттик – ортолукка буюрду. Ар бир сажда (ибадат) кылган жерде жүзүнөрдү (кыбылага) түздөгүлө. Динди Аллах үчүн калыс кылып (муктаждыкты Өзүнөн гана сурап) дуба кылгыла! Аллах силерди (биринчи ирет) жаратканы сыяктуу (экинчи жашоого) кайтасыңар.
30. (Силерден) Бир тайпаны Аллах Туура Жолго баштады. Дагы бир тайпага (өздөрүнүн жаман иштери себептүү) адашуучулук чыныгы өкүм болду. (Анткени,) Алар Аллаһты таштап шайтандарды дос-башчы кылып алышкан жана өздөрүн Туура Жол тапкандар деп ойлошкон.
31. О, Адам урпактары! Ар бир намаздын убактысында зыйнатыңарды кийгиле.¹ Жана

لِيَأْسَهُمَا إِلَى تَعْمَسَاوَةٍ بَيْنَهُمَا إِلَهُ رَبَّنَا
هُوَ وَفِيهِ لَهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا
الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٨﴾

وَإِذَا فَعَلُوا فَحْشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آيَةً نَا
وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ فَاتَّقُوا
أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ
كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٣٠﴾

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ
إِنَّهُمْ أَكْثَرُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّقْتَدِرُونَ ﴿٣١﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ ۖ لَكُمْ دِينٌ ۖ وَأَنِسُوا عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ
وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

¹ Бул аяттагы «зыйнаттын» мааниси уюттуу (аврат) орундарды жаба турган кийим.

(Аллаһ берген нээматтардан) жегиле, ичкиле. Бирок, ысырап кылбагыла! Чынында, Ал (Аллаһ) ысырапчыларды сүйбөйт.¹

32. Айткын: “Аллаһтын пенделерине арнап чыгарган зыйнаттарын жана адал-таза ырыскыларды ким арам кылды?! Айткын: “Алар дүйнө жашоосунда ыймандууларга арналган”. Кыямат Күндө (ал зыйнаттар) жалаң ыймандуулар үчүн. Биз билген адамдарга аяттарды ушундай анык баяндайбыз.

33. Айткын: “Менин Раббим бузукулуктардын ашкересин да, көмүскөсүн да арам кылды. Дагы күнөөңү, кыянат менен жасалган зулумду, (кудайлыгына) далил түшүрбөгөн нерселерди Аллаһка шерик кылыш алууңарды жана Аллаһ жөнүндө билбеген нерсеңерди сүйлөгөндү (арам кылды)”.

34. Ар бир эл-үмөт үчүн белгиленген мөөнөт (ажал) бар. (Ошол) мөөнөттөрү келгенде, алар аны бир саатка болсун артка, же алдыга жылдыра алышпайт.

35. О, Адам урпактары. Силерге өз араңардан чыккан пайгамбарлар келип, Менин аяттарымды айтканда, кимде-ким такыба кылып, өзүн оңдосо, аларга коркуу жок. Жана алар кайгыга да батышпайт.

الْعَرَفِينَ ﴿٣٥﴾

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ
وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ
تُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا
بَطَّنَ ۖ وَالْأَنفُسَ الَّتِي بَغَىٰ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۖ وَأَن
تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا ۖ وَأَن
تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا
يَسْتَأْجِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِرُونَ ﴿٣٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَعَلْتُ الْكُفْرَ نَجَسًا ۖ فَكُونُوا
عَلَيْكُمْ بِالنِّسْبِ ۚ فَمَنْ أَتَىٰ عَلَىٰ أَصْلَابِكُمْ فَلَا تَحْزَنُوا
عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُونُوا فِتْنَةً ۚ ﴿٣٩﴾

Чынында кийим адамдын зыйнаты. Кийимсиз адам кандай жагымсыз көрүнсө, жасанган адам ошончолук зыйнаттуу көрүнөт.

- 1 Ысырап деп тамак-ашта болсун же кийимде, же башка турмуш-тиричилик себептеринде болсун керегинен ашыкча пайдаланууга айтылат.

36. Ал эми, Биздин аяттарыбызды “жалган” деп, алар(га моюн сунуу) дан тексеберленгендер тозок элдери жана анда түбөлүк калышат!

37. (“Аллахтын шериги бар” деп) Аллахка жалган-жалаа ойлоп тапкан же болбосо, Анын аяттарын “жалган” деген адамдардан откон залым барбы?! Аларга (тагдыры жазылган) китептен насип-ажалы жетип, Биздин жан алгыч (периште) элчилерибиз келип: “Аллахты таптап, аларга дуба кылган “кудайларыңар” кайда калды?” – дегенде, алар: “Бизден жок болуп кетишти!” дешет жана өздөрүнүн каапыр болгонуна өздөрү күбөлүк беришет.

38. (Аллах) айтты: “Силерден мурунку (каапыр) инсандар жана жиндерден турган үмөт-жамаат менен бирге тозокко киргиле! Ар качан тозокко бир жамаат кирсе (өзүн ушул жолго баштаган) шерик-башчыларына наалат айтышат. Эми, качан бардыгы тозокто чогулушканда кийинкилери (эрчигендер) абалкыларына (башчыларына) карап, (Аллахка жалбарыш): “О, Рабби! Ушулар бизди жолдон чыгарган. Аларга тозокто ашыгыраак азап бере көр!” дешет. (Аллах) айтат: “Ар бириңерге ашыкчасы бар. Бирок, силер билбейсиңер!”

39. Ал эми, абалкылары (башчылары) кийинкилерине карап: “Силерге биздин үстүбүздө эч кандай абзелдик жок! Жасаган жоругуңарга жараша (биз менен

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِآيَاتِنَا ۖ أُولَٰئِكَ يَتْلُونَ صُحُفَهُمْ مِنْ أَلْحَفِ
حَقٍّ إِذَا تَلَّوْهُ فَذُكِّرُوا نَسِيتُمْ أَنْ تُتْلَىٰ لَهُمْ قَالُوا إِنَّ
مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا صَلُّوا عَلَيْنَا
وَسَيُذَوِّقُنَا أَلْحَقَ بِهِمْ أُنْهَرُكَانُ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ
الْجِنِّ وَالْإِنسِ فِي النَّارِ ۚ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
لَمَنْتُمْ أَنْتُمْ حَقٌّ إِذَا دَارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا
قَالَتْ الْأَخْرَجْنَا مِنْكُمْ وَلَهُمْ رِزْقًا فَاغْنُوا عَنْكُمْ
فَقَالُوا لَا تَذَكَّرُونَ ۚ أَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ
يَعْقُوبُ وَلَٰكِنْ لَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٣٨﴾

وَقَالَتْ أُولَٰئِكَ الْأَخْرَجْنَا مِنْكُمْ مَا كَانَ لَكُمْ
عَلَيْهِمْ مِنْ فَضْلٍ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

бирдей эле) азап тарта бергиле!” - дешет.¹

40. Биздин аяттарыбызды “жалган” деп, тексберленген адамдарга асман эшиктери ачылбайт.² Алар тоо ийненин тешигинен өтмөйүнчө Бейишке кире алышпайт. Биз кылмышкерлерди ушинтип жазалайбыз.

41. Аларга тозоктон төшөк, үстүнөн (ошондой) жууркан бар! Биз заалым адамдарды ушинтип жазалайбыз!

42. Ал эми, ыйман келтирип жакшы иштерди жасаган адамдар Бейиш ээлери болуп, анда түбөлүк калышат.³ Биз эч бир жанды күчү жетпеген ишке буюрбайбыз.

43. Жана Биз алардын жүрөктөрүнөн (бири-бирине болгон) капачылыктарын сууруп алабыз. Астыларынан дарыялар агып турат. Анан алар: “Бизди ушуга баштаган Аллахка мактоо болсун! Эгер Аллах көргөзбөсө, биз түз жолду тапмак эмеспиз. Бизге Раббибиздин пайгамбарлары акыйкатты алып келген тура!” - дешет. Кийин аларга (мындай

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَآمَنُوا بِهَا
لَا تَنْفَعُ لَهُمْ آيَاتُنَا وَلَا يَدْرَأُونَ
الْجَنَّةَ حَتَّى يُلَاقُوا فِي سِمَائِهِمُ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ رِجَالٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَفِلُ
نَفْسًا إِلَّا أَرْسَلْنَاكَ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ
هُزْئًا حَالِذِينَ ﴿٤٢﴾

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ عِلْمٍ نَجْزِي
عَذَابَهُمُ الْأَلَمَ ثُمَّ رَوَّاهُ لَوْ أَنَّ هَذِهِ
لَهُمْ آيَاتٌ لَآتَيْنَهُمْ نَجْوَى لَوْلَا أَنَّ هَذِهِ
لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلًا بِالْحَقِّ وَوَدُّوا أَنْ يُكْفَرُوا
الْجَنَّةَ أَوْ رُفِعُوا بِهَا كُنُفُهُمْ قَدْ كَانَتْ

1 Бирок, жолбашчыларга алардан көбүрөөк азап берилиши маалым. Анткени, Аллах Таала дагы бир аятта мындай деген: “Каапыр болуп, Аллахтын жолунан тоскондор... Биз аларга кылмыштарына жараща, азап үстүнө кошумча азап беребиз”.

2 Өлүмдөн соң, момундардын рухтары (жаңлары) асмандардан-асмандарга которулуп, эң жогорку ааламга жетип, Аллах каалаган ырахаттуу орундарда болушат. Ал эми, аятта сыпатталган каапырлардын рухтарына жогорку асмандардын эшиктери ачылбайт.

3 Бул аятта айтылып жаткан бактылуулардын катарына оозу менен эле “ыймандуубуз” деп, Шарият буюрган парыздарды аткарбай жүргөндөр кирбейт. Ыйман менен амалды кошо алып жүргөн чыныгы момун-мусулмандар кирет.

деген) добуш келет: “Ушул – силердин Бейиш! Силер (сооп) ишиңер себептүү буга мураскор болдуңар!”

44. Жана бейиштегилер тозоктогуларга: “Бизге Раббиз убада кылган нерсе (Бейиш) чын экенин көрдүк, силер дагы Раббиңер убада кылган нерсени (азал-тозокту) көрдүңөрбү?! – деп добуш кылышты. “Ооба” дешти алар. Ошондо, алардын арасындагы бир жарчы (мындай деп жар салды): “Заалымдарга Аллаһтын наалаты болсун!”
45. Алар Аллаһтын жолунан тосуп, аны бузууну каалаган жана Акыретке ишенбеген адамдар болчу!”
46. Ал экөөсүнүн (Бейиш менен Тозоктун) ортосунда «Аьраф»(тосмо) бар.¹ “Аьрафтын” үстүндөгү адамдар (бейишилер менен тозокулардын) экөөсүн тең көрүнүшүнөн таанып турушат. Жана бейиштегилерге карап, ага кирбесе да, кирүүнү үмүт кылып: «Ассалому-алейкум»- дешет.
47. Ал эми, көздөрү тозокулар тарапка бурулуп калса: “О, биздин Рабби! Бизди (мына бул) заалым адамдардан кылып койбо?!” – дешет.
48. Дагы, “Аьрафтагылар” көрүнүшүнөн тааныган (тозоктогу)

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَن قَدْ
وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ
رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا بَلَىٰ وَهِيَ قَادَاتٌ مُّؤَذِّنٌ يَّبْتَهِنُ
أَن لَّعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥﴾

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَعْلَمُونَهَا عِوَجًا
وَهُم بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿١٥﴾

وَيَبْتَهِمَا جَهَنَّمَ عَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ
كُلًّا بِسِيمَتِهِمْ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَن
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

﴿١٧﴾ وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ
قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا لَا يَعْرِفُونَهُمْ

1 Ал тосмо Бейиштен да, тозоктон да эсептелбейт. Анын аты “Аьраф”. Ал жерде Бейишке да, тозокко да өкүм кылынбай, арасатта калган адамдар өкүм күтүп, Бейиштен үмүт кылып, Тозоктон коргоо тилеп отурушат. Анткени, “Аьраф” бийик жерде болуп, андан Бейиш менен Тозок көрүнүп турат.

адамдарга (карап): “Силерге чогулткан дүйнө-мүлкүңөр менен кыйынсынганыңар пайда бербей калыптыр го!

49. Силер ант ичил: “Аларга Аллаһ ырайымын жеткирбейт”-деген адамдар тиги(бейиштеги)лерби?! (Аларга) “Бейишке киргиле! Силерге коркунуч жок жана кайгы-капага батпайсыңар! (деп айтылып жатпайбы)?!” – дешет.

50. Тозоктогулар бейиштегилерге жалдырап: “Бизге суудан жана Аллаһ силерге берген ырыскылардан бир аз кайрымдуулук кылып койгула” – дегенде, алар: “Аллаһ ал ырыскыларды каапырларга арам кылган,

51. (Себеби) алар диндерин оюн-тамаша кылып алган жапа дүйнө(нүн өткөөл) жашоосуна алданган адамдар!” – дешет. (Кийин Аллаһ айтат:) “Бүгүн биз аларды, аяттарыбызды чанып, ушул күндөрүң унутуп салганы сыяктуу “унутуп”¹ (тозокко таштап) салабыз.

52. Биз ыймандуу коомго Туура Жол, Ырайым болсун деп аларга Өзүбүз анык баяндаган китепти алып келдик. (Ал китеп Аллаһтан болгон анык) илимдин үстүндө.

53. Алар анын (Кураандын алдын ала айтылган) кабарларын(ын келишин) гана күтүүдө. Ал кабар

يَسْمِعُونَ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾

أَمْ هَلَاكَ الَّذِينَ آمَنُوا لَئِنَّا لَهُمْ آخِرَةٌ أَزْكَوٰهُ الْجَنَّةُ لَآخِرَةٌ عَلَيْهِمْ وَلَا أَدْرَاكَ تَعْمُرُونَ ﴿٥٠﴾

وَلَقَدْ أَضْحَكُنَا النَّارَ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أُفِضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ حَرَمٌ مِّمَّا عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥١﴾

الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتُهُمُ الْغَيَوةُ الَّذِينَ نَسُوا الْيَوْمَ أَنْ يَنْصُرُوا مَا كَانُوا يَدْعُونَ ﴿٥٢﴾

وَلَقَدْ جِئْتَهُم بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٣﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْيِيدَهُ يَوْمَ تَأْتِي سَأْلُهُمْ يَقُولُ الَّذِينَ سُئِلُوا مِنْ قِبَلِ قَدْحَةِ

1 Аллах эч нерсени унутпайт. Бул жердеги “унутуунун” мааниси алардын жалбарууларына жооп бербегени болсо керек. Валтоху аалам.

(Кыямат) келгенде, мурда аны “унуткан” адамдар: “Раббибиздин пайгамбарлары чындыкты алып келген турбайбы! Эми, бизге күнөөлөрүбүздү сурап берүүчү ортомчу табылар бекен?! Же болбосо, (дүйнөгө) кайтарылар бекенбиз, жасаганыбыздан башка (сооп) иштерди жасап келмекпиз?!” дешет. Алар өздөрүнө зыян кылышты! Жана оюнан чыгарган “кудайлары” алардан жок болуп кетти!

54. Силердин Раббинер – Аллах. Ал асмандар менен Жерди алты күндө жаратты. Кийин Арштан бийик болду¹. Ал түндү күндүзгө оройт жана ал (караңгылык) аны (күндүздү) кууп жүрөт. Күн, Ай жана (башка) жылдыздар Анын буйругуна моюн сундурулган. Уккула: жаратуу жана буюруу Өзүнө гана таандык! Ааламдардын Раббиси – Аллах Улук, Бийик!
55. Раббинерге жалбаруу менен, купуя түрдө дуба (ибадат) кылгыла! Чынында, Ал чектен чыгуучуларды сүйбөйт.

رُسُلًا رَيْنَا بِالْحَقِّ قَهْلَ لَنَا مِنْ شُعَاعَةٍ
فَيَسْعَوْنَ لَنَا أَوْ تُرَدُّ فَعَمَلٌ غَيْرَ الَّذِي
كُنَّا نَعْمَلُ فَتَحْسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَصَدَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٥٥﴾

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ
يُنشِئُ النَّبْأَ الْكَلِمَةَ إِنَّهَا تَظِلُّهُ رَحِيحًا
وَالسَّيِّسَ وَالْقَمَرَ وَالشُّجُورَ مُسْحَرَاتٍ
يَاغُرُّهُ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٥﴾

أَدْعَاؤَكُمْ تَقْرَبُكُمْ وَخَفِيَّةٌ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُنْعَبِدِينَ ﴿٥٥﴾

1 Биз «Бийик болду» деп которгон сөздүн арабчасы «Истиваа». «Аль-Муъжам аль-васийт» сөздүгүндө: «(استوى على نوره علا وصميت) «Бир нерсеге истиваа кылуу – бул анын үстүнө көтөрүлүү жана бийик болуу» деп түшүндүрүлгөн. Табииндердин арасынан чыккан белгилүү аалым Мужахид ибн Жабр дагы «Аллахтын истиваасы – бул Анын бийик-жогору болгону» деп тафсир кылган. («Сахихул Бухарий маъа Фатхил Баарий» 13/403). Пайгамбарыбыз (с.а.в) айтты: «Аллах калк-калайыкты жаратканда Өзүнүн алдындагы, Арштын үстүндөгү Китепке: «Менин ырайымым ачуумдан үстөмдүк кылды» деп жазган». (Бухарий: 7404, Муслим: 2751, Термизий: 3543, Ибн Мажжа: 4295). Ошондой эле, ханафий мазхабынын имамдарынан бири Мулло Али Каары, Имам Азамдын «Фиххул Акбар» китебине жазган түшүндүрмө (шарх) китебинде: «وكان لا يقال استواء على العرش استيلاء» «Аллахтын истиваасын «Анын Ээ болгону» (же ээлеп алганы) деп айтылбайт» деген. (92-бет).

56. Жер бетинде – аны оңдогондон кийин – бузукулук кылбагыла!¹ (Азабынан) коркуп, (сообунан) үмүт кылып Өзүнө гана дуба кылгыла! Чынында, Аллаһтын ырайымы жакшылык кылуучуларга жакын.

57. Жана Ал ырайымынан кушкабар иретинде (жамгырдын) алдынан шамалдарды жиберет. Качан ал шамалдар оор булуттарды көчүргөндө Биз аларды өлүк (суусаган) шаарларга айдайбыз жана андан жамгыр жаадырып, аны менен ар түркүн мөмөлөрдү чыгарабыз. Биз (Кыяматта) өлүктөрдү ушул сыяктуу кайра (жерден) чыгарып алабыз. Кана эле, акыл-насаат алсаңар!

58. (Жери) таза шаардын өсүмдүктөрү Аллаһтын уруксаты менен (тез) өнүп чыгат. Ал эми, таза эмес (таптак же шор баскан) жердин өсүмдүгү (миң) мапакат менен чыгат. Биз аяттарды шүгүр кылуучу коом үчүн мына ушинтип анык-тунук баян кылабыз.²

59. Биз Нухту өз коомуна (пайгамбар кылып) жибердик.³ Ал айтты: “О,

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا بِقَاعٍ لَّا سُقَاتُ
لَيْسَ لَهُ مِنَّا فَائِزٌ إِنَّا نُنَزِّلُ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتُ
لَعَاكُم مَّا تَدْكُرُونَ ﴿٥٧﴾

وَالَّذِي أَطْمَبُ بِخُرُوجِ آلِ إِبْرَاهِيمَ ۚ وَالَّذِي
حَبَّبَ إِلَهُ خُلُوفِ الْأَنْبِيَاءِ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٨﴾

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ ۖ فَقَالَ يَتَّبِعُونَ

1 Жер бетинин оңолуп-тазаруусу Аллаһтын Шарият мыйзамдары менен жашоонун натыйжасында болоору белгилүү. Демек, бузукулук – бул Шариятта күнөө болуп эсептелген иштердин натыйжасы.

2 Жер – бул жүрөктөр. Жамгыр – бул Алаһтын Сөзү. Жамгыр таза, болук жерге да, таштак, шор жерге да бирдей жаайт. Ошондой эле, Аллаһтын сөздөрүн адамдар бирдей угушат. Бирок, бул аяттар таза жүрөккө жетсе, таза иштерди өндүрөт. Бузук жүрөктөр болсо, сыйда таш жамгырды кабыл алалбаган сыяктуу, аяттарды кабыл албайт.

3 Нухтун коому бутпарас болуп, өздөрүнүн арасында өткөн олуктардын айкелдерин Аллахка шерик кытып, ошолордун арбагына дуба кытып, жардам сурап, ибадат кытышчу.

коомум! Жалгыз Аллахка ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка кудай жок! (Эгер көнбөсөңөр) мен силердин Улуу Күн (Кыямат) азабына жолугуп калышыңардан коркомун!”

60. Анын коомунан болгон (текебер) бийлер ага: “Биз өзүңдү анык адашууда деп билебиз” – дешти.
61. (Нух) айтты: “О, коомум. Мен адашкан эмесмин, ааламдардын Раббиси тарабынан (жиберилген) пайгамбармын.
62. Силерге Раббимдин буйруктарын жеткирип, насаат айтамын жана Аллах тарабынан силер билбеген нерселерди билемин.
63. Эмне, такыба болуп, Аллаһтын ырайымына бөлөнүүңөр үчүн Раббинердин эскертүүсү өзүңөрдүн араңардагы бир (жөнөкөй) адамдын колунда – силерди эскертүү үчүн – келгенине таң калып жатасыңарбы!”
64. Алар Нухту “жалганчы” – дешти. Кийин Биз аны жана аны менен бирге болгон (ыймандуу) адамдарды кемеде куткарып, аяттарыбызды “жалган” дегендерди (топон сууга) чөктүрүп жибердик. Анткени, алар (дил көзү) сокур коом эле.
65. Аад коомуна өз бир туугандары Худду пайгамбар кылып жибердик. Ал айтты: “О, коомум! Аллахка гана ибадат кылгыла! Силер үчүн андан башка сыйынууга татыктуу кудай жок! (Анын азабынан) коркпойсуңарбы?”

اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنَ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

قَالَ الْمَلَأَمِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾

قَالَ يَنْفَعُكُمْ لَيْسَ فِي ضَلَالَةٍ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

أَتَيْتُكُمْ بِرِسَالَةٍ مِنِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

أَوْعَيْتُمْ أَن جَاءَ كُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِّنكُمْ لَتُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِ وَأَعْرَضْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِلَى الْبَحْرِ فَأَنجَيْنَاهُمْ وَأَوْفَيْنَاهُم مَّتَى ﴿٦٤﴾

* وَإِلَى عادِ أَخَاهُ هُودًا قَالَ يَنْفَعُكُمْ عِبَادَةُ اللَّهِ مَا لَكُم مِّنَ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾

66. (Ошондо) анын коомунун каапырлары (чоңдору): “Биз сенин наадан экениңди көрүп турабыз. Биз сени жалганчылардын бири деп күмөн кылабыз!” – дешти.
67. (Худ) Айтты: “О, коомум! Мен наадан эмесмин, ааламдардын Раббиси тарабынан жиберилген пайгамбармын.
68. Мен силерге Раббимдин буйруктарын жеткиремин жана ишенимдүү насаатчымын.
69. Эмне, Раббинердин эскертүүсү, өзүңөрдүн араңдардагы бир (жөнөкөй) адамдын колунда – силерди (тозоктон) коркутуу үчүн – келиши силерди таң калтырдыбы? Эстегиле, Аллах силерди Нух коомунун артынан орун басар кылды. Жана силерди калктардын арасында күч-кубаттуу кылды.¹ Эми, Аллахтын (ушул) нээматтарын эстегиле! (Ошондо Тозоктон) кутулуп калаарсыңар!”
70. (Каапырлар) айтышты: “Сен бизге, жалгыз Аллахка ибадат кылышыбыз жана ата-бабаларыбыз ибадат кылган кудайларды ташташыбыз үчүн келдиңби?! Эгер чынчылдардан болсоң, бизге убада кылган балээлеринди алып келчи, кана?!”
71. Ал (Худ) айтты: “Мына эми, башыңарга Раббинердин азап-казабы анык түштү! Кудай

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنُظَنُّكَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٦﴾

قَالَ يَقُولُونَ لَيْسَ فِي سَفَاهَةٍ وَلَئِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

أَتُفَكِّرُونَ رَسُولًا وَآنَا لَكُم مَّوَصِّحٌ أَمِيرٌ ﴿٦٨﴾

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لَيْسَ بِكُمْ وَأَنْتُمْ كُنْتُمْ إِذَا جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَضْطَةً ۖ مَا ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قُلُوبٌ بَلِيغُونَ ﴿٦٩﴾

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْعِبَادَةِ ۖ وَنَدْرَمَا كُنَّا نَعْبُدُ آبَاءَنَا فَآيْتُنَا بِمَا نَعْبُدُ ۖ إِنَّا إِن كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾

قَالَ مَقْدُوقٌ عَلَيْهِمْ مِنْ رَبِّكُمْ رَجْسٌ وَمَعْصِبٌ يُجْعَلُ لَوْثِي فِي أَسْمَاءِ

1 Худ Пайгамбардын коому “Аад” деп аталып, башка элдерден олбурлуу денелери, күч-кубаты менен айырмаланып турган. Билген адамга ушунун өзү деле эң зор нээмат.

экинине Аллаһ эч бир далил түшүрбөгөн, силер жана ата-бабаңар (“кудай” деп) атап алган ысымдар жөнүндө мени менен талашып жатасыңарбы?! Болуптур, күткүлө! Мен да силер менен бирге күтөйүн!

72. Биз Худ жана аны менен бирге (ыймандуу) болгондорду Өз ырайымыбыз менен сактап, аяттарыбызды жалганга чыгаргандардын «куйругун кесип» койдук.¹ (Анткени,) Алар ыймандуу эмес болчу.

73. Жана Самуд коомуна өз бурадарлары Салихты пайгамбар кылдык. Ал айтты: “О, коомум! Аллаһка ибадат кылгыла! Силерге андан башка кудай жок. Силерге Раббиңер тарабынан далил келди: Мына бул Аллаһтын төөсү – силерге (Аллаһтан) аян-белги. Аны өз эркине койгула. Аллаһтын жериңде оттоп жүрө берсин. Ага жамандык кыла көрбөгүлө. Антсепер силерди жан ооруткан азап кармайт.”²

74. Эстегиле, Аллаһ силерди Аад коомунун артынан орунбасар кылып, жерде (кенен) орун-очок

سَمِعْتُمْوهَا أَنْشُرُوهُنَّ أَبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ
اللَّهُ بِهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ فَأَنْظِرُوا إِنِّي
مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْظِرِينَ ﴿٧٢﴾

فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ مِنْ جَحْمُوتٍ
وَقَطَعْنَا دَايِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا آيَاتِنَا وَمَا
كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٣﴾

وَإِلَى شُعُودٍ أَحَاهُمُ صَالِحًا قَالَ يَنْفِرُونَ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ
جَاءَكُمُ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ
اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذُرُوهَا تَأْكُلُ فِي
أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا يُسُوءَ فِتْنَةً لَكُمْ
عَذَابُ أَلِيمٌ ﴿٧٤﴾

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ
عَادٍ وَنَزَّلَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَنْجِدُونَ

1 Худ өз коомуна: “Эгер жалгыз Аллаһтын ибадатына кайтпасаңар башыңарга Аллаһтын балээси түшөт” деген болчу. Каапкырлар бул насаатты утуунун ордуна кайра “балээңди атып келбейсиңби?” деп келекелешип, өздөрү сыйынган таштарды да кудай экенин талашып, ширк иштеринен кайтышпады. Мунун натыйжасында Аллаһ Таала аларга катуу бороон-шамал жиберип, бирин калтырбай, жексен кылды! Алардан урпак, бала-чака тургай, изи да калбады!

2 Ошентип, Аллаһ Самуд коомун төө менен сынады. Аны “Аллаһтын төөсү” деп атап, элдерге ага эч жамандык кылбоону буюрду. Ошол жерде бир булак бар эле. Келишим бозогуча андан бир күн Самуд коому, бир күн Аллаһтын төөсү иче турган...

берди. Силер тегиз жерлерге сарайларды саласыңар, тоолорду (н бооруң) оюп-жонуп, үйлөрдү курасыңар. Аллаһтын (ушул) нээматтарын эстегиле! Жана жер бетинде бузукулук таратып жүрбөгүлө!”

75. Салихтын коомундагы текеберленген (бай-манап) адамдар, өздөрүнүн арасынан ыйман келтирген бей-бечара адамдарга карап: “Силер Салихты Раббиси тарабынан жиберилген пайгамбар деп билесиңерби?” – дешти. “Ооба. Биз ага жиберилген нерселерге ыйман келтирүүчүлөрбүз”.

76. Текеберленген адамдар: “Биз силер ыйман келтирген динге ишенбейбиз!” – дешти.

77. Жана (“катылсаңар силерге азап келет” деп эскертилген) төөнү союп жиберишти дагы, Раббисинин буйругун оройлук менен бузуп: “О, Салих! Эгерде (чың) пайгамбар болсоң, бизге убада кылган азапты келтирчи?!” – дешти. (Кийин Салих аларга: “Үйүңөрдө үч күн ойноп-жыргап алгыла. Бул – жалган эмес убада!” – деп жооп берет. Ырас эле, үч күндөн соң...)

78. Аларды жер титирөө (балээси) кармап, жүргөн-турган жерлеринде жер менен жекесин болушту!

79. Салих болсо, (кырылып бүткөндөн кийин) аларга далысын салып: “О, коомум! Мен силерге Раббимдин буйруктарын жеткирип, насаат

مِنْ سُهْلٍ لَهَا أَقْصُورًا وَتَنْجُونَ الْجِبَالَ
يَوْمَئِذٍ فَأَذْكَرُوا آءَاءَ اللَّهِ وَلَا تَقْتُلُوا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٥﴾

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
لِلَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ
اتَّعَلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ
قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٦﴾

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي
ءَامَنُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٧﴾

فَعَقَرُوا النَّكَاتَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ
وَقَالُوا يُصْلِحُ آبَاؤُنَا إِيمَانَهُمْ إِن
كُنَّا مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٨﴾

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جِثَمِينَ ﴿٧٩﴾

فَتَرَىٰ عَنْهُمْ وَفَالَ يَقْذِرُونَ لَقَدْ
أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَ اللَّهِ رَبِّي وَنَصَبْتُ

кылган элем. Бирок, силер насаат айтуучу адамдарды сүйбөйт экенсиңер!" - деди.

80. (О, Мухаммад!) Лут пайгамбарды да (эстегин). Бир кезде ал коомуна: "О,! Силерге чейин ааламдарда эч бир адам жасабаган бузукулукту жасайсыңарбы?"

81. Чынында, силер аялдар бул жакта калып, эркектерге кумар менен (артынан) келип жатасыңарбы?! Жок! (Бул – арам!) Силер чектен чыккан коомсуңар!" - деди.

82. (Бузулуп бүткөн) коому ага: "Аларды (Лут жана аны менен бирге болгон ыймандууларды) айылыңардан четке чыгарып таштагыла! Алар таза адамдар имиш!" – деген сөз менен гана жооп берди.

83. Анан Биз Лут менен анын үй-бүлөсүн куткардык. Бир гана аялы(н куткарбадык). Ал (азапта) калуучулардан болду.¹

84. Кийин Биз алардын (каапырлардын) үстүнө (жалындуу таштардан) жамгыр жаадырдык! Кымышкерлердин акыбети кандай болгонун кара!

85. Жана Биз Мадян элине өз бурадарлары Шуайбды (пайгамбар кылып жибердик). Ал айтты: "О, коомум! Аллахка гана ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка сыйынууга татыктуу

لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ التَّصْحِيحَ ﴿٧٠﴾

وَلَوْ طَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنِّي أَنُؤْنِ الْفَجْةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ الْإِنْسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٧٢﴾

وَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ أَهْلَهُمْ أَنْ لَا يَبْقَیَهُمْ رُسُلٌ ﴿٧٣﴾

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِیَةِ ﴿٧٤﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظَرْتَهُ كَيْفَ كَانَ عَذَابَ الْعَمَلِينَ ﴿٧٥﴾

وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُ شُعَيْبًا قَالَ يَبْنَؤُكُمْ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا الْكَذِبَ وَالْعِزَّةَ وَلَا تَبْخَسُوا

1 Аллах Лут Пайгамбарга түн ичинде бул шаардан чыгып кетүүнү буюруп, эртеси таң азапта балээ жиберүүсүн билдирген болчу. Анын аялы бузуку адамдар тарапта болгондуктан, Аллах «аны өзүң менен алып кет» - деген.

кудай жок. Силерге Раббинерден далил (Дин) келди. Эми, (ошол дин эрежеси боюнча) олчом, таразаларды толук кылгыла, адамдардын нерселеринин баасын төмөндөтпөгүлө жана жер бегинде – оңолгондон кийин – бузукулук кылбагыла! Эгер ыймандуу болсоңор, ушунуңар силер үчүн жакшы!

86. Жана ал (туура) жолду (өз каалооңорго ылайыктап бурмалап, ага ыйман келтирген адамдарды Аллаһтын жолунан) тосуп, коркутуп, ар кайсы жолдордо олтурбагыла! Эстегиле, силер аз сандуу элечер. Аллаһ силерди (өлүм – житимден, кырылуудан сактап) көбөйттү. Жана силер (тарыхка бир кылчайып карап) бузуку адамдардын акыбети кандай болгонун көрүп алгыла!

87. Эгерде, силердин араңардан бир тайпаңар мага жиберилген динге ыйман келтирип, дагы башка бир тайпаңар ыйман келтирбеген болсо, Аллаһ биздин арабызда Өз өкүмүн чыгарганга чейин сабыр кылып тургула. Ал – эң жакшы өкүм кылуучу.

88. Шуайбдын коомундагы текеберленген (бай-манап) адамдар айтышты: “О, Шуайб! Биз сени жана сени менен бирге болгон ыймандууларды шаарыбыздан (кууп) чыгарабыз же болбосо биздин динибизге кайтасыңар!” (Анда) Шуайб: “Эгер биз (силердин таш-кудайларга сыйынууга чакырган диниңерди) жаман көрсөк делеби?!”

النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَقْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٦﴾

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنَ آمَنَ بِهِ، وَتَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَكْرًا ۚ إِن كُنتُمْ قَلِيلًا فَكَثِّرْكُمْ وَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٧﴾

وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ، وَطَائِفَةٌ لَّا يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَخْرُجَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْخَارِجِينَ ﴿٨٨﴾

﴿٨٨﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَشْعَبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِن قَوْمِنَا أَوْ نَعُودَنَّ فِي وَلَٰيَتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَرِهِينَ ﴿٨٩﴾

89. Эгер биз, Аллах андан куткаргандан кийин, дагы эле силердин (жалган) диниңерге кайтчу болсок, Аллахка “Анын шериги бар” деген) жалганды ойлоп тапкан болобуз го! (Жок!) Силердин диниңерге кайтуу бизге эч мүмкүн эмес! Бир гана Раббибиз – Аллах кааласа (ар нерсе мүмкүн). Анткени, Раббибиздин илими ар нерсени камтып алган. Биз Аллахка таяндык! О, Раббибиз! Биз менен (каапыр) коомубуздун арасын акыйкаттык менен ачып (өкүм кылып) кой! Сен эң жакшы өкүм кылуучусуң!”

90. Шуайбдын коомундагы каапыр адамдар (байлар, уруу башчылары) айтышты: “Эгерде силер Шуайбды ээрчисеңер, анда анык зыян көрүүчүлөрдөн болуп каласыңар!”¹

91. Кийин, аларды жер титирөө (балээси) кармады! Бардыгы турган жеринде селейип (кырылып) калышты!

92. Шуайбды “жалганчы” дегендер ал жерде жашабагандай (тып-тыйпыл) болуп калышты! Шуайбдын сөзүн жалганга чыгаргандардын өздөрү зыян тартуучу болду!

93. (Кырылып бүткөн соң) Шуайб аларга далысын салып: “О, коомум! Мен силерге Раббимдин буйруктарын жеткирдим жана насааттар кылдым (болбой койдуңар). Эми (силерге окшогон)

قَدْ أَفْرَدْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنَّا عُدْنَا فِي مِلَّتِكَ بَعْدَ إِذْ جَعَلْنَا اللَّهَ مِنْهَا أَوْ مَلِكُوكُنْ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَنْسَأَ اللَّهُ رَبَّنَا وَبِيعَ رَبَّنَا كُلُّ شَيْءٍ عَلِيمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾

وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِيْنِ اتَّبِعُوا شُعَيْبًا أَكَلُوا الْحَسِيرُونَ ﴿٩٠﴾

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جثثِينَ ﴿٩١﴾

الَّذِينَ كَذَبُوا شُعَيْبًا كَانُوا يَقْتُلُوا فِيهَا الَّذِينَ كَذَبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٢﴾

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَنْتَوِرُ لَقَدْ اتَّبَعْتُمْ كُذْرًا رِسَالَتِي رَاقِي وَتَصَحَّفْتُمْ كُتُبَكُمْ وَكَيْفَ ءَاتَى عَلَى قَوْمٍ كَذِبِينَ ﴿٩٣﴾

1 Өкүмзор (зомбу-зордукчул) адамдардын пикиринде ким алардан башкача ойлонсо “зыян тартуучу” болушат. Бирок, өздөрү жөнүндө ойлонушпайт. Качан баштарына чыпыгы зыян – Аллахтын балээси келгенде гана көздөрү ачылат.

каапыр коомго кантип кайгырмак элем” – деди.

94. Биз кайсы бир айыл-шаарга пайгамбар жиберген болсок, анын элдерин тооба кылышаар деп, муктаждык, оору-сыркоо менен кармадык.
95. Кийин Биз жамандыкты жакшылык менен алмаштырдык. Алар (өздөрү, дүйнө-мүлктөрү, жетишкендиктери) көбөйүп: “Ата-бабаларыбызды деле (ушул сыяктуу) каатчылык, оору-сыркоолор каптаган (бул – адаттагыдай эле, ар бир заманда алмашып туруучу нерселер)” - дешти. Анан Биз аларды эч нерсени сезбей (бейкапар) турган абалдарында капыстан (азап менен) кармадык!
96. Эгер айылдардын элдери ыйманга келип, такыба болушса, Биз аларга асмандардан жана жерден берекелерди ачып коймокпуз. Бирок, алар Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарышты эле, кылмыштарына жараша кармадык (азап-жаза бердик).
97. Айылдардын элдери, аларга Биздин азап (аларга) түндөсү, уктап жаткан кезде келишинен тыпч беле?
98. Айылдардын элдери, аларга Биздин азап күндүзү, алар ойноп-жыргап жаткан кезде келишинен көңүлдөрү ток беле?
99. Алар Аллаһтын амалкерлигинен бейкапар беле? Аллаһтын амалкерлигинен зыян тартуучу

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا
بِالْأَسَاءَةِ وَالظُّلْمِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٩٤﴾

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى
عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آتَاءُنَا الظُّرَاءَ وَالسَّرَّاءَ
فَأَخَذْنَاهُمْ مَغْتَبَةً وَهُمْ لَا يُشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَأْتَمَرُوا لَفَتَحْنَا
عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا
بَيِّنَاتٍ وَهُمْ لَا يَحْسِبُونَ ﴿٩٧﴾

أَوَلَمْ يَأْمُرْ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا
صُحُبِي وَهُمْ لَا يَحْسِبُونَ ﴿٩٨﴾

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ
اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾

коом гана ток көңүл болот.¹

100. Мекен-жерди (күнөөлөрү себептүү кыргынга учураган мурунку) ээлеринен мурас алган адамдарга, эгер Биз кааласак, аларды да күнөөлөрү себептүү кайгыга салып коюшубуз жана жүрөктөрүнө мөөр басып, тап-такыр укпай турган кылып коюшубуз малым эмес бекен?!

101. (О, Мухаммад!) Биз сага ушул айылдардын аңгеметарыхын айтып жатабыз: аларга Пайгамбарлары (анык-тунук) далилдерди алып келишсе да, мындан мурун жалганга чыгарышканы себептүү ыйман келтирбей коюшту. Аллах каапырлардын жүрөктөрүнө ушинтип мөөр басып койот.²

102. Биз элдердин көпчүлүгүндө (пайгамбар жибергенден кийин Аллаһтын осуяттарына) бекемдикти таппадык. Жана көпчүлүктөрүн бузуку абалында таптык.

103. Кийин Биз алардын (пайгамбарлардын) артышап Мусаны моожизаларыбыз менен Фираунга жана анын

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِ
أَهْلُهَا أَنْ لَوْ نَشَاءُ لَصَبَتُمْ عَنْ رَبِّكُمْ
وَنَقُطِعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ
وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْآيَاتِ فَمَا
كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ
كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾

وَمَا وَجَدْنَا لِإَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِنْ وَجَدْنَا
أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَى وَآلِيَّاهُ إِلَى
فِرْعَوْنَ وَمَلَأْنَاهُ ظُلُمًا أَرَأَيْتَ أَفْظَرُ
كَيفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

1 Демек, бузукулуктарга бөлөнгөн коом качан тынч-бейпил жашап калса – бул Аллаһтын амалкерлиги! Момун-мусулман пенде коркуу менен үмүттүн арасында болушу, ар дайым Раббисине: “Эй, жүрөктөрдү ар калыпка салуучу Кудайым! Менин жүрөгүмдү өз диинде бекем кыла көр!” деп дуба кылышы, эгер кел-кел (ооматы) келип, күтүрөп, дүңгүрөп, жыргап калса, сактыгын ого бетер күчөтүп, ыйманына байкоо жүргүзүп туруусу зарыл.

2 Пайгамбарлар каапырларга кээ бир учурда эч кимдин колунан келбеген моожиза-керемет көргөзсө да ыйманга келишпейт. Мунун себеби, алар өздөрүнө ыйман бириччи ирет сунушталганда кабыл албай койгондуктан, Аллах алардын жүрөгүнө мөөр басып койгон эле.

элине жибердик. Бирок, алар
моожизаларга зулум кылышты.
(кааныр болушту) Эми,
бузукулардын акыбети кандай
болоорун көрүп кой:

104. Муса айтты: “Эй, Фираун! Мен
ааламдардын Раббиси тарабынан
жиберилген пайгамбармын.
105. (Ошондуктан) мага Аллах жөнүндө
чындыкты гана сүйлөшүм ылайык
болот. Мен силерге Раббинерден
далил-баян алып келдим. Эми,
Исрайил урпактарын мага кошуп
(өз мекендерине) жибергин!
106. (Фираун) Айтты: “Эгер сен
чынчыл адамдардан болсоң (жана
Аллахтан) моожиза-далил алып
келсең, каңа көргөзчү, аныкчы?
107. Анан (Муса) аса-таягын (жерге)
таштады эле... ошол замат
(кадимкидей) жыланга айланып
калды!
108. Жана колун (чөнтөгүнөн) чыгарды
эле.. ошол замат көрүүчүлөргө ап-
апак (нурдуу) болуп калды!
109. (Бул моожизаны көргөн) Фираун
коомунун адамдары (ыйман
келтирүүнүн ордуна): “Бул –
илимдүү сыйкырчыдан башка
эмес!” – дешти.
110. “Ал силерди жеринерден
чыгарууну каалап жатат. Эми,
кандай чечимге келесинер?” (деди
Фираун)
111. (Адамдар) айтышты: “Аны менен
бир тууганы Хаарунду койо тур
дагы, бардык шаарларга (эл)
чогултуучуларды жибер.

وَقَالَ مُوسَىٰ يُفْرَعُونَ إِنِّي رَسُولٌ مِّنْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَن لَا أَقُولُ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ قَدْ
جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ
مَعِيَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٠٥﴾

قَالَ إِن كُنتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأَنْزِلْ بِهَا
كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾

فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثَمَارٌ مُّثِيرٌ ﴿١٠٧﴾

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٠٨﴾

قَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا
لَسِحْرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

يُرِيدُ أَن يَمُخِّرَكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ مَقَادًا
فَأْمُرُوهُ ﴿١١٠﴾

فَأَلْوَ أَرْجَاهُ وَرَحَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ
حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾

112. Алар сага бардык илимдүү сыйкырчыларды таап келишсин.
113. Фираундун сыйкырчылары жетип келишип: “Эгер биз жеңип чыксак сыйлык барбы?” дешти.
114. “Ооба – деди Фираун – силер менин жакындарыман болуп каласыңар”.
115. (Сыйкырчылар) айтышты: “О, Муса, же сен ташта же биз (биринчи) таштайлы?”
116. (Муса) айтты: “Таштагыла”. Сыйкырчылар (колдорундагы жиптерин, таяктарын жерге) таштаганда, адамдардын көздөрүн сыйкырлап (бойоп), үрөйлөрүн учуруп, чоң сыйкыр көргөзүштү.
117. Анан, Биз Мусага: “Аса-таягыңды жерге ташта!”-деп вахий кылдык. Капыстан ал (Мусанын чоң жыланга айланып калган аса-таягы) сыйкырчылардын жалгандарын¹ жутуп жиберди.
118. Натыйжада акыйкат анык болуп, (каапырлардын) жасаган иштери жалганга чыкты.
119. Ушул жерде жеңилип, шерменде болуп кайтышты.
120. (Анан) сыйкырчылар сажда кылган абалда, өздөрүн жерге таштап (мындай)
121. дешти: “Биз ааламдардын Раббисине ыйман келтирдик!
122. Муса жана Харундун Раббисине (ыйман келтирдик!)”

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرِ عَالِمٍ ﴿١١٢﴾

وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا
إِنْ كُنَّا نَعْنَى الْعَالَمِينَ ﴿١١٣﴾

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُفَرِّينَ ﴿١١٤﴾

قَالُوا بُشُوا لِمَ إِمَّا أَنْ تُخْفَى وَلَئِنْ
تَكُنْ نَحْنُ السَّافِرِينَ ﴿١١٥﴾

قَالَ أَلَا أَفْقَاهِمَا الْقَوْلَ سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ
وَأَسْرَوْهُمْ وَجَاءَهُمْ بِسِحْرِ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾

* وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ
تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾

فَغِيْرُوا هُنَالِكَ وَتَنَفَّسُوا أَصْغَرِينَ ﴿١١٩﴾

وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجِيدِينَ ﴿١٢٠﴾

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾

1 Жалгандаан жыланга айланган жиптерин

123. Фираун айтты: “Мен силерге уруксат бербей туруп, ага ыйман келтирдиңерби?! Чынында бул силердин (Муса менен бир болуп алып) шаар элин чыгарып кетүүңөр үчүн (ушул) шаарда эле ойлоп тапкап айлакерлигинер! (Шашпай тургула!) Жакында билип аласыңар!!!

124. Мен силердин колу-бутуңарды каршы-терши жагынан кыркып, андан кийин бардыгыңды асып өлтүрөмүн!”

125. (Сыйкырчылар) айтышты: “(Билгениңди кыл!) Биз Раббибизге кайтуучу болдук!

126. Сен бизден, Раббибиздин далил-моожизалары келген учурда (ошого) ыйман келтиргенибиз үчүн гана өч алып жатасың!” (Андап соң мусулман болгон сыйкырчылар Раббисине дуба кыла башташты:) “О, Раббибиз! Бизге (түгөнүс) сабыр жаадыргын! Жана биздин жапыбызды мусулман абал(ыбыз) да алгын!

127. Фираундун коомунан болгон (каапыр) адамдар (аны Мусага каршы көкүтүп): “Муса менен анын коомун, сени жана кудайларыңды таптап, жер бетинде бузукулук кылып жүргөн бойдон жөн койосунбу?” - дешти. (Фираун) Айтты: (Жок!) Тездик менен алардын (бардык эркек) балдарын өлтүрүп, аял-кыздарын тирүү калтырабыз! Биз аларды өз өкүмүбүзгө мажбурлап моюн сундурабыз!”

قَالَ فِرْعَوْنُ ءَاْمَنْتُمْ بِهٖ قَبْلَ اَنْ ءَاْدَنَ لَكُمْ
اِنَّ هٰذَا الْمَكْرُ مَكْرُومُوْهُ فِى الْمَدِيْنَةِ
لِنُخْرِجُوْهَا مِنْهَا اَهْلًا مُّسْرُوْفًا مَّعْمُوْرًا ﴿١٢٣﴾

لَا تُقِطْعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِّنْ خَلْقٍ
رَّبِّ اَصْلَيْتُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿١٢٤﴾

قَالُوْا اِنَّا اِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُوْنَ ﴿١٢٥﴾

وَمَا نَنْفَعُ مَنَا اِلَّا اَنْ ءَاْمَنَّا بِاٰيٰتِ رَبِّنَا لَمَّا
جَآءَ ثَنَارُنَا اَوْفِى عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقْنَا
مُسْلِمِيْنَ ﴿١٢٦﴾

وَقَالَ الْمَلٰٓئِكُ مِّنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اَنْتُمْ مَّرْكُوْمٌ
وَقَوْمُهُ لِيُفْسِدُوْا فِى الْاَرْضِ وَاِنَّا رَوْدُكَ
وَهَالِكُنَا قَالَ سَقِطْتَ اِنَّهٗ هُمْ وَتَسْتَحْيِ
بِسَآءِ هُمْ وَاِنَّا لَوَفِّيْهِمْ قَهْرًا ﴿١٢٧﴾

128. Муса коомуна (насаат айтып, мындай) деди: “Аллаһтан жардам сурагыла жана сабыр кылгыла. Чынында жер Аллахка таандык. (Фираундуку эмес) Ашы Өзү каалаган пенделерине мураска берет. Акыбет-натыйжа такыба адамдардын пайдасына болот.”

129. (Фираундун зулumu сөөгүнөн өткөндө, Мусанын коому андан нааразы болуп) мындай дешти: “Сен бизге (пайгамбар болуп) келишинден мурун алар бизге (уулдарыбызды союп, кыздарыбызды тирүү коюп) азап беришкен. Сен келгенден кийин деле (уланууда, Муса) айтты: “(Үмүт үзбөгүлө). Раббиңер душманыңарды жок кылып, силерди жерде орунбасар кылгысы бардыр! Ал силердин кандай амал кылышыңарды карап турат”.

130. Биз Фираун элин, акыл-эсине келээр деп (каатчылык) жылдары менен жана мөмө-жемиш жетишпестиги менен сынадык.

131. Кийин, качан аларга бай-бардар турмуш келсе, (Аллахка шүгүр кылбай): “Биз ушуга татыктуубуз”- дешти. А, эгер бир жокчулук-каатчылык жетсе Муса жана аны менен бирге жүргөндөрдөн деп жоромолдошту. Уккула, алардын жоромолдору Аллахтын (тагдырынын) алдында. Бирок, алардын көбү (муну) билишпейт.

132. Алар (каапырлар Мусага): “Сен бизди сыйкырлаш үчүн ар канча далил-моожиза көргөзсөң да, сага ыйман келтирбейбиз” - дешти.

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ
وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

قَالُوا أَوَآدِنَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِنَا وَمِنْ بَعْدِنَا
يَجْنَتُ قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ
عَذْرُكُمْ وَسَيَنْخُلُقُ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ
كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصِ
مِنْ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٣٠﴾

فَإِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ
كُنْهُمْ سَيِّئَةً يَنْظُرُوا بِمُؤْمِنِينَ وَمِنْ
مَعَهُ إِلَّا أَلَمَّا ظَنَّوهُمْ عِنْدَ اللَّهِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾

وَقَالُوا لَهُمْ نَارُ رَبِّهِمْ مِنْ آيَةٍ يَسْحَرُونَهَا
فَمَا تَنْفَعُكَ لَكَ يَمْوَمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

133. Анан, Биз аларга (азап-жаза иретинде) топон суу (балээсин), чебиртке (балээсин), бит (балээсин), бака (балээсин,) жана кан балээсин (Өз кудуретибизге) анык далил кылып жибердик. (Бирок, алар) тексеберчиликтеринен жазбады. (Анткени,) алар кылмышкер коом болгон.

134. Аларга апаат-балээ (удаама-удаа) келгенде Мусага (жалынып): “О, Муса, Аллах сага берген нерсенин (Шарияттын) урматына, биз үчүн Раббиде дуба кыл. Эгер (дубан менен) бизден балээни арылтсаң, сага сөзсүз ыйман келтиребиз жана Исрайил урпактарын да сага кошуп (журтуна) жиберебиз” - депти.

135. Ал эми, өздөрү жетип барган мөөнөткө чейин, алардан ышылас балээни арылтарыбыз менен, дароо убадаларын бузушту.

136. Анан Биз, аяттарыбызды “жалган” деп, (билип турса да) билмексен болгондору себептүү алардан өч алып, деңизге чөктүрүп жибердик!

137. Биз алсыз-бечара коомго (Исрайил урпактарына), Өзүбүз берекелүү кылган (Мисирдеги) жердин чыгыш жана батыш (бардык) тарабын (Фираун коомунан) мурас кылып бердик. Ошентип, Раббиндин Исрайил урпактарына айткан жакшынакай сөзү,¹ сабыр кылганы себептүү толуту менен аткарылды. Жана Биз Фираун менен анын коомунун

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ
وَالصَّفَصَ وَاعْلَامَ بَنِي إِسْرَءِيلَ مُعَصِّصَاتٍ
فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْدُ قَالُوا لِمُوسَى اذْعُ
لَنَا رَبِّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِنْ كَشَفْتَ
عَنَّا الرِّجْدَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ
مَعَكَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٣٤﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْدَ إِلَى أَجَلِهِمْ
بَلَّغُوهُ إِذْ أَهْلَهُمْ بِتَكْوُنٍ ﴿١٣٥﴾

فَأَنقَضْنَا بِغِيظِنَا عَمَلَ إِسْرَءِيلَ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا
يَسْتَضِعُّونَ مِن شَرِّهِمْ أَرْضًا وَمَعْرِبًا
أَلْبَنَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَنَمَكْتُ كَيْمَتَ رَبِّكَ
الْحَسَنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ بِمَا صَبَرُوا
وَدَمَرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ
وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿١٣٧﴾

1 Алсөз Аллах Тааланын: “Жер – Аллахка таандык. Аны Өз пенделеринен каалаганына мурас кылып берет” деген убадасы эле.

жасагандарын жана бийик-бийик курган сарайларын ойрон кылдык!

138. Биз Исрайил урпактарын (аман-эсен) деңизден өткөргөнүбүздөн соң, алар өз идол-буттарына табынып жаткан элдин астынан өтүшгү жана Мусага: “О, Муса бизге да ошолорду кундай бут жасап бер” - дешти. (Анда) Муса айтты: “Силер наадан коом турбайсыңарбы!

139. Чынында, алардын дини жалган, жасап жаткан ибадаты да жалган!”

140. Айтты: “Эми, мен силерге Аллаһтан башка “кудай” таап берейинби?! Аллаһ силерди ааламдардан артык кылып (душманыңардан аман-эсен куткарып койду эле го!”

141. Жана эстегиле, (О, Исрайил урпактары!) Биз, силерди, аял-кызыңарды тирүү коюп, эркек баланыңарды союп, башыңарга чексиз азап салган Фираун адамдарынан куткарган элек. Ушунуңарда силер үчүн Раббинерден чоң сыноо бар.

142. Биз Муса менен (ага Китеп – Шариат түшүрүп берүү үчүн) отуз кечеге убадалашып, дагы аны он (кече) менен толуктадык. Ошентип, Раббисинин (убадалашкан) убактысы толук кырк кече болду. Муса бир тууганы Харунга: “(Мен кеткенде) коомумдун арасында менин орунбасарым болуп, аларды

وَجَوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَءِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَانِ آلِهِمْ فَأَلَوْا يَمْوَسَىٰ اجْعَلْ لَّنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾

إِنْ هَؤُلَاءِ مَتَّبِعُوا مَا هُمْ فِيهِ وَيَطِئُوا مَا كَانُوا يَْعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾

قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾

فَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ نَسُوا مِيثَاقَهُمْ فَعَذَّبْنَا بُنَاهُمْ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا ثَلَاثِينَ ۖ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾

﴿وَوَعَدْنَا مُوسَىٰ نَلْقَاهُ لَنَلَذِقَ لَدُنَّا لَآئِلَةً وَأَتَمِّمَهَا يَعْشِرُ فَتَمَرَّقَتْ رَبِّيهِ أَرْبَعِينَ لَآئِلَةً﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾

түзөп жана бузукулардын жолуна ээрчибей тургун!" - деди.

143. Муса Биз убадалашкан убакытта келгенде жана Раббиси ага (түздөн-түз) сүйлөгөндө: «О, Раббим! Мага көрүнчү, Сага карайын» - деди. Ал (Аллаһ) айтты: "Мени (бул дүйнодо) эч көрө албайсың. Бирок, мына бул тоого карап тур, (мен ошого көрүнөмүн) эгер ал ордуңда жылбай калса, сен Мени көрө аласың». Анан, Раббиси тоого көрүндү эле., аны күкүм кылып таштады. Муса эстен танып жыгылды! Качан өзүно келгенде, айтты: "О, Раббим, Сен Аруу-Тазасың! Мен (адепсиздик кылганыма) тообо кылдым! Жана мен ыймандуулардын алдынкысымын!"

144. (Аллаһ) деди: "О, Муса! Чынында, Мен сени адамдардан жогору (баалап) Өзүмдүн пайгамбарлыгыма жана (ортомчусуз сүйлөгөн) Сөзүм үчүн тандап алдым. Эми, Мен сага берген Дин-Шариятты кабыл алып, (бул нээмат үчүн) шүгүр кылуучулардан болгун!"

145. Анан Биз ал (Муса) үчүн тактайларга (адамдар муктаж болгон) бардык нерселерди, насаат сөздөрдү жана ар бир нерсенин баян-эрежелерин жазып бердик. Жана "Буларды бекем кармап, коомуңа буюр; андагы шариятка амал кылышың!" (дедик). Эми, Мен силерге бузуку(лук кылып, Аллаһтын балээ-азабына кабылган) адамдардын мекенин көргөзөмүн.

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ، قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنظُرَ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرَنِي وَلَٰكِنِ أَنظُرَ إِلَىٰ الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرْتِي فَلَمَّا نَجَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ سُوقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَنَكَ ثُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

قَالَ يٰمُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْنَاكَ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ آتَاءَ الْعَاقِبِينَ ﴿١٤٥﴾

146. Мен жерде акыйкатсыздык менен текеберленип жүргөн адамдарды (кудуретиме белги болгон) аяндардан (сабак алалбай турган кылып) буруп койомун. Кийин алар ар канча далил-моожиза көрсө да, ага ыйман келтиришпейт. Туура Жолду көрсө, аны карманышпайт. Эгер адашуучулук жолун көрсө, ошону гана жол кылып алышты. Буга себеп; алар Биздин далилдерди “жалган” дешти жана ага көңүл бурбай коюшту.

147. Биздин аяттарыбызды жана Акыреттик жолугушууну “жалган” деген адамдардын жасаган (жакшы) иштери текке кетет. Алар жасаган иштерине жараша “сыйланышат”.

148. Мусанын коому ал кеткенден кийин өздөрүнүн (алтын) зыйнаттарынан (Самирий деген бузуку адам жасап берген жана мөөрөгөн) добуш чыгара турган музоонун сөлөкөтүн (кудай кылып) алышты. Алар анын өздөрүнө сүйлөй албасын, (туура) жолго баштай албасын билишпейби?! (Ошого карабай) аны кудай тутушуп, заалым (каапыр) болуп калышты!

149. Качан гана (Муса келип, аларга чындыкты түшүндүргөн соң) бушайман болушуп, өздөрүнүн адашканын билишкенде: “Эгер Раббиз бизге ырайым кылып, кечирбесе, сөзсүз зыян көрүүчүлөрдөн болуп калабыз!” - дешти.

سَأَصْرِفُ عَنْ آتِيَكَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِعِمْرَانٍ الْاَلْحَىٰ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَيِّئًا لَّا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَيِّئًا لَّا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ خُلَيقِهِ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلْزَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ لَهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾

وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبَّنَا وَتَغْفِرْ لَنَا لَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

150. Муса коомуна кайтып келгенде (жана алардын музоого сыйынып жатканын көргөндө) ачууланып, бушайман чегип: “Менден соң мага кандай жаман орунбасар болупсуңар! Раббидердин буйругун шаштырдыңарбы?!” - деди. Кийин Муса (жаалданып, колундагы) такталарды таштап, бир тууганынын (Харундун) башынан (чач-сакалынан) жулкулдата бантады. (Харун) айтты: “О, апамдын баласы! Чынын айтайын, коом мени кордоп, (айткандарымды уккандын ордуна, кайра) өлтүрүп койо жаздады. Мени душмандарга шерменде кылба! Жана мени заалым адамдардар менен бирге деп ойлобо!”

151. (Муса) айтты: «О, Раббим! Мени жаңа бир туугашымды Өзүң кечир! Жана бизди Өз ырайымыңа ал! Сен эң ырайымдуусун!»

152. Чынында, музоону кудай кылып алгандарга жакын арада Раббисинен каар-казап жана (ушул) дүйнө жашоосунда кордук жетет! Биз (Аллаһга) жалган токугандарды ушинтип жазалайбыз.

153. Ал эми, (чоң-кичине) күнөөлөрдү жасагандан кийин, артынан тооба кылып, ыйман келтирген адамдар болсо, Чынында сенин Раббин ошондон (тооба кылгандан) кийин Кечирүүчү, Ырайымдуу.

154. Мусанын ачуусу басылганда тактайларды колуна алды. Анын жазууларынын арасына

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضَبَ عَلَيْهِمْ قَالُوا
يَسْمَعُ خَلْقُنَا مِنْ بَعْدِي أَجَلْنَاهُ أَمْرًا
رَبِّكُمْ وَالْقُلُوبُ الْكَافِرَاتِ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ
يَجْرُهُ إِلَى الْأَرْضِ قَالَ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّوكُنِي
وَكَاذِبُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ
وَلَا تَجْعَلَنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَأَجْلِنَا فِي
رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيِّئًا لَّهُمْ غَضَبٌ
مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الْمُفْسِدِينَ ﴿١٥٢﴾

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْهُمْ
بَعْدَ ذَلِكَ وَآمَنُوا بِرَبِّكَ مِنْ بَعْدِهَا
لَنَغْفِرَ رَجَائِهِمْ ﴿١٥٣﴾

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ

Раббисинен корккон адамдар үчүн ырайым жана Туура Жол камтылган эле.

155. Анан, Муса Биздин убадалашкан убактыбыз үчүн коомунан жетимиш адамды тандады.¹ Анан аларды гүлдүрөк (түү чагылган) урганда (Муса) айтты: “О, Раббим! Эгер кааласаң мени да, аларды да мындан мурдараак (коомум музоого табынганда эле) өлтүрөт элең. Эми, биздин арабыздагы акмактардын ишинин кесепетинен бардыгыбызды кыйратасыңбы?! Бул иш (Сенин музоого табынгандарды кечирешиң жана мына бул акмактардын “Аллаһ кечире берет экен” деп, чектен чыгып, Сага адепсиздик кылышканы Сенин сыноондон башка нерсе эмес. Бул сыноо менен Сен каалаганыңды Туура Жолго баштап, каалаганыңды адаштырасың. Сен – биздин башчыбызсың. Бизди кечир жана бизге ырайым кыл! Сен эң жакшы кечирүүчүсүң!”²

156. Бизге ушугул дүйнөдө жана Акыретте жакшылыктарды насип кыл! Биз (күноөбүздү моюнга алып) Өзүңө кайттык. (Аллаһ) айтты: “Азабымды Өзүм каалагандарга жеткиремин жана ырайымым бардык (жандуу-

وَفِي سُخَّرِيهَا هَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ هُمْ لِزِمَتِهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿٥٥﴾

وَاخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُ سَتِينَ رَجُلًا لِّمَعْنَتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلَ وَإِنِّي أَنُفِّلُكَ إِنَّمَا فَعَلَ السَّفَهَاءُ إِنَّمَا إِجْرَى الْآفَاتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنِ شَاءَ وَتَهْدِي مَن تَشَاءُ أَنتَ وَلِئِنَّا لَفَاعِلٌ رَّكَانَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿٥٦﴾

﴿٥٥﴾ وَأَكْتُبُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا أَلَيْكُ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَن أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ مَّا تَسْكُنُهَا لِلَّذِينَ لَا يَرْفَعُونَ صَوْتًا وَلَا يَحْسَبُونَ

1 Алар коомдун каймактары эле. Муса аларды ээрчитип, чогуу кечирим сураганы Аллаһ белгилеген убакытта, белгиленген жерге келишти. Ошондо жанагы жетимиш “акылман” Мусага “Бизге Аллаһты көргөзөсүң” деп талап коюп калса болобу! Каарданган Аллаһ алардын кесепетинен бүт Исрайил урпактарын жүрөктү түшүргөн гүлдүрөк-чагылган менен тындым кылды!

2 Аллаһ Таала Мусанын дубасын кабыл алып, чагылган урган элди тириктип, күнөөлөрүн кечирди.

жансыз, күнөөсүз-күнөөлүү) нерселерди ороп-камтып алат. Мен ал ырайымды (Аллаһтан) корккон, зекетти берген жана Биздин аяттарыбызга ыйман келтирген адамдарга гана насип кыламын.

157. Ал адамдар (өз убактысында) сабатсыз (жаза жана окуй албаган, эч кимден сабак окубаган, бардык илими Аллаһтан келген) элчи-пайгамбарды ээрчишет. Ал ушундай пайгамбар: (яхудийлер менен христиандар) аны өздөрүнүн Тоорат, Инжилдеринде (аты) жазылуу экенин табышат. Ал аларды (өзүнө ээрчигендерди) жакшылыктарга буюруп, жамандыктардан кайтарат. Аларга таза – пакиза нерселерди адал, ышылас нерселерди арам кылып, үстүнөн машакаттарын, оор ибадаттарын алып таштайт. Эми, ошол пайгамбарга ыйман келтирип, аны урматтап, ага түшүрүлгөн нурду ээрчиген адамдар, ошолор гана (Тозоктон) кутулуучулар!¹

158. Айт: “О, адамдар! Мен силердин баарыңарга Аллаһтын элчиси боломун! (Аллаһ) ушундай: Асмандар жана жер мүлкү Аныкы. Андан башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок. Ал өлтүрөт жана тирилет. Эми, Аллаһка жана Анын эч кимден сабак албаган, элчи-пайгамбарына ыйман

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ
الَّذِي يَتْلُو آيَاتِهِ مَعَهُ قُوًى يَعْتَصِمُونَ فِي
التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ بِأَمْرِهِمْ
يَا مَعْرُوفٍ وَيَتَّبِعُونَ عَنِ الْفَسْكِ
وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحْذِرُهُمْ عَلَيْهِمْ
الْحَبِيبُ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ
الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَإِذَا رَوَوْا عَنْ
وَعَزَّوْهُ وَتَبَعُوا النَّوْرَ الَّذِي
أُنْزِلَ مَعَهُ تَأْوَلُّوا لَكُمْ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٧﴾

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
فَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ
الَّذِي يُؤْتِي بِاللَّهِ وَكِيلَهُ وَأَتَّبِعُوهُ
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٨﴾

1 Бул эки аят биздин Пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын кабары Тооратта дагы келгенине жана бардык замандардагы яхудийлер тозоктон кутулуш үчүн Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын артынан ээрчип зарыл экенине далил болот.

келтиргиле! Ал пайгамбар (дагы) Аллахка, Анын сөздөрүнө ыйман келтирет. Жана Туура Жолго түшүүдөн үмүтүнөр болсо, ошону гана ээрчигиле.

159. Мусанын коомунун арасында акыйкатка баштай турган, акыйкат менен адилеттүүлүк кыла турган жамаат дагы бар.

160. Биз аларды уруу-уруу кылып он эки элге бөлүп жибердик. Бир кезде коому Мусадан суу сураганда, Биз Мусага: “Аса-таягыңды ташка ургун” деп вахий кылдык. Кийин ал таштан он эки булак атырылды. (Муса ал булактарды он эки урууга бөлүп, белгилеп берген соң) бардык адамдар өз ичер сууларын таанышты. Кийин Биз алардын үстүнө булутту көлөкө кылып койдук. Анан дагы (ачка калышканда) аларга асмандан халваларды, бышырылган куш эттерин жаадырып: “Биз ырыскы кылып берген пакиза тамактардан жегиле” дедик. (Бирок, бул эл шүгүр кылууну ойлоп да койбостон, мойнуңдагы парыздарды аткарбастан күнөө иштерин улантты) Алар (муну менен) Бизге зулум кылышпады, өздөрүнө гана зулум кылышты.

161. (О, Мухаммад) эстегин, бир кезде аларга айтылды: “Мына бул шаарга (Иерусалимге) кирип, андан каалаган жеринерде (каалаган тамагыңарды) жегиле. Бирок, “кечиргин” деп, дарбазадан сажда кылып

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ
وَبِهِ يَحْدُونَ ﴿١٥٩﴾

وَقَطَعْنَاهُمْ اثْنَيْ عَشَرَ نَاحِيَةً
وَإِذْ نَسَخْنَاهُ
قَوْمَهُ إِذْ أَصْرَبَ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
فَاتَّبَعْنَاهُ مِنْهُ اثْنَا عَشَرَ نَبِيًّا
وَقَذَفْنَا
عَلَيْهِمُ الْقَصَصَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنِّ
وَالسَّلْوَى كُلُّ أَمْنٍ طَوَّيْتُ مَا
رَزَقْنَاهُمْ وَمَا ظَنُّوا أَنَّا وَكَانَ
كَأَنَّهُمْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾

فَإِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ
وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَذَرُوكَافَةً
وَأَذِلُّوا الْبَابَ سَجْدًا تَقْبِلُونَكُمْ
فَخَلَفْتُمْ كَمَا سَبِقَ إِذْ أُمِرْتُمْ

(Аллаһга ыраазычылык билдирип, кичинейил болуу) киргиле.
(Ошентсеңер) Биз силердин катаңарды кечирип, ихсан-жакшылык кылгандарды(н сообун) көбөйтөбүз”. (Аллаһ Исрайил урпактарынын көптөгөн күнөө-каталарын кечирүү үчүн ушул вазыйпаны парз кылган эле.
Бирок...)

162. Алардын арасынан (көпчүлүк) заалым адамдар (“кечиргин” деген) созду өздөрүнө айтылбаган башка сөзгө алмаштырып коюшту. Зулум (каапырлык) ипи жасагандары себептүү Биз аларга асмандан балээ-азап жибердик.

163. Сен алардан (Исрайил урпактарынан) деңиз жээгиндеги айыл жөнүндө сура. Ошондо алар ишемби күндөгү (Аллаһ тыюу салган) чектен чыгып кетишти: ишемби күндөрү балыктары толуп-толуп (суу бетинде) келе жаткан. Ишембиден башка күндөрү келбей калган. Биз аларды бузукулуктугуна жараша ушинтип сынайбыз.¹

فَسَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلَ آخِرِ
الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَارْجِعُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾

وَسَلَّمْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ
حَاضِرَةً الْيَوْمَ إِذْ يَقُولُ فِي السَّبْتِ
إِذَا تَأْتِيهِمْ جِثَاءُ هُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَكَا
وَقَوْمَ لَا يُخَالِفُونَ لِأَتَائِهِمْ كَذَلِكَ
نَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

1 Аллаһ аларга “Ишемби күндө балык уулабайсынар” деген эрежесин парыз кылып, сыноо үчүн атайын ишемби күндөрү суу бетинде балыктарды көбөйтүп, башка күндөр жок кылып турган. Нарси балээсин тыя албагандар айлакерлик кылып, тым эле Аллаһ билбей кала тургансып, ишемби күндө балык кармабаса да деңиз жээгине чуңкурларды оюшуп, ошого балыктарды камап, эртеси, жекшембиде кармап алышчу. Аллаһ ушинтип, алардын арасындагы бузукуларын сынап, таңдап аларга азап жиберген. Азап жибергенге чейин Исрайил урпактары үч бөлүккө ажырап калышкан:

1-бөлүк: Аллаһты алдайм деп чекти бузган айлакерлер. Булар көпчүлүктү түзгөн.

2-бөлүк: Аларды бул зулумдуктан кайтаргандар.

3-бөлүк: Өздөрү күнөө кылбаса да заалым-кылмышкерлерди кайтарбагандар.

Кийинки аятта 3-бөлүк – бейгам адамдар менен, 2-бөлүк – жамаандыктан кайтарган такыбаа кишилердин арасындагы суроо-жооп баяндалат:

164. Бир кезде алардан бир жамаат айтты: “Эмне үчүн силер Аллах өлтүрүп, катуу жаза берс турган коомго насаат айтып жатасыңар? (Күнөөдөн кайтаргандар) айтышты: “Алардын такыбаа болушун (балык уулоосун токтотушун) үмүт кылып жана Раббинердин алдында (“биз кайтарган элек” деп) актануу үчүн”.
165. (Күнөөлүү адамдар) өздөрүнө эскертилген нерсени унутуп коюшканда, жамандыктан кайтарган адамдарды куткарып, (өздөрүнө) зулум кылгандарды, бузукулуктарына жараша катуу азап менен кармадык.
166. Кайтарылган (күнөө) иштеринен көкбөттөнүп кайтпай коюшканда Биз (аларды каргап): “Жек көрүндү маймылдарга айланып калгыла!” дедик.
167. Дагы, бир мезгилде Сенин Раббин алардын үстүнө тээ Кыяматка чейин, жаман азап менен кордой турган адамдарды жиберип тураарын ашкере билдирген. Чынында, сенин Раббин тез жаза берүүчү жана чынында Ал Кечиримдүү, Боорукер.
168. Биз аларды жер бетинде бөлүк-бөлүк кылып тыркыратып (чачып) таптадык. Алардын арасында (Аллахтын укугун ордуна коюучу) жакшылары да бар, жакшы эместери да бар. Жана Биз аларды (кээде) жакшылыктар, (кээде) жамандыктар менен сынадык. Кана эми, (көкбөттиктеринен ыйманга) кайтышса!

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَن يَرْبَعُونَ خُمْرًا أَنَّ
مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعْذِرُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا
مُعْذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكَو وَلَعَلَّهُمْ سَخِرُونَ ﴿١٦٤﴾

فَلَمَّا سَأَلُوا مَأْدُومًا وَابِعَةِ الْمُنْتَهَىٰ الَّذِي
يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنَىٰ وَأَشْهَدَ الَّذِينَ طَلَعُوا
بِعَذَابِ يَسَسَ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَنَازِلِهِمْ أُعْذِلَهُم كُنُوزُهُمْ
خَاسِرِينَ ﴿١٦٦﴾

وَإِذْ تَادَّبَنَ رَبُّكَ لِمَنِ عَلَىٰ نَفْسِهِ إِلَىٰ قَوْمِ
الْفَيْصَةِ مَن يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ
لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَأَنَّ لَعْنَتَهُ لَعْنَةُ الرَّجِمِ ﴿١٦٧﴾

وَقَطَعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَسْمَاءً مِّنْهُمْ الْفَاصِلَةَ
وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَنَوْنَهُمْ بِالْحَسَنَاتِ
وَالْأَسِيَّاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾

169. Кийин алардын артынан, Тооратты мурас кылып алган бир муун калды. Алар (Тоорат аятын бурмалап, анын акысына) жарыбаган дүйнө буюмдарын алышып: “Бизге кечирим берилет” дешет. Эгер аларга ошондой эле дүйнө буюмдары келсе, (дагы) ала беришет. (Артынан дагы “Аллаһ кечирет бизди” деп койо беришет) Акыры, алардын үстүндө: “Аллаһ жөнүндө чындыкты гана сүйлөшөт” деген Китеп (Тоорат) осуяты бар эле го?! Алар Тоораттын ичиндеги аяттарын (ар дайым) окушат эле го! Акырет коргону Аллаһтан корккон (такыба) адамдар үчүн жакшы. Акылыңарды иштетпейсиңерби?!

170. Жана (алардын арасында ыйык) Китеп өкүмдөрүн бекем кармаган, намазды толук окуган адамдар да бар. Биз ондоочулардын сообун текке кегирбейбиз.

171. Эстегин, Биз алардын үстүнө («Туур» деп аталган) тоону чатыр сыяктуу көтөрүп, алар “мына эми, үстүбүзгө кулап түшөт” деп ойлоп калганда: “Биз силерге берген Шариат өкүмдөрүн бекем кармагыла жана такыба болууну үмүт кылсаңар, анын ичиндегилерди унутпай жүргүлө!” (дедик).

172. Жана эстегин, Сенин Раббин адамзаттын (Адам-Атанын) белинен урпактарын чыгарды. Жана аларды өздөрүнө күбө кылып: “Мен силердин Раббиңер эмесминби?” дегенде алар “Ооба,

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ
يَأْخُذُونَ عَرَصَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ
سَيُعَذِّبُنَا وَإِنَّا بِنُفُسِنَا غَيْرُ مُنْظَرٍ
أَلَمْ يَنْزِلْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا
عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَرَسُولَاهُ وَإِذَا دُاعُوا إِلَى الْآيَةِ
قَالُوا لَئِنْ يَتَّبِعُونَ أَفْئِدَتَهُمْ يُضِلُّوا ۖ

وَالَّذِينَ يَمَسُّهُ كُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَنْصِفُ أَجْرَ الْمُضِلِّينَ ﴿٧٠﴾

﴿٧١﴾ وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا
أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٧٢﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ
فَعَزَّزْنَاهُمْ بِثُلَّةٍ مِنَ آلِهَةٍ
ذُرِّيَّتُهُمْ وَرَافَعْنَاهُمْ عَلَى أُنْفُسِهِمْ
فَالْتَمَسَتْ أَوَّلِيَّهَا أَفْئِدَتُنَا لَنَلَذَّ
نَا بِمَا أَنَا رَبٌّ يَحْسَبُونَهَا لَهْزَةً
وَكَلْهًا ۖ وَإِنَّا لَنَافِقِينَ ﴿٧٣﴾

күбө болдук”-депти. (О, Адам урпактары!) Силер Кыямат Күндө (жалгыз Раббиге сыйындыңбы?” деп суралганыңарда) “Биз мындан кабарсыз элек” дей албай калышыңар үчүн (Биз ушул күбөлүгүңөрдү алганбыз)

173. Же болбосо “Мурун ата-бабаларыбыз мушрик болгон экен, биз ошолордон кийинки урпактар болобуз. (О, Аллах) Сен бизди адашкан ата-бабалар жасаган иш себептүү өлтүрөйүн (тозоко таптайын) деп жатасыңбы” (дей албай калышыңар үчүн Биз ушул күбөлүгүңөрдү алганбыз)

174. Биз алардын (өздөрүнүн табияттарына жана ыйманга) кайтуусу үчүн аяттарыбызды ушундай анык баян кылуудабыз.

175. (О, Мухаммад!) Аларга (Исрайил урпактарына) Биз далилдерибизди берген (аалым) кишинин кабарын айтып бер: ал (өзү билген) далилдерди (амал кылбай) таптап койду эле, шайтан ээрчитип кетти жана адашуучулардан болуп калды.

176. Эгер Биз кааласак, далилдер (илим) себептүү анын даражасын көтөрүп коймокбуз. Бирок, ал жерге (жер мүлкүнө) жабышып алып, напсинин каалоолоруна ээрчип кетти. Анын (сук – ачкөздүгүнүн) мисалы бир итке окшойт: аны айдасанда, жөн койсоң да тилин асылтырып тура берет. Бул Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарган («аалым») адамдардын мисалы. (О, Мухаммад!) аларга (ушул

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ
وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا
بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾

وَكَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

وَأَنذِرْ عَلَيْهِمْ بَأْسَ الَّذِي يَخْلُقُهُمْ إِنِّي نَأْتِيَنَّهُمْ بِخُلَافٍ
مِنْهُمْ أَفَتُخَذِلُهُمُ الشَّيْطَانُ كَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٧٥﴾

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَاسِكُنَّ أَخَذَ إِلَى
الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَذَاهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ
إِنْ تَحَبَّلَ عَلَيْهِ يَأْخُذْهُ لَو تَوَرَّكَ عَنْهُ يَأْخُذْ
ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
فَاقْصِصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

сыяктуу) тамсил-икаяларды айтып бер. (Чындык жөнүндө) пикир кылышса ажеп эмес.

177. Биздин аяттарыбызды жалганга чыгарып, өздөрүнө зулум кылган адамдардын мисалы кандай жаман!

178. Аллаһ кимди Туура Жолго баштаса, демек ал Туура Жол табуучу. Ал эми, кимди адаштырса, ошолор гана зыян тартуучулар!

179. Чынында, Биз адамзат менен жиндердин көпчүлүгүн тозок үчүн жараттык. (Анткени,) алардын жүрөктөрү бар, бирок аны менен сезбейт, көздөрү бар, бирок көргүсү келбейт, кулактары бар бирок, угул койбойт. Алар айбандар сыяктуу. Жок! Андан да төмөн! Алар – (эч нерсени) туйбаган адамдар!

180. Аллаһтын эң сонун ысымдары бар. Ага ошолор менен дуба кылгыла! Жана Аллаһтын ысымдарында (бузуктукка) оогон адамдарды таштагыла! Алар тез арада кылышына жараша жазалаышат.

181. Биз жараткан калктардын арасында Акыйкат менен Туура Жолго баштай турган жана акыйкаттык менен адилеттик орноту турган адамдар да бар.

182. Биздин аяттарыбызды “жалган” дегендерди өздөрү билбей-сезбей кала турган кейипте «истидраж» кылабыз.¹

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَأَنفُسَهُمْ كَالْأَوْثَانِ يَكْفُرُونَ ﴿١٧٧﴾

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَمَتَهُ دِي وَنَ يُضِلِّ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كُفْرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ
قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ
بِهَا وَلَهُمْ أُذُنٌ لَا تَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ
كَأَلْفِ نَفْسٍ مَنعُودَةٍ أُولَئِكَ هُمُ
الْعَاقِلُونَ ﴿١٧٩﴾

وَاللَّهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا آلَ اللَّهِ
يَلْبُدُونَ فِي أَسْمَاءِهِ سَبِّحُونَ مَا كَانُوا
يَسْمَعُونَ ﴿١٨٠﴾

وَمِمَّنْ خَلَقْنَا آدَمَ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ رَبِّهِ يَعْلَمُونَ ﴿١٨١﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾

1 «Истидраждын» мааниси даражама-даража, тепкичме-тепкич (билгизбей) которүү дегенди билдирет. Аллаһ Таала туура жолго кайтуусунан үмүт үзүлгөн каапырларга

183. Аларга мөөнөт берилет. Чынында Менин айлакерлигим бекем.
184. Алар дайым бирге жүргөн шериктеринде (Мухаммадда) жиндилик жок экенин ойлонушпайбы?! Ал (Раббиси тарабынан жиберилген) анык эскертүүчүдөн башка эмес.¹
185. Алар асмандар жана жер мүлк(төр) ү жөнүндө, Аллаһ жараткан нерселер жөнүндө жана өздөрүнүн ажал-мөөнөттөрү жакындап калганы жөнүндө ойлонушпайбы?! Андан (Кураандан) кийин алар дагы кандай сөзгө ишенишет болду экен?!
186. Аллаһ кимди адаштырып койсо, ага эч бир жол баштоочу жок! Аллаһ аларды сокур адамдай тентиген абалда өз адашуучулуктарына таштап койот!
187. Алар сенин Кыямат жөнүндө: анын качан болоору жөнүндө сурашат. Айткын: “Мунун илими Раббимдин гана алдында. Анын убактысын Өзү гана билдирет. Ал (Кыямат) асмандар жапа жер (жашоочулары) үчүн оор машакаттуу иш. Ал силерге капыстан келет. Сен анык биле

وَأَمْلَى لَهُمْ أَنْ يَكِيدَ مَتِينٌ ﴿٣٧﴾

أَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا يَصَاحِبُهُمْ مِنْ جِنٍّ إِنْ هُوَ إِلَّا تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّهِمْ ﴿٣٨﴾

أَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ. وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤٠﴾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسِمُهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَفِيِّهَا إِلَّا هُوَ نَقُلْتُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا بَعْثَةٌ يَسْأَلُوكَ كَذَلِكَ خِزْيٌ عَنَّا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَكُنْ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٤١﴾

дүйнө байлыгын, ырахат-жыргалын үстөккө-бөстөк бере берет. «Эгер мен Аллахка жакпасам буларды мага бермек беле?» деп оолуккан ал бечара күнөөлөрдүн тепкичинен дагы жогору көтөрүлө берет.

- 1 Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам өз коомуна Акырт. Кыямат, Парыз, Күнөө, Сооп жөнүндө айтып, Исламга даават кылганда, көпчүлүк аны “эч ким сүйбөгөн нерселерди сүйлөгөн жинди-го бул” дешкен. Бул аят ошолорго жооп болуп, аларга Мухаммад өздөрүнүн чөйрөсүндө жашаган шериктери экенин, болгондо да алардын эч акылдууларынан, кеңеш сурап барылуучу көсөмдөрүнөн экенин, эми алардын каалоолоруна жакпаган сөздөрдү айтса эле, жиндиге чыгарып коюулары ойлонулбаган наадандык экенин эскертүүдө.

тургансып, сенден сурашат.
Айткын: «Анын илими Раббимдин
гана алдында. Бирок, көп адамдар
муну билишпейт.»

188. Айткын: “Мен өзүмө Аллах
каалагандан башка пайда да,
зыян да жеткире албаймын. Эгер
кайыпты билгенимде, (өзүмө)
жакшылыктарды көбөйтүп
алмакмын жана мага эч кандай
жамандык жетмек эмес. Мен
болгону, ыймандуу адамдарды
(азап) менен эскертүүчү жана
(сооп-сыйлык) менен сүйүнтүүчү
пайгамбармын.

189. Ал (Аллах) силерди бир жандан
(Адам-Атадан) жараткан. Кийин
аны менен тынчтанып, ырахат
алсын деп, андан жубайын
(Хаваа-Энени) жаратты. Анан
ага жакындык кылганда, жеңил
жүктүү болуп, аны менен жүрө
берди.¹ Ал эми (боюндагы)
оорлошкон мезгилде (бала
бүткөнүн билишип) Раббисине:
“Эгер бизге жакшы (соо-
таза) перзент берсең шүгүр
кылуучулардан болор элек” деп
дуба кылышты.

190. (Аллах) эконоо жакшы перзент
бергенде, берген нерсесинде
Аллахка ширк келтиришти.² Аллах
алардын ширктеринен Бийик-
Жогору!

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا
مَآئَةً اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ
لَأَسْتَكْبَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسْنِيَ
السُّوءُ إِنَّ أَنَا لَآ نَذِيرٌ لِّلْعَوَمِ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ
مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا
حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَعَرَّتْ بِهِ فَمَلَأَ الْقَلْبَ
دَعْوًا لِلَّهِ رَبِّهَا لَئِنْ أَتَيْتَنَا صَبِيحًا
لِّنُكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٨٩﴾

فَلَمَّا أَتَتْهُمَا صَبِيحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا
ءَاتَاهُمَا فَجَعَلَ اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾

1 Бул биринчи боюна бүтүү болгондуктан, баштапкы мезгилдерде “жүктүү” болгонун сезген жок.

2 Ошончолук жалбаргандарын угуп, аларга перзент берсе, аны “Абдуллах” – Аллахтын пендеси деп атабай, Шайтанга азгырылып “Абдул-Хаарис” – «Жердин пендеси» деп атап, Аллах жараткан жерди Ага шерик кылышты!

191. Эч нерсени жаратпай, жаратылган нерселерди Аллахга шерик кылышабы?!

أَشِيرُكُمْ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ ﴿١٩١﴾

192. (Адамдар Аллахка шерик кылган башка “кудайлар”) Аларга гана эмес, оздорүно да жардам бере алышпайт!

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرٌ وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

193. (О, мушриктер!) Эгер силер аларды (“кудайыңарды”) Туура Жолго чакырсаңар ээрчип келбейт (укпайт). Аларды чакырдыңарбы же унчукпай турдуңарбы, силерге айырмасы жок.

وَأَنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾

194. Аллахтан башка силер дуба кылып жаткан “кудайлар” өзүнөр сыяктуу эле пенделер. (Аллахтын макулуктары). Эгер чынчыл болсоңор, аларга дуба кылгылачы кана, жооп беришет бекен?!

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَشْتَاتٌ لَكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾

195. Эмне, алардын жүрө турган буттары барбы? Же (күч менен) кармагыдай колдору барбы? Же көрөөр көздөрү барбы? Же болбосо, уккудай кулактары барбы?! Айткын: “Аллахга шерик кылган “кудайыңарга” дуба кыла бергиле дагы, эч нерсеге карабай (мага каршы) айлакерлигиңерди баштай бергиле” (бирок, колуңардан эч нерсе келбейт!)

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آيْدٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَمَا أَذْعُوا شُرَكَاءَ كُمْ تَتَمَسَّكُونَ ﴿١٩٥﴾

196. (Анткени,) Менин коргоочум – Аллах! Ал (мага асмандан) Китепти түшүргөн. Жана Ал салых адамдарга жардам берет.

إِنَّ وَلِيَ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ ﴿١٩٦﴾

197. Аллахтан башка силер дуба кыла турган “кудайлар” силерге да, оздорүно да жардам бере албайт.

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾

198. Эгер аларды Туура Жолго чакырсаңар – укпайт. Карасаң, сага «карап» эле турушат, бирок көрүшпөйт.
199. (О, Мухаммад!) Кечиримдүү бол жана (адамдарды эң жакшы) касиеттерге буюр. Жана наадандардан ыраак бол!
200. Качан сени шайтандын азгырыгы жолдон чыгара баштаса, Аллаһтан коргоо сура! Чынында Ал Угуучу, Билүүчү!
201. Чынында, такыба адамдарды шайтан азгырыгы кармаганда (ошол замат) Аллаһты эстеп (Туура Жолду) көрө башташат.
202. Ал эми, алардын (шайтандардын) достору болсо, адашуучулукта аларга (шайтандар) жардамчы болушуп, (күнөөлөрүн) эч токтотушпайт.
203. Жана сен (алар сураган) далил-моожизаны келтирбегенде “Өзүң эле жасап койбойсуңбу?” дешти. Айткын: “Мен Раббим тарабынан вахий кылынган нерселерди гана ээрчийм. Бул (Кураан) Раббинер тарабынан келген (бардык жакшылыктарды көргөзүүчү) нышаан-белгилер жана ыймандуулар үчүн Туура Жол, Ырайым!
204. (О, адамдар!) качан Кураан окулганда, ага кулак салгыла жана сүкүт чалып тургула! Аллаһтын ырайымына бөлөнсөңөр ажсп эмес!

وَأَن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ يُنْظَرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

وَأَمَّا بِنِعْمَتِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَرَّغْ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا إِدَامَتَهُمْ طَلِيفًا مِنَ الشَّيْطَانِ نَذَكْرًا فَإِذَا هُم مَّبْصُرُونَ ﴿٢٠١﴾

وَأَحْوَاهُمْ يَمُدُّوهُمْ فِي الْعُرْسَةِ لَا يَقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

وَأَذِ الْأَوَّلَاتِ لَهُمْ بَيِّنَةٌ قَالُوا لَوْلَا أُجْتَبِىَّتْهُمَا قُلْ إِنَّمَا اتَّبَعُ مَا يَدْعُوْنِي إِلَىٰ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

وَأَذِ الْفُرْقَيْنِ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِزُّوا بِاللَّهِ وَانصَبُوا لِعَمَلِكُمْ تَرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

205. (О, Мухаммад!) Раббинди эртели-кеч өзүңчө (ыклас менен), жалбарып, коркуп жана ашкере кыйкырбай зикир кылгын. Жана (Аллаһты) унутуп коюучулардан болбогун.

206. Чынында, Раббиндин алдындагылар (периштелер) деле Ага ибадат кылуудан текеберленишпейт, Аны даңазалашат жана Ага сажда кылышат.¹

وَأَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ
وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ
عِبَادَتِهِ وَهُمْ سُجَّدٌ وَهُمْ رَاغِبُونَ ﴿٢٠٦﴾

1 Бул аят сажда аяты болгону себептүү аны окуган жана уккан адамга бир ирет сажда кылуу важып болот.

8 «Анфал» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдуу Аллаһтын
ысымы менен!*

1. (О, Мухаммад!) Сенден олжолор жөнүндө сурашат. Айткын: Олжолор Аллаһ жана анын пайгамбарына тиешелүү. Эми, Аллаһтан коркуп, өз ара мамилеңерди оңдоп, эгер ыймандуу болсоңор, Аллаһка жана Анын пайгамбарына моюн сунула.
2. Чынында, ыймандуу адамдарга Аллаһты эскертилгенде, жүрөктөрү коркууга түшүп, аяттары окулганда ал аяттар алардын ыймандарын көбөйтөт.² Жана алар Раббисине гана тобокел кылышат.
3. (Дагы) алар намаздарын кемчилдиксиз окушуп, Биз ырыс кылып берген нерселерден эхсан-садака кылышат.
4. Ошолор гана чыныгы момундар! Аларга Раббисинин алдында (Бейиште, бийик) даражалар, кечирим жана улуу ырыскылар бар.
5. Ошол сыяктуу Раббин сени акыйкат менен үйүңдөн (согушка) чыгарганда, момундардан кээ бирөөлөрү муну жактырбай турушту.³

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
فَاتَّبِعُوا اللَّهَ وَاتَّبِعُوا أَمْرًا بَيْنَكُمْ
وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ
وَجِلَتْ أَلْوَانُهُمْ إِذَا أُذِيتْ عَلَيْهِمْ يَنْهَوْنَ
عَنْ أَدَائِهِمْ إِنَّمَا عَلَى رِقَبِهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُسِفُونَ ﴿٣﴾

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ
فِرْعَاوِينَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَرِهُونَ ﴿٥﴾

1 Мединада түшкөн. 75 аяттан турат. "Анфалдын" мааниси «Олжолор».

2 Ушул аят ыймандын көбөйүп-азайып туруусуна далил болот.

3 Пайгамбар саллалоу алайхи ва саллам мушриктердин кербени Шамдан (азыркы

6. (Аллаһтын өкүмү) Анык болгондон кийин деле, өлүмгө айдалып бараткансып, карап туруп сени менен талашып жатышат!
7. Аллаһ силерге эки тайпанын бирөөсүн¹ (олжо) болуусун убада кылды эле, силер курал-жарагы жогунун өзүнөр үчүн болушун кааладыңар. Аллаһ болсо, (силер каалагандан башканы:) Өзүнүн (өкүм) сөздөрү менен акыйкатты орундатууну жана каапырлардын “артын кыркып коюуну” каалады.²
8. Эгер кылмышкер-мушриктер жаман көрсө да, (Аллаһ) жалганды жоюп, акыйкатты орнотуу үчүн (ушундай болуусун каалады.)
9. Силер Раббинерге жалбарып, дуба кылганда, Ал силерге жооп бериң, (пайгамбарына): “Мен силерди удаама-удаа (келүүчү) миң периште менен кубаттаймын” деди.
10. Муну Аллаһ (силердин рухуңарга) шаттык (деми) кылып жана аны менен жүрөгүңөр тынчтануусу

يُحْيِي لَوْكَ فِي الْحَيِّ بَعْدَ مَا يَمُوتُ كَأَنَّمَا
يُسَافِرُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَحْكُمُونَ ﴿٦﴾

وَإِذْ يَبْعُدُكُمْ اللَّهُ لِخَدَى الظَّالِمِينَ لَهَا
لَكُمْ وَتُؤَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشُّرُوكَةِ
تَكُونُ لَكُمْ وَرِيدَ اللَّهُ أَنْ يُخَيِّقَ الْحَقَّ
بِكَلِمَتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾

يُخَيِّقُ الْحَقَّ وَيَبْطِلُ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي
مُمِدُّكُمْ بِالْأَلْفِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَوِّفِينَ ﴿٩﴾

وَمَا جَعَلَ اللَّهُ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَكُمْ وَلَظَمَ مِنْهُ
فُلُوكُمْ وَمَا أَلْتُمْ إِلَيْهِ إِنَّ

Сирия, Палестине өлкөлөрү) кайтып келе жатканын угуп, аны колго алуу үчүн үч жүз он чамалуу сахаабалары менен чыкканда, мушриктердин кербен башчысы Абу Суфян муну билип калат жана Маккага кабар жиберет. Макка мушриктери кербенин коргоп калуу үчүн миң чактуу кол менен Мединаны коздой басат. Алар “Бадр” деген жерге жетип келгенде, Аллаһ Өз пайгамбарына кербенди жөн коюп, мушрик аскерлери менен беттешүүгө буюрат. Бул илахий кабарды өзү менен чыккандарга билдиргенде кээ бир сахаабалар: “О, Аллаһтын элчиси! Курал-жарагы менен, камданып келген аскерге туруштук бере албайбыз. Аңдан көрө, мына бул кербенди колдон чыгарбайлычы?” - дешип кербенди колго алууну каалашат.

1 Же мушриктердин кербенин же аскерлерин.

2 Анткени, аскерлердин арасында мушриктердин эң ашынгандары, башчылары, Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга жана Исламга өтө кас болгондору бар эле. Аллаһ ошолорду өлтүрүп, “каапырлардын артын кыркып” азайтып, алыздандырууну каалады.

үчүн жасады. Жениш - Аллаһтан гана. Чынында Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман.

اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

11. Ошондо, (Аллаһ) силерди, Өзү тарабынан тынчтык-бейшилик болуп (жана жүрөгүңөрдөн коркууну кетирүү) үчүн (көз ирмемдик) уйку менен ороду жана жүрөгүңөрдү, кадамыңарды аны менен бекемдеп, силерден Шайтан азгырыгыш кетирип, таза-пакиза кылуу үчүн үстүңөргө асмаңдан жамгыр жаадырды.

إِذْ يُغِيثُكُمُ الْغَيْثَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَيُؤْتِيكُمُ الْغَنَاءَ مِنَ الْجُنْدِ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٩﴾

12. Ошондо, (о, Мухаммад) сенин Раббиге периштелерге: “Мен силер менен биргемин. Эми, ыймандуу адамдарды шерденткиде! Мен тез эле каапырлардын жүрөгүнө коркуу саламын, силер дагы алардын моюндарына чаап, ар бир манжаларын кесип таштагыла!” - деп вахий кылды.

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنْ يَنْزِلُوا فِي الْقُرْآنِ فَأَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا فَهَيَّؤْا لَهُمْ جُحُشًا ﴿١٠﴾

13. Мунун себеби; алар (каапырлар) Аллаһка жана пайгамбарына каршы согушту. Ким Аллаһ жана пайгамбары менен согушса, (билип алгыла) чынында, Аллаһтын азабы катуу!

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَن يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾

14. Ушул силердин жазаңар! Аны(н азабын) таткыла! Жана, акыйкатта, каапырларга Тозок азабы бар!

ذَٰلِكَ لَهُمْ عَذَابُهُمْ وَآلَاءُهُمْ فِي النَّارِ ﴿١٢﴾

15. О, момундар! Эгер чабуулга өткөн каапырларга жолуксаңар, аларга артыңарды салып качпагыла!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَاحْجِزْ بَيْنَهُمْ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

16. Ким ошол күндө аларга артын салса, Аллаһтын каар-казабын сатып алган болот жана жайы Тозок! Ал кандай жаман орун! Бирок, согуш эрежесин өзгөртүү

وَمَنْ لَّمْ يَلْقَئَهُمْ فُلُوقًا فَدُورًا فَنَادَىٰ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٤﴾

же болбосо, (башка бир) жамаатка кошулуу максатында артын салса (анда качкан болуп эсептелбейт жана күнөө болбойт).

17. (О, момундар!) Аларды силер өлтүрбөдүңөр бирок, Аллаһ өлтүрдү. (О, Мухаммад) атканда сен атканың жок, Аллаһ атты. Жана Озу тарабынан момундарга жакшынакай сыноо болсун үчүн (ушинтти).¹ Чынында - Аллаһ Угуучу, Билүүчү.
18. Ушул жеңишиңер (Аллаһтан) Жана Аллаһ акыйкатта, каапырлардын амалдарын алсыратуучу.
19. (Эй, мушриктер!) Эгер Аллаһтан («качан азап түшүрөт» деп) сурасаңар, мына, силерге (каршы) жеңиш келди. Эгер (Туура Жолго тоскоол болуудан) токтолсоңор бул силерге жакшы. Эгер (согушка) кайтсаңар, биз дагы кайтабыз. Анда жамаатыңар ар канча көп болсо да, силерге эч жардам бере албай калат. Чынында, Аллаһ момундар менен!
20. О, ыйман келтиргендер! Аллаһка жана Пайгамбарына моюн сунгула жана (Кураандагы “моюн сунгула” деген буйрукту) угуп туруп андан жүз бурбагыла.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَئِنْ اللَّهَ فَعَلْتُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَئِنْ اللَّهَ دَرَيْتَ وَلَيْسَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلََاءٌ حَسْبُكَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

ذَلِكَ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾

إِنْ تَسْتَفْتِيهِمْ فَعَدَّ جَاءَكَ الْقِتَابُ وَإِنْ تَسْأَلْهُمْ أَفْهَمُ حَيْرَ لَكُمْ وَإِنْ تَعُدُّوا نَعْدَ وَلَنْ نَغْنِيَّ عَنْكُمْ فَنَسْأَلُكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَذَبْتُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عُنْفَهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

1 Согуш жүрүп жатканда Пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам чатырга кирип, Аллаһка дуба кылып чыгат жана бир ууч топуракты алып, мушриктер тарапка чачып жиберет, Аллаһ Өз кудурети менен ал топуракты учуруп барып ар бир мушрик аскеринин оозуна жана көзүнө толтурат. Ушундан соң алар алсызданып калышат.

21. Укпай туруп “уктук” деген адамдардан¹ болбогула!
22. Албетте, Аллаһтын назарында айбандардан да эң жаманы (чындыкты) укпаган, (акыйкатты) сүйлөбөгөн акылсыздар.
23. Эгер Аллах алардан бир жакшылык болоорун билгенде (акыйкатты) уга турган кылып коймок. Жана, эгер уга турган кылып койсо деле, (акыйкаттан) жүз буруп кетмек.
24. О, ыйман келтирген пенделер! Силерге жашоо бере турган нерсеге (ибадатка) чакырганда, Аллах менен пайгамбарына (дароо) жооп бергиле! Билип койгула, Аллах адам менен (анын) жүрөгүнүн арасын тосуп койот.² Жана чынында, бардыгыңар Анын Өзүнө чогуласыңар.
25. Жана силердин араңардагы зулум (күнөө) кылгандардын өзүнө гана тийбей (бардыгыңарга тегиз тие) турган азаптан³ корккула! жана билгиле Аллаһтын азабы катуу!
26. (О, момундар!) Эстегиле, бир кезде силер аз, жер бетинде алсыз-бечара

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

﴿٢٢﴾ إِنَّ سَعَى الْكَافِرِينَ عِنْدَ اللَّهِ الضُّعْفُ الضُّعْفُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٣﴾

وَلَوْ عَرَفَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَلَعَلَّكُمْ أَنتُمْ تَهْتَكُونَ ﴿٢٥﴾ يَتَذَكَّرُ لَكُمْ يَوْمَ تَلْقَوْنَ اللَّهَ وَلَئِنْ لَمْ تَنْتَهِبُوا عَنْ النَّفْسِ الْوَارِثَةِ وَتَخِفُوا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ فَاعٍ ﴿٢٦﴾

وَأَنْتُمْ أَوْفَىٰ أَتَىٰ الْأُصْبَادَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَعَامًّا إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٧﴾

وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي

1 Булар Ислам өкүмдөрүн аткарбай туруп тил учунда эле “мен мусулманмын” деген анткорлор.

2 Дааватты бириңчи жолкусунда кабыл албай экилесе, же кабыл албай койсо, кийин кабыл алышы ото оор. Анткени, бириңчисинде кабыл албаганын жазасына Аллах аны менен жүрөгүнүн арасын тосуп койгон. Кабыл алайын дейт, бирок, жүрөк кургур баш бербейт. Бул – азап. Ошондуктан адам-пенде ар дайым: “О, Аллах! Эй, жүрөктөрдү өзгөртүп, оодарып туруучу Кудай! Менин жүрөгүмдү Өз дининде бекем кылгай элең!” деп дуба кылып жүрүшү зарыл.

3 Эгер коомдо күнөөлүүдөр көп болсо жана башкалар алардын күнөөсүн токтотууга аракет кылбаса Аллаһтын азабы бардыгына жалпысынан тиет.

жана адамдар силерди басып-тоноп кетишинен корккон абалда элеңер. Кийин Аллаһ силерге (Мединадан) орун-очок берип, Өз жардамы менен колдоп, силерге таза нерселерди ырыскы кылып берди. Кана эми, (ушуларга) шүгүр кылсаңар!

27. О, ыйман келтиргендер! Аллаһка, Анын пайгамбарына жана силерге ишенип тапшырылган аманаттарга билип туруп кыянат кылбагыла!¹
28. Жана билип койгула, чынында силердин мал-дүйнөңөр жана бала-чакаңар – бул сыноо (гана). Акыйкатта, Аллаһтын алдында Улук сооп бар.
29. О, ыйман келтиргендер! Эгер Аллаһтан корксоңор силерге жакшылык менен жамандыкты ажырата турган илим-парасат берет, (кичинекей) күнөөңөрдү өчүрөт, жана (чоң) күнөөңөрдү кечирет. Аллаһ – Улук пазилет ээси.
30. (О, Мухаммад) эстегин, каапырлар (бир кезде) сени (өз журтунда) калтырууга, же өлтүрүүгө же болбосо, сүргүн кылууга амал издепкен. Алар айлакерлик кылышат, Аллаһ да айлакерлик кылат. Аллаһ айлакерлердин мыктысы.²

الْأَرْضِ خِفَافُونَ أَنْ يَتَّخِطَّ فَوْقَهُمُ النَّاسُ
فَتَأْوِيَكُمْ وَآيَدُكُمْ يَتَصَرَّهٖ وَزَكَرَكُم مِّنَ
الظُّلُمَاتِ أَلَمَكُم تَشْكُرُونَ ﴿٢٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحْزَنُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ
وَتَحْزَنُوا أَمْتِيَّتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَقَامُونَ ﴿٢٨﴾

وَأَعْلَمُوا أَنَّهَا أَمْرٌ آلَهُمْ وَأَوَّلُهُمْ
فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَقْرَأُوا اللَّهَ يَجْعَلْ
لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُعْزِزْكُمْ بِسَيِّئَاتِكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٣٠﴾

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ
أَوْ يَسْتُوْكَ أَوْ يَخْرُجُوكَ وَيَمْكُرُونَ
وَيَغْفِرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَبِيرُ الْمَكْرِينَ ﴿٣١﴾

1 Адам баласы өз каалоосу менен ыйман келмесин айтып, Ислам динин кабыл алганда, Исламда (Кураанда) айтылган бардык өкүмдөрдү аткарууга Аллаһ менен пайгамбарын ишендирген, башкача айтканда өз мойнуна аманат алган болот. Кийин эгер ал Кураан өкүмдөрүн бузса – бул анын Аллаһка жана пайгамбарына кыянат кылганы. Ошондой эле, мусулман испде башка мусулман пенделеринин аманаттарына, убадаларына да кыянат кылбоосу – парыз.

2 Абу Жакл бин Хишам башчылыгындагы мушриктердин башчылары Маккада

31. Эгер аларга Биздин аяттарыбыз окулса: “Биз укканбыз. Эгер кааласак буга окшогонду биз деле айта алабыз. Бул байыркылардын жомокторуна башка нерсе эмес” дешет.¹

وَلَا تَنْفَعُ عَلَيْهِمْ أَيْتُنَا قَالُوا وَتَسْمِعُنَا
لَوْ نَشَاءُ لَنُفَعِّنَا بِمِثْلِ هَذَا إِذَا هُمْ إِلَّا
أَسْطُورُ الْأَنْبِيَاءِ ﴿٥٥﴾

32. Бир кезде алар: “О, Аллах! Эгер мына бул (Мухаммад айтып жаткан сөздөр) Сенин алдындан келген Акыйкат (экени чын) болсо, асмандан үстүбүзгө таш жаадыр же бизге жан ооруткан азап жибер!” – дешти.

وَإِذَا قَالُوا لِلَّهِمَّ إِنَّ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ
مِنْ عِنْدِكَ فَأَنْظِرْ عَلَيْنَا حِجَابَ مِثْرٍ
السَّمَاءِ أَوْ أَنْتِزِعْ عَلَيْنَا آيَاتٍ أُخْرَى ﴿٥٦﴾

33. (О, Мухаммад, ар качан) сен алардын арасында экенинде, Аллах аларды азаптабайт. Жана алар

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا
كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ

исламдык дааватка чекит коюу үчүн түндөрдүн биринде масилетке чогулушат. “Эмне кылабыз, – дешет алар – ата-бабаларыбыздын динине, каада-салтына каршы болгон мына бул Мухаммадды жөн койбузбу, өлтүрөбүзбү же сүргүн кылып таштайлыбы?” Ошондо алар Мухаммад салтатлоху алайхи ва салламды айлакерлик менен өлтүрүү долбоорун түзүшөт. Долбоор боюнча Курайш урууларынын бардыгынан бирден жигит тандап алышып, кылыч менен куралдандырылат. Бардыгы эл аягы тынганда Мухаммаддын үйүнө барып, ага бир адам сыяктуу кол салышмак болот. Ошондо анын каны (куну) урууларга тарап кетмек жана Бану Хашим (Мухаммаддын уруусу) жапга-жан алалбай, кун пулун алуу менен эле тынчташып калмак. Мына ушул кутумду аткарганы желдеттер жолго чыкканда, Аллах Өз пайгамбарына окуянын кабарын билдирет жана эмне кылуу керектигин үйрөтөт. Алар келгенде Мухаммад саллатлоху алайхи ва саллам, капыстан бет маңдайдан чыга калып, аларга топурак чачып жиберет. Аллаhtын кудурети менен бардыгынын көздөрүнө чаң толуп, абдырап, көрбөй калганда Аллаhtын элчиси чыгып кетет. Ушул кетиште досу Абу Бакр экөө туп-туура Мединага барып, Аллах аны жана башка мусулмандарды мединатык ансарийлер менен кубаттандырат. Ал жерде күч жыйнап, бир нече жылдан соң кайра келип, ата журту Маакканы фатх кылат. Ошентип, Аллаhtын айлакерлиги мушрикттердин амалкерлигинен жогору келет.

- 1 Бирок, алар жалган айтып жатышат. Аллах Өз пайгамбарына: “Айткы, оо, Мухаммад. Эгер алар Кураан Биздин сөзүбүз экенине күмөндө болушса ушуга окшогон бир гапа сүрө келтиришин” деп сөз жарышка чакырганга эч бири жооп бере албай калышкан болчу. Бул алардын көкбеттиги. Эмне дээрин билбестен эми, “Кураан байыркылардын жомогу” деп жатышат. Эмне. байыркылар айтканды кийинкилер айта албайт бекен? Жомок болсо, ошого окшотуп айтышсынчы, кана?! Анын үстүнө Кураан сыяктуу, акындарды алсыз калтырган кереметти, эч кимден дарыс албаган, сабатсыз Мухаммад кайдан жаза алмак. Баса, ал жазуу тургай, окууну да билбеген сабатсыз эле го!

يَسْتَفِيرُونَ ﴿٦٦﴾

(тооба кылышып) күнөөлөрүнө
(Аллаһтан) кечирим сурапса да
Аллаһ аларды азаптабайт.

34. (Бирок,) Алар (мусулмандарды)
Масжид аль-Харамдан тосуп
жатса Аллаһ аларды азаптабай
коймок беле?! Анын (Масжид
аль-Харамдын) ээлери алар эмес!
Анын (чыныгы) ээлери такыбаалуу
адамдар. Бирок, көпчүлүгү (муну)
билишпейт.

35. Алардын “Байтуллах” (Аль-Харам)
алдындагы “намаздары” ышкырык
жана кол чабуудан башка эмес
эле! Эми, (эй, мушриктер!) каапыр
болгонуңарга жараша азапты(н
даамын) таткыла!

36. Каапырлар (адамдарды) Аллаһтын
жолунан тосуу үчүн мал-
дүйнөлөрүн жумпашат. Дагы эле
жумшай беришет, бирок кийин
(бул иштери) өз баштарына
бушайман болот. Кийин...
жеңилишет! Каапырлар (Акыретте)
Тозокко чогултулат,

37. Аллаһ ышыластарды таза-
пакизалардан ажыратып алып,
бири-бирине кабаттап, жыйнап,
бардыгын Тозокко салышы үчүн.
Ошолор анык зыян тартуучулар!

38. (О, Мухаммад), каапырларга айт:
Эгер (душмандыгын) токтотушса,
өткөн күнөөлөрү кечирилет. Эгер
улантышса, (билип коюшсун:)
мурункулардын жолу өткөн!¹

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ
عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ
إِنْ أَوْلِيَاءُؤُهُ إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِينَ
كَذَّبُوا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا
مُكَاةً وَنَصِيدَةً فَعَذَّبْنَا الْمُكَذِّبِينَ
بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٦٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُضِلُّونَ أَمْرَهُمْ
لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُضِلُّونَهُمْ
ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ ثُمَّ يُغْلَبُونَ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ
يُخْتَلَرُونَ ﴿٦٩﴾

يَسْمِرُ اللَّهُ الْأَخْيَيتَ مِنَ النَّصِيبِ وَيَجْعَلُ
الْأَخْيَيتَ بَعْضُهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكَبُهَا
جَمِيعًا فَيَجْعَلُهَا فِي جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿٧٠﴾

قُلْ لِلَّهِ يَتَوَكَّلُ الَّذِينَ يَتَّقُونَ إِنْ سَأَلْتَهُمْ
لَهُمْ قَافَةٌ سَلَفَ وَأَنْ يَعْبُدُوا قَدْ مَضَتْ
سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

1 Алардан мурда да нечендеген мушрик коомдор Аллаһтын эскертүүсүн кулактарынын сырттан кетирип, душмандыктарын улантышканда Аллаһ алардын үстүнө апаат-балээлерди жиберип азаптаган.

39. (О, момундар!) каапырларга каршы, (жер бетинде) фитна (ширк жана динге тоскоолдук) калбай калганга чейин жана дин-өкүмдүн бардыгы Аллаһка таандык болгонго чейин согуша бергиле. Эгер токтотушса, Аллаһ жасаган иштерин Көрүүчү.

40. А, эгер (Аллаһка моюн сунуудан) жүз бурушса, билгиле, силердин башчыңар – Аллаһ! Ал мыкты Башчы жана мыкты Жардамчы!

41. Эгер силер (о, момундар) Аллаһка жана Өз пендебизге түшүргөн нерсеге (Кураанга) ишенген болсоңор, билип алгыла, (ак менен кара) ажыратылган жана эки (аскердик) жамаат жолугушкан күндө, олжого алган нерсөңөрдөн бештен бир бөлүгү – Аллаһка жана Пайгамбарына, (калганы) тууган-уруктарга, жетимдерге, мискин-кедейлерге жана мусапырларга. Аллаһ ар нерсеге Кудуреттүү.¹

42. Ошондо (Бадр согушу болуп, олжо алынган күндө) силер (Мединага) эң жакын жерде, алар (мушрик аскерлери) алысыраак жерде, ал эми, кербен силерден төмөнүрөөк

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ
وَيَكُونَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ
أَعْتَقًا فَإِنَّ اللَّهَ يَمَّا يَمْلِكُ لَوْنٍ ۝٣٩

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ
بِعَمَلِ الْمُؤْمِنِينَ وَفِعْلِ الْمُؤْمِنِينَ ۝٤٠

۞ وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لَكُمْ
خُمْسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ
ءَاثِمْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُرْسِلْتُمْ عَلَيْهِ بِنَافَةٍ
فَالْفَرَقَانِ يَوْمَ أَتَيْنَا عَلَى الْجَمْعَاتِ ۖ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٤١

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدُوِّ الدِّينِيَّةِ وَالْأَعْدَاءِ
الْقُصُوفِ وَالرَّكْبِ اسْفَلَ مِنْكُمْ وَتَوَلَّوْا
تَوَاعَدْتُمْ لَا خِفَتُمْ فِي الْوَيْعَةِ وَلَكِنْ

1 Ушул аяттын өкүмү боюнча, согуштан түшкөн олжалар беш бөлүккө бөлүнүп, бир бөлүгүн “Аллаһ жана Пайгамбарына” калтырып, калган төрт бөлүгүн Мухаммад салгаллоху алайхи ва саллам жео аскерге бир үлүш, атчанга эки (өзүнө жана атына) үлүш иретинде болуп берген. Ошентип, согуштан түшкөн олжалар төмөндөгүчө бешке бөлүнгөн: 1-Аллаһка жана Пайгамбарына. Бул бөлүктү расулуллаһ Аллаһтын динин өркүндөтүү жана жалпы мусулмандардын пайдасына иштеткен. Өзүнүн жеке кызыкчылыгына иштеткен эмес. 2-Тууган-уруктарга. Булар Бану Хашим жана Бану Мутталибден болгон Пайгамбардын жакындары. Байы болсун, кедейи болсун, баарына бирдей бөлүштүрүлөт. 3-Жетимдерге. Булар атасы өлгөн балдар. Апасы өлүп, бирок атасы тирүү болсо, аны толук жетим катары эсептелбейт. 4-Мискиндерге. Булар аял-эркек, жаш-кары кедейлер. 5-Мусапырларга. Булар өз журтунан башка жерде толук камсыздалбай жүргөн сапардагылар.

(деңиз) тарапта эле.¹ Эгер силер (согуш болоор орун жана убакыт жөнүндө мурдатан) убадалашсаңар убадада келише албаган болот элеңер. Бирок, Аллах (өз тагдырында) болуп калган ишти болтуруп, өлгөндөрдү далил менен (каапырчылыкты тандаганы үчүн) өлтүрүү үчүн жана тирүү калгандарды да далил менен (ыйманга келгендери себептүү) тирүү калтырыш үчүн (силерди күтүлбөгөн жерден жолуктуруп койду) Чынында Аллах Угуучу, Билүүчү.

43. Ошондо, (о, Мухаммад!) Аллах сенин түшүңдө аларды (мушрик аскерлерин) аз сандуу кылып көргөздү. Эгер көп кылып көргөзсө (жана сен муну сахаабаларыңа айтсаң) муунуңар бошоп, (көпчүлүгү согушууну каалабай) иште талашып калмаксыңар. Бирок, Аллах сактады. Чынында, Ал көкүрөктү ээлеген сырларды Билүүчү.

44. Ошондо, (о, мусулмандар), силер жолуккан кезде, Аллах (тагдырында) болуп калган ишти аткаруу үчүн көзүңөргө аларды аз көргөзүп, силерди алардын көздөрүнө көп көргөздү. Иштердин бардыгы Аллахка кайтат.

45. О, ыйман келтиргендер! Эгер (душман) жамаатка жолуксаңар, бекем-сабырдуу болуп, жеңиштен үмүтүңөр болсо, Аллахты көп-көп эстегиле.

يَقْضِي اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِّيَهْلِكَ
مِنْ هَٰذَاكَ عَنِ السِّنَةِ وَيُخَيِّبَ مَنْ حَرَّ
عَنِ السِّنَةِ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٣﴾

إِذْ يُرِيكُمْ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ
أَرَأَيْتُمْ كَيْدَ آبَائِكُمْ لَافْتِنْتُمْ
وَلَتَنَزَعَنَّ فِي الْأُمُورِ وَلَئِنْ اللَّهَ سَأَلْتُمْ
إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٤﴾

وَإِذْ يُرِيكُمْ اللَّهُ إِذِ اتَّقَبْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ
قَلِيلًا وَيُقَالُ لَكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ يَقْضِي اللَّهُ
أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِنَّ اللَّهَ لَنُزْجِعُ
الْأُمُورَ ﴿٤٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً
فَأَنبُرُوا وَادْعُوا اللَّهَ عَنكُمْ خِيفَتَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٦﴾

1 Аллах бири-бирине көрүлбөгөн үч тараптагы жаматтан экөөсүн (мусулман аскерлери менен мушрик аскерлерин) Бадр өрөөнүндө капысынан жолугуштурду.

46. Жана Аллаһ менен (Анын) пайгамбарына моюн сунгула, (эч качан) талашып-тартышпагыла! Антсеңер, алсыз болуп, кайратыңар жоголот. Сабыр кылгыла! Аллаһ сабырдуулар менен!
47. Мекендеринен (Маккадан) текеберленип, адамдарды көзүңө шаан-шөкөттөнүп жана Аллаһтын жолунан (адамдарды) тосуу максатында (согушка) чыккандар сыяктуу болбогула! Аллаһ алардын бардык иштерин камтып алуучу.
48. Бир кезде шайтан аларга амалдарын кооз көргөзүп: “Силерди бүтүн адам затынан эч ким жеңе албайт (саныңар да, даярдыгыңар да мусулмандардыкынан көп) Силерди өзүм кепилдигиме аламын (эч коркпогула)” - деди.¹ Ал эми, эки жамаат (согуш майданында) жолукканда (Шайтан): «Менин силер менен ишим жок, (анткени,) мен силер көрбөгөн нерсени көрүп калдым. Мен Аллаһтан коркомун! Аллаһтын азабы катуу» деп, аркасына качып жөнөдү.²
49. Ошондо (мусулмандардын арасындагы) мунафыктар менен

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَسْرِعُوا
فَتَقْسَمُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
بَطْرًا وَرِفَاءَ الْفَاسِ وَاصْدُونْ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ وَاللَّهُ يَمَاقِبُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

وَإِذْ لَقِنَا لَهُمُ الشَّيْطَانَ أَغْوَانَهُمْ وَقَالَ
لَأَعْلَبَنَّكُمْ أَتُؤْمِنُونَ بِالنَّاسِ وَإِنِّي
جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَآءَتِ الْفِيلَتَانِ
نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ
مِّنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي
أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ

1 Курайштык мушриктердин “Маджаз” деген уруу менен душмандыгы болгон. Бул уруу өтө согушчан болгондуктан курайш мушриктеринин жүрөгүн түшүрүп, коркутуп алган болчу. Амалдуу Шайтан жөн келбей, ошол уруунун баатыры Сурака бин Малик бин Жашам аль Мадлажинин кейпинде кетип, аларды оолуктуруп, демитип турган.

2 Себеби, шайтан мусулмандардын арасында, периштелерди сап-саякка бөлүштүрүп, согушка даярдап турган Жебирейил периштени көрүп калган болчу. Наалаты Шайтан качып кеткени менен өз максатына жетип, мушриктерди согуш (өлүм) майданына алып келген эле.

жүрөктөрүндө шек-күмөн болгон (ыйманы күчсүз) адамдар: “Булларды дини оолуктуруп жиберди” - дешти. Ким Аллаһка тобокел кылса, Аллаһ Кудуреттүү (жана өз ишинде) Даанышман.¹

50. (О, Мухаммад) Эгер сен, периштелер каапырларга: “Тозок азабын таткыла! - деп, беттерине, көчүктөрүнө чаап, өлтүрүп жатканын көрсөң эле!
51. (Дагы периштелер) «Бул (азап) өз колуңар жасаган (күнөө) иштер себептүү болууда. Албетте, Аллаһ пенделерине зулумкер эмес» (дешти).
52. (Алардын кылмышы) Фираун адамдарынын жана алардан мурдакылардын кылмышына окшойт: Аллаһтын аяттарына каапыр болушту эле, Аллаһ аларды күнөөлөрү себептүү азапка дуушар кылды. Чынында, Аллаһ – Кубаттуу жаңа азабы катуу!
53. Бул (азаптар) Аллаһ эч бир коомго берген нээматтарын, качан алар өз жүрөктөрүндө болгон нерсени (ыйманды каапырчылыкка) өзгөртмөйүнчө өзгөртпөөсү себептүү болууда. Чынында, Аллаһ Угуучу, Билүүчү.

مَرَضَ عَزَّ هَؤُلَاءِ دِينَهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٥٠﴾

وَلَوْ كُنَّا إِذْ تَبَوَّأْنَا الْأَرْضَ فَكَّرُوا أَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ بَصِيرَةٌ أَنْ يَبْغُوا قَتْلَكُمْ وَأَذْبَحُوا عَذَابَ الْآخِرِينَ ﴿٥١﴾

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

كَذَّبَ آلَ فِرْعَوْنَ إِلَى الْآخِرِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ سَدِيدٌ عِقَابٍ ﴿٥٣﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مَعَكُمْ نِعْمَةً أَعْمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُبْغُوا مَا يَتْلُو فِيهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

1 Мусулмандардын бул согушка коркпой киришүүсүнүн себептери жогоруда айтылды. Бул жерде дагы калган себептери баяндалууда. Бир себеп: алар өздөрүн эч кудуреттүү Аллаһтын ыктыярына, коргоосуна тапшырып, жалгыз Озүнө таянып, тобокел кылуусу болгон. Дагы бир себеп алардын бекем ишенимдери боюнча, бүт дүйнө эли аларга бир зыян жеткирүү үчүн чогулушса да, Аллаһ эзелки тагдырда жазганынан ашыкча зыян жеткире алышпайт. Ошондой эле, бүт дүйнө чогулуп, бир пайда жеткирүүнү кааласа, Аллаһ каалагандан ашыкча кыпындай да пайда жеткире алышпайт. Демек, бардыгы Аллаһтын Колунда болгон соң, Аллаһтын Китебинде “Аллаһ момундар менен” деген убадасы болгон соң, эмнеден тайсалдашмак?

54. (Дагы алардын иштери) Фираун адамдарынын жана алардан мурункулардын иштерине окшош: Раббисинин аяттарын “жалган” дешти эле, күнөөлөрү себептүү олүм берип, Фираун адамдарын (деңизге) чөктүрүп жибердик. (Аллаһ жазалагандардын) бардыгы (өздөрүнө) зулум кылуучулар болду.

55. Чынында, Аллаһтын назарында кыбыраган жандыктын эң жаманы – каапырлар. Себеби, алар ыйман келтиришпеди.

56. Сен алар менен убадалаштың эле, кийин, ар бир жолку убадалашууда кыянат кылышты. Алар такыбасы жок адамдар.

57. Эгер аларды согушта тапсаң сазайын берүү менен, артындагыларга сес көргөзүп кой. Эстеринен чыгарбай жүрүшөөр!

58. Эгер (сени менен согушпастык келишимин түзгөн) бир коомдун кыянат кылуусунан корксоң, убада-келишимдерин таштап сал! (Убада бузулганын силер да, алар да) барабар (билип жүргүлө) Чынында, Аллаһ кыянатчыларды сүйбөйт!

59. Каапыр адамдар (“Эми бизге Аллаһтын азабы келишинен) өтүп кеттик” – деп ойлошпосун. Алар (эч качан Аллаһты) алсыз калтыра алышпайт.

60. (О, мусулмандар!) Аларга (душманына каршы) колуңардан келген бардык күч-кубатты: жабдыкталган аттарды

كَذَّابٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا رَبَّنَا قَالَتْ كُنْهُمْ يَذُّوهُمْ
وَأَعْرَفْنَاهُ الْفِرْعَوْنَ وَعُلُوكُنَا
ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾

إِنَّ سَرَ الْأَوَّلِ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا
فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ
عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

فَإِنَّمَا تَتَفَقَّهُهُمْ فِي الْحَرْبِ فَفَرِّقْ بَيْنَهُمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

وَأَمَّا الْمُخَافَتُ مِنَ قَوْمٍ جِآنَةً فَأَيْدِ الْيَهُودِ
عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنْ أَلَّفَهُ الْخَالِئِينَ ﴿٥٨﴾

وَلَا يَحْصِيَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سُبُحَانَ اللَّهِ
لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾

وَأَعِذُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ
رِبَاطِ الْغَيْلِ تُرْهِمُونَ بِهِمُ عُدُوَّ اللَّهِ

даярдап койгула! Аны менен Аллаһтын жана өзүнөрдүн душманыңарга жана да (ким экенин) Аллаһ гана билип, силер билбеген башка адамдарга айбат-сүр көргөзөсүңөр. Аллаһтын жолунда (жихад үчүн) эмнени сарп кылсаңар (Кыяматта) өзүңөргө зулум кылынбаган абалда толугу менен кайтарылат.

61. Эгер алар (душмандар) тынчтыкка ыктаса, сен да тынчтыкка умтул жана Аллаһка тобокел кыл. Аныгында, Ал – Угуучу, Билүүчү.
62. Эгерде сени алдоону каалашса, сага Аллаһ жетиштүү: Ал сени Өзүнүн (асмандан келген) жардамы жана момундар менен колдогон.
63. Жана (көбүрөөк кубаттуу болуш үчүн) алардын жүрөктөрүн (өз ара) үлпөт-дос кылып койду. Эгер сен жер бстиндеги бардык байлыкты сарп кылсаң да, алардын жүрөктөрүн дос кыла албайт элеч. Бирок, аларды Аллаһ дос кылды. Чынында, Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман!
64. О, Пайгамбар! Сага жана сени ээрчиген момундарга Аллаһ жетиштүү.
65. О, Пайгамбар! Момундарды согушка кайраттандыр! (О, момундар!) Эгер силерден жыйырма гана сабырдуу эр жүрөктөр болсо, (душмандан) эки жүздү, ал эми, силерден жүз болсо, каапырлардан миңди жеңе алат. Мунун себеби, алар түшүнбөгөн адамдар.

وَعَدَّ وَاكْرَهُ وَالْحَرِيقَ مِنْ دُونِهِمْ لَا نَعْمَرُهُمْ
 اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُفْقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦١﴾

وَإِنْ جَحَحُوا لَسَاسًا فَاجْتَخِ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى
 اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٢﴾

وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ
 هُوَ الَّذِي آتَاكَ تَنْصِيرَهُ رِيبَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٣﴾

وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ
 جَمِيعًا مَا أَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ
 اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٤﴾

يَتْلَاهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ
 الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٥﴾

يَتْلَاهَا النَّبِيُّ حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى
 الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ
 يَغْلِبُوا أَمِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ
 يَعْلَمُ الْقَاتِلِينَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ
 قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

66. Эми, Аллаһ силерден (милдетинерди) жеңилдетти. Жана силерде (он эсе, жыйырма эсе көп душманга тең келе албай турган) алсыздык бар экенин билди. Эми, силерден жүз сабырдуу болсо эки жүздү женет, эгер силерден миң болсо, Аллаһтың уруксаты менен, эки миңди женет,¹ Аллаһ сабырдуулар менен!

67. Качан жер бетинде (Исламга очошкондор калбай, толук) жеңүүчү болмоюнча эч бир Пайгамбардын алдында туткундар(дын) болуусу мүмкүн эмес болчу. Силер дүйнө пайдасын каалайсынар, Аллаһ болсо, Акыретти каалайт. Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман.²

68. Эгерде, Аллаһтын тагдырында (“Ислам үмөтүнөн азап көтөрүлгөн” деп) жазылып коюлбаганда алган кун акыңардын жазасына силерди чоң азап кармайт эле.³

69. Эми, олжо кылып алган нерселерден адал-таза билип жей

الَّذِينَ حَقَّقَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ
صَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ قَاتِلٌ صَائِرٌ يَغْلِبُوا
مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا
أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٦﴾

مَا كَانَ لِلنَّاسِ أَنْ يَكُونَ لَهُمْ أَسْرَى حَتَّى
يُخْرَجَ فِي الْأَرْضِ يُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا
وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾

لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَأَنفِقُوا لِلَّهِ

1 Демек, мусулман адам эч болбоду дегенде эки душманга тең келе ала турган күч-кубат жана даярдыкта болушу керек экен

2 Бул аят, Бадр согушунда Исламды түбүнөн курутабыз деп келген мушриктерди, туткунга түшкөндөн соң, өздөрүнө жараша кылып “курутун” таштабай, туткунда сактап, алардын башы үчүн белгилүү өлчөмдө кун акы (залог) алган Пайгамбарыбызга жана башка момундарга Аллаһ Тааланын эскерткени. Бир аз гана дүйнөлүк пайданы ойлоп, зыянкеч, Исламга өч немелерди бошотуп жиберүү Исламга пайда алып келбейт эле.

3 Бул аят жөнүндө, пайгамбарыбыз салаллоху алайхи ва саллам: “Эгер Бадр күнүндө азап түшкөндө, Умардан башка эч ким тирүү калмак эмес” деген. Анткени, бир гана Умар көпчүлүктүн кун акы алуу пикирине кошулбай “алар Исламды курутканы келишкен, биз да аларды олтуруп салышыбыз керек” деген пикирди айткан. Аят Умардын пикирин тастыктап түшкөн.

бергиле.¹ Аллахтан корккула!
Чынында, Аллах – Кечиримдүү,
Ырайымдуу.

إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٦﴾

70. О, Пайгамбар! Кол астындагы туткундарга айт: “Эгер Аллах жүрөгүңөрдө жакшылык (ыйман) бар экенин билсе, силерге, алынган кун акыңардан жакшыраак нерсени берет жана (откөндөгү) күнөөңөрдү кечирет. Жана Аллах – Кечиримдүү, Ырайымдуу.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَن فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِن يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ بِكُمْ وَ يُعْطِيَكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٧﴾

71. Эгер алар (мушрик туткундар) сага кыянат кылууну каалашса, мындан мурун Аллахка да кыянат кылышкан болчу, кийин Аллах аларды колуңа салып берди. Аллах – Билүүчү, Даанышман.

وَلَا يُرِيدُ أَن يَمُوتَ أَحَدُكُمْ فَتَقُولُوا هَٰذَا اللَّهُ فَعَلْ فَأَلَيْسَ بِاللَّهِ فَاعِلٌ ﴿٦٨﴾

72. Чынында, ыйман келтирип, (диндерин сактап калуу үчүн Маккадан Мединага) хижрат кылган жана Аллах жолунда мал-жандары менен жихад кылган мусулмандар менен, аларга (Мединадагы өз үйлөрүнөн) орун-очок берип, ансар – жардамчы болгондор бири-бирине жакындос. Ал эми, ыйман келтирсе да, хижрат кылбаган адамдар болсо, качан хижрат кылмайынча силерге эч нерседе дос боло алышпайт. Эгер алар силерден душмандарына каршы жардам сурашса, жардам берүү мойнуңарда милдет. Ал эми, силер менен (өз ара согушпоо жөнүндө) убада-келишими бар болгон коомго каршы жардам сурашчу болсо, анда жардам

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوُوا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يهاجِرُوا مَا لَكُم مِّنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ حَتَّىٰ يهاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ عَصِيَّكُمْ ﴿٦٩﴾

1 Ислам үмөтүгүнө ырайым-пазилет коргозгон Аллах, илгерки үмөттөргө адал кылбаган олжону буларга адал кылып берди.

бербейсинер. Аллаһ эмне иш жасаганыңарды Корүүчү.

73. Каапыр адамдар бири-биринин достору. (Демек, силер эгер момун болсоңор, момундарды дос, каапырларды душман туткула). Эгер ушуну аткарбасаңар, жер бетинде бузукулуктар жана чоң күнөөлөр болот.

74. Ыйман келтирип, хижрат кылып, Аллаһтын жолунда жихад кылган адамдар менен аларга орун-жай даярдап, жардам бергендер чыныгы ыймандуулар! Аларга (Раббисинен) кечирим жана улук ырыскылар бар!

75. Кийинчерээк болсо да ыйман келтирип, хижрат кылып, силер менен бирге жихад кылгандар – силерден. Жана бир туугандар Аллаһтын Китебинде бири-бирине жакыныраак. Аллаһ ар бир нерсени Билүүчү!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
إِلَّا تَتَّبِعُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَسَاءَ
كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَّهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالَّذِينَ ءَاوُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَّهَدُوا
مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنكُمْ وَأُولَ الْأَرْحَامِ
بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

9 «Тауба» сүрөсү¹

1. (Бул —) Аллаһ жана (Анын) пайгамбары тарабынан силер убада-келишим түзгөн мушриктер үчүн (келишим милдетинен) кутулуу (жарыясы)!
2. (О, мушриктер!) Төрт ай (мөөнөтгүн) ичинде жер бетинде (тынч-аман) жүрө бергиле. Жана билип алгыла, (силерге тынчтык мөөнөтү берилсе да) силер эч качан Аллаһты алсыз калтыра албайсыңар. Аллаһ (ширк иштерин уланткан) каапырларды шерменде кылуучу.
3. (Бул) Аллаһ жана (Анын) пайгамбары тарабынан, чоң ажы күнү (Курман майрамы) болгондо адамдарга, Аллаһ жана Анын пайгамбары мушриктерден таза (б.а. алардын алдында убада-милдеттенмеси жок) экенин жарыялап коюу!² (О, мушриктер!) Эгер тооба кылсаңар, өзүнөргө жакшы (мал-жаныңарды сактап каласыңар) Эгер жүз бурсаңар, билип койгула, силер Аллаһты алсыз калтыруучу эмессеңер. Жана

بَرَاءَةً مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾

فَيسُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَلِّمُوا
الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ اللَّهِ أَنَّ اللَّهَ مُخْرِجُ
الْكُفْرِ ﴿٢﴾

وَأَذِّنْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ بِوَعْدِهِ
الْأَكْبَرِ إِنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ كُفْرُكُمْ وَإِنْ
تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلِمُوا أَنَّكُمْ عَاهَدْتُمْ اللَّهَ
وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَذَابُ الْآلِيمِ ﴿٣﴾

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 129-аяттан турат. Сүрөнүн эки аты бар. «Барааат» деген аты «тазартуу», «кутулуу» дегенди билдирет. Анткени, бул сүрөдө белгилүү мөөнөттөгү келишимдеришен кийин мушриктерге берилген согушпоо жөнүндөгү убаданы мөөнөткө сакты кылып, анын милдет-жүгүнөн кутулуу жөнүндө ийке кытышат. «Гообанан» мааниси белгилүү. Бул сүрөнүн дагы бир өзгөчөлүгү - «Бисмиллаһ» менен башталбайт.

2 Хижранын 9-жылынын чоң ажы күнүндө, Маккага келген бардык арабдардын алдында – алардын арасында мусулманы да, мушриги да бар эле – Али бин Абу Талип, Аллаһтын ушул өкүмүн окуп билдирди. Жана ушул (9-) жылдан кийин бардык мушриктер үчүн Аль-Харамга (Каабага) кирүүгө тыюу салынды.

(О, Мухаммад,) каапырларга жан ооруткан азаптын кабарын берип кой!

4. Ал эми, силер келишим түзгөн мушриктер (милдеттенмелерден) эч нерсени бузбаса жана силердин эч бир душманыңарга жардам бербесе, анда алардын келишимдерин өз мөөнөтүнө чейин толук сактагыла. Албетте, Аллаһ такыба кишилерди сүйөт.
5. Эми, качан “Аль-Хурум” айлары (мушриктер менен согушууга тыюу салынган төрт ай) чыгаары менен, мушриктерди тапкан жериңерде өлтүргүлө¹, туткундагыла, курчоого алгыла жана (алардын) ар бир жолдорунда (сазайын берүү үчүн) күтүп олтургула! Эгерде тооба кылып, намаз окуп, зекет беришсе (мусулман болушса) жолдоруна тоскоол болбогула. Чынында, Аллаһ – Кечирүүчү, Ырайымдуу.²
6. Эгер мушриктердин бири сенден (Аллахтын сөзүн угуп, Ислам менен таанышуу үчүн) коргоо-кепилдик сураса, аны – Аллаһтын Сөзүн укканга чейин – өз кепилдигиңе ал. Андан соң аны өзүнүн тынч мекенине жеткирип кой. Бул (өкүм) алардын билимсиз коом болгону (жана Исламды таанып-билип алуусуна шарт жаратып берүү) үчүн.

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوا عَنْ شَيْءٍ وَلَا يَتَّبِعُهُمْ فِي الْكُفْرَةِ فَأَجْرُهُمُ الَّذِي عَاهَدُوا مِنْهُ مِنْ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٠﴾

فَإِذَا أَسْلَمَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُواهُمْ وَأَخْصِرُواهُمْ وَأَقْعِدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا أَسْيَابَهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥١﴾

وَلَنْ أَسْأَلَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتِجَارَكَ فَإِجْرُهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ ثُمَّ اتَّبِعْهُ مَا مَنَعَهُ ذَلِكَ بِاللَّهِ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

1 Исламды бузуу үчүн атайын түзүлгөн Ахмадия сектасынын котормолорунда бул аягыгы «өлтүргүлө» деген сөз «ургула» деп бурмаланган.

2 Тооба кылган мушриктердин откон күноолорун кечирүү менен аларга ырайым кылат.

7. (Ал эми, убадасын сактабаган) мушриктерге кантип, Аллаһ жана Анын пайгамбары тарабынан убада болсун?! Эми, Масжид аль-Харамдын астында убадалашкан кишилер үчүн гана (ошол Ыйык Үйдүн урматына убадаңарды сактагыла) Качан силер үчүн (берген келишиминде) түз турушса, силер дагы түз тургула. Албетте, Аллаһ (Өзүнөн) корккон (такыба) адамдарды сүйөт!

8. Кантип (алар үчүн убада сактоо болсун?!). Чынында, алар эгер силерден үстөм-жогору болушса, силер жөнүндөгү (өз мойондарына алган) убадага да, милдеттенмеге да карашпайт. Ооздору менен силерди ыраазы кылса да, (берген анттарына) жүрөктөрү көнбөй турат. Жана алардын көпчүлүгү бузукулар!

9. Аз гана (дүйнөлүк) баага Аллаһтын аяттарын сатып жиберешет жана (адамдарды) Аллаһтын жолунан тосушат. Алардын жоруктары кандай жаман!

10. Момун жөнүндөгү (өз мойнундагы) келишимге да милдеттенмеге да карапшпайт. Жана алар ашынып, чектен чыккан адамдар!

11. Эгер тооба кылып, намаз окуп, зекетти берип калышса, анда алар – диндеш биртууганыңар. Биз Өз аяттарыбызды билген коом үчүн (ушинтип) ачык-айкын баяндайбыз.

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقْتُمُوا لَكُمْ
فَأَسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ
الْمُنْقِذِينَ ﴿٩﴾

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُونَ عَلَيْكُمْ لَا يَنْفِيُوا
فِيكُمْ إِلَّا دِمََّةً يَضَعُونَكُمْ
يَأْتُوا بِهِمْ وَمَتَانٍ فُلُونَهُمْ وَأَكْثَرُ هُمْ
فَالْغَوُونَ ﴿١٠﴾

أَشْرَفُوا بِإِعْطَاءِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَسَدُوا عَنْ
سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

لَا يَرْفَعُونَ فِي مَوْمِنٍ إِلَّا دِمََّةً
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْسِدُونَ ﴿١٢﴾

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
الزَّكَاةَ فَخَلُّوا كُنُفِي الدِّينِ
وَتَفْصِلِ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

12. Жана эгер келишимге кол койгондорунан кийин ант-убадаларын бузушса жана силердин диниңерди айыпташса, (аларды ушууга үйрөткөн) каапырлардын бапчыларына каршы согушукула! Чынында аларда, ант (сактоо) деген болбойт. Кана эми, алар (кыянаттарынан) токтошсо!

13. (О, момундар!) Өздөрү биринчи баштап, ант-убадаларын бузган жана пайгамбарды (журтунан) чыгарууга жан үрөп аракеттенген адамдарга каршы согушпайсыңарбы? Эмне, алардан коркосуңарбы?! Аллаһтан коркушуңарга Ал көбүрөөк акылуу эмеспи, эгер момун болсоңор?!

14. Аларга каршы согушукула! Аллаһ силердин колуңар менен аларга азап берип, шерменде кылып, силерге жардам берет жана момундардын жүрөктөрүн (дөгү ызааны) айыктырат.

15. Жана жүрөктөрүнүн ачуусун кетирет (өч алуу көксөөсүн кандырат).¹ Жана Аллаһ алардан каалагандарынын тообасын кабыл алат. Аллаһ Билүүчү, Даанышман.

16. Же болбосо, (о, ыймандуу пенделер!) Аллаһ силердин араңардан жихад кылгандар менен Аллаһтан, Анын пайгамбарынан жана момундардан башкаларды дос тутпагандарды билип

وَإِنْ تَوَلَّوْا يَتَّبِعْكُمْ الْمُنَافِقُونَ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيكُمْ وَيَمْرُقُونَ مِنْ خَلْفِكُمْ وَيَقْتُلُوكُمْ فَمَا تَعْلَمُونَ ۚ إِنَّهُمْ عَدُوٌّ لَكُمْ فَلَا تَتَوَكَّلْ عَلَيْهِمْ وَمَا يُغْنِي عَنْكُمْ كَيْفَ تَعْلَمُونَ ۝١٢

أَلَا تَعْلَمُونَ قَوْمًا نَزَلْنَا أَكْثَرُ النَّاسِ مِنْ أَثَرِهِمْ وَأَعَلَّاهُمُ الْيَهُودَ وَهَرَبُوا بِأَحْزَابِكُمْ أَفَلا تَعْلَمُونَ ۚ وَهُمْ أَوْلَىٰ بِالْكُفْرِ أَفْوَاجًا ۚ وَهُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۝١٣

فَتَقَاتِلْهُمْ بِيُتْرُكُوكَ وَيُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ قَوْمٌ مُّوْثِقُونَ ۝١٤

وَيَذَرُكَ عَيْنُظُ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝١٥

أَلَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا أَنْ تَقُولُوا وَلَئِنْ كُنَّا إِلَّا اللَّهُ لَنَقُوزَنَّهُمْ فَكَانَ أُولَٰئِكَ خَيَالًا طَوِيلًا ۚ فَلَا تُقَاتِلْهُمْ ۚ إِنَّهُمْ قَوْمٌ مُّوْثِقُونَ ۝١٦

1 Мушриктер мусулмандарды өз журттарынан “Раббим – Аллаһ” – деген “күнөөлөрү” үчүн гана азап берип, айдап чыкканы себептүү алардын жүрөгү ызага, өч алууга толгон болчу.

алмайынча (согуш менен сыналбай) жөн калабыз деп ойлойсуңарбы?! Аллаһ силердин бардык ишпиңерден кабардар.

17. Өз каапырчылыктарына өздөрү күбө болуп турган абалда, мушриктер Аллаһтын мечиттерин (ибадат менен) абат кылып жиберүүлөрү эч мүмкүн эмес! (Себеби) Алардын амал-ибадаттары (ширк кылганы себептүү) “күйүп” кеткен. Жана алар Тозокто түбөлүк калуучулар!

18. Чынында, Аллаһтын мечиттерин, Аллаһка, Акырет күнүнө ишенген, намаз окуп, зекет берген жана Аллаһтан башка эч кимден коркпогон адамдар (курушат жана) абат кылышат. Дал ушул адамдар Туура Жол табуучулардан болсо ажып эмес!

19. Эмне, силер ажыларды сугаруу менен Масжид аль-Харамды оңдоону, Аллаһка, Акырет күнүнө ишенген жана Аллаһ жолунда жихад кылган момундарга (алардын ыйманына) тенең жатасыңарбы? Алар Аллаһтын назарында (ыйман менен жихадка чыккандарга эч качан) тең боло алышпайт! Аллаһ заалым коомду Туура Жолго баштабайт!¹

20. Ыйман келтирген, хижрат кылган жана Аллаһтын жолунда мал-

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ
شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَٰئِكَ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الْآرَاءِ
حَقْلُونَ ﴿١٧﴾

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ
أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ
اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ

1 Кээ бир мусулмандар менен мушриктердин арасында талаш чыкканда мушриктер “ыйман келтирдим” эле дейсиңер. Бирок, биз деле, келген ажыларды замзам суу менен сугарып, Каабаны анча-мынча оңдоп турабыз. Бул иш силердин ыйман-ибадатчыңардан кем калбаса керек” дешкенде, бул талаш маселени чечүү үчүн Аллаһ ушул аятты түшүргөн.

жандарын аябай жихад кылган адамдардын даражасы Аллаһтын алдында көп эсе жогору. Ушулар гана жеңишке жетүүчүлөр!

21. Раббиси аларды Өзүнүн ырайымы, ыраазычылыгы жана түгөнгүс нээматтар болгон Бейиштер менен сүйүнтөт.

22. Алар анда түбөлүк калышат. Чынында Аллаһтын алдында чоң сооптор бар!

23. О, ыйман келтиргендер! Эгер силердин атаңар, ага-иниңер ыймандан каапырчылыкты (көбүрөөк) сүйчү болсо, аларды (ким болушуна карабай) дос тутпагыла! Силердин араңардан кимде-ким аларды дос тутса, алар – анык заалымдар!

24. Айт (о, Мухаммад): “Эгер силердин атаңар, бала-чаканар, ага-иниңер, жуп-жубайыңар, тууган-уругуңар, тапкан мал-дүйнөңөр, жүрүшпөй калышынан корккон соодаңар жана өзүңөргө жаккан үй-жайыңар силерге Аллаһтан, Анын пайгамбарынан жана Аллаһтын жолунда жихад кылуудан да сүйүктүүрөөк болсо, анда... Аллаһ (силерге) Өз ишин (азабын) алып келишин күтө бергиле! Аллаһ бузуку коомду Туура Жолго баштабайт!”

اللَّهُ يَأْمُرُ لَهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَكْثَرُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْعَابِدُونَ ﴿٢١﴾

يُبَيِّرُهُمْ وَيُزَكِّيهِمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَّهَتْ لَهُمْ فِيهَا أَعْيُنُهُمْ يُفْهِمُ ﴿٢٢﴾

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنْ أَرَادَ اللَّهُ عِنْدَهُ دَاجِرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا آيَاتَ الْإِنْفِرَةِ الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ الْكُفْرَ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٤﴾

قُلْ إِنْ كَانَتْ آبَاؤُكُمْ وَابْنُكُمْ وَآخُوكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَوُجَدَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْكَنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرْتَضُوا حَقًّا يَأْتِي اللَّهَ بِأَمْرٍ وَأَلَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾

1 Бул улук аят Аллаһ жана Анын Пайгамбарын сүйүү жана аларды сүйүүнү ар кандай адамдын сүйүүсүнөн жогору коюунун важып (зарыл, милдет) экенине далил болот. Кээ бир мусулмандар Аллаһ менен Пайгамбарын сүйүү кандай болоорун түшүнүшпөйт же өтө эле жөнөкөй түшүнүшөт. Аллаһ менен Пайгамбарын сүйүүнүн мааниси ал экөөсүнүн буйруктарын ар кандай адамдын буйругунан жогору коюуну. Аллаһ жиберген жана Пайгамбар алып келген диндин кызыкчылыгын ар кандай кызыкчылыктан жогору коюуну түшүндүрөт. Сахаабалар Аллаһтын Динин жогору

25. Аллах силерге көп орундарда жана Хунейн (деген жердеги согуш) күнүндө да жардам берди: бир кезде силерди сапыңардын көптүгү кубантып жиберди эле, кийин бул силерге эч кандай пайда бербей калды жана силер үчүн жер кең болсо да тар көрүнүп, артыңарга качып калдыңар.¹

26. Кийин Аллах Өз пайгамбары менен ыймандууларга тынчтык-бейпилдигин жана силер көрө албаган аскерлерин (периштелерин) түшүрүп, каапырларды (жеңилүү менен) азаптады. Каапырлардын жазасы – ушул!

27. Андан соң, ушундан (каталардан) кийин деле, Аллах Өзү каалаган адамдардын тообаларын кабыл алды (кечирди). Аллах – Кечирүүчү, Боорукер!

28. О, ыйман келтиргендер! Мушриктер – ыпыластык! Ушул жылдарынан кийин Масжид аль-

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ يُوقِرُ
حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ
فَقَتَلْنَا عَنْكُمْ غِيَاثَ بَنِي نَضِيرَ وَصَافَةَ عَلَيْهِمُ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمُ مُقْدِيرَ ۝٢٥

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ
وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ الْخُفُوفَ الَّتِي تَرَوْنَهَا
وَعَذَابَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأُولَئِكَ جَزَاءُ
الْكَافِرِينَ ۝٢٦

ثُمَّ يَنْصُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ
يَشَاءُ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ۝٢٧

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ
نَجَسٌ فَلَا يَقْرَءُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ

кытуу үчүн (Аллахтын жолуна деп) суралганда малдарын гана эмес, жандарын да беришкен.

1 Пайгамбарыбыз Макканы фатх кылган (өзүно караткан) жылда, мусулмандарга каршы Хаваазин уруусу күч жыйнап жатканы жөнүндө угуп он эки миң аскер менен аларга каршы аттанат жана Макка менен Медина ортосундагы Хунейн деген жерде эки аскер жолугушат. Мусулман аскерлеринин арасында Исламга эми гана кирген маккалык мусулмандар (кечээки мушриктер) көп эле. Алар жалпы эсеби төрт миң гана болгон душман аскерин тооттой, оздорүнүн көп сандуулугуна маашырланып, (жардам Аллахтан экенин унутуп) согушка киришет ... Бирок, душмандын колу жогору келип, тыркырап кача башташат. Душмандын каршысында жүз чакты берилген сахабалар менен гана калган пайгамбарыбыз: “Мен качшаймын, мен чыгыгы Пайгамбар, Абдул-Мутталиб деген каарман атам бар!” деп ураан чакырып, жалгыз өзү атынын башын душман тарапка буруп чабуулга өтөт. Муку көргөн абасы Аббас бин Абдул-Мутталиб мусулмандардын алдынан тосуп чыгып, “Эй, Бакара сүрөсүнүн эли, кайтыла!” деп, аларды кайтарып, бир адам сыяктуу тартипке салып, кайрадан чабуулга өтүшөт.

Харамга жакын жолошпосун! Эгер (жетишпестиктен)¹ корксоңор, Аллаһ кааласа, жакында Өз пазилети менен силерди муктаждыктан куткарат. Албетте, Аллаһ Билүүчү, Даанышман!

29. (О, мусулмандар!) Аллаһка да, Акыретке да ишенбеген, Аллаһ жана Анын Пайгамбары арам кылган нерсени “арам” дебеген жана акыйкат динди кармабаган Китеп ээлерине каршы, качан өз колдору менен, моюн сунган абалда жизья салыгын (колуңарга) тапшырмайынча согуша бергиле!²

30. Яхудийлер: “Узайир Аллаһтын баласы” дешти. Христиандар: “Ыйса – Аллаһтын баласы” дешти. Бул алардын оозундагы (далилсиз) сөздөрү. Алар (бул сөздөрүндө) мурунку каапырлардын сөздөрүнө окшош. Аллаһ куруткурлар! Кайда бара жатышат!

31. Алар (яхудийлер менен христиандар) Аллаһты коюп, өздөрүнүн диний аалымдары менен (дүйнөдөн түңүлгөн)

بَعْدَ عَلَيْهِمْ هَذَا إِذَا جِئْتُمُ مَّجِيلَهُ
فَسَوْفَ يُعْذِرُكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٣٠﴾

فَلْيَأْمُرُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا
بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ
اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ
مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣١﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ
وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ
ذَٰلِكَ قَوْلُهُمْ يَأْتُوهُمْ يُضْطَهُونَ
قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَتُكَلِّمُهُمُ
اللَّهُ أَنْ يُؤْفِكُوهُمْ ﴿٣٢﴾

اتَّخَذُوا الْآخَارَهُمْ زُرْعَةً رَبًّا
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ

1 Бул жетишпестик мушриктердин Каабага алып келе турган курмандыктары. Эгер аларды Каабага келтирбей коюлчу болсо, демек, алар алып келе турган курмандыктар да токтоп, жетишпестик болмок. Бирок, Аллаһ алардын курмандыктарысыз эле мусулмандарга береке берүүнү убада кылды.

2 Мусулмандар каапырлардын алдына үч шарттын бирин тандоону сунуш кылышкан: 1-ислам, 2-жизья, 3-согуш. Эгер исламды кабыл алышса, мусулмандардын бириндей эле теңата укукка ээ болушкан. “Жок Исламды кабыл албаймын десе, мусулмандар аларга каршы согушпаганынын жана мусулмандардын коргоосу астында тынч, бардык ибадаттарын кылып, укугу корголгон абалда жашаганынын беделине «жизья» салыгын төлөшкөн. Жизьяны каапырлардын ар бири өз колу менен төлөйт. Бай каапырлар кызматчысы же банка аркылуу бердиртпейт. Мына ошондо «моюн сунган абалда төлөгөн болушат. Жизья төлөгөндөр өз диндеринде кала беришет. Бул эки шартка (исламды кабыл алуу же жизья төлөө) коңбосо аларга каршы согуш ачылган.

кечилдерин жана Марямдын уулу Ыйсаны кудай кылып алышты. Алар жалгыз Кудайга (Аллаһка) гана ибадат кылууга буюрулган эле! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Өзү (гана) бар! Ал каапырлар кошкон шериктерден Таза!

32. Алар (каапырлар) Аллаһтын Нурун (Динин) ооздору менен үйлөп өчүрүүнү каалашат. Бирок, Аллаһ каапырлар жаман көрсө да, Өз Нурун (бүт дүйнөгө) толук таратуусунан балкасына ыраазы болбойт.
33. Ал (Аллаһ) Өз пайгамбарын, Туура Жол жана акыйкат дин менен – эгер мушриктер жаман көрүшсө да – бардык диндерден үстөм-жогору кылуу үчүн жиберген.
34. О, ыйман келтиргендер! (Уккула, силерге сабак болсун: Китеп элдеринин) көпчүлүк дин аалымдары менен кечилдери адамдардын дүйнө-мүлкүн арам жолдор менен жешет. Жана (ушул жоруктары менен) адамдарды Аллаһтын жолунан тосушат. Ал эми, алтын-күмүштөрдү жыйнап, аларды Аллаһтын жолуна иштетпегендерге жан ооруткан азаптын кабарын бергин.
35. Ал (Кыямат) Күндө аны (алтын-күмүш теңгелерди) Тозок отуна кызытылып, алардын маңдайына, жамбаптарына аркаларына тамга басылат жана: “Бул өзүңөр үчүн жыйнаган (бирөөгө же динге пайдасы тийбеген) нерсеңер! Эми, жыйнаган

وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ
وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣٢﴾

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ
وَيَأْتِي اللَّهَ إِلَّا أَنْ يَتَذَكَّرَ
الْعَاصُونَ ﴿٣٣﴾

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى
وَرِيبٍ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ
كُفِلَهُمْ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٤﴾

* يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْ كَثِيرٍ
مِنَ الْأَخْبَارِ وَالرَّهْبَانِ يَأْكُلُونَ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْفُرُونَ
اللَّهُ هَبْ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفَعُونَهَا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ فَيَذَرُوهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ عَلَى
أَعْيُنِهِمْ ﴿٣٥﴾

يَوْمَ يَحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ
فَتُكْوَى بِهَا جِوَاهِرُهُمْ وَجُودُهَا
وَيُظَاهَرُهُمْ بِهَا مَا كَانَتْ تَكْفُرُ
بِهِمْ فَذُوقُوا أَمَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

нерсөңөрдүн даамын таткыла ”
(деп айтылат).

36. Чынында, айлардын санагы Аллахтын алдында, асмандар жана жерди жараткан күндөгү (тагдыр) Китеби боюнча он эки айдан турат. Алардан төртөө “Харам” айлары.¹ Бул акыйкат Дин (эрежелеринен). Бул айларда (согуш ачуу менен) өзүңөргө зулум кылып албагыла. Мушриктер (бул айлардын харамдыгына карабай) силердин бардыгыңарга каршы согушканы сыяктуу силер дагы алардын бардыгына каршы согуша бергиле.² Жана билип алгыла: Аллах такыба адамдар менен!

37. Аныгында, “нусий” (айлардын ордун алмаштыруу) аша чапкан каапырчылык. Ал себептүү каапырлар (катуу) адашып, Аллах арам кылган айлардын санагын дал келтирүү үчүн аны (“нусийны”) бир жыл адал кылышса, бир жыл арам кылышат. Эми, алар (бул жоругу менен) Аллах арам кылган нерсени адал кылышууда. Аларга (шайтан тарабынан) иштеринин жамандыгы кооздоп көргөзүлүүдө. Аллах каапыр коомдорду Туура Жолго баштабайт.³

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ
شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الَّيُّمُ
الْقُدِيمُ فَلَا تَقْرَبُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ
وَقُلُوبَكُمْ وَأَنْفُسَ كَفَّةٍ
كَمَا يَقْتُلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ
يُضِلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُحْلُوهُمْ
عَاسًا وَيُخْرِجُوهُمْ عَمَا بِلِ الْإِطْلَافِ عِدَّةٌ
مَّا حَضَرَ اللَّهُ فَيُحْلُوا مَا حَضَرَ اللَّهَ
رُفِئَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

1 Ал айлар: Ражаб, Зул-Каада, Зул-Хижжа жана Мухаррам айлары. “Харам” (арам) деп аталганынын себебин, бул айларда чабуул жасоочу согуштар менен кан төгүү катуу арам кылынган.

2 Кээ бир тафсирчи аалымдар ушул аят менен “харам” айларында согуш ачагыла” деген аят мансук болот (күчүн жоготот) дешет.

3 Бул аятта Аллах Таала мушриктер өз ойлорунан чыгарган арам иштеринин бетин ачат. Алар “харам” айларында согуш ачуу өздөрүнүн шарттарына, пайдаларына дал келип калса, бул айларды артка же алдыга жылдырып, “харам” айлардан канчасында согушса, башка айлардан ошончосун алардын ордуна коюп, ошол айларды “харам”

38. О, ыйман келтиргендер! Силерге эмне болду, “Аллахтын жолунда (жихадга) чыккыла” деп айтылганда жерге оор отуруп калдынар?! Эмне, силер Акыреттин ордуна жер жашоосуна ыраазы болуп калдынарбы?! Акыреттин алдында дүйнө жашоосу (нун жыргалдары) аз нерсе го!!

39. Эгер чыкпасаңар Аллах силерди катуу азапка салып, (өлтүрүп) ордунарга башка коомду алып келет. Силер (Аллахтын чакырыгына жооп бербей койсоңор) Ага эч нерсени зыян келтире албайсыңар. Аллах ар нерсеге кудуреттүү.

40. Эгер ага (пайгамбарга) силер жардам бербесеңер, Аллахтын Өзү жардам берген: бир кезде, каапыр болгон адамдар аны экөөнүн экинчиси кылып (Маккадан) чыгарышканда (жардам берген.) Ошондо, экөө² үңкүрдө турганда, ал шеригине: “Кайгырбагын, Аллах биз менен” деген убакытта Аллах ага бейпилдик түшүрүп, силер көрбөй турган аскерлер (перияштелер) менен колдоду. Жана каапыр адамдардын (“Мухаммадды сөзсүз өлтүрөбүз” деген) сөздөрүн төмөн кылды жана

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا الْكَفَّةُ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَى قَاتِلَكُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَنْصِبْتُمْ بِأَلْحَبَةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعَ الْحَبِوَةَ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾

إِلَّا تَنْفِرُوا يَغْزِيَكُمْ عَدَاؤُا إِلَهُكُمْ وَتَسْتَبِيدُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَنْصُرُوهُ سُبْحَانَا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذَا أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَخْرُجْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَانْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُودٍ لَدُنْهِ فَنَزَّهُمَا وَجَعَلَ الْكَيْفَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى فَوَكَّلْنَاهُ مَا هُوَ الْغَلِيظُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

деп аташат эле. Алардын бул иштерин (айларды алдыга, аркага сүрүүлөрүн) аятта “нусий” деп аталууда.

1 Бул аят Рум (византиялыктар) менен болгон “Табук” казатына чакырык болгондо түшкөн. Ошондо күн аябай ысык, тамак-аш тартыш болчу. Кээ бир мусулмандар жалакайлык кылса, кээ бир мунафыктар жалган шылтоолор айтып казатка барбай калышкан.

2 Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам менен Абу Бакр Сыдык.

Аллахтын (эзелки тагдырдагы) сөзү жогору болду. Аллах – Кудуреттүү, Даанышман.¹

41. Жеңилдик мезгилде да, оорчулук мезгилде да (Аллахга тобокел кылып) чыга бергиле жана Аллахтын жолунда малыңар, жаныңар менен жихад кылгыла! Эгер билсеңер, бул өзүңөргө жакшы.
42. Эгер (О, Мухаммад, сен чакырган нерсе) дүйнөлүк пайда же жеңил сапар болсо, алар сени сөзсүз ээрчимек. Бирок, аларга аралык алыс болду. Жана алар Аллахка ант ичип: “Эгер мүмкүнчүлүгүбүз болгондо силер менен чыкмакпыз” деп, өздөрүн өлүмгө (Тозокко) түртүшөт. Аллах алардын анык жалганчы экенин билет.²
43. Аллах сени кечирди. Эмне үчүн сен, өзүңө чын сүйлөгөн адамдар билингенге чейин

أَنْتُمْ وَأَخِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفُسَكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا
لَآتَيْنَاكَ وَنَحْمِلُ عَنْكَ ثَمَرَهُ
أَلَيْسَ اللَّهُ وَسَّيِّئُ فَحْشٍ لَّوِ اسْتَطَعْنَا
لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِيَإِذْنِ اللَّهِ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَقَعَرُوا الْكَذَّابِينَ ﴿٤٣﴾

1 Макка мушриктери пайгамбарыбызды өлтүрүү үчүн эреже (план) түзүп, жолдеттерди жибергенде жана Аллах аны пайгамбарына вахий түрүндө билдиргенде, досу Абу Бакр менен “экөөнүн экинчиси” болуп, Аллахтын колдоосу менен аман-эсен Маккадан чыгып, түнү менен шаардын этек жагындагы тоонун “Савр” деген үңкүрүнө жашынып калышат. Ошол заматтын өзүндө аларды “Савр” үңкүрүнөн издөө эч кимдин оюна келбеди. Жок, келбеди эмес, Аллах келтирбеди. Кийинчерээк бир изкубар менен алардын изин кууп, үңкүрдүн оозуна келип калышканда Абу Бакр Исламдын келечегин ойлоп ыйлап жиберет. Ошондо, Аллах Өз пайгамбарынын дилине “Алар сени таба алышпайт” деген вахий кабары менен бейпилдикти салат жана ал шериги Абу Бакрды: “Кайтырба, Аллах биз менен” деп сооротот. Анткени, Аллах аларга Өз периштелерин коргоочу кылып койгон эле.

2 Аллахтын жолунда мал-жанын аябай жихадга чыгуу, эгер себеби болсо да чыкпай калуудан жакшы. Византиялыктар менен болгон “Табул” казатына пайгамбар салталлоху алайхи ва саллам элди ашкере чакырды. Жол өтө алыс, аябай ысык болгондуктан (38-аятта айтылгандай) кээ бир мусулмандардын чыккысы келбей жалкоолонсо, кээ бир мунафыктар болбогон нерселерди шылтоо кылып, калууга уруксат сурашат. Пайгамбар салталлоху алайхи ва саллам дагы аларды сынап корбой эле уруксат берет. Бул аят ошол окуялардын баяны болуу менен бирге, Аллах тарабынан пайгамбарынын катасын оңдоо үчүн түшкөн.

жана жалганчыларды сынап билгениңе чейин аларга (согуштан калууларына) уруксат берип жибердин?!

44. Аллаһка жана Акырет күнүнө ыйман келтиргендер малдары жана жандары менен жихад кылуудан (калуу үчүн) уруксат сурашпайт. Аллаһ такыбаа кишилерди Билүүчү.

45. Чынында, Аллаһка, Акырет күнүнө ишенбеген жана жүрөктөрү күмөн санаган адамдар гана (жихаддан калууга) уруксат сурашат. Алар өз күмөндөрүндө олку-солку болуп тура беришет.

46. Эгер алар чыгууну (жүрөктөн) каалаганда согушка даярдык көрүп коюшат болчу. Бирок, алардын чыгышын Аллаһтын Өзү каалабай, жалкоо кылып койду жана аларга: "Отуруучулар (аялдар, жаш балдар) менен (үйдө) отургула" - деп айтылды.

47. Эгер алар силер менен чыкканда, силердин кемчилдигиңерди көбөйтмөк жана аранарда бузукулукту каалап, аракет кылмак. Силердин ичиңерде аларды уга тургандар да табылат. Аллаһ заалымдарды Билүүчү.

48. Алар мындан мурун (Мединага хижрат кылганда) деле бузукулукту каалап, сенин алдында (көп) иштерди тескери жасашкан. Кийин акыйкат келип алар жаман көрсө да, Аллаһтын дини (жеңип) чыккан.

لَا يَسْتَفِيدُونَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

إِنَّمَا يَسْتَفِيدُونَكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَآزَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي
رَبِّهِمْ يَرْكُدُونَ ﴿٤٥﴾

﴿وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً
وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ لِنِعَاتِهِمْ فَضَبَّحَهُمْ وَقِيلَ
أَقْعُدُوا مَعَ الْغَائِمِينَ﴾ ﴿٤٦﴾

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا
وَلَا ضَعُفًا وَلَلَّغَمَ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لُغْمَةً
وَفِيكُمْ سَمْعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

لَقَدْ ابْتِغُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَبُلُوا لَكَ
الْأُمُورَ حَقَّ جَاءِ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ
وَهُمْ كَاذِبُونَ ﴿٤٨﴾

49. Алардан бирөөсү “(О, Мухаммад) мага (калууга) уруксат бер, мени бузуп койбо” дейт.¹ Алар эчак эле бузулушкан! Албетте, Тозок каапырларды орон агуучу!
50. Эгер (бул согушта) сага жакшылык (жеңиш, олжолор) жетсе бул аларды капа кылат. Эгер бир кырсык жетсе “Биз алдын ала билип, сактанып калдык” деп, сүйүнгөн бойдон кетишет.
51. Айткын: “Бизге Аллах (эзелки тагдырда) жазгандан ашыкча кырсык жетпейт (эгер жазган болсо,) биздин башчыбыз Аллах! Момундар Аллахка гана тобокел кылышсын”.
52. Айткын: “Бизге (кырсык жетишин) күтүп убара болбогула. Бизге эки жакшылыктан бири (же жеңиш, же Бейиш) болушун гана күткүлө! А биз болсо, Аллах силерди Өз азабы менен же биздин колубуз менен балээге жолуктурушун күтөбүз. Күтө бергиле, биз да силер менен бирге күтөбүз.
53. Айткын: “(Эй, мунафыктар!) Өзүңөр каалап берсеңер да каалабай берсеңер да силердин (садакаңар) эч качан кабыл болбойт! Себеби, силер бузулган элсиңер!
54. Алардын садакаларынын кабыл болуусуна тоскоолдук кылган нерсе - Аллахка жана пайгамбарына ишенбегени,

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ أَتَذُنْ لِّي وَأُقَاتِلُ
الْأَفْئِدَةَ سَقَطُوا أُولَئِكَ جَهِمَةٌ
لَّعِبْطَةٌ يَأْكُلْنَ مِنْ حَبِّهِمْ ۝

إِنْ نَصَبْتَ حَسَنَةً يُدْرِكْهَا فَإِنْ
نَصَبْتَ مُصِيبَةً يَقُولُوا أَفْعَدْنَا
أَمْرًا مِنْ قَبْلُ وَمَتَّوَلُوا وَهُمْ قِرْحُونَ ۝

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا
هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ۝

قُلْ هَلْ تَرْتَضُونَ إِيَّانَا إِلَّا إِحْدَى الْحَسَنَيْنِ
وَنَحْنُ نَرْتَضِيكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ اللَّهُ
بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ يَأْتِيَنَّكُمْ أَفْعُرْصُونَ
إِنْ مَعَكُمْ مُقْتِرُصُونَ ۝

قُلْ أَنْتُمْ أَوْلَوْا أَنْ تَرْجِعُوا إِلَى اللَّهِ
وَمِنْكُمْ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا
فَلِصِفَتِ ۝

وَمَا مَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ شَيْءٌ هُمْ
إِلَّا أَنْتُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا

1 Жадд бин Кайс деген бир мунафык “Эгер мен Табукка чейин барсам, византиялыктардын (Румдардын) аялдарын көрүп, бузулуп каламын. Менин кумар сезимим өтө күчтүү” деген шылтоону айткан.

60. (Зекет) садакалар жакырларга, кедейлерге, зекет боюнча иштегендерге, көңүлдөрү Исламга буруулуусу үмүт кылынган кишилерге, моюнду (кулчулуктан) азат кылууга, карыз болуп калган кишилерге, Аллаһтын жолунда жихад кылгандарга жана мусапырларга Аллаһ тарабынан (буюрулган парыз) иретинде берилет. Аллаһ - Билүүчү, Даанышман.¹

61. Алардын арасында пайгамбардын көңүлүн ооруткандар бар. Алар (пайгамбарды, уруксат сурап, алдаганда “ишенип калганы” үчүн) “ал – кулак” дешет. Айткын: “Ал силерге “жакшы кулак”. Ал Аллаһка, момундарга ишенет жана силердин аранардагы ыймандуу адамдар үчүн (Аллаһтан жиберилген) ырайым” Аллаһтын

إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفَقَرَةِ وَالْمَسْكِينِ
وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ
وَفِي الرِّقَابِ وَالْعَمِيرِينَ وَفِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَآثَابُ السَّبِيلِ فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾

وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ
هُوَ أَذُنٌ قُلْ أَذُنٌ خَيْرٌ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَيُؤْتِي مِمَّا لِّلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ
ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ
اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

1 Демек, Кураан өкүмү боюнча зекет төмөндөгү сегиз түрлүү адамдарга берилет: 1-Жакырлар. Булар кедейден да начар ахыбалдагы адамдар. Эч нерсеси жок, бир аз эле тамак-ашы бар адам “жакыр” деп атанат. 2-Кедейлер. Булар жакырдан өйдөрөөк ахыбалдагы, жарым-жартылай, жетер-жетпес мүлкү бар адамдар. 3-Зекет боюнча иштегендер. Ислам мамлекеттеринде зекеттин чогултулушун мамлекет козомолдоп, байлардан мажбур түрдө алынат. Ошол иш боюнча иштегендердин иш акысы чогулган зекеттин эсебинен берилет. 4-Көңүлү Исламга бурулуусун үмүт кылынгандар. Булар муктаж болбосо да, эл арасындагы атактуулар. Эгер алар Исламга кире элек болсо, кызыктыруучу сыйлык иретинде берилет. Эгер алар кирсе, артынан көп адамдар Исламга кириши мүмкүн. 5-Моюнду (кулчулуктан) азат кылуу. Өз кожоюну менен башын азат кылуу үчүн белгилүү суммага келишим түзүп, ошол суммагы иштеп табуу үчүн убара тартып жүргөн мусулман кулдарга берилген зекет “моюнду (кулчулуктан) азат кылуу үчүн” берилген болот. 6-Карыз болгондор. Булар эки түрдүү: а) Элдердин арасын жараштыруу, абалын оңдоо үчүн бар-жогуң сарп кылып жибергендер. б) Дин ишин илгерилетүү үчүн бар-жогуң сарп кылып карыз болуп калгандар. 7-Аллаһ жолунда жихадка чыккандар. Буларды жакшы даярдоо үчүн каражат зарыл болот. Ошондой эле, динди өнүктүрүү үчүн диний илим алып, илим таратып жүргөндөр деле Аллаһ жолунда жихад кылуучулар болуп саналат. 8-Мусапырлар. Булар мекенинен токсон чакырымдан алыс жерде жашап турган адамдар. Зекетти ушул орундардан башкаларга берсе кабыл (сооп) болбойт.

пайгамбарынын көңүлүн ооруткан
адамдарга жан ооруткан азап бар!

62. Алар силерди (о, момундар,) ыраазы кылуу үчүн, Аллаһты ортого салып ("пайгамбардын көңүлүн оорутканым жок" деп) ант ичишет. Эгер алар момун болушса, (силерди койо туруп) Аллаһ менен пайгамбарын ыраазы кылуулары көбүрөөк акыйкат эмес беле?!

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمُ الرِّضْوَانُ وَاللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

63. Же, кимде-ким Аллаһ менен пайгамбарына каршы чыкса, ага түбөлүк Тозок оту болушун жана бул чоң шерменделик экенин алар билбейт беле?!

أَلَمْ يَكْفَاكُمْ اللَّهُ وَمَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
قَالَ لَهُ تَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا
ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

64. Мунафыктар өздөрү жөнүндө, жүрөктөрүнө катылган эки жүздүүлүктөрүн ачып таштай турган бир сүрө түшүп калуусунан коркушат.¹ Айт: «Күлгүлө, эми! Аллаһ силер корккон нерсени (жүзөгө) чыгарды го!»²

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ
سُورَةٌ تُنْفِثُهُمْ فِي مَا قُلُوا مِنْ آسَافٍ
إِنَّ اللَّهَ مُحْصِي مَا تَخَذَرُونَ ﴿٦٤﴾

65. Эгер алардан (ошол жөнүндө) сурасаң: "Биз жон эле, ойноп эле сүйлөгөн болчубуз" - дешет. Айткын: "Силер Аллаһтын, Амыш аяттарынын Жана пайгамбарынын үстүнөн күлө турган болуп калдыңарбы?!"

وَلَيْتَ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا
نُحُوسَ وَنَقَلَبُ قُلُوبَنَا اللَّهُ وَآيَاتِهِ
وَرَسُولُهُ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾

66. Кечирим сурабай эле койгула, силер быйман келтиргениңерден кийин (кайрадан) каапыр болуп

لَا تَعْذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ
نَعَفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نَعَذِّبُ طَائِفَةً

1 Дал ошол корккон окуя болуп, Аллаһ алардын ичиндеги жаман ойлорун ачыкка чыгарган жана жүзүндөгү жылмакай бетпардасын сыйрыган ушул сүрөнү түшүрдү. Ошондуктан бул сүрөнүн дагы бир аталышы "Аль-Фазиха" (шермендесин чыгаруучу).

2 "Табуқ" казатында жүргөндө алардан бир тайпалар: "Ушул шериктерибизден (Мухаммад жана анын сахаабаларынан) сугалагыраак, көп жалган айткан, бирок согушта суужүрөк адамдарды көрбөдүк" деп, күлүшкөн.

бүттүңөр!¹ Эгер силерден бир тайпаны кечирсек, (дагы) башка бир тайпаны күнөөкөр болгону себептүү азаптайбыз.

67. Мунафык эркектер менен мунафык аялдар бардыгы – бир: жаман иштерге буюрушат жакшы иштерден кайтарышат жана (сараңдык кылып) колдорун жумуп алышат. Алар Аллаһты унутушту эле, Аллаһ дагы аларды “унутту”² Чынында, мунафыктар – бузукулар!

68. Аллаһ мунафык эркектерге, мунафык аялдарга жана каапырларга, түбөлүк кала турган Тозок отун убада кылды! Ушул аларга жетиштүү! Жана Аллаһ аларга наалат айтты! Аларга түтөнгүс азап!

69. (Эй, Мунафыктар! Силер жасаган ишиңерде) өзүңөрдөн мурунку (каапыр) адамдарга окшойсуңар: Алар силерден да күчтүүрөөк, дүйнөлөрү, бала-чакалары (жардамчылары) көбүрөөк эле. Алар (бул дүйнөдөгү) өз үлүш-насибтеринен пайдаланышты. Мурункулар пайдаланганы сыяктуу силер да өз насибидерден пайдаландыңар. Жана ошолор (күнөө деңизине) чумкуганы сыяктуу, силер дагы чумкудуңар. Алар – дүйнө-акыретте иштери

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا أَتُخَفُّونَ

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ
بَعْضٍ يَتَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ
أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ
الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
أُولَئِكَ خِسَبُهُمْ وَأَعْوَجُّهُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ
عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾

كَأَلَيْسَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَالَّذِينَ شَرَكُوا
وَأَكْثَرُ أَمْوَالَهُمْ أَتَانَهُمْ فَاسْتَمْتَعُوا
بِحَلَالِهِمْ فَاسْتَمْتَعُوا بِحُلَاهُمْ
كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
بِحُلَاهُمْ وَخَضَبُهُمْ كَالَّذِي خَاضُوا
أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾

1 Бул аяттын өкүмү боюнча Аллаһ Тааланын жана Анын Пайгамбарынын үстүнөн күлгөндөр менен дин өкүмдөрүнөн бир өкүмдү же ибадаттардан бир ибадатты мыскылдагандар каапыр болушат.

2 Аллаһ дагы аларды “унутту” дегени түз маанисиндеги унутуу эмес, балким ырайымынан ажыратып, Тозокко салат жана жалбарууларын укпай койот дегенди билдирет.

күйүп кеткен адамдар! Алар – зыян тарткан адамдар!

70. Аларга өздөрүнөн мурунку Нух коомунун, Аад, Самуд элдеринин, Ибрахим коомунун, мадьяндыктардын, айкаш-уйкаш кыйрагандардын (Лут элинин) кабарлары келбеди беле?! Аларга Пайгамбарлары анык далил-баяндарды алып келишкен болчу. (Бирок, кабыл алуунун ордуна силер сыяктуу каяша айтып, мыскылдап күлүшкөн. Кийин Аллаһ аларга азап жиберди. Демек,) Аларга Аллаһ зулум кылбады. Өздөрүнө-өздөрү зулум кылыпты.
71. Момун эркектер менен момун аялдар (достукта, жардамдашууда) өз ара ынак адамдар. (Анткени, бардыгы) жакшылыктарга буюруп, жамандыктардан кайтарышат. Намаз окуп, зекет беришет жана Аллаһ менен пайгамбарына (ар дайым) моюн сунушат. Жакында Аллаһ аларга Өзүнүн ырайымын жаадырат. Аллаһ - Кудуреттүү, Даанышман.
72. Аллаһ ыймандуу эркектерге жана ыймандуу аялдарга, түбөлүк кала турган, астынан дарыялар агып турган Бейиштерди, ошол «Адн» (деп аталган) Бейиштердеги таза-пакиза орундарды убада кылды. Жана Аллаһтын ыраазычылыгы бардыгынан улук! Бул – улуу жеңиш.
73. О, Пайгамбар! Каапырлар менен мунаафыктарга каршы жихад кыл жана аларга өктөм бол! Алардын

الَّذِينَ آمَنُوا نَبَأَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ
نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ
وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمْ
رُسُلُهُمُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظِلَّ لَهُمْ
وَلَا يَكُنْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ
بِبَعْضٍ يَآمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَمَسْكَنٍ ظِلِّينَ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ
مِنَ اللَّهِ أَكْبَرَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَأَغْلَطْ عَلَيْهِمْ وَأَمْلُهُمْ جَهَنَّمُ وَايْسَ

жайы – тозок! Ал кандай жаман орун!

74. Алар айткан сөзүн “айтнадык” деп ант ичишет. Чынында алар (обогу) каапырлык сөзүн айтып, мусулман болгондоруна кийин (кайра) каапыр болушту. Жана жетпеген максатка (Пайгамбарга зыян берүүгө) умтулушту. Аларды Аллаһ жана пайгамбары Өз пазилети менен бай-беймуктаж кылгандан кийин гана (пайгамбарды) жек көрө башташты. Эгер тооба кылыпса, өздөрүнө жакшы. А, эгер далысын салса, Аллаһ аларды дүйнө - Акыретте жан ооруткан азап менен азаптайт жана аларга жер бетинде эч бир дос, эч бир жардамчы болбойт!

75. Алардан кээ бирөөлөрү Аллаһка ант-убада берип: “Эгер бизге да Өз пазилетинен берсе (бай кылса), кайыр-садакалар берип, жакшы адамдардан болмокпуз” (дешет).

76. Качан (Аллаһ) аларга Өз пазилетинен бергенде, ага бакылдык кылып, жүз бурган абалда тескери басып кетишти.

77. Андан соң, Аллаһка берген убадасына кыянат кылышканы жана жалган сүйлөшкөнү себептүү, Аллаһ алардын жүрөгүнө эч жоголгус нифакты (эки жүздүүлүктү) салып койду.¹

النَّصِيرُ ﴿٧٤﴾

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةً
الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بِعَدِثِهِمْ وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
لَا يَسْمَعُ الْإِنسَانُ لَكُمْ شَيْئًا إِنَّ أَصْحَابُكُمْ
أَكْفَرُ لَهُمْ فَمَنْ يَتُوبْ إِلَيْكُمْ فَلَنْ يَكُونَ إِلَيْكُمْ خَبِيرًا
لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَإِنْ يَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ عَذَابًا
إِلِيمًا فَإِنَّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ وَمَا هُمْ فِي
الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٥﴾

﴿٧٥﴾ وَمِنْهُمْ مَّنْ عَاهَدَ اللَّهُ لَئِنْ آتَيْنَاهُمْ
فَضْلًا لَّيَتَّخِذْنَ وَلَكُمْ كُونُ مِّنَ
الصَّالِحِينَ ﴿٧٦﴾

فَلَمَّا آتَيْنَاهُمْ مِّن فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ
وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٧٧﴾

فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ
بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبَاطِلًا
كَذِبُونَ ﴿٧٨﴾

1 Тафсиричи аалымдар бул (бакылдык жөнүндөгү) аяттар Саылаба деген бир мунафык жөнүндө түшкөн дешет. Бир күнү Саылаба пайгамбар салталооху алайхи ва салтамга келип: “Мага дуба кытыңыз. Эгер Аллаһ мени бай кылса кедейлерге көп садака кытып, тууган-уруктун арасына улап дагы көп жакшылыктар кыламын!”

78. Алар, билишпейби, Аллах (адамдардын) ичиндеги сырларын, шыбырларын билип турушун. Чынында, Аллах кайыптарды эң сонун Билүүчү!

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ
وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

79. Момундардын арасынан өз каалоолору менен (кудурети жеткенче) садака кылган адамдарды мыскылдаган мунафыктарды Аллах мыскылдуу абалга салды. Аларга жан ооруткан азап бар.

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا
يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ
سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

80. (О, Мухаммад!) Кааласаң алардын күнөөсүн (кечирүүнү Аллаһтан) сура, каалабасаң, сураба. Эгер жетимиш ирет сурасаң да, Аллах аларды кечирбейт. Мунун себеби; алар Аллахка жана пайгамбарына каапыр болушту. Аллах бузуку коомду Туура Жолго баштабайт.

اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ
لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ
يَأْتِيهِمْ كَقُرْءَانٍ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

81. (Жихадга чыкпай, аялдар менен жаш балдардын катарында) үйлөрүңдө калгандар, пайгамбарга каршы иш жасаганына сүйүнүп, Аллаһтын жолунда мал-жандары менен жихад кылуудан түңүлүп: “(Мындай) ысыкта чыкпай эле

فَوَجَّحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِمْ رَسُولٍ خَلَفَ رَسُولَ اللَّهِ
وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ
نَارُجَهْمُ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

дептир. Пайгамбар саллаalloху алайхи ва саллам дуба кылган экеп, койлору көбөйүп, короого батпай, шаардан сыртка чыгып кетиптир. Койлору дагы бир аз көбөйгөндө беш убак намазды токтотуп, Жума намазына эле катышып калыптыр. Дагы бир аз көбөйгөндө Жумага да “колу тийбей калыптыр”. Күнү-түнү кой санап калгандан улам, пайгамбар жиберген зекет чогултуучуларга зекетин да чыгарып бербей коюптур. Муну уккан пайгамбарыбыз үч жолу “Саылабанын шору катып калды” деп кайгырат. Ошондон кийин Саылаба жана ага окшогондордун анык мунафыктыгы жөнүндө жогорудагы аяттар түшкөндө Саылаба өз адамы аркытуу пайгамбарга байлыгынын зекетин жиберип, пайгамбар аны кабыл кылбай койот. Пайгамбарыбыз кайтыш болгонго чейин андан зекет малын кабыл албайт. Пайгамбарыбыздан кийин, Саылаба байлыгынын зекетин биринчи халифа Абу Бакрга алып келсе ал да кабыл албаптыр. Андан кийинки халифтер Умар менен Усман дагы анын зекетин кабыл албай коюшкан экен. Аллаһтын каргышына калган Саылаба Усмандын тушунда кайтыш болуптур.

койгула” дешти. Айткын: “Тозок отунун ысыгы катуураак, эгер түшүнүшсө,!”

82. (Алар бул дүйнөдө аз ыйлап, көп күлгөн болчу. Эми, Аллаһтын жазасына кабылганда) кылмыштарына жараша азыраак күлүп, көбүрөөк ыйлашсын!
83. Эгер Аллаһ сени (Табук согушунан себепсиз калган жана мунусуна өкүнбөгөн) тайпага кайра жолуктурса, жана алар сенден (мындан башка, женилирээк) согушка чыгууга уруксат сурапса, айткып: “Эми, мени менен эч качан чыкпайсыңар. Мени менен бирге эч бир душманга каршы согушпайсыңар! Силер биринчи жолкусунда (үйдө) отурууну жактыргансыңар! Эми, калуучулар (аялдар жана жаш балдар) менен отура бергиле!”
84. Эгер алардан бирөөсү өлсө, ага эч качан жаназа түшүрбө жана мүрзөсүнүн үстүндө (дуба кылып) турба! (Себеби) алар Аллаһ жана пайгамбарына каапыр болушуп, бузуку бойдон өлүштү!
85. Сени алардын дүйнө-мүлктөрү жана балдары (балдарынын көптүгү) кызыктырбасын! Аллаһ аларды бул дүйнөдө ошол (байлык) менен азаптоону жана каапыр бойдон өлүп кетүүсүн каалады.
86. Качан: “Аллаһка ыйман келтиргиле, жана пайгамбары менен бирге жихад кылгыла!” деген сүрө түшсө, алардын арасындагы (согуштан калууга эч

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَتَبْكُوا كَبِيرًا جَزَاءَ مَا كَفَرُوا بِكَيْبُورٍ ﴿٨٢﴾

إِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَعْدَّوْا لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَآ أَوْاهُمْ فَلْيَبْكُوا ﴿٨٤﴾

وَلَا تَحِجَبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِمَا فِي الْأَلْبَابِ وَأَتَرَهَقَ النَّفْسُ مِنْهُم وَهُمْ فَلْيَفْرُورَ ﴿٨٥﴾

وَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَحِجَّوْا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَعِدَّ لَهُ الْأُولَىٰ أَفُلُوا الْقُلُوبَ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْفَاعِلِينَ ﴿٨٦﴾

кандай шылтоо-себеби жок) бай адамдар: “(О, Мухаммад) бизди жөн эле койчу. (Үйдө) отуруучулар менен эле бололучу?” - дешип сенден уруксат сурашат.

87. Алар калуучулар (аялдар, жаш балдар) менен болууга ыраазы болушту. (Натыйжада) жүрөктөрүнө мөөр уруп коюлду. Эми алар (өздөрүнө эмнс пайда, эмнс зыян экенин) түшүнө алыппайт.
88. Бирок, пайгамбар жана аны менен бирге болгон момундар, малдары жана жандары менен жихад кылышты. Бардык жакшылыктар ошолорго! Жана алар (Тозоктон) кутулгандар!
89. Аллаһ аларга, түбүнөн дарыялар аккан, анда түбөлүк кала турган Бейиштерди даярдап койгон. Ушул – чоң жеңиш!
90. Жана (о, Мухаммад, сенин алдыңа) өздөрүнө (согуштан калууга) уруксат сурап (арзыбаган) шылтоосу бар көчмөн арабтар дагы келди. Ал эми, (“Биз деле момунбуз” деп) Аллаһ жана Анын пайгамбарына жалган сүйлөгөндөр (уруксат сурабай эле) кала беришти. Жакында алардан каапыр болгондоруна жан ооруткан азап жетет.
91. Ал эми, (денесинде бир кемчилдиги болгон) алсыз адамдарга, оорулууларга, жихадга керек нерселерди таба албай калгандарга – эгер Аллаһ жана пайгамбарына (калыс-таза болууга

رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

لَيْسَ مِنَ الرُّسُولِ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُوْلَآئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُوْلَآئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذَرِيعٌ ﴿٩١﴾

жана мүмкүнчүлүк тапса эле жихадга чыгууга) ниет кылышса – (согушка чыкпаганы үчүн) күнөө жок. Жакшылык кылуучуларды айыптоого жол жок. Аллах - Кечиримдүү, Ырайымдуу!

92. Жана, өздөрүнө (согуш үчүн) улоо таап берүүндү сурап сага келишкенде, сен аларга: “Силерге мингизгидей улоо менде жок” дегенинде, (жихадка) пайдалана турган эч нерсе таппай калганына өксүп, көз жашын колдотуп кайтып кеткен адамдарга да күнөө болбойт.
93. Ал эми, бай (жана ден-соолугу таза) болсо да, сенден уруксат сураган жана аялдар, жаш балдар менен калууга ыраазы болгон адамдарды айыптоого жол бар. Аллах алардын жүрөктөрүн мөөрлөп койдү! Эми алар (өздөрүнүн пайда-зыяндарын) биле алышпайт!
94. Силер (согуштан) кайтканыңарда, алар (бай болсо да барбай койгондор) сенден кечирим сурашат. Айткын: “Кечирим сурабай эле койгула! Силерге эч качан ишенбейбиз! Аллах силердин (бизден жашырган) кабарыңарды бизге билдирген. Аллах жана пайгамбары ишиңерди көрүп турат. Кийин (Кыяматта) көрүнөөнү да, көмүскөнү да Билүүчүгө кайтарыласыңар. Ал силерге (бардык) кылган ишиңердин кабарын берет.
95. Качан аларга кайтып барганыңарда алардан (эч нерсе сурабай) жөн

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَحْجُذُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيِبُهُمْ تَفِيضٌ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

﴿٩٣﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُوكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رِضْوَانًا يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٤﴾

يَعَذِّرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعَذِّرُوا لِي تُوْهِبُ لَكُمْ فَدَعَا اللَّهَ مِنْ آخِزِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ يُؤْتِرُوكَ إِلَى غُلَامِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٥﴾

سَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ

коюшунар (үчүн) ант ичишет.
Эми, алардан жүз бургула!
(Себеби) Алар – ыпылас! Жана
кылмыштарынын жазасына,
алардын орду Тозок!

96. (Көңүлүнөргө карап) алардан
ыраазы болушунар үчүн ант
ичишет. Эгер силер ыраазы
болсоңор да, Аллаһ бузуку
адамдардан ыраазы болбойт!
97. (Шаардан сыртта жашаган)
бедуиндер (Дин-Шариятты жакшы
билбегени себештүү) каапырчылык
жана мунафыктык жаатынан
катуураак жана Аллаһ Өз
пайгамбарына түшүргөн нерсенин
(диндин) чегараларын билбегенге
ылайыгыраак болушат. Аллаһ –
Билүүчү, Даанышман.
98. Бедуиндердин арасында (Аллаһ
жолунда) садака кылган нерсесин
(өзүнө) зыян деп билген жана
силердин башыңарга оор
күндөрдүн түшүүсүнө ынтызар
болуп тургандары да бар.
Өздөрүнүн башына балээ түшүп
калсын! Аллаһ – Угуучу, Билүүчү.
99. Жана бедуиндер арасында,
Аллаһка, Акырет күнүнө ишенип,
садака кылган нерселерин
Аллаһка жакын болуу жана
пайгамбардын бата-дубасына
себеп деп билгендери да бар.
Уккула, албетте, ал (пайгамбардын
дубасы) алар үчүн Аллаһка
жакындашуу(суна себеп болот).
Аллаһ жакында аларды Өз
ырайымына киргизет. Аллаһ –
Кечирүүчү, Ырайымдуу.

إِنَّهُمْ لَيُغْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ
إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَا وَلَّاهُمْ جَهَنَّمَ جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾

يَخْلُقُونَ لَكُمُ الْبَرَصَ عَنْهُمْ فَإِن
تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَ اللَّهُ لَا يَرْضَىٰ عَنِ
الْفَاسِقِينَ ﴿٩٧﴾

الْأَعْرَابُ أَشَدَّ كُفْرًا وَبِقَافًا وَجَدَرُ آلَا
يَعْتَمِرُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٨﴾

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ
مَعْرُومًا وَيَتَوَقَّصُ يَكُفُّ إِلَّآ يَرِثْ عَلَيْهِمْ
ذَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٩﴾

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبًا إِلَى اللَّهِ
وَصَلَاتٍ إِلَى الرَّسُولِ الْإِنَّمَا تُرَبِّهُ لَهُمْ
سَيِّدُجَاهُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَةٍ مِنَّا اللَّهُ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٠﴾

Аллаһ пенделеринен тообаны жана садакаларды кабыл алышын билишпейби? Чынында, Аллаһ - тообаларды кабыл алуучу (жана) Ырайымдуу.

105. Жана айткын: “(Эй, мунаафыктар! Каалаган) ишиңерди жасай бергиле. Аллаһ ишиңерди көрүп турат. Жана Анын пайгамбары менен момундар дагы (Аллаһ ашкерелеген ишиңерди көрүп турушат). Силер жакында кайышты да аныкты да Билүүчүнүн алдына кайтарыласыңар. Анан Ал силерге бардык ишиңердин кабарын билдирет.

106. Дагы башкалар (мунафык эмес, бирок согуштан себепсиз калгандар) бар. Алар Аллаһтын өкүмүнө: же жазалоосуна же тообаларын кабыл алуусуна калтырылгандар. Аллаһ – Билүүчү, Даанышман!

107. Дагы ушундай кишилер бар, алар (Исламга) зыян жеткирүү үчүн, каапырчылык(ты күчөтүү) үчүн, момундардын арасын бөлүп-жаруу үчүн жана да мындан (бир аз) мурун Аллаһ жана Анын пайгамбарына каршы күрөшкөн адамга жардам берүү үчүн мечит курушту¹ жана “биз жакшылыкты

عِبَادِهِمْ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٥﴾

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَمَا يَشَاءُ اللَّهُ مِنْكُمْ وَرَسُولُهُ
وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَيَرْوُونَ إِلَى اللَّهِ الْعَذَابِ
وَالشَّهَادَةِ وَيَتَّبِعْكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٦﴾

وَالْآخَرُونَ مِنْكُمْ لَا مَمْلُوكٌ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَالْمُؤْمِنُونَ عَلَيْهِمْ وَعَلَى اللَّهِ عَسَىٰ حَكِيمٌ ﴿١٠٧﴾

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا
وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ
وَالضَّرَافِ كَالَّذِينَ حَارَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ
قَبْلُ وَلَيَحْلِفْنَ إِنْ أُرْدْنَا إِلَّا آلُ حُسَيْنٍ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٨﴾

1 Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Мединага барар замат Кубаа деген жерде “Кубаа мечитин” курган эле. Кийинчерээк мунафыктар ошол мечиттин жанына, андагы жамаатты бөлүп-жаруу, ичинде динге каршы “маселелерди” айтып, каапырчылыкты күчөтүү үчүн башка бир мечит куруп алышат. Булардын башчысы Абу Амир деген адам илгертеден – пайгамбарыбыз Мединага келген убакыттан эле Аллаһ жана пайгамбарына каршы согушуп жүргөн адам болчу. Мунафыктар оз мечиттерип куруп алышып, Абу Амирди Исламга каршы күч чогултуп келүүгө жибершип, ошол мечитте күтүп отурушат. Абу Амир айланадагы мушриктерден

(ал мечитте кедейлерге кайрымдуулук көргөзүүнү) ниет кылган элек” деп ант ичишти. Аллах алардын жалганчы экенине күбөлүк берет.

108. Сен (о, Мухаммад,) ал мечитте (эч качан намазга) турбагын. Эң абалкы (өзүң келген) күндөн эле такыбалыктын үстүнө курулган (Кубаадагы) мечит сен анда турууга ылайыгыраак. Анда (денесин жана рухун) тазартууну сүйгөн адамдар бар. Аллах таза-пакиза адамдарды сүйөт.

109. Ким жакшыраак? Өзүнүн имаратын Аллахтан коркуунун жана ыраазычылыгынын үстүнө курган адамбы, же болбосо, кулап-көчүп бараткан жардын кырына куруп, анысы менен бирге өзү да Тозок отуна кулаган адамбы?! Аллах заалым коомдорду Туура Жолго баштабайт!

110. Алардын (мунафыктардын) “курулуш-(имарат)тары” тээ жүрөктөрү (бушайман-тообадан) барчаланып кеткенге чейин жүрөктөрүндө шек-күмөн болуп кала берет.¹ Аллах – Билүүчү, Даанышман.

111. Чынында, Аллах момундардын жандары менен мал-мүлктөрүн, аларга Бейишти берүү менен сатып алат. Алар Аллах

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْجِدُ الَّذِي تَقُومُ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٠٨﴾

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُيُوتَهُ عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُيُوتَهُ عَلَى شِقَاقٍ جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارُ بُيُوتِهِ فِي تَارِحِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْظَالِمِينَ ﴿١٠٩﴾

لَا يَزَالُ بُيُوتُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

﴿ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لِيُغْنِيَهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ مِنْ كُلِّ غَمٍّ إِنَّ اللَّهَ جَانِبُ الْمُحْسِنِينَ ﴾

жардам таба албай Византия императоруна жардам сурап жөнөгөндө жолдо өлүп калат. Пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам адам жиберип, Исламдын зыянына курулган мечитти буздуруп, өрттөтүп жиберет.

1 Күноолоруну бушайман болуп, чын дили менен тооба кылбаган адамдарга курган мечиттеринен же башка соопчулук, кайрымдуулук иштеринен пайда жок.

жолунда согушуп, өлтүрүшөт жана өлтүрүлүшөт. (Жан, мал барабарына Бейиштин берилиши) Тоорат, Инжил жана Кураандагы Аллаһтын анык убадасы. Өз убадасын Аллаһтан жакшыраак ким аткара алат? (О, момундар! Аллаһ менен) жасаган соодаңарга сүйүнгүлө! бул (сооданын ишке ашуусу) – чоң жеңиш!

112. (Ар убакытта күнөө-каталарынан) тооба кылуучулар, (Аллаһтын Өзүнө гана) ибадат кылуучулар, (жеңилдик-оорчулукта) шүтүр кылуучулар, Орозо кармоочулар, рукуу жана сажда кылуучулар, (Аллаһ жана пайгамбары буюрган бардык) жакшылыктарга буюруучулар жана (бардык) жамандыктардан кайтаруучулар жана Аллаһтын чек-чегараларын сактоочулар... (ушундай) момундарга (Бейиштен) кушкабар бер!

113. Мушриктердин күнөөсүн сурап дуба кылуу пайгамбар менен ыймандуу адамдарга – эгер (ал мушрик) жакын тууганы болсо да – эч мүмкүн эмес, алардын тозоку болгону маалым болгондон кийин.

114. Ибрахим атасынын күнөөсүн сураган болсо, ага берген убадасы бар эле.¹ Качан ага атасы Аллаһтын душманы экени билишкенде, андан «кол жууду». Чынында, Ибрахим Раббисине кайтуучу, ырайымдуу эле.

سَيَبْلِي اللَّهُ فِتْنَتًا لَّوْثَ وَتُفْتَلَوْنَ وَعَذَابٌ عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْرُ الْعَظِيمُ ﴿٣٥﴾

التَّائِبُونَ الْعَمَدُونَ الْحَمِيدُونَ
الْمُسْتَجِرُونَ الرَّاسِخُونَ
الْمُتَحِفُونَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَالْأَنْهَارُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ
لِحُدُودِ اللَّهِ وَيَبْشِرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّتْ لَهُمُ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْحَرَجِ ﴿٣٥﴾

وَمَا كَانَ أَنْ يَسْتَغْفَرَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ
عَنْ مَّوْعَدٍ وَعَدَهَا إِلَهُهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ
أَنَّهُ رَعِدُ اللَّهِ فَغَافَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ
حَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

1 Ибрахим пайгамбар атасынын Аллаһ душманы экенин биле электе "мен сиздин күнөөңүздү кечируусун Аллаһтан сураймын" - деп убада берген болчу.

115. Аллах (эч бир) коомду Туура Жолго баштагандан кийин, качан аларга сактануучу нерселерин анык баяндап бермейинче адаштырбайт. (Аллах “сактангыла” деген күнөөлөрдөн сактанбай коюшса гана адаштырат). Албетте, Аллах - ар бир нерсени Билүүчү.

116. Чынында, асмаңдар жана Жер мүлкүнүн баары Аллаһка таандык. (Ал) жашоо жана өлүм берет. Силерге Аллаһтан башка эч бир (пайда берүүчү) Башчы да, (зыяндан сактоочу) Жардамчы да жок!

117. Аллах пайгамбардын, мухажирлердин жана ансарлардын тообасын кабыл алды. Алар ага (пайгамбарга) араларындагы бир тайпа адамдардын жүрөгү (акыйкаттан) тайып кете жаздагандан кийинки оор сааттарда ээрчиген эле. Кийин Аллах алардын тообасын кабыл алды. Чынында Аллах аларга Ырайымдуу, Боорукер.

118. Жана Аллах (Табук казатынан) калып калган үч кишинин тообасын да кабыл алды. (Ошого чейин) аларга жер (жүзү ушунчалык) кеңдиги менен тарлык кылып, жүрөктөрү да кысылып калган.¹ Жана алар Аллаһдан Анын Өзүно гана жалбаруу керектигин

وَمَا كُنَّا اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَاهُمْ حَقَّ بَيِّنَاتٍ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ يَكْفِي لَشَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِن بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ يَرْحَمُ ذُو الْرَحْمَةِ ﴿١١٧﴾

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنَّهُ لَا مَلْجَأُ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّؤُوفُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

1 Мусулмандардан үч киши – Кааб бин Малик. Мурара бин Рабиъ жана Хитал бин Умайя дегендер эч бир себепсиз казаттан калып калышат. Пайгамбар саллаллаху алайхи ва саллам “Качан Аллаһтан тообаңарды кабыл алганы жөнүндө кабар келмейинче силер элден чыгарылдыңар” деп Аллаһтын өкүмүн айтат. Алар менен эч ким, жада калса өз аялдары да сүйлөшпөй, бардык мамилени үзүп коюшат. Алардын жүрөктөрү сыгылып, кең дүйнө тар болуп калат.

түшүнүштү. (Ыклас менен) тооба кылышканы себептүү Аллаһ алардын тообаларын кабыл алды. Аллаһ, чынында тообаны кабыл алуучу, Ырайымдуу.

119. О, ыйман келтиргендер! Аллаһтан корккула жана чыгчылдар менен болгула!

120. Медина эли менен алардын айланасындагы бедуиндер үчүн (казат мезгилинде) Аллаһтын пайгамбарынан калып калышы жана өздөрү менен өздөрү убара болушу эч ылайыктуу (иш) эмес! Себеби, Аллаһ жолунда аларга бир машакат, ачкачылык, чаңкоо жетсе да, же каапырларды жек көрүп (жихад үчүн, азбы-көшпү) жерлерди басып өтсө да, же болбосо (согушта) душмандардын эсбинен (жациш, туткун, олжо сыяктуу) нерселерге жетишсе да, ушул себептүү аларга салих (сооп) иш жазылат. Албетте, Аллаһ жакшылык кылуучулардын сообун текке кетирбейт.

121. (Ушул жихад жолунда) чоңбу, кичинеби, (кандайдыр) бир садака (кошумча) кылса же бир өрөөндөрдөн басып өтсө, Аллаһ аларга эң жакшы иштери себептүү сыйлык бериши үчүн, (бул иштери) аларга (сооп болуп) жазылат.

122. Момундардын бардыгынын (согушка) чыгып кетүүсү жарабайт. Алардын ар бир жамааттарынан бирден тайпалар чыкса (жетиштүү) болбойбу?! (Башкалары) динди жакшы

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ
مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ
اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا
نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا
يَبْطُلُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا
يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا إِلَّا أَكُتِبَ لَهُمْ
بِئْسَ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ زَيْنُهُمْ وَلَا كَثِيرُهُمْ
وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًّا إِلَّا أَكُتِبَ لَهُمْ
بِئْسَ أَجْرُهُمْ أَنَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا
كَافَّةً فَلَوْلَا ظَهَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ
طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ
إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ ﴿١٢٢﴾

үйрөнүү үчүн жана коомуна
кайтып келгенде эскертүү үчүн
(калышпайбы?) (Ошондо)
Аллахтын азабынан сактанышса
ажеп эмес!¹

123. О, момундар! Жакыныңардагы
каапырларга каршы согушка!
(Согушта) силерден катуу
кайраттуулукту гана көрүшсүн!
Билгиле! Аллах такыбаалуулар
менен!

124. Качан бир сүрө түшкөндө
алардын (мунафыктардын) кээ
бирөөлөрү: “Бул сүрө кимиңердин
ыйманыңарды көбөйтүп койоор
экен!” деп (мыскылдуу) сүйлөшөт.
(Чынында,) бул сүрө(лөр)
ыйман келтирген кишилердин
ыймандарын көбөйтөт жана
алар (муну бири-бирине айтып)
сүйүнүшөт.

125. Ал эми, (бул сүрөлөр) жүрөгүндө
шек-күмөн болгондордун
шектенүүсүнө дагы шектенүү
кошот жана алар каапыр бойдон
олуп тынышат.²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اقْتُلُوا الَّذِينَ
يُلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَتَجِدُوا فِيكُمْ
عِظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ
أَبْكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ بَآئِنًا فَأَمَّا الَّذِينَ
آمَنُوا فَرَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ
رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ
كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾

1 Бул аят илимдин, айрыкча дин илиминин абдан зарылдыгына ишаарат. Бул жерде “калуу” Пайгамбардын уруксаты менен гана болушу керек. Бул аятка эки түрлүү тафсир берилет. Биринчиси ушул. Экинчи тафсирде “Дин илимин жакшы үйрөнүү үчүн ар бир уруулардан бир тайпа (бир же бир нече киши) Пайгамбар менен чыкпайбы, кайра келгенде (чыкпай калгандарга) дин үйрөтүү үчүн” деген маанилер айтылат. Экөө тең туура. Себеби эгер чыгуу казатка болсо, анда чыккандар дин үйрөнөт. Пайгамбар өзү катышкан согуш “казат” деп аталат. Анткени Пайгамбардын жүрүш-турушу, кыймыл аракети - бул дин. Анан аяттар Пайгамбарга түшөөрү менен жанындагыларга үйрөтчү. Ал эми, Пайгамбар өзү Мединада калып бир топ аскерди согушка жиберсе, анда Мединада калгандар дин үйрөнүп турушчу.

2 Албетте, Кураан аяттары сокур, дүлөй болуп, көгөрүп алып, укпаган, түшүнүүнү каалабаган адамдарга таасир бербейт. Кайра шектенүүлөрүн көбөйтөт. Дагы бул аяттар мусулман адамдын ыйманы салих жакшы амал кылуу менен кобойуңуңа да далил болот.

126. Алар ар жыл сайын бир же эки иреттен (Аллахтын ар түрдүү балээлери менен) сыналып жатышкандарын ойлонушпайбы?! Анан дагы эле тооба кылышпайт, дагы эле эсине келишпейт!

127. Жана качан бир сүрө (өкүм) түшсө, (ага моюн сунуунун ордуна) бири-бирине карашып: “Сени эч ким көрүп калбадыбы?” депшип, (туш-тушуна) басып кетишет. (Натыйжада, акыйкатты) түшүнбөгөнү себептүү Аллах алардын жүрөктөрүн (чындыкты кабыл алуудан) буруп койду.

128. (О, момун пенделер!) Силерге өз араңардан болгон, силердин кайгыңар үчүн азап чеккен (тозоктон кутулуп калышыңарга) катуу умтулган жана момундар үчүн ырайымдуу, боорукер Пайгамбар келди го!

129. Эгер жүз буруп кетишсе айт: “Мага Аллах жетиштүү. Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, Анын Өзү гана бар! Өзүнө тобокел кылдым. Жана Ал Улуу Арштын Раббиси!»

وَلَا يَذْكُرُونَ أَنَّهُمْ يُفَتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٢٦﴾

وَإِذَا مَا أَنذَرْنَاكَ سُورَةً نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَىٰكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي قَوَمٍ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

10 «Юнус» сүрөсү¹

سُورَةُ يُونُسَ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Алиф, Лам, Ра. Булар даанышман Китеп (Кураан) аяттары!
2. Өздөрүнүн арасынан (Биз тандап алган) кишиге: (Мухаммадга) “Адамдарды (тозоктон) эскерт жана ыймандууларга Раббисинин алдындагы толуп-ташкан чыныгы сыйлыктар жөнүндө кушкабар бер” деп вахий жиберибиз (каапыр) адамдарга таңкалычтуу болдубу? Каапырлар (Аллаһтан ушул вахий кабарды алып келген Пайгамбар жөнүндө:) “Бул анык сыйкырчыдан бапка эч ким эмес”- дешти.
3. Чынында, силердин Раббинер Жер менен асмандарды алты күндө жаратып, андан кийин (жер-асмандардан да кең болгон) Арштан бийик болду.² Ал (бүт ааламдардагы) ишти (жалгыз Өзү) башкарат. Анын уруксаты болмоюн, (Анын алдында) эч ким (бирөөнүн) күнөөсүнө актоочу боло албайт. Ушул Аллаһ – Раббинер. Анын Өзүнө гана ибадат кылгыла! Эми, эсиңерге келбейсиңерби?!
4. Аллаһтын убадасы - акыйкат: (Анын убадасы боюнча) бардыгыңардын кайтып барарыңар

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۝

أَكُنْ لِلنَّاسِ عَجَبًا ۖ إِنَّ أَوْحِينَآ إِلَى رُسُلِنَاهُمْ
أَن أَتُوا أَنبِيَآءَ النَّاسِ وَيُخَوِّفُوهُمُ ۖ أَمَّا أَن
لَهُمْ قَدَمٌ صَدَقَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۖ قَالَ
الْكَاذِبُونَ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ۝

إِن رَّبُّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ أَصْبَحَ عَلَى الْعَرْشِ
يُنْذِرُ الْأُمَمَ ۖ إِنَّ سَمِيعُ الْإِيمَانِ عِنْدَ رَبِّهِ
ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۖ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝

إِنَّهُم مَّرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُم
يَعِيدُوا ۖ خَلَقَ تَمَثَّلُهُ لِيُجْزِيَ الَّذِينَ

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 109 аяттан турат.

2 Эч нерсеге окшобогон, Өзүнүн улуулугуна ылайык сыпаты менен.

- Озүнө. Ал оболу калк-калайыкты жаратат. Кийин ыйман келтирип салих амал кылгандарды адилет сыйлаш үчүн жаратууну (экинчи жолу) кайталайт. Каапыр болгон адамдарга бөлсө, каапыр болгонунун жазасына жан ооруткан азап жана кайнак суудан шарап бар!

5. Ал Күндү жарыткыч, Айды Нур кылып койду. Жана силер эсеп менен жыл санагын билишиңер үчүн Айга бир нече орундарды белгилеп койду. Аллаһ муну акыйкат менен жаратты жана биле турган адамдар үчүн аяттарды ачык-айкын баян кылып жатат.
6. Чынында, түн менен күндүздүн алмашып турушунда жана жер-асмандардагы Аллаһ жараткан нерселерде такыба адамдар үчүн (Аллахтын кудуретине) белгилер бар.
7. Албетте, Бизге жолугууну үмүт кылбай (ишенбей), дүйнө жашоосуна гана ыраазы болуп, ошого жөлөнүп жүргөндөр жана Биздин аяттарыбызга коңул бурбай койгондор...
8. Алардын жазасы – тозок, кылмыштарына жараша!
9. Чынында, ыйман келтирип салих амал кылган адамдарды, ыймандары себептүү Раббиси Туура Жолго баштайт. (Натыйжада) Бейиш бактарында алардын (жайгашкан орундарынын) астында дарыялар агыш турат.

ءَامِنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا لَهُمْ شُرَكَاءُ مِنْ دُونِ
اَللّٰهِ يَمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٥﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالنَّهَارَ
وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السَّعِيرِ
وَالْحَسَابِ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذَٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ
يُقِصِّلُ الْاَيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

اِنَّ فِيْ الْخَلْقِ الْاٰيَاتِ وَاللَّهَارِ وَمَا خَلَقَ
اللّٰهُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٧﴾

اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا وَاطْمَأْنٰوْا بِهَا وَالَّذِيْنَ هُمْ عَنْ اٰيٰتِنَا
عٰفِيُوْنَ ﴿٨﴾

اُولَٰئِكَ سَآوِيَهُمْ اِنَّآ اَنْزَلْنٰهُنَّ اِلٰى كُفْرٍ ﴿٩﴾

اِنَّ الَّذِيْنَ ءَامِنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
يَهْدِيْهِمْ رَبُّهُمْ بِرِسْوٰتٍ مِّنْ جَنَّةٍ
نَّجْوٰىهُمْ اَلَّا يَهْمُوْا فِيْ جَنَّتِ النَّعِيْمِ ﴿١٠﴾

10. Бейиште алардын дуба-ибадаттары: “О, Аллах! Сен бардык кемчилдиктүү сыпаттардан Тазасың!” деген сөздөрдөн, учурашуулары “салам-салам” деген сөздөрдөн. Дубалары(нын аягы) болсо: “Ааламдардын Раббиси Аллахка мактоолор болсун!” (деген сөз менен бүтөт).

11. Эгер Аллах (каапыр) адамдарга жакшылыкты (алар оздорү) шаштырышканы сыяктуу жамандыкты да шаштырып келтирчү болсо, (качан эле) алардын жашоо мөөнөттөрү бүтүп (кыйрап) калмак. (Бирок) Бизге жолугууну үмүт кылбаган адамдарды өз адашуусунда, тентиген кейиште таштап койобуз.

12. Жана эгер бир инсанды (ооруу, алаат сыяктуу) зыян кармаса, жатып да, отуруп да, турган абалында да Бизге (жалбарып) дуба кылып калат. Эми, качан андан зыянды арылтсак, зыян кармаганда Бизге дуба кылбаган сыяктуу (тескери) басып кетет. Чектен чыккан адамдарга жасаган иштери ушинтип кооз көргөзүп койулат.

13. Биз силерден мурун да көп муундарды каапыр болуп кеткенде кыйратып салганбыз. Аларга өз Пайгамбарлары анык далилдерди алып келгенде, ыйман келтирбей коюшкан болчу. Биз күнөөкөр элди ушинтип жазалайбыз.

14. Кийин, алардын артынан силерди жерде орунбасар кылдык. Кандай

دَعَوْهُمْ فِيهَا سَبَّحْتَكَ اللَّهُمَّ
وَنَجَّيْتَهُمْ فِيهَا مِنْ يَدِ أَخِيهِمْ
أَلَمْ نَعْلَمْ بِكَ

﴿ وَلَوْ يَعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ
اسْتَبْعَا لَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ
فَإِنَّ اللَّهَ لَذِيْزُنْ لِقَاءِ تَأَنِي
طَفِيْلِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴾

وَلَوْ أَنَّ الْإِنْسَانَ الظُّرَّ دَعَا الْجَنَّةَ أَوْ
قَاعًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ
صُورَهُ مَرَّكَانَ لَمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ صَرْفَسِهِ
كَذَلِكَ نُزَيِّنُ لِلنَّاسِ فِي مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

وَلَقَدْ أَخْلَكْنَا النُّوُورَ مِنْ قَبْلِكَ لَمَّا خَلَقْنَا
وَجَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا
يُؤْمِنُوا كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤﴾

فَرَجَعْنَاهُمْ خَلْقًا فِي الْأَرْضِ مِنْ

амал кылышыңарды (сынап) көрүү үчүн.

15. Эгер аларга Биздин анык аяттарыбыз окуп берилсе, Бизге жолугууну үмүт кылбаган (мушрик) адамдар: “(О, Мухаммад,) бизге мындан бөлөк Кураан алып кел же аны (биздин каалоолорубузга ылайыктап) өзгөрт”- дешкен. Айткын: “Мага аны өз оюм менен өзгөртүү мүмкүн эмес. Мен (Кураанды өзүм ойлоп чыгарбаймын) болгону, өзүмө (Аллаһ тарабынан) вахий кылынган нерселерди гана ээрчиймин. Эгер мен Раббиме күнөө кылсам, Улуу Күндүн азабынан коркомун!”

16. Айткын: “Эгер Аллаһ каалаганда мен силерге муну окуп бербейт элем жана Ал (Аллаһ) да аны силерге үйрөтпөйт эле. Мен өмүр бою өзүңөрдүн араңарда (жаап) келем го! Акылыңарды иштетпейсинерби?»¹

17. Аллаһка жалаа жаап, аяттарын “жалган” деген адамдардан заалымыраак ким бар?! Чынында, күнөөкөр адамдар эч качан жеңишке (Бейишке) жетпейт!

بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرْ كَيْفَ فَعَمَلُكُمْ ﴿١٥﴾

وَلَا أَتَيْنَا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا لِتَحْكُمَ
الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا أَنْتُمْ بِفِتْنَةٍ إِن
غَيْرَ هَذَا الْوَيْدِلَةِ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ
أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْكَ آيَاتِ تَقِيٍّ إِنَّ اتِّبَاعَ
يُوحَىٰ إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَجِبَ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٦﴾

قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا
أَدْرَأْتُكُمْ فِيهِ لَقَدْ آتَيْتُ فِيكُمْ
عُزْرًا مِّن قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْمُجْرِمُونَ ﴿١٨﴾

1 Эгер Аллаһ каалаганда Кураанды тап-такыр түшүрбөй койсо да Өз эрки. Бирок, элдер туура жол таап жүрсүн деп түшүрдү эле, мушриктер: “Эй, Мухаммад, муну озун жазгансың, бизге аны өзгөртүп бер” деп жатышат. Аллаһ болсо, Өз Пайгамбарын мушриктерге мындай жооп берүүгө буюрду: “Эй, силер! Акылыңарды иштетип, ойлонуп сүйлөбөйсүңөрбү? Мен, акыры өмүр бою араңарда жашадым го? Менин сабатсыз экенимди билесинер го? Кырк жашыма чейин, кат жазмак тургай, окууну да билбей туруп, кантип эле, Кураандай нерсени жазып жибермек элем. Ага окшогонду мен эмес, ак таңдай акындарыңардын баары биригип деле жаза албай жатат го! Акылыңарды иштеткиле! Бул менин сөзүм эмес, Аллаһтын Сөзү. Эсинердин барында Ага ыйман келтирип, өкүмдөрүңө моюн суңула. Антпесеңер, накта жалганчы болосуңар!”

18. (Мушриктер) Аллаһтан башка, пайда да, зыян да жеткире албай турган нерселерге ибадат кылып: “Ушулар Аллаһтын алдындагы биздин актоочуларыбыз” - дешти. Айткын: «Силер Аллаһка асмандар жана жердеги билбеген “шериктерин” билгизип коймок болдуңарбы?!» Ал (мушриктер ойлогондой болуудан) Таза жана алардын ширктеринен Бийик!
19. (Мурун) адамдардын бардыгы бир динде болушкан. Кийинчерээк (пикирде) чачыранды болуп кетишти.¹ Эгер Раббин тарабынан өткөн (каапырларга бул дүйнөдө мөөнөт берүү жөнүндөгү) сөз болбогондо, каршы чыккан иштеринде аларга (кыйратуу менен) өкүм кылынак.
20. (Каапырлар): “Ага Раббиси тарабынан (көзүбүзгө көрүнгөн) бир белги-моожиза түшүрүлбөйт бекен!” дешти. Айткын: “Кайып (илими) жалгыз Аллаһка таандык. (Силер менин акыбетимди) күткүлө, мен да силер менен бирге (силердин акыбет-натыйжаңарды) күтүүчүлөрдөн болоюн.
21. Эгер Биз адамдарга, жеткен (оору, каатчылык сыяктуу) машакат-мүшкүлдөрдүн артынан (ден-соолук, байлык, тынчтык сыяктуу) ырайым-рахмат даамын таттырсак, капыстан Биздин аяттарыбыз жөнүндө амалкөйлүк кылып (баш ийбей) калышат. Айткын:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَضُرُّهُمْ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُحِبُّونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَنَهُ وَقَعْلَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَيْدُ الَّذِينَ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفَعِلْنَا بِنُفُوسِهِمْ فَمَافِيَ هَؤُلَاءِ لَأَعْيُنٍ ﴿١٩﴾

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا آيَةٌ مِّن رَّبِّيَّ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾

وَلَإِن آتَيْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِّن بَعْدِ ذَرَّائِهِمْ سَتَذْكُرُوا أَنَّهُمْ يُكْفَرُونَ قُلْ إِنَّا نَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ أَرْسَلَ رَسُولًا مِّن قَبْلِي رُسُلًا يَكْفُرُونَ مَا تَكْفُرُونَ ﴿٢١﴾

1 Анан Аллах ал элдердин ар бирине талашкан маселелерине окуп кыла турган Пайгамбарларды жиберди эле, кээ бир тайпалар аларга да каршы чыгышты.

“Аллахтын амалкөйлүгү тезирээк!”

Чынында Биздин (периште-) элчилерибиз силердин айла-амалыңарды жазып турат.

22. Ал (Аллаһ) силерди деңизде жана кургактыкта жүргүзгөн. Кайсыл бир убакытта силер деңиз койнунда – кемелерде болгонунарда, кемелер жагымдуу жел менен аларды сыздырып баратканда жана аны менен сүйүнүп турушканда... (капыстан) аларга... добул шамалдар, ар тарабынан толкундар келип, оролуп калганын сезишкенде... Аллаһка чын ыкыластары менен: “Эгер ушундан куткарсан шүгүр кылуучулардан болобуз!” - деп дуба кылышат.

23. (Аллаһ) аларды куткарып койгондон кийин болсо, жер бетинде акыйкатсыздык менен (Аллахтын жалгыз Өзүнө сыйынбай) зулумдук кылышат. О, адамдар! Силердин зулумуңар өзүңөргө гана зыян. (Силер) дүйнө жашоосунун пайдаларын гана (үмүт кыласыңар) кийин (Кыяматта) Өзүбүзгө кайтарыласыңар жана Биз силерге кылган ишиңердин кабарын билдиребиз.

24. Чынында, дүйнө жашоосунун (лаззат-кооздуктарынын) мисалы - Биз асмандан түшүргөн сууга (жана ошол суу менен жер кооз болуп калганда бир апаат менен жок болуп калганга) окшош: (оболу) ал суу менен адамдар жана айбандар жей турган жер

هُوَ الَّذِي يُسَبِّحُكَ فِي الْوُبِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا
كَثُرَ فِي السَّمَاءِ بِحُجَرٍ مِّمَّكَ رِيحٌ طَيِّبَةٌ
وَفِرَّخًا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ
الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ
بِهِمْ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ
أَنجَيْنَا مِنْ هَٰذَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٠﴾

فَلَمَّا أَنجَيْنَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا تَعْبُدُهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ
فَتُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١١﴾

إِنَّمَا تَقُولُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا كَمَا أَنزَلْنَاهُ مِنْ
السَّمَاءِ فَاتَخَذَهَا يَهُودُ بَنَاتُ الْأَرْضِ وَمَا
يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ
الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ
قَدِ زُودَ عَلَيْهِمْ أَمْرًا إِلَيْنَا فُتِلَا أَوْتَاهَا

өсүмдүктөрү аралашып, (суу алардын тамыр-денесине сиңип) жер көркүнө келип, кооздоно жасанганда, жер элдери “Биз жер үстүндө кудуреттүүбүз” деп калыпты. (Ошондо гана) түндөсү же күндүзү жерге Биздин буйругубуз (азабыбыз) келип, ашы кечээ гана дөөлөттүү болбогон сыяктуу кыйратып койдук! Биз пикирин иштеткен адамдарга аяттарды ушинтип баян кылабыз.

25. (О, инсандар! Силерди) Аллаһ Тынчтык Үйүнө (Бейишке) чакырат жана Өзү каалаган пенделерин Туура Жолго (Исламга) баптайт.
26. (Аллаһка ибадатты) Эң сонун кылган адамдарга эң сонун нерсе (Бейиш) жана ашыкчасы (Аллаһтын Жүзүн көрүү) бар. Алардын жүздөрүнө эч бир чан, эч бир кордук (белгиси) жукпайт. Алар Бейиш ээлери болуп, анда түбөлүк калышат.
27. Ал эми, жаман иштерди жасаган адамдар үчүн, өзүндөй жаман жаза (тозок) бар. Аларды кордук ороп алат жана Аллаһ тарабынан эч бир сактоочу болбойт. Алардын жүзү тим эле караңгы түндүн бир бөлүгүнө оролуп алган сыяктуу (болуп калат). Дал ошолор тозок ээлери, анда түбөлүк калышат.
28. Биз алардын бардыгын чогулткан (Кыямат) Күндө, мушриктерге: “Силер (Мага шерик кылган) көп “кудайыңар” менен ордуңардан жылбай тургула!” дейбиз. Кийин алардын арасын ажыратып

فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لُّرُغْنَ بِالْأَسْنِ كَذَلِكَ
نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ
يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٦﴾

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْبَسْمُ وَرِثَةٌ وَلَا يَرْهَقُ
وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ﴿٢٧﴾

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ يَمْشِيهَا
وَرَوَّعُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ غَاصِيَةٍ
كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِنَ اللَّيْلِ
مُظْلِمًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٢٨﴾

وَنَوْمٌ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا
مَكَانَكُمْ أَشْرَكُوا وَشِرْكُكُمْ قُلْ تَبَيَّنْ إِلَهُكُمْ
أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ كَلَّا لَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ
شِرْكُكُمْ أَمْ يَمْلِكُونَ ﴿٢٩﴾

койобуз. (Ошондо) алардын (Мага) шерик кылган “кудайлары” (мушриктерге карап): “Бизге сыйынган эмессиңер!

29. Силер менен биздин арабызда Аллах жетиштүү Күбө: биз силердин ибадат кылганыңарды билген эмеспиз” - дешет.¹
30. Ошол жерде ар бир жан өзү жасап өткөн иштерин сыноодон өткөрөт. Жана чыныгы кожоюндары – Аллахка кайтарылышат. Ойлоп тапкан жалган “кудайлары” алардан жоголуп кетет.
31. (О, Мухаммад, мушриктерге) айт: “Силерге асмандардан жана жерден ким ырыскы берет? Же болбосо, кулактардын, көздөрдүн ээси ким? (Ким ал экөөнү жаратып, угуу, көрүү касиетин берди?) Ким өлүктөн тирүүнү, тирүүдөн өлүктү чыгара алат? (Ааламдагы) иштерди ким башкарат?” Алар дароо: “Аллаһ”-деп жооп беришет. Анда сен айткын: (Ошол Аллаһтан) коркпойсуңарбы?”
32. Ушул Аллах силердин чыныгы Раббинер. Чындыктан кийин адашуучулуктан башка эч нерсе келбейт. Кайда бурулуп бара жатасыңар?!
33. Ошентип, бузулган элдерге, ыйман келтирбегени себептүү

فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِن كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾

هَذَا إِلَهُكُمْ فَلْيُؤْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِنَّا أُنْشِئْتُمْ وَرَدُّوْا إِلَىٰ إِلَهِكُمْ فَأُولَٰئِكَ لَهْجُكُمْ وَأُولَٰئِكَ مُلْكُهُمْ ۚ وَكَانَ الْوَيْفَاقُ ﴿٣٠﴾

قُلْ مَنْ يَرْفَعُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَلَا تَرْضَىٰ مَنْ يَسْمُوكَ السَّمْعَ وَلَا تَنْصُرُوهُ مَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالَةُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

كَذَٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا

1 Ошентип, мушриктер Аллахка шерик кылып сыйынган периштелер, (Ыйса сыяктуу) Пайгамбарлар жана олуялар аларга: “Биз силердин кудайыңар эмеспиз, силерге эч качан “Мага сыйынгыла” деп айткан эмеспиз. Буга Аллаһтын Өзү күбө. Ал эми, биз өлгөндөн кийин, арбагыбызга сыйынган болсоңор биз бул, силер тигил дүйнөдө болуп аны биз билген эмеспиз” деп, мушриктердин иштерине эч тиешеси жок экенин айтышат.

Раббиндин (азап жөнүндөгү) Сөзү аткарылды!¹

أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٧﴾

34. Айт: «(О, мушриктер!) силердин (Аллаһтан башка) “кудайыңардын” арасында калк-калайыкты башта жаратыш, (кийин өлтүрүп) анан кайра жарата ала турганы барбы?» Айт: «Аллаһ (гана) башта жаратыш, (аны өлтүргөндөн) кийин кайра жарата алат! (Ошол Аллаһка сыйынбай) кайда бара жатасыңар?!»

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ فَلِلَّهِ يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ فَأَن يُؤْتِكُمْ ﴿٥٨﴾

35. Айткы: “Силердин “кудайыңардын” арасында акыйкатка баштай ала турганы барбы? Айт: “Аллаһ гана акыйкатка баштай алат! (Айткылачы), ким артынан ээрчигенге көбүрөөк татыктуу: акыйкатка баштай ала турганыбы же баштай албай, тескерисинче, өзү баштоочуга муктаж болгонубу?! Силерге эмне болгон? Кандай өкүм чыгарып жатасыңар?!”

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ فَلِ اللَّهِ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَكْثَرُ يُهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُنَجِّعَ أَمَّنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

36. Алардан (мушриктерден) көпчүлүгү шек-күмөндөрдү гана ээрчийт. Чынында, күмөн деген акыйкаттын ордун баса албайт. Аллаһ алардын иштерин Билүүчү.

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٦٠﴾

37. Бул Кураан Аллаһтан башка эч кимден келбеген. Ал (Кураан) өзүнөн мурунку (Тоорат, Инжил, Забур сыяктуу) китептерди тастыктайт, (адал-арам маселелерин) толук баяндап берет. Анын ааламдардын Раббиси тарабынан келгенине эч бир шек-күмөн жок.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلٌ لِّكِتَابٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

1 Аларга Аллаһтын азабы келди. Чындыкты коруп, түшүнүп туруп моюн толгогондорго бул эч ылайыктуу жаза.

38. Же алар: “Аны (Мухаммад) ойдон чыгарган” - дешеби? Айткын: “Эгер чынчыл болсоңор, Аллахтан башка колуңардан келген ар кимдерди чакырып болсо да, ушуга окшош бир гана сүрө келтиргилечи?!”

39. Жок! Алар Кураанды үйрөнбөй туруп, анын түшүнүк-мааниси аларга келбей туруп “жалган” дешет. Алардан мурунку каапырлар дагы (өз Пайгамбарына келген чындыкты) ушинтип “жалган” дешкен. Эми, заалымдардын акыбет-натыйжасы кандай болгонун карап тур!

40. Алардын арасында Кураанга ыйман келтиргендери да бар, ыйман келтирбегендери да бар. Сенин Раббң бузуку адамдарды Билүүчү.

41. Эгер сени “жалганчы” дешсе (көңүл бурбай, дааваг ишинди уланта бер, жана) аларга айт: “Менин ишим - өзүмө, силердин ишинер - өзүңгө. Менин иштериме силер жооп бербейсинер, силердин ишинерге мен жоопкер эмесмин”.

42. Алардын арасынан кээ бирөөлөрү сага кулак салышат. Сен дүлөйлөргө кантип угузмак элеч, (өздөрү) акылдарын иштетпей жатышса.

43. Алардан дагы бирөөлөрү сени (и аракетине сынтагыш) тиктеп турушат. Эгер (акыл көзү менен) көрө алышпаса, сен сокур адамды кантип Туура Жолго баштамаксың?

أَوَيْقُولُونَ أَفَنَرْنَاهُ فُلًا قَاتِلًا يُسْوَءَ رِسَالَتِهِ
وَأَنذَرُوا مِنِّي أَنَسْتَظْعِمُ مَن دُونِ اللَّهِ إِن كُنْتُ
صَادِقًا ۝

بَلْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَحُطُّوا إِلَيْهِمْ وَلَمْ يَأْتِهِمُ
تَأْوِيلُهَا كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ۝

وَمِنْهُمْ مَّن يُّؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَّن لَّا يُّؤْمِنُ
بِهِ وَرَبُّكَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ۝

وَإِن كَذَّبُوا فَقُلْ إِنِّي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ
بِرَبِّكُم مِّنَ الْعَمَلِ وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا
تَعْمَلُونَ ۝

وَمِنْهُمْ مَّن يَّسْمِعُكَ إِنَّا أَنَا نَسْمِعُ
الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ۝

وَمِنْهُمْ مَّن يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَنَا نَسْمِعُ الْقُلُوبَ وَلَوْ
كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ۝

44. Аллах адамдарга эч зулумдук кылбайт. Бирок, адамдар өздөрүнө-өздөрү зулумдук кылып алышат.

45. Ал (Аллах) адамдарды чогулткан (Кыямат) Күндө, алар (бул дүйнөдө) күндүздүн бир саатын гана (жашап) тургандай болушат. Бири-бирлерин таанып турушат. (Ошондо) Аллахка жолугууну “жалган” дегендер зыян тартыш калышат. (Анткени,) алар Туура Жолго түшкөн эмес!

46. (О, Мухаммад!) Эгер Биз аларга убада берген нерсени (ушул дүйнөдө жазалоону) сага көрсөтсөк да, же (көргөзбөй эле) сенин жаныңды алсак да (капа болбо, акырында) алар Өзүбүзгө кайтып келишет. Анан, Аллах алардын бардык кылмыштарына Күбө болот.

47. (Тарыхтагы) ар бир эл-үмөт үчүн пайгамбар (жиберилген). Качан аларга пайгамбарлары келгенде (кээ бирөөлөрү ыйман келтирип, көпчүлүгү жалганчыга чыгарышкан. Ал эми, Кыяматта) аларга эч бир зулумдук кылынбай, адилеттик менен өкүм кылынат.

48. (Мушриктер): “Эгер чынчыл болсоңор (айткылачы, о мусулмандар, Аллах бизди жазалайм деген) ошол убада качан?” - дешет.

49. Айткыч: “Мен өзүмө Аллах каалагандан башка не пайда, не зыян жеткире албаймын (мен болгону силер үчүн эстетүүчүмүн). Ар бир үмөттүн белгиленген

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ الْنَّاسَ شَيْئًا وَلَٰكِنَّ
النَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَسُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ
الْنَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

وَأَمَّا رَبُّكَ فَقَدْ خَلَقَهُم مِّن تَوَفِّيَّتِكَ
فَأَنشَأَ مَرْجِعَهُمْ ثُمَّ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
مَا تَعْمَلُونَ ﴿٤٦﴾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ
فَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ
اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا
يَسْتَجِيرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَجِيرُونَ ﴿٤٩﴾

мөөнөтү бар. Качан ошол
мөөнөтү келгенде, алар бир
саатка да кечиктирилбейт жана
тездетилбейт.

50. Айткын: “Эмне деп ойлойсуңар,
Аллахтын азабы силерге түндөсүбү
же күндүзүбү келсе (силер үчүн
анын айырмасы канчалык?!)
Кылмышкерлер азапты эмне
мынча шашылтырышат?

51. Кийин (капыстан) ал азап келгенде,
(дароо) ыйман келтирдиңер.
Эмиби?! (Эми ыйманыңар кабыл
болбойт. Кеч болуп калды!) Силер
аны шаптырбадыңар беле?!

52. Кийин (Акыретте) заалым
адамдарга: “Түбөлүк азапты
таткыла! Силер кылмышыңарга
жарашпа гана жазаланасыңар” – деп
айтылат.

53. Жана алар сенден: “Ушул
чындыкпы?” деп сурашат. Айткын:
“Ооба, Раббиме ант: бул – чындык!
Силер Аллахты алсыз кыла
албайсыңар!

54. Жана (Кыяматта) ар бир зулумдук
кылган жан үчүн бүт жер жүзүнүн
байлыгы (күнөөсүнө) төлөм катары
берилсе да, азапты(н бар экенин өз
көзү менен) көргөндө бушайман
чексе да, аларга эч зулумдук
кылынбаган абалда, адилеттик
менен өкүм кылынат.

55. О, көңүл бургула! Чынында,
асмандар жана жердеги нерсенин
бардыгы Аллахка таандык!
О, көңүл бургула! Чынында,
Аллахтын убадасы – Акыйкат!
Бирок муну алардын көпчүлүгү
билишпейт!

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ رَبِّكُمْ أَلَا تُهَاجِرُونَ
مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾

أَلَمْ تَرَ إِذَا مَا وَقَعَ عَذَابُكُمْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّسَوِّمٍ
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

تُرْفَعُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابُ آدَمَ أَلَا يُخْلَدُونَ
هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا بِسَاءَ مَقْصُودٍ كَيْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

وَيَسْتَفْتِيكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ
لَآحَقُّ وَمَا أَنَا بِمُعْجِزٍ ﴿٥٣﴾

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ
لَآفْتَدَتْ بِهِمْ وَأُسرُوا لَعَذَابِهِ لَمُبَارَكًا
أَلْعَذَابُ أَفْضَلُ يَوْمَ يَنْفُخُ فِي الْفِصْلِ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ الْآلَاءِ
وَعِنْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ал өлтүрөт жана тирилтет.
(Мында Ага эч ким шерик боло албайт) Жана Анын Өзүнө кайтарыласыңар.
57. О, адамдар! Силерге Раббинер тарабынан пасаат, көкүрөктөгү бузулууларга шыпаа, Туура Жол жана бүт ааламдар үчүн ырайым (болуп Кураан китеби) келди.
58. Айт: “Аллахтын пазилети (Кураан) жана ырайымы (дин-ыйман) – ушулар менен сүйүнүшсүн! Бул алар чогулткан (мал-дүйнө сыяктуу) нерселерден жакшы!”
59. Айт: “(О, мушриктер!) айткылачы, Аллах силерге түшүрүп берген ырыскыларды(н бирин) арам, (бирин) адал кылдыңар”. Айткын: “Кабар бергилечи, силерге (бул жоругуңарга) Аллах уруксат бердиби, же Аллахка жалаа жаап жатасыңарбы?”
60. Аллахка жалгандан жалаа жаап жаткан адамдардын Кыямат Күн жөнүндө ойу кандай болду экен? Чынында, Аллах адамдарга пазилеттүү. Бирок, адамдардын көпчүлүгү шүгүр кылышпайт.
61. (О, адамдар!) Силер кандай гана абалда болбогула, Кураандан эмнени гана окубагыла, кандай гана иш жасабагыла – Биз силердин ошол иш менеп алек болгонуңарга Күбө болуп турабыз. (О, Мухаммад!) Сенин Раббинден асмандар жана жердеги кыпындай нерсе да жашыруун боло албайт.

هُوَ يُحْيِي وَهُوَ يُمِيتُ ۚ وَاللَّهُ ثَرِيحُورُ ۝٥٦

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ
مِّن رَّبِّكُمْ وَبِشْفَاءٍ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى
وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝٥٧

قُلْ يَفْضِلُ اللَّهُ وَرَحْمَتَهُ فِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا
هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ۝٥٨

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مَا أَرْسَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِّزْقٍ
فَجَعَلْنَاهُ حَزَازًا وَّحَلَالًا قُلْ مَا اللَّهُ أَذِنَ
لَكُمْ أَن تَعْبُدُوا اللَّهَ تَعْبُدُونَ ۝٥٩

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّا اللَّهُ لَا نُفْضِلُ عَلَى النَّاسِ
وَلَكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَتَفَكَّرُونَ ۝٦٠

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِن قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ
شُهُودًا إِذْ تُفْعَلُونَ فِيهِ وَمَا يُغْنِي عَنْ رَبِّكَ
مِنْ شِقَاقِ دَرَجَتٍ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَلَا أَصْبَعٌ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ وَلَا
فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ۝٦١

1 Мушриктер өз ойлорунан чыгарып эле кээ бир адал айбандарды оздорүно арам кылып “Аллах ушуну каалады” дешчү.

Ошол нерседен чон же кичине
болгон нерселердин бардыгы
Анык Китепте (Лаухул-Махфузда)
жазылып коюлган!

62. Уккула! Чынында, Аллаһтын
досторуна (келечекте)
эч коркунуч жок жана алар
(өтмүштөгү иштерине да)
кайгырышпайт.
63. Алар ыйман келтирип, такыба
болгон адамдар.
64. Алар үчүн Дүйнөдө жана Акыретте
сүйүнчү кабарлар бар. Аллаһтын
сөздөрү (эч качан) өзгөртүлбөйт.
Бул – Улуу Жеңиш!
65. (О, Мухаммад) Сени алардын
(динге жана сага багытталган
ыпылас) сөздөрү капа кылбасын.
Бардык урмат-ызаат Аллах үчүн!
Ал – Угуучу, Билүүчү!
66. Уккула, чынында асмандар
жана жерде болгондун бардыгы
Аллаһтын гана мүлкү. Аллаһтан
башка “кудайларга” дуба (ибадат)
кылып жаткандар шек-күмөндөрдү
гана ээрчишет жана жалгандарды
гана божомолдошот.¹
67. Ал (Аллах) силерге анын койнунда
бейпил дем алышыңар үчүн түндү
жана (анда турмуш-тиричилик
кылууңар үчүн) жарык күндүздү
чыгарып берди. Албетте, бул
нерседе (аң-сезим менен) уга

الْآيَاتِ أُولَئِكَ لِلَّهِ لَاحِقُونَ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُمْ يَخْزَوْنَ ﴿٦٢﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَسْمَعُونَ ﴿٦٣﴾

لَهُمُ الْبَشِيرُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِ
الْآخِرَةِ لَا يَتَغَيَّرُ كَلِمَاتُ اللَّهِ
ذَٰلِكَ هُوَ الْقَوْدُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

وَلَا يَخْزِيكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ إِلَهَنَا اللَّهُ جَمِيعًا
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

الْآيَاتِ يَوْمَ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي
الْأَرْضِ وَمَا يَسْمَعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَسْمَعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَأَنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ
فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾

1 Эгер Аллаһтан башка алар сыйынган нерселер чындап кудай болсо, асман- жердин бир үлүшүнө кожоюнбу?! Же өз “иенделерине” ырыскы береби?! Кыпкандай гана нерсени жоктон жарата алабы?! Же ааламдарды башкарууда шерикпи?! Эгер бул суроонун бардыгына “жок” деген жооп болсо, демек ал сыйынууга татыктуу эмес. Ошондой болгон соң ага сыйынып, ибадат кылуу – күмөнгө негизделген акмакчылык!!!

билген адамдар үчүн (Аллахтын кудуретине) белгилер бар.

68. (Каапырлар) “Аллахтын баласы бар” дешти. Ал (каапырлардын сыпаттоосунан) Таза! Ал – Беймуктаж. Асмаңдар жана жердеги бардык нерселер Анын менчиги. (О, каапырлар!) Силердин алдыңарда бул сөзүңөргө далил жок! Эмне, силер Аллаһ жөнүндө билбеген (далилсиз) нерселерди сүйлөй бересинерби?!
69. Айткын: “Аллахка жалгандарды ойлоп тапкан адамдар (Тозоктон) кутулушпайт!”
70. (Алар үчүн) Дүйнөдө (өз жалгандары менен бир аз) пайдалануу бар. Анан, Өзүбүзгө (кайтып) келишет. Анан, аларга каапырчылыктары себептүү катуу азап таттырабыз!
71. (О, Мухаммад) Аларга Нухтун кабарын окуп бер: Бир кезде Нух коомуна (кайрылып) айтты: “О, коомум! Эгер менин (динге даават кылып, көп жылдар аранарда) турушум жана Аллаһтын аяттарын эскертишим силерге оор келген болсо, Аллаһка тобокел кылдым, (мага каршы) бардык амал-күчүңөрдү жана Аллаһка шерик кылган бардык “кудайыңарды” чогулта бергиле. Ишпир өзүңөргө белгисиз болуп калбасын. Анан мага эч мөөнөт бербей, (колуңардан келгенин) кылгыла!”

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا مَبْجُونًا هُوَ
الْعَرِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا
أَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبُ
لَا يَفْلَحُونَ ﴿٦٩﴾

مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ
نُذِقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا
يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

﴿٧١﴾ وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَقُولُونَ
كَانَ كِبَرًا عَلَيْكُمْ فَاقْرَأُوا وَتَذَكَّرُوا بِآيَاتِ
اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ
وَشُرْكَاكُمْ ثُمَّ لَا تَكُنْ أَمْرَكُمْ عَلَيْكُمْ عِثْمًا مُرًّا
أَوْ نَعْتَمًا إِلَيْنَا وَالْأَعْيُنُ رَاوُونَ ﴿٧٢﴾

1 Нух алейхи-салам тогуз жүз элүү жыл өмүр сүргөн жана өмүр бою элдерди Таухидге – жалгыз Аллаһтын Өзүнө сыйышууга чакыруудан чарчабаган. Тескерисинче, паадап

72. Эгер (насааттарымды кабыл албай) кетсеңер, мен силерден (динге чакырганым үчүн) акы сураганым жок. Сооп-сыйлыкты мен Аллаһтан гана сураймын. Жана мен мусулмандардан (Аллаһтын Өзүнө гана моюн сунуучулардан) болууга буюрулганмын”.

73. Андан соң коому аны (дагы бир ирет) “жалганчы” дешти. Анан Биз аны жана аны менен бирге болгондорду кемеде куткарып, (топон суудан кыйрагандарга) орунбасар кылдык жана Биздин аяттарыбызды “жалган дегендерди чөктүрүп салдык. Эскертилген адамдардын акыбалы кандай болгонун көрүп кой.

74. Кийин Биз анын (Нухтун) артынан (көп) пайгамбарларды өз коомдоруна жибердик. Алар коомдоруна анык далилдерди (моожизаларды) көргөзүштү. Бирок, алар, (моожизаларды көрсө да) мындан мурун “жалган” деген нерселерине (динге) ыйман келтиришпеди. Биз чектен чыгуучулардын жүрөгүн ушинтип мөөрлөп койобуз.

75. Андан соң пайгамбарлардын артынан Муса (бин Имран) менен (агасы) Харунду Фираун жана анын сарай кызматчыларына, Өзүбүздүн моожизаларыбыз менен жиберген кезде алар

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ مَّا سَأَلْتُمْ مِنْ أَخِي إِنْ أَخِي
إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَلَعَلَّكَ أَنْ أَكُونَ مِنْ
الْمُتَّبِعِينَ ﴿٦٠﴾

فَكَذَّبُوهُ فَجَبْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِ
وَجَعَلْنَاهُمْ خَلْقًا وَأَخْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
رَبَّائِهِمْ فَأَنْظِرْهُمْ كَانَ عَذَابُهُ الْعَذَابِ ﴿٦١﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ مِمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ أَلَمْ يَكُنْ مِنْ قَبْلُ
كَذَلِكَ نَقُطِعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٢﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكَةٍ مِنْ بَيْنِنَا فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا
قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٦٣﴾

коому өз пайдаларына айтылган насааттардан чарчап, Нухтун өзүнө ызырышып калышканда, тогуз кылым карыткан абышка, каапыр коомдун бардыгын, ишенген “кудайлары” менен кошо тирешүүгө чакырып: “колуңан келгенин жасап ал!” деп туру! Эгер Нух чыныгы Пайгамбар болбосо жана артында жолонгон кудуреттүү Кудайы – Аллах болбосо, мындай кайрат - өкөмдүктү көргөзө алат беле?

текеберленип, кылмышкер коом болуп калышты.

76. Анан качан аларга Биздин алдыбыздан Акыйкат келгенде: “Бул – анык сыйкыр” дешти.
77. Муса айтты: “Силерге Акыйкат келгенде (бул – сыйкыр) деп жатасыңарбы?! Ушул сыйкырбы? Сыйкырчылар максаттарына жете албайт!”
78. Алар айтышты: “Силер бизди ата-бабалар жүргөн динден тосуу үчүн жана (биздин) жердеги бийлик силерге ооп калуу үчүн (жана бизди өз жерибизден чыгарып жиберүү үчүн) келдинерби?! Биз эконо (эч качан) ыйман келтирбейбиз!”¹
79. Анан Фираун айтты: “Мага (Мисир жериндеги) бардык илимдүү сыйкырчыларды алып келгиле!”
80. Качан сыйкырчылар (Муса менен жарышканы) келгенде Муса аларга: “Эмнени таштоону кааласаңар таштагыла”- деди.
81. (Сыйкырчылар колдорундагы жиптерди, таякчаларды) таштады эле, (кадимки эле бултундаган жыландарга окшоп калды. Анда) Муса айтты: “Силер жасаган (ушул) иш (анык) сыйкыр! Аллах тез эле анын жалганын чыгарат! Чынында, Аллах бузукулардын ишин оңдобойт.»²

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا لَيْسَ إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧٦﴾

قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ
أَيْسَرُهُمْ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ ﴿٧٧﴾

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْلَمَ مَا جِئْتَنَا بِآيَةٍ
وَتَكُونَ لَكُمُ الْكِرْبَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا خَشِيَ
لَكُمُ الْيَوْمَ يَوْمَئِذٍ ﴿٧٨﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَأْتُونِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾

فَلَمَّا جَاءَهُ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمُ مُوسَى أَلْقُوا مَا
أْتَيْتُمُ الْقَوْمَ ﴿٨٠﴾

فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُم بِهِ إِلَّا سِحْرٌ
إِنَّ اللَّهَ سَابِقُ الْإِذْنِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِلُّ عَمَلِ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

1 Фираун менен сарай адамдары акыйкат Муса тарапта экенин билип турса да, эштеп аны элине жамаатты кылыш үчүн жана наадан элди экөөнө каршы тукуруш үчүн ушул сөздөрдү элдин көзүнчө айтышты.

2 Муса ушул сөзүн айтып колундагы аса таягын таштаганда чындап, чоң жыланга

82. Аллах кылмышкерлерге жакпаса да, Өзүнүн сөздөрү менен Акыйкатты бекемдеп койот.
83. Мусага (көпчүлүк) ыйман келтирбеди. Өзүнүн коомунан бир тайпа жаш жигиттер гана¹ Фираун менен анын адамдары аларды (күч менен) динден кайтарып коюусунан корккон абалда ыйман келтиришти. (Анткени,) Фираун жер бетинде багынтуучу (каардуу) жана чектен чыккандардын бири эле.
84. Муса айтты: “О, коомум! Эгер Аллахка ыйман келтирген жана мусулман болсоңор, (ыйман милдетин аткаргыла жана) Аллахка тобокел кылгыла!
85. Алар (Мусанын коому анын сөзүнө муюп) айтты: “Аллахка тобокел! О, Рабби! Бизди заалым адамдарга кор (жеңилген) кылып койбо!
86. Жана Өз Ырайымын менен бизди каапыр коомдон куткар!
87. Биз Муса менен агасына (Хаарунга): “Экөөң коомуңар үчүн Мисирде (ибадат кылуучу) үйлөрдү кургула жана (эгер жалпы ибадатканада намаз окууга тоскоолдук болсо) өз үйүңөрдү ибадаткана кылып, намаз окугула. Жана адамдарга (жакында келе турган) Аллахтын жардамы тууралуу сүйүнүчтүү кабар айткыла!”-деп вахий кылдык.

وَيُخَيِّطُ اللَّهُ لِلنَّاسِ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

فَمَاءَ امْنٍ لِّمُوسَى الْإِلَازِيَّةُ مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ رَدَّانَ فِرْعَوْنَ لَعَالَى فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُنْصَرِفِينَ ﴿٨٣﴾

وَقَالَ مُوسَى يَقَوْمِ إِن كُنتُمْ تَهْتُمُونَ بِأَلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ تُمْسِلُونَ ﴿٨٤﴾

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَا لِقَوْمِكُمَا مَآبِضَ يَبُوءَا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

айланды жана сыйкырчылардын “жылаңдарын” жугуп жиберди.

- 1 Бул жерде Мусага коомунун жаш жигиттери гана ыйман келтиргенинин себеби, жаш адамдар акыйкатты кабыл алууга жана моюн сунууга жөндөмдүүрөөк келишет.

88. Муса айтты: “О, Раббим! Сен Фираун менен анын адамдарына (бул) дүйнө жашоосунда (ар түрдүү) зыйнаттарды жана мал-мүлктү бердиң! О, Раббим! (Сен дүйнөнү аларга) Өзүңдүн жолуңдан адашып кетүүсү үчүн гана бергенсиз. О, Раббим! Алардын мал-мүлкүнө апаат берип, жүрөктөрүн катырып сал! Качан гана жан чыдагыс азапты көрмөйүнчө ыйман келтире албай калыпсын!
89. (Анда Аллах): “Экөөңөрдүн дубанар кабыл болду. Эми, (диниңерде) түз болуп, (дааватыңарды улантып) илимсиз адамдардын жолуна ээрчибегиле!”- деди.
90. Биз Исрайил урпактарын деңизден (аман-эсен) өткөрдүк. Фираун менен анын аскерлери зулумдук жана душмандык кылуу үчүн аларды кууп келди. Качан гана Фираун (деңизге) чөгө баштаганда: “Ыйман келтирдим! Чын эле, Исрайил урпактары ишенген Аллахдан башка кудай жок! Мен да мусулмандардан биримин!”- деди.¹
91. Эмиби?! Кечээ эле күнөөкөр болуп, бузукулардан болуп жүрдүң эле!

وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَئَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوْا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَذُوقُوا الْعَذَابَ أَلَمْ يَسْمَعْ

قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ مَا فَاسْتَقْبِمَا وَلَا تَتَّبِعَانِ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَبْعَثُونَ

وَجَحِزْنَا يُسَىٰ بِإِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَيْنَاهُمْ فِرْعَوْنَ وَجُنُودُهُ غَيًّا وَعَدُودًا حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ الْعَرِقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

أَلَمْ يَكُنْ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

1 Муса пайгамбар он эки уруу коомун ээрчитип Мисирден чыкканда Фираун аскерлери менен кууп жөнөйт. Качкындар деңиз жээгине жетип, жол торолуп, арт жактан Фираун көрүнүп, шашты кетип турганда Аллах Мусага: “Аса таягыңды деңизге ур”- деп буюрат. Буйрукту аткараар замат деңизден он эки жол ачылып, Исрайил урпактары андан аман-эсен наркы жээкке өтүп алышат. Алар жээкке чыкканда Фираун жана аскерлери деңиздин ортосунда эле, Аллахтын амири менен деңиз кайра кошулуп, бардыгына өлүм анык болуп калат. Ошондо Фираун: “Ыйман келтирдим!!!” деп Аллахка жалбарат. Кийинки аятта Аллах Таала анын бул «ыйманы» пайдасыз экенин билдирет

92. Бүгүн (сени өлтүрүп, бирок) дениңди куткарабыз, сенден кийинкилерге сабак болушу үчүн. Чынында, көпчүлүк адамдар биздин аяттарыбыздан кабарсыз калышкан.

93. Биз Исрайил урпактарын эң мыкты орундарга (Фираундан калган кооз жерлерге) орноштуруп, таза-пакиза нерселерден ырыскы бердик. Алар качан өздөрүнө илим (ыйык китеп) келгенге чейин (чындык жөнүндө) талашып-тартышышкан жок. Чынында, (О, Мухаммад,) Сенин Раббин, алардын арасындагы талашкан нерселерине Кыямат Күндө Өзү өкүм чыгарат.

94. (О, Мухаммад) Эгер Биз сага түшүргөн нерседе (туурабы же туура эмеспи деп) экиленип калсаң, өзүңдөн мурунку китепти (Тоорат, Инжилди) окуган (ынсаптуу) адамдардан сура.¹ Аныгында, сага Раббинден Акыйкат (Кураан) келди. Эми сен шектенүүчүлөрдөн болбогун!

95. Жана сен Аллаһтын аяттарын “жалган” деген адамдардан болбогун! Анда зыян тартуучулардан болуп каласың!

96. Чынында, Раббиндин сөзү (азабы аларга келиши) чындык болуп калган адамдар ыйман келтиришпейт.

97. Эгер аларга (Аллаһтан) бардык далил-моожизалар келсе да,

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَفُلُونَ ﴿٩٢﴾

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مِن مَّوْأْدِفِهِمْ وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَفَرُوا حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا يَوْغِيغُونَ ﴿٩٣﴾

فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِّمَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْئَلِ الَّذِينَ يُقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِن قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٩٤﴾

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾

وَلَوْ جَاءَهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا

1 Бурмаланбаган Тоорат менен Инжилдин көп кабарлары Кураанда да берилген. Чынында, бул үч китеп тең (Тоорат, Инжил, Кураан) бир булактан (Аллаһтын илиминен) болгон соң, бирип-бири колдоп кубаттоосу, тастыктоосу турган иш.

жан кыйноочу азапты (өз көздөрү менен) көрмөйүнчө ынанышпайт.¹

الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٧﴾

98. (Башына азап келе жатканын көрүп) ыйман келтирсе, ал ыйманы өзүнө пайда берген эл-журт жок, бир гана Юнустун коомунан башка. (Юнустун коому азапты көрүп) ыйман келтирди эле, Биз алардан дүйнө жашоосундагы кордук азабын арылтып койдук жана (белгилүү) бир убакытка чейин (жашоо менен) пайдаландырдык.

فَلَوْلَا كَانتَ قَرْيَةً أَمِنَتْ فَتَنَعَهَا
إِسْنُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَسَفْنَا
عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَمَعَتْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٥٨﴾

99. (О, Мухаммад) Эгер сенин Раббин кааласа жер бетиндеги бардык адамдар (бири калбай) ыйман келтиришпек.² Эмне, сен адамдар (өз ыктыяры менен) ыйманга келгенге чейин эле аларды мажбурлайын деп турасыңбы?!

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ فِي الْأَرْضِ كُلَّ
حِمَىٰ أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿٥٩﴾

100. Аллаһтын каалоо-уруксатысыз эч бир жан ыймандуу боло албайт. Ал эми, акылын иштетпеген адамдарды (Аллаһ Таала) азапка (дуушар) кылат.³

وَمَا كَانَ أَنْ يُفْسِدَ أَنْ يُضِلَّ إِلَّا يَهْدِيَ اللَّهُ
وَيَحْمِلُ الْإِصْرَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

101. (О, Мухаммад) Айткын: “Асмандар жана жердеги (Анын кудуретине белги болгон) нерселерге карагыла. Бирок, (бул) белгилер жана (азаптан) эстетүүлөр ыймансыз адамдарга пайда бербейт.

فَلْيَنْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٦١﴾

1 Бирок, башына түшкөн азапты өз көзү менен көргөндөгү ыйман кабыл алынбай калат. Азыр эле таанышкан Фираундун тообасындай.

2 Бирок, Аллаһ адамдарга ыктыяр-эркиндик бериат, ким кааласа момун, ким кааласа каапыр болушун тагдыр кылды.

3 Тафсийрул Муяссар

102. (Каапырлар) өздөрүнөн мурун откон каапырлардын күнүнө окшош (азаптуу) күндү гана күтүп жатышат. (Аларга насаат пайда бербей калды. Ошондуктан,) аларга «күтө бергиле, мен да силер менен бирге (силердин азапка жолугууңарды) күтүүчүлөрдүн биримин» деп айткын.

103. (Азап келгенден) кийин Биз Өз пайгамбарларыбызды жана Ыйман келтирген адамдарды куткарабыз. Ыймандуу адамдарды ушинтип куткаруу - Биз үчүн милдет.

104. Айткын: “О, адамдар! Эгер менин динимден күмөн санасаңар, мен Аллаһтан башка силер ибадат кылып жаткан “кудайларга” ибадат кылбаймын. Бирок, силерди өлтүрө турган Аллаһка ибадат кыламын жана мен момундардан болууга буюрулгамын.

105. (О, Мухаммад) жүзүңдү эң туура Динге бур жана мушриктерден болбо!

106. Аллаһтан башка өзүңө не пайда, не зыян жеткире албаган “кудайларга” дуба кылба! Эгер ошентчү болсоң, анда сен заалымдардан (мушриктерден) болуп каласың!

107. Эгер Аллаһ сени бир зыян менен кармаса, аны Өзүнөн башка эч ким арышта албайт. А, эгер сага Аллаһ бир жакшылыкты кааласа, Анын пазилетине эч ким тоскоол боло албайт. Аллаһтын жакшылыгы пенделеринин арасынан Өзү каалагандарына жетет. Ал – Кечиримдүү, Ырайымдуу.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا يَوْمَ الْقِيَامِ
حَتَّىٰ يَمُوتَ قُلُوبُهُمْ فَلَا يَنْظُرُونَ إِلَّا يَوْمَ الْقِيَامِ
مِنَ الْمُنَظِّرِينَ ﴿١٠٢﴾

لَمْ يَخِ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا
كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نَحْمِلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ رَبِّي
فَلَا أُعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَكِنْ أُعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ وَيُرْسِلُ أَنْ
تَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

وَأَنْ أِقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونُ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا
يَضُرُّكَ إِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ
الضَّالِّينَ ﴿١٠٦﴾

وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ
إِلَّا الْآخِرُ وَإِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْآخِرِ فَلَازٌ لِقَاضِيهِ
يُصِيبُ بِوَدْعِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ
الْعَلِيمُ ﴿١٠٧﴾

108. Айткын: “О, адамдар! Силерге Раббинер тарабынан Акыйкат (Кураан) келди. Ким (анын өкүмү менен жашап) Туура Жол тапкан болсо – өз пайдасына. Ким адашса – өзүнүн гана зыянына. Мен силер үчүн (ишинерди текшерип жүрүүчү) өкүл эмесмин»

109. Өзүңө вахий кылынган нерсени (Кураанды) гана ээрчиң, (эгер сени бирөө “жалганчы” десе, араңарда) Аллаһ өкүм кылганга чейин сабыр кыл. Ал - өкүм кылуучулардын мыктысы!

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّٰ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾

وَأَنِيعْ مَا لِيَخَىٰ إِلَيْكَ وَأَصْبِرْ حَتَّىٰ يَخُصِمَكَ اللَّهُ ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

11 «Худ» сүрөсү¹

سُورَةُ هُودٍ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Алиф, Лаам, Раа. Бул китептин аяттары (эч качан бузулбай турган кылып) бекемделди жана Даанышман, Кабардар (Аллах) тарабынан (эң жогорку деңгээлде) баян кылынды.
2. (Мунун себеби) Аллахтан башка “кудайларга ибадат кылбашыңар үчүн. Чынында, мен силерге Аллах тарабынан (жиберилген) эстетүүчү жана куш кабар берүүчүмүн.²
3. Жасаган күнөөңөрдү кечирүүсүн сурап, Аллахка жалбаргыла жана (“экинчи кайталабаймын” деп) тооба кылгыла! (Ошондо) силерди, белгиленген убакытка чейин эң соңун ырыскылар менен пайдалантат жана ар бир пазилеттүү (ихсан-садакалуу) адамга Өзүнүн пазилетинен берет. Эгер жүз үйрүп кетсеңер, мен силерге Улуу Күндүн (Кыяматтын) азабы жетип калуусунан коркомун!
4. Бардыгыңардын кайтышыңар – Аллахка! Ал – ар нерсеге кудуреттүү!
5. Уккула, алар Аллахка билдирбеш үчүн көкүрөктөрүн(дөгү каапырлыктарын) жашырышат. Уккула, эгер алар (көкүрөгүнүн

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكِبِ كَتَبَ أَتَكْمَلُ ۚ إِنَّهُمْ قَدْ فُضِّلَتْ مِنْ لَدُنْ
حَكِيمٍ خَبِيرٍ ۝

الْأَقْبَلُ وَالْأَلَّا اللَّهُ إِنِّي لَأَكْفَمُ نَذِيرٌ وَنَشِيرٌ ۝

وَأَنْ أَسْتَعِيرُوا رَبَّكُمْ تَوْفِيقًا إِلَيْهِ يَتَّبِعَكُمْ مَتَمًا
حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَتُؤْتِي كُلَّ ذِي فَضْلٍ
فَضْلَهُ ۚ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ كَبِيرٍ ۝

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

أَلَا إِنَّهُمْ يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لِيَتَكَفِّرُوا مِنْهُ
الْآخِرِينَ يَسْتَفْسِدُونَ بِلَاغُهُمْ يَعْلَمُ مَا يُصِرُّونَ
وَمَا يُغْلِظُونَ ۚ إِنَّهُمْ عَلِيمٌ بِذُنُوبِ الصُّدُورِ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. Бир жүз жыйырма үч аяттан турат.

2 Пайгамбарлар элдерди “эгер Аллахтын ак жолуна жүрбөсөңөр Тозокко түшөсүңөр” деп эскертет жана “ким ушул жолдо жүрсө, Бейишке түшөт” деп куш кабар берет.

үстүнөн) кийимдерин ороп алса да Аллаһ бардык сырларын жана ашкере нерселерин билип турат. Чынында, Ал көөдөндөрдү ээлеген сырларды Билүүчү.

6. Жер бетинде (суу түбүндө жана аба мейкиндигинде) кыбырагандын баарынын ырыскысы Аллаһтын кспилдигинде. Ал алардын жатар жерин дагы бараар жерин дагы билет. Бардыгы ачык-айкын Китепте (Лавхул-Махфузда жазылган).
7. Ал асмандарды жана жерди алты күндө жараткан. Анын Аршы суунун үстүндө эле. Киминердин амалыңар жакшыраак экенин сынаш үчүн. (О, Мухаммад) Эгер сен: “Силер албетте, өлгөнүнөрдөн кийин кайра тирилесиңер” десең, каапыр адамдар: “Бул анык сыйкырдан башка эмес” дешет.
8. Эгер Биз азап берүүнү алардан белгилүү мөөнөткө чейин кечиктирсек (шылдыңдашып): “Аны эмне кечиктирди экен?” - дешет. Уккула, (азап) келгенде алардан кайтпайт жана аларга шылдыңдаган нерселери түшөт.
9. Эгер Биз инсанга ырыскыларыбызды(н даамын) таттырып, кийин аны алып койсок (Бизден) үмүтсүз жана шүгүрсүз болуп калат.
10. Ал эми, башына түшкөн оор күндөрдүн артынан (көп-көп) нээматтарыбызды(н даамын) таттырсак “Оор күндөр өтүү (эми келбейт)” деп маңчыркап, бирөөнү назарына илбей калат.

﴿وَمَا مِن دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ يَسْتَأْذِنُ لَكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مَعْرُوفُونَ مِن بَدَأَ السَّمَوَاتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن هَٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أَنتهى مَعْدُودٍ لَّيَقُولَنَّ مَا تَجْبِسُهُ وَالْأَيُّومَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَفْتِرُونَ

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ قَرَعْنَاهَا مِنهُ إِنَّهُ يَكُفِّرُ كَثُورًا

وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعَمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ مَّسَّهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَنَفِيحٌ فَخُورٌ

11. Ал эми, (машакаттуу күндөрдө) сабырдуу болуп, салих-жакшы амалдарды кылган адамдар (андай эмес.) Аларга Аллаһтын кечирими жана чоң сооштор бар.
12. (О, Мухаммад, мушриктердин) “Ага асмандан казына түшсө же асмандан периште (учуп) келсе болбойт беле” деген сөздөрү себептүү балким, Сенин жүрөгүң сыгылып, өзүңө вахий кылынган кээ бир аяттарды таштагың келээр. (Капа болбо жана андай кылба) сен – эстетүүчүсүң. Аллаһ ар нерсенин сактоочусу.
13. Же болбосо алар (Кураанды Мухаммад) ойлоп чыгарган дешеби? Айткын: «Эгер сөзүңөр чын болсо, Аллаһтан башка чакыра алганыңардын баарын жардамга чакырып, ушуга окшош он даана “ойлоп чыгарылган сүрө” келтиргилечи, кана!
14. Эгер (жардамга чакырган кыйындарыңар) силерге жооп бербесе, анда, билип койгула: бул (Кураан) Аллаһтын илими менен түшкөн! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Анын Өзү бар! Эми, мусулман болосуңарбы?»
15. Ким ушул дүйнө жашоосун жана анын зыйнаттарын кааласа, аларга (каалаган) иштерин ушул дүйнөдө толуктап беребиз. Жана алар кем болбой жашашат.
16. Бирок, аларга Акыретте Тозок отунан башка эч нерсе жок! Жана дүйнөдө жасаган, аткарган

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

فَلَمَّا تَرَكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَصَاحِبُ
يَوْمٍ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ
أَرْجَاهُ مَعَهُ، مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ تُذَكِّرُ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ
مِثْلِهِ مُمْفِرِينَ، وَادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

فَالَّذِينَ يَسْتَجِيبُوا الْكُفْرَ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا
أُنْزِلَ بِهِمُ الْكُفْرُ وَالْإِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا
لَوْفٍ إِلَيْهِمْ أَغْنَاهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا
يُخْصُونَ ﴿١٥﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَبَعُوا فِيهَا وَبَطِلَ مَا كَانُوا

иштери “күйүп”, пайдасыз болуп калат.

17. Раббиси тарабынан анык далилди (Кураанды) кармаган, ал далилин Рабби тарабынан (дагы бир) күбө (таза акыл) коштогон, андан мурдараак жолбашчы жана ырайым болгон Мусанын Китеби (Тоорат дагы тастыктаган) адамдар¹ (Туура Жол табуучубу же далил кармабай эле адашып жүргөндөрбү?) Ошол (далил кармаган) адамдар ага (Кураанга) ыйман келтиришет. (Ар түрдүү) тайпалардан ким буга каапыр болсо ага убада кылынган жер – Тозок. Сен (О, Мухаммад) андан күмөн санаба. Ал – Раббинден келген Акыйкат. Бирок, адамдардын көпчүлүгү ыйман келтиришпейт.

18. Аллаһка жалаа жапкандардан кобүрөөк заалым болгон ким бар?! Алар (Кыяматта) Раббисине жолуктурулат жана (бардык) күбөлөр: “Раббисине жалган жалаа жапкандар – ушулар!” дешет. Уккула, заалымдарга Аллаһтын наалаты болсун!²

19. (Заалымдар адамдарды) Аллаһтын жолунан тосуп, аны (өз каалоолоруна карай) бурууну каалашат. Алар Акыретке таптакыр ишенбеген адамдар!

يَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

أَمْ مَنْ كَانَ عَلَىٰ يَدَيْنِهِم رِّبْوَةٌ وَمَتْلُوهُ شَاهِدٌ
مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً
أُولَٰئِكَ بُرْهَانُ يَوْمٍ هُمْ فِيهِ مُخَذَّوْنَ
أَلَا خِزَابٌ فَأَنَا آذَنُكُمْ فَلَا تُكَذِّبُونِ
وَمِنْدُ إِلهِ الْحَقِّ مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ
الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَّبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ
أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَسْخَرُونَ
عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَاذِبُونَ ﴿١٤﴾

1 Алар Мухаммад салаллоху алайхи ва салам жана аны ээрчигендер

2 Аллаһка жалган-жалаа жапкандардын катарына, Аллаһка шерик кошкондор, Ал жөнүндө жетиштүү илимге ээ болбой сүйлөгөндөр, Аны Өзүнө ылайык болбогон кемчилдиктүү сыпаттар менен сыпаттагандар, пайгамбарчылыкты доолагандар, ж.б.у.с. далилсиз сүйлөгөндөр кирет.

20. Алар жер бетинде (Аллахтын өкүмүнөн) качып кутула алышпайт жана аларга Аллахтан башка жардамчы да жок. Аларга (өздөрүнө кошуп башкаларды да адаштырганы себептүү) кошумча азап берилет. Алар (Акыйкатты жек көрүп, аны) укканга да, көргөнгө да жарабай калышты.
21. Алар өздөрүнө зыян кылган адамдар. Жана (Кыямат жазасы мезгилинде) ойлоп тапкан “кудайлары” алардан жок болуп кетет.
22. Эч шексиз алар Акыретте эң көп зыян тартуучулар.
23. Ыйман келтирип, сооптуу иштерди жасаган жана Раббисине моюн сунган адамдар Бейиш ээлери болуп, анда түбөлүк калышат.
24. Бул эки тайпанын (шордуулар менен бактылуулардын) мисалы сокур, дүлөй менен көрүүчү, утуучу адамга окшош. Ушул экөөнү теңештирип болобу? Эсиңерге келбейсиңерби?!
25. Биз Пухту өз коомуна элчи кылып жибердик. (Ал айтты:) “Мен силерге анык эстетүүчүмүн.
26. Аллахтан башкага ибадат кылбашыңарды (эскертемин.) Мен силердин башыңарга кыйноочу Күндүн азабы түшүп калуусунан коркомун”!
27. Анын коомунун арасындагы каапыр болгон уруу башчылары: “Биздин оюбузча, сен биз сыяктуу эле адамсың. Биз сенин артыңдан

أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَقَعَتْ لَهُمُ الْعَذَابُ مِمَّا كَانُوا يُسْتَعْطَوْنَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ مِمَّا كَانُوا يَفْعَرُونَ ﴿٢١﴾

لَا جُرَإَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْخَسِرُونَ ﴿٢٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

﴿٢٤﴾ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَصْمَىٰ وَالْأَبْصَرِ ۚ وَالْأَبْصَرُ وَسَّيْعٌ ۚ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ ءِتَىٰ لَّهُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٦﴾

أَن لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْبَاسِ ﴿٢٧﴾

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَكُ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَكَ وَمَا تَرَكُ إِلَّا

акылсыз кедейлер гана ээрчигенин көрүп турабыз. Бизден артыкча жериңерди эч көрбөй жатабыз, тескерисинче биз силерди жалганчылар деп күмөн кылабыз”- дешти.

28. (Нух) айтты: “О, коомум! Айткылачы, эгер мен Раббимден келген анык далилге ээ болсом жана мага Андан ырайым – пайгамбарчылык келген болсо, а бирок, бул силерге билине элек болсо, силер аны жаман көрүп турсаңар деле, биз силерди ага мажбурламак белек?!”
29. О, коомум! Мен (динге) даават кылганым үчүн силерден мал-дүйнө сурабаймын. Мага сооп-сыйлыкты Аллаһ берет. Мен ыйманга келгендерди кууп жибербеймин.¹ Алар Раббисине жолугуучу (жана андан Бейиш сыйлыгын алуучу) адамдар. Бирок, мен силердин наадан коом экениңерди көрүп турамын.
30. О, коомум! Эгер мен ал адамдарды айдап жиберсем, Аллаһтын (азабынан кутулууга) мага ким жардам бере алат?! Ойлонбойсуңарбы?!
31. Мен силерге: “Менде Аллаһтын казыналары бар” дебеймин. Мен кайышты да билбеймин (аны бир Аллаһтан башка эч ким билбейт). Жана “мен периштемин” деп да айтпаймын. Жана... Силер көзүңөргө илбеген (бей-бечара)

الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِكَلْبَتِ الْأَيْمَانِ زَكَاةً
لَكُمْ عَلَيْهِمْ قَضِيلٌ ۖ بَلْ تَقْتُلُوهُمْ
كَمَا يُبْتَلَوْنَ ۝

قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُمْ عَلَىٰ يَتَقَرُّ مِن رَّبِّي
وَأَنِّي رَحْمَةٌ مِّنْ عِندِ رَبِّكُمْ فَعَمِيَّتْ عَلَيْكُمُ
الْأَنْزِلُ مَكْهُومًا ۖ أَرَأَيْتُمْ لَهَا كَرِهَ لَكُمْ ۝

وَيَقُولُوا لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِمَ مَا لِيَ الْآخِرِ إِلَّا
عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِظَالِمِ الْبَاطِلِ ۖ وَآمَنُوا أَنَّهُمْ
مُكَلَّفُونَ ۖ وَلَكِنِّي أَرَأَيْتُمْ قَوْمًا فَجَعَلُونَا ۝

وَيَقُولُوا مَن بَشَرٌ مِّنْ آلِهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ ۖ وَلَا أَقُولُ
لِلَّذِينَ تَرَدُّونَ أَغْيَابَكُمْ ۖ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا
اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ ۚ وَإِذَا لَمِنَ
الظَّالِمِينَ ۝

1 Коомдун уруу башчылары, байлары “ыйманга келген бей-бечараларды айдасаң анан биз ыйманды кабыл алабыз” деп шарт коюшкан эле.

адамдар жөнүндө: “Аллаһ аларга жакшылык (Бейиш) бербейт” дей албаймын. (Эгер ыймандары ыкыластуу болсо, албетте, берет) Алардын жан-дилиндеги нерселерди Аллаһ көбүрөөк билет. Мен (эгер силер каалаганды айтсам) анда, мен заалымдардан болуп калмакмын. *Мушрик-каапырлар Нух алейхи саламдан өздөрү талап кылган жоопту ала албай калгандан кийин мындай*

32. дешти: “О, Нух! Биз менен көп талаштың! Эгер сөзүңдө чынчыл болсоң, бизге убада кылганыңды (азапты) келтирчи кана!”
33. (Анда Нух): “Аны силерге эгер кааласа, Аллаһ гана келтирет. Анда (Аллаһ Таалага) алыңар жетпей калат!”
34. Эгер Аллаһ силерди адаштырууну каалаган болсо, мен силерге насаат айтууну кааласам да, насаатым силерге пайда бербейт. Ал силердин Раббинер жана Өзүно кайтарыласыңар”- деди.
35. Же алар: “(Нух) Аллаһка жалган-жалаа айтып жатат” дешеби? Айт: “Эгер мен жалган айтсам, күнөөм өз мойнумда. Бирок, мен силердин күнөөңөргө жооп бербеймин”.
36. Нухка вахий кылынды: “Коомуңдун арасынан мурда ыйман келтиргендеринен башка эч ким ыйман келтирбейт.) Бирок, алардын (каапырлык) иштери себептүү кайгырба. (Аллаһ сазаыйн берет!)

قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ قَدْ جَدَلْنَاكَ فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا
بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ﴿٣٢﴾

قَالَ إِنَّمَا آتَيْتُكُمْ بِهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَمَا أَنَا
بِمُعْجِزٍ ﴿٣٣﴾

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ
لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ
هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

أَمْ يَقُولُونَ أَفَنُفِثَ لَهُ إِنْ أَفْثَرْتَهُ فَعَسَى
إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ يَمَعًا تُجْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوْحٍ أَنَّهُ لَنْ نُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَن
قَدْ آمَنَ فَلَا تَتَّبِعِ الْيَاسَكَا أَوْ يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

37. (О, Нух!) Биздин Көз алдыбызда вахий-таалимибиз боюнча (чоң) кеме жаса жана заалым адамдар(ды өлтүрүү) жөнүндө мага кайрылбай эле кой. (Тагдырдагы «иш» бүткөн:) Алар – чөктүрүлгөндөр!¹

38. (Анан Нух) кеме жасай баштады. Ар качан (анын) алдынан коомунун адамдары өткөндө, аны шылдыңдашты. (Анда Нух): “Эгер (азыр) бизди мазактасаңар, биз да силерди өзүнөрдөй мазактайбыз.

39. Силер тез эле кимге (ушул дүйнөдө) кор кылуучу азап жана (Акыретте) кимдерге түбөлүк азап келишин билип аласыңар”- деди.

40. Качан гана Биздин (тагдырда белгилеген) буйругубуз келип, (асмандан сел куюлуп, бардык жерден, жадагалса оттун “уюгу” болгон) тандырлар(дын оозунан да оргунтап суу) атырылып чыкканда, Биз айттык: «(О, Нух!) Кемсе ар түрдүү айбанаттардан экиден жуптарды, үй-бүлөндү жана ыйман келтиргендерди чыгар. Ал эми, Биздин (“ага өлүм” деген) сөзүбүз жеткен адамдарды (чыгарба!)» Ага бир аз эле кишилер ыйман келтирген болчу.

41. (Нух) айтты: «кемеге чыккыла! Анын жүрүшү да, токтошу да Аллаһтын ысымы менен. Чынында, Раббим – Кечиримдүү, Ырайымдуу!»

42. Жана кеме тоолордой толкундардын үстүндө сүзүп

وَأَصْحَ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَحَابًا مِّنَ الْمُحِيطِ
فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعَذَّرُونَ ﴿٣٧﴾

وَأَصْحَ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرْعَاهُ مَلَأْمِن
قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا
نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَيَحْمِلُ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّهِيمٌ ﴿٣٩﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ
فِيهَا مِن كُلِّ ذَوْبَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا
مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ وَمَنْ ءَامَنَ
مَعَهُ إِلَّا لَاقِلِيلٌ ﴿٤٠﴾

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا
وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤١﴾

وَهِيَ تَجْرِي بِمِهْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَتَادَى

1 Аллаһ Таала көбүнчө Өзүнүн тагдыр китебинде жазылган бирок, боло элек нерселерди “болду” маанисинде сүйлөйт.

баратканда Нух (ыймандуулардан) ажырап калган уулуна: “О, уулум, биз менен бирге кемеге чык! Каапырлар менен болбо! (Анда сен дагы чогуш өлөсүн)”- деди.

43. (Баласы атасына ишенбей): “Мен тоонун башына чыгып кетемин. Ал мени суудан сактап калат”-деди. (Нух) айтты: “Бүгүн Аллаһтын буйругуна кутултуучу жок. Өзү ырайым кылгандар гана (кутулат.) (Анан) экөөнүн арасын толкун бөлүп койду жана (уулу, каапыр болгону себептүү) чөктүрүлгөндөрдөн болду.

44. (Кийин Аллаһтын буйругу) айтылды: “О, жер, суунду тарт! О, асман, (жамгырды) токтот!” Ошентип, суу тартылды жана өкүм аткарылды. (Кеме) Жудий тоосунун үстүндө токтоп калды жана “заалымдарга өлүм!” деген наалат айтылды.

45. Анан Нух Раббисине (бийик добуш менен) жалбарды: “Раббим-ай! Уулум менин үй-бүлөмдөн го!? Сенин убадаң акыйкат го!? Сен эң адилет өкүм кылуучусун го!?”¹

46. (Аллаһ) айтты: “О, Нух! Ал сенин үй-бүлөңдөн эмес! Чынында, бул (сенин каапырга жан тартышын) жакшы иш эмес! Өзүң (акыбетин) билбеген нерселерди менден тилебе! Мен сага наадандардан болбопунду насаат кыламын”.²

نُوحُ ابْنَهُ، وَكَانَ فِي مَعْرِيلَ يَسُئُكَ أَزْكَبَ مَعَنَا
وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿١١﴾

قَالَ سَتَأْتِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ
قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ
وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿١٢﴾

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَيْ مَاءَكَ وَنَسِمَاءَ أَهْلِي
وَبَعْضَ الْمَاءِ وَفُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى
الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾

وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ
عِنْدَكَ الْحَقَّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٤﴾

قَالَ يَنْتُحِ إِلَهُ، لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ
صَالِحٍ فَلَا تَتْلِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي
أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿١٥﴾

1 Нух Пайгамбар Аллаһтын: “Ар бир жуптуктан экиден жана үй-бүлөңдү кемеге чыгар” деген убадасын айтып жатат. Нух алейхи салам ыймандуу-ыймансыз экенине карабай үй бүлөмдөн болсо эле кутулат экен деп ойлогон.

2 Андан кийин Нух алейхи салам ишине бушайман болду. Себеби, ал Аллаһ Таалаанын

47. Айтты: “О, Раббим! Мен өзүм билбеген нерсени Сенден сураганымдын жамандыгынан Өзүңдөн коргоо тилеймин! Эгер Сен мени кечирип, ырайым кылбасаң, зыян тартуучулардан болуп каламын!
48. Айтылды: “О, Нух Биз тараптан берилген амандык менен жана сага, сени менен (кемеде) бирге болгондорго берилген берекелер менен (жерге) түшкүн. Дагы эл-улуттар (болот). Биз аларды (ар түрдүү) нээматтар менен пайдалантабыз. (Эгер шүгүр-ибадат кылышпаса) кийин аларды Биз тараптан келген кыйноочу азап кармайт.
49. (О, Мухаммад!) Булар Биз сага вахий кылган кайыш кабарлары. Мындан мурун аларды сен билбейт элең, коомуң да билбейт эле. Эми, сабырдуу бол. Чынында, акыбет-натыйжа такыбаа кишилердин пайдасына!
50. Жана Биз (Йемен) жериндеги) Аад элине, өздөрүнүн бурадарлары Худду Пайгамбар кылып жибердик. Ал айтты: «О, коомум! Аллаһтын Өзүнө ибадат кылгыла! Силерге Андан бөлөк сыйышууга татыктуу кудай жок! Силер (жалган “кудайларды”) ойлоп чыгарган (мушрик) экенсиңер.
51. О, коомум! Мен өзүмдүн дааватым үчүн силерден акы сурабаймын. Мага сооп-сыйлык берүү мени

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخُوذُ بِكَ أَنْتَ تَكَلَّمْتَ مَا لَيْسَ لِي بِهِمْ عِلْمٌ وَلَا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾

قِيلَ يٰ نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامَةٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ الْمَوْفِقِينَ مَعَكَ وَامْرَأَتُكَ هِيَ تَقْتُلُكَ فَخَرَسْتَ مِنْهَا طَائِفَةً إِنَّكَ كُنتَ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٤٨﴾

تِلْكَ مِنْ آيَاتِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ غَافِلًا ﴿٤٩﴾ فَتَلَاهَا نَبَأٌ آتٍ وَلَا تَقُولُ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاَصْبِرْ إِنَّ الْغَيْبَ لِلْمَعْقُولِينَ ﴿٥٠﴾

وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَنْفَعُوكُمْ أَغْنِيَدُوا إِلَهُكُمْ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُقْتِرُونَ ﴿٥١﴾

يَنْفَعُوكُمْ لَا أَتْلُكُمْ عَلَيْهِمْ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥٢﴾

жараткан Аллаһтын вазыйпасы.
Акылыңарды иштетпейсиңерби?!

52. О, коомум! (Өткөндөгү күнөөңөргө) Раббиңерден кечирим сураң, тооба кылыңа! (Ошондо) Ал үстүңөргө нөшөрлөгөн (берекелүү) жамгырларды жиберет, кубатыңарга дагы кубат кошот. (Ыйманга келгиле!) Күнөөкөр болуп тескери баспагыла!”

53. (Мушриктер) айтышты: “О, Худ, бизге далил (моожиза) алып келбедин. Сенин сөзүң менен биз кудайларыбызды таптабайбыз жана сага ыйман келтирбейбиз.

54. Биз “сени кудайларыбыздан бири жинди кылып коюптур” дегенден башка эч нерсе айталбайбыз. (Худ) айтты: “Мен Аллаһты күбө кыламын жана силер да күбө болуп койгула: Мен алысмың, (силер) шерик кылып жаткан кудайыңардан,

55. Аллаһты таштап! Эми мага (колуңардан келген) бардык амалыңарды эч кечиктирбей жасай бергиле!

56. Менин жана силердин Раббиңер – Аллаһка өзүмдү тапшырдым. Аллаһ маңдайынан мыкчыбаган (Өз өкүмүн өткөрбөгөн) эч бир жан жок! Чынында, менин Раббим Туура Жол үстүндө.

57. Эгер жүз бурсаңар (өзүңөрдөн коргүлө). Мен силерге өзүм алып келген нерсени (динди) жеткирдим (жана милдетимди аткардым). Эми Раббим ордуңарга башка бир

وَيَقُولُ اسْتَعِينُوا رَبِّيَ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
يُرِيدُ السَّمَاءَ تَلَكُمُ مَذَارًا وَيَزِدْكُمْ
قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾

قَالُوا لَيْسَ لَهُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
بِمُتَارِكِينَ آلَ هَيْثَمَ عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ
بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِ هَيْثَمَ بِسُوءٍ
قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ وَاشْهَدُوا إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا
تُفْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

مِنْ دُونِهِ. فَكَيْدُونِي جَمِيعًا إِنَّهُ لَا يَخْطُرُونَ ﴿٥٥﴾

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ
إِلَّا هُوَ خَلْقُهَا يُصَوِّرُهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ
وَأَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ
شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَظِيمٌ ﴿٥٧﴾

(Өзүнө моюн суна турган) коомду келтирет. (Силер каапырлыгыңар менен) Аллаһка эч кандай зыян келтире албайсыңар. Чынында, Раббим - ар нерсени Сактоочу!

58. Жана качан гана Биздин буйругубуз (катуу шамал) келгенде Худ жана аны менен бирге болгон ыймандууларды Өз ырайымыбыз менен куткардык. Биз аларды катуу азаптан куткардык.¹

59. Мына бул (Аллаһ жазалаган) Аад коому Раббисинин аяттарын четке кагып, пайгамбарларына күнөөкөр болуп, ар бир топтоюм, текебер адамдарга ээрчип калган эле.

60. Аларды бул дүйнодо да Кыяматта да наалат коштоп жүрөт. Уккула! Чынында, Аад коому Раббисине каапыр болду! Уккула, Худдун коому Аадга өлүм!!!

61. Жана Самуд коомуна өздөрүнүн бурадары Салихты (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: "О, менин коомум! Аллаһтын Өзүнө ибадат кылгыла! Силерге (жерде да, асманда да) Андан башка Кудай жок. Ал силерди жерден (топурактан) жаратып, анын үстүндө жашатып койду. Аллаһтан кечирим сурагыла жана тооба менен Өзүнө кайткыла! Акыйкатта, менин Раббим жакын жана (дубаларга) жооп берүүчү.

62. (Каапырлар) айтты: О, Салих, сен биздин арабызда мындан мурун (көптү) үмүттөндүргөн

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَاهُمْ وَأُولَٰئِكَ أَتَسْمَعُونَ
مَعَهُمْ رِيءَافَةً مِنَّا وَنَحْيَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾

وَأَنَّكَ عَلَّامٌ خَفَاتٍ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا
رُسُلَهُمْ وَاسْتَعْوَأَ ثَمُودُ بِطَارِئِ غَيْمِهِ ﴿٥٩﴾

وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَوَعَدَ الْفَيْصَمَةُ الْآ
لَآ إِنَّا عَادًا أَكْثَرُ رَبِّهِمْ الْآلَاءُ عَادًا قَوْمُ هُودٍ ﴿٦٠﴾

﴿٦١﴾ وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَتَّبِعُونَ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنَ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ
أَنشَأَكُمْ مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا
فَاسْتَغْفِرُوهُ فَذُوقُوا الْيَأْسَ إِنَّ رَبِّي قَرِيمٌ مُّجِيبٌ ﴿٦٢﴾

قَالُوا لَصَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا
أَتُنْهَىٰ أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدَ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي

1 Аллаһтан азап болуп ошол катуу шамал келгенде кимге жетсе анын эт-терисин былбыратып, чиреген сыяктуу кылып койду. Чынында ал катуу азап болгон.

(жакшы, адептүү адам) болчусун. Эми сен бизди ата-бабаларыбыз сыйынган кудайларга сыйынуудан кайтарасыңбы?! Сен даават кылып жаткан диниңден биз шектенип калдык.

63. (Салих) айтты: “О, коомум! Айткылачы, мен Раббим тарабынан анык далил үстүндө болсом жана Ал мага Өзүнүн ырайымын – пайгамбарчылыгын берген болсо, (силердин далилсиз “кудайыңарга” ыраазы болуп) Ага (Аллаһка) күнөө кылсам, Аллаһтын азабынан мага ким жардам бере алат?! Силер (бул талабыңар менен) мага зыяндан башка нерсени көбөйтпөйсүңөр!”
64. “О, коомум! Мына бул төө силер үчүн Аллаһтын белгиси. Аны жөн (өз эркине) койгула. Аллаһтын жеринде оттоп жүрө берсин. Ага эч жамандык кыла көрбөгүлө! Антсеңер, силерге жакың(да) азап жетет!”
65. (Бирок, каапырлар) төөнү союп жиберипти эле (Салих) айтты: “Короо-жайыңарда үч күн (жашоо нээматынан) пайдалана тургула. (үч күндөн соң Аллаһтын азабы келет) бул – акыйкат убада!
66. Качан Биздин буйругубуз (азап) келген убакытта Биз Салих менен ыйман келтирген адамдарды Өз ырайымыбыз менен (азаптаң) жана ошол күндүн шерменделигинен асырап калдык. Албетте, сенин Раббиң - Кубаттуу, Кудуреттүү.

سَالِيحٌ وَمَعَالِدُ عَدُوِّ الْإِسْرَافِ ۝

قَالَ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ رَبِّكُمْ إِنِّي أَنَا عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّىْ وَآتَاَنِىْ مِنْهُ رَحْمَةً مِّنْ بَيْنِىْ وَمَنْ أَكْفَرُ مِنَ اللَّهِ إِنِّي عَصِيْبَةٌ مِّنْ مَّا تَرْتَدُّونَ عَنْ عَذَابِ غَاسِقِ ۝

وَيَقُولُ هٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ الَّتِي كَفَرْتُمْ بِهَا فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِيْ أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا يُسَوِّفُ لَكُمْ ذَكَرَ عَذَابِ رَبِّ ۝

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتُّعُوا فِىْ دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذٰلِكَ وَعَذَابُكُمْ كَذِىْبٌ ۝

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَاهَا ذِيْلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ رِئَحْمًا مِّنَّا وَمِنْ خِزْيِ يُوسُفَ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْغَفُورُ الْعَزِيزُ ۝

67. Жана заалым (каапыр) болгон адамдарды катуу добуш (ач кыйкырык) кармады. Бардыгы (жүрөктөрү жарылып) орду-ордунда кырылып калыпты.
68. Алар бул жерлерде жашабагандай болуп (кырылып) калышты! Көңүл бургула, Самуд коому Раббисине каапыр болду эле! Уккула, Самудка өлүм!¹
69. Биздин (периште) элчилерибиз Ибрахимге (адам кейпинде) куш кабар алып келгенде, ага салам айтышты. “Салам”-деди (Ибрахим) жана дароо куурулган музоону(н этил) алып келди (дагы, «жебейсицерби?» деди.)
70. Алардын колу тамакка созулбай турганын көргөндө (бир жамандык менен келишкен болбосун деп), алардан шек санап, кооптоно түштү. (Анда) алар: “Коркпогун, биз Лут коомуна жиберилген (азаптоочу) элчилер болобуз” - дешти.
71. Ибрахимдин аялы (кызмат кылып) турган. (Болгон сөздү угуп) күлүп жиберди. Биз (периштелер аркылуу) ага (жакында төрөй турган баласы) Исхактын жана Исхактын артынан (жарык дүйногө жарала турган небереси) Яькубдун кушкабарын билдирдик.

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا
فِي دَكِّهِمْ كَاشِبِينَ ﴿٦٧﴾

كَأَن لَّمْ يَغْتُرِبْهَا إِلَّا إِنْ يَأْمُرُ
كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بَعْدَ الْيَمُودِ ﴿٦٨﴾

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشَى قَالُوا
سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَالَتْ أَلَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ
حَنِيفٍ ﴿٦٩﴾

فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ
وَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَحْقِرْنَا
إِنَّا رُسُلُنَا إِلَيْنَا قَوْمٌ لُوطٌ ﴿٧٠﴾

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا
بِإِسْحَقَ وَبَيْنَ رَأْيِهِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

1 Аллах Таала, Ибрахим Пайгамбар менен замандаш жашаган Лут Пайгамбардын бачабаз коомунун башына азап түшүрүү үчүн сулуу жигит кейпиндеги эки периштени жиберет жана аларга жол үстүндө Өзүнүн досу Ибрахимге да жолугуп, ага жакында Өзү нээмат кылып бере турган перзент Исхак жолүндө куш кабар берүүсү да милдеттендирет.

72. Ал (таңыркап, ишенгиси келбей):
«Шорум курсун! Мен төрөйт
бекенмин?! Өзүм кемпир, бул эрим
чал болуп калган болсок?! Бул
кызык нерсе го!» деди.

73. (Периштелер) айтышты:
“Аллахтын буйругуна таң
каласыңбы? О, (куттуу) үй-бүлө!
Силерге Аллахтын ырайым,
берекелери төгүлсүн! Ал –
Даңазалуу, Улук!

74. Ибрахимдин кооптонуусу тарап,
ага куш кабар келгенде Биз
(жиберген периштелер) менен Лут
коому жөнүндө талаша баштады.¹

75. Чынында Ибрахим пейили
жумшак, Аллахка өтө берилген
ибадатчы киши эле.

76. “О, Ибрахим бул талашты кой.
Анткени, Раббиндин окуму эчак
эле келген. Аларга кайтарылгыс
азап сөзсүз келет!”

77. Биздин элчилерибиз (Ибрахимден
чыгып) Лутка келгенде, булар(дын
келиши) себептүү капаланып жана
кыжаалат болуп “Бул оор күн
болот го!” деди.²

78. Мындан мурун бузук иштерди
(бачабаздык) кылып жүргөн
коомунун адамдары анын (үйүнүн)
алдына чуркаган бойдон жетип
келишти (жана “жаш жигиттерге”
суктанып турушту). “Оо, коомум

قَالَتْ يَوْنٰىحَۃُ الْاِلٰهَ وَاَنَا عَجُوْزٌ وَهٰذَا بَعْلِي
شَيْخًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيْبٌ ﴿٧٢﴾

قَالُوْا اَتَعْجِبِيْنَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحِمَتُ اللّٰهِ
وَبَرَكَتُهُ عَلٰىكُمْ اَهْلَ الْاَيْمٰتِ اِنَّهٗ رَحِيْمٌ
مَّجِيْدٌ ﴿٧٣﴾

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنِ اِبْرٰهِيْمَ الرُّوْحُ وَجَّهَتْهُ
اَلْمَلٰٓئِكَةُ اِلٰى لُوطٍ ﴿٧٤﴾

اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ خَلِيْمٌ اَوَّاهٌ مُّنِيْبٌ ﴿٧٥﴾

يٰۤاِبْرٰهِيْمُ اَعْرِضْ عَنِ هٰذَا الْاِلٰهِ قَدْ جَاءَ اَمْرٌ
رَّبِّكَ وَالنَّهْرُ عَلَيْهِمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿٧٦﴾

وَالْمَلٰٓئِكَةُ رُسُلًا لُّوْطَاسِيۃً يٰهِيْمُ وَصَاحَۃً
يٰهِيْمُ ذَرٰكَا وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ مَّعْصِيْبٌ ﴿٧٧﴾

وَجَّهَتْهُ قَوْمُهُ فَيَهْرَعُوْنَ اِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوْا
يَعْمَلُوْنَ السَّيِّئٰتِ قَالِ يٰقَوْمُ هَلْ كُنْتُمْ بِبَنَاتِي
هٰنَ اَطْلُقَنَّ لَكُمْ فَاَتَقُوْا اللّٰهَ وَلَا تَخْزُوْنِ فِى
صَدِيْقٍ اَلَيْسَ مِنْكُمْ رَّجُلٌ رَّشِيْدٌ ﴿٧٨﴾

1 Ал агасынын баласы Луттан кабатыр болуп: “Акыры, ал жерде Лут бар го!” дегенде, периштелер “ким бар экенин биз жакшыраак билебиз. Биз аны жана үй бүдөсүн куткарабыз, бир аялынан башкасын” деп жооп беришет.

2 Мунун себеби, анын коому ото бузуку, бачабаз адамдар эле. Ал эми, Луттун үйүнө келген периштелер жаш, сулуу, жигиттер кейпинде болчу.

– деди Лут – (бул арам иштен көрө) мына бул менин кыздарым (менен болгонунар) тазараак силер үчүн. Аллаһтан корккула!¹ Мени меймандарымдын алдында шерменде кылбагыла! Силердин араңарда акылы соо адам калган эмеспи?!

79. Айтышты: “Кыздарыңа биздин каалообуз жок экенин билесиң. Чынып айтканда, биз эмнени каалап жатканыбызды билип элс турасың да?

80. (Анда Лут мындай) деди: “(Эх,) силерге кубатым жеткенде же болбосо, жөлөнөөр бискем тирегим (жоокерлерим) болгондо кана, атаганат!”

81. (Ошондо жигит кейпиндеги периштелер) айтты: “О, Лут! Биз Раббиндин элчилери болобуз. Алар сага катыла албайт. Сен түндүн (таңга жакын) бир бөлүгүндө үй-бүлөңдү (айылдан) чыгарып кет. Эч кимиңер артына карабасын! Бир гана аялыңды (куткарууга аракет кылба). Чынында, аларга (каапырларга) жетүүчү азап ага да жетет.² Алардын (өлтүрүлүү) убадалары таңга маал. Таң мезгили жакын эмеспи!”

82. Анан, Биздин (азап жөнүндөгү) буйругубуз келгенде, (айылдын) астын үстүнө төңкөрүп, асмандан токтоосуз чопо-таш жаадырдык.

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكُمْ مِنْ حَقٍّ
وَأَنَّكَ لَتَعْمَرُنَّ مَا تَرِيدُ ﴿٧٩﴾

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي كَرْهُهُ أَوْءَلَوْى إِلَى رُكْنٍ
شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

قَالُوا اتَّخَذَ الرَّسُولُ رَيْكَ لَنْ يَصْلَوْا إِلَيْكَ
فَأَسِرْ بِأَهْلِكَ يَقْطَعُ مِنَ النَّارِ وَلَا يَكْفُرُ
مِنْكُمْ أَهْلُ إِلَّا أَمْرًا نَكْرَهُ أَنْذَرْنَا مُصِيبَهُمَا
مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ
الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ
مَنْصُورٍ ﴿٨٢﴾

1 Бул сөзү менен Лут бузукуларга кыздарын сунуштаган жок. Тек гана бачабаздык зынаадан да жаман күнөө экенин эскертүүдө. Валлоху аалам.

2 Анткени, Луттун аялы да ыймансыз болуп, Лутка келген эки жаш, сулуу “жигиттер” жөнүндө чуркап барып, бузукуларга кабар берген болчу.

83. Ал таштар Раббиндин алдында (азап белгилери менен) белгиленген. Мындай азаптар (ар кайсыл замандагы Лут коому сыяктуу) заалымдардан алыс эмес!!!

84. Мадян коомуна¹ өз бурадарлары Шуайбды (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: “Оо, коомум! Аллаһка (эч нерсени шерик кошпой) ибадат кылгыла! Силер үчүн Андан башка сыйынууга татыктуу кудай жок! Өлчөгөндө жана тартканда кемитпегиле! Мен силерде жакшылыкты (бай-бардар турмушту) көрүп турамын. Силердин үстүңөргө ороп алуучу күндүн азабы түшүүсүнөн коркомун.

85. О, менин коомум! Өлчөөнү, таразаны адилеттик менен толук тарткыла! Адамдардын нерселерин кымтып калбагыла” жана жер бетинде (токтоосуз) бузукулук кылып жүрбөгүлө!

86. Эгер ыймандуу болсоңор, силер үчүн (адал – таза эмгегиңерден) Аллаһ калтырган нерселер жакшы. (Эми, өзүнөрдү ондогула) мен силердин үстүңөрдө корукчу эмесмин.

87. (Алар) айтышты: “О, Шуайб! Бизге, ата-бабаларыбыз сыйынган кудайларды (таштоону) же өз малыбызда (соодабызда) өзүбүз каалагандай иш кытууну токтогууну сенин намазың буюруп жатабы? Сен эмне, (биздин

مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ
الْظَّالِمِينَ بِعَبِيدٍ ﴿٨٣﴾

﴿٨٤﴾ وَإِنِّي مَذَرْتُ لَكُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَتَقَرُّ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا
تَتَفَضَّلُوا أَلَيْكُمْ يَوْمَ الْآلِمِينَ إِنِّي
أَرْسَلْتُكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ مُّجِيطٍ ﴿٨٥﴾

وَلَتَقَرُّوا زَوْجُوا الْيَتَامَى وَالْيَتَامَى
يَأْتِيهِمْ وَلَا يَتَخَسَّوْا النَّاسَ أَشْيَاءَ هُمْ
وَلَا تَتَّقُوا فِي الْأَرْضِ مُّفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرَ لَكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ
وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِمُخَوِّطٍ ﴿٨٧﴾

قَالُوا يَشْعَبُ أَصْلَ رَبِّكَ قَامَرٌ أَن تَذَرَكُ
مَا بَعْدَهُ أَبَاؤُنَا أَوْ أَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا
مَا كُنْتُمْ لَكُمْ لَأَنْتَ الْخَلِيلُ الرَّسِيدُ ﴿٨٨﴾

1 Бул коом Палестинага жакын жерлерде жашаган

ата-бабаларыбыздан да) айкөл
жана Туура Жол тапкыч болуп
калдыңызбы?!

88. (Шуайб) айтты: «Айткылачы,
О, коомум, эгер мен Раббимден
келген бир айкын далилдин
үстүндө болсом жана Ал мени
Өзүнүн жакшы ырыскы-мүлкү
менен сыйлаган болсочу?! Мен
өзүм кайтарган нерсеге өзүм
каршы чыгууну каалабайм. Мен
(силердин бузук абалыңарды)
кудуретим жетишинче оңдоону
гана каалап жатам. Максатка
жетүүмө Аллаһ гана жардам
берет. (Ошондуктан,) Өзүнө
моюн сунуп, Өзүнө гана тобокел
кыламын!
89. О, коомум! Мага (бул) каршы
чыгууңар, Нухтун, Худтун жана
Салихтын (каапыр) коомдоруна
жеткен азаптын силерге да жетип
калуусуна себеп болуп жүрбөсүн!
Лут коому(нун жашаган жери жана
заманы) силерге алыс эмес го!
90. (Эсиңердин барында) Раббиңерден
күнөөңөрдү(н кечирилишин)
сурап, Өзүнө тооба кылып
калгыла! Албетте, Менин Раббим
- (тооба кылгандарга) Ырайымдуу
жана Ыймандууларды Сүйүүчү».
91. Алар айтты: “О, Шуайб! Көп
сөздөрүңдү түшүнбөй турабыз.
Жана биз сени арабыздагы
алсыз адам катары көрөбүз.
Эгер уруу-жамаатың болбогондо
сени ташбараң кылып таштайт
элек. Өзүң бизге кадырлуу адам
эмессиз!

قَالَ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ
مِّنْ رَبِّىْ وَرَزَقْنِىْ مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا
اُرِيدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ اِلٰى مَا اَلَّهْتُكُمْ
عَنْهُ اِنْ اُرِيدُ اِلَّا الْاِصْلَاحُ مَا تَسْتَطِيعُوْنَ وَمَا
تَوْفِىْقِىْ اِلَّا بِاللّٰهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَالِىُّمُ الْيُسُفٰى

وَيَقُوْمُ لَا يَخِفُّ مِنْكُمْ شَيْقَاقِىْ اِنْ يُصِيبَكُمْ
مِثْلُ مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هٰودَ اَوْ قَوْمَ
صٰلِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيْدٍ

وَأَسْتَغْفِرْ وَاَرْبَعَكُمْ ثُمَّ نُوحِىْ اِلَيْهِ اٰتٍ
رَّفِىْعٍ رَّحِيْمٌ وَدَّوۡدُ

قَالُوْا اِنَّ شُعَيْبًا مَّا تَقُوْلُ كَذِبًا اِنَّمَا تَقُوْلُ
وَاِنَّا لَنَرٰكَ يٰٓهِنًا ضَعِيْفًا وَّلَوْ لَا رَهْطُكَ
لَرَجَمْنَاكَ وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيْزٍ

92. (Шуайб) айтты: «О, коомум! Силерге менин уруу-жамаатым Аллахдан да кадырлуубу? Аны(н буйруктарын) артыңарга таштап койдуңар?! Менин Раббим бардык ишинерди ороп (билип) алуучу.
93. О, коомум! (Анда) Өз билгениңерди жасап жүрө бергиле, мен да (өз билгенимди) жасаймын. Кимге шерменде кылуучу азап келишин жана ким жалганчы экенин тез эле билип аласыңар. Күткүлө, мен да силер менен чогуу күтөйүн.»
94. Качан аларга Биздин буйругубуз (азап) келген чакта Шуайб жана аны менен бирге болгон момундарды Өз ырайымыбыз менен куткардык. Ал эми, зулум (каапырчылык) жасаган адамдарды катуу добуш (ач айкырык) “кармап”, бардык каапырлар өз короо-жайларында кыйрап,
95. Ал жерде жашабагандай болуп калышты Коңул бургула! Самуд коому кырылгандай, кырылсын Мадян!
96. Биз Мусаны Өз моожизаларыбыз жана айкын далил менен жибердик,
97. Фираун жана анын (сарай) адамдарына. Алар (сарай адамдары) Фираундун амиринче моюн сунушту. А, Фираундун иши (өкүмү) туура эмес болчу.
98. Ал (Фираун) Кыяматта өз коомун жетелеп, Тозокко алып келет. Бул келүү кандай жаман!

قَالَ يَقَوْمِ أَهْلِي أَتَعْبُدُونَ عِندَ اللَّهِ
وَأَتَّخِذُكُمْ وَآلَهُ كُفْرًا بِآيَاتِ رَبِّ
يَمَّا تَعْمَلُونَ مُجِيطٌ ﴿٩٢﴾

وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي
عَسَىٰ أَسُوفٌ تَعْمَلُونَ مِّنْ بَيْنِهِ عَذَابٌ
يُخْرِجُهُ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَتَقِيمُوا إِنِّي
مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجْيًا شَعْيبًا وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا مَعَهُ رَاحَتُهُمْ مَّا وَآخَذَتْ
الَّذِينَ ظَلَمُوا الضَّيْقَ فَأَصْبَحُوا
بَيْنَ يَدَيْهِمْ جَحِيمٌ ﴿٩٤﴾

كَانَ لَمُتَقَرِّفِيهَا أَلَا بَعْدَ الْمَدْيَنَ كَمَا
بَعَدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٩٦﴾

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ
وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ
وَبَشَّ الْأَوْرَدُ الْمُؤْرَدُ ﴿٩٨﴾

99. Аларды ушул дүйнөдө да,
Кыяматта да наалат коштоп жүрөт.
Кандай гана жаман кошулуу!!!

100. (О, Мухаммад) Булар Биз сага
икая кылып берген шаарлардын
кабарлары. Алардан кээ
бирлери(нин урандылары) турат.
Кээ бирлери теп-тегиз болуп
калган.

101. Аларга Биз зулумдук кыбадык,
бирок (ширк, тоңмоюндук жана
каапырчылыктары себептүү)
өздөрүнө-өздөрүнө зулумдук
кылышты. Аларга Раббиндин
буйругу (азабы) келгенде,
Аллаһтан башка жалбарган
“кудайлары” эч жардам бере албай
калды жана аларга зыяндан башка
нерсени кошумча кыла албады.

102. Сенин Раббин шаарларды (азап
менен) кармаганда мына ушинтип
кармайт. Алар заалым болчу.
Чынында, Анын азабы жан
оорутуучу, катуу!

103. Чынында, бул(айтылганд)арда
Акырет азабынан корккондор үчүн
үлгү-сабактар бар. Бул (Акырет)
адамдар чогултулуучу Күн! Бул –
күбө болуна турган Күн!¹

104. Биз бул Күндү санактуу күндөргө
(дүйнө жапшоосу бүткөнгө чейин)
гана кечиктиребиз.

105. (Ошол Күн) келгенде, Анын
уруксаты болмоюнча эч ким
сүйлөбөйт. (Ал күндө) адамдардан

وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ مَثَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
يَتَّبِعُوا الْقَوْمَ الْقَرِيبَ نَفْسُهُمْ عَلَيْهِمْ
مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ وَمَا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا
رَادُّهُمْ عَنِّي ﴿١٠١﴾

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَوْمَ وَهِيَ
ظُلُمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلَمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِمَنْ كَانَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
ذَلِكَ يَوْمَ مَجْمُوعٍ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمُ
مَسْهُودٍ ﴿١٠٣﴾

وَمَا تُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُعَدَّدٍ ﴿١٠٤﴾

يَوْمَ يَأْتِي لَا تَكَلُمُ النَّفْسُ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَيَسْمَعُ
شَقِيقٌ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

1 Акыретте бардык момун-каапыр адамдар чогултулуп сот-сурак болот. Сурак мезгилинде Аллаһтын Өзү, периштелер жапа башка бардык калк-калайыктар күбө болуп турушат.

бактылуусу да бактысыздары да болот.

106. Ал эми, бактысыз адамдар Тозокто! Анда алардын (жүрөк үшүткөн) өкүрүк-бакырыктары бар.
107. Алар анда асмандар жана Жер тургуча (түбөлүк) калышат. Бир гана Раббин каалаган (бул дүйнөдө жашаган жана Тозокко кире элек) мезгилде гана (анда болушпайт.) Албетте, сенин Раббин каалаган нерсесин жасоочу.
108. Ал эми, бактылуулар болсо, жер-асмандар турганга чейин, түбөлүк Бейиште болушат. Бир гана Раббин каалаган (бул дүйнөдө жашаган жана Бейишке кире элек) мезгилде болушпайт. Түгөнгүс сыйлык болгону үчүн!
109. (О, Мухаммад) Тиги (мушрик) адамдар ибадат кылып жаткан нерселерден эч күмөн санаба. Алар мурунку ата-бабалары сыйынганы сыяктуу сыйынып жатышат. (Тозокко да ошолор киргендей киришет) Бирок, Биз алардын (бул дүйнөдөгү) насиптерин кыскартпай эле бердик.
110. Биз Мусага Китепти (Тооратты) бердик эле, ал жөнүндө талаш пайда болду. Эгер Сенин Раббин тарабынан (жаза Кыяматта болушу жөнүндөгү) Сөз(ү) болбогондо алардын арасында(гы) заалымдарына ошол замат азап берүү менен) өкүм кылынмак. Чынында алар андан (Кураандан) да күмөн санашууда.

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِي أَنْفُسِهِمْ فِيهَا زَلِيلٌ
وَسَيْحٌ ۝

خَالِدِينَ فِيهَا مَا لَمْ يَلْمِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ
إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا
يُرِيدُ ۝

۞ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ
فِيهَا مَا لَمْ يَلْمِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا
مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَحْذُورٍ ۝

فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ
إِلَّا الْكُفَّاءُ يَكْفُرُ مِنْ قَبْلُ وَأَنَا
لَمُؤْتَاهُمْ تَصْيِبُهُمْ غَيْرَ مَقْنُونٍ ۝

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاسْتَلِفَ
فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِّى
بَيْنَهُمْ وَأَنَّهُمْ لَنِي سَاكِنَتُهُ مُرِيبٌ ۝

Заалымдар кумар-лаззаттарга
берилип, күнөө-кылмыш
жасоочулар(дан) болуп калышты
(натыйжада баштарына Аллаһтын
азабы түштү).

117. Сенин Раббиң эч качан элдери
агартуучу болгон шаарларды
адилетсиздик менен кыйраткан
эмес.¹

118. (О, Мухаммад) Эгер Раббиң
кааласа, бардык адамдарды бир
динде (Исламда) кылып коймок.
Бирок, азыркыга чейин ар кандай
(динде) калууда.

119. Өзү ырайым кылгандардан
башкалары. Аллаһ адамдарды
ушундай (кээ бири акыйкатка,
кээ бири жалганга ээрчий турган)
болупу үчүн жаратты. Раббиңдин:
“(Каапыр болгон) бардык жиндер
жана адамдар менен тозокту
толтураармын!” деген сөзү толугу
менен аткарылды.

120. (О, Мухаммад) Биз сага (өткөн)
пайгамбарлардын ар бир
кабарларынан сенин жүрөгүңө
кубат болчуларын баян кылып
бердик. Мында (ушул сүрөнүн
ичинде) Акыйкат, Насаат жана
ыймандуу адамдар үчүн үлгү –
сабактар бар.

121. (Далилдерди тизмектегенден
кийин) ыйман келтирбеген
адамдарга айткын: “Билген
ишинерди жасагыла, биз да
билгенибизди жасайбыз”.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِیُهْدِیَ الْقُرْءَانَ بِظُلْمٍ
وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا
یَرَاؤُنَّ مَخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾

إِلَّا مَن رَّجِمْتَ وَلَئِذَاكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ
كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

وَلَا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نَشِئَتْ
یَوْمَ قُودَتْ وَجَّهَكَ فِي عَذَابٍ لِّئَلَّا تُعْطِیَ
وَذَكَرَیَ لِلْمُؤْمِنِیْنَ ﴿١٢٠﴾

وَقُلْ لِلَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ
إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾

1 Кайсы шаар же мамлекеттин эли жакшылыктарды жасоо менен бирге жамандыкка каршы күрөшө турган агартуучу эл болсо, Аллаһ алардын башына азап жибербейт.

122. (Бизге эмне болоорун) күткүлө, биз дагы (башыңарга кандай жаза келээрин) күтөбүз.

123. Асмандар жана жердеги (көрүнгөн жана) көрүнбөгөн нерселер Аллаһтын мүлкү. Бардык иштер Анын Өзүнө кайтат. Эми, Анын Өзүнө ибадат кылгыла жана Өзүнө тобокел кылгыла! Силер жасаган иштердин эч биринен Аллаһ кабарсыз эмес!

وَأَنْتَظِرُوا إِلَيْنَا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

وَاللَّهُ عَزِيزٌ السَّمْعُ وَالْأَبْصَارُ وَالْيَدُ رَاحِمَةٌ
الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاتَّبِعْهُ وَتُؤْتِكُلْ عَلَيْهِ وَمَا يَنْ
يَعْقِلُ عَمَّا أَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

12 «Юсуф» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Алиф. Лам. Раа. Булар айкын Китеп аяттары.
2. Чынында, Биз акыл жүгүртүшүнөр үчүн Кураанды араб тилинде түшүрдүк.
3. (О, Мухаммад) Биз сага бул Кураанды вахий кылуу менен икаялардын² эң мыктысын айтып беребиз. Буга чейин сен муну билбейт болчусуң.
4. Бир кезде, Юсуф атасына: “О, атаке, мен түшүмдө Күн, Ай жана он бир жылдызды мага сажда (таазим) кылганын көрдүм” деди.³
5. (Анда атасы) айтты: “О, балам! (Бул) түшүңдү агаларыңа айта көрбө сага каршы амалкерлик кылышат. (Анткени,) Шайтан инсанга анык душман.
6. Раббин сени мына ушинтип тандап алыштыр. Эми, Ал сага сөздөрдүн (түштөрдүн) маанилерин билдирет

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ ءَايَاتُ الْحِكْمِ الْعَمِيمِ ﴿١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

مَنْ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذِهِ الْقُرْءَانُ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا رَاقِمًا وَرَأَيْتُ الْقَمَرَ رَاقِمًا لَهُمْ فِي سَبْعِينَ ﴿٤﴾

قَالَ يَبْنَى لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٥﴾

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 111 аяттан турат

2 Бул икаяга көп тафсир китептеринде ахдий булактарындагы жалган окуялар кошулуп кеткен. Кураани Карим түшүндүрмөсүнө ахдий булактарын пегиз кылып алуу туура эмес.

3 Аллаһ кимди улук ишке тандаса, биринчи кадамдарын таштоосуна ушул сыяктуу ишараттарды берет. Юсуфтон бул түшүндө Аллаһ ага келечектеги өз башынан өтчү окуяларды билдирген. Түштөгү Күн – атасы Яькуб. Яькуб - Ибраһимдин кенже уулу Исхактын баласы. Ай – апасы. Жылдыздар – агалары. Алар оболу атасынын сүймөтчүгү Юсуфка ичи тардык, душмандык кылып жүрүп, акыр аягында ага моюн сунушат.

жана мурун эки атаң – Ибрахим менен Исхакка толук бергени сыяктуу, Яхкубдун үй-бүлөсүнө жана сага Өзүнүн (пайгамбарлык) нээматын толуктап берет.”
Албетте, сенин Раббиң - Билүүчү, Даанышман.

7. Акыйкатта, Юсуф менен анын бир туугандарында (алар жөнүндөгү икаяда) сурагандар үчүн үлгү-сабактар бар.
8. Бир кезде агалары (өз ара минтип) сүйлөшүштү: «Юсуф менен анын бир тууганы (Биньяминди) атабыз бизден көбүрөөк сүйөт. Акыры, биз бир жамаатпыз го! Чынын айтканда, атабыз анык адашууда калды.
9. Юсуфту өлтүрүп (алыс бир) жерге таштап койгула. Ошондо, атаңардын жүзү (сүйүүсү) өзүңөргө калат жана ал иштен кийин (тооба кылып) жакшы адамдардан болуп аласыңар»
10. Алардан бирөөсү (мындай) деди: “Юсуфту өлтүрбөгүлө (бул – чоң күнөө) бирок, эгер (ушул ишти) жасоочу болсоңор, аны бир кудуктун түбүнө таштап койгула, кээ бир жолоочулар алып кетсин. Ушул пикирге бардыгы макул болгон соң, агаларына келип:
11. Айтышты: “Атаке! Эмне үчүн сиз Юсуфту бизге ишенбейсиз? Биз ага боорукербиз го?
12. Эртең аны бизге кошуп жибериниз, ойноп-куунап келсин. Өзүбүз аны абайлап карайбыз”.

إِلَى يَغُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قِتلِ
إِبْرَاهِيمَ وَاسْحَقَ إِنَّ رَيْكَ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿٥﴾

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ
لِّأُولِيْالْبَاسِ ﴿٦﴾

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا
وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ آبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٧﴾

أَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ طَرْجُوهُ أَرْضًا يَحِلُّ
لَكُمْ وَجْهَ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ
قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٨﴾

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ
فِي غِيَبَتِ الْكُفِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ
إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٩﴾

قَالُوا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمُرُنَا بِيُوسُفَ وَإِنَّا
لَكُنَّا نَكْهَرُونَ ﴿١٠﴾

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتِقَ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ
لَنَحْفَظُونَهُ ﴿١١﴾

13. (Якуб) айтты: “Чынында, аны алып кетишиңер мени капалантып койот. Жана силер аны унутуп калсаңар карышкыр жеп кетет деп коркомун”.
14. (Агалары) айтты: “Эгер биз бир жамаат болуп туруп, аны карышкыр жеп кетсе, анда, биз накта зыянкеч немелер экенбиз да?!” Эштеп аталарынын макулдугун алып, Юсуфту “ойноткону” алып чыкмай болушту.
15. Качан аны алып кетишип, терең бир кудуктун түбүнө таштамак болуп турушканда Биз ага: “(убактысы келип) сен агаларына бул иш жөнүндө айтып бересиң, бирок алар “унутуп коюшат” деп вахий кылдык.
16. Алар түндөсү аталарына ыйлап келишип:
17. “О, атаке! Биз Юсуфту буюмдарыбыздын жанына калтырып, жарышмай ойноп кетип калыптырбыз. Ошондо, аны карышкыр жеп кетиптир. Эми ар канча чынын айтсак да бизге ишенбейсиз!” - дешти.
18. Жана анын жалган канга бойолгон койногун алып келишти. (Якуб аларга ишенс бербей:) «Андай эмес! Силерге напсиңер (бир жамандыкты) кооздоп көргөзүптүр. Эми, жакшынакай сабыр (кылуудан башка арга жок.) Силер айткан ишке Аллаһтын Өзү жардамчы болоор!» деди.

قَالَ إِنِّي لَخَشِيعٌ أَن تَذْهَبُوا بِهِ وَلَخَافُ أَن يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾

قَالُوا لَئِن أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَّخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ الْبُحْرِ وَالْوَحْيَانَا إِلَيْهِ لَنَنْصُرَهُ بِأَمْرِهِ هَذَا وَهُوَ لَا يُشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

وَجَاءَ آبَاؤَهُمْ بِعِيسَى يَبْكُونَ ﴿١٦﴾

قَالُوا إِنَّا بَنَاهَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَاهَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتْلَعِنَا فَآكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

وَحَآءَ وَعَلَى قَيْصٍ صَوءٌ بِذِكْرِهِ قَالَ بَلْ سَأَلْتُ لَكُمْ أَنْفُسَكُمْ أَفَرَأَيْتُمْ أَفْصَحَ جَبَلٍ وَأَلَهُ الْمُسْتَعْمَانُ عَلَى مَا نَصِفُونَ ﴿١٨﴾

19. Анан жолоочулар (кербендер) келип, өздөрүнүн суу издөөчүсүн жибершти. Ал (кудук башына келип) чакасын таштады. (Арканга Юсуф асылып чыкканда):

“Сүйүнчү! Бул бала(га карагыла)!” деди. Жолоочулар аны (бирөө-жарым көрүп, талашпасын деп) буюмдарынын арасына жашырып коюшту. Аллах алардын иштерин билүүчү.¹

20. Аны арзыбаган баага – саналуу гана теңгелерге сатып жибершти жана андан кутулупту. *Кербендер Юсуфту Мисирге алып келип, кул базарда сатышты.*

21. Аны Мисирде сатып алган киши (падышанын вазири) аялына айтты: “Аны жакшы орунга жайгаштыр, пайдасы тийип калаар, же болбосо өзүбүзгө (бакма) бала кылып алаарбыз” Мына ушинтип, Биз Юсуфту – түштөрдүн маанисин үйрөтүү үчүн – (Мисирдеген) жерге мекендештирип койдук. Аллах Өз ишинде Жеңүүчү. Бирок муну көпчүлүк адамдар билишпейт. *(Кичинекей Юсуф сарайда эрке бала болуп, каалаган нерсеси даяр болсо да, илимге кызыкты. Эреже жашына жеткенге чейин ал өз доорунун залкар аалымына айланган. Буга кошумча...)*

22. Жигит курагына жеткенде, Биз ага пайгамбарчылык жана (илахий)

وَحَيَاتٍ سَبَّارَةً قَائِلَةٌ وَإِرْدَهُمْ قَائِلُ
ذُلُّهُمْ قَالَ يُكْتَبُ لِي هَذَا الْعَمَلُ وَأَسْرُوهُ وَصْنَعَهُ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ
وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الرَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَا مَرْأِي
أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَفْعَلْنَا اللَّهُ
شَيْئًا وَهَذَا كَذَلِكَ مَكَانَ يُوسُفَ فِي
الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَآتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا

1 Бул окуяны Юсуфтуң агалары жакын жерден карап турушкан. Алар чыгып келгенде кербендер бала ушулардыкы экенин билет жана өз ара сүйлөшүүдөн соң, огой (энеси башка атасы бир) агалары аны кербендерге сатып жиберет.

илим бердик. Биз жакшылык (таза ибадат) кылуучу адамдарды мына ушинтип сыйлайбыз.

23. Ал үйүндө жашаган аял (вазирдин аялы) аны “жолдон азгырууну” каалап, эшиктерди (ичинен) кулпулап, “келегой” деди. (Анда, Юсуф) айтты: “Аллаһ сактасын! Акыры, ал (сенин эриң) мага орунжай тууралуу (коң) жакшылык кылган кожоюнуң го! (Мен кыянат кылбаймын!) Зулумкер адамдар (тозоктон) кутулбайт!”

24. Аял ага умтулду. Эгер (Юсуф) Раббисинин далилдерин (ыйман жана илимди) билбесе, ал да умтулмак. Ушинтип, Биз андан жамандык, бузукулукту буруп жибердик. Чынында, Юсуф Биздин ыкыластуу пенделерибизден.

25. Экөө тең эшик тарапка (бири качып, бири кууп) чуркады. Аял анын көйнөгүн аркасынан айрып салды. Экөө (ошол абалда) эшиктин оозунда аялдын эринс жолугуу калышты. (Анда) аял (Юсуфка жалаа жаап): “Сенин аялыңа арамдык каалаган адамдын жазасы же зындан же кыйноочу азап” деди.

26. “Анын өзү мени азгырууну каалады” деди (Юсуф.) Ошондо, аялдын жакын туугандарынан бирөө: “Эгер анын көйнөгү алдынан айрылган болсо, аялың ак, бул жалганчы.

27. Ал эми, мунун көйнөгү артынан айрылган болсо, бул – ак, аялың жалганчы” деп калыс сөзүн айтты.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

وَرَدَّئُهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ
وَعَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ
مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ
لَافْتَحُ الْفُطُورِ ﴿١٧﴾

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِوَيْءٍ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى
بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لَضُرُفَ عَنْهُ
السُّوءُ وَالْفَخْشَةُ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا
الْمُخْلِصِينَ ﴿١٨﴾

وَأَسْتَحَقَّ الْبَابَ وَقَدَّتْ قَيْصُصَهُ مِنْ دُبُرٍ
وَأَلْقَا سِجِّينَ هَذَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ
أَرَادَ بِأَهْلِيكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يَنْجَزَ أَوْعَدُ آبُ
الْأَيْمِ ﴿١٩﴾

قَالَ هِيَ رَأَوْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ
شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَيْصُصُهُ رُقْدًا
مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٠﴾

وَإِنْ كَانَ قَيْصُصُهُ رُقْدًا مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢١﴾

28. (Вазир) Юсуфтун көйнөгү арт жагынан айрылганын көргөндө, (аялына карап): “Бул силердин (аялдардын) амалыңардан турбайбы! Силердин айлакерлигиңер чоң экен!”
29. “О, Юсуф, сен муну унутуп кой (эч кимге айтпа.) А, сен болсо, (оо, аялым) күнөөң үчүн кечирим сура. Ката кылуучулардан болуптурсун”- деди.
30. Шаардагы аялдар (ушак) айта баштады: “(Уктуңарбы), вазирдин аялы өз кызматкерин азгырууну каалаптыр. Аябай сүйүп калган го. (Ошентсе да) биз аны анык адашуучулукта деп билебиз”.¹
31. (Вазирдин аялы) алардып айлакер сөздөрүн укканда, адам жиберип, алдыртып келди жана аркаларына желөнгүч жаздыктарды коюп, (дасторконду ар түрдүү момо-жемиштер менен толтуруп, момолордү кесип жеш үчүн) ар биринин колуна бирден бычак карматты жана (Юсуфка): “Алардын алдына чык” - деди. Аны көргөндө ага алкыш жаадырышып, (акыл-эстерин тап-такыр жоготкондон улам момо-жемиш кескендин ордуна) өз колдорун кесе башташты. Жана: “О, (кемчилдиктен) Таза Аллах! Бул адам эмес, кереметтүү периштенин өзү го!” дешти.

فَلَمَّا رَأَى أَقْبَصُ بِرُفْدٍ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ
مِنْ كَذِبِكُمْ إِنَّ كَيْدَكُمْ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

يُوسُفُ انْفِرْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ
إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾

﴿٣٠﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ
تُرِيدُ فَتَنَهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا
إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣١﴾

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ
وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكِنًا وَاتَتْ كُلُّ وَاحِدَةٍ
مِنْهُنَّ بِسِكِّينٍ وَفَالَتِ الْخُرُجَ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ
 أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ
مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣٢﴾

1 Аялдардын сөздөрү, бир тараптан, асил-насили ак сөөк болгон канышанын, кызматчы менен “болгусу” келгенин чындап айыптоо болсо, экинчи тараптан Юсуфтун эл оозунда жомок болгон сулуулугун көрүү үчүн жасаган айлакерликти эл. Алар каныша өзүн “анча-мынчага” азгырыла бербестигин далилдеш үчүн аларга Юсуфту көргөзүүсүнөн үмүт кылышкан. Натыйжада, айлакерликти натыйжа берди

32. (Анда) аял: “Ал жөнүндө силер мени айыптаган жигит – ушул! (Ооба!) мен аны азгырууга умтулдум. Ал өзүн сактады. (Бирок, мен ниетимен кайта элекмин) Эгер менин буйругумду аткарбаса, зынданга ташталып, кордолгондордон болот”- деди.
33. (Юсуф) айтты: “О, Раббим! Алар сунуштаган нерседен мага зындан жакшыраак! Эгер, ал аялдардын¹ айлакерликтерин менден арылтпасаң аларга көңүлүм жибип, наадандардан болуп каламын!”
34. Раббиси анын дубасын кабыл алып, андан аялдардын айлакерлигин арылтты. Чынында, Аллах Угуучу, Билүүчү.
35. (Юсуфтуң күнөөсүздүгүнүн) белгилерин көрүшкөн соң, аны бир мезгилдерге (эл оозу басылганга) чейин зынданда сактап туруу (бийлик ээлерине) макул көрүндү.
36. Аны менен бирге эки жигит да зынданга түшкөн. Алардан бири: “Мен түшүмдө жүзүм мөмөсүн сыгып, шарап жасап жатканымды көрдүм” десе, экинчиси: “Менин түшүмдө болсо, башыма нан көтөрүп баратсам, аны куштар чокуп жатыптыр” деп түштөрүн айтып: “Биз сени жакшылык кылуучулардан деп билебиз. Бизге (ушул) түшүбүздү жоруп берчи” - дешти.
37. (Юсуф) айтты: “Экөөңөргө жей турган тамагыңар келгенге чейин

قَالَ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُعِنْتَنِي بِهِ وَلَقَدْ رُودُّهُ
عَنِ نَفْسِهِ ۖ فَاسْتَعَصِمَ ۖ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا
أُمِرُ بِهِ لَاسْتَحَبَّتْ وَلَئِنْ كُنَّا مِنْ الصَّغِيرِينَ ﴿٣٢﴾

قَالَ رَبِّ الْمَسْجُونِ أَهْبِ إِلَى مَيِّدَتِي مِنَ اللَّهِ
وَلَا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ
الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُ وَفَصَّرَ عَنْهُمْ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ
لَيْسَ جُنْدَهُمْ شَرٌّ مِنْهُمْ ﴿٣٥﴾

وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنُ فَبَيَّانٌ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي
أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي
أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ
بَيِّنَاتٍ لَوْ بَدِئْتَ أَتَانِزَلُكَ مِنَ الْمُسْتَسِينِ ﴿٣٦﴾

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُزْرَقَانِيهِ إِلَّا نَذَلَكُمَا

1 “Аялдар” дегендин себеби, алар Юсуфка “кеңеш” беришип, «макул бол» дешкен.

мен силердин түшүнөрдү жоруп беремин. Бул – мага Раббим үйрөткөн касиет.¹ Мен Аллахка ыйман келтирбеген адамдардын динин жериген кишимин. (Анткени,) Алар Акырет күнүнө ишенишпейт.

38. Мен аталарым Ибрахим, Исхак жана Якубдардын динин ээрчидим. Бизге (оо, досторум), жалгыз Аллахка эч нерсени шерик кылуу ылайык эмес! Бул (Таухид) бизге жана адамдарга Аллаһтын пазилети. Бирок, көпчүлүк адамдар шүгүр (ибадат) кылбай жатышат.

39. О, менин зындандагы шериктерим! Бир нече бытыранды “кудайлар” жакшыбы, же жалгыз, Жеңүүчү Аллахпы?

40. Аллахтан башка силер сыйынып жаткан нерселер, силер жана ата-бабаңар ат коюп алган ысымдардан бөлөк эч нерсе эмес. Аллах аларга (ошол нерселердин кудай экенине) эч далил түшүргөн эмес. Өкүм жалгыз Аллахка гана таандык. Ал жалгыз Өзүнө гана ибадат кылууңарга буюрат. Ушул гана (бардык жакшылыктарга буюрган) эң туура дин. Бирок (муну) көпчүлүк адамдар билишпейт!

41. О, менин зындандагы шериктерим! Эми, (силерге түшүнөрдүн маанисин айтсам) экөөңөн бириң (азат болуп чыгып) оз кожоюнуна шарап куюп берет экенсиң.

يَا قُوتَيْبَةُ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَ مَا مَلَائِي رَقِيًّا إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٨﴾

وَأَتَيْتُكَ مِلَّةَ الْبَلَاءِ إِنِّي تُهْذِبُهُمْ وَاسْحَقِي وَتَعْقُوبُ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ وَذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٩﴾

يَصْدِجِي السَّجْنِ أَرَأَيْتَ مُتَعَذِّرُونَ خَيْرَ أَرَأَيْتَ الْوَجْدُ الْقَهَّارُ ﴿٤٠﴾

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْشُرُوا أَوَّلَكُمْ مَا أُنْزِلَ اللَّهُ بِهِ مِنْ سُلْطَانٍ إِنَّا هُكْمُ الْآلِئَةِ أَمَّا لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الَّذِينَ الْفَسَادُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

يَصْدِجِي السَّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمْ فَاتَّقِ رَبَّهُ خَيْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيَضْبُ قَتَا كُلِّ الظَّالِمِينَ مِنْ رَأْسِهِ فَيُضِي أَلَا مَرَأَى لَهُ فِيهِ

1 Юсуф ушул сөзүн айтып, алардын тамактары келишине кыйла убакыт бар экенин жана бул экео азыр өзүнүн сөзүнө муктаж экенин эске алып, аларды таухидке жалгыз Аллахка сыйынууга даават кыла баштады.

تَسْتَفْتِيَانِ ﴿١٥﴾

Экинчиң болсо., асып өлтүрүлүп, анын башын куштар чокуйт экен. Силер маанисин сураган иштер (ушундай) өкүм (тагдыр) кылыныптыр...

42. (Юсуф) экөөнүн азат болот деп болжогонуна карап: “Кожоюнундун алдында мени тилге алып кой”- деп суранды. Бирок, (азат болуп чыккан соң) Шайтан кожоюнуна эстетүүнү унуттурду. Кийин Юсуф зынданда бир нече жылдар калып кетти.

43. Падыша айтты: “Мен түшүмдө жети семиз уй көрдүм. Аларды жети арык уй жеп койду. Жана жети даана жапыл машпак менен андан башка (жети даана) куурагандарын көрдүм. Кана, оо, эл-журт, эгер түш жоруучу болсоңор, менин ушул түшүмдү жоруп бергиле. *(Мамлекет надышасынын бул түшүн сарай адамдарынан эч кимиси жоруй албай:)*

44. Айтышты: “(Бул Шайтандан болгон) чаташкан түштөр. Биз чаташкан түштөрдү жоруй албайбыз.

45. Андан соң, (ошол жерде турган зындандагы) экөөнүн кутулганы, бир нече жылдан кийин гана аны эстеп: “Силерге бул түштүн маанисин мына мен айтып беремин. Мени (Юсуфка) жибергиле” деди (жана Юсуф жаткан зынданга барып, ага жалына баштады:)

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنَسَّ الشَّيْطَانُ إِذْ ذَكَرَ رَبَّهُ فَلَيْكَ فِي السِّجْنِ يَضَعُ سِينَتَهُ ﴿١٥﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعُ سُبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُءُوسِي إِن كُنْتُمْ لِلرُّءُوسِ يَا تَعْبُرُونَ ﴿١٥﴾

قَالُوا أَضَلُّكَ أَحْلَامٌ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ﴿١٦﴾

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿١٧﴾

46. “Юсуф! О, чынчыл жигит! Бизге жети семиз уйду жеп койгон жети арык уй жөнүндө жана жети жашыл машак, дагы (ушунча) башка куураганы жөнүндө(гү түштүн) маанисин айтып берчи? Ажеп эмес, адамдарга кайтып барсам алар да билип алыпса!”
47. (Юсуф) айтты: “Жети жыл удаама-удаа (буудай) эгесиңер. Жыйнаган түшүмүңөрдү (жанчып албай) мапагында калтырасыңар. Болгону, бир аз гана жегениңерди (жанчып аласыңар.)
48. Андан кийин жети жыл каатчылык келип, ушул жылдар үчүн мурдатан даярдаган камылгаңарды “жеп койот”. Бир аз сактаганыңар гана калат.
49. Андан кийин (ушундай) бир жыл келет, анда адамдар жамгырдын астында (жыргап) калышат. Жана ошол жылда (көп-көп шараптарды) сыгын алышат.¹
50. Падыша айтты: “Аны мага алып келгиле”. Юсуфка анын чабарманы келгенде (зындаандан чыгууга шашылбай, өзүнүн актыгын далилдеп, ашкере кылуу үчүн): “Кожонуңа кайтып баргын дагы, колдорун кесип алган аялдарга эмне болгонун сурагын. Менин Раббим алардын айлакерлигин Билүүчү” деди. *(Чабарман Юсуфтун талабын падышага жеткиргенде “кол кырккан” аялдарды чогултуп окуянын чоо-*

يُوسُفُ إِلَٰهَ الصِّدِّيقِ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ
يَسْمَانٍ بِأَكْلِهِنَّ سَبْعَ عَجَائِلٍ وَسَبْعِ
سُئُلَاتٍ خَضِرٍ وَأُخْرٍ يَأْتِي لَعَلَّيْ أَرْجِعَ
إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ
فَذَرُوهُ فِي سُبُورِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادًا أَكَلْنَ مَا
قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِرُونَ ﴿٤٨﴾

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يَأْكُلُ النَّاسُ
وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُوبِي بِهٖ فَلَمَّا سَأَلَهُ الرَّسُولُ
قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَالَ الْإِسْوَةِ
الَّتِي قَطَعْنَ آتِدِيَهُنَّ إِنِّي رَبِّي بِكَذِبٍ هَرَّ
عَلَيْهِ ﴿٥٠﴾

1 Түшүм мол болгондон улам. Жеген-ичкенден ашып, жүзүм жана ушул сыяктуу мөмөлөрдөн шарап даярдап алышат.

жсайын аныктоого киришип,
аларга:)

51. Айтты: “Юсуфту азгырууну каалаганыңарда эмне болгон элеңер?” Алар айтышты: “Аллаһ – Аруу, Таза! Биз анын эч бир айыбын билбейбиз”. Вазирдин аялы айтты: “Акыйкат ушул тапта анык болгону калды. (Ооба.) Мен аны азгырган болчумун. Чынында ал акыйкатчыл адамдардан экен.

52. Муну мен, (ошол) эч ким жок мезгилде ага (күйөөмө) кыянат кылбаганымды биллип алсын үчүн (айтып жатам). Чынында, Аллаһ кыянатчылардын амалын түз жолго салбайт экен.

53. Мен өзүмдү актабаймын. Чынында, напси деген жаман ишке тынбастан буюрат турбайбы, Раббим ырайым кылбаса! Албетте, Раббим Кечирүүчү, Ырайымдуу”

54. Падыша айтты: “Аны мага (урматсый менен) алып келгиле, өзүмө ынак (кеңешчи) кылып алайын”. (Юсуф) аны менен сүйлөшкөндө, (падыша) айтты: «Бүтүн(дөн баштап) сен биздин алдыбызда туруктуу жана ишенимдүү адамыбызсың.»

55. (Юсуф) айтты: «Анда мени жер казыналарынын үстүнө (башчы) кылып коюңуз. Мен сактай билген жана билимдүү кишимин.»¹

56. Мына ушинтип, Биз Юсуфту (Мисирдеги) жерден өзү каалаган

قَالَ مَا خَطْبُكَ إِنَّ دُرُودَ ثَرْيُوسُفَ عَنْ
نَفْسِهِ قُلْنَ حَسَّ اللَّهُ مَا عَمِلْنَا غَلِيْبِيْنَ
سَوْءًا قَالِيْ اَمْرًا اَلَمْ يَزَلْ يَنْصَحْصَحْ لِحَقِّ
اَنَّا زُوْدْنَاهُ عَنْ نَفْسِهِ وَآثَرَهُ لَمِنْ
الْصَّادِقِيْنَ ﴿٥١﴾

ذٰلِكَ لَعَلَّكَ اَنْتِ لَمْ اُخْنِئْ بِالْغِيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا
يَهْدِيْ كَيْدَ الْغٰثِيْنَ ﴿٥٢﴾

﴿ وَمَا اُنْزِيْ نَفْسِيْ اِلَّا اَلْنَفْسَ لَمَّارَةً بِالسُّوْءِ
اِلَّا اَلْمَارِعَ رَبِّيْ اِنْ رَّبِّيْ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴾ ﴿٥٣﴾

وَقَالَ اَلَسَّيْكَ اَنْتُ فِيْ بَيْتِ اَسْتَقْبَلْتَهُ نَفْسِيْ
فَلَمَّا كَلَّمْتُهُ قَالَ اِنَّكَ اَلْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِيْنٌ
اٰمِيْنٌ ﴿٥٤﴾

قَالَ اَجْعَلْنِيْ عَلٰى خَزَائِنِ الْاَرْضِ اِنِّيْ حٰفِيْظٌ
عَلِيْمٌ ﴿٥٥﴾

وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا يُوْسُفَ فِي الْاَرْضِ يَتَّبِعُوْا

1 Падыша анын отүнүчүн кабыл алып, мамлекет казынасына жана кампаларына башчы кылып дайындады.

жайда жашай турган кылып орноштурдук. (Бул) Өзүбүз каалаган адамдарга бере турган ырайым-рахматыбыздын nasiibi. Биз жакшылык кылуучулардын сообун текке кетирбейбиз.

57. Чынында, ыйман келтирип, такыба болгон кишилерге (бул дүйнө жыргалынан) Акыреттик сооп жакшы.¹

58. Агалары Юсуфка келип, (дан тарттырып алуу үчүн) алдыга киргенде, аларды (дароо) тааныды. Бирок, алар аны тааныган жок.

59. Аларга жүктөрүн даярдап берген убакта (мындай) деди: «Аталап бир тууганыңарды да мага алып келгиле. Өлчөгөндө толтуруп бергенимди жана жакшылап конок-зыяпат кылганымды көрбөй жатасыңарбы?»

60. «Эгер аны алып келбесеңер, мага жакындашпайсыңар жана менден силерге (буудай) өлчөп берилбейт.»

61. Алар: «Айтканыңызды сөзсүз аткарабыз, иинибизди атасына жалынып болсо да алып келебиз» дешти.

62. Ал (Юсуф) өзүнүн жигиттерине айтты: «(Буудайдын акысына

وَمِنْهَا حَبِثٌ يَبْسَأُ تُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن
نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٧﴾

وَلِأَجْرِ الْآخِرَةِ حَبْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا
وَصَبَرُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٨﴾

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ
وَهُمْ لَمْ يُعْرِفُوهُ ﴿٥٩﴾

وَلَمَّا حَضَرَهُمْ بِمِصْرَ قَالَ ااتُونِي بِأَخٍ لَّكُمْ
مِّنْ أَيْكُمُ الْآخِرُونَ أَفَى الْكَيْلِ أَنَا أَخَيْرُ
الْمُزِيلِينَ ﴿٦٠﴾

فَإِن لَّمْ يَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَّكُمْ عِندِي وَلَا
تَقْرَبُونِ ﴿٦١﴾

قَالُوا سَرُودُ عَنْهُ آيَةٌ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦٢﴾

وَقَالَ لِيُتَيْتَنِيهِ أَجْمَلُوا بِضَعْتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ

1 Юсуф дүйнөлүк жыргалга да жетти. Акырети үчүн да чоң камылга даярдады. (жакшы (сооп) иштерди көп жасады.) Ошентсе да Акыреттин жыргалына ис жетсин! Юсуф жер казыналарынын башкаруу тизимин өз колуна алган соң, өзү айткандай билгичтик менен жети жыл жакшы иштеп, көп түшүм алды. Кампалар данга толду. Кийинки жети жылдык каатчылык мамлекеттин бардык жерине өз таасирин тийгизип, Яхуб жана үй бүлөсү жашаган Палестинага да жетип барды. "Мисир казыначысы элге дап таратып жатыптыр" деген кабарды угуп, Юсуфтуң агалары да, даярданып кербендерге кошулуп жолго чыгышты.

төлөгөн) буюмдарын төөлөрүнүн үстүндөгү жүктөрүнө (билдирбей) салып койгула. Ажеп эмес, үйлөрүнө жеткен кезде аны таанып (данды бекер бергенибизди билип) кайтып келишес.»

63. Аталарына кайтып барышканда, айтышты: «О, атаке, (эгер биз менен Биняминди жибербесеп, эмкисинде) бизге (дан) тартуу токтотулду! Инибизди биз менен жибер. (Дан) тарттырып келели. Аны (Биняминди) өзүбүз сактайбыз.»

64. (Якуб) айтты: «Мурда силердин колуңарга агасын ишенип тапшыргандай «ишенип тапшырайынбы». Сактоо жаатынан Аллах гана жакшы. Өзү гана ырайымдуулардын эң Ырайымдуусу.»

65. (Агалары) жүктөрүн ачканда ичинен кайтарылган буюмдарын таап алышып атасына: «Бизге дагы эмне керек? Мына буюмдарыбыз кайтарылып берилди. Үй-бүлөбүздү багабыз, инибизди коргойбуз жана бир төө буудайды ашыгыраак алабыз. Бул (барып-келүү убактысы) аз эле мөөнөт го?!» дешти.

66. «(Мейли), бирок, бир кокустук силерди ороп калбаса жана аны мага кайтарып келүүгө Аллаһтын алдында ант-убада берсеңер гана жиберейин» деди. Ага балдары ант-убада бергенде, айтты: «Бул сөзүбүзгө Аллах күбө!»

لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ٦٣
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ٦٣

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَنِعَ مِنَّا الْكَيْلَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ٦٤

قَالَ هَلْ ءَامَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا ءُتِيتُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ ۖ فَاللَّهُ خَبِيرٌ بِخَفْوَةٍ وَهَوٍ أَرْجُمُ الرَّجِيمِينَ ٦٥

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضْعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبُغِي هَذِهِ ۖ بِضْعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَبِيرُ أَهْلِنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزِدُكَ كَيْلًا عَمِيرٌ ذَٰلِكَ كَيْلُ يَسِيرٍ ٦٥

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَن يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا ءَاتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا تَقُولُونَ وَكِيلٌ ٦٦

67. Айтты: «О, уулдарым! (Шаарга) бир эшиктен кирбегиле. Ар башка эшиктерден киргиле. Бирок, муну менен Аллаһ тарабынан белгиленген нерседен эч бирин силерден тосо албаймын. Өкүм Аллаһка гана таандык. Өзүнө гана тобокел кылдым. Тобокел кылуучулар Анын Өзүнө гана таансын!»¹

68. Алар (шаарга) аталары буюрган абалда кирсе да, (бул иш) алардан Аллаһ тарабынан тагдыр кылынган эч нерсени өзгөртө албайт. Бирок, бул Якубдун, өз жүрөгүндөгү бир муктаждыкты аткарып (жүрөгүн жеңилдетип) алуусунан башка эч нерсе эмес. Ал биз үйрөткөн илимдин ээси болгон. (Тагдырды өзгөртүп болбостугун билет) Бирок, адамдардан көпчүлүгү билишпейт.

69. Алар Юсуфтун алдына киргенде, инисине үйүнөн (өз алдынча) орун берип: «Мен сенин аган (Юсуф) боломун. Алардын ишинен капа болбо (бардыгы жайында болот)» деди. *(Кийин аны шек туудурбай бирге алып калуу үчүн ойлогон эрежесин ишке ашырууга киришти.)*

70. (Юсуф) алардын жүктөрүн даярдап (жөнөтөөр алдында) инисинин жүктөрүнүн ичине (кымбат баалуу)

وَقَالَ يَبْنَیْ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ
وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي
عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ لَمْ تُكْمِلُوا إِلَهُي
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ فَبُكَوا
يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً
فِي نَفْسٍ يَنْغُورُ فَضْلُهَا فَإِنَّهُ لَدُوٌّ عَلَيْهِمَا
عَلِمَتْهُ وَلَكِنْ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَّىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ
قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ
فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذِنَ مَوْلَانِ إِلَيْهَا أَلْعَبُ

1 Якуб ушул сөздөрдөн соң аларга Биняминди кошуп берди жана узатып жатып “Бардыгыңар Мисир шаарынын бир дарбазасынан кирбегиле” деп осуят кылды. Себеби он бир эр-азамат уул чогуу бараткан эле. Якуб аларга көз тийбесин деп, боору ооруганынан ушул сөздү айтты. Эмесе, Аллаһтын тагдырын эч нерсе өзгөртө албасын, эгер миң сактанса да тагдырдагы нерсе болоорун Ал жакшы билген, бирок ушуу менен жүрөгүн жеңилдетип алган.

чөйчөктү салып койду. Кийин бир жарчы(сы): «О, кербендер! Силер ууру экенсиңер!»-деп кыйкырды.

إِنَّمَا لَسْتُمْ قَوْمٌ

71. Агалары алар тарапка басып: «Эмне жоготтуңар?» - деди.

قَالُوا وَاتَّقُوا عَلَيْهِمَ مَاذَا تَقْعُدُونَ

72. «Падышанын чөйчөгүн – дешти алар – кимде-ким аны тапса, жүгү менен бир төө берилет. Буга мен кспилмин.»

قَالُوا تَقْعُدُونَ ضُحَا الْمَلِكِ وَلَسَنَ بَعْدَهُ جَنَلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ

73. «Биз (бул) жерге бузукулук кылганы келбедик! Аллахка ант, силер муну билесиңер! Биз ууру эмеспиз!»- дешти (Юсуфтун агалары)

قَالُوا نَأْتِيكَ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفَيْدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سُرِقِينَ

74. (Анда жарчылар): «Эгер алдасаңар, жалганчыпын (уурунун) жазасы эмне?» – дешти.

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ

75. Алар айтты: «Кимдин жүгүнүн арасынан (чөйчөк) табылчу болсо, ошол табылгандын өзү – анын жазасы! Биз (өз динибизде) заалымдарды ушундай жаалайбыз!»¹

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ فِي رَحْمَةِ رَبِّهِ فَهَوُ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الْفَالِطِينَ

76. (Издөөчү) инисинин жүктөрүнөн мурда агаларынын жүгүнөн баштады. Кийин аны (чөйчөктү) инисинин буюмдарынын арасынан сууруп чыкты. Биз Юсуфка ушундай амал үйрөттүк. Себеби ал (мисирлик) падышанын дини боюнча («ууру») инисин алып кала алмак эмес. Бирок, Аллах кааласа (башка жол менен да) алып калмак. Биз каалаган адамыбыздын

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا يُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن نَّشَاءُ وَتُوقَى كَيْدُ الْغَائِبِينَ

1 Алардын дини боюнча ууру колго түшүп калса, уурдалган мүлктүн ээсине кул кытып берилчү. “Табылгандын өзү – жаза” дегендин мааниси ушул. Ал эми, Юсуф алардын дининдеги бул окумду билген себептүү, окум чыгарууну оздорунө коюп берген. Себеби, Мисир падышасынын дининде мындай окум жок эле.

даражасын көтөрөбүз. Бардык илим ээсинин үстүндө Билүүчү (Аллаһ) бар. (Юсуфтуң агалары Биняминдин «уурулугу ачылып» калганын көрүп, жамандап башташты.)

77. «Бул уурдаган болсо, мурдараак мунун бир тууган агасы (Юсуф) дагы уурудук кылган» Юсуф бул сөздөрдү (н таасирин) аларга билдирбей «жутуп» койду жана: (ичинен:) «Өзүңөр эң жаман адамсыңар. Айткан сөзүңөрдү (н чын-төгүнүн) Аллаһтын Өзү жакшы билет» – деди.

78. Алар айтты: «Оо, улукзаада! Бул (ууру) баланын картайып калган атасы бар. Анын ордуна биздин бирөөбүздү алчы?! Биз сени жакшылык кылган кишилерден деп билебиз.»

79. «Аллаһ сактасын! – деди (Юсуф) – буюмубуз кимден табылган болсо, ошону гана алып калабыз. Антигенде, биз зулум кылуучу болуп калабыз.»

80. Андан (Юсуфтан) үмүттөрү үзүлгөндө, өз алдынча чогулуп кеңешишти. Алардын чоңу айтты: «Билбейсинерби, атаңар силерден Аллаһты ортого коюп (Биняминди алып келесиңер деп) ант-убада алган. Мурдараак, Юсуф жөнүндө да ушундай (акылы) кыскалык кылгансыңар. Эми, мен качан мага атам уруксат бермейинче же Аллаһ (инибизди азат кылуу менен) менин пайдама өкүм кылмайынча ушул ордуман козголбоймун.

﴿قَالُوا إِن يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يَوْسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبَيِّهَا لَهُمْ قَالُوا اشْفَعُوا عِنْدَ آبَائِهِمْ لِئَظْهَرُوا لَهُمْ﴾

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْهِيكَ عَنْ إِسْرَافِكَ أَرْسَلْنَاكَ إِبْرَاهِيمَ نَسِيًّا وَكَانَ يَخْلُكُنَا فِي سَبِيلِ الْكِبَرِ لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَن وَجَدْنَا مَتَاعًا عِنْدَهُ إِنْ مَا إِذَا لَطَلْنَا لَمُوتَ

فَلَمَّا اسْتَمْتَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالُوا كَبُرَ هُمْ الظُّلُمَاءُ إِنَّ أَبَانَا كَفَرُ قَدْ أَخَذَ عَلَيْنَا مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْنَا فِي يَوْسُفَ فَلَنُتَّبِعِ الْآرْصَ حَقًّا يَا ذُنَّ لِي أَبَى أَنْ يُخَرَّكَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

Аллаһ - өкүм кылуучулардын мыктысы!»

81. А, силер болсо атаңарга баргыла дагы (мындай) дегиле: «Ата! Уулуң уурулук кылды. Биз билгенибизди гана айтып жатабыз биз кайыпты (келечекти) билүүчү эмеспиз. (Эгер келечекти билсек, сага жалдырап атып Биняминди алып кетпейт элек)
82. (Эгер ишенбесең) Биз болгон шаардан жана биз келген кербендерден сура. Биз чын сүйлөп жатабыз»
83. (Якуб): «Напсидер силерди (дагы бир) жаман ишке баштаган го! Жакшынакай сабыр кылуу(дан банка аргам жок!) Аллаһ баардыгын чогуу берип калса ажеп эмес! Чынында, Аллаһ - Билүүчү, Даанышман!» деди.
84. (Кийин) аларга далысын салып, айтты: «О, Юсуф байкушум!» Кайгы-кападан (көз жашы куюла берип) көздөрүнө ак түшүн кетти. Ал (бардыгын) ичине жутат болчу.
85. (Балдары) айтты: «Аллаһка ант! (ушул) Юсуфту эстей берип, өлгөнү калдыңыз же (жакында) олуп каласыз!»
86. (Якуб): «Кайгы-капам менен арыз-мунумду Аллаһка гана айтамын! Мен силер билбеген нерселерди Аллаһтан (келген вахий аркылуу) билемин!»- деди.
87. О, балдарым! Баргыла, Юсуф менен инисин издегиле! Аллаһтын ырайымынан үмүт үзбөгүлө!

أَرْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا إِنَّا نَايِبُونَ
إِبْنَكُمْ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمَنَا
وَمَا كُنَّا بِالْعَنِيِّ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾

وَسْئَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي
أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا
فَصَبِّرْ بِصَبْرِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ إِذْ
قَالَ لَهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

وَقَالَ عَنْهُمْ وَقَالَ يَاسَعَى عَلَى يُوسُفَ
وَأَيُّضْتَ عَبِيدًا مِنَ الْحَزَنِ فَهُوَ
كَظِيمٍ ﴿٨٤﴾

قَالُوا يَا اللَّهُ تَعَالَى أَتَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى
تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ
الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَخُزْنِي إِلَى اللَّهِ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

يَسِّرْ أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ
وَلَا تَيْسَرُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِيَنَّ

Аллахтын ырайымынан каапыр адамдар гана үмүтсүз болушат!

88. Алар (кайра Мисирге келип) Юсуфтун алдына киргенде (мындай) дешти: «О, урматтуу таксыр! Биз жана үй-бүлөбүз (баарыбыз) кыйналып калдык. Жана сага (бул ирет, болгон) биртике бутомдарды гана алып келдик. Бизге садака кылып, өлчөмдү толтуруп бер эми. Албетте, Аллах садака кылуучуларга сооп жазат!? (Юсуф агаларынын жудогон абалдарына боору ооруп, өзүн таанытып, бир аз жемелеп,)

89. (Мындай) деди: «Тээ наадандык жасаган кезиңерде, Юсуф менен анын инисине эмне кылганыңар эсиңердеби?»
90. «Сен (ошол) Юсуфсуңбу?!» - деди бардыгы (таң калып). «(Ооба) мен Юсуф боломун. А, бул болсо – иним. Аллах бизге ырайым көргөздү. Чынында, кимде-ким Аллахтан коркуп, сабырдуу болсо, Аллах жакшылык кылуучулардын сыйлыгын текке кетирбейт.»- деди.
91. (Анда) агалары: «Аллахка ант, Аллах сени бизден абзел-жогору кылды. Биз ката кылуучулардан болдук!» дешти.
92. (Юсуф) айтты: «Бүгүн силерди айыптамай жок. Силерди Аялахтын Өзү кечирсин! Ал – ырайым кылуучулардын эң ырайымдуусу!»

مِن رَّوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٥﴾

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ
مَسْنَا وَأَعْلَنَّا الْفُسْرَ وَجَعَلْنَا بَصُرَتَنَا
مُزْجَجَةً فَآتِنَا لَنَا الْكَفِيلَ وَتَصَدَّقْ
عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٥٦﴾

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُ يُوسُفَ
وَأَخِيهِ إِذْ أَنتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٥٧﴾

قَالُوا لَا نَكَ لَكَ لَأَن ت يُوسُفَ قَالَ أَنَا يُوسُفُ
وَهَٰذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَن
يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

قَالُوا اتَّكَ اللَّهُ لَقَدْ ءِشْرَكَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِبْرَاهِيمَ
كُنَّا الْخَاطِئِينَ ﴿٥٩﴾

قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ
لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٠﴾

93. Менин бул көйнөгүмдү атама алпарып, бетине жапкыла – көзү ачылат. Анан (атам-апамды алып) баарыңар үй-бүлөөңөр менен мага (кайтып) келгиле» – деди.

94. Ал эми, качан кербен (Мисирден) козголоору менен, (Палестинада, туугандагынын арасында отурган) атасы: «Эгер (акылынан адашкан деп) үстүмөн күлбөсөңөр, мен Юсуфтун жытын сездим!»- деди.

95. «Аллаһка ант, сен кадимки эле адашуучулугуңдасың!» дешти (анын жанындагылар).

96. Ал эми, качан сүйүнчүлөгөн адам (жетип) келип, аны (Юсуфтун көйнөгүн) анын бетине таштаганда, көзү мурунку абалына кайтып, көрүп калды (жана): «Силерге: «Мен Аллаһтан (келген вахий себептүү) силер билбеген нерселерди көбүрөөк билемин» дебедим беле?»- деди.

97. (Балдары) айтты: «О, атаке! Биздин күнөөбүздү (н кечирилишин) Аллаһтан сураңыз. Чынында, биз ката кылуучулардан болдук!».

98. (Якуб) айтты: «Албетте силердин күнөөңөрдү кечирүүсүн Аллаһдан сураймын! Аныгында, Ал Кечирүүчү, Ырайымдуу.¹

99. Юсуфка киришкенде, ата-энесин үйүнө түшүрүп: «Мисирге кош

أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِهِ
يَأْتِي بِآتٍ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٢﴾

وَلَمَّا فَصَلَ الْعِمْرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي
لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَن تُفَنِّدُونِ ﴿١٣﴾

قَالُوا إِنَّ اللَّهَ إِنْكَ لَا يَفِي صَلَاتِكَ أَتَقْدِرُ ﴿١٤﴾

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ
فَارْتَدَّ بِصِيرًا قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنِّي أَعْلَمُ
مِمَّنْ اللَّهُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٥﴾

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا
خَاطِئِينَ ﴿١٦﴾

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ
الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٧﴾

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوْرَثَهُ أَبَوَيْهِ

чечип, атасына алып барууларын өтүндү. Себеби, ал атасынын өксүгүнө, энесөө-көксөөсүнө ушул гана шыпаа болушун билген. Ар ким өзү эңсеген нерсесине жетсе шыпаа табат эмеспи.

1 Ошентип, Якуб өз урпактары, бала-чакасы менен Палестинадан Мисирге көчүп келишти.

келдиңиздер! Аллах кааласа тынч келдиңиздер!»- деди

100. жана ата-энесин (жетелеп падышалык) тактыга алып барды. (Ошондо) бардыгы ага сажда (таазим) кылып жыгылышты. (Авда Юсуф): «О, атаке! Бул менин мурунку (балалыгымдагы) түшүмдүн мааниси. Раббим ал түшүмдү акыйкатка айлантты. Ал мени зындандан чыгарганда, силерди ээн чөлдөн (аман-эсен) алып келгенде жана шайтан мени менен агаларымдын арасын бузгандан¹ кийинки кездерде мага (чоң) ихсан-жакшылык кылды. Чынында, Раббим каалаган ишин кылдаттык менен иш жүзүнө ашырып коюучу! Чынында, Ал – Билүүчү, Даанышман!

101. «О, Раббим! Сен мага мүлк-бийлик берип, түштөрдүн маанисин үйрөттүң! Оо, асмаңдар жана жердин жаратуучусу! Менин дүйнө-Акыреттеги сактоочум Өзүңсүң! Мени мусулман абалда өлтүрүп (наркы дүйнөдө) жакшы адамдарга кошкунуң!»

102. (О, Мухаммад!) Биз сага вахий кылган бул икая кайып кабарларынан. (Болбосо, Юсуфтун агалары) айлакерлик кылып, өз иштерин чогуу эрежелештирип жатканда, сен алардын алдында жок болчусуң.

وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَاءَ اللَّهُ عَالَمِينَ ﴿١٠٠﴾

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا
وَقَالَ يَأْتِي هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ
جَعَلْنَا رُؤْيَايَ حَقًّا وَدَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجْتَنِي
مِنَ الْمِصْرَ وَجَاءَ بِكَ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ
أَنْ نُرْجِيَ الشَّيْطَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ الْخَوْفِ إِنَّ
رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ ﴿١٠١﴾

﴿١٠٠﴾ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي
مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تُوفِنِي مُسْلِمًا وَالْحَقِيقِي بِالصَّبْرِ الْحَقِيقِي

ذَلِكَ مِنَ آيَاتِ الْعَذَابِ يُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا
كُنْتَ لَتَرَاهُمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ
يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

1 Ушул жерде Юсуфтун эң жогорку даражадагы улук адамгерчилигин, аалым-данышмандыгын билгизген бир учур бар. Эгер окуучу байкаса, Юсуф "Шайтан агаларымды азгырганда" дебей, өзүн кошуп "шайтан мени менен агаларымдын арасын бузганда" деп жатат. Бул сөздө чоң сабак бар.

103. Эгер сен умтулсаң да адамдардын көпчүлүгү момун болушпайт.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. Сен ал (дааватың) үчүн алардан акы деле сурабайсың. Ал (Кураан) ааламдар(дагы бардык адамдар) үчүн эстетүү гана.

وَمَا نَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

105. Асмандар жана Жерде (Аллахтын жалгыз Кудай экенин билдирген) канчалаган аян-белгилер бар. (Бирок,) адамдар алардан жүз бурган бойдон (ыймансыз) отүп кетишүүдө!

وَكَيْفَ يَكُنْ مِنَ الْآمِنِينَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمْزُونَ عَلَيْهِمَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾

106. Алардан көпчүлүгү Аллахка..., мушрик болгон абалда ишенишет.¹

وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا وَهْمًا مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

107. Алар өздөрүнө Аллаһтын ороп алуучу азабы келишинен же болбосо, сезбей турган мезгилдеринде капыстан Кыямат келип калышынан көңүлдөрү бейпил бекен?!

أَلَمْ يَأْمُرْنَا أَنْ نَتَّيِبَهُمْ عَنِ شَيْءٍ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ أَتَانِيَهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

108. Айт: «Ушул менин жолум! Мен адамдарды Аллахка (эч нерсени шерик кылбай сыйынууга) чакырамын! Мен жана мага ээрчигендер анык далилдин үстүндөбүз. Аллах (мушриктер сыпаттаган кемчилдиктүү сыпаттардан) Аруу-Таза! Жана мен мушриктерден эмесмин!»

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسَبْحَنَ اللَّهُ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Сенден мурда Биз (периштеден же аялдардан эмес) шаар элинин эркектеринен пайгамбар кылып,

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَلَمْ يَكُن لَّهُمْ فِي

1 Адамдар Аллахка ишенишпейт эмес, ишенишет. “Жер-асманды ким жараткан?” десең, “Аллаһ” дешет. “Ырыскыны ким берет?” деп сурасаң да “Аллаһ” деп жооп беришет. Бирок..., Бирок алар ошол жалгыз Жаратуучу, жалгыз ырыскы Берүүчүнүн Өзүнө ибадат кылбай, Ага кошуп башка “кудайларга” да сыйынып, мушрик (каалыр) болуп калышат. Кудайга ишенет бирок... каалыр!!!

аларга вахий жибергенбиз. Жер бетинде саякат кылышпайбы жана өздөрүнөн мурункулардын (каапырлардын) акыбеттери кандай болгонун көрүшпөйбү? Ал эми, такыба адамдар үчүн Акырет Үйү жакшы. Акыл калчап көрбөйсүңөрбү?

110. Аллаһтын пайгамбарлары деле, «Биз алдаңдыкпы» деп ойлоп калышкан(да гана) аларга Биздин жардамыбыз (каапырлардын башына түшкөн азап түрүндө) келген жана Биз каалаган адамдар куткарылган. Кылымышкер коомдордон болсо, Биздин азап (эч качан) кайтарылбайт!

111. Алардын баяндарында акылдуу адамдар үчүн сабак бар. (Ошол икаяларды баяндаган Кураан болсо, Мухаммад тарабынан) ойлоп чыгарылган сөздөр эмес. А, бирок, өзүнөн мурунку (китептерди) тастыктоочу, бардык нерсенин толук баяны жана ыймандуу адамдар үчүн Туура Жол жана Ырайымдыр!

الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا وَكَفَّ كَاتَ عَقِبَهُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارَ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١١٠﴾

حَقِّ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ
قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرٌ نَافِئٌ مِنْ شَرِّ
وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْغَوْرِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١١﴾

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ
مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ
الَّذِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١٢﴾

13 «Раад» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мэрримдуу Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Раа. Булар – Китеп аяттары. Жана (оо, Мухаммад), сага Раббид тарабынан түшүрүлгөн нерсе (Кураан) Акыйкат. Бирок, (буга) көпчүлүк адамдар ишенишпейт.
2. Аллах силер көрүп турган асмандарды тирөөчсүз көтөрдү. Андан кийин Арштан бийик болду². Жана Күн менен Айды (пенделердин пайдаларына) моюн сунду. Алардын ар бири (Кудуреттүү Кудайдын башкаруусу менен) белгиленген убакытка (Кыяматка) чейин (мейкиндикте сүзүп) жүрө берет. (Аллах) иштерди башкарат. Раббидерге жолугууну анык-айкын билип алууңар үчүн аят-далилдерди анык, толук көргөзүп берет.

الرَّعْدَ بِلَآءٍ إِنَّكَ الْكَاذِبُ وَالَّذِي أَنْزَلَ الْبُرْجَانِ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْوَأَ عَلَى الْعَرْشِ وَمَسَحَ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ كُلَّ يَجْرَى لِأَجْلِ مَسَمَى يُدِيرُ الْأُمُورَ فَيُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

1 Бул сүрө Мединда түшкөн. Бирок, кээ бир аалымдар Маккада түшкөн дешет. 43 аяттан турат. "Раад" сөзүнүн мааниси "Күркүрөк".

2 Биз «Бийик болду» деп которгон сөздүн арабчасы «Истиваа». «Аль-Муъжам аль-васийт» сөздүгүндө:

(استوى على كذا أو فوقه علا وصحا) «Бир нерсеге истиваа кылуу – бул анын үстүнө которулүү жана бийик болуу» деп түшүндүрүлгөн. Табииндердин арасынан чыккан белгилүү аалым Мужахид ибн Жабр дагы «Аллахтын истиваасы – бул Анын которулгону» деп тафсир кылган. («Сахихул Бухарий маъа Фатхил Баарий» 13/403). Пайгамбарыбыз (с.а.в) айтты: «Аллах калк-калайыкты жаратканда Өзүнүн алдындагы, Арштын үстүндөгү Китепке: «Менин ырайымым ачуумдан үстөмдүк кылды» деп жазган». (Бухарий: 7404, Муслим: 2751, Термизий: 3543, Ибн Мажжа: 4295). Ошондой эле, ханафий мазхабынын имамдарынан бири Мулто Али Каары, Имам Азамдын «Фиххул Акбар» китебине жазган түшүндүрмө (шарх) китебинде: وكذا يقال استواء على العرش «Аллахтын истиваасын «Анын Ээ болгону» (же ээлеп алганы) деп айтылбайт» деген. (92-бет).

3. Жана Ал жерди(н бетин) жайык кылып ага тоолорду, дарыяларды жаратты. Жер бетине ар түрдүү мөмөлөрдөн эки жуптан жаратты. (Жана) Ал күндүздү түн менен ороп койот. Албетте, ушуларда пикирин иштеткен адамдар үчүн (Аллахтын даанышмандыгына жана кудуретинде) далилдер бар.
4. Жана жер бетинде бири-бирине жакын айдоо жерлер, жүзүм бактар, эгиндер жана бутактуу-бутаксыз курмалар бар. (Алар) бир (түрдүү) суу менен сугарылат. Жегенде Биз алардын кээ бирин башкаларынан артыгыраак кылып койобуз. Чынында, бул нерселерде акылын иштеткен адамдар үчүн (Аллахтын кудуретине) белгилер бар.
5. Эгер (бул айтылгандарды) «таң калычтуу» десен, ыймансыздардын «биз топурак болуп калгандан кийин кайрадан жаратылабызбы» деген сөздөрү (андан бетер) таң калычтуу. Алар Раббилерине каапыр болгон адамдар! Алардын мойнунда (ыйманына тоскоол болгон, дүйнө) кишендер(и) бар. (Ошондуктан,) алар Тозок ээлери! Анда түбөлүк калышат!!!
6. Алар сени жакшылыктан мурун жамандыкка (азапка) шаштырышат.¹ Аларга чейин деле (ушундай) окуялар өткөн. Албетте, сенин Раббич адамдар өз зулумдук-каапырчылыктарынын

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِي
وَالنَّهْرَ كُلَّ النَّهْرِ جَعَلَ فِيهَا رَوَاسِي
أَشْنَتِ نَفْسِي إِلَيْكَ أَيُّهَا الرَّبُّ فِي ذَلِكَ لَا يَشْكُرُ
الْعَوْمُ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

وَفِي الْأَرْضِ قُطْعٌ مُتَبَايِعَاتٌ وَجَعَلَتْ مِنْ
أَعْنَابٍ وَزَيْتٍ وَنَخْلٍ مُنْتَوِينَ وَغَيْرَ مُنْتَوِينَ
يُسْقَى مِنْ عَيْنٍ وَاحِدَةٍ وَفَضَّلْنَا عَلَى بَعْضِ
فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّعَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

﴿٥﴾ وَإِنْ تَجَاجَبْتُمْ فِيهِمْ وَكَانَ
شُرَبًا أَوْ نَالِي حُلِيِّ حَبِيدٍ أُولَئِكَ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ
الَّذِينَ فِي أَعْيُنِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْحِسَّةِ قَتْلَ الْحَسَّةِ
وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو مَغْفِرٍ لِّنَاسٍ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

1 «О, Мухаммад, эгер чың Пайгамбар болсоң Раббиден сурап бизге азап түшүрчү»- дешет.

үстүндө болсо да, алар үчүн
кечирим Ээси. Чынында,
Раббиндин азабы катуу!

7. (Каапырлар) «Ага (Мухаммадга)
бир (сезилген-көрүнгөн) моожиза
келсе...» депет. Чынында сен
(Тозоктон) эскертүүчүсүң. Жана
ар бир коомдун Туура Жолго
баштоочусу бар.
8. Аллах ар бир ургаачынын боюна
көтөргөнүн жана жатындар
(мөөнөтүнө жеткирбей, өлүк же
тирүү абалда) «таштап койгон»
жана мөөнөтүнөн өткөрүп төрөгөн
нерселерди (да) билет. Ар бир
нерсе Анын алдында эсептелүү.
9. Ал көрүнгөндү да, көмүскөнү
(кайышты) да Билүүчү, Улук,
Жогорку!
10. Силердин араңардан сөздү сыр
туткан менен ашкере сүйлөгөн,
түндөсү жашынып жаткан менен
күндүзү жашынып жүргөн адам
(Аллахтын алдында) бирдей
(белгилүү).
11. Ал (адам) үчүн алдынан,
аркасынан күзөтүүчүлөр
(периштелер) бар. Алар Аллахтын
буйругу менен аны коргоп-сактап
жүрүшөт. Чынында, Аллах эч бир
коомду(н жашоосун) качан алар
өздөрүндөгү нерсени (ишенимди)
өзгөртмөйүнчө өзгөрпөйт. Эгер
Аллах бир коомго жамандыкты
кааласа, аны эч ким кайтара
албайт. Адамдар үчүн Аллахтан
башка Өкүмдар жок.
12. Ал (Аллах) Силерге чагылганды
(анын зыян келтирүүсүнөн)

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ
آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ
قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا يَضُ
الْأَرْحَامَ وَمَا تَرْدَأُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ
بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

عَلَيْهِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ ۚ أَلَمْ يَعْلَمِ

سَوَاءٌ مِّنْكُمْ مَّنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ
بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ
بِالنَّهَارِ ﴿٩﴾

لَهُدْمُ عَقَبَاتٍ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
يَحْفَظُونَهُ ۚ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا
يَقْوِمُ سَحَىٰ يُغَيِّرُ مَا بِأَنفُسِهِمْ ۚ وَإِذَا أَرَادَ
اللَّهُ يَقْوِمُ شَوْءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۚ وَمَا لَهُ
مِن دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ ﴿١٠﴾

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْآزِقَ فَتَوْفَاقًا وَصَلَمًا

корккон жана (пайдасынан) үмүт кылган абалыңарда көргөзөт жана (жамгыры менен) оор болгон булуттарды жаратат.

13. Ага күркүрөк дагы тасбиҳ (мактоо) айтат жана периштелер да Ага корккондору себептүү тасбиҳ айтышат. Ал (сыгылган булуттардын арасынан) чагылган жиберип, Аллаһ жөнүндө талашып турган кезинде аны менен Өзү каалаган адамдарды урат. Ал – Кудурети күчтүү Зат!

14. Чыныгы дуба (ибадаттар) Өзүнө гана ылайык! Дуба кылып жаткан Аллаһтан балка «кудайлары» аларды(н дубаларын) укпайт. Алар оозуна жетиши үчүн сууга алакан созуп, бирок суу ага жетпей турган кишиге окшойт.¹ Каанырлардын дубасы (ар дайым) адашуучулукта!

15. Асмандарда жана, жерде болгондун бардыгы кааласа да, каалабаса да Аллаһка сажда кылышат² Эрте менен жана кечинде Аллаһка алардын (бардык нерсенин) көлөкөлөрү да (ийилип) сажда кылышат.

16. Айт: «Асмандар жана жердин Раббиси (жаратуучусу) ким?» Айткы: «Аллаһ!» Айт: «Өздөрүнө не пайда, не зыян жеткире албай турган Аллаһтан башкаларды

وَيُنْزِلُ السَّحَابَ الْيَقَالَ ۝

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُضِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُخَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْحِسَابِ ۝١٣

لَهُ رَعْدُهُ أَخْفَىٰ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْمَعُونَ حَتَّىٰ هُوَ إِلَّا تَكْسِطُ لِقَائِهِ إِلَىٰ السَّمَاءِ يَنْسِلُ قَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دَعَا الْكَاذِبِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ۝١٤

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُم بِالْعُدْوَىٰ الْأَوَّلَىٰ ۝١٥

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَأَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا يَسْمَعُونَ لَا تُفْسِدُوا تَعْلَامَ وَلَا تَصْنَعُوا قُلْ هَلْ يَسْمَعِي الْأَعْمَىٰ

1 Өлө чапкаган, суу көрүнүп турат бирок алыс, ошентсе да үмүт өлбөйт, алакан жайып колун созо берет, суу болсо, (жансыз кудайлары ага карабаганы сыяктуу) ага берет...

2 Момундар Аллаһты таанып, Анын толук Кожонун экендигин моюнга алып, өз ыктыяры менен моюн сунса, "мен сажда кылбаймын!" деп көрсөйгөн каапырлар деле Аллаһ түзгөн табият мыйзамдарына моюн сунганга аргасыз...

дос-башчы тутуп алдыңарбы?»
Айт: «Сокур менен көрүүчү,
караңгылык менен нур тең боло
алабы?» Же бодбосо алар Аллахка
(башка «кудайларды») шерик
кылышып, (булар деле) Аллах
жараткандай жарага алат» (деп
ойлоштубу?) Анан (өз сөздөрүнө
өздөрү ишене албай) жаратылыш
аларга күмөндүү болуп калдыбы?»
Айт: «Бардык нерселердин
жаратуучусу Аллах! Ал Жалгыз,
бардыгын Жеңүүчү!»

17. (Аллах) асмандан суу түшүрдү.
Жылгаларда көлөмүнө карап
суулар акты. Сел үстүнө калдайган
(бирок, ичи көндөй) көбүктөрдү
көтөрдү. (Адамдар) зыйнат-буюм
жасоо үчүн от жагып эрите турган
нерселерден да ошондой көбүк
чыгат.¹ Аллах Акыйкат менен
адашууга мына ушунтип мисал
келтирет. Көбүк кургап-кургап
жок болот. Адамдарга пайдалуу
(асыл) нерселер болсо жер бетинде
калат. Аллах мына ушунтип мисал
келтирет.

18. (Дин-ыйманды кабыл алып)
Раббисине жооп берген адамдар
үчүн (эки дүйнөдө) жакшылык
бар. Ал эми, Ага жооп бербегендер
эгер жер бетиндеги байлыктан эки
эссин өзү(нүн күнөөлөрү) үчүн

وَالْيَصِيرُ أَمْهَلٌ تُنْشِئُ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ أَمْ جَعَلُوا
لَهُ شُرَكَاءَ خَلَقُوا الْخَلْقَ قَسَمَ رَبِّهِ فَالْحَقُّ عَلَيْهِمْ قُلْ
اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ أَلْبَسَهُ الْقَهْقُرَ ۝

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا
فَأَحْتَمَلَ الشِّجَارُ رَبْدًا زَلِيلًا رَمِيمًا وَبَدَّوْنِ عَلَيْهِ
فِي النَّارِ أَيْعَاءَ حَبِطَةٍ أَوْ مَرْتَجٍ رَبِّدْ مِثْلَهُ
كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّوْبُدُ
فَيَذَهِبُ خِطَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُتُ
فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ۝

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْخَيْرُ وَالَّذِينَ لَمْ
يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ
الْجَسَابِ وَمَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَفِيهَا أَلَمٌ ۝

1 Бул аятта Аллах Таала жүрөктөрдүн жаны-дили болуш үчүн Өз Пайгамбарына түшүргөн дин-ыйманды суусаган жер жашоочуларынын жаң-дили болгон жамгырга жана дин-ыймандын адамдарга жеткирген пайдасын жамгырдын пайдасына, ал эми дин-ыйманды кабыл алган жүрөктү жамгыр суусу толуп аккан жылгага окшотот. Эгер жылга чоң, кенен болсо анда мол-мол суу агат, чакан болсо, азыраак суу агат. Ошондой эле, дини жок болгон жүрөктөрдөгү шектенүүнү селдин үстүн каптаган көбүктөргө жана зергерлик бузумдарды эриткенде ажырап чыга турган көбүктөргө окшотот.

тапшырса да (кабыл алынбайт)!
Алар үчүн эң жаман эсептешүү
бар! Алардын орду - Тозок! Кандай
жаман орун!

19. (О, Мухаммад!) Сага Раббинден
келген нерсенин акыйкат экенин
билген адам (аны түшүнбөгөн)
сокур кишилерге окшойбу?!
Чынында (Аллахты) акылдуу
кишилер гана эскерипет.
20. Алар Аллахка берген убадаларын
аткарышат жана убадаларына
кыянат кылышпайт.
21. Жана алар (акылын иштеткендер)
Аллах улаганга буюрган
мамилелерди улашат жана (эгер
улабай койсо) Раббисинен жана
жаман эсепке туш болуп калуудан
коркушат.¹
22. Жана алар Раббисинин Жүзү(н
Кыяматга көрүү) үчүн (диндеги
машакаттарга) сабыр кылышат
жана, намаз(дарын толук)
окушат., Биз ырыскы кылып
берген нерселерден – билдирип
жс билдирбей – садака кылышат
жана жамандыкка жакшылык
менен жооп кайтарышат. Ошолор
үчүн Акыретте даңазалуу акыбет-
натыйжа –
23. «Адн» бейиштери бар. Бейиштерге
алар аталары, жуп-түгөйлөгү жана
урпактарынан турган салих-жакшы
адамдар менен бирге киришет
(Анан) аларга ар

* أَفَمَنْ يَمْلِكُ أَنْ يَنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْمُنْكَرُ
هُوَ أَعْمَى فَابْتَغُوا زُجْرًا أَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿١٩﴾

الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ أَنْ لَا يَقْضُوا إِلَيْهِمْ

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ مَا آمَرَ اللَّهُ بِهٖ أَنْ يُوَصَّلَ
وَيُخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِعَاجَهُ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ
بِالْحَسَنَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَأَمَّا مَنْ صَلَّمَ مِنْ أَهْلِ آبَائِهِمْ
وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ
عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾

1 Аллаһ Өзү менен пендесинин арасын Өзүнө гана ибадат кылуу менен, пенде менен
Пайгамбардын арасын ага моюн сунуу менен, пенде менен ата-эне, тууган-уруктун
арасын аларга ырайым көргөзүп, катташып, мамиле кылуу менен, пенде менен
башка пенделердин арасын аларга адилет мамиле кылуу менен улаганга буюрган

кайсы эшиктерден периштелер кирип:

24. «Сабыр кылганыңар себептүү силерге Аллаһтын саламы болсун! Акырет Үйү (Бейиш) кандай жакшы!»- дешет.

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

25. Ал эми, (Аллаһ менен) убадалашкандан кийин Аллаһтын убадаларына кыянат кылгандар, Аллаһ улаганга буюрган мамилелерди үзгөндөр жана жер бетинде бузукулук кылгандарга.., наалат болсун! Жана аларга жаман орун – (тозок) болсун!

وَالَّذِينَ يَبْغُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْبُغْضَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

26. Аллаһ Өзү каалаган пендесине ырыскыны кенен, (каалаганына) тар кылып койот. Ал эми, (каапырлар, Аллаһ кенен ырыскы берип койсо) дүйнө жашоосу менен сүйүнүп (Акыретти ойлобой) жүрө беришет. Дүйнө жашоосу Акыреттин алдында (арзыбаган) пайдадан башка эмес!

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

27. Каапырлар: «Мухаммадга Раббиси тарабынан (көрүнгөн, билинген) моожиза келсе (ыйман келтирмекпиз)!» дешет. Сен айткын: «Аллаһ каалаган пендесин адаштырып, Өзүнө умтулган адамдарды Өзүнө багыттап койот.¹

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلَمْ يَأْتِ الْبَرَاءَةَ مِنْ رَبِّهِمْ قُلْ إِنْ اللَّهُ يُضِلُّ فَمَا لِي أَنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ قُلْ إِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ رَبِّهِمْ آيَةٌ فَالْأَيُّ مِنْ آيَاتِهِ مَنْ أَنْزَلَ الْبُرْجَانَ ﴿٢٧﴾

28. Алар – ыймандуулар жана Аллаһты эстөө менен жүрөгү тынчтанган адамдар. Көңүл

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

1 Андай каапырлар жөнүндө Аллаһ Таала башка бир аятта мындай деген: «Эгер биз аларга (моожиза иретинде асмандан) периштелерди түшүрсөк да, аларга өлүктөр (тирилип) сүйлөсө да, ар бир нерсени көз алдында тирилтсек да Аллаһ каалагандарынан башкасы ыйман келтиришмек эмес. Алардын көпчүлүгү наадандар»

бургула: Аллаһты эстөө менен
жүрөктөр тынчтанат!

29. (Жүрөктөрү менен) ыйман
келтирип, (дене мүчөлөрү менен)
жакшы амал кылган адамдарга
«Тууба»¹ жана сулуу-сопун
орундар бар.
30. Мына ошентип, (оо, Мухаммад)
Биз сени мурунку үмөттөрдүн
артынан келген (акыркы) үмөткө,
Рахманга (Аллаһка) каапыр болуп
турган кездеринде, аларга Биз
вахий кылган нерсени (Кураанды)
окуп берүүң үчүн Пайгамбар
кылып жибердик. Айткын: «Ал –
менин Раббим! Эч бир ибадатка
татыктуу кудай жок, жалгыз Өзү
бар! Мен (бардык иштеримде)
Анын Өзүнө жөлөнүп, (бардык
муктаждыктарымда) Өзүнө гана
кайрыламын!
31. Эгер ушул (Кураан) себептүү
тоолор ордуна жылдырылып,
жер талкаланып, өлүктөр сүйлөтүп
жиберилсе да (болмок. Бирок,
Аллаһ Таала Пайгамбарын колдоо
үчүн мындай, үрөй учурган
моожизаларды жибербей, акыл
калчап, пикир менен кабыл
алына турган маңыздуу аяттарды
жиберди. Себеби:) бардык иш
Аллаһтын колунда. Эгер Аллаһ
кааласа, адамдардын бардыгын
Туура Жолго салып койо алаарын
ыймандуу адамдар билишпейби?!
Каапырлар (каапырчылыгын)

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ
وَحُسْنُ مَتَابٍ ﴿٢٩﴾

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِكَ أُمَّةٌ لِّتَنبَأَهُمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ يَا زَعْنَبُ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابٌ ﴿٣٠﴾

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ
الْأَرْضُ أَوْ خَلِدَ بِهِ الْمَوْتُ لَبَلَّ اللَّهُ الْأَمْرَ
جَمِيعًا أَفَلَمْ يَأْتِ بَشِيرٍ الَّذِينَ آمَنُوا أَن لَّوِيْنَاءَ
اللَّهِ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ
كَفَرُوا نُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةً أَوْ
نَحْلُقُ فِي رَيْبِهِمْ دَارَ جَهَنَّمَ خَلْقًا بَاطِلًا وَعَدْنَاهُمْ
إِنَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾

1 Пайгамбарыбыз салгалтоку алайхи ва салламдан риваят кылынган бир сахих хадисте кабар берилиши боюнча “Тууба” – бул Бейиштеги үлкөн бир дарак болуп, анын көлөкөсүн аттуу адам жүз жылда дагы басып өтө албайт экен.

токтотподу. (Ошондуктан,) аларга жасаган күнөөлөрү себептүү азаптар түшүүдө. Же болбосо, журттарына жакын жерлерге түшүүдө. Аллаһтын убадасы (азабы) келди го! Чынында, Аллаһ убадасына кыянат кылбайт.

32. Сенден мурдакы пайгамбарлар деле (каапырлар тарабынан) келекеленген. Мен каапыр адамдарга мөөнөт берген болчумун. (Эсине келбегенден) кийин аларды (кыйноочу азап менен) кармап койдум. Ал кандай гана (катуу) азап!

33. Ар бир жандын, жасаган ишинин үстүндө (көзөмөлдөп) Туруучу ким?! Аллаһка (башка «кудайларды») шерик кылышты. Айткын: «(Анда ошол «кудайлардын») атын атап бергиле же болбосо (өзүңөрчө) жер бетиндеги (Анын) билбегенин Ага билгизип коймокчусуңарбы?! Же бул (айтканыңар) үстүртөн эле (айтылган, далилсиз) сөзбү!» Жок! Каапырларга айлакерликтери кооздоп көргөзүлдү жана алар (акыйкат) жолдон тосуп коюлду! Аллаһ кимди адаштырса, аны эч ким Туура Жолго сала албайт!

34. Аларга дүйнө жашоосунда азап бар. Бирок, Акырет азабы катуураак! Аларды Аллаһтын азабынан эч ким сактап кала албайт.

35. Такыба кишилерге убада кылынган Бсийиштин мисалы: астынан дарыялар агат. Мөмөсү менен колокосү түгөнгүс.

وَلَقَدْ أَسْهَرْنَا عَيْنَ رَسُولٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَنْهُمْ أَخَذُوا كَيْفَ كَانَتْ عِقَابُ ۝

أَمَرْنَا مُوَقَّاهُ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَوْفَ أَمُرُّنَّيْتُهُمْ بِمَا لَا يَعْلَمُونَ فِي الْأَرْضِ أَمْ يَعْظُمُ مِنْ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصَدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يَضِلْ لِي اللَّهُ فَلَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ۝

* مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظُلُمَاتُهَا

Булар такыбалар барчу жер.
Каапырлардын барчу жери –
Тозок.

36. Биз Китеп берген адамдар(дын ынсаптуулары) сага түшүрүлгөн нерсе (Кураан) себептүү сүйүнүшөт.¹ Ал эми, кээ бир (каапыр) тайпалар анын (Кураандын) бир бөлүгүнө ишенишпейт. Айткын: «Мен Аллаһка эч бир нерсени шерик кылбай сыйынууга буюрулдум. Анын Өзүнө чакырамын жана Өзүнө кайтамын!
37. Ушинтип (о, Мухаммад), Биз сага араб тилиндеги өкүмдү түшүрдүк. Эгер өзүңө келген илимден соң алардын (каапырлардын) каалоолоруна эрчип кетсең, (анда) сага Аллаһ тарабынан эч бир дос-жардамчы, эч бир сактоочу болбойт!
38. Биз сенден мурда пайгамбарларды жиберип, аларга аял, бала-чака бергенбиз.² Эч бир пайгамбар Аллаһтын уруксаты болмоюнча (өз каалоосу менен) моожиза келтире албайт. (Бардыгы Аллаһтын колунда. Качан кааласа ошондо берет) Ар бир мөөнөт үчүн жазылган (убактысы) бар.
39. Аллаһ (өкүмдөрдөн) каалаганын жок кылат, каалаган нерсесин бекемдеп койот. (Анткени,)

بَلَدَ عَقَبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعَقَبَى
الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٦﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ أَلْكِتَابٌ يَفْرَحُونَ بِمَا
أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَخْزَابِ مَنْ يُدْكِرُ
بَعْضَهُمْ قُلُوبَهُمْ إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا
تُشْرِكُوا بِهِ إِلَهًُا ادْعُوا وَإِلَيْهِ مَتَابُ ﴿٣٧﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا وَعَرَبِيًّا وَلَنْ تُجْعَلَ
أَهْوَاءُهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٨﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا
لَهُمْ آزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ
بِغَايَةِ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٩﴾

يَسْخَرُ اللَّهُ مَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَيُعَبِّدُ وَعِنْدَهُ أُمُّ
الْكِتَابِ ﴿٤٠﴾

1 Алар өздөрүнүн ыйык китептеринде алдын ала кабар берилген Пайгамбар – Мухаммад салаллахи алайхи ва салламды таанып, ага бийман келтирип, ага түшкөн Кураан себептүү сүйүнүшөт.

2 Кээ бир каапырлар “Пайгамбар дагы үйлөнүп, бала-чака күтөт бекен?” деп, айыптап, таң калчу болсо, жообу – ушул.

Китептин Энеси Анын
алдында.¹

40. (О, Мухаммад) Эгер аларга (каапырларга) убада кылган нерсебизди (азапты) сага көрсөтсөк да же (көрсөткөнгө чейин) жаныңды алсак да (сага баары бир). Анткени, сенин милдетин – жеткирүү. Биздин милдетибиз – эсептешүү.²

41. (Динге каршы болгондор) көрбөй жатышабы, Биз (алардын) жерге келип, ар тарабынан кыскартып жатабыз. Аллах (ушинтип) өкүм кылат. Ашын өкүмүн кечиктирүүчү жок! Ал тез эсептешүүчү!³

42. Алардан мурунку каапырлар дагы (динге каршы) айлакерлик кылышкан. Бирок, бардык айлакерлик Аллаhtын колунда.⁴ Ал ар бир жан эмне кылганын билип турат. Каапырлар Акырет Үйү кимдин пайдасына болушун жакында билип алышат!

43. Каапыр болгон адамдар: «Сен пайгамбар эмессиң» дешет. Айткын: «Мени менен силердин

وَإِنْ مَا يُرِيدُكَ بَعْضُ الَّذِينَ يَوْدُهُمْ أَنْ يَنْزِلُوكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

أَوْ لَوْ يَسِرُّوا أَلَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَكْفُرُ عَنْكَ مُعَذِّبُ الْخَاسِرِينَ ﴿٤١﴾ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤٢﴾

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَبِمَا كَفَرُوا جَمِيعَتُهُمْ فَاغْتُلِبُوا كُلُّ نَفْسٍ وَسِعَ اللَّهُ الْقُرْآنَ عَقَبَى الدَّارِ ﴿٤٣﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ

1 “Китептердин Энеси” – бул бүт ааламдырдын тагдыры, окуялардын убактысы алдын ала жазылган китеп – Лавхул Махфуз.

2 Динге душмандык кылган адамдардын кээ бирини пайгамбарлардын көзү тирүүсүндө азап-жаза келген. Кээ бир ашынган душмандар эгер, пайгамбардын көзү тирүү мезгилде жазаланбай калса да, пайгамбар капа болбогон. Анын вазыйпасы динге көнбөгөндөрдү жазалоо эмес. Бул Аллаhtын – вазыйпасы. Пайгамбардын вазыйпасы, болгону, жеткирүү гана.

3 Каапырлардын жерлерин ар тарабынан кыскартуунун эки мааниси бар. Биринчи мааниси ал жерлерде жашаган каапырларды өлтүрүү, экинчи мааниси каапырлар ээлик кылган жерлерди мусулмандар фатх (жениш) менен алуусу. Бул иштер албетте, Аллаhtын иши.

4 Каапырлар ар канча айла-амал кылса ал ишин оздорунүн башына балээ кылып кайтарат.

араңарда күбөлүк кылууга Аллаһ менен Китеп илими бар адамдар жетиштүү».¹

عَنْدَهُ يَكْمُلُ الْكِتَابُ ﴿١٥﴾

1 “Китеп илими бар” адамдар яхудий жана христиандардын арасындагы ынсаптуу уламалар. Алар Тоорат менен Инжилден Мухаммад салгалтоху алайхи ва салламдын чын пайгамбар экени жөнүндөгү далилдерди окушкан жана “Мухаммад - Аллаһтын элчиси” – деп күбөлүк беришкен.

14 «Ибрахим» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Алиф, Лам, Ра. (О, Мухаммад),
Биз бул Китепти сага, адамдарды,
Раббисинин уруксаты менен
караңгылыктардан Нурга –
Жеңүүчү жана Макталган
Аллахтын жолуна чыгарышын
үчүн түшүрдүк.
2. Аллах(тын кудуреттүүлүгү)
ушундай: асмандардагы жана
жердеги нерселер Анын мүлкү.
Каапырларга катуу, азаптуу өлүм
бөлсүн!
3. Алар дүйнө жашоосун Акыреттен
жогору сүйүшөт, (адамдарды)
Аллахтын жолунан тосушат
жана аны ийри жолго айлантууну
каалашат. Андайлар терен
адашууда!
4. Биз ар бир пайгамбарды, өз элинин
тили менен гана жибердик, аларга
(дин эрежелерин түшүнүктүү) баян
кылып бериши үчүн. Кийин Аллах
Өзү каалаган пендесин Туура
Жолго баптайт жана каалаганын
адаштырат. Ал - Кудуреттүү,
Даанышман.
5. Биз Мусаны Өзүбүз берген
моожизалар менен (пайгамбар
кылып) жиберип: «Коомунду
караңгылыктардан Нурга
чыгаргын жаңа аларга Аллахтын
күндөрүн эстеткин. Албетте мында

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكْعَتِ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ نَافِلٍ مِّنَ النَّاسِ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى
صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَيَقُولُ لِلْمُكَفِّرِينَ مِنَ الْعَذَابِ
شَدِيدٍ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى
الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَيَعْمَلُونَ مَعًا رِجًا أُولَٰئِكَ فِي صَلَٰتٍ
بَعِيدٍ ﴿٣﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ
قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ
يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٤﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ
قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَذَعِّرْهُمْ بَأَنَّا لِلَّهِ آيَاتٌ فِي ذَٰلِكَ
لَا يَكُنِ الْكَافِرُ شَاكِرًا ﴿٥﴾

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. Элүү эки аяттан турат

сабырдуу, шүгүр кылуучу адамдар үчүн үлгү-сабактар бар» – дедик.

6. Этегин (о, Мухаммад, ошондо) Муса коомуна мындай деди: «Аллахтын силерге берген нээматтарын эстегиле: Ал силерди Фираун жана анын адамдарынан куткарды. Алар уул перзентинерди союп, кыз перзентинерди тирүү калтыруу менен башыңарга катуу азап салган. Ушунда Раббинер тарабынан чоң сыноо бар эле.

7. «Дагы бир кезде Раббинер силерге: «Эгер (Менин нээматыма) шүгүр кылсаңар силерди(н нээматты) көбөйтөмүн. Ал эми, шүгүр кылбасаңар (билип койгула), чынында Менин азабым катуу»- деп жарыялаган.

8. Жана Муса айтты: «Эгер силер жана (силерге кошулуп) жер жүзүнүн бардык жамааты капыр болсо да, Аллах Беймуктаж жана мактоого ылайык.¹

9. Силерге өзүңөрдөн мурункулардын: Нух коомунун, Аад, Самуд коомдорунун жана алардан кийинки коомдордун кабары келбедиби? Аларды Аллахтан башка эч ким билбейт болчу. (Кийин Аллах алар жөнүндө кабар берди:) Аларга Пайгамбарлары анык далилдер алып келгенде, колдорун оозуна (керней кылып) коюшуп: «Биз

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ أَكُنْزُوا ثَمَنَةً
اللَّهُ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ
فِرْعَوْنَ يَسُومُونَ كُنُوسَهُ الْعَذَابِ
وَيُذَيِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ
نِسَاءَكُمْ فِي دَلِيلِكُمْ بَلَاءَ مَنْ
رَبُّكُمْ عَظِيمٌ ⑤

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ
لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي
لَشَدِيدٌ ⑥

وَقَالَ مُوسَى إِنَّ نَافِثَةَ أَنتُمْ وَمَنْ
فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا قَالَ اللَّهُ لَعْنَى حَمِيمٌ ⑦

الرَّبِّي أَنْ كُنْتُمْ مِنَ الْقَائِلِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ
نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ
بَعْدِهِمْ لَا يَمْلِكُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَ قَوْمَهُ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَعْيُنَهُمْ فِي
أُفُوقِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ
بِهِمْ إِنَّا لَنَاقِلُونَ شَيْئًا مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيدِينَ ⑧

1 Инсаният ыйманга кирсе – өз пайдасы. Каапыр болсо – өзүнө зыян. Аллахка моюн сунган кезинде Анын мүлкүнө бир кошумча кошо албагандай эле, каапырлыгы менен Анын мүлкүнөн, ысым-сыпаттарынан, касиеттеринен эч нерсени кемите да албайт.

силерге жиберилген динге каапыр болдук: Биз силер даават кылып жаткан нерселерден шектенүүдөбүз!» – дешти.

10. (Анда) пайгамбарлары: «Асмандар жана жерди жараткан Аллаһта шек бар бекен?! Ал силердин күнөөңөрдү кечирип, белгилүү убакытка чейин (ушул дүйнөдө) калтырууга чакырып жатат! дегенде, алар айтышты: «Силер пайгамбар эмес, биз сыяктуу эле (жөнөкөй) адамсыңар. (Дагы) бизди ата-бабаларыбыз сыйынып келген нерселерден тосууну каалап жатасыңар! (Эгер сөзүңөр чын болсо) бизге анык далилдерди (моожизаларды) келтиргиле!»

11. «Аларга пайгамбарлары айтты: «(Туура). Биз деле силер сыяктуу адамбыз. Бирок, Аллаһ пенделеринен Өзү каалагандарына (мындай) нээмат берет. (Анан), силерге далил-моожизаларды келтириш биздин ыктыярда эмес. Аллаһ кааласа гана келтире алабыз. Момундар Аллаһка гана тобокел кылышат.¹

12. Эмне үчүн биз Аллаһка тобокел кылбайт экенбиз?! Ал бизди (Өзү берген) Туура Жолубузга баштап койду. (Биз бул жолдон кайтпайбыз, эгер азап көрсөтсөңөр) азабыңарга бекем сабыр кылабыз.

«قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِى اللّٰهِ شَكٌّ ذٰلِكَ يَوْمِ السَّعٰتِ ۚ وَالْاَرْضُ يَدْعُوْكَ لِيُغْفِرَ لَكُمْ ۚ عَنِ ذُنُوْبِكُمْ ۚ وَرُوْجِرْكَ اِلَى اَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ قَالُوْا اِنْ اَنْشَأْهٖ الْاَبَشْرُ ۖ وَثَلَاثَةٌ يُّدْعُوْنَ اَنْ تَصُدُّوْا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا فَاُتُوْا بِسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٠﴾

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ اِنْ تَخٰنُ الْاَبَشْرُ ۖ فَنَقْلِكُمۡ ۚ وَلٰكِنْ اَللّٰهُ يَتَعَلَّقُ بِمَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ ۚ وَمَا كَانَ لَنَا اَنْ نَّاتِيْكُمْ بِسُلْطٰنٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿١١﴾

وَمَا لَنَا اَلَّا تَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰنَا سُبُلَنَا ۚ وَلَقَدْ جِئْنَا عَلَى مَآءِ اَدْنٰى شُرُوْبِنَا وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُوْنَ ﴿١٢﴾

1 Момундар Аллаһка гана тобокел кылышат. Башкача айтканда өздөрүн Аллаһка ташырышат. Эмесе, алардын каршысында түгөлү менен каапыр коом турган. Алар жалгыз! Ошентсе да, Аллаһтын кудуретине, жардамына ишенип Нух Пайгамбар айткандай: "Ишинерди жана шерик-кудайыңарды чогулта бергиле!" дешти. Худ Пайгамбар дагы каапырларга карап: «Бардыгын мага каршы айла-амалыңды баштай бергиле!» деген болчу. Аллаһка тобокел кылуунун мааниси – ушул.

Тобокел кылуучулар Аллахка гана тобокел кылсын!»

13. Каапыр болгондор пайгамбарларына: «Силерди жерибизден чыгарып жиберебиз, же болбосо, (ата-бабадан калган, эски) динибизге кайтасыңар! (Экөөнөн бирин таңдагыла)»- дешти. Андан соң, Раббиси пайгамбарларга: «Биз сөзсүз заалымдарды (каапырларды) жок кылабыз
14. жана алардан кийин (мурас калган) жерге силерди жашатып койобуз! Бул (убада Кыяматта) Биздин алдыбызда (эсеп берип) туруудан жана (күнөөлүүлөргө арнаган) убадаларымдан корккон адамдар үчүн» деп вахий (кабар) кылды.
15. (Момундар) жепиш сурашты. Ал эми (акыйкатка) зулумдук кылуучу жана (өз каапырчылыгында) өжөрлүк менен туруучу ар бир адам зыянга жолукту.
16. (Мунун себеби,) анын артында тозок. (Тозокто) ага кайнак ириң ичирилгенде,
17. (суусагандан улам) ичкенге аракет кылат, бирок иче албайт. Ар тараптан өлүм (гө тете азаптар) келет бирок, өлө албайт. Анын артынан (андан да) катуу азап бар!
18. Раббисине каапыр болгон адамдар жасаган иштердин¹ мисалы -

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِمُؤْمِنِي آلِ إِبْرَاهِيمَ مَا نَأْتِيَنَّكُمْ مِنْ بَنِيكُمْ أَوْ آيَاتِكُمْ فِي السَّمَاءِ فَآتُوا آلَ إِبْرَاهِيمَ زُجُجًا لَّتُبْلُوهُمْ فَكَنْ الْقَائِلِينَ ﴿١٣﴾

وَلَتَسْكُنَنَّ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

وَأَنصَبْتُمْ حُرُوبَكُمْ عَلَىٰ جَبَائِرِ عِيسَى ﴿١٥﴾

فَمِنْ زُرِّيهِمْ جَهَنَّمَ رِسْقًا مِنْ قُلُوبِهِمْ ﴿١٦﴾

يَسْجَرَعُهُمْ وَلَا يَكُونُ لَهُمْ مَخْرُجٌ وَلَا مَلْجَأٌ إِلَىٰ آلِهِمْ مِنَ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُمْ بِبَرِيَّةٍ وَمِنْ زُرِّيهِمْ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَغْنَاهُمْ

1 «Каапырлардын иштери» - бул алардын динге каршы аракеттери, же болбосо бул дүйнөдө жасаган «соопчулук» иштери. Биринчиси бул дүйнөдө текке кетсе, экинчиси кыныш да сооп болбойт

бороондуу күндө шамал учуруп
кеткен күлгө окшош. Алар
өздөрү жасаган иштерден эч бир
(пайдалуу) нерсеге жетише албайт.
Бул – абдан алыс адашуу!!!

19. (О, инсан!) Сен, чынында Аллаһ
асмандар жана жерди акыйкат
менен жаратканын билбедиңби?!
Эгер кааласа силерди (жер
бетинен) кетирип, башка жаңы
калкты алып келет.

20. Бул Аллаһка оор эмес.

21. (Кыяматта Сур кернейи
тартылганда) бардык адамдар
(мүрзөлөрүнөн суурулуп чыгып)
Аллахтын алдында тизилип
калышат. Ошондо, (бул дүйнөдө)
алсыз (моюн сунуучу) болгондору,
текебер (каапыр) башчыларына:
«Чынында, биз силерге ээрчиген
элек, бүгүн Аллахтын азабынан
бизди бир аз болсо да куткара
аласыңарбы?» - дешкенде, алар
айтышат: «Эгер бизди Аллаһ
Туура Жолго баптаганда, биз да
силерди Туура Жолго баштайт
элек. Эми, (болор иш болду) биз
чыдамсыздык кылабызбы же
сабырдуу болобузбу, (баары бир)
бизге эч бир кутулуу жок!»

22. Иш чечилип, (тозокулар – тозокко,
бейишилەر – бейишке ажырап)
калганда шайтан айтат: «Аллаһ
силерге чын убада берген болчу.¹
Мен дагы силерге убада берип...
аткарбай койдум.² Силерге

كَرَّمَا أَسْخَذْتَ بِهِ الريحُ في يومِ
عاصِفٍ لَا يَفْقِدُونَ مِنَّا كَسْبُوا عَلَى
شَيْءٍ وَذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٩﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ إِنْ يَشَاءُ يُدْبِكُ وَيُؤَخِّرُ وَأَنْ يُخْلِقَ بِدُونِ

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

وَيُرْزَأُ لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعِفَاءُ لِلَّذِينَ
أَسْتَغْنَوْا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَشْرَ
مُعْتَبَرُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ وَقَالُوا
لَوْ هَدَنَا اللَّهُ لَهْدَيْتُمْ كُمْ سَوَاءَ عَلَيْنَا
أَجْرَعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ ﴿٢١﴾

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ
وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ
فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ
مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ

1 Аллаһ "Менин жолума жүрбөгөңдөрдү Тозокко түшүрөм" деп убада берген.

2 Шайтан күнөө иштерди кооз коргозүп: "Жасай бергиле, эч нерсе болбойт" - деп убада берет.

(көргөзгүдөй) менин эч бир далилим жок эле. Болгону, мен чакырдым, силер чуркап келдиңер. Эми, мени эмес, өзүңөрдү айыптагыла. (Бүгүн башка түшкөн азаптан) мен силерди куткара албаймын. Силер да мени куткара албайсыңар. Бирок, мурун (дүйнө жашоосунда) мени (Аллаһка) шерик кылганыңарды мен да мойнума албаймын (мен кудай эмесмин, Кудайдын шериги да эмесмин) Чынында, (бул жерде мен жана силерге окшогон) заалымдарга кыйпоочу азап бар»

23. Ыйман келтирип, салих амалдарды жасаган адамдар түбүнөн дарыялар аккан бейиштерге киргизилет. (Алар) анда Раббисинин уруксаты менен түбөлүк калышат. Алардыш Бейиштеги учурашуулары «салам» (деген сөз) болот.
24. (О, инсан), Аллаһ таза сөздү (ыйман келмесин) таза даракка (курмага) окшотуп мисал келтиргенин карабайсыңбы. Ал дарактын тамыры (жер койнунда) бекем, бутактары болсо, асманда.¹
25. Раббисинин уруксаты менен ар кайсы мезгилде мөмөсүн бере берет. Аллаһ адамдарга, эс-акылын жыйып алуулары үчүн (ушундай) мисалдарды келтирет.

لَا تَكُونُوا مِثْلَ الْمُسْكَرِينَ وَلَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ مَا أَتَاكُمْ
بِمُصْرِحٍ وَلَا تَكُونُوا مِثْلَ الْمُسْكَرِينَ وَلَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
مَا أَتَاكُمْ بِمُصْرِحٍ وَلَا تَكُونُوا مِثْلَ الْمُسْكَرِينَ
لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ مَا أَتَاكُمْ بِمُصْرِحٍ وَلَا تَكُونُوا
مِثْلَ الْمُسْكَرِينَ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ مَا أَتَاكُمْ
بِمُصْرِحٍ وَلَا تَكُونُوا مِثْلَ الْمُسْكَرِينَ

وَأَدْخِلِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ فِيهَا سُرُورٌ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ صَرَّبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً
كَلِمَةً طَيِّبَةً أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا
فِي السَّمَاءِ

فَوَقَّى الْأَشْجَارَ أَكْثَرًا مِنْ أَنْ يُبَادِيَ رِبْهَا وَيَصْرِفَ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ

1 Ыйман дарагынын тамыры "Аллаһтан башка сыйынууга татыктуу кудай жок. Мухаммад Анын элчиси" деген ыйман келмеси. Дарактын тамыры жерге бекем сайылып тургандай, адамдын жүрөгүнө бекем орношкон ыйманы жакшы ибадат, адеп-ахлак, ж.б.у.с мөмөлөрдү берет.

26. Ыпылас сөздүн (каапырчылыктын) мисалы - жерден үзүлүп, бекемдиги жок калган ыпылас (момөлүү) даракка окшош.

27. Аллаһ ыймандуу адамдарды дүйнө жашоосунда да, Акыретте да бекем сөз менен кубаттайт.¹ Заалымдарды болсо, Аллаһ адаштырат. Аллаһ каалаган нерсесин жасайт.

28. (О, инсан!) Аллаһ берген нээматты (Исламды) каапырчылыкка алмаштырып, эл-журтун өлүм үйүнө –

29. өздөрү тапталчу Тозокко ээрчитип баргандарды көрбөйсүңбү? Ал кандай жаман орун!

30. Алар адамдарды Аллаһтын жолунан тосуу үчүн Аллаһка (башка «кудайларды») теңдеш кылышкан. (О, Мухаммад, аларга) Айткын: «(Адашуучулук жашоонордо бир аз) пайдаланып калгыла. Силердин бараар жериңер – Тозок!»

31. Менин ыймандуу пенделериме айт, намаздарын окуп, тааныш-билиштиги жана соода-келишими жок болгон (Акырет) Күн келгенге чейин, Биз ырыскы кылып берген нерселерден жарыя же жашыруун түрдө садака кылып калышсын!

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَيِّطَةٍ كَتَسْجَرَةٍ خَيِّطَةٍ
أَجْنُتٌ مِّنْ قَوِيٍّ مَّا لَهَا مِن قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

يُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُخَصِّلُ اللَّهُ
الطَّالِبِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾

۞ أَلَمْ تَرَى إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ
كُفْرًا وَآخَلَوْا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾

جَهَنَّمَ يَصَلُّونَهَا لَوْ بُسُّ الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ
قُلْ تَسْعَوْا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

قُلْ لِّلْحَيَاةِ الدُّنْيَا آمَنُوا يَتَّبِعُوا الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ
أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا يَتَّبِعُ فِيهِمْ لَاحِلٌ ﴿٣١﴾

1 Бул аяттагы бекем сөз – ыйман келмеси. Дүйнөдө бекем ишеними – акидасы болгондуктан момундун сөзү да бекем болот. Өлүм сааты келиш, тал айланбай турганда Аллаһ момун адамдарга ыйман келмесин айтып жан таслим кылуусуна жардам берет. Мүрзөгө коюлуп, Акыреттин абалкы бөлүгү мүрзө (барзах) жашоосу башталып, Мункар, Накир периштелери суракка тарткан мезгилде дагы, Аллаһ ыймандуу адамдардын сөзүн бекем жана туура кылат.

32. Аллах асмандар менен жерди (алты күндө) жаратып, асмандан сууну түшүрдү. Кийин аны менен силерге ырыскы болсун деп, момолорду чыгарды. Жана Өз амири менен деңизде жүрүшүңөр үчүн силерге кемени моюн сундуруду. Дарыяларды да силер үчүн кызмат кылдырып койду.
33. Ал жана силер үчүн токтоосуз аракеттеги Күн менен Айды, түн менен күндүздү моюн сундуруду.
34. Жана силерге, (силер) муктаж болгон бардык нерселерди берди. Эгер Аллахтын изээматтарын санасаңар бүтүрө албайсыңар. Чынында, инсан өтө заалым, өтө шүгүрсүз!
35. (О, Мухаммад) Эстегин, (бир кезде) Ибрахим айтты: «О, Раббим! Бул шаарды (Макканы) тынч шаар кыл! Мени жана балдарымды буттарга сыйынуудан алыс кыл!»
36. О, Раббим! Чынында, алар (буттар) көп адамдардын адашуусуна себеп болушту. Ким мени ээрчисе (жалгыз Аллахка ибадат кылса) – ал менден. Ким мага (мешин жолума) каршы чыкса, Өзүң Кечирүүчү, Ырайымдуусун!¹
37. О, биздин Рабби! Мен балдарымдан (бир бөлүгүн) Сенин Аль Харам Үйүңдүн алдындагы эгин өспөгөн өрөөнгө

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ۝

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ
وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۝

وَأَنذَرَكُمْ مِنْ كُلِّ مَسَاءٍ تُصَوِّرُهَا
فَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ۝

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ
أَمِنًا وَأَجْعَلْنِي وَرَبِّيَ أَنَّ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ۝

رَبِّ إِنِّي أَضَلُّنَ كَثِيرًا بَلْ رَأَيْتُ النَّاسَ
مِنْ دُونِي يَخْلَعُونَ عَلَيْنِهِ مِثْلَ الْحَبَشَةِ ۝

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ دُونِ النَّبِيِّينَ الْوَادِعَةَ
رَبِّعَ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا

1 Аллах Таала пайгамбарынын бул дубасын кабыл алып, Макка шаарына “Аль-Харам” (анда кан төгүү, жаңжал-сүрөөн кылуу, арам) деген даражаны берди.

2 Бул Ибрахим алайхиссаламдын боорукерлигинин белгиси. Ал күнөөкөр үмөттөрүнө да Аллахтан кечирим сурап жатат. Аллах болсо, андан да ырайымдуурак. Эгер пендеси билип туруп, адашуучулугунда көшөрө бербесе, аны азапка салбайт.

жайгаштырдым. О, Раббим (ошол жерде) алар намаз окушса экен! Эми, Өзүң адамдардын жүрөктөрүн аларга умтулуучу кыл! Жана аларды (ар кандай) момолордон ырыскыландыр! Ажеп эмес (ошондо) шүгүр кылышса!¹

38. О, Раббим! Албетте, Сеп биз жашырган нерсени да, ашкере кылган нерсени да билесиң! Аллаһтан не жер, не асмандардагы эч бир нерсе жашыруун эмес!
39. Мага картайган курагымда Ысмайыл менен Исхакты берген Аллаһка (чексиз) мактоолор болсун! Чынында, менин Раббим дуба-тилекти Угуучу!
40. О, Раббим! Мени жана урпактарымды намазды толук окуучу(лардан) кыл! О, биздин Раббибиз! Дубаны кабыл кыла кор?!
41. О, биздин Рабби! Эсеп күнү келгенде, менин, ата-энемдин жана

الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ فَهَوِي
إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا
يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ ﴿٣٩﴾

أَحْمَدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ
إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَحْمَتَ رَبِّي أَسْبَغَ
الدُّعَاءَ ﴿٤٠﴾

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
رَبَّنَا ارْزُقْنِي دُعَاءَ ﴿٤١﴾

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِإِيمَتِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ

1 Ибрахим алейхи салам үй бүлөсү менен Шам (азыркы Сирия, Иордания, Палестина) өлкөсүндө жашаган. Күндөрдүн биринде тагдыр буйруп, аялы Хажар жана туңгуч уулу – Ысмайылды алып, азыркы Макка шаары жайгашкан өрөөнгө келген. Анда бул өрөөндө уран, тегерегинен сел аккан бир дөңсөөгө айланып калган Кабадан башка не бир үй, не бир дарак, не бир чөл жок «эгин өспөгөн өрөөн» эле. (Сахиру Бухарий) Ал Хажар ээни эмчектеги баласы Ысмайыл менен эки талаага – Аллаһтын Үйүнүн алдына таштап, Өзү Аллаһтын буйрутун аткарууга бара жатып ушул дубаны окуган. Аллаһ Өзүнүн дос-пайгамбары Ибрахимдин дубасын кабыл алып, Ысмайылдын урпагы жашап калган Макка шаарын Хаж ибадаты маалында адамдар умтула турган жай кылды жана анын (Ысмайылдын) урпактары арасынан Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламды чыгарып, муну менен бул берекелүү, тынч шаарды дагы да берекелүүрөөк кылды. Эми азыр дүйнөнүн бардык булуң-бурчундагы мусулмандардын жүрөгү ага умтулуп турат. Аллаһ досу Ибрахимдин “Аларды ар түрдүү момолор менен ырыскыландыр” деген дубасын да оңунан берип, азыр бул таберик шаардан жыл – он эки ай бою момонун түрлөрү үзүлбөйт.

(жаамы) ыймандуу адамдардын күнөөсүн кечир!¹

يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۝

42. (О, Мухаммад), сен Аллаһты заалымдардын кылмышынан бейкапар деп ойлогон.
Болгону, аларды(н жазасын) көздөр (коркунучтан) катып кала турган (Кыямат) Күнгө чейин ксчиктирүүдө.

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفِيلاً عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ يُؤَيِّرُ قَلْبَهُمْ
فِيهِ الْأَبْصَارُ ۝

43. (Ошол күндө) алар баштары өйдө көтөрүлгөн абалда (эсеп бергени) чуркап барышат. Көздөрү (катып калгандан улам) өздөрүнө кайтпайт жана ичтери көңдөй.²

مُهْطِعِينَ مُقْنِبِينَ رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ
إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَالَةٌ ۝

44. Сен адамдарды азап келе турган Күн менен коркут. Ошондо, зулум кылган адамдар: «О, Рабби, бизди бир аз мөөнөткө ксчиктире турчу, чакырыгыңа жооп берип, пайгамбарларга моюн суналы» дешет. (Кийин аларга мындай жооп берилет: «Эй, каапырлар!» Өлүм келээрден) мурда «биз өлбөйбүз» деп ант ичпедиңер беле?

وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ
فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا إِلَىٰ آجَلٍ
قَرِيبٍ نَّجِبْ دَعْوَتِكَ وَتَشِيعُ الرُّسُلُ أَوَلَمْ
تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن رَّوَالٍ ۝

45. Жана өздөрүнө зулум кылган (жана Биз аларга азап жиберген) адамдардын мскендеринде жашабадыңар беле?! Биз аларды кандай жазалаганыбыз

وَسَكَتُمْ فِي مَسْكَانِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ
وَيَتَّبِعَنَّ لَكُمْ يَكْفٍ مَّا لَنَا بِيَهُمْ وَضَرَبْنَا
لَكُمْ الْأَنْثَالَ ۝

1 Ибрахим алайхиссаламдын бардык дубалары – атасын кошпогондо – кабыл болуп, онунан берилди. Атасы Аазарга бул дубанын тиешеси жоктугунунун себеби, Ибрахим алейхиссалам «эгер атам ширк (коп кудайлык) ишениминен кайтса» деп шарт койгон эле. Апаң, атасы ширк жолунан кайтпаганы белгилүү болгондо, Аллаһтын ыразычыгы үчүн мушрик атасынан кечип жиберген.

2 “Баштары өйдө көтөрүлгөнүнүн” себеби, алардын колдорун ээкрине таңып коюлгандан улам. Катгуу чуркагандан жана коркунучтан жүрөктөрү “кабынан чыгып”, “оозуна капталып калган”. Жүрөк өз ордунда эмес. Бул абал аяттагы «ичтери көңдөй» деген сөздөн маалым болот. Бирок, жүрөктүн өзү бош эмес. Бушайман, кайгы-капа менен толгон.

силерге маалым эле го? Силерге
мисалдарда келтирген элек?!

46. Алар (динге каршы көп)
айлакерликтерин жасашты. Эгер
айлакерликтери тоону омкоруп
жиберүүчү болсо да Аллаһтын
алдында (белгилүү)
47. Сен Аллаһ Өзүнүн
пайгамбарларына («заалымдардан
өч алабыз» деп) берген убадасын
аткарбайт экен деп ойлобогун!
Аллаһ Кудуреттүү жана өч алуучу!
48. (Анын өч алышы) жер башка
жерге, асмандар башка асмандарга
айланган жана (адамдар) Жалгыз,
Каардуу Аллаһка жекеме-жеке
жолуга турган күндө (ишке ашат)!
49. Сен ал күндө кылмышкерлерди
(оттон жасалган) кишендер менен
(чогултуп) байланганын көрөсүң.
50. (Ал күндө) Алардын кийимдери
кара майдап болот жаңа жүздөрүн
от ороп турат. *Бул азаптар
Аллаһ тарабынан зулум эмес,
тескерисинче:*
51. Аллаһ ар бир жанды кылмышына
жараша жазалоосу үчүн. Чынында,
Аллаһ тез эсептепүүчү.
52. Бул (Кураан) адамдарга арналган
кемчилдиксиз Баян! Эми,
ал себептүү (жаман ишинин
акыбетинен) сестенишсин, Анын
Жалгыз Кудай экенин билипсин
жана акылдуу адамдар андан үлгү-
сабак алышсын!

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ
وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ
الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

يَوْمَ يَدْعُلُ الْأَرْضُ عَنَّا الْأَرْضَ
وَالسَّمَاءُ وَتُزَوَّلُ بِاللَّهِ الْوَجْدُ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾

وَنَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي
الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطَرَانٍ يُغَمِّسُ وَجُوهَهُمْ
النَّارُ ﴿٥٠﴾

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ وَلِيَعْتَبِرُوا
أَنَّهُمْ هَوَاءٌ وَلِيَذَّكَّرُوا وَلِيُؤْمِنُوا
بِالْآيَاتِ ﴿٥٢﴾

15 «Хижр» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдуу Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Раа. Булар Китептин – Анык Кураандын аяттары.
2. (Ошол кезде) Каапырлар мусулман болууну эңсеп калаары бышык.²
3. (О, Мухаммад!) Аларды жөн кой, жеп-ичип, пайдаланып, («биз дүйнөдө түбөлүк калабыз» деген жалган) кыялдарына алданып жүрө беришсин. Кийин тез эле билип алышат.
4. Биз эч бир айыл(-шаардын элин) өзүнө белгиленген (тагдырдагы) жазмыш(ы) келмейинче өлтүрбөдүк.
5. Эч бир эл (өзүнө жазылган) моюнотүнөн озуп да кетпейт, артта да калбайт.
6. (Мушриктер Мухаммадга): “О, Зикир (Кураан) түшүрүлгөн адам, сен – жиндисиң!”
7. Эгер чынчыл болсоң, бизге (сөзүңдү тастыктаган) периштелерди таап келчи?!» дешти.³

الرَّيْلَ ذَلِكَ إِنَّمَا كُتِبَ وَقُرْءَانٍ مُبِينٍ ۝

رُحَمَا يُوْدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَتُكَذِّبُوا
مُسْلِمِينَ ۝

دَرَّهْمٌ بِأَكُنُوا لَتَنَتَخِصَّمُوا وَلِئُلَهِمُ الْأَمَلُ
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۝

وَمَا أَعْلَمُكُمْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ
مَّعْلُومٌ ۝

مَا تَشِيقُ مِنْ أُقْبَلْهَا وَمَا تَسْتَجِرُونَ ۝

وَقَالُوا إِنَّمَا هِيَ إِلَهٌ نَزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ
إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ۝

لَوْ مَا قَاتِلُنَا بِالْمَلَكِ كَفَرُوا إِنْ كُنْتُمْ
الصَّادِقِينَ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 99 аяттан турат. «Хижр» деген сөз «өрөөн» деген мааниде.

2 Мушрик-каапырлар Кыямат коогаланы башталганда же болбосо, Кыяматта кайра тирилип, өздөрү жалганга чыгарган нерсенин чындык экенин көргөндө каапыр болгонуна кайгырышат жана эгер кайра өмүр берилчү болсо, сөзсүз мусулман болобуз дешет.

3 Мушриктер заалым, наадан болгону себептүү ушул сөздөрдү айткан. Анык

8. Биз (азаптоочу) периштелерди Акыйкат менен гана түшүрөбүз. Ал убакытта аларга мөөнөт берилбейт!
9. Биз Зикирди (Кураанды) Өзүбүз түшүрдүк жана аны Өзүбүз сактайбыз.¹
10. Чынында, Биз сенден мурда, абалкы жамааттарга да (сага окшогон) пайгамбарларды жибергенбиз.
11. Алардан кимисине бир пайгамбар келчү болсо, аны мыскылдап күлүшкөн.
12. Биз аны (мазактоону) кылмышкерлердин жүрөктөрүнө ушинтип салып койобуз.
13. (Ошондуктан,) ага ыйман келтиришпейт. Мурункулардын (үлгүлүү) жолу өттү го!
14. Эгер Биз аларга асмандан эшик ачып, алар андан көтөрүлө баштаса да, (ипшенбей):
15. «Көзүбүздү бойоп коюлду! Биз сыйкырланып калдык!» дешет.²

مَا نَزَّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذَا نُظِرَ فِيهِمْ

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاطِقُونَ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كُفُّوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُبْرِئِينَ

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ ابْوَابَ السَّمَاءِ فَلَا تُفِيدُهُمْ شَيْئًا يَحْكُمُونَ

لَقَالُوا إِنَّمَا سُكَّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ

далилдерди көрүп туруп, каршылык кылганы заалымдыгы болсо, “периште келсин” деген талаптары наадандыктын белгиси. Анткени, Аллаhtын периштелери келсе жөн келмек беле, аларга жаза-азап алып келет! Ал убакытта алардын азапка салынышы адилет-акыйкат болот.

1 Кураанды “Зикир” (эскерүү) деп атагандын себеби, анын ичинде турмуш-тиричиликтеги бардык адат-арамдар, Шариат эрежелери, кайып кабарлары... кыскасы бардык нерселердин эскерме – баяны бар. Аллах бул УЛУК МЫЙЗАМДЫ түшүрүп, аны Өз пайгамбарынын жүрөгүндө сактады. Абалкы момундар (сахабалар) аны пайгамбардын оозунан жазып алуу менен бирге жаттап, жүрөктөрүнө сактап, өздөрүнөн кийинки муундарга өткөрдү. Мына ушинтип, Кураан Кыяматка чейин момундардын жүрөгүндө жана жазуу (китеп) түрүндө эч бир мааниси, эч бир сөз-тамгасы өзгөртүүгө учурабастан сакталып турат. Бул – Аллаhtын убадасы! Бул – Аллаhtын сактоосу!

2 Демек, аларга эч кандай моожиза пайда бербейт. Ошондой даражада “сөкур” болуп

16. Чынында, Биз асманда топ жылдыздарды жаратып, аларды көрүүчүлөр үчүн зыйнат кылып койдук.
17. Жана асманды бардык каргыш тийген жин-шайтандардан сактадык.
18. Ал эми, (жин-шайтандардан) кимиси асман кабарларын уурдаганга аракет кылса, аны бир нурдуу жылдыз кууп жетет (жана өлтүрөт).
19. Биз жерди(н үстүн) жайык кылып, анда тоолорду орноттук жана ар түрдүү пайдалуу нерселерди өстүрдүк.
20. Жана жер үстүндө, силер үчүн жана силер ырыскы бере албай турган (кол астыңардагы) калк-макулуктар үчүн тиричилик (шарттарын) жараттык.¹
21. Бардык нерселердин казынасы Биздин алдыбызда. Биз андан эмнени (пенсибизге) түшүрсөк, (мурдатан) белгиленген өлчөм (тагдыр) менен түшүрөбүз.
22. Жана Биз (булуттарды) боозутуучу шамалдарды² жибердик. Кийин асмандан суу түшүрдүк жана аны

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا
النَّجْمِ ۝١٦

وَحَفِظْتَهُمَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَاجِمٍ ۝١٧

إِلَّا آمَنَ سِرْقَ السَّمْعِ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ
مُبِينٌ ۝١٨

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا زُرْعًا
وَالنَّجْمِ فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ۝١٩

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعْيِشَ وَمَنْ أَسْرَقَ لَهُ
يُزَكِّينَ ۝٢٠

وَلَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا
نُنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ۝٢١

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَّاحَ لَوِاحٍ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَأَنْسَقْنَا كُنُوزَهُ وَمَا أَنْزَلْنَاهُ إِلَّا بِحِكْمٍ ۝٢٢

калган адамдарды жазалоо үчүн Аллаһ азап-өлүм жиберет.

- 1 Аллаһ пенделерине ырыскы берүү үчүн аларга илхам берип, дыйканчылык, чарбачылык, опор-кесипчилик сыяктуу тиричилик шарттарын үйрөттү. Ал эми, адамдын кол астындагы кызматчыларына жана мал-жандыктарына да өзгөчө жашоо шарттарын Өзү жаратып берди. Адам кол астындагыларды “мен багып жатамын” деп текеберленбесин. Эгер Аллаһ себепчи кылбаса, ал өз ыктыяры менен бирөөгө эмес, өз курсагына да ырыскы таап бере албайт.
- 2 Булуттар шамал менен «кошулгандан» кийин гана жаандар “туулушу” илим тарабынан тастыкталган.

менен силерди (эгиниңерди жана айбанаттарыңарды) сугардык. (О, инсандар!) Өзүңөр аны сактай албайт элеңер. ¹

23. Чынында, Биз гана тирилтирип, Биз гана өлтүрөбүз. Жана Өзүбүз гана мурас алуучубуз. ²

24. Албетте, Биз силерден байыркыларды да, кийинкилерди да билгенбиз.

25. (О, Мухаммад) Раббиндин Өзү гана аларды (Кыяматка сот-сурак үчүн) чогултат. Чынында Ал Даанышман (жана) Билерман.

26. Биз инсанды (Адам-Атаны) чалчык ылайдан (жана) кургап, зыңылдап калган чоподон жараттык. ³

27. Андан мурда жиндерди(н атасы Иблисти) жалындуу оттон жаратканбыз.

28. (О, Мухаммад, эстегин) бир кезде Раббин периштелерге: «Албетте, Мен карарган ылайдан жасалган чоподон Адам жаратамын.

29. Качан аны(н дене түзүлүшүн) жасап, ага Өзүмдүн Рухумдан үйлөгөндө (жан киргизгенде) ага (урмат көргөзүп) сажда кылып жыгылгыла»- деди.

وَلَا تَلْعَنُ نَحْنُ وَنُعِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

وَالَّذِي رَبُّكَ هُوَ يُخْرِجُهُمْ إِنَّهُ مُحْكِمٌ عَلَيْهِمْ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾

وَالْحِجَابَ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلِ مِنْ تَارِ السُّمُورِ ﴿٢٧﴾

وَإِذَا قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكِ إِنِّي خَلِّقُ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

وَإِذَا أَسْرَبْتَهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾

1 Аллаһ асмаңдан жаанды түшүрүп, аны жер бетинде ар түрдүү ыкмалар менен сактайт. Ошол ыкмалардан бири – тоолордогу моңгүлөр.

2 Аллаһтын “Мурас алуучу” болушу акыр-акыбетте ааламдын баары жоголуп, жалгыз Өзү гана калышы менен түшүндүрүлөт.

3 Бул аяттагы «يَخْرِجُهُمْ» жыгы жана өңү өзгөрүп калган чалчык ылай. Ал эми, «صَلْصَالٍ» болсо, ачыгылып, ийлегенден кийин, жакшы кургап, зыңылдак добуш чыгарып калган чопо.

30. Бардык периштелер сажда кылыпты.
31. Бир гана Иблис сажда кылуучулар менен (бирге) сажда кылуудан баш тартты.
32. (Аллаһ):»О, Иблис! Эмне үчүн сен сажда кылуучулардан болбодуң?!» - деди.
33. «Мен (эч качан) адамга сажда кылбаймын! (Себеби,) Сен аны чалчык ылай - чоподон жараттың. (А, мен оттон жаралганмын)» - деди.
34. (Аллаһ) Айтты:»Анда, Бейиштен жогол! Сен айдалдың!
35. Сага Кыяматка чейин каргыш болсун!»
36. (Иблис) Айтты: «О, Раббим! Анда мага, алар кайра тирилүүчү күнгө (Кыяматка) чейин (өлбөй жашаганга) мөөнөт бер!»
37. (Аллаһ) айтты: «Албетте, сен мөөнөт берилгендерден болдуң
38. белгилүү убакытка чейин».
39. (Иблис) айтты: «О, Раббим! Мени адаштырганың үчүн мен аларга жердеги(күнөө нерсе)лерди кооз көргөзүп, бардыгын азгырамын!
40. Алардын арасынан ыкластуу пенделериңден башкасын.¹
41. (Аллаһ) айтты: «Бул – Мага (алып келүүчү) Туура Жол.

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَتْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾

قَالَ لَمْ أَكُنْ لَأَسْجُدَ لِمَنْ خَلَقْتُهُ مِنْ صَلَاسٍ مِنْ حَمَلٍ مُتَنَبِّئٍ ﴿٣٣﴾

قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

وَأَنْ عَلَيْكَ اللَّعْنَةُ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

إِلَّا الْعِبَادَ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْغَيْبِ ﴿٤٠﴾

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

1 Демек, ким ыкластуу (ыйманы жалаң Аллаһ үчүн) болсо, аларга шайтандын азгырыгы таасир этпейт.

42. Албетте, Менин (ыкластуу) пенделеримдин үстүндө бийлигин жок! Бир гана адашкандардан болуп, сага ээрчигендерге (өкүмүң өтөт).
43. Сени ээрчигендердин бардыгына убада жайы, албетте, тозок!
44. Анын (биринен бири төмөн жайгашкан) жети дарбазасы бар. Ар бир дарбазадан алардын бөлүк-бөлүк топтору (күнөөлөрүнүн даражаларына жараша азап чегип киришет.)
45. Чынында, (күнөөдөн) сактанган адамдар булактарда, бейиштерде.
46. (Биз аларга:) «Тынчтык, саламаттык менен бейишке киргиле» (дедик)
47. Биз алардын көкүрөктөрүндө болгон (кек-көралбастык) сыяктуу нерселерди сууруп алганбыз. Алар бири-биринс бет-маңдай, дос-бурадар болушуп, сөрүлөрдө (отурушат).
48. Бейиште аларды кайгы-мун баспайт жана эч качан ал жерден чыгарылышпайт.
49. (О, Мухаммад!) Пенделериме кабар бер: Мен гана Кечирүүчү Ырайымдуумун!
50. Чынында менин азабым – жан ооруткан азап!
51. (О, Мухаммад!), аларга Ибрахимдин меймандары жөнүндөгү кабарды жеткир:¹

إِنِّي عَبْدِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَرْغَدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْصُومٌ ﴿٤٤﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ أَمِينٍ ﴿٤٦﴾

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾

لَا يَمَسُّهُ فِيهَا هَافٍ وَمَا يَهْمُهَا يُخْرِجُونَ ﴿٤٨﴾

* نَبِيِّ عَبْدِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

وَنَبِّئُهُمْ عَنْ صَبِيفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾

1 Ибрахимдин меймандары Лут Пайгамбардын коомуна Аллаhtын азабын алып

52. Бир кезде алар анын алдына «салам» деп киришти. (Ибрахим) «Чынында, биз силерден коркуп жатабыз» – деди.
53. «Коркпогун, – дешти алар, – биз албетте, сага илимдүү бир перзенттин сүйүнчүсүн билдиребиз.»¹
54. (Ибрахим) айтты: «Мага карылык келгенде сүйүнчүлөп жатасыңарбы? Кандай (себеп менен) сүйүнчүлөйсүңөр?»
55. «Биз сага акыйкатты сүйүнчүлөдүк. Эми, сен үмүтү жоктордон болбогун» дешти.
56. (Ибрахим) айтты: «Раббисинин ырайымынан заалым адамдар гана үмүтсүз болушат.
57. (Дагы мындай) деди: «О, элчилер, эмне жумуш менен келдинер?»
58. Айтышты: «Биз кылмышкер коомго (аларды жазалоо үчүн) жиберилгенбиз.
59. Бирок, Луттун үй-бүлөсүнүн бардыгын куткарабыз.
60. Аялынан башкасын. Биз, аны (азапта) калуучулардан болот деп эсептейбиз.»
61. Элчилер Луттун үй-бүлөсүнө келгенде,
62. Ал: «Силер бейгааныш коомсуңар(бы)?» – деди.

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا أَنْتُمْ
وَسِيلُونَ ﴿٥٢﴾

قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

قَالَ بَشِّرُنِي عَلَىٰ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَا
نُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾

قَالُوا ابْسِرْكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ
الْقَاطِلِينَ ﴿٥٥﴾

قَالَ وَمَنْ يَقْتَضِي رَحْمَةً رَّبِّهِ إِلَّا
الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾

قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾

إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمَجُودُهُمُ الْجَمْعِيَّةَ ﴿٥٩﴾

إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّدْكَرُونَ ﴿٦٢﴾

келген, жаш жигит кейпиндеги периштелер.

1 Периштелер кабарын берген бул "илимдүү бала" Исхак болчу

63. (Элчилер) айтышты: «Жок, биз бузулган коомуң күмөн санаган нерсени (азапты) алып келдик.
64. Биз сага чындыкты гана алып келдик. Биз чынчылбыз.
65. Эми, түндүн бир бөлүгүндө (таңга маал) үй-бүлөңү (айылдан) алып чык дагы, өзүң артынан түш. Силерден эч бир адам карбаластабасын (тез баскыла) жана буюрулган тарапка кете бергиле.»
66. Биз ага (Лутка) таңга маал ошол (бузук) коомдун «куйругу кыркылышы»¹ жөнүндөгү ушул буйрукту вахий кылдык.
67. Анан, паардын (бузук) элдери сүйүнгөн бойдон жетип келишти.²
68. (Лут): «Булар менин мейманым. Мени шерменде кылбагыла!
69. Аллаһтан корккула! Абийиримди төкпөгүлө!»- деди.
70. (Бузукулар) айтты: «Биз сени ааламдардан кайтарбадык беле?!»³
71. (Лут): «Эгер бул иштен кайра тартпасаңар, мына, менин кыздарым» деди.⁴

قَالُوا كَيْفَ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَسْتَمِرُّونَ ﴿٦٣﴾

وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا صٰدِقُونَ ﴿٦٤﴾

فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَرَكَ وَلَا تَلْتَفِثْ مِنكُم مَّحَدًّا وَلَا تَمْضُؤا حَيْثُ قُومْتُمْ ﴿٦٥﴾

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَٰلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَٰؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُّصْبِحَتٍ ﴿٦٦﴾

وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾

قَالَ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ صَبَابٌ فَقَدْ خَلَوْنَا ﴿٦٨﴾

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَحْزَنُوا ﴿٦٩﴾

قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾

قَالَ هَٰؤُلَاءِ بَنَاتٌ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾

1 «Куйругу кыркылат» деген сөз алардан эч укум-тукум калбай, бардыгы кыйрайт деген мааниде.

2 Себеби, алар бачабаз адамдар эле. Луттун үйүнө эки сулуу жигит келди деген кабарды Луттун ыймансыз аялынан укканда, ошол эки "сулуу жигиттин" ышкысында жарышып келип, көздөрү кызарып турушту.

3 "Ааламдын ар жагынан келген адамдарды үйүнө жашырбай жүр" дебедик беле"

4 Лут бул сөзү менен кыздарын аларга сунуш кылган жок. Ал өз коому кыздарына даай албасын билип, ушул сөзүн айтты.

72. (О, Мухаммад!) Өмүрүңө ант, алар
(ышкы-кумардын) мастыгында
көздөрүнө эч нерсе көрүнбөй
калган эле!¹

لَعَنَّاكَ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۖ

73. Анан., Күн чыгаар мезгилде
аларды (коркунучтуу) ач айкырык
кармады.²

فَأَخَذَهُمُ الصَّبَاحُ مُسْرِقِينَ ۝

74. Анан Биз шаардын асты жагын
үстүнө көктөрүп, алардын үстүнө
чоңо-таштарды жамгырдай
жаадырдык!

فَجَعَلْنَا غُلَامَهُمْ سَافِلًا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
حِجَارًا مِنْ سِجِّيلٍ ۝

75. Албетте бул окуяда
парасаттуу адамдар үчүн
(Аллахтын кудуретине) белгилер
бар.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَنْ يَعْقِلُ ۝

76. Ал (ойрон болгон шаар) кан
жолдун боюнда.³

وَأَنَّا لَبَسْنَا لَیْلٍ مُّقِيمٍ ۝

77. Албетте, мында момун адамдар
үчүн (Аллахтын кудуретине)
белгилер бар.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝

78. Бак-бостон кожоюндары заалым
(каапыр) болушкан.⁴

وَأَن كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ۝

79. Биз алардан да өч алдык!
Чынында, экөө (Лут коому менен
Шуайб коому) тең кең жолдун
боюнда.

فَلَنَنْصِفَنَّ مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَارٍ مُّسِينٍ ۝

1 Ошолдуктан, Луттун сөзү аларга таасир бербеди. Бирок, эки жигит-перипште Лутка абалды түшүндүрүп, көздөн кайып болуп кетишти. Лут дагы үй-бүлөсүн чыгарып кетти. Аялы артта калып калган...

2 Кайыптан келген бул айкырык азаптын башталышы болчу.

3 Ары-бери өткөндөр анып урандыларын көрүп, каапырлардын акыбети кандай болоорун билсин!

4 Булар Шуайб пайгамбардын кооз-сонун бак-бостондуу мекенде бай-бардар турмушта жашаган коому. Бирок, ушул нээматка шүгүр кылып, жалгыз Аллаһка сыйынып жашоонун ордуна таш-таразадан кыжнат кылуу адатын өнөкөт кылып алышкан. Шуайб аларды ак жолго кайтарууга ар канча аракет кылса да пайда бербей, кайра динге душманчылыктары күчөй бергенде Аллаһ аларга да ач айкырык жиберип, кыйратып салган.

80. «Хижр» (өрөөнүнүн) жашоочулары да пайгамбарларды «жалганчы» дешти.¹

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِينَ ۝

81. Биз аларга аят-моожизаларыбызды (жи)бергенде, андан жүз бурушту.

وَمَا آتَيْنَاهُمْ إِلَّا مَا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۝

82. Алар тоолордун боорун оюп-жонуп үйлөр куруп, тынч-аман жүрүшкөн.

وَكَانُوا يَنْجُوتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يَوُتًا لَّيْسِينَ ۝

83. Анан.., аларды да таң мезгилинде (капысынан) ач айкырык кармап, (кыйрап калышты).

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ۝

84. Жасаган нерселери аларга пайда берген жок!²

وَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ فَاكَوْكُوتُهُمْ ۝

85. Биз асмандарды, Жерди жана экөөнүн арасындагы нерселерди Акыйкат менен жараттык. Саат (Кыямат) сөзсүз келүүчү. Сен (оо, Мухаммад, наадан адамдардан) сылык-сынаа жүз үйүр.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَأَصْفَحْ ۝
الْصَّفْحَ الْجَمِيلَ ۝

86. Албетте, сенин Раббиң – Ал гана (бардык макулдуктарды) Жаратуучу, Билүүчү!

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ۝

87. Биз сага кайталануучудан жетини жана Улук Кураанды бердик.³

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَتَانِي ۝
وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ۝

1 “Хижр” бул Хияз жериндеги бир ороондун аты. Ал жерде күч кубаттуу элдер – Салих пайгамбардын коому жашаган. Алар Салихтин пайгамбарчылыгын жалганга чыгарып, Жалгыз Аллахка сыйынбай коюшат. Бардык пайгамбарлар бир Аллах тарабынан жөнөтүлүп, дааваттарынын мазмуну дагы бир болгондуктан, кимде ким бир гана пайгамбарга ишенбесе, бардык пайгамбарларга ишенбеген болуп саналат. Ошондуктан аятта бир гана Салихты жалганчыга чыгарган коом жөнүндө “Пайгамбарларды жалганчыга чыгарды” деп айтылууда.

2 Аллаһтын азабы келгенде таштан жасалган үй болобу, санаксыз аскер болобу же ашып-ташкан мал-мүлкү болобу, эч бири пайда бербейт.

3 Бул аяттагы “жети кайталануучу” алар: «Бакара», «Аалы Имран», «Нисаа», «Мааида», «Анъаам», «Аърааф», «Анфаал» жана «Тауба» сүрөлөрүнөн турган жети узун сүрөлөр же болбосо, жети аяттан турган жана намаздын ар бир ирекетинде кайталаа турган “Фатиха” сүрөсү.

88. Алардын (каапырлардын) арасынан бир нече тайпаларга берген Биздин нээматтарыбызга карабай (көңүл бурбай) эле кой. (Ошондой эле, эгер баштарына Аллаһтын бир азабы түшсө) аларга кайгырба! (Мээримдүүлүк) канатыңды ыймандууларга жайгын!

89. Айт: «Мен (башыңарга келүүчү азап жөнүндө) анык эскертүүчүмүн!

90. Ошондой эле, Биз бөлүүчүлөргө (азап) түшүрдүк.

91. Алар Кураанды бөлүктөргө ажыратышты!¹

92. Раббиге ант! Биз алардын бардыгын суракка тартабыз

93. жасаган иштерине жараша!

94. (Сен аларга көңүл бурбай) буюрулган ишке умтул жана мушриктерден жүз бур!

95. Албетте, сени шылыңдаган адамдарга Өзүбүз жетиштүүбүз.

96. Алар Аллаһка дагы башка «кудайларды» кошуп (шерик кылып) алышкан. Жакында (иштеринин натыйжасын) билишет.

97. Билебиз, алардын айткандарынан көкүрөгүң кысылып турат.

لَا مَدَدَ عَيْنِكَ إِلَى مَا مَتَّعْتَهُمْ بِرُزُقِهِمْ
وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُفَّ عَنْهُمْ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

كَمَا أَنزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾

وَرَبِّكَ أَسْتَأْذِنُهُمُ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَهُمْ
يَقْتُلُونَ ﴿٩٦﴾

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾

1 Макка мушриктеринен кээ бирлери Кураанды «бул-сыйкыр» десе, башкалары «жок, бул бакшылык» деп ар кандай бөлүктөргө бөлүшкөн. Ошондой эле, Яхудиелер менен Христиандар дагы Кураан аяттарынын арасынан өз каалоолоруна дал келгенин гана «туура» деп тастыктап, калганына ишенбей коюу менен Кураанды ажыратышкан. Алар оздорүгө түшүрүлгөн Тоорат менен Инжил китептериндеги көп аяттардын маанисин да ушул сыяктуу бөлүп, бурмалашкан.

98. Эми сен (көкүрөгүң кайра ксң болушу үчүн) Раббиңе (коп) тасбих (мактоо) айтып, (көбүрөөк) сажда кылуучулардан бол!
99. Жана сага өлүм келгенге чейин Раббиңе гана ибадат кыл!

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

16 «Нахл» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. (Эй, мушриктер!) Аллаһтын буйругу (азабы) келип калды. Силер аны шаштырбай эле койгула! Алардын ширктеринен Аллаһ Бийик жана Аруу!
2. Аллаһ пенделеринин арасынан каалагандарына Өз амири менен: “(Адамдарга) эскерткиле: Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, Мен гана бармын! Менден гана корккула!”- деген вахий менен периштелерди түшүрөт.
3. Асмандар менен жерди Акыйкат менен жараткан (Аллаһ) алардын ширктеринен Жогору – Бийик!
4. Ал инсанды бир тамчы «суудан» жаратты эле, капысынан (Өзүнө) анык душман болуп чыга келди!
5. Ал айбанаттарды жаратты. Аларда силер үчүн (көп) пайдалар, жылуулуктар бар.² Силер алардын этинен да жейсиңер.
6. (Малыңар жайлоого) жайылганда жана (кечинде) кайтканда да силер үчүн кооздук бар.
7. (Айбандар) силердин жүгүнөрдү, зор машакат менен гана жете ала турган (алыскы) шаар (лар) га ташып берет. Чынында

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَنَّى أَمَرَ اللَّهَ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ مَخِجَتُهُ
وَقَعَلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنَا فَاقْتُوبُوا ﴿٢﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
عَلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ
مُّبِينٌ ﴿٤﴾

وَالَّذِينَ خَلَقْنَاكُمْ فِيهَا دِفٌّ
وَمَنْعُفٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ
وَحِينَ تَنْزَعُونَ ﴿٦﴾

وَنَحْمِلُ أَسْفَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّكُمْ تَكُونُوا
بِتِلْغِهِ إِلَّا يَشِيقُ الْإِنْسَانُ إِنَّ رَبَّكُمْ

1 Бул сүрө Маккада түшкөн , 128 аяттан турат. “Нахлдын” мааниси «Бал аары».

2 Инсан айбанаттардын жүнүнөн, терисинен жылуу кийимдерди, боз үйлөрдү жасайт

Раббиңер силерге Ырайымдуу,
Мээримдүү!

لَوْ رِءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

8. Ал силер минишиңер үчүн
жана кооздук-сулуулук үчүн
(ойноктогон) аттарды, качырларды
жана эшектерди (жаратты)¹ Жана
силер билбеген нерселерди да
жаратат.²

وَالْخَيْلَ وَالْإِبِلَ وَالْأَنْعَامَ لَتَرْكَبُنَهَا
وَزِينَةً وَمَخْلُقًا مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

9. Туура Жолго баштоо - Аллаhtын
вазыйпасы. Жолдордун арасында
ийри жолдор да бар.³ Эгер кааласа
бардыгыңарды Туура Жолго
баштамак.

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَبَاطِلٌ
سَاءَ لَهْدِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

10. Ал силерге асмандан суу түшүрдү.
Ичер сууңар да ошондон, (оскөн)
дарак да ошондон. Жана андан
(жаныбарларды) сугарасыңар.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ
مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ ثَمَرَاتٌ ﴿١٠﴾

11. (Аллаh) ал суу менен силердин
пайдаңар үчүн өсүмдүктөрдү,
зайтунду, курмаларды, жүзүмдөрдү
жана түрдүү мөмөлөрдү өстүрөт.
Албетте, буларда, пикир кылган
элдер үчүн (Аллаhtын кудурет-
даанышмандыгын билдирген)
далилдер бар.

يُنِيتُ لَكُمْ بِهِ الزَّيْتُونَ وَالزَّيْتُونَ وَالْخَيْلَ
وَالْأَنْعَامَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

12. Дагы (Аллаh) силерге Айды, Күндү
жана Түн менеп Күндүздү моюн
сундуруп койду. Анын амири
менен жылдыздар да силерге моюн

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ وَالْأَنْجُمُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِ رَبِّكَ إِنَّ

1 Аллаh бул айтта эшек, качыр жана аттарды "миниш жана кооздук үчүн" жараткандыгын айтууда. "Этин жешинер үчүн" деген жок. Себеби, эшек менен качырдын эти желбейт. Жылкыны да этин жеш максатында союу дурус эмес. Максат: азайып кетпесин. Эгер азайып кетүү коркунучу жок болсо, жегенден зыян (күноо) жок.

2 Бул айттагы "силер" деген сөз сахаабаларга багытталган. Аллаh Таала келечекте сахаабаларга маалым болбогон "аттарды" жаратамын деди. Ал "аттардан" максат азыркы күндөгү минүүгө, учууга, сууда сүзүүгө пайдаланылып жаткан ар түрдүү темир "аттар" болушу да мүмкүн. Аллаh Билүүчү.

3 Аллаhtын жолуна каршы келген жолдордун баары ийри жолдор.

сундурулган. Албетте, мында акылын иштеткен адамдар үчүн далилдер бар.

13. Ал силер үчүн жер бетинде ар түркүн (пайдалуу) нерселерди жаратты. Албетте, бул нерседе эстеген адамдар үчүн (Аллахтын кудурет-даанышмандыгын билдирген) далил бар.
14. Силер андан (балыктардын) бузулбаган, эт(ин) жешинер үчүн Аллаһ силерге деңизди моюн сундуруду. Анын (түбүнөн) өзүнөр такчу тагынчактарды чыгарып аласыңар. Сеп анда (толкундарды) жарып сүзгөн кемени көрөсүң. (Аллаһ) Өзүнүн пазилетин үмүт кылып, (нээматтарына) шүгүр келтиришиңер үчүн (ушуларды жаратты).
15. Ал силердин тең салмактуулугуңарды сактасын деп жер бетине (салмактуу) тоолорду кадап койду, Жана (силердин пайдаңар үчүн) дарыяларды, адашпай жүрүшүңөр үчүн жолдорду жана
16. (ар түрдүү) белгилерди (жаратты. Ошол белгилердин бири болгон) жылдыздар менен алар жол табышат.
17. Жараткан (Аллаһ) менен жарата албаган ("кудайлар") теңби?! Эсиңерге келбейсиңерби?!
18. Эгер Аллаһтын нээматтарын санасаңар, бүтүрө албайсыңар. Албетте, Аллаһ Кечирүүчү, Боорукер.

فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

وَمَا ذَرَأْنَا لَكُمُ فِي الْأَرْضِ مُمْتَثِلًا
لِّلْوَنَةِ إِنَّا فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَذْكُرُونَ ﴿١٧﴾

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لَكُمْ لَكُلْوْا مِنْهُ
لَحْمًا طَرِيًّا وَنَسَخَرْنَا مِنْهُ حَبِيَّةً
تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلَ كَمَا يَمَاجِرُ فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٨﴾

وَالَّذِي فِي الْأَرْضِ رَوْنًا أَنْ يَمْلِكَهُ كُفْرُ
وَأَنَّهُمْ رَأْسُ سَبِيلٍ لِّلَّذِينَ يَهْتَدُونَ ﴿١٩﴾

وَعَلَّاسِيًّا وَيَا أَعْيُنُهُمْ يَفْهَمُونَ ﴿٢٠﴾

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

وَأَنْ تَسْأَلُوا عَمَّا لَلَّهِ لَا تُخْصِرُهَا إِنَّا
اللَّهُ لَعَفُورٌ ذَرِيَّةٌ ﴿٢٢﴾

19. Аллах силердин купуя жана ашкере жасаган (бардык) ишинерди билет.
20. Алар (мушриктер) дуба (ибадат) кылып жаткан Аллахтан башка “кудайлары” эч нерсени жарата албайт, өздөрү жаратылган нерселер.
21. Алар (жасалма кудайлар) тирүү эмес, өлүк, (Мушриктердин) качан тирилишин (Кыямат убактысын) да билбейт.
22. Силердин кудайыңар – жалгыз Кудай (Аллах). Ал эми, Акыретке ишенбеген адамдардын жүрөктөрү (бул ишенимге) каршы чыгуучу. Алар (Аллахка баш ийүүдөн) текеберленишет.
23. Эч шексиз, Аллах алардын ичине сактаган сырларын да ачык-ашкере иштерин да билип турат. Чынында, Ал текебер адамдарды сүйбөйт.¹
24. Эгер аларга: «(Мухаммадга) Раббинер эмне түшүрдү эле» - деп айтылса, «Байыркылардын жомогу» - дешет.
25. Кыямат Күнү күнөөлөрүн толугу менен, ал эми илимсиздиги себептүү (аларды) адаштырган адамдарынын күнөөлөрүн (үн бир бөлүгүн желкесине) көтөрүш үчүн (ошентшти). Уккула, алар көтөргөн «жүк» кандай жаман!
26. Алардан мурдагы (каапыр) коомдор дагы айлакерлик

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ ﴿١٩﴾

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

أَمْ أَمْرٌ غَيْرُ الْحَيِّ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ۚ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّكْرَهُ وَهُمْ
مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

لَا جَرَمَ أَنَّهُ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا
يَعْلَمُونَ إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُم مَّاذَا أُنزِلَ رَبُّكُمْ قَالُوا
أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

لِيُخَالِفُوا أَوْرَادَهُمْ كَمَا لَمَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وَمِن أَوْرَادِ الَّذِينَ يُبْعَثُونَ قُلُوبُهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ أَلَا سَاءَ
مَا يَزِيدُونَ ﴿٢٥﴾

فَدَمَعَكَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَالَى اللَّهُ بُنَيْنٌ لَهُمْ

1 Башка бир аятта Аллах Таала Өзүнө ибадат кылуудан текеберленген адамдар жөнүндө «Чынында, Мага ибадат кылуудан текеберленген адамдар жакында кордолгон абалда Тозокко ташталат» деген.

(«сарайларын») жасашкан. Кийин Аллах алардын «сарайларына» келип, түбү менен омкоруп таштаганда, чатыр(ы) как чокуларына кулап түштү. Жана аларга байкабаган тараптан азап келди!

27. Кийин, Кыямат күндө (Аллах) аларды кордоп: «Алар үчүн жан үрөп талашып, Мага шерик кылган «кудайларыңар» кайда калды!?»- дейт. Илимдүүлөр (ошондо): «Бүтүн каапырларга кордук жана кайгы!»- дешет.

28. Өздөрүнө зулумдук кылган адамдардын жандарын периштелер сууруп алып жатканда, айласыз калышып, (бирок, күнөөсүн мойнуна албай): «Биз эч бир жаман иш жасабаган элек»- дешет. Жок, жасагансыңар! Аллах эмне кылганыңарды Билүүчү!

29. Эми, анда түбөлүк кала турган Тозок дарбазаларынан киргиле. Текебер адамдардын орду кандай жаман!

30. Аллаһтан корккон (такыба) адамдарга: «Раббинер силерге эмнени түшүрдү эле, деп айтылганда «жакшылыкты» дешет. Жакшылык кылган адамдарга бул дүйнөдө да жакшылык бар. Бирок Акырет Үйү (дүйнөдөн) жакшы. Такыба кишилердин үйү (Бейиш) кандай сонун!

31. «Адн» бейиштери! Алар түбүнөн дарыялар аккан ошол бактарга киришет. Анын ичинде көңүл күсөгөн бардык нерселер бар.

فَمِنَ الْقَوَاعِدِ فَحَرَّ عَلَيْهِمُ النَّفَقُ
مِنْ قَوْعِهِمْ وَأَتَتْهُمْ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٧﴾

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ
شُرَكَاءِ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَشْفِقُونَ فِيهِمْ
قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ
وَالْأُتَى عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٨﴾

الَّذِينَ تَرَكَتْهُمْ الْوَالِدَةُ ظَالِمِينَ أَنفُسِهِمْ
قَالَ قَوْلُوا لَكُمُ اللَّهُ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ شَيْءٍ بَلَى
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
فَلَيْسَ مَتْوًى الْمُسَكَّرِينَ ﴿٣٠﴾

﴿وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا
خَيْرٌ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا
حَسَنَةٌ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِيهَا
عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ﴿٣١﴾

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُنْجِيهِمْ
مِنْ ظُلْمِهِمْ وَأَتَتْهُمْ فِيهَا نِسَاءٌ كَافٍ

Аллаһ такыба кишилерди мына ушинтип сыйлайт.¹

32. Такыба адамдардын (каапырчылыктан) таза жандарын периштелер алып жатканда: «Силерге салам (тынчтык) болсун! (жакшы) амалыңарга жараша, эми, Бейишке киргиле!» – дешет.
33. (Ал эми, каапырлар) өздөрүнө (жан алгыч) периштелер же болбосо Раббиндин буйругу (азабы) келишинен башка нерсени күтпөйт. Алардан мурдагы(каапыр)лар дагы ошондой (ширк) амалдарды жасаган(да баштарына азап түшкөн). Аларга Аллаһ зулумдук кылбады, бирок, өздөрүнө-өздөрү зулумдук кылышты.
34. Аларга (жаман) иштеринин жаман акыбети жетти. Баштарына (ишенбеген жана) мыскылдаган нерселери (азап) түштү.
35. Мушриктер: «Эгер Аллаһ кааласа, биз Өзүнөн башка эч нерсеге ибадат кылбайт элек. Биз дагы, ата-бабаларыбыз дагы Анын (Аллахтын өкүмү) болмоюнча эч нерсени (өзүбүзгө) арам кылган эмеспиз» - дешет.² Алардан мурдагы (каапыр)лар

كَذَٰلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٢﴾

الَّذِينَ تَزَوَّجْنَا لَهُمُ الزَّوْجَ الطَّيِّبَ بِقَوْلِنَا
سَلَامٍ عَلَيْكَ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ
أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ مِنْكَ كَذَٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٤﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَخِصِمُوا عَنْ مَرْءَاكَ
يَوْمَ يُسْفَهُونَ ﴿٣٥﴾

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْلَا شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَنَحْنُ زُلَّةٌ أُولَٰئِكَ
خَرَجُوا مِنْ دُونِهِمْ بِشَيْءٍ كَذَٰلِكَ فَعَلَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٦﴾

1 Такыбалар - Тозок азабын эстеп, Аллаһтып жазасынан коркуп, күнөөлөрдөн өздөрүн сактаган адамдар. Такыбалын мааниси "коркуу".

2 Пайгамбарыбызга замандаш болгон мушриктер жалгандан ушинтип актанышууда. Чынында, алар өз каалоо-ыктыяры менен Аллахка башка нерселерди шерик кылышкан. "Бахйра", "Саиба" деген ат менен өздөрүнө арам кылып алган төөлөрү жөнүндөгү өкүмдөрдү да Аллаһ эмес өздөрү жана адашкан ата-бабалары ойлоп чыгарышкан. Буга кошумча дагы бешинчи сүрүнүн 103-аятынын түшүндүрмөсүнө караңыз.

деле ушундай иш жасашкан.
Пайгамбарлардын анык-таза
жеткирүүдөн башка вазыйпасы
жок.

36. Биз ар бир элге «Аллаһка
гана ибадат кылгыла, (башка)
“кудайлардан” алыс болгула (деп
айта турган) Пайгамбарларды
жибергенбиз. Ал үмөттөрдөн
кээ бирлерин Аллаһ Туура Жолго
баштаган болсо, кээ бирөөлөрүнүн¹
башына адашуучулук түшкөн.
Эми, жер бетинде саякат кылып,
(пайгамбарлардын жолун)
“жалган” дегендердин акыбети
кандай болгонун көргүлө!

37. (О, Мухаммад!) Эгер сен аларды
Туура Жолго баштоого (ар
канча) аракет кылсаң деле, Аллаһ
адаштыра турган пендени (эч
качан) Туура Жолго баштабайт.
(Нагыйжада аларга азап түшөт.
Ошондо) аларга эч жардамчы
болбойт.

38. Алар Аллаһтын атына бекем
ант ичин: “Аллаһ өлгөндөрдү
тирилтпейт” - дешет. Жок,
тирилтет! Өзүнүн акыйкат убадасы
боюнча! Бирок, көпчүлүк адамдар
(муну) биле бербейт. *(Акыретте
бардык адамдар тирилчү болсо,
мунун себеби...)*

39. Аларга талашкан нерселерин(ин
аныгын) көргөзүп коюу үчүн
жана каапыр адамдар өздөрүнүн

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الصُّلُوعَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَبِئْسَ مَا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿٣٦﴾

إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هَذِهِ قِبَالَ اللَّهِ فَلَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِن أَكْثَر النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

لِيَبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلَفُونَ فِيهِ وَلِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي كَفَرُوا عَنْهُمْ كَأَن لَّمْ يَسْمَعُوا ۚ سَمْعًا ۚ وَلِيُكْذِّبَ ۚ ﴿٣٩﴾

1 Бул элдер өз ойлорунан чыккан күнөө иштерге берилип, адашууга түшүп, пайгамбарларга ашкере душманчылык кылганда, Аллаһ аларды кыйратып салган. Жер жүзүнүн ар кайсы жерлеринде алардын ойрон болгон шаарларынын чалдыбарлары гана калды.

жалганчы экендиктерин билип алышы үчүн.

40. Эгер Биз бир нерсени кааласак, ага карап: «Бол!» дешибиз менен ал болуп калат.

41. (Макка мушриктери тарабынан) зулумга дуушар кылынган соң, Аллаһтын жолунда хижрат кылган адамдарга (ушул эле) дүйнөдө жакшылык даярдап койобуз.¹ Бирок, эгер билишсе, Акырет сыйлыгы чоңураак.

42. Алар сабыр кылган жана Раббисине тобокел кылган адамдар.

43. (О, Мухаммад!) Биз сенден мурда жалаң эркек кишилерди гана пайгамбар кылып жибергенбиз (жана) аларга (Дин-Шарият) вахий кылганбыз. (Эй, мушриктер), эгер билбесеңер илимдүүлөрдөн (Ыйык Китептерди билгепдерден) сурагыла.

44. (Тоорат жана Инжил түшкөн) адамдарга (ал экөөсүнөн мурда) анык кабарлар, (жана башка ыйык) китептер (түшкөн). Биз сага (эң абзел) илим – Кураанды түшүрдүк, адамдарга (Раббиси тарабынан) эмнелер келгенин баяндап берүүң үчүн. Кана эми, (ушулар жөнүндө) пикир кылышса!

45. (Ислам менен пайгамбарга каршы) жаман айлакерликтерди жасаган

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ مَكُونُ ﴿٤٠﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنَمُنَّ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَآخِرَآلْآخِرَةِ أَكُنْ بِرُؤُوسِكُمْ عَلٰى أَعْيُنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤١﴾

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِيَ إِلَيْهِمْ فَتَقُولُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ نَاعِلُونَ ﴿٤٣﴾

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ بِالْحَقِّ لِلنَّاسِ مَا نَزَّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

أَفَلَمْ يَلْقَئُوا الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخَضِّقَ

1 Бул аяттагы "жакшылык" хижрат кылган адамдардын Медина эли тарабынан жакшы күтүп алынуусу, ал жерде мусулмандардын саны көбөйүп, душмандарын жеңип, кийинчерээк башка мамлекеттерди Исламдын курамына киргизип, (фатх кылып) ачуулары эле

адамдар, өздөрү сезбеген тараптан азап келип калышынан же болбосо, аларды жер жутуп жиберилишинен (тынч бекен)?!

46. Же болбосо, (бейкапар) саякат кылып жүргөн мезгилинде аларды (капыстан,) кутулбай турган таризде (азап) кармап калышынан,

47. Же жүрөгү (бир жамандыкты сезип) коркуп турган убакытта (азап) кармашынан (тынч бекен)?! Чынында, силердин Раббиңер Ырайымдуу, Боорукер.¹

48. Алар (шектенгендер) Аллаһ жараткан нерселерге карашпайбы? Алардын көлөкөсү, (Аллаһтын кудуретине) моюн сунуп, сажа кылган абалда оңго-солго ийилип жатканын корбой жагышабы?!

49. Аллаһка асмандар жана жердеги жаныбарлардын бардыгы жана (улуу) периштелер дагы эч текеберленбей сажа кылышат.

50. (Себеби) Алар үстүлөрүндөгү Раббисинен коркушат жана өздөрүнө буюрулган нерсени (дароо) аткарышат.

51. Аллаһ айтты: “(Мага дагы бирөөнү шерик кылып) эки кудай тутуп албагыла! Чынында Ал – Жалгыз Кудай! (Демек, жалгыз) Өзүмдөн гана корккула!”

52. (Анткени,) жер-асмандардагылардын бардыгы Анын мүлкү. Дин (ибадат-

اللَّهُ يَهُمُّ الْأَرْضَ أَوْ يَنْفِثُهَا الْعَذَابَ مِنْ حَيْثُ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٤٦﴾

أَوْ يَأْخُذْهُمْ فِي ثَغْلِهِمْ فَأَمَّا هُمْ فَمَعِجِرِينَ ﴿٤٧﴾

أَوْ يَأْخُذْهُمْ عَلَى خَوْفٍ فَإِنْ رَجَعُوا رُجِعُوا ﴿٤٨﴾

أَوْ يُرَوِّدُوا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يُسْتَفْهِرُونَ بِذَلِكَ، عَنْ الْأَيْمَنِ وَالْأَسْمَإِ، سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ لَا يَخْشَوْنَ ﴿٤٩﴾

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُشْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ قَوَّيْمِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥١﴾

هُوَ قَالَ اللَّهُ لَا تَشْجِدُوا إِلَّا إِلَٰهَ إِنِّي أَنَا إِلَٰهُمُ الْوَاحِدُ الْقَائِلُ قَارَهُونَ ﴿٥٢﴾

وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَسْفُوتُونَ ﴿٥٣﴾

1 Күнөөкөр адамдарды жок кылууга эч шашылбай, Өзүмө кайтып калышаар деп, азабын кечиктирип, тап-такыр оңолгус болуп, чектен чыгып кеткенге чейин моюнот берет.

сыйынуу) дагы бүт бойдон
Өзүңө гана таандык. Эмне,
силер Аллаһдан башкадан
коркосуңарбы?!

53. Силерде болгон (көрүнгөн жана
көрүнбөгөн) нээматтардын
бардыгы Аллаһтан. Кийин
(силер, эй, мушриктер) өзүңөргө
бир апаат-зыян жеткенде (гана)
Аллаһка жалбаруудасыңар.
54. Анан, Өзү силерден балээни
арылткан соң, бир тобуңар
Раббисине (башкаларды) шерик
кыла баштады.
55. Биз берген нээматтарга шүгүр
кылбай коюу үчүн. (Жыргал
жашоочордон) пайдалана бергиле.
Жакында (адашканыңарды) билип
аласыңар!
56. Жана (мушриктер) эч нерсени
билбеген «кудайларына» Биз
ырыскы кылып берген нерселерден
үлүш ажыратышат.¹ Аллаһка
ант, өзүңөр ойлоп тапкан (бул)
жалгандар жөнүндө (Кыяматта)
суракка тартыласыңар!
57. Алар ("Периштелер Аллаһтын
кыздары" деп) Аллаһка кыздарды
таңуулашат. Аллаһ (перзенти
болуудан) Таза! Өздөрүнө болсо
жакканын (уул перзенттерди)
арнашат.
58. Эгер бирөө-жарымы кыз перзент
(көргөнү) жөнүндө «куш кабар»
алчу болсо, ачуусун ичине жута
берип, жүзү карарып чыгат.

وَمَا يَكْفُرُ مِنْهُمْ قَوْمٌ لِّئَلَّا تُدْرِكَهُمُ الْأَعْقَابُ وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَآهِ يَجْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

ثُمَّ إِذَا كُفِيَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَسُّهُمُ الْأَعْقَابُ ﴿٥٥﴾

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَمْلِكُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ قَالُوا لَنُصْلِيَنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تُقَدِّرُونَ ﴿٥٦﴾

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَنَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

1 Алар оздорунун түшүмдөрүнөн жана айбанаттарынан "мунусу Аллаһ үчүн, а мунусу кудайларыбыз үчүн" деп бөлүштүргөн.

59. (Анан) “сүйүнчүнүн” жамандыгынан (арданып) эл көзүнөн жашынып жүрүшөт (жана) “кыз перзентти кордолгон абалда (болсо да) алып калуу керекпи, же болбосо топурак түбүнө (тирүүлөй) көмүп салуу керекпи?” (деп ойлонушат). Алардын өкүмдөрү кандай жаман!

60. Акыретке ыйман келтирбеген адамдарга эң томон сыпаттар таандык. Аллаһка болсо, эң жогорку сыпаттар таандык. Ал – Кудуреттүү, Даанышман!

61. Эгер Аллаһ (бул дүйнөдө) адамдарга каапырчылыгына жараша азап берчү болсо, жер бетинде кыбыраган жан калтырмак эмес! Бирок, Аллаһ аларды (н азапталуусун) белгилүү убакытка (Кыяматка) чейин кечиктирет. Эми, алардын белгилүү убакыттары (ажалы) жеткенде, аны бир аз мөөнөткө да кечиктире алышпайт жана тездете да алышпайт.

62. Алар өздөрү жактырбаганды (кыз перзентти) Аллаһка таңуулашат. Тилдери болсо, аларга жакшылык (бул дүйнөдө бакыт, Акыретте Бейиш) болушу жөнүндө жалганды сүйлөйт. (Бирок,) эч шексиз, аларга Тозок бар жана ага эң абалкылардан болуп киришет.

63. Аллаһка ант, (о, Мухаммад), Биз сенден мурунку эл-үммөттөргө да

يَتَوَرَّكُنَ مِنَ الْقَوَمِ مِنْ سَوْءِ مَا يُبْسِرُونَ
أَنَّمَا كُنْتُمْ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ أَعْيُنُكُمْ فِي الْغُرَابِ لَا
سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلَهُ
الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

وَلَوْ رَاَوْهُمُ النَّاسُ يُلَاقِيهِمْ فَيَنكِرُ
عَلَيْهِمْ مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُوحِيهِمْ إِلَىٰ الْعَمَلِ
مُتَسِّئِينَ فَإِذَا هُمْ فِي أَجَلِهِمْ لَا يُسْتَخْرُونَ
سَاعَةَ وَلَا يُسْتَفْعَوْنَ ﴿٦١﴾

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ
الْكُذْبَ أَنَّ لِلَّهِ الْخِشْيَ لَأَجَرِهِمْ أَنَّ لَهُمُ
النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُقَرَّبُونَ ﴿٦٢﴾

قَالَهُ أَفَعَدَّ أَرْسَلَنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَذَرَيْنَا

1 Аларга түшкөн балээ-азаптын кесери (кусуру) башка жаныбарларга да тиймек. Күнөө ушундай жамап персе.

пайгамбар жибергенбиз.¹ Бирок, кийин шайтан аларга (ширк) иштерин кооз көргөзүп, ошол күндөгү (дүйнөдөгү) башчылары болуп алган. Аларга кыйноочу азап бар.

لَهُمُ الشَّيْطَانُ مُنَادٍ لَهُمْ فَلَهُمْ لِيَوْمِهِمُ الْأُيُومُ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

64. Биз сага, алар талашып калган маселелерди анык баяндап беришиң үчүн жана ыймандуу адамдарга Туура Жол, Ырайым болуш үчүн Китепти (Кураанды) түшүрдүк.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا لِلْعَالَمِينَ
الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿١٥﴾

65. Аллаһ асмандан суу түшүрүп, аны менен жерди – өлгөнүнөн соң – тирилтти. Албетте, мында уга билген адамдар үчүн үлгү-сабак бар.

وَالْقَدْ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَايَهُ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿١٦﴾

66. Чынында, силер үчүн айбандарда (алардын жаратылышында) үлгү-сабак бар: Биз алардын ичиндеги акылгет менен кандын арасынан, ичкендер үчүн жагымдуу болгон таза сүттү (чыгарып,) силерге ичиребиз.

وَلَا لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعْنَةً تَتَّبِعُونَ مَا فِي
بُطُونِهِمْ مِنْ بَيْنِ ذُرِّيَّتِهِمْ لَسَاءَ إِصْحَابُهَا
لِلْبَشَرِينَ ﴿١٧﴾

67. Дагы силер курмалардын, жүзүмдөрдүн мөмөлөрүнөн шарап² жана эң мыкты ырыскыларды аласыңар. Албетте, мында акылын иштеткен коом үчүн сабак бар.

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَسَّخَدُونَ مِنْهُ
سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

68. (О, Мухаммад) Сенин Раббиге бал аарыга (мындай деп) илхам кылды: “Үйүңдү тоолорго, дарактарга, адамдар жасай турган уяларга кургун!

وَأَرْسَلْنَاكَ إِلَى النَّخْلِ أَنْ تَنْجِذِي مِنَ الْجِبَالِ
يُؤْتَاكَ مِنْهَا لَبَنٌ حَلِيمٌ وَمِنْهَا يَعْجُونَ ﴿١٩﴾

1 Алар элдерди Таухидге – жалгыз Аллаһка ибадат кылууга даават кылышкан

2 Бул сүрө арап арам боло элек мезгилде (Макка шаарында) түшкөн. Кийин сахаабалар Мединага көчүп келгенде арап (шарап) баскыч-баскычы менен тап-такыр арам кылынган.

69. Андан кийин ар түрдүү мөмөлөрдөн жеп, Раббин сен үчүн жасап койгон оңой-жеңил “жолдордон” (учуп) жүргүн!” Анын (аарынын) ичинен ар түрдүү ичиле турган (бал) чыгат. Анда адамдар үчүн шыпаа бар. Албетте, мында (бал аарынын жашоосунда) пикир жүргүзгөн адамдар үчүн сабак бар.

70. (О, инсандар), силерди Аллах жаратты. Кийин Өзү өлтүрөт. Силердин араңарда (бардык нерсени) билген соң эч нерсени билбей (эс-тутумун жоготуп) калышы үчүн эң төмөн жашоого (карылык мезгилге) кайтарылгандары да бар. Аллах – Билүүчү, Кудуреттүү.¹

71. Аллах бирөөңөрдү бапканардан ырыскыда (дүйнө-мүлктө) жогору кылды. Эми, ырыскысы бийик кылынгандар (өз каалоосу менен) кол астындагы кулдарына ырысын (тең) бөлүштүрүп берип, дүйнө мүлктө баары тең болуп калышы мүмкүнбү? Аллаһтын нээматын четке кагып жатышабы?!²

72. Аллах силерге өзүңөрдөн жуп-жубай жаратып, (ал)

ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ
ذُلًّا مَخْرُجًا مِنْ بَطْنِهَا ثَرَابًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ
فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَوَفِّقُكُمْ وَمُنَّكُمْ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَى
أَرْذَلِ الْعُمَلَىٰ لَكُمْ لَا يَعْلَمُ عَذَابُ شَيْءٍ إِلَّا اللَّهُ
عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا
الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَأْوَىٰ رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِي سَوْءٍ أَفَبُغِمُوا بِمَا لَقُوا
بِجَحَدِكُمْ ﴿٧١﴾

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَعْلَمَ

1 Аллах Таала дагы бир аятта мындай деген: «Аллах силерди алсыз жаратты. Алсыздыктан кийин күч-кубат берди. Анан күч-кубаттан кийин кайрадан алсыз жана картайган адам кылды. Ал Өзү каалагандай жаратат. Ал – Билүүчү, Кудуреттүү!».

2 Адамдардын арасындагы бай киши өзүнө гана тиешелүү мүлктү кулдарына бөлүштүрүп берип, өзү да ошолордун бири болуп калуусун эч качан каалабаганы сыяктуу, Аллах Таала дагы Өзү жараткан нерселерди Өзүнө шерик кылынуусун жана адамдар жалгыз Аллахка багытталышы зарыл болгон ибадат-сыйынууну башка “кудайларга” (Аллаһтын кулдарына) бөлүп берип, аларды Аллах менен тең кылып коюуларын эч-эч каалабайт! Инсаниятка өмүр деген нээматты Аллаһтын бир Өзү берген соң, ибадатты да Анын бир Өзүнө багыттоо керек.

жубайыңардан перзенттерди,
неберелерди жаратып, силерге таза
ырыскылардан берди. Эми, алар
(Аллахтын жеке өзүнө сыйынуу-
нун ордуна) жалган кудайларга
ыйман келтирип жатышабы?!
Аллахтын нэматына каашыр
болуп (тааныбай) жатышабы?!

73. Жана алар, Аллахтан башка,
өздөрүнө асмандар менен жерден
эч кандай ырыскы өндүрүп бере
албай турган, колунан эч нерсе
келбей турган нерселерге ибадат
кылышат.
74. Аллахка эч нерсени окшотпогула!
Албетте, Аллах билет, силер
билбейсиңер!
75. Аллах ("Аллахка эч нерсени
окшотпогула!" деген сөзүнө)
мисал келтирет: Эч нерсеге эгедер
болбогон бир кул жана Биз көп
ырыскы берген (бай) адам. Ал
байлыгынан ашкересин-ашкере,
комүскөсүн-комүскө садака кылат.
Эми, ушул экөө окшош болобу?!
Аллахка мактоолор! Бирок, муну
көпчүлүгү билишпейт!
76. Аллах (дагы) эки адамды мисал
келтирет: бирөөсү сокур-дүлөй.
Эч нерсеге ээ эмес. (Жадагалса,
өзүнө-өзү да ээ эмес) бүт бойдон
кожоюндуку. Кайда жиберсе да
жакшылык келтирбейт. (Ушундай
жаман кул). Эми, ушул киши
менен Туура Жолдо жүрүп,

لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ يَتَيْنٍ وَحَفَـةٌ
وَرَزَقُكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبُطْلِ يُؤْمِنُونَ
وَيَنْعِمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ كَفُورُونَ ﴿٧٣﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا
مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا
يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٤﴾

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

﴿صَرَفَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا
يُقَدِّرُ عَلَى شَيْءٍ وَمِنْ رِزْقِهِ مَثَرًا خَسَنًا
فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ﴿٧٦﴾

وَصَرَفَ اللَّهُ مَثَلًا لِرَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا
أَبْكُمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى
مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِيَنَّ بِخَيْرٍ هَلْ
يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٧﴾

1 Кул менен бай... экөө тең пенде боло туруп бири-бирине тең-окшош болбосо, анан кантип, бүт ааламдардын мүлкүнө ээ болгон жана бүт жан-жаныбарга ырыскы берип (садака) кылып жаткан Аллах эч нерсеге эгедер болбогон "кудайларга" кантип тең-окшош болсун?

адилетке буюрган (демек, көзү, кулагы бар, акылы бүтүн жана бай) адам тең болобу?¹

77. Асмандар жана жердин кайып нерселери(нин билими) Аллаһтын гана алдында.² Ал эми, Кыяматтын болушу көз ачып-жумгуча же андан да тезирээк. Албетте, Аллаһ ар нерсеге Кудуреттүү.

78. Аллаһ силерди апанаардын курсагынан чыгарды. Силер (ал кезде) эч нерсе билбейт элснер. Анан силерге кулак, көз жана жүрөктөрдү берди. Кана эми, шүгүр кылсаңар?!

79. Асман койнунда туткун болгон куштарга карашпайбы? Аларды (абада) Аллаһдан башка ким кармап турат?! Албетте, мында ыймандуу адамдар үчүн (Аллаһтын кудуретине ишаарат кылган) белгилер бар!

80. Аллаһ силер үчүн үйүнөрдү тынч мекен кылды жана айбандардын терилеринен көчүп-конуп жүргөнүнөрдө жеңил болгон үйлөрдү жасап берди. Жана алардын жүндөрүнөн, тыбыттарынан, кылдарынан бир мезгилге (Кыяматка) чейин (керектелүүчү) буюмдарды жана матааларды (жаратты).

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَمَنْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ اِلَیَّ اَللّٰهُ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ وَدَّیْرٌ ۝

وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُم مِّنْ بُطُوْنِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْوِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۝

الرَّیْرَ وَ اِلَى الطَّیْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِی جَوِّ السَّمَاءِ مَا یُنْفِیْهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُوْنَ ۝

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ یُّوْنُسَ كَسَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُوْدِ الْاَنْعَامِ یُوْنُسَ لَعَلَّكُمْ تُفْقَهُوْنَ ۝ یَوْمَ طَعْنَكُمْ وَاَعْمَ اِقَامَ بَیْكُمْ وَمِنْ اَنْصَارِهَا وَارْبَابِهَا وَتَشَارِهَا اَنْتُمْ وَمَعَنَا اِلٰی حِجِّینَ ۝

1 Ушул эки адам тең болбосо, сокур сыяктуу эч нерсени көрө албаган, дүлөй сыяктуу эч нерсени уга албаган, өзүнө-өзү да эгедер боло албаган таш-кудай, жыгач-кудай, адам-кудай... жана башка толгон-токой жалган кудайлар, Угуучу, Көрүүчү, бүт ааламдарга Кожоюн жана Адил-Даанышман Аллаһ Таалага кантип тең болуп калсын? Аллаһка ошолорду тенең, Аллаһка кошуп ошолорго дуба-ибадат кылып жаткан адамдардын акылынан да төмөн акыл барбы?!

2 Ошондой кайып нерселердин бири - Кыяматтын болоор убактысын да Аллаһтан башка эч ким билбейт.

81. Аллах Озу жараткан нерселерден көлөкө-башпаанектерди, тоолордон үңкүр-үйлөрдү жасап берди. Дагы силер үчүн ысыктан сактаган кийимдерди жана (өз-ара) соккунардан сактай турган, (зоот) кийимдерди жаратты. (Аллах) силерге мына ушинтип Өз изематын толук берет. Кана эми (силер да толук) мусулман болсоңор?!

82. (О, Мухаммад!) Эгер (наасааттан) жүз бурушса, (артынан түшүп алба) сенин милдетиң анык жеткирүүдөн гана турат.

83. Алар Аллахтын изематын таанып-билип эле турушат. Бирок, кийин моюнга албай коюшат. Алардын көпчүлүгү каапырлар.

84. (Кыямат) Күндө ар бир үмөттөн (бирден) күбөнү алып келебиз.¹ Кийин каапырлар үчүн (кечирим суроого) уруксат берилбейт жана (кайрадан жанап келүүгө да) кайтарылышпайт.

85. Зулумдук кылган (каапыр) адамдар азапты көрүшкөн убакта алардан (азап) жеңилдетилбейт. Жана моюнот да берилбейт.

86. Эгер Аллахка шерик кошкондор өз “кудайларын” көрүп калса: “О, Раббибиз – (Аллах!), Сени таштап биз дуба-ибадат кылган “кудайларыбыз ушулар”-дешет. Анда аларга (“кудайлары”): “Силер

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُم سَرَائِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَائِيلَ تَقِيكُمُ بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ رِيسَتَهُ عَلَىٰ كُفْلِكُمْ تُسَلِّمُونَ ﴿٨١﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾

وَيَوْمَ نَنفَعُ مِن كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يَرْجُونَ الْخَيْرَ إِلَّا أَن نَّهْبِئَهُمْ بِسِعْتٍ بَئِيرٍ ﴿٨٤﴾

وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ لَا يَخْفَفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾

وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ مِن دُونِهِم مَّرَكُوا فَذُوقُوا أَسْرَافَكُمُ الَّذِي كُنتُمْ تَزِينُونَ ﴿٨٦﴾

1 Бул күбөлөр ошол элдердин пайгамбарлары. Алар өз үмөтүнүн кимиси кандай иш жасап келип, эмне жаза (же сыйлык) алаарына күбө болуп турушат.

– анык жалганчысыңар!” – деп сөз ыргытат.¹

87. Ошол күндө алар Аллаһтан жашоого сурап калышат. Ойлоп тапкан “кудайлары” болсо, жок болуп кетет.²

88. (Өздөрү) каапыр болуп (башкаларды) Аллаһтын жолунан тоскон адамдардын азабынын үстүнө азап кошобуз, бузукулук кылгандары себептүү.

89. Биз (силерди) кайрадан тирилткен Күндө ар бир үмөткө өздөрүнөн бир күбөнү (пайгамбарын) алып келебиз. Сени да (о, Мухаммад,) тигилерге (өз үмөтүңө) күбө катары алып келдик. Биз сага Китепти (Кураанды) ар бир нерсеге Баяндама, Туура Жол, Ырайым жана мусулмандар үчүн Жакшы Кабар иретинде түшүрдүк.

90. Албетте, Аллаһ адилеттүүлүккө, жакшылыкка тууган-уруктарга кайрымдуулук кылууга буюруп, бузукулуктан, (Шариятка) терс пейилдерден жана зулум-душманчылыктан кайтарып, силерге наасат кылат. Кана эми, эсиңерге келсеңер!

91. Убада бергениңерде Аллаһтын убадасын аткаргыла!

وَالْقَوَا إِلَى اللَّهِ يَوْمَ ذَلِكَ سَلَمٌ وَمَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زَيَّنَّ لَهُمْ عَذَابُهُمْ وَالْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَفْضَحُوا

1 Мушриктер эптеп азаптап кутулуунун амалын издеп турганда “кудайларың” көрүп калат дагы, айыпты ушуларга оодармай болушат. Бирок, “кудайлары” “Биз өзүбүздү эч качан Аллаһтын шериги деп тааныткан эмеспиз. Өзүңөр бизден сурап отурбай, бизди Аллаһка шерик кылгансыңар. “Силер – жалганчысыңар!” – деп аларды шерменде кылат.

2 Бул дүйнөдө пенделер Аллаһка шерик кылып сыйынган таш-кудай, жыгач-кудай, адам-кудай жана башка ар түрдүү жалган кудайларды Аллаһ Таала Тозокко таштоо менен жок кылат.

Бекемдегениңерден кийин
антыңарды бузбагыла! (Анткени,
Силер (Аллахты ортого коюп
ант ичкениңерде) Аллахты кепил
кылгансыңар. Албетте, Аллах эмне
кылганыңарды билип турат.

92. Бекем ийрип, орогон соң, ийигин
сындырып (жибин чубап) салган
аялга окшобогула: бир эл башка
бир (силер убадалашкан) элден
пайдалуураак болсо эле, өз ара
антташкан убадаңарды алдоо
куралы кылып аласыңар! Аллах
бул (убада) менен силерди сынап
жатат жана Кыямат күнү силерге,
келише албай калган нерсеңердин
анык баянын билдирет.
93. Эгер Аллах кааласа, силердин
бардыгыңарды бир үмөт (бир
динде) кылып коймок. Бирок,
Ал каалаганын адаштырып,
каалаганын Туура Жолго салат.
Силер (Кыяматта) эмне иш
кылганыңар жөнүндө сураласыңар.
94. Антыңарды алдоо куралы
кылып албагыла! (Эгер ошентчү
болсоңор) бутуңар (түз жолдо)
бекем болгондон соң тайып
кетет жана Аллахтын жолунан
адашканыңар себептүү азап чегип
каласыңар жана (акыретте да)
силерге чоң азап жетет!
95. Аллахтын убадасын аз гана баага
сатып жибербегиле. Эгер билсеңер,
силер үчүн (дүйнө пайдасынан)
Аллахтын алдындагы сооп жакшы.
96. Силердин алдыңардагы нерселер
(канчалык көп болсо да)
түтөнөт. Аллахтын алдындагы
нерселер түбөлүктүү! Биз сабыр

الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلَهُمُ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ كَيْدًا لِإِنْ اللَّهُ يَعْلَمَ مَا
تَفْعَلُونَ ﴿٩٦﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي تَفْتَنَتْ غَزَاوَانُ بَعْدَ
قُوَّةٍ أَنْهَا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ كَذِبًا
يَتَّبِعُونَ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْفَعُ مِنْ أُمَّةٍ
إِنَّمَا يَتَّبِعُ اللَّهُ مَنَ يَشَاءُ وَلْيَسَّرْ لَكُمُ الْيُسْرَى
أَلَيْسَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَكِنْ يَفْضِلُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
وَلَنُفَعِّلَنَّ عَلَيْكُمْ مَنْ تَفْعَلُونَ ﴿٩٨﴾

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ كَذِبًا يَتَّبِعُكُمْ
فَرِيلٌ قَدِيمٌ بَعْدَ بُرُئِهِمْ وَقَدْ وَفَّاءُ الشُّوْءِ
يَعَاصِدُ دُسْرًا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكِنْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿٩٩﴾

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ قَسَمًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ
اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٠﴾

مَا عِنْدَكُمْ يَفْئَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ
وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ

кылгандардын сооп-сыйлыгын жасаган ишинен жакшыраак (көбүрөөк) кылып беребиз.

مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥٦﴾

97. Эркек болобу же аялбы, ыйманга келип, андан кийин¹ жакшы амалдарды жасаса, Биз аны (бул дүйнөдө) таза жашатабыз жана алардын (акыреттик) соопторун жасаган амалдарынан жакшыраак сыйлыктар менен кайтарабыз.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥٧﴾

98. Качан сен Кураан окусаң (Аллахтын ырайымынан) куулган шайтандан коргоо тилеп Аллахка сыйын!²

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْءَانَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٥٨﴾

99. Албетте, (Аллахка ыклас менен) ыйман келтирген жана Раббисине тобокел кылган адамдарга шайтандын бийлиги өтпөйт.

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

100. Анын бийлиги мушрик болуп, өздөрүнө аны (шайтанды) дос-жетекчи кылып алгандарга өтөт.

إِنَّمَا سُلْطٰنُهُ عَلَىٰ الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿٦٠﴾

101. (О, Мухаммад!) Эгер Биз бир аяттын ордуна башкасын алмаштырсак – Өзү түшүргөн нерсесин Аллах Өзү Билүүчү³ – алар (мушриктер) «Сен (ичинден) ойлоп чыгаруудасың» дешет. Жок!

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنْزِلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ عَلَىٰ كَذٰبِكُمْ لَا تَعْمَلُونَ ﴿٦١﴾

1 Демек, амалга сооп берилишинин шарты – бул ыймандын болушунда жатат. Ыйманы болбой туруп, ар канча адамгерчиликтүү (гумандуу) иштерди жасабасын аларга акыреттик сооп болбойт.

2 Кураанды окуп, түшүнүп, аны менен амал кылуу жашоодогу оңолуунун шарты болгону себептүү, адам баласы эми Кураан окуйун десе элс, Шайтан окуна ар-нерселерди келтирип, азгыра берет. Ошондуктан, Кураан окуу алдынан "Азуу биллахи минаш-шайтаанир-ражийм" деп, аны айдап жиберип керек. Бул дубанын мааниси: "Аллахтын ырайымынан куулган шайтандан (анын жамандыгынан) коргоо тилеп, Аллахка сыйынамын" дегенди билдирет.

3 Кураандагы кээ бир аяттарды Аллах Таала Өз илим, даанышмандыгы менен башка аяттарга (окумдөргө) алмаштырганда мушриктер ушул сөздү айтышкан. Чынында, Мухаммад салдаллоху алайхи ва салламдын милдети Жебирейил перипште Раббисинен алып келген аяттарды сахаабаларына окуп берүүдөн башка эмес болчу. Кайсы аятты өзгөртүш Аллахтын Өз иши. Пенделер ага кирише да албайт. "Эмнеге?" деп сураганга да акысы жок.

(Андай эмес) Алардын көпчүлүгү билишпейт.

102. Ал аятты Ыйык Рух (Жебирейил периште) Раббия тарабынан ыймандууларды (Өз жолуна) бекемдеш үчүн, Туура Жол жана мусулмандарга Жакшы Кабар болушу үчүн акыйкат менен түшүргөн.
103. Биз билебиз, алар (мушриктер): “Чынында, Кураанды Мухаммадга (бир) адам үйрөткөн» деп жатышат. Алар (пайгамбардын устаты деп) көргөзүп жаткан адамдын тили арабча эмес. Ал эми, бул (Кураан) анык-таза араб тилинде!
104. Албетте, (ар нерсени шылтоолоп) Аллаһтын аяттарына ыйман келтирбей жүргөн адамдарды Аллаһ Туура Жолго баптабайт жана аларга жан сыздаткан азап бар.
105. Чынында, Аллаһтын аяттарына ыйман келтирбегендер гана (ушундай) жалгандарды ойлоп табышат. Алар – жалганчылар!
106. Кимде-ким ыйманга келгенден кийин Аллаһка каапыр болуп, көкүрөгүн каапырчылыктарга кенен ачып койсо, аларга Аллаһтын каары жана улук азап бар. Ал эми, жүрөгү ыйман менен (толуп) бейпил турган абалда (тили менен гана “Динден кайттым” деген сөздү айтууга) мажбур кылынган адамдар (га азап-күнөө жок).

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمٌ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِقَائِلَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

إِنَّمَا يَقَعِرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِقَائِلَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿١٠٥﴾

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ لَا مَنَ لَهُ أَكْثَرُ وَقَالِهِمْ مُظْلِمِينَ ﴿١٠٦﴾
وَالَّذِينَ مِنْ شَرِّهِمْ بِالْكَفْرِ صَدْرًا
فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٧﴾

107. Мунун себеби, алар (көкүрөгүн капырчылыкка ачкандар) Акыретке караганда (опосуз) дүйнө жашоосун көбүрөөк сүйүштү. Албетте, Аллаһ каапыр коомдорду Туура Жолго баштабайт.

108. Аллаһ алардын жүрөгүнө, кулактарына жана көздөрүнө мөөр басып (акыйкатты кабыл алалбай турган кылып) койгон. Эми, алар капилеттеги (аңкоо) адамдар.

109. Эч шексиз, алар Акыретте зыян тартуучулардан болушат.¹

110. Андан сон, албетте, сенин Раббин, (көп) каршылыктарга учурагандан кийин (өз диндерин сактап калуу үчүн) хижрат кылган, жихадга чыккан жана (дин жолундагы кыйынчылыктарга) сабырдуулук көргөзгөн адамдарды – ушулардан кийин – албетте, Кечирүүчү жана Өз Ырайымына алуучу.

111. Ошол Күндө (Кыяматта) ар бир жан өз пайдасын талапшып (башкаларды тап-такыр унутуп) калат. Жана ар бир жанга – зулумдук көргөзүлбөгөн абалда – жасаган иштери(не жараша сооп же азап) гана толугу менен берилет.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
وَسَمِعِهِمْ وَأَبْصَرِهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿١٠٨﴾

لَا خَيْرَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ
الْخٰسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنَّا بَعْدَ
مَا فُتِنُوا لَنُدْجِلَهُنَّ وَأَوْصَيْنَا إِنَّ
رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا الْقَوْرُ الرَّحِيمُ ﴿١١٠﴾

* يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ بِنَجْدٍ عَنْ
نَفْسِهَا وَتُؤْتَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

1 "Зыян тартуу" – бул нээматты жоготуу дегени. Алар Акыретте, эң кымбат адамдарынан ажырап, аздектеген жандарынын жыргалчылыгын жоготушат жана жан ооруткан азапка киргизилет. Бирок, жүрөгү ыйманга толуп турса да, денесине жеткирилген (бул дүйнөдөгү) азапка чыдабай "каапыр болдум" деген адамдарга акыретте азап жок. Ислам Шариятында дегеле, аргасыздыктан улам жасалган нерсеге күнөө болбойт.

112. Аллах бир шаарды (Макканы) мисал келтирди: Бул шаар тынч, бейпил, ырыскысы ар тараптан “агып” келип турган шаар болчу. Кийин ал (анда жашаган мушриктер) Аллаһтын нээматына каапыр болду эле, бул кылмышынын жазасына Аллах аны коржунуч жана каатчылык “кийими” менен “жасантып койду”.
113. Аларга (Макка мушриктерине) өздөрүнүн арасынан (ишеничтүү) пайгамбар келсе, аны «жалганчы» депти. Анан аларды, заалым болуп турган абалда азап кармады!
114. Силерге Аллах ырыскы кылып берген адал-таза нерселерден гана жегиле жана эгер Аллаһтын Өзүнө ибадат кылчу болсоңор, Анын нээматтарына шүгүр кылгыла.¹
115. Чынында,, Аллах силерге тарпты, (мууздаганда аккан) канды, доңуздун этин жана Аллаһтан башкага атап союлган(дар)ды арам кылды.² Ал эми, бирөө (ушулардан башка тамак таба албай) мажбур болгондо, чектен чыкпай сугунбай (озок жалгоо үчүн гана) жесе, Аллах Кечирүүчү, Ырайымдуу.
116. Тилиңер (өзүңөр) ойлоп чыгарган сөздөрдү Аллахка (оодарып) жалаа жабуу үчүн «Бул – адал,

وَصَرَّبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّقَوْمٍ كَانَتْ آيَةً
مُطْمَئِنِّينَ بِأَيِّهَا رَزَقَهَا رَحْمَةً مِن كُلِّ
مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ
لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا
يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ
فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

فَكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا كَانَ ثَمَرُهَا طَيِّبًا
وَأَشْكُرُوا يُعْتَمَدُ اللَّهُ إِنْ كُنْتُمْ آيَاتِهِ
تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ
وَالْحُمْرَ الْخَنَازِيرَ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ مِن
شَيْءٍ أَضْطَرَّ عَلَيْهِ بَيْعٌ وَلَا عَارٌ فَإِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

وَلَا تَتَّبِعُوا الْبَاطِلَ إِنَّمَا تَتَّبِعُونَ
الْكُذِبَ هَذَا حُلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ

1 Аллах берген нээматка шүгүр кылуу, тил учунда эле: “Кудайга шүгүр” деп коюу менен эмес, Кураандагы Аллаһтын өкүмдөрүн аткаруу менен жана ошондон кийин гана Аллахка мактоо (шүгүр) айтуу менен болот.

2 Деңиз-суулардагы балык жана башка суу жаныбарлары менен чебиктелердин тарпы арам эмес. ...Мазарларга, ыйык жерлерге атап союлган жандыктын эти Аллаһтан башкага аталгандыктан улам арам болуп калат.

бул – арам» деп сүйлөй бербегиле.
Албетте, Аллахка жалаа
жапкандар¹ Тозоктон кутулбайт.

117. (Дүйнө жыргалы) бир аз гана
пайдалануу. Алар үчүн (Акыретте)
жан сыздаткан азап бар.
118. Мурда Биз яхудийлерге, сага
(Кураанда) айткан нерселерди арам
кылган элек. Биз аларга зулумдук
кылбадык. Бирок өздөрүнө-өздөрү
зулумдук кылышты.²
119. Андан соң (о, Мухаммад,
албетте, сенин Раббиге наадандык
(илимсиздик) менен күнөө иш
жасап, артынан тооба кылган
жана өзүн(үн иштерин) оңдогон
адамдарды – ушундан кийин –
Кечирүүчү, Ырайымдуу.
120. Чынында, Ибрахим Аллахка
ыкыластуу, ханиф (Аллахка
жүз бурган) жана Туура Жолго
баштоочу жолбашчы болгон. Ал
мушриктерден болгон эмес.
121. (Дагы ал) Аллахтын нээматтарына
шүтүр келтирүүчү болгон.
(Ошондуктан, Раббиси аны көп
элдердин арасынан) тандап алып,
Туура Жолго баштады (Пайгамбар
кылды).
122. Жана Биз ага дүйнөдө ихсан-
жакшылыктарды бердик. Ал
Акыретте да жакшылардан
болот.

لَتَفْتَنُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ
يَفْتَنُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٨﴾

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَفًا مَا خَصَصْنَا عَلَىكَ مِنَ
قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا أَنْفُسَهُمْ
يُظْلِمُونَ ﴿١١٩﴾

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا الشُّوْةَ يَجْعَلْ لَهُ
شُرَكَاءَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِهِمْ وَأَصْلَحْ إِنَّ رَبَّكَ مِنْ
بَعْدِهَا لَنُغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ ﴿١٢٠﴾

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِسًا لِّلَّهِ خَنِيفًا وَلَهُ
بِكَ مِنَ الْفُسْرِكَيْنِ ﴿١٢١﴾

مَخَاصِرَ الْأَنْعَامِ لَخْتِيبَهُ وَهَدَاهُ إِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢٢﴾

وَمَا آتَيْنَاكَ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَآتَيْنَاكَ فِي الْآخِرَةِ
لَيْسَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٣﴾

1 Арам – бул Аллах арам кылган нерсе. Адал – бул Аллах адал кылган нерсе. Кимде-
ким Кураанга негизделбей, ошонан чыгарып "бул – адал, бул – арам" дей берсе ал
Аллахка жалаа жапкан болот

2 Яхудийлерге арам кылынган нерселер "Альям" сүрөсүндө баяндалган.

123. Андан сон (о, Мухаммад), Биз сага: «Жалгыз Аллахка сыйынуучу Ибрахимдын динине ээрчигин. (Себеби) ал мушриктерден болбоду» деп вахий жибердик.

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Ишемби күн(дү урматтоо) ал (Жума күн) жөнүндө талашып (натыйжада жолдон чыгыш) кеткен адамдарга (яхудийлерге парыз) кылынды. Албетте, сенин Раббиң Кыямат Күндө алар талашкан нерсе жөнүндө (адилет) өкүм чыгарат.¹

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ
وَلَا رَيْبَ لَيْحُكُمْ يَوْمَ الْفَرَسَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

125. (О, Мухаммад!) Раббиндин жолуна хикмат – даанышмандык жана үлгүлүү насааттар менен даават кыл жана алар (жүз бургандар) менен эң сонун (далилдүү) талаш жүргүз. Сенин Раббиң Өзүнүн жолунан адашып кеткендерди Билүүчү жана Ал Туура Жолго түшүүчүлөрдү да эң жакшы билет.²

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ
أَحْسَنَ وَجَدَلُهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

1 Ибрахимдын дининде деле Жума күн урматтоо болгон. Кийинки Пайгамбарлардын доорунда яхудийлер Жума күн жөнүндө талашып, чырдашып, дин жолунан чыгып кетейин дегенде, Аллах аларга Ишемби күндү урматтоону парыз кылган.

2 Бул аятта Аллах мусулмандарга дааваттын (Исламга чакыруунун) эрежесин үйрөтүүдө. Демек, дааваттын эң биринчи шарты хикмат экен. Хикмат – бул даанышмандык. Хикмат – бул ар бир угуучунун абалына, баам-парасатына, кабыл алуу жөндөмүнө жараша сүйлөө сапаты. Хикмат – бул илим. Эгер дааватчынын илими болбосо, угуучунун ээлине, баамына, кабыл алуусуна жараша, зарыл, орчундуу сөздөрдөн баштабай, эмнени жаттаган болсо аралаштырып төгүп салат же болбосо өзүн үлгүлүү тутат албай "ишти бузуп койот". Ошентип, дааватчы эң оболу хикмат – илим, даанышмандык менен сөз баштайт. Угуучу баамчыл болсо, ошол жетишүү. Эгер буга муюбаса, үлгүлүү насааттарга өтөт. Үлгүлүү насаат деген бул Кураандагы буйруктар менен тыюуларды айтып үгүт жүргүзүү. Аллах буюрган нерселерди айтканда, ал буйруктардын инсанга дүйшөлүк жана акыреттик пайдаларына кеңири токтолуу. Аллах тыйган нерселерди айтканда ал иштин адамга, коомго жана Ыйманга тийгизген зыяндарын далилдеп көргөзүү же болбосо, Аллахтын өкүмдөрүн кармаган адамдын мартабасы менен, Шариятты тебелеген адамдын кор болгон акыбетин мисал келтирүү... Же болбосо, Акыреттеги Аллах өкүмдөрүнө моюн сунуп жашаган момундардын сыйлыктары менен каалырлар үчүн даярдаган азаптарын айтып, үгүттоо... Эгер Угуучу тап-такыр башка пикирде болсо, маселен, Аллахка ишенбесе же Исламдын чындыгынан шектенүүчү болсо,

126. (О, момундар!) Эгерде (силерге жаман сөз же жаман иш менен зыян жеткирген адамдардан) өч алчу болсоңор, өзүңөргө кандай зыян жеткен болсо, дал ошондой өч алгыла. Эгер (өч албай, кечирип) сабыр кылсаңар, бул сабыр кылуучулар үчүн жакшы.

127. (О, Мухаммад,) сабыр кыл! Сенин сабыр кылуучу Аллаһтын жардамы менен гана болот. (Каапырлардын сага каршы) жасаган айлакерликтери себептүү капа болбо жана жүрөгүң кысылбасын!

128. Албетте, Аллаһ такыбалар жана жакшылык кылуучулар менен!

وَلَا تَعْلَبْهُمْ فَعَابُوا أَيُّكَامَلٍ مَّا عُوْذُكُمْ
بِهِمْ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُمْ خَزِيرٌ
لِّصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ
عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ
مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

мындай кишилерди ынандыруу үчүн сөзсүз талаш-тартыштуу сүйлөшүүлөрдү жүргүзүш зарыл болот. Мындай шартта Кураандын буйругу: "эң соңун талаш жүргүз" деген аят. Эң соңун талаштып дагы бир талабы, өзүн салмактуу кармап, сөзгө конок берип, ачууланбай, кызууланбай (чычалабай) сүйлөшүү.

17 «Исраа» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Пендесин түн ичинде Аль-Харам мечитинен Биз айланасын берекелүү кылган Аль-Аксаа мечитине сейил кылдырган Аллах (каапырлар таңуулаган алсыздык сыпаттарынан) Аруу-Таза! Биз ага (пендебизге) Өзүбүздүн белгилерибизди көргөзүү үчүн (сейил кылдырдык). Ал – Угуучу, Корүүчү.²
2. Биз Мусага Китепти (Тооратты) берип, аны Исрайил урпактары үчүн Туура Жол кылдык. (Жана аларга): «Өзүңөргө Менден башканы өкүл-башкаруучу кылып албагыла» (дедик).
3. Биз Нух менен бирге (кемеде) көтөргөн (жана чөктүрбөй, сактап

مُنَحْنُ الَّذِي أَتَيْنَاهُ بِعَبْدِهِ لِيُكَلِّمَ
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا
الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾

وَأَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى
لِقَوْمِ إِسْرَءِيلَ أَنْ لَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِ
وَحْيِكُمْ ﴿٢﴾

ذُرِّيَّةً مِنْ حَمَلَةٍ مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا

1 Бул сүрө 111 аяттан турат. Макка шаарында түшкөн. «Аль-Исраахын» мааниси «Түнкү сейил»

2 Бухарий жана Муслим риваят кылган хадистерде баян кылынган боюнча Пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламды Аллах Таала бир түндүн абалкы бөлүгүндө «Бурак» деп аталган ат түспөлүндөгү периште менен Маккадагы Аль-Харам мечитинен Иерусалимдеги Аль-Аксаа мечитине, сейил кылдырып, андап эң жогорку асмандын үстүнө алып чыккан. Пайгамбарыбыз ал жакта Бейиш менен Тозокту жана мурунку өткөн Пайгамбарларды өз көзү менен көргөн. Ошол чыгышында ага жана үмөтүнө сообу элүү убакытка барабар болгон беш убакыт намаз парыз кылынган. Бул сейил Рухий-физиологиялык (дене менен бирге, ойгоо кезинде) болгон. Кураани Каримде Маккадан Иерусалимге баруу «Исраа», ал эми, Иерусалимден жогорку асмандарга көтөрүлүү «Мээраж» деп аталат. Аяттагы «айланасын берекелүү» мечит Иерусалимдеги Аль-Аксаа мечити. Мунун себеби анын айланасында көп Пайгамбарлар жашаган жана жери да бак-дарактуу, дарыялар аккан берекелүү жер. Аль-Аксаа мечити улуулук даражасы жаатынан Маккадагы «Аль-Харам» жана Мединадагы «Набавий» мечитинен кийинки – үчүнчү орунда турат. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салламдын кабар бергени боюнча, (көп сооп болушу үчүн) намаз окууну ниет кылып, ушул үч мечиттен башка жерге сапар кылуу мүмкүн эмес.

شَكُورًا ۝

калган) адамдардын урпактары,
(уккула:) чынында, ал (Нух) абдан
шүтүр кылуучу пенде болгон.

4. Биз Китепте (Тооратта) Исрайил урпактарына: «Жер бегинде эки ирет бузукулук кылып, аябай, чектен чыгып, текеберленесиңер» деп вахий (кабар) кылдык.
5. Эми, ошол эки убаданын биринчисинин убактысы келгенде, силердин үстүңөргө абдан күчтүү пенделерибизди жибердик эле, үй-жайыңарды аралап (талкалап) киришти. Жана ал (убада) аткарылган убада болду.¹
6. Кийин, кезекти алардын зыянына силердин пайдаңарга кайтардык жана силерди мал-мүлк, бала-чака менен кубаттандырып, саныңарды көбөйттүк.
7. Жакшылык кылсаңар өзүңөргө пайда, жамандык кылсаңар да (зыяны) өзүңөргө кайтат. Акыркы (экинчи) убаданын убактысы келгенде, (силерди жсңип, кул кылып) жүзүңөрдүн кунарын кетирип үчүн, биринчи жолкусунда кирген сыяктуу мечитке (Аль-Аксаага) кирүү (жана аны ойрон кылуу) үчүн жана басып алган жерлерин талап-талкалоо үчүн (кубаттуу душманыңар кайтып келди).
8. (Эгер тооба кылсаңар) Раббинер силерге дагы эле ырайым кылса

وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ۝

فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدُ مَفْعُولًا ۝

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ قَوْمًا ۝

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْهَوْا ويُجَاهِدُوا وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتَابِعًا ۝

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُمْ عُدتُمْ وَلَٰكِنَّا جَعَلْنَا

1 Тафсиричи уламалар яхудийлерди кырып-жойгон бул элдин кай өлкөдөн келгени жөнүндө бир пикирде эмес болсо да, бул баскынчы элдердин каапыр коомдор экенинен шек санашпайт. Себеби, алар ошол келишинде "Аль-Аксаа" мечитин да талкалаганы тарыхтан маалым.

ажеп эмес. Эгер (күнөөгө) кайтсаңар, Биз да (силерди жазалоого) кайтабыз. Биз каапырларга Тозокту (түбөлүк) түрмө кылганбыз.

9. Чынында, бул Кураан (инсаниятты) эң Туура Жолго баштайт¹ жана салих (жакшы) амал кылган момундар үчүн чоң сыйлыктар бар экени жөнүндө куш кабар берет.
10. Акыретке ишенбеген адамдарга Биз жан ооруткан азапты даярдап койгонбуз.
11. Инсан жакшылык тилеп дуба кылганы сыяктуу, жамандык тилеп да дуба кыла берет. Инсан (ушундай) шашма.²
12. Биз түн менен күндүздү (Өз кудуретибизге далил катары) эки аян-белги кылдык. Анан (элдер тыгч эс алсын деп) түн-белгини өчүрдүк (караңгы кылдык) Ал эми, Раббидердин пазилетин издеп, (тиричилик кылып) жүрүшүнөр үчүн жана эсеп менен жыл саагын билишинеңер үчүн күн-белгини жарык кылдык. Биз ар бир нерсени анык-айкын баяндадык.
13. Ар бир адамдын (жакшы же жаман) ишин өз мойнуна илип койдук жана Кыямат күндө ага, таратылган, өзү жолукчу китебин

جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿١٧﴾

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُوَ أَقْوَمُ وَيُنَبِّئُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الصَّالِحِينَ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿١٨﴾

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَغْنَيْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٩﴾

وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿٢٠﴾

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ فَتَعْلَمُونَ آيَةَ الْبَيْتِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مِصْرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضَلْنَا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ النُّجُومِ وَالْجَسَابِ وَكُلُّ شَيْءٍ فَصَّلَيْنَا تَفْصِيلًا ﴿٢١﴾

وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْمَنَّا عَلَيْهِ فِي عُقُوهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَشْهُورًا ﴿٢٢﴾

1 Кураан жолу эң адилеттүү, эң жогорку даражалуу жол. Ким Кураан жолун тутуп, анын ишенимдерин кабыл алып, буйруктарын аткарып, адеп-ахлагын өзүнө сиңирсе, адамдардын эң кемелдүүсү, эң жакшысы жана абзели болот.

2 Көбүнчө инсан жакшы тилектер кылат. Бирок, ачуусу келгенде каргал, шилеп, жаман дубалар каггип оозунан чыкканын билбей калат. Бирок, Боорукер, Даанышман Аллах жакшы дубаларга жооп берил, жамандарын кабыл албайт.

(амал дептерин) чыгарып беребиз.
(Жана):

14. «Китебинди оку, бүгүн өзүңдүн зыяныңа өзүң жетишерлик эсепчисин!» (дейбиз).
15. Ким Туура Жолго түшсө – өз пайдасы үчүн түшөт. Кимде-ким адашса, өзүнүн зыянына адашат. Эч ким бирөөнүн жүтүн (күнөөсүн) көтөрбөйт. Биз пайгамбар жибермейинче (эч кимди) азапка салбайбыз.¹
16. Эгер Биз бир шаарды кыйратууну кааласак, анын дене кумарына берилген (бай) адамдарына буюрабыз.² Кийин алар шаарда бузукулук кылганда, үстүлөрүнө сөз (азап) түшүүсү ылайык болуп калат. Анан аны жер менен жексен кылабыз.
17. Биз Нухтан кийин дагы нечендеген муундарды кыйраттык. Раббиз Өз пенделеринин күнөөлөрүнөн жетиштүү Кабардар (жана) Көрүүчү.
18. Кимде-ким тез өтүүчү(дүйнө) нү кааласа, Биз анда (дүйнөдө) каалаган адамыбызга, каалаган нерсебизди ал үчүн тездетип беребиз. Кийин (Акыретте) ага жек көрүлгөн, шерменде абалында таштала турган тозокту (насип) кылабыз.

أَفَرَأَيْتَ لَكَ كُفْرًا يَنْفُسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ۝١٤

مَنْ أَهْتَدَىٰ فَأَنَا لَهْدَىٰ يُفْسِدُ ۖ وَمَنْ ضَلَّ
فَأَنَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۖ
وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ تَبْعَثَ رَسُولًا ۝١٥

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَوْمًا أَمْرًا أَمْرًا مَّرْفُوعًا فَفَسَدُوا
فِيهَا فَنُفِخَ فِيهَا الْقَوْلَ فَنَدَمْنَا نَدْمًا ۝١٦

وَكُلُّ أَهْلِكَ مِنَ الْفُرُوقِ مِنْ بَعْدِ نُوْحٍ ۖ وَكَفَىٰ
بِرَبِّكَ يَذْكُورٌ يَعَادُهُ خَيْرًا بَصِيرًا ۝١٧

مَنْ كَانَتْ تُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا
نَشَاءُ لِمَنْ تُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا
مَذْمُومًا مَدْحُورًا ۝١٨

1 Бул Аллаһтын Адилети. Ошондуктан Аллаһ Ислам дааваты жетип барбаган, же башка бир себеп менен Акыйкатты укпай калган кишилерди жана каапырлардын бөлөктөрүн азапка салбайт.

2 Аллаһ Тааланын кумарчыл адамдарга берген буйругу Шарияттык буйрук эмес, алардын тагдырына (маңдайына) жазылган буйрук.

19. Ал эми, кимде-ким Акыретти(к соопту) каалап, ыймандуу болуп, аракетин ошого арнаса, алардын аракеттери кабыл алынган.
20. (Бирок, бул дүйнөдө) тигилерге деле, буларга деле нээматтарыбызды жеткире беребиз. Раббиндин нээматы (бул дүйнөдө эч кимден) тосулган эмес.
21. Карачы, Биз (дүйнөдө адамдардын) бирөөлөрүн башкаларынан кантип абзел-пазилеттүү кылып койдук. Бирок, акыреттик пазилет менен (акыреттик) даражалар чоңураак.
22. Сен (эч качан) Аллахка дагы бир «кудайды» кошпогун! Анткенде, жек көрүндү болуп, (сооптордон) куржалак олтуруп каласың.
23. Раббин өкүм (буйрук) кылды: Өзүнөн башка (кудай)ларга ибадат кылбайсың, ата-энеңе жакшылык кыласың, эгер алардан бирөөсү же экөө тең сенин алдында картайган жашка жетсе, аларга «уф-ф» дебейсиң, аларды(н сөздөрүн) кайрыбайсың жана улук (сылык) сөздөрдү гана сүйлөйсүң.¹
24. Сен алар үчүн ырайымдуулук менен кичипейилдик «канатыңды» жаз жана (мындай деп) айт: «О, Раббим! Ал экөөсүнө, мага наристе кезимде мээримдүүлүк көргөзгөндөрү сыяктуу мээримдүүлүк көргөз!»

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ فَرِحًا ۝

كَلَّا لِيُدْهِتُوا لَهُ وَيَمْنُوا بَعْدَ الْإِيمَانِ ۚ وَمَا كَانَ وَعْدُ رَبِّكَ مَخْظُورًا ۝

أَنْظِرْكَ يَٰكَفَّ فَصَلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ وَلِلْآخِرَةِ الْكَبِيرُ دَرَجَاتٌ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ۝

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعَدَ مَذْمُومًا ۝

«وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ إِنَّمَا يُبَلِّغُ عَلَيْكَ الْكَبِيرَ ۚ أُمَدُّهُمَا أَوْ كَلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا شَرًّا ۖ قُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا ۝

1 “Уф-ф” деп айтуу – бул ата-эненин көңүлү үчүн эң жеңил зыян. Сөзүнүү же денесине залакат жеткирүү эмес. Болгону, “тажадым” маанисиндеги үшкүрүк. Ислам ушул сөздөн кайтарган соң башкасын айтпаса да түшүнүктүү болуш керек.

25. Силердин ичиңердеги нерсени¹ Раббиңер жакшы Билүүчү. Эгер салих-таза адамдардан болсоңор, чынында, Ал (Өз Жолуна) кайтуучуларга Кечиримдүү.
26. Тууган-уруктарга, мискин-кедейлерге жана мусапырларга (адамдык акы-укугун жана урмат, жардам) бергиниң. Бирок, ысырапкор-чачуучу болбогун!
27. Аныгында, ысырапкорлор – шайтандын достору. А, шайтан болсо, Раббисине өчөшкөн каапыр!
28. Же болбосо, Раббиңдин ырайымынан (байлыгынан) үмүт кылып, аларга (артасыздан) жүз үйрүсөң, ширин сөздөрдөн айткын.²
29. (Эки) колунду мойнуңа таңылгандай кылып алба! (Ошондой эле,) Биротоло ачып (чачып) жибербе! Жск көрүндү жана куржалак болуп каласын.
30. Чынында, сенин Раббиң каалаган пендесине ырыскыны кенен берет, каалаганына ченеп берет. Ал пенделерин(ин абалынан) Кабардар, Көрүүчү.
31. (О, адамдар!) Жокчулуктан коркуп перзептиңерди өлтүрбөгүлө! Аларга да, силерге да Өзүбүз

رَبِّكُمْ أَغْفِرْ مَا فِي قُلُوبِكُمْ إِن تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

وَمَا يَذَّكَّرُ بِهِ أُولُوا الْقُلُوبِ وَاللَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَمٌ ﴿٢٦﴾

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْرَاقَ الشَّيْطَانِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِمْ كَعُفْرًا ﴿٢٧﴾

وَمَا تَعْرَضُونَ عَنْهُمْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَتُكُمْ زَيْنًا لَا تَمَسُّهَا أَفْئِدَةٌ فَاقْصِرْ بَلَدًا كَمَا تَصْلَى الْأَقْصَارَ ﴿٢٨﴾

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿٢٩﴾

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ وَجِيهًا عَصِيمًا ﴿٣٠﴾

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِنْ قُلْتُمْ نَحْنُ نَرِزُقُهُمْ وَإِن كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾

1 Аллах адам баласынын ички судуулугуна карайт. Тазалануу, салих адамдардан болуу, ички тазалыктан башталат. Ислам инсандын Аллахка болгон түз ниетин жана иш-амалдарын Аллах ыразылыгы үчүн гана аткарууну ички (руханий) тазалык деп эсептейт.

2 Бир нерсе сурап келген тууган-урук, мусапыр же кембагалдарды, эгер колунда жок болсо, орой тийбей, ширин сөз менен кайтарып "Эгер Аллах байлык берсе, сөзсүз ихсан кыламын" деп үмүт кылуу керек.

ырыскы беребиз. Аларды өлтүрүү
эң чоң күнөө!¹

32. Зынаага жакындабагыла!

Ал – бузукулук жана эң жамаң
жол!

33. Аллаһ (өлтүрүүнү) арам кылган
жандарды кыйбагыла! Акыйкат
менен болсо, мейли. Кимдс-
ким зулумдук менен өлтүрүлсө,
анын (маркумдун) ээлерине
(өлтүрүүчүнүн үстүнөн толук)
бийлик беребиз. Бирок, өлтүрүүдө
ысырап кылбасын! Ал – жардам
берилген адам.²

34. Эрезеге жеткенге чейин
жетимдердин мал-мүлкүнө
жакындабагыла, бир гана жакшы
ниет менен болсо, мейли. Жана
убаданы аткаргыла. Албетте убада
(Акыретте) суралчу нерсе.

35. Өлчөгөндө (тартканда) өлчөөнү
толук кыгыла! Жана туура тараза
менен тарткыла! Ушул жакшы
жана эң мыкты чечим.

36. Өзүң (анык) билбеген нерсени
ээрчибе! Чынында, кулак, көз

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَجْشَةً وَسَاءَ
سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

وَلَا تَقْرَبُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيٍّهُ سُلْطٰنًا
فَلَا يَسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مُضِرًّا ﴿٣٣﴾

وَلَا تَقْرَبُوا أَمْوَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ
كَانَ مَسْئُورًا ﴿٣٤﴾

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزَنُوتُمْ أَفْئِسْطَاسَ
الْمُسْقِيَرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ

1 Албетте, Аллаһ бере турган ырыскыны “жеткире албаймын” деп туулган перзентти же туула элек ымыркайды өлтүрүү эң чоң адашуучулук. Бул аятта перзенттердин ырыскысына Аллаһтын Өзү кесип болууда.

2 Негизинен адам өлтүрүү – арам, Бирок, Ислам Дини Ислам бийлиги орногон мамлекеттерде кээ бир адамдардын исламдык коомго зыян берип тирүү жүрүшүн акыйкатсыздык деп баалап, аларды олүмгө буюрат. Шариятта өлтүрүлүшү акыйкат болгон адамдар төрт тайпа: 1) Бирөөнү өлтүргөн адамдын туугандарына өч алып берүү үчүн анын өзүн өлтүрүү. 2) Никедө (эри же аялы) болуп туруп ойноштук кылгандар. 3) Динин алмаштырып, жааматтан ажырап кеткендер. 4) Зулумдугун токтотпогон зулумчулар. Аллаһтын Шарияты өлтүрүүчү кылмышкерди, маркумдун (сөөктүн) ээсинин колуна салып, ал Шарият (Акыйкат) тарабынан жардам берилген адам болуп турса да, өлтүрүүдө ысырап кылса (кылмышкердин оозу-мурдун тилип, кулактарын кесип, же анын ордуна башка бирөөнү өлтүрсө) албетте, бул чектен чыккандык (ысырап) болот.

жана жүрөк, ушулардын баары
(Кыяматта) суралуучу нерселер.

37. Жер бетинде текеберлене-көөп жүрбөгүн! Сен бутуң менен жерди тешип жибере албайсың жана бийиктикте тоолорго тең келалбайсың!
38. Ушулардын баары Раббиндин алдында макүрөө саналган жаман кулк-мүнөздөр.
39. Булар Раббинч вахий кылган үлгүлүү наасаттардан кээ бирөөлөрү. Эми, сен Аллахка башка «кудайды» кошпогун, анда, (эгер ширк кыласаң) айыпталган, жск көрүлгөн абалда Тозокто (түбөлүк) каласың!
40. (О, мушриктер) Раббинер силерге уул перзенттерди тандап, Өзү периштелерди кыз кылып алыптырбы?! Чынында, силер чоң күнөөлүү сөздү сүйлөп жатасыңар!
41. Биз бул Кураанда аларга (түрдүү өкүмдөрдү) баян кылдык, эстерине келиши үчүн. Бирок, бул(баянд)ар алардын (чындыктан) качууларын гана көбөйттү.
42. Айт (о, Мухаммад,) “Эгер алар айткандай Аллах менен бирге башка кудайлар бар болсо, анда алар Арштын Кожоюнуна (каршы, аны жеңүү үчүн) жол издешмек.
43. Аллах алар сыпаттаган нерселерден Бийик, Улук жана Аруу!

وَالْقَوَادِكُلُّ أُولَئِكَ كَانَتْ عَنْهُ مُسْكُوتًا ۝

وَلَا تَخْشَى فِي الْأَرْضِ مَرَدًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ
الْأَرْضَ وَلَنْ تَتَّعِ الْجِبَالَ طُولًا ۝

كُلُّ ذَلِكَ كَانَتْ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ۝

ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا
تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَأْتِيَ فِي جَهَنَّمَ
مَلُومًا مَذْذُورًا ۝

أَفَأَصْفِدُكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْتُمْ تَحْتَدُونَ
الْمَلَأَكُمُ إِتْنَا أَنْتُمْ تَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ۝

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذِهِ الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا
يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ۝

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَاجْتَوَيْنَا
ذِي الْعَرْشِ سُبُكًا ۝

سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ۝

1 Жок! Аядай эмес, Аллахтын уулу да, кызы да жок! Силердин “Периштелер – Аллахтын кыздары” дегендер Аллахка доомат!

44. Аллахка жети асман, жер жана алардагы бардык (жандуу-жансыз) нерселер мактоо менен тасбих айтышат. Бирок, алардын тасбихтерин силер түшүнбөйсүңөр. Чынында. Аллах Кеңпейил, Кечирүүчү.
45. (О, Мухаммад!) Эгер Кураан окусаң, сени менен Акыретке ишенбегендердин арасына тосулган парда тартып койобуз.¹
46. Жана алардын жүрөктөрүнө Кураанды түшүнө албай калсын деп, чүмбөт ороп, кулактарын “дүлөй” кылып койобуз. Качан сен Кураанда жалгыз Раббинди эстесең, артка бурулуп, качып кетишет.
47. Алар сени(н Кураан окуганыңды) эмне себептен угуп жатканын биз жакшыраак билебиз. Андыктан, алар сени укканда, (өз ара) шыбырашканда заалымдар “Силер сыйкырланган адамга ээрчип жатасыңар” дешет.
48. Карачы, алар сага кандай гана мисалдарды келтирип, экинчи жол таба албай турган болуп адашышат.
49. Жана “биз (өлүп, шагыраган) сөөктөр жана чириген тарп болуп калсак деле, жаңыдан жаратылып, кайра тирилебизби?!” - дешет.
50. Айткын: «(Ооба! Шагыраган сөөк же чириген тарп гана эмес, эгерде) таш, темир болсоңор да,

سُبِّحَ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ
وَأَنْ مِّن شَيْءٍ إِلَّا أَسْبَحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِن لَّا
تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿١٧﴾

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْمَعُوا يَسْمَعُوا
يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حَتَّى تُبْعَثُوا ﴿١٨﴾

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي
آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذُكِّرْتُمْ بَكَتُمْ فِي الْقُرْآنِ وَجَعَلْنَا
وَقْرًا عَلَى أَسْمَانِهِمْ نَعْمَ وَفُورًا ﴿١٩﴾

فَخَرَّ سَعْدٌ إِعْلَامٌ إِذَا تَسْمَعُونَ بِهِ إِذْ يَنْتَسِعُونَ
إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ يُخَوَّرُونَ إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِن
تَسْمَعُونَ إِلَّا لَأَجْلِ آلِ نَحْلٍ مَا تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ سَبِيحًا ﴿٢١﴾

وَقَالُوا هَؤُلَاءِ ذُكِّرُوا وَلَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْا أَنَّهُمْ
خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٢٢﴾

* قُلْ كُنُوزُ أَسْوَءِ الْبَرِّ خَيْرٌ

1 Бул дааватты эми эле баштаганда эмес, бир нече жолу угуп, ишенбей койгондо боло турган абал.

51. Же жүрөгүңөрдө (ойлогон) мындан да олуттуураак нерсе болсоңор да, (Аллаһ сөзсүз тириктип алат!) «Ким кайра тирилтет?» деп сурашат. Айткын: «Силерди биринчи ирет жараткан Кудай». Кийин алар сага (ишенбей) баш чайкашып: «Ал качан?» дешет. Айткын: «Жакын калган болсо ажеп эмес».

52. (Исрафил периште «сур» кернейин тартып, Аллаһ) силерди чакырганда, Аны даңктап, жооп бересиңер. (Мүрзөңөрдөн тирилип чыгасыңар.) Жана (бул дүйнөдө) бир аз эле убакыт турдук деп ойлоп каласыңар».

53. (О, Мухаммад), Менин пенделериме айт, эң жакшы сөздөрдү сүйлөшсүн.¹ Шайтан алардын арасын бузуп жүрөт. Чынында, шайтан – инсандын анык душманы.

54. Аллаһ силерди (өзүңөрдөн) жакшыраак билет.² (Аллаһ) кааласа, силерге ырайым кылат, кааласа, азап берет. (Оо, Мухаммад!) Биз сени аларга (иштерин текшерүүчү) өкүл кылган эмеспиз.

55. Сенин Раббин асмандардагы жана жердеги нерселерди (силерден) жакшыраак Билүүчү. Биз кээ бир Пайгамбарларды кээ бирөөлөрүнөн абзел-жогору кылдык жана Даудга Забур (китебин) бердик.

أَوْ خَلَقْنَا إِمَامًا يَتَّبِعُهُ فِي صُورِكُمْ
فَسَيُؤْمِنُونَ مِنْ عِبِيدَةِ أَهْلِ الذِّكْرِ فَسَوْفَ نَحْنُ
أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيَضْطَرُّونَ إِلَى الْكُفْرِ وَسَيَهْمُ
وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قَوْلُ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَوْلًا ۝

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِ اللَّهِ وَتَقُولُونَ
إِنْ لَيْسَ لَهُ إِلَّا عَذَابُكَ ۝

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمُ الْإِنْسَانَ الشَّيْطَانُ كَانَ
لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ۝

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ يَسَاءَ مَا يَحْكُمُهُ لَأَنبَاءُ
يَسَاءَ مَا يَحْكُمُهُ لَأَنبَاءُ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
وَكِيلًا ۝

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ
وَمَا آتَيْنَاكَ دَاوُدَ زَبُورًا ۝

1 «Жакшы сөз» деген – бул Куран окуу, зикир кылуу (Аллахты эскерүү), илим үйрөнүү, насаат айтуу, ж.б.у.с пайдалуу сөздөр.

2 Ошондуктан, Аллаһтын сөзүнө, эгер ал силердин каалооңорго дал келбей турса да, дароо макул болгула. Себеби силер кээде бир нерсени өзүңөр үчүн жакшы көрсөңөр, чындыгында ошону тескерисинде жакшылык болот.

56. Айткын: «(О, мушриктер) Аллаһтан башка (өзүңөр кудай деп) ойлогонуңарга дуба кыла бергиле, баары бир алар силерден эч бир зыянды арылта албайт жана (ишинерди жакшы же жаман жагына) өзөгөртө албайт.

57. Алардын¹ өздөрү (Аллаһка) дуба кылышып, (Ага) кимиси жакыныраак (сүйүктүүрөөк) болууга жол издешет, ырайымынан үмүт кылышып, азабынан коркушат. Чынында, Раббиндин азабынан сак болуу зарыл.²

58. Биз (жер бетиндеги) бардык (каашыр) шаарларды, Кыяматтан мурдараак кыйратабыз же болбосо, катуу азап менен жазалайбыз. Бул Китепте (тагдырда) жазылган.

59. Бизди (мушриктерге) моожиза берүүдөн тоскон нерсе – абалкы (каашыр) коомдордун (моожизаны) «жалган» дегендери. Биз Самуд коомуна анык көрүнгөн тоо бердик эле, ага зулум кылып (ишенбей) коюшту. Биз моожизаларды (элдерди жалгыз Аллаһтан) коркутуу үчүн гана жиберибиз.

60. Жана бир кезде Биз сага: «Раббин (Өзүнүн илими менен) адамдарды ороп алат» дегенбиз. Биз сага (Исраа түнүндө) көргөзгөн нерсе жана Кураандагы каргыш тийген

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ. وَيَخْلِفُونَ عَذَابَهُ: إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾

وَلَنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْفَيْصَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأُولُونَ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَحْزِينًا ﴿٥٩﴾

وَلَقَدْ قُلْنَا لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ اسْكُنُوا أَسْطِطَاءَ الْبَنَاتِ وَمَا جَعَلْنَا لِرَأْيِنَا أَلْفًا إِلَّا تَفْتِنَةً لِّلنَّاسِ

1 Силер кудай деп ойлогон периштелер, пайгамбарлар жана олуялардын.

2 Ушул үч нерсе: сүйүү, үмүт жана коркуу Аллаһ Таалага пендени жакын кыла турган негизги нерселер. Периштелер, Пайгамбарлар жана олуялар дагы ушул үч касиет менен Аллаһка жакын болушкан. Эгер кимде ушул үчөө толук болсо, демек, анын иштери толук болуптур. Кимдин жүрөгү ушулардан бош болсо, аны ар тарабынан жамааттык ороп алат. Пенденин Аллаһка болгон сүйүүсү Анын айткандарын кытыксыз аткаруу менен билинет.

(Заккум дарагы) адамдар үчүн сыноо. Биз аларды коркутабыз. Бирок, бул (коркутуу) алардын ашынган каапырлыгын гана көбөйтөт.¹

61. Бир кезде Биз периштелерге: «Адамга сажда кылгыла!» дедик. Иблистен башка баары сажда кылышты. (Иблис болсо:) «Ылайдан жараткан персене сажда кылат бекенмин» - деди.

62. Ал (дагы мындай) деди: «Айтчы, мага (оо, Раббим), менден улук кылганын (Адам) ушулбу?! Эгер мени Кыямат күнгө чейин (жанымды албай) кечиктирсең, анын бардык урпактарын азгырып жиберемин. Азыраактары (Сага ыклас менен сыйынгандары) гана калат».

63. «Жогол! – деди Аллах, – бирок, алардан кимиси сага ээрчисе, силердин толук (ылайыктуу) жазаңар тозок!

64. Алардын кимисине алың жетсе, добушуң менен (эле) азгырып ал! (Кааласаң) алардын үстүнө атчан жана жөө аскеринди жибер! Жана (кааласаң) алардын мал-мүлкүндө, бала-чакасында шерик бол жана аларга убадаларыңды бер! (О, пенделер!) Шайтан аларга жалган убадаларды гана берет.¹²

وَالشَّجَرَةَ الْمَعْرُوفَةَ فِي الْقُرْءَانِ وَنَحْنُ لَهُمْ
فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٥١﴾

وَأَذِّنْ لِلْمَلَائِكَةِ أَنْ سَجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ
خَلَقْتُ طِينًا ﴿٥٢﴾

قَالَ أَنَا بَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَنْ
أَخْرُجَ مِنْهُ إِلَى يَوْمِ الْبَيْعَةِ لَأُضِلَّ عَنْ
دُرِّيَّةٍ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٣﴾

قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ يَبْعَكَ مِنْهُمْ قَلِيلًا
جَهَنَّمَ جَزَاءً لِمَنْ أَجْرًا مَوْفُورًا ﴿٥٤﴾

وَأَسْتَفِيزُ مَنْ أَسْطَغَتْ مِنْهُمُ رِصْوَتًا
وَأُجَلِّبُ عَلَيْهِمْ مِجَنِّيكَ وَرِجْلِكَ وَشَارِكُهُمْ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعِدَّهُمْ وَمَا
يَعِدُّهُمْ الشَّيْطَانُ إِلَّا عُرْوًا ﴿٥٥﴾

1 Акылдуу адамдарга. Аллаһтын Пайгамбарлары айткан сөзөрдүн бардыгын тастыктоо үчүн ушул аят жетиштүү. Бирок, мушриктер Пайгамбарыбыздын Исраа түнүндө көргөндөрүнө жана «тозоктун ортосунда «Заккум» деген оттон жаралган дарак бар экен. Тозоко түшкөндөр ошол дарактан жешет экен» деп айткан коркутуучу сөздөрүнө да ишенишипеди.

2 Кээ бир тафсирчилер ушул маанидеги хадиске таянып айтышат: «Эгер адам баласы

65. Албетте, Менин (ыкластуу) пенделериме бийлигиң өтпөйт! Сактоо жаатынан (аларга) Раббиндин Өзү жетиштүү!»
66. (О, инсандар) Раббинер, Өз пазилетинен (ырыскы) издешинер үчүн силердин пайдаңарга (албууттанган) деңиздин үстүндө кеме жүргүзүп койду. Чынында, Ал силерге Ырайымдуу!
67. Жана эгер силерди деңиз үстүндө бир апаат кармаса, жалбарып, дуба кылган «кудайыңар» жоголуп, Анын (Аллахтын) Өзү гана калат. (Жана Өзүнө жалбарып: «О, Аллах! Өзүң жалгыз кудайыбызсың! Куткара көр!» дейсиңер). Эми, Ал силерди кургакка чейин (жеткирип) куткарып койсо, (дагы эле бут-кудайыңарга) бурулуп кетесиңер. Инсан жакшылыкка шүгүрсүз болду!
68. Эмне, силерди кургакта жер жутуп жиберилишинен же болбосо, (Аллах) силерге таш бороонун жиберилишинен, кийин өзүңөргө (эч бир) өкүл-коргоочу талпай (мукурап) калышыңардан коопсузсуңарбы?!
69. Дагы силер (Аллах) силерди кайрадан деңизге кайтарып, үстүңөрдөн добул жиберип, каапырлыгыңарга жараша чөктүрүп жиберилишинен

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ
وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

وَرَبُّكُمُ الَّذِي يُرِيكُمْ لَكُمْ أَلَمَكُمْ فِي
الْبَحْرِ لَتَسْتَعِزَّوْا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهٗ كَانَ
بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُو
إِلَّا إِلَٰهَةٌ فَلَمَّا نَجَّيْكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ
وَكَانَ الْإِنْسَانُ كُفْرًا ﴿٦٧﴾

أَفَأَمْسَرْتُمْ أَنْ يَخْفَىٰ بِكُمْ حَاجِبُ الْبَرِّ أَوْ
يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا
لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾

أَمْ أَمْسَرْتُمْ أَنْ يُعِيدَ كُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ فَاَصْفَادًا مِّنَ الرِّيحِ يَغْرِقُكُمْ يَمَا كَفَرْتُمْ
ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْهِمْ نَصِيرًا ﴿٦٩﴾

ичкенде, жегенде жана аялы менен жыныстык мамиледе «Бисмиллаһ» деп айтпаса, ага шайтан шерик болот» Бирок, бул аятта айтылган шайтандын шериктиги ошолорго гана чектелген эмес. Мал-дүйнөнү арамдан табуу, адал мүлктөн садака (зекет), бербей коюуу..., ушулардын баары шайтанды шерик кытуу болуп сапалат.

коопсузсуңарбы?! Кийин Бизге каршы бир да өч алып берчү адамды таба албай каласыңар!'

70. Чынында, Биз адам перзенттерин (башка макулуктардан) улук кылып, кургактагы жана деңиз үстүндө(гү нерселерге) миндирип, таза-пакиза нерселерден ырыскы бердик жана Өзүбүз жараткан көп нерселерден бир кыйла абзел-жогору кылып койдук.

71. Биз бардык инсандарды ээрчиген жолбашчылары² менен (суракка) чакырган (Кыямат) Күндө, кимдин (амал) китеби оң тарабынан берилсе, алар өз китептерин (сүйүнүп) окушат жана аларга чел кабыкчалык дагы зулумдук кылынбайт.

72. Ал эми, ким ушул дүйнөдө сокур (сыяктуу акыйкатты көрбөгөн) болсо, ал Акыретте да сокур жана (Бейиш) жолунан адашкан болот.

73. (О, Мухаммад, Биз сага вахий кылган нерселердин ордуна) Бизге каршы башкаларын ойлоп чыгарышыңды үмүт кылышып, мушриктер сени, Биз сага вахий кылган нерселерден азгырууга жакын аракеттерди жасашты. Анда (аракеттери оңунан келгенде) сени эң жакын дос кылып алышмак.

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَجَعَلْنَاهُمْ فِي الْآلَمِ
وَالْآخِرَةِ رُزُقًا فَهُمْ مِنَ الظَّالِمِينَ
وَقَضَيْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا
تَقْضِيًّا ﴿٧٠﴾

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنثَىٰ بِمَا صَمَّيْنَاهُمْ فَمَنْ أَوْفَىٰ
كِتَابُهُ بِسْمِ اللَّهِ فَإُولَٰئِكَ يُفْعَلُونَ
وَكِتَابُهُمْ وَلَا يَظْلَمُونَ ﴿٧١﴾

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ
أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

فَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَةً
وَإِنْ لَا تَأْخُذْكَ فَخِيلًا ﴿٧٣﴾

1 Аллаһ ар нерсеге кудуреттүү! Эгер кааласа, силерди деңизге кайтарып, чөктүрүп жиберүүгө да кудурети жетет. «Кийин Бизге каршы бир да өч алып берчү адамды таба албай каласыңар!» деген аяттын мазмуну «Биз силерди өзүңөргө жараша жазаладык. Өзүнүн жазасын алган адам үчүн өч алуу, бирөөдөн таарынуу жок» деген мааниде.

2 Тафсийрул Муяссар

74. Эгерде Биз сени (Туура Жолдо) бекем кылбаганда, аларга бир аз жакындашып калмаксың.
75. Анда (эгер алардын каалоолорун ээрчигениңде) Биз сага (ушул) жашоодо да, өлүмдө(н кийинки жашоодо) да удаама-удаа азаптарды таттыраар элек. Кийин Бизге (Биздин азапка) каршы эч бир жардамчы таппай калаар элң!
76. Алар сени (өзүн туулган) жерден чыгарып жиберүү үчүн айдаганга камданып калышкан. Андай болсо, Сенден кийин өздөрү да көпкө турушайт.¹
77. Бул сенден мурда жиберген пайгамбарлардын (Биз түзүп койгон) жолу.² Сен Биздин жолубуз өзгөргөнүн көрбөйсүң.
78. (О, Мухаммад!) Күн чак түштөн (батышка) оогондо, түн караңгысына чейин намаз оку. Жана таңдын намазын да (оку). Чынында, таңдын намазы күбө болунган (намаз).³

وَلَوْلَا أَن نَّبَتْنَكَ لَفُزِدَتْ تُرُكُ الْيَهُودِ
شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾

إِذَا لَأَذْنُكَ ضَعُفَ الْحَبِيرُ وَضَعُفَ
الْمَمَاتِ فَوَلَا تَحْجِدْ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

وَأَن كَادُوا أَنْ يُنْفِرُوا مِنْكَ مِنَ الْأَرْضِ
لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِنَّا لَا نَسْتُونَكَ وَلَنَلَكُنَّ
أَعْيُنًا ﴿٧٦﴾

سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا
وَلَا تَحْجِدْ لِسُنَّتِنَا تَحْيِيلًا ﴿٧٧﴾

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى عَسْفِ
الَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ
الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

- 1 Акыйкатта, улук пайгамбарыбызды оз ата-журту-Макканы таштап чыгып кетүүтө мажбурлаган мушриктер, андан кийин эч канча убакыт өтпөй эле, «Бадр» согушунда көп жоготууларга учурап, пайгамбарды айдагандардын көпчүлүгү, болгондо да башчылары шерменделүү өлүм табышты.
- 2 Аллаһ түзгөн бул жол-эреженин мазмуну: ким Аллаһтын пайгамбарын кордосо, тез арада азап-жазага кириптер кылынат демек.
- 3 Бул аятта Аллаһ Таала Өз пайгамбарын беш убак намазды толук окууга буюрууда. Күн батышка оогондон кечке чейин Бешим жана Дигер (Аср) намазы, түн караңгысы бүт ааламды каптай баштаганда Шам намазы, ал эми толук калтаганда Куптан намазы окулат. Бул аяттагы Таңкы намаздын пазилет-артыкчылыгынын бири ал "Күбө болунган намаз". Башкача айтканда бул намазга Аллаһ жана Күн-Түн периштелери күбө болушат. Бул намаздын арабча контекстте «Кыраат» деп аталганын себеби, анда башка намаздарга караганда узунураак сүрөлөр окулат.

79. Түндүн бир бөлүгүндө туруп, өзүң үчүн нафил намаздарында Кураан оку. Мүмкүн (ошондо) Раббин сени макталган орунда тирилтээр!¹
80. Айткын: «О, Раббим! Менин кирээр ордумду да, чыгаар ордумду да чындык менен (Өз ыраазычылыгын үчүн) кыл! Жана мага Өзүң тараптан дем болуучу кубат бер!
81. Жана Айткын: «Акыйкат (Ислам) келип, жалган (диндер) жоголду. Аныгында жалган жоголуучу нерсе.²
82. Биз ыймандуулар үчүн шыпаа жана ырайым болгон Кураанды түшүрөбүз. Ал эми (Кураан аяттары) заалымдардын зыяндарын гана көбөйтөт.³
83. Эгер Биз инсанга нээмаг-жакшылык берсек, (сүйүнүп, оолугуп) Аллаһтан четтеп, жүз буруп (шүгүр кылбай) кетет. А, эгер бир жамандык кармаса, (Аллаһтан биротоло) үмүтсүз болуп калат.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسُجِّدْ لَهُ نَافِلَةً لَّكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّخْرُومًا ﴿٧٩﴾

وَقُلْ رَبِّ اذْجَلِّي مُدْخَلَ صِدْقِي وَاخْرِجْني مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطٰنًا نَاصِرًا ﴿٨٠﴾

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

وَنُرِيْكَ مِنْ الْفَرَسِ اِنْ مَّا هُوَ سِفَاةٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ وَلَا يَزِيْذُ الظَّالِمِيْنَ اِنَّ الْاَحْسٰرَ ﴿٨٢﴾

وَاِذَا اَلْعَمْسٰتُ عَلٰى الْاِنْسٰنِ اَعْرَضَ وَنَسَا بِحٰنِيْهِ وَاِذَا مَسَّهُ الشُّرْكٰنُ يَتُوسَا ﴿٨٣﴾

1 Бул намаз пайгамбарга милдет, башка пенделерге ыктыярдуу. Пайгамбарга милдет болушунун себеби, Аллаһ аны ушул вазыйпа менен даражасын көтөрүп. Кызмат-Күндө макталган орун – бардык инсанияттын күнөөсүн Аллаһтан сурап ала турган ортомчулук (шанаат) ордуна даярдоо.

2 Кай жерде анык, таза Ислам илими болсо, ал жерден жалган диндер, пикирлер жоголот. Тескерисинче, кай жерде ислам илими начар болсо, жалган күчөп, өнүгөт.

3 Кураан – бул шыпаа. Руханиятка да шыпаа, дене ооруларына да шыпаа. Бирок, бардык эле адамдар үчүн эмес. Кураан аяттарына ыйман келтирбеген, жана колунан келсе да аларга амал кылбаган (аткарбаган) заалым адамдарга Кураан шыпаа болбойт. Алар Кураанды канча укса, жүрөгүндөгү шек-күмөндөрү себептүү, дагы ошончолук терең адашуучулукта калышат

84. Айт: «Ар бир адам өз абалына жараша амал кылат. Бирок, Раббин ким Туура Жол табуучу экенин жакшы билет.

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ ۖ فَرِيكَوْا أَعْمَٰرَ
مَنْ هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

85. (О, Мухаммад!) сенден Рух жөнүндө сурашат. Айткын: «Рух Раббимдин (Өзүно гана таандык) иштеринен» жана силерге (о, адамдар) аз гана илим берилген.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ ۖ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

86. Эгер Биз кааласак сага Өзүбүз вахий кылган нерсени (Кураанды сенден) кетире алабыз, анан, өзүң үчүн Бизге каршы (Кураанды кайтарып бере турган) жардамчы таба албай каласың.

وَلَيْنِ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَايَةً ۖ وَسِيلًا ﴿٨٦﴾

87. Ал эми, бир гана Раббин тарабынан келген ырайым (себептүү гана Кураан сенден кетпей турат) Чынында, Раббиндин сага берген пазилети өтө чоң.

إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ ۚ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾

88. Айткын: «Эгер (бардык) инсандар жана жиндер ушул Кураан сыяктуу (бир китепти майданга) келтирүүгө чогулушуп, бири-бирине жардамчы болушса да, анын окшошун (эч качан) келтире алышпайт.¹

قُلْ لَّيْنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِشَيْءٍ هَذَا الْفُرْقَانِ لَا يَأْتُونَ بِشَيْءٍ ۚ وَلَوْ كَانَتْ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَٰيِدًا ﴿٨٨﴾

89. Биз (акыл-эсине келсин деп) бул Кураанда инсандарга ар түрдүү (үлгүлүү) мисалдарды тизмектеп келтирдик. Бирок, көпчүлүк адамдар каапырчылыктан башкасынан баш тарта берет.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ فَأَلَّىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

90. (Мушриктер) Айтышты: «(О, Мухаммад) сен качан гана бизге жерден атырылган булак чыгарып бермейинче,

وَقَالُوا لَوْلَا نُؤْتِيكَ فَتْحًا لَّوَّامٍ
الْأَرْضِ يَبْسُوتًا ﴿٩٠﴾

1 Себеби, эч нерсе Аллаһтын сыпатына окшобойт. Аллаһтын Сөзү дагы Анын сыпаттарынын бири. Демек, Анын сөзүндөй сөздү эч ким сүйлөй албайт.

91. Же сенин курмадан, жүзүмдөн багың болуп, анын арасынан ташкындаган дарыяны агызып коймоюнча,
92. Же өзүң айткандай үстүбүзгө асмандын (азаптын) бир бөлүгүн түшүрмөйүнчө, же (өзүңдүн актуура экениңе күбө тартуу үчүн) биздин алдыбызга Аллаһ менен периштелерди алыш келмейинче,
93. Же сен үчүн асыл таштардан (салынган) сарай болуп калмайынча, же өзүң биздин көз алдыбызда асманга учмайынча (сага эч качан ыйман келтирбейбиз) жана эгер асмандан бизге, окуй турган (кадимкидей) китеп алып түшпөсөң, учканыңа да ишенбейбиз» Айт: «Аллаһ (силер ойлогон сыпаттардан) Таза! Мен болгону, пайгамбар кылып, жиберилген кишимин».
94. Аларга Хидаят (Туура Жол) келгенде, адамдардын ыйман келтиришине «Аллаһ адамды пайгамбар кылып жиберет бекен?!» деген сөздөрү гана тоскоол болду.
95. Айткын: «Эгер жер бетинде периште (элчилер) болгон чакта (адамдар аларды көрүү жана алардан таалим алуу оорчулугуна чыдап) беймарал жүрө алышса, Биз аларга асмандан периштелерди пайгамбар кылып жибермекпиз».
96. Айткын: «Мени менен силердин араңарда Аллаһтын Өзү жетиштүү Күбө. Ал пенделеринен Кабардар (жана) Көрүүчү.

أَوَلَمْ كُنْ لِلْجَنَّةِ مِنْ بَنِي إِدْرِيسَ
فَتَجْعَلِ الْآثَرُ خَلْدًا لَهَا فَتَجْعِلَهَا

أَوَلَمْ يَسْأَلِ السَّمَاءَ كَمَا رَعِمْتَ عَلَيْنَا كَسَفًا
أَوَلَمْ يَأْتِ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا

أَوَلَمْ يَكُنْ لِلْكَافِرِينَ مِنْ رُحْرِيٍّ أَوْ تَرْفٍ فِي
السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِزَيْفِكَ حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيْنَا
كِتَابًا نَقْرُؤُهُ. قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ
كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَى
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَهَبَتْ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا

قُلْ لَوْ كُنَّا فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةً يَسْمُونَ
مُطَهَّرِينَ لَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا
رَسُولًا

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ
كَانَ يُعَذِّبُ الْكَافِرِينَ بِصَبْرٍ

97. Аллаһ кимди Туура Жолго баштаса – ал Туура Жолдо. Ал эми, кимди адаштырса, ага (Анын) Озүнөн башка жардамчыны таба албайсың. Жана Биз аларды Кыямат Күнү жүзүн жер караткан абалда сокур, дүлөй, дудук кылып тирилтебиз. Алардын орду – Тозок! Ар качан анын оту азайган сайын алар (көбүрөөк күйсүн) үчүн отту көбөйтүп турабыз.

98. Бул алардын: «Эгер биз (шагыраган) сөөк жана чириген топурак болуп калсак деле, жаңыдан жаратылып, кайра тирилет белек?!» деген сөздөрү жана Биздин аяттарыбызга каапырлык кылгандары себептүү (туш болгон) жазалары!

99. Асмандар менен жерди жарата алган Аллаһ, аларды өзүндөй кылып (кайрадан) жаратууга кудуреттүү экенин алар билишпейби?! Аллаһ алар(дын кайра тирилүүсү) үчүн эч бир шек-күмөн жок болгон белгилүү мөөнөттү (дайын) кылган. Заалымдар болсо, каапырлыктан башка бардык нерседен баш тартты.

100. Айткын: «(О, мушриктер!) Эгер силер Раббимдин Ырайым Казыналарына ээ болуп калчу болсоңор, аны садака кылуудан коркуп, жашырып койоор элеңер. Инсан (ушундай) саран.

101. (О, Мухаммад!) Биз Мусага тогуз моожиза бергенбиз. (Эгер шектенсең) Исрайил урпактарынан

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَبِهْدَى اللَّهُ لَهُ مَذْيَبًا مُبِينًا وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا وَمَنْ يَفْسُدْ لَهُ قَلْبٌ فَلَا يَأْتِيهِ الْيَقِينُ عَلَيْهِ وَجُوهُهُمْ غَمَامٌ وَهُمْ كَمَا وَضَعْنَا مَا لَهُمْ حَمَزُهُمْ كَمَا حَبَّ زَرْعُهُمْ سَجِرًا ﴿٩٧﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ هُمُ يَا نَهْمُ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾

﴿أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَإِنِ الْفَالِغُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾﴾

قُلْ لَّوِ اسْتَفْتَيْتُكَ لَوْ كُنَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذَا أَنَسْتُكَ حَسْبِيَ الْإِسْلَامُ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَنُورًا ﴿١٠٠﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى نِشْعَةً إِذْ يَبْتَغِي قَتْلَ بَنِي إِسْرَءِيلَ إِذْ جَاءَهُ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ

сура.¹ (Муса) аларга барганда,
Фираун ага: «О, Муса, мен сени
сыйкырланып калсаң керек деп
ойлоймун» - деди.

102. (Анда Муса) айтты: «Сен мына
бул моожизаларды асмандар
жана жердин Раббиси (Аллаһ)
(пенделерине Өз кудуретинен) көз
корүнөө белги кылып түшүргөнүн
билип эле турасың. Демек, мен
сени, эй, Фираун, кыйрагандардан
болуорсуң деп айта аламын».

103. Кийин (Фираун) аларды (Мисир)
жеринен айдап чыгууну каалады
эле, Биз аны жана аны менен бирге
болгондордун бардыгын (деңизге)
чөктүрүп жибердик.

104. Андан (Фираундан) соң Биз
Исраил урпактарына: (Мисир)
жер(ин)де жашап тургула, эми
качан гана Акырет убадасы
келгенде, баарыңарды (амалыңарга
жараша сооп же жаза бериш үчүн
Акыретке) алып келебиз» дедик.

105. Биз аны (Кураанды) Акыйкат
менен түшүргөнбүз жана
Акыйкат менен түшкөн. Биз сени
(Бейиштин) куш кабарчысы жана
(Тозоктон) коркутуучу болушун
үчүн гана жибергенбиз.

106. Биз Кураанды (Акыйкат менен
жалганды) ажыратуучу кылдык
жана аны адамдарга шашылбай
окуп беришиң үчүн (жыйырма үч
жыл аралыгында) бөлүп-бөлүп
түшүрдүк.

إِنِّي لَأُظَنُّكَ يَسْمُوعِي مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَذِهِ إِلَّا رَبِّي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَاحِرٍ وَإِنِّي لَأُظَنُّكَ
يُفِرِّعُونَ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾

فَأَرَادَ أَنْ يَنْتَفِرَ بِهِم مِّنَ الْأَرْضِ
فَأَعْرَضْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ رَجَبِيًّا ﴿١٠٣﴾

وَقُلْنَا مِمَّنْ بَعْدَهُ يَنْتَفِرُونَ إِلَهُ الْأَرْضِ
فَإِنَّا جَاءَهُ وَعْدُ الْآخِرَةِ جُنُودًا مُّغِيبًا ﴿١٠٤﴾

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلْ وَمَا أَوَسَّكَ إِلَّا
مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

وَقَدْ آتَيْنَاكَ آيَاتِنَا عَلَى الْكَافِرِينَ عَلَى مَكِّي
وَنَزَّلْنَاهُ نَزِيلًا ﴿١٠٦﴾

1 Аллаһтын Мусага берген тогуз моожизасы: 1) жылан, 2) аса таяк, 3) суу ташкын, 4-5-6-7-) бар-жокту чебиртке, бит, бака жана кан каптап кетүүсү, 8) жылтыраган колу жана 9) деңизден жол ачылышы. Ушулардын ар бири акылдуу адамдарга жетиштүү болчу. Бирок, Фираун менен анын жап-жөкөрлөрүнө пайда бербеди.

107. (О, Мухаммад, мушриктерге) айткып: «Силер ага (Кураанга) ыйман келтирсеңер да же ыйман келтирбесеңер дагы (Аллаһ силердин ыйманыңарга муктаж эмес.) Андан мурунку илимдүү адамдар өздөрүнө Кураан окулганда бети менен саждага жыгылышып:

108. «Раббибиз Аруу-Таза! Раббибиздин (Акырет жөнүндөгү) убадасы сөзсүз аткарылат!» дешкен.

109. Алар ыйлаган бойдон бети менен жыгылышканда (Кураан) алардын (Аллаһ алдындагы) кичипейилдиктерин көбөйтөт.

110. Айт: «(О, момундар кааласаңар) «Аллаһ» деп дуба кылгыла, (кааласаңар) «Рахман» деп дуба кылгыла. Эмне деп дуба кылсаңар да, Анын эң мыкты ысымдары бар.¹ (О, Мухаммад) намазыңды(н кыраатын) бийик добуш менен да (акырын) угулбай турган кылып да окуба! Ушунун аралыгында(гы окуу) жол(ун) изде!²

111. Жана айткын: «Баласы жок, мүлктө шериги жок, кордолгон макулуктардан эч бир жардамчысы да жок Аллаһка мактоолор болсун!» Жана Аны (Улук Сыпаттары менен ар дайым) даңктап жүр!

قُلْ تَائِبُونَ أَمْ لَا تَفْقَهُونَ إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا رَأَوْا آيَاتِنَا يَخِرُّونَ لِلْأَقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾

وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾

وَيَخِرُّونَ لِلْأَقَانِ يَبْكِونَ وَيَزِيدُهُمْ خُسْرًا ﴿١٠٩﴾

قُلْ أَدْعُوا اللَّهَ أَوْ أَدْعُوا الرَّحْمَنَ أَيُّمَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرُوا بِصَلَاتِكُمْ وَلَا تَخَافُوا يَمَّا رَأَيْتُمْ بَيْنَ ذَلِكَ سُبُلًا ﴿١١٠﴾

وَقُلِ الْمَعْدُومَةُ الَّتِي لَا يَخْلُقُ وَلَا أَوْلَادُهَا لَكُمْ شَرِيكٌ فِي الْمَالِكِ وَلَا يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الدُّنْيَا وَكَثِيرٌ قَكْبَرًا ﴿١١١﴾

1 Аллаһтын «Асмаа-ул-Хуснаа» («Эң мыкты ысымдар») деп аталган ысымдары бар. «Аллаһ» менен «Рахман» ошолордун экөөсү.

2 Бийик добуш менен окуганда мушриктер угуп, Кураанды жана Пайгамбарды акаарат кылышкан, ал эми өтө акырын окуса, сахабалары укпай калган.

18 «Кахф» сүрөсү¹

سُورَةُ الْكَافِرَاتِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Өзүнүн пендесине (Мухаммадга) Китеп (Кураан) түшүргөнгө мактоолор болсун! Ал анда (Кураанда) бир дагы карама-каршылыкка жол бербеди.
2. (Тескерисинче) аны эч туура (китеп) сүрөтүндө (түшүрдү.) (Каапырларды) Өзүнүн алдындагы катуу азаптан коркутуш үчүн жана жакшы амал кылган момундарга эң мыкты сооптор (Бейиш) бар экени жөнүндө куш кабар бериш үчүн.
3. Алар (момундар) анда түбөлүк калышат.
4. Жана «Аллахтын баласы бар» деген адамдарды (тозоктон кабар бериш) коркутуш үчүн.
5. Ал (Аллах) жөнүндө алар (мушриктер) да, ата-бабалары да анык эч нерсе билишпейт. Ооздоруна чыккан (бул) сөз өтө опурталдуу! Алар жалганды гана сүйлөп жатышат.
6. (О, Мухаммад!) Эгер бул (ыйык) Сөзгө ыйман келтиришпесе, алардын артынан бушайман болуп өзүңдү өлтүрүп да алаарсың?!²

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ۝

فَمَا يُبَدِّلُ بَاسًا شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُنَبِّئُ الْمُرْسَلِينَ ۝ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الْفَضْلَ يَحْتَسِبُ أَنْ لَهُمْ أَجْرٌ حَسَنًا ۝

مَنْ كَانَتْ فِيهِ آثَارٌ ۝

وَيُنذِرُ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۝

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ أَنْ يَقُولُوا إِنَّا لَا نَدْبَرُ ۝

فَاعْلَمْ أَنَّهُ بَيْنُكَ وَبَيْنَ آلِ هَارَانَ ۝ يُؤْمِنُونَ بِمَا نَحْنُ أَلَدِ الْخَبَرِ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 110 аяттан турат. «Кахф» сөзүнүн мааниси “Үңкүр”.

2 Андай кылуун эч туура эмес. Эгер сен алардын ыйманга келүүсүн ушунчалык кааласаң да, Аллах адаштырууну каалагандарды туура жолго сала албайсың. Аллах Таала айткан: «Сен өзүң сүйгөн адамдарды (өз каалооң менен) Туура Жолго багыттай албайсың» Дагы мындай деген: «Сен болгону эскертүүчүсүң, аларга өкүмдар эмессин. Демек, жөн гана эскертип кой».

7. Биз алардын кимиси жакшыраак амал кылаар экен деп сынаш үчүн жер бетиндеги нерселерди жерге зыйнат-корк кылдык.¹
8. Биз албетте жер бетиндеги нерселерди олук топуракка айлантып койбуз.
9. Же болбосо сен (о, Мухаммад,) үңкүр ээлери жана жазуу Биздин моожизаларыбыздан (эң) таң калычтуусу деп ойлоорсун?²
10. Бир кезде (каапыр коомдон качып) баш паанек издеп (тоодогу) үңкүргө барган жигиттер: «Оо, Рабби! Бизге Өзүңдөн ырайым (коргоо) жибер! Жана ишибизди оңунан келтирип, жеңил кыла көр!» - дешти.
11. Кийин Биз аларды үңкүрдө бир нече жылдар бою кулактарына (мөөр) уруп (уктатып) койдук.
12. (Арадан үч жүз жыл өткөндөн) кийин Биз аларды, эки жамааттан кимиси канча убакыт (уктап) турганын туура эсептегенин билүү үчүн ойготтук.³

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا
لِنَبْلُوَهُمْ أَهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُثًا ﴿٨﴾

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيِّ
كَانُوا مِن آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا
آتِنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ
أَمْرِنَا رَوْحًا ﴿١٠﴾

فَضَرَبْنَا عَلَى أُذُنِهِمْ فِي الْكَهْفِ
سِتْرَيْنَ عَظِيمًا ﴿١١﴾

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَبْلُوَهُمْ أَئِى الْحَزِينِ أَحْسَنُ لِمَا
لَبَسُوا أَلَمًا ﴿١٢﴾

1 Жер бетинде адамды кызыктырган кооз, сулуу, кымбат, зыйнаттуу нерселер өтө көп. Бирок, баары убактылуу. Ушул нерселерге азгырылып кетип, аларды Акыреттеги түбөлүк нээматтарга алмаштырып жибергендер, сыноодон өтпөй калышат. Дүйнө – бул жол. Жолоочулун максаты кийинки дүйнө. Кийинки дүйнөдө аны же Бейиш, же Тозок күтөт. Кайсы бирине түшүп калуусу дүйнө-жолдо кандай жүрүшүнө байланыштуу. Ошентип, жер бетиндеги кооз нерселер көп, бирок, эч бири түбөлүк эмес.

2 Үңкүрдө үч жүз жыл уктагандарды «Үңкүр ээлери» деп аталып калган. Ал эми «жазуу» болсо, ошолордун ысымдары менен окуялары жазылган нерселер.

3 Алар ойгонгондо эки жамаатка бөлүнүп, канча жыл уктагандары жөкүндө талашып-тартышкан болчу. Башка бир аятта Аллаһ Таала бул жөнүндө: «Ошентип, Биз аларды бири-биринен сурап-билүүлөрү үчүн ойготтук» деген.

13. Биз сага (о, Мухаммад), алардын кабарларын акыйкат менен икая кылуудабыз: Алар Раббилерине ыйман келтирген жигиттер эле. Биз алардын ыймандарын (дагы) көбөйттүк.
14. Жана жүрөктөрүн (ыйман менен) бекем кылдык. Бир кезде алар (өз элинин арасында) туруп: «Биздин Раббибиз – асмандар менен жердин Раббиси! Биз Андан башканы кудай деп ибадат кылбайбыз, эгер (мындан башка сөз) айтсак, анда акыйкаттан алыстап кеткен болобуз.
15. Мына бул элибиз Аллаһтан башка нерселерди кудай кылып алышты. (Ошого жараша) Эгер өз жолдоруна анык далил алып келишсе кана! Ким Аллаһка жалган токуган адамдардан көбүрөөк заалым!»-дешти. *(Аллаһка ушинтип жалбаргандан соң алар өз ара кеңешип, дини болөк бул элден чыгып кетпесек, бизге жана ыйманыбызга зыяндарын тийгизбегей эле деп, төмөнкүчө масилет курушту:)*
16. «Силер азыр алардан жана Аллаһтан башка алар сыйынган «кудайлардан» үзүлдүңөр. Эми үңкүрдөн башпаанек тапкыла. Раббинер силер үчүн Өз ырайымынан коргоо жиберээр жана ишинерди оңунан келтирип койоор!»¹

فَعَنْ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْنَةٌ
ءَامَسُوا بِرَبِّهِمْ وَرِذْوَانَهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

وَرَبَّنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْقَامُوا فَعَالُوا رَبَّنَا
رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَدْعُوهُنَّ
دُونَهُ إِلَّا هُمَا لَقَدْ قَالُوا إِذَا سَطَطْنَا ﴿١٤﴾

هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَّوَلَا
يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ مِّنْ أَظْهَرُ
مِمَّنْ أَفْعَرَىٰ عَلَىٰ آلِهَةِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

وَإِذْ أَعْرَضْنَا عَنْهُمْ وَآبَعْنَاهُمْ إِلَّا آلَ اللَّهِ
فَأَنذَرْنَا إِلَى الْكُفْرِ يَنْشُرُ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ
رَّحْمَتِهِ وَيَهَيِّئُ لَكُمْ مِنْ أَمْرٍ كُرْهَقًا ﴿١٦﴾

1 Ошентип, алар Аллаһка тобокел кылып, азыктарын алып, Аллаһ бизге албетте, жардам берет деген илгери үмүт менен, шаарга жакын бир тоонун үңкүрүнө чыгып кетишти. Аллаһ ошол жерде аларды алыс мөөнөткө уктатты.

17. Сен, күн чыкканда алардын үңкүрүнүн оң капталынан, ал эми батып баратканда сол капталынан (айланып) өткөнүн көрөсүң. Алардын өздөрү болсо, үңкүрдүн кенен жеринде. Бул – Аллаһтын моожизаларынан. Аллаһ кимди Туура Жолго баштаса ал Туура Жолдо. Жана кимди адаштырса, сен ага Туура Жол көргөзүүчү жолбашчы таба албайсың.
18. (О, аларга караган адам!) Сен аларды ойгоо деп ойлойсуң. Чынында, алар уйкуда. Жана Биз аларды оң-сол жамбаштарына оодарып турабыз.¹ Алардын ити болсо, (тирүү сыяктуу) бутун астана тарапка сунган бойдон жатат. Эгер аларга карасаң, жүрөгүң кооптонуп, артыңа качасын.
19. Ошентип, (арадан үч жүз жыл өткөндө) Биз аларды өз-ара бири-биринен сурамжылаш үчүн ойготтук. Алардын бирөөсү: «Канча убакыт (уйкуда) болдуңар?» - деди эле, (башка бирөөлөрү): «Бир күн же бир күндүн бир аз бөлүгүнчө» дешти. (Ошентип, талашып, эки тарап тең өздөрүнүн пикирин анык далилдей албай, акырында мындайча) сүйлөшүштү: «Канча (уйкуда) болгонуңарды (бир гана) Раббинер билет. Эми, бирөөңөрдү мына бул акчаңар менен шаарга жибергиле. Ал эң асыл-чүйгүн тамактарды карап

﴿وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَوَارِعَ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرُّصُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْسِدًا﴾

﴿وَنَحْنُ لَهُمْ آفَاقًا وَهُمْ رُكُودٌ وَقَلِيلٌ مِنْ ذَاتِ الْيَمِينِ وَذَاتِ الشِّمَالِ وَكُلُّهُمْ بَسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعبًا﴾

﴿وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَسَلِّطْهُ وَلَا تَجْعَلْ لَكُمْ فِيهِ مَبْغَضًا﴾

1 Бул дагы Аллаһтын даанышман моожизасы. Аткени, эч кыймылсыз жерге жабышып турган нерсени жер акырындык менен «жеп коет».

(тандап) ырыскы алып келсин.
Жана ал өтө кылдат болсун. Дагы
силерди бирөөгө сездирип кой-
босун.

20. Эгер алар (шаар эли) силерди
билип калчу болсо, ташбараңга
алат же өздөрүнүн (көп
кудайлык) динине кайра киргизет.
Анда эч качан кутулбай кала-
сыңар»¹

21. Ошентип, Аллаһтын убадасы
Акыйкат экенин жана Кыямат(тагы
кайра тирилүү) болушунда шек
жок экенин адамдар билсин деп
(алардын сырын элге) билгиздик.²
(Кийин, алар дүйнөдөн кайтыш
болуп кеткенде,) ошондо, адамдар
алардын маселесин өз-ара талаш-
тартышка айланташып, (кээ
бирөөлөрү): «Алардын үстүнө
күмбөз кургула! Раббилери
аларды(н улук адам экенин)
билет»-(деңсе) алардын чоңдору:

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ
أَوْ يُصَلُّوْكُمْ فِي وُجُوهِهِمْ وَلَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٠﴾

وَكَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُهُمْ لِيُعْلَمَ أَنْتَ
رَسُولُ اللَّهِ حَقًّا وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ
يَقْتُلُونَ بَنِيهُمْ أَمْراً مِّمَّا قَالُوا اتَّبِعُوا
عَالِيَهُمْ ذُرِّيَّتَهُمْ أَكَلِمَةً قَالَ الَّذِينَ
عَلِمُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمُ

مَسْجِدًا ﴿٢١﴾

1 Бул аяттардан төмөндөгүчө сабактарды алууга болот. А) Анык билбеген нерселердин илимин Аллаһка калтыруу. Анткени, эки жамаат өз пикирлерине далил келтире албаган соң, талашты токтотуп «Аллаһ билет» дешти. Б) Соода-сатык үчүн өкүл кылуу жана шериктештиктин мүмкүндүгү. Анткени, алар акча жыйнап, бирөөнү бардыгынын атынан өкүл кылды. В) Ысырап кылбай, асыл-чүйгүн, кымбат тамак-аш жегенге уруксат. Тафсирчи аалымдар алардын ушул табитине байкоо салып, «Мүмкүн алар чүйгүн тамак-аш жеп көнгөн ханзаадалар, аксөөктөрдүн балдарыдыр» дешет. Г) Дин-ыйманга кооп туулганда аны сактоо үчүн бузук коомду таптан чыгып кетүү. Себеби, алар чыгып кетпесе, же ташбараң болмок, же кайра бузук динди кабыл алышмак.

2 Масилет-кеңеш бүткөндө бирөөсү шаарга түшүп, үч жүз жыл илгерки акча менен соода кылууну каалаганда, алардын сыры ачылып, башынан өткөндөрүн элге айтып беришет. Ошол заманда адамдар эки түрдүү пикирге бөлүнүп, бир бөлүгү кыяматка, кайра тирилүүгө ишенсе, бир бөлүгү ишенбей, эки жамаат тең бири-бирин ишендире албай турган. Үңкүр ээлеринин сыры ачылып, алардын үч жүз жыл илгери жашаган кишилер экени далилденген соң көп адамдар «үч жүз жыл «өлтүрүп» кайра ойготуп алган Аллаһ, Кыяматта да өлүм уйкусу менен «уктагандарды» кайра тирилтин алары шексиз» деп, Аллаһка жана Акырет күнүнө ыйман келтиришти. Эл арасында үңкүр ээлери атактуу, урматтуу кишилерге айланды.

«Булардын (мүрзөсүнүн) үстүнө мечит курабыз» - дешти.¹

22. (Алардан бир жамаат): «Үчөө болгон, төртүнчүсү - ити» десе, башкалары: «бешөө болгон, алтынчысы - ити» деп кайыпка таш атышат. (Дагы бир топтору): «Жетөө болгон, сегизинчиси - ити» дешет. Айткын, (О, Мухаммад): «Алардын санагын Раббим эч жакшы билет жана аларды(н санын) аз гана кишилер билет». Сен алар(дын саны) жөнүндө талашпа, эгер талашчу болсоң, анык далилдер (вахий) менен гана талаш. Жана алар жөнүндө алардын (яхудийлердин) эч биринен сураба.²

23. Эч качан бир нерсени «муну эртең жасаймын» дебегин.

24. «Аллаһ кааласа» дегин жана унутуп калганыңда Раббинди эстегин. Жана айткын: «Раббим мени мындан да Туура Жолго баштаса ажеп эмес!»

25. Алар үчкүрлөрүндө үч жүз жыл турушту жана тогузду кошушту. (Демек, бардыгы болуп үч жүз тогуз жыл укташкан).

سَقُولُونَ ثَلَاثَةَ رِجَالٍ مِّنْهُمْ كُتِبَ لَهُم
وَيَقُولُونَ حَتَّىٰ سَادِسُهُمْ كُتِبَ لَهُم
رَجُلًا يَّالْعَبِيطِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةَ وَثَمَانٍ
كُتِبَ لَهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَّا عَدَّاهُمْ إِلَّا
قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَّةً ظَهَرَ أَوَّلَ
شَتَاتِهِمْ فِيهِمْ ذُنُوبُهُمْ أَلَا كَذَّابُونَ

وَلَا تَقُولُوا لِمَا إِنِّي قَائِلٌ ذَٰلِكَ عَذَابُ

إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ زَادُوا كُرْهُكَ إِذَا
نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَن يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ
هَٰذَا مَسْجِدًا

وَلِسُوْرَاتِي كُتِبَ لَهُمْ ثَلَاثٌ وَمِائَتُوْرَسِيْنَ
وَزَادُوا دَوْرًا مَّسْجِدًا

1 Улук адамдарды элдер мына ушинтип отуруп, кантип «кудай» кылып алгандарын билбей калышат. Биздин пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам мүрзөсүн үстүнө күмбөз салууга жана мүрзөканаларды мечит кылып алууга тыюу салган.

2 Үчкүр элдеринин санын билүүнүн не диний, не дүйнөлүк зарылчылыгы жок. Ибарат-сабак алардын санында эмес, баштарынан өткөргөн окуяда. Ошентсе да, Ислам аалымдары «Жетөө болгон, сегизинчиси – ити болгон» деген пикирге кошулушат. Анткени, жогорку аятта «үчөө», «бешөө» дегендерди Аллаһ Таала Өзү гана билген кайып илимине таш аткандар деп жемелеп, «жетөө» дегендер жөнүндө унчуккан жок.

26. Айткын: «Жанча турганын Аллах эң жакшы билет. (Себеби) асмандар менен жердеги кайып илимдери Анын Өзүнүкү. Ал – эң мыкты Көрүүчү жана эң мыкты Угуучу! Алар (үнкүр ээлери) үчүн Аллахтан башка дос-башчы болбоду жана Ал Өз өкүмүнө эч кимди шерик кылбайт.
27. Жана сен өзүңө вахий кылышган Раббиндин китебин оку(п, ошону гана ээрчигин)! Анын сөздөрүн эч ким өзгөртө албайт! Сен Андан башкага арызданып бара албайсың!
28. Сен эртели-кеч Раббисине Анын Жүзүн (ыраазылыгын) каалап, дуба кылып жаткан адамдар менен бирге өзүңдү сабырдуу карма! Эки көзүң аларды көрбөй калып, дүйнө жашоосунун зыйнаттарына берилбе! Жана Биз жүрөгүң Өзүбүздү эскерүүдөн бейкапар кылып койгон жана өз каалоосуна гана ээрчиген адамга моюн сунба! Анын бардык иштери текке кетүүчү!
29. Айт: «(Мен алып келген Дин) Раббинер тарабынан келген Акыйкат. Эми, ким кааласа – момун болсун, ким кааласа – каапыр болсун! Биз заалымдарга жалын-дубалдары аларды курчап ала турган Тозокту даярдап койдук! Эгер суусап, суу сурашса, эриген коргошун сыяктуу, (табы) жүздөрдү куйкалап жиберчү суу ичирилет! Кандай жаман «суусундук», кандай жаман орун!

قُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْسُوا الْمُحْتَبَاتِ السَّكُونِ
وَالْأَرْضِ أَنْبَرِيَّةً وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ
دُونِهِمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ
أَحَدًا ﴿٢٦﴾

وَأَنْزِلْ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ
لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ
مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
بِالْعَدْوَى وَالْعَيْشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ
عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدَ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَا تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلَ قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ
هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ مَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ
شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا
أَحْمَرًا يَوْمَ يَسْمَعُونَ أَصْوَابًا يَنْصُرُوا
بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ يَتَسَحَّرُونَ
السَّرَابَ وَسَاءَتْ مُرْتَقَقًا ﴿٢٩﴾

30. Ал эми, ыйман келтирип салых амалдарды аткарган момундардын – жакшы амал кылгандардын сообун текке кетирбейбиз.
31. Аларга түбүнөн дарыялар аккан Адн бейиштери бар. Ал жерде алтын билериктер менен жасанышат жана жибек кымкаптан жапыл кийимдерди кийишип, сөрүлөрдө жөлөнүп отурушат. (Бул) не деген улук сооп жана эң мыкты орун!
32. (О, Мухаммад), аларга (бири Аллаhtын нээматына шүтүр кылуучу, экинчиси каапыр болгон) эки кишинин мисалын айтып бер: «Биз экөөсүнүн бири-не (каапырына) эки бак бергенбиз, жүзүмзар (жана курмалуу). Айланасын курма бак менен ороп, эки бактын ортосуна эгин-тигин кылып бергенбиз.
33. Эки бак тең кемчилдиксиз (толук) мөмө берип, ортосунан Биз дарыя агызып койдук.
34. Ал үчүн (жыл сайын) мол түшүм (байлык) болуп турган. Анан, берки шеригине – аны менен сүйлөшүп олтуруп – айтты: «Менин мал-дүйнөм жана сан-санагым (балдарым, кулдарым жана жардамчыларым) сеникишсн көп жана кубаттуу».
35. Жана өзүнө заалым (каапыр) болгон абалда (кооз-көркөм) багына кирип: «Бул (байлыгым) менден эч качан жоголбойт го...
36. Кыямат деле болбосо керек. Эгер (болуп калып) мен Раббиме

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ يُخَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُندُسٍ وَاسْتَرَقَ
مُتْرِكِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نَعْمَ الثَّوَابُ
وَحَسْبَتْ مَرْفَقًا ﴿٣١﴾

«وَأَضْرَبَ لَهُمُ مَثَلًا يُحَلِّيْنَ جَعَلْنَا الْإِخْدِيمَا
جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا
بَيْنَهُمَا رِيعًا ﴿٣٢﴾

كُنَّا الْجَنَّتَيْنِ تَاتٍ أَكْثَلًا وَتَطَّلَمُ نَتَهُ سَبْعًا
وَفَجَّرْنَا خِلْفَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٣﴾

وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ
أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ
أَنْ يَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُودِدْتُ إِلَى

кайтарылган күндө да, азыркыдан жакшыраак келечек тапсам керек деп ойлоймун» - дечү.

37. Берки шериги сүйлөшүп олтуруп ага мындай деди: «Сени (обогу) топурактан жаратып, кийин (ушундай көркөм) адам келбетине киргизген Раббиме каапыр болдуңбу?

38. Бирок, мен «Раабим – Аллаһ» (деймин) жана Раббиме эч нерсени шерик кылбаймын.

39. Эгер сен багыңа киргенде: «Аллахтын каалаганы (болот). Аллахтан башка күч-кубат жок» десең (жакшы болмок). Эгер сен мени мал-дүйнө, балачака жаатынан өзүңдөн аз деп кемсинтсең,

40. Аллаһым мага сенин багыңдан жакшыраак бак насип кылып, сенин багыңа асмандан добул, жамгыр сыяктуу) апаат-балээ жиберип койгусу бардыр. Анда (мактанган) багың ойрону чыккан ээн талаага айланып калат!

41. Же болбосо, суусу тартылып, (багың куурап) суу таппай да калаарсың».

42. (Чын эле) анын байлыгы (багы асмандан түшкөн от балээсинин) арасында калды. Өзү, багына сарптаган нерселерине (бушайман болуп) алакандарын оодарып кала берди. Бак болсо, дарактардын (доңкойгон) денелери сороюп, сып-сыйда болуп калды! Жана ал: «Эх, кана эми Раббиме эч нерсени шерик кылбаган болсом!» - деди.

رَبِّي لَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهُمَا مُنْقَلَبًا ﴿١٨﴾

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ تُظْفَرُ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا ﴿١٩﴾

لَيْسَ أَهْوَأَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أَشَرُّ لِرَبِّي أَحَدًا ﴿٢٠﴾

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتُ مَا سَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِن تَرَنِ أَنَا أَقَلُّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٢١﴾

فَعَسَى رَبِّي أَنْ يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فُتُصِحَّ صَعِيدُهَا زُلْفًا ﴿٢٢﴾

أَوْ يُصِحَّ مَرْوَاهَا غُرًّا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٢٣﴾

وَأُحِيطَ بِشَعْرَةٍ فَاصْبَحَ يَقُولُ كَقَوْلِهِ عَلَى مَا اتَّفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَتْلُو تِلْكَ لِرَبِّي أَحَدًا ﴿٢٤﴾

43. Жана ага жардам бергидей,
Аллаһтан башка топ-жамааты да
болбой, өзүнө-өзү да жардам бере
албай калды.
44. Анда(й шартта) чыныгы
достук, жакындык (ишенип-
жолонүү) Аллаһка (гана
болушу зарыл) Анын сооп-
сыйлыгы да, акыбет-натыйжасы да
эч мыкты!
45. (Оо, Мухаммад,) аларга дүйнө
жашоосунун мисалын Биз
асмандан түшүргөн сууга
окшоштур: Ал суу менен жер
осүмдүктөрү ширелишип, (жер
бети гүл болуп) калды. (Арадан эч
канча убакыт өтпөй эле,
баары кургап) шамал учурган,
куурап сынган шыпырындыга
айланды. Аллаһ ар нерсеге
Кудуреттүү!
46. Мал-дүйнө, бала-чака (булар
өткөөл) дүйнөнүн зыйнаттары.
Ал эми, Раббиндин назарында,
түбөлүк калчу сооп иштер, сыйлык
жаатынан да, арзуу жаатынан да
жакшыраак.
47. Биз тоолорду (тытылган
жүн сыяктуу) учурган Күндө
(Кыяматта) жерди жайдак-жалаң
абалда көрсүң. Анан Биз аларды
(адамдарды) чогултабыз! Эч бирин
калтырбайбыз!'
48. Алар сап-сап болуп Раббине
жолуктурулат: «Мына Өзүмө
келдиңерго биринчи ирет

وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ فِيهِ نَصْرٌ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا
كَانَ مُنْتَصِرًا ﴿٤٣﴾

هَٰذَا إِلَٰهُ الْوَلَدَةِ لِلَّهِ الْخَلْقِ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ
عِقَابًا ﴿٤٤﴾

وَأَضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا كَمَاءٍ
أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ
فَأَصْبَحَ حَبِيبًا مَذْرُوءًا لَّيْسَ لَهُ زَرْعٌ وَلَا نَخْلٌ وَلَا سَعْتٌ
عَلَيْهِمْ يُقْتَدِرُ ﴿٤٥﴾

الْمَالُ وَالْأَنْثَوٰنَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَالْبَاقِيٰتُ الصَّالِحٰتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا
وَخَيْرٌ مَّوَلًا ﴿٤٦﴾

وَيَوْمَ نُسِفِ الْجِبَالَ وَرَأَى الْأَرْضَ بَارِزَةً
وَحَسَرَ نَفْسَهُ لَلَّغَاوِيْنَهُمْ لَحَدًّا ﴿٤٧﴾

وَعَرِسُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَّقَدْ جِئْتُمُوْنَا كَمَا
خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ

1 Абалкы замандагыларын, кийинки замандагыларын... сууга чөккөн, отко күйгөн, жадагалса, жырткычтарга жем болуп кеткендеринен ойдо тириктип, чогултуп алабыз. Сурак үчүн.

жаратканым сыяктуу!¹

(Көпчүлүгүчөр) Бизди (бул) убада кылынган жолугушууну болтура албайт деп ойлогонсуңар!» (дейт ошондо Аллах).

49. Анан китеп (амал дептерлери) таратылат. Сен анан, кылмышкерлерди, андагы (жазылган) иштеринен кооптонуп: «Эх, өлдүк! Бул эмне деген китеп?! Чоң-майда күнөөлөрүбүздүн бирин да калтырбай тизмектеп коюптур!» дешет жана жасаган жоруктарын (ошол китептин ичинде) даяр абалда табышат. Сенин Раббин эч кимге зулумдук кылбайт.²

50. (О, Мухаммад!) эстегин, Биз периштелерге: «Адамга сажда кылгыла» дегенде, бир Иблистен башка бардыгы сажда кылышты. Ал жиндер тайпасынан эле. Раббисинин буйругуна каршы чыкты. Эми, силер Мени таштап, ошол Иблис менен анын укум-тукумдарын өзүчөргө дос-башчы кылып жатасыңарбы?! Алар силердин душманыңар го! Заалымдардын (Дос-Раббини душман-шайтанга) алмаштырганы кандай жаман!³

مَوْعِدًا

وَوَضِعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُتَجِرِّينَ مُشْفِقِينَ
وَمَتَّاعِينَ وَيَقُولُونَ نَوَيْتُمْ لَنَا مَالًا هَذَا
الْكِتَابُ لَا يُغَايِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا
أَخَصَّهَا وَرَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا
يَظُنُّ رَبُّكَ أَحَدًا

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ
أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ
لَكُمْ عَدُوٌّ بِشَرٍّ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

1 Адамдар ал жерге биринчи ирет жаралганы сыяктуу эч нерсеси (кийимдери) жок жана сүннөткө отургузулбаган абалда чогултулат. (Тафсийру Жалалайн)

2 Ал китепте, эмне иш жасаган болсо, ошол гана бар. Эч кимге кошуп жазылган эмес. Анткени. Улук Рабби заалым эмес.

3 Башка бир аятта Аллаһ Таала айткан: «Аллаһ ыймандуу адамдардын досу. Аларды караңгылыктардан Нурга чыгарат. Каапырлардын досу – Таагут. Ал аларды Нурдан караңгылыктарга чыгарат». «Таагут» деп адамдарды Аллаһтын ибадатынан азгырган нерселерге же болбосо, адамдар сыйынган Аллаһтан башка жалган кудайларга айтылат. Таагуттун эч чоңу – шайтан.

51. Мен асмандар менен жерди жаратканда да, алардын өзүн жараткан кезде да эч кимисин күбө (шерик) кылган эмесмин! Мен азгыруучуларды жардамчы кылган эмесмин!»

52. Ошол (Кыямат) Күнү (Аллах) айтат: «(Өзүңөр кудай деп) ойлогон Менин «шериктериме» жалбаргылачы?!» Жалбарышат, бирок алар жооп беришпейт.¹ Биз алардын арасына өлүм чуңкурун салып койгонбуз!

53. Күнөөкөр адамдар Тозокту көргөндө, өздөрүнүн ага ташталаарын билишет. Жана өздөрүн андан буруп (кутултуп) кетүүчүнү таппай калышат.

54. Биз бул Кураанда адамдарга (эсине келип, жолун таап алсын деп) ар түрдүү мисалдарды келтирдик. Инсан көп нерселер жөнүндө талаша берет.

55. Өздөрүнө Хидаят (Ислам чындыгы) келгенден кийин, адамдарды ыйманга келүүдөн, жана Раббисине тооба кылуудан тоскон нерсе – аларга абалкылардын жолунун (кайталанып) келиши(н) же утурлап азап келиши(н талап кылгандары) гана болду.²

«مَا أَشْهَدُهُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ وَمَا كُنْتَ مُنْجِذَ الْمُضِلِّينَ
عَصَا ٥١

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمُ
مُزِقًا ٥٢

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ
مُؤْتَفَعُونَ وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ٥٣

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ
كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ أَلَيْسَ لَكُنَّ تُعْنَى
جَدًّا ٥٤

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ
الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ
سُنَّةٌ أَلَّا يَتَّقُوا أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ فُبَالَا ٥٥

1 Кайра өзүнө сыйышкан адамдардан жүз үйрүп: «Мен сага: «Кудай болуп беремин, мага сыйын» деген эмесмин, эй, акмак!» - дешет. Ошентип, бири-бирин айыптап, жек көрүп калышат. Анан алардын арасы алыстатылат.

2 Мушрик адамдарды ыймандан тоскон нерсе жүрөктөрүндөгү жек көрүү сезимдери. Аларга пайгамбарыбыз жетиштүү далилдерди айтканда алар: “Сөзүн чын болсо Раббине айт, бизге азап жиберсин” деп талап кылышкан. Мына ушуну оңорлуктөрдү аларды ыйманга келүүдөн тоскон эч негизги нерсе болду. (Тафсирул Муяссар)

56. Биз бардык пайгамбарларды (Бейиштен) куш кабар, (тозоктон) сестештүүчү кабар берүүлөрү үчүн жиберибиз. Каапыр адамдар (өз) жалган(дары) менен Акыйкатты жеңип алабыз деп талашышат. Менин аяттарымды жана коркутулган нерселерди (тозок кабарларын) азил-тамаша кылып алышат.
57. Раббисинин аяттары эскертилгенде андан жүз буруп, жасаган күнөөлөрүн унуткандардан көбүрөөк заалым (каапыр) болгон бирөө барбы?! Биз алардын жүрөктөрүнө – Кураанды түшүнбөй калсын деп – чүмбөт жаап койдук, кулактарында дүлөйлүк бар! Эми аларды Туура Жолго ар канча чакырсаң да, эч качан оңолушпайт!
58. Сенин Раббиң – Ырайымдуу, Кечируучу. Эгер күнөөлөрүнө жараша жазаласа, аларга азапты тездетмек. Алар үчүн убада кылынган Күн (Кыямат) бар. Ал күнү алар Аллаһтан башка Куткаруучуну таппай калышат.
59. Биз мына бул шаарларды(н элдерин) чектен чыгып каапыр болуп кеткенде (берилген мөөнөт – ырайымды билбей ашынап кеткенде) кыйратканбыз жана кыйроолоруна убакыт белгилегенбиз.¹

وَمَا أَرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مَبَشِّرِينَ
وَمُنذِرِينَ وَمَجْدِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِالْبَيِّنَاتِ يُدْخِلُهمْ صُورَهُ الْحَقِّ وَاتَّخَذُوا إِلَهًا
وَمَا أُنذِرُوا هُمُورًا ﴿٥٦﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ
فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا
جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ
وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَانْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى
فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ ذُكِّرْتُمْ مَآ
كَسَبُوا الْعَجَلَ لَهُمُ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ
لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْبِقًا ﴿٥٨﴾

وَبَلَدِكَ الْفُرَى أَهْلَهُ هَتَمَهُ لَمَّا طَمَؤُوا
وَجَعَلْنَا الْيَمَلِيَّ كَيْدَهُمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾

1 Кийинки аяттан баштап Аллаһ Таала Пайгамбары Муса менен илимдүү, салих пенде Кызырдын икаясына өтөт. Муса алейхис-саламга Аллаһ Таала палан жерде сенден илимдүүрөөк адам бар деп кабар бергенде, ошол адамды көрүүгө (демек илимге) шашкылып, кызматкер-жардамчысы Юуша бин Нуи деген баланы шаштырып турган жеринен икаа башталат.

60. Бир кезде Муса (кызматчы) баласына: «(Белгиленген) эки деңиздин кошулуп жерине жеткенге чейин же болбосо алыс жол басканга (чарчаганга) чейин жүрүүдөн токтобоймун» деди.¹
61. Экөө эки деңиздин кошулган жерине жеткенде, балыктарын унутуп (жоготуп) коюшту. Балык болсо, деңизге бет алып, (себеттен) чыгып кеткен.²
62. (Белгиленген жерден) өтүп кеткенде Муса (кызматчы) жигитине: «Биздин тамакты алып келчи бери, бул сапарыбыздан абдан чарчадык го!» - деди.
63. (Анда жигит): «Билесизби, аска таштын жанында баш калкалап турганыбызда, мен балыкты унутуп калган экенмин. Муну (сизге айтууну) шайтан гана унуттурду! Ал (тирилип) деңизге жолун таап кеткен! (Бул) ажайып!» - деди.
64. «Биз каалаган нерсе – ушул» - деди Муса жана экөө изме-из артка кайтышты.
65. (Белгиленген жерде) Биздин пенделерибизден бир пендени табышты. Биз ага Өзүбүз тараптан (өзгөчө) ырайым берген жана

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتْنِهِ لَا آتِيحُ حَتَّى أَتِلَغَ
مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِي حُقُبًا ﴿٦٠﴾

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نِسِيَا خُرُوجَهُمَا
فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتْنِهِ إِنِّي نَعِدَاكَ لَقَدْ
لَيْسَ مِنِّي سَفَرِيَا هَذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْتِنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَا أَنَسِيْنِي إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ
وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَمُحُّ فَارْتَدَّا عَلَىٰ آثَارِهِمَا
قَصَصًا ﴿٦٤﴾

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِن
عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

1 Себеби, Аллах Таала ага, жанагы аалым менен эки деңиз кошулган жерде жолугаарын, ал жерге жеткендин белгиси, жолго камдап алган гүлазыты – чоң балыктын жоголуп кетерин билдирген эле.

2 Кызматчы бала балык салынган себетти деңиз жээгине койгондо, ага ным жетип, Аллахтын Кудурети менен тирилип, себеттен суурулуп чыгып, деңизге бой урган. Муну бала билбей калган.

алдыбыздагы (кайып) илимден ага
(керегинче) үйрөткөн элек.¹

66. Ага Муса айтты: «Өзүңүзгө
(Аллаһ тарабынан) үйрөтүлгөн
илимден түз-туура нерселерди
мага да таалим беришиниз үчүн
сизге ээрчип жүрсөм болобу?»

67. Ал айтты: «Сен мени менен
жүрүүгө сабыр кыла албайсың.²

68. Өзүң толук кабардар болбогон
нерсеге кантип сабыр кылмак
элен?

69. (Муса) айтты: «Аллаһ кааласа,
менин сабыр кылганымды көрөсүз.
Мен сиздин эч бир ишке каршы
чыкпаймын»

70. «Эгер мени ээрчисең, качан өзүм
сага түшүнүк бермейинче,
менден эч нерсе сурабайсың» -
деди ал.

71. Ошентип, экөө жонон кетишти.
Качан кемеге чыгышканда, ал
(Кызыр) кемени тешип койду эле,
(Муса убаданы унутуп): «Эмне
сиз кемени, элдерин чөктүрүп
жиберейин деп тештиңизби?! Сиз
жаман иш жасадыңыз!» - деди.

72. «Мени менен (жүрүүгө) сабыр
кыла албайсың дебедим беле?» -
деди (Кызыр).

قَالَ لَهُ مُوسَى هَلْ أَتَعِدُكَ عَلَىٰ أَنْ تَعْلِمَنِي
مِمَّا عُلِّمْتَ رُسُلًا ﴿٦٦﴾

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

قَالَ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا
أَعْصِي أَمْرًا ﴿٦٩﴾

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ
وَأُحَدِّثْكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

فَانْظُرْ لَهَا وَخَلَّىٰ إِذَا رَكِبَا إِلَى السُّفُفَةِ مِنْهَا
قَالَ أَلْأَخْرَقْتُمَا الْيَتَامَىٰ أَخْلَاكُمَا لَقَدْ جِئْتُمَا
سَبِقًا إِمْرًا ﴿٧١﴾

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

1 Кээ бир тафсирчи аалымдар, ысымы Кызыр болгон бул аалым кишини Пайгамбар дешет. Бул – туура эмес. Ал болгону, Муса пайгамбарга замандаш жана Аллаһтын өзгөчө ырайымына татыган, салых-жакшы адамдардан бири болгон. (Саадий).

2 Анткени, мен сен билбеген нерселерди билемин. Сага сыртынан жакшы көрүнгөн нерсеге мен жаман мамиле кылганда, же сыртынан жаман көрүнгөн нерсеге мен жакшы мамиле кылганда сен ал иштин ички сырын билбегениң себептүү кармана албай каласың.

73. (Анда Муса): «Унутканым себептүү мени күноөлөбөңүз. Ишимден мага оор болгонун жүктөбөңүз» - деди.
74. Дагы жол жүрүштү. Качан бир наристе баланы жолуктурушканда (Кызыр) аны өлтүрүп койду. «Сиз бейкүноө жанды жаң(га-жан мыйзамы)сыз эле, өлтүрүп койдуңуз! Сиз жаман иш кылдыңыз!»-деди (чыдай албаган Муса).
75. «Мен сага айтпадым беле: «Мени менен жүрүүгө сабырың жетпейт» деп»-деди (Кызыр кайрадан)
76. (Муса) Айтты: «Ушундан кийин эмне жөнүндө сурасам – мени шерик кылбайсыз. Мени жетиштүү эле кечирдиңиз (деп ойлоймун)»
77. Дагы жолун улангышты. Бир шаар элиге жеткиче басышты. Алардап тамак-аш сурашты эле, экөөсүн конок кылуудан баш тартышты. Анан ошол жерден урап калган бир дубалды тапканда (Кызыр) аны (кайра) тикелеп койду. (Муса болсо, өздөрүнө урмат-сый көргөзбөгөн элдин шаарындагы эски дубалды оңдоп, жакшылык кылган Кызырга түшүнбөй): «Эгер кааласаңыз бул ишинизге (эмгек) акы алсаңыз болмок» деди.
78. (Анда Кызыр айтты:) «Бул сени менен менин ортобуздагы ажырашуу! Эми, сага сен сабыр кыла албаган нерселердин кабарып берейин:
79. Кеме (жөнүндө айтсам,) ал деңизде тиричилик кылган мискин-кедейлердики болчу. Мен аны

قَالَ لَا تَأْخُذْ بِنِهَايَةِ وَلَا تَرْهَقِي
مِنْ أَمْرِ عُسْرًا ﴿٧٣﴾

فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا الْيَاقُوتَانِ افْتَنَاهُ قَالَ أَتَأْتَلْت
نَفْسًا زَكِيَّةً بِعِثْرِ نَفْسٍ لَّعَدَّ جُنْتًا
شَيْئًا ﴿٧٤﴾

﴿٧٥﴾ قَالَ الرَّاقِلُ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ
صَبْرًا ﴿٧٥﴾

قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَ هَذَا فَلَا تُصِرْ بِي
فَدَبَلْتُ مِنْ لَدُنِّي عُدْرًا ﴿٧٦﴾

فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا
أَهْلُهَا فَأَتَوْا أَنْ يُضَيِّعُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا
جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ
لَتَخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ
بِثَأْرِ أَبِيكَ مَا لَمْ تَسْطِيعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

أَمَّا السَّنِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ

тешип койууну кааладым. (Мунун себеби) алардын кайткан жолунда бардык кемелерди басып алуучу (каракчы) падыша бар эле.

80. Жана(гы) наристеге келсек, анын ата-энеси момун пенделер эле. Биз (ал бала чоңойгондо каапыр болуп) ата-энесине (адам чыдагыс) каршылык жана каапырлык көргөзүүсүнөн корктук.

81. Анан Раббиси ал экөөсүнө тазараак, ырайымдуураак (перзентти) алмаштырып беришин кааладык.

82. Ал эми дубал шаардагы эки жетим баланыкы болуп, түбүндө экөөнө аталган (мурас) казына бар эле. Алардын атасы жакшы адам болгон. Анан Раббин эки (жетим) бой жетип, өз казыналарын өздөрү чыгарып алуусун каалады. (Бул кайып илимдери) Раббин тарабынан болгон Ырайым. Мен буларды өзүмчө аткарганым жок. Сен сабыр көргөзө албаган окуялардын жандырмагы ушулар»¹

فِي الْبَحْرِ فَأَرْسَلْنَا أَنْعِيْمًا وَكَانَ زَكَاةً لَهُمْ
مَلِكًا يَأْخُذُ كُلَّ سَفِيَةٍ عَصَا ۝

وَأَمَّا الْكُلْبُ فَكَانَ آبَاؤُهُ مُؤْمِنِينَ فَحَبِسْنَاهَا
بِرَهْقَمَاهُمَا طَغْيَتَا وَكُفْرَا ۝

فَأَرْسَلْنَا أَنْبِيَاءَهُمَا رَهْقًا وَمَتْنًا زَكَاةً
وَأَقْرَبَ رَحْمًا ۝

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي
الْمَدْيَنَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزُ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا
صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا
وَيَسَخِّرَ لَهُمَا فَكَرِهْنَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ
وَمَفْعَلُهُ عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ
نَسْطِمْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝

1 Бул икаяда көп пайдалуу таалимдер бар. Кээ бирөөлөрүн санап отобүз: 1) Илимдин пазилети. Муса илим үйрөнүү үчүн өз ээинен сапарга чыкты. 2) Илимдин зарылдыгы. Бирөөгө бир нерсени үйрөтүүдөн мурда өзү ошол нерсени жакшы билиши керек. 3) Өз кызматчысы менен тамактануу— Пайгамбардын сүннөтү. 4) Кызыр Пайгамбар эмес. Эгер Пайгамбар болсо анык айтылат болчу. 5) Мугалимге урмат. Эгер мугалим өзүнөн төмөн даражадагы адам болсо да, аны жогору баалоо керек. Муса Пайгамбар болуп туруп, Пайгамбар эмес Кызырды илими үчүн сыйлады. 6) Сабырсыздык - илимсиздиктен. «Өзүң толук кабарлар болбогон нерсеге кантип сабыр кытмак элең» - дейт Кызыр. 7) Өкүм чыгарууга шашылбоо. 8) Ниет башка, иш башка. Муса Кызырга «Аллаһ кааласа, сабыр кылганымды көрсүз» - деди эле, иш жүзүндө сабыр кыла албай калды. 9) Унутканга күнөө жок. Мусанын биринчи жолку каяшасын унуткандан улам жасаганын Кызыр кабыл алды. 10) Чоң күнөөнү жок кылуу үчүн кичинекей күнөөнү жасоого аргасыз болуу. Мисал үчүн Кызырдын иштери. 11) Бирөөнүн малын же жанын сактоо үчүн анын буюмун сурабай колдонсо күнөө жок: Кызыр кеме ээлеринин жанын сактоо үчүн оздорунан сурабай эле кемени тешип койду. 12) Кеме сыяктуу мүлкү бар болсо да, эгер тартыш жашаса

83. (О, Мухаммад! Яхудийлер, христиандар жана мушриктер) Сенден Зулкарнайин¹ жөнүндө сурашат. Айткы: «Азыр мени силерге ал жөнүндөгү (Аллаһ мага вахий кылган) кабарды окуп беремин:
84. Чыныда, Биз ага жер бетинде улуу салтанат – бийлик жана ар бир нерсенин себептерин, мүмкүнчүлүктөрүн бердик.
85. Анан ал (аскери менен) бир себеп артынан түшүп, жол тартты.
86. Күн батыш тарапка жеткенде, күндүн карарган сууда (мунарыкта) батып баратканын көрдү. Ал «суунун» жанында бир элге жолукту. Биз айттык: «О, Зулкарнайин, сен бул элди же азаптайсың же аларга жакшы мамиле жасайсың?»² (Ошентип, Зулкарнайин бир элге жетип барып...)
87. «Заалымдарын азыр эле жазалайбыз кийин Раббилерине кайтарылганда Өзү оор азап менен жазалайт» - деди.
88. Ал эми, ыйман келтирип, салых-жакшы иш жасаган адамга болсо, жакшы сыйлык (Бейиш) бар. Биз

وَسَيُؤْتِيكَ عَنْ دِي الْفَرِيقَيْنِ فَمَنْ سَاءَ ثَلَاوًا
عَلَيْكَ كَرِمَتُهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

إِنَّا مَكِّنَّا لَكَ فِي الْأَرْضِ وَءَايَاتِنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

فَاتَّبَعَ سَبِيلًا ﴿٨٥﴾

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي
عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا إِنَّكَ الْفَرِيقَيْنِ
إِمَّا أَنْ نَعَذِّبَ وَأَمَّا أَنْ نَنصِفَ بِهِمْ خَسَا ﴿٨٦﴾

قَالَ أَتَأْمَنُ عَلَىٰ قَسُوفِ نَعْدَبَهُ رُبَّمَا إِلَىٰ رَبِّهِ
فَعَذَابُهُ عَذَابًا لِّذِكْرًا ﴿٨٧﴾

وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحَسَنَىٰ
وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِ الْبَسْرَىٰ ﴿٨٨﴾

«мискин-кедей» деп атала берет. «Кеме (жөнүндө айтсам,) ал деңизде тиричилик кылган мискин-кедейлердики болчу» дейт Кызыр.

- 1 Кээ бирөөлөр бул кишини Александр Македонский менен алмаштырып алышат. Александр Македонский арабча тарыхый булактарда Искандар Макдуний деген ат менен белгилүү.
- 2 Зулкарнайин ыймандуу падыша болгон. Анын жортуулдары деле баскын жасоо максатын көздөбөй, элдерди ар кандай зулумдардан куткаруу жана заалымдарды жазалоо үчүн болгон. Бул аяттан Аллаһ Зулкарнайинды өз ишиңде ыктыярдуу кылганы белгиленүүдө.

дагы ага өз амирибизден жакшы сөздөрдү айтабыз».

89. Кийин (Чыгышка кайтып келип, Аллах көргөзгөн) себептерди ээрчиди.

فَوَاتَّبَعَ سَبَبًا ۝

90. Ушул бойдон күнчыгышка жетти да, Күндүн бир элдин үстүнөн нур чачып турганын көрдү. Биз бул элге Күндөн бөлөк «чүмбөт» кылбаган элек.¹

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ يَلْمُزْ لَهَا مِنْ دُونِهَا كِبَارًا ۝

91. Ошондой эле. Биз аны (Зулкарнайнды) алдындагы бардык өнөр-билими менен кошуп ороп алганбыз.²

كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ۝

92. Кийин дагы бир себептин артынан түштү.

ثُمَّ اتَّبَعَ سَبَبًا ۝

93. Качан тээ (алыстагы) эки тоонун арасына жеткенде, ал эки тоонун алдында тап-такыр сөз түшүнбөгөн элге жолукту.

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ۝

94. Алар айтышты: «О, Зулкарнайн! (Мына бул тоонун ары жагындагы) Яжуж-Мажуж (эли) жер бетинде бузукулук (зулумдук) кылышууда. (Эмне дейсиң,) биз менен алардын арасына (бекем бир) тосмо-дубал жасап беришин үчүн сага акы чогултуп берсек болобу?»

قَالُوا يَا ذَا الْقُرَيْنِ إِنَّا يَأْتِيكُم مَّاجُوجٌ وَمَأْجُوجٌ مُّفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ تَجْعَلُ لَنَا حَرَجًا عَلَىٰ أَنْ نَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ۝

95. (Зулкарнайн) айтты: «Раббим мага берген нерсе (бийлик, илим, өнөр силер берген нерседен) жакшыраак. Андан көрө мага күч-кубат жагынан жардам кылгыла,

قَالَ مَا مَكْنِيَ فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعْيُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ۝

1 Бул эл, үстүнө үй салууну да, кийим кийүүнү да билбеген, күндөн башка жамынчысы болбогон, илим-маданияттан өгө артта калган, жапайы эл экен.

2 Зулкарнайн илимден эң алыс жерде болгону менен Аллах Тааланын илими аны жана ал жасаган бардык иштерди ороп, камтып турат.

силер менен алардын арасына
тосмо куруп берейин.

96. (Оболу) эки тоо менен барабар болгонго чейин темир сыныктарын алып келгиле» (Зулкарнайн эки бийик тоонун арасына тосмо жасоо үчүн оболу алардын арасын темир сыныктары менен толтуртту. Бул иш бүткөндө, улуу от жактырыш...) «(Үйлөгүч аспап менен) үйлөгүлө» - деди. Качан ал (темир тосмо кыпкызыл) от болуп калганда айтты: «Эритилген мис алып келгиле, үстүнө куямын».
97. Анан «Эми, алар бул тосмонун үстүнө чыга да албайт, аны теше да алышпайт» - деди.
98. (Бардык ишин бүтүргөндө): «Бул Раббимдин ырайымы. Эми, качан Раббимдин (Яжуж-Маъжуж чыгат деген) убадасы келген күнү Өзү аны тегиздеп коёт (жана Яжуж-Маъжужга жол ачат). Раббимдин убадасы – акыйкат» - деди.
99. Биз ошол (Яжуж-Маъжуж чыккан) күнү аларды бири-бирине айкаш-уйкаш кылып таштайбыз жана «Сур» (кернейи) тартылганда баарын (Өзүбүзгө) чогултабыз.¹
100. Ошол күндө каапырларга Тозокту анык жолуктурабыз.
101. (Бул дүйнөдө) алардын көздөрү Менин эскермелеримден

عَالُونَ زُرَّاحِمًا بَدَّحْنَهُ إِذَا تَوَلَّى بَيْنَ الصَّدَقَيْنِ
قَالَ أَنفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ عَالُونَ لَوْ
عَلَيْنَا قَطَرٌ ۝

فَمَا أَسْطَفُوا أَنْ يَطْهَرُوهُ وَمَا أَسْطَفُوا لَهُ
نَقَبًا ۝

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِن رَّبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ
دُكَّانًا وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ۝

«وَنَرَكَا بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ يَمْشُونَ فِي بَيْعٍ وَنَجَّحَ
فِي الصُّورِ جَمْعَهُمْ وَمَعَهُمَا ۝

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَاذِبِينَ عَرْضًا ۝

الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غَظَابٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا

1 Убактысы келип, Зулкарнайндын тосмосу ураганда Яжуж-Маъжуж бири-бирин тебелеп, ааламды каптайт. Бул аят дагы бир түшүндүрмөдө төмөндөгүчө чечмеленет: «Биз ошол (Кыямат) күнү ал(адамд)арды (коркунучтун күчтүүлүгүнөн) бири-бирине айкаш-уйкаш кылып таштайбыз жана «Сур» (кернейи) тартылганда баарын (Өзүбүзгө) чогултабыз».

فهرست آیات السور و کتاب الکریم اللہ تعالیٰ

MAZMUNU

№	Сүрө	Бети	Түшкөн жери	السورة
1	Фатиха	1	Макка	سورة الفاتحة
2	Бакара	2	Медина	سورة البقرة
3	Али Имран	80	Медина	سورة آل عمران
4	Ниса	125	Медина	سورة النساء
5	Маида	173	Медина	سورة المائدة
6	Анъам	208	Макка	سورة الأنعام
7	Аъраф	247	Макка	سورة الأعراف
8	Анфал	290	Медина	سورة الأنفال
9	Тауба	307	Медина	سورة التوبة
10	Юнус	340	Макка	سورة يونس
11	Худ	363	Макка	سورة هود
12	Юсуф	387	Макка	سورة يوسف
13	Раад	409	Медина	سورة الرعد
14	Ибрахим	421	Макка	سورة إبراهيم
15	Хижр	432	Макка	سورة الحجر
16	Нахл	444	Макка	سورة النحل
17	Исра	469	Макка	سورة الإسراء
18	Кахф	490	Макка	سورة الكهف
19	Марьям	512	Макка	سورة مريم
20	Таха	527	Макка	سورة طه
21	Анбия	547	Макка	سورة الأنبياء
22	Хаж	565	Медина	سورة الحج
23	Муъминун	583	Макка	سورة المؤمنون
24	Нур	599	Медина	سورة النور
25	Фуркан	615	Макка	سورة الفرقان
26	Шуара	629	Макка	سورة الشعراء
27	Намл	652	Макка	سورة النمل

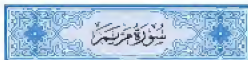
сөздөрү түгөнөөрдөн мурун сыя түгөнүп калат».¹

110. Айткын: «Мен силер сыяктуу эле кишимин. (Болгон айырмачылыгыбыз) мага (Раббимден мындай деген) вахий жиберилет: «Силердин кудайыңар – Жалгыз Кудай. Ким Раббисине (бактылуу абалда) жолугууну кааласа, (Аллахтын Шариятына ылайык) жакшы амал кылып, Раббисине ибадат кылганда (Ага) эч нерсени шерик кошпосун!»²

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ
وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ
عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ ۚ إِنَّكَ لَخَشِيدٌ

1 Дал ушул аятты кубаттаган дагы бир аятта Аллаһ Таала айтат: «Эгер жер бетиндеги бардык дарактар калем болуп, деңиз жана анын артынан жети деңиз болсо да Аллаһтын Сөздөрү түгөнмөк эмес! Чынында Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман!»

2 Мусулман пенде ибадат кылганда рия (эл көрсүн) жана сумья (эл уксун) үчүн жасаса кичинекей пиирк болот. Рия жана сумья аралашпаган, Аллаһтын гана ыразычылыгын коздоп жасалган ибадаттарга «ыклас менен жасалган ибадат» деп аталат. Дал ушундай ибадаттар гана өз ээсин Акыретте бактылуу кылат.

19 «Марям» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Каф, Хаа, Яаа, Айын, Саад.²
2. (Бул –) сенин Раббин пендеси
Закарияга берген Ырайымынын
кабары.
3. Этегиги, ал Раббисине жашыруун
түрдө жалбарып,
4. (мындай) деди: «О, Раббим!
Менин муун-сөөктөрүм бошошуп,
карылыктан чач агара баштады!
О, Раббим, мен эч качан Сага дуба
кылып таалайсыз болгон эмесмин!
5. Мен артымдагы жакындарымдан
кооптонуп жатамын. Аялым туубас
болуп калган. Өз даргөйүңдөн мага
бир дос (перзент) берчи?!³
6. Ал мага жана Якубдун
(ыймандуу) урпактарына
мураскор болсун! О, Раббим, Аны
Өзүңдүн ыраазычылыгыңдын
кызматкерлеринен кылгай элең?!»
7. «О, Закария! Биз сени Яхйа деген
наристе менен сүйүнтөбүз! Биз
мурун ага (эч кимди) адаш кылган
эмеспиз»⁴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَهْقَصٌ

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا

إِذَا نَادَى رَبَّهُ وَنِدَاةَ حَفِيَّا

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاسْتَعَلَ
الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَايِكَ رَبِّ
شَقِيًّا

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوْتِ مِن زَوْجَائِي
وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي
لَدُنْكَ وَلِيًّا

يَرْثِي وَيَرِثُ مِنِّي وَإِلَيْهَا يَنْصَبُ
وَأَجْعَلْهُ
رَبِّ رَضِيًّا

يَذْكُرُ زَكَرِيَّا إِذَا نَبَّشَرَكَ بِعَلَمِهِ أَسْمُهُ
يَحْيَى لَمْ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا

1 Бул сүрө токсон сегиз аят, Маккада түшкөн.

2 Булар адаттагыдай, мааниден ажыратылган тамгалар. Маанисин жалгыз Аллах билет.

3 Себеби, анын коомунда анын ишин (жалгыз Аллахка чакыруу милдетин) аркалоого ылайыктуу адам калбай калган. Закария өз жакындарын жана элин түз жолдон адашып кетпесе экен деп, кооптонуп, бир перзентим болсо, ишимди улантып кетээр эле деп үмүт кылууда.

4 Мындан илгери бул ысым менен эч бир адам баласы аталган эмес. «Адаш» «атташ»,

8. «О, Раббим!» деди (Закария) мага кайдагы перзент?!
Аялым туубас болсо, өзүм карылыктын чегине жетип калган болсом?!»¹

قَالَ رَبِّ اِنَّيْ بَكُوْرٌ لِّىْ غُلَامٌ وَكَانَتِ
اِمْرَاَتِىْ عَاقِرًا وَفَدَّ بَلْعْتُ مِنْ اَلْكَبَرِ
عَيْنًا ۝

9. «Ошондой» – деди (Аллаһ) –
Раббин айтат: «Бул Мага жеңил.
Өзүңдү деле мындай мурун Мен
жаратканмын. (Анда) сен дагы эч
нерсе эмес (жок) элең».

قَالَ كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلٰى هٰذَا
وَفَدَّ خَلْقَكَ مِنْ قَبْلِ وَلَدِكَ سَيِّدًا ۝

10. «О, Раббим! Анда мага
(көңүлүмдүн бейпилдиги үчүн) бир
белги коргозчу?!»-деди (Закария)
«Сага белги: соп-соо туруп, үч
түн бою адамдарга сүйлөй албай
каласың»-деди (Аллаһ)²

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِّىْ اٰيَةً قَالَا اِنَّكَ
اِلٰهٌ مُّكْتَمِرٌ لِّلْاَنَاسِ فَلَمَّا لَبِىْ اِلٰ سَوَآءًا ۝

11. Ал (ибадатканадагы) михрабдан³
коомуна чыкты жана «түнү-
күнү мактоо сөздөрүн айткыла»
деп, (ымдап) ишаарат кылды.
(Ошентип, арадан белгилүү
убакыт өтүп Яхйя туулду,
атасынан жакшы тарбия көрдү.
Эми акылы толо баитаганда ага
Аллаһ Таала айтты:)

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحٰى
اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوْا بُكْرَةً وَعَشِئًّا ۝

12. «О, Яахйя! (Ыйык) Китепти(н
өкүмүн) бекем карма!» Биз ага
өкүм-шариятты наристелигинде
берген элек.

يٰٓيَحْيٰى خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ وَّاٰتَيْنَا
اِلَيْكَ حِكْمًا وَصِئًّا ۝

«аты окшош» деген мааниде.

- 1 Закария перзентсиздиктен кысылган жүрөгүн Раббисейне бошотуп, перзентим болсо жакшы болмок деп арзуу кылган. Бирок, мындай болуп кетишин күтпөгөн. Эми, Аллаһ дубасын кабыл алганын билип, шашып, таңыркап калган учуру.
- 2 Бул Закарияга Аллаһтан моожиза болду. Ал сүйлөй албаганы менен ибадат сөздөрүн эч кыйналбай сүйлөп жатты. Ибадаткананын михраб (горкү) бөлүгүнө кирип алып, зикир, ибадат менен алек болду. Яхйянын дүйнөгө келиши анын жалгыз өзүнө эмес, диний жетекчиге муктаж болгон элге да кубанычтуу кабар эле.
- 3 Михраб – ибадатканалардын кыбыла тарабындагы диний жетекчинин орду.

13. Жана Биз ага Өзүбүздөн мээримдүүлүк, тазалык касиеттерин тартууладык. Ал - такыбаа,
14. ата-энесине кайрымдуу болду. Текеберленген (таш жүрөк) жана (Раббисине) каршы чыгуучу болбоду.
15. Ага туулган күнүндө, өлгөн күнүндө жана кайра тирилген күнүндө (Аллахтын) салам(ы) болсун!
16. (О, Мухаммад,) сен Китепте (Кураанда) Марямды(н икаасын) эсте: Бир кезде ал өз үй-бүлөсүнөн чыгыш-тараптагы (бир) жерге бөлүнүп чыгып,
17. Алардан чүмбөттөнүп алды.¹ Анан Биз ага Өз Рухубузду (Жебирейил периштени) жибердик. Ал Марямга кадимки инсан кейшинде көрүңдү.
18. (Анда, Марям) айтты: «Мени сенден Рахман (Аллаh) сактасын! Эгер Аллаhtан коркуучу болсоң, (мага жолобогун)!»
19. «(Коркпо) – деди ал – Мен Раббиндин элчиси (периште)мин. Сага аруу перзент бериш үчүн (жиберилдим)»
20. (Марям) айтты: «Мага эч бир (эркек) адам кол тийгизбеген (кыз бала) жана сойку эмес болсом, кайдан бала болсун?!»
21. (Периште) айтты: «(Ооба) ушундай. Бирок, Раббин

وَحَآكَاتٍ لِّذُنَّا وَزَكَّرَهُ وَكَانَ نَفِيًّا ۝

وَمَرْآئِلَ يَدْوُلُوهُ بَنَىٰ جَبَّارًا عَصِيًّا ۝

وَسَلَّمَ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ مَمُوتٍ وَيَوْمَ يُعْرَثُ حَبًّا ۝

وَأَذْكُرِي الْكِتَابَ مَرْيَمَ إِذِ اتَّخَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْوِيًّا ۝

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۝

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ نَفِيًّا ۝

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ۝

قَالَتْ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ نَفِيًّا ۝

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئْ

1 Эч кимге корүнбогон жерге барып, Аллаhка сыйынып, таат-ибадат менен алек болду.

айтты: «Аны адамдар үчүн (Өз кудуретибизден) белги жана Ырайым кылып жаратабыз. Бил иш тагдырда чечилип калган» *(Периште ушул сөздөрдү айтып, Марямдын койногунун жакасына дем салды. Ушул демден улам...)*

22. Ал (Ыйсага) кош бойлуу болуп, аны менен алыска кетип калды.
23. Анан, (катуу) толгоо (азабы) аны (бийик жердеги) курма дарагынын бутагына алып келди. (Ошол жерде төрөгөн соң ачкачылыктан, суусагандан жана да эң коркунучтуусу адамдардын ушак сөздөрүнөн коркуп:) «О, кана эми, ушуга чейин эле өлүп калган жана тап-такыр унутулуп кеткен болсом!» - деди.
24. Ошондо, андан ылдыйраак жерден (Жебирейил периште үн катты): «Кайгырба, Раббин бутуңдун астынан суу (дарыя) агызып койду.
25. Жана өзүңө курма бутагын силкитсең, сага жаңы, таза мөмөлөрүн түшүрөт.
26. Эми, (ошолордон) жеп-ичип, (перзентиң менен) кубан! Ал эми, адамдардан бирөөнү көрсөң (ымаа-ишаарат менен): «Мен Рахман (Аллаһ) үчүн сүкүт чалууну назир кылып койдум эле. Бүгүн эч кимге сүйлөбөймүн» дегин.¹
27. (Марям) баласын көтөрүп коомуна келгенде, (ар жактан ажылдашып

وَلَنَجْعَلَنَّ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا
وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَهِتْ بِرُءُوسِهَا مَكَانًا قَاصِيًّا ﴿٢٢﴾

فَاجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جَنْعِ الْخَلَّةِ
قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِثْ قَبْلِ هَذَا وَكُنْتُ
نَسِيًّا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾

فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ
تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾

وَهَئِذَا إِلَٰهُكِ بِجِذْعِ الْخَلَّةِ يَسْقِيكَ
زَطًّا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾

فَكُلِي وَاشْرَبِي وَرَاقِي عَيْنًا قَلَامًا تَرَوْنَ مِنَ
النَّاسِ أَحَدًا أَقْبَرُ إِلَيَّ تَذَرْتُمُ اللَّحْمَ
صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ الْإِنْسِيَّا ﴿٢٦﴾

فَأَتَتْ بِهَا قَوْمَهَا خَمْلًا قَالَوَا لِمَ تَمَرِّدُ لَعَدَ

1 Ошол кезде адамдар аткарчу ибадаттын бир түрү - «Мен Аллаһ үчүн баланча күн сүкүт чаламын (эч ким менен сүйлөшпөймүн)» деп назир (Аллаһ үчүн ниет) кылышкан.

мындай) дешти: «О, Марям! Сен болбогон уят иш жасаптырсың!

جَنِّتِ سَيِّئَاتِكَا ۝١٧

28. О, Харундун карындашы! Сенин атаң бузук, апаң сойку эмес эле го!»

يَتَأَخَذُ هَذُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوِيًّا
وَمَا كُنْتَ أُمًّا كَيْدِيًّا ۝١٨

29. Марям («бөбөгүмдөн сурагыла» дегендсй) ага ишарат кылды. «Бешиктеги бөбөк менен кантип сүйлөшөбүз?!» дешти. (Ошондо, Аллаһ Өзүнүн Кудурети менен бөбөк – Ыйсаны сүйлөтүп, ал апасынын аруу-таза экенине күбөлүк берип,)

فَأَنشَرَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ تُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي
الْهَيْدِ صَيًّا ۝١٩

30. Айтты: «Мен – Аллаһтын пендесимин.¹ Ал (Өзүнүн келечектеги тагдыр-жазмышы боюнча) мага китеп берип, пайгамбар кылды.

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَانِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي
نَبِيًّا ۝٢٠

31. Ал мени кайда барсам берскеттүү кылып, мага – денемде жаным болсо эле – намаз окуп, зекет берүүнү,

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا مُمِتُ حَيًّا ۝٢١

32. Апама жакшылык кылууну буюрду. Жана Ал мени таалайсыз, тапбоор-текебер кылбады!

وَمَرْءًا بَرًّا لِّدَيِّ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا
سَفِيًّا ۝٢٢

33. Жана мен туулган, өлгөн жана кайра тирилген күндөрүмдө мага (Аллаһ тарабынан) тынчтык-амандык болсун!»

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَوْمَ يُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ
وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ۝٢٣

34. (Яхудийлер менен христиандар) шек-күмөндө болуп жаткан Марямдын уулу Ыйса (жөнүндөгү) Аллаһтын Сөзү – ушул.²

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَيِّ الَّذِي
فِيهِ يَمْعَزُونَ ۝٢٤

1 Демек, ал кудай эмес жана анда эч бир кудайлык касиети жок.

2 Ыйса жөнүндө не яхудийлер, не христиандар анык, далилдүү пикир айта атышпайт. Бардык айткандары шек-күмөндөргө негизделген. Ошондон улам бирөөлөрү аны «тирүү кудай» десе, башкасы аны «кудайдын уулу», дагы бирөөлөрү «үч кудайдын үчүнчүсү» дешет. Жогорку аяттагы сөздөр гана Ыйса жөнүндө акыйкатты баян

35. (Пенделери арасынан бирөөнү)
Өзүнө бала кылып алуу Аллахка
ылайык эмес! Ал (мындан) Таза!
Эгер Ал бир ишти өкүм кылса, ага
карап «бол!» деши менен болуп
калат.
36. «Чынында, менин жана силердин
Раббинер – Аллах! Өзүнө гана
ибадат кылгыла! Угул гана эң
Туура Жол!»
37. Кийин жамааттар (Ыйса жөнүндө)
талашып-тартыша баштады.
Каапыр адамдарга Улуу Күбөлүк
Күнүндө (Кыяматта) Тозок болсун!
38. Бизге келээр күнү, алардын кулагы
аябай сак, көзү көрөгөч болуп
калат.¹ Бирок, заалымдар ал Күнү
терең адашууда.
39. (О, Мухаммад!) Сен аларды
бушаймандык күнүнөн эскерт!
Ал Күнү иш чечилип (Тозокко
түшүшү анык болуп) калат.
Алар болсо, ыйман келтирбей
(дүйнө жыргалдарына) мас болуп
жүрүшөт.
40. Жерди жана анда болгондун
баарын Өзүбүз мураска алабыз
жана бардыгы Бизге кайтышат.
41. Жана сен (оо, Мухаммад), Китепте
Ибрахимди эстегин. Ал чынчыл
Пайгамбар эле.²

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَسْجُدَ مِنْ وَكَلَتْ سُبْحَتُهُ إِذَا
قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ
مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ تَأْتُ سَأَلُكَ الْفُلُكُمُورُ
أَلْيَوْمَ فِي صَلَاتٍ مِثْلَ نِيَابٍ ﴿٣٨﴾

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْخَسَفَةِ إِذْ يَفْضَحُ الْأَمْرُ وَمَنْ عَفَلُوا
عَفَلُوا وَمَنْ لَا يُؤْمِرُونَ ﴿٣٩﴾

إِنَّا لَنَعْلَمُ غُوبَ الْأَرْضِ وَغُوبَ سُبْحَتِنَا
وَنُجُومِهَا ﴿٤٠﴾

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِذْ كَانَ صِدِّيقًا
نَبِيًّا ﴿٤١﴾

кылган: Ал Аллаһтын Кудуретинин белгиси, («бол» дегенден улам жаралган) Сөзү жана салих пайгамбары.

1 Өздөрүнүн адашкандыгы жөнүндөгү сөздү жакшы түшүнүп, амал китептериндеги кылмыштарын көрүп, жадагалса, Тозок коркунучун да анык угуп, көрүп: «Оо, Рабби, бардыгын көрдүк, эми бизди дүйнөгө кайтарсаң салих амал кылып, ыймандуулардан болор элек» дешет.

2 Ибрахим – пайгамбарлардын атасы. Анткени, Кураалда эскерилген пайгамбарлар

42. Бир кезде ал атасына: «О, атаке, эмне үчүн укпай турган, көрбөй турган жана өзүңүзгө эч пайдасы тийбей турган «кудайларга» ибадат кылуудасыз?

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ۖ

43. О, ата! Мага сизге келбеген илим (пайгамбарлык) келген. Эми, (таш кудайлардан кол үзүп) мага ээрчиңиз, сизди Туура Жолго (Жалгыз Аллахка сыйышууга) баштаймын.

يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ۖ

44. Атакебай, шайтанга сыйынбаңыз!¹ Чынында, шайтан Рахманга (Аллах Таалага) каршы чыгуучу!

يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا ۖ

45. Атаке, мен сизди Рахмандын азабы кармабаса экен деп коркомун. Анда сиз шайтанга дос болуп каласыз!»-деди.

يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابُ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ۖ

46. (Анда атасы) айтты: «Оо, Ибрахим, эмне, сен менин кудайларымдан түнүлдүңбү?! Эгер (мунунду) токтотпосоң таш менен уруп (өлтүрүп) коймун! Жогол! Көпкө чейин мага сүйлөбө!»

قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمَ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْفِي مَعَنَا ۖ

47. (Ибрахим) айтты: «Саламат болуңуз! Бирок, мен Раббиме дуба кылып, сиздин күнөөңүздү кечиреңиз сураймын. Ал мага Ырайымдуу.²

قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ۖ

анын урпактары. Жадагалса Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам дагы анын уулу Ысмайылдан тараган арабдардан.

1 Эгер адам-пейде Аллахтан башка эмнеге же кимге сыйынбасын, анын өкүмү Шайтанга сыйынган болот.

2 Ибрахим ушинтип атасынан жаман мамилеге кабылса да аны көп даават кылып, «кайтсаңыз күнөөңүздү Аллахтан сурап алайын» деп, үмүт жана көп дубаларды кылды. Аллахка жалбарып, атасынын күнөөлөрүн кечиреңиз сурады. Бирок, атасынын Аллахтын душманы экени маалым болгондо, ал үчүн Аллахка дуба кылуусун токтотту жана өзүнүн ага тиешеси жоктугун жарыялады.

48. «Мен силерди жана силер дуба кылып (сыйышып) жаткан, Аллаһтан башка «кудайыңарды» таштап кетемин жана (жалгыз) Раббиме дуба кыламын! Жалгыз Раббиме дуба кылганым себептүү (силерге окшоп) таалайсыз болуп калбаймын деген үмүтүм бар».
49. Аларды жана Аллаһтан башка алар сыйынган (жалган) кудайларды таптап кеткен соң, Биз ага Исхак менен Якубду бердик жана экөөсүн тең пайгамбар кылдык.
50. Жана аларга (Ибрахим, Исхак, Якубдарга) Өз ырайымыбызды тогуп, аларга жогорку даражалуу мактоо сөздөрүн арнадык.¹
51. Сен (оо, Мухаммад), Китепте Мусаны да эстегин: Ал тандалган пенде жана элчи-пайгамбар болгон.²
52. Биз ага Тур тоосунун жанында, оң тарабынан бийик добуш менен чакырып, Өзүбүзгө жакындаттык.³
53. Жана Өз ырайымыбыздан Харунду (жардамчы) пайгамбар кылып бердик.
54. Китепте Ысмайылды да эстегин. Ал убадасына бекем элчи-пайгамбар эле.

وَأَعَزَّنَا لَمُومِنَاتٍ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَىٰ أَلاَّ أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾

فَلَمَّا أَعَزَّنَاهُمْ وَمَا يُعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُمُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكَلَّامًا جَمَلًا نَّبِيًّا ﴿٤٩﴾

وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُم لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيمًا ﴿٥٠﴾

وَأَذْكُرِي الْكِتَابَ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾

وَنَذَرْنَاهُ مِن جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾

وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

وَأَذْكُرِي الْكِتَابَ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٤﴾

1 Бул пайгамбарларды Кыяматка чейинки элдер мактап, акысына дуба кылышат. Эч ким аларды айыптабайт.

2 Тарыхтагы пайгамбарлар эки даражада болушкан: 1) Элчи-пайгамбар 2) Набий-пайгамбар. Элчи-пайгамбарлар Аллаһтан алган нерселерин элдерге жеткирүүгө милдеттендирилген. Элчи-пайгамбарга Аллаһ Дин-Шарият берет. Ал эми, набий-пайгамбар өзүнөн мурда өткөн элчи-пайгамбардын дининде болот жана ошонун динин жайытат.

3 Ушугу аят Аллаһтын сүйлөө сыпатына далил болот. Анткени, Аллаһ ошол жерде Муса менен эч бир ортомчусуз, бирок көрүнбөй сүйлөшкөн.

55. Ал үй-бүлөсүн (жана элин) намазга, зекетке буюрган жана Раббисинин алдында Анын ыраазычылыгына ээ болгон адам.
56. Китепте Идристи да эсиңе ал. Ал чынчыл пайгамбар болгон.
57. Биз аны жогорку мартабага көтөрдүк.
58. Ушулар Аллаһ нээмат берген пайгамбарлар. Алар(дан кээ бирөөлөрү) Адам (алеихис-салам) дан. (Башкалары) Нух менен бирге деңизге көтөргөн адамдардан, (дагы бирөөлөрү) Ибрахим менен Исрайилдин (Якубдун) урпактарынан жана Биз тандап алып, Туура Жолго баштаган (башка) кишилерден тарагандар. Эгер аларга Рахмандын аяттары окулчу болсо, ыйлап, сажда кылып жерге жыгылышат!¹
59. Андан соң алардын артынан (ушундай жаман) урпактар калды: Намазды окушпайт, дене кумарын ээрчип калышкан. Алар жакында катуу азапка жолугушат.
60. Ал эми, тооба кылып, ыйман келтирген жана салих (жакшы) амал жасаган адамдар Бейишке киришет жана аларга эч зулумдук (адилетсиздик) кылынбайт.
61. "Ади" бейиштерди пенделерине Рахман (Аллаһ) кайыптан убада берген. Чынында, Анын убадасы сөзсүз болуучу!²

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ يَنْهَى
رَبَّهُ مُرِيبًا ۝

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ۝
وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ۝

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِن
ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِن ذُرِّيَّةِ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَاوَلْحَبَشَةَ إِذَا
تَمَتَّلَى عَلَيْهِمْ ءَايَاتِ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا
وَبُكِيًّا ۝

۞ وَخَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا
الصَّلَاةَ وَآتَمَرُوا السَّهْوَةَ خِيسِفَ عَنْهُمْ
عِلْمُهَا ۝

إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ أَجْرُهُ
يُدْخِلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَخْشَوْنَ سِتْرًا ۝

جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ
بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ۝

1 Бул Кураани Каримдеги сажда аяттарынан бири. Ким сажда аяттарынан бирин окуса же укса ошол замат бир ирет сажда кылуусу – важны.

2 Аллаһ Таалаанын Өзү дагы, Анын Бейиши дагы кайып – көрүңбөйт. Момун пенделер

62. Анда (Бейиште) алар маанисиз сөздөрдү угушпайт. «Салам» деген сөздөрдү гана угушат. Ал жерде алардын (көз көрүп, кулак укпаган) ырыскылары эртели-кеч даяр турат.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا سَلَامًا ۖ هُمْ فِيهَا
رُفُفَةٌ فِيهَا يُكْرَهُ وَعِشْيَا ۝٦٢

63. Биз пенделерибиздин арасынан такыба болгондоруна мурас кылып берчү Бейиш(тин баяны) ушул.

يٰۤاَيُّهَا الْجَنَّةُ الْاُخْرٰى لَوْرُثُ مِنْ عِبَادًا مَّنْ كَانَ نَفِيًا ۝٦٣

64. «Биз Раббиндин буйругу менен гана түшөбүз.¹ Биздин келечегибиздеги, бизге чейинки жана ал экөөсүнүн ортосундагы (учурдагы) иштердин баары Аллаһтын колунда. Раббин унутчаак эмес.

وَمَا نَسْتُرُكَ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ لَهٗ مَا بَيْنَ اَيْدِيْنَا
وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ ۚ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًا ۝٦٤

65. (Сенин Раббин) асмандардын, жердин жана ал экөөсүнүн ортосундагылардын Раббиси! Демек, Анын Өзүнө гана ибадат кыл жана Анын ибадатына өзүңдү сабырдуулук менен көндүр! (Же) сен ага ысымында бир теңдеш бар экенин билесиңби?!»

رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ
وَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ ۚ هَلْ تَعْلَمُ لَهٗ سَمِيًا ۝٦٥

66. (Каапыр) инсан: «Эгер, мен өлсөм, жакында (кайрадан) тирүү бойдон (мүрзөмдөн) чыгарылат бекенмин?!»- дейт.

وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ اِلَٰذَا مَاتِمْتُ لَتَنُوْفُ اٰخَرٰجُ
حَيًا ۝٦٦

67. (Ошол) инсан ойлобойбу, Биз аны мындан мурун эч нерсе эмес (жок) болгон кезде жараткан элек!²

اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْتَهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَمْ يَكُنْ شَيْئًا ۝٦٧

ошол көрбөгөн Раббилеринин көрүнбөгөн Бейишине ишенип ушунчалык ибадат кыгууда. Эгер көрсө кантншээр экен!

1 Пайгамбарыбыз салталтоху алайхи ва салламга вахий алып келүүчү Жебирейил периште бир мөөнөт кечигип келгенде, Илахий сөздү сагынып, куса болгон пайгамбарыбыз: «Тезирэк келбейт белең?» дегенде, Жебирейил ушинтип жооп берген.

2 Инсанды биринчи ирет жоктуктан жарата алган Аллаһ, экинчи ирет анын чириген, майдаланган депесин кайрадан жарата алаарында шек жок. Башка бир аятта Аллаһ

68. (О, Мухаммад) Раббиге ант, Биз албетте, аларды жана шайтандарды (Кыяматтагы майданга) чогултуп, Тозоктуп тегерегине чөгөлөтүп койобуз!

قَوْلِكَ لَتَحْضُرَنَّهُمْ وَالسَّاطِرُونَ ثُمَّ لَنَحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ۝

69. Кийин (каапырлардын) ар бир жамаатынын арасынан Рахманга аша чашкан күноолүүлорду сууруп чыгабыз (жана Тозокко биринчи ошолорду таштайбыз).

ثُمَّ لَنَرْفَعَنَّ مِنْ كُلِّ شَيْعَةٍ لِبَنٍّ إِلَهُمُ شَيْءٌ عَلَى آلِ رَحْمَنٍ عَيْنًا ۝

70. Анан Тозокко ким (биринчи) ылайыгыраак экенин Өзүбүз жакшы билебиз.

ثُمَّ لَنَعْلَمَنَّ بِالَّذِي هُمْ أَوْلَىٰ بِهِمَا صِرَاطًا ۝

71. Силерден (Акыретке чогулган адамдардан) бардыгыңар тозокко келүүчүсүңөр. (Бул) Раббигдин каалоосу боюнча анык өкүм кылынган иш.¹

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا رَارِدٌ هَآكَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ۝

72. Андан соң Аллаһтан корккон (такыба) кишилерди куткарып, заалым (каапыр)ларды чөгөлөгөн абалда Тозокто калтырабыз.

ثُمَّ نَنْجِي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ۝

73. Жана качан аларга Биздин анык аяттарыбыз окулган кезде, каапыр адамдар ыймандууларга: «Кайсы жамааттын даражасы жана мажилистери жакшыраак? (силердикиби же биздикиби?)» дешет.

وَإِذَا نَسَخَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ۝

74. Биз аларга чейин дүйно-мүлкү жана келбет-сөөлөтү

وَكِرَاهِلِكُمْ قَاتِلَهُمْ مِنْ قَبْلِهِمْ ثُمَّ خَشِئُوا

Таала айтат: «Ал макулуктарды биринчи ирет (жок нерседен) жаратты. Кийин аларды кайрадан жаратат. Бул Ага эң эле жеңил».

1 Ар бир адам, момуну да, каапыры да Тозок үстүндөгү «Сырат» көпүрөсүнө келип, андан өтүшөт. Кимдир тез, жеңил өтүп кетсе, кимдир акырыныраак, дагы бирөө чалышып өтөт. Күноөсү көп бактысыздар, чалышып Тозокко түшүп кетишет. Жеңил откондор менен араң, кыйналып откондор, Раббисине шүтүр кылышып, Бейишке чыгышат.

булардыкынан жакшыраак болгон
нечендеген муундарды кыйратып
таштаганбыз!

أَلَمْ تَكُنْ وَرَثَةً

75. Айт (о, Мухаммад): «Ким
адашуучулукта болсо, (жана
эскертилгенине карабай жолунан
кайтпаса) Рахман аларга (жашоо)
мөөнөтүн узартсын!» Качан алар
өздөрүнө убада кылынган азапты
же Кыяматты көрүшкөндө,
кимдин даражасы жаманыраак
жана аскери алсызыраак экенин
билип алышат.

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الصُّلْبِ فَلَسْتُ دُلَّةَ الرَّحْمَنِ
مَذْأَحْتِ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِنَّمَا الْعَذَابُ
وَأَمَّا السَّاعَةُ فَمَسْجَعُ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا
وَأَضْعَفُ جُنْدًا

76. Allah Хидаят (Туура Жол) тапкан
адамдарды көбөйтөт. Раббиндин
пазанында сооп-сыйлык жаатынан
да, акыбет-натыйжа жаатынан да
түбөлүк-түгөнгүс жакшы амалдар
пайдалуураак.²

وَيَزِدُ اللَّهُ الَّذِينَ أَحْسَنُوا هُدًى وَآيَاتٍ
الَّذِينَ أَحْسَنُوا عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ
مَرَدًا

77. (О, Мухаммад!) Биздин
аяттарыбызга каапыр болуп
(жүргөн байлардын): «Бизге
(Кыяматта деле) мал-дөөлөт менен
перзенттер берилет» дегенин
көрбөйсүңбү?!

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ
لَأُوتِينَ مَالًا وَوَلَدًا

78. Эмне, алар кайыпты көрүп
коюптурбу же болбосо,
Рахман менен (Бейишке түшүү
жөнүндө) убада келишимдери бар
бекен?!

أَطْلَعَ الْغَيْبِ أَمْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا

79. Жок, андай эмес! Биз алардын
(күнөө) сөздөрүн жазып койобуз
жана аларга азапты(н мөөнөтүн)
узртабыз.

كَأَنَّهُمْ كَتَبُوا مَا يَتْلُونَ وَتَمَدُّ لَهُ مِنَ
الْعَذَابِ مَذْأَحْتِ

1 Себеби, канча көп жашаса, ошончо көп күнөө кылып, ошончо көп азапка дуушар болот.

2 «Түбөлүк-түгөнгүс жакшы амалдар» - бул намаз, орозо, зекет, ажылык, умра зыяраты, кайыр-садака ж.б.у.с Кураанда буюрулган нерселер.

80. Жана алар айткан нерселерге (дүйнө-мүлк, дөөлөткө) мына Биз мураскор болобуз. Алар болсо, Бизге жалгыз өздөрү келишет.¹
81. Алар өздөрүнө кубат-жардамчы болот деген ойдо Аллаһтан башка нерселерди кудай кылып алышкан.
82. Жок, андай болбойт! (Кыяматта) «кудайлары» алардын өзүнө сыйынганынан танышат жана аларга каршы чыгышат.
83. Көрбөйсүңбү, чынында Биз каапырларга шайтандарды жиберебиз. (Шайтандар) аларды (күнөөгө) катуу түртөт.²
84. Сен аларга (азапты) шашылтырба. Биз аларга (азап мөөнөтүн) кылдаттык менен эсептеп койгонбуз.
85. Ошол (Кыямат) Күнү Биз такыба кишилерди окул иретинде (урмат-сый менен) чогултабыз.
86. (Каапыр) кылмышкерлерди болсо, суусаган (кордолгон) абалда тозокко айдайбыз.
87. (Ал жерде) Рахман (Аллаһ) менен убада-келишими (ыйманы) бар адамдар гана шапаатка ээ боло алышат.³

وَنَزَّلْنَاهُ مَا يَكُونُ وَوَدَّاعِبَادَآ

وَأَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّيْسَ لَهُمْ بِهَا حُكْمٌ

كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادِنَا وَلَئِنْ لَمْ يَنْهَئِهِم

أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَابًا

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَقُلْنَا

وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرَدًا

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا

1 Алар өлгөндө бардык мурасы дүйнөдө калат. Бул дүйнөдө Аллаһтан башка эч ким түбөлүк калбаганы себептүү, бардык нерселерге Аллаһ Өзү мураскор болуп калат. Адам пенде өлгөндө өзү менен эч нерсе алып кетпейт. Бир гана сооп же күнөөсүн алып кетет.

2 Бул-алардын Акыйкатка багыт албагандыгынын жазасы. Аллаһка бекем ыклас менен сыйынган адамдарга Шайтандын бийлиги өтпөйт. Ал эми, мушрик каапырларга болсо, шайтандар дос-үшөт болуп алышып, азгырып, ар кандай күнөөлөргө түртөт.

3 «Шапаат» - бул Кыяматтагы пайгамбарлардын, салих, олуя кишилердин

88. (Мушриктер): «Аллахтын баласы бар» дешти.
89. (Эй, мушриктер) силер өтө опурталдуу сөз айттыңар.
90. Бул сөздөн асмаңдар айрылып, жер жарылып, тоолор барчаланып кетиш мүмкүн!
91. «Рахмандын баласы бар» дегендери себептүү!
92. Рахманга бала тутунуунун зарылдыгы жок!
93. Асмаңдарда жана жердегинин баары Рахманга кул-пенде болуп, келишти.
94. Аллах бардыгынын анык эсебин алып койгон.
95. Бардыгы Кыямат Күндө Ага жалгыз абалда келишет.
96. Албетте, ыйман келтирип, жакшы амал кылгандар үчүн Рахман сүйүүнү жаратат.¹
97. (О, Мухаммад!) Биз Кураанды сенин тилиңе жеңил кылдык. Аны менен такыбаларга (Бейиштен) куш кабар беришиң үчүн жана талашкан каапырларды (тозоктон) коркутушуң үчүн.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۚ

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ۝

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقَطْنَ مِنْهُ ۚ
وَيَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًا ۝

أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ۝

وَمَا يَشْعُرُ لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا ۖ
عَالِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا ۝

لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۝

وَكُلُّهُمْ إِلَيْهِ يَوْمَ الْفَيْصَةِ فَزْدًا ۝

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۖ
سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ۝

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَرِّيهَ ۖ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لُدًّا ۝

ортотчулугу. Алар Аллах уруксат берсе, адамдын кээ бир күнөөлөрүн кечирүүнү сурап, пенде менен Аллахтын ортосуна түшүшөт. Пенденин ыйман келтирип, ислам амалдарын аткарышы – бул Аллах менен түзүлгөн келишим сыяктуу: «Эгер мен (Оо, Аллах) сенин айткандарыңды аткарсам, мени Бейишке чыгарасың» маанисинде.

- 1 Андай адамдарды Аллах Өзү да сүйөт, башка макулдуктарына да сүйдүрөт. Пайгамбарыбыз салталлоху алайхи ва саллам өзүнүн бир хадисинде мындай деген: «Аллах бир пендени сүйүп калса, Жебирейил периштеге: «Мен балаңчаны сүйдүм, сен да сүйгүнүң» дейт. Жебирейил аны сүйүп калат. Кийин, ал асман элдерине (перилтелерге) кайрылып айтат: «Эй, силер! Аллах балаңчаны сүйдү, силер да сүйгүлө!» Апап аны асман элдери да сүйүп калат. Кийин анын сүйүүсү жер бетинде да (жашоочулары тарабынан) кабылданат».

98. Биз бул (Маккадагы)
мушриктерден мурда (Аад, Самуд
сыяктуу) нечендеген (каапыр-
мушрик) муундарды кыйраттык!
Сен алардан бирөө жарымын
сезип, же болбосо добушун угул
жатасыңбы?!

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هَلْ تُحِصُّ
وَنَهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

20 «Тааха» сүрөсү¹

سُورَةُ طه

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та – ха.²
2. (О, Мухаммад!) Биз сага
Кураанды бактысыз болушун үчүн
түшүрбөдүк.³
3. Тескерисинче, (Аллаһтан) корккон
адамдар үчүн эскерме катары
түшүрдүк.
4. (Бул Кураан) Жерди жана жогорку
асмандарды жараткан Зат –
Аллаһтан түшкөн!
5. (Ал –) Рахман, Арштын үстүнө
көтөрүлдү.⁴
6. Асмандардагы, жердеги
нерселердин бардыгы жана жер
астындагы нерселер дагы бир
Өзүнүн гана мүлкү!

طه

مَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

إِلَّا تَذَكُّرُةً لِّمَن يَخْتارُ

نَزِيلًا مِّنْ حَقِّكَ الْاَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اأَسْتَوَى

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَمَا
بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى

- 1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 135 аяттан турат.
- 2 Булар да адаттагы мааниден башка тамгалар. Кээ бирөөлөр айткандай Пайгамбар саллааху алайхи ва салламдын ысымы эмес. (Саадий).
- 3 Бул дин буюрган нерселер өтө жеңил. Аларды аткаргандар эч кандай машакат чегишпейт.
- 4 Биз «Көтөрүлдү» деп которгон сөздүн арабчасы «Истиваа». «Аль-Муъжам аль-васийт» сөздүгүндө:
(استوى على كل ارفق علاه وسعد)
«Бир нерсеге истиваа кылуу – бул анын үстүнө көтөрүлүү жана бийик болуу» деп түшүндүрүлгөн. Табейндердин арасынан чыккан белгилүү аалым Мужахид ибн Жабр дагы «Аллаһтын истиваасы – бул Анын көтөрүлгөнү» деп тафсир кылган. («Сахихул Бухарий маъа Фатхил Баарий» 13/403). Пайгамбарыбыз (с.а.в) айтты: «Аллаһ калк-калайыкты жаратканда Өзүнүн алдындагы, Арштын үстүндөгү Китепке: «Менин ырайымым ачуумдан үстөмдүк кылды» деп жазган». (Бухарий: 7404, Муслим: 2751, Термизий: 3543, Ибн Мажжа: 4295). Ошондой эле, ханафий мазхабынын имамдарынын бири Мулло Али Каары, Имам Азамдын «Фикхул Ахбар» китебине жазган түшүндүрмө (шарх) китебинде: «وإذا انقاد استواء على العرش استواء» «Аллахтын истиваасын «Анын Ээ болгону» (же ээлеп алганы) деп айтылбайт» деген. (92-бет).

7. Эгер сен ашкере сүйлөсөң да (шыбырап сүйлөсөң да) Ал бардык купуя сырларды билет.

وَلَا يَخْفَىٰ عَلَیْهِ سِرُّ الْغُیُوبِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌ بِالسِّرِّ
وَالْخَفِیِّ ۝

8. Аллах..., эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир Анын Өзү бар. Анын керемет ысымдары бар!¹

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ ۚ وَهُوَ يُدْرِكُ الْبَصَرَ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌ بِالسِّرِّ ۝

9. (О, Мухаммад!) Сага Мусанын окуясы жетти беле?

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ۝

10. Бир кезде ал (алыстан) от(тун шооласын) көрүп, үй-бүлөсүнө: «Ушул жерде (жылбай) тургула. Мен от көрүүдөмүн. Мүмкүн, андан бир аз чок таап келээрмин же болбосо оттун жакынынан бир жол көргөзүүчү табаармын» - деди.²

إِذْ رَأَاهُ أَتَاهَا فَقَالَ لَآهْلِيهِ أَتَمْكُونِ ۚ
أَأَنْتُمْ نَارُ الْعَالَمِينَ ۚ أَمْ أَنْتُمْ مُنْقَلِبُونَ ۚ
أَمْ أَنْتُمْ مُنْقَلِبُونَ ۚ

11. Отко» жакындаганда: «О, Муса»- деген добуш угулду.

فَلَمَّا أَتَاهَا نُورٌ ۖ رَأَىٰ مُوسَىٰ ۝

12. «Мен сенин Раббин болумун! Чоктойунду чеч! Сен Ыйык Туваа өрөөнүндөсүн!»³

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ ۚ فَخَلَعْنَاهُ عَنْكَ ۚ إِنَّكَ وَالْوَلَدُ
الْمُقَدَّسِ طُوبَىٰ ۝

13. Мен сени (адамдардын арасынан пайгамбарлык үчүн) тандап алдым. Эми, (өзүң) вахий кылынчу нерселерди угуп ал:

وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْمِعْ لِمَا يُوحَىٰ ۝

1 «Керемет ысымдар» (Аль-асмаа-ул-хуснаа) дегендин себеби, Аллаһтын бардык ысымдары макталган, даңазаланган маанилерди билдирет. Аллах Таала: ﴿رَبِّكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ﴾ деген аятта пейделерди дубага (Өзүңнөн бир нерсе суроого) буюрганда ошол ысымдар менен гана кайрылгыла деген.

2 Ал үй-бүлөсү менен келе жатып, адашып калган. Күн суук болчу. Бул окуя Мусанын пайгамбарчылыгынын баптталышы. Анткени, ага көрүнгөн нерсе, ал ойлогондой от эмес, Аллаһтын Нуру болчу. Пайгамбарыбыз салалатко алайхи ва саллам: «Аллаһтын пардасы оттон же нурдан болот» деген. Муса алаттагыдай от-нур издеп барып, ал жерден Руханий Нурду – пайгамбарчылыкты табат.

3 Бул өрөөндүн ыйыктыгынын себеби, Аллах Таала дал ошол жерди сүйлөшүү үчүн тандаганында. Ыйык жерди бут кийим менен басууга мүмкүн эмес болгону себептүү Аллах Таала «чокойунду чеч» деп буюрууда. Ал эми, кээ бир тафсир аалымдары «Мунун себеби, Мусанын чокойу эшектин терисинен тигилген болчу» деп түшүндүрүшөт. Чындыкты Аллах гана билет.

14. Мен – Аллахмын! Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, жалгыз Мен гана бармын! Демек, Өзүмө ибадат кыл жана Мени эстөө үчүн намаз оку!
15. Ар бир жан өз кылмышына жараша жаза (же сооп) алышы үчүн Кыямат сөзсүз келет. (Бирок) Мен аны(н) болоор убакытысын) сыр кылып койдум.
16. (О, Муса) Сени Кыяматтан (диний-акыреттик иш кылуудан) ага ишенбеген жана өз каалоосуна ээрчиген адамдар тосуп койбосун, (анда) бактысыз болуп каласың!
17. Оң колундагы эмне, о, Муса?»¹
18. «Бул – менин таягым» – деди Муса – мен ага таянамын жана койлорума аны менен (жалбырактарды) күүп беремин. Жана башка максаттарга да пайдаланамын»
19. (Аллаһ) деди: «О, Муса аны жерге таштагын».
20. Аны таштады эле, сойлогон (чоң) жыланга айланып калды.
21. «Аны колуңа ал жана коркпо. Биз аны абалкы кейпине келтирип койобуз».
22. Жана колунду колтугуңа кат – жамандыгы жок, ак-нурдуу болуп чыгат. Бул дагы бир моожиза.²

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ
الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لَتُجْزَىٰ
كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ﴿١٥﴾

فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ
هُوَ فَتَذَرْتَنِي ﴿١٦﴾

وَمَا يَمْلِكُ بِمِصْرِكَ مِثْرُوسَىٰ ﴿١٧﴾

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ
بِهَا عَلَىٰ عَنَتِي لَئِنْ دُخِيَ مَنَاقِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾

قَالَ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ

فَالْقَاهِلِ إِذَا هِيَ حَبِطَتِ نَسَمَىٰ ﴿١٩﴾

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَحْزَنْ سَنُعِيدُهَا
سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ﴿٢٠﴾

وَأَضْمَمْنَاكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ وَخَرَجْتَ بِصَاحَتِهِ
غَرَسُوهُ فَإِنَّ أُخْرَىٰ ﴿٢١﴾

1 Аллах Таала бардык нерсени Билүүчү. Бул жердеги суроо билбегендиктен улам эмес. Мусанын көңүлүн Өзүнө бурдуруп, Сөзүнө кулак салдыруу үчүн.

2 «Жамандыгы жок, ак» дегени – бул агаруу, пес (ала) оорулуу адамдын колунун агы сыяктуу түрү суук болбостон, андан башкача: нурлуу, жыттыраган ак болот.

23. (Аса таяк менен ак кол) Биздин чоң моожизаларыбыздан. Сага көргөзүп (билгизип) коюшубуз үчүн. لِنُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾
24. Эми, Фираунга (аны Акыйкатка кайтаруу үчүн) бар. Ал чектен чыгып кетти». أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٢٤﴾
25. (Муса) айтты: «Оо, Раббим! Менин көкүрөгүмдү кенен кыл! قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾
26. Жана менин иштеримди жеңил кыл! وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾
27. Тилимдеги түйүндү чечип кой. وَأَسْلَلْ لِي كَلِمَةً مِّنْ لِّسَانِي ﴿٢٧﴾
28. Адамдар (сөзүмдү) түшүнчүдөй болсун! يَقْقَهُمْ قَوْلِي ﴿٢٨﴾
29. Мага өз үй-бүлөмдөн вазир-жардамчы дайындап бер: وَأَجْعَلْ لِّي رَازِقًا مِّنْ أَعْلَى ﴿٢٩﴾
30. Агам Харунду. هَارُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾
31. Ал себептүү менин кубатымды көбөйт. أَشَدُّ دَرَجَةً أَزْرَى ﴿٣١﴾
32. Аны ишине шерик (пайгамбар) кыл! وَأُشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾
33. Сага көп сажда (ибадат), кылышыбыз үчүн. كَيْ تُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾
34. Сени көп зикир кылышыбыз үчүн, وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾
35. Өзүң бизди көрүп туруучусуң!» إِنَّكَ كُنْتَ بِنَاظِرًا ﴿٣٥﴾
36. (Аллаһ) айтты: قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾
«Сураганыңдын баары сага берилди оо, Муса.

1 Себеби, кээ бир тафсирчилердин айтуусу боюнча Мусанын тили Пайгамбар болгонго чейин кечек болуп, сөздөрү анык түшүнүлбөйт экен. Башка бир аятта Мусанын мындай тилеги айтылат: «Мага агам Харунду кошуп бер. Анткени, ал менден түшүнүктүү сүйлөйт».

37. Биз сага бир жолкуда мындан башка да жакшылык кылган элек.

وَلَقَدْ مَتَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ۝

38. Ошондо, Биз апандын көңүлүнө (мындай деп) ишам салганбыз:

إِذَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مَّا لَوْحِي ۝

39. «Аны сандыкка салып, (Нил) дарыяга таштагын, дарыя аны жээкке чыгарат. (Кийин) аны өзүнүн жана Менин душманым (Фираун) таап алат». Жана сага Өзүбүздөн бир махаббат (нур) бергенбиз, Биздин Көз алдыбызда улгайып, тарбияланышың үчүн.

أَنۢ يُؤْفِكُوهُ فِي الثَّائِبِ ۚ فَاذْكُرِيهِ فِي آلِ يَسْرَافِيلَ ۚ
أَلَيْسَ بِأَلْسَانٍ لَّيَالٍ يَأْخُذُهُ عَذْرَاوِي وَعَذْرَاوِي ۚ وَالْقَبْرِ
عَلَيْكَ مَحَبَّةٌ مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ۝

40. Анда сенин эжең барып: «Аны кепилге ала турган (эмизе турган) аялга баштап барайынбы?» деди.¹ Ошентип, кайгырбай, сүйүнүп калышы үчүн Биз сени апана кайтардык. Жана (бир кезде, улгайган мезгилинде) бир жанды өлтүрүп койдун. Биз сени (ошол) кайгыдан да куткардык. Кийин сенин башыңа көп сыноолорду салдык. Анан Мадян элинде бир нече жылдар туруп калдың. Кийин (Биз белгилеген) тагдыр боюнча (бул жерге) келдиң, оо, Муса!

إِذۢ بَشَرْنَا لِسَانَ الْفُتُورِ ۖ فَذَكَرْنَا لَكَ عَلَىٰ مَن
يَكْفُلُهُ ۚ وَرَفَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمَمٍ لَّا تُفَرِّقُ بَيْنَهَا
وَلَا تَحْزَنُ ۚ وَقَدْ لَكِ نَفْسٌ مَّا نَجْنِيكَ مِنَ الْعَمْرِ
وَقَسَتْ لَكِ فُتُورًا فَلَيْسَتْ سَيِّئِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
فَرَجَعْنَاكَ عَلَىٰ قَدَرٍ رَّغُوسَىٰ ۝

41. Мен сени Өзүмө (пайгамбар кылып) тандадым.

وَأَصْطَفَيْنَاكَ لِبَقَايِ ۝

42. (Эми,) сен жана агаң (Харун) экөөң Мен берген (тогуз) моожизаларды алып баргыла. Мени эстоодо

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَانِي
ذِكْرِي ۝

1 Фираун бир кезде «Исраил урпактарынын бобок балдарын четинен кыргыла» деп буйрук берип, желдеттери үймө-үй шимшип жүргөндө, Аллаһ Мусанын апасынын көңүлүнө жогорудагы илхамды салат. Фираундун аялы аны жээктен таап алганда, «Өтө жылдыздуу бала экен, өзүбүз эле асырап алалычы?»- деп суранат жана ошентип Муса Аллаһтын Өз көзөмөлүндө, бирок, душманынын үйүндө чонойо баштайт. Аллаһ Мусага аябай сонун көрк, жүзүнө нур берген. Ошондуктан, Аллаһ Таала «Жана сага Өзүбүздөн бир махаббат (нур) бергенбиз» деди. ...Ошентип, Мусаны сарайга алып келишкенде эч бир аялдын көкүрөгүн оозуна албайт. «Дагы ким калды?» деп сурашканда, окуя ушул аяттагыдай уланат.

(жана эскертүүдө) алсыздык
кылбагыла!

43. (Оболу) Фираунга баргыла. Ал
чектен чыгып кетти.
44. Анан ага (адегенде) сылык-сышаа
сөз айткыла,¹ (Мени) эсине алса же
(Менден) коркуп калса ажеп эмес.
45. (Экөө) айтты: «О, биздин Рабби!
Биз (дааватты баштай электе) бизге
каршы шашылып (чара колдонуп)
коюусунан жана чектен чыгып
зулумдук кылуусунан коркуп
жатабыз».
46. «Коркпогула! Мен силер
мененмин! (Бардыгын угуп, көрүп
турамын)
47. Баргыла дагы: «Биз Раббиндин
элчилери болобуз. Исрайил
урпактарын биз менен (өз ата
журттарына) жибер. Аларды
азапка салба. Биз сага Раббинден
моожиза алып келдик. Хидаятка
(Аллахтын Туура Жолуна)
эрчигендерге салам болсун!»
48. Чынында, бизге: «(Менин
аяттарымды) «жалган» деп,
жүз бурган адамдарга азап бар»
деп вахий кылынган» - дегиле.
(Ошондо Фираун...)
49. Айтты: «О, Муса, силердин
Раббиңер ким?!»
50. (Муса) айтты: «Биздин Раббибиз
бардык нерселерге (өзүнө
жарашкан) келбет-шекилин берип
(жараткан) жана (өз багытына)
жолдоп койгон Аллах».

أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾

فَقُولَ لَهُ قَوْلًا نَّيًّا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

قَالَا رَبَّنَا إِنَّا أَتَيْنَاكَ أَن نَقْضَ عَلَيْكَ أَوْ أَن
يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمِعُ وَأَذَىٰ ﴿٤٦﴾

فَأَنبَأَ فِقُولًا إِنَّا تَسْوَأُونَكَ فَأَرْسَلْنَا مَعَنَا
بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَا نُعَذِّبُهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِبَنِي
رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا أَوْ أَن نَّتَّبِعُ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰكَ مِن
كَذَّبٍ وَتَوَلَّىٰ ﴿٤٨﴾

قَالَ مَن رَّبُّكُمْ يَا مُوسَىٰ ﴿٤٩﴾

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ، ثُمَّ
هُدَىٰ ﴿٥٠﴾

1 Бул аяттап дааватты жакшы сөздөр менен алып баруу парыз экени билинет.

51. (Фираун) айтты: «Откөн кылымдын элдерине эмне болгонун билесиңби?»
52. Алар жөнүндөгү илим Раббимдин алдындагы Китепте. Раббим (ал Китепте) адашкан эмес, эч нерсени унуткан да эмес».
53. (Аллах) силерге жерди бешик (сыяктуу мекен) кылып, анда силер үчүн жол салып берди. Жана силерге асмандан суу түшүрдү. Кийин Биз аны менен ар түрдүү өсүмдүктөрдү чыгардык.
54. (Алардан) жегиле жана мал-чарбаңарды баккыла. Бул нерселерде акылдуу кишилер үчүн сабактар бар.
55. Биз силерди ошол жерден чыгарганбыз жана ошого кайтарабыз. Жана (Кыяматта) экинчи ирет дагы ошондон чыгарып алабыз.
56. Биз ага (Фираунга арналган) бардык моожизаларыбызды көрсөтсөк, «жалган» деп, (акыйкатты кабыл алуудан) баш тартты.
57. (Жана мындай) деди: «О, Муса сен өзүңдүн сыйкырын менен бизди жерибизден чыгарып жиберүү үчүн келдиңби?»
58. Биз деле сага ошонун өзүндөй сыйкыр келтирип бере алабыз. Эми, биз менен өзүңдүн ортоңдо бир тегиз жерди убада кылгын. Ал жер өзүңө да, бизге да ылайыктуу болсун.¹

قَالَ قَبَالَ الْأَعْرَابُ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٥١﴾

قَالَ عَلَّمَهُا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَبْصُلُ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَرَسَّكَ لَكُمُ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾

كُلُوا وَارْزُقُوا أَفَعَمَّكُمْ أَنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْأُولَى النَّاسِ ﴿٥٤﴾

﴿٥٥﴾ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٦﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَقْبَى ﴿٥٧﴾

قَالَ أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ وَإِنِّي أَخْشَى بَيْعُوتِي ﴿٥٨﴾

قُلْنَا نَبِيِّكَ بِإِسْحَاقَ إِسْحَاقُ فَأَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٩﴾

1 Фираун Мусаны таймашка чакырып, бардык элдерге көрүнө турган тегиз майдан таңдоону сунуш кылды.

59. (Муса) айтты: «Силерге майрам күндү – адамдар пашке маалда чогулган күндү убада беремин.
60. Фираун барып өзүнүн айлакер-амалкерлерин жыйнап (убадаланган күндө, убада кылынган жерге) келди.¹
61. Муса аларга (сыйкырчыларга насаат) айтты: «Оңбой каласыңар! («Аллахтын шериги бар» деп) Аллахка жалаа жаппагыла! Азап жиберип кыйратып салат! (Аллахка) жалаа жапкандар оңбой калат!!!»
62. Алар иштеринде талашып калышты жана өз ара шыбырашып сүйлөшө баштады.
63. (Кийин элдерге Муса менен Харунду коргозуп мындай) дешти: «Бул экөө анык сыйкырчы! Силерди жериңерден чыгарып жиберүүнү жана алгылыктуу жолуңарды (сыйкырчылыкты) жоюп жиберүүнү каалап жатат!» (Анан Фираун сыйкырчыларга айтты:)
64. «Бардык амалкерлигинерди жыйнап, сапка тизилип келгиле. Бүгүн ким үстөмдүк кылса, ошол жеңишке жетет!»
65. «О, Муса (депти сыйкырчылар) же сен (башта колуңдагы таягыңды) ташта же болбосо, биз биринчи таштайлы»

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْتَةِ وَأَنَّ خَشِيشَ النَّاسِ
صَحِيحٌ ﴿٥٩﴾

فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى ﴿٦٠﴾

قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَا تَقَرُّوهُ عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا فَتَسْتَكْبِرُ ۚ بَعْدَآبٍ وَقَدْ خَابَ مِنْ
أَفْرَاقٍ ﴿٦١﴾

فَتَنَزَّلُوا أَمْرَهُمْ بِثَنَاءٍ وَأَسْرَأَ السَّجُودِ ﴿٦٢﴾

قَالُوا إِن هَذَا لَسَاحِرٌ مُّرِيدَانِ ۖ
أُخْرِجَاكَ مِنَ الْأَرْضِ بِحَرَمٍ وَبَدْهٍ
يَطْرُقُ عَلَيْكُمْ السَّاعَةُ ﴿٦٣﴾

فَاتَّخِذُوا كَيْدَكُمْ فَمَا تَنْتَوَصَّوهُ ۚ وَقَدْ آفَلَحَ الْيَوْمَ
مَنْ أَسْتَعْتَلَىٰ ﴿٦٤﴾

قَالُوا لِمُوسَىٰ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَأَنَا نُكُونُ الْوَلَىٰ
مَنْ آتَىٰ ﴿٦٥﴾

1 Ал мамлекеттин бардык булуң-бурчуна чабарман жиберип, кайсыл жерде күчтүү сыйкырчы болсо, баарын жыйнап келди. Чоң. жайдак майданга мамлекеттин ар тарабынан келген эл батпай, кылкылдайт. Алар бири-бирине «чогулуп бүттүңөрбү? Эми, сыйкырчылар жеңип чыкса, бардыгыбыз аларды ээрчип калабыз-ээ?» депшип, акмалап турушту. Муса учурдан пайдаланып, бардык адамдар уккандай бийик добуш менен каршылаштарына сүйлөдү. Максаты, элге да бир нерсе айтып калуу.

66. (Муса) айтты: «Жок, силер таштагыла!» (Ташташты эле,) капыстан жиптери жана таяктары, алардын сыйкырынан улам ага (Мусага) аракеттенгендей көрүндү!

قَالَ تَبٰلِغُواْ فَاِذَا جِئْتُمُوْاْ عُصٰى مِّنْ حٰخٍ مُّخْتَلِفٍ
اَلْيَوْمِ مِنْ سِجْرٰتِهِمْ اَلَمْهَآ تَشٰوٍ ۝٦٦

67. Муса ичинен бир сестенип алды.¹

فَاَوْحٰسَ فِيْ نَفْسِهٖ خِيفَةً مُّوسٰى ۝٦٧

68. Биз (ага): «Коркпогун сен (алардан) жогору(боло)суң.

فَلَمَّا لَاحَظْ فَاِذَا اَتَتْ اَلْاَغْلٰى ۝٦٨

69. Колундагы нерсени (асатаякты) ташта, алардын жасалмаларын жутуп жиберет. Алар жасаган нерселер сыйкырчынын гана көз бойоосу. Сыйкырчы деген кайда болбосун, максатка жетпейт» дедик.²

وَالَّذِيْ مٰلِيْ يَوْمِئِذٍ لَا تَقِفْ مَّاصِعًا وَّ اَلَمْهَآ صَعُوْا
كَيْدَ سِحْرِ رَّوٰى لَا يُفْلِحُ السَّٰحِرُ حَيْثُ اَتٰى ۝٦٩

70. Анан сыйкырчылар сажда кылган абалда жерге бөй таштап: «Муса менен Харундун Раббисине ыйман келтирдик!» дешти. (Муну көргөн Фираун аябай ачууланды:)

فَاَتٰى السَّحَرَةُ سَجْدًا ۚ قَالَ رَءِىْ اَمْرًا يَّرٰى هٰٓؤُلَآءِ
وَمُؤٰسٰى ۝٧٠

71. «Эмне силер мен уруксат бербей туруп эле, ага (Аллаһка) ыйман келтире берсеңерби?! Демек, ал (Муса) силерге сыйкырды үйрөткөн чоңуар экен. Эми мен силердин кол-бутуңарды каршы-тершисинен (оң кол, сол бут) кесип саламын жана өзүңөрдү курма дарагына асып койомун. Анан кимибиздин (Аллаһтынбы же менинби) азабыбыз катуураак

قَالَ اَمْهَآ قَوْلُهُ وَقَالَ اِنَّ اَدَّٰنَ لَكُمْ اِنَّهٗ لَكَيْفٌ يَّرٰى
الَّذِيْ عَلَّمَكُمْ السِّحْرَ فَلَا تُقِطِعُوْا اَيْدِيَكُمْ
وَاَنْزِلْكُمْ مِّنْ خِلَافٍ وَلَا هُمْ يَرْجِعُ
اَللَّخْلٰى وَلَقَدْ اَمَرْنَا اٰتِىَآ اَلشَّدَّ عَذَابًا وَّاَرْجٰى ۝٧١

1 Анткени, андай мезгилде сестенип кетүү – бул инсандык табият. Болбосо, Муса Аллаһ Таалааныш жардамына, коргоосуна бекем ишенип турган.

2 Акыйкатта, Мусанын жерге таштаган аса-таягы турган элдин көзүнчө чоң жыланга айланып, сыйкырчылардын ийрелендеген «жыландарын» жутуп кирди. Сыйкырчылар илимдүү кишилер болгондуктан Мусанын көргөзгөнү сыйкыр эмес эле, Аллаһтын кудуретинин белгиси – моожиза экенин түшүнүштү жана ыйман келтирүүгө шашылышты.

жана узунураак экенин билип аласыңар!»

72. (Сыйкырчылар) айтышты: «Биз эч качан өзүбүзгө келген аят-моожизалардан жана бизди жараткан Аллаһтан сени жогору койо албайбыз. (Бизге) Эмне өкүм кылсаң кыла бер! Сен ушул дүйнөдө гана өкүм кыла аласың!
73. Биз Раббибизге, каталарыбызды жана сен бизди мажбурлаган сыйкыр(ыбыз)ды кечирешин үмүт кылып, ыйман келтирдик. Аллаһ жакшы жана Түбөлүк!».
74. Чынында, ким (Кыяматта) Раббисине күноокор (каапыр) абалда барса ага сөзсүз Тозок бар. (Ал анда) же өлө албайт, же жашай албайт!¹
75. Жана ким Раббисине жакшы амалдарды жасап, момун-ыймандуу абалда жолукса, аларга эч жогорку даражалар:
76. Түбүнөн дарыялар аккан, анда "Адн" бейиштери бар. Алар анда түбөлүк калышат! Бул (шек жана каапырчылыктан) таза боло алгандардын сыйлыгы!²

قَالُوا إِنَّا تَوَكَّلْنَا عَلَىٰ مَاجِدَآءَ نَآمِنَآ لَنَنصُرَنَّ
وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي
هَٰذِهِ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

إِنَّمَا أَمْرُنَا بِرَبِّنَا يَسْتَعْزِمُ أَن يُحْطَبِنَا وَأَمَّا الزُّحَرَآءُ
عَلَيْهِم مِّنَ السِّعْرِ وَاللَّهِ خَيْرٌ وَأَوْقِنِ ﴿٧٣﴾

إِنَّهُ مَن يَأْتِ رَبَّهُ مُجِيبًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ
فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

وَمَن يَأْتِهِ مُؤْمِنًا فَنُجِمْ لَهُ الصَّالِحَاتِ قُلْ لَّيْسَ لَكُم
لَهُم الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أُوَ الَّذِي جَعَلَهُ مَن رَّزَقَ ﴿٧٦﴾

1 Ичин өрттөп жибере турган «заккум» дарагын жегенде, чапкап, суусап, суу ичкиси келген убакта ирин сыяктуу, кайнап турган, оозуна жакындашканда ысыгы жүз терисин шыгып жибере турган ичимдиктер мажбурлап ичирилгенде ж.б. адам чыдагыс азаптар болгондо өлгүсү келет, бирок, өлсө кана! Бейиштегилердин ырахатта жашагандарын көрүп, ошондой жашоону эңсешет, бирок, ошондой жашоого жетсе кана!

2 Муса далилдер менен жеңип чыкканына карабай, Фираун менен анын ойвндору Исрайил коомун эзил, көп «кудайларына» сыйынтууну улантышты. Муса болсо, элин Исламга (жалгыз Аллаһка моюн сунууга) даават кылып, Исрайил урпактарын тымызын алып чыгып кетүүнүн аракетиңде болду. Исрайил урпагы намаздарын жарыя окуудан корккону үчүн үйлөрүн мечит кылып алышат. Алар эң-эркин намаз окуй турган күн келээр бекен деп эңсеп жашап жүрүштү. Убагы жетип,

77. Биз Мусага: «Менин пенделеримди түндөсү алып чык жана (таягың менен) уруп, алар үчүн деңизде кургак жол кылып бер. (Фираундун) жетип алуусунан да коркпо, (сууга чөгүүдөн да) кооптонбо» - деп вахий кылдык.

78. Фираун аскерлери менен алардын артынан (деңиз «жолуна») түштү. Деңиз алардан орогонун ороп (жутуп) кетти!

79. Фираун элин адаштырган, өзү да адашкан болчу!

80. О, Исрайил урпактары! Биз силерди душманыңардан куткардык. Жана (силерге диний-дүйнөлүк нээмат болгон Тоорат китебин берүү үчүн) Тур тоосунун оң тарабын убадалаштык. Силерге асмандан шириндиктер, даяр, бышкан куш эттерин жаадырдык (жана мындай дедик:)

81. «Биз ырыскы кылып (түшүрүп) берген таза ырыскылардан жегиле, бирок анда чектен чыкпагыла (жеп алып күнөө кылбагыла) (эгер ошентчү болсоңор) үстүңөргө Менин азабым түшөт. Кимге Менин азабым түшсө, анын өлгөнү – ошол!

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي
فَأَخْرَجْتَ لَهُمْ ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْيَمِّ يَسِيًّا
لَا تَحْزَنْ
ذُرِّيَّتَهُمْ أَتَمَّتْ ۖ

فَاتَّبَعَهُمْ وَرَعَوْنَهُمْ يَجُودُهُ فَفَشِلَتْ لَهُمْ يَأْمُورُهُمْ
مَاعِيشَةً ۖ

وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَهْدَىٰ ۖ

يَبْنِي إِسْرَءِيلَ قَدْ أَفْجَيْتَكُم مِّنْ عَذَابِكُمْ
وَوَعَدْتُكُمْ فَأَبْرَأَ الْيَمِينَ وَوَرَزْنَا عَلَيْكُمْ
الْمَنَ وَالسَّلَاطِي ۖ

كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
فَيَحْبِلَ عَلَيْكُمْ عُصَيٌّ وَمِنْ تَحْتِهِ
عُصَيٌّ فَقَدْ هُمُوتَى ۖ

ошондой күн келди: Муса түндүн абалкы болугундо аларды жашыруун түрдө Мисирден сыртка чыгарып кетти. Эрте менен окуядан кабардар болгон Фираун аскерлери менен кууп, деңизге жакын жерде алардын караанын көрдү. Качкындар эмне кыларын билбей, коркуп калышты. Арт жакта Фираун, алдыда деңиз. Бирок, эмнегедир Муса катыржам. Себеби, ал Аллах Өз Пайгамбарын өлүмгө салып бербешине ишенген. Ошондой болду. Аллах ага: «Аса таягың менен деңизге урсаң Исрайил урпагынын он эки уруусу үчүн он эки жол ачылат» деп вахий жиберди. Муса буйрукту аткарганда, деңиз суусу тоо-тоо болуп түрүлүп, куп-кургак он эки жол пайда болду. Кийинки аяттар ушул окуялар жөнүндө.

82. (Бирок) Мен, тооба келтирип, ыймандуу болуп, жакшы амал кылып, Туура Жолго түшкөндөрдү албетте, кечиремин»¹

83. «О, Муса, сен коомундан эмнеге мынча шашылып, озуп кеттиң?»²

84. (Муса) айтты: «Алар мына, артымда келе жатышат. О, Раббим, мен Сага шашып баратамын! Ыраазы болушуң үчүн!»

85. (Аллаһ) айтты: «Сен чыккандан кийин Биз коомуңа сыноо түшүрдүк. Жана аларды Саамирий адаштырды»

86. Анан Муса коомуна ачууланып, бушайман болуп кайтып барды жана: «О, коомум! Раббинер силерге («Тоорат түшүрөмүн» деп) жакшынакай убада бербеди беле?! (Мен ошол убада үчүн кетпедим беле?!) Эмне, силерге (арапарда мен жок болгон) убакыт узун болуп кеттиби?! Же болбосо, үстүңөргө Раббинердин каары түшүшүн кааладыңарбы?! Силер Мага берген убадаңарды буздуңар!»³

87. Алар айтышты: «Биз Сага берген убаданы өз эркибиз менен буздадык. Бирок, биз (Мисирден чыгып келе жатканда

وَالَّذِينَ لَعَنَّا لَهُمْ عَذَابٌ مُّذُنَّ وَأَمَّا مَنْ وَعَدْنَاهُ صَالِحًا ثُمَّ أُهْدَىٰ ۝

﴿وَمَا أَصْحَابُكَ عَنْ قَوْمِكَ بِغُورٍ﴾ ۝

قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَىٰ ۝

قَالَ فَإِنَّكَ مُتَّبَعَةٌ قَوْمًا كَافِرِينَ أَصْحَابُ السَّامِرِيِّ ۝

فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَيْفًا ۚ قَالَ يَقْتُلُونَنَا أَفَمَكْرُكُمْ قَدْ حَسَّنَا مَفْلَحًا أَفْضَالًا عَلَيْكُمُ الْفَقْهُدُ أَمْ أَرَأَيْتُمْ أَن يُجِيلَ عَلَيْهِمْ غَضَبَ رَبِّكُمْ قَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ يُفَوِّدُكُمْ إِلَيْنَا أَفَأَنْتُمْ كَاذِبُونَ ۝

قَالُوا إِنَّمَا أَخْلَقْتَنَا مِثْلَ مَا أَخْلَقْتَ بَنِيكَ وَتَمَتَّتْ خَلْقَنَا وَأَنْزَلَنَا مِنَ السَّمَاءِ فَنَدَّبَنَا إِلَيْهَا وَفَقَدْنَا فَنَدَّبَنَا إِلَيْهَا وَفَقَدْنَا فَنَدَّبَنَا إِلَيْهَا وَفَقَدْنَا ۝

1 Бул аяттан белгилүү болгондой, бир күнөө иш жасаган адам Аллаһка тооба кылгысы келсе, кабыл болушунун төрт шарты бар экен: 1) Тооба кылуу 2) Ыйманын бекемдөө 3) Жакшы иштерди жасоо 4) Туура Жолго кайрадан түшүү.

2 Муса алейхис-саламга Аллаһ Таала Тоорат китебин берүү үчүн бир жерге убадалашат. Убадалашкан күн келгенде бир нече кишилер менен жолго чыгып, өзү бардыгынан бөлүнүп жөнөп калат. Ошондо, Аллаһ Таала ага ушинтип кайрылат.

3 Мусага алар: «Аллаһтан башкага сыйынбайбыз. Сен келгенге чейин орун басарың Хаарундун сөзүнөн чыкпайбыз» деп убада беришкен.

жергиликтүү) коомдун (алтын) зыйнаттарынан турган «күнөөнүн» астында калганбыз.¹ Биз аны (эритиш үчүн отко) таштадык. Саамирий дагы таштады (жана)

88. аларга (жаны бар сыяктуу,) мөөрөп добуш чыгара турган музоонун сөлөкөтүн жасап берди. (Кийин Саамирий жана ага азгырылгандар) айтышты: «Ушул – силердин жана Мусанын кудайыңар. (Муса муну) унутуп койду (жана кудайды издеп башка тарапка кетти)».

89. Алар көрбөй жатышабы (музоо – «кудайы») сөзүнө жооп кайтарбаганын жана аларга не пайда, не зыян жеткире албаганын?!

90. Ошого чейин аларга Харун: «О, коомум! Силер бул (музоо) менен сыналдынар (азгырылдынар) силердин Раббинер – Рахман! Мени(н сөзүмдү) ээрчигиле жана буйрутума моюн сунгула!» дегенде...

91. Алар айгышты: «Бизге Муса кайтыш келмейинче (жана бир нерсе демейинче) буга табынууну токтотпойбуз».

92. (Муса кайтып келип, коомун бул абалда көргөн соң орун басарына) айтты: «О, Харун, алардын адашканын көргөнүңдө сени эмне токтотту,

93. мага (кабар бериш үчүн) ээрчин (тез) баруудан?! Менин

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا آلِهَةً هُوَ الرَّسُولُ فَقَالُوا هَذَا إِلَٰهُنَا مُحَمَّدٌ قَالَ مُوسَىٰ قَبِيحٌ

أَفَلَا تَرَوْنَ أَنَّ إِلَٰهَهُمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ صَرًّا وَلَا تَفْعَالًا

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلِ يَدْعُوهُمْ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبَعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِي

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ

قَالَ يَهُدْيُونَ مَآ مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا

أَلَا تَتَّبِعُنِي أَنعَصَبْتُ أَمْرِي

1 Яхудийлер мисирликтерден убактылуу же карызга алган алтын-зыйнаттарды алып баса беришкен.

буйругума каршы
чыктыңбы?!¹

94. (Харун) айтты: «О, апамдын баласы, сакалымдан, чачымдан тартпачы. Мен (сага кабар берүүнү ойлогом, бирок артындан барганымда менден капа болуп): «Менин сөзүмдү (өзүмдү) күтпөй, Исрайил уруусун бөлүп жибериптирсиң!» дешиңден корктум»

95. (Анан, Муса): «Эй, Саамирий, бул эмне кылганың?!» - деди.

96. (Анда, Саамирий): «Мен алар көрбөгөн нерсени көрүп калгам.² Анан элчинин (атынын) изинен бир ченгел алып, музоого сээп жибердим эле (ал жан кирген сыяктанып, мөөрөгөн добуш чыгарды). Нафсим мени ушуга жетелеген»-деди.

97. (Муса) Айтты: «Эми (бул жерден) жогол! Сага эми жашоодо (жийиркеничтүү ооруга кабылганың себептүү, безилдеп:) «Мага тийбегилечи» деп айтышың гана бар. Жана (Акыретте) сага кутулгус убада (тозок) даяр! Өзүң азырга чейин табынып жаткан «кудайыңа» карачы? (Сага эмне пайда бере алды?) Биз (азыр) аны күйгүзүп, (күлүн) деңизге сапырып жиберебиз!

قَالَ يَبْنَؤُنَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ۝

قَالَ لَمَّا خَطَّيْتُكَ يَسْمُرِي ۝

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ۝

قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَوةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ بِكَ إِنَّكَ مَوْعِدٌ لَنَا تُخْلَفُهُ. وَأَنْتَ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْبِفَنَّهُ فِي الْآخِرَةِ نَسْفًا ۝

1 Муса ушул сөздөрдү айтып, Харундун чач-сакалынан кармап жулкулдата баштады. Анткени, Аллах менен убадалашкан жерге бара жатып, Харунга: «Коомумда менин орун басарым болуп кал, (аларды) ондо жана бузукулардын жолуна ээрчибе!» деп катуу дайындап кеткен эле.

2 Алар деңизден отүп жатканда Саамирий Аллахтын элчиси Жебирейил перипште милген аттың туягына чачыраган керемет топуракты көрүп калган болчу.

98. Силердин (чыныгы) кудайыңар –
Өзүнөн башка кудай жок болгон
Аллах! Ал бардык нерселерди Өз
илими менен камтыган!»
99. Ошентип, Биз сага
(о, Мухаммад), өткөндөрдүн
кабарларын икая кылдык жана
алдыбыздагы Зикирди (Кураанды)
бердик.
100. Ким андан жүз бурса,
Кыяматта (күнөөсүнүн) жүгүн
көтөрөт.
101. Ал жүктөн түбөлүккө ажырабайт.
Кыяматта алар көтөргөн жүк
кандай жаман!
102. Сур (кернеи) тартылган күн...
Ошол күнү күнөөлүүлөрдү
(коркуудан жана кордуктан
улам) ыраң-түсү көгөргөн абалда
чогултабыз. (Алар периштелер
тарабынан кордолуп Мавкиф
тарапка сүрүп алып барыла
жатканда...)
103. Бири-бирине: «(Дүйнөдө) он күн
гана турдуңар-э?» деп, шыбырап
сүйлөшүшөт.
104. Биз алардын эмне дегендерин эң
жакшы билебиз. Ошондо алардын
билермандары: «Жок, силер бир
эле күн турдуңар» дешет.
105. (О, Мухаммад) Сенден тоолор
(жана алардын Кыяматтагы
абалы) жөнүндө сурашат. Айткын:
«Раббим аларды (кум сыяктуу)
чачып жиберет.
106. Жана (жер менен) тегиз кылып
салат.

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ
كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ رَفَدٌ
عَلَيْكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ
يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا عَشْرٌ ﴿١٠٣﴾

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْ نَلْلَهُمْ
طَرِيقًا إِنْ لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا يَوْمَانِ ﴿١٠٤﴾

وَيَقُولُكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي
نَسْفًا ﴿١٠٥﴾

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

107. Сен ал (Кыяматта элдер чогулчу) жерде не бир ийрилик, не бир өйдө-чуңкур көрбөйсүн.¹
108. Ошол күнү (элдер) бир жарчынын артынан (Мавкиф майданына) ээрчип жөнөшөт. Анын жар салган сөздөрүндө эч бир ката жок. (Күүлдөгөн) добуштар Рахмандын (Аллахтын) урматына өчүп, шыбыраган үндөрдү гана угуп каласың.
109. Ал күнү Рахман² уруксат бергендерге жана сөзүнөн Аллаһ ыраазы болгондорго гана шапаат пайда берет.
110. (Аллаһ) пенделердин келечегиндеги, өтмүшүндөгү бардык нерсени билет. Алардын илими Аллаһты камтый албайт.
111. Бардык жүздөр(дүн ээлери) Түбөлүк Тирүү (бардык ааламдарды башкарып) Туруучуга баш ийишет. Зулум көтөрүп баргандар (каапырлар) максатка жетпей калат.
112. Жана ким ыймандуу болгон абалда жакшы амалдарды жасаган болсо, зулумдан жана соопторунун кемитип коюлуусунан коркпойт.

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾

يَوْمَ يُذَوِّبُ السَّيِّئَاتِ الَّتِي لَا يَرَى لَهَا عِوَجًا وَلَا تَمْتًا ﴿١٠٨﴾
الَّذِينَ هُمْ عَنْ الرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٩﴾

يَوْمَ لَا تَنفَعُ الشِّفَعَةُ إِلَّا الَّذِينَ أَوْْزَنَ لَهُ
الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿١١٠﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١١﴾

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ
مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١٢﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٣﴾

1 Бардык элдер бири-бирин көрө ала турган, добушун уга ала турган шарт түзүлөт.

2 Аллаһтын «Рахман» (Боорукер) деген ысым-сылаты көп колдонулууда. Мына бул аятта дагы «Рахман уруксат берген» деп айтылды. Акыйкатта, Кыямат – Чын дүйнө. Аллаһтын Ырайым-рахматынын токсон тогуз бөлүгү ошол жакта: Пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам айткан: «Аллаһ жүз ырайымнан бирөөсүн гана (бул дүйнөдөгү) пенделерине (ж.б. жан-жаныбарарга) түшүрдү. Жадагалса бир жаныбар өзүнүн баласын тебелеп алуудан абайлап, бутун көтөрүүсү дагы ошол бир ырайымдын үлүшүнөн. Кыямат болгондо ошол бир ырайым токсон тогузуна кошулуп, Аллаһ Өз пенделерине толук Ырайымын көргөзөт».

113. (О, Мухаммад) мына ушинтип, Биз аны араб тилиндеги Кураан сүрөтүндө түшүрдүк жана анда эскертүүчү аяттарды удаама-удаа келтирдик. Балким, эми алар коркушаар же (бул эскертүүчү аяттар) аларда эскерүүнү (сергектикти) жаратаар.
114. Акыйкат Падыша болгон Аллах эң Жогору! (О, Мухаммад,) сага вахий кабары түшүп бүтө электе, Кураанды окуганга шашылба жана: «О, Раббим! Менин илимимди көбөйткүн!» деп дуба кыл.
115. Биз (Бейиштеги бир даракка жакындабоо жөнүндө) Адам менен убадалашкан элек. Ал унутуп койду. Биз анда сабырдуулукту корбодүк.
116. Ошондо Биз периштелерге: «Адамга сажда кылгыла» дегенде, бардыгы сажда кылды, бир гана Иблис (текеберленип; «Мен андан абзелмин» деп) баш тартты.
117. Биз айттык: «О, Адам! Чынында, бул (Иблис) сага жана аялыңа душман! Экөөңдү азгырып Бейиштен чыгарып койбосун! Анда бактысыз болуп каласың!»
118. (Анткени,) Сен Бейиште ач-жылаңач калбайсың.
119. Анда суусабайсың, күндүп ысыгына да күйбөйсүң.»
120. Шайтан (Иблис) аны азгырып (мындай деди): «О, Адам мен сага түбөлүктүүлүк дарагын жана түгөнгүс мүлк көргөзөйүнбү?»

وَكَذَلِكَ أَوْرَثْنَا عَرْشَ الْأَوَّلِينَ
مِنَ الْأَوَّلِينَ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ
ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ
بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ
وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَى وَرَأَى
نَجْدَهُ لَعْنًا ﴿١١٥﴾

وَلَا قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴿١١٦﴾

فَقُلْنَا إِنَّ آدَمَ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ
فَلَا تُخْرِجَنَّكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَكُنَا
﴿١١٧﴾

إِنَّكَ أَنتَ الْغَوِيُّ فِيهَا وَلَا تَعْرِى ﴿١١٨﴾

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْبَى ﴿١١٩﴾

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ إِنَّ آدَمَ هَلْ
أَذَلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَآتٍ ﴿١٢٠﴾

121. Анан, экөө ал дарактан жеп,
(натыйжада убаданы бузганы үчүн
Аллахтын каар-жазасы себептүү)
уяттары ачылып калды эле, Бейиш
жалбырактары менен өздөрүн
(авреттерин) тосо башташты.
Адам Раббисине күнөөлүү болуп,
(ушинтип) азгырылды (жана экөө
тең Раббисине жалбарып; «Бизди
кечир, өзүбүзгө зулум кылып
койдук» деп тооба кыла баштады)

122. Кийин Раббиси аны тандап,
тообасын кабыл алып, Өз жолуна
баштады.

123. (Аллах) Айтты: «Бардыгыңар
бири-бириңерге (адам шайтанга,
шайтан адамга) душман болгон
абалда Бейиштен түшкүлө! Эми,
(оо, инсандар) силерге менден
Туура Жол (Дин) келет. (Ошондо)
ким менин жолума ээрчисе,
адашпайт жана бактысыз болбойт.

124. Ал эми, ким менин зикиримден
(Китебимден) жүз бурса, ага тар
(оор) жашоо бар. Аны Кыямат
Күнү сокур абалда тирилтебиз.

125. Ал айтты: «О, Раббим! Эмнеге
мени сокур абалда тирилттиң? Мен
(дүйнөдө) козү соо адам элем го?»

126. (Аллах) айтты: «Дал ушул
сыяктуу, сага да (дүйнөдө) Биздин
аяттар келгенде, (аларды) «унутуп»
калгансың. (Көрсөң да, көрмөксөн
болгонсуң). Дал ошол сыяктуу
бүтүн сен да «унутуласың!»

127. Биз ысырап кылган (чектен
чыккан) жана Раббисинин
аяттарына ишенбеген адамдарды
ушинтип жазалайбыз. Чынында,

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتَ لَهُمَا سَوْءُهُمَا
وَطَفَيْنَا بَعْضَهُمَا بِعَيْنِ الْآخَرِ
وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

ثُمَّ اخْتَبَاهُ رَبُّهُ فَقَالَ عَلَيْهِ وَهَذَا ﴿١٢٢﴾

قَالَ اقْبِضُوا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ فَمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هَذِي فَمَن
اتَّبَعَ هَذَا فَلَا يُضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

وَمَن أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً
ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ
بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا وَكَذَلِكَ
الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَن أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمَرْ بِالْإِسْرَافِ
رَبُّهُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشدُّ وَأُنْفَى ﴿١٢٧﴾

Акыреттин азабы катуу жана түтөнгүс!

128. Биз алардан мурун (өздөрү сыяктуу) нечен-нечен муундарды, үй-жайларында (эч нерседен бейкапар) жүргөндө (капыстан балээ жиберип) кыйратып койгонубуз алардын көзүн ачпайбы?! Мында акылдуу адамдар үчүн сабактар бар го!

129. Эгер Раббинң тарабынан (айтып) өтүлгөн («күнөөлүүлөрдү белгиленген убактысында гана жазалайбыз» деген) сөз жана белгиленген мөөнөт (Кыямат) болбогондо, аларга азап ошол замат келмек.

130. (О, Мухаммад!) Сен алардын (сени жана динди айыптап) сүйлөгөн сөздөрүнө сабыр кыл жана Күн чыгаардан мурун жана Күн батаардан мурун Раббинди даңазалап тасбих айт. Жана Раббинң сенден ыраазы болушу үчүн күн-түн дебей тасбих айт.¹

131. Биз аларды сынаш үчүн жуп-кошмок түрдө берген дүйнө жашоосунун гүлүстан жыргалдарына назарыңды салба! Раббиндин (Акыретте берчү) ырыскылары жакшы жана түбөлүктүү!

132. Үй бүлөңдү намазга буюр жана ага (намазга) сабырдуу болууга көндүр. Биз сенден ырыскы сурабайбыз, Өзүбүз сага ырыскы

أَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كُرْهُهُمُ الَّذِي كَفَرُوا فَهُمْ قَدْ أَلْفَرُوا
يَتَشَوَّرُونَ فِي سَكَتِهِمْ إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَكُنَّ
لَأُولَى الشَّيْءِ ﴿٥٨﴾

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا
وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿٥٩﴾

فَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ بَيْنَ يَدَيْ
الْأَيْدِي سَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى ﴿٦٠﴾

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ إِلَى مَا مَعْتَابَهُمْ أَزْوَاجًا
يَنْتَهَرُ زُهْرَةً خَاسِرِينَ الَّذِينَ لَمْ يُنْفِقُوا فِيهِ وَرِزْقُ
رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَثَرٌ ﴿٦١﴾

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْتَكِنُ
رِزْقًا لَّخْنُ رِزْقِكَ وَالْعِصْيَةُ إِلَى الْعَذَابِ ﴿٦٢﴾

1 Тасбих - «Субханааллаһ» деген сөз. Мааниси «Мен Аллаһты Өзүңүн Улуулугуна ылайык болбогон кемчилдиктүү сыпаттардан аруулаймын» дегенди түшүндүрөт.

беребиз. (Жакшы) акыбет
такыбаалар үчүн!

133. Алар: «Эгер Мухаммад бизге
Раббисинен бир (козго көрүнгөн)
моожиза алып келсе го...» дешти.
Аларга байыркы барактардагы
(Тоорат менен Инжилдеги)
нерселердин баяны (Кураан)
келбеди беле?!

134. Эгер Биз аларды ага (Мухаммадга
дин келгенге) чейин бир азап
менен өлтүргөн болсок, албетте:
«Оо, Рабби! Эгер бизге бир
пайгамбар жиберсең, мындай
шерменде жана кор болбой туруп,
сенин аяттарыңа ээрчимекпиз» -
дешет болчу.

135. Айткыл: «Бардыгыбыз
күтүүдөбүз.¹ Силер да күтө
бергиле. Жакында ким Туура
Жолдун ээси болуп (адашпай)
баратканын билип аласынар.

وَقَالُوا لَوْلَا يُنَادِيهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ أَوْلَمْ
تَأْتِهِمُ بَيِّنَاتٌ مِمَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ۝

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِمْ لَفَأَلُوا
رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنُتَّبِعَ
آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزَى ۝

قُلْ كُلٌّ مُرْتَضٍ فَرَقَرَسُوا فَمَسْتَعْلَمُونَ مَنْ
أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى ۝

1 Мусулмандар эки жакшылыктын бирин – же жеңишти, же Бейишти күтүшөт.
Каапырларды да эки нерсе күтөт: же ушул дүйнөдө башына балээ азап келип,
кыйрап калышат. Же эгер Аллах Кыяматка чейин мөөнөт берген адамдардан болсо,
канча көп жашаса, ошончо көп күнөө жыйнап, Акыретте өзүн күткөн Тозокко
барышат.

21 «Анбия» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Адамдарга өздөрүнүн эсеби (Кыямат) жакындап калды.² Алар болсо (Аллах буюрган парыздардан) жүз үйрүтөн бойдон кайдыгер жүрүшөт.
2. Аларга Раббилери тарабынан жаңы зикир (аят) келсе (мушриктер) оюнкарактык менен угушту,
3. жүрөктөрү кайдыгер болуп. Жана заалым (каапыр) адамдар: «Бул (Мухаммад) эч ким эмес, өзүнөр сыяктуу жөнөкөй эле адам (ал «аят» деген нерселер болсо, сыйкыр). Силер корүп туруп сыйкырга келе жатасыңарбы?» (деп) шыбырап сүйлөшүштү.
4. (Пайгамбар) Айтты: «Менин Раббим асмандагы, жердеги сөздү билет. Ал – Угуучу, Билүүчү!»
5. «Андай эмес» – дешти алар – (Мухаммад айтып жаткан нерселер) түштөгү жобурануу, жок, аларды өзү ойлоп чыгарган, жок андай эмес, ал акын. (Эгер пайгамбарлыгы чын болсо, абалкы(пайгамбар)ларга жиберилген сыяктуу бир моожиза келтирсинчи, кана?!»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١﴾

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾

لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ النَّجْوَى الْأَيْمَنَ طَلَمُوا أَهْلَ هَذَا إِلَّا بَشَرَ مِنْكُمْ أَتَانُونَ ﴿٣﴾

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

بَلْ قَالُوا أَضَلُّنَا أَحْلِمَ بَلِ اقْرَأَهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 112 аяттан турат. «Анбиянын» мааниси «Пайгамбарлар».

2 Кыяматтын жакындагы жөнүндө Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи на саллам: «Мен Пайгамбар кылып жиберилдим. Мен менен Кыяматтын арасы мына мындай» деп, сөөмойу менен ортоңку маңжаларын жапаштырып көргөзгөн.

6. Алардан мурунку Биз кыйраткан шаарлар(дын элдери) ыйман келтирбеген нерсеге ушулар ыйман келтирмек беле?!
7. (О, Мухаммад) Биз сенден мурун (периште же болбосо аял затынан эмес) жалаң эркек кипчилерди гана Пайгамбар кылып, аларга вахий жибергенбиз. Эгер билбесеңер Зикир (Ыйык Китеп) ээлеринен сурагыла.
8. Биз пайгамбарларды тамак-аш жебей турган дене (адаттан сырткары табияттуу адам) кылып жаратпадык. Алар түбөлүк жашоочулардан да эмес.
9. Кийин Биз пайгамбарларга берген убаданы аткарып (каапырларга азап жиберип) Пайгамбарларды жана Өзүбүз каалаган (момун) адамдарды куткарып, чектен чыккандарды кыйратып салдык.
10. (О, пайгамбар менен мусулмандар!) Биз силерге Китеп (Кураан) түшүрдүк. Анын ичинде силердин шоорат-даңкыңар бар. Акылыңарды иштетпейсиңерби?!
11. Жана Биз (өткөндө) нечен-нечен заалым (каапыр) шаарларды кыйратып, алардан кийин (ордуна) башкаларды жараттык.
12. Алар Биздин азабыбызды(н белгисин) байкаар замат шаардан качып жөнөштү.

مَا أَمْنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَوْمٍ أَهْلَكْنَا
أَفْهَمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلَّذِينَ
فَسَّخُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا
تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَداً لَّا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَّشَاءُ
وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَوْمٍ كَانَتْ ظُلُمَتُهُمْ
وَأَنشَأْنَا بَعْدَهُم مَّاءَ الْخَرِينِ ﴿١١﴾

فَلَمَّا أَحْسَسُوا بِأَسَاسِهَا إِذَا هُمْ مِنْهَا
يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

1 Эгер силер акылыңарды иштетип, Кураан көргөзмөсү менен жашасаңар, ишенимдерде да, ишинеңерде да ошого таянсаңар сөзсүз эки дүйнөдө даңктуу адамдардан болосуңар!

13. «Качпагыла, көңүл ачуучу жайыңарга жана үйүнөргө кайткыла, балким (олтүрүлбөй бирөөнөрдөн-бирөөңөр) суралган бойдон калаарсыңар» (депти азаптоочу периштелер какшык менен).
14. Алар болсо: «Ох, өлдүк! Биз заалымдардан болуп калган элек!» депти.
15. Биз аларды орулган (чөп сыяктуу) кылып тындырып салганыбызга чейин ушул (армандуу) дубалары токтобой турду.
16. Биз асманды, жерди жана ал экөөсүнүн арасындагыларды оюн-эрмек үчүн жаратканыбыз жок.¹
17. Эгер (асман-жерди) эрмек кылып алууну кааласак, Биз аны (эрмек-зоокту) Өзүбүздүн алдыбыздан (асмандардын үстүндөгү жогорку Арштан) деле тапмакпыз, эгер табууну кааласак.
18. Биз Акыйкатты (Кураанды) жалгандын үстүнө таштайбыз жана ал аны эзип, жанчып коёт! Анан жалган жок болот. (О, Аллаһтын шериги, аялы, баласы бар дегендер!) Мындай сыпаттаганыңар үчүн силерге «Уайт»² болсун!
19. Асмандардагы жана жердеги нерселердин баары Аллаһтын мүлкү. Анын алдындагылар

لَا تَرْكُضُوا وَأْتِجِعُوا إِلَى مَا أُلْقِيتُمْ فِيهِ
وَمَسَكِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتْلُونَ ﴿١٣﴾

قَالُوا آمَنَّا بِآلَانَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

فَارَأَيْتَ ثَلَاثًا دَعَوْهُمْ عَلَىٰ خَبَأٍ لَهُمْ
حَصِيدٌ الْخَمِيلِينَ ﴿١٥﴾

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
لِغَيْرٍ ﴿١٦﴾

لَوْ أَرَادْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَّأَتَّخِذْتُهُ مِنْ لَدُنَّا
إِنْ كُنَّا لَافْعِلِينَ ﴿١٧﴾

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا
هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

1 Аллаһ бир нерсени эрмек үчүн жаратуудан Аруу. Тескерисинче Ал бүт ааламды Өз даанышмандыгы менен анык максат менен жаратты. Ааламдын бир бөлүгү болгон инсаниятты болсо, жалгыз Өзүнө ибадат кылуу үчүн жаратты.

2 Уайт – тозоктогу өтө катуу азап берилчү бир орундун аты.

(периштелер) Ага ибадат-кулчулук кылуудан текеберленишпейт жана арданбайт.

20. (Тескерисинче,) түнү-күнү чарчабай-зерикпей Ага тасбих айтышат.
21. Же болбосо, жердин өзүнөн эле тирилтүүчү «кудайларды» таап алышканбы?
22. Эгер асман менен жерде Аллаһтан башка кудайлар бар болсо, экөө тең ойрон болмок. (Улуу, Бийик) Арштын Раббиси болгон Аллаһ мушриктер сыпаттаган нерселерден Аруу-Таза!¹
23. Аллаһ Өзүнүн иши боюнча эч кимге жооп бербейт. Алар жооп беришет (суралышат).
24. Же, алар Аллаһтан башкаларды кудай кылып алыштыбы?! Айткын: «(Андай болсо) далилиңерди алып келгиле! Мына мендеги нерсенин (Кураандын) сөздөрү жана менден мурунку нерселердин (Тоорат менен Инжилдин) сөздөрү! Жок, Алардын көпчүлүгү Акыйкатты билишпейт. (Мунун себеби) Алар жүз буруп кетишкен!
25. (О, Мухаммад!) Сенден мурун жиберген ар бир пайгамбарга Биз: «Менден башка (ибадатка ылайык) кудай жок. Өзүмө гана сыйынгыла деп вахий кылдык.

يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

أَوَلَمْ نَخْلُقْهُمْ أَوْلَىٰ آلِهَةٍ مِنَّا لَأَخْرِجَهُمْ مِّنْ الْأَرْضِ هُمْ يُدْعَوْنَ ﴿٢١﴾

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٢٢﴾

لَا يَسْتَعِزُّ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُدْعَوْنَ ﴿٢٣﴾

أَوَلَمْ نَخْلُقْهُمْ أَوْلَىٰ دُونَهُ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَن قَبْلِي نَلِ أَعْتَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقُّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

1 Мушриктер «Аллаһтын шериги бар. Ар бир иштин, сезимдердин да өз кудайы бар» депет. Аллаһ дагы бир аятта бул жалганды төмөнкүчө Акыйкат менен жокко чыгарат: «Аллаһ бала тутунган эмес. Аны менен бирге дагы бир кудай да жок. Эгер болсо, ар бир кудай өз жараткан нерсеси менен кетип, бири-бирине үстөмдүк көргөзүшмөк. (Мушриктер) Сыпаттаган сыпаттардан Аллаһ Аруу-Таза!»

26. (Мушриктер): «Рахмандын¹ баласы бар» дешти. Аллаһ бала күтүүдөн Аруу-Таза, Андай эмес, алар (периштелер) урматтуу пенделер.²
27. Алар Андан (Аллаһтан) озунуп сүйлөшпөйт. Алар анын буйругун гана аткарышат.
28. (Аллаһ) Алардын келчектерин да, өтмүштөрүн да билет. Алар (Аллаһтын алдында) ортомчу боло алышпайт. Аллаһ каалагандар үчүн гана ортомчу боло алышат. Алар Аллаһтан коркуп, ырайымына жалдырап турушат.
29. Алардын кимиси «мен – кудаймын» десе Биз аны Тозок менен жазалайбыз. Биз заалымдарды ушундай жазалайбыз.
30. Каапырлар билишпейби, асмандар менен жер (мурда) тосулган болчу. Кийин Биз аларды оңдоп (пайдалуу кылып) койдук. Жана Биз ар бир тирүү нерсени суудан жараттык³. Ыйман келтиришпейби?!
31. Жана адамдарды бекем кармап турсун деп жер бетине тизилген тоолорду жараттык. Жана элдер Туура Жол таап (адашпай) жүрсүн деп өрөөн – жолдорду жасап койдук.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ رَبِّهِ
عَبَادُ الْمُعْصِيَتِ ﴿٢٦﴾

لَا تَسْبِقُ فَرْقُهُ بِالْقَوْلِ وَهُوَ بِأَمْرِهِ
يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ وَهُوَ غَنِيٌّ
عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

«وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ
فَتَذِلَّكَ عَزًّا وَجَهَنَّمُ كَذَلِكَ تَجْزِي
الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا سَخَّرْنَا السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا سَبْعًا وَجَعَلْنَا
مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَنْ يُمَيِّدَ بِهِمْ
وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ
يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

1 Ар-Рахман – Аллаһ Тааланын 99 ысымы жана сыпаттарынан бири.

2 Араб мушриктери: «Периштелер – Аллаһтын кыздары» дешкен. Бул аят алардын сөздөрүн жалганга чыгарып, периштелердин чыныгы сыпатын баяндап берүүдө.

3 Илгери асманда не булут, не жамгыр болгон эмес. Жерде да пайдалуу өсүмдүктөр, дарыя-деңиздер болгон эмес. Бардыгы тосулган, кулпуланган эле. Анан Аллаһ сууну жаратуу менен, аны буулантып асманга которуп, булут, жамгыр жаратып, ошонун шарапаты менен жер «тирилди»

32. Жана асманды коргологон там кылдык¹. Алар Биздин (бул) аян-белгилерибизден жүз бурушууда!
33. Ал күндүз менен караңгылыкты, Күн менен Айды жаратты. Бардыгы асманда сүзүп жүрүшөт.
34. (Оо, Мухаммад!) Сенден мурун да эч бир адамды түбөлүк жаратпадык. Эмне, сен өлүп, алар (мушриктер) түбөлүк жашайт бекен?!
35. Ар бир жан өлүмдү(н даамын) татуучу. (Ошого чейин) Биз аларды (кээде) жакшылык, (кээде) жамандык менен сынайбыз. Жана (өмүрүңөр бүткөндө) Өзүбүзгө кайтарыласыңар.
36. Эгер сени каапырлар көрсө (бири-бирине) силердин (Аллаһтан башка) кудайыңарды (буларга сыйынып болбойт деп) тилге алган ушулбу?» деп пылдыңдашат. Алар Рахманды эскерүүдөн каапыр болушууда.
37. Инсан сабырсыз жаратылган. (О, каапырлар,) жакында силерге белгилеримди (азапты) коргозомун, . Мени шаштырбагыла!
38. Алар: «Эгер чынчыл болсоңор, жанагы убада (азап) качан?» - дешет.
39. Эгер каапырлар жүздөрүнөн жана жондорунан Тозок отун тосо албай, жардамсыз калган мезгилди

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

وَمَا جَعَلْنَا الْإِنسَانَ قَبْلَ ذَلِكَ خَلْقًا أَيَّانَ مَتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْأَحْسَنِ فَتَنَةً وَإِنَّا لَارْجِعُونَ ﴿٣٥﴾

وَإِذَا رَأَوْا إِلَآئَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلهًا مَّا أَتَاكَ الْبَغْيَ الَّذِي يُدْعُونَ إِلَهُةً لَهُمْ وَلَهُمْ يَذْكُرُ الْإِنسَانُ فَتَنَةً لَهُمْ كَبِيرًا ﴿٣٦﴾

خُلِقَ الْإِنسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينًا لَا يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارُ وَلَا عَنْ

1 Асман Аллаһтын Кудурети менен корголуп турат. Анын жылдыздары төгүлүп кетпейт. Күн нурунун зыяндуу болгондорун белгилүү катмарлар (озон) кармап калат. Ошондой эле, эң жогорку асмандар жин-шайтандардын чабуулунан, сагаалап, кайып кабар уурдоосунан коргологон.

(Кыяматты) билгенде (андай сөздөрдү айтпайт эле).

40. (Кыямат) Аларга капыстан келет. Ошондо алар аны кайтаруудан алсыз болуп, коркуудан селейип калышат. (Анда) Аларга эч мөөнөт берилбейт!¹

41. (О, Мухаммад), сенден мурунку пайгамбарлар деле (каапыр элдер тарабынан) шылдыңдалган. Анан алардын арасынан шылдыңдаган адамдарга, ошол шылдыңдаган нерселери (азап болуп) түшкөн.

42. Айткын: «(Эй, каапырлар) Силерди түндө же күндүзү (азап жиберчү болсо) Рахмандан ким коргой алат?! Тескерисинче, алар Раббилерин(ин азабын) эскерүүдөн жүз бурушту.

43. Же Бизден бөлөк коргоочу кудайлары барбы?! Ал кудайлар (силерге эмес) өздөрүнө да жардам бере албайт. Жана Бизден да эч бир жардамга ээ боло алышпайт.

44. Жок, аларды да, ата-бабаларын да өмүрү узун болгонго чейин Биз пайдалантуудабыз. Алар кербөй жатабы, Биз жердин айлана-тегерегин жонуп, кыскартып жатабыз го?!² Эмне, алар (Аллахтын тагдырына моюн сунбай), жеңүүчү болушат бекен?

45. (О, Мухаммад), сен аларга: «Мен силерди вахий (Аллахтан келген

ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٠﴾

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤١﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ بِلِقَائِ رَسُولٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٢﴾

قُلْ مَنْ يَكْفُرْكُمْ بِالْأَيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٣﴾

أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ يَفْقَهُوا نُصْرَتُنَا ﴿٤٤﴾

بَلْ مَتَّعْنَاهُمْ أَزْوَاجًا وَلَهُنَّ أَوْلَادٌ فَهُنَّ طَائِفَةٌ عَلَى الْعَرْسِ أَفْلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا فِي الْأَرْضِ نَفْضُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٥﴾

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ

1 Кыяматтын белгилери келип, бүт ааламдык катастрофалар (кыйроолор) башталганда, алар мунун кыямат экенин түшүнүп, «Оо, Аллах! Бизге мөөнөт бер. Озүңө ибадат кылууга үлгүрүп калалы!» деп, жалдырап калышат.

2 Ар бир адамдын өлүмү - жердин кыскарганы.

кабар) менен эскертип жатамын. Бирок, дүлөй адамдар эскертилген чакырыкты укпайт» деп айткын.

46. Эгер аларды Раббиндин бир аз эле азабы кармаса; «Ох, өлдүк! Биз заалымдардан болуп калдык!» - дешет.

47. Биз Кыямат Күн үчүн адилет таразларды орнотобуз. Эч бир жан(га) зулумдук кылынбайт. (Сообунан кемитилбейт). Эгер (сообу же күнөөсү) сары кычы данынчалык болсо да, аны алып келебиз. Биз жетиштүү эсепчибиз.

48. Жана Биз Муса менен Харунга Фурканды (ак менен караны ажыратуучу Тооратты) такыба кишилер үчүн нур жана эскерме кылып бердик.

49. Такыбаалар ушундай кишилер: Кайыптагы Раббисинен коркушат. Жана алар Кыямат Күндөн титиреп турушат.

50. Жана бул (Кураан) Биз түшүргөн Зикир жана Берекет. Силер аны четке кагасыңарбы?!

51. Биз буга чейин Ибрахимге Туура Жол бергенбиз. Жана аны(н абалын) Билүүчү болдук.

52. Бир кезде ал атасына жана коомуна: «Силер табынып жаткан бул айкелдер(ден пайда) не?!» - деди.

53. «Ата-бабаларыбызды ошолорго сыйынган абалда тапканбыз» дешти алар.

الضُّمَّةُ اللَّاعِنَةُ إِذَا مَا يَذُرُونَ ﴿٥١﴾

وَلَيْنَ مَسَّ شُهُنَّ نَفْحَةً مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ يَوَيْلًا إِنَّآ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥٢﴾

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ حَرْدَلٍ آتَيْنَاهَا أَثْقَالًا وَكُنَّا تَحْسِبِينَ ﴿٥٣﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ
وَضِيآءًا وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٥٤﴾

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ فِي
السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٥٥﴾

وَهَٰذَا ذِكْرُ مَبَآرِكٍ أَنزَلْنَاهُ أَفْشَرًا لَّهِ
مُنْكَرُونَ ﴿٥٦﴾

﴿٥٧﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُسْدَهُ مِن قَبْلُ
وَكُنَّا بِوَعْدِهِ عَلِيمِينَ ﴿٥٨﴾

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَٰذِهِ التَّمَاثِيلُ
الَّتِي أَنتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٩﴾

قَالُوا نَجِدُ آبَاءَنَا وَآبَاءَهُمَا عَاكِفِينَ

54. (Ибраһим) Айтты: «Силер да, ата-бабаңар да анык адашууда болгонсуңар!»¹
55. (Мушриктер) Айтышты: «Сен чын сүйлөп жатасыңбы же ойноп (тамаша) сүйлөп жатасыңбы?»
56. Айтты: «Чынын айтам; Силердин Раббинер асмаңдардын жана жердин Раббиси. Аларды жараткан. Буга мен өзүм күбөгө өтүүчүмүн.
57. Жана Аллаһка ант ичип айтамын: «Мен силер (шаардан) кеткенде айкел-кудайыңардын амалын таап койомун!»
58. Анан алардын эң чоңунан башка баарын талкалап чыкты, ошого кайтышсын деп.² Шаар эли майрамдан кайтып, ибадатканага киришип:
59. «Биздин кудайларыбызга муну ким жасады?! Ал сөзсүз заалымдардан экен!!!» дешти.
60. (Кээ бирөөлөрү) Айтышты: «Ибраһим деген жаш жигит кудайларыбызды (жамандык менен) тилге алып жүргөн»
61. (Чондору) Айтты: «Аны адамдардын көз алдына алып келгиле, (сазайын бергенибизди) көрүп коюшсун!»

قَالَ لَعَنَ كُفْرًا أَنْتُمْ وَآبَاءُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٤﴾

قَالُوا أَجِئْنَا بِبَالٍ أَمْ أَنْتَ مِنَ السَّاعِيينَ ﴿٥٥﴾

قَالَ بَلْ رَّبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَى ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

وَأَنَا لِلَّهِ لَاصِقٌ أَصْبَحْتُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

فَجَعَلْنَاهُمْ جُذًا إِلَّا كَثِيرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ يُرْجَعُونَ ﴿٥٨﴾

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِالْهِمَتِ إِنَّا نَعْلَمُ أَنَّ الْقَائِلِينَ ﴿٥٩﴾

قَالُوا أَسْمِعْنَا قِيَّ ذِكْرَهُمْ يُقَالُ لَهُمْ يُزَيِّرُهُ ﴿٦٠﴾

قَالُوا قَاتِلُوا بِهِ عَلَىٰ عَيْنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

1 Мушриктердин ар дайымкы жообу – ушул. Эч бир далили жок сыйына беришет, кайдагы нерселерге. Далит сурасаң «ата-бабам» дейт. Ата-баба адашкан болсо, артынан кете бериш керекпи, адашып?!

2 Мушриктердин чоң майрамы боло турган. Бардык эл ошол майрам күндү талаада өткөрчү. Эл шаардан чыгып кеткенде, Ибраһим бардык айкелдерди талкалап, чоң айкелдин колуна балтагы илип коет, ошого карашып өзү далилдемекчи болгон нерсеге канааттанышсын деп.

62. «О, Ибраһим! Биздин кудайларыбызга ушуну сен жасадыңбы?!» - дешти.
63. «Жок – деди Ибраһим – мына бул (балта кармап турган) чоңу жасады. Эгер сүйлөчү болсо сурап алгыла»
64. Ошондо алар (бир саамга) эстерине келе калышты жана (бири-бирине) «Чын эле силер өзүңөр заалым экенсиңер» - дешти.
65. Кийин дагы баштары айланып, «Сен булардын сүйлөбөй тургандыгын билет болчусун! (Бизди шылдың кылба)» - дешти.
66. «Аллаһтан башка, өзүңөргө не зыян, не пайда келтире албаган кудайларга сыйынып жатасыңарбы?»
67. Силерден дагы, Аллаһтан башка сыйынган кудайыңардан дагы тажадым! Акылыңарды иштетпейсинерби?!» (деди Ибраһим). *(Мушириктер Ибраһимдин далилдерине жооп бере албай, күч колдонууну каалашты жана:)*
68. «Аны отко ыргыткыла! Кудайыңарга жардам бергиле! Эгер жасай алсаңар, ушундай жасагыла!» - дешти.
69. Биз айттык: «О, от, Ибраһимге муздак жана саламаттык бол!»¹

قَالُوا أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا يَا إِبْرَاهِيمَ

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ رَبِّي هُمْ هَذَا فَتَكُونُوا هَٰؤُلَاءِ يَاطِقُونَ

فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ

ثُمَّ لَکُمْ شِرَآءٌ بِرُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ هَٰؤُلَاءِ يَاطِقُونَ

قَالَ اتَّبِعُوا دِينِي دُونَ آلِهَةٍ مَا لَا يَنْفَعُکُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّکُمْ

أَلَيْسَ لَکُمْ وَلَدٌ مِّمَّنْ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَکُمْ إِن کُمْ فاعِلُونَ

فَلَمَّا بَسَّرْنَا کُوفِي بَرَاءً وَسَلَّمْنَا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

1 От деле Аллаһтын пендеси. Ал өз Раббисинин буйругуна моюн сунуп, Ибраһимге зыян жеткирбеди. Ибраһим алоолонгон оттон эсең-аман чыкты.

70. Алар муну менен (динге каршы) айлакерлик кылууну каалашты. Бирок, Биз аларды зыян тартуучу кылдык.
71. Жана Биз аны (Ибрахим) менен Лут экөөсүн, ааламдар үчүн берекелүү кылган жерге (Шам өлкөсүнө) куткарып (чыгарып) жибердик.¹
72. Биз ага Исаакты жана (анын уулу) Якубду кошумча кылып бердик. Жана (Ибрахим, Исаак, Якубдун) баарын тең салих (жакшы) адамдардан кылдык.
73. Биз аларды Өзүбүздүн гана ишибизге (динибибизге) баштоочу имамдардан кылдык. Жана аларга жакшы иштерди жасоону, намаз окууну жана зекет берүүнү вахий кылдык. Алар Бизге (эч нерсени шерик кошпой) ибадат кылуучулардан болчу.
74. Биз Лутка да өкүм (пайгамбарчылык) жана илим (шарият) бердик. Биз аны ыпластык (бачабаздык) иштерди жасаган шаардан чыгарыш кеттик. Алар (шаар эли) жаман, бузук адамдар болгон.
75. Биз аны Өз ырайымыбызга алдык. Чынында ал салих адамдардан.
76. Жана Нухту (эскер). Мурун ал (Бизге бийик добуш менен) дуба кылды элс, Биз аны кабыл алдык.

وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

وَجَعَلْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُهَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَبِيدِينَ ﴿٧٣﴾

وَلُوطًا نَافِلَةً حُكْمًا وَعِلْمًا وَجَعَلْنَاهُ مِنَ الْقَرَمَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْفَحْشَاءَ إِنَّهُمْ كَانُوا أَقْوَمَ سَوَاءً فَنَسِينَا ﴿٧٤﴾

وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

1 Лут анын агасынын баласы болчу. Ибрахим каапыр атасын, элин таштап, өз журту Вавилондон (Ирактан) Шам (азыркы Сирия, Иордания жана Палестина) жерине чыгып кетти. Аны менен Луттан башка, аялы Ажар да болгон.

Анан Биз аны менен үй-бүлөсүн
улук кайгыдан (топон суудан)
күтканып калдык.¹

77. Биз ага аяттарыбызды «жалган»
деген (каапыр) коомдон (алардын
зыян келтирүүсүнөн) жардам
бердик. Алар жаман адамдар
болчу. Биз аларды бирин койбой
(топон сууга) чөктүрдүк.
78. Дауд менен Сулайманды (эстегин).
Бир кезде ал экөөсү бир коомдун
койлору (түндөсү каптап кирип)
майкандап койгону жөнүндө өкүм
кылышкан, Биз алардын өкүмүнө
күбө болгонбуз.²
79. Сулайманга бул чечимди
түшүндүрдүк. Биз экөөнө тең
(Дауд менен Сулайманга) өкүм
жана илим бергенбиз. Даудга өзү
менен кошулуп (Аллаһка) тасбих
айткан тоолорду жана куштарды
моюн сундурдук.³ (Ушуну) Биз
жасадык.
80. Биз Даудга силерди сокку-зыяндан
сактай турган (зоот) кийимдерди

وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْتَصِمَانِ فِي الْوَيْلِ
إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا
لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

فَقَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَاهُ حُكْمًا
وَعِلْمًا وَنَضَعُ نَارَ الْبُحْبُوحِ أَلْ يُسَيِّعُونَ
وَأَنْظِرُوهُمْ وَأَنْفَعِيهِمْ ﴿٧٩﴾

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لَتُحَصِّنَكُمْ

1 Нух каапыр элинин арасында тогуз жүз элүү жыл жашап, аларды жалгыз Аллаһка сыйынууга чакырса да, ташжүрөк коому кабылдоонун ордуна шылдыңдоо менен жооп беришти. Сабыр чөйчөгү толгон Нух алейхис-салам: «Оо, Раббим! Жер бетинде бир дагы каапырдын үй-жайын койбогун!» деп дуба кылды эле, дубасы кабыл болуп, топон суу каптап кирди.

2 Эгинзардын ээси койдун ээсиден арызданып падыша Дауддун алдына келгенде, ал майкаңдалган бактын ээсине койлорду алып берип коет. Алда уулу Сулайман: «Атаке, койлорду ээсиден биротоло алып койбой, убактылуу гана алып берсек. Ал эгинзарына зыян келтирген үчүн койлордун сүтүнөн, жүнүнөн гана пайдаланып турсун. Ал койдун ээси эгинди сугарып, өстүрүп кайра калыбына келтиргенде, койлорун кайра алсын» деп өкүм кылат. Атасы ушул өкүмдү туура көрөт.

3 Дауд пайгамбардын үнү аябай жагымдуу жана бийик болгон. Ал Аллаһты эскерип, Ыйык Китептин аяттарын мукамдуу окуганда тоолор эригидей болуп, асмандагы куштар үстүндө чарк айланып, аны менен кошо тасбих айтып турушкан.

жасоону үйрөттүк. Эми шүтүр кылаарсыңар?!¹

81. Жана Сулайманга учкул шамалдарды моюн сундурдук. Алар анын буйругу менен, Биз берекеттүү кылган жерде² желип турат. Биз ар бир нерсени Билүүчүбүз.

82. Жана ал (Сулайман) үчүн гавас (суучу) жана мындан башка (инсан жасай албай турган) иштерди жасап бере турган жин-шайтандарды (моюн сундурдук). Аларды Биз Өзүбүз көзөмөлдөөчүбүз.³

83. Жана Айюбду да эсте. Ал Раббисине: «Мени зыян каптады! Өзүң ырайым кылуучулардын эң ырайымдуураагысың!» - деп, (бийик добуш менен) дуба кылды.⁴

84. Кийин Биз анын дубасын кабыл кылып, андагы зыянды арылттык жана Өзүбүздөн ырайым-рахмат иретинде жана (сабырдуу)

مِّنْ بِأَيْسَرِكُمْ فَهَلْ أَنتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٥٥﴾

وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ غَاصَّةَةً تَكْبَرُ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا رَبِّكَ يَتَاَوَّلُ عَلَيْهَا ﴿٥٦﴾

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَن يَغُوصُّ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٥٧﴾

﴿٥٨﴾ وَيُؤْتِيهِمْ لَازِقًا مِّنْ أَيْمَانِهِمْ فَكُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقْبِلُوا لِقَابِ رَبِّكُمُ الْيَوْمَ لَكُمُ الْحُكْمُ وَأَنْتُمْ آتُونَ ﴿٥٩﴾

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَالَمِينَ ﴿٦٠﴾

1 Согуштарда депсени найза, жаанын огу жана кылычтан сактай турган зоот кийим Дауд пайгамбардан мурда болгон эмес. Демек, Аллаһ Таала Дауд пайгамбар аркылуу инсаниятка чоң нээмат берди. Бул шүтүр кылууга тагыктуу нерсе. Кээ бир тафсирчилер: «Аллаһ темирди Даудка моюн сундургандан улам, аны камыр ийлегендей ийлеп, эч бир кыздырбай эле каалаган нерсесин жасап алчу. Бул Аллаһтын Даудка берген пайгамбарлык моожизасы болчу» дешет. Мына ушундан улам «темирдин пири Доот» деген туура эмес түшүнүк калыптанган. Дауд эч нерсенин пири эмес. Андагы бардык касиеттер Аллаһ Тааладан.

2 Бул аяттагы «жер» Сулайман пайгамбар жашаган Шам (азыркы Сирия) жери.

3 Суучул жиндер деңиз түбүнөн асыл таштарды алып чыгышкан. Башка иш жасагандары Сулайманга чоң аскалардан сарайтар жасап беришкен.

4 Аллаһ Айюб пайгамбарды оор дарт менен сынаган. Анын тагдырдагы буйругу менен Айюбдун бүт денесин ириңдүү жара каптайт. Аллаһ Айюбдун үй-бүлөсүн, байлык-мүлкүн да жоготот. Бирок, Айюб мунун бардыгына сабыр кылат, тагдырына ыраазы болот. Бирок, адам пейде, темир эмес. Аллаһка аятта айтылгандай жалбарып жардам тилейт.

ибадатчыларга эскерме-сабак болсун деп ага үй-бүлөсүн кайтарып, алар менен дагы ошончо (перзент) бердик.

85. Жана (оо, Мухаммад), Ысмайыл, Идрис, Зулкифлдерди да эстегин. Алардын баардыгы сабырдуулардан болгон.
86. Аларды Өз ырайымыбызга алдык. Бардыгы салих пенделерден.
87. Зуннунду да эстегин.¹ Бир кезде ал ачууланып (элинен ээн жерге) кетип калды. Ал Бизди өзүн тар (жана караңгы) жерде калтырбайт деп ойлогон.² Ал караңгылыктарда (калып): «Өзүңдөн башка илах жок. (О, Раббим!) Сен Аруу-Таза Кудайсың! Мен заалымдардан болуп калдым!»- деп жалбарды.
88. Биз анын дубасын кабыл алдык жана кайгыдан куткардык. Биз момун адамдарды мына ушинтип куткарабыз.³

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْتَضِبًا فَفَتَنَّا أَنْ يَنْفَرَهُ عَلَيْهِ فَمَا دَّى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

1 Зуннун – бул Юнус пайгамбар. Арапча «зу» - «ээси» дегенди, «нун» кит-балык дегенди билдирет. Юнус пайгамбарды балык жутуп жибергенден улам Зуннун – балык ээси деп аталат.

2 Юнус пайгамбар элин туура жолго чакырганда кабыл албай койду. Адаттагыдай баштарына азап келип калганда Аллаһка: «Эми ыкластуу ибадат кылабыз» деп жалбарышты. Аллаһ Өзүнө гана белгилүү себеп менен эч бир элден көтөрбөгөн азапты Юнустун элинен которду. Юнус элин жакшы эле тарбиялады. Бирок, бир нерседен ачуулашып, сабырсыздык кылып, ээн-эркиндик издеп, журтунап чыгып кетет. Жолдо кемеге минет. Бир мезгилде добул туруп, кемедегилер: «Адам көп, кеме баарыбызды которуп жээкке жете албайт. Чек таштап, бирөөнү сууга ыргытабыз» дешет. Чек Юнуска түшөт. Аллаһтын буйругу менен аны чоң балык жутуп жиберет. Кенсидик издеп чыккан Юнус, ушинтип тар, караңгы жерде калат.

3 Балыктын ичинде жатып жалбарган дубасын Аллаһ кабыл алып, Балыкка Юнусту жээкке чыгарып таштоосун буюрган. Момун адам ар кандай кырдаалда Аллаһтын жардамынан үмүт үзбөш керек.

89. Жана Закарияны эсте: Ал Раббисине: «О, Раббим! Мени жалгыз (туяксыз) калтырба! Өзүң мурас алуучулардын (бардыгынын артында калуучулардын) эң жакшысысың!» деп дуба кылганда,

وَرَبِّكَ يَا إِدْرِيْسُ إِنَّكَ رَحِيْمٌ
فَرَدَّكَ وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِيْنَ ﴿٨٩﴾

90. Биз анын дубасын кабыл алып, ага Яхйаны белеск кылганбыз жана туубас аялын да айыктырын койгонбуз. Алар (пайгамбарлар) жакшылык (сооп) иштерге тез киришүүчү пенделер эле. (Жакшылыктардан) үмүт кылып (жамандыктардан) коркуп дуба кылышчу. Жана алар Биз үчүн кичинейил пенделер болгон.

فَأَنْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى
وَأَصْلَحْنَاهُ إِنَّهُ كَانَ
يُسَبِّحُ عُثْرَتِ فِي الْآخِرِيْنَ وَيَدْعُوْنَ تَارْعِبًا
وَرَهْبًا وَكَانُوا آتِنَا خَشِيْعِيْنَ ﴿٩٠﴾

91. Жана абийирин сактаган кызды (Марямды) да эстегин. Кийин Биз ага Өз Рухубуздан үйлөдүк. Аны жана анын уулун ааламдар үчүн (Өз Кудуретибизден) белги кылдык.¹

وَالْوَحْ أَحْصَيْنَا قُرْحَهَا فَفَتَحْنَا
فِيهَا مِنْ رُّوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا رَآئِنَهَا
عَآيَةً لِّلْعَالَمِيْنَ ﴿٩١﴾

92. (О, адамдар!) Силердин бул үммөтүнөр (диниңер) бир үммөт² жана Мен силердин Раббиңер боломун. Демек, Мага гана ибадат кылгыла!

إِنِّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

93. Бирок, (кийин) адамдар иштерин (дин-ишенимдерин) бөлүп салды. (Кантсе да) Бардыгы Өзүбүзгө кайтышат.

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلُّ
إِلَآئِنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾

1 Марям өзүн ибадатка багыштаган такыба кыз бала болчу. Аллах ошол кыз баланын жатынында перзент пайда кылууну каалап, Жебирейил периштени жиберди. Периште анын жакасынан үйлөп койду эле, ошол демден (Рухтан) анын боюна бүтүп, Ыйса алейхи салам төрөлдү.

2 Бардык дүйнө элдерине келген пайгамбарлар бир Аллаhtын Өзүнөн. Бир максат — элдерди жалгыз Аллахка ибадат кылууга чакыруу үчүн келген. Дини бир дегени — ушул.

94. Ким момун-ыймандуу абалында жакшы (сооп) амалдарды жасаса, анын аракети текке кетпейт. Биз анын пайдасына жазып коюуучубуз.
95. Биз (күнөөлөрү себептүү) кыргын салган шаарларга (кайра бул дүйнөгө келип жашоо) арам. Алар эч качан кайтышпайт.
96. Тээ качан гана Яжуж-Маъжуж (тосмосу) ачылганда, алар (Яжуж-Маъжуж эли) ар кайсы дободон агылган бойдон келишет.¹
97. Акыйкат убада (Кыямат) жакындап калды. Ал келгенде каапырлар көздөрү чанагынан чыгып: «Өлдүк эми! Биз бул нерседен бейкапар болчубуз! Жок, (бейкапар гана эмес) заалымдардан (ишенбегендерден) болчубуз!» дешет.
98. (О, Каапырлар!) Силер жана силер сыйынган Аллаһтан башка «кудайыңар» тозокко отун болосуңар! Силер (сөзсүз) ага киресиңер!
99. Эгер алар (чыныгы) кудайлар болсо, тозокко келбейт болчу. Эми алардын (жалган кудайлардын) баары тозокто түбөлүк калышат.
100. Анда (тозокто) алар (азаптан) онтоп, кыйкырышат. Анда алар (өз кыйкырыгынан болок) эч нерсе угушпайт.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيدِهِ وَإِنَّا لَهُ
كَائِنُونَ ﴿٩٤﴾

وَحَرَّامٌ عَلَى الْكَافِرِينَ أَن يَدْخُلُواهَا
لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

حَقَّ إِذَا فَتَحَتْ يَا جُوجُ وَمَا جُوجُ وَهُمْ
مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

وَأَقْرَبَ الْوَعْدِ الْحَقُّ إِذَا هِيَ شَاحِصَةٌ
أَبْصُرُ الْيَوْمَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا فَكُنَّا
فِي عَقْلِهِمْ مِنْ هَذَا آلَ كَافِرِينَ ﴿٩٧﴾

إِن كُفِّرُوا وَاتَّبَعُذُوتَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
حَصَبُ جَهَنَّمَ أَشَرُّ لَّهُمْ وَأَرَادُوتَ ﴿٩٨﴾

لَوْ كَانَتْ هَذِهِ آيَةً آلِهَةً مَا وَرَدُوهَا
وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

لَهُمْ فِيهَا أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

1 Падыша Зулкарнайн камал койгон Яжуж-Маъжуж элдери Кыяматка жакын тосмону жарып чыгып дүйнөнү каптайт. «Агып келишет» деген сөз алардын көптүгүн, тездигин билдирет.

101. Алар үчүн мурдатан Биз тараптан (Тагдыр Китебине) жакшылык жазылган адамдар тозоктон алыста болушат (түшпөйт).¹

102. Алар (жана Бейиштеги алардан башка адамдар) Тозоктун шыбырын да угушпайт. Жана алар көңүлдөрү күсөгөн нээматтардын ичинде түбөлүк калышат.

103. Аларды улуу коркунуч кайгыга салбайт. Периштелер утурлап (тосуп) чыгып: «Бул силерге убада кылынган күнүңөр» (дешет).

104. Ошол Күнү Биз асманды кат жазылган дептерди жапкан сыяктуу жаап койбуз. (Калк-калайыкты) абалкы жолу жараткан калыбына кайтарабыз. Бул (кайра жаратуу) Биздин милдетибиздеги убада. Биз аны аткарабыз.

105. Биз Зикирден (Лавхул Махфуздан) Кийин Забур китебинде да «Жерди² Менин салих (ыймандуу) пенделерим мурас кылып алышат» деп жазып койгонбуз:

106. Албетте, мында (Кураанда) ибадатчы адамдар үчүн жеткиликтүү насаат бар.

107. (О, Мухаммад!) Биз сени ааламдарга ырайым (болушуң) үчүн жибердик.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ عَنِ الْحِسْبِ
أُولَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿٥١﴾

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَتَهَا وَهُمْ فِي مَا
أَسْفَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿٥٢﴾

لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرَقُ الْأَكْبَرُ وَسَلَفْنَاهُمْ
أَلَمَّا يَكُنْ هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿٥٣﴾

يَوْمَ تَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ
لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ يُعِيدُهُ
وَعَدًا عَلِيمًا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٥٤﴾

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ
الَّذِينَ أَنْزَلْنَا آلَادَ إِسْرَافِيلَ
أَلَّا تَكُونَ مِنَ الْفَاعِلِينَ ﴿٥٥﴾

إِنَّا فِي هَذَا لَبَلَاغٌ لِقَوْمٍ عَالِمِينَ ﴿٥٦﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥٧﴾

1 Белгилүү болгондой көпчүлүк мушриктер Ыйсага, Узайир олуяга жана периштелерге да сыйынышкан. Бирок, булар өздөрү буга нааразы болгондуктан жана бүт аалам жаралардан илгери Аллаһ тарабынан жазып коюлган Лавхул-Махфуз (тагдыр) китебинде жакшылык (Бейиш) жазып коюлганы себептүү, мушриктердин кудайларынын катарында тозокко кирбейт.

2 Аяттагы «жер» сөзүн кээ бир тафсирчи аалымдар «Бейиш жери» деп түшүндүрсө, кээ бирөөлөрү «дүйнөдөгү эле кадимкидей жер» дешет. Туурасын Аллаһ гана билет.

108. Айткын: «Мага (Аллаһ тарабынан):
«Силердин илах-кудайыңар
жалгыз Илах. Силер (ошол илахка)
моюн сунасыңарбы?!» (деп айтуу)
вахий кылынды»

109. Эгер баш тартышса, айт: «Мен
силерге тегиз угуздум. Бирок, мен
силерге убада кылынган нерсе
(Кыямат азабы) алыс же жакын
экегин билбеймин.

110. Албетте Ал (Аллаһ) сөздөрдөн
жарыя айтылгандарын да,
ичиңерге жашырганыңарды да
билет.

111. (Эй, Мушриктер! Силерге азап-
жаза келбей турушу) балким
силер үчүн сыноодур же убактысы
келгенге чейин (кенен берилген)
пайдалануудур, мен муну
билбеймин».

112. О, Раббим Өзүң акыйкат менен
өкүм кыл! (Эй, мушриктер!)
Биздин Раббибиз, силер
сыпаттаган (ширк) нерселерден
коргоо сурала турган Ырайымдуу
Зат!

قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ اللَّهُ
وَاحِدٌ فَهَلْ أَنشُرُ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ إِنَّمَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ
أَذْرَيْتُمْ أَقْرَبَ أَمْ يُعِيدُ مَا نُوعِدُونَ ﴿١٠٩﴾

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهَنَّمَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا
تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

وَإِنْ أَذْرَىٰ أَعْلَىٰ رُفُفَةً لَّكُم مَّتَاعٌ
إِلَىٰ جِيٍّ ﴿١١١﴾

قُلْ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ
الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

22 «Хаж» сүрөсү¹

سُورَةُ الْحَجِّ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. О, адамдар! Раббинерден корккула! Кыяматтын зилзаласы коркунучтуу нерсе.
2. Аны көргөн күнүңөрдө ар бир эмизүүчү өз баласын унутуп калат, ар бир кош бойлуу жаныбар боюндагысын түшүрүп салат. Сен (ал күндө) адамдарды нес-мас абалында көрөсүң. Чынында, алар мас эмес. Бирок, Аллахтын азабы катуу!²
3. Адамдардын арасындагы кээ бирөөлөрү илими жок болсо да Аллах жөнүндө талаша берет жана ар кайсы бейбаш шайтанга ээрчип кете берет.
4. Ага (шайтандын тагдырына): «Ким ушуну дос тутса (эрчисе) аны адаштырып, тозок азабына баштап барат»- деп жазылып коюлган.
5. О, адамдар! Эгер кайра тирилүүдөн шектенүүдө болсоңор, (өзүңөрдүн абалкы жаратылганыңарды ойлогула): Биз силерди(н атаңар Адамды эң оболу) топурактан

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كُنْتُمْ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ
السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

يَوْمَ تَرَوْهَا تَذْهَبُ عَنْ كُلِّ مَرْبِعَةٍ عَنِ
أَرْصَفٍ نَتَقَتِ كُلُّ ذَاتٍ حَمْلَ حَمْلَهَا
وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَهَاهُمْ بِسُكْرَتِهِمْ
وَلَعَنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَجِدُ فِي اللَّهِ يَغْتِرَ غَيْرَ
وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مُّرِيدٍ ﴿٣﴾

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ
يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ
الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ
مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُّضْغَةٍ

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 78 аяттап турат.

2 Кыямат кайым, болуп көрбөгөндөй коркунучтуу окуялар менен башталат: Асман оролуп, жылдыздар өз огунан чыгып, төгүлүп-чачылып кетет. Тоолор ошончолук жерге бекем кагылганына, ошончолук салмагына, бекемдигине карабай абада тытылган жүн сыяктуу учуп жүрөт... ж.б.у.с алааматтар сөзсүз кулак укпаган шоокум менен болору дайын. Ал күндө бардык энелер эмизип турган баласын унутуп коет. Коркуунун күчтүүлүгүнөн! Адамдар акылы башынан учуп, мас сыяктуу болуп калышат!

жараттык. Андан соң тамчы «суудан», андан соң коюу кандан, андан соң бүткөн-бүтпөгөн бир тиштем этген (жараттык). Силерге (акырындык менен кемелге жете турган жаратылуунарды) баян кылып берүү үчүн. Жана (андан соң) Өзүбүз каалаган түйүлдүктү белгиленген (төрөлүүчү) мөөнөткө чейин жатындарга жайгаштырабыз. Кийин силерди ымыркай-бөбөк абалда (жатындардан жарык дүйнөгө) чыгарабыз. Кийин эрезеге жеткениңерге чейин (тарбиялайбыз). Силерден кимдир бирөөлөр (балалык чагында же жаштыгында эле) өлүп калат. Дагы башка бирөөлөр билгенден соң билбей турган болуп калышы үчүн эң төмөн өмүргө (карылык жашына) жеткирилет. Сен жерди какшыган (эч нерсе өстүрбөгөн өлүк) абалда көрөсүң. Анан Биз ага (асмандан) суу түшүрөөр замат бир сезгенип алып, көөп чыгат жана ар түрдүү сулуу-көркөм өсүмдүктөрдү өстүрө баштайт.

6. Бул (жараяндардын мааниси) Аллаһ – Ал Акыйкат жана Ал өлүктү тирилте алат. Жана Ал бардык нерсеге Кудуреттүү.
7. Жана., Кыямат дагы сөзсүз келүүчү. Анда эч күмөн жок! Жана Аллаһ албетте, мүрзөлөрдөгү өлүктөрдү кайра тирилет.
8. Адамдардын арасындагы бирөөлөр, Аллаһ жөнүндө («Ал тирилте албайт» деп) талаша берет. Же илими жок, же Туура Жолго

مُخَلَّفَةٌ وَعَزِمُ خَلْقَهُ لِنَبِيٍّ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَزْدِلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ رَوْحٍ يَخْرُجُ ۝

ذَٰلِكَ يَأْنِي أَنْ نَبْهِيَ الْغَائِقِينَ وَالْمُتَوَفَّى عَلَىٰ كُلِّ رَوْحٍ وَقَدْ بَرَأَ

وَأَنَّ السَّاعَةَ آيَاتُهُ لَا تَكُفُّ عَنْهَا وَإِنَّ اللَّهَ يَتَعَبَثُ مِنَ فِي الْأَقْبُورِ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُبِينٍ ۝

баштоочусу (акылы) жок, же болбосо (колунда) Нурдуу Китеби жок!

9. Моюн толгогон (текеберленген, кежирленген) абалда (талашышат, адамдарды) Аллаһтын жолунан адаштырып жиберүү үчүн. Ал адамга дүйнөдө шерменделик бар. Кыяматта болсо, ага күйдүрүүчү азапты таттырабыз!
10. (О, каапыр!) Бул азаптар өзүңдүн эки колундун жасаганы себептүү. Аллаһ пенделерге зулумдук кылуучу эмес!
11. Адамдардын арасынан дагы бирөөлөр Аллаһка бир беткейлик менен (же адат үчүн же мансап үчүн, же мусулмандардан коркуп) ибадат кылат. Эгер ага (ибадаты себептүү) бир жакшылык жетсе, аны менен көңүлү жайдары болуп калат. Ал эми бир (оор) сыноо жетсе (динден) жүз буруп кетет. (Мындай адамдар) дүйнө-акыретте зыян тартып калышат. Бул чынында анык зыян тартуу!
12. (Аллаһка ыклас менен ыйман келтирбеген адам) Аллаһтан башка пайда да, зыян да бере албай турган «кудайларга» дуба кылышат. Бул абдан катуу адашуу!
13. Алар пайдасынан зыяны көбүрөөк «кудайларга» дуба кылышат.¹ (Ал «кудайлар») Кандай жаман башчы, кандай жаман дос!

ثُمَّ إِنِّي عَطَفْتُهُ بِمُضِلٍّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنَذِيرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابُ الْحَرِيقِ ۝

ذَلِكَ بِمَا فَعَلْتَ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلِيمٍ
لِّلْعَبِيدِ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَبْذُلُ اللَّهُ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَلَوْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ أَلْقَىٰ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ۝

يَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْصُرُهُمْ وَمَا لَا يَنْفَعُهُمْ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ۝

يَدْعُوا لَمَن صَرُّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ لَيْسَ الْغَوْىٰ لِّلْمَنِّ الْبَعِيدِ ۝

1 Аллаһтан башка «кудайлар» зыян жеткире албайт, бирок анын «пенделери» ага сыйынганы себептүү көп зыянга жолугушат.

14. Аллах Озүнө (ыклас менен) ыйман келтирип, салих амалдарды жасаган момундарды албетте, түбүнөн дарыялар аккан Бейиш бактарына киргизет. Чынында, Аллах каалаган нерсесин жасайт.
15. Кимде-ким Аллах ага (пайгамбарына) дүйнө-акыретте жардам бере албайт деп ойлосо, бир себеп менен асманга көтөрүлсүн дагы кийин, (Аллахтын жардамын) кесип таштасын (эгер колунан келсе).¹ Анан карасын: өзүнүн бул айла-амалдары анын көралбастыгын кетире алар бекен.
16. Биз аны (Кураанды) мына ушинтип анык аяттар түрүндө түшүрдүк. Аллах (аны менен) Өзү каалаган адамдарды Туура Жолго баштайт.
17. Чынында, Аллах Кыямат Күнү ыйман келтиргендер менен яхудийлердин, сабиилердин,² христиандардын, отпарастардын жана мушриктердин арасында (кимиси акыйкатты кармаганын) ажырым кылат. Аллах ар бир нерсеге Күбө.
18. (О, Мухаммад!) Карачы, Аллахка жер-асмандагылардын бардыгы: Күн, Ай, жылдыздар, тоолор, дарактар, жаныбарлар жана көп адамдар сажда кылышууда. Дагы

إِنَّ اللَّهَ يَدْعُ الْإِنسَانَ بِأَسْمَاءٍ وَأَوْعِيَهُمْ
الصَّلَاةَ حَتَّىٰ تَجْتَنِبَ تَجْرِىٰ مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنَّ لَنْ يَصُرَ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبِّ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ
فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُدْهِمَنَّ كَيْدُهُ مَا هِيَ كَبِدُهُ ﴿١٥﴾

وَكَذَٰلِكَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ بِآيَاتٍ يَتَذَكَّرُ وَأَنَّ اللَّهَ
يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِمْ أَكْفَرُ وَأَلْزَمُوا هَادُوا
وَالصَّبِيَّةَ وَالنَّصْرَىٰ وَالْعَجُوزَ وَالْذَّيْفَ
أَشْرَكَوا إِنَّ اللَّهَ بِفِعْلِهِمْ لَنَبْصِيرُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّجَرُ وَالْحُمْرُ
وَالْأَنْجُمُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَاللِّدَابُّ

1 Эгер ал мушрик пайгамбардын жеңиштеринен ичи орттоңуп баратса, бул ортту өчүрүп, жаңын жай алдыруунун бир гана амалы бар. Ал да болсо, асманга аркан сыяктуу нерсе менен асылып чыгып пайгамбарга келе жаткан жардамдарды кесип салсын. Эгер колунан келбесе өз майына куурулуп жүрө берсин!

2 «Сабийлер» - алар пайгамбарыбыз салпаллоху алайхи ва салламдын доорунда эч бир жасалма динге ээрчибей, буттарга сыйынбай таза табияттары менен жашаган адамдар.

көпчүлүктөрүнө болсо азап хак (адилет жаза) болду. Аллах кимди кор кылып койсо, аны эч ким урматтуу кыла албайт. Аллах каалаган нерсесин жасайт.

19. Мына бул эки каршылаш тарап (каапырлар менен момундар) Раббилери жөнүндө талашып-тартышып калышты.¹ Эми каапыр болгондор үчүн (Кыяматта) жалындаган оттон кийим даярдалып, баштарынан кайнаган суу куюлат!² (Бул суунун ысыктык даражасы ушунчалык:)
20. Андан алардын терилери жана ичиндеги (ичеги, өпкө-боор сыяктуу) нерселери күйүп кетет.
21. Алар үчүн (периштелердин колунда сабоого даяр) темир союлдар бар!
22. Ар качан Тозоктогу бул азап-кайгыдан чыгууну каалашса, (ошол союлдар менен баштарына чаап) дагы азапка кайтарылышат жана «күйдүрүүчү азапты таткыла!»- (деп айтылат).
23. Ал эми, ыйман келтирип, жакшы амал жасаган адамдарды Аллах (Таала) түбүнөн дарыялар агып турган Бейиштерге киргизет. Алар

وَيَكِيدُ مِنَ النَّاسِ وَيُكْرِهُ عَيْنَهُ الْعَذَابَ
وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٥٦﴾

﴿ هَذَا نَحْنُ أَخْتَصِمُوا فِي رُؤُوسِهِمْ
فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ رِيسَاتُهُمْ
ثُمَّ نُصِيبُ مِنْ قُوَّتِ رُؤُوسِهِمْ الْحَبِيمَ ﴾

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٥٧﴾

وَلَهُمْ مَقْلُوعٌ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٥٨﴾

كَلِمَاتٍ أَزَادُوا أَنْ يُخْرِجُوا مِنْهَا مَنْ عَلَيْهِ
أَعْيُدُوا فِيهَا وَدُفُّوا عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿٥٩﴾

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَنِعْمُوا
الْصَّلَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

1 Момундар Аллаһтын Өзүнө ортомчуусу жок ибадат кылса гана кабыл алат десе, мушриктер: «Жок, ортомчуларды койсо, алар бизди Аллаһка жакындаштырат» дешти. Ал эми, яхудийлер менен христиандар «Аллаһтын баласы бар» дешти. Сабийлер менен отпастар дагы Аллаһ жөнүндө өз пикирлерин айтышты. Бирок, Аллаһтын Өзүнө гана, Ага шерик, бала кошпой сыйынгандар ыйманды табышты. Башкалары «Аллаһ бар» дегени менен Ага шерик кошкону себептүү каапыр болушту.

2 Каапырларга «катран» деген тикенектүү катуу дарактан кийим кийгизилип, үстүнөн от менен күйдүрүлгөн бойдон, үстүнөн «хамим» деп аталган кайнак суу куюлат.

ал жерде алтын билериктер жана бермет, жакут, маржандар (асыл таштар) менен жасанышат жана ал жердеги кийимдери жибектен болот.

24. (Мунун себеби) Алар (дүйнө жашоосунда) сөздүн эң таттуусуна («Лаа-илааха-иллаллах» келмесине) жана мактоого арзыгандын (Аллахтын) жолуна багытталган эле.

25. Каапыр болгондорго, Аллаһтын жолунан жана Аль-Харам мечитинен (момундарды) тоскондорго – Биз ал мечитти бардык адамдарга: жергиликтүүсүнө да, четтен келгенине да тең кылып койгон элек – жана ким анын ичинде зулум менен бузуктук (күнөө) кылууну кааласа, ага Биз жан ооруткан азапты таттырабыз.¹

26. Эстегин, Биз (бир кезде) Ибрахимге (Ыйык) Үйдүн ордун даярдап-белгилеп берип, (баласы Ысмайыл экоо аны тургузуп бүткөндө, мындай деген элек): «Мага (ибадатта) эч нерсени шерик кылбайсың. Менин Үйүмдү тооп кылуучулар (намазда) туруучулар, ийилип, рукуу кылуучулар жана сажда кылуучулар үчүн таза-пакиза кармайсың.

الَّذِينَ هُمْ يُحِبُّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ
ذَهَبٍ وَكُلُوا وَلَبَسُوا فِيهَا حَرِيرًا ۝

وَهُدُوا إِلَى الصَّالِحِ مِنَ الْقَوْلِ ۚ وَهُدُوا إِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ صَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمَسْجِدَ الْحَرَامَ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سِرًّا
الْمَكْنَىٰ فِيهِ وَالْبَاءُ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ
يُطْلَبْ يُدْفَعْ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ ۝

وَلَا تَوَكَّلْ إِلَّا بِرَحْمَةِ مَكَانِ الْبَيْتِ أَنْ
لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ۝

1 Мушриктер өздөрүңүн же ата-бабаларынын менчиги болбогон, бардык элдер үчүн барабар болгон Аль-Харам мечитинин эгедер болуп, момундарды ага киргизбей коюуну каалады. Чынында бул ыйык мечит Ибрахим алейхис-саламдан калган. Ал эми Ибрахим аны жалгыз Аллаһтын Өзүнө сыйынуу үчүн курган. Эми алар (мушриктер) ошол Ибрахимдин динин чыныгы улантуучусу жана урпагы Мухаммад Пайгамбардын өзүн бабасынан калган, бардык элдерге бирдей болгон Ыйык мечитке киргизбейм деп турат. Бул бузуктулук эмей эмне? Чынында бул каапырларга жаң ооруткан азап адилет жаза болмок.

27. Адамдарды ажы кылууга чакырасың. Сага алар жөө басып, тапталган¹ улоолор менен келишсин. Алар сага ар кайсы алыс өлкөлөрдөн келишсин!
28. (Жана) Өздөрүнө (ажыдан тийсе турган диний-дүйнөлүк) пайдаларга күбө болушсун. Анан белгилүү күндөрдө (Аллах) ырыскы кылып берген чарба айбандарын (курмандыкка чалуунун) үстүндө Аллаһтын ысымын эскеришсин. Анан андан (курмандыктын этиген) өзүңөр да жегиле, кедей-бечараларды да тамактандыргыла.
29. Андан кийин алар (ажылар) кирлерин кетиришсин.² Жана (ажы, умра, курмандыктан турган) назирлерин (өздөрүнө милдет кылып алган ажы ибадаттарын) толук аткарып, Эски Үйдү (Каабаны) таваф³ кылышсын.
30. Ушулар (силерге баяндап берген шариат өкүмдөрүнөн кээ бирөөлөрү) Ким Аллаһтын шариат-өкүмүн урматтаса (аткарса) – бул иши Раббисинин алдында өзүнө жакшы. Жана силерге (Кураанда) окуп (санап) бериле тургандардан башка бардык төрт буттуу айбандар адал кылынды. Эми буттардан турган ыпластыктан жана жалган сөздөн алыс болгула!

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ۝

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا أَنَّمَا اللَّهُ فِي أَيَّامِ مَقْعُودَتِنَا عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ اللَّهِ عَظِيمَ ۝

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذْرَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۝

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظِرْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ حَسَرٌ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّيٍّ وَأُجِّلَتْ لَكُمْ الْأَنْعُمُ إِلَّا مَا مَلَكَ عَلَيْكُمْ فَأَحْبِبُوا الرَّجَسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَأَحْبِبُوا قَوْلَ الرَّؤُوفِ ۝

1 تسمير النيسر وهو: (الخفيف اللحم من الشجر والأعمال لا من القول)

2 Б.а. ихрамдан чыгып, чачын алдырып, жашыруун орундарды тазалап, жуунуп алышсын.

3 Таваф – тооп, айлануу.

31. Аллаһка шерик келтирбей, ханиф (жеке Аллахка сыйына турган) абалда (ибадат кылгыла). Ким Аллаһка шерик келтирген болсо, ал асмандан кулап түшкөн¹ жана аны (жырткыч) куш тытып же болбосо шамал алыстарга учуруп кеткен сыяктуу.
32. Ушундай. Ал эми, ким Аллаһтын нышан-белгилерин² (курмандык үчүн белек иретинде алынган айбандарды) аздектесе – бул жүрөктөрдүн такыбаалуулугунан.
33. Силер үчүн аларда (белек-айбандарда) белгилүү мөөнөткө чейин пайдалануу бар.³ Кийин аларды (союу) адал болгон жай – Эски Үйдүн (Каабанын⁴) айланасы.
34. Биз (мурдагы) бардык үмөттөргө, (Аллаһ) ырыскы кылып берген чарба айбандарын (мууздоонун) үстүндө Аллаһтын ысымын зикир кылуулары үчүн курмандык чалууга буюрганбыз. Демек, кудайыңар бир гана илах

حُفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَكَانَ تَخْرِجَ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطُطُ الظُّلُمُتُ
أَنْ تَقْوَى يَوْمَ أَلْزِمُوا فِي مَكَانٍ سَجِيدٍ ﴿٣١﴾

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْطِرْ شَعْرًا لِلَّهِ فَإِنَّهُ مِنْ تَقْوَى
الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَمِنْهَا
إِلَى النَّبِيِّ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾

وَلِكُلِّ أَقْوَاعٍ جَعَلْنَا مَنَاسِكَالَ لِيُذَكَّرُوا
أَسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ حَيْمَةٍ الْأَنْعَامِ
فَالَهُكُمْ إِيَّاهُ وَحْدَهُ فَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
الْمُخْتَلِفِينَ ﴿٣٤﴾

- 1 Ыйман бийик нерсе. Асмандай бийик. Аллаһка шерик кылуу адамды ыймандан чыгарат. Демек, ал ыйман асманынан кулап түшөт. Анан жансыз өлүк (гарп) сыяктуу болуп калганда анын этин (акыл-эсин) пайтан-кузгундар тытып жеп, калган-куткапын дейди шамалдар алыстарга учуруп кеткендей болуп, ың-жыңы жок, дарексиз, коңуму жок болуп калат.
- 2 Аллаһтын нышан-белгилери – бул бардык парыз амалдар. Ажы ибадаттары дагы чоң нышан-белгилерден. Ажы ибадатынын чоң нышандарынан бири Аллаһка атап союу үчүн Маккага алып барылган курмандыктар. Ал курмандыктарды «хадая» - белектер деп аталат.
- 3 Белгилүү мөөнөт ажылык ибадаты башталган күндөр. Ошого чейин белек (курмандык) айбандарды минип, сүтүн ичип же болбосо жүгүн кыркып алып пайдаланса болот.
- 4 Ал Ибрахим пайгамбардан бери бар болгондуктан «Эски Үй» деп аталат. Ажы мезгилиндеги курмандыктарды (белектерди) Минаа ороонундо жана башка Каабага жакын жерлерде сойсо боло берет.

(Аллаһ). Эми, (Анын Өзүнө гана) моюн сунгула. (О, Мухаммад), сен (Аллаһка) берилгендерге (Бейишти) сүйүнчүлө!

35. Алар (Аллаһка берилген мусулмандар) качан Аллаһтын ысымы эскерилгенде (урмат жана коркуунун күчтүүлүгүнөн) жүрөктөрү титирейт. (Алар) Өздөрүнө жеткен нерселерге сабыр кылуучулар, намазды толук окуучулар жана Биз ырыскы кылып берген нерселерден ихсан-садака кылуучу адамдар.

36. (Ажы мезгилинде союла турган төө, уй сыяктуу) чон денелүү чарба айбандарын да силер үчүн Аллаһтын белгилеринен кылдык. Анда силер үчүн жакшылык бар. Анан ал жандыкка тик турган абалында эле (бутуна тушоо салып коюп) Аллаһтын ысымын зикир кыла бергиле.¹ Эми, качан жамбашы менен кулаганда (жиликтеп) андан өзүңөр да жегиле, сураган-сурабаган кедейлерге да жедиргиле. Биз силерге аны (чоң келбеттүү жаныбарды) мына ушинтип моюн сундуруп бердик. Шүтүр кылаңар ажеп эмес!

37. Аллаһка анын (курмандыгыңардын) эти да, каны да жетпейт. Бирок, силерден болгон такыбалык жетет. Силерди хидаятка баштаганы үчүн Аллаһты улуктап («Бисмиллаахи Аллаһу

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحِلَّتِ قُلُوبُهُمْ
وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمُ وَالْمُتَّقِينَ
الضَّلَوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

وَالَّذِينَ جَعَلْنَا لَكُم مِّنْ شَعِيرٍ أُولَٰئِكَ
فِيهَا حَيْرٌ فَأَذْكُرُوا أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوًّا
فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنَّمَا وَأَطِيعُوا
الْقَائِمَ وَالْمَعْرُوفَ ذَلِكَ سَخِرْنَا لَكُم لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

لَن يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلَكِن يَنَالُ
التَّقْوَىٰ مِنكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبِرُوا
اللَّهُ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمْ وَنُبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

1 Аларды жаткыруу мүмкүнчүлүгү болбогондон улам, бутун тушап коюп, тик турган абалында эле «Бисмиллахи Аллаһу акбар» деп мууздаса боло берет.

Акбар» деп) такбир айтуунар үчүн Ал силерге ошол чоң жандыктарды моюн сундуруп берди. Жакшылык (ихсан) кылуучуларга (Бейиштен) кушкабар бер.

38. Аллаһ ыймандуу адамдарды коргойт. Албетте, Аллаһ ар бир кыянатчы, шүгүр кылбаган пенделерди сүйбөйт.
39. (Каапырлар тарабынан) чабуулга туш болгон (момун) адамдарга, зулумдук көргөндөрү себептүү (душмандарына каршы согушууга) уруксат берилди. Албетте, Аллаһ аларга жардам берүүгө кудуреттүү!¹
40. Алар (мусулмандар) өз мекендеринен акыйкатсыздык менен, бир гана «Раббим – Аллаһ» деген сөздөрү үчүн гана (кууң) чыгарылган эле. Эгер Аллаһтын кээ бир (заалым) адамдарды башка бирөөлөрү(нүн күчү) менен тыйып туруусу болбогондо, ибадатканалар, чиркөөлөр, синагогалар жана анда Аллаһтын ысымы көп эскериле турган мечиттер талкаланып кетмек.² Өзүнө (динине) жардам

«إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَلْبٍ»

أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي اللَّهِ وَلِأَنَّهُمْ ظُلُمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَن يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّفُتِمَتِ صَوَامِعُ وَبِيَعَ وَصَلَاتٌ وَفُتِنَتِ كُرُوفُهَا أَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ

1 Бул мусулмандарды эң алгачкы ирет согушка буюрган аят. Алар Мединага көчүп (хижрат кылып) өзүнчө ислам мамлекетин курап, күч кубатка ээ болгонго чейин Макка мушриктеринен көп зулумдук көрүштү. Мединага көчүп келгенден кийин деле кордуктар токтободу. Сабыры түтөнгөн сахаабалар лайгамбарыбызга келип: «Согушпайлыбы, биз деле?!» деп кайра-кайра суроо-талап коюшса да, ал: «Аллаһтан буйрук келмейинче согуш жок» деп жооп берчү. Акыр акыбетте зарыктырган, өч алууну сагынган уруксат ушинтип келген.

2 Мусулмандарга заалымдарды тыйып коюу үчүн согушка уруксат берилгенде, ислам согушкерлери жыгылган адилеттик желегин көтөрүп, эзилген адамдардын, кордолгон дин ишенимдердин эркиндиги үчүн күрөшкө аттанышып, абийир, ыйман, дин менен иши жок, баскан элинин абийирин кетирип, зордоп, дининен чыгарып, ибадатканаларын бузул таштаган өкүмзорлорду күч менен тыйып койду.

бергендерге Аллаһ да жардам
(жеңиш) берет. Албетте, Аллаһ
Кубаттуу, Кудуреттүү! *(Кийинки*
аятта Аллаһ Таала Өз динине
жардам берген адамдардын
сыпаттарын баяндайт.)

41. Алар жерде бекем орноштуруп
койгонубузда намаздарып
толук окуган, зекет берген,
жакшылыктарга булоруп,
жамандыктардан кайтарган
адамдар. Иштердин акыбети
Аллахтын Колунда.
42. (О, Мухаммад) эгер (каапырлар)
сени «жалганчы» деген болсо,
(ызааланба). Алардан мурда Нух
коому, Аад менен Самуд (элдери
да пайгамбарларын) «жалганчы»
дешкен.
43. Ибрахимдин, Луттун коомдору
дагы (пайгамбарларын)
жалганчыга чыгарышкан.
44. Мадян (шаарынын) ээлери дагы
(пайгамбарларына «жалганчы» деп
доомат кылышкан) Мусаны деле
жалганчыга чыгарышкан. Анан
Мен каапырларга (бир аз) мөөнөт
бердим. (Эми «бизге ажал келбейт
экен» деп бейкапар болушканда)
Аларды (азап менен) кармадым.
Эми, Менин чанганым кандай
болгон(ун бир көрсөң эле!)
45. Биз нечендеген шаарларды
кыйратып салдык! Алар заалым
болчу. Эми (азыр) алардын
чатырлары кулаган. (Дагы
нечендеген) таштанды кудуктар,
бийик-бийик (бирок ээси жок)
сарайлар бар!

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِأَلْمَعْرُوفِ
وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

وَإِنْ يَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ
قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٢﴾

وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ ۖ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْنَا
الْكَافِرِينَ ۖ ثُمَّ أَخَذْنَاهُمْ فَنَقَّبُوا الْأَتْرَابَ ۖ
فَنَكَبْنَاهُمْ ﴿٤٤﴾

فَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ
خَالِئَةٌ مِنْهَا ۖ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبُيُوتُهَا
مُتَعَطِّلَةٌ ۖ وَقَصْرٌ مَقِيسِيذٍ ﴿٤٥﴾

46. (Каапырлар) жер жүзүн кыдырып көрүшпөйбү?! Ошондо аларга сергек жүрөктөр же болбосо, угар кулактар болмок эле! Чынында, көздөр сокур болбойт, көкүрөктөгү жүрөктөр сокур болот.

47. (О, Мухаммад, мушриктер «Эгер чын пайгамбар болсон, Раббин бизге азап түшүрбөйбү, тезирээк» деп) сенден азапты шаштырып сурашат. Аллах убадасын бузбайт. (Сөзсүз азап келет.) Жаңа., Сенин Раббиндин алдындагы бир күн силер эсептеген жылдардын миң жылы сыяктуу.

48. Дагы нечендеген шаарларды (н элдерин) алар заалым болсо да, мөөнөтүн узартып койдум. Кийин (көп жашап, көп күнөө кылып, көбүрөөк азапка ылайык болгондо) гана кыйраттым. Кайтып келүү – Өзүмө!

49. Айткын: «О, адамдар! Мен чынында силерге анык эскертүүчүмүн!

50. Ал эми, ыйман келтирип, салих амал кылган адамдар үчүн (Аллах тарабынан) кечирим жана улук ырыскы (Бейиш) бар!».

51. Биздин аяттарыбызды (н айланасында ар түрдүү сөз козутуп) алардын күч-таасирин азайтууга (бири-биринен озуп) алектенип жаткандар..., дал ошолор Тозок ээлери!

52. Сенден мурда бир элчи же пайгамбар жиберген болсок, ал качан гана (китептен бир аят) окучу болсо, анын кыраатына

أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَكُنُوا لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

وَيَسْتَعِجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ تُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ. وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

وَكَيْفَ يَكُن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْنَا آلَ الْاَمْيِصِرِ ﴿٤٨﴾

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُدْرِكُ الْمَوْتَ

فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤٩﴾

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِرِينَ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥٠﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ

шайтан (китепте жок сөздөрдү) кошкон (го аракеттенген). Анан Аллаһ шайтан кошкон нерселерди өчүрүп, Өз аяттарын бекемдеген. Аллаһ Билүүчү, Даанышман.

53. Шайтан кошкон нерселер (ди Аллаһ) жүрөгүндө илдет-ооруусу бар (мунафык) адамдар менен жүрөгү катып калган (мушрик) адамдарды сыноо үчүн жасайт. Албетте, заалым (каапыр) адамдар түгөнгүс талап-тартышта калышат.
54. Илимдүү адамдар, анын (Кураандын) Раббинден келген (өзгөргүс) Акыйкат экенин билиши жана жүрөктөрү ага муноп, ыйман келтирипипи үчүн (Аллаһ ушул сыноону жасады) Аллаһ ыйман келтирген адамдарды Туура Жолго баптоочу.
55. Каапырлар, өздөрүнө Саат (Кыямат) капыстан келип калганга чейин же Кыямат күндүн азабы келгенге чейин Кураандан шектене беришет.
56. Ал Күнү (бардык) мүлк Аллаһтын колунда. Ал алардын арасында окум кылат. Анан, ыйман келтирип, салих амал кылгандар Нээмат Бейиштеринде болушат.
57. Ал эми, каапыр болуп, Биздин аяттарыбызды «жалган» дегендерге кордоочу азап бар.
58. Аллаһтын жолунда (үй-мүлкүн, аялдарын, бала-чакасын, мекенин таштап) хижрат кылган, кийин (Аллаһ жолундагы согуштарда) өлтүрүлгөн же өлгөн адамдарга

فَيَسْخَرُهُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُجَدِّدُ اللَّهُ الْإِنْسَانَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٣﴾

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٤﴾

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

أَلَمْ تَكُنْ يَوْمَئِذٍ بِرَبِّكَ تَخْلُكُم مِّنْ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتٍ النَّوَافِرِ ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَإِنَّ أَلْجَمَ لَكُمُ الْعَذَابُ مُهِمٌ ﴿٥٨﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَبِزَ قَتْلِهِمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٥٩﴾

Аллаһ эң сонун ырыскыларды берет.¹ Албетте, Аллаһ эң мыкты ырыскы берүүчү.

59. Жана (Аллаһ) аларды өздөрүнө жаккан орундарга киргизет.² Аллаһ эң жакшы Билүүчү (жана пейили) Жумшак.

60. Ушундай. Жана да, кимде-ким (бирөөгө) өзүнө зыян жеткирилгендей зыян жеткирсе, кийин ага (ошол бирөө тарабынан) зулумдук кылынчу болсо, Аллаһ ага жардам берет. Чынында Аллаһ өтө Кечиримдүү, Айкөл.

61. Ушул (Кудайыңар – Аллаһ ааламдардын өкүм-мыйзамын иреттүү башкарат:) Ал күндүзгө түндү киргизет, түнгө күндүздү киргизет. Аллаһ – Угуучу, Көрүүчү.

62. Анткени, Аллаһ – Акыйкат. Андан башка (мушриктер) дуба кылып жаткан «кудайлар» - жалган. Чынында Аллаһ эң Бийик, эң Улук!

63. Корбөйсүңбү, Аллаһ асмандан суу түшүргөндө, жер жап-жашыл болуп калганын? Чынында, Аллаһ өтө Мээримдүү, (бардык нерседен) Кабардар.

64. Асмандарда жана Жердегилердин бардыгы Анын мүлкү. Аллаһ бир Өзү гана Беймуктаж, (жана ысым-сыпаттары менен) Макталган.

لِيَدْخِلَهُمْ مُدْخَلَ بَرْزَخٍ ۖ وَانَّ
اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَبِيرٌ ﴿٥٩﴾

﴿ ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوِبَ
بِهِ ثُمَّ بُعِدَ عَنْهُ لَيْسَ مُخْرِجُهُ اللَّهُ إِلَّا
اللَّهُ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴾ ﴿٦٠﴾

ذَٰلِكَ يَٰٓأَيُّهَا اللَّهُ يُدْخِلُ الْيَتِيمَ فِي
الْأَهَارِ وَيُؤْتِيهِ الْكَمَالَ فِي الْيَتِيمِ وَأَنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

ذَٰلِكَ يَٰٓأَيُّهَا اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا
يَتَّبِعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبُطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَخَسِبَ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً ۚ إِنَّ اللَّهَ
لَظَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَفِيُّ الْخَبِيرُ ﴿٦٤﴾

1 Бул аяттагы ырыскыны негизинен, Барзах (мүрзө) жашоосундагы ырыскы деп түшүнүлгөнү оң. Бирок, Акыреттик ырыскы (Бейиш) деп түшүнсө да болот.

2 Аяттагы «өздөрүнө жаккан орун» Бейиш болушу да мүмкүн. бул дүйнөдөгү жеңиш менен кирип барган өлкөлөр, шаарлар болушу да мүмкүн.

65. Көрбөйсүңбү, (о, Мухаммад),
Аллаһ силер үчүн жердеги
нерселерди жана деңизде Өз
уруксаты менен жүрө турган
кемени моюн сундуруп койду. Ал
асманды (андагы жылдыздарды)
жерге кулап кетүүсүнөн кармап
турат. Өзүнүн уруксаты болгондо
гана (алар жерге кулап түшүшү
мүмкүн.) Аллаһ адамдарга өтө
Ырайымдуу, Боорукер.
66. Ал силерге өмүр-жашоо берип,
кийин өлтүргөн, анан (Акыретте)
дагы тирилте турган Кудай.
Аныгында инсан жеткен шүкүрсүз!
67. Биз (откондогу) ар бир үмөткө
дин ибадаттарын парыз кылганбыз.
Алар аны аткарышкан. (О,
Мухаммад, мушриктерге айткын)
өкүмдө сен менен талашышпасын!¹
Жана Раббиде дуба кыл. Сен эч
шексиз, Туура Жол үстүндөсүң.
68. Эгер сени менен талашчу болушса,
айткыш: «Эмне жасаганыңарды
Аллаһ (Өзүңөрдөн да) мыктыраак
Билүүчү.
69. Аллаһ Кыямат Күндө, силердин
араңарда талашып-тартышкан
нерселер жөнүндө Өзү өкүм-
ажырым кылат»
70. (О, Мухаммад!) Билбейсиңби,
Аллаһ асмандагы жана жердеги
(бардык) нерселерди билет.
(Себеби) ал нерселер Китепте

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِى الْأَرْضِ
وَأَلْمَأَلَتْ تَجَارِى فِى الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَتُسَبِّحُ
السَّمَاءُ أَنْ تَقْعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾

وَهُوَ الَّذِى أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
يُنْخِصُكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا هُمْ
نَالِسُونَهُ فَلَا يَمْنَعُكَ فِى الْأَمْرِ وَادْعُ
إِلَى دِينِكَ إِنَّكَ عَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

وَإِنْ جَدَلُواكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا
كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَّا فِى السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِى كِتَابٍ إِنَّ
ذَلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

1 Аллаһ өлүмтүктүн (таритын) этин арам кылганда, мушриктер мусулмандарга: «Өзүңөр өлтүргөнүңөр (олжо, уу) адал болуп, Аллаһ өлтүргөн арам болуп калат бекен?» деп талашышкан.

(Лавхул-Махфузда) бар.¹ Бул
Аллаһка жеңил.

71. (Мушриктер) Аллаһтан башка,
Аллаһ (анын кудай экенине) далил
түшүрбөгөн жана ал жөнүндө
өздөрү да эч нерсе билбеген
нерселерге ибадат кылышат.
Заалымдарга (Аллаһ тарабынан)
жардамчы жок!²

72. Эгер аларга Биздин анык, далилдүү
аяттарыбыз окулчу болсо,
каапырлардын жүздөрүнөн четке
кагууну байкайсың. Өздөрүнө
Биздин аяттарыбызды окуп
берген адамды мычкып (муунтуп)
таштагыдай болушат. Сен аларга
айт: «Мен силерге мындан да
жаманыраак нерсени айтайынбы?
Ал – Тозок! Аллаһ аны каапыр
болгондорго убада кылган. Ал не
деген жаман орун!

73. Эй, (мушрик) адамдар! (Мындай)
салыштыруу келтирилди, угуп
койгула: Аллаһтан башка силер
дуба кылып жаткан «кудайлар»
бир чиркейди да жарата алышпайт.
Эгер ага (аны жаратууга)
чогулушса да. Жана эгер чиркей
алардан бир нерсени тартып (жеп)
алса, аны андан куткара алышпайт.
(Ошентип, Аллаһтан башка
кудайдан бир нерсе) тилегендер

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ
سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا
لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾

وَلَا تَأْتِيهِمْ عَلَيْهِمْ أَتَيْنَاهُم بِبَيِّنَاتٍ نَعْرِفُ فِي
وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُسْكِرِينَ كَذِبُونَ
يَسْطُرُونَ بِالَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَيْهِمْ آتَيْنَاهُم
أَقَاتَيْنَاهُمْ بَشَرًا مِّن ذِكْرِ النَّارِ وَعَدَّاهُمُ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَبَشَرًا مَّصِيرٍ ﴿٧٢﴾

يَتَّبِعُهُمُ الْغَايِبُ مِثْلَ مَا تَسْتَعِينُوا اللَّهَ
بِإِتِّافٍ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَن
يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ. وَإِن
يَسْتَبِقُوا الذُّبَابَ شِقَاً إِلَّا يَسْتَنْقِذُوهُ
مِنْهُ صَاعِقُ الصَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴿٧٣﴾

1 Аллаһ эң оболу калемди жаратып, «жаз» деп бутурду. «Эмпени жазайып?» деди калем. «Тээ Кыяматка чейинки боло турган бардык нерселерди алдын ала жаз» - дегенде, калем бүт бардыгын Лавхул-Махфуз деген чоң китепке жазган.

2 Алар сыйынган нерселердин кудай экени жөнүндө Аллаһтын Китебинде далил жок. Же өздөрү алардын кантип кудай болуп калганын билишпейт. Ата-бабаларын наадандык менен туурап эле сыйынып келе жатышат. Аллаһтын китеби «Алар кудай эмес» десе да болбой сыйынышат. Же китепке баш ийбейт же акылга конбойт. Бул заалымдык болбой эмне?!

да алсыз, тилек багытталган
(«кудайлар») да алсыз.

74. Алар Аллаһты чындап баалай алышпады. Чынында Аллаһ өтө Кубатуу, Кудуреттүү.
75. Аллаһ периштелерден жана адамдардан элчилерди тандап алат. Аллаһ - Угуучу, Корүүчү.
76. Аллаһ алардын келечектерин жана өтмүштөрүн (дө болгон бардык окуяны) билет. Иштердин баары Аллаһка кайтат.¹
77. О, ыйман келтирген адамдар! Өзүңөрдүн Раббиңерге рукуу, сажда жана ибадат кылгыла. Жана жакшы иштерди жасагыла! (Ошондо) Жеңишке (Бейишке) жетээрсиңер!
78. Аллаһтын жолунда чындап (бүт мүмкүнчүлүгүңөр менен) жихад кылгыла. (Себеби) Ал силерди тандап алды. Ал силер үчүн диниңерге (эч бир) тардык жасаган эмес.² (Силерге буюрулган дин) атаңар Ибрахимдин дини. Ал (Аллаһ) силерди мындан мурда (түшкөн китептерде) жана мында (Кураанда) да «мусулмандар» деп атады, пайгамбар силерге күбө болушу үчүн, силер (башка) адамдарга күбө болушуңар үчүн.³

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾

اللَّهُ يَصْطَلِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مَثَلًا بَلَاءٍ لِمَنْ يَرْجِيهِ هُوَ سَنَّكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِمُْوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ هُوَ مَوْلَاكُمْ فِيعَمَ الْمُؤْمِنُ وَفِيعَمَ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٨﴾

1 Аллаһ элчи-пайгамбарларды жибергенде бирөө аны ээрчисе, дагы бирөө четке кагат. Бирөө жардам берсе, бирөө душман чыгат. Акыр Акыбетте бардыгы Аллаһтын Өзүнө кайтып барышат жана оздоруно ылайык тиешелерин алышат.

2 Мусуламан адам эч качан, эч бир маселесине жооп таба албагандай тар, сытылган абалда калбайт. Ислам өтө жеңил, өтө кенен жана толук, кемелдүү Дин.

3 Пайгамбарыбыз Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам Аллаһтын алдындагы сурак мезгилинде: «Мен акыйкатты ушул (мусулман) үмүтүмө жеткиргеп болчумун, адал-арамды үйрөткөн болчумун» деп күбөлүк берет. Пайгамбар үйрөткөн динди

Эми, намазды толук окугула,
зекетти бергиле жана өзүңөрдүн
(чыныгы) Кожоюнуңар - Аллахка
бекем (ыклас менен) байлангыла!
Ал не деген жакшы Кожоюн жана
кандай жакшы Жардамчы!

23 «Муъминун» сүрөсү¹

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Чынында, ыймандуулар жеңишке (Бейишке) жетишти.
2. Алар намаздарында (Аллаһтан) коркуп турушат.²
3. Алар маанисиз сөздөрдөн ыраак болушат.³
4. Алар зекет (садакасын) беришет.⁴
5. Алар жыныс мүчөлөрүн (арамдан) сакташат.
6. Ал эми, (никесиндеги) аялдары же болбосо күндөрү менен⁵ жатса айыптуу болбойт.
7. Кимде-ким ушулардан башка аялдарды (кошулуу үчүн) издесе – алар чектен чыгуучулар.
8. Алар өздөрүнүн аманаттары менен убадаларын аткаруучулар.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ❶

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ❷

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ❸

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ❹

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ❺

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ❻
فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ❼فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْعَادُونَ ❼

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ❽

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 118 аяттан турат. «Муъминундун» мааниси «момундар» же «ыймандуулар».

2 Арабчадагы «хушуу» сөзү, «коркуп жана үмүт кылып туруу» деген маанини билдирет.

3 Анткени, ар-нерсени чалды-куйду сүйлөй берсең, кадыр баркын кетет жана көбүнчө башыңа балээ түшүт. Пайгамбарыбыз өзүнүн тилин кармап: «Ушуну сактасаңар өзүңөрдү сактаган болсуңар» деген.

4 «Зекет» - «тазартуу» деген мааниде. Эгер бай адамдар байлыгынан зекет бербесе, өз байлыгы өзүнө арам болуп калат.

5 Күндөр согуштарда туткунга же олжого алынган душмандардын аялдары. Туткун бул – эрксиз адам. Согуш туткундары ошол (Кураан түшкөн) замандарда дүйнөлүк үрп-адат боюнча мүлк катары бөлүштүрүп алынган.

9. Дагы алар намаздарын сактоочулар.¹
10. Дал ошолор – мурас алуучулар!
11. Алар анда түбөлүк кала турган Фирдаус Бейишин мурас кылып алышат.
12. Чынында, Биз инсанды ылайдын «сулааласынан»² жараттык.
13. Кийин аны бекем бир мекенде (эңенин жатынында) нутфа (тамчы суу) кылдык.
14. Кийин ал нутфадан «алака»³ (сүлүк курт сыяктуу коюу кан) жараттык. Андан кийин «алакадан» «мудга» (бир типтем эт) жараттык. Андан соң «мудгадан» сөөк жаратып, ал сөөккө эт каптадык. Кийин аны бапкача жаратылышта⁴ өнүктүрдүк. Эң мыкты жаратуучу болгон Аллах Улук- Берекеттүү!
15. Кийин ушундан соң силер (туулуп, жер бетинде жашап, дагы) өлөсүңөр.

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ ﴿٩﴾

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظًا فَكَسَّوْنَا الْعِظَاطَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ﴿١٤﴾ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٥﴾

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

1 Намазды сактоо аларды өз убактысында, бардык шарттарын ордуна коюп окуу менен болот. Экинчи аягга келген «хушуу» (жоош-муңайымдык) менен ушул «сактоочулук» касиеттери чогулган намаз эң жогорку деңгээлдеги намаз болот. «Хушуу» менен бирок, өз убактысында окулбаган намазда жакпылык жок болгондой эле, өз убактысында окулуп, бирок хушуу болбогон намазда да сооп өтө аз болот.

2 «Сулаала» - бул чогултуп, тандан, сууруп алынган нерсе. Алгкени, Аллах Таала жиберген периште Адам-Атанын ылайын жердин ар кайсы жеринен тандап, чогултуп, ичинен сууруп алган. Ошондуктан адамдар ак, кара, кызыл түстө, пейили да ар түрдүү болуп калган.

3 «Алака» - бул инсан уругунун нутфадан кийинки баскычы. Бул баскыктагы түйүлдүк кудум эле сүлүк куртка окшош болот.

4 Түйүлдүк жатында «нутфа», «алака», жана «мудга» баскычтарынын ар биринде кырк күндөн өнүгүп, бир жүз жыйырма күндөн соң, «башкача жаратылышта» болот. Мунун мааниси ага рух (жап киргизилет)

16. Кийин силер Кыямат Күндө (кайрадан) тирилтирилесинер.
17. Чынында, Биз силердин үстүңөргө жети (кабат) жолду (асманды) жараттык. Жана Биз (Өзүбүз жараткан) калк-калайыктан кабарсыз эмеспиз.
18. Жана асмандан чен-өлчөм менен (кар, жамгыр, мөңдүр түрүндө) суу түшүрүп, аны жерге жайгаштырабыз.¹ Биз ал (жайгашкан) сууну кетирип коюуга да кудуреттүүбүз.
19. Биз ал суу менен силерге курма бактарын, жүзүм бактарын өндүрүп беребиз. Ал бактарда силер үчүн (ар түрдүү) көп момолор бар. Силер андан жейсинер.
20. Жана (ал суу менен) Тур-Сайнада² осө турган даракты (Зайтунду пайда кылдык). Ал (дарак) май жана тамактануучулар үчүн (нанга жуурулчу) бойок менен өсөт.
21. Албетте, силер үчүн үй-чарба айбандарында чоң ибарат-сабак бар. Биз силерди алардын ичиндеги нерсе (сүт) менен сугарабыз. Силерге ал айбандарда көп пайдалар бар. Жана алардан (эттеринен) жейсинер.
22. Жана алардын (ал эми деңизде) кемелердин үстүнө жүктөлүп (минип) жүрөсүңөр. (Кийинки

ثُمَّ إِنَّكُمْ لَعِندَ رَبِّكُم تُنْعَمُونَ ﴿١٦﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنْ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنشَكْنَاهُ فِي الْأَرْضِ وَنَزَّلْنَا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَدْ رُؤُونٌ ﴿١٨﴾

فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَبٍ لَّكُم فِيهَا أَفْوَاحُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنبُتُ بِالدَّهْنِ وَصَنِيعٍ لِلْآكِلِينَ ﴿٢٠﴾

وَأَنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتَسْمَعُوا مِمَّا قِيلَ لَهُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَسَاجِدٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

1 Кээ бирөөлөрү тоо бийиктиктеринде мөңгү, болуп жайгашса, кээ бирөөлөрү жер койнундагы көл-деңиздер же болбосо артезиан (жер асты) суулары болуп жайгашат.

2 Синай жарым аралындагы тоонун аты.

аяттан баштап Аллаһ Таала
Нух пайгамбардын жашоосунан
үлгүлүү ибараттарды келтирет:)

23. Аныгында, Биз Нухту өз коомуна (пайгамбар кылып) жибердик. Ал айтты: «О, коомум, Аллаһка (түздөн-түз) ибадат кылгыла. (Ортого ортомчу кошпогула) Силерге андан башка Кудай жок. (Ошол жалгыз кудайдан) коркпойсуңарбы эми?!
24. Анан анын коомунун арасынан каапыр болгон уруу бапчылар (Нухту элге жек көргөзүү үчүн) айтышты: «Бул эч ким эмес, өзүңөр сыяктуу эле адам. Силерден абзел болуп алууну каалап жатат. Эгер Аллаһ (пайгамбар жиберүүнү кааласа) периштелерди жибермек. Биз муну(н айткандарын) абалкы ата-бабаларыбыздан уккан эмеспиз!
25. Ал болгону жин тийген киши. Аны бир мезгилге чейин аңдып тургула!».
26. (Нух) Айтты: «О, Раббим! Мени «жалганчы» дегендери себептүү (ал заалымдарга каршы) мага жардам бер!»
27. Биз ага вахий кылдык: « (О, Нух!) Биздин Көз алдыбызда, Биздин вахий (үйрөтүүбүз) менен (чоң) кеме жаса. Качап (каапырларга) буйругубуз (азап) келгенде жана тандыр(лардын ичинен да) суу атырылып чыкканда кемеге ар бир айбанаттан бир жуптан (эркек-ургаачысын) жана үй-бүлөңдү чыгар. Үй-бүлөңдөн бир гана анын

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوَّمُوا
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنَ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

فَقَالَ الْمَلِكُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا هَٰذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِي
آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ يُدْعَىٰ فَإِنَّهُ مِن مِّثْلِكُمْ أَوْ يُدْعَىٰ
حِينَ ﴿٢٥﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كُنْتُ فِيهِ ﴿٢٦﴾

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلَ يَا غُصْنُ
وَوَحَيْنَا لَهُ أَجْزَاءَ أَمْوَالِهِ فَإِذَا أَتَى الْفُلُ فَانْتَحَىٰ
فِيهِمَا مِنْ كُلِّ رَجُلٍ زَوْجَيْنِ وَأَهْلُكَ إِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ فَوَلَّى الْفُلُ فِي
الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّكْرَفُونَ ﴿٢٧﴾

зиянына (каргыш) Сөз өткөнүн (уулунду) чыгарба жана заалым (каапыр) адамдар жөнүндө (ал сенин уулун болсо да) Мага («аны куткар» деп) кайрылба!¹ Алар эч күмөнсүз чөктүрүлөт!

28. Качан сен жана сени менен болгондор кемеге жайгашып алганыңарда: «Бизди заалым коомдордон куткарган Аллахка мактоолор болсун!» - дегин.

29. Жана айткын: «О, Раббим! Мени берекеттүү орунга түшүр! Сен эң жакшы жайгаштыруучусун!»

30. Чынында, бул иштерде (кудуретибизге) белгилер бар. Биз (адамдарды) сынадык.

31. Кийин алардын (топон суудан кыйрагандардын) артынан башка коомдорду пайда кылдык.

32. Аларга да өздөрүнүн арасынан пайгамбар жибердик. (Ал пайгамбар дагы Нух сыяктуу) «Аллахка гана ибадат-кулчулук кылгыла! Силерге Андан башка кудай жок! Такыба болбойсуңарбы, эми!» (деп даават кылды)

33. Анын (пайгамбардын) коомунун ичиндеги каапыр болгон, Акыреттин келишин жалганга чыгарган жана Биз аларды дүйнө жашоосунда бай (ысырапчыл, оюн-зоокко берилген) абалда жашатып койгон уруу башчылары айтышты: «Бул эч ким эмес! Силер жеген

فَإِذَا اسْتَرْسَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلَيْنِ فَقُلْ الْحَسْبُ بِنُورِ اللَّهِ نَجَاتٍ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

وَقُلْ رَبِّ ارْزُقْنِي كَيْدَ لَا تُبَاذِرْكَ وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

فَوَإِنَّمَا مِنْ عِندِ هِرَقْلَآءِ الْإِسْرِينَ ﴿٣١﴾

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَشْقُونَ ﴿٣٢﴾

وَقَالَ الْمَلَأَمِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِيقَاعِ الْآخِرَةِ وَالَّذِينَ هُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَاهِدُونَ إِلَّا يَأْكُرُونَ فَأَكُلَ بَنَاتُكُم بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ وَاقِرُونَ ﴿٣٣﴾

1 Бул аят «мен паланчанын тукумунан боломун» деп мактанып, бирок өзү исламдык амалдарды жасабаган адамдарга сабак болууга тийиш.

нерселерден жеген, силер ичкен
нерселерден ичкен, өзүңөр сыяктуу
эле адам!

34. Эгер өзүңөргө окшогон (жөнөкөй)
адамга моюн сунсаңар, анда силер
зиян тартып каласыңар.

35. Эмне, ал силерге: «Эгер,
өлүп топурак же сөөк болуп
калсаңар, (мүрздөн тирилип)
чыгарыласыңар» деп убада берип
жатабы?

36. Алыс-алыс (мүмкүн эмес) силерге
убада кылынган нерсе!

37. Ушул дүйнө жашообуздан башка
(Акыреттеги) жашоо жок! (Кээ
бирибиз) өлөбүз (кээ бирибиз)
жашайбыз. Биз эч качан кайра
тирилбейбиз!

38. А, бул болсо, жалгандан («мен-
пайгамбармын»)деп) Аллахка
доомат койгон адам! Биз ага
ишенбейбиз!»

39. (Ошондо пайгамбар) айтты:
«О, Раббим! Мени «жалганчы»
дегендери себептүү (аларга каршы)
мага жардам бер!»

40. (Аллах) Айтты: «Бир аздан сон
алар (жасаган жоруктарына)
бушайман кылуучуларга
айланышат.

41. Чынында, кийин аларды
(коркунучтуу) ач айкырык
кармады жана Биз аларды
(кыйратып) кургаган чырпыктар
сыяктуу кылдык. Жоголсун заалым
коомдор!¹

وَلَيْنَ أَطَعْتُمْ بَشْرًا مِّثْلَ كُرٍّ أَكْرَأُ أَتَاخِذُكُمْ ۝٣٤

أَيَعِدُّكُمْ أَتَاخِذُكُمْ وَلَكُمْ نِعْمٌ أَلَمْ تَعْلَمُوا
أَلَكُمْ مُخْرَجُونَ ۝٣٥

«هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ۝٣٦

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا
نَعْمَلُ بَشْعُورٍ ۝٣٧

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا
نَعْمَلُ لَهُ يَوْمَئِذٍ ۝٣٨

قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي بِمَا كُذِّبْتُ ۝٣٩

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ۝٤٠

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ
عَنَاوَةً فَوَيْلٌ لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝٤١

¹ Бул аятта пайгамбар менен элинин аты айтылбаган. Ошонгсө да, окуясынын

42. Андан соң алардын артынан башка муундарды пайда кылдык.
43. Эч бир эл (өзүнө белгиленген) мөөнөтүнөн ашыкча да, кем да жашабайт.
44. Кийин пайгамбарларыбызды удаама-удаа жибердик. Ар качан бир эл-үмөткө өз пайгамбары келгенде, аны «жалганчы» дешти. Биз да аларды биринин артынан бирин ээрчитип (кыйраттык) жана аларды (эл оозундагы) сөздөргө айлантып койдук. Жоголсун ыймансыз коомдор!
45. Андан соң (бир нече жылдар өтүп) Муса менен агасы Харунду, Өз аяттарыбыз жана анык далилдер менен пайгамбар кылып жибердик,
46. Фираун жана анын (каапыр) элине. Алар болсо, текеберленип, өздөрүн жогору койгон коом болушту.
47. Жана: «Өзүбүзгө окшогон ушул эки адамга ыйман келтиребизби?! Алардын элдери (яхудийлер) биздин кулдарыбыз болсо?!» - дешти.
48. Анан, экөөсүн жалганчыга чыгарып, натыйжада (деңизге чөктүрүлүп) кыйрагандардан болуп калышты.
49. Аныгында, Биз (яхудийлер коому) Туура Жолго түшүп калышса ажеп эмес деп, Мусага Китеп бердик.

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾

مَاتَتْ كُلُّ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَعِزُّونَ ﴿٤٣﴾

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلًّا مَآجَاءً أُمَّةً رُسُلُهَا
كَذِبُوا فَاتَّبَعْنَاهُمْ عَصَا وَجَعَلْنَاهُمْ
أَسْلَابًا بَعْدَ آلِهِمْ أَفَوَيْتُمْ ﴿٤٤﴾

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ
مُبِينٍ ﴿٤٥﴾

إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
عَالِينَ ﴿٤٦﴾

فَقَالُوا الْوَيْلُ لِنُسْرَتِنَا فَمِثْلُ الْقَوْمِ هُمَا لَنَا
عَبِيدُونَ ﴿٤٧﴾

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ عَلَّمْنَاهُ مَا نَشَاءُ ﴿٤٩﴾

окшоштугунан улам, кээ бир уламалар Худ пайгамбар менен Самуд эли болсо керек дешет. Валлоху аалам.

50. Жана Биз Марямдын уулу (Ыйса) менен апасын (Өз кудуретибизден) белги кылдык жана экөөнү (Марям толгоо азабы менен кыйналып, өзүн койгону жай тапшай калган убакта) суудуу, ыңгайдуу бийик орунга жайгаштырдык.¹

51. О, пайгамбарлар! Таза-пакиза ырыскылардан жегиле жана салих амалдарды кылгыла. Мен силердин эмне кылганыңарды Билүүчүмүн.

52. Чынында, силердин бул үмөтүңөр бир үмөт. (Бардыгы жалгыз Аллаһка моюн сунууга, демек Исламга чакырылган.) Мен – силердин Раббинер боломун. Менден гана корккула!

53. (Бирок, пайгамбарлардан кийин элдер) диндерин бөлүп кетишти. Ар бир топ (жамаат) өз алдындагы нерсе (бөлүнгөн ишеними) менен гана сүйүнүп калды.

54. Сен (о, Мухаммад), аларды өз адашуучулугунда (азап) мезгили келгенге чейин жөн кой.²

55. Биз алардын мал-дүйнөсүн, бала-чакасын көбөйтүп койгонубузду -

56. Аларга жакшылыктарды тездетишибиз деп ойлошобу?! Жок, алар (Биздин айла-амалыбызды) сезбей жатышат!³

وَجَعَلْنَا لَيْنَ مَرْيَمَ وَابْنِهَا وَءَوَّابَتَهُمَا إِلَى رَوْقَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّمِنَ الْظُنُونِ وَعَمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

وَأَنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

فَلَقَدْ عَمُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ ذُرًّا كُلٌّ لِحزبٍ يَمَّا لَدَيْهِمْ فَزَحُونِ ﴿٥٣﴾

فَذَرْهُمْ فِي غَمَرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾

أَتَعْسَبُونَ أَنَّمَا يُدْعِيهِمْ رَبُّهُم بِإِذْنٍ مِنِّي ﴿٥٥﴾

لَسَاءَ لِمَن فِي الْآخِرَةِ بَل لَّا تَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

1 Марям ошол жердеги курма дарагынын бутагына асылып боюнап жеңилдейт жана кыйналганын Аллаһка арызданганда ал жерден суу агып, үстүндөгү курма момолоп калат.

2 Алар далилдер менен айтылган дааватты укпай коюшту. Эми аларга азап келишинен башка «шыппаа» калбады.

3 Кежирленип, Акыйкатты кабыл албай койгон элдерге Аллаһ ушундай амал колдонот. Аларга нээмат-берекени төгүп-чачып берет. Алар болсо эч нерседен

57. Чынында, Раббисинен коркуп,
(жүрөгү) титирегендер
58. Жана Раббисинин аяттарына
ыйман келтиргендер,
59. Жана Раббисине шерик
кылбагандар
60. жана садакаларын Раббилерине
кайтуучу экенин (ойлоп)
жүрөктөрү титиреген абалда
берген адамдар..,
61. Дал ушулар бири-бири
менен жарышып жакшылык
кылуучулар.¹
62. Биз эч бир жанды чыдамынан
ашыкча нерсеге жумшабайбыз.
Биздин алдыбызда акыйткатты
сүйлөгөн Китеп (Лавхул-Махфуз)
бар. Жана алар (Кыямат Күнү) эч
зулум көрүшпөйт.
63. Жок, алардын жүрөктөрү
мындан кабарсыз. Алардын
мындан (Кураанда
буюрулгандан) башка (күнөө)
иштери бар. Алар ошолорду
аткарышат.
64. Качан Биз алардын (напсинин
кулчулугунда калган) байларын
азапка салганда гана жалдырап
ыйлап калышат.
65. (Биз:) «Бүтүн (бейпайда)
ыйлабагыла! Чынында, силерге
Бизден эч жардам болбойт»-
(дейбиз)

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَوَّاعُونَ ﴿٥٨﴾

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً ثَوَالِفًا وَلَوْ لَهُمْ ذِيئَةٌ أَنَّهُمْ
إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَكُوعُونَ ﴿٦٠﴾

أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيُزَكُّونَهَا
سَيِّئُونَ ﴿٦١﴾

وَلَا تَكُنْ نَفْسًا وَّالًا وَنَسَهَا وَلَئِن تَاكَتَبْتَ
يَطْلُقْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يَبْطَلُونَ ﴿٦٢﴾

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرٍ وَمِنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ
مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ
يَجْتَرُونَ ﴿٦٤﴾

لَا تَجْعَلُوا أَلْوَمًا لِّكُمْ مِنَّا لَا تَضُرُّونَ ﴿٦٥﴾

бейхапар «Биз Аллахка сүймөнчүк экибиз» деп күнөө үстүнө күнөө кылып жүрө
берет. Натыйжада түбөлүк Тозокко ылайыгыраак болуп калат.

1 Алар Бейишке да эч абалкылардан болуп жарышып киришет.

66. (Анткени,) Менин аяттарым силерге окулганда артыңарга качат элечер.
67. («Биз Каабанын кожоюндары болобуз» деп,) аны менен текеберленип, түшү менен (Каабанын айланасында отуруп Кураан жөнүндө) жаман сөздөрдү сүйлөйсүңөр!¹
68. Алар Сөзгө (Кураанга) пикир кылып карашпайбы?! Же аларга абалкы ата-бабаларына келбеген (жаңы нерсе) келиптирби?!²
69. Же пайгамбарларын жакшы таанышпайбы, аны (н пайгамбарчылыгын) четке каккыдай?!
70. Же аны жинди деп жатышабы?!³ Жок, андай эмес! Ал (Мухаммад) буларга акыйкатты гана алып келди. Ал эми, алардын көпчүлүгү Акыйкатты жаман көрүшөт.
71. Эгер Акыйкат алардын каалоолоруна баш ийип калса, асмандар, Жер жана алардагы нерселер бузулуп кетмек. Жок! Биз (Кураан менен) аларга өздөрүнүн даңк-шооратын алып келгенбиз. Алар өздөрүнүн даңк-шооратынан⁴ жүз буруп жатышат!

فَكَانَتْ آيَاتِي تُنَاقَشُ عَلَيْكُمْ فَمَنْ عَنَّا غَابَتْ عَنْكُمْ آيَاتُنَا فَمَنْ كُنَّا نُكَفِّرْ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنَجِّنَا مِنَ الظَّالِمِينَ

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْتَرُونَ ﴿٦٧﴾

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا أَتَانِي أَمْ لَهُمُ آلَاءٌ ﴿٦٨﴾

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٦٩﴾

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمُ الْبَاقِي وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَوْ أَنَّهُمْ لَمَعَوْهُ أَفْقَادًا لَلْأَسْمَانُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

1 Демек, бул аяттар Макка мушриктерине арналууда.

2 Ыйык Китептин келиши жаңылык эмес. Кураан сыяктуу Ыйык Китеп мурунку ата-бабаларынын мезгилинде деле келген. Бирок, ата-бабалары ал пайгамбарлардын жолун унутуп, өздөрүпчө мушрикийлик (Аллаһка шерик кошкон) дин жасап алышкан.

3 Макка мушриктери пайгамбарыбыздын (ага Аллаһтын саламы болсун!) далилдүү сөздөрүнө далилдүү жооп бере албагандан улам, айланып түтөнгөндө, эмне кылаарын билбей «бул жинди» дешкен.

4 Эгер алар Кураанга моюн сунганда бүт дүйнөгө атактуу адамдар болушмак. Чынында, ыйман келтирип, Кураанга моюн сунган сахаабалар кийинчерээк бүт дүйнө элдерине таанымал тарыхый адамдарга айланышты.

72. (О, Мухаммад!) Же сен (дааватың үчүн) алардан акы сурап жатасыңбы? Раббиндин алдындагы сооп жакшы жана ал эң жакшы ырыскы берүүчү.

أَوْسَلْتُمْ لَهُمْ خَرْجَ الْحَرْبِ مِنْ رَبِّكَ حَيْرًا وَهُوَ خَيْرُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٢﴾

73. Албетте, сен аларды Туура Жолго чакырасың.

وَأَنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

74. Акыретке ыйман келтирбегендер (жана Акыретти үчүн иштебегендер) жолдон тайган адамдар.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَوِّنَنَّ ﴿٧٤﴾

75. Эгер Биз ырайым кылып, алардагы зыянды алып койсок деле (Бизге ибадат-шүгүр кылуунун ордуна) тентиген адашуучулугунда жүрө беришет.

* وَلَوْ رَمَيْنَاهُمْ وَلَكِنَّا مَا نَمْنَعُ مِنَ ضَالِّينَ ﴿٧٥﴾

76. Биз аларды (ар түркүн) азаптар менен сынадык. Бирок, дагы эле Раббисине моюн сунбай, жалынып дуба кылбай жатышат.

وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَمَا أَصْبَحُوا مِنْ دُونِهِمْ وَمَا يُضْمِرُونَ ﴿٧٦﴾

77. Качан Биз аларга (Акыреттеги) катуу азап эшигин ачканыбызда (бардык жакшылыктан) үмүтсүз болуп калышат.

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ آعَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْسَوُونَ ﴿٧٧﴾

78. Ал (Аллаһ) силерге кулак, көз жана дил-жүрөк берди. Силер болсо өтө аз шүгүр кылуудасыңар.

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

79. Ал силерди(и бардыгыңарды) жер бетине жаратты. Жана (Кыяматта) Өзүңө чогултуласыңар.

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

80. Ал жашоо берет жана өлтүрөт. Түн менен күндүн алмашуусу Ага таандык. Акылыңарды иштетпейсинерби!

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

81. Бирок, (жаапырлар) мурдакылар айткан сөздөрдү айтышып, (мындай)

بَلْ قَالُوا امْشِلْ مَا قَالُوا الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

91. Аллах (эч кимди Өзүнө) бала (кылып) алган эмес! Аны менен бирге башка кудай дагы жок! Андай болсо, ар бир кудай өзү жараткан нерсе менен кетмек жана (дүйнө падышалары сыяктуу) бири-бирине үстөмдүк кылмак. Аллах (мушриктер) сыпаттагандан¹ Аруу!

92. Ал көмүскөнү да, көрүнгөндү да Билүүчү. Ал (мушриктер ойлоп тапкан) шериктерден Аруу-Бийик!

93. Айткын: «Оо, Раббим! Эгер аларга убада кылынган азапты мага көргөзчү болсоң,

94. о, Раббим, (азап келгенде) мени заалым коомдун ичинде калтырба!»

95. Чынында, Биз сага да (о, Мухаммад) аларга убада кылган азапты көргөзүүгө кудуреттүүбүз.

96. (Душманың жасаган) жамандыкка жакшылык менен жооп кыл. Биз алар сыпаттаган (ширк, жалган сыяктуу) нерселерди эч жакшы билебиз.

97. Айткын: «О, Раббим! Мен шайгандын азгырыктарынан коргоо тилеп Өзүңө жалбарамын!

98. О, Раббим! Алар (менин ишимдин үстүндө) ар дайым болуусунан коргоо тилеп Өзүңө жалбарамын!

99. Качан алардан (каапырлардан) бирине ажал келсе (мындай) дешет: «О, Раббим! мени (дүйнөгө) кайтарчы!

مَا أَخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ رَمِينَ
إِلَهُ إِذَا لَذَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَّى عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

قُلْ رَبِّ إِنِّي مَتَّعْتَنِي مَا وَعَدُونَ ﴿٩٣﴾

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾

وَلَقَدْ عَلِمْنَا أَن تَرْسُلَ مَا وَعَدُهُمْ لَقَدْ رُؤُونُ ﴿٩٥﴾

أَذْفَعُ بَأْسِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ عَنَّا أَعْلَمُ
بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿٩٧﴾

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾

1 Баласы, жардамчысы, теги жана шериги бар болуудан.

100. Эми жоготкон нерсемде
(өмүрүмдө) жакшы амалдарды
жасасам ажеп эмес!» Бул анын
(пайдасыз жана жалган) сөздөрү.
Алардын (өлгөндөрдүн) нар
жагында кайра тирилчү күндөрүнө
чейин Барзах (Мүрзө жашоосу)
бар.

101. (Ал эми, Кыямат башталып)
«Сур» (кернейи) тартылганда...
ошол Күндө алардын арасында
тууганчылык да калбайт бири-
бирин жоктой да алышпайт.

102. Анан кимдин (сооп) таразасы
оор келсе, алар жеңишке
жеткендер.

103. Жана кимдин (сооп) таразасы
жеңил келсе (жана ширк баштаган
күнөөлөрү оор келсе) алар тозок
отунда түбөлүк калып, өздөрүнө
зыян кылгандар.

104. Алардын жүзүн от күйдүрөт
жана бетинен бузулуп
(Куйкаланган баш сыяктуу
эриндери тартылып, тиштери
ырсайып) калышат.

105. (О, каапырлар!) Силерге Менин
аяттарым окулбады беле жана аны
«жалган» дебедиңер беле?!

106. (Ошондо каапырлар) айтышат:
«О, Рабби! Бизге (дүйнөдө) лаззат-
кумарыбыз үстөмдүк кылып,
адашкан коомдордон болуп
калдык!

107. О, Рабби! Бизди андан чыгарчы!
Эгер бизди (дүйнөгө) кайтарсаң
(жана кайрадан адашсак, анда)
накта заалымдарбыз»

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا يَتَذَكَّرُ فِيَّ كَلَّا
إِنَّمَا كُنْتُ مَعَهُ قَائِلًا وَمَنْ وَرَائِهِم
بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ
وَلَا يَنْسَبُ لَوْنٌ ﴿١٠١﴾

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُقْلِقُونَ ﴿١٠٢﴾

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

تَلْفَحُ وُجُوهُهُمْ أَلْسَانُهُمْ فِيهَا أَكِلُونَ ﴿١٠٤﴾

أَلَمْ تَكُنْ أَتَى عَلَىكَ فَكَّرُكُمْ فِيهَا
تُكْذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا
ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا
ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

108. (Ошондо Аллах) айтат: «Анда (тозокто) кор болуп калгыла! Мага сүйлөбөгүлө!»

109. Чынында, Менин пендеслеримдин (ыйман келтирген) бир бөлүгү «О, Рабби! Сага ыйман келтирдик, эми биздин күнөөлөрүбүздү кечирип, ырайым коргоз! Сен эң жакшы Ырайымдуусун» дешет.

110. Силер болсо (о, каапырлар) аларды мыскылдадыңар, (мыскылыңар) силерге Мени эстөөнү унуттурду жана алардын үстүнөн күлдүңөр.

111. Бүгүн Мен аларга сабыр кылганы себептүү сыйлык беремин. Чынында, алар женишке жеткендер.

112. (Аллах тозокуларга) «Жерде канча жыл жашап турдуңар» - деди.

113. «Бир күн же бир күндүн бир бөлүгүнчө. Эсеп билгендерден сура» - депти.

114. (Аллах) айтты: «Бир аз эле турдуңар, эгер (Акыреттин түбөлүктүүлүгүнө салыштыра) билсеңер.

115. Оюңарда Биз силерди максатсыз (жөн эле) жаратыпгырбызбы жана Бизге (сурак бергени) кайтыш келбейт бекенсеңер?»

116. Чыныгы Падыша – Өзүнөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок (жана) Улуу Арштын Ээси болгон Аллах (бир нерсени максатсыз жаратуудан) Бийик!

117. Ким (анын кудай экенине) далили жок туруп Аллахка кошуп дагы

قَالَ احْسَبُوا يَوْمَئِذٍ مَا كُنتُمْ

إِلَهُكَ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّا أَتَيْنَاكَ بِغَيْرِ كِتَابٍ وَارْتَمَيْنَاكَ بِالْخَبَرِ الرَّحِيمِ

فَاتَّخَذْنَا مِنْهُمُ صِغَرًا حَقًّا أَسْوَأَ الَّذِي كُنتُمْ تَصِفُونَ

إِلَىٰ جَزَاءِ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ أَلَمْ يَجْعَلْ لَّهِنَّ جَزَاءً أَنَّهُمْ هُنَّ أَلْفَاظُونَ

قَالَ كَلِمَاتٍ فَمَن لَّمْ يَرْجُ الْآخِرَ لَدَىٰ سِتِّينَ

قَالُوا إِنَّا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسَلِ الْعَاقِبِينَ

قَالَ إِن لَّيْسَ إِلَّا قَلِيلًا أَلَمْ تَكُن مِّنْ تَعْلَمُونَ

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

فَتَعَالَىٰ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

وَمَن يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ

бир «кудайга» дуба (ибадат) кылса,
анын эсеби (жазасы) Раббисинин
алдында! Албетте, каапырлар
(тозоктон) кутулбайт!

118. Айткын: «О, Раббим!
Күнөөлөрүмдү кечир!
Ырайым кыл! Сен эң жакшы
Ырайымдуусуң!»¹

يَوْمَ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ بِإِذْنِهِ لَا يَفْلَحُ
الْكَاذِبُونَ ﴿١١٨﴾

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٩﴾

¹ Аллах Таала абалкы-акыркы (бардык) каталары кечирилген Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламды кечирим сурашка бузургандан кийин, башка пенделер мындан үлгүлүү сабак алуулары кажет.

24 «Нур» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Бул сүрөнү Биз түшүрдүк, аны(н өкүмдөрүн) Биз парыз кылдык жана (о, момундар) эскерме-сабак алаарсыңар деп, анын ичинде анык далилдерди түшүрдүк.
2. (Үйлөнө элек туруп) зынаа кылган аял менен зынаа кылган эркектин ар бирин жүз балактан ургула!² Эгер Аллаһка жана Акырет Күнүнө ишенчү болсоңор, Аллаһтын дининде(ги өкүмдү аткараарда) ал экөөсүнө жан тартпагыла! Экөөсүнүн жазалануусуна момундардын бир тайпасы күбө болуп турушсун.
3. Зынакер эркек зынакер аялга же мушрик аялга гана үйлөнө алат, зынакер аялды дагы зынакер эркек же мушрик эркек гана никесине алат. Ал эми, ыймандууларга бул – арам!³
4. Таза аялдарга (жана эркектерге «зынакер» деп) доомат коюп, андан кийин төрт (адилеттүү) күбө алып көлө албаган адамдарды сексен балак ургула жана алардын

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ وَقُرْآنُهَا أَنْزِلَ فِيهَا آيَاتٌ
يَتَذَكَّرُ لَهَا كَذِكْرٍ ۝

الزَّانِي وَالزَّانِيَةُ فَالْجُلْدُ وَالْكَفْرُ وَمِنْهُمَا آيَةٌ
جَلْدُهُمْ وَلَا تَأْخُذُكُمْ بِهِمَا آيَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْسَ لَهُمَا عَذَابٌ
طَوِيلٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝

الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا الزَّانِيَةَ أَوْ الْمَشْرُكَةَ وَالزَّانِيَةُ لَا
يَنْكِحُ إِلَّا الزَّانِيَ أَوْ الْمَشْرُكَهُ وَخَيْرُ ذَلِكَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ ۝

وَالَّذِينَ يَزْنُونَ الْمُحْصَنَاتِ فُؤَادًا فَأُولَٰئِكَ أَزْوَاجُ
الشُّهَدَاءِ فَالْجُلْدُ وَهُمْ ثَمَنَيْنِ جَلْدَةٍ وَلَا تَقْبَلُوا
لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝

1 Бул улуу сүрө Мединада түшкөн жана 64 аяттан турат.

2 Эгер зынаакер аял менен эркек үй-бүлө курган (жыныстык лаззаттын «даамын» таткан) адамдар болсо, анда алар үчүн пайгамбарыбыз (с.а.в) белгилеген жаза – ташбараңга алып өлтүрүү. Пайгамбарыбыздын бул жазасы «Сихаху Ситта» деп аталган алты белгилүү хадис китептеринде баяндалган.

3 Бул аяттын өкүмү менен зынакер адамдарга качан тооба кылмайынча үйлөнүп болбойт.

күбөлүгүн эч качан кабыл албагыла! Алар – (Аллаһка баш ийбеген) бузуку адамдар!

5. Ал эми, ушунусунан кийин тооба кылган жана (амалдарын) оңдогон адамдар (дын күнөөсүн Аллаһ кечирет. Анткени,) Аллаһ – Кечиримдүү, Ырайымдуу.

6. Өз аялдарына (зынаа кылды деген) доомат коюп, бирок, өзүнөн башка күбөсү жок болгон адамдардап ар биринин күбөлүгү (- казынын алдында:) «Мен чынчылдарданмын» деп төрт ирет Аллаһтын аты менси (ант ичип) күбөлүк берүү.

7. Бешинчиси—«Эгер жалганчылардан болсом мага Аллаһтын наалаты болсун!»-деп айтуу.

8. Ал эми, «Ал (күйөөсү) жалган айтууда!» - деп, төрт ирет Аллаһка ант ичүүсү андан (аялынан) азапты арылтат.

9. Бешинчиси – (аялдын) «Эгер ал (күйөөсү) чын сүйлөп жаткан болсо, өзүнө Аллаһтын ачуусу болсун!»- деп (наалат) айтуусу.

10. Эгер силерге Аллаһтын пазилети жана ырайымы болбогондо жана Аллаһ тообаларды кабыл кылуучу, Даанышман болбогондо... (жалгандан ант ичкен эр же аялга өзү тилеген каргышы тиймек).

11. Чынында, доомат арткан адамдар өзүнөрдүн эле араңардагы бир тайпа.¹ Силер бул дооматты

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَدُوا آمَنَّا بِهِمْ بَعْضُ شَهَادَةِ اللَّهِ وَلَئِنَّ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

وَالْخَيْسَةَ أَنْ لَعَنَ اللَّهُ عَلَيْهِمَ إِنْ كَانُمْ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

وَيَذَرُهَا الْقَتْلَ أَنْ شَهِدَ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

وَالْخَيْسَةَ أَنْ عَذَّبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَتْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾

وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ قَوَّادٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُم بَلْ هُوَ جُرْأٌ لَكُمْ لِكُلِّ

1 Казаттардын биринен кайтып келе жаткан мусулмандар бир жерде эс алганы

жамандык деп ойлобогула, ал силер үчүн жакшылык.¹ Алардан (дооматчылардан) ар бири үчүн жасаган ишине тете күнөөсү бар. Ал эми, алардын арасынан (күнөөнүн) чоңун көтөргөн адамга² (Акыретте) чоң азап бар.

12. Силер (оо, мусулман жамааты!) бул жалааны укканыңарда ыймандуу эркектер менен ыймандуу аялдар бири-бири жөнүндө жакшы күмөндө болуп, «бул (Аишага) анык жалаа!» - десе болбойт беле?!
13. Алар (дооматчылар) өздөрүнүн дооматтарына төрт (адилеттүү) күбөнү алып келишсе болбойт беле?! Эгер (төрт адилеттүү) күбөнү алып келе албаса, анда алар Аллаһтын алдында жалганчы адамдар!
14. Эгерде силерге Дүйнө жана Акыретте Аллаһтын пазилети жана ырайымы болбосо, анын ичине

أَمْ يَرَوْنَ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ يَتَنَبَّهُهُ. عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٢﴾

لَوْلَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةُ يَا نَفْسِ هِرْعَارَ أَوْ الْوَاهِدَا فَكَفَّ مُبِيتٌ ﴿١٣﴾

لَوْلَا جَاءَ وَعَلَيْهِ بَارِعَةُ شَهْدَاءُ فَإِلَّا تَرَى أَفْأُ يَا الشَّهْدَاءُ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكَ فِي مَا أَفْقَرْتُمْ بِهِ عَذَابٌ

токтошот. Ошондо пайгамбарыбыз салталлоху алайхи ва салламдын аялы Аиша энс мукгаждык үчүн жамааттан алыстан барат дагы, ошол жерде мончонун жоготуп аны издөө менен алек болуп калат. Кайтып келсе жамаат ордунан жылып кеткен болот. Аиша эинени төөнүн өркөчүнө орнотулган жана парда менен тосулган «хавдаж» деп аталган ээрдөн түшүп кеткенин билбей калган кызматкерлер эч нерседен бейкапар төөнү жетелеп баса беришет. Аиша эинени аскерлердин артынан, калып кеткен нерселерди жыйнаш үчүн дайындалган бир сахааба таап, өзүнүн төөсүнө отургузуп, өзү төөнү жетелеп жолго чыгышат. Алар эрте менен гана аскерлерди кууп жетишет. Мына ушул окуя себептүү ислам душмандары – мунафыктар тайпасы, айрыкча алардын башчысы Абдуллах бин Убай Аиша энебизге жалаа жаап, улук пайгамбардын жана анын пакиза аялынын урматына шек келтиришет. Мусулман коомунун арасына коркунучтуу доомат тарап кетет. Аллах Таала Аиша эинени тазалыгын далилдеген аяттарды түшүргөндө гана пайгамбарыбыздын – ага Аллаһтын саламы болсун – коңулү жайына түшөт.

- 1 Анткени, ушул окуя себептүү кээ бир адамдардын бетпардасы сыйрымды жана Аиша эинени тазалыгына арналган аят түшүгү.
- 2 Бул адам - Абдуллах бин Убай бин Салул – мунафыктардын башчысы.

чумкутан нерсениер (ушак-доомат)
үчүн силерге чоң азап келмек.

15. Силер ал убакта тилиңер менен
(доомат-ушакты) сүйлөп, оозуңар
менен өзүңөр билбеген нерсени
жайылып жаттыңар. Силер аны
(дооматты) жеңил санайт элечер.
Чынында ал Аллаһтын алдында
чоң (күнөө!)

16. Аны укканыңарда «Биз муну
сүйлөгөнгө акыбыз жок! (О,
Аллаһым!) Өзүң Аруу-Тазасың!
Бул деген чоң доомат!» - десенер
болбойт беле?!

17. Аллаһ силерге эскертет: Ага
окшогон нерсеге эч качан
кайтпагыла, эгер ыймандуу
болсоңор!

18. Аллаһ силерге Өзүнүн аяттарын
(өкүм-шариятын ушинтип)
баяндайт. Аллаһ – Билүүчү,
Даанышман.

19. Албетте, ыймандуу адамдар
жөнүндө бузук сөздөрдү таратууну
жакшы көргөн адамдарга, Дүйнөдө
жана Акыретте улуу азап бар!
Аллаһ (алардын жалгандарын)
билет, силер билбейсиңер.

20. Эгер силерге Аллаһтын пазилети
жана ырайымы болбогондо жана
Аллаһ Боорукер, Ырайымдуу
болбогондо (силерге мамилеңерди
жөнгө салган шариат жибербейт
эле)

21. О, ыйман келтиргендер!
Шайтандын изине ээрчибегиле!
Ким шайтандын изине ээрчисе,
(билип алсын) ал бузукулуктарга

عَظِيمٌ ۝

إِذْ تَقُولُ يَا أَيُّسَّرَ مِنْ هَٰذَا أَلَمْ يَنْزِلْ عَلَيْنَا الْكِتَابُ بِالْأُحْسَنِ الْأُولَىٰ ۚ وَمَا يُغْنِي عَنْكَ اللَّهُ عَظِيمٌ ۝

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ فَتَرْهَوْنَ إِنَّا إِنَّا أَن
نَكْفُرْ بِمَا كُنَّا نَمُذِّرُكَ هَٰذَا أَهْمٌ عَظِيمٌ ۝

يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَن تَعُودُوا لِمِثْلِهِ ۚ بَلْ إِن كُنتُمْ
مُؤْمِنِينَ ۝

وَيُذَكِّرُ اللَّهُ لَكُمْ آلَ الْكِتَابِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ۝

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ
ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَرَحْمَتُهُ ۚ وَإِنَّ
اللَّهَ رءُوفٌ رَحِيمٌ ۝

۞ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ ۚ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ

жана жаман иштерге буюрат. Эгерде силерге Аллаһтын пазилети жана ырайымы болбосо, эч качан, силерден эч кимиңер актана албайт болчу. Бирок, Аллаһ каалаган пендесин актайт. Аллаһ – Угуучу, Билүүчү.

22. Силердин араңардагы пазилет (илим) ээлери жана бай-бардар жашагандар туугандарына, мискиндерге жана Аллаһ жолунда хижрат кылган кишилерге (садака) бербейм деп ант ичпесин! Тескерисинче, (аларды) кечирсин жана айыбынан өтсүн. Аллаһ силерди кечиришин каалабайсыңарбы? Аллаһ Кечиримдүү, Ырайымдуу.¹

23. Чынында, (жамандыкты) оюна да албаган, таза-пакиза, ыймандуу кыз-келиндерге («зынаа кылды» деп, доомат ташын) аткан адамдар Дүйнө-Акыретте (Аллаһтан келген) наалатка калышат жана аларга чоң азап бар.²

24. Ал (Кыямат) Күнү өздөрүнүн тилдери, колдору жана буттары жасаган (жаман) амалдары себептүү аларга каршы күбөлүк берет.

25. Ошол Күнү Аллаһ алардын акыйкат жазаларын толук берет жана алар Аллаһтын анык Акыйкат экенин (ошондуктан, Анын

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَتَّبِعُوا الْفَيْسَاءَ وَالْمُنْكَرَ وَلَا تَقْبَلُوا اللَّهَ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا يَنْصَلِحُكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

وَلَا يَأْتِي أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْلَمُوا أَنْ يَصْفَحُوا أَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْفَاحِشَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَيُنْفِقْنَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٤﴾

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنُهُمْ وَتَبْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

يَوْمَ يُنْفَخُ الْكِتَابُ وَنُفِخُ فِي سُنُوفِهِمْ اللَّهُ يَسْمَعُ الْخَفَى وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْخَفَى السَّمِيعُ ﴿٢٦﴾

1 Бул аят Аиша энесинин атасы Абу Бакр Сыддык жөнүндө түшкөн. Ал жалаага кошулган тууганы Мистахга «экинчи кайрымдуулук кылбаймын!» деп ант ичкен эле.

2 Бул аят азыркыга чейин Аиша энебизге «зынакер» деген доомат ташын атып келе жаткан жамааттардын каалыр экенине далил болот.

убадасы, коркутканы жана Андан келген бардык нерселер акыйкат экенин) билишет.

26. Ышлас аялдар ышлас эркектер үчүн, ышлас эркектер ышлас аялдар үчүн. Таза аялдар таза эркектер үчүн, таза эркектер таза аялдар үчүн. Алар (дооматка калган таза адамдар) тигилер (дооматчы ышластар) айткан нерседен таза. Аларга (Раббиси тарабынан) кечирим жана кереметтүү ырыскы (Бейиш) бар.

27. О, ыйман келтирген пенделер! Өзүңөрдүн үйүңөрдөн башка үйлөргө, үй ээлеринен уруксат сурамайынча жана салам бермейинче кирбегиле! Ушунуңар силерге жакшы! (Аллахтын буйруктарын) эсиңерге алышыңар үчүн.

28. Эгер ал үйлөрдүн ичинде эч кимди таппасаңар, качан силерге уруксат берилмейинче аларга кирбегиле! Эгер силерге «кайтып кет» деп айтылса, кайтып кеткиле. Ушул силер үчүн тазараак (жорук). Аллах - жасаган ишинерди Билүүчү.

29. Бирок, анда (үй-бүлө) жашабаган жана силерге пайдалуу (мейманкана сыяктуу жалпы) үйлөргө уруксат сурабай киришинерде силер үчүн күнөө жок. Аллах силердин жашырганыңарды да, ашкерелегениңерди билет.

30. (О, Мухаммад!) Ыймандуу эркектерге айт: (Ботон аялдарга

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ
لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ
وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا
يَقُولُونَ لَهُمْ مَعْفُوَةٌ وَوَزْنٌ كَبِيرٌ ﴿٢٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى
أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا
حَتَّى تُوَدَّعَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ
ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ

кумардануу менен кароодон)
көздөрүн тыйышсын жана жыныс
мүчөлөрүн (зынаадан жана
бачабаздыктан) сакташсын! Алар
үчүн ушул тазараак (жорук).
Аллаһ алардын бардык иштеринен
Кабардар!

31. Ыймандуу аялдарга айт: (Ботон
эркектерге кумардануу менен
кароодон) көздөрүн жумушсун
жана жыныс мүчөлөрүн (зынаадан)
сакташсын! Көрүнүп турган
зыйнатынан (кийиминен) башка
зыйнат-тагынчактарын жаап
жүрүшсүн! Жоолуктары менен
көкүрөктөрүн жабышсын!
Зыйнаттарын (моюн, билек
сыяктуу зыйнат мүчөлөрүн)
көргөзүшпөсүн! Бир гана
күйөөлөрүнө же аталарына
же күйөөсүнүн аталарына же
балдарына же күйөөсүнүн
балдарына же ага-инилерине же
ага-инилеринин балдарына же
эже-синдилеринин балдарына же
өзүпүн (мусулман) аялдарына же
кулдарына же (аялга) кызыгуусу
калбаган (картайган) эркек
кызматчыларына же аялдардын
авраттарынын айырмасын
билбеген жаш балдарга (көрүнсө
күнөө жок). Жашыруун
зыйнаттарын билгизиш үчүн
буттарын жерге урбасын!¹ О,
ыймандуулар! Баарыңар
Аллаһка тооба кылгыла, ажеп
эмес жеңишке (Бейишке)
жетсеңер!

وَيَحْظُرُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣١﴾

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ
وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ
إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى
خُبُرِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ
أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ
أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي
إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَاءَ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الْإِلْحَامِ مِنَ
الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى
عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَتْنَجِلِهِنَّ لِيَعْلَمَ
مَا تُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُؤْوَى إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
إِنَّهُ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٣٢﴾

1 Арабстандык, пакистандык жана индиялык мусулман аялдардын «хал-хал» деген зыйнаты бар. Ал - буттун кызыл ашыгына тагыла турган коңууроолуу мончок.

32. (О, момундар!) Өзүңөрдүн жесирлериңерди жана кул-күндөрүңөр арасынан жакшыларын (бири-бирине) никелеп койгула. Эгер (үйлөнүүнү) каалагандар кембагал болсо, Аллаһ Өз пазилети менен аларды байытат. Аллаһ (Тааланын жакшылык-берекеттери) Кенен, (жана Ал пенделеринин абалын) Билүүчү.

33. (Кембагалдык же башка себеп менен) үйлөнө албай жүргөндөр, качан Аллаһ аларды Өз пазилети менен байытканга чейин абийир-намыстарын сакташсын! Кулдарыңардын арасынан (азаттык) келишимин каалагандар болсо, эгер аларда жакшылык (өзүнүн жанын багыш кетүүгө кудурет) бар экенин билсеңер, анда алар менен келишим түзө бергиле жана (Аллаһ) силерге берген Аллаһтын малынан (аларга садака) бергиле.¹ Жана дүйнө байлыгына кызыгып, тазалыкты каалаган күңүңөрдү сойкулукка мажбурлабагыла! Ким аларды (сойкулукка) мажбурласа, (өздөрү каалабай туруп) мажбурлангандан кийин Аллаһ аларды Кечирүүчү, Ырайымдуу.

34. Биз силерге анык аяттарды, өткөн элдердин мисалдарын жана такыба кишилер үчүн эскерме-насааттарды түшүрдүк

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَأَسْلَابِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

وَلَيْسَ تَعْفَىٰ الَّذِينَ لَا يَحْذَرُونَ ذِكْرًا سَخِي
يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ
مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَمَكَاتُواهُمُ إِن عَلِمْتُمْ
فِيهِمْ خَيْرًا وَءَاثُورٌ مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي ءَاتَاكُمْ
وَلَا تَكُونُوا تَرْوِيكُمْ عَلَى الْيَعَاءِ إِن أَرَدْتُمْ حَصْنًا
لِّتَنْتَفِعُوا عَرَصَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَن يَكْرِهْمُنَّ
فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِمْ عَلَاقُورٌ كَرِيمٌ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا
مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكَ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

1 Ислам шарияты боюнча бир мусулмандын кулу азат болууну кааласа, кожоюну менен келишим түзүп, өз азаттыгынын баасын бычат жана ошол бааны таап келгенден кийин өз мойнун кулчулуктан азат кыла алат. Бай мусулмандар ушул аяттын талабы менен келишимдеги кулдарына жардам бериши керек.

35. Аллах – асмандардын жана Жердин Нуру! Анын Нурунун мисалы, чырак турган бир текче сыяктуу. Чырак-шишенин ичинде, шише болсо кудум элс каухар жылдызы! Ал (чырак) тескейде да эмес, күнгөйдө да эмес (ар дайым нур тийип турган, бийик жерде өскөн) берекеттүү Зайтун дарагы(нын майы) менен жагылат. Аныш майы (тунуктугунан улам) от тийбесе деле нур тараткандай болот. (А, эгер от тамызылса) пур үстүнө нур (чачат). Аллах каалаган пендесин Өз Нуруна багыттайт. Аллах адамдарга (ушундай) мисалдарды келтирет. Аллах – ар нерсени Билүүчү.

36. (Ал чырак «мечит» деп аталган) үйлөрдө (жагылат). Аллах ал үйлөрдүн (бою жана даражасы асманга) көтөрүлүшүнө жана анда Өзүнүн Ысымы эскерилишине уруксат берген. Анын ичинде (ыймандуу адамдар) эртели-кеч Аны (ар кандай кемчилдиктерден) аруулашат.

37. (Ал) эр-азаматтарды Аллаһтын зикиринен, намаз окуудан жана зекет берүүдөн соода дагы, алды-сатты дагы алаксыта албайт! (Анткени,) алар көздөр жана жүрөктөр (коркуу менен үмүттүн ортосунда ары-бери) оодарылып кала турган Күндөн (Кыяматтан) коркушат.

38. (Мунун себеби) Аллах аларды жасаган амалдарынын эң жакшылары менен сыйлашы жана Өзүнүн пазилети менен аларды(н

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِثْلِ شَوْجَةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْيَقِينِ فِي رُجَاةِ الرِّجَاةِ كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاقْتَرِبْ أَفْئِدَةً إِلَى الْمَثَلِ الْيَاقِينِ وَاللَّهُ يَكُلِّ شَيْءً عَلَيْهِ ۝﴾

﴿فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُرَذَّكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ۝﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ زُجْرَةً وَلَا تَبِيعُوا عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَاقْلُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ بِخُلُقٍ نَبِيٍّ وَمَا تَقَلَّبَ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ۝﴾

﴿لِيَجْزِيََهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا أَوْ يَزِيدَهُم مِّنْ فَضْلِهِ ۝ وَاللَّهُ يَرَىٰ مَن يُشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝﴾

42. Асмандар жана Жер падышалыгы
Аллахка таандык! (Кыяматта)
кайтып баруу – Аллахка!

43. Көрбөйсүңбү, Аллах булуттарды
(каалаган багытына) айдап,
кийин аларды чогултат жана
түрмөк-түрмөк кылып койот.
Кийин сен алардын арасынан
жамгыр чыкканын көрөсүң.
(Аллах) асмаңдан: андагы
(булут) тоолорунан мөндүр
жаадырып, аны менен каалаган
пенделерине (апаат) жеткирет
жана аны каалаган пенделеринен
буруп жиберет. Анын (булуттун)
чагылганынын нуру көздөрдү көр
кылгыдай болот.

44. Аллах түн менен күндүздү
алмаштырып турат. Албетте,
мында акылдуулар үчүн
(Аллахтын кудуретин тааныткан)
сабак бар.

45. Аллах баардык жан-жаныбарды
суудан жаратты. Алардын кээ бири
сойлоп жүрөт, кээ бири эки буттап
жүрөт, кээ бирлери төрт бут менен
басат. Аллах каалаган нерсесин
(каалагандай) жаратат. Аллах ар
нерсеге Кудуреттүү.

46. Биз (Кураанда чындыкка
багыттоочу) анык аяттарды
түшүрдүк. Аллах каалаган
пендесин Туура Жолго баштайт.

47. Алар «Биз Аллахка, пайгамбарга
ыйман келтирдик жана (экөөсүнүн
буйруктарына) моюн сундук»
дешет. Кийин, дал ушундан кийин
(каалоолоруна ылайык келбеген
буйруктарды аткарууга келгенде)

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُنْزِلُ سَحَابًا مُّزْجِيًا لِّبَيْنِهِ رُمْ
يَجْعَلُهُ رِجَامًا فَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ جَانِبِهِ
وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ مَرَدٍ مُّصِيبٍ بِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ رِجًّا مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا
بَرْقُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً
لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

وَاللَّهُ خَالِقُ كُلِّ دَابَّةٍ مِنْ مَّا يَمْشِي مِنْ بَشَرٍ عَلَى
بَطْنَيْهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ
مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَفِيرٌ ﴿٤٥﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ
يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِآيَاتِهِ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا
يَنْزِيلًا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ
بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

алардын кээ бир тайпалары жүз буруп кетишет. Алар ыймандуу эмес!

48. Эгер араларында өкүм кылуу үчүн Аллаһка жана пайгамбарына чакырылса, капыстан бир топтору тескери басып кетишет.

49. Эгерде (талаштагы) чындык алар тарапта болсо, пайгамбарга баш ийип келишет.

50. Алардын жүрөгүндө илдет (эки жүздүүлүк) барбы? Же (Мухаммаддын пайгамбар экенинен) шектеништиби же болбосо, Аллаһ менен пайгамбары зулум кылат деп коркушабы? Жок! Алардын өздөрү заалым!

51. Ал эми, араларында өкүм кылуу үчүн Аллаһ жана пайгамбарына чакырылган кездеги ыймандуулардын сөзү: «Уктук жана моюн сундук» деп айтуу (гана болушу кажет). Дал ошолор гана жеңишке (Бейишке) жетүүчүлөр!

52. Ким Аллаһка жана пайгамбарына моюн сунса, Аллаһтан корксо жана такыба кылса, дал ошолор жеңишке жетүүчүлөр!

53. Эгер сен аларга (мунафыктарга «Мен менен жихадка чыккыла!» деп) буюрсаң, «албетте, чыгабыз!» деп, Аллаһтын аты менен, жан үрөн ант ичишет. (Аларга) айт: «(жалгандан) ант ичпегиле. (Силердин) моюн сунууңар

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
إِذَا أَقْبَقُوا مِنْهُمْ فُجُورًا ﴿٤٨﴾

وَأِنْ يَكُنْ لَهُمُ لُغُوبٌ يَأْتُوا إِلَى اللَّهِ مُذْغِيبِينَ ﴿٤٩﴾

أَلَيْسَ لَهُمْ مَرُوضٌ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُمْ بَحَاثَرُونَ ﴿٥٠﴾
أَلَمْ يَكُنْ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥١﴾

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ
وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَتَّخِذُوا سَبِيلًا
وَأَطَاعُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٢﴾

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ الَّذِي يَتَقَرَّبُ
إِلَيْهِ أَكْثَرُ كُلِّ شَيْءٍ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٣﴾

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أُنْفُسِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ
لَيُخْرِجَنَّ عَنْ أَكْثَرِ شَيْءٍ مِّنْهُمْ مَّعْرُوفًا
وَإِنِ اللَّهُ حَاسِبٌ عَلِيمٌ﴾ ﴿٥٤﴾

белгилүү.¹ Аллах эмне амал кылганыңардан Кабардар.»

54. (О, пайгамбар, адамдарга) айткын: «Аллахка моюн сунгула жана пайгамбарга моюн сунгула! Эгер жүз үйүрсөңөр, Пайгамбарга өз милдети, силерге өз милдетиңер.² Эгер ага моюн сунсаңар анда, туура жолго түшөсүңөр. пайгамбардын мойнунда анык жеткирүүдөн башка (милдет) жок.

55. Аллах силердин араңардагы ыйман келтирген жана жакшы амалдарды аткарган адамдарды жер жүзүнө халифа кылууну убада берди, мурдагы (ушундай) кишилерди халифа кылганы сыяктуу. Жана аларга Өзү ыраазы болгон диндерин бекемдеп берүүнү, коркунучтарынан кийин (анысын) тынчтыкка алмаштырып берүүнү (да убада берди жана мындай шарт койду:) «Менин Өзүмө гана ибадат кылышат, Мага эч нерсени шерик кылышпайт». Ким ушундан кийин каапыр болсо, ошолор гана бузукулар.³

56. Жана (силер о, момундар) намазды (так) аткаргыла, зекетти бергиле жана пайгамбарга моюн сунгула! Ажеп эмес (Аллахтын) ырайымына бөлөнсөңөр!

57. (О, Мухаммад!) Каапырлар жер бетинде Аллаһтан качып кутулат

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكُمْ مَآخِذُكُمْ
وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
كَمَا أَسْتَخْلَفْنَا دَاوُدَ مِن قَبْلِهِمْ
وَلَيَمْسِكَنَّهُمْ هُمُومُهُمْ الَّذِي ارْتَضَى
لَهُمْ وَلَيَمْسِكَنَّهُمْ هُمُومُهُمْ بَعْدَ حَرْفِهِمْ أَمَّا
بَعْدُ وَسَيُجَنَّبُكَ الْمُؤْمِنُونَ فِي شَيْءٍ مِّنْ كَقَرِّ
بَعْدَ ذَلِكَ قَالُوا لَيْسَ بِكَ مِنَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٥﴾

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

لَا تَحْزَنْ أَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ

1 Башкача айтканда: тиңиңер менен эле «моюн сундум» дейсиңер.

2 Адамдар кабыл алса-албаса, пайгамбардын милдети Аллаһтан берилген акыйкат динди адамдарга жеткирүү. Ал эми, ал акыйкатты уккан адамдардын милдети укканына амал кылуу. Экөө тең Аллаһтын алдында өз милдетинен жооп берет.

3 Тафсийрул Муяссар

сырткы) кийимдеринин кээ бирин (махрам эместердин алдында) чечип коюусунда күнөө жок. (Бирок,) эгер (чечүүдөн) ыйба кылышса өздөрүнө жакшы. Аллах Угуучу, Билүүчү.

61. (Жихад жана ушул сыяктуу парыз амалдарды аткара албай калган) сокурларга, чолокторго жана оорулууларга күнөө жок. Жана силер үчүн (оо, момундар) өз үйүңөрдөн же атаңардын үйүнөн же апаңардын үйүнөн же ага-иниңердин үйүнөн же эже-синдиңердин үйүнөн же абакандардын үйүнөн же апсакандардын үйүнөн же таякеңердин үйүнөн же тасжеңердин үйүнөн же ачкычы колуңарга (ишенип) тапшырылган үйлөрдөн же дос-жарандарыңардын үйүнөн (уруксатсыз) тамактанууңарда күнөө жок. (Ошондой эле,) чогуу же бөлүнүп тамак-танууңарда да күнөө жок. Эгер үйлөргө кирсеңер өзүңөргө Аллаһтын алдынан келген, таза, берекеттүү саламды бергиле.¹ Аллаһ силерге аяттарын ушинтип баяндайт. Акылыңарды иштетсеңер ажеп эмес!

62. (Чыныгы) момундар – Аллаһка жана Анын пайгамбарына ыйман келтирген адамдар. Качан алар (мусулмандарга) пайдалуу бир иштин үстүндө пайгамбар менен бирге болушса, андан уруксат

عَلَيْهِ

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ حَنَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُكُمْ ذَلِكَ جَائِزٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسُبِّحُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ يَحْيَىٰ مَن يَنْدِ اللَّهُ مُبْرَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُكَ وَلِلَّذِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا

1 Аллаһтын алдынан келген, б. а. Аллаһ Таала үйрөткөн таза, берекеттүү салам, эгер үйдө киши болсо «Ассаламу алайкум ва рохматуллохи ва барокатуху» деп айтылат. Ал эми, үйдө эч ким жок болсо «Ассаламу алайна ва ала ибадиглахис-солихийн» деп, киргендер өздөрүнө салам айтышат.

сурамайынча кетип калышпайт.
(О, Мухаммад!) Чынында, сенден
уруксат сураган адамдар Аллахка
жана Анын пайгамбарына (чын
ыклас менен) ишенгендер!
Эгер алар кээ бир иштерине
уруксат сурашса, алардан
каалаганыңа уруксат бер жана
алардын күнөөлөрүн кечирүүсүн
Аллаһтан сура. Чынында, Аллаһ
Кечиримдүү, Ырайымдуу.

63. (О, ыйман келтиргендер!) Өз
араңарда пайгамбарга кайрылууну
бири-бириңерге кайрылган
сыяктуу (жөнөкөй) кылып
албагыла! Аллаһ силердин
араңардагы суурулуп, жашыруун
түрдө чыгып кете турган
(мунафык) адамдарды жакшы
билет. Пайгамбардын буйругуна
каршы иш жасагандар баштарына
(бул дүйнөдө) батээ же (Акыретте)
жан ооруткан азап түшүп
калусунан абайлашсын!

64. Уккула! Асмандардагы жана
Жердеги нерселердин баары
Аллахтын мүлкү. Ал силер эмне
иш үстүңдө экениңерди билет. Ал
эми, (пенделер) Өзүңө кайтарыла
турган (Кыямат) Күнү болсо,
аларга (бардык) иштеринин
кабарын билдирет. Аллаһ - бардык
нерселерди Билүүчү.

أَسْتَدْرِكُ بَعْضُ سَائِهِمْ قَدْ أَنْ لَمَنْ
شِئْتُمْ مِنْهُمْ وَأَسْتَغْفِرُ لَهُمْ اللَّهُ إِنْ
اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٣﴾

لَا تَجْعَلُوا دَعْوَةَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعْوَةِ
بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَسْتَلُونُ مِنْكُمْ لَوْ أَعْلَاهُ الَّذِينَ
يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ
أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ
يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ
فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٥﴾

1 Ага «ой паланча!» деп кайрылбай, «оо, Аллаһтын элчиси!» деп, урмат менен кайрылгыла!

25 «Фуркан» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Ааламдарга (инсан жана жин ааламына) эскертүүчү болсун деп, пендесине (Мухаммадга, чындык менен жалганды) Ажыратуучуну (Кураанды) түшүргөн Аллах Улук-Берекеттүү!
2. Ал асмандардын жана Жердин падышасы, Өзүнө бала тутпаган, мүлкүндө шериги болбогон жана ар бир нерсени эң назик ченем-өлчөм менен жараткан Зат!
3. (Мушриктер болсо) Андан (Аллах Тааладан) башка, эч нерсени жарата албай турган, өздөрү жаратылган, өздөрүнө пайда дагы, зыян дагы жеткире албаган, не өлтүрүү, не тирилтүү, не (өлгөндөргө) кайра жан берүү колунан келбей турган нерселерди кудай тутуп алышты!
4. Каапырлар (Кураан жөнүндө): «Бул – жалган! Аны (Мухаммад) өзү ойлоп чыгарган жана ага бапкалар жардам беришкен» деп, (акыйкатка) зулумдук кылышты жана жалган күбөлүк беришти.
5. Жана «Бул байыркылардын жомогу, аны (Мухаммад) жаздырып алган жана алар ага эртели-кеч (бирөөлөр тарабынан) айтып турулган» дешти.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلَكُوتِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدْ رُءُوهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ صَرًّا وَلَا تَفْعَاوَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا سُورًا ﴿٣﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءَهُمْ ظُلُمَاتُ الْوُرُودِ ﴿٤﴾

وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبْنَاهُمْ قَبْلَ أَنْ يُولَدَ وَكُنَّا عَلَيْهِمْ كُفَرًا وَاصِيلًا ﴿٥﴾

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн жана жетимиш жети аяттан турат. «Фуркан» «Ажыратуучу» деген мааниде.

6. (О, Мухаммад, аларга) айткын:
«Аны (Кураанды мага)
асмандардагы жана жердеги
(бардык) сырды билген Зат
(Аллаһ) түшүрдү. Ал Кечирүүчү,
Ырайымдуу»¹
7. (Мушриктер) айтышты: «Бул
эмне деген пайгамбар болду-
уя?! Тамак-аш жейт, базарларда
жүрөт?! Эгер ага, аны менен бирге
(элдерди) эскертүүчү бир периште
түшүрүлсө,
8. же ага (асмандан) казына ташталса,
же болбосо, андан жей турган бак-
бостону болсо..., (бул башка кеп)
Заалым (каапыр) болгондор (дагы):
«(О, адамдар) силер сыйкырланган
кишиге ээрчип жатасыңар!» -
дешти.
9. Карачы (о, Мухаммад!) алар сага
кандай мисалдарды келтирип
(эмнелерге окшотуп) жатышат.
Алар адашып кетишти! Эми
(эч качан туура) жолду таба
алышпайт.
10. Эгер кааласа сага мындан да
жакшыраак, түбүнөн дарыялар
агып турган бактарды жана (бийик,
кооздолгон) сарайларды жасап
бере ала турган Аллаһ Улук-
Берекеттүү!²
11. Жок! (Каапырлар) Кыяматты
(тап-такыр) жалганга чыгарышты!
Бирок, Биз Кыяматты «жалган»

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ الْغَيْبَ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ
الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزِلَ
إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾

أَوْ يُنَزِّلُ إِلَيْهِ كَنْزًا أَوْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ
يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ
تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ
فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ
ذَلِكَ حَتَّى تُخْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارَ وَجَعَلَ
لَكَ فُصُورًا ﴿١٠﴾

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

1 Эгер каапырлар Кураанга каршылыгын токтотуп, тообо кылып, ийман келтиришсе, Аллаһ Кечирүүчү, Ырайымдуу.

2 Ал эгер кааласа Сулайман, Дауд пайгамбарларга берген сыяктуу бак-бостондорду, сарайларды Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламга да бермек. Бирок, кимисинин кандай пайгамбар болуусун Ал Өзү билет. Ал Өз ишинен эч кимге эсеп бербейт.

дегендерге тозокту даярдап койгонбуз.

12. Тозок аларды алыс жерден көргөндө эле, анын (тозоктун) ачууланын айкырганын угушат.¹
13. Анан алар тозоктун (ортосундагы) тар жерге, кишенделген абалда тапталганда, ошол жерде өздөрүнө өлүм тилеп калышат.
14. Ал Күнү өлүмдү бир жолу эмес, көп жолу чакырасыңар!
15. (Ошондо, о, Мухаммад,) сен аларга «Ушул жакпыбы же такыба кишилерге убада кылынган түбөлүк Бейиш жакшы беле?» деп айткын. Ал (Бейиш) такыба адамдардын кайта турган (түбөлүк) жайлары жана сыйлыктары!
16. Ал жерде алар үчүн каалаган нерселери даяр. (Алар анда) түбөлүккө калышат. (Бул) Раббин Өз милдетине алган жоопкерчиликти убада болчу.²
17. (Аллаһ) аларды жана алар ибадат кылган Аллаһтан башка «кудайларды» (бир жерге) чогулткан күндө: «(Эй, жалган кудайлар!) Менин мына бул пепделеримди («мага ибадат кыласыңар» деп) силер азгырдыңарбы?! Же алар өздөрү адашып кетиштиби» - дейт.³

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ يَبْعِدُ سَمِعُوا لَهُا
نَغْطًا وَرَفِيرًا ﴿١٢﴾

وَإِذَا أَلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّبِينَ
دَعَوْا هُنَالِكَ لَبُورًا ﴿١٣﴾

لَا تَدْعُوا أَلِيمًا ثَبُورًا وَجِدَا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا ﴿١٤﴾

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَرْحَمَهُ الْحَدِيدُ أَلَيْ وَوَعْدُ
الْمُتَّقِينَ كَأَنَّهُمْ جَرَّاهُ وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ
عَلَى رَبِّكَ وَعْدٌ مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنْتُمْ أَضَلُّتُمْ عِبَادِي
هَؤُلَاءِ أَمْ لَهُمْ صُلُبٌ مُسَدَّدٌ ﴿١٧﴾

1 Каапырларды Аллаһ жек көргөнү үчүн тозок да жек көрүп, алыстан буларды көргөндө эле өкүрүп, куугутуруп, алоолору асмандап, кайнап күтүп алат.

2 Аллаһ-Таала Өз пейделерине «Эгер такыбаа болсоңор Бейишке чыгарамын» деп убада берип, жоопкерчилигин алган, эми ошону аткарып жатат.

3 Кыяматта мушриктер Аллаһка шерик, бала, ортомчу деп ойлогон бардык «кудайларды» ал тоо-ташпы, бут-идолбу, даракпы, мазарбы, арбакпы, жинби,

18. Алар айтышат: «Сен (О, Жараткан, шериги жана баласы бар болуудан) Тазасың! Сенден башканы Дос-Рабби кылуу бизге ылайык эмес! Бирок, Сен аларды жана алардын ата-бабаларын (дүйнөдө көп байлык менен) пайдалантырган элси, натыйжада зикирди (Сени эстөөнү) унутушту жана (бизди сага шерик кылып алышып) өлүмгө (тозокко) ылайык болуп калышты!»

19. (Эй, Мушриктер! Мына, «кудайыңар») силер айткан сөздөрдү «жалган» деди. Эми силер (өзүңөрдөн азапты) буруп жиберүүгө да («кудайыңардан») жардам алууга да жетише албайсыңар. Силерден ким (акыйкатты четке кагып) зулумдук кылган болсо, ага чоң азапты таттырабыз!

20. (О, Мухаммад!) Сенден мурун Биз жиберген бардык пайгамбарлар тамак-аш жеп, базарларда жүрүшкөн. Биз бирөөңөрдү бирөөңөргө фитна-сыноо кылып койдук.¹ (Бул сыноолорго) сабыр кыла аласыңарбы? Сенин Раббисиң (бардыгын) Көрүүчү!

21. Бизге жолугууну үмүт кылбаган (ыймансыз) адамдар «Эгер бизге периште түшсө же Раббибизди (өз

قَالُوا أَشِيعَتَكَ مَا كَانَ يُنْبِئُنَا أَن تَنجِيَهُ
مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتُمُوهُ
وَأَوْلِيَاءَهُمْ حَتَّى نَسْأَلَ اللَّهَ فَرَسَهُمْ
فَوْمًا نُّورًا ﴿١٨﴾

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ قَمًا
تَسْتَطِيعُونَ صَرَافًا وَلَا تَضُرُّهُ وَمَنْ يَضِلْ
مِنْكُمْ لِيُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا أَنذَرًا
لِيَأْكُلُوا الطَّعَامَ وَيَتَشَبَّهُوا فِي
الْأَمْشَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً
أَتَضِلُّونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

« وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَ رَبِّهِمْ أَأَنزَلْنَا
عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةَ أَنْزِلْنَا رَبَّنَا الْقَدِيرَ

периштеби же Ыйсабы.., баардыгын Аллаһ чогултуп, аларды «кудай» деп сыйынган адамдарга бетгештирип. Өзү билип турса да, моюндарына коюш үчүн ушул суроону берет

1 Пайгамбарлар элдерге сыноо. Себеби, кээ бирөөлөр «Пайгамбар деген базарда жүрөт бекен?» деп, сыноодон кулап калышкан. Пайгамбарлардын өзүнө элдерди чакыруу (дават) иши сыноо. Кембалгалга байлык сыноо, байларга кедейлик сыноо... Кыскасы, бул дүйнө баштап-аяк сыноо.

көзүбүз менен) көрсөк
(ошондо гана ыйман
келтирмекпиз)»- дешет.¹ Алар
өздөрүнчө текеберленип
жана аябай таш-жүрөк болуп
кетишкен.

22. Периштелерди көргөн ошол
(Кыямат) Күнү, күнөөкөр
адамдарга жакшы кабар болбойт.
(Аларга периштелер:) «(Силер
үчүн Бейиш) тал-тактыр арам!» -
дешет.
23. Жана Биз алар (сооп деп ойлоп)
жасаган (кайрымдуулук) иштерге
келдик жана аны чаң-тозоң кылып
(сапырып) таштадык!
24. Ошол Күнү (Аллаһка ыйман
келтирип, салих амал кылган)
Бейиш ээлери эң сонун орундарда,
эң мыкты эс алуу жайларында
болушат.
25. Жана булуттуу асман жарылган
жана периштелер сап-сап абалында
түшүрүлгөн Күнү,
26. Дал ошол (Кыямат) Күнү чыныгы
мүлк-бийлик Рахманга (Аллаһка)
гана таандык болот. Жана ал күндө
каапырларга оор болот.

أَسْأَلُكُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْهُ عُتَا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾

وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِن عَمَلٍ فَلَنَبَلِّغَهُنَّ
هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴿٢٣﴾

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

وَيَوْمَ نَشْفُقُ السَّمَاءَ بِالنِّعَمِ وَلَنَزِلَنَّ الْمَلَائِكَةُ
نَزِيرًا ﴿٢٥﴾

أَلَمْ نَكُنْ يَوْمَئِذٍ حَاقًّا لِلزَّاهِقِينَ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَى الْكَافِرِينَ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿٢٦﴾

1 Алар «бизге периштеден пайгамбар келсе, же адам пайгамбардын жанында периште жардамчысы болмоюнча жана Аллаһ бизге көрүнмөйүнчө Мухаммадка ыйман келтирбейбиз» депти. Эми, алардын ыйман келтириши үчүн Аллаһтын Өзү келип, «Мухаммадды мен жибергенйм ырас» деп тастыктап кетиши керек экен. Бул алардын жүрөгүнөн чыккан сөз эмес. Алар периштелерди, өздөрүнө тастыктоочу же пайгамбар болуп келгенин эч качан көрүшпөйт. Көргөн мезгилде башкачараак абалда көрүшөт: 1) Жан алгыч периште келип, кыйнап, жанын сууруп жатканда, 2) Мүрзөгө коюлганда Мункар жана Накир деген эки периште суракка тартканда, тили сөзгө келбей, чулдурап калгандан кийин баштарына союл менен чаап азап беришкенде, 3) Кайра тирилгенде беттери менен сүйрөп, түртүл, кордоп, сурак майданына периштелер айдап барганда, 4) Тозок периштелери жан ооруткан азаптын түрүн көргөзгөндө.

27. Ал Күнү заалымдар (каапырлар) эки колун(ун манжаларын) тиштеп: «Атаганат, (дүйнөдө) пайгамбар менен (бир) жолду кармаган болсом кана!
28. Шорум курусун-ай! Баланчаны¹ дос кылбай эле койсом болмок экен!
29. Ал мени, мага келген зикирден (Кураандан) адаштырды! Шайтан инсанды жардамсыз таштап коёт турбайбы!» дешет
30. Пайгамбар (Мухаммад) айтты: «О, Раббим! Менин коомум (Курайш) мына бул Кураанды (арттарына) таптап коюшту».
31. Ошондой. Биз ар бир пайгамбарга күнөөкөр адамдардан душман кылып койдук. Бирок, жол башчы жана жардамчы болууга Раббиндин Өзү жетиштүү!
32. Каапырлар «Эгер Кураан (Мухаммадга бөлүк-бөлүк болбой) бир бүтүн болуп түшсө экен»- дешет. Биз сенин жүрөгүңдү кубаттандыруу үчүн (аны бөлүп-бөлүп түшүрдүк) жана аны (Кураандын түшүүсүн) бөлүк-бөлүк кылдык.²
33. Алар (мушриктер өз пикирин тастыктоо үчүн кайдагы бир)

وَيَوْمَ يَعْصِي الْأَمْرُ إِلَّا عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ
يَا بَنِيَّ إِنِّي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَيْبًا ﴿٢٧﴾

يَا بَنِيَّ إِنِّي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَيْبًا ﴿٢٨﴾

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِجْمَاعِي
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

وَقَالَ الرَّسُولُ يَرَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا
الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ
الْمُجْرِمِينَ ۚ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

وَلَا يَأْتِيَنَّكَ السَّمَلُ إِلَّا بِإِذْنِكَ بِالْحَقِّ

1 «Баланча» деп өзүн азгырган «досторунун» атын айтат. Ал «досу жип-шайтандардан да болушу мүмкүн.

2 Ар бир түшкөн аят, мушриктердин кежирленген көктүгүнөн же башка бир себеп менен капаланган, чарчаган пайгамбарыбыздын жүрөгүнө дем, кубат болор эле. Кураанды пайгамбардын жана анын коомунун абалына жана реалдуу турмуштун окуятарына байланыштырып, биринин артынан бирин түшүрүү Аллаһ Тааланын чоң Даанышмандыгы.

وَأَحْسَنَ تَقْسِيرًا ۝

мисалдарды сага келтирчү болсо,
Биз сага Акыйкатты (Кураанды)
жапа (анын аяттары үчүн) эң жак-
шы түшүндүрмөлөрдү келтиребиз.

34. (Периштелер тарабынан) жүздөрүн
(жерге) ышкап, тозокко чогултула
турган адамдар.., ошолор гана
эң жаман орундагы, эң адашкан
жолдогу адамдар!

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ خُجُومِهِمْ ذَٰلِكُمْ جَهَنَّمُ
أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ۝

35. Биз Мусага Китсиги (Тооратты)
бердик жана агасы Харунду аны
менен бирге: ага вазир кылдык.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ
أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ۝

36. Анан: «Экөөң Биздин
аяттарыбызды жалган деген
(каапыр) коомго бар(ып аларды
динге даават кылгыла)» дедик.
(Экөө буйрукту аткарып, Фираун
жана анын коомуна барып, аларды
ыйманга чакырды. Бирок алар
текеберленип, акыйкатты жалганга
чыгарганда) аларды (деңизге
чөктүрүп) бирин калтырбай
кыйраттык.

فَقُلْنَا أَذْهَبَ إِلَى الْغُورِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِعَٰثِرَاتِنَا فَذَمَّرْنَاهُمْ قَدْ صَبَّحُوا
عَدَابَآلِ يَوْمَآ ۝

37. Нухтун коомун дагы
пайгамбарларды¹ «жалганчы»
дешкенде (топон суу жиберип)
чөктүрүп, адамдар үчүн ибарат-
сабак кылып (Ошолорго жана
алардын жолун жолдогон)
заалымдарга жан ооруткан азап
даярдап койдук.

وَقَوْمُ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَا لِقَوْمِ الْفَٰسِقِينَ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ۝

38. Аад, Самуд (элдерин), «кудук
элдерин» жана ушулардын
аралыгындагы (башка) көп
муундарды (каапырчылыгы
себептүү кыйраттык).

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّيِّ وَقُرُونًا
بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ۝

1 Кайсы коом бир гана пайгамбарды жалганчы десе, бардык пайгамбарларды жалганчы дегенге жатат. Буга далил – Нухтун коому анын бир өзүн жалганчы десе да Аллах Таала бизге «пайгамбарларды» деп баян кылууда.

39. Биз алардын баарына мисал-
далилдерди келтиргенбиз
(моюн толгогондон кийин гана)
бардыгын кырып-жоюп жибердик!
(Кырылган элдерден бири Лут
пайгамбардын коому болчу.
Алардын башына таш жамгыры
жаап кыйраган).

40. Алар (Макка мушриктери) балээ
(таш) жамгыры жаадырылган
шаарга келген эле го! Эмне, аны(н
кесепеттерин) көрбөй жатышабы?!
Жок, (көрүшкөн, бирок) алар кайра
тирилүүгө ишенишпейт.

41. Эгер алар сени көрүшсө, келеке
кылышып: «Аллаһ пайгамбар
кылып жиберген (баякы неме)
ушулбу?»

42. Ал бизди кудайларыбыздан
азгырып жибере жаздабадыбы!
Эгер бир аз аларга
(кудайларыбызга) сабыр кылып
турбаганда (азгырып жибермек
экен)»-дешти. Жакында
(тозоктогу) азапты өз көздөрү
менен көргөн кезде ким Туура
Жолдон адашуучурак экенин
билип алышат.

43. (О, Мухаммад!) Өзүнүн каалоосун
кудай кылып алган адамды(н бул
айткандарын) карабайсыңбы!
Эми сен ага өкүл (көзөмөлдөөчү)
болосуңбу?!¹

44. Же болбосо алардан көпчүлүгү
утат, акылдарын иштетет деп
ойлойсуңбу? Алар айбан сыяктуу

وَكَلَّا صَبَرْنَا لَهُ الْأَمَثِلَ وَكَلَّا
صَبَرْنَا تَنْبِيْرًا ﴿٣٩﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَى الْفَرِيِّ الْأَمْطِرَ مَطَرًا
النَّوْءَ أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرْتَضِبْنَ لَهُ كَأُولَ
لَا يَرْجِعُونَ لَشَوْرًا ﴿٤٠﴾

وَلَإِذَا رَأَوْا أَنْ يَنْصِفُوكَ إِلَّا هُمْ رَأَوْا هَذَا
الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ إِلَهِنَا لَوْلَا أَنْ
صَبَرْنَا عَلَيْهِمْ وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ
يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

أَرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ
تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ
يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

1 Ал ыпылас сөздөрү менен өзүнө тозокту анык кылып алды. Эми сен аны жөн кой. Сен көзөмөлдү эмессиң. Болгону, эскертүүчүсүң. Аны менен Аллаһ Өзү эсептешип алат.

болуп калган. Жок! Айбандан да адашуучураак!¹

45. (О, Мухаммад!) Раббинди(н кудуретин) көрбөйсүңбү: (Жер бетине) кааптып көлөкөнү (таңкы караңгылыкты) жайып койду. Эгер кааласа аны жылбай турган кылып коймок. Кийин Биз ага Күндү далил² кылдык.

46. Кийин Биз акырындык менен аны (таңкы көлөкөнү) жыйнап алабыз.³

47. Ал силерге түндү кийим, уйкуну ырахат (эс алуу) кылып койду. Жана эрте мененки убакытты тирилүү (учуру) кылды.

48. Жана Ал Өз ырайымынын (жамгырдын) астынан, кубаныч кабарчысы катары шамалдарды жиберди. Жана Биз асмандан таза суу түшүрдүк,

49. аны менен өлүк шаарларды тирилтүү үчүн жана Өзүбүз жараткан көп адамдар менен айбандарды сугаруу үчүн.

50. Биз аны (Кураан аяттарын) алардын арасында ар түрдүү (ыкмалар менен) баян кылдык, акыл-насаат алуулары үчүн. Бирок, көпчүлүк адамдар каапырлыктан башкасына ыраазы болушпады.

51. Эгер кааласак Биз ар бир шаарга (бирден) эскертүүчү-пайгамбар жибермекпиз.⁴

سَمِيلاً ۞

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا تُحْتَفِلُ فِيهِ الشَّمْسُ عَلَيْهِ كَيْلِكَ ۞

ثُمَّ قَفَّضْتَهُ إِلَى نَقِصَاتِ يَسِيرٍ ۞

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهَا وَالنَّوْمَ حُبًّا وَجَعَلَ النَّهَارَ تُشْوَرًا ۞

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ۞

لِنُخْرِجَ بِهِ بَلَدًا مَيِّتًا وَنُخْرِجَ بِهِ مَا خَلَقْنَا آنفًا وَأَنْتَ أَكْثَرُ ۞

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِيهِ لَكُمُ الدُّرُودَ أَنْتَ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ۞

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ۞

1 Айбанды чабан кайда айдаса, ошол тарапка басат. Өзүнө зыян болчу жерлерди, себептерди билет жана андан абайлайт. Булар болсо, түз эле өзүн отко урууда!

2 Эгер Күн болбосо, таңкы күндүртүгү билинемек эмес.

3 Күн көтөрүлгөн сайын көлөкө жыйналып, чегинип барат.

4 Бирок, Аллах Таала Мухаммад саллатлоху алайхи ва салламды бүт ааламдар үчүн жиберүүнү каалады.

52. (О, Мухаммад!) Каапырларга моюн сунба жана аларга (Кураан) менен чоң жихад кыл!
53. Ал (Аллаһ) эки деңизди (жанаша) агызып койду. Мунусу (дарыя) ширин-даамдуу, анысы (деңиз) шор-кычкыл. Жана экөөсүнүн арасына (көрүнбөгөн) тосмо жана бекем-бышык парданы жаратты.¹
54. Ал адамды суудан жараткан жана аны тууган-урук, куда-сөөк кылып койгон Зат. Сенин Раббин (ар нерсеге) Кудуреттүү.
55. Алар (мушриктер) Аллаһтан башка өздөрүнө не пайда, не зыян жеткире албай турган «кудайларга» ибадат кылышат. Каапыр (жараткан) Раббисине каршы (жасалма кудайларга) жардамчы болду.
56. Биз сени (Бейиштен) кушкабар, (тозоктон) коркунучтуу кабар берүүчү кылып гана жибергенбиз.
57. Айткын: «Мен ал (кабар жеткирүүчүлүгүм) үчүн силерден акы сурабаймын. Ал эми, кимде-ким (садака берүү менен) Раббисине жол тутууну кааласа (ага тоскоол болбоймун)»²
58. Жана сен (эч качан) өлбөй турган түбөлүк Тирүүгө (Аллаһ Таалага) тобокел кыл, Аны даңктап (бардык

فَلَا تُطِيعُوا الْكافرينَ وَجِهْهُم بِوَجْهِكَ
كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

﴿ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْيَمْعَيْنِ هَذَا عَذْبٌ
فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا
بَرْزَخًا مَّجْجُورًا ﴾ ﴿٥٣﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا جَعَلَهُ نَسَبًا
وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا
يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَتَى شَاءَ
أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْوَحْيِ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَتَسْتَعِذْ
بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ إِذْ تُؤْتَ بَعَادُوهٖ

1 «Көрүнбөгөн тосмо»-бул эки суунун составынын бири бирине аралашып кетишине тоскоолдук кыла турган элементтер. «Бекем-бышык парда» бул кадимки эле жээк-тосуктар.

2 Ким муктаж адамдарга же болбосо, пайгамбардан башка дин жеткирүүчү кишилерге садака кылып, Аллаһтын ыразычылыгына жол издесе-жасай берсин. Бирок, пайгамбарлар садака жебейт.

خَيْرًا ۝

кемчилдиктүү сыпаттардан)
аруула. Анын Өзү пенделеринин
күноолоруңон жетиштүү Кабардар.

59. Ал асмандар менен жерди
жана экөөсүнүн арасында
болгон нерселерди алты күндө
жаратып, андан кийин (Өзүнүн
гана улуулугуна жараша)
Арштан Бийик-Жогору болду¹.
Ал – Ырайымдуу! Сен муну
(бардыгынан) Кабардар болгон
Заттан сура! (Ал Өзүнүн сыпатын,
улуулугун Өзү гана жакшы билет.)

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَاسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ
الرَّحْمَنُ فَنُقِلَ إِلَيْهِ خَيْرًا ۝

60. Эгер аларга (мушриктерге)
«Рахманга сажда кылгыла» деп
айтылчу болсо, «Рахман эмне?
Бизге буюрган нерсеңе сажда
кыла беребизби?» - дешет. (Бул
чакырык) алардын качуусун гана
көбөйтөт.²

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا
الرَّحْمَنُ اسْجُدْ لِمَا لَمْ يَكُنْ آوَادًا لَهُمْ
سُجُودًا ۝

61. Асмандагы (түркүм) жылдыздарды
жараткан Аллах Улук-Берекеттүү
болду. Ал асманга чырак (Күн)
менен нурулу Айды дагы жаратты.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ۝

62. Жана Ал зикир кылууну же шүтүр
келтирүүнү каалаган адамдар үчүн
түн менен күндүздү удаама-удаа
(келе турган) кылып жаратты.³

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن
أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ۝

63. Рахмандын пенделери... алар жер
бетинде кичипейил-салабаттуу

وَعِبَادَ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَتَسَوَّوْنَ عَلَى الْأَرْضِ هَؤُلَاءِ

1 Пайгамбарыбыз (с.а.в) айтты: «Аллаһ калк-калайыкты жаратканда Өзүнүн алдындагы, Арштын үстүндөгү Китепке: «Менин ырайымым ачуумдан үстөмдүк кылды» деп жазган». (Бухарий: 7404, Муслим: 2751, Термизий: 3543, Ибн Мажжа: 4295).

2 Алар «эгер биз жалгыз Рахманга ибадат кылсак, ата-бабаларыбыз сыйынып келген кудайларыбыз, арбактарыбыз эмне болот» деп чындыктан качышат.

3 Ким Аллаһты зикир кылууну кааласа, тынч, бейпил түн бар. Моожиза-керемет жаратылыптагы Аллаһтын Кудуретинин белгилерин көрүп зикир кылууну кааласа күндүз бар.

жүрүшөт. Наадандар (оройлук менен) сүйлөсө да «салам» деп коюшат.

64. Алар түн ичинде¹ Раббисине сажда кылган, (намазда) тикесинен турган абалда болушат.

65. Алар «О, Раббим! Бизден тозок азабын арылга көр! Анын азабы түгөнгүс!

66. Чынында, ал эң жаман орун, эң жаман жай! (Биз ага чыдай албайбыз!)» - дешет.

67. Алар эгер (дин жолунда) садака-ихсан кылса ысырапчыл да болушпайт, сараң да болушпайт. Ушунун ортолугунда турушат.

68. Алар Аллаһтан башка «кудайларга» дуба кылышпайт, Аллаһ өлтүрүүнү арам кылган жанды өлтүрүшпөйт. Акысы (очү) бар болгондо гана (өлтүрүүсү адал болот). Алар зынаа-бузукулукка барышпайт. Кимде-ким ушуларды жасаса (айрыкча Аллаһтан башкага дуба (ширк) кылса) жазага жолугат.

69. Ага Кыямат Күнү (тозокто) үстөккө-босток азаптар берилет жана кордолгон абалда ал жерде түбөлүк калат.

70. Ал эми, тообо кылып, ыйман келтирип, жакшы (сооп) амал кылган адамдар болсо..., Аллаһ алардын жамандыгын

وَاِذَا حَاكَمْتَهُمْ اَلْجَاهِلُوْنَ قَالُوْا سَلَامًا ۝۱

وَالَّذِيْنَ يَّبْتَئُوْنَ لِرَبِّهِمْ سَجْدًا وَ قِيَامًا ۝۲

وَالَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ

جَهَنَّمَ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۝۳

اِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝۴

وَالَّذِيْنَ اِذَا اَنفَقُوْا لَمْ يَسْرِفُوْا وَلَمْ يَقْتُرُوْا

وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۝۵

وَالَّذِيْنَ لَا يَدْعُوْنَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا

يَقْتُلُوْنَ النَّفْسَ الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ

وَلَا يَزْنُوْنَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ اٰثَمًا ۝۶

يُصَدِّقُ لَهٗ الْعَذَابَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُذُ

فِيْهِ مُهْمًا ۝۷

اِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صٰلِحًا

قَالُوْا لَكَ بِذِكْرِ اللّٰهِ سَمِعْنَا نَبِيْرًا حَسْبُنَا

رَبُّكَ اللّٰهُ عَزَّوْجَلَّ ۝۸

1 Түнкү ибадат «стахажуд» деп аталат жана көп сооптору бар. Айрыкча түндүн үчтөн экиси өткөндө туруп намаз окуп, дуба кылса, кабыл болуусунда үмүт чоң.

жакшылыкка алмаштырат.¹ Аллах-Кечиримдүү, Ырайымдуу.

71. Жана кимде-ким тообо кылып, салих амал кылса, ал Аллахка (Аллахтын жолуна) чындап кайтыптыр.
72. Жана алар (Рахмандын пенделери) жалган күбөлүк беришпейт. Пайдасыз (кыйбат, ушак) сөздүн жанынан өтсө (ага аралашпай) урмат-сыйын сактап өтөт.
73. Аларга Раббилеринин аяттары утузулса, дүлөйлүк, сокурлук менен жыгылышпайт. (Түшүнүп, аң-сезимдүүлүк менен кабыл алышат.)
74. Алар: «О, Рабби! Бизге (көргөндө) көзүбүз кубана турган жубайларды жана урпактарды белек кыл! Жана бизди такыба кишилерге имам (жол башчы) кыл» дешет.²
75. Ушул адамдар (дин жолунда) сабыр кылгандары себептүү (Бейиштеги) жогорку орундар менен сыйланышат жана саламдар, ширин сөздөр менен күтүп алынат.³

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

وَالَّذِينَ إِذَا دُخِرُوا بِتِلْكَ رَيْبِهِمْ لَا يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا مَقَرًّا مُمْنًا ﴿٧٤﴾

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرَّةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلْقَوْنَ فِيهَا زَحَّيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

1 Ар канча алынган кааныр болбосун, эгер жолунан кайтып, чын дилинен Аллахка тообо кылып, ийман келтирип, салих амалдарды кыла баштаса, Аллах анын өткөндөгү күнөөлөрүн кечирип, жаман абалын жакшыга, тозокулугун Бейишке алмаштырып койот.

2 Алар дуба кылуу менен гана чектелип отура бербейт. Тескерисинче ошол даражага жеткенче, балдарын, үй-бүлөсүн Аллах ыраазылыгын аткаруунун натыйжасында өзүнө, көзүнө кубаныч боло турган кылып тарбиялаганга аракеттенишет.

3 Аларды Бейиш периштелери ызаат-урмат менен салам айтып, Бейишке келиши менен куттуктап күтүп алышат.

76. Алар анда түбөлүк калышат.
Жайгашкан орундары, түшкөн
мекендери кандай сонун!
77. (О, Мухаммад!) айткын: «Эгер
дубаңар гана болбосо, Аллах
силерди баалабайт.¹ Сөбеби силер
(динди, Кураанды) жалганга
чыгардыңар! Жакын арада силерге
(азап) жабышып келет.²

خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا
وَمَقَامًا ﴿٧٦﴾

قُلْ مَا تَعْبُدُونَ إِلَّا دُعَاؤُكُمْ
فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزِمَا ﴿٧٧﴾

1 Аллах таала жогорку аятта «Рахман пенделери» деп сыпатталган аз сандуу, чыныгы момундардын дубаларынын шарапаты менен гана дүйнөнү азаптан сактап турат. Эмгек, дүйнөнүн көпчүлүк жашоочулары кыйратып жиберүүгө гана ылайык болуп, бузулуп, өзүнө-өзү азап тилеп жашашууда.

2 «Жакын арада» деген сөздөн максат-Кыямат. Анда динди, Кураанды, Пайгамбарды, исламды, Бейиш-тозокту жалган дегендерге эч арылбай турган, бекем жабышкан азап берилет.

26 «Шуара» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. Мим.
2. Булар анык Китеп аяттары.
3. (О, Мухаммад! Макка мушриктери) ыйманга келбегени үчүн балким, сен жаныңды алектетке салаарсың!²
4. Эгер Биз кааласак, аларга (мушриктерге өздөрү сурагандай) асмандан моожиза түшүрө алабыз жана бул моожиза алдында алардын моюндары ийилип калат.³
5. Аларга (мушриктерге) Рахман тарабынан жаңы эскертүүчү (аяттар) келсе, дароо андан жүз буруучу (ишенбөөчү) болушту.
6. Алар (Кураандагы тозок-бейишти) жалганга чыгарышты (жана аны окуп берген Мухаммадды мазакташты) эми жакында аларга мазактаган нерселеринин анык кабарлары келип калат.
7. Алар жерге карашпайбы: Биз анда канча сонун өсүмдүк түрлөрүн өндүрүп чыгардык.

طسّم

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰتٰنَا الْكِتٰبَ الْغَيْبِ

لَعَلَّكَ بَمِيعِ نَفْسِكَ اَلَّا يَكُوْنُوْا مُؤْمِنِيْنَ

اِنْ نَّشَآءُ نَزِلْ عَلٰیهِمْ مِنَ السَّمٰوٰتِ اَيَّۃٌ فَطَلَّتْ

اَعْتَفُوْا لَهَا خٰطِئِيْنَ

وَمَا يٰۤاَيُّهُمْ مِّنْ ذٰكِرٍ مِّنَ الرَّحْمٰنِ مُحَدِّثٍ اِلَّا كَاُوْا

عَنْهُ مُعْرِضِيْنَ

فَقَدْ كَذَّبُوْا فَمَا يٰۤاَيُّهُمْ اٰتِثًا مَّا كَاُوْا يَوْمَ

يَسْتَهْزِءُوْنَ

اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَّا الْاَرْضَ كَرْتًا فَاِذَا مِنْ كُلِّ رَیْجٍ

كٰرِيْمٍ

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 227 аяттан турат. «Шуаранын» мааниси «Акындар».

2 Көлкыйналба. Хидаят (Туура жол) Аллаһтын колунда. Сенин милдетиң жеткирүүдөн гана турат.

3 Бирок, мындай мажбурлап ыйманга келтирүүдөн пайда жок. Чыныгы ыйман көрбөй туруп, кайыптагы нерселерге ишенүү. Анан калса, ошол моожиза келсе жана мурдагы каалыктар сыяктуу ыйман келтирбей коюлса, анда аларга азап хак (ылайык) болуп калмак.

8. Мында (Аллахтын кудуретине) белги бар. Бирок, алардын көпчүлүгү ыйман келтирбей жатышат.
9. Чынында, сенин Раббин Кудуреттүү (жана) Ырайымдуу.¹
10. Жана (эстегин о, Мухаммад) бир кезде Раббин Мусага (мындай) деди: «Заалым коомдорго:
11. Фираундун коомуна баргын жана аларга: «(Аллахтан) коркпойсуңарбы?» дегин».
12. «О, Раббим, – деди (Муса), – алар мени жалганчыга чыгаруусунан коркомун.
13. (Натыйжада) жүрөгүм сыгылып, тилим эркин айланбай калуусу мүмкүн.² (Ошондуктан агам) Харунду да (мага кошуп пайгамбар кылып) жибер.
14. Алардын (оюнда) менин күнөөм бар.³ Мени өлтүрүп коюуларынан да коркомун».
15. (Аллах) айтты: «Жок, (өлтүрө алышпайт) экөөң Биздин моожизаларды алып бара бергиле. Биз силер менен бирге угуп (кабардар болуп) туруучубуз.

إِنِّي ذَالِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْفَرَهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

وَأَنَّ رَبَّكَ لَهُو الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

وَلَا تَذَكَّرْكَ رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنِ أَنْتَ الْقَوِيُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾

وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَايَ فَأَرْسِلْ
إِلَيَّ هَارُونَ ﴿١٣﴾

وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾

قَالَ كَلَّا فَادْهَابًا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ
مُسْتَعِينُونَ ﴿١٥﴾

1 Ал кааласа зордоп ыйманга келтирип, моюндарын ийип коюуга Кудуреттүү. Бирок, Анын мээрим, каардуулугунан жогору. Пендесине мөөнөт берет, мүмкүнчүлүк берет. Өзүно өз ыктыяры менен кайтуусун күтөт.

2 «Тилим эркин айланбай калуусунан коркомун» дегенинин себеби, ал бир аз кекечтенип сүйлөчү.

3 Мусанын мындай дешинин себеби, ал Мисирде Фираундун сарайында жүргөндө бир египеттик кишини байкоосуздан уруп өлтүрүп алат жана ушул себептүү качып кетет.

16. Баргыла дагы, «Биз ааламдардын Раббисинин элчилери болобуз.
17. Исрайил урпактарын (азат кыл жаңа) биз менен кошуп (ата-журттарына) жибер» дегиле. *(Аллахтын элчилери Фираунга барып, буюрулган сөздөрдү айтышты эле...)*
18. (Фираун мындай) деди: «Балалыгыңда өзүбүздүн арабызда биз тарбия кылбадык беле сени (о, Муса?) Өмүрүңдөн бир нече жылдарды биздин арабызда өткөрдүң эле го!
19. Андан кийин кылгылыкты кылып коюп, (египеттик букарабызды өлтүрүп) шүкүрсүз адамдардан болгонсуң!»
20. (Муса) айтты: «Кылган болсом, мен аны байкабагандыктан улам жасагам. (Атайлап өлтүргөн эмесмин)
21. Анан, (мени да өлтүрөсүңөр деп) коркконумда силерден качып (Мадянга) кетип калдым. Анан Аллах мага өкүм берди жана пайгамбарлардан кылды.
22. Ал эми, сен мага колко кылган «камкордуктар» болсо, Исраил урпактарын кул кылып алганың себептүү болгон!»¹

فَأْتِيَا دُرْعُونَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٥١﴾

أَن أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٢﴾

قَالَ أَلَمْ نَرْبِكْ يَا مُوسَى وَلَيْدًا وَرَبَّيْنَا غَمِيرًا سِيبِينَ ﴿٥٣﴾

وَفَعَلْتَ فَعَلَكَ الْكِبَرَ إِنَّكِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا مَا أَمَرْتُ مِنَ الصَّالِينَ ﴿٥٥﴾

فَقَرَرْتُ مَكْرًا خِفْتُ كُرْهُهُ لِي رَبِّي سَكَنًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٥٦﴾

وَقِيلَ لِيُؤَمِّمُوا نَسْلَهَا عَلَى أَنْ عَبْدَتْ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٧﴾

1 Мусанын жообу «Эгер сен менин уруумду жана анын уул перзенттерин тукум курут кылууга буйрук бербегениңде аяам мени себетке салып дарыяга агызбайт эле. Сен мени дарыядан кармап алып, бакма бала кылып албайт элең. Бир элдин баарын азапта, кулчулукта кармап, бир гана перзенттин ата-энесинен ажыратып «камкордук» коргозгонуң жакшылык деп атоого арзыйбы?» деген маанилерди бирдирет.

23. Фираун айтты: «Ааламдардын Раббиси» дегениң эмне, ыя?»
24. «Ал – асмандардын, жердин жана ал экөөсүнүн арасындагы (бардык) нерселердин Раббиси, эгер билсеңер» - деди (Муса).
25. (Фираун) өзүнүн айланасындагыларга: «Анын сөзүн угуп жатасыңарбы?»-деди (Мусаны шылдыңдап).
26. (Муса): «Аллаһ силердин жана абалкы ата-бабаңардын Раббиси» деди.
27. (Анда Фираун адамдарга) айкырды: «Чынында, силерге «жиберилген «пайгамбарыңар» анык жинди болуптур!»
28. (Муса сөзүн улап, мындай) деди: «Ал Чыгыш менен Батыштын жана ал экөөсүнүн арасындагылардын Раббиси, эгер акылыңарды иштетсеңер».¹
29. «(О, Муса!) Эгер менден башканы кудай кылып алчу болсоң, сөзсүз зындандагылардын катарына кошомун!» - деди.
30. «Эгер сага (далил боло турган) анык бир нерсе көргөзсөмчү?»-деди (Муса).
31. «Көргөз, эгер сөзүң чын болсо» - деди.
32. (Муса) аса-таягын таштады эле..., анык чоң жыланга айланып калды.

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

قَالَ رَبُّ الْمُسْكُونِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنُوزَهُمْ خِزْيُونٌ ﴿٢٤﴾

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَأَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٢٥﴾

قَالَ رَبُّكُمْ رَبُّ آبَائِكُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

قَالَ إِن رَسُولُكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمُجْرِمٌ ﴿٢٧﴾

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنُوزَهُمْ تُفْقَلُونَ ﴿٢٨﴾

قَالَ لَئِنْ أَخَذْتُ بِالْعَدَى لَأَجْعَلَكَ مِن التَّسْحُونِ ﴿٢٩﴾

قَالَ أَوْ لَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

قَالَ فَأْتِ بِدُحْنٍ إِن كُنتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٣١﴾

فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾

1 Инсаният тарыхындагы бардык заалым падышалар Акыйкатты сүйлөгөн кишилер менен оболу асмандан келип сүйлөшүшөт. Бирок, илим менен зулум «сүйлөшө» албайт. Зулум сөз таба албай калганда күчүн көргөзөт. Фираун да ошол ыкмага өттү.

33. Колун (чөнтөгүнөн) сууруду эле көрүүчүлөрдүн көз алдында апалак (нурдуу) болуп калды!
34. «(О,) бул эң илимдүү сыйкырчы болуп калган турбайбы!»- деди (Фираун) тегеректеги адамдарына.¹
35. «Бул өзүнүн сыйкыры менен силерди жериңерден чыгарып жиберүүнү каалайт! Кана, эмне дейсиңер?»
36. (Сарай эли) айтышты: «Аны менен агасын (камап) койо тур жана шаарларга (сыйкырчыларды) чогултуп келчү (чабармандарды) жибер.
37. Ал сага бардык илимдүү сыйкырчыларды алып келсин»²
38. Белгиленген күндө убадалашкан жерге (мамлекеттин чар тарабынан алып келинген эң күчтүү) сыйкырчылар чогулушту.
39. Анан адамдарга айтылды: «Чогулуп болдуңарбы?»
40. Эгер (биздин) сыйкырчылар жеңип чыкса, ошолорду ээрчисек ажеп эмес!»
41. Сыйкырчылар келип бүткөндө Фираунга: «Эгер жеңип чыксак, бизге сыйлык болобу?» дешти.
42. «Ооба – деди (Фираун) – анда менин эң жакын адамдарыман болосуңар»

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيَاضَةٌ لِلنَّظِيرِ ۝٣٣

قَالَ لِلْمَلَاحِقَةِ إِنَّ هَذَا السَّحَرُ عَلَيْهِ ۝٣٤

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ
فَمَا تَأْمُرُونَ ۝٣٥

قَالُوا ارْجِعْ وَأَخَذَ وَأَعْتَفَ فِي الْمَدَائِنِ حَاسِرِينَ ۝٣٦

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرٍ عَلَيْهِمْ ۝٣٧

فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ۝٣٨

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُمْ مُخْتَبِعُونَ ۝٣٩

لَمَّا تَتَّبِعَ السَّحَرَةُ إِنْ كَانُوا هَٰؤُلَاءِ الْقَتِيلِينَ ۝٤٠

فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَإِنَّا لَأَعْرَابٌ
إِنْ كُنَّا هَٰؤُلَاءِ الْقَتِيلِينَ ۝٤١

قَالَ مَعَكُمْ أَتَأْكُلُونَ الْمُسْقِيْنَ ۝٤٢

1 Жана эле «акылсыз», «жинди» деп турган адам эми «илимдүү сыйкырчы» дегенге өттү. Мушириктердин бардыгы ушундай туруксуз болушат.

2 Муса менен сыйкырчылар мелдеш өткөрмөк болушуп, убактысын, жайын келишип алышты. Муса Аллахтын моожиза-кереметин бардык эл корсуп деп майрам күндү белгиледи.

43. Муса аларга айтты: «Таштай турган нерселерди таштагыла».
44. Алар жиптерин аса-таяктарын таштап: «Фираундун кудурети менен биз жеңип чыгабыз!» - дешти.¹
45. Анан Муса дагы аса-таягын таштады эле... капыстан (кадимки эле чоң жыланга айланып) сыйкырчылардын жасалма жыландарын жута баштады!
46. (Бул Кудуреттүү Аллахтын гана колунан келерин дароо түшүнгөн) сыйкырчылар (Аллахка) сажда кылган абалда бойлорун жерге таштап (мындай)
47. дешти: «Ааламдардын Раббисине, ыйман келтирдик!
48. Муса менен Харундун Раббисине (ыйман келтирдик!)»
49. (Фираун ачууланып, мындай) деди: «Мен силерге уруксат бербей туруп ага ыйман келтирдиңерби?! Демек ал силерге сыйкырды үйрөткөн чоңунар турбайбы! Азыр билип аласыңар (менин ким экенимди!). Колу-бутуңарды каршы-терши чаап, баардыгыңды асып саламын!²
50. «(Мунун) зыяны жок – дешти сыйкырчылар – биз (анда) Раббибизге кайтып барабыз.

قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُقَدِّمُونَ ﴿٤٣﴾

قَالُوا جِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ وَأَكْبُورَ ۖ قَالُوا بَعْرَ ۖ فِرْعَوْنَ ۖ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

قَالَ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ إِدَاهِي نَلَقْتُ مَا يُبَاقُونَ ﴿٤٥﴾

قَالُوا السَّحَرَةُ سَجِيدِينَ ﴿٤٦﴾

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

قَالَ عَامِسُهُ لَهُ قَبْلَ أَنْ أَدَّيْنُ لَكُمْ إِلَهُهُ ۖ لَكِبْرُكُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَتَسُوقُ عَصَاكَ لَأَقِطِعَنَّ أَيَّدَكُمْ وَأَرْسَلَ لَكُمْ مِنْ جَلْفٍ وَلَا أَصْلَبُ لَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

قَالُوا لَا مَصْرِفَ لَنَا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

1 Алар таштаган нерселер майда-чүйдө жыланлардай көрүнүп турду элдин көзүнө. Бул кадимки эле көз бойгогон сыйкырчылык эле.

2 Заалымга даба жок турбайбы. Болбосо, сыйкырчылар менен Муса анын көз алдында биринчи жолу жолугушуп турган болсо, алар мамлекеттин ар тарабынан чогултулуп келинген болсо, дагы кантип Муса алардын устаты болуп калсын?! Акыйкатты кабыл албай, жүрөгү карарыл заалым окумдарлар ушундай болбогур нерселерди шылтоо кылып Акыйкатка каршы чыга беришет.

51. Биз (Мусага) эң абалкылардан болуп ыйман келтиргенибиз себептүү, Раббибиз биздин каталарыбызды кечирипшин үмүт кылабыз»¹
52. Жана Биз Мусага «Менин пенделерим менен түн ичинде (Мисирден) чык. Силердин изинерден куугунчулар түшөт» - деп вахий кылдык.
53. (Муса Исрайил урпактарын түнү менен чыгарып кеткенден кийин) Фираун шаарларга (аскер) чогултуучуларды жиберди.
54. (Жана чогулган куугунчуларды шердентиш үчүн): «Алар бир ууч гана селсаяктар.
55. Биздин ачуубузга тийишти.
56. Биз бардыгыбыз (душмандан) сак болгон адамдарбыз (Аларды сөзсүз кармап келебиз)!» - деди.
57. Биз аларды (ушинтип) чыгардык, бак-бостондорунан, булактарынан,
58. (чогулткан) казыналарынан жана кооз-сонун үй-жайларынан.
59. Ошондой (болду). Биз (кийинчерээк) аларды Исрайил урпактарына мурас кылып бердик.
60. (Куугунчулар) аларды күн чыккан мезгилде кууп жетишти.

إِنَّا نَقْضُكَ أَنْ يَغْفِرَ لَكَ رَبُّنَا خَطِيئَتَكَ أَنْ كُنَّا
أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي هَٰؤُلَاءِ
مَنْعُومُونَ ﴿٥٢﴾

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ خَبِيرِينَ ﴿٥٣﴾

إِنْ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا يَدْرِيهِمْ قَالُونَ ﴿٥٤﴾

وَأَنفَرْنَا الْفَائِظُونَ ﴿٥٥﴾

وَأَنَّا الْجَمِيعُ خَادُونَ ﴿٥٦﴾

فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ حَتَّىٰ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

وَكُنُوزٍ وَمَقَابِرَ كَإِذَا ﴿٥٨﴾

كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا إِنِّي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾

فَأَتَّبَعُوهُمْ مُتَشَفِّينَ ﴿٦٠﴾

1 Сыйкырчылардын окуясы ушинтип аяктады. Бирок Фираун менен адамдары, жалпы эл өз каапырчылыгында калды. Аларга Муса дагы көп Аллаһтын моожизаларын көргөздү: аларга суу балээси, чебиргке, кан, бака, бит сыяктуу алаат-балээлер көргөзүлдү. Ар биринде Мусага «Раббинче дуба кыл, балээни алейн, ыйман келтирели дешип, балээ көтөрүлгөн соң, дагы кайрадан каапырчылыгын улантып жатышты. Аллаһ Таала аларга моонот берүүсүн токтотуп, кырып жоюуга себеп болуучу окуяларды тездетти.

61. Эки жамаат бири-бирине көрүнүп калганда, Мусанын шериктери «Биз колго түштүк!» - депти.
62. «Жок! – деди (Муса), – албетте, Раббим мени менен! Ал мага жол коргозот!»
63. Анан Биз Мусага: «Аса-таягың менен деңизди чап!» - деп вахий кылдык. (Буйрукту аткарганда) деңиз (он эки жол болуп) жарылды жана ар бир бөлүгү чоң тоо сыяктуу болуп калды.¹
64. Анан башкаларды (Фираун менен анын аскерлерин деңиз-жолдун ичине кириш үчүн) жакындаштырдык.
65. Мусаны жана аны менен бирге болгондордун бардыгын (өткөрүп,) куткардык.
66. Кийин башкаларды чоктүрүп жибердик!
67. Мында (Биздин кудуретибизге чоң) белги бар. Бирок көпчүлүк адамдар ыйман келтиришпеди.
68. Чынында, сенин Раббин Бир Өзү гана Жеңүүчү, Ырайымдуу!²
69. (О, Мухаммад,) аларга (Кураандан) Ибрахимдин кабарын окуп бер.
70. Бир кезде ал атасына жана коомуна «Эмнеге сыйынып жатасыңар?» - деди.³

فَلَمَّا تَرَ الْفِتْيَانَ قَالَ أُفٍّ لَّيَّ هَؤُلَاءِ وَكَيْ لِمَعْنَى رَبِّ هَؤُلَاءِ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْهُمْ يَوْمَ يُنْفَخُ الصُّورُ يَوْمَئِذٍ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّمَا يُدْعَوْنَ إِلَى دِينِ آبَائِهِمُ الْمُسْلِمِينَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ قَوْمِكَانَ أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَاتُنَا مِنْ قَبْلُ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ أَصْحَابَ الْكَفَرِ

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ

فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ

وَأَرْفَعْنَا فُجْرَ الْآخَرِينَ

وَأَنجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ وَأَغْرَيْنَا آلَ فِرْعَانَ

ثُمَّ أَفْرَقْنَا الْآخَرِينَ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

وَأَتْلُوعَلَيْهِمْ نَارَ الْإِبْرِيمِ

إِذْ قَالَ لِأَسِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ

1 Муса менен анын он эки жолдоруна түшүп, наркы жээкке жол алышты.

2 Жеңүүчүлүгү. Кудуреттүүлүгү менен Мисирдей чоң мамлекеттин чар тарабынан чогулган Фираундун күчтүү армиясын алекке заматта жок кылып, ырайымдуулугу менен азыр эле кул болуп турган миндеген Исрайил урпактарын алардан калган мүлккө мурастор кылып койду! Субханаллах!

3 Ибрахимдин бул сөзү суроо эмес, четке кагуу маанисинде болчу.

71. «Буттарыбызга сыйынып жатабыз жана аларга берилген бойдон калабыз» - дешти.

72. (Анда Ибрахим) айтты: «Аларга дуба кылсаңар силерди угабы?»

73. Же болбосо силерге пайда же зыян жеткире алабы?»

74. «Жок, (бирок) биз ата-бабаларыбыздын ушундайча сыйынып жатканын көргөнбүз» дешти.

75. (Ибрахим) айтты: «Эмнеге сыйынып жатканыңарды ойлоп көрдүңөрбү,

76. силер. Байыркы ата-бабанаар дагы (ойлоп көрүштү бекен?)

77. Чынында булар (буттар) мага душман! Ал эми, (менин досум, жолбашчым) Ааламдардын Раббиси (Аллах!)

78. Ал мени жаратты, анан Туура Жолго баптайт.

79. Жана Ал мени жедирет жана ичирет.

80. Оорусам, Өзү мага шыпаа берет.

81. Жана Ал менин жанымды алып (Кыяматта) мени кайра тирилтет.

82. Жана Кыяматта Ал менин күнөөлөрүмдү кечирүүсүн үмүт кыламын.

83. «О, Раббим! Мага өкүм(дөрдү билдире турган көп илим) бергин жана (өткөн) салых адамдарга (пайгамбарларга) кошкун!

قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظُنُّهَا غِنًى ۝٧١

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ۝٧٢

أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَنْ تُصْرِفُونَ ۝٧٣

قَالُوا بَلَىٰ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ۝٧٤

قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ۝٧٥

أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ۝٧٦

فَالَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝٧٧

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ۝٧٨

وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ۝٧٩

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ۝٨٠

وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ۝٨١

وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ۝٨٢

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَارْحَمْنِي بِالصَّلَاحِ ۝٨٣

84. Жана мени(н ысымымды)
акыркылардын ыраскөй
тилдеринде (дубаларында)
кылгын!
85. Жана мени Наим Бейишинин
мураскорлоруна кылгын!
86. Жана менин атамды кечиргин!
Ал адашуучулардан болуп
калды!¹
87. (Оо, Раббим! адамдарга) кайрадан
жан бериле турган күндө мени(н
кээ бир каталарымды ачып)
шерменде кылбагын!»
88. Ал күндө не мал-мүлк, не бала-
чака пайда бербейт.
89. Бир гана, Аллаһка (ширктен) таза
жүрөк менен келген адам(дын
амалы гана пайда берет)
90. Такыбалуу кишилерге Бейиш
жакын келтирилди
91. Жолдон азгандарга болсо, тозок
көргөзүлдү!²
92. Жана аларга айтылды: «Силер
ибадат кылган «кудайыңар» кайда
калды?!
93. Аллаһты коюп (ошолорго
сыйындыңар элс). Алар (бүтүн)
силерге же өздөрүнө жардам бере
алабы?!»
- وَأَجْعَلْ لِّي يَاسَانَ صِدْقِي فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾
- وَأَجْعَلْ لِّي مِنْ رِزْقِكَ جَنَّةَ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾
- وَأَعْفِرْ لِي إِنِّي كَانُ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾
- وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُنْعَمُونَ ﴿٨٧﴾
- يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾
- إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِقُلُوبِهِمْ سَلِيمِينَ ﴿٨٩﴾
- وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾
- وَبُرِزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَافِلِينَ ﴿٩١﴾
- وَقِيلَ لَهُمْ إِنَّا كُنَّا نَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾
- مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُوكُمْ أَوْ يُنْصِرُونَ ﴿٩٣﴾

1 Ибрахим бул сөзүн атасынын ыйманга келүүсүнөн үмүтү бар мезгилде айткан. Ал эми, ыйманга келүүсүнөн үмүтү үзүлгөндө «мен силерден жана силер сыйынган кудайлардан кечтим!» деп атасынан кечкен.

2 Туура Жолду тандоонун ордуна өз каалоолорун ээрчип, Аллаһтын пайгамбарларын алып келген Акыйкатка каршы иштеген, Аллаһтын арам кылган нерселерин адалга, адалдарын арамга чыгарган адамдарга тозок, ичиндеги бардык азаптары менен даярдап коюлду.

94. Анан ага (тозокко)
ташталышат: алар (жалган
кудайлар) жана (аларга)
азгырылгандар,
﴿فَكَيْفَ يُؤْتِيهِمَ أَهْلُ الْقُرُونِ﴾
95. жана Иблистин (адамдардан,
жиндерден болгон) бардык
аскерлери.¹ ﴿وَيُسُوِّرُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ﴾
96. Алар тозокто (бири-бирин
айыптап) талашып-тартышып
(мындай) дешти:
﴿قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ﴾
97. «Аллаһка ант, биз анык адашууда
болуптурбуз!
﴿قَالُوا إِنْ كُنَّا لَبِئْسَ مَا فِي صَلَاتِنَا﴾
98. Биз (о, жалган кудайлар) силерди
ааламдардын Раббисине тең-шерик
кылытгырбыз!
﴿إِذْ نُسُوِّكُم مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾
99. Бизди күнөөкөр чоңдорубуз гана
адаштырды!
﴿وَمَا أَصَبْنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ﴾
100. Эми, бизге шапаатчы (актоочу)
жок болуп калды!² ﴿وَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ﴾
101. Жана бизге (пайда берүүчү эч бир)
кадырман дос да жок!
﴿وَلَا صَدِيقَ حَسْبٍ﴾
102. Кана эми, дүйнөгө (артка)
кайтарылсак жана момундардан
болуп калсак!»
﴿قُلْ إِنَّا لَنَآكِرُونَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾
103. Албетте бул аяттарда
сабак бар. Бирок адамдардын
көпчүлүгү ыймандуу
болушпады.
﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْهِمْ مِّنْؤْمِنِينَ﴾
104. Жана сенин Раббин (о,
Мухаммад), Бир Өзү гана
Жеңүүчү, Боорукер.
﴿وَأَنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾

1 Күнөө, ширк ибадаттарга чакырган бардык адамдар жана жиндер Иблис аскерлери болуп эсептелет.

2 Бул жерде, Кыяматта болуучу окуялар откон чакта айтылгандыгынын мааниси, албетте ошондой болушуп билдирет.

105. Нухтун коому дагы
пайгамбарларды¹ жалганчыга
чыгарды.
106. Бир кезде аларга өз бурадарлары
Нух (мындай) деди: «(Аллаһтан)
коркпойсуңарбы?!»
107. Мен силер үчүн (Аллаһ тарабынан
жиберилген) ишеничтүү элчи
боломун.
108. Эми, Аллаһтан корккула жана мага
моюн сунгула!
109. Мен даават кылганым үчүн
силерден (кызмат) акы
сурабаймын. Мага сооп-сыйлык
берүү ааламдардын Раббисинин
иши.
110. Аллаһтан корккула жана мага
моюн сунгула!»²
111. «Сага ыйман келтиребизби?!
Сага акылы төмөн, кедейлер гана
ээрчигенго!»- дешти (кекирейген
каапыр бай-манаптар)³
112. (Анда Нух) айтты: «Алардын эмне
иш жасап жатканын (байлыгы
барбы же жокпу) мен билбеймин.
113. Эгер түшүнсөңөр, Алардын эсебин
Раббим Өзү билет.

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٠٨﴾

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنِّي أَنَا بَرَاءٌ لَكُمْ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١١٠﴾

﴿قَالُوا أَأَتُومِنُكَ الْآلَاءُ دُلُونَا﴾ ﴿١١١﴾

قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾

إِنْ حَسِبْتُمْ أَنِّي لَا عَلَىٰ رَبِّي الْوَغْدُونَ ﴿١١٣﴾

1 Алар бир Нухтун өзүн «жалганчы дегенине карабай, аятта «Пайгамбарларды» деп келгенинин себеби. кайсы бир эл бир гана пайгамбарга ишенбесе, бардык пайгамбарларга ишенбеген болуп эсептелет. Себеби, бардык пайгамбарлар бир гана таалимди-жалгыз Аллаһтын Өзүнө ибадат кылуу (Тавхид) таалимин алып келишкен.

2 Бул аяттын кайталанч келишинин себеби, Нух бул сөздү каапыр элине көп, кайра кайра айткан. Ал тогуз жүз элүү жыл жашаган болсо, өмүр бою тынбай элди Аллаһдан коркууга, Аллаһтын пайгамбарына моюн сунууга чакырган.

3 Алар Нухка «Эгер ошол кедейлерди айдап жиберсең, биз сен менен сүйлөшүп, балким, келишип алышыбыз мүмкүн» деп шарт коюшкан.

114. Ал эми, мен ыйман келтиргендерди кууп жибербеймин. وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾
115. Мен болгону бир анык эскертүүчүмүн. إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾
116. «Эй, Нух! Эгер дааватыңды токтопосоң, ташбараңга алынасың!» (дешти ачууланган манаптар)¹ قَالُوا لَنْ نَبْرُدَ لَكَ مِنْ آلِ عَادٍ شَيْئًا ﴿١١٦﴾
117. (Нух) айтты: «Оо, Раббим! Коомум мени жалганчыга чыгарды! قَالَ رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾
118. Мени менен алардын арасын биротоло ачып кой! (аларга азап жибер) жана мен менен бирге болгон момундарды куткар!» فَأَنفَجَحَ بَنِي إِسْرَءِيلَ فَخَاحَ وَيُخَوِّدُنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾
119. Анан Биз (каапырларга топон суу балээсин жиберип, айбанаттар менен) толтурулган кемеде Нухту жана аны менен бирге (ыймандуу) болгондорду куткардык. فَأَنجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْهُورِ ﴿١١٩﴾
120. Кийин, калган (каапыр) элдерди чөктүрүп жибердик. ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَقِيَّةَ الْآلِفِينَ ﴿١٢٠﴾
121. Албетте, мында (Биздин кудуретибиздин) белги(си) бар. Бирок, адамдардын көпчүлүгү ыйманга келбей коюшту. إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾
122. Албетте, сенин Раббиң Кудуреттүү, Ырайымдуу.² وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾
123. Аад (коому) дагы пайгамбарларды «жалганчы» - деди.³ كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

1 Өздөрүнө насаат айткан пайгамбарга ушундай мамиле жасаган элде эмне жакшылык болсун?! Нух аларды өмүр бою жакшылыкка – Акыреттеги тозок отунан кутулууга чакырса, «токтот, ташбараң кылабыз» дешет! Нух бул элге насаат пайда бербесин билди, өзүнө болгон алардын зулumu, мазактоолору, кежирликтери жанына батты. Анан аларга каргыш дуба кылды.

2 Кудурети менен топон суу жиберип, каапырларды чөктүрүп салды. Ырайымы менен Өзүнө ибадат кылгандарды куткарып калды.

3 Аад коому өздөрүнүн арасынан таңдалып, өздөрүнө пайгамбар кылып жиберилген

124. Бир кезде аларга өз бурадарлары
Худ айтты: «(Аллаһтан)
коркпойсуңарбы?!

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هَارُونَ أَلا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. Мен силер үчүн жиберилген
ишеничтүү пайгамбармын.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾

126. Аллаһтан корккула, жана мага
моюн сунгула!

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٢٦﴾

127. Мен дааватым үчүн силерден
акы сурабаймын. Менин сооп-
сыйлыгымды ааламдардын
Раббиси берет.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِن أَجْرِي إِلَّا عَنِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾

128. Эмне, силер ар кайсы (таш) дөбөгө
оюн-эрмегинердин белгисин¹ кура
бересиңерби?!

أَتَنْتَبَهُونَ كُلِّ رِيحٍ عَاتِيَةٍ تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾

129. (Ичинде) түбөлүк жашай
тургансып, (бекем, бийик)
сарайларды салып жатасыңар!

وَتَنْجِدُونَ مَصَانِعَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَخْلَدُونَ ﴿١٢٩﴾

130. Эгер (бир алсыз элге) күчүнөрдү
көргөзсөңөр, зулумдук менен
көргөзөсүңөр!²

وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ فَرَجَاتٍ ﴿١٣٠﴾

131. Аллаһтан корккула, жана мага
моюн сунгула!

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٣١﴾

132. Силерге өзүңөргө белгилүү нээмат-
сыйлыктарды берген Аллаһтан
корккула!

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

133. Ал силерге чарба малдар,
перзенттер,

أَمْذَكُّرٌ بِالْغَنِيِّ وَيَذَرُ ﴿١٣٣﴾

134. Бак-бостондор жана булактарды
берди.

وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾

Худду жалганчыга чыгарышты.

1 Аад коому тоолуу аймакта жашаган жана өтө күчтүү, өнөрлүү жана бай болушкан. Ысырапкорлукка берилип, тоолордун боорун оюн, кооздон, ашыкча үйлөрдү кура беришкен.

2 Алар күч-кубаттарынан манчыркап, башка элдерге баскын жасап, зулум көргөзүп турушкан.

135. Мен силердин башыңарга Улук Күндүн (Кыяматтын) азабы түшүп калуусунан коркомун!
136. (Каапырлар) айтышты: «Бизге сенин насыйкат айтканыңдын да, айтпаганыңдын да эч айырмасы жок.
137. Ал эми бул (бай-бардарлык Раббинден нээмат эмей эле) абалкылардын салты.
138. Жана биз (Кыяматта кайрадан тирилбейбиз жана) азапка да тартылбайбыз».
139. (Худ пайгамбарды ушинтип) жалганчыга чыгарышты. Анан Биз аларды (добул шамал менен) кыйратып жоготтук. Мында (кудуретибиздин) белгиси бар. Бирок, алардын көпчүлүгү ыймандуу болушпады.
140. Чынында, сенин Раббин, Бир Өзү гана Кудуреттү, Ырайымдуу.
141. Самуд эли дагы пайгамбарларды¹ жалганчы кылды.
142. Бир кезде аларга өз бурадарлары Салих айтты: «(Аллаһтан) корксоңор болбойбу?!
143. Мен силерге жиберилген ишеничтүү пайгамбармын.
144. Аллаһтан корккула жана мага моюн сунгула.
145. Мен дааватым үчүн силерден сооп-сыйлык сурабаймын. Менин сыйлыгымды ааламдардын Раббиси берет.

إِنِّي لَأَتَأْتِيكُمْ عَذَابٌ يَوْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣٥﴾

قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾

إِنَّ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

وَمَا لَنَا بِمَعَذَرَةٍ ﴿١٣٨﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

وَأَنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِضَمٍّ مِّنْ سُلَيْمٍ ﴿١٤١﴾

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَالَتَتَّخِذُونَ ﴿١٤٢﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٤٤﴾

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾

1 «Пайгамбарлар» деген сөз боюнча 105-123- аяттарды караңыз.

146. Силер бул жердеги нээмат-жыргалдардын ичинде (жыргаган бойдон) аман-эсен таптап коюлат бекенсинең,
147. Бактардын, булактардын ичинде?
148. Эгиндердин жана жагымдуу курмалардын ичинде?¹
149. (Эч нерсени ойлобой) шат-курсант абалда тоолордун боорун оюп (үй куруп) жатасыңар.
150. Эми, Аллаһтан корккула жана менин айткандарымды аткаргыла!
151. Ысырапкорлордун сөзүнө (жолуна) моюн сунбагыла!
152. Алар жер бетин оңдой турган эмес, буза турган адамдар»
153. (Каапырлар жооп берип, мындай) дешти: «Сен сыйкырлангандардан (эсин жоготкондордон) болуп калыптырсың!
154. Өзүбүзгө окшогон эле адамсың! Эгер («мен-пайгамбармын» деген сөзүңдө) чынчылдардан болсоң, бизге бир белги (моожиза) көргөзчү?».
155. (Салих аларга Аллаһ таштан чыгарып берген төөнү көргөзүп), айтты: «Мына бул төө (силер үчүн моожиза. Эми, кудуктан кезек менен) силерге (бир күн), ага (да бир күн) белгилүү суу ичүү күнү болсун.

أَلَمْ تَرَ كُنُوزَ فِي مَاهُتَاءَ أَيْنَ ۝

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ۝

وَزُرُوعٍ وَخَلْجٍ طَائِفًا هَاسِرٍ ۝

وَتَتَجَشَّوْنَ مِنَ الْجِبَالِ يَبُوءًا مَقْرِبِينَ ۝

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۝

وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ۝

الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَصْلَحُونَ ۝

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْكُورِينَ ۝

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأَنْتَ بِآيَاتِنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۝

قَالَ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ الَّتِي بَرَكْنَا وَلَكُمْ فِيهَا بَرَكَةٌ مَقُولِينَ ۝

1 Жок силер бул дүйнөгө жон эле жыргаганы келгениңер жок! Жалгыз Аллаһка ибадат кылганы келгенсиңер!

156. Ага жамандык кылбагыла.
Антсеңер, силерди Улук Күндүн
азабы кармайт!»
157. Анан (каапырлар) ал төөнү
союп салышты жана (кийин бул
иштеринен) бушайман чегип
калышты.
158. Натыйжада аларды азап (уккап
адамдын жүрөгүн жарып жиберчү
ач айкырык) кармады. Мында
(кудуретибизге) белги бар. Бирок,
адамдардын көпчүлүгү момун
болушпады.
159. Албетте, сенин Раббиң, Бир Өзү
гана Кудуреттүү, Ырайымдуу.
160. Лут коому дагы пайгамбарларды
жалганчы деди.¹
161. Бир кезде аларга бурадарлары Лут
айтты: «(Адал, никелеги аялыңар
турганда бири-биринер менен
бачабаздык кылганы Аллаһтан)
коркпойсуңарбы?!
162. Мен силерге ишенимдүү
пайгамбармын.
163. Аллаһтан корккула жана мага
моюн сунгула.»
164. Мен дааватым үчүн силерден
акы сурабаймын. Менин
сыйлыгымды ааламдардын
Раббиси берет.
165. (О, коомум!) силер ааламдардын
(жаратылган нерселердин)
арасынан эркектерге (жыныстык
байланыш үчүн) келесинерби?!

وَلَا تَسْأَلُوهُم بِشَيْءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يُومٍ
عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

فَعَقَرُوهَا وَأَصْحَابُ الْمَوَدِّينَ ﴿١٥٧﴾

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا
كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُوقِنِينَ ﴿١٥٨﴾

وَأَنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْقَصْرِفِ الرَّجِيمِ ﴿١٥٩﴾

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

إِذْ قَالَ لَهُمُ أُخُوهُمُ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٦٣﴾

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا
عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

أَتَأْتُونَ الذَّكَرَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾

1 Эмне үчүн Лут бир адам болсо дагы Аллаһ Таала «пайгамбарлар» деп көптүк түрдө айтты? Бул маселенин жообу ушул сүрөтүн 105-аятында.

166. Раббинер силер үчүн жаратып койгон аялдарыңарды таштайсыңарбы?! Жок! Силер чектен чыккан коом болуп калыпсыңар!!!»
167. «О, Лут! – дешти (каапырлар) – эгер токтотпосоң, (шаардан) чыгарып жиберебиз!»
168. (Лут) айтты: «Мен силердин ишинерден жийиркенем!
169. О, Раббим! Мени жана үй-бүлөмдү алардын ишинен Өзүң сакта!»
170. Анан Биз Лут менен анын бардык үй-бүлөсүн куткардык.
171. Бир гана азаптын арасында калып кеткен кемпирди (Луттун аялын) куткарбадык.
172. Кийин (ошол кемпирге кошуп) башкаларды да кыйраттык.
173. Жана алардын үстүнө (таштарды) жамгырдай жаадырдык. Эскертүү берилгендердин «жамгыры» кандай жаман!¹
174. Бул окуяда (кудуретибизге) белги(лер) бар. Бирок алардан көпчүлүгү ыйман келтирүүчү болушпады.
175. Чынында (О, Мухаммад), Раббиндин Өзү гана Кудуреттүү, Ырайымдуу!
176. Калың бак-бостон элдери да пайгамбарларды «жалганчы» дешти.²

وَيَذَرُونَ مَا حَلَقَ لَكُمْ ذِكْرًا أَنْ تَرْجِعُوا إِلَى
أَسْفَهَاتِكُمْ فَتَعَذَّبُوكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦٦﴾

قَالُوا لَيْتَ نَسَمَكَ لُوطُ أَوْ أَتَاكَ مِن
الْمَخْرُوجِينَ ﴿١٦٧﴾

قَالَ إِنِّي لَعَمْرُكَ مِنَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٦٨﴾

رَبِّ يَتَخَيَّ وَأَهْلِي مِنَّا يَحْتَمِلُونَ ﴿١٦٩﴾

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَتَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَائِبِينَ ﴿١٧١﴾

فُذِّقْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

كَذَّبَ أَصْحَابُ قَيْكَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

1 Аларга «Эгер эсинерге келип, арам ишинерди таштап, жалгыз Аллахтын Өзүнө сыйынууга, Анын гана буйруктарын аткарууга кайтпасаңар, башыңарга катуу азап түшөт»деп эскертилген болчу

2 Бул - Хижаз менен Палестинанын аралыгындагы Мадян элдери. Мадян калың бак-

177. Бир кезде аларга Шуайб
(пайгамбар) айтты: (Аллахтан)
коркпойсуңарбы?!
178. Мен силерге анык
пайгамбармын.
179. Эми Аллахтан коркуп, мага моюн
сунгула!
180. Мен силерден ал (дааватым)
үчүн акы сураганым жок. Менин
сыйлыгымды Ааламдардын
Раббиси берет.
181. (О, коомум!) Өлчөөнү толук
кылгыла! Кемитип тартуучулардан
болбогула!
182. Туура тараза менен
тарткыла!
183. Адамдардын нерселерин
тонобогула! Жер бетинде
бузукулук таратып жүрбөгүлө!
184. Силерди жана абалкы муундарды
жараткан Аллахтан корккула!
185. (Каапырлар) айтышты: «Сен (оо,
Шуайб) сыйкырланып калгансың
го!
186. Биз сыяктуу эле адамсың! (Кантип
тамак жең, базарда жүрө турган
жөнөкөй адам пайгамбар болсун?!)
Биз ойлойбуз: Сен бизди алдап
жатасың!
187. Эгер чынчыл болсоң, биздин
башыбызга асмаңдын бир бөлүгүн
түшүрүп жиберчи?

إِنذَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَن يَكْفُرُوا ۖ

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۖ

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۖ

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ ثَوْبٍ إِنِّي أَخْشَى الْإِلَهَ ۚ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ۖ

۞ أَتُؤْمِرُ الْكَافِرَ أَنْ يَتَّقِيَ الْمُنْصِفِينَ ۖ

وَرَبُّوهُ يَا لِقُطَّاسِ الْمُسْتَقِيمِ ۖ

وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۖ

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبَالَ الْأَوَّلِينَ ۖ

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ۖ

وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِينَ
الْكَذِبِينَ ۖ

فَأَنظِرْ عَلَيْنَا كَيْفَمَا نَزَلَ السَّمَاءُ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ۖ

бостондуу жер болгон. «пайгамбарлар» деген сөз боюнча 105-аятка караңыз.

1 Таразадан алдоо бирөөнүн чонтогуну «түшүү» метрден үнөмдөп калуу, уурулук, карактоо..., ушулардын баары тоноочулук болуп саналат.

188. (Шуайб мындай) деди: «Силердин ишинерди(н жазасын) Раббимдин Өзү гана билет.¹

قَالَ رَبِّيَ اعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾

189. Аны (дагы) жалганчыга чыгарышты эле, аларды (капыстан) көлөкөлүү күндүн азабы кармады!² Бул Улук Күндүн азабы болчу.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلُمَةِ إِذْ كَانَ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾

190. Албетте мында чоң сабак бар. Бирок, алардын көпчүлүгү момун болушпады.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾

191. Жана сенин Раббин, Бир Өзү гана Кудуреттүү Ырайымдуу!

وَأَنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

192. Ал (Кураан) Ааламдардын Раббиси тарабынан түшкөн.

وَأَنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾

193. Аны ишенимдүү Рух (Жебирейил периште) алып келди,

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

194. сенин жүрөгүңө, эскертүүчүлөрдөн (пайгамбарлардан) бири болушун үчүн.

عَلَى قَلْبِكَ لَتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

195. (Ал) анык араб тилинде (түшкөн).

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

196. Албетте, ал абалкылардын ыйык Китептеринде да эскертилген.

وَأَنَّهُ لَنُيَرُّهُ زُرًّا الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

197. Аны Исраиыл урпактарынын (яхудийлердин) ичиндеги уламалар билиши аларга далил болбойбу?³

أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنِ يَكْفُلَهُ الْعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لَمَّا كَانَتْ آيَاتُهُ بَاطِلَةً ﴿١٩٧﴾

1 Мен болгону Акыйкат сөздү жеткирүүчүмүн. Силердин башыңарга азап түшүрүүнү мен билбеймин, Раббим билет. Ал Өзү каалаган учурда силерге азап түшүрүүгө Кудуреттүү.

2 Ошондо, Аллаһ Күндү аябай ысык кылган. Каапырлар көлөкө таппай, ысыктап кыйналып калганда, Аллаһ чоң бир кара булут жиберген. Муну коргон каапырлар, Аллаһтын амалкерлиги экенин ойлоп да коюшпай, анын астына чогулушканда... булуттун арасынан от чыгып, бардыгын күлгө айланткан!

3 Араб мушриктери үчүн яхудий уламаларынын сөзү далил болгон. Бир нерседе талашын калчу болушса дароо аларга чуркан барышып, «Тооратты карагылачы, паландай маселеде эмне айтылган экен деп турушкан. Ал эми, Кураан маселесинде да ышантуу еврей аалымдары Тооратта Кураан жана Мухаммад саллаллаху алайхи

198. Эгер Биз аны араб эмес адамдардан
кээ бирине түшүрсөк

وَنُزِّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ۝

199. жаңа аларга (ошол тилде) окуп
берсе да ыйман келтиришмек
эмес.¹

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِرِينَ ۝

200. Биз Кураанды күнөөкөр
адамдардын жүрөгүнө мына
ушинтип (түшүнсө да, түшүнбөсө
да «жалган» деп кежирлене бере
турган кылып) жолдодук.

كَذَٰلِكَ سَلَكْنَا فِي قُلُوبِ الْأَعْمَىٰ ۝

201. Алар жан ооруткан азапты
көрмөйүнчө ага ыйман
келтиришпейт.

لَا يُفْعَلُونَ بِهِمْ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۝

202. Азап болсо аларга камырабай
турганда, капыстан келет.

فَبِأَنَّهُمْ بَغْيَةٌ وَهَرَّ لَا يَشْعُرُونَ ۝

203. Анан алар: «Мөөнөт
берилгендерден болоор бекенбиз»
деп калышат.

فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ۝

204. Биздин азапты шаштырып
жатышабы?

أَفَيْعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ۝

205. Айтчы (о, Мухаммад!) Эгер Биз
аларды бир нече жылдар (мөөнөт
берип, дүйнө жыргалдарынан)
пайдалантырсак,

أَفَرَأَيْتَ إِن مَقَعَتُهُمْ رَبِّيَن ۝

206. Андан кийин аларга убада
кылынган нерсе (азап) келсе,

نُزِجَاهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ۝

207. ошол пайдалантырылган
нерселердин аларга кереги тиймек
эмес!

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَنِعُونَ ۝

208. Биз кайсы шаарды(н элин)
кыйраткан босок, (ошого чейин)
алардын эскертүүчүсү болгон.

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ۝

ва саллам жөнүндө айтылганын маалымдашкан. Бирок, кежирленген мушриктер
бул далилге да муюбай коюшту.

1 Анда: «Эч нерсени түшүнбөй жатабыз. Бул эмне өзү?» дешмек.

209. (Бул) - эскертүү үчүн. Биз (эч качан) зулум кылуучулардан болбодук.¹
210. Аны (Кураанды) жин-шайтандар түшүргөн эмес.
211. Аларга (Кураан түшүрүү) ылайык эмес. Жана буга алардын кудуреттери да жетпейт.² (Анткени:)
212. Алар аны угуудан үзүп коюлган.³
213. Аллахка кошуп башка «кудайларга» дуба кылбагын. Анткенде, азапталуучулардан болуп каласың.
214. Жана (эң оболу) жакын туугандарыңды (тозок-азабынан) коркут!
215. Өзүңө ээрчиген момундарды канатыңа калкала!
216. Эгер сага (кимдир бирөөсү) каршы чыкса, (анда): «Мен силердин (күноо) ишиңерден тазамын» - дегин.
217. Жана Кудуреттүү, Ырайымдууга тобокел кыл.

ذِكْرِي وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾

وَمَا تَنْزِيلُ يَوْمَ الشَّيْطَانِ ﴿٢١٠﴾

وَمَا يَسْتَعِیْ لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾

إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعُزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونُ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ ﴿٢١٣﴾

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِِمَنِ ابْتَغَيْتَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

إِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ وَمَا أَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾

1 Эгер эскертүү бербей кыйратса, анда зулум болмок.

2 Мушриктердин Кураанга, пайгамбарга койгон дооматтарынын кезектегиси-алардын «Кураанды Мухаммадга жин-шайтандар шыбыраса керек» деген сөздөрү. Бул аят ошол дооматка жооп. Шайтандар-ыпылас. Билген-кылган иштери азгырык. Ал эми Кураан таза жапа турган бүткөнү хидаят (туура жол). Демек, шайтан буга ылайык эмес. Анан шайтандар жогорку Арштан Кураан аяттарын алып келебиз деп аракет кылган күндө деле, кудуреттери жетпейт.

3 Жин-шайтандар түшө турган Кураан аяттарын же болбосо башка бир кайып кабарларын уурдап алуу үчүн эң жогорку асмандарга сагаласа, аларга жылдыздар атырылып, күйдүрүп жиберчү болгон. Анын үстүнө Кураан аяттарын Кудуреттүү перияште Жебирейил коргоп, сактап алып түшөт. Аллах Таала башка бир аятта: «Зикирди (Кураанды) Биз түшүрдүк жана аны Өзүбүз сактоочубуз» деген.

218. Ал сенин (намазда) турганыңды корот.
219. Жана сажда кылуучулардын арасында (намаздын бир амалынан экинчисине) көчүп турганыңды (дагы көрөт).
220. Ал чынында (бардыгын) Угуучу, Билүүчү.
221. (Сен аларга мындай дегин): «Шайтандар кимге түшүшүн силерге кабар берейинби?»
222. Алар жеткен дооматчы, күнөөкөр адамдарга түшөт.
223. Алар (аны) угушат. Алардан көпчүлүгү жалганчылар.
224. Ал эми акындарга болсо, адашкан кишилер ээрчийт.¹
225. Сен алардын (акындардын) ар кайсы өрөөндөрдө тентип жүргөнүн көрбөгөн белең?
226. Чынында, алар жасабаган иштерин сүйлөшөт (жазышат).
227. Ыйман келтирип, салих амалдарды жасап, Аллаһты көп эскерип, зулумдук көргөндөрүнөн кийин жеңилке жеткен (акын) адамдар (жогорудагы акындардай эмес). Ал эми, заалым (каапыр) адамдар жакында кайсы дарекке барышаарын билип алышат.

الَّذِي يَرَبُّكَ مِنَ النَّاسِ ۝

وَيَقُولُ فِي السَّاجِدِينَ ۝

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝

هَلْ أَتَاكَ عَلَىٰ مِنَ تَنَزَّلَ الشَّيَاطِينُ ۝

تَنَزَّلَ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ۝

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْتُرُ كَذِبُونَ ۝

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ۝

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَمِيمُونَ ۝

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ۝

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا ۚ
وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ۝

1 Албетте, көпчүлүк акындар сезимтал кишилер. Алар ырдын ар кайсы өрөөнүндө жүрө беришет. Коңум (токтоолук) деген болбойт. Бүтүн бирөөнү мактап, көкөлөтсө, эртең эле жети кат жердин түбүнө киргизе жамандал жиберилиши мүмкүн. Акындарга оздору сыяктуу сезимтал (акылынан сезими бийик) адамдар ээрчийт. Ким акылдан сезимди жогору койсо - ал адашат.

27 «Намл» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Та. Син. Булар – Кураандын жана ачык-айрым (катасы жок) Китептин аяттары.
2. Туура Жол жана момундарга куш кабар.
3. Алар (момундар) намазды толук окушат, зекетти беришет жана Акыреттерине бекем ишенишет.
4. Ал эми Акыретке ишенбеген адамдарга Биз (күнөө) иштерин кооз көргөзүп койдук. Эми алар адашып-тентип жүрө беришет.
5. Алар азаптын эң жаманына жолугуучулар! Алар Акыретте эң коп зыян тартуучулар!
6. Жана чынында (сага түшүрүлгөн) Кураан – Билүүчү, Даанышман (Аллах) тарабынан берилген.
7. (О, Мухаммад эстегин), бир кезде Муса (Мадяндан келе жатып) өз үй-бүлөсүнө: «Мен (алыстан) от көрдүм. Дароо андан кабар же силерге бир аз чок ала келейин. Ажеп эмес жылынып алсаңар» - деди.
8. Ал отко (жакындап) келгенде (кайыптан): «Оттун жанындагы кишиге жана тегерегиндегилерге береке болсун!»² Ааламдардын

سُورَةُ النَّامِلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسَّ تِلْكَ ءَايَاتُ الْقُرْءَانِ وَكِتَابِ مُبِينٍ ۝

هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ۝

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۝

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ رَبَّنَا لَهُمْ
أَعْدَاءُهُمْ فَبِمَا يَفْعَلُونَ ۝

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ هُمْ الْخَاسِرُونَ ۝

وَالَّذِي نَسْأَلُ الْقُرْءَانَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ۝

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لَأَهْلِيهِ إِتَيْنَاكِ النَّارَ فَرِيقًا مِّنْهَا
خَيْرٌ أَوْلَٰئِكُمْ فِيهَا أَبَدًا قَبِيلُكُمْ تَصْطَلُونَ ۝

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ أَن يُوقِنُوا أَنَّ الْقُرْءَانَ مِّنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ
سُورَتُهَا وَسُيِّرَتْ أَنَّ اللَّهَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 93 аяттан турат. «Намл» «Кумурска» деген мааниде.

2 Аллах Өзүгүн ыйык элчи-пайгамбарчылыгып берүү үчүн Мусанын көзүнө «от»

Раббиси-Аллаһ Аруу!» - деген
добуш угулду.

9. «О, Муса бул Мен - Кудуреттүү,
Даанышман Аллахмын!
10. Аса-таягыңды ташта!» (Аса-таягын
жерге таштады эле) Анын жылан
болуп сойлогонун көрүп артына
карабай качып жөнөдү. «О, Муса!
– (деди кайрадан жанагы добуш)
– коркпогун, Менин алдымда
пайгамбарлар коркушпайт.
11. Ал эми, зулумдук кылган адамдар
(Менден коркушат) (Бирок) кийин
күнөөсүн сооп ишке алмаштырса,
Мен Кечиримдүү, Ырайымдуумун.
12. (О, Муса), колунду колтугуңа
киргиз, ал жамандыгы жок¹ ап-
апак болуп чыгат. (Аса таяк
менен ак кол) Фираун жана
анын коомуна арналган тогуз
моожизадан²(экөөсү). Чынында
алар бузулган коомдор.
13. Ал эми, качан аларга Биздин
моожизалар келгенде! «Бул-анык
сыйкыр» дешти.
14. Жана өздөрү (чындык экенин)
билип турса да, зулумдук,
текебердик менен четке кагып
коюшту. Эми сен бузулган
адамдардын акыбет-натыйжасы
кандай болгонун көрүп кой³.

يَكُونُ سَيِّئًا لِلَّهِ وَاللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

وَأَنِّي عَبْدُكَ لَمَّا نَزَّاهَا فَهَبْهَا كَاهِنًا يُجَاهِدُنِي
مُتَبَرِّكًا وَلَوْ يَعْقِبُ الْمُنُوسِي لَا تَخَفْ إِيَّيَ لَا يَخَافُ
لَدُنِّي الْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾

إِلَّا مَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلْ حِسَابًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

وَأَنزِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجْ يَصْفَا مِمَّنْ غَبِثَ
سُوءُ فِي سِتْغَابٍ إِلَيْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِذْ هُمْ
كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿١٢﴾

فَلَمَّا جَاءَ نَصْرُهُ إِتْنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا
سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

وَجَعَلْنَا دَابَّةَ الْأَسْفَافِ تُظْلِمُ
وَعُلُوًّا فَنَظَرَ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

көргөзүп айланасы берекеттүү. Ыйык Тууаа ороонуну алып келген.

- 1 «Жамандыгы жок» дегенди мааниси, пс (ала) оорусу менен ооруган дене сыяктуу жийиркеничтүү ак эмес, нурлуу, татынакай, жылтыраган ак дегенди түшүндүрөт.
- 2 Аллах Мусага ушул экөөнөн: аса таяк менен ак колдон башка дагы жети моожиза берген. Бардык моожизалары биригип тогуз болот.
- 3 Фираун адамдарынын акыбети деңизге чөктүрүп өлтүрүү болгон эле.

15. Биз Дауд менен (анын уулу) Сулайманга илим (пайгамбарлык) бердик. Анан алар: «Аллаһка мактоолор болсун! Ал Өзүнүн көп ыймандуу пенделеринен бизди пазилеттүүрөөк (арттыгыраак) кылды!» дешти.

16. Сулайман Дауддан (илими менен пайгамбарлыгын) мураска алды жана: «О, адамдар, Бизге куштардын тили үйрөтүлдү жана (ушул кезге чейин, эч кимге берилбеген) бардык нерселер берилди. Бул (Аллаһ тарабынан берилген) анык пазилет!» - деди.

17. Жана (күндөрдүн биринде) Сулайманга жиндерден, инсандардан, куштардан турган аскерлери чогултулду жана тизилип турушту.

18. Алар качан гана кумурскалардын өрөөнүнө жетип келишкенде, бир кумурска: «Э-э-й, кумурскалар! Уяңарга киргиле! Сулайман менен аскерлери билбестен силерди жанчып жибербесин!» - деди.

19. Анын сөзүнө Сулайман жылмайып койду жана (дуба кылып, мындай) деди: «О, Раббим! Мага жана ата-эмеге берген нээматтарыңа шүгүр кылууга жана Өзүң ыраазы боло турган иштерди аткарууга мени жөндөмдүү кыл жана салих пенделериңдин катарыңда Өз ырайымыңдын астына киргиз!»

20. (Бир жерде) куштарды кароодон өткөрдү жана: «Мага эмне болгон, үшүптү көрбөй жатамын? Же ал (бир жагына) кайып болуп кеттиби?»

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ
عُلِّمْنَا مَنَاطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِمَّا كُنَّا يَاسِرِينَ
هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

وَحُسْبِنَا لِسُلَيْمَانَ جُودُهُ مِمَّا جَاءَ
وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا اتَوَا عَلَىٰ وَادٍ النَّمْلِ قَالَتْ نَمَلَةٌ
يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ
سُلَيْمَانُ وَجُودُهُ وَلَهُ لَا تُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

فَتَنَسَّمَ مَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَفَاحَا وَفَالَ رَبُّ ارْزُقْنِي
أَنْ أَشْكُرَ بِفَضْلِكَ إِلَهِیَ أَتَعَسَّ عَلَىٰ وَجْهِیَ
وَالَّذِیْ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأُدْخِلْنِي
رَحْمَتَكَ فِی عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْيَ
أَمْ كَانِ مِنَ الْعَايِينَ ﴿٢٠﴾

21. Мен аны катуу азап менен жазалаймын: же союп жиберемин же болбосо мага (жоголгонунун) анык-ишенимдүү далилин алып келет!» деди.
22. Коп турбай (үңүп келип калды) жана ошол замат (маалымат берип мындай) деди: «Мен сен билбеген нерсени билип келдим. Мен сага Сабаа¹ элинен анык кабар алып келдим.
23. Мен аларга бийлик кылган (Билкийс деген) аялды таптым. Ага ар бир (кымбат, күчтүү) нерселер берилиптир. Жана анын улук тактысы да бар экен.
24. Мен ал аял менен анын коомун, Аллаhtы коюп, Күнгө табынып жатканын көрдүм. Шайтан аларга (ширк) амалдарын кооздоп көргөзүп (Туура) Жолдон тосуп коюптур. Алар (ошондуктан) адашып кетишкен го!
25. Аллаhtын Өзүнө сажда кылышса болбойт беле?! Ал асмандардагы жана жердеги жашыруун нерселерди чыгарган жана силер жашырган же жарыя кылган (бардык) нерселерди билет!
26. Аллаh(тын) бир Өзүнөн башка эч бир кудай жок! (ал) Улук Ариптын Раббиси! (Үңүп өз маалыматын ушинтип бүтүрдү. Сулайман аны уккан соң...)
27. (мындай) деди: «Чын сүйлөдүңбү же жалганчылардан болдуңбу, (муну) азыр эле байкап көрөбүз.

لَا تُعَذِّبْنَهُ، عَذَابًا شَدِيدًا أَوَّلًا أَوْ آخِرَةً
أَوْ يَأْتِيَنِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ
نَحْطُ بِهِ، وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَتْلُو كِتَابَهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ
كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّيْطَانِ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَكَتُمْ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَغْنَاهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ
وَمَا تُنْصُرُونَ ﴿٢٥﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾

«قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

1 «Сабаа» - Йемен өлкөсүндөгү бир уруунун аты.

28. Менин мына бул катымды алып жөнөгүн. Аларга алпарып таштагын дагы, озун ыраак болуп, андып тур: эмне жооп айтышаар экен. *(Улуктуу катты алпарып таштады да, буюрулганы сыяктуу, окуянын кандай уланышын бир четте карап турду. Сабаа канышасы катты ачып, мындай)*

29. деди: «О, ойондорум, мага бир улук кат келиптир.

30. Сулаймандан экен. Анда «Ырайымдуу жана Мээримдүү Аллаһтын ысымы менен (баштаймын).

31. (О, сабаалыктар,) өзүңөрдү менден бийик сезбей, моюн сунган абалда мага келүүңөрдү (буюрамын» деп жазыптыр».

32. (Дагы) айтты: «Кана, (акылман) ойондор, мага ишимде кеңеш бергиле. Качан силер (бир нерсеге) күбөлүк бермейинче, мен эч кандай чечим чыгарбаймын».

33. (Ойондор) айтышты: «Биз Кудуреттүү жана күчтүү кошуун ээсиз. Бирок, ыктыяр өзүңүздө. Эмне буйрук чыгарууну өзүңүз карап көрүңүз» *(Каныша ойлонуп, эң жакшы чечимге келди жана:)*

34. Айтты: «Чынында падышалар бир айыл-шаарга басып кирсе, анын ойронун чыгарып, кадырлуу

أَذْهَبَ بِكَتْمِي هَذَا فَأَلْقِيهِ إِلَيْهِمْ فَنَلُّوا عَنْهُمْ
فَأَنْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْءَ إِنِّي أَتِيْتُ
كَرِيْمًا ﴿٢٩﴾

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِرِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

أَلَا تَعْلَمُوْا أَنَّيْ وَأَنَا فِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْءَ أَفَمَنْ فِيْ أَمْرِيْ مَا كُنْتُ
فَاطِلَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُوْنَ ﴿٣٢﴾

قَالُوْا نَحْنُ أَوْلُوْا أَمْرًا وَأَنْتِ بِنَاصِيَةٍ سَاطِئَةٍ
وَأَلَا نَحْمُرُ إِلَيْكَ فَاَنْظُرِيْ مَاذَا أَنْشُرُ ﴿٣٣﴾

قَالَتْ إِنَّ الْمَلَأُوْءَ إِذَا دَخَلُوْا قَرْيَةً فَتَسَدُّوْهَا فَجَعَلُوْا
أَعْدَاءَ أَهْلِهَا أُوْلَئِكَ وَكَذَلِكَ يَتَعَلَّوْنَ ﴿٣٤﴾

1 «Сулаймандын бул каты бизди коркутпайт. Кааласак анын үстүнө кошуун тартып барышыбыз мүмкүн» демекчи болушууда.

элин кор кылышат. Дал ушундай кылышат.

35. А, мен болсо аларга (кымбат баалуу) белектер жиберемин. Көрөйүнчү, элчилер(им) кандай кабар менен кайтаар экен».
36. (Элчилер кымбат белектер менен) Сулайманга келгенде, ал: «Силер мага мал-дүйнө менен жардам берейин дедиңерби-ыя! Аллаһ берген нерселер (чексиз мүлк, илим жана пайгамбарчылык) силер алып келгендерден абзел. (Бул) белек-бечкегинер менен өзүңөр сүйүнө бергиле!»
37. (Бул белегин менен) аларга кайтып жөнөгүн! Эми Биз алардын үстүнө (адамдар, жиндер жана куштардан болгон) туруштук бере албай турган аскер менен барып, моюн сунган, кордолгон абалда журтунан сүрүп чыгарабыз!»¹
38. (Анан) айтты: «О, аскерлерим! Кимиңер мага анын тактысын, өзү моюн сунган абалда келгенге чейин жеткирип келе аласыңар?»
39. Жиндерден «Ифрийт» деген бирөөсү: «Мен аны сен ушул мажилисинден турганга чейин алып келе аламын жана ушуга мен кудуреттүү, ишенимдүүмүн» - деди.
40. Ал эми, анын (Сулаймандын) алдындагы китепти билген бир адам: «Мен аны көзүңдү жумуп ачканга чейин эле, келтире

وَأَنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَا يَرْجِعُ
الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

فَإِنَّمَا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَ بِمَالٍ إِنَّمَا
ءَاتَيْنَاهُ آلِهَةً مَّا خَوَّضْتُمْ أَتَيْنَكُمْ بِهِ لَأَتِمَّ إِلَهُكُمْ
مَقْرَعُونَ ﴿٣٦﴾

أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا
وَلَنَخْرِصَنَّهُمْ فِيهَا وَإِلَهُكُمْ مُّخْرَجُونَ ﴿٣٧﴾

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأَؤُاْ أَتَأْتِيَنِي بِعَرْشِيهَا قَبْلَ أَنْ
يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

قَالَ عِفْرِيتٌ مِّنَ الْجِنِّ أَنَا ءَاتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ
مِّنْ مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا ءَاتِيكَ
بِهِ قَبْلَ أَنْ تَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَءَاهُ

1 Ал каапыр элге, өзүңөр моюн сунган абалда келип, Туура Жолго түшкүлө деп кат жазса, алар белек жиберип сынаганы Сулаймандын ачуусун келтирген эле.

аламын» деди. (Сулайман көзүн ачып) тактыны өз алдында орношуп калганын көргөндө: «Бул Раббимдин мени, шүгүр кыламынбы же шүгүрсүз боломунбу, (ушуну) сынаш үчүн мага берген пазилети. Ким шүгүр кылса-өзүнө пайда. Ал эми, ким каапыр (шүгүрсүз) болсо, Раббим (андап) Беймуктаж жана Улук!» - деди.

41. (Анан) айтты: «Анын тактысын өзгөртүп койгула. Көрөбүз, ал тааныйбы же тааныбагандардан болобу?»¹.
42. (Билкийс) жетип келгенде «Сенин тактың ушундай беле?» деп суралды. «Дал өзү го!» - деди ал. «Бизге мындан мурун илим (пайгамбарлык жана башка илимдер) берилген жана биз мусулмандардан болдук» (деди Сулайман)
43. Ал эми, канышаны болсо, өздөрү ибадат кылган, Аллаһтан башка «кудайлары»(на болгон ишеними, Аллаһка ыйман келтирүүдөн) тосуп турган. Ал каапыр коомдордон эле.
44. (Анан ага): «Сарайга кириңиз» деп айтылды. Сарайды көргөндө, аны суу деп ойлоп, буттарын чечти²

مُسْتَعِزًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِي رَبِّي أَلَيْسَ لِي بِسُلْطَانٍ
ءَأَشْكُرُكُمْ أَكْفَرُ وَمَنْ شَكَرَ فَلَمْ يَشْكُرْ لِنَفْسِهِ
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَزِيزٌ مُدْبِرٌ

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ
تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَكَ نَاعْرُشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ
وَأُنَبِّئُكَ الْعُورَى فِيهَا رُكْنًا مُسَلِّمِينَ ﴿٤٢﴾

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ
قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

يَذِلُّ لَهَا أَذْخُلِي الْمَرْجَّ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ
لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِهَا قَالَتْ إِنَّهُ مَرْجٌّ

1 Сулайман Сабаа канышасынын элчисин кайтарып жибергенде, Аллаһ ага канышанын келишин билдирген жана Сулайман анын парасатын сынап, анан Аллаһтын жоопторун көргөзүп акыйкат динге даават кылууну ойлогон.

2 Сулайман жиндердин жардамы жана өзүнүн жетишкен илими менен суунун үстүнө хрустал сарай салган. Хрустал ишелер ушунчалык тунук болгондуктан, бар экени билинген эмес. Астындагы суу эле көрүлүп, агып турат. Бирок добушу жок. Каныша айрап таң! «Сарайга кириңиз» деп, сууга жетелешүүдө. Жана эле айткандай ал өтө

эле, (Сулайман) «Бул тегизделген жылмакай хрусталдардан жасалган сарай»-деди. (Сулаймандын Аллаһтын Кудуретинен жардам алган пайгамбар экенин эми Сабаа канышасында эч шек-күмөн калбады. Ошондуктан:) «О, Раббим! Мен өз жанымга зулум кылып жүргөн экенмин! Мен Сулайман менен бирге ааламдардын Раббисине моюн сундум!»-деди.

45. Биз Самуд элине өздөрүнүн бурадарлары Салихти «Аллаһка ибадат кылгыла!» (деп буюрушу үчүн) пайгамбар кылып жибердик. Анан алар эки бөлүк (мусулман-каапыр) болуп талашып-тартыша баштады. *(Каапырлар Салих пайгамбарды жалаңгачы дешип, «эгер чын пайгамбар болсоң, биздин башыбызга бир азап түшүрчү, кана» деп кыстай баштады. Анда:)*
46. (Салих) айтты: «О, коомум! Эмнеге силер жакшылыктан мурун жамандыкты кыстап жатасыңар?! (Андан көрө) Аллаһтан кечирим сурасаңар болбойбу?! Ырайымына арзып калышыңар ажеп эместир!»
47. (Каапырлар) айтты: «Сенден жана сени менен бирге болгондордон (кесепеттүү экенсиңер деп) ырым кылып жатабыз» (Салих) айтты:

مُرَدِّينَ قَوَائِرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي
وَأَسْتَغْفِرُكَ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ لُوطٍ أَخَاهُ صَالِحًا أَنِ
اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٦﴾

قَالَ يَقُولُونَ نَسْتَعْجِلُكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ
الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَعْفِفُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُزَكَّمُونَ ﴿٤٧﴾

قَالُوا أَطِيعُوا نَبِيَكُمْ وَبِعَن مَعَكُمْ قَالَ طَعِمْتُ
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ نَفَسُونَ ﴿٤٨﴾

зирек. Сулаймандын көңүлү оорубасын деп, «кана, сарай дегениңиз?» «эмне үчүн мени сарай деп сууга жетелеп жатасыз?» деген жок. Эмне болоор экен, кечсем, кечип коеюн деп, бут кийимин чечип, этегин көтөрүп, «кечип кирсе»... суу жок! Тамандын астындагы хрустал сарайдын тепкичи экен! Сулайман анын таңыржоосуна экинчи ирет жооп берип «Бул-тегизделген жылмакай хрусталдардан жасалган сарай»-деди.

«Ырымыңар Аллаһтын алдында.
Жок! (Силер айткандай эмес)
Чынында, силер сыналып жаткан
коомсуңар».¹

48. Шаарда тогуз кишиден турган,
жер бетинде ислах (ондоп-түзөтүү)
иштерин жүргүзүүнүн ордуна
бузукучулук, ыпластык менен күн
өткөргөн жамаат бар эле.

49. Ошолор өз ара Аллаһтын ысымына
ант ичишип: «Салих менен үй-
бүлөсүн түн ичинде тынчытабыз.
Кийин тууган(дар)ына «Анын
үй-бүлөсүнүн өлгөнүнөн
кабарыбыз жок. Биз чын сүйлөгөн
кишилербиз» - дейбиз» дешти.

50. Алар (ушундай) айла кылышты
Биз дагы айла кылдык. Алар
билбей калышты.²

51. Карачы, алардын
айлакерликтеринин акыбети
эмне болгонун: Биз аларды (тогуз
мыкаачыны) бардык (каапыр)
коомдору менен бирге кыйратып
койдук!

52. Мына алардын үйлөрү! Зулумдук
(каапырлык) кылгандары себептүү
бош калды! Билген адамдар үчүн
бул окуяда (кудуретибизге) белги
бар.

وَكُنَّ فِي الْمَدِينَةِ شِرْعَةً رَّحِيلُ
يَقْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

قَالُوا اقْسِمُوا بِآلِهَتِكُمْ إِنَّهُمْ لَمَّا هُمْ رُكُودٌ
لَّا يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهَا
وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٥٠﴾

وَمَكْرُؤًا مَكْرَأًا وَمَكْرُؤًا مَكْرَأًا وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥١﴾

فَأَنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِمِهِمْ أَنَا
دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُ أَتَسْمِنُ ﴿٥٢﴾

فَإِنَّكَ يُؤْتِيهِمْ حَافِيَةٌ يَمَاطُ مَاطَرَاتٍ
فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٣﴾

1 Адамдардын башына түшкөн ар түрлүү жаман-жакшы нерселер, («келиндин аягынан...» дегендей) бирөөнүн аягынан же бапкасынан болбойт. Булар-болбогур ырымдар! Аллаһ Таала Өзүнүн алдындагы Тагдыр китебине эмне жазган болсо ошол иш болот. Аны бирөөнүн «аягына» байлап койгон эмес. Бул дүйнө сыноо дүйнөсү. Аллаһ кээ бирде бакыт-таалай, байлык-мүлк берип сынаса, кээде кайгы-капачылык, кедейчилик менен сынайт.

2 Инсанияттын ниет-максатын, эреже-долбоорун Аллаһ билип турат. Бирок, Аллаһтын пландарын эч ким билбейт. Алар эртең Салих менен үй-бүлөсүн кыйратабыз деген максаттарына жетпей өздөрү Аллаһ жиберген азаптан кыйрап калышты.

53. Ал эми, ыйман келтирген адамдарды, биз куткардык. Алар такыба кишилер болчу.
54. Жана (о, Мухаммад!) Лутту да (эстегин). Бир кезде ал коомуна: «Силер көрүп, билип туруп бузукулук жасай бересиңерби?!»
55. Аялдар калып, эркектерге кумар менен (артынан) келе бересиңерби?! Жок! Силер тап-такыр (чектен чыккан) наадан коом экенсиңер!» деди.
56. Коомунун ага берген жообу бул гана болду: «Луттун үй-бүлөсүн шаардан айдап чыккыла! Алар (бизге кошулбаган) таза адамдар имиш!»¹
57. Кийин Биз Лут менен анын үй-бүлөсүн куткардык. Бир гана аялын куткарбадык. Биз ага кыйрагандардан (бири) болууну тагдыр кылган элек.
58. Жана алардын үстүнө (таш) жамгырын жаадырдык. Эскертилгендердин² «жамгыры» аябай жаман болду.
59. Айт (о, Мухаммад): «Аллаһка мактоолор, тандап алган пенделерине (пайгамбарларга)

وَأَحْيَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ
الْفِتْيَانَ وَأَنْتُمْ شَعِيرُونَ ﴿٥٤﴾

أَيُنْكِحُوا أَبْنَاءَهُمْ أَتَأْتُونَ
النِّسَاءَ بِذُنُوبٍ وَأَنْتُمْ تُبْهَمُونَ ﴿٥٥﴾

﴿مَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُوهُ أَلَا لُوطُ مِنْ قُرَيْشٍ أَفَلَا يَهْتَفِئُونَ
بِظَهْرِهِمْ ﴿٥٦﴾

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِذْ آمَرَتْهُ وَقَدْ رَأَى
مِثْرَ الْقَذِيرِينَ ﴿٥٧﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا مَسَاءً مَطْرًا
الْمُنْدَرِينَ ﴿٥٨﴾

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ
أَصْطَفَيْنَا اللَّهُ خَيْرَ مَا يُصْرَفُونَ ﴿٥٩﴾

1 Анан аларга азап берүү үчүн Аллаһтын эки периштеги сулуу жигит келип Луттун үйүнө келишет. Луттун кемпири бузукулардын ишин туура көргөн каалыр болчу. Ал ыппас адамдарга чуркап барып: «Луттун үйүнө эки сулуу жигит келди» деп сүйүнчүлөдү. Алар бири-биринен озушуп, жетип келип, эки «жигиттен» үмүт кытып калышты. Бирок, «жигиттер» Лутка түнү менен үй-бүлөсүн алып шаардан чыгып кетүүнү дайындап, кайып болушту. Лут кемпиринен башка үй-бүлөсүн чыгарып кетээр менен ыпыластардын үстүнө таш жамгыры жаап, жер оодарылып, кыйрап калышты!

2 Аларга «Эгер ушунуңарды токтотуп, Аллаһтын мыйзамына кайтпасаңар, башыңарга азап түшөт» деп эскертилген болчу.

салам болсун! Аллаһ жакшыбы, же силер (Аллаһка) шерик кылып жаткан «кудайларбы»?!

60. Же болбосо, асмандар менен жерди жаратып, силерге асмандан суу түшүргөн Кудайбы?» Биз ал суу менен кооз-коркөм бак-бостондорду өндүрдүк. Силер ал бактардын дарактарын өндүрүп-өстүрө албайт эленир. (Эми, айткылачы, ушуларды) Аллаһ менен бирге (шерик) болгон «кудайлар» жасадыбы?! Жок! Алар (Аллаһка башка «кудайды») тең кылган адамдар!

61. Же болбосо, жерди ким (инсаниятка) башпаанек кылды? Анын араларына (ким) дарыяларды агызып, үстүнө тоолорду орнотуп, эки деңиздин (дарыя менен деңиздин) арасына (ким) тосмо койду? (Аллаһбы) же Аллаһ менен (силер ага шерик кылган) «кудайбы»?! Жок! Алардын көпчүлүгү (акыйкатты) билишпейт.

62. Же болбосо, зарыккан-муктаждын дубасына ким жооп берип, балээни ким кайтарат? Жана силерди жер бетинде (ким) халифа-орунбасар кылат? (Аллаһбы) же, Аллаһ менен (силер Ага шерик кылган башка) «кудайбы»?! Ото аз ойлоносуңар!

63. Же болбосо, силерге кургактык менен деңиздердин караңгылыктарында жол көргөзгөн ким? Жана Өз ырайым-рахматын астынан, сүйүүчүтүп элчиси катары шамалдарды жиберген ким? (Аллаһбы) же,

أَمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ
مِنْ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ
بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا
شَجَرَهَا أَوَلَمْ مَعَ اللَّهُ يَنْزِلْ هُمْ قَوْمٌ
يَعْدِلُونَ ﴿٥٠﴾

أَمْ خَلَعَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا
أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَادِي وَجَعَلَ بَيْنَ
الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَوَلَمْ مَعَ اللَّهِ يَنْزِلْ
أَكْفَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥١﴾

أَمْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ
السُّوءَ وَجَعَلَ لَكُمُ خُلُقَاءَ الْأَرْضِ
أَوَلَمْ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٥٢﴾

أَمْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَّيْلٍ وَالْبَحْرِ
وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ أَوَلَمْ مَعَ اللَّهِ تَعْلَى اللَّهُ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٥٣﴾

(силердин оюңардагы) Аллаһ менен бирге (шерик) болгон «кудайбы»?! Аллаһ алардын ширк амалдарынан (Аруу Таза жана) Бийик!

64. Же болбосо, (инсанды) абалкы ирет жаратып, кийин аны (өлгөндөн соң) кайрадан жарата турган ким?! Жана силерге асмандан жана жерден ырыскы бере турган ким?! (Аллаһбы) же Аллаһ менен бирге болгон (силер шерик кылган) «кудайбы?!» Айт (оо, Мухаммад): «Эгер (Аллаһтын шериги бар деген сөзүнөрдө) чыгчыл болсоңор, далилиңерди алып келгиле!»
65. Айт: «Асмандардагы жана жердеги эч ким кайыпты¹ билбейт. Бир гана Аллаһ билет! Качан кайрадан тирилишин сезишпейт.
66. Жок, (сезбейт гана эмес) алардын Акырет жөнүндө илимдери алсыз. Жок, (алсыз гана эмес) алар Акыреттен шектенишет. Жок, (шектенүү менен гана чектелбейт) алар Акыреттен тап-такыр сокур! (Эч нерсе билишпейт жана ишенишпейт).
67. Каапырлар: «Биз жана ата-бабаларыбыз (өлүп, чирип) топурак болуп калсак да (кайра тирилип мүрзөбүздөн) чыгарылабызбы?!»
68. Бизге жана ата-бабаларыбызга бул (кайра тирилүү,) буга чейин

أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُنَّ يُرْفَعُونَ
الْأَسْمَاءُ وَالْأَرْضُ أَأَلَهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا
بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا
اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

بَلْ أَذْرَاكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ
مِنْهَا بَلْ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿٦٦﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَأَوَلَمْ كُنَّا نَمُوتُ
وَأَبَاءُنَا أَأَبْنَا لَهُمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٦٧﴾

لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاءُنَا مِن قَبْلُ إِن

1 Кайыпты пайгамбарлар да, периштелер да, жин-шайтанлар да, арбактар да билбейт. Алтаптан башка кимдир бироолор кайыпты билет деген адам каапыр болот. Кудум эле Макка мушриктери сыяктуу. Алар дагы ушинтип ойлошкон.

(пайгамбарлар тарабынан)
убада кылынган. Бул (сөздөр)
абалкылардын жөө-жомогуна
башка нерсе эмес!» - дешти.

69. Айт: «Жер жүзүн кезгиле
жана (өзүңөргө окшогон)
күнөөкөрлөрдүн акыбети эмне
болгонун көрүп алгыла»¹
70. (О, Мухаммад!) Сен алардап капа
болбо жана айлакерликтеринен
сыгылба.
71. Алар: «Эгер чынчыл болсоңор,
бул убада (азап) качан?»
дешет.
72. Айткын: «Шаштырып жаткан
нерсеңердин кээ бири силерге
учкашып² жүргөн болсо ажеп эмес.
73. Жана сенин Раббияң, акыйкатта
адамдарга пазилеттүү. Бирок,
алардын көпчүлүгү шүгүр
кылыппайт.
74. Чынында, сенин Раббияң алардын
көөдөндөрү эмнени жашырып,
эмнени ашкере кылганын эң
жакшы билет.
75. Асмандагы жана Жердеги бардык
кайып нерселер анык Китепте
(Лавхул Махфузда) жазылуу.
76. Чынында бул Кураан Исрайил
урпактарына алар талашып-
тартышкан көп маселелерин(ин
анык жообун) икая кылып берет.

هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٦﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٧﴾

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَلِيلٍ مِمَّا
يَتَكَبَّرُونَ ﴿٦٨﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٦٩﴾

قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفٌ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَا رَيْبَ لَكَ لَدُنَّا بِمَنْ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧١﴾

وَلَا رَيْبَ لَكَ لَدُنَّا بِمَا نَكُنْ صُدُورُهُمْ وَمَا
يَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي
كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٣﴾

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَنْفُصُ عَلَى نَبِيِّ إِسْرَءِيلَ
أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٤﴾

1 Жер жүзүнүн ар кайсыл жерлеринде пайгамбарларды жалганчы кылып, акыбетте баштарына азап-балээ түшүп кыйрап калган адамдардын издери: кулаган сарайлары, көмүлгөн кудуктары калган. Ошолордон сабак алышпайбы?

2 Ал азап силерге учкашкан сыяктуу жаңыңарда гана болушу да мүмкүн. Же болбосо, Аллах силерге мөөнөт берип, азапты Кыяматка калтырышы да мүмкүн.

77. Ал момундар үчүн Ырайым жана Хидаят (Туура Жол)
78. Албетте, сенин Раббин Өзүнүн (Кураандагы) өкүмү менен алардын арасында өкүм жүргүзөт. Жана Ал Кудуреттүү, Билүүчү.
79. Эми сен (ушундай Кудуреттүү, Билерман) Аллахка өзүңдү тапшыр (тобокел кыл). Чынында, сен анык Акыйкаттын үстүндөсүң. (Бирок, сенин жолуң, колуңдагы Кураан канчалык акыйкат болсо да, аны Руху өлгөн адамдар укпайт. Ошондуктан...)
80. Сен «өлүктөргө» угуза албайсың. Даават-чакырыкты тескери басып бараткан «дүлөйлөргө» да угуза албайсың.
81. (Ошондой эле), сен «сокур адамдарды» да адашуучулугунан Туура Жолго сала албайсың. Бир гана мусулман (моюн сунган) абалдарында Биздин аяттарга ыйман келтирген момундарга гана (акыйкатты) угуза аласың.
82. Качан адамдарга (убада кылынган) сөз (Кыямат) келип (жакындап) калганда, аларга жерден бир жаныбар¹ чыгарабыз. Ал аларга адамдар Биздин аяттарыбызды жакшы түшүнбөй калганы жөнүндө сүйлөйт.
83. Биз ар бир үммөт арасындагы, аяттарыбызды жалганга чыгарган

وَاللَّهُ هَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى السَّوِيِّ الْمَعِينِ ﴿٧٩﴾

إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الْقُمْرَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾

وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيٰ عَنْ صَلَاتِهِمْ ۖ إِنَّ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْمِعُونَ ﴿٨١﴾

۞ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يَكْذِبُ

1 Арабчада «Дааббатул Ард» деп аталган бул жаныбардын сыпаты Кураан менен Сүннөттө айтылган эмес. Ошондуктан аны сүрөттөгөнгө эч кимдин укугу жок. Биз болгону ошол жаныбар чыгып, элдерге сүйлөшүнө жапа бул окуя Кыяматтын чоң белгилеринен бири экенине ишенебиз.

адамдардан бир топторун чогултуп, анан алар (Биздин алдыбызда) тизилип калган Күндү (Кыяматты эстегин).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْزُقُوا

84. Качан алар келгенде (Аллаһ) айтты: «Аны толук билбей (түшүнбөй) туруп, Менин аяттарымды жалганга чыгардыңарбы?! Анда, эмне кылып жүрдүңөр?!»

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ وَقَالَ آكَلْتُمْ مِمَّا بَلَغَتْنِي وَنُورٌ
يُخِيطُوهَا عَلَمَا أَنَّا كُنَّا نَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. Ошентип, зулум (каапырчылык) кылгандары себептүү алардын үстүнө Сөз (азап) түштү! Алар (анда) бир да сөз сүйлөй албай калышат. (Ошондой азапка учурап калуудан мурун, бул дүйнөдө:)

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَنُّوا أَنَّهُمْ لَا
يَبْطِلُونَ ﴿٨٥﴾

86. Карашпайбы (ойлонушпайбы): Биз түндү жаратып койдук, анда эс алып, тыныгуулары үчүн..., Жана күндүздү жаратып койдук, көрүүлөрү (жана жашоо тиричилигин өткөрүүлөрү) үчүн?! Буларда ыйман келтирген адамдарга чоң белгилер бар!

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِسَكْرَتِهِمْ
وَالنَّهَارَ مَبِيتُهُمْ أَلَمْ يَكُن لَّهُمْ لِقَوْمٌ
يَنْصُرُونَهُمْ ﴿٨٦﴾

87. Сур (жернейи) тартылган Күнү, асмандардагы жана жердеги, Аллаһ каалагандардан башка бардык жандуулар жүрөгү түшүп (өлүп) калат. Жана экинчи ирет тартылганда бардык адамдар Аллаһка моюн сунган абалда келишет.¹

وَيَوْمَ نَنْفَعُ فِي الصُّورِ قَوْمًا مِّنَ الَّذِينَ
وَمَن فِي الْأَرْضِ الْأَمَنُ سَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ
أَنفَةٍ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

88. Жана сен (Кыямат Күнү) тоолор (ордунда) катып турат деп

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْشَبُهَا تِلْكَ وَهِيَ تَحْمُرُّ

1 Кыяматта Исафил периште Сур деген жернейди эки жолу тартат. Биринчи жолкусунда Аллаһ каалагандан башка бардык адамдар жүрөгү жарылып өлүп калат. Экинчи жолу тартылганда бардык адамдар: Сурдун добушунан өлгөндөрү да, андан мурун өлгөндөрү да мүрзөлөрүнөн туруп, «Аллаһка моюн сунган абалда келишет».

ойлойсуң (Жок, андай болбойт)
Алар (ал күнү) булуттар учкан
сыяктуу учуп жүрөт.¹ Бул ар бир
нерсени мыкты жасаган Аллаһтын
жасаганы. Ал силердин бардык
ишиңерден Кабардар.

89. Ким (наркы дүйнөгө) жакшылык
(сооп иш) алып келсе, ага
анысынан жакшыраак (сыйлык)
берилет жана алар ошол (Кыямат)
күндүн коркунучунан аман
болушат.
90. Ал эми, ким жамандык (күнөө)
алып келсе, алар бети менен
сүйрөлүп тозокко ташталат жана:
«Өзүңөрдүн ишиңерге жараша
гана жаза аласыңар» (деп айтылат).
91. (Айткын): «Мен ушул шаардын
(Макканын) Раббисише ибадат
кылууга буюрулдум. Аллаһ
ал шаарды Харам (анда күнөө
иштерди жасоо арам) кылган.
Бардык нерселер Аллаһтын мүлкү.
Жана мен мусулмандардан болууга
буюрулдум.
92. Жана Кураанды тилават кыгууга
(да буюрулганмын). Эми, ким
Туура Жолго түшсө, өз пайдасы
үчүн. Ал эми, кимде-ким
адашса, айткын: «Чынында, мен
эскертүүчүлөрдөн биримин».
93. Жана айткын: «Аллаһка
мактоолор болсун! Жакында Ал
силерге Өзүнүн аян-белгилерин
көргөзөт. Анан аларды таанып
аласыңар». Сенин Раббиг (эч бир)
ишинерден бейкапар эмес!

السَّحَابِ صُغُرَ الَّذِي أَتَقْتَلُونَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ رَحِيمٌ بِمَا تَقْعَمُونَ ﴿٨٩﴾

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُوَ مِنْ فَضْلِ
يَوْمِيذٍ أَعْمُونَ ﴿٩٠﴾

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَيْفَ يُكَبِّرُ وَجْهُهُ فِي النَّارِ
هَلْ يُخْزَوْنَ إِلَّا مَا كَسَبَتْ تَعْمَلُونَ ﴿٩١﴾

إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ أُعْبَدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدِ
الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ
مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٢﴾

وَأَنْ أَتْلُو الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا
يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ
مِّثْلُكُمْ ﴿٩٣﴾

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ
وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

1 Ааламдык кагылышуу, катастрофалардын натыйжасында, жер өз отунан чыгып, андагы тоолор да атырылып, майдаланып, булуттар сыяктуу сүзүп жүрүшөт.

28 «Касас» сүрөсү¹

سُورَةُ الْقَصَصِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. Мим.
2. Булар анык Китеп аяттары.
3. (О, Мухаммад!) Биз сага (сен аркылуу биймандуу адамдарга) Муса менен Фираундун икаясын акыйкат менен тилават кылып беребиз.
4. Чынында, Фираун жер бетинде (өзүнүн байлыгы, бийлиги, аскер күчү менен) обочолонуп кетти. Жана жер (Мисир) элдерин бөлүктөргө бөлүп салды. Алардан бир тайпа элге (Исрайил урпактарына) зулум көргөзүп, эркек балдарын союп, кыз балдарын тирүү калтырып жатты.² Чынында ал бузуку адамдардан болгон.
5. Анан биз жерде (Мисирде) зулумдук көргөн адамдарга жакшылык кылып, аларды алдыңкылар жана (Мисир жерине) мураскорлор кылууну кааладык.

طسٓرٓ

بِذَلِكَ آتَيْنَاكَ الْكِتَابَ الْغَيْبِ

نَتْلُو آعْلَيْكَ مِنْ نَبِيِّ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ

بِالْحَقِّ يَقُولُ يُؤْمَرُونَ

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ

أَهْلَهَا شِيْعًا يَسْتَضِيعُ ظِلْفَةً مِنْهُمْ

يُدْعِي أُنثَاءَهُمْ وَرِجَالَهُمْ يُسَاءُ لَهُمْ إِنَّهُ كَانُ

مِنَ الْمُنْكَرِينَ

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِفُوا فِي

الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ

الْوَارِثِينَ

1 Бул сүрөө Маккада түшкөн. 88 аяттан турат. «Касастын» мааниси «Икаялар».

2 Ал «Бир күн келип ушул Исрайил урпактары бизди Мисирден чыгарып жибербегей эле» деп кооптонду. Себеби, Исрайил урпактарында туулуу жана адам санынын өсүшү Фираундун элине салыгырмалуу өтө жогору болгон. Ошондон улам, бул элдин эркек төрөлгөн балдарын өлтүрүп, кыз балдарын жөн коюуга буйрук берди. Аскерлер үймө-үй кыдырып жүрүп, кимдин үйүндө эркек бөбөк болсо, ата-энесин каратып туруп союп жатышты. Ошол мезгилде Муса жаңы эле төрөлгөн бөбөк болчу.

6. Жана Биз аларды жерде бекем жайгаштырууну, Фираун, Хааман¹ жана эжөөсүнүн аскерлерине ушулар тарабынан өздөрү кооптонгон нерсени көргөзүүнү (кааладык).
7. Биз Мусанын апасына (мындай деп) илхам бердик: «Аны эмизе бер. Эгер (аскерлер келип) ага (зыян жетишинен) корксон (сандыкка салып, Нил) дарыясына агызыл жибер. Коркпогун жана капа болбогун. Биз балаңды сага кайтарып беребиз жана аны пайгамбарлардан кылабыз».
8. (Дарыяга агызылганда) аны Фираундун үй-бүлөсү, өздөрүнө душман жана кайгы болушу үчүн кармап алды. Чынында, Фираун, Хааман жана эжөөсүнүн аскерлери күнөө кылган (жазага ылайык) адамдар эле.
9. Жана Фираундун аялы² айтты: «Бул бала мен үчүн да, сен үчүн да көз кубанычы! Аны өлтүрбөй эле койгулачы?! Бизге (чоңойгондо) пайдасы тийиш калышы мүмкүн. Же болбосо асыранды (бакма) бала кылып аларбыз». Алар эч нерсени байкабай турушту.
10. Ал эми, Мусанын апасынын көңүлү бошоп (капаланып) калды. Эгер Биз ыймандуулардан болушу үчүн анын жүрөгүн (сабыр) менен

وَلْيُمْكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَجُنُودَهُمْ مِمَّا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٦﴾

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ ۖ فَإِذَا
خَبَتْ عَلَيْهِ فَأَتَيْهِ فِي اللَّيْلِ وَلَا تَخَافِي
وَلَا تَحْزَنِي ۚ إِنَّا رَأَيْنَاكَ وَجَاعِلُونَ
الْمَرْسِلِينَ ﴿٧﴾

فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِغَيْرَتِهِمْ
عَدُوًّا وَحَدًّا ۖ إِنَّا فَتَنُونَهُ وَهَمَكُنَّ
وَجُنُودُهُمْ مِمَّا كَانُوا يَاجُلُونَ ﴿٨﴾

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْئُوتًا عَيْنِي
وَلَيْسَ لِاتِّفَاتِهِمْ عَيْنٌ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ
نَسْخُدَهُ ۚ وَلَوْلَا وَهْمُ رَبِّنَا لَأَبْنَيْنَاهُ
﴿٩﴾

وَأَمْسَحَ قُرْآنُ مُوسَىٰ وَقَرَأَ إِنَّ كَذَاتِ
لَسْتَدِي بِدَوْلَا أَنْ رَفَعْتَ عَلَىٰ قَلْبِهَا

1 Хааман – бул Фираундун заалым вазири.

2 Бул аял кийинчерээк, ыйман келтирип, Мусага көп камкордук кылган, Аллаһтын жалгыз Өзүнө ибадат кылган Асия бинти Мазахим. Ал эринин зулумдугуна каршы болгон.

байлабаганда, аны (Мусаны)
билдирип коюуга аз эле калган.

11. Ал (баласын агызып жиберип)
Мусанын эжесине: «Мусаны
көзөмөлдөп бар» деди. (Ал жээк
менен, акмалап барып, Фираундун
үй-бүлөсүнүн кармап алганын
көрдү) Ал Мусаны алыстан карап
турду. Алар эч нерсени сезбей
турушту. *(Бөбөктү сарайга
алып барышып, энекенин колуна
тапшырышып, ага эмизүүчү
жалдашты. Бирок...)*

12. Биз мындан мурда эле (тагдырда)
(апасынан башка) эмизүүчүлөрдү(н
көкүрөгүн сорууну) арам кылып
койгон элек. (Ошондо Мусанын
эжеси келип:) айтты: «Силер
үчүн анын кепилдигин ала турган
үй-бүлөнү көргөзөйүнбү? Алар
буга насаат кылуучу (тарбиячы)
болушат».

13. Ошентип, Биз аны менен
сүйүнсүн, капа болбосун жана
Аллахтын («коркпо, капа болбо.
Биз аны сага кайтарып беребиз»
деген) убадасын билсин үчүн
аны апасына кайтардык. Бирок,
адамдардын көпчүлүгү муну
(Аллахтын даанышмандыгын)
билишпейт.

14. Ал эми Муса эр жетип, (акыл-
эси) жеткилсе болгондо,
Биз ага өкүм жана илим
(пайгамбарчылык) бердик. Биз
жакшы иш жасоочуларды ушинтип
сыйлайбыз.¹

لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

وَقَالَتِ الْاُخْتُوى فُصِيحَةً قَبَضَتْ يَدَهُ عَنْ
حُبِّ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ
هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلَى بَيْتٍ يَكْفُلُوهُمْ
لَا كُفْرَ وَهُمْ لَهُ نَجِيحُونَ ﴿١٢﴾

فَرَدَدْنَاهُ اِلَى اُخْتِوى كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا
تَحْزَنَ وَلَنَقُومَنَّ اَنْ وَعَدَ اللّٰهُ حَقًّا وَلَنُصَبِّحَنَّ
اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَاسْتَوَى ؕ اَنۡزَلْنَاهُ حُكۡمًا
وَعِلۡمًا وَكَذٰلِكَ نَجۡزِي الْمُحۡسِنِينَ ﴿١٤﴾

1 Уламалар эр кишинин ар тараптан жетилген курагы кырк жаш деп эсептешет.
Көпчүлүк пайгамбарларга Илахий илим (пайгамбарлык) отуз менен кырк жаштын

15. Жана Муса (пайгамбар боло электе) элдери бейпил-бейкапар убакытта шаарга кирди. Анда эки адамдын мушташып жатканын көрдү. Бирөөсү өз жамаатынан, экинчиси душмандарынан. Өз жамаатынан болгон адам душман жамааттан болгон адамга каршы Мусадан жардам сурады эле, аны бир уруп өлтүрүп койду. (Анан бушайман болуп): «Бул шайтандын ишинен. Ал (инсанга) түбөлүк душман жана Азгыруучу!» деди.
16. (Дагы) айтты: «О, Раббим! Мен өзүмө зулумдук кылып алдым! Мени кечире көр! Анан Аллах аны кечирди. Чынында, Бир Өзү гана (күнөөлөрдү) Кечирүүчү, Боорукер!»
17. (Дагы) айтты: «О, Раббим! Эми, мага изэмет кылып берген нерселериң (күч-кубат) менен, эч качан күнөөкөр адамдарга жардамчы болбоймун!».
18. Эртеси (эртең менен) шаарда, алаңдап, коркуп бара жатса, капыстан, кече жардам сураган киши (дагы) жардамга чакырып калды. Муса ага: «Сен анык азгырылган (шайтан жолдон урган) адам экенсиң» деди. (Бирок, өз уруусундагы кишини жардамсыз коюну каалабады. Жок дегенде ажыратып коёюн деп...)
19. Экөөсүнө тең душман болгон адамды (египеттик кишини) күч менен кармоону каалады эле, ал: «О, Муса! Кечээ бир жанды

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَةِ
وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعَاذَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ
عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى
عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ
مُضِلٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَفْتُ عَلَى قَوْمٍ أَنْ ظَهَرُوا
لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي
اسْتَصْرَفَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِجُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى
إِنَّكَ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْطَلِقَ إِذْ يَأْتِيهِ عَدُوٌّ لَهُمَا
قَالَ يَمْوَسِي أَخْبِدْ إِنَّ نَفْسِي لَمَّا فُتِلَتْ

өлтүргөнүн сыяктуу, мени да өлтүрөйүн дедиби?! Сен жер бетинде зордукчул болууну каалап калгансың го! Сен (абайды) ондоочулардан болууну каалабайсың!»- деди.

20. Анан шаардын наркы четинен бир адам чуркап келип: «О, Муса! (душман) адамдар сени өлтүрүү жөнүндө сүйлөшүп жатышат. (Шаардан тез) чыгып кет. Мен сага насаат айтуучуларданмын!»-деди.
21. Муса, алаңдап, коркуп: «О, Раббим! Мени заалым коомдордон куткара көр» деген бойдон (шаардан тез) чыгып кетти.
22. Ал Мадян тарапка жөнөгөндө (ээн чөлдө баратын): «Раббим мени Туура Жолго салып койгусу бардыр» - деди.
23. Качан Мадяндын суусуна (кудуктарына) жетип келгенде, анын үстүндө (үймөлөнүшүп, талашып-тартышып, кой эчкилерин) суугарып жаткан эркек кишилерди көрдү. Жана алардын алдында эки кыздын (сууга умтулган койлорун) кайтарып турганын көрдү. «Силерге эмне болду?» деди (Муса). Алар айтышты: «Биз (мына бул эркек) чабандар кайтып кетмейинче сугара албайбыз (аларга аралашуудан ыйба кылабыз) Ал эми, атабыз болсо, картайган чал.
24. Анан Муса (чабандарды ары-бери сүрүп) экөөсүнө койлорун сугарып

نَفْسًا يَا لَأَمِينٍ إِنَّ نُرِيدُ إِلَّا أَنْ نَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ نَكُونَ مِنَ الْمَصْلُوحِينَ ﴿٢٠﴾

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدْيَنَةِ يَسْعَى قَالَ يَمُوتُ سَيِّدُ الْأَعْلَاءِ يَا تُعْمَرُونَ يَكُونُ لَكُمْ إِعْتِقَالٌ وَكَلَّا خُذْخُذْ إِنْ لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

خُذْخُذْ مِنْهُنَّ لَعَلَّكَ تَرْفُطُ قَالَ رَبِّ يَخُونُ مِنْ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٢﴾

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٣﴾

وَلَمَّا رَدَدْنَاهُ ذَاكَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُوتُ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا شَيْءَ حَتَّى نُضِذَ الرَّعْنَةَ وَأَنْتُمْ شَبِيحٌ كَعِيْرٍ ﴿٢٤﴾

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ

берди.¹ Кийин көлөкөгө кайтып барып: «О, Раббим! Өзүң мага (кайыптан) түшүрө турган бир жакшылыгыңа мен муктажмын!» - деди.

25. Эки кыздан бири анын жанына ыйбаа менен басып келип: «Атам сизди чакырууда, бизге (койлорубузду) сугарып бергениңиздин сыйлыгын бериш үчүн»-деди. Анын алдына барып, ага башынан өткөндөрүн айтып бергенде, ал: «Жоркпогун. Сен (Аллаһ кааласа) заалым адамдардан кутулдун»- деди.²

26. Эки кыздын бири (атасы менен жалгыз калганда): «Атаке, аны жалчы кылып албайсызбы? Жалчылардын эң жакшысы ишенимдүүсү жана күчтүүлөрү» - деди.³

27. «Мен сага мына бул эки кызымдан бирин никелеп берүүнү каалаймын – деди (абышка)⁴ – анын ордуна сен мага сегиз жыл жалчы болосуң. Эгер он жыл кылып,

إِلَىٰ يَمَانٍ أَنزَلْتُ إِلَيْكَ مِنَ خَيْرٍ فَيَقْبُرُ ۝

فَجَاءَهُهُ إِخْدَهُمَا تَمَنَّى عَلَىٰ أَسْتَحْيَا
قَالَتْ إِنَّكُمُ ابْنِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيكَ أَجْرًا
سَقَدْتُنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ
قَالَ لَا تَحْفَظْ جَزَاءً مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝

قَالَتْ إِخْدَهُمَا يَتَأَتَّىٰ أَسْتَحْيَا إِنْ خَيْرٍ
مِّنْ أَسْتَحْيَا الْقَوْمِ الْآفِينَ ۝

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمْلِكَ إِخْدَىٰ ابْنَتِي
هَسْتَيْنِ عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَبِيبٍ
فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا

1 Эки кыз сүйүнгөн бойдон койлорун айдап кетишкен. Барып, аталарына болгон окуяны айтып беришкен экен, жакшы кишиге ыраазычылык билдирип, акысын берип коеюп деп, бир кызын жибериптир.

2 Анткени, Мадян Мисирден атыс жана бул жерге Фираундун окуму анча деле таасир этпейт болчу

3 Бул сөз атага ылайык көрүнүп, Муса менен кеңири сүйлөшүүнү каалады. Анан калса, кызын да көңүлү бар окшойт бул жигитке...

4 Бул абышканы кээ бир тафсирчи аалымдар Шуайб пайгамбар дешет. Бирок бул туура эмес. Анын Шуайб эместигине далил көп. Бир экөөсү мына бул: Муса пайгамбарлык даражасы боюнча Шуайбдан жогору. Шуайб эч качан Мусаны өзүнө жалчы кылып иштетмек эмес. ...Шуайб коомундагы жаман, каапыр адамдар башына балээ түшүп кырылып калган соң жакшы, ыңсаптуу, ыймандуу адамдар менен жашап калган. Ал адамдар эч качан картайган Пайгамбары, кыздарына кой кайтаргып калган денгээлде кароосуз калтырмак эмес. (Саадий)

толуктап койсоң, анда сен тараптан (соопчулук) болот. Бирок, мен сага машакат жүктөгөңдү каалабаймын. Аллаһ кааласа, жакында менин жакшы адам экенимди билип аласың».

28. «Бул мени менен сиздин арабыздагы (келишим болсун). Эки мөөнөттөн кай бирин аткарсам да, мага тоскоолдук болбосун. Мен айткан сөздөргө Аллаһ Өзү күбө!» - деди (Муса).

29. Муса мөөнөттү бүтүп, үй-бүлөсү менен жолго чыкты. Тур тоосунун (оң) тарабынан от көрдү жана үй-бүлөсүнө: «(Ушул жерде жылбай) тургула. Мен от көрүүдөмүн. Ажеп эмес андан бир кабар же болбосо бир чечгел чок алып келсем. Жылынып алаар белсепер» деди.

30. Отко жакындап барганда... берекеттүү (ыйык) жердин оң тарап ороонундогү кырдан – дарак тараптан бийик добуш угулду: «О, Муса! Мен – ааламдардын Раббиси Аллаһ болому!»

31. Аса-таягыңды (жерге) ташта! (Таштаганда анын) чоң эркек жылан сүрөтүндө ийрелеңдеп турганын көрүп, аркасына карабай качып жөнөдү. «О, Муса! Кайт! Жана коркпогун. Сен амандыкта болосуң!

32. Колунду жакаңа (колтугуңа) сал, ал эч бир жамандыксыз (ала оорусуна окшобогон) ап-апак болуп чыгат. Канатыңды (эки колунду) коркуудан өзүнө

أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَ عَلَيْكَ سَخِرَ لِي
إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٨﴾

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَةَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ
وَكَيْلٌ ﴿٢٩﴾

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ
فَأَنَّ مِنَ يَمَينِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا
إِنِّي أَنَظَرُ نَارًا أَعْلَىٰ أَيْبَأُكُمْ مِنْهَا فَيَجْتَرِ
أَوْ يُجَادِرُ مِنْ النَّارِ لَعَلَّكُمْ
تَصْطَلُونَ ﴾ ﴿٣٠﴾

فَلَمَّا أَنَّهُ لَوُذِيَ مِنْ شَاطِئِ الْأَوْدِي الْأَيْمَنِ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ
يَكُونُ لِي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣١﴾

وَأَنْ أَلْقِي عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا أَتَهَزَأُنَّ كَانَتْهَا
جَانًّا وَلَوْ مَذْهَبًا لَوُ تَرَىٰ يَعْقَبُكَ بَنُو سُلَيْمَانَ
أَقْبَلُ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٣٢﴾

أَسَلُّكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْشَعُ بِعَصَا
مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمَمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنْ
الْزَهَبِ فَنَدَبِكَ بَرُوهَانٍ مِنْ رَبِّكَ إِلَى

(колтугуна) кысып ал.¹ Ушул экөө (аса-таяк менен ак-нурдуу кол) Фираун жана анын (каапыр) элине (аларды ишендирүү үчүн) Раббин тарабынан (сага берилген) далилдер». Чынында, алар бузулган адамдар.

33. (Муса) айтты: «О, Раббим! Мен алардан бир жанды өлтүрүп койгонмун. Эми мени да өлтүрүп коюууларынан коркомун.
34. Жана менин биртууганым Харун, ал менден тагыраак сүйлөйт. Аны мага жардамчы-пайгамбар кылып бер. Мени тастыктап турат. (Болбосо,) алар мага ишенбей коюшат деп ойлоймун».
35. (Аллаһ) айтты: «Биз сени биртууганың менен кубаттаңдырабыз жана экөөңө ушундай бийлик беребиз, алар экөөңө жете албай калышат. Биздин аяттарыбыз менен сен экөөң жана экөөң ээрчигендер жеңүүчү болосуңар».
36. Эми, качан гана Муса Биздин анык баян-далилдерибиз менен аларга келгенде (жана жылан-далил менен кол-далилди көргөзгөндө): «Бул ойдон чыгарылган сыйкырдан башка нерсе эмес. Биз мындайды абалкы ата-бабаларыбыздан уккан эмеспиз»- депти.
37. (Муса) айтты: «Өзүнүн алдынан ким Туура Жол алып келгенин жана Акыбет (Бейиш) коргону

فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِۦٓ أَنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَاسِقِينَ ﴿٣٣﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَن
يَقْتُلُونِ ﴿٣٤﴾

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْضَلُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ
مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَن
يُكَذِّبُونِ ﴿٣٥﴾

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ
لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا
أَنظُرَا مَن أَتْبَعُكُمَا الظَّالِمُونَ ﴿٣٦﴾

فَلَمَّا جَاءَهُم مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا يَتَذَكَّرُ أَلَهُمْ
هَٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْرَىٰ وَمَا سَوَّعْنَا لَهُٗٓ
إِنَّ إِلَٰهِنَا لَآ إِلَٰهٌ إِلَّا هُوَ ﴿٣٧﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّیْٓ أَنَا أَعْلَمُ بِمَن جَاءَ بِالْهُدَىٰ
مِّنْ عِندِیْهِ وَهِيَ صِرَاطٌ لِّدَارِ

1 Адам коркуп кеткенде, куштар канатын жыйнаган сыяктуу колун колтугуна кысып алса, коркуусу тарайт. Мындай абалда эки алакандын бири жүрөктү басат, экинчиси оң өпкөнүн үстүн оройт.

кимдер үчүн болушун Раббим жакшыраак билет. (Силерге окшогон) заалымдар эч качан жеңишке (Бейишке) жетпейт!».

إِنَّهُ لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

38. Фираун айтты: «О, адамдар! Мен силер үчүн Өзүмдөн башка кудай бар экенин билбеймин. Эй, Хааман! Ылайга оттон жагып (бышык кыш жасап) мага (бийик) мунара куруп бергиниң. Ошого чыгып Мусанын (асмандагы) Кудайын көрсөм ажеп эмес! Мен Мусаны жалганчылардан деп эсептеймин».
39. Фираун менен анын желдеттери жер бетинде акыйкатсыздык менен аша чаап текеберленишти. Жана өздөрүн Бизге кайтып келбейт деп ойлошту.
40. Анан Биз аны жана анын желдеттерин (азап менен) кармап, деңизге чоктүрүп жибердик! Заалымдардын акыбети кандай болгонун көрүп ал.
41. Биз аларды (Кыяматта, күнөөлүүлөрдү) тозокко чакыра турган имамдар (биринчи болуп кире тургандар) кылдык.¹ Жана алар Кыямат күнү эч кимден жардам ала алышпайт!
42. Биз аларга ушул дүйнөдө наалат-каргыш ээрчитип койдук. Кыямат күндө да алар жийиркеничтүү адамдардан болот.
43. Жана Биз Мусага Китепти (Тооратты) адамдар үчүн Ырайым,

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي كَهَنًا عَلَى الطَّيْنِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطْلُعُ إِلَى إِلَهِي مُوسَى وَإِنِّي لأظنُّهُ مِنَ الْكَذِبِينَ ﴿٣٨﴾

وَأَسْتَكْبِرُوا وَجَحَدُوا بِهَذَا فِي الْأَرْضِ
يَعْبُدُونَ الْفُلُكُ وَالْأَنْهَارَ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٩﴾

فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُ فِي الْيَمِّ فَانْظُرْ
كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُذَكِّرُونَ إِلَى النَّارِ
وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

وَأَنبَغْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ

1 Алардын деңиз толкундарынын койнуна аянычтуу өлүп кетүүлөрү ушул дүйнөлүк жаза. Ал эми, аларга Акыреттик жаза да бар.

Туура Жол жана Нур кылып бердик, абалкы муундарды (жалпысынан) кыйратканыбыздан кийин.¹ Кана эми, (адамдар) ибарат-сабак алышса!

44. (О, Мухаммад!) Биз Мусага ишти (диңди) окум кылган мезгилде сен (Тур тоосунун) батыш тарабында жок болчусун. Жана сен (Биздин Мусага сүйлөгөнүбүздө) күбө да болгон эмессиң.²

45. Бирок (андан кийин) Биз эл-улуттарды жараттык. Алар (бири өткөндөн соң экинчиси келип) көп өмүр сүрүштү. Сен (о, Мухаммад!) Мадян элинин арасында туруп, аларга Биздин аяттарыбызды окуп берген да эмес болчусун. Бирок, Биз сени пайгамбар кылган элек. *(Ошондуктан, Биз үйрөткөн вахийден улам Мадян окуясын адамдарга айтып жатасың)*

46. Жана Биз (Мусага) сүйлөгөнүбүздө сен Тур тоосунун жанында жок болчусун. Бирок, сенден мурун (алты жылдар бою) аларга эскертүүчү-пайгамбар келбей калган коомго (Курайш арабдарына) эскертүү беришиң үчүн, Раббин тарабынан ырайым-боорукерлик иретинде (сага ошол окуялар билдирилди). Кана эми, алар эскеришсе!

بَعْدَ مَا أَخْلَقْنَا الْفُرْقَانَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ
لِلنَّاسِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لَّعَالَمِينَ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغُرْفِ إِذْ فَصَّلْنَا إِلَىٰ مُوسَى
الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٥﴾

وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا فِرْعَوْنَ فَطَوَّلَ عَلَيْهِمُ
الْعُمُرَ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
تَتْلُو عَلَيْهِمْ ءَايَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ ﴿٤٦﴾

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ أَنذَرْنَا
وَلَكِن رَّحْمَةً مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا
مَّا أَتَاهُمْ مِن نَّذِيرٍ مِن قَبْلِكَ لَعَالَمِينَ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٧﴾

1 Бул аяттагы «Китепти... абалкы муундарды кыйраткандан кийин бердик» деген сөзгө таянып, уламалар «Тоорат түшкөндөн баштап, пайгамбарды жалганчы кылган элдерге жалпы кыйратуучу азаптын түшүүсү токтогон. Анын ордуна Аллаһ момун пенделерге жихад амалын парыз кылган» дешет.

2 Анда, Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам Мусага вахий түшкөн окуяларды: Мадиядан кайтканын, отту коргонун, Аллаһ менен сүйлөшкөнүн жана башка аңгемелерин кайдап билди? Ооба. Аллаһ ага да вахий түшүрүп, Өзү билдирди.

47. Өз колдору менен жасаган кылмыштары себептүү аларга бир кайгы жеткенде «О, Рабби! Эгерде бизге бир элчи -пайгамбар жибергенинде, аяттарыңа ээрчимекпиз жана момундардан болмокпуз» дешпесе болгону.
48. Эми качан аларга (сен аркылуу) Биздин Акыйкатыбыз келгенде: «Кана эле, эгер бизге да Мусага берилген сыяктуу берилсе»¹ дешет. Алар мындан мурун Мусага берилген Тооратка да каапыр болушпады беле?! «Экөө (Кураан менен Тоорат) бири-бирине жардам берүүчү эки сыйкыр»- дешкен. Дагы айтышты: «Биз бардыгына ишенбейбиз!».
49. (Аларга) айт: «Анда өзүңөр Алиахтын алдынан экөөсүңөн туураараак бир китеп алып келгиле, мен ошого ээрчийин, эгер чынчыл болсоңор».
50. Эгер сага жооп беришпесе, билгин, алар өз напси-каалоолоруна ээрчил жатышат. Аллах тарабынан келген Туура Жолго ээрчибей, өз напсиинин каалосунга ээрчиген адамдардан көбүрөөк адашкан киши бар бекен?! Аллах, албетте заалым коомдорду Туура Жолго баштабайт!
51. Биз Сөздү (Кураанды) аларга бирин-бирине улап (бөлүп-бөлүп, акырындык менен) жеткирдик. Кана эми акыл насаат алышса!

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ
أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا
رَسُولًا فَتُنْصِتَ إِلَيْنَا إِنَّكَ وَكَرُوتٌ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالَ لَوْلَا
أَوْفَىٰ مِمَّا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْفَىٰ
يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا
سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَذِّبُونَ ﴿٤٨﴾

قُلْ قَالُوا بِحَسْبِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ
وَمِنْهُمَا أَتَّبِعُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

فَإِنْ لَّمْ يَنْتَهِبُوا إِلَيْكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا
يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ
هُوَ يَهْدِي هُدًى مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ اللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٠﴾

﴿وَلَقَدْ وَصَّيْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ أَنْ يَقُولُوا
بِتَذَكُّرَاتِ﴾

1 Алардын кезектеги шылтоосу ушул: «Эгер Кураан дагы болук-болук болбой, Мусага берилген Тоорат сыяктуу бүтүн абалда түшсө ыймап келтирмекпиз»-дешет.

52. Кураандан мурун Биз Китеп (Тоорат жана Инжил) берген элдер ага (Кураанга) ыйман келтиришет.
53. Жана эгер аларга Кураан окуп берилчү болсо; «Биз буга ыйман келтирдик. Бул чыңында Жаратканыбыздан келген Акыйкат. Биз мындан мурун да Аллаһка моюн сунуучу (мусулман) болгонбуз» дешти.¹
54. Алар эки эсе сооп ала турган адамдар.² Себеби, алар сабыр кылышты, күнөө иштерди сооп иштер менен өчүрүп турушту жана Биз ырыскы кылып берген нерселерден ихсан кылышты.
55. Жана пайдасыз сөздөрдү укканда, ага көңүл бурушпай: «Бизге өз ишибиз, силерге өз ишиңер. Силерге салам болсун! Жана Биз наадандардан болууну каалабайбыз» дешти.³
56. (О, Мухаммад!) Сен өзүң сүйгөн адамдарды Туура Жолго баштай албайсың. Бирок, Аллаһ гана Өзү каалаган адамын Туура Жолго баштайт. Туура Жолго ылайыктарды Анын Өзү жакшы билет.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

وَإِذَا بُعْثَ عَلَيْهِمْ قَالَ أُولَآءِ مَا بِهِمْ إِنَّهُ لَخُبْرٌ مِنْ
رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

أُولَآئِكَ نَجْزِي صَاحِبَهُمْ فَتَنْبَأُ بِمَا صَبَرُوا وَيَذَرُونَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا
أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلِّمْ عَلَيْهِمْ
لَا تَتَّبِعِ الْهَيْلِينَ ﴿٥٥﴾

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَئِنْ لَمْ يَنْهَ عَنْهُ
بِأَمْرِ رَبِّكَ لَفَتَنَّاكَ لَهْفًا مُتَقَبًا وَخَوَّلْنَا
أَمْرًا عَظِيمًا ﴿٥٦﴾

1 Курайш мушриктери эгер Кураанга ишенбеген болсо, Тоорат окуган еврейлер менен Инжил окуган христиандардан кээ бирөөлөрү Кураанга ыйман келтиришкен. Анткени, алар өздөрүнүн ыйык китептеринде Кураан жөнүндө алдын ала айтылган кабарларды окушкан. Ал эми, бардык Пайгамбарларга түз-туура ээрчиген адамдар Ислам динине чейин деле мусулмандар болушкан.

2 Өздөрүнүн Пайгамбарларына жана китептерине ишенгендери үчүн бир сооп, ал эми, Мухаммад саллаллаху алайхи ва салам менен Кураанга ишенгендери үчүн экинчи сооп

3 Аларга кээ бир мушриктер жолугуп, азгырууга аракет жасаганда ошентишкен.

57. Алар (мушриктер): «Эгер биз сени менен бирге Туура Жолго ээрчисек, жерибизден ажырап калабыз»-дешти.¹ Биз аларды (Ибрахим негиздеген) тынч Харамга жашатып койбодукбу? Ал шаарга түрдүү-түмөн мөмөлөр Бизден ырыскы болуп келет го! Бирок, алардан көпчүлүгү (муну) билишпейт.

58. Биз жашоосу ашып-ташкан (өнүккөн) нечендеген шаарларды (лаззаттарга берилип, Шариятты унутканда) кырып-жоюп салдык! Мына, алардын мекендери! Алардан кийин бир аз элс адамдарды айтпаганда, эч ким жашабай (ойрону чыгып) жатат! Аларга Биз мураскор болдук!²

59. Сенин Раббиң эч бир шаарларды (н элинин) арасына Биздин аяттарыбызды окуп берүүчү бир пайгамбар жибермейинче кыйратпайт. Биз элдери (ошол пайгамбарга баш ийбей) заалым болгон шаарларды гана кыйратуучубуз.

60. Силерге (бул жашоодо) берилген нерселер дүйнө жашоосунун пайдалары жана кооздуктары гана. Ал эми, Аллаһтын алдындагы (Бейиш) жакшы жана түбөлүктүү. Акылыңарды иштетпейсиңерби?!

وَقَالُوا إِنَّمَا نَتَّبِعُ آلِهَتَنَا مِثْلَ مَا كُنَّا نَعْبُدُ آبَاءَنَا
مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَنَرَاكُمْ فِى شَكٍّ مِّنْ لَّدُنَّا
وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَكُرْهُمُ الْعَنَّا مِنْ قَبْلُ بِمَا كَفَرُوا بِلِقَائِ رَبِّهِمْ
فَإِنَّكَ مَسْئُومٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
إِلَّا قَلِيلًا مِّنْ تَارِكِينَ ﴿٥٨﴾

وَمَا كُنَّا بِمُهْلِكِي أَمْثَلِكُمْ حَتَّى يَسْعَى
فِي أَمْثَلِكُمْ سَوَاحِلُهُمْ فَأَيُّ الْيَوْمِ أَيْدِنَا
وَمَا كُنَّا بِمُهْلِكِي أَمْثَلِكُمْ إِلَّا وَأَهْلُهَا
ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

وَمَا أَوْفَيْنَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ مِّمَّا وَعَدْنَاهُمُ الْآدِيَّةَ
وَنُزِيلْنَاهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى
أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٠﴾

1 Анткени, Ислам жаңы келгенде Макка коомчулугу түп көтөрүлө ага каршы чыгышкан, «кимде-ким мусулман болсо, аны куугун-сүргүн кылабыз!» деп коркутушкан.

2 Курган сарайлары, жыйнаган мүлк-дүйнөсү ардактаган перзенттерине калбады. Перзенттери менен кошо опат болушту. Бардыгы Аллах Таалага калды!

61. Биз ага сонун жашоону (Бейишти) убада кылган жана ага (сөзсүз) жетүүчү киши бул дүйнөдө Биз ага пайдаларды (аябай) берип, кийин Кыямат Күндө (тозок үчүн) даярдалган кишиге окшойбу?!

أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَنْ مَنَعْنَاهُ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي يَأْتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ الْمُحْضَرِّينَ ﴿٦١﴾

62. Ал Күндө (Аллаһ) аларга айтат: «Силер (Мага шерик деп) ойлогон «кудайларыңар кана?!»

وَيَوْمَ يَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَّائِي الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

63. (Анан) Алардын үстүнө Сөз (азап) түшүүсү анык болуп калгандар¹: «О, Рабби! Мына бул биз азгырган кишилер, биз аларды Өзүбүз азгырылган сыяктуу азгырганбыз. Биз Сага Өзүбүздү (алардан) актайбыз. Алар Бизге ибадат кылышкан эмес»- дешет.

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَأْنَا إِلَيْكَ مَا كُنَّا إِبْرَاءَةَ بَعِيدُونَ ﴿٦٣﴾

64. (Анан мушрик элдерге) айтылат: «Мага шерик кылган «кудайыңарды» (жардамга) чакыргыла!» Чакырышат. Бирок, аларга («кудайлары») жооп бербейт. Кийин алар азапты көрүшөт. Кана эми, алар (бул дүйнөдө) хидаят тапкан болушса!

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَهُمْ يَكْسِبُونَ آلَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٦٤﴾

65. Ошол Күнү (Аллаһ) аларга: «Пайгамбарларга эмне деп жооп берген элечер?!» - дейт.²

وَيَوْمَ يَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

66. Ал Күнү (коркуунун күчтүүлүгүнөн) аларга кабарлар билинбей калат жана бири-биринен да сурай алышпайт.

فَتَوَعَّتْ عَلَيْهِمُ الْآيَاتُ يَوْمَ هُمْ لَا بِرَبٍّ لَوْ ﴿٦٦﴾

1 Бул аяттагы азапка дуушар болушу анык болуп калгандар мушрик элдерди Аллаһка сыйынуудан азгырып, өздөрүнө сыйынта баштаган элбашылар, чоңдор, падышалар. Алар Аллаһка актанышып «аларды биз эмес, шайтан азгырган. Ал (шайтан) бизди да азгырган болчу» дешет. Бирок, бул актануу өтпөйт.

2 Бул суроо билбегенден эмес, тескерисинче, күнөөлүүнүн күнөөсүн мойнуна алдыруу үчүн берилген суроо.

67. Ал эми тооба кылып, салих амал жасаган (момун) кишилер (тозоктон) кутулуучулардан болушса ажеп эмес!
68. Сенин Раббиң Өзү каалаган нерсесин жаратат жана ыктыяр кылат. Алар (пенделер) үчүн ыктыяр жок.¹ Аллаһ алардын ширктеринен Аруу-Таза!
69. Жана сенин Раббиң алардын (пенделердин) көкүрөктөрү жашырган нерселерди да, ашкере кылган нерселерди да билип турат.
70. Ал – Аллаһ! Өзүнөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок! дүйнө-акыретте мактоолор жалгыз Өзүнө! Өкүм дагы Өзүнүн колунда! Жана Өзүнө кайтасынар!
71. Айт (оо, Мухаммад): «Эмне дейсиңер, эгер Аллаһ силердин үстүңөрдө түндү Кыямат күнүнө чейин кеткис (түбөлүк) кылып койсо, Аллаһтан башка кайсы «кудайыңар» силерге нур келтире алат? Эми (акыйкатты) укпайсыңарбы?!»
72. Айткын: «Эмне деп ойлойсуңар, эгер Аллаһ үстүңөрдөгү күндүздү тээ Кыяматка чейин түбөлүк кеткис кылып койсо, силер эс ала турган түндү Аллаһдан башка кайсы

فَأَمَّا مَنْ كَفَرَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا قَلِيلًا
يَكُونُ مِنَ الْمُنْجَيْنِ ﴿٦٧﴾

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا
يُمْلِكُونَ ﴿٦٩﴾

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْخُسُوفُ فِي الْأُولَى
وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَ اللَّهِ
بِأَنبَاءِكُمْ يُضِلُّ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٧١﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَ اللَّهِ
بِأَنبَاءِكُمْ يَلْبِسْ كَذَبَ الْفَاكِهَةِ
بِصُرُورٍ ﴿٧٢﴾

1 Инсан бул дүйнөдө жол тандоодо ыктыярдуу. Кааласа Ислам жолун тандайт. Кааласа башка азгырык жолдорду тандайт. Ал эми, Өз эрки, ыктыяры менен Исламды тандап, аны Диним деп, мыйзамдары ак, Кураан өкүмү адилет деп ишенген соң андан ыктыяр кетет. Эми ал оюна келген ар нерсени жасай бербейт. Кураандын буюрганын гана жасайт. Кээде анын налсиси каалаган нерсе Аллаһ каалаган нерсеге карама-каршы келип калса, өзүнүн каалосун Кураандын каалосуна моюн сундурат.

«кудайыңар» келтирмек?!
Акылыңарды иштетпейсиңерби?

73. Силер анда эс алууңар үчүн жана
Өзүңүз пазилетинен издешинер
(тиричилик кылышыңар) үчүн Түп
менен Күндүздү жаратып койгону
Аллахтын ырайымдуулугунан.
Кана эми, шүгүр кылсаңар!

74. Жана ошол Күнү (Аллах) аларга:
«Силер (шерик деп) күмөн
кылган Менин «шериктерим»
кана?»-дейт.

75. Анан Биз ар бир үмөттөн бир
күбөнү (өздөрүнүн пайгамбарын)
чыгарып (анын көзүңчө мушрик
болгондорго): «Далилтиңерди
алып келгиле» дейбиз.¹ Анан алар
Акыйкат (кудайлык) Аллахка гана
таандык экенин билип алышат.
Өздөрү ойлоп тапкан «кудайлары»
жок болуп кетет.

76. Чынында, Каарун² Мусанын
коомунан болгон. Ал аларга (өз
элине) зулумдук көргөздү. Биз
ага ачкычтары эле (он кишилик)
күчтүү жамаатка оор жүк болчудай
казыналарды берген элек.
Бир кезде коому ага (мындай)
деди: «Оолукпагың, Аллах
оолуккандарды сүйбөйт!»

77. «Аллах сага берген байлык менен
Акырет коргонун талап кылсаңчы!
Бирок, бул дүйнөдөн да насибияд

وَمِنْ ذَمِّهِمْ جَعَلَ لَكُمُ الْآيِلَ وَالنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَلْبَسُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلِتُكْفِرُوا بِكُفْرِكُمْ ۝

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ
كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ۝

وَلِتَرْغَبُنَا مِنْ كُلِّ أُتْرُشَيْهٍ أَفَلَا تَعْلَمُونَ
بِرَهْمَتِكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ
وَصَلَّى عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝

«إِن قُرُونٌ كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ
وَرَأَيْنَاهُمْ مِنَ الْكُفُورِ مَا إِن مَفَاحِهِمْ لَسَوْرًا
يَا لِعُصْبَةٍ أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ۝

وَأَتَّبَعُوا فِي مَاءِ الْوَادِ الْأَوَّلِ الْآخِرَةَ وَلَا
تَحْسَبْ قَصِيدَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا

1 Аларга «Аллахтан башка, өзүңөр кудай деп ишенген, сыйынган, алардан жардам, перзент, жакшылык сураган жана өзүңөр менен Аллахтын арасына ортомчу кылган «кудайыңардын» чыныгы кудай экенине далил алып келгиле» деп айтылат.

2 Каарун Муса алейхис саламдын коомунан болгон бай киши. Ал дүйнө байлыгына манчыркап, оолугуп, Аллахты унутканда Аллах Таала ага аянычтуу азап жиберген.

унутпа! Аллах сага ихсан
(жакшылык) кылган сыяктуу, сен
да (элдерге, динге) ихсан кыл!
Жер бетинде бузукулукту издебе!
Аллах бузукуларды сүйбөйт!»¹

78. (Каарун) айтты: «Бул байлыктар
өзүмдүн билермандыгым себептүү
берилген». Ал билбейт беле,
Аллах андан мурунку муундардан
андан да күчтүү, андан да бай
адамдарды кыйратып салганын?!
(Булар сыяктуу) күнөөкөр адамдар
күнөө-кылмыштарынан суралып
отурбайт!²

79. Каарун зыйнаттары менен элине
чыкканда, дүйнө жашоосун (ун
ырахат-жыргалын) каалагандар:
Капа эми, бизге да Каарунга
берилгендей нерселер берилсе! Ал
улук кут-насибтин ээси!»- дешти.

80. Ал эми, илимдүү адамдар болсо:
«Азап болсун силерге, ыйман
келтирип, салих амал кылгандар
үчүн Аллаһтын (акыреттик) сообу
жакшы го! Аллаһтын сообуна
сабыр кылгандар гана жетет!»
(дешти)

81. Анан Биз аны (Каарунду) коргону
менен кошуп жерге жуткуруп
жибердик! Ага Аллаһтан (коргоп)
жардам берүүчү жамаат болбоду!

أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَمِيعُ الْفَسَادُ فِي الْأَرْضِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٨﴾

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أُوتِيتُهُمْ
أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْفُرُونَ مَنْ
هُوَ أَشَدُّ قُوَّةً وَأَكْبَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْتَعْلَمُ
عَنِ اللَّهِ بَعْضُ الْمُخْجَرُونَ ﴿٧٩﴾

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ
يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا إِنَّا لِلْأَمْثَلِ مَا
أُوتِيتُمْ قَدَرُونَ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٨٠﴾

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ تَوَابُ اللَّهِ
خَيْرٌ لِمَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا
يُلَاقِيهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨١﴾

فَخَسَفْنَا بِهِ وَرِثَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا
كَانَ لَهُمْ مِنْ فَتْحٍ يَنْصُرُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٢﴾

1 Бул аят исламдын байлык-мүлккө болгон көз карашын чагылдырат. Байлык-бул
Аллаһтын мүлкү. Демек, эч оболу адам байлыгын Дин жолуна, анын өнүгүп-
өсүүсүнө жумшаш керек. Бирок, дүйнөдөн өз насибин унутпай, жакшы жеп-ичип,
кооз кийинип жүрсө күнөө жок. Байлыкты эч качан бузукулук жолуна иштетпеш
керек. «Аллах бузукуларды сүйбөйт!» Бай адамдар Каарун сыяктуу «бул байлыкты
Өзүмдүн кыйындыгыман тапкам» деп мактанбасын

2 Суралса да, билинген күнөөсү үчүн казакка алынып суралат жана тозокко
ыргытылат!

Жана анын өзү да (азапты)
жеңүүчүлөрдөн болгон жок.

82. Кечээ гана анын (коомдогу) ордуна тамшанган адамдар: «О-о-о! Аллах пенделеринин арасынан Өзү каалагандарына гана ырыскыны кенен жана ченеп берет турбайбы?! Эгер Аллах бизге жакшылык кылбаганда (кечээки сөзүбүз үчүн) бизди деле жерге жуткуруп жибермек! Ой, тобо-о! Каанырлар (Аллахтын азабынан) кутулбайт турбайбы?!»-деп калышты.

83. Биз тиги жактагы Акырет коргонун жер бетинде бузгунчулук жана текеберленүүнү каалабаган (момун) адамдар үчүн (насип) кылабыз. Акыбет такыба кишилер үчүн!

84. Ким (Акыретке) сооп-жакшылык алып келсе, ага (өзү алып келген) жакшылыгынан жакшыраак сыйлыктар берилет. Ал эми, кимде-ким жамандык (күноо) алып келсе, жамандык жасагандар өз кылмыштарына гана жараша жаза алышат.

85. (О, Мухаммад!) Чынында, сага Кураанды парыз кылган Зат сени (жана бардык адамдарды) эч шексиз кайтчу жерге (Акыретке) кайтарат. Айткын: «Менин Раббим ким Туура Жол алып келгенин жапа ким анык адашуучулукта болгонун эң жакшы билет».

86. Сен (о, Мухаммад), өзүңө Китеп түшүрүлүүсүн оюңа да келтирген эмес болчусуң. Бирок, (бул) Раббинден Ырайым болду. Эми

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّعُوا مَكَانَهُمْ يَا لَأَمْسٍ
يَقُولُونَ وَيَكُنَّ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بِنَارِ زَكَاتِهِ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

يَذَلِكِ اللَّهُ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِحَسَنَاتِهِمْ لَذِي يُزِيدُهُمْ
عُلُوقًا فِي الْأَرْضِ وَلَا مَتَدَأً وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

مَنْ جَاءَهُ بِالْحَسَنَةِ فَعَلَهُ خَيْرُ مِمَّا وَمَنْ جَاءَهُ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُخَفِّزُ الَّذِينَ أَلْزِمْتَ عَمَلُوا
السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

إِنَّ الَّذِي تَرْتَوُونَ عَلَىكَ الْعَرْشِ ذَاتَ لَرَادِّكَ إِلَى
مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَهُ يَأْهُدِي وَمَنْ
هُوَ فِي صَلَاتٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقِيَ إِلَيْكَ الْكِتَابُ
إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا

сен каапырларга жардамчы
болбо!

لِّلْكَافِرِينَ ﴿٥٧﴾

87. Сага (бекем, өзгөргүс болуп)
түшүрүлгөндөн кийин Аллаһтын
аяттарынан (каапырлар) сени
тосуп койбосун!¹ Жана Раббиңе
гана дуба (ибадат) кылып, эч качан
мушриктерден болбогун!

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ ءِتَابِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ
إِلَيْكَ ؕ وَأَنْذِرْ إِلَىٰ رَبِّكَ ؕ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُتَكِبِرِينَ ﴿٥٨﴾

88. Аллаһка шерик кылып башка
«кудайга» сыйынба! Эч бир илах-
кудай жок, Бир Өзү гана бар!
(Себеби) бардык нерсе жок болот,
Бир Жүзү (Өзү) гана (түбөлүк)
калат! Өкүм жалгыз Өзүнө
таандык! Жана бардыгыңар Өзүнө
кайтарыласыңар!

وَلَا تَتَّبِعْ مَعَ اللَّهِ ءَالِهَاءَ أَحْزَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ؕ لَهُ الْحُكْمُ
وَالْيَوْمُ يُرْجَعُونَ ﴿٥٩﴾

1 Жер бетинде текеберлик кылууну каалагандар сага келип «Аллаһтын өкүм-аяттарын
кое тур. Мына бул биздин ойлорубузду ишке ашыралы» деп, сенки Аллаһтын
аяттарынан тосуп койбосун! Сен алардын каалоолоруна ээрчип, аяттарды өзгөртүп
же сатып койбогун!

29 «Анкабут» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Алиф. Лам. Мим.
2. Адамдар «ыйман келтирдик» деп айтса эле, (ар түрдүү машакаттар менен) сыналбай калабыз деп ойлошобу?
3. Чынында Биз алардан мурункуларды да (чоң машакаттар менен) сынаганбыз. Натыйжада Аллаһ («ыймандуубуз» деген сөздөрүндө) чынчыл болгондорду да билип алат, жалганчыларды да билип алат.
4. Жаман (күнөө) иштерди жасаган адамдар Бизден кутулуп кетебиз деп ойлошобу?! Алардын чечимдери кандай жаман!
5. Ал эми, ким (Кыяматта) Аллаһка жолугуудан үмүт кылса, Аллаһтын (Кыяматка) белгилеген убактысы (сөзсүз) келүүчү. Жана Ал Угуучу, Билүүчү.
6. Жана ким (өз напсисине, шайтанга жана Аллаһтын душмандарына каршы) жихад кылса, өзүнүн пайдасына жихад кылганы. Чынында, Аллаһ ааламдардан Беймуктаж.²

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَنَكَبُوتِ
أَحْسِبِ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا
عَٰمِنًا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۝

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَٰذِبِينَ ۝

أَمْ حَسِبِ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ
يَسْفُرُوا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۝

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ
عَنِ الْعَالَمِينَ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 69 аяттан турат. «Анкабуттун» мааниси «Жоргөмүш»

2 Аллаһ пендесинин жихад кылуусуна да муктаж эмес. Ал жихад кылып кыйналса, жадагалса, жанын жоготсо да, өз жанынын пайдасы: убактылуу жана азаптоо дүйнөдөн кетип, түбөлүк Бейишке жетишет.

7. Биз ыйман келтирип, салих амалдарды аткарган момундардын күнөөлөрүн өчүрүп, жасаган амалдарынан жакшыраак сыйлыктар менен сыйлайбыз.
8. Жана Биз инсанга, ата-энесине жакшылык кылуусун буюрдук. Анан эгер сенин ата-эңең өзүң билбеген бир нерсени Мага шерик (кудай) кылышына сени кыйначу болсо, аларга моюн сунбагың. Мешин Өзүмө гаца кайтасыңар. Анан Мен силерге жасаган амалыңарды кабарын беремин.
9. Ыйман келтирип, жакшы амалдарды жасаган адамдарды салих (бейиши болгон) адамдардын катарына кошобуз.
10. Адамдардын арасындагы кээ бирөөлөр «Аллаһка ыйман келтирдик»-дешет. Бирок, Аллаһтын жолунда бир азапка жолугуп калчу болсо, адамдардын сыноосун Аллаһтын азабындай кабыл алат. Ал эми, эгер Раббин тарабынан (мусулмандарга) жениш келип калса дароо «Биз силер менен бирге болчубуз» дешет. Аллаһ ааламдардын (адамдардын) көкүрөгүндөгү (жашырган) нерселерин билбейт бекен?!
11. Аллаһ (чыңдап) ыйман келтиргендерди да, (эки жүздүү) мунафыктарды да анык билип турат!
12. Каапырлар ыймандууларга: «Биздин жолубузду ээрчигиле. Күнөө ишиңерди (мына) биз моюнга алабыз» дешет. Алардын

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرًا خَيْرًا الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةً لِلنَّاسِ كَذَّابٌ أَفْوَاهٌ لَّيْسَ لَهُ تَفَرُّدٌ بِكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلَنَحْمِلَ خَطَايَاكُمْ وَمَا

каталарынан эч нерсени өз
моюндарына алышпайт.¹ Чынында,
алар-жалганчылар!

13. Жана алар (азгыргандар)
өздөрүнүн күнөөсүн да көтөрөт,
өз күнөөлөрү менен бирге башка
күнөөлөрдү да көтөрөт жана
Кыямат Күнү ойлоп тапкан
күнөөлөрү жөнүндө сурак
берипшет.
14. Биз Нухту өз коомуна пайгамбар
кылып жибердик. Ал элинин
арасында элүү жылы кем миң жыл
турду.² Анан аларды заалым болуп
турган жеринде топон суу каптады.
15. Кийин Биз аны (Нухту) жана
кемедегилерди куткардык
жана кемени (бүт) ааламдарга
(кудуретибизден) белги кылдык.
16. Жана Биз Ибрахимди да
(пайгамбар кылып жибердик). Бир
кезде ал өз коомуна: «Аллаһка
гана сыйынгыла! Андан такыба
кылгыла! Эгер билсеңер, ушунуңар
өзүңөргө жакшы.
17. Чынында, силер Аллаһтан башка
буттарга ибадат кылып, (аларды
«кудай» деп атап) жалаа жаап
жатасыңар! Аллаһтан башка силер
сыйынып жаткан «кудайыңар»
силерге ырыскы берүүгө да
кудуреттүү эмес! Ырыскыны
Аллаһтан сурагыла жана Өзүнө

هُمْ يَحْمِلُونَ مِنْ خَطِيئَتِهِمْ شَيْئًا
إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾

وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ
وَلَيَسْتَنْزِلَنَّ يُومَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿١٤﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقُلْتُ فِيهِمْ
أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَيْرِينَ عَامًا فَأَحْدَهُم
الظُّلُمَانِ وَهَرُفًا لِّمَنْ ﴿١٥﴾

فَأَخْرَجْنَاهُ وَأَصْحَابَ الْسَفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاقْعُوا
ذَلِكَ خَيْرَ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٧﴾

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِن
دُونِ اللَّهِ لَا يَسْمَعُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا
عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا
لَهُمَّ إِنِّي تَرَىٰ تَشْكُرُونَ ﴿١٨﴾

1 Кыяматта ар бир адам өзү үчүн жооп берет. Ошондуктан «мен жооп беремин» дегендерге ишенбеш керек. Бирок, кайсы бир азгыруучу бирөөнү же бир элди азгырса, өз күнөөсүнө кошуп азгырылгандардын күнөөсүн да көтөрөт. Бул жерде түшүнүү керек болгон нерсе, азгырылгандар күнөөдөн кутулушпайт.

2 Ушунун аралыгында тынымсыз даават кылды. Заалым эл, кайра өзүн мыскылдап, кордоп, зулум көргөздү. Нух аларды каргап дуба кылды.

гана ибадат кылып, жалгыз Өзүнө шүгүр кылгыла! (Анткени,) Өзүнө гана кайтып барасыңар!

18. Эгер (мени) «жалганчы» десеңер, силерден мурунку (каашыр) элдер дагы (өз пайгамбарын) «жалганчы» дешкен. Пайгамбардын милдети болгону анык жеткирип коюудан гана турат.

19. Алар (инсандар) Аллах жаратылышты алгач ирет кандай жаратканына карап көрүшпөйбү? Анан (алардын бардыгын) кайра жаратат. Чынында, бул Аллах үчүн жеңил.

20. Айт, (о, Мухаммад): «Жер бетинде кезип жүрүп, (Аллах) жаратылышты (калк-калайыкты) абалкы ирет кантип жаратканына назар салгыла! Кийин Аллах (аларды Акыретте) экинчи ирет пайда кылат. Аллах ар нерсеге Кудуреттүү!»

21. Ал (Аллах) каалаган пендесине азап берет. Каалаганына ырайым көргөзөт. Силер Анын Өзүнө гана кайтарыласыңар.

22. Силер жерде да, асманда да Аллаһтан кутула албайсыңар! Силерге Аллаһтан башка дос-жардамчы жок!

23. Аллаһтын аяттарына жана Ага жолугууга ишенбеген адамдар гана Менин ырайым-рахматымдан бейнасил калышат жана ошолорго гана жан ооруткан азап бар!

24. Ага (Ибрахимге) коомунун берген жообу: «Аны өлтүргүлө

وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْإِتْبَاعُ أَلَمْ يَكُنْ

أَوَّلَ رِزْوَانٍ أَكَيْفَ يَبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

قُلْ يَسِيرٌ وَفِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ

وَمَا أَنُحْمَ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَئِكَ يَكْسِبُونَ سُوءَ أَعْمَالِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

فَسَاكَنَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَن قَالُوا

же болбосо, өрттөп салгыла»
деп айтуудан башкача болбоду.
(Ибрахимди улуу оттун ичинс
ыргытышты. Бирок) Кийин
аны Аллах оттон (аман-эсен)
куткарып алды. Албетте, бул
окуяда ыймандуу коом үчүн
(кудуретибизге) белгилер бар.

25. Жана ал айтты: «Силер дүйнө
жашоосунда өз ара бири-
биринерди сүйүү үчүн, Аллаһтан
башка буттарды (кудай кылып)
кармадыңар. Кийин Кыямат
Күнү болсо, бири-бирине каапыр
(каршы) болушуп, наалат айтышат.
Силердин жайыңар тозок жана
силерге эч бир жардамчы болбойт!

26. Андан соң, (Ибрахимге агасынын
уулу) Лут ыйман келтирди.
Жана (Ибрахим) айтты: «Мен
Раббим (буюрган) тарапка
кетемин. Чынында, Ал (Аллаһ) -
Кудуреттүү, Даанышман!»

27. Жана Биз ага Исхак менен Якубду
белек (перзент жана небере) кылып
бердик. Анын урпактарынын
арасында пайгамбарлык жана
Китеп (пайда) кылдык. Жана ага
дүйнөдө өз сыйлыгын бердик. Ал
Акыретте да салих кишилерден.

28. Жана Лутту (да пайгамбар кылып
жибердик). Бир кезде ал коомуна:
«Силер өзүңөрдөн мурун өткөн
ааламдардан эч ким жасабаган
бузук ишти жасап жатасыңар:

29. Эркектерге (артынан) келе
жатасыңар, жол тосуучулук
кылып жатасыңар жана чогулган
жеринерде күнөө иштерди жасап

أَقْسَلُوا أَوْ حَرَّفُوا فَلَئِنَّ اللَّهَ مِنْ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٥﴾

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ
وَيَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَمَأْوَاكُمُ
النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّصِيرٍ ﴿٢٦﴾

﴿فَقَالَ لَهُ لُوطُ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ
إِلَى رَيْثٍ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ﴿٢٧﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ
وَالْكِتَابَ وَرَآيَتَهُ آجَرَةً فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّالِحِينَ ﴿٢٨﴾

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأَنَارُ
الْفَاحِشَةِ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ
الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

إِنَّكُمْ لَأَنَارُ الْإِثْمِالِ وَتَقْعُونَ فِي السَّبِيلِ
وَقَالَ لُوطُ فِي تَأْوِيلِكُمُ الْمَكْرُفَةُ مَا كَانَ

жатасыңар! (Каапыр, бузук, бачабаз) коомунун жообу: «Эгер чынчылдардан (пайгамбарлардан) болсоң, биздин үстүбүзгө Аллаһтын азабын түшүрчү!»- деген сөздөр гана болду.

30. (Анда Лут): «О, Раббим! Бузулган коомго каршы мага жардам бер!»- деди.

31. Биздин (периште) элчилерибиз Ибрахимге (перзент көрүшү жөнүндө) кушкабар алып келген учурда (ага): «Биз мына бул шаардын элин кыйратуучуларбыз. Чынында, анын элдери заалым болуп кетишиптир»- дешти.¹

32. «Ал шаардын ичинде Лут бар го!»- деди (Ибрахим). «Ал жерде ким бар экенин (сенден) жакшыраак билебиз. Биз Лут менен үй-бүлөсүн куткарабыз. Бирок, анын аялын гана куткарбайбыз. Ал кыйроочулардан болду.

33. Жана качан Биздин периште-элчилерибиз (сулуу жигиттердин түспөлүндө) Лутка келген учурда, булар себептүү жаман абалга түшүп, жүрөгү кысылды.² Алар (Лутка өздөрүн таанытып): «Коркпогун жана капа болбогун. Биз сени жана үй-бүлөңдү – бир аялыңдан башкасын – куткарабыз. (Ал эми, аялың) кыйроого учурай тургандардан болду.

جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَتَيْنَا بِعَذَابِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٠﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣١﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى
قَالُوا إِنَّا مُهْدِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ
أَهْلَهَا كَانَ لَوَاطِلِينَ ﴿٣٢﴾

قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ
فِيهَا لَنَنْجِيَنَّكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أَمْرًا نَرَاهُ
كَانَتْ مِنَ الْقَادِرِينَ ﴿٣٣﴾

وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيقَهُ
بِهِمْ وَصَافٍ يَهْتَزُّ زَيْتًا قَالُوا لَا تَخَفْ
وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْقِضُونَ أَهْلَكَ إِلَّا
أَمْرًا نَكُنُّ كَانَتِ مِنَ الْقَادِرِينَ ﴿٣٤﴾

1 Эки периште Лут коомуна азап алып келишкен. Ошол эле мезгилде алар жол үстүндө Ибрахимге жолугуп, Аллаһ дайындаган кушкабарды билдирүү үчүн адам кейпинде анын үйүнө киришкен.

2 Бачабаз коомум бул эки сулуу жигиттин келгенин билип калса соо койбойт деп ойлогон. Себеби, булардын периште экенин азырчыча билелек болчу.

34. Албетте биз бул (бузулган) шаардын үстүнө, жасаган бузукулуктарынын жазасына асмандан азап түшүрөбүз»- дешти.¹
35. Биз ал шаардын (кээ бир жерлерин) акылдуу адамдарга (кудуретибизден) белги болсун деп жөн койдук.
36. Мадияга өз бир туугандары Шуайбды (пайгамбар кылып жибердик). Ал айтты: «О, коомум! Аллаһка гана ибадат кылгыла! Акырет Күндөн үмүт кылгыла! Жана жер бетинде бузукулук менен аракеттенбегиле!»²
37. Бирок, аны «жалганчы» дешти. Ошондон соң аларды (катуу айкырык аралашкан) жер титирөө кармап, чөгөлөгөн бойдон кыйрап калышты.
38. (Ошондой эле) Аад, Самуд элдерин да (кыйраттык). Силерге алардын жашаган орундары(нын ойрондолгон издери) анык билинип турат. (Кыйраган себептери) шайтан аларга (бузук) иштерин кооздоп көргөзгөн жана (ак) жолдон тоскон. Жана алар акыл-эси жайында эле.³

إِنَّمَا نَزَّلْنَا عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا
مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾

وَلَقَدْ نَزَّلْنَاهُمْ نَارَ سِجِّينَ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَاقَوْمُ
اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا
تَتَّبِعُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جثثًا ﴿٣٧﴾

وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ
مِّنْ مَّسَاسِكِهِمْ وَرِثَتِ لَهُمُ
الشَّيَاطِينُ أَعْمَانَهُمْ فَصَدَّ عَنْهُمُ
السَّبِيلَ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

1 Периштелер Аллаһтын буйругу менен асмандан таш жаадырып, бардык бузукуларды кыйратты. Жебирейил периште бузукулардын жерин оодарып салды. Бардыгы жер түбүндө калышты.

2 Шуайбдын коому таразадан алдоо жана соодадагы башка арам иштер менен бузулган жана Акыретке ыйман келтирбеген адамдар эле.

3 Алардын акыл-эси жайында болгон. Күнөө ишке, көрүп, билип туруп барышкан. Эч ким эч кандай таасир менен алардын акылын уурдап албаган. Болгону, Шайтан аларга күнөө иштерин кооз көргөзгөн. Демек, алар Кыяматта «билбей калыптырбыз» деп шылтоо-себеп айта албайт.

39. (Жана Биз) Каарун, Фираун, Хаамандарды да (кыйраттык). Аларга Муса анык аят-далилдер алып келген. Бирок, жер бетинде текеберленишти. Жана (баптарына Аллаһтын азабы келгенде) качып кутулуучулардан болбоду.

40. Бардыгын өз күнөөлөрү себептүү азапка дуушар кылдык: Кээ бирөөсүнө таш-жамгыр жаадырдык, кээ бирөөлөрүн ачуу айкырык кыйратты, кээ бирөөсүн жерге жуткурдук жана кээ бирин (сууга) чөктүрдүк. (Демек) Аларга Аллаһ зулум кылбады. Бирок, өздөрүнө-өздөрү зулум кылышты.

41. Аллаһтан башка («кудайларды») дос-башчы туткан адамдардын мисалы (өзүнө ичке желелерден) үй куруп алган жоргөмүшкө окшойт.¹ Алар (мушриктер) эгер билсе, үйлөрдүн эң алсызы жоргөмүштүн үйү.

42. Албетте, Аллаһ алар дуба (ибадат) кылып жаткан башка «кудайларын(ын)» алсыздыгын билет. Жана Бир Өзү гана Кудуреттүү, Даанышман!

43. Биз адамдарга мына ушул мисалдарды келтирдик. Аларды акылдуу инсандар гана түшүнөт.

44. Аллаһ асмандарды жана Жерди акыйкат менен жаратты. Чынында, бул нерседе ыймандуу адамдар үчүн (Биздин кудуретибизге) белги бар.

وَقُرُونٌ وَفِرْعَوْنَ وَهَارُونَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ
مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَسْتَسْكِرُوا فِي
الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا اسْتَفِيهِينَ ﴿٣٩﴾

فَكَذَّبُوا أَخَذْنَا زِينَتَهُمْ فَمِنْهُمْ مَنْ
أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ غَمَابًا وَمِنْهُمْ مَنْ
أَخَذْنَاهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ
حَسَفْنَا لَهُ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ
مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ
كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ
بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ
الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُفْعَلُونَ مِنْ دُونِ
مَعْرِفَةٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

وَلَقَدْ أَمْثَلْنَا ضَرِفَهُمَا لِلنَّاسِ وَمَا
يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

1 Жоргөмүштүн желе-уясы аны зыяндан сактай албаганы сыяктуу мушриктердин кудайлары да аларды эч кандай зыяндан сактай албайт.

45. (О, Мухаммад!) Өзүңө вахий кылынган Китепти (Кураанды адамдарга) окуп бер жана намазды (калтырбай) орундат. Чынында, намаз бузук жана күноо иштерден кайтарат. Аллахты зикир кылуу эң улук нерсе. Аллах силердин эмне жасаганыңарды билип турат.

46. Силер (о, момундар) китеп элдери (яхудийлер, христиандар) менен талашып-тартышып калсаңар, эң жакшы (сөздөр) менен талашкыла. Ал эми, алардын арасынан (акыйкатка) зулум кылгандар (менен катуу-бекем талашкыла) Жана айткыла: «Биз өзүбүзгө түшүрүлгөн Кураанга жана силерге түшүрүлгөн нерсеге (Тооратка, Инжилге) ыйман келтиргенбиз. Биздин кудайыбыз жана силердин кудайыңар бир. Биз Ага моюн сунуучуларбыз».

47. Ошентип, (о, Мухаммад!) сага Китеп түшүрдүк. Биз китеп түшүргөндөр (яхудийлер менен христиандар)да ал Китепке (Кураанга) ыйман келтиришүүдө.¹ Тигилердин (араб мушриктеринин) арасында деле Кураанга ыйман келтиргендер бар. Биздин аяттарыбызды каапыр адамдар гана четке кагат.

48. Сен Кураандан мурда эч бир китепти окуган эмессин. Сен аны (китеп-катты) өзүңдүн оң колун менен жазууну билген

أَتْلُو مَا أُرِيكَ مِنْ الْكِتَابِ وَأَتْلُو الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

«وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالْحَيِّ هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَفُوتُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَالْهَمَّا وَالْهُمَّا كُفْرًا وَتَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا كُنْتَ تَسْمَعُ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُهُ يَدُكَ إِذَا لَا تُرَبِّبُ النَّبِيُّ لَرَبِّ ﴿٤٨﴾

1 Ынсаптуу яхудий жана христиан аалымдары өздөрүнүн ыйык китептериндеги Мухаммад саллаллоху алайхи ка салпамдын ысымын, сыптагын окуп билген соң, ыйман келтирип мусулман болушкан жана бул жараян азыркы күндөрдө да жүрүп жатат.

эмессин. (Эгер сен окуу-жазууну билген болсоң) анда, кара ниеттер (Кураанды өзү жазып алган деп) шектенип калышмак.

49. Жок! Ал (Кураан) илимдүү кишилердин көкүрөгүндөгү анык-айкын аяттар! Биздин аяттарыбызды заалым адамдар гана четке кагат.
50. Жана алар (мушриктер): «Мухаммадга Раббиси тарабынан (көз көрүнөө бир) аян-моожизалар келсе (гана ыйман келтирет элек)» дешет. Айткын: «Моожизалар Аллаһтын ыктыярында. Мен болгону, анык эскертүүчүмүн.
51. (О, Мухаммад!) Биз сага түшүргөн Китеп аларга жетиштүү эмес бекен?! Аларга окуп берилүүдө го?! Чынында бул Китепте ыйман келтирген элдер үчүн ырайым жана акыл-насааттар бар.
52. (Сен аларга): «Мени менеп силердин араңарда күбө, Ал асмандардагы жана жердеги бардык нерселерди билип турат. жалганга ыйман келтирип, Аллаһга каапыр болгондор... дал ошолор гана зыян тартуучулар» дегин.
53. «Азабыңды алып кел» деп сени шаштырып жатышат.¹ Эгер белгиленген мөөнөт болбогондо, аларга азап тез эле келмек.²

بَلْ هُمْ آيَاتُ يَتَنَبَّئُ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا
الْعِلْمَ وَمَا يُحَدِّثُ آيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ
إِنَّمَا آيَاتُكَ عِنْدَ اللَّهِ وَأَنَا نَذِيرٌ ﴿٥٠﴾
مُبِينٌ ﴿٥١﴾

أَوَلَمْ يَكُنْ فِيهِ أَنْ أُنْزِلَ عَلَيْكَ الْكِتَابُ
يُنشَأُ عَلَيْهِمْ إِنْ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةٌ
وَذِكْرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا
بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٣﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى
لَآتَاكَهُمُ الْعَذَابُ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَهُمْ وَهُمْ لَا
يَسْمَعُونَ ﴿٥٤﴾

1 Жалган кудайларга ыйман келтирип, аларды Беймуктаж Аллаһка шерик. теңдеш, ортомчу кылып, ошолорго дуба, ибадат кылып жаткандарга Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам: «Мунуңарды койгула! Эгер ушинте берсесер Аллаһтын азабы ушул эле дүйнөдө башыңарга түшүп калышы мүмкүн!» деп эскерткенде ушинтип шаштырышкан.

2 Акыры, ошол Аллаһ белгилеген мөөнөт да келди: «Бадр» согушу, мушриктер үчүн

Жана аларга азап капысынан, (эч нерсени) сезбей турган маалда келип калат!

54. Сени шаштырып, азап сурап жатышат! Тозок каапырларды албетте, ороп алуучу!
55. Ал күнү аларды үстүнөн да буттарынын түбүнөн да азап ороп алат жана (Аллаһ): «Өзүңөр жасаган иштерди(н жазасын) тарткыла!» дейт.
56. О, ыймандуу пенделерим! Менин жерим кенен. Менин Өзүмө гана ибадат кылгыла!¹
57. Ар бир жан өлүмдү татуучу. (Өлүмдөн) кийин Бизге гана кайтарыласыңар.
58. Ыйман келтирип, салих (сооп) амалдарды жасаган адамдарды Биз Бейиштин эң мартабалуу орундарына жайгаштырабыз. Анын түбүнөн дарыялар агып турат жана алар анда түбөлүккө (жашап) калышат. (Салих) амал кылуучу адамдардын сыйлыгы кандай сонун!
59. Алар сабыр кылган жана Раббилерине тобокел кыла турган адамдар.
60. (Ааламда) өз ырыскысын таба албаган нечен-нечен жаныбарлар бар. Аларга да, силерге да Аллаһ

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ دُوْعُهُمْ أَمْكُنْهُمْ يُعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

يَعَايِدُ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِنَّنِي أَنَا عَبْدُكَ ﴿٥٦﴾

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥٨﴾

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

وَمَا يَكُنْ مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا عِنْدَ رَبِّهَا مَرْفُوعَةٌ وَإِنَّهَا تُبْرَزُ فِيهَا تَابَاتُ كُلِّ وَهْمٍ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

күтүлбөгөн зор азап болду. Андан жабыр тартпаган каапыр үй-бүлөлөр аз эле калды.

1 Эгер кайсыл бир өлкөдө мусулмандарга кысым көргөзүлүп, Аллаһка эч нерсени шерик кылбай ибадат кылуу жана даажат (дин таратуу) мүмкүнчүлүгү болбосо, ал жерди таштап, Аллаһтын Өзүнө ибадат кылуу мүмкүн болгон журттарга чыгып кетүү ушул аяттын өкүмү менен парыз.

ырыскы берет. Ал – Угуучу,
Билүүчү.

61. Эгер сен алардан (араб мушриктеринен): «Асмандар менен Жерди ким жараткан жана Күн менен Айды ким (Өзүнө) моюн сундурган?» - деп сурасаң, «Аллаһ» - дешет. (Ошол Аллаһка сыйынбай) дагы кайда кетип жатышат?!
62. Аллаһ пенделеринин арасынан каалаганына кенен, каалаганына ченеп ырыскы берет. Аллаһ ар нерсени Билүүчү.
63. (О, Мухаммад!) Эгер сен алардан: «Асмандардан суу түшүрүп, аны менен, өлүк жерди тирилткен ким?»-деп сурасаң, албетте «Аллаһ»-дешет. Айткын: «Аллаһка мактоо бөлсүн!» Жок! Алардын көпчүлүгү акылдарын иштетпей жатышат!
64. Бул дүйнө жашоосу оюн-зооктон башка (нерсе) эмес. Чыныгы жашоо – бул Акырет жашоосу, эгер билишсе.
65. Эгер алар кемеге минишсе (жана катуу добул болуп, кеме чайпала баштаса) Аллаһтын жалгыз Өзүнө, түздөн-түз, ыклас менен дуба (ибадат) кылышат. Ал эми, Аллаһ аларды (апааттан) куткарып, жээкке чыгарып койсо, кайрадан ширк кыла башташат.
66. Биз (нээмат кылып) берген нерселерге (ушинтип) шүгүрсүз боло беришсин жана (өткөөл, убактылуу жашоо жыргалдарынан)

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى
يُؤْتِكُنَّ ﴿٦١﴾

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّا لِلَّهِ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْبَاهُ الْآرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ فِي الْحَمْدِ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ
الْآخِرَةَ لَإِنَّ الْآخِرَةَ لَإِنَّ الْحَيَاةَ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾

فَإِذَا كُفِرَ فِي الْفُلْكِ دَعَا اللَّهُ مُتَخَلِّصِينَ
لَهُ الَّذِينَ فَلَسَا نَجَّيْنَاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ
يُشْكِرُونَ ﴿٦٥﴾

لَيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلَيَسْتَمْتِعُوا
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

пайдаланып калышсын. Жакында (адашкандарын) билип алышат.

67. Алар (Макка мушриктери) ойлонушпайбы: Биз (алар жашаган шаарды) Харам (Анда талоончулук, адам өлтүрүү арам жана) тынч (шаар) кылдык. Алардын тегерегиндеги адамдар (Харамда жашабаганы себептүү) таланып-тонолууда. (Дагы эле) жалган(кудайлар)га ыйман келтирип, Аллаһтын нээматына каапыр боло беришсеби?!
68. («Жаратканга бизди ортомчу-кудайлар жакындаштырат» деп) Аллаһка жалаа жапкан же болбосо, өзүнө келген Акыйкатты (Кураанды) жалганга чыгарган кишиден да көбүрөөк заалым (каапыр) адам барбы?! Тозокто каапырларга орун жок бекен?!
69. Биздин жолубузда жихад кылган кишилерди Өз жолубузга баштап койобуз. Аллаһ (ар дайым) эхсан (жакшылык) кылуучулар менен!

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا مَّأْمُورًا
وَلَمْ يَخْطَفُ النَّاسُ مِنْ حَزَلِهِمْ أَفْيَا أَبْطُلِ
يُؤْمِنُونَ وَيَنْفَعَهُ اللَّهُ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

30 «Рум» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.
2. Рум (Персиядан) жеңилди.²
3. Эң жакын жерде. Жана алар (Румдук аскерлер) жеңилгенден соң тез арада дагы жеңишке жетет.³
4. Бир нече жылдарда. Мындан мурун да, кийин да иш Аллаһтын колунда. Ошол (Рум жеңген) күндө момундар сүйүнүп калышат.⁴
5. Аллаһ Өзүнүн жардамы менен каалаган пенделерине жеңиш берет. Ал Кудуреттүү, Ырайымдуу.
6. (Бул-) Аллаһтын убадасы. Аллаһ (эч качан) убадасын аткарбай койбойт. Бирок, адамдардан көпчүлүгү муну билишпейт.
7. Алар (көпчүлүк адамдар) дүйнө жашоосун үстүртөн эле билишет. Бирок, Акырет жөнүндө эч нерсе билишпейт.⁵

الْقُرْآنِ
غُلِبَتِ الرُّومُ ۝
فِي أَذْفَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَلَيْهِمْ
سَعِيلُونَ ۝

فِي يَضْعُ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ
بَعْدُ وَوَعْدُ مِمَّا يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ۝

يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَن يَشَاءُ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝

يَعْلَمُونَ ظَهَرَ لِمَنْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَهُم عَنْ
الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 60 аяттан турат.

2 Рум – бул 395-жылда Рим империясынын чыгыш бөлүгүндө пайда болгон өз алдынча империя. Бул мамлекет тарыхта Византия империясы деген ат менен белгилүү. Борбору Константинополь (азыркы Истанбул) шаары болгон.

3 Бул аят Кураандын чоң моожиза экенинин далили. Анткени Аллаһ бул аятта Румдуктардын жеңишин окуядан тогуз жыл мурун билдирди. Эгер Кураанды Мухаммад салтпалтоху алайхи ва саллам өзү жазса, муну кайдап билмек эле?

4 Анткени, алар да өздөрү сыяктуу Китеп элдери, Аллаһка сыйынышат. Ал эми, Персия (Фурс) жеңсе, мушриктер сүйүнүшкөн. Себеби фурстар да алар сыяктуу мушрик.

5 Акырет жашоосуна ишенбеген жана ал жашоонун кабарларын билбеген адамдар

8. Алар өздөрү жөнүндө ойлонушпайбы?! Аллаһ асмандар менен жерди жана ал эоонун арасындагыларды (беймаксат эмес) Акыйкат менен убактылуу мооноотко гана жаратты. Бирок, адамдардан көпчүлүктөрү Раббилеринс жолугууга (жана бул сыноо дүйнө жашоосунан эсеп берүүгө) ишенишпейт.

9. Алар жер жүзүн кезип, өздөрүнөн мурда жашагандардын акыбети кандай болгонун көрүшпөйбү?¹ Алар булардан (азыркы каапырлардан) кубаттуураак болушкан, жерде көбүрөөк из калтырышкан. Жана буларга караганда көбүрөөк (жакшыраак) имарат-курулуштар кылышкан. Кийин аларга пайгамбарлары (Аллахтын) анык аят-далилдерин алып келген. Аларга Аллаһ зулум кылбады. Өздөрүнө-өздөрү зулум кылышты.

10. Кийин жамандык (күнөө иш) жасагандардын акыбети андан да жаман болду! Себеби, алар Аллахтын аяттарын «жалган» дешкен жана аларды (аяттарды) шыадың кылышкан.

11. Аллаһ калк-калайыкты биринчи ирет жоктон бар кылган. Кийин аларды (дүйнөдө жапатып, өлтүргөн соң) кайрадан экинчи ирет жаратат. Кийин Анын Өзүнө кайтарыласыңар.

أَلَمْ يَخْلُقْنَا وَأَنفُسُهُمْ مَّا خَلَقَ اللَّهُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا يَأْلُوهُ
وَإِجْلٍ مُّسْتَشَى فَإِنَّ كَيْدَ مِنَ النَّاسِ
يَلْقَآءٍ رَبِّهِمْ لَكُفْرُوت ⑤

أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ
مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَنَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا
أَكْثَرُ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لَآ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَخْتَلِفُ
وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ⑤

ثُمَّ كَانَتْ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَفْتُوا السُّوَاعِ أَن
كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ⑤

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَهُهُمُ يُرْجَعُونَ ⑤

башка илимдерде ар канча билерман болсо да дүйнөнү терең түшүнө албайт.

1 Жер жүзүнүн ар кайсы жерлеринде байыркы каапыр (Акыретке ишенбеген) коомдордун кыйрагандан калган из-белгилери көрүнүп турат.

12. Кыямат кайым болгон Күнү күнөөкөр адамдар (бардык жакшылыктан) үмүтсүз болушат.
13. Алардын (Аллаһка) шерик кылган «кудайлары» аларга шапаатчы (күноолорун жеңилдетүүчү) болбой калат. Жана (кийин) алар өз «кудайларына» каапыр болушат.¹
14. Жана Кыямат Күнү алар (жалган кудайлар менен алардын «пенделери» бири-бирин айыптап) бөлүнүп кетишет.
15. Ыйман келтирип, салих (сооп) амал кылган адамдар (Бейиш) бактарда көңүл ачышат.
16. Ал эми, каапыр болуп, Биздин аяттарыбызга жана Акыреттеги (Аллаһ менен) жолгушууга ишенбеген адамдар., ошолор азапта калуучулар.
17. Түнгө кирип баратканда жана таңды утурлай Аллаһга тасбих² айткыла!
18. Асмандардагы жана жердеги бардык мактоо Өзүнө! Дигер мезгилинде³ жана Бешим мезгилинде да (мактоо Өзүнө!)
19. (Аллаһ куш сыяктуу) тирик жандуудан, (жумуртка сыяктуу)

وَيَوْمَ يَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

وَلَيْتَكُمْ أَهْلَعُمِ شُرَكَائِهِمْ فُتَقَاتُوا
وَكَلَّفُوا بِشُرَكَائِهِمْ كُفْرِيَتَ ﴿١٣﴾

وَيَوْمَ يَقُومُ السَّاعَةُ يُومِذُ يَنْفَرُونَ ﴿١٤﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَلِئَالِي الْأَخْزَةِ فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ
مُخْضَرُونَ ﴿١٦﴾

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ

1 «Биз силерге сыйынып, адашкан экенбиз. Көрсө, силердин колунардан эч нерсе келбейт турбайбы?» дешип, алардын кудайлыгына ишенбей коюшат.

2 «Тасбих»-бул «СубханАллаһ» деген сөз. Мааниси «Аллаһ бардык кемчиликтүү сыпаттардан Аруу-Таза».

3 Ушул эки (17-18-) аятта беш убак намаздын убактысы көргөзүлгөн: «Түнгө кирип баратканда» Бул Шам жана кулган намаздарынын «Дигер мезгили» асир намазынын, «Бешим мезгили» бешим намазынын убакыттары. Ушул убакыттарда намаздан соң тасбих жана хамд (мактоо) айтуу пазилеттүү ибадаттардан.

өлүктү чыгарат. (Ал эми, жумуртка сыяктуу) өлүктөн тирик жандууну чыгарат жана жерди өлгөндөн соң кайра (жамгыр менен) тирилтет. (Анан ал өлүк жерден өсүмдүктөр өнүп чыгат) Силер дагы (Акыретте мүрзөлөрдөн) ушул (өсүмдүктөр) сыяктуу чыгарыласыңар.

20. Силерди топурактан жараткандыгы жана адамга айланып (жер бетине) таралганыңар Анын (худуретинин) белгилеринен.

21. Жана Анын белгилеринен - алар менен тынчтанууңар үчүн силерге өзүнөрдөн болгон жубайларды жаратып бергени¹ жана араңарга сүйүү, ырайым салып койгону. Чынында бул нерселерде пикир кылган адамдар үчүн (даанышмандыгыбыздын) белгилер(и) бар.

22. Жана Анын белгилеринен: Асмандар менен Жерди жаратканы, силердин тилиңерди, ыраң-түсүңөрдү ар түрдүү кылып койгону. Албетте буларда билгендер үчүн (Аллахтын худуретине) белгилер бар.

23. Жана Анын белгилеринен (бири) силердин түн ичинде жана күндүз (дүн бир бөлүгүндө) укташыңар. Жана (күндүздүн көп бөлүгүндө) Аллахтын пазилетин издешиңер (тиричилик кылышыңар). Чынында, ушул нерседе уга турган адамдарга белгилер бар.

وَنَحْنُ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ نُخْرِجُوهَا ۝٢٠

وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ۝٢١

وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝٢٢

وَمِنْ ءَايَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخَلْقَكُمُ السِّنْيَةَ وَالْزَّوْجَ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ ۝٢٣

وَمِنْ ءَايَاتِهِ مَا تَمْكُرُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَآتِيتُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُسْمِعُونَ ۝٢٤

1 Адам баласы өзүнүн жубайынан зор тынчтануу, сооронуу табат. Никесиз жашаган адамдарда стресс (кайгы-капа, жаалдануу, толкундануу) көп болот.

24. Жана Анын белгилеринен: Коркушуңар жана үмүт кылышыңар үчүн¹ силерге чагылганды көргөзөт. Жана Ал (силерге) асмандан суу түшүрүп, аны менен жерди өлгөндөн² соң тирилтет. Албетте мында акылдуу адамдар үчүн белгилер бар.

25. Жана Анын белгилеринен (бири) асман менен жердин Анын амири менен (тыгч, зыянсыз) турушу. (Андан) Кийин (Аллаһ) силерди чакыраар замат бардыгыңар Жерден (мүрзөдөн) чыгарыласыңар (Акыреттик сурак үчүн).

26. Асмандарда жана Жерде болгондун баары Аллаһтын мүлкү. Бардыгы Ага (кааласа-каалабаса) моюн сунат.

27. Ал калк-калайыкты (дүйнө-ааламды) жоктон бар кылган жана (Акыретте экинчи жолу) кайрадан жарата турган Кудай. Бул иш Ага абдан жеңил. Асмандардагы жана жердеги эң жогорку сыпаттоолор Өзүнө гана таандык. Ал Кудуреттүү, Даанышман.

28. Ал силерге өзүңөрдөн мисал келтирди: Силердин кулдарыңар (жана күндөрүңөр) арасында Биз силерге (менчик) ырыскы кылып берген нерселерде силерге шерик

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرْسِلُ الْغُلُقُوتَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَيُرْسِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَشْجَارَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
بِأَمْرِهِ فَرُبَّمَا دَعَا كَرْدَعُونَ مِنَ الْأَرْضِ إِذَا
أَشْعَرُ تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلِّ لَهٍ
قَتِينُونَ ﴿٢٦﴾

وَهُوَ الَّذِي يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَالْخَلْقُ لَهُ عِيسَاهُ وَهُوَ أَهْوَنُ
عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَقْسَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

صَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ
لَكُمْ مِنْ مَالِكَةٍ آتَمْتُمْ عَلَيْهَا
شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْتُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ

1 Чагылгандан көпчүлүк корксо, көпчүлүк үмүт кылат. Тоолуу аймактагылар чагылган чартылдаганда «Кудай-ай! Дагы бир жерди сел каптап кетпегей эле!»-деп кооптонсо, чолдо жашап, тамчы сууга зар болгондор чагылгандан сүйүнүп, жамгыр үмүт кылышат.

2 Жерге жамгыр жаабаса ал өлөт. Б.а. кургاپ, түшүмсүз болуп калат. Кийин Аллаһ жамгыр жаадырып, өлүк Жерди тирилтет.

болчулары барбы? Кийин алар менен анда (мүлктү каржылоодо) тең болуп каласыңарбы? Алардан өзүңөрдө(гү эркин адамдарда)н корккондой коркот белеңер? Биз акылдуу адамдарга аяттарыбызды ушинтип баяндайбыз.

29. Жок! Заалымдар илимсиздиктен улам өз кызыкчылыктарын ээрчишти. Аллаһ адаштырганды ким Туура Жолго сала алат? (Акыретте) аларга жардамчы жок!

30. (О, Мухаммад!) Таухидге¹ баш ийип, жүзүңдү Динге бур! (Ислам Дини) – бул Аллаһ (жараткан) табият. Адамдарды ошол табият (Ислам) менен жараткан. Аллаһтын жаратканын өзгөртүү мүмкүн эмес. Эң Туура Дин – ушул. Бирок, адамдардан көбү билишпейт.

31. Ага (тооба менен) кайткыла! Андан корккула жана намаз окутула! Мушриктерден болбогула!

32. Диндерин ажыратып, топ-топ болуп (бөлүнүп) алышкан (ошол мушриктерден болбогула!) Ар бир жамаат өз пикирлери менен гана курсант.²

33. Качан адамдарды зыян торуганда гана Тообо кылып Раббисине (жалбарып) дуба кылышат. Анан аларга (Аллаһ) Өз ырайымын таттырганда, алардан бир тобу

سَوَاءٌ لَّهُمْ تَخَلَّوْهُمْ كَخِيفَتِهِمْ أَنْفُسُكُمْ
كَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَ هُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ
فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ
مُصِيرِينَ ﴿٣١﴾

فَأَفَرَوْهُمْ لَكَ الَّذِينَ خَنَيْنَا فِطْرَتَ اللَّهِ
الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ
ذَٰلِكَ الْكُفْرُ الَّذِي وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

﴿مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ ﴿٣٣﴾

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا
كُلٌّ حِزْبٍ بِمَا لَزِمْتَهُمْ قَرَحُونَ ﴿٣٤﴾

وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرٌّ دَعَاؤُهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَفَاءَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةٌ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٣٥﴾

1 Арабчадагы «ханийфан» деген сөз көп кудайлыктан Таухидге (жеке кудайлыкка) өтүү дегенди түшүндүрөт.

2 Ошондуктан эч качан башкагы пикирин укпайт. Таассуб-фанатизм деген – ушул.

капыстан Раббисине ширк келтире башташат.

34. Алар (ширк келтиргендер) Биз берген нээматтарга каапыр бою беришсин. Силер дагы (о, мушриктер, өткөөл дүйнөдө) пайдаланып калгыла. Жакында билип аласыңар!
35. Же Биз аларга ширк амалдарын(ын чындыгын) сүйлөй турган далил түшүрдүк беле?!
36. Биз качан адамдарга ырайым көргөзсөк, аны менен шаттанышат. Ал эми, өз колдору жасаган иштер себептүү аларга бир жамандык жетсе, үмүтсүздүккө түшүшөт.
37. Эмне, алар Аллаһ каалаган пендесине ырыскыны кенен, каалаганына ченеп беришин көрбөй жатышабы? Албетте, мында ыймандуу коомдорго белгилер бар.
38. Эми, (о, ыймандуу пенде) тууган-туушканга, мискин-кедейге жана мусапырга (тиешелүү) акысын бергиниң. Аллаһтын ыраазычылыгын каалаган пенделерге бул жакшы иш. Дал ошолор гана жеңишке (Бейишке) жетишет.
39. Адамдардын мал-мүлкүнүн арасында көбөйүшү үчүн пайдакордук (сүткордук) максатында (карыз) бергениңер Аллаһтын алдында көбөйбөйт. Ал эми, Аллаһтын Жүзүн үмүт кылып берген зекетинер болсо, дал ошолор (зекет бергендер) бир нече эсе көп пайда (сооп) табуучулар.

لَا تَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَسُّوا أَسْمَهُمْ
تَقْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

أَمْ أَنْزَلْنَاهُمْ سُلْطَانًا فَهُمْ لَا يَكْتُمِبُونَ
كَانُوا بِآيَاتِنَا كُفْرًا ﴿٣٥﴾

وَلَا أَزِفُوا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا فَأَنْجِيهِمْ
سَيُفْعِلُ اللَّهُ مَا فَخَّرْتَ بِآيَاتِهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

فَقَاتِلْ ذَٰلَ الْفُرْقَانِ حَقَّهُ وَالْمُسْكِينِ وَانْفِرْ
السَّيْلُ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ رَحْمَةً
لِلَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

وَمَا آتَيْنَاهُم مِّن رِّبَا لِيَرْبُؤُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ
فَلَا يَرْبُؤُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْنَاهُم مِّن ذِكْرٍ
يُرِيدُونَ رَحْمَةً لِّلَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُضِلُّونَ ﴿٣٩﴾

40. Силерди жараткан, андан кийин ырыскы берген, андан кийин жаныңарды алган, андан кийин (Кыяматта кайра) тирилткен – Аллах! Ушулардан эч бирин силердин (Аллахка) шерик кошкон «кудайлар» жасай алабы? Алардын ширктеринен Аллах Аруу жана Бийик!

41. Адамдардын колдору жасаган (күноо) иштер себептүү жерде жана деңизде (ар кандай) апаат(тар) пайда болду. Аларга кылмыштарын(ын азабын) таттырыш үчүн. Кана эми (Туура Жолго) кайтышса!

42. Айткын: «(О, каапырлар!) Жер жүзүн кезип, мурдагы (каапыр) коомдордун акыбети кандай болгонун көрүп (андан сабак) алгыла! Алардын көбү (Аллахка) шерик кошуучу болушкан».

43. Эми, сен (о, Мухаммад, эч ким) кайтара алгыс күн (Кыямат) Аллах тарабынан келип калганга чейин жүзүңдү туура динге (Исламга) буруп кал! Ал күнү (адамдар амалдарын көрүү үчүн) бөлүнүп калышат.

44. Ким каапыр болсо, каапырлыгы(нын зыяны) өзүнө. Ким жакшы амал кылса, өздөрүнө (Бейишти) даярдады –

45. Ыйман келтирип, салих амал кылгандарды Өзүнүн пазилети менен сыйлаш үчүн. Ал каапырларды сүйбөйт.

46. Анын (кудуретинин) белгилеринен (бири): ырайымын силерге

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكُمْ مِثْقَلًا مِنْ شَيْءٍ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

فَأَنفِرْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَاسِمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَذِيْقُصْدُ الْعَوْنِ ﴿٤٣﴾

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسٍ يَهْدِيهِمْ لِنَهْدُونَ ﴿٤٤﴾

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ

51. Ал эми Биз (эгиндерине ысык) шамал жиберип, алардын куурап калганын көргөндө, (Аллаһка) каапыр болуп калышат.
52. (О, пайгамбар!) Чынында сен (жүрөгү) өлүктөргө (сөз) угуза албайсың. Жана (сага) артын салып бара жаткан маалда (акыйкатты угуудан) керең болгондорго дааватты угуза албайсың.
53. (Чындыкты көрүүдөн атайлап) сокур болгондорду адашуучулугунан Туура Жолго баштай албайсың. Сен Биздин аяттарыбызга ыйман келтиргендерге гана (чындыкты) угуза аласың. Ошолор гана мусулмандар.
54. Аллаһ силерди алсыз (тамчы суудан) жаратты. Алсыздыктан (бөбөктүктөн) кийин күч-кубат(туу адам) кылды. Кубат(туулук) тан кийин (кайрадан) алсыздык жана карылыкка алып келди. Ал каалагандай жаратат. Ал-Билимдүү, Кудуреттүү.
55. Саат (Кыямат) болгондо күнөөкөр пенделер «(дүйнөдө) бир саат гана (жашап) турдук»-деп ант ичишет. Алар (Дүйнө жашоосунда да) ушундай жалганчылар болчу.
56. Анан ыймандуу, илимдүү адамдар (аларга) айтышат: «Аллаһ (Тагдырда) жазганы боюнча кайра тирилүү күнүнө чейин (жашап) турдуңар. Мына ушул – кайра тирилүү күнү. Бирок, силер муну билбейт (ишенбейт) элечер»

وَلَيْنِ أَرْسَلْنَا رَحْمَةً لِّوَهْمِهِ مُصَفَّرًا لَّا ظُلُمًا لِّهِنَّ
بَعْدَهُ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

فَإِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الْقُمْرَ
الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّىٰ أُمُومًا ﴿٥٢﴾

وَمَا آتَتْ بِغَدِ الْقَوْمِ عَنْ صَلَاتِهِمْ هِيَ إِنْ تَسْمِعُ
إِلَّا مَن يُوْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

«اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعِفٍ ثُمَّ جَعَلَ
مِنْ بَعْدِ ضَعِفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
ضَعْفًا وَشِبْهَ مَا يَشَاءُ وَهُوَ
الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ
مَا نَحْنُ بِأَعْيَارٍ سَاعَتُهُمْ كَذَلِكَ كَانُوا
يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ
لَبِئْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَىٰ يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا
يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

57. Ал күндө заалымдарга шылтоолору¹ пайда бербейт жана алардан (тооба менен Аллаһты ыраазы кылуу да) талап кылынбайт.
58. Биз бул Кураанда адамдарга ар түрдүү мисалдарды келтирдик. Эгер сен аларга бир далил алып келсең, «Силер (мусулмандар) жалганчысынар» дешет.
59. Аллаһ (чындыкты) билбегендердин жүрөгүнө ушинтип мөөр басат.
60. (О, Мухаммад!) Сен эми (бул дооматчыларга) сабыр кыл. Аллаһтын («жениш берем» деген) убадасы чындык. (Убадага) анык ишенбегендер сени бүлгүнгө салбасын!²

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَعَذِرَتُهُمْ
وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِنْ
كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولُنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا سَمِعْنَا الْأُمْتِطِلُونَ ﴿٥٨﴾

كَذَٰلِكَ يَقْطَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾

1 Алар «Биз дүйнөдө бир сааттай эле жашадык. Эгер көбүрөөк жашасак ибадат кымакпыз. Эми биз тооба кылып Раббини ыраазы кытабыз»- деп шылтоо айтышат

2 Тафсийрул Муяссар

31 «Лукман» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Алиф, Лам, Мим.
2. Булар – даанышман Китеп аяттары.
3. Жакшы амалдарды кылгандар үчүн Ырайым жана Туура Жол!
4. Алар намазды (толук) аткарышат, зекетти беришет жана Акыретке анык ишенишет.
5. Мына ушулар Раббилери тарабынан (жиберилген) Туура Жол үстүндө жана ушулар гана жеңишке жетүүчүлөр!
6. Адамдардын арасынан кээ бирөөлөр билимсиздиктен улам Аллаһтын Жолунан тосо турган маанисиз сөздөрдү² сатып алат жана аны (Кураанды) шылдың кылат. Дал ошолорго кор кылуучу азап бар!
7. Эгер ага Биздин аяттарыбыз окуп берилчү болсо, аны эч укпагандай, тим эле, кулагында дүлөйлүгү бардай тексберленип, тетири басып кетишет. Ага жан ооруткан азаптын кабарын берип кой!
8. Ал эми, ыйман келтирип, салих амал кылгандарга нээмат Бейиштери бар.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَمَّ ۝
بِكَ ءَاتُكَ الْكِتَابِ الْكَرِيمِ ۝

هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ۝

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۝

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُقْلِحُونَ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَرْثِ يُضِلُّ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ يَغْتَرِبُهُمْ وَتَخْذَلُهُمْ
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۝

وَإِذَا تَنَادَوْا عَلَيْهِمْ لَقِئْنَاوُكُم مَّتَّعِيْرًا
كَأَن لَّمْ تَسْمَعُوا كَأَن فِيْ اُذُنَيْهِمْ وَقُرْءَانُهُمْ
يَعَذَابُ الْيَسِيْرِ ۝

إِنِ الْاٰمِنُوْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ
جَزَاءٌ كَثِيْرٌ ۝

1 Маккада түшкөн. 34 аяттан турат.

2 Маанисиз сөздөр – бул кыйбат, ушак сыяктуу сөздөр. Ал эми, кээ бир уламалар шайтанлык ыр-күүлөрдү сатып алууну да ушул аят далили менен арамга чыгарышкан.

9. Алар анда түбөлүккө калышат.
Аллахтын акыйкат убадасы-
(ушул). Ал – Кудуреттүү,
Даанышман.
10. (Аллах) асмандарды, көрүп
турганыңардай түркүксүз жаратты
жана силерди
чайпалтып жибербесин деп жер
бетине тоолорду орнотуп койду.
Жана ар түрдүү жаныбарларды
таратты. Биз асмаңдан суу
түшүрүп жер бетинде ар түрдүү
кооз-пайдалуу өсүмдүктөрдү
өстүрдүк.
11. Булар Аллахтын жараткандары.
Эми силер мага Аллаһтан
башка («кудайыңар») жараткан
нерселерди көргөзгүлөчү?!
12. Жана Биз Улукманга
даанышмандык бердик (жана):
«Аллахка шүтүр кыл. Ким шүтүр
кылса, өзүнүн пайдасына шүтүр
кылат. Ал эми, Ким (нээматка)
шүтүр кылбаса, Аллаһ Беймуктаж,
Мактоого ылайык.
13. Бир кезде Улукман¹ баласына
насаат кылып, (мындай) деди: «О,
балам (ибадатта) Аллаһка шерик
кошпогун! Ширк деген - бул чоң
зулум!

خَلَقْنَاهُنَّ فِيهَا وَنَحْنُ حَقَّاقٌ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ وَالْأَرْضَ فِي
الْأَرْضِ رَوَىٰ أَنْ يَقْبَلَ إِلَيْكَ رُوحٌ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَآبَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ شَيْئًا ﴿١٠﴾

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ
دُونِهِ ۚ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ
وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ
كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ ۖ يَا بُنَيَّ
لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

1 Улукман көпчүлүк тафсирчи улумалардын пикири боюнча пайгамбар эмес, даанышмандыгы менен гана атактуу болгон киши. Даанышмандык бул аалымдыктан жогорку даража. Даанышман адам иштердин өтө назик, кылдат сырларын (келечектен башка) билип турат. Иштердин, ийилдердин, сөздөрдүн ордун билет, билгенине дайым амал кылат. Сөзү менен иши бир болот. Аллаһ Улукманга ушул касиетти (нээматты) берип: «Шүтүр кыл» деп буюрууда. Шүтүр-бул нээмат Ээсине (нээмат бергенге) ыраазычылык билдирүү. Ал эми, Аллаһга ыраазычылык билдирүү Апыш жалгыз Өзүнө ибадат кылуу менен гана болот.

14. Биз инсанга ата-энесине (жакшылык) кылууну осуят (өкүм) кылдык. Энеси аны машакат үстүнө машакат менен (курсагында) көтөрүп жүрөт. (Төрөлгөн соң) аны (көкүрөктөн) ажыратуу (убактысы) эки жыл. (О, инсан!) «Мага жана ата-энесе шүгүр кыл! Мага гана кайтасыңар!»
15. (О, Инсан!) Эгер сенин ата-эңе сени өзүң билбеген нерселерди мага ширк келтирүүгө мажбурласа, аларга моюн сунбагың! Жана дүйнөдө ал экөөнө жакшы мамиледе бол! Мага тооба кылып, кайткан адамдарды ээрчигин! (Өлгөндөн) кийин Мага кайтасыңар. Анан Мен силерге эмне иш кылганыңардын кабарын билдиремин.
16. О, уулум! Чынында ал (сен жасаган жакшы же жаман иш) сары кычы өсүмдүгүнүн данынчалык (майда) нерсе болуп, чоң аска таштын ичинде (калып калган) же болбосо, асманда же жердин түбүндө болсо да Аллах аны таап келе алат. Аллах (абдан) Кылдат, (бардыгынан) Кабардар.
17. О, уулум! Намазды (ар дайым) окуп жүр, жакшылыкка буюруп, жамандыктан кайтар жана өзүңө жеткен машакатка сабырдуу бол! Чынында бул (сабырдуулук) берилип аткарылчу иштерден.
18. Жана (текеберленүү менен) адамдардан жүзүңдү бурбагың! Жана жер бетинде оолугуп-обочолонуп жүрбөгүн! Чынында,

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَسَنَةً إِنَّهُ
وَفَاءٌ عَلَى وَفَاقٍ وَفَصَلِّ فِي عَمَتَيْنِ آتِ
أَسْكُنِي وَلَوْلَاكَ لَإِنَّمَا أَتَمِّدُ ۝

وَأَنِ احْبَبْ وَالِدَكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِمَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبَهُمَا فِي
الَّذِينَ مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ
ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝

يَبْنِي إِلَهُهَا إِنَّ تِلْكَ مِنْقَالُ حَبْرٍ مِنْ حَرَدٍ لَوْ فَتَكَ
فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ۝

يَبْنِي إِلَهُهُ الصَّلَاةَ وَأَمَرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنَّهُ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ۝

وَلَا تَصْبِرْ عَلَى الْإِنْسَانِ وَلَا تَفْشِرْ فِي الْأَرْضِ
مَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ۝

Аллаһ текебер, мактанчаактардын
эч кимисин сүйбөйт!

19. Басканда кичипейилдик менен бас,
(сүйлөгөндө) добушунду көтөрбө!
Добуштардын эң жаманы эшектин
добушу.

20. (О, инсандар!) Корбөй
жатасыңарбы, Аллаһ силерге
асмандардагы жана жердеги
нерселерди моюн сундуруп,
силерди көрүнгөн-көрүнбөгөн
нээматтарына бөлөп таштады?!
Адамдардын арасында жс илими,
же (Аллаһтан келген) Нурдуу
Китеби, же (пайгамбар көргөзгөн)
Туура Жолу болбосо да Аллаһ
жөнүндө талашып-тартыша берген
кишилер бар.

21. Эгер аларга: «Аллаһ түшүргөн
нерсеге (Кураанга) ээрчигиле!»
деп айтылса, «Жок, биз ата-
бабаларыбызды кайсы жолдун
үстүндө тапсак, ошого гана
ээрчийбиз» дешет. Эгер шайтан
аларды тозок азабына чакырып
жатса дагы (ошенте беришеби)?!

22. Жана кимде-ким (Аллаһка Аны
көрүп тургандай) ибадат кылып,
жүзүн (өзүн) Аллаһка толук
моюн сундура алса анда ал Бекем
Арканды кармаптыр!¹ Иштердин
акыбети-Аллаһка!

23. (О, Мухаммад!) Ким каапыр
болсо, анын каапырлыгы сени
капа кылбасын. Өзүбүзгө кайтып
клишет. Анан Биз аларга

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَعْصِصْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْخَوِيرِ ﴿١٩﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَاءَ السَّمَوَاتِ وَمَاءَ
الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ حِمَمَهُ ظَهَرَ وَبَاطِنُهُ
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَجْأَلُ فِي اللَّهِ يَغْبِرْغِبُ
وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابَ يُؤْتِيهِ ﴿٢٠﴾

وَيَذَّابِلُ لَهُمْ أَنْسَعُمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ
تَنْبَغُ مَا نَجِدُ نَاعِلِيهِ ءَابَاءُ نَاؤُلُوْكَانَ
الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

«وَمَنْ يُسِبِّحْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ
فَقَدْ آسَسَتْكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى إِلَى اللَّهِ
عَلَيْهِ الْأُمُورُ ﴿٢٢﴾»

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
فَنُنْفِخُهُمْ فِي أَعْيُنِنَا إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ يَدَايِ السُّدُورِ ﴿٢٣﴾

1 Аллаһдан келген Жол-Кураанды кармагандар гана эки дүйнөлүк азап-тозоктон кутулат. Анткени, бул жол ажырап, тытылып, үзүлүп кетпей турган бекем аркан сыяктуу. Кармаган адам кутулат.

кылмыштарынын кабарын беребиз.
Албетте, Аллах көкүрөктү ээлеген
сырларды Билүүчү.

24. Биз аларды (бул дүйнөдө) бир аз
пайдалантабыз. Кийин (Акыретте)
катуу азап тартууга мажбур
кылабыз.

نَسْفَعُكُمْ قَلِيلًا لِّمَتِّكُمْ فَصَبْرُهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ
غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

25. Эгер сен аларда: «Асмандар
менен жерди ким жараткан?»
деп сурасаң, «Аллах» дешет.
Сен «Аллахка мактоо болсун»
дегин.¹ Жок! Алардын көпчүлүгү
билишпейт.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولَنَّ اللَّهُ فُلِيَ الْخُدُودُ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

26. Асмандар жана Жерде болгон
нерсенин бардыгы Аллаhtын
мүлкү. Чынында, Аллаhtын Бир
Өзү гана Беймуктаж, мактоого
(ибадатка) татыктуу. (Анткени:)

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

27. Эгер жер бетиндеги (бардык)
дарактар калемсап болсо жана
деңиз (сыя болсо) бул деңиздин
артында дагы жети деңиз
жардамдашып (сыя болуп) турса
да Аллаhtын сөздөрү түгөнбөйт!
Чынында, Аллах Кудуреттүү,
Даанышман!²

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ
وَأَلْيَحْ رُمْحُهُمْ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
مَا نَفِثْتُ كَلِمَتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

28. Силердин жаралышыңар жана
кайрадан тирилишиңер бир эле
жанга окшойт. Аллах Угуучу,
Көрүүчү.

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا نَعْتَكُمُ إِلَّا كَيْفَ نَشَاءُ
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

29. Корбөй жатасыңбы, Аллах
түндү күндүзгө, күндүздү түнгө
(кантип) киргизгенин? Күн менен
Айды (адамзатка кантип) кызмат

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ
النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلَّ

1 Мушриктер «Асмандар менен жерди Аллах жараткан» дегени менен мактоо-ибадатты Аллаhtын Өзүнө арнабай, башка кудайларга арнашат.

2 Аллаhtын Өзүн, созун, сыпатын, илимин жазса ааламдагы бардык сыя-деңиздер түгөнөт, бирок, Аллаhtын сөздөрү түгөнбөйт!

кылдырып койгонун? Алардын бардыгы белгиленген мөөнөткө (Кыяматка) чейин айланат. Аллаһ силердин эмне жасаганыңардан Кабардар.

30. Анткени, Аллаһ чыныгы (Кудай). Ал эми, Андан башка, (мушриктер) дуба кылып жаткан нерселер жалган (кудайлар). Жана Аллаһтын Бир Өзү гана эң Жогору, Улук!

31. Деңиздеги кемелер силерге Аллаһтын белгилерин көргөзүшүчүн (жана) Аллаһтын нээматы себептүү сүзүп жүргөнүн корбой жатасыңбы?! Чынында бул нерседе сабыр кылуучу, шүгүр кылуучу адамдарга чоң белгилер бар!

32. Жана качан аларды(н кемелерин) тоодой толкундар ороп калганда гана Аллаһтын жалгыз Өзүнө дуба кылышат. Ал эми, (балээден) куткарып кургактыкка чыгарып койсо, алардан (көпчүлүк) бөлүгү Аллаһга толук берилбей калышат. Биздин аят-белгилсрибизди кыянатчы, шүгүр кылбаган адамдар гана четке кагышат.

33. О, адамдар! Раббинерден корккула! Жана атасы баласына, баласы атасына өз сообунан (жардам катары) эч нерсе бере албай турган Күндөн корккула! (Ал күндүн келишин Аллаһ убада берген). Аллаһтын убадасы-Акыйкат! Силерди дүйнө жашоосу(нун убактылуу арам жыргалдары) азгырып койбосун! Силерди азгыруучу Аллаһ(тын

يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ
تَعْمَلُونَ خَيْرًا ۝

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن
دُونِهِ الْبُطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيمُ الْكَبِيرُ ۝

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلُكَ يَجْرِي فِي الْبَحْرِ يَبْتَغِي اللَّهَ
لِيُرِيكَرْمَنَ ءَايَاتِهِ ءِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ۝

وَإِذَا غَشِيَ مَخْرُجٌ كَالظُّلُمِ دَعَا اللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِحَبْرَةِ الْإِلَهِ
فَإِنَّهُمْ مُّقْتَصِدُونَ وَمَا يَحْتَفِدُونَ إِلَّا
كُلَّ حَتَّارٍ كَفُورٍ ۝

يَتَأْتِيهَا الْبَاسُ أَنْفَعُ أَرْكَرَ وَخَشَوْا رَبَّهُمْ
يَجْرِي وَالْإِلَهِ عَنَ وَلَدِهِمْ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارِعَنَ
وَالِدِهِمْ سَبَّحًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا
تُعْرَضُونَ لَهُ الْخَبِيرَةُ الْذَّئِبَةُ وَلَا
يُعْرَضُونَ لَكُمْ بِاللَّهِ الْعَصْرُورُ ۝

кечиримдүүлүгү) менен азгырып
койбосун!¹

34. Кыямат качан болушун Бир
Аллаһ гана билет. Ал (асмандан)
жамгыр жаадырат. (Бир Өзү
гана) жатындагы түйүлдүктү (н
тагдырын) билет. Эч бир жан эртеп
эмне иш жасаарын биле албайт.
Жана эч ким кай жерде (кантип)
өлүшүн да биле албайт. Чынында,
Бир Аллаһ гана (бардыгын)
Билүүчү, (бардыгынан) Кабардар.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ
الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي
نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

1 Көлчүлүк адамдарды адамдан, шайтандан жана жиндерден болгон азгыруучулар:
«Аллаһ кечирет. Күнөө ишиңди жасай бер. Азыр жашың. Ойноп-күлүп ал. Арам-
адал деп өзүңдү түйшөлтпө. Карыганда деле тооба кылганга үлгүрөсүң. Бир гана
тооба менен бардыгың Аллаһ кечирип жиберет»- деп азгырат.

Кийин (Кыяматта кайра тирилип)
Раббиңерге кайтарыласыңар».

12. (О, Мухаммад!) Эгер сен күнөөкөр (каапыр) адамдарды, Раббилеринин алдында баштарын шылкыйтып: «О, Рабби! (Кыяматтын жана кайра тирилүүнүн бар экенин) көрдүк, уктук. Эми бизди артка кайтар, анык ишенүүчү болгон абалда салих амал кылабыз» дегенин бир көрсөң эле.
13. Эгер Биз кааласак, ар бир жанга өз хидаятын (Туура Жолун) бере алмакпыз. Бирок, Менин: «Бардык (каапыр) инсандар жана (каапыр) жиндер менен тозокту толтурамын!»-деген сөзүм акыйкат (өкүм) болуп калган.
14. (Тозокко ташталып жаткан мушриктерге:;) «Эми, ушул күнүңөрдөгү жолугушууну унутканыңар себептүү (азап) тарткыла! Биз да силерди «унуттук». Жана кылмышыңарга жараша түбөлүк азапты тарткыла!»-(деп айтылат).
15. Чынында, Биздин аяттарыбызга, аларды эскертилгенде сажда кылган абалда жыгылган жана текеберленбей Раббисине мактоолор айткан адамдар ыйман келтиришет.¹
16. Алардын жамбаштары (өздөрү) жатаар орундарынан ыраак (көбүнчө ибадатта) болушат (жапа) коркуп, үмүт кылып Раббисине дуба кылышат. Жана Биз ырыскы

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُنْكَرُونَ نَادَوْا رَبَّهُمْ هَلْ يَرْجِعُ بَنَّا أَفْهَمَ تَاوَسِعُنَا فَأَرْجِعْنَا فَعْمَلٍ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

فَذُوقُوا أَيُّ النَّاسِ عَذَابَ لَّعْنَةِ يَوْمِ كَذَا إِنَّا نَسِيتُكُمْ ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾

¹ Ушул аят сажда аяттарынын бири.

кылып берген нерселерден садака кылыптат.

17. Эч бир (момун) жан, жасаган (жакшы) иштери үчүн өздөрүнө (Бейиште) жашыруун даярдап коюлган кубанычтарды билбейт.
18. Момун (пакиза) адамдар бузук (күнөөкөр) адамга окшойбу? Жок, тең болбойт!
19. Ал эми, ыйман келтирип, салих амал кылган адамдар үчүн Бейиш орундары бар. Жасаган амалдарына жараша зыяпат иретинде!
20. Бузук (каапыр) адамдардын жайы-тозок! Ар качан андан чыгууга аракеттенишсе, ага кайтарылышат жана аларга: «Өзүңөр «жалган» деген тозоктун азабын таткыла!»– деп айтылат.
21. Жана эч бир шексиз Биз аларга чоң азапка чейин, жакыныраак (төмөнүрөөк) азапты да таттырабыз. Кана эми, (ушуну ойлоп күнөөлөрүнөн) кайтышса.¹
22. Раббисинин аяттары эскертилгенден соң алардан жүз буруп кеткен адамдан өткөн заалым (каапыр) барбы?! Биз албетте, кылмышкер адамдардан өч алабыз!

فَلَا تَعْلَمُوْنَ نَفْسًا اَخْبٰى لَهْمِنْ فِتْرَةِ اَعْيٰنٍ
جَزَاءً يَّمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٧﴾

اَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَتَبْنَا فَايِقًا لَا يَسْتَوِيْنَ ﴿١٨﴾

اِنَّآ اَلَدِّيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوْا الصّٰلِحٰتِ فَلَهُمْ
جَنَّٰتُ السّٰوِيْ اٰتُوْا يَمَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٩﴾

وَالَّذِيْنَ فَسَقُوْا فَاِنَّ لَهُمُ النَّارَ كُنَّا
اَرَادُوْا اَنْ نَّخْرِجُوْهُمِنْهَا اَعِيْذُوْا فِيْهَا وَقِيْلَ لَهُمْ
دُخُوْا عَذَابَ النَّارِ الّٰى كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ ﴿٢٠﴾

وَلَنَذِيْقَنَّهُمْ مِّنَ الْعَذَابِ الّٰى دُفِيَ
عَنِ الْعَذَابِ الْاَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ﴿٢١﴾

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ دُكِّرَتْ اٰيٰتِ رَبِّهٖ ثُمَّ
اَعْرَضَ عَنْهَا اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِيْنَ مُنتَقِمُوْنَ ﴿٢٢﴾

1 Бул аяттагы чоң азап Кыяматтагы тозок азабы. Ал эми жакыныраак (же төмөнүраак) азап жөнүндө кээ бир уламалар барзах (мүрзөдөгү) азап деп түшүндүрсө, башка бирөөлөрү дүйнөдөгү азап-тозоктору деп тафсир кылышат. Дүйнө азабы деп түшүнгөндө, же алардын күнөөсүнө берилген жаза (халд) же болбосо, Аллаһдан келген апаат-балээ түшүнүлөт. Ушул эки мааниден кайсынысын колдонсо да аяттын агымына туура келе берет.

23. Биз чынында Мусага Китепти (Тооратты) бердик. (О, Мухаммад!) сен анын (Тооратка) жолукканы жөнүндө шек-күмөндө болбогун! Биз Тооратты Исрайил урпактарына хидаят (Туура Жол) кылдык.
24. Жана Биз Исрайил урпактарынын арасынан, сабырдуулук көргөзгөн мезгилдеринде, Туура Жолго баштаган жолбашчы-имамдарды чыгардык. Алар Биздин аяттарыбызга бекем ишенишчү.
25. Албетте, Сенин Раббин, Кыямат Күндө алар талашкан маселелерде, алардын арасында Бир Өзү ажырым кылып берет.
26. Аларга чейин нечендеген (каапыр) муундарды (өз пайгамбарын «жалганчы» дегени себептүү) кырыш-жоюп салганыбыз аларды Туура Жолго баштабайбы?! Ошолордун жашаган жерлеринен (ары-бери) өтүп жүрүшөт го?! Чынында, бул нерседе (Аллахтын кудуретине) чоң белгилер бар. (Аллахтын аяттарына) кулак салышпайбы?!
27. Алар ойлонуппайбы, Биз суусаган жерге суу айдап, аны менен өздөрү жана айбандары жей турган өсүмдүктөрдү чыгардык. (Кудуретибизди) көрүшпөйбү?!
28. Жана (момундарга): «Эгер чынчыл болсоңор (айткылачы), бул ачылыш¹ (Кыямат) качан болот?»- дешет.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّغَايَةِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٣﴾

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ إِمَّةً يُّهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُم يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمَا أَفْلَحَ كَيْتَا مِنْ قَبْلِهِمْ فَمِنْ أَلْفُرُون يَتَسَوَّنَ فِي سَبِيلِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا كُلُّ مِمَّنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَانْقَسَمُوا أَفَلَا يَحْسِبُونَ ﴿٢٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

1 Момундар каапырларга «Кыяматта арабыз ачык болот. Силер тозокко, биз Бейишке кетebиз» дегенде, Кыяматка ишенбеген каапырлар ушинтип мыскылдашкан.

29. Айткын: «Ачылыш (Кыямат) күнү каапырларга ыймандары пайда бербейт жана аларга (тооба кылуу үчүн) да мөөнөт берилбейт.

30. (О, Мухаммад!) Сен алардан жүзүндү бур жана күтө бер алар да күтүп жатышат.¹

قُلْ يَوْمَ الْقِيَامِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾

فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرِ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾

¹ Оболу кайра-кайра даават кыл. Кежирлене берсе, сүйлөбөй, тетири карап, өз ишин менен бол. Жакында же Кыяматта аларга Аллахтын бере турган азабын күт. Алар да жон жаткан жери жок. Мүмкүн болушунча сага бир зыян жеткирүүнүн ыңгайы келип калаар бекен деп күтүшүүдө.

33 «Ахзаб» сүрөсү¹

سُورَةُ الْاَحْزَابِ

*Брайымдуу, Мээримдуу Аллаһтын
ысымы менен!*

1. О, пайгамбар! Аллаһтан
корк! Жана каапырлар менен
мунафыктарга моюн сунба!
Чынында, Аллаһ Билүүчү,
Даанышман.
2. Өзүнө Раббин тарабынан вахий
кылынган аяттарды гана ээрчигин!
Эмне иш жасаганыңардан Аллаһ
(ар дайым) Кабардар!
3. Жана Аллаһтын Өзүнө тобокел
кыл! Сактоо жаатынан Аллаһтын
Өзү жетиштүү!
4. Аллаһ эч бир адамдын
көкүрөгүндө эки жүрөк жараткан
эмес (ошол сыяктуу эле) силер
«зихар»² кылган жубайыңарды
силерге эне кылып койгон жок.
Жана силердин бакма балаңарды
өз перзентинер(дей) кылган
жок. Бул силердин оозуңардагы
гана сөзүңөр. Аллаһ акыйкатты
сүйлөдү. Жана Ал (эң туура) жолго
баптайт.³

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ
وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴿١﴾

وَأَتَّبِعْ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرِجَالٍ مِّن قُلُوبَيْنِ فِي حَرْفٍ
وَمَا جَعَلَ أَرْوَاحَكُمْ أَلْفًا تُظَاهَرُونَ
مِنْهُمْ أَشْهَدُكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ
أَبْنَاءَكُمْ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ الْحَقَّ وَهُوَ يُعْطِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾

1 73 аяттан турган бул сүрө Мединада түшкөн. «Ахзабтын» мааниси «Жамааттар».

2 «Зихар»-бул бир кишинин өз аялына «Сенин көкүрөгүң (же белиң, же балтырың, же белегиң) апамдыкына окшойт экен»-деп, анын бир уяттуу жерин апасыныкына окшотуу. Исламдан илгери араптар, эгер бир киши аялын «зихар» кылса «Эми аялың сага ана болуп калды»-деп өкүм чыгарып жүрүшкөн. Аллаһ бул аят менен жахилия замандан калган «зихарды да», «зихар» себептүү араб мушриктери чыгарган өкүмдү да жокко чыгарды. Бир адамда бир эле жүрөк болгондой, бир эле эне болот. Эгер шайтан азгырып аялын «зихар» кылса, тооба кылып, кафаарат төлөп жашай берет, таяк түшпөйт.

3 Жахилия доорунун мыйзамы боюнча бакма бата өзүнүн канынан жаралган перзент катары кабыл алынып, багып алган атаңың ысымын алып, анын өз перзенти сыяктуу

5. Аларды өз аталары(нын ысымы) менен чакыргыла. Аллаһтын алдында ушул адилеттүүрөөк. Эгер аталарын билбесеңер, анда ал диндеги бурадарыңар жана досуңар. Жана ката кетирген нерсеңерде силер үчүн күнөө жок. Бирок, жүрөгүңөр нист кылган нерсе(де күнөө бар)¹ Аллаһ Кечирүүчү, Боорукер.

6. Пайгамбар момундар үчүн өз жандарынан да кымбат. Пайгамбардын аялдары-момундардын энелери.² Тууган туушкан адамдар Аллаһтын (тагдыр) китебинде бири-бирине момундардан жана мухажирлерден жакыныраак. Ал эми, өзүңөрдүн (момун, мухажир) досуңарга жакшылык кылсаңар, бул (тагдыр) китебинде жазылган.

7. Жана бир кезде Биз бардык пайгамбарлардан ант-убадаларын алганбыз: Сенден, Нухтан, Ибрахимден, Мусадан, Марямдын уулу Ыйсадан... Биз алардан катуу убада алганбыз.

8. Чынчылдардан убаданы чындап аткарганы жөнүндө сураш үчүн. Аллаһ каапырларга жан ооруткан азапты даярдап койду.

أَدْعُوهُمْ إِلَىٰ آبَائِهِمْ فَوَاقِطُوا عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَمَا يَحْكُمُ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ وَمَنْ يَكْفُرْ وَلَيْسَ عَلَيْهِ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَا كُنْ مِمَّنْ تَعْتَمَدُ قُلْ بِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا عَلِيمًا ﴿٥﴾

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولَٰئِكَ الْأَرْحَامُ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ قَعَلُوا إِلَىٰ أُولِيَائِهِمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

وَلَوْ أَخَذْنَا مِنَ الَّذِينَ مِيثَقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا عَلِيمًا ﴿٧﴾

يَسْتَقِلُّ الصِّدِّيقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

мурас алуу укугуна да ээ болгон. Аллаһ бул аятта ушул эрежени да бекер кылды. Эми Ислам өкүмү боконча бакма бала анын ысымын көтөрбөйт. Өзүңү туудурган атасынын аты менен «Паланчанын баласы» деп аталат. Аллаһтын ушул жолу-Акыйкат жана эң туура жол.

- 1 Эгер адашып багып алган кишинин атына байланыштырып чакырса-бул кечирилет. Ал эми, жүрөгүңдө биллип, сезип туруп, багып алган атанын ысымы менен чакырып, «мен билбей калыптырмын» десе күнөө болот.
- 2 Пайгамбар-момундардын Руханий атасы. Ал эми, анын аялдары-момундардын руханий энеси. Ошондуктан пайгамбарыбыз ааламдан откондо анын жесирлерине эч ким үйлөнө алган эмес.

9. О, ыйман келтирген пенделер! Аллаһтын силерге берген(төмөндөгү) нээматын эстегиле: бир кезде силерге (көп сандуу) аскерлер кол салганда, Биз аларга (каршы) шамалды жана силер көрбөгөн (периште) аскерлерди жибергенбиз. Аллаһ силердин жасаган ишинерди Көрүүчү.

10. Ошондо силерге үстүңөрдөн, ылдый жагыңардан (душман басып) келген жана көздөр тунарып, жүрөктөр алкымга тыгылган. Жана (кээ бирөөңөр) Аллаһка жаман ойлоп да калгансыңар.¹

11. Ошол жерде момундар сыналып, (ыймандары) катуу бир чайпалган.

12. Ошондо, мунафыктар менен жүрөгүңдө шек-күмөнү бар адамдар: «Бизге Аллаһ менен Анын пайгамбары (силер жеңесинер деп) жалган убада берген турбайбы»- дешти.

13. Ошондо, алардан бир тайпа кишилер: «О, Яриб (Медина) эли! Эми силерге бул жерде туруу(дан пайда) жок! Кайта бергиле!»- деген

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُودًا لَّنُزِيلُهَا أَكْوَافًا ۖ وَلَئِنَّ اللَّهَ لَبِاسْمِ الْعَمَلُونَ بِصِيرًا ﴿٩﴾

إِذْ جَاءَهُمْ وَكَرِهْنَ فَأَقْرَكُوا مِنْ أَشْقَلِ مِنْكُمْ يَوْمَ رَأَيْتُ الْأَبْقُسُ وَتَلَأَتِ الْقُلُوبُ الْخَنَازِرَ وَقَطَّيْنُوا بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾

هَٰذَا لِكِ الْبَنِي الْمُؤْمِنُونَ وَلَئِنْ لَّمْ يَرَوْا آيًا شَدِيدًا ﴿١١﴾

وَلَا يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

وَلَا قَالَتِ الْفَاقِقَةُ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَرْيَبَ لَا مَعَامَرَ لَكُمْ فَأَرْجِعُوا وَاسْتَغْنُوا فَبَقِيَ مِنْهُمْ النَّبِيُّ

1 Бул окуя белгилүү «Хандак» казатында болгон. Мушриктер менен яхудийлердин бириккен күчтөрү Исламды тамырынан курутуп жиберүү үчүн Мединага (Ислам борборуна) ар тараптан кол салышкан. Жогор жактан Макка, Хижаз мушриктери, ылдый жактан Нажд каапырлары. Мединанын айланасындагы яхудийлер аларга колдоо көргөзүп турган. Пайгамбарыбыз Салман Фарсий деген сахаабанын сунушу менен Мединанын айланасына хандак (окон) каздырган. Ошондон улам «Хандак» казаты деп аталат. ушундой оор кырдаалда мусулмандардын арасындагы мунафыктар «Эми, Исламдын өмүрү бүттү»-деп ызы-чуу чыгарып жиберишкен. Кээ бир ыйманы начар адамдар буга ишенип, «Эми Аллаһ мусулмандарга жардам бербейт экен» деп Аллаһка жаман ойлоп калышкан.

жана алардан дагы бир тайпалары пайгамбардан уруксат сурап: «Үйүбүз ачык калган болчу»- деп (жалган) айтышкан. Үйлөрү ачык калбаган эле. Алар болгону, качууну көздөгөн.

14. Эгер (ошондо) алардын үстүнө Мединанын ар жагынан (душмандар) киргизилип, кийин динден кайтууларын талап кылынганда, көп (ойлонуп) отурбастан сурагандарын беришмек.
15. Алар буга чейин артка качпайбыз деп Аллахка ант берген элго! Аллахка берилген ант жөнүндө (Кыяматта) суралат!
16. (Мунафыктарга) айт: «Силерге качуу пайда бербейт. Эгер силер өлүмдөн же өлтүрүлүүдөн качкан болсоңор, анда (дүйнө жашоосунан) бир аз эле пайдаланып каласыңар.¹
17. Айткын: «Эгер силерге (Аллаһ) бир жамандык каалаган болсо, Аллаһтан силерди ким сактай алат? Же Ал силерге бир ырайымдуулук кааласа (аны ким тосо алат? Качкандын башына да өлүм келет. Ошондо) өздөрүнө Аллаһтан башка дос да, жардамчы да таппай калышат.
18. Аллаһ силердин араңардагы (жихаддан) тосуучуларды жана өз бурадарларына (аларды качууга үгүттөп): «Биз менен жүргүлө»- дегендерди билет. Алар согушка өтө сейрек келишет,

يَقُولُونَ إِنَّا نُبَوِّئُ عَصْرَةَ وَمَا هِيَ بِعَصْرَةٍ إِنَّا بُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٤﴾

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَنْتَبِهُنَّ لَهُمْ إِلَّا بَعْدًا ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ كَفَرْنَا عَنْ عَهْدِ اللَّهِ مِنْ قَبْلَ لَا بُولُونَ إِلَّا الْأَذَىٰ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مُتَشَوِّلاً ﴿١٦﴾

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِن قَرَرْتُمْ مِمَّنَّ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُنْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٧﴾

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٨﴾

﴿قَدْ عَصَى اللَّهُ الْمُتَكِبِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ﴿١٩﴾

¹ Анткени, өмүр аз гана нерсе.

19. (Олжону) силерден кызганып. Ал эми, (согуш учурунда) коркунуч келип калса, тим эле өлүмдүн ортосунда калып кеткендей сага алаңдап карагандарын көрөсүң. Эми, качан коркунуч кеткенде, алар жакшылыкка (олжого) ач көздүк кылышып, тезинен сага чечен тилдери менен жолугушат.¹ Алар ыйман келтирбеген адамдар. Аллаһ алардын амалдарын текке кетирди. Бул Аллаһка жеңил.
20. Алар (Мединаны курчап турган душман) жамааттарды кетпеген деп ойлошот. Эгер ал жамааттар (бастырып) келсе, булар силердин кабарыңарды сурап коюп, тээ четтеги бедуин араптардын арасында болууну каалашат.² Эгер силердин ичинерде (Мединада) болсо да көп (жан үрөп) согушмак эмес.
21. (О, момундар!) Силер үчүн Аллаһтын элчисинде сонун үлгүлөр бар.³ (Бул үлгүлөр) Аллаһтан жана Акырет күндөн үмүт кылып, Аллаһты көп-көп зикир кылгандар үчүн.
22. Ал эми, (пайгамбарынан үлгү алган, ыйманы бекем) момундар (душман) жамааттарды көргөндө: «Бул бизге Аллаһ жана

أَشِيخَةٌ عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يُنْظَرُونَ إِلَيْكَ تَتَذَرُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَنَبُ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا دَهَبَ الْخَوْفُ سَكَنُوا بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِيخَةٌ عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِرُوا فَأَخْطَأَ اللَّهُ أَعْمَانَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٥﴾

يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابَ يَوَدُّ أَنْ لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَحْزَابِ يَسْتَغْلِبُونَ عَنْ أَنْجَابِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٧﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا الْمُرْسِلِينَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

1 «Биз андай эрдик көргөздүк, мындай баатырдык жасадык, бизге көбүрөөк бөлүштүр» деп, эч кимге сөз бербей мактанышат.

2 Мединадан алыстагы көчмөндөр арасына барып алып, качан мусулмандардын жеңилгени жөнүндө кабар келип калаар экен деп күтүп жатууну каалашат.

3 Аллаһтын элчиси ошол оор мезгилдерде баатырдыктын, туруктуулуктун, сабырдуулуктун, акылмандыктын чоң үлгүсүн көргөздү. Ислам душмандарынын он эки миңдик бириккен күчтөрүнүн каршысына үч миң аскер менен тайманбай чыгып, аларды шыктандырып жүрдү.

пайгамбары убада кылган нерсе. Аллах менен пайгамбары туура сүйлөгөн экен» деп (согушка, өлүмгө даяр болуп) турушту. (Душмандын көптүгү) алардын ыймапдарын жана (Исламга) моюн сунууларын гана көбөйттү.

23. Момундардын арасында (ушундай) эр-азаматтар бар: алар Аллахка берген убадаларында чынчыл эксинин көргөзүштү. Кээ бирлери милдетин аткарып (шейит болуп) кетишти. Кээ бирөөлөрү (шейиттикти) күтүүдө. Алар (Аллахка берген) убаданы бузбады.
24. Аллах чынчыл адамдарды өз чынчылдыктары себептүү сыйлаш үчүн жана мунаафыктарды кааласа азапташ же болбосо тообаларын кабыл алыш үчүн (ушул сыноого дуушар кылды). Чынында, Аллах Кечирүүчү, Ырайымдуу.
25. Ал эми, аларды (душмандарды) болсо, Аллах өз ачуулары менен кайтарды.¹ Алар эч бир жакшылыкка жетишпеди. Аллах момундарга согуш жаатынан жетиштүү (жардамчы) болду. Аллах Күчтүү, Кудуреттүү!
26. Жана Аллах душмандарга жардам берген китеп ээлерин (Бану Курайза яхудийлерин)

وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٣٣﴾

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَسْتَلِظُ وَمَا بَدَّلُوا بَدْلًا ﴿٣٤﴾

لِيُخْرِجَ اللَّهُ الصَّالِحِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٣٥﴾

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَلْبُوا حَرْبًا وَكَفَىٰ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٣٦﴾

وَأَنزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَاحِبَيْهِمْ وَقَدْ ذَفَّ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ

1 Кандай ызырынып келген болсо, максаттарына жете албай, ошондой ызырынып, ачуулары менен кайтып кетишти. Анткени, бир айлык курчоодон мусулмандардын эрки майтарылды. Кайра өздөрүнүн тамак-ашы, дахрдыктары түгөнүп, үмүтсүздүккө түшүштү. Ошол мезгилде Аллах аларга бороон шамал жиберди. Шамал дагы Аллахтын бир аскери. Ал каапырларды үшүтүп, чатырларын учурду. Аллах алардын жүрөгүнө периштелерден турган аскерлер менен коркуу салды (9-аятты караңыз).

коргондорунан түшүрдү.
Жүрөктүрүнө коркуу салды. Силер
(о, момундар) алардан бир бөлүтүн
өлтүрүп, бир бөлүтүн туткундап
алдыңар.

27. Жана силерге алардын жерлерин,
короо-жайларын, мал-мүлктөрүн
жана бутуңар баспаган (жаңы)
жерлерди да мурас кылып
берди. Аллах - бардык нерсеге
Кудуреттүү.
28. О, пайгамбар! Аялдарыңа айт:
«Эгер дүйнө жашоосун жапа
анын зыйнаттарын кааласаңар,
келгиле силерди (жакшына мүлк
менен) пайдалантып, сылык-сыпаа
ажырашайын.
29. Ал эми, Аллаһты (н
ыраазылыгын), Анын пайгамбарын
жана Акырет Үйүн кааласаңар,
Аллаһ силердин араңардагы
жакшы ибадат кылгандарга улуу
сыйлыкты (Бейишти) даярдап
койгон»¹
30. О, пайгамбардын аялдары!
Силерден киминер ашкере
күнөө иш жасаса, ага эки эсе көп
азап берилет. Бул Аллаһ үчүн
жеңил.
31. Силердин араңардан кимде-ким
Аллаһка жана пайгамбарына моюн
сунуп салих амал кылса, ага сооп-
сыйлыгын эки ирет беребиз жана
ага улуу ырыскы (Бейиш) даярдап
койобуз.

فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٧﴾

وَأَوْزَتْكُمْ أَسْهُمَهُمْ وَدِيَرَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ
وَأَرْضًا لَمْ تَقْلُوبُهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٨﴾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَؤْتِيَنَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَرِيدُونَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَى
أُمُوتُكُمْ وَأَسْرُكُمْ سَرَّاحًا جَمِيلًا ﴿٢٩﴾

وَإِنْ كُنْتُمْ تَرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنِينَ مِنْكُمْ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَأْتِ مِنْكُمْ بِفَحِشَةٍ
مُبِينَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ
وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣١﴾

* وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْكُمْ خَيْرًا فَلِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَلِأُولِي
الصِّلَاتِ أَجْرًا مِّمَّا أَجْرُهَا مَرْتَبَيْنِ وَأَعَدَّ تَالِيًا
لِرِزْقِ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

1 Пайгамбар салалаллоху алайхи ва салтамдын аялдары өз ара сүйлөшүп алышып андан кудурети жетпеген дүйнө зыйнаттарын талап кылышканда пайгамбарыбыз кааланып калган. Ошондо ушул аят түшкөн.

32. О, пайгамбардын аялдары!
Силер эгер такыба болсоңор
(катардагы) аялдардын бирөөсү
сыяктуу эмессинер. Демек (бөтөн
эркектерге) назик сүйлөбөгүлө.
Жүрөгүндө каразгөйлүгү бар адам
үмүт кылып калат. Жакшынакай
(түз, сыпаа) сөздөрдү сүйлөгүлө.

33. Жана (зарылдык болбосо)
үйүңөрдө олтургула! Абалкы
жахилия (заманындагы) жасануу
сыяктуу жасанбагыла! Намазды
толук аткарып, зекетти берип,
Аллахка жана пайгамбарына моюн
сунгула! Албетте, о, пайгамбардын
үй-бүлөлөрү, Аллах силерден
ызаа-кыжаалатты кетирүүнү жана
(ар түрдүү ушак-айындан) таза-
пакиза сактоону каалайт.

34. Өз үйүңөрдө окулган Аллаһтын
аяттарын жана пайгамбардын
сөздөрүн көңүлдө сактап жүргүлө.
Чынында, Аллах бардыгын
Билүүчү, Кабардар.

35. Чынында, мусулман эркектер
менен мусулман аялдар, момун
эркектер менен момун аялдар,
моюн сунуучу эркектер менен
моюн сунуучу аялдар, чынчыл
эркектер менен чынчыл аялдар,
сабырдуу эркектер менен сабырдуу
аялдар, кичипейил эркектер менен
кичипейил аялдар, садака берүүчү
эркектер менен садака берүүчү
аялдар, орозо кармоочу эркектер
менен орозо кармоочу аялдар,
жыныстык мүчөлөрүн сактаган
эркектер менен аялдар, Аллаһты

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اَسْرِكَ اَخْرَجْنَا مِنَ النَّسَاءِ
اِنْ اَقْبَيْتُ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَوَطِّعَ الَّذِي
فِي قَلْبِهِ مَرْصًّۢا وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ
وَرَاتِبَتِ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

وَأَذْكُرْتَ مَا بُعِثَ فِي بُيُوتِكُنَّ
مِنْ بَيْنِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ
وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالْحَافِظِينَ
وَالْحَافِظَاتِ وَالْمُصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَافِضِينَ
وَالْخَافِضَاتِ وَالْأَكْبَرِينَ
اللَّهُ كَبِيرًا وَالْأَكْبَرِينَ
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

көп эстеген эркектер менен аялдар... Аллаһ ушуларга кечирим жана улук сооп-сыйлыкты даярдап койду.

36. Эгер Аллаһ менен Анын пайгамбары бир ишти өкүм кылса, эч бир момун эркек же момун аялга өз иштеринде ыктыяр калбайт. Кимде-ким (өзбашымчалык кылып) Аллаһ жана пайгамбарына күнөөкөр болсо, демек ал анык адашыптыр!
37. (О, Мухаммад!) сен бир кезде, ага Аллаһ нээмат берген, анан сен дагы жакшылык кылган бир жигитке: «Аялыңды коюп жибербе! Аллаһтан корк!» деген болчусуң. Жана сен Аллаһ ашкере кылуучу нерсени жүрөгүңдө жашыруун тутуп, адамдардан корктун! Өзүңөн коркушуңа Аллаһ көбүрөөк ылайык элего!¹ Качан Зейд ага «жакындык» кылып, (кийин талагын бергенде) аны сага никелеп бердик. Момундарга өз бакма балдарынын аялдарына үйлөнүүдө эч күнөө болбошу(н билдирүү) үчүн, эгер талактарын

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُمْؤِمَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى الْإِنْسَانَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْتَهُمَا لِيَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَنْزَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَى أَمْرُهُمْ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

1 Бул аяттар пайгамбарыбыздын бакма баласы Зейд бин Хариса жана анын аялы Зейнеп бинти Жахш жөнүндө түшкөн. Пайгамбарыбыз өзү сатып алып, азат кылган кул-Зейд бин Харисага апечесинин кызы Зейнепты алып берейин деп жуучу түшүп барганда, Зейнеп «Кулга тиенимби» деп баш тарткан. Ошондо жогорудагы (36-) аят түшүп, ыктыярын пайгамбарга тапшырат. Бирок, бул нике Зейнептин күйөөсүнө көңүлсүздүгү себептүү бузулуу коркунучунда калат. Зейд дагы абалды түшүнүп, пайгамбар саллаллоху алайхи ва салламга келип: «Мен Зейнептин талагын берейин дегенде: «Аялыңды койбо! Аллаһдан корк!»-дейт. Бирок, бул сөздү Зейддин көңүлү үчүн гана айткан. Алардын турмушу оңбой калганын көрүп, көңүлүндө «Эгер Зейд Зейнепти койсо, өзүм никелеп алсамбы» деп жүргөн. Бул-Аллаһтын илхамы болчу. Аллаһ ошол иштин болушун каалап, жүрөгүнө ошол ойду салган. Бирок, пайгамбар адамдар эмне деп ойлошот деп, экөөсүн ажыраштырбай турган.

беришсе. Аллаһтын буйругу аткарыла турган иш.¹

38. Аллаһ парыз кылган нерселерде пайгамбар үчүн эч кандай күнөө-кыжаалат жок. (Бул) мурда өткөн адамдар жөнүндөгү Аллаһтын сүннөтү. Аллаһтын буйругу – белгиленген тагдыр.

39. Алар (мурунку пайгамбарлар) Аллаһтын элчилигин (элдерге) жеткире турган, Аллаһтан гана коркуп, Андан башка эч кимден коркпой турган адамдар болгон. Аллаһ – жетиштүү эсептешүүчү.

40. (О, момундар!) Мухаммад силердин аранардагы эч бир эркектин атасы эмес.² Ал болгону Аллаһтын элчиси жана пайгамбарлардын акыркысы. Аллаһ – ар нерсени Билүүчү.

41. О, ыйман келтирген адамдар! Аллаһты көп зикир кылгыла!

42. Эргели-кеч Ага тасбих айткыла!

43. Ал силерди караңгылыктардан Нурга чыгаруу үчүн Өзү жана периштелери силерге ырайым

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾

وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَى كُمِ وَمَلَائِكَتُهُ يُخْرِجُكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ

1 Даанышман Аллаһ ушул окуялар менен жахилия доорундагы туура эмес ата-балалык эрежесин өзгөрттү: Бакма баланын өз перзенти катары боло албапты, анын аялына талак бергенден соң атасы үйлөнүшү мүмкүн экени жөнүндөгү парызмыйзамды Өз пайгамбарынын жашоосу аркылуу жолго койду. Буга чейин адамдар Зейдди «Зейд бин Мухаммад» деп чакырышчу эле, Эми «Зейд бин Хариса» деп өз атасына байланыштырып чакыра баштады. (Ушул сүрөнүн 5-аятына караңыз). Ошентип, Аллаһ Өз пайгамбарын, бакма баласынын талак кылынган аялына үйлөнтүп койду.

2 Анын эркек балдары бала чагында эле чарчап калышкан. Ал Зейддин да атасы эмес. Каапырлардын «Өзүңүн келинине үйлөнтүп алды» деген дооматтары жалган!

көргөзө турган Зат! Ал момундарга
Брайымдуу!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

44. Ага жолуккан (Акырет)
күндөгү (ыймандуулардын)
амандашуулары «Салам» (деген
сөз). Аллах аларга улук сооп
(Бейиш) даярдап койгон.

فَيَسِّرُ لَهُمُ الْيُسْرَىٰ وَأَعَدَّ لَهُمُ الْجَزَاءَ
كَرِيمًا

45. О, Пайгамбар! Биз сени күбө
болуучу, (Бейиштен) кушкабар
берүүчү, (тозоктон) коркутуучу
кылып жибердик.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا
وَنَذِيرًا

46. Өзүнүн уруксаты менен (элдерди)
Аллахка дааваг кылуучу жана
Нурдуу Чырак (кылып жибердик).

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُبِيرًا

47. Жана момундарга, алар үчүн
Аллах тарабынан улук пазилет
(артыкчылык) болушу жөнүндө
кушкабар бер!

وَيَقِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِإِذْنِ اللَّهِ فَضْلًا
كَبِيرًا

48. Каапырлар менен мунафыктарга
моюн сунба! Алар көргөзгөн
ызааларды унут. Жана Аллахка
тобокел кыл! Сактоочулук
жаатынан Аллахтын Өзү
жетиштүү.

وَلَا تُطِيعُوا الْكُفْرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعُوا أَزْوَاجَهُمْ
وَنَوَاصِرَهُمْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا

49. О, ыйман келтиргендер! Эгерде,
момун аялдарды никеңерге
алганыңардан кийин аларга
жакындык кылбай туруп талагын
берсеңер, силер үчүн өздөрү санай
турган иддага отурушпайт. Эми,
аларды (көңүлүңөрдөн чыккан
белектер менен) пайдалантып,
сылык-сыпаа жообун берип
койгула.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
الَّتِي طَلَقَتْهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا
لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدْوٍ تَقْدُرُوهَا فَيَتَوَعَّظَنَ
وَسِرْخُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا

50. О, Пайгамбар! Биз сага махырын
берген жубайларыңды, Аллах
(согуштардан) олжо кылып берген
күндөрүңдү, (дагы) абаңдын,

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَعْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ
الَّتِي أَتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَمَا

атаңдын эже-карындаштарынын, таякендин жана таскендин (кыздарынын арасынан) сени менен бирге хижрат кылгандарын адал кылдык. Жана өзүн пайгамбарга белек кылган ар бир ыймандуу аялды – эгер пайгамбар аны өз никесине алууну кааласа – адал кылдык. (Бул укук, о, пайгамбар) башка момундарсыз жалгыз өзүңө тиешелүү. Момундарга аялдары, күндөрү жөнүндө парыз кылган нерселерибизди Өзүбүз билебиз.¹ (Сага бул укуктар) жүрөгүң сыгылбасын деп (берилди). Аллах-Кечирүүчү, Ырайымдуу.

51. (Дагы) сен аялдар(ың)дан каалаганыңды (төшөктө жалгыз) таштап, каалаганың менен бою аласың. Жана жалгыз калдырган аялдарыңдан кимисине (кайра) барсаң да, сага күнөө жок.² Бул (сенин ыктыярдуу адилетин) аялдарыңдын көздөрү кубануусуна, капаланбоосуна жана бардыгына сен берген кезек-насиптине ыраазы болууларына жакыныраак нерсе. Аллах силердин жүрөгүңдөрдөгү нерсени билип турат. Аллах Билүүчү (жана пейили) Жумшак.

أَفَاءَ اللَّهِ عَلَيْكَ وَبَنَاتِكَ عَمَّاكَ وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكِ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَأَمْرًا مُؤَمَّنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَكْبِرَ بِهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِيَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥١﴾

* نَفْسِي مِنْ نَفْسَاءِ مِنْهُمْ وَقُوِّي إِلَيْكَ مِنْ نَفْسَاءِ وَمِنْ أَبْنَاتِي وَمَنْ عَزَلْتَ فَلَا خِجَابَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَذْنِي أَنْ تَقْرَأَ عَلَيْهِنَّ وَلَا يَحْزَنَ وَفَرَضْتُ بِمَا أَمَرْتُنَّ لَهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

1 Ал парыздар боюнча момундар төрттөн анык аял алууга укуктуу эмес. Пайгамбар саллаллоху алайхи ва салламдын аяты тогуз болчу. Бул анын өзгөчө ыйгарымдуу укугу. Момундардын никеси үчүн аялды ишенимдүү адамдары, күбөлөрү болушу зарыл. Пайгамбардын никесинде зарыл эмес. Момундарга эгер бир аял өзүн белек кылса, махр мүлкүн бергенден кийин гана үйлөнө алат. Ал эми, пайгамбарга өзүн белек кылган аялга ал махр бербей үйлөнө берет.

2 Пайгамбар саллаллоху алайхи ва салам башка момундардан айырмаланып, аялдарынын кимисине барууда ыктыярдуу кылынды. Эгер ал тошок маселесинде аялдарынын арасында адилет кылган болсо, бул анын өз каалосу менен болгон.

52. Сага (ушул тогуз аялдан) кийин аялдар(га үйлөнүү) жана аларды башка аялдарга алмаштыруу адал эмес, эгер алардын чырайы сени кызыктырган болсо да. Бир гана кол астындагы күң аялдарга барышыңа уруксат. Аллаһ бардык нерселерди көрүп турат.

53. О, ыйман келтирген адамдар! Силерге уруксат берилмейинче пайгамбардын үйүнө кирбегиле! Тамак жегенге (уруксат берилсе, бирок даяр болбогон болсо) күтүп олтура бербегиле! Эгер чакырылсаңар, киргиле дагы тамактанып, (дароо) тарап кеткиле. Сөзгө алаксып олтура бербегиле. Мунуңар пайгамбарды иренжитет. Бирок ал силерден ыйбаа кылат. («Кеткиле» дегенден тартынат). Аллаһ болсо, акыйкатты айтуудан тартынбайт. Жана эгер алардан (Пайгамбардын аялдарынан) бир нерсе сурасаңар, парданын артынан сурагыла. Ушунуңар силердин да, алардын да жүрөктөрүн тазартуучураак (жорук). Аллаһтын пайгамбарын иренжитүү жана андан соң анын (жесир) аялдарына үйлөнүү силерге эч качан мүмкүн эмес! Мунуңар Аллаһтын назарында чоң күнөө болмок.

54. Эгер силер бир нерсени жашырсаңар же ашкере кылсаңар да, Аллаһ бардык нерсени билип турат.

55. (Эгер пайгамбардын аялдары) аталарынын алдында, уул перзенттеринин алдында,

لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبْدَلَ
بِهِمْ مِنْ أَزْوَاجٍ وَتَوَلَّوْا عَصَابَكَ حُسْنًا إِلَّا
مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَذَلِكَ قَالَ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ وَرَاقِبًا ﴿٥٥﴾

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ
إِلَّا أَنْ يُدْعَوْا لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرِ نَظِيرٍ
إِنَّهُ وَلَكِنَّ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا
طَعِمْتُمْ فَانْصَرُوا وَلَا مُسْتَقْسِمِينَ لِحَدِيثٍ
إِنَّ ذَلِكَ كُنْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِيهِ
مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِيهِ مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا
سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ
حِجَابٍ ذَلِكَ لَكُمْ أَطْهَرُ لِقَالِهِمْ بِكُمُ
وَقُلُوْهُنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُدْخُلُوْا رَسُوْلَ
اللّٰهِ وَلَا أَنْ تُكَلِّمُوْا أَزْوَاجَهُمْ مِنْ بَعْدِهِۦ اَبْدًا اِنَّ
ذَلِكَ كُنْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمًا ﴿٥٦﴾

إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ يُخْفَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٧﴾

لَا حَرَجَ عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَلَا ابْنَتَيْهِمْ
وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا ابْنَاتِهِمْ إِخْوَانِهِمْ وَلَا ابْنَاتِهِمْ

ага-инилеринин алдында, ага-инилеринин уул перзенттеринин алдында, эже-сиңдилеринин уул перзенттеринин алдында, өздөрүнүн (мусулман) аялдарынын алдында жана кол астындагы кулдарынын алдында (бетин ачып жүрсө) эч күнөө жок! (О, пайгамбардын аялдары!) Аллаһтан корккула! Аллаһ чынында бардыгын көрүп турат!

56. Албетте, Аллаһ жана Анын периштелери пайгамбарга салават айтышат. О, ыйман келтиргендер, силер да ага көптөн-көп салават-саламдарды айткыла!
57. Аллаһты жана Анын элчисин иренжиткен адамдарга дүйнө-акыретте Аллаһ наалат айткан жана аларга кордоочу азап даярдаган!
58. Момун эркектер менен момун аялдарды жасабаган иштери себептүү иренжиткен адамдар (желкелерине) чоң дооматты жана анык күноону көтөрүшүптүр!
59. О, Пайгамбар! Аялдарыңа жана момундардын аялдарына айткын: жоолуктарын өздөрүнө жакындатып (көкүрөк-баштарын жаап) алышсын! Ушул алардын (күндөрдөн ажыралып) таанымал болууларына жана иренжитилбей жүрүүлөрүнө жакшыраак (жорук). Аллаһ Кечиримдүү, Ырайымдуу.
60. Эгерде мунафыктар, жүрөгү бузулган адамдар жана Мединада (ушак-айың таратып, момундарды) коркутуп жүрүүчүлөр (ушул

أَخْرَجَهُمْ وَلَا يَتَابِعُوهُمْ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
وَأَقْبِرَتِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدًا ﴿٥٦﴾

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ﴿٥٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُ اللَّهُ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِمًّا ﴿٥٨﴾

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
يَعْتَمِرُوا مَأْكَسَ سُبُوطٍ فَقَدْ أَخْتَلَوْا
بِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ رَبَّنَا نَبِّكَ
وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُتْرَكْنَ عَلَىٰ هُتُونٍ
مِّنْ جَلْبَابِهِنَّ ذَلِكَ أَذْنَىٰ أَن يَعْزِفْنَ فَلَا
يُؤْذُونَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦٠﴾

لَّيِّنَ رَّبَّنَا إِنَّهُ لَیْسَ يَفْعُلُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ

иштеринен) токтобосо, сени аларга каршы койбуз. Кийин алар сага кошуна болуп (Мединада) көп тура албай калышат.

61. (Анан) каргышка учураган абалда, кай жерден жолуктурулса, кармалып, айоосуз өлтүрүп жиберилет.
62. Бул мурункулардын (Аллаһ түзүп берген) жолу. Сен Аллаһтын жолун өзгөртө албайсың!
63. Сенден адамдар Кыямат жөнүндө сурашат. Айткын: Аны бир гана Аллаһ билет. (О, Мухаммад!) Сен кайдан билесиң, Кыямат жакын болушу да мүмкүн.
64. Аллаһ каапырларга наалат айтгы жана аларга тозокту даярдап койду!
65. Алар анда түбөлүккө калышат! Өздөрүнө эч бир (тозоктон куткаруучу) дос, эч бир жардамчы таба алышпайт!
66. Алардын беттери тозокто (күйүп) оодарылып калган күндө: «О! Кана эми, Аллаһка жана Анын элчисине моюн сунуучу болгонубузда!»- деп (арман кылып) калышат.
67. Жана: «О, Рабби! Биз өзүбүздүн башчыларыбызга, чоңдорубузга баш ийген элек. Бизди ошолор жолдон чыгарган!
68. О, Рабби! Аларга эки эсе азап бер! Жана аларга чоң наалат жаадыр!»- дешет.
69. О, ыйман келтиргендер! Силер (Мухаммадга мамиле кылганда)

لَنَعْرِضَكَ بَعْدَ ذَلِكَ لَاجِرٍ وَنَكَ فِيهَا إِلَّا
فِيكَ ۝

مَلْعُونٍ إِنَّمَا اتَّخَذُوا خِذْلًا وَنُفْلًا
نَقِيلًا ۝

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ
وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ۝

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا مَعِيَ
اللَّهُ وَمَا يُبْدِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ۝

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكُفَّيرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ۝

خَالِدِينَ فِيهَا أَلَا هُمْ لَا يُجِدُونَ وَلَا أَفْئِدًا ۝

يَوْمَ تُعْلَبُ وُجُوهُهُمْ فِي الْكَافِرِينَ قُلُوبًا
يَتَذَكَّرُ أَلَمْ يَأْتِ اللَّهَ وَنُوحًا ۝

وَقَالُوا إِنَّمَا أَطَعْنَا سَاءَ تَأْوِيلًا وَكَذَّبُوا
فَأَصْبَحُوا السَّيِّئِينَ ۝

رَبَّنَا آتِنَا فِيهِمُ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَافُ
لَعْنًا كَبِيرًا ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادُوا

Мусаны иренжиткен адамдар сыяктуу болбогула! Анан Аллах аны (Мусаны) алар айткан сөздөн аруулаган.¹ (Себеби) Ал Аллаһтын алдында урматтуу (пайгамбар).

70. О, момундар! Аллаһтан корккула жана жалаң чын сөздөрдү сүйлөгүлө!
71. (Ошондо) Аллаһ силердин ишиңерди оңдоп, күнөөңөрдү кечирет. Кимде-ким Аллаһка жана Анын элчисине моюн сунса, улук жеңишке (Бейишке) жетишти!
72. Биз Аманатты (Ислам шариатын оболу) асмандарга, Жерге жана тоолорго сунуштадык. Алар аны көтөрүүдөн коркуп, баш тартышты. Анан аны инсан өз желкесине алды. Чынында, ал - зулумкер, наадан.²
73. Аллаһ мунафык эркектер менен мунафык аялдарды, мушрик эркектер менен мушрик аялдарды азаптоо үчүн, ал эми момун эркектер менен момун аялдардын тообасын кабыл алуу үчүн (ушул аманатты инсаниятка жүктөдү). Аллаһ - Кечиримдүү, Ырайымдуу.

مُوسَىٰ فَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهاً ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيداً ۝

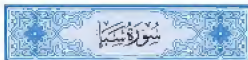
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمِنَ طِبْعِ اللَّهِ رُسُلُهُ فَذَلِكُنَّ ءَآيَاتُ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ ۝

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَنفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُوماً جَهُولاً ۝

يُعَذِّبُ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً ۝

1 Муса алейхис салам ыйбалуу болгондуктан эч кимге денесин көргөзбөйт болчу. Муну жүрөгү бузук адамдар башкача жоромолдошуп «Муса жумурткасы чоңоюп кеткен ооруга (грыжага) жолуккан же болбосо, денеси ак (ала) болуп калган. Ошондуктан денесин элден жашырат» деп ушак таратып жиберипкен. Күндөрдүн бириде Муса ээл жерде жуулуп бүтүп, эми чапанын алайын десе..., үстүнө чапанын койгон чоң таш качып баратыптыр! «Эй, таш, токто!» деп кууп кете берип, ошол бойдон коому чогулуп турган жерге барып калганын билбей калыптыр. Таш ошондо гана токтоп, Муса болсо өзүн элейип тиктеп турган элден уялып, денесин жапканга шашыптыр. Аллаһ. Өз Пайгамбарын ушакчылардын уу сөздөрүнөн ушинтип аруулаган экен.

2 Инсандын табиятында зулумкерлик, наадандык бар. Аллаһ Шариат аманатын анын мойнуна жүктөп жатып, зулумдук, наадандык кылбаса, акылы менен бул эки жамап касиетин жеңе алса, аны Бейишке киргизээрин шарт кылган.

34 «Сабаа» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Аллахка мактоо(дор) болсун!
(Анткени), асмандардагы жана
жердегинин бардыгы Анын мүлкү.
Ага Акыретте да мактоолор
болсун! Ал Даанышман,
Кабардар!
2. Ал жерге кирген, жерден чыккан,
асмандан түшкөн жана асманга
көтөрүлө
турган² (бардык) нерселерди
билет. Ал – Ырайымдуу,
Кечиримдүү!
3. Каапырлар: «Бизге Кыямат
келбейт» дешет. Сен айгкын:
«Жок, андай эмес! Раббиме ант,
силерге (Кыямат) келет! (Менин
Раббим) кайыпты Билүүчү! Андан
асмандар жана жердеги кыпындай
нерсе да кайып боло албайт!
Андан (кыпындан) кичинерээк
перселер да, чоңураак нерселер да
анык Китепте (Лавхул-Махфузда)
бар.
4. Ыйман келтирип, салих амал
кылгандарга (Аллаһ)
сооп-сыйлык бериши үчүн. Аларга

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ
الْخَبِيرُ ﴿١﴾

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا
يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ كُلٌّ
عِنْدَ رَبِّي لِتَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمُ الْغَيْبِ لَا يَبْعَثُ
عَنْهُ نَبَأٌ إِلَّا قَدْ رَفَعُوهُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا
أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾

يَجْزِي الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُجْرَتَهُمْ مِنْ غَيْرِ وَزِدْقٍ كَرِيمٍ ﴿٤﴾

1 Бул сүрө 54 аяттан турат. Маккада түшкөн. Бул сүрөлүн «Сабаа» деп аталышынын себеби Аллаһ Таала анда Шам (Сирия) жериндеги Сабаа деген кишиден тараган «Сабаа» уруусунун нашүкүрчүлүктөрү жөнүндө үлгүлүү аңгеме келтирет.

2 «Жерге кирген» нерселер жамгыр, дан-уруктар, жерге (мүрзөгө) коюлган денелер, «жерден чыккан» нерселер өсүмдүктөр, булактар жана Кыяматта жерден кайра тирилип чыгуучу пенделер. «Асмандан түшкөн» нерселер ырыссылар, Аллахтын окуму, тагдыры, ал эми, «Асманга көтөрүлгөн нерсе» периштелер, рухтар жана адамдардын салих амалдары.

кечиirim жана Улук Ырыскы
(Бейиш) бар.

5. Ал эми, Биздин аяттарыбызды
(н окумун) алсыратууга
аракеттенген адамдарга
(Акыретте) жан ооруткан катуу
азап бар!
6. Илим-хидаят берилген адамдар
болсо, сага Раббин тарабынан
түшүрүлгөн Кураанды, Акыйкат
жана Кудуреттүү, мактоого
татыктуу Аллаһтын жолуна
баштайт деп ишенишет.
7. Каапыр болгондор (бири-бирине)
айтышат: «Силерге бир (айнып
калган) кишини көргөзөлүбү? Ал
силерге (өлүп, дененер) күкүм
болуп, талкаланып кетсепер
деле, кайрадан жараласыңар (деп
сүйлөйт).
8. Ал Аллаһка жалаа жаап жатабы же
болбосо жинди болуп калганбы!?»
Жок! (Андай эмес!) Акыретке
(кайра тирилүүгө) ишенбеген (ал
дооматчы) адамдар азапта жана
алыс адапууда!
9. Алар алды-артындагы:
Асмандагы жана жердеги
нерселерге карап,
ойлонушпайбы?! Эгер Биз
кааласак, аларды жерге жуткуруп
жиберебиз же болбосо, үстүнө
асманды бөлүп, барчалап, түшүрүп
жиберебиз! Мында ар бир тооба
кылган пенде үчүн (Биздин
кудуретибизге) белги бар.
10. Биз Даудга Өз пазилетибизден
бердик: «О, тоолор жана куштар!
Дауд менен бирге (мага) тасбих

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِرِينَ
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رَجْزِ آيَةِ ٥

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ٥

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَذَا نَذْلٌ لَكُمْ عَلَى رُسُلِي
يُتَّبِعُكُمْ إِذَا مَرَقْتُمْ كُلَّ مَسَافَةٍ إِنَّكُمْ لَعِنٌ
لِي خَالِفِي حَٰدِيهِ ٥

أَنذَرْنِي عَلَىٰ أَنفُسِي يَا أَمِيهُ جِنَّةٌ بَلَى الَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ
الْبَعِيدِ ٥

أَنذَرُوا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّا نَحْنُ قَسِيفٌ بِهِمُ الْأَرْضِ
أَوْ نُسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّا
فِي ذَٰلِكَ لَآيَةٌ لِّعَلَىٰ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ٥

«وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنْ أَقْصَى الْبَحْرِ

айткыла!»¹ (дедик). Жана ага темирди жумшартып берип:

11. «Зоот кийимдерди токугун жана тизмектерин (жакшылап) ченегин!² (О, Дауддун үй-бүлөсү!) Салих амалдарды кылгыла! Мен силердин ишинерди көрүп туруучумун» дедик.
12. Жана Биз Сулайманга барышы – бир айлык, келиши – бир айлык (тездиктеги) шамалды моюн сундуруп бердик жана ага (суудай аккан) жез булагын жибердик. Раббисинин буйругу менен анын кол астында иштей турган жиндерди да (ага кызматчы кылып койдук). Алардан кимиси Биздин амирибизден четке чыкса, ага тозок отун(ун «даамын») таттырып коёбуз.
13. Алар (жиндер) ага каалаган ибадатканаларды, айкелдерди, оюк жер сыяктуу (чоң) идиштерди, чуңкур-терең (жана чоң) казандарды (мистен) жасап беришет. О, Дауддун үй-бүлөсү! Шүгүр кылгыла жана (салих) амал кылгыла! Пенделеримдин арасынан шүгүр кылуучулары өтө аз санда!

أَوْنِي مَعَهُ وَالطَّبَرُ وَاللَّهُ الْحَمِيدُ ﴿١٠﴾

أَنِّي أَعْمَلُ سِنِينَ وَقَدَّرْتُ فِي السَّنَةِ
وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

وَأَلْسَيْنَ الرِّيحِ عُدُوَهَا شَهْرًا وَوَلَحَهَا
شَهْرًا وَأَسْلَتْنَا لَهُ عَيْنَ الْفُطْرِ وَمِنْ الْجَنِّ مَنْ
يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغْ
مِنْهُمْ عَنْ أَمْرٍ أُنْذِرْهُ مِنْ عَذَابِ السَّوْءِ ﴿١٢﴾

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرُوبٍ وَيَتَّبِعُونَ
وَجِجَانِ الْكَلْبِ وَقَدَّرْتُ رَأْسِي أَعْمَلُوا
عَالِ دَاوُدَ سُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنَ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾

1 Бул жердеги Дауттун тасбиҳ айтуусу азыркы күндөгү көпчүлүк мусулмандар түшүнгөн тасбихтен башкачараак болгон: Ал Аллаhtы даңктап, Забур аяттарын созолонтуп, мукамдуу окуган. Үнү ушунчалык жагымдуу болгондуктан асмандагы куштар токтоп, тоо-таштар аны менен кошо үн созушкан. Демек, бул жердеги Дауттун «тасбиҳ айтканын» Аллаhtын ысым-сыпаты даңкталган Забур аяттарын мукамдуу кыраат кылганы деп түшүнүш керек.

2 Дауд пайгамбарга чейин эч бир адам зоот кийим токуганды билбеген экен. Калкан менен зоот-калкан болгон, бирок токулган зоот-кийимди эч биринчи Аллаhtын илхамы менен Дауд пайгамбар токуган

14. Качан Биз Сулайманды өлүмгө өкүм кылганыбызда аса-таягын жеп бүтүргөн жер жаныбары (курт) анын өлгөнүн жиндерге билдирип койду: (Аса-таяк сынып) ал жыгылып калганда гана жиндер билип калышты.¹ Эгер алар (жиндер) кайышты билгенде, (бул) кордук азабында калышпайт болчу.

15. Сабаалыктардын мекенинде (алар үчүн Аллаһтын нээматынын) белгиси – эки бак-бостону болгон. (Бири) оң тарабында, (бири) сол тарабында. (Биз аларга): «Раббицердин ырыскысынан жегиле жана Ага шүгүр кылгыла! (Шаарыңар кооз-көркөм) таза шаар, (Раббицер) кечиримдүү» (дедик).

16. Алар жүз бурушту эле, Биз аларга (катуу) сел жиберип, (көгөргөн, ширин мөмөлүү) эки багын тең мөмөсү ачуу, бадалдуу жана бир аз тикенектүү дарагы бар «бактарга» айлантып койдук.

17. Бул каапырчылыктарына жараша аларды жазалаганыбыз. Биз каапыр элдерди гана жазалайбыз.

18. Жана Биз алар менен Өзүбүз берекеттүү кылган шаардын аралыгына (алар үчүн) көрктүү (ынтымакташкан) айылдарды тургузуп, ичине жолдорду

فَلَمَّا أَفْضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَ الْإِنْسَانُ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ۝

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلٌّ مِنْ رِزْقِ رَبِّكَ وَاشْكُرُوا لَهُ رَبَّكَ طَيِّبَةٌ وَرَبُّ غَفُورٌ ۝

فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمَا جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أُكُلٍ حَمْضٍ وَأَثَلٍ إِنَّهُنَّ سَيِّئَاتُ قَلِيلٍ ۝

ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُكَذِّبِينَ أَفْكَرُوا وَقَلَّ جُنْدِي إِلَّا الْكَافِرَ ۝

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمُ الْوَادِيَّ الْفَرَى الَّذِي تَرَكْنَا فِيهَا فُرْيَ طَيِّبَةً وَقَدَرْنَا لَهَا الشَّحْبَ لَيُّوًا فِيهَا يَابِلَاتٍ وَأَيُّهَا الْمِينُونَ ۝

1 Жиндердин кайышты билбестигине ушул аят далил болот. Өлүм периштеси Сулаймандын жанын аса-таягына жөлөнүп отурган абалда алып, Аллаһ Тала Өзүнүн кыбыраган пендеси-куртка аса-таякты кемжүрүүгө буйрук бергенден баштап, курт анын ичин жеп бүтүргөнгө чейин жиндер анын өлгөнүн билбей, оор курулуп иштеринде иштей беришкен.

куруп: «Ушул жолдордо түнү-
күн тынчтыкта жүрө бергиле»
(дегенбиз. Бирок, Сабаа урпактары
ушул нээматты да билбей, Аллахка
мушгүр келтирүүнүн ордуна...)

19. «О, Рабби! Биздин сапар-
жолдорубузду(и арасын)
алыстатып кой»-дешти жана оздо-
рүнө зулум кылышты. Кийин Биз
аларды (эл оозундагы) сөздөргө
айлантып, тыркыратып таштадык.¹
Албетте, мында ар бир сабырдуу,
шүгүр кылуучу адам үчүн (Биздин
кудуретибизге) белгилер бар.

20. Чынында, Иблис өзүнүн («мен
инсаниятты азгырамын») деген
күмөн сөзүн ушулардын үстүндө
(мисалында) иш жүзүнө ашырды.
Бир аз гана момундардан башка
бардыгы аны ээрчип кетишти.

21. Биз Акыретке ыйман келтирген
момундарды, Акыреттен күмөн
санаган адамдардан (ажыратып)
билип алыш үчүн гана Иблиске
алардын үстүнөн бийлик
берип койдук. Сенин Раббин
бардык нерселердин үстүнөн
Көзөмөлдөөчү.

22. (О, Мухаммад! Мушриктерге)
айткын: «Аллахтан башка өзүңөр
(кудай деп) ойлогон нерселерге
дуба кылгылачы?! (Жок!) алар
асмандардагы жана жердеги
кыпындай нерсеге да кожоюн
эмес! Алар үчүн асмандар менен

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَتَابِتٍ وَفَرَقْنَاهُمْ كُلَّ
مُتَرَفِقٍ فِي ذَلِكَ لَتَبَيِّنَ لِكُلِّ سَبَّارٍ
شُكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنُّهُ، فَاتَّبَعُوهُ
إِلَّا أَهْلَ بَيْتٍ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ
مَن يُّؤْمِنُ يَا أَتَابِغَةَ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي
شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

فَلْيَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ دُونِ اللَّهِ لَا
يَمْلِكُونَ مِنَّا شَيْئًا وَلَا فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِن شَيْءٍ يُشْرِكُ بِمَا لَهُ
مِنْهُم مِّنْ ظَلَمٍ ﴿٢٢﴾

1 Катуу сел жолдорун бузуу, кээ бир айылдарын басып, кечээ гана ынтымакта,
чогуу жашаган адамдар эми, таруунун данындай ар жактарда тыркырап калышты.
Арабтардын арасында азыркыга чейин «Сабаанын урууларындай тыркыраптыр»
деген тамсил эл оозунда ылакал болуп калган.

жерде (кыпындай) шериктик
да жок жардамчылык да жок!
(Бардыгын жалгыз Аллаһтын Өзү
жараткан).

23. Анын (Аллаһтын) алдында шапаат
пайда бербейт. Бир гана Аллаһ
уруксат берген адамдарга гана
(пайда берет). Качан гана алардын
(мушриктердин) жүрөктөрүнөн
коркунуч (бир аз) кетип, (өздөрүнө
келгенде): «Раббиңер эмне деди?»-
дешет. «Акыйкатты (айтты)»-
дешет алар.¹ Жана Ал - эң Жогору,
Улук!

24. Айт, (о, Мухаммад): «Ким силерге
асмандардан жана жерден ырыскы
берет?» «Аллаһ!» деп айт. (О,
Мушриктер!) Чынында, же биз,
же силер (гана) Туура Жолдун
үстүндө (жана экөөбүздүн бирибиз
гана) анык адашуучулукта!»

25. Айт: «Биздин күнөөлөрүбүз үчүн
силер сурак бербейсиңер, силер
жасаган (жаман) иштерге биз
жоопкер эмеспиз!»

26. Айт: «Раббибиз силер менен бизди
(бир жерге) чогултуп,
анан ортобузда акыйкат менен
өкүм кылат. Ал - Билүүчү,
Өкүмдар!»

27. Айт: «Аллаһка кошуп (шерик
кылып) койгон «кудайыңарды»
мага көргөзгүлөчү?! Жок!

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ
حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ
رَبُّكُمُ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٤﴾

﴿قُلْ مَنْ يَرْفُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ فَإِنَّهُ وَنَا أَتَوَاتُكُمْ لَعَلَّيْ
هَذِي أَتَوْفِ صَلَاحٍ مُّبِينٍ ﴿٣٥﴾

قُلْ لَا تَسْأَلُونَنَا عَمَّا نَجْعَلُ وَلَا نَسْأَلُ
عَمَّا نَعْمَلُونَ ﴿٣٦﴾

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ
وَهُوَ الْقَاسِ الْغَلِيمُ ﴿٣٧﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمُ الَّذِينَ اتَّخَفْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٨﴾

1 Кыяматта мушриктер өздөрүнүн жаман акымбеттерин көрүп коркуп кетишет. Ошондо Аллаһ аларга дүйнөдө адашып жашагандыктарын, алардын сыйынган «кудайлары» жалган кудайлар экенин айтат. Мушриктер бир аз өздөрүнө келип, бири-биринен «Раббиңер эмне деди?» деп сураганда, жакшы угуп тургандары «Акыйкатты айтты» дешет. Бул аяттын мындан башкача тафсири да бар. Аяттын атымына эки түрдүү тафсир тең туура келет. (Саадий).

Аллаһ Бир Өзү гана Кудуреттүү,
Даанышман!»

28. Биз сени (Бейиштен) кушкабар берүүчү жана (тозоктон) эскертүүчү кылып, жалпы инсанияттын бардыгына жибердик. Бирок, адамдардан көпчүлүгү муну билишпейт. *(Пайгамбар саллалаху алайхи ва саллам мушириктерге тозок жөнүндө эскертүү бергенде, алар мусулмандарга карап:)*

29. «Эгер чынчыл болсоңор (айткылачы) бул убада качан (келет)?»- дешет.

30. Айткын: «Силерге (ал) күндүн убадасы бар. Силер андан бир саатка да эрте, же кеч калтырылбайсыңар»

31. Каапыр адамдар айтты: «Биз эч качан бул Кураанга ишенбейбиз, андан мурунку китептерге да ишенбейбиз!» Жана сен (о, Мухаммад) ошол заалымдарды, Раббисинин алдында (тикесипен) тургузулуп, бири-бирине сөз кайтарып жаткандарын (бир) көрсөң эле! Ээрчиген алсыздары текебер жолбашчыларына: «Эгер силер болбогондо биз ыйман келтирмекпиз!»- дешет.

32. Текебер жолбашчылары болсо, алсыздарга: «Өзүңөргө (анык далилдер) келгенден кийин силерди Туура Жолдон биз тостук беле? Жок! Өзүңөр күнөөлүү болгонсуңар!»- дешет.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا
وَنَذِيرًا وَلَآ كُنَّا أَكْثَرًا لِّلنَّاسِ
يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنَّا
صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

قُلْ لَّكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَجِزُونَ عَنْهُ
سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن نُّؤْمِنَ بِهَٰذَا
الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ
الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِندَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ
بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْخَفُوا لِّلَّذِينَ أَسْخَفُوا لَوْلَا أَنشُرَ
لَكُمُ الْمَوْتِ ﴿٣١﴾

قَالَ الَّذِينَ أَسْخَفُوا لِّلَّذِينَ أَسْخَفُوا
أَنفُسُكُمْ أَفَ تَكْفُرُونَ أَلَمْ يَكُنْ
أَوَّلُكُمْ مِّنْ دُونِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِسْرَآءِكُمْ
بَلْ كُنْتُمْ مُّجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

1 Ал күндө мушириктердин башчылары менен алсыздары күноонү бири-бирине оодарып, өз жандарын куткарууга бекер аракет кылышат

33. (Анда) ээрчиген алсыздар текебер жолбашчыларына (мындай) дешет: «Жок!» (Силер ойлогон) түп менен күндүн айлакерлиги (бизди азгырды!). Ал кезде силер бизди Аллахка каапыр болууга жана Ага теңдеш-шериктерди кошууга буюргансыңар!» (Ошентип бардыгы), азапты (өз көздөрү менен) көргөндө ичишен бушайман тартып турушту. Биз каапыр болгон адамдардын моюндарына кишендерди салып койдук. Алар(га зулум кылбадык), өздөрү жасаган (жаман) иштеринин гана жазасын алышты.

34. Биз кайсы бир шаарга эскертүүчү (пайгамбар) жиберсек, анын ысырапчыл байлары: «Албетте, биз силер алып келген динге каапырбыз» дешкен.¹

35. Жана алар: «Биздин мал-дүйнөбүз, перзент-урпактарыбыз көп. Биз азапка салынбайбыз» дешти.²

36. Айт (о, Мухаммад): «Менин Раббим каалаган пендесине ырыскыны кенен берет, каалаганына ченеп берет.

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعُوا الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا
بِسُلْطَانِهِمْ وَالْقَهَارِ إِنَّا نَأْمُرُونَكَ أَنْ
تُكْفِرَ بِاللَّهِ وَتَجْعَلَ لَهُ وَادًا وَأَنْتَ وَأَسْرُوا
الْقَدَمَةَ لَنَا زَاوَا الْعِدَابِ وَجَعَلْنَا الْأَعْمَلُ
فِي آخِرَتِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُخْزَوْنَ إِلَّا مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّبِيٍّ إِلَّا قَالَ
مُتْرُوهًا إِنَّا بِنَا أَرْسَلْنَا بِهِ كُفْرًا ﴿٣٥﴾

وَقَالُوا لَنَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَدًا وَمَا نَحْنُ
بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٦﴾

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

1 Чындыкка каршы чыгуу бир гана Мухаммад салталдоху алайхи ва салламдын жердеп, замандаш мушриктеринин иши эмес, тээ илгерки пайгамбарлардын дооруна бери, өз напсинин кулуна айланган, оюн-зоокторго берилген, алкымы бузук, ысырапчыл байлардын, бийлердин адаты.

2 Алар ушул дүйнөдө жөлөк-таяк болгон дүйнө-мүлкүбүз, тууган-уруктарыбыз ошол дүйнөдө да ишке жарайт. Бул дүйнөдөгү жазадан пара берип, тааныштарды ортого салып кутулуп кеткен сыяктуу наркы дүйнө тозогунан да бир нерсе «узатыш» кутулуп кетебиз деп ойлошот. Дагы алар Аллах бизди сүйгөн үчүн ушунча мал-мүлк, бала-чака берди деп ойлошот. Бирок, Аллах бул дүйнөдө мүлктү Өзү каалаган каапырларга да беришин, бирөөнү кедейлик менен сынаса, бирөөнө байлык берип сынашын билишпейт.

Бирок, көпчүлүк адамдар муну билишпейт»

37. Силердин мал-дүйнөңөр да, перзент-урпактарыңар да силерди Бизге жакындаштыра албайт! Ал эми, кимде-ким ыйман келтирип, салих амал кылган болсо, алардын амалдарына кошумча сыйлыктар берилет. Жана алар Бейиштеги бийик даражалуу орундарда тынчтык-бейпилдикте болушат.

38. (Бул дүйнөдө) Биздин аяттарыбызды алсыз (өкүмсүз) калтырганга аракет жасагандар (тозок периштелери тарабынан) азапка даярдалышат.

39. Айткын: «Албетте, менин Раббим Өзү каалаган адамдарга ырыскыны кенен берет. Жана (Өзү каалаган башка) бирөөсүнө ченеп берет. (Силер ырыскыңар мол-кенен болсо да, ченелген болсо да садака кылууга аракеттенгиле. Анткени:) Эмнени садака кылсаңар, Аллах (бир нече барабар көбөйтүп) Өзүңөргө кайтарат. Ал эң жакшы ырыскы берүүчү.

40. (Аллаh) алардын (мушриктердин) бардыгын чогултуп, андан соң периштелерге: «Силерге ибадат кылгандар ушуларбы?!»- дейт.

41. «Өзүң (шериктерден) Аруу-Тазасың! (О, Раббим!) Алар эмес, Сен биздин Кожоюнубузсуң! Жок, алар (Бизге эмес) жиндерге ибадат кылышкан. Алардын көпчүлүгү жиндерге ыйман

وَمَا أَمْرُنَا بِكَ وَلَا أَوْلَدُكَ بِأَلَيْ تُفَرِّقُكَ عِنْدَنَا
رُفْقًا إِلَّا مَنَءَامَنَ وَنَعْمِلَ صَلَاتًا قَافًا وَلَئِكَ
لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعِيفِ يَمَاعِلُوا وَهُمْ فِي الْعُقُوفِ
ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آلَانِنَا مُتَكِبِينَ أُولَئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَهُوَ خِلْفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

وَنَوْمٌ يَنْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ
أَهْزِلُوا إِنَّا أَكْرَمُ أَنْ تَبْعُدُوا ﴿٤٠﴾

قَالُوا سُبْحَنَكَ أَنْتَ وَلَيْسَ مِن دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الْبَلْعَ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

келтиргендер»(деп жооп берет периштелер)¹

42. Ал (Кыямат) күнү (эй, мушриктер) бири-бириңерге пайда да, зыян да жеткире албайсыңар. Жана Биз заалым (каапыр) адамдарга «Өзүңөр «жалган» деген тозок азабын тарткыла!» дейбиз.

43. Аларга (дүйнөдө) Биздин анык аяттарыбыз окулганда: «Бул киши (Мухаммад) силерди ата-бабаңар сыйынган динден тосууну гана каалайт» дешкен. Дагы алар (Кураан жөнүндө) «Бул ойдон чыгарылган нерсе»-деп айтышкан. Жана (ошол) каапыр болгондор өздөрүнө келген Акыйкатты (Кураанды) «бул анык сыйкыр» дешкен.

44. Биз аларга (буга чейин) дарс кылып окуган китеп бербеген элек жана сенден мурун да аларга эскертүүчү (пайгамбар) да жиберген эмеспиз.

45. Алардан мурунку (мушрик) адамдар дагы динди жалганга чыгарышкан. Биз аларга берген нерселердин ондон бирине да (Макка мушриктери) жетише элек. Алар дагы Биздин пайгамбарларыбызды «жалганчы» дешкен. Анан (аларга) кандай гана азап болду!²

فَأَنبِئْهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُصْطَفَىٰ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي
كُنتُمْ بِهَا تُكْذِبُونَ ﴿٥٢﴾

وَإِذَا نُنَادِيهِمْ إِنَّمَا تَسْبِّحُوا مَا كَانُوا
إِلَٰهَ الْجُلُودِ يُرِيدُونَ يُصَدِّقُوا كُفْرَهُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ
آبَاءَهُمْ وَآبَاءَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْلَمُونَ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَيِّنَاتِ لَمْ آتِهِمْ إِلَّا هَذِهِ
إِلَّا يَسْتَحْسِنُونَ ﴿٥٣﴾

وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا
أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٥٤﴾

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا تَلَوْا
وَمَعَسَا وَمَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي
فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٥٥﴾

1 «Мага кайыштап кабар келди» деген адамдарга «кайып кабарларың», чынында, жиндер шыбырайт. Каапыр жиндер каапыр адамдарды ушинтип шылдың кылат. Болбосо, жиндердин өздөрү деле кайып кабарың билишпейт. (Ушул сүрөнүн 14-аятына караныз).

2 Бирөөсүн жер жутту, бирөөлөрү деңизге чөктү, дагы бирөөлөрүнүн баштарына таш-жамгыры жаады, дагы бирөөлөрү бороон-шамал же ачуу айкырык менен кум-жам болушту.

46. Айт: «Мен силерге бир гана нерсени – бирден, экиден болуп Аллаһка түз (эч нерсени шерик кылбай) турууңарды, андан кийин (жакшылап) пикир кылууңарды насаат кыламын. Силердин жолдошуңарда эч кандай жиндилик(тин белгилери) жок. Ал болгону, катуу азапты силерге эскерткени келген пайгамбар!»

47. Айткын: «Мен силерден (эскерткеним үчүн) акы сурабаймын. Ал өзүңөргө буюрсун. Мага сыйлык берүү Аллаһтын вазыйпасы. Ал- ар бир нерсеге Күбө»

48. Айт: «Албетте, менин Раббим Акыйкатты (жалганга каршы) таштайт. Ал кайып нерселерди Билүүчү!»

49. Айт: «Акыйкат (Тавхид) келди. (Жалган-ширк алсыз болуп калды) эми жалган (өз ишин) баштай да албайт, кайталай да албайт!»

50. (Мушриктерге) айт: «Эгер мен (силер айткандай) адашкан болсом, өзүмдүн зыяныма адашкан боломун. Ал эми, Туура Жол тапкан болсом, бул мага Раббим вахий кылган нерсе себептүү. Чынында, Ал - Угуучу (жана) Жакып».

51. Сен алардын (тозокту көргөндө катуу) коркуп, бирок, качып кете албай, (тозокко) жакын жерден кармалганын бир көрсөң эле!

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَعْدِ اللَّهِ أَنْ تَقْرُبُوا إِلَهًا مِثْلِي وَقُرْآنِي ثُمَّ تَتَّبِعُوا مَا يَصَاحِبُكُمْ مِنْ حِفْظٍ إِنَّ هُوَ إِلَّا تَذَكُّرٌ لَكُمْ يَوْمَ تَبْيَضُّ بُيُوتُ الْمُتَّقِينَ﴾ ١٥

﴿قُلْ مَا سَأَلُكُمْ مِنْ أَجْرِ قَوْلِكُمْ إِنِّي أَخْرَجْتُ الْإِنْسَانَ عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ ١٦

﴿قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْغُيُوبِ﴾ ١٧

﴿قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ﴾ ١٨

﴿قُلْ إِنْ صَلَّيْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنْ أَهْتَدَيْتُ فَمَا يُوجِي إِلَى رَبِّي إِلَّا اللَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ﴾ ١٩

﴿وَلَوْ تَرَى إِذْ قُرْعُوا أَفْلاكًا تَوْتًا وَلَاحِذًا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ﴾ ٢٠

52. (Ошондо) алар: «Жалган деген нерсебизге ыйман келтирдик!» дешет. Эми аларга алыс жерден (наркы дүйнөдөн ыйманга) жетиш кайда!
53. Бирок, алар мындан мурун (дүйнө жашоосунда) бул нерсеге таптакыр каапыр болушуп, (ошол) алыс жерден кайыпты (Акыретти) жалганга чыгарып коюшкан.
54. Эми алар менен эңсеген нерселеринин (дүйнөгө кайтууларынын) арасы тосулуп коюлду. Мындан мурун дагы алардын пикирлештерине дал ушундай кылынган. Алар (Акырет жөнүндө) аябай чоң шектенүүдө болушкан!

وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ وَأَنَّى لَهُمُ التَّنَادُ مِنْ
مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

وَلَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَكَانُوا
فِي الْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

وَجَعَلَ بَيْنَهُم وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ
بِأَشْيَاءِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ
مُزِيدٍ ﴿٥٤﴾

35 «Фаатир» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Бардык мактоо-даңазалар асмандар жана жердин жаратуучусу Аллаһка таандык (Ал) периштелерди эки, үч, төрт канаттуу элчилер кылып жаратты.² Аллаһ (Өзү жараткан) макулдуктарда Өзү каалаган нерсени көбөйтөт. Чынында, Аллаһ ар нерсеге Кудуреттүү!
2. Аллаһ адамдар үчүн ачып койгон ырайымды эч ким кармап кала албайт. (Ошондой эле) Аллаһ кармап калган нерсени, Андан кийин эч ким жибере албайт. Ал Кудуреттүү, Даанышман.
3. О, адамдар! Аллаһтын берген нээматын (коп) эстегиле! (Антпегенде) силерге асман-жерден ырыскы берген Аллаһтан башка Жаратуучу бар беле? Эч бир кудай жок, бир Өзү бар: (Өзүнө ибадат кылбай) дагы кайда бурулуп баратасыңар?!
4. (О, Мухаммад!) Эгер (элин) сени «жалганчы» деген болсо, сенден мурунку пайгамбарлар деле жалганчыга чыгарылган. Бардык иштер Аллаһка кайтат.³

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ
الْمَلَائِكَةَ رُسُلًا أُولِي أَجْنَحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ
وَرَبْعَ زَيْدٍ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

مَا يَشَاءُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يَنْسِيكَ فَلَا يُرْسِلُ لَهْمٍ بَعْدَهُ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ
خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَاتِلُوا نَفْسَ النَّفْسِ الْكَافِرَةِ ﴿٣﴾

وَإِنْ يَكْفُرْ بِكَ فَكُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَالَى
اللَّهُ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤﴾

1 Бул сүрөө Маккада түшкөн. 45 аяттан турат. «Фаатир» «Жаратуучу» деген мааниде.

2 Периштелердин элчилик кызматы Аллаһтын тапшырмаларын, белек-сыйлыктарын, азап-жазаларын, ылайык болгон жерлерге, адамдарга жеткирүүдөн турат.

3 Бардык адамдар өз иштери менен Аллаһтын алдына барышат. Ошондо ишенбегендер менен Өзү эсептешип алат.

5. О, адамдар Албетте, Аллаһтын убадасы акыйкат. Силерди дүйнө(нүн кооз-жылтырак) жашоосу азгырып койбосун! Дагы силерди жалганчы (шайтан)¹ Аллахтан азгырбасын!
6. Чынында, шайтан силерге (түбөлүк) душман! Аны (дайым) душман туткула! Чынында ал өзү(нө ээрчиген) жамаатты тозок элдеринен болууга чакырат.
7. Каапыр адамдар үчүн (Кыяматта) катуу азап бар. Ал эми, ыйман келтирип, салих амалдарды жасагандарга (Аллаһ тарабынан) кечирим жана улук сооп бар!
8. (Айткылачы, күнөө) ишинин жамандыгы өзүнө кооз көргөзүлгөн соң, аны жакшы иш деп эсептеген киши (Аллаһ Туура Жолго баштаган киши сыяктуу) боло алабы? Аллаһ каалаган адамын (ушинтип) адаштырат, каалаганын Туура Жолго баштайт. (О, Мухаммад!) Жапың алар (мушриктер) үчүн кайгы чекпей эле койсун! Албетте, Аллаһ алар эмне кылып жатканын жакшы Билүүчү.
9. Аллаһ – шамал жиберген Зат! Шамал булуттарды козгогондо, Биз аларды өлүк (кургак) шаарга айдап барыш (жамгыр-жаадырыш) аны менен өлүк жерди тирилтебиз. Кайра тирилүү да ушундай.
10. Ким урматтуу болууну кааласа (билип алысн:) Бардык урмат-сый

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمْ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا تَغُرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٥﴾

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا
يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

الَّذِينَ هُفُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

أَلَمْ نَرِئِنَّ لَهُمْ سُوَّةَ عَمَلٍ قَوْمًا هَسَّاءِ فَإِنِ اللَّهُ
يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبُ
نَفْسُكَ عَنْهُمْ فَحَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا
تَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُبْرِئُ سَحَابًا مَقْنَنَةً
إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ بِالْمَاءِ الْأَرْضِ بَعْدَ وَفَيْهَا
كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ

Аллаһка таандык.¹ Таза-пакиза сөздөр Анын Өзүнө которүлөт. Салих амалды дагы Өзү көтөрүп алат. Күнөө иштерди айлакерлик менен жасагандарга катуу азап бар! Алардын айлакерликтери текке кетет!

11. (О, инсандар) Аллаһ силерди (алгач ирет) топурактан, андан кийин бел суудан жаратты. Кийин (жетилген курагыңарда) силерди жуп-жубайлар кылды. Ургаачылардын боюна эмне бүтүп, эмне төрөгөнүн Ал билип турат. Жана жашоочунун канчалык өмүр сүрөөрү жана өмүрүнөн канчасы кыскараары (Аллаһтын алдындагы) Китепте бар,² Албетте, бул Аллаһ үчүн жеңил.³

12. Дарыя менен деңиз тең эмес. Мунусу ширин-таттуу, аны ичүү жагымдуу. Тигиниси ачуу-туздуу. Экөөсүнөн тең силер таза-жаңы эт жейсиңер. Жана (деңизден) өзүңөр тагына турган зыйнат(таш)гарды чыгарып аласыңар. Жана силер анда (толкундарды) жарып (сүзүп) бара жаткан кемени көрөсүңөр. (Бул) Аллаһтын пазилетин (бырыскысын) издешиңер үчүн

الْكَبِيرُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ
وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السُّيُوفَ لَهَا عَذَابٌ
شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ سَوْءٌ

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ
جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ
إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ
عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَابٌ مُرَاتٍ
سَابِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمَنْ كُلٍّ
تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
جِلْدَهُ نَابِلُسُونَ فَمَا وَفَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاجِرُ
لِيَبْتَلِيَكُمْ فِي قَضَائِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ

1 Демек, урматтуу болууну каалаган адам эң оболу Аллаһты ыраазы кылсын! Аллаһты ыраазы кылуу Анын буйруктарын аткаруу. Аны таза-пакиза сөздөр менен даназалоо жана эң таза сөздөр-Кураани Карим аяттарын окуу менен болот. Мына ошондо ал адамды Аллах эки дүйнөдө урматтуу кылат.

2 Аллаһ Таала, зына кылуу, ата-элеге ак (күноокор) болуу, тууганчылыкты үзүп коюу сыяктуу арам иштерди өмүрдүн кыскарышына себеп кытып койгон. Ушулар себептүү же буларсыз эле өмүрдүн кыскарып, качан өлүм келишин Аллаһ Таала гана билет.

3 Ушул нерселердин бардыгын билүү, алдын ала «Лавхул Махфуз» деп аталган тагдыр китебине жазып коюу, бардыгынан кабардар болуп туруу Аллаһка кыйын эмес.

(бир себеп). Кана эми шүгүр кылсаңар!

13. (Аллаһ) түндү күндүзгө, күндүздү түнгө киргизет. Жана Күн менен Айды силерге моюн сундуруп (кызматчы кылып) койду. Ар бири белгиленген убакытка чейин (асманда) жүрө берет. Ушугу Аллаһ – Раббинер. (Бардык) мүлк жеке Өзүнүн колунда. (О, мушриктер!) Андан башка силер дуба кылып жаткан «кудайларыңар» чөл кабыктай нерсеге да ээ эмес!

14. Эгер аларга дуба кылсаңар, дубаңарды укпайт. Эгер (кыялыңарда) укса да, силерге жооп бере алмак эмес. (Ошондуктан), Кыямат Күнү аларды (Аллаһка) шерик кылганыңарга нараазы болушат. (Оо, Мухаммад!) Эч ким сага Кабардар (Аллаһ) сыяктуу кабар бере албайт!

15. О, адамдар! Силер Аллаһка (ар дайым) муктажсыңар! Жана Аллаһ Өзү гана Беймуктаж, мактоого татыктуу!

16. Ал эгер кааласа силерди (жер бетинен) кетирип, башка жаңы (Өзүнө моюн суна турган) элдерди келтире алат!

17. Бул Аллаһка оор эмес.

18. Эч бир көтөрүүчү (Кыяматта) бирөөнүн күнөөсүн көтөрбөйт. Эгер бир оор күнөөсү бар адам аны көтөрүшүүгө (жардамга) чакырса да, андан эч нерсе женилдетилбейт, эгер (чакырылгандар) анын

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي
الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ
يَجْعَلُ لِآجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكَ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مَا يَنْبَغِي لَكُمْ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا
مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ
بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِنْهُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

إِنْ يَشَاءْ يُدْهِتْكُمْ وَرَبَّانِي عَنِّي جَبَدِيرٌ ﴿١٦﴾

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ
إِلَىٰ خِمْلٍهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا
قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُشَدُّ الذُّلُمُ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ

(жакын) тууганы болсо да! Сен өздөрүнүн кайыптагы Раббисинен корккон жана намаздарын толук окуган кишилерди гана эскерте аласың. Ким тазарса өзүнүн гана пайдасына тазарганы. Кайтуу - Аллаһка!

19. Сокур менен көздүү тең эмес.
20. Караңгы менен нур дагы (тең эмес).
21. Аптап менен колоко дагы (тең эмес).
22. Тирүүлөр менен өлүктөр¹ дагы тең эмес! Чынында, Аллаһ (сенин эскертүүлөрүңдү) каалаган пендесине угузат. Сен мүрзөдө жаткандарга угуза албайсың!
23. Сен болгону бир эскертүүчүсүң.
24. Чынында, Биз сени (бейиштен) сүйүнүчтүү кабар берүүчү, (тозоктон) эскертүүчү (пайгамбар) кылып Акыйкат менен жибердик. (Тарыхтагы) бардык эл-үммөттүн ичинде бир эскертүүчү (пайгамбар) өткөн.
25. Эгер сени (мушриктер) «жалганчы» дешкен болсо, алардан мурунку пайгамбарларды да (өз доорунун мушриктери) «жалганчы» дешкен. (Чынында,) пайгамбарлары аларга (Аллаһ Тааладан) азык далилдерди, (ыйык) баракчаларды жана Нурдуу Китеп алып келишкен эле.

يَا عَذِيبٌ وَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَرَكِيَ قَائِمًا
بِمَرَكِيَ لِقَائِهِ وَاللَّهُ الْعَصِيرُ ﴿١٩﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢١﴾

وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢٢﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَخْبَاءُ وَلَا الْأَمْوَالُ إِنَّ اللَّهَ
يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي
الْقُبُورِ ﴿٢٣﴾

إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ
مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا اخَلَا بِهَا نَذِيرٌ ﴿٢٥﴾

وَلَنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَآلُؤْا
وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٦﴾

1 Каапырлар менен ыймандуулар

26. Андан кийин Биз каапыр адамдарды (өлтүрүүчү азап) менен кармадык! (Биздин) четке кагуу(буз) кандай экен?!¹
27. Көрбөйсүңбү, Аллах асмандан суу түшүрдү. Анан Биз аны менен (түсү, даамы) ар түрдүү мөмөлөрдү чыгардык. Тоолордун да ак-ала, кызыл-ала жана чым каралар(ын чыгардык)²
28. Дагы, ошондой эле адамдардан, жаныбарлардан жана үй-чарба айбандарынан ар түрдүүлөрү бар. Аллахтан аалым (илимдүү) адамдар (көбүрөөк) коркушат. Чынында, Аллах-Кудереттүү, Кечиримдүү.
29. Албетте, Аллахтын Китебин тилават кылып, намазды толук окуп, Биз ырыскы кылып берген нерселерден көрүнөө жана комүскө садака кылган адамдар эч зыян тартпай турган сооданы үмүт кылышат –
30. (Аллах аларга) сооп-сыйлыктарын толуктап, Өз пазилетинен кошумча соопторду бериши үчүн. Чынында, Ал Кечирүүчү, Шүтүр кылуучу!
31. Биз сага вахий кылган Китеп (Кураан) өзүнөн мурунку (асмандан түшкөн) китептерди

ثُمَّ أَخَذُوا الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ۝

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيْضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَعَرَاءِيبٌ سُودٌ ۝

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُمْ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْمُسْلِمُونَ ۝

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تَجَارَةً لَّنْ نَّبْزِرَهُنَّ ۝

لِيُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ أَجْرًا بَهِيمًا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ۝

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَعْبَادُهُ

1 Мушриктер оболу Аллахтын аяттарын четке кагышты. Алан Аллах азап жибергенде «Оо, Аллах бизге бир аз мөөнөт бер! Өзүңө ибадат кылабыз!» деп жалдырашты. Аллах да алардын талаптарын четке кагып койду.

2 Асмандан жааган жамгыр-кардын натыйжасында пайда болгон бир түрдүү сууну ичип, бир түрдүү топурактан азыктанган дарактардын мөмөлөрү ар түрдүү болушу, тоо-таштардын түркүн-түстүү болушу, албетте, акыл жүргүзгөн адамга Аллахтын кудуретинен дарек.

тастыктаган¹ Акыйкат. Албетте
Аллаһ өз пенделеринин абалынан
Кабардар, Корүүчү.

لَا خَيْرَ لِّصَاحِبِهِ

32. Кийин Биз Китепти (Кураанды)
тандап алган пенделерибизге
(Мухаммаддын үмөтүнө) мурас
кылып бердик. Алардын арасында
өзүнө зулум (күнөө) кылгандары,
(жалаң важыпты аткарып, арамдан
сактануу менен гана чектелген)
орточолору да бар. Жана алардын
арасында Аллаһтын уруксаты
менен сооп иштерди (бири-бирине)
атаандашып жасагандары да бар.
Бул - (аларга Аллаһ берген) эң чоң
пазилет.

فَرَأَوْنَا الْكَتَابَ الَّذِي اصْتَطَفَيْنَا مِنْ
عِبَادِنَا فِيهِمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ
مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذِ
إِنَّ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ

33. Алар, өздөрү кире турган "Адн"
бейиштерде алтын билериктерди,
асыл таштарды тагынып жүрүшөт.
Ал жерде алардын кийимдери
жибектен.

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ
أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
حَرِيرٌ

34. Жана алар (Бейиште эс алып
жүрүү): «Бизден кайгы-капаны
арыткан Аллаһка мактоолор
болсун! Чынында, Биздин
Раббибиз Кечиримдүү (жана)
Шүгүр кылуучу!

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ

35. Ал бизди Өзүнүн пазилети менен
түбөлүк (жыргал) орундарга
түшүрдү. Анда бизге машакат-
кыйынчылык да жетпейт, чарчоо
да кыйнабайт»- дешет.

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا
يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ

36. Ал эми, каапыр адамдар үчүн
тозок огунда күйүү) бар. Аларга

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ

1 Кураандан мурунку Тоорат, Инжил сыяктуу Аллаһтан түшкөн ыйык китептердин кабарларына дин адамдарынын сөздөрү аралашып кеткен. Эми, алардын кайсы бири Аллаһтын аяты, кайсынысы адамдан кошулган «аяттар» экенин Кураан гана аныктап, тастыктап берет. Биз байыркы китептердин кабарларын Кураан аяттарына салыштырабыз. Кайсынысы дал келсе - аны Кураан тастыктаган болот.

өлүм да берилбейт, өлүп (кутулуп) калгыдай. Алардан тозок азабы жеңилдетилбейт. Биз ар бир каапырга мына ушундай жаза беребиз.

37. Алар анда өкүрүп-кыйкырып: «О, Раббибиз! Бизди (бул азабынан) чыгара көр! Эми, мурда жасабаган (сооп) амалдарды жасайбыз!» дешет. (Анан аларга мындай добуш угулат:) «Биз силерге эскерген адам эсинге келгидей өмүр бербедик беле?! Жана силерге эскертүүчү-пайгамбар келди эле го! Эми, (азапты) тарта бергиле! Заалым (каапыр) адамдарга жардамчы жок!»

38. Чынында Аллаһ асмаңдар жана жердеги кайыштарды Билүүчү. Ал көкүрөктөрдөгү (жашыруун) сырларды да Билүүчү.

39. (О, момундар!) Ал силерди жер бетинде Өзүнүн халифа-орун басарлары кылды! Кимде-ким каапыр болсо, каапырчылыгы өзүнө зыян! Раббилеринин алдында алардын каапырчылыгы (Аллаһ тарабынан болгон) жек көрүүнү гана көбөйтөт. Каапырларга өздөрүнүн каапырлыгы зыянды гана көбөйтөт.

40. Айт: «(О, мушриктер) өзүңөр дуба (ибадат) кылган, Аллаһтан башка «кудайыңарга» карагылачы! Алар жерден эмнени жаратканын мага көргөзгүлөчү! Же алар үчүн асмаңдарда(гы кээ бир нерселерди жаратууда Аллаһка) шерикчилик барбы?! Же Биз аларга, анын

عَلَيْهِمْ قَسَمُوا أَلَّا يَخْفَى عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٧﴾

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرْ فِيهِ مَنِ تَذَكَّرَ وَحَاشَ كَرِّ التَّنْذِيرِ قَدْ رُوِيَ قَسَمًا لِّلْغَالِيِينَ مِنْ نَّصِيرٍ ﴿٣٨﴾

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمُ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٩﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا بُهْرًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٤٠﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ يَنْتَهُ تَلْ إِنْ يَرَوْا ظِلَّ السُّورِ يُغَضِّبُوا بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤١﴾

далилдерине таяна турган Китеп беринтирбизби?! Жок! Заалымдар бири-бирине (далил-чындыктарды эмес) жалганды гана убада беришкен».

41. Чынында, асмандар менен жерди жок болуп кетүүдөн Аллаһ гана кармап турат. Эгер ал экөөсү жок болуп кетчү болсо, Аллаһтан башка эч ким аларды (жок болуудан) тосо албайт! Чынында, Ал пейили Жумшак, Кечиримдүү!

42. (Мушриктер) эгер өздөрүнө бир эскертүүчү-пайгамбар келсе, Туура Жолго ар кандай элдерден көбүрөөк эргешүүчү болуу жөнүндө катуу ант ичишкен. Ал эми, качан аларга эскертүүчү - пайгамбар (Мухаммал) келгенде (бул) алардын (Туура Жолдон) качууларын гана көбөйттү.

43. (Алар) жер бетинде текеберленген жана (пайгамбарга каршы) ыплас айла-амалдарды жасаган абалда (Туура Жолго жүрбөй коюшту). Ыплас айлакерликтер өз ээсине гана зыян жеткирет! Эми алар абалкылардын жолун¹ гана күтүп калышты. Сен Аллаһтын жолун (башкага) алмаштыра албайсың! Сен Аллаһтын жолун өзгөртө албайсың!

44. Жер бетин кезип, мурункулардын акыбети эмне болгонун көрүшпөйбү!² Алар булардан да күчтүүрөөк болушкан. Бирок,

﴿إِنَّ اللَّهَ بِمُشْرِكِكِ السَّمَكُوتِ وَالْأَرْضِ أَنْ تَزُولَ وَلَئِنْ رَأَيْنَا أَنْتُمْ كُفْرَكُمْ مِنْ أَعْدَائِكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَنَكُونَنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِهْدَىٰ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ۝﴾

وَأَفْسَرُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أُنْفُسِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِهْدَىٰ الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ۝﴾

أَسْبَغَ كَارِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا بِأَعْيُنِنَا هُمْ يَظُنُّونَ إِلَّا سَأَلْتُ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ يَجِدَ لِسُنِّي اللَّهُ تَبْدِيلًا وَلَنْ يَجِدَ لِسُنِّي اللَّهُ تَحْوِيلًا ۝﴾

لَوْ رَيْبُكُمْ فِي الْأَرْضِ فَیَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِمَّهِمْ

1 Аллаһтын жолу- эрежеси боюнча, ким дааватка текберленсе, башына азап түшөт.

2 Ар кайсы жерлерде байыркы, Аллаһ кыргын салган мушрик элдердин кооз сарайларынын урандылары, өпүккөн маданияттарылып издери калган.

Аллаһты асмандардагы жана жердеги эч нерсе алсыз кыла албайт! Албетте, Ал Билүүчү, Кудуреттүү¹

45. Эгер Аллаһ адамдарды кылмыштарына жараша (ушул эле дүйнөдө) жазалай берчү болсо, жер бетинде кыбыраган (адам) калтырмак эмес. Бирок, Аллаһ аларды белгилүү күнгө (Кыяматка) кечиктирүүдө. Ал эми, качан белгиленген күндөрү келгенде (Аллаһ Өзү эсептешип алат. Анткени,) Аллаһ пенделерин Көрүүчү.

قُوَّةٌ وَمَا كَانَ لِلَّهِ يُعْجِرُهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٥﴾

وَلَوْ يَؤْخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَانُوا عَمَلًا
لَفُتِحَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِنْ ذُنُوبِهِمْ وَلَكِنَّ
يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ
أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ
بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

1 Бирок мээримдүүлүгү каардуулугун жеңген Аллаһ мушрик-каапыр коомдорго дагы эле мөөнөт берүүдө. Көпчүлүгүнүн жазасын Кыяматка калтырууда.

36 «Йа-син» сүрөсү¹

سُورَةُ يٰسٓ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Йа, Син.
2. Даанышман Кураанга ант:
3. Сен чынында,
пайгамбарлардансың.
4. Туура Жол үстүндөгү.
5. (Кураан) Ырайымдуу,
Кудуреттүүнүн түшүргөнү,
6. коом(ун)ду эскертишиң үчүн.
Алардын ата-бабалары (эч бир
пайгамбар тарабынан) эскертилген
эмес, өздөрү да наадан-билимсиз
адамдар эле.²
7. Алардын көпчүлүгүнө сөз
(азап келиши) акыйкат болуп
калды. Эми алар ыйман
келтириппейт.
8. Биз алардын моюндарына
ээктерине чейин кишен ороп
койгонбуз. Анан алар какайып
(ийиле албай) калышкан.
9. Биз алардын алдынан, артынан
(ыймандан тосо турган)
тосмолорду коюп, эч нерсени көрө

يٰسٓ ۝

وَالْقُرْءَانِ الْحَكِيمِ ۝

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۝

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝

تَنْزِيلَ الْكَرِيمِ ۝

لَشُدْرِكُوا مَا أَنزَلْنَا آتَاوَهُمْ فَمَهُمْ عَتِیْلُونَ ۝

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا

يُؤْمِنُونَ ۝

إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْيُنِهِمْ أَغْشَآءً فَهِيَ إِلَى

الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ۝

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ

سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 83 аяттан турат. «Йа-Синь» мааниден айры тамгалардан жооосу. («Бакара» сүрөсүнүн 1-аятын караңыз)

2 Аларга (Курайш мушриктерине) көп жылдардан бери Пайгамбар келбегендиктен, ата-бабалары да, өздөрү да наадандыктын эң төмөн даражасында болчу. Дин-ибадаттары эч бир Ыйык Китепке негизделбей, ойдон чыккан жоромолдорго негизделген. Пикирлери да ошондой. Ошондуктан алардын көпчүлүгү өздөрүнө Пайгамбар жана Ыйык Китеп келгенде «Ата-бабалардын жол-жоругуна, үрп-адатына каршы экен» деп, дароо душмандык позициясына өтүштү.

албай турган кылып
(наадандык пардасы менен) ороп
салдык!

10. Эми аларды эскертесиңби же
эскертпейсиңби – айырмасы жок:
ыйман келтиришпейт.

11. (О, Мухаммад!) Сен Зикирге
(Кураан акыйкатыңа) ээрчиген
жана кайыптагы (көрүнбөгөн)
Рахмандан корккон кишини
гана эскерте аласың. Сен ага
(Аллаһ тарабынан боло турган)
кечиримдин жана улук сооп-
сыйлыктын кубанычтуу кабарын
бер!

12. Албетте Биз өлүктөрдү (кайрадан)
тирилтебиз жана мурда жасаган
иштерин, (өзүнөн калган) издерин
жазып койобуз. Жана Биз бардык
нерсени Анык Китепте¹ (алдын
ала) эсептеп койгонбуз.

13. Жана сен аларга (мушриктерге)
каапыр шаардын элдерин мисалга
тарт: Бир кезде ал шаарга
пайгамбарлар келди.²

14. Биз аларга (элчилерден) эжоосун
жибергенибизде, экөөнү тең
«жалганчы» дешти. Анан
үчүнчүсү менен кубаттадык.
Алар «Чынында, биз силерге
жиберилген элчилер болобуз»-
дешти.

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَوِّفَى
الَّذِينَ يَتْلُونَ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١١﴾

إِنَّا نَحْنُ غَنِيٌّ عَمَّا يُكْفَرُونَ ﴿١٢﴾ وَتَكُنْ مِنْ
أَعْيُنِنَا وَاغْلُظْ أَبْصَارَكَ وَلَكُنْ مِنَ
الْمُحْصِينَ ﴿١٣﴾

وَأَنْشُرِ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ
جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْنِهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا
بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَهُكُمُ مُّرْسَلُونَ ﴿١٥﴾

1 «Анык Китеп»-бул Лавхул Махфуз. Алда Кыяматка чейинки боло турган нерселер, окуялар эң майда-чүйдөсүнө чейин жазып коюлган.

2 Бул шаар жөнүндө Кураанда жана Сүннөттө анык маалымат жок. Кээ бир тафсирчилер ал шаар Антокия болгон. Эли каапыр болгон. Ал эми аларга жиберилген элчилер Ыйса пайгамбардын шакирттеринен эжоо болгон дешет. Анык далил болбогон соң бул шаардын дайыныш айтуудан пайда жок. (Саадий).

15. (Каапырлар) айтышты: «Силер (элчи) эмес, өзүбүз сыяктуу эле адамсыңар. Рахман (Аллаһ) силерге эч нерсе түшүргөн эмес! Силер жалган сүйлөп жатасыңар!».

16. Алар айтышты: «Раббибиз билет, биз чындап силерге жиберилген элчилербиз.

17. Биздин вазыйпабыз (силерге акыйкатты) анык жеткирип коюудан гана турат».

18. (Каапырлар) айтышты: «Биз силерден (каражолтой деп) ырым кылып жатабыз. Эгер (дааватыңарды) токтотпосоңор силерди ташбараңга алабыз жана бизден (силерге) жан ооруткан азап жетип калат!»

19. «Ырымыңар өзүңөргө «сыйлоо»! Эмне, эгер (биз себептүү) эскертилсеңер эле (ошенте бересиңерби)?! Жок! Силер чектен чыккан эл экенсиңер!»-дешти (пайгамбарлар).

20. (Ошондо) шаардын наркы четинен бир адам чуркап келип: «О, коомум! пайгамбарларды ээрчигиле!

21. Өздөрү Туура Жол үстүндө болуп (силерди ошол жолго чакырганы үчүн) акы сурабаган кишилерди ээрчигиле!»-деди. *(Мушриктер аны курчап алып: «Сен жалгыз Кудайга сыйынып калдыңбы?»-деп кыйнаганда, мындай жооп берди:)*

22. «Эмне үчүн мен өзүмдү (жоктон) бар кылган Кудайга ибадат

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكِيدُونَ ﴿١٥﴾

قَالُوا إِنَّا بِكُمْ لَبِئْسَ لَكُمُ لِرَسُولٍ ﴿١٦﴾

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

قَالُوا إِنَّا نَطَّلِعُ فَإِذَا كُنَّا لَكُمُ لَمُتًا نَمُوتُ لَنَرَجِعَنَّ كُفَرًا وَلَنَسْتَكْفُرُ وَمَا غَدَاكُمُ إِلَّا الْمِرَّةُ ﴿١٨﴾

قَالُوا نَطَّلِعُ كُفَرًا مَعَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مِنْ أَتَائِهِ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

وَجَاءَ مِنْ أَهْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَنْفِقُمْ أَكْثَرًا مِمَّا تَكْسِبُونَ ﴿٢٠﴾

أَتَسْتَبِغُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَالَّذِي

кылбайт экенмин?! Силер дагы Ага кайтарыласыңар!

لَنَرْجِعَنَّ ۝

23. Андан башкаларды кудай кылып алайынбы?! Эгер мага Рахман бир зыян (жеткирүүнү) кааласа, мага алардын шапаат-ортомчулуктары эч кандай пайда бербейт жана алар мени куткара да алышпайт!

أَفَتُخَذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةٌ إِنْ يُرِيدِ الرَّحْمَنُ يَصْرِفْ لَافْتًا عَنِّي سَفْعَهُمْ سَيْفًا وَلَا يُنْقِذُونِ ۝

24. (Эгер Аллаһтан башканы кудай кылып алсам) анда мен анык адашууда болуп каламын!

إِنِّي إِذَا لَأَنِّي ضَلَّالٍ مُبِينٍ ۝

25. Мен силердин (чыныгы) Раббиңерге ыйман келтирдим, мени уккула!». (Анан мушриктер аны өлтүрүп коюшат. Шейит болуп, Раббисинин алдына барганда, ага)

إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ۝

26. айтылды: «Бейишке Кир»! Ал киши айтты: «Кана эми, менин коомум билсе,

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ۝

27. Раббим мени кечиргенин жана урматтуу адамдардан кылганын!»

يَعَاظِرْنِي رَبِّي وَيَجْعَلَنِي مِنَ الْمَكْرُومِينَ ۝

28. Анын (өлтүрүлгөн мусулмандын) артынан Биз (каапыр) коомдун үстүнө асмандан (периштелерден куралган) аскерлерибизди түшүрбөдүк. Түшүрбөйт да болчубуз.

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ تَعْدُوَةٍ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ۝

29. (Себеби:) Бир гана ач айкырык болду! Анан..., бардыгы (өлүп, кыйрап) тыныш калышты.¹

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَاثِرِينَ ۝

1 Аллаһ каапыр коомдон өч алуу үчүн сандаган асман периштелерин жибербей, бир гана үнү катуу периште жиберди. Ал периште каапыр коомдун үстүнө келип катуу чыңырды эле..., бардыгынын жүрөгү жарылып, күйүп бүткөн отулдун күлү сыяктуу кыйрап тынышты.

30. Кайран гана пенделер! (Айып өздөрүндө!) Аларга бир пайгамбар келсе эле (дароо) шылдыңдай башташат.

يَحْضَرُهُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ
إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾

31. Көрүшпөйбү, Биз алардан мурун нечендеген (каапыр) муундарды кыйратып салдык! Эми алар өздөрүнө (бул дүйнөгө) кайтып келишпейт!

أَلَمْ نَرْزُقْكُمْ أَكْثَرَ أُكْلِكُمْ أُكْلَ الْفُلُوكِ
أَلَمْ نَكْنِمْ الْيَهُودَ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

32. Албетте, алардын (кыйрагандардын) бардыгы (Кыяматта) Биздин алдыбызда (суроо-жооп үчүн) даяр турушат.

وَأِنْ كُلُّ لُحْمٍ لَنَا بِجَمْعٍ لَدَيْنَا مَحْضُورُونَ ﴿٣٢﴾

33. Аларга (кудуретибизден дагы бир) белги-өлүк жер. Биз аны (жамгыр менен) тирилттик жана андан данды (өндүрүп) чыгардык. Эми, ошондон жеп жатышат.

وَأَيُّ لُحْمٍ لَّهُمْ إِلَّا الْأَرْضُ الَّتِي بَيْنَهُنَّ
وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

34. Жана Биз жерде курмалардан, жүзүмдөрдөн бак-бостондорду жараттык. Жана анын боорун жарып, булактарды чыгардык,

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾

35. Ошол бактардын мөмөсүнөн жесин деп. Ал мөмөлөрдү алардын колу жасаган жок! Шүгүр кылышпайбы, эми?!

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ
إِلَّا أَنْ يَشْكُرُوا ﴿٣٥﴾

36. Жер өстүрүп чыгарган нерселерден, өздөрүнөн жана өздөрү да билбеген (көп) нерселерден бардык жуп-жубайларды жараткан Аллах – Аруу, Таза!

سُبْحَنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا
وَمَا تُؤْنِتُ الْأَرْضُ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمَا لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Аларга (дагы бир) белги – түн. Биз андан күндүздү сыйрып алаарыбыз менен, алар караңгыда калышат.

وَأَيُّ لُحْمٍ لَهُمْ إِلَّا نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا
هُم مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

38. (Дагы бир белги –) Күн, өзүнө белгиленген орунда гана

وَالنَّعْسُ نَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ

(айланып) жүрөт. Бул – Кудуретүү, Билүүчүнүн тагдыр кылганы.

تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٥﴾

39. Биз Айга да, курманын эски шингили сыяктуу болуп (ийрейип) калганга чейин бир нече орундарды белгилеп койгонбуз.

وَالْقَمَرَ قَدَرْنَا مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ الْكَوْكَبُونَ
الْقَدِيمِ ﴿٣٦﴾

40. Күн (өз айлануусунда) Айга жетиши мүмкүн эмес, түн дагы күндүздөн озуп кете албайт.¹ Бардыгы асманда сүзүп жүрүшөт.

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ
سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٧﴾

41. Аларга (дагы бир) белги: (Нухтун доорунда) Биз алардын урпактарын (айбандар жана ыймандуу адамдар менен) толтурулган кемеде (топон суунун бетине) көтөрүп койгонубуз.

وَأَيُّ الْهَرَمِ أَكَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ فِي الْفَلَكِ
الْمُتَحَوِّنِ ﴿٣٨﴾

42. Дагы (бир белги) Биз аларга ошол кеме сыяктуу (бирок, башка түрдөгү) миңе турган нерселерди жаратып бердик.²

وَحَقَّقْنَا الْهَرَمَ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرَكُونَ ﴿٣٩﴾

43. Эгер кааласак Биз аларды (кеме менен сапарга чыккан араб мушриктерин) чөктүрүп жиберебиз. Кийин аларга эч бир жардамчы болбойт жана куткарылышпайт.

وَلَا نَشَأُ الْغُرُفَهُمْ فَلَا صَرْيَعَ لَهُمْ وَلَا هُمْ
يُقَدَّرُونَ ﴿٤٠﴾

44. (Бирок, качан) Биз тараптан ырайым болсо жана белгилүү убакытка чейин пайдалануулары үчүн куткарылышы мүмкүн.

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤١﴾

1 Күн менен Ай, түн менен күндүз тээ Кыяматка чейин бири-бирин кубалаганы-кубалаган. Мезгилдердин алмашканы ошондон, түн менен күндүн алмашканы ошондон.

2 Бул аят дагы Аллаһ Тааланын моожизасы, келечектен кабар бергени. Анткени, араб мушриктери Нухтун кемесинен башкача кеме болушун билген эмес. Жаңы тийтеги буу кемелерин, атом энергиясы менен жүрө тургандарын, аба мейкиндигинде сүзө тургандарын Аллаһ кийинки замандарда жаратып берди.

45. Эгер аларга алдыңардагы жана артыңардагы (азаптан) корккула, ажеп эмес ырайымына жолуксаңар деп айтылчу болсо, (такыр кулак салышпайт.)

46. Аларга Раббилеринин аят-белгилеринен бири келсе, андан да жүз бурушат.

47. Эгер аларга: «Аллаһ ырыскы кылып берген нерселерден (муктаждарга) садака кылгыла»-деп айтылса, каапырлар момундарга: «Аллаһ Өзү тамактандырууну каалаган кишилерди биз тамактандырабызбы?! Силер анык адашууда экенсиңер!»-дешет.¹

48. Жана айтышат: «Эгер чынчыл болсоңор (айткылачы) бул убада (Кыямат) качан келет?»

49. Алар (эч нерседен бейкапар) өз ара жаңжалдашып турганда (жандарын) ала турган бир айкырыкты гана күтүп калышты.²

50. (Аларга өлүм келгенде) осуят кылууга да үлгүрбөй калышат. Жана үй-бүлөлөрүнө да кайтып бара алышпайт.

51. Жана (Кыяматта) Сур (кернейи экинчи ирет) тартылат. Кийин, капыстан алар Раббисинс (сурак

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

وَمَا أَتَاهُمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَنْطَعِمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَحِجَّةً نَآخِذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

وَيُنْفِخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

1 Бул сөздөрү менен алар момундарды «Ырыскы Аллаһтан» деген ишенимин шылдыңдашууда.

2 Аларга насаат пайда бербеди. Эми, азап берүүчү периште келип катуу ач айкырык менен өлтүрүп кетиши же болбосо, Исафил периштенин ач айкырык сыяктуу үн чыгара турган кернейин биринчи ирет тартканда баардык адамдардын катарында өлүүлөрү гана калды.

берүү үчүн) мүрзөлөрүнөн
суурулуп чыгышат.

52. (Жана) айтышат: «О, порубуз!
Бизди уйкубуздан (өлүмдөн) ким
тургузду экен?! Бул Рахмандын
(кайра тирилүү жөнүндөгү)
убадасы турбайбы! пайгамбарлар
туура сүйлөгөн экен!»
53. Бир гана айкырык (Сур
кернейинин добушу) болот.
Анан дароо алардын баары
Биздин алдыбызда туруп
калышат.
54. Ал күндө эч бир жан зулумдук
көрбөйт. Жана силер өзүңөр
жасаган ишиңерге гана ылайык
жаза аласыңар.
55. Ал Күнү Бейиш элдери кубаныч
менен гана алек.
56. Жубайлары менен көлөкөнүн
астына коюлган сөрүлөрдө
жолонуп отурушат.
57. Ал жерде алар үчүн мөмөлөр,
тилеген бардык нерселери бар.
58. Алардын Ырайымдуу Раббиси
тарабынан «Салам» деген сөз
(айтылат).
59. Эй, күнөөкөрлөр! Бул күндө силер
(жакшылардан) бөлүнгүлө!
60. О, Адам урпактары! Мен
силерге: «Шайтанга ибадат
кылбагыла! Ал силерге анык
душман!
61. Өзүмө гана ибадат кылгыла! Туура
Жол – ушул!» деп буюрбадым
беле?!

قَالُوا إِنَّمَا كُنَّا نَمُرُّ بَيْنَنَا وَمِنْ مَقْرُونًا هَذَا مَا
وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صِخْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَاذْكُضْ
تُصْبَعُ أَيْدِينَا مُخَصَّصَاتٍ ﴿٥٣﴾

فَالْيَوْمَ لَا تُلَظُمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تَنْجُرُونَ
إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ
فَاكُونَ ﴿٥٥﴾

هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرْبَابِ
مُسْتَكُونَ ﴿٥٦﴾

لَهُمْ فِيهَا نَقَبَةٌ وَلَهُمْ مَاءٌ يَدْعُونَ ﴿٥٧﴾

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

وَأَمَّا نَسُوا الْيَوْمَ أَنَّهُمُ الْمَعْمُورُونَ ﴿٥٩﴾

«أَلَمْ آغِثْهُمُ الْيَوْمَ كَرِيمًا إِنَّمَا أَنَا
تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُبِينٌ ﴿٦٠﴾

وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

62. Ал силерден көп муундарды азгырып жиберди го! Акылыңарды иштетпейт белеңер?!
63. Силерге убада кылынган тозок – ушул!
64. Каапыр болгонулар себептүү бүгүн ага киргиле!»
65. Ал күндө алардын оозуна мөөр басып койобуз. Бизге анын кылмыштары жөнүндө колдору сүйлөйт, буттары күбөлүк берет.
66. Жана эгер кааласак, көзүн тегиздеп (сокур кылып) койобуз. Анан Бейиш жолун издегенге шашылышат. Көрмөк кайда эми!
67. Жана эгер кааласак аларды турган жеринде катырып койобуз. Алдыга басканга да артка кайтканга да кудурети келбей калат.
68. Биз кимге узун өмүр берсек, анын түзүлүшүн начар кылып койобуз. Акылдарын иштетишпейби?!¹
69. Биз ага (Мухаммадга) ыр үйрөткөнүбүз жок. (Акын болуу) ага ылайык эмес. Ал (Мухаммад окуган нерселер) Зикир (эскертүү) жана анык Кураан!²
70. Тирүү адамдарды эскертүү үчүн жана каапырларга (азап жөнүндөгү окум) сөздү чындыкка

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِيلًا كَثِيرًا أَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾

أَضَلَّوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَنصِتُهُمْ أَمَّا كُنُوفُهُمْ فَلَا يَكْشِرُونَ ﴿٦٥﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَى مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

وَمَنْ يُعْمِرْهُ نَجْعِمْنَاهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

1 Картайганда Адам баласынын бардык түзүлүшү: дене-түзүлүшү, акыл-эси, ой тутуму, бардыгы начарлайт. Эгер жаштык, курчтук мезгилде акылдарын иштетип, Туура Жолду таап албаса, картайганда Акыйкатка кайтуу оор болот.

2 Акындар көбүнчө туруксуз, апыртма, сөздүн кооздугу үчүн жалгандарды сүйлөгөн кишилер болот. Ырлардын көбү жалгандан куралат. Акыйкатка дал келбейт. Ал эми, Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам өмүрүндө жалган сүйлөп коргон эмес. Аны акын, Кураанды ыр дегендер жаңылышат.

чыгаруу үчүн (түшүрүлгөн
эскертүү).

71. Алар көрбөй жатышабы, Биз алар үчүн Өз Колубуз жасаган нерселерден чарба айбандарын жаратып, колдоруна мүлк кылып бердик.
72. Жана аларга ал(айбанд)арды моюн сундуруп бердик. Алардан арасынан мингендери бар, этин жегендери бар...
73. Жана аларда пайдалар (айран, сүт сыяктуу) ичимдиктер бар. Шүгүр кылышпайбы?! (Шүгүр кылмак кайда! Кайра, ошол нерселерди Аллах эмес, арбактар, бут-статуялар жаратып бергенсип...)
74. Аллаһтан башка нерселерди кудай кылып алышты. Алардан жардам болсо кана!
75. («Кудайлары») аларга жардам берүүгө кудуреттүү эмес¹. (Бирок ошого карабай) аларга даярдалган аскерлер (сыяктуу кызматын кылып, сыйына беришет).
76. (О, пайгамбар!) Сени алардын сөздөрү кайгыга салбасын. Биз алардын жашыруун, ашкере иштерин билип турабыз.
77. Инсан билбейби, Биз аны (бир тамчы) суудан жараттык эле, анан капыстан Бизге анык дупиман болуп чыга келди.
78. Жана, өзүнүн (эмнеден) жаралганын унутуп, (чириген

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِنَّا صَوَابًا يَدِينَا
أَنعَمْنَا لَهُمْ فَمَن يَمْلِكُونَ ﴿٧١﴾

وَدَلَّلْنَاهُم فَمَن يَهْدِيهَا رَبُّهُمْ وَمَن يَضِلُّهَا
يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا
يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

وَاتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّهُمْ
يُضَرُّونَ ﴿٧٤﴾

لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْحَهُمْ وَهُم مُّهِينُونَ
مُخَضَّرُونَ ﴿٧٥﴾

فَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يَسْكُرُونَ وَمَا
يَعْلَمُونَ ﴿٧٦﴾

أَلَمْ يَرَوْا الْإِنسَانَ إِذَا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ
فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَكُنِيَ خَلْقًا طَارِعًا مِّنْ

1 Алар турмак оздорүно да жардам бере албайт! Башына куштар, чымындар «отуруп» койсо, ошолорду айдаганга жарабаган «кудай» кагтип буларга жардам берсин.

сөөктү колуна кармап): «Сөпөт болгон сөөктү ким (кайрадан) тирилте алат?»-деп, Бизге (каршы) мисал келтирет!

79. Айткын: «Аны биринчи ирет (обогу топурактан, анан бел суудан) жараткан Кудай (кайра дагы ошол топурактан) тирилтет. Ал ар бир макулукту (кандай жаратаарыш жакшы) билет.
80. Ал силерге көк (жана ным) дарактан отун жасап берген.¹ Силер аны жагып жатасыңар.
81. Асмандарды жана Жерди жарата алган Зат алардын окшошун (экинчи ирет) жаратууга кудуреттүү эмеспи?² Жок! Кудуреттүү! Ал эң мыкты жаратуучу жана эң илимдүү.
82. Эгер бир нерсени (жаратууну) кааласа, Анын иши «Бол!» деп айтуудан гана турат. Анан ал нерсе болуп калат.
83. Бардык нерселердин бийлик-өкүмдарлыгы Өз колунда болгон Аллаһ (мушриктердин «жарата албайт» деген сыпаттоосунан) Таза! Бардыгыңар Өзүнө кайтарыласыңар!

يٰۤاَيُّهَا الْعِظَمَاءُ رٰىيْتُمْ ؕ

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي اَنْشَاَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيْمٌ ۝٧٩

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ اَلْاَخْضَرِ نَارًا ۚ فَاِذَا اَشْمُمْتُمْ تُوَفُّوْنَ ۝٨٠

اَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِقَدِيْرٍ عَلٰٓى اَنْ يَّخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلٰى وَهُوَ الْخَلّٰقُ الْعَلِيْمُ ۝٨١

اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْءًا اَنْ يَّسُوْلَ لَهٗ وَاَنْ يَقُوْلَ لَهٗ وَاَنْ يَّكُوْنَ ۝٨٢

فَسُبْحٰنَ الَّذِي يَبْدِءُ مَلَكُوْتِكُمْ كُلِّ لَيْلٍ وَّالْيَوْمِ يُرْجَعُوْنَ ۝٨٣

1 Аллаһ ошентип суудан от жарата алат. Ушуга кудурети жеткен Аллаһ кантип чиреген сөөктөрдү кайрадан адам кейипинде жаңыдан тикелей албай калсын?!

2 Кыяматта ааламдык кагылышуулар башталып, асмандардан жылдыздар төгүлүп, жер, асман жоголот. Наркы дүйнө үчүн Аллаһ башка жер, башка асман жаратат. Бул Ага кыйын эмес.

37 «Саффат» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Сап тарткан периштелерге ант ичип,
2. (Шамалдарды) айдоочу периштелерге ант ичип,
3. (Ар дайым) Зикирди (Куранды) окуп туруучу периштелерге ант ичип (айтамын:)
4. Силердин кудайыңар чынында Жалгыз!
5. (Ал) асмаңдардын, жердин жана экөөсүнүн арасындагы (бардык) нерселердин Раббиси. Жана Ал чыгыштардын (жана батыштардын) да Раббиси!
6. Чынында, Биз Дүйнө асмаңын жылдыздар зыйнаты менен кооздодук.
7. Жана (асмаңдарды) ар бир бейбаш шайтандан сактадык.
8. Алар жогорку жамаатты(н сөзүн) уга албайт.² (Эгер угууга аракет кылса) ар таралган (учар жылдыздар менен) атып урулат.

وَالصَّفَّاتِ صَفًّا ۝

فَالرَّجَرِ رَبِّ رَجْرًا ۝

فَأَنبِئْتَنِي ذِكْرًا ۝

إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ۝

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشْرِقِ ۝

إِنَّا رَتَبْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِرَبِّكَ الْكَوْكَبِ ۝

وَحِفْظًا مِن كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ۝

لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيَقْدِرُونَ عَلَى جَانِبِ ۝

1 Маккада түшкөн. 182 аяттан турат. «Саффат» - «Сап тартып турган периштелер» деген мааниде.

2 Асмаңдарда эң жогорку жамаат-периштелер жамааты бар. Алардын арасында Аллах билдирген жана буюрган келечек кабарлары жөнүндө өз-ара сөз болушу табигый. Ал эми, жер бетиндеги жин-шайтандар кээ бир таза эмес адамдар менен байланыш түзүп, аларга келечек кабарларын билдирип турууну убада берет. Ал адамдар - палчылар, көзү ачыктар, бакшылар. Ошентип, бир бакшы-көзү ачык менен байланыш түзгөн жин-шайтандар жогорку асмаңдардагы жогорку жамааттын сөздөрүн уурдоо үчүн жогорку асмаңды аңдып, сагаалашат. Бирок, «Алар жогорку жамаатты(н сөзүн) уга албайт».

9. (Ушинтип) айдап жиберилет.
Аларга (тиги дүйнөдө) үзгүлтүксүз азап бар.
10. Ал эми, кимиси (кайып кабарынан) бир гана сөз уурдап алган болсо, ага күйдүрүп жиберүүчү куйруктуу жылдыз кууп жетет (жана өрттөп жиберет).
11. Сен алардан (мушриктерден) сурачы, аларды жаратуу кыйынга турабы же Биз жараткан (асман, жер, периште сыяктуу) нерселердиби? Чынында, Биз аларды жабышчаак ылайдан эле жаратып койгонбуз.
12. Сен (алардын ишенбегенине) таң каласың. Алар (болсо, сени) шылдыңдашат.
13. Эгер эскертилчү болсо, эсине (акылына) келбейт.
14. Эгер бир аят-далил көрүшсө (андан бетер) шылдыңдашат.
15. Жана: «Бул анык сыйкыр» дешет.¹
16. (Дагы алар:) «Эгер биз өлүп, сөөк жана топурак болуп калсак, кайрадан тирилебизби?

دُخْرًا وَهُمْ عَذَابٌ وَصِيبٌ ﴿٩﴾

إِلَّا مَنْ حَبِطَ الْخُلُقَةُ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ
كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ ﴿١٠﴾

فَأَسْتَفْهِمُ أَهْلَهُ أَشَدَّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنْ
خَلَقْنَا هُمْ مِنْ طِينٍ لَّأَرْبِ ﴿١١﴾

بَلْ عَجَبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾

وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ ﴿١٤﴾

وَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا سَاحِرًا مُمِيزًا ﴿١٥﴾

أَوَلَمْ نَمُنَّا وَأَكُنَّا رُكْبًا وَعَظَمْنَا أَهْلًا نَتَّبِعُونَ ﴿١٦﴾

1 Пайгамбарыбыздын далил-моожизасы Кураан аяттары эле. Аларга оболу аяттарды окуп бергенде, «өзүң жазып алгансың» дешти. Бул дооматтарына каршы Аллаһ Тааладан «Эгер ишенишпесе бардыгы чогулуп, жин-шайтандан шерик-жардамчыларды чакырып болсо да бир гана Кураан сүрөсүндөй сүрө жазышсыңчы!» деген мааниде жооп келди. Бул жоопту пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам аларга окуп бергенде, «Сен акылың»-дешти. Бирок, Кураан аяттарын угуп көргөн эң чоң акындар: «Бул инсандын сөзү эмес» деп баа беришти. Анан: «Сен жиндисиң» дешти. Бирок, Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламда эч кандай жиндилек белгиси көрүнбөдү. Кайра ал коомдогу эң адил, эң таза, эң чыгчыл, акылман киши экенин бардыгы билип турган. Анан акырында «Сен сыйкырчысың, окуган аяттарың, Курааның сыйкыр»- деген сөздү ойлоп чыгарышты. Алардын оюнда өлүп чырып, топурак болуп калган адамды кайра тирилет деп сыйкырчылар гана айттышмак.

17. Илгерки ата-бабаларыбыз дагы (кайра тирилеби)?!» - дешет. أَوَلَمْ يَأْتُوا آلَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾
18. Айткын: «Ооба. Силер (мушрик ата-бабаңар дагы) кор болгон абалыңарда (тирилесиңер) قُلْ مَعَكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُخْرَجُونَ ﴿١٨﴾
19. Ал болгону (Исрафил периште тарта турган «Сур» кернейинин) бир гана добушу. Анан алар (тирилип, Кыямат окуяларына) карап турган болушат» فَالنَّاسُ مِنْ شَجَرَةٍ وَاحِدَةٍ فَوَادَّاهُمْ فَأَسْطُورُونَ ﴿١٩﴾
20. Жана: «О, бизге кайгы! Бул Кыямат го!» (дешет. Ошондо аларга кайыптан үн угулат:) وَقَالُوا إِنَّا بَيْنَكُمْ هَذَا يَوْمَ الْيَوْمِ ﴿٢٠﴾
21. «Бул силер «жалган» деген Ажыратуу Күнү!» هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُتِبَ فِيهِ لَكُمْ ﴿٢١﴾
22. «Заалым (каапыр) адамдарды (каапыр) жубайлары менен, сыйынган «кудайлары» кошуп чогулткула! لَكُمْ وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ جَهَنَّمُ مِمَّا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾
23. Аллаһтан башка(га сыйынышкан эле). Жана тозок жолуна айдагыла! مِنْ دُونِ اللَّهِ فَأَلْقَوْهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾
24. Жана аларды (Махшар майданында) токтоткула.¹ Алардан суралат: وَقِفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَقْضُورُونَ ﴿٢٤﴾
25. «Эмне үчүн бири-бириңерден жардам сурабай жатасыңар?!»² مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ ﴿٢٥﴾
26. Жок! Алар бүгүн эрксиз туткундар! بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُتَسَلِّمُونَ ﴿٢٦﴾
27. (Анан) алар (өз-ара жаңжал-сүрөөн көтөрүп) бирин-бири (күнөөлөп) собол ыргытышат. وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾

1 Жакшылардан ажыратылган жамандар жөнүндө ушундай окум кылынат.

2 Мушриктердин сыйынган «кудайлары», аларга сыйынууга үгүттөгөн жол башчылары көптүн бири катары кор болуп, дүйнодогу «пенделеринен» жардам бере албай турат. Ошондо аларга ушундай добуш угулат.

28. (Ээрчигендер башчыларга) айтат: «Силер бизге оң тарап (күч кубат, зордук) менен келгенсизер (жана бизди ката жолго мажбурлагансыңар)»
29. (Башчылар) айтат: «Жок! Өзүңөр ыйманды кабыл албай койгонсуңар.
30. Силердин үстүңөрдө биздин бийлик жок болчу. Тескерисинче, өзүңөр акыйкатка каршы коом эленер.
31. Эми, Раббибиздин Сөзү (азабы) бардыгыбызга ырас болду. Биз чынында азап тартуучуларбыз.
32. Биз силерди (мажбурлаган жокпуз) азгырганбыз. Өзүбүз деле азгырылган кишилер элек».
33. Эми, алар ушул күнкү азапта дагы окшоп-шерик болушат.
34. Албетте, Биз күнөөкөрлөрдү ушинтебиз!
35. (Дүйпө жашоосунда) аларга «Эч бир кудай жок, бир гана Аллаһ бар (ошого гана сыйынгыла)» деп айтылганда текеберленишкен.
36. Жана: «Биз өзүбүздүн кудайларыбызды ушул жинди акын (Мухаммад) үчүн таштайт белек?!» дешет (болчу).
37. Жок! (Андай эмес! Мухаммад) акыйкатты алып келген жана пайгамбарларды тастыктаган!¹

قَالُوا لَكُمْ كُفْرَةٌ تَأْتُوا عَنْ آلِيبِينَ ﴿٢٨﴾

قَالُوا بَلْ لَكُمْ كُفْرَةٌ أَنْتُمْ كُفَرْتُمْ ﴿٢٩﴾

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ بَلْ كُفِرْتُمْ بآيَاتِنَا ﴿٣٠﴾

فَصَحَّحْنَا قَوْلَ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾

فَأَعْرَضْنَا عَنْكُمْ إِنَّا كَنَّا غُيُوبًا ﴿٣٢﴾

فَأَنهَرْنَا مَنبِذِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

إِنهَـم كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنهَـ يُسْتَكْبَرُونَ ﴿٣٥﴾

وَيَقُولُونَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَإِنَّمَا كُنَّا لَكُمْ دُاعِيَـنَ السَّاعَةِ ﴿٣٦﴾

بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٧﴾

1 Мурунку пайгамбарлар эмнени алып келген болсо Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам дагы дал ошол акыйкатты-таъхид акыйкатын алып келди. Ал жөнүндө Ыйса, Муса пайгамбарлар алдын ала кабар беришкен. Анын пайгамбар болушу ошол кабарларды тастыктоо болду. Аяап дагы, ал мурунку пайгамбарлар жөнүндө

38. (О, мушриктер!) Силер албетте
жан ооруткан азапты
татасыңар!
39. Жасаган (күнөө) ишинерге жараша
жаза аласыңар!
40. Ал эми Аллаһтын ыкластуу
(жалгыз Өзүнө ибадат кылган)
пенделери..,
41. Аларга белгиленген ырыскылар
бар.
42. Мөмө-жемиштер.., жана алар
урмат-сый көргөзүлгөн абадда,
43. Эң жакшы (нээматтуу)
Бейиштерде,
44. (Кооз, дарыялар жээгиндеги)
сөрүлөрдө бири-бирине бет маңдай
(олтурушат).
45. Аларга (Бейиштеги) агын турган
булактан шарап кеселери айланып
турулат.
46. Алар ап-апак, ичүүчүлөр үчүн
таттуу,
47. Баш айланткан зыяндуулугу жок,
(андан) мас болушпайт.
48. Жана алардын алдында көздөрүн
(өз жубайынан башкаларга)
каратпаган бакыраң көз сулуулар
бар.
49. Алар аздектеп коюлган жумуртка
сыяктуу!
50. (Бейиштегилер) бет маңдай
отурушуп, бири-бирине суроо
берип сүйлөшүшөт.

إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾

وَمَا تُحْزِنُ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمَخْلُصِينَ ﴿٤٠﴾

أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾

فَوَكَرَهُمْ كَرْمُونٌ ﴿٤٢﴾

فِي جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾

يَطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٥﴾

بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿٤٧﴾

وَعَنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

فَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سِسَاءَ لُؤْلُؤٍ ﴿٥٠﴾

эң туура Кураан кабарларын атып келип, алардын чыныгы пайгамбар болгонун анык далилдер менен тастыктады.

51. Алардан бирөөсү айтты: «Менин бир жакын таанышым бар эле.
52. Ал (мага): «Сен (кайра тирилүүнү) тастыктоочулардансыңбы?
53. Эмне, биз өлүп, топурак жана сөөк болуп калсак деле (кайрадан тирилтилип, бул дүйнөдө) жасаган ишибизге жооп беребизби?»-деген. (Бейиши Адам шериктерине:)
54. «Силер да карап көрбөйсүңөрбү» деди.
55. Карады. Аны тозоктун чок ортосунда (азапта турганын) көрүп (мындай деди:)
56. «Аллахка ант! Сен мени өлтүрө жаздаган экенсиң!
57. Эгер мага Раббимдин (ыйман) нээматы болбогондо, мен дагы (тозок үчүн) даярдалган (бактысыз) кишилерден болуп калмакмын!
58. Биз өлбөптүрбүзбү?¹
59. Биринчи өлүмүбүз менен гана өлдүк. (Анан кайра тирилгенде) азапка салынбадык?
60. Албетте, бул чоң жеңиш.
61. Амал кылгандар ушундай жеңип үчүн амал кылышсын!»
62. (О, адамдар!) ушул (Бейиштеги жашоо) жакшыбы же Заккум² дарагы жакшыбы?

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾

يَقُولُ أَهَئَذَاكَ لِمَنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾

أَوَدَامَنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَهَئَذَا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾

قَالَ هَلْ أَنتُمْ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾

فَأَنظَرْنَا فَرَأَوْهُ مُفْطِنًا ﴿٥٥﴾

قَالَ تَاللَّهِ إِن كُنتَ لَتَتَزَيَّجُنِي ﴿٥٦﴾

وَلَوْلَا رَحْمَةُ رَبِّي لَكُنتَ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴿٥٧﴾

أَفَمَا نَحْنُ بِمَعْبُودِينَ ﴿٥٨﴾

إِلَّا أَمْوَالُنَا أُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَدِّيْنَ ﴿٥٩﴾

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْقَوْمُ الْغَافِقُونَ ﴿٦٠﴾

لِيُثَبِّتَ هَٰذَا فَاثْبَتْ سَبْعَ مِائَةٍ أَلْمَدِينُونَ ﴿٦١﴾

أَذَلَّكَ خَيْرٌ مِّنْ أَلَمْ شَجَرَةِ الرَّقُومِ ﴿٦٢﴾

1 Экинчи өмүр менен жашаганыбызды көрбөй жатасыңбы?

2 Бул дарак тикенектүү жана уудан да ачуу! Тозоктогулар курсагы ачканда, ошол дарактан башка тамак таба албайт жана ачуусуна карабай тоюп-тоюп жеп алышат. Анан ичи, оозу күйүп, аябай суусап кыйналышат. Суу жок эмес, бар. Бирок, ал кайнак суу!

63. Биз аны заалымдарга азап болушу үчүн жараттык.
64. Ал–тозоктун теренинен өсүп чыккан дарак.
65. Анын бүчүрлөрү шайтандардын башына окшойт.
66. Алар (тозоктогулар) андан курсактарын толтура-толтура жешет.
67. Кийин анын үстүнөн аларга (ичкенде бетти, оозду күйдүрүп, ичегилерди үзүп жибере турган даражадагы) кайнак суу ичирилет!¹
68. Кийин алар (дагы да терең) тозокко кайтарылышат!
69. Чынында, алар ата-бабаларын адашкан (Аллаһтан башка «кудайларга» сыйынган) абалда табышкан эле.
70. Ошолордун изинен чуркап кетишти.
71. Алардан мурун, абалкылардан көпчүлүгү дагы адашып кетишкен.
72. Биз алардын ичине эскертүүчү пайгамбарларды жиберген элек.²
73. Эми карачы, эскертилген адамдардын акыбет-көргүлүктөрү эмне болгонун!
74. Ал эми, Аллаһка ыклас менен (жалгыз Өзүнө) ибадат

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٦٣﴾

إِنَّمَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

طَلْحَمَهَا كَأَنَّه رُؤُوسُ السَّعَاطِينِ ﴿٦٥﴾

فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا أَمَّا الْقَوْنُ مِنْهَا الْبَطُونُ ﴿٦٦﴾

فَوَيْلٌ لَهُمْ عَلَيْهِمُ السُّوْبَا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

إِنَّهُمْ أَقْوَاءُ آبَاءَهُمْ حُبِّ آلِينَ ﴿٦٩﴾

فَهُمْ عَلَىٰ ذُرِّيَّتِهِمْ مُّتَمَرِّغُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَقَدْ صَلَّىٰ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٣﴾

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾

1 Заккумдан жеп суусаганда кайнак суу ичирилди! Уу үстүнө уу! Бирок, алар өлбөйт. Өлгөндөн бетер азапка кабылышат. Өлсө азаптан кутулуп кетпейби...

2 Бирок, алар «Ата-бабамдын жолу – ушул» деп, өздөрүнүн ойлорунан чыгарган азгырык жолдорду Пайгамбардын жолунан абзел көрүштү. Анан Аллаһ Таала бул эскертилген, бирок моюн сунбаган элдердин башына ар түрдүү балээлерди жиберип, жер бетинен шыпырып таштады!

кылган пенделер адашкан
жок.

75. (Бир кезде) Бизге Нух бийик
добуш менен («О, Раббим! Жер
бетинде бир дагы каапырлардын
үйүн калтырба!» деп) дуба
кылды. Биз эң жакшы жооп
берүүчүбүз.
76. Биз аны менен үй-бүлөсүн (каапыр
уулунан башкасын¹) чоң балээден
куткардык.
77. Жана анын (кемеге чыккан)
урпактарын гана (аман)
калуучулардан кылдык.
78. Жана аны(н ысымын) кийинки
муундар арасында (даңазалуу)
калтырдык.
79. Нухка ааламдарда (түбөлүк) салам
болсун!
80. Албетте, Биз (жакшынакай ибадат
кылган) мухсиндерди ушинтип
сыйлайбыз.
81. Чынында, ал Биздин момун
пенделерибизден болчу.
82. Кийин Биз башкаларды чөктүрүп
жибердик.
83. Ибрахим (пайгамбар) дагы анын
(Нухтун) жамаатынан (таухидди
кармаган пенделерден) эле.
84. Бир кезде ал Раббисине (ширктен)
таза жүрөк менен келди.
85. (Жана) атасы менен коомуна
(мындай) деди: «Эмнелерге эле
сыйынып жатасыңар?!

وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحَ عَلَيْنَا الْمُنْتَجِبُونَ ﴿٧٥﴾

وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾

وَتَرَكْنَا آخَرِيهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾

سَلَامٌ عَلَى نُوْحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرِيزَ ﴿٨٢﴾

وَإِبْرَاهِيمَ إِسْمَاعِيلَ ۚ لَئِنْ تَرَاهُمْ لَا تَزِيدُكَ حَسَدًا ﴿٨٣﴾

إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تُعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾

1 Себеби, баласы ыйманга келбеген болчу.

86. Аллаһтан башка өзүңөр ойлоп тапкан (жасалма) кудайды тандайсыңарбы?! أَفَنُكِّرُ إِلَٰهَ دُونِ اللَّهِ تَعَالَىٰ ۖ أَتُشْرِكُونَ ۚ
87. Ааламдардын Раббиси (Аллаһ) жөнүндө кандай ойлойсуңар?» فَتَنَاطَلُوا كُرْسِيِّ الْعَالَمِينَ ۚ
(Күндөрдүн биринде чоң элдик майрам болуп, бардыгы майрам талаасына кетип жатышты. Ибрахимди да «жүр» дешкенде ал:)
88. Жылдыздарга бир карап алып: فَنَظَرْنَا نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ۚ
89. «Мен ооруп турам»- деди.¹ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ۝
90. Бардыгы андан бурулуп (талаага) кетишти. فَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ۚ
91. Анан Ибрахим алардын (ибадатканадагы) «кудайларына» тез жетип келип: «(Алдыңардагы тамактап) жебейсиңерби?», فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِ الْعَبِيرُ فَقَالَ إِنَّمَا كُنْتُ مِنَ الْمُنْذَرِينَ ۝
92. Эмнеге сүйлөбөй жатасыңар?!» - деди. مَا كُنَّا لَنَنْطِفِقُونَ ۝
93. Анан аларды күч менен уруп (талкалап) салды (жана балтаны чоң «кудайдын» колуна илип койду). فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا يَابَسِينَ ۝
94. (Эли кечинде) ага чуркап келишти. فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْعُونَ ۝
(Жана аны омуроолон, кандай жаза берсек экен деп, чуру-чуу түшүп турганда, Ибрахим учурдан пайдаланып дааватын улантып:)
95. Айтты: «Өзүңөр жонуп жасаган нерселерге ибадат кыласыңарбы?!» قَالَ اتَّعَبُودَن مَآثِحُكُمْ ۝

1 Шариат боюнча дупманга жалган сүйлөсө болот. Мушриктер Ибрахимдин душманы эле

96. Силерди да, силердин ишиңерди¹ да Аллаһ жараткан!
97. (Мушриктер) айтышты: «Ал үчүн (отундан) «үйлөрдү» куруп (жандырып) отко таштагыла!
98. Ага каршы (ушундай) амалды таңдашты. Биз аларды(п өзүн) төмөн (жеңилген) кылып койдук.²
99. (Ибрахим) айтты: «Мен Раббиме кетемин! Ал мени Туура Жолго баштайт!» *(Ибрахим Шам жерине кетип, ошол жакта жашап калды. Өмүрү бир кыйла отуп калса да, перзент көрбөгөндөн улам Раббисине дуба кылды:)*
100. «О, Раббим! Мага салих (таза) инсандардан (боло турган бир перзент) берчи?!».
101. Анан Биз ага бир жумшак пейил перзент (көрүшү) менен сүйүнчү кабар бердик.
102. Качан ал перзент (сүймөнтүк болуп) Ибрахим менен бирге жүрүү курагына жеткенде, (ага) «О, балакайым! Мен түшүмдө сени курман чалып жатканымды көрүптүрмүн. Ойлонуп көр, эмне дейсиң?! деди. «Атаке,— деди ал—буюрулганды аткара бериңиз. Аллаһ кааласа мени сабыр кылуучулардан экенимди көрсүз».

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

قَالُوا اتَّبِعُوا آلَهُمْ إِنِّي أَخَوُكُمْ فِي اتِّبَاعِهِمْ ﴿٩٧﴾

فَأَنزَلْنَاهُ فِيهَا وَجَعَلْنَاهُمُ الْآتِلِينَ ﴿٩٨﴾

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾

رَبِّ هَبْ لِي مِن الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

فَنَشَرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا بَنِي إِسْرَءِيلَ فِي

الْعَتَمِ أَنِّي أَنذَرْتُكُمْ قَاتِلًا مَّا تُكَفِّرُونَ قَالَ

يَتَأْتِيَ أَفْعَلٌ مَّا تَوَسَّسْتُمْ فِي إِنْ

شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٢﴾

1 Силер тер төгүп, иштеп, жонуп жасаган мына бул «кудайыңарды».

2 Ибрахимди чоң жалынга ыргытышпы, аны жеңдик, кутулдук деп калышкан. Бирок, Аллаһтын амалкерлиги жогору келди. Ал отко «Ибрахимге муздак жана зыянсыз бол!» деп буйрук берди. От дагы Аллаһтын бир пейдеси. Буйрукка моюн сунду. Ибрахим оттуу ичинен аман-эсен чыгып келип, бул кежирленген, таш боор элден, каапыр атадан түңүлүп, баш алып кетүүнү каалады.

103. Экөөсү (Аллахтын амирине) моюн сунуп, атасы аны маңдайы менен жерге жаткырганда...

فَلَمَّا أَتَسْلَمًا وَنَكَهَهُ الرَّجُلَيْنِ ﴿١٠٣﴾

104. «О, Ибрахим! – деп добуш кылдык –

وَنَذَرْنَاهُ أَنْ يَتَرَاهِمُ ﴿١٠٤﴾

105. Сен түшүндү (анда берилген буйрукту) ырас билип аткардың. Биз жакшы амал кылуучу адамдарды ушинтип сыйлайбыз».

فَدَصَدَقَتِ الرَّأْيَ يَا إِبْرَاهِيمُ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

106. Чынында, бул анык сыноо болгон.

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

107. Жана Биз Ысмайылдын ордуна улук курмандык бердик.¹

وَقَدَرْنَاهُ بِذَبِيحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

108. Биз аны(н ысымын) кийинки муундардын арасында (даңазалуу кылып) калтырдык.

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

109. Ибрахимге (Аллахтын) салам(ы) болсун!

سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾

110. Биз жакшыларды ушинтип сыйлайбыз.

كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾

111. Чынында ал Биздин момун пенделерибизден болгон.

إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

112. Жана Биз ага Исхак жөнүндө куш кабар бердик. (Исхак) салих пайгамбарлардын бири.

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنْ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾

113. Биз ага (Ибрахимге) Жана Исхакка (көп) берекеттерди бердик. Ал экөөсүнүн урпактарынын арасынан жакшы(лар) да, өзүнө анык зулум кылган(дар) да чыкты.

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

114. Биз Муса менен Харунга да жакшылык кылдык.

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾

1 Ал курмандыктын «улуу» деп аталганынын себеби, аны улук Пайгамбар, улук баласынын ордуна курман чалды. Ал «улук курмандык» Аллах Бейништен жиберген кочкор эле.

115. Жана ал экөөсү менен алардын коомун чоң балээден куткардык.
116. Жана (душмандарына каршы) аларга жардам бердик. Натыйжада экөө жеңүүчүлөрдөн болушту.
117. Жана ал экөөсүнө анык баяндалган Китеп (Тоорат) берип,
118. Туура Жолго баштадык.
119. Жана аларды акыркы муундардын арасында (даңазалуу кылып) калтырдык.
120. Муса менен Харунга салам болсун!
121. Биз жакшыларды ушинтип сыйлайбыз.
122. Чынында, экөө тең Биздин ыймандуу пенделерибизден.
123. Иляс¹ дагы элчи-пайгамбарлардан эле.
124. Бир кезде ал коомуна (мындай) деди: «(Аллаһтан) коркпойсуңарбы?!»
125. Эң мыкты Жаратуучуну (Аллахты) таштап, «Баылга» дуба кыласыңарбы?!»
126. Силердин да, абалкы ата-бабаңардын да Раббиси Аллах эле го?!»
127. Бирок, коому ага моюн сунбады. Натыйжада (азапка) даярдалгандардан болушту.

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾

وَنَصَرْنَاهُمَا فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾

وَأَنزَلْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُبِينَ ﴿١١٧﴾

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

وَرَزَّكَانَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرَةِ ﴿١١٩﴾

سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

إِنَّهُمْ مِمَّنْ عَادَنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

وَإِلَّا لِلنَّاسِ لَوْنٌ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَسْتَفْقُونَ ﴿١٢٤﴾

أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾

اللَّهُ رَزَّكُمْ رَبُّ رَبِّكُمْ أَلَأَأُولِي السُّلْبِ ﴿١٢٦﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَنهزمُ خَاصِرُونَ ﴿١٢٧﴾

1 Иляс пайгамбар Шам жериндеги бир элге жиберилген. Анын коому «Баыл» деген чоң бутка сыйынган

128. Ал эми, Аллаһтын мухлис (Өзүнө гана ибадат кылган) пенделери (андай эмес).

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٢٨﴾

129. Жана Биз аны(н ысымын) акыркылардын арасында (даңазалуу) калтырдык.

وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾

130. Иляска (Аллаһтан) салам болсун!

سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٣٠﴾

131. Чынында, Биз жакшыларды ушинтип сыйлайбыз.

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

132. Ал Биздин момун пенделерибиздин бири.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

133. Лут дагы элчи-пайгамбарлардан эле.

وَإِنَّ لُوطًا لِّمَنِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Бир кезде Биз аны жана анын үй-бүлөсүнүн бардыгын (асмандан жааган тап - балээсинен) куткарганбыз.

إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾

135. Бир гана кемпир(и) азапта калуучулардын арасында калды. (Себеби ал ыймандуу болбогон)

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَيْرِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Анан Биз башкаларды кыйраттык.

ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾

137. (Эй, Макка мушриктери!) Силер алардын (кыйраган элдин чалдыбарларынын) үстүнөн ары-бери өтөсүңөргө, эрте менен

وَأَنْتُمْ لَمُرُؤُونَ عَلَيْهِمْ مُّصِحِّينَ ﴿١٣٧﴾

138. жана кечинде. Акылыңарды иштетпейсизби?!

وَبِالْأَيْلَافِ لَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Чынында, Юнус дагы элчи-пайгамбарлардан бири.

وَلَوْ رُفِئَ لَيْلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Бир кезде ал (элине таарышып, жеринен) качып чыгып, толуп калган кемеге отурду.¹

إِذْ أَتَىٰ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

1 Бирок, жолдо добул туруп, кеме чайпалып баштаганда кемедегилер чүчүкүлөк

141. Анан чүчүкулак тартышты эле, ал жеңилгендерден болуп калды.
142. Анан ал (башкалар тарабынан) жемеленип турганда чоң балык жутуп жиберди.
143. Эгер ал Аллахты аруулаган пенделерден болбогондо,
144. Балыктын курсагында кайра тирилген күнгө чейин калып кетмек
145. Анан аны (жээктеги) жалаң жерге ыргытып жибердик. Ал ооруп калган эле.¹
146. Биз анын үстүнө ашкабак өсүмдүгүн өстүрүп (көлөкөсү менен калкалап) койдук.²
147. Юнусту жүз миң же андан көбүрөөк элге пайгамбар кылган элек.
148. Анан алар (тооба кылып) ыйман келтиришти. Биз аларды (белгилүү) мөөнөткө чейин (өмүр нээматы менен) пайдалантырдык.
149. (О, Мухаммад!) Сен алардан (периштелерге сыйынган мушриктерден) сурачы, Раббилерине кыз перзенттерди, өздөрүнө уул перзенттерди ыраа көрүшбөү?³

فَسَاهَوْكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

فَالْتَمَتُهُ الْحُوتُ وَهُوَ يُدَمِّمُهُ ﴿١٤٢﴾

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسْتَجِيبِينَ ﴿١٤٣﴾

لَلَيْتَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

* فَتَبَدَّدَهُ بِالْعَمَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

وَأَنبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾

وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ آلَافٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

فَتَأْمَرُوا مَسْئَعَتَهُمْ إِلَى حَرْبٍ ﴿١٤٨﴾

فَأَسْتَفْتِهِمُ الرُّبُوكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبُسُونُ ﴿١٤٩﴾

тартышып, кимге түшсө, аны ыргытууга макулдашышат.

- 1 Аллаһ китке буюрганда, жээкке бүркүп жиберди. Юнус бир нече күн наар албай, караңгы курсакта болгондуктан, чала жан болуп, козголгонго да алы келбей сулап калды.
- 2 Себеби, анын жалбырагы чоң жана ашкабак бар жерге чымын-чиркей келбейт экен.
- 3 Курайш мушриктери периштелерди Аллаһтын кыздары, алар Аллаһ менен жиндердин никесинен туулган деген каапырчылык пикирде болушкан.

150. Же болбосо, Биз периштелерди ургаачы кылып жаратканыбызды көрүшүптүрбү?!
151. Уккула, Алар ойдон чыгарылган жалгандарында (мындай) дешет:
152. «Аллахтын баласы бар». Алар – жеткен жалганчылар!
153. (Аллаһ) уулдардын ордуна кыздарды тандап алыптырбы?!
154. Силерге эмне болгон?! Кандай гана (жаман) өкүм чыгарып жатасыңар!
155. (Аллахтын баласы болбостугун) эстебейсиңерби?!
156. Же (колуңарда) анык далил барбы? (Же силерге Кураандан башка ыйык китеп түштүбү?)
157. (Анда) алып келгиле, китебиңерди, эгер чынчыл болсоңор!
158. Алар Аллаһ менен жиндердин арасында (өздөрүнчө) тууганчылык бар дешет. (Андай эмес). Жиндер өздөрүнүн (суракка) даярдалганын билишет!
159. Аллаһ алар сыпаттаган (кемчилдиктүү) сыпаттардан Аруу-Таза!
160. Ал эми, Аллаһтын жакшы амал кылган пенделери (Аллахты кемчилдиктүү сыпаттар менен сыпаттабайт)
161. (О, мушриктер!) Силер дагы, силер сыйынган «кудайыңар» дагы
162. эч кимди адаштыра албайсыңар!
163. (Эзелки Тагдыр Китебинде) тозокко кирүүчү (болуп жазылган)

أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنثًا وَهَمَّ
سَهْدُونَ ﴿١٥٠﴾

أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ أَفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾

وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾

أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥٦﴾

فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نِجَالًا وَلَقَدْ عَلِمَتْ

الْجَنَّةُ النَّهْرَ لَمْ تَحْضُرُونَ ﴿١٥٨﴾

سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾

فَأْتِكُمْ وَمَا عَابِدُونَ ﴿١٦١﴾

مَا أُنْشِرُوا عَلَيْهِ يَوْمَئِذٍ ﴿١٦٢﴾

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

адамдарды гана (адаштыра аласыңар).

164. (Периштелер айтат:) «Биздин бардыгыбыздын белгилүү орундаражаларыбыз бар.

وَمَا يَرَى إِلَّا لَهُمُ مَقَالِقُهُمْ ﴿٦٤﴾

165. Жана биз (Аллахтын кызматында) сап тартып туруучуларбыз.

وَأِنَّا لَنَحْنُ الصَّافِرُونَ ﴿٦٥﴾

166. Жана биз, чынында (Аллахка) тасбих айтуучуларбыз!» *(Кийинки аяттарда мушриктердин жалганчылыгы ашкереленет)*

وَأِنَّا لَنَحْنُ السَّابِقُونَ ﴿٦٦﴾

167. Алар айтышат:

وَأَن كُنَّا لِلْعَرَبِ قَدَرًا ﴿٦٧﴾

168. «Эгер биздин алдыбызда абалкылардын зикири (баяндалган Ыйык Китеп) болсо..,

لَوْ أَنَّا عِندَكَ لِإِذْكَ أَمِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

169. Биз деле мухлис (Аллахтын Өзүнө сыйынган) пенделери болмокпуз».

لَكِنَّا عِبَادُ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٦٩﴾

170. Анан ага (өздөрү самаган Китепке) каапыр болупту. Эми тез арада (адашкандыктарын) билип алышат.

فَكُفِّرُوا بِلَهُمْ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

171. Элчи-пайгамбар кылып жиберилген пенделерибиз үчүн (Тагдыр Китебинде төмөндөгүчө) сөзүбүз жазылган:

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كُتُبُنَا الْيَوْمَ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

172. «Чынында алар гана жардам берилген адамдар!

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنصُورُونَ ﴿٧٢﴾

173. Чынында Биздин аскерибиз гана жеңүүчүлөр!»

وَأِنَّا جُنُودُهُمُ الْقَادِرُونَ ﴿٧٣﴾

174. Сен алардан (мушриктерден) белгилүү убакытка чейин жүзүңдү бур!

فَنُؤَلِّمُ عَنْهُمُ حَتَّىٰ جِئَ الْيَوْمَ ﴿٧٤﴾

175. Жана аларды(н акыбетин) карап тур! Өздөрү да тез эле көрүп калышат!

وَأَنصُرُهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿٧٥﴾

176. Алар Биздин азабыбызды
шаштырып жатышабы?!¹

أَفِيَدَّابُنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

177. Эгер азап алардын турак-
жайларына түшчү болсо,
эскертилген адамдардын таңдары
жаман (караңгы) болуп калат!

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

178. Сен белгилүү убакытка чейин
алардан жүзүндү бур!

وَقَوْلَ عَنْهُمْ مَخْرَجِينَ ﴿١٧٨﴾

179. Жана аларды(и акыбетин) карап
тур. Өздөрү да тез эле көрүп
калышат!

وَأَنْصُرَ فَسَوْفَ يَبْصُرُونَ ﴿١٧٩﴾

180. Кудуреттүүлүк Ээси – Раббинц
алардын (кемчилдиктүү)
сыпаттоолоруна Таза!

سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

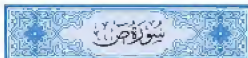
181. Пайгамбарларга салам
болсун!

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

182. Ааламдардын Раббиси Аллахка
мактоолор болсун!

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

1 Пайгамбарыбыздын «Пашпай тургула!» деген сөзүнө алар: «Качан келет ошол азаптуу күнүң?» деп мыскылдап жооп беришкен.

38 «Сад» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Сад. Даңазалуу Кураанга²
ант:
2. Бирок, каапырлар (Кураанга
каршы) текеберликте жана
душманчылыкта.
3. Биз алардан мурун (Ыйык
Китепке каршы болгон)
муундардын арасынан көпчүлүгүн
кыйратканбыз. Анан (баштарына
азап келип калганда өкүрүп-
бакырып) жалбарышкан. Бирок,
эми кутулуунун убактысы эмес
болчу.
4. Өздөрүнүн ичинен аларга
эскертүүчү-пайгамбар келгенине
(ишенбөөчүлүк менен) таңыркап,
каапыр болгон адамдар: «Бул
(Мухаммад) сыйкырчы-жалганчы!
5. Ал (биздин) көп кудайларды бир
эле Кудай кылат бекен?! Бул өтө
таң калычтуу нерсе!»- дешти.³
6. Алардын чоңдору чыгып:
«Жүргүлө (кеттик) өзүңөрдүн
кудайыңарга сабыр менен (бекем)
тургула! Чынында, бул (жоругу

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

س وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ۝

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزِّهِمْ شِقَاقٌ ۝

كُذِّبْنَا وَكُذِّبُوا فَأَلْمَزُوا آلَ بَنِي
مَنَاصِ ۝

وَيَحْبِبُونَ أَن جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَاذِبُونَ
هَذَا سِحْرٌ مُّكَدَّابٌ ۝

أَجْعَلِ الْآلِهَةَ آلِهَةً وَجِدْنَا إِنْ هَذَا إِلَّا نَفْسٌ
نَّجَّابٌ ۝

وَأَنطَلِقُ الْفُلَ أَن مِّنْهُمُ أَنْ أَمْسُوا وَاصْبِرُوا عَلَى
الْهَمِّ كُونَ هَذَا نَفْسٌ بُرَادٌ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 88 аяттан турат. «Сад» араб тамгаларынын бири.

2 Кураани Карим даңазалуу. Туура Жолго, Акыйкатка, Адилетке баштаган Китеп. Ким аны ээрчисе эки дүйнөдө бактылуу, даңазалуу болот.

3 Анан каапырлардын чоңдору чогулуп, Мухаммад салталлоху алайхи ва салламдын алдына барышып «Эмне кааласаң берели, «жалгыз кудайга сыйынуу керек» дебечи деп келишим түзмокчү болушканда Пайгамбар салталлоху алайхи ва саллам андай келишимден баш тартат.

менен анын бийликке жетүүсү)
максат кылынган.

7. Биз мындайды акыркы элдерден (ата-бабаларыбыздан) уккан эмеспиз. Бул ойлон табылган жорук.
8. Биздин арабыздан (адам калбагансын) Зикир-Кураан ушуга түшүрүлүптүрбү?!»-(дешти). Жок! Алар Менин Зикир-Кураанымдан шектенишүүдө. Балким, алар азапты татып көрбөгөн(дөн улам ушинтип жатышкандыр).
9. Же кудуреттүү, Бершен Раббиндин Ырайым казыналары алардын ыктыярындабы?!
10. Же асмандар менен жердин жана экөөсүнүн арасындагы нерселердин падышалыгы алардын колундабы?! Анда, себептерин таап (асманга) көтөрүлүшсүн (жана, эгер колдорунан келсе Мухаммадга түшүрүлүп жаткан Аллаһтын Ырайымын кыркып салышсын!)
11. Алар ал жер, бул жердеги (уюгушкан) топтордон турган жеңилген аскерлер.
12. Алардан мурун да Нухтун (каашыр) коому (Нухту), Аад элдери (Худ пайгамбарды), казыктардын кожоюну Фираун (Мусаны),
13. Самуд коому (Салихты), Лут коому (Лутту), бак-бостон элдери (Шуайбды) жалганчы кылышкан. Ошолор дагы уюшкан топтор эле.
14. Бардыгы пайгамбарларды «жалганчы» дешкен убакта Менин

مَا تَسْمِعُونَ هَذَا فِي الْمَدِينَةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا
أَخْيَالٌ ﴿٥﴾

أَنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِي هَؤُلَاءِ مَنْ
يَذْكُرُ لَكُمْ أَنْبَاءَ مَا عَذَابٌ ﴿٦﴾

أَمْ عِنْدَ هَؤُلَاءِ رُحُومُ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٧﴾

أَنْزَلْنَاهُ مِنْكَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
فَلْيَرْفَعُوا إِيَّائِي الْآسَنَابَ ﴿٨﴾

جُنْدٍ مَا هُمْ إِلَّا مَهْرُومٌ مِنَ الْآخِرَاتِ ﴿٩﴾

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ
ذُو الْأَوْتَارِ ﴿١٠﴾

وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ أُولَئِكَ
الْآخِرَاتِ ﴿١١﴾

إِنْ كُلُّ إِلَّاكٍ ذَبَّ الرُّسُلَ فَحَقَّ

- азабым (аларга) хакк (ылайык) болду.
15. Булар (Макка каанырлары) эч кайтарып болбой турган бир гана ач айкырыкты¹ гана күтүп жатышат.
16. Жана алар «О, Рабби бизге өзүбүздүн (азаптан турган) тиешесизди Эсеп Күндөн мурун эле тездетип бере бер»-дешти.²
17. Алардын сөздөрүнө сабыр кыл жана күч-кубаттуу пендебиз Даудду эсте. Ал (Аллахка) өтө берилген пенде болчу.
18. Биз ага, аны менен бирге эртели-кеч тасбих айта турган тоолорду моюн сундурдук.
19. Жана топ-топ куштарды да (моюн сундурдук. Бардыгы (тоо-таш жана куштар) ага моюн сунган эле.³
20. Жана Биз анын мүлк-бийлигин бекем кылдык, Хикмат (даанышмандык) жана өтүмдүү (өкүмдүү) Сөз бердик.
21. Сага (о, Мухаммад), талашкан адамдардын кабары келди беле? Ошондо, алар (эки маселе талашкан адам ибадатканадагы) мээрапка дубал ашып,
22. Капысынан Даудга кирип келгенде, алардан коркуп кетти.

عِقَابٍ ۝

وَمَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَاجِدُوا مَا لَهَا

مِنْ قَوَائِمٍ ۝

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطْعَةً مِّنْ يَّوْمِ الْحِسَابِ ۝

أَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ

إِنَّمَا أَوَّلٌ ۝

إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِآلْحَمْدِ

وَالْإِسْرَافِ ۝

وَالطَّيْرَ مَخْشُورَةً كُلٌّ لِّدَاوُدَ ۝

وَسَدَدْنَا مَلَكُوتَهُ وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَّلَ

الْحَقِّ ۝

۞ وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَضِرَ إِذْ تَسَوَّرُوا

الْأَمْخَرَابِ ۝

إِذْ حَلَّوْا عَلَىٰ دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ

1 Кыяматтагы Исафил периште тарткан кернейдин үнүн.

2 Пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам аларга эсеп күнүндөгү жазаны эскертсе «Кудайың азыр эле бере бербейби» дешип мыскылдашты.

3 Дауддун добушу өтө жагымдуу, мейин, угумдуу болгондуктан ал Забур аяттарын мукамдуу созолонгуп киргенде, тоо-таштар, куштар берилип, аны менен кошулуп Аллахка тасбих айтышкан.

«Коркпогун-дешти алар-биз бири экинчисине зулумдук кылган талашуучулар болобуз. Биздин ортобузда акыйкат менен өкүм кыл. Зулумдук кылба! Жана бизди Туура Жолго башта!»

23. «Бул менин өз бурадарым (деди бирөөсү), анын токсон тогуз соолук коюу бар. Менин коюм бирөө гана. Анан бул: «Муну да мага бер» - деп (алып койду) жана сөздө мени жеңип алды».

24. (Дауд муну угаар замат шашылып): «Сенин (бир) коюңду сурап (өзүнүн койлоруна кошуп) алуу менен сага зулум кылыптыр! Нечендеген достор бири-бирине зулум кылышат. Бир гана ыйман келтирип, салих амал кылгандар (андай эмес). Алар өтө сейрек» деди Жана (ошондо) Дауд Биз аны сынап жатканыбызды билип калды дагы Раббисинен кечирим сурап,¹ рукуу, тооба кылган абалда (сажда кылып) боюн жерге таштады.

25. Биз ал үчүн бул (күнөө) ишти кечирдик. Чынында, Биздин алдыбызда ага ынактык-жакындык жана жакшы акыбет бар.

26. О, Дауд! Биз сени жер бетинде (Өзүбүздөн) халифа-орунбасар кылдык. Эми, адамдар арасында акыйкаттык менен өкүм жүргүз. Жана напсиндин каалоолоруна

خَصَمَانِ بَقِيَ بَعْضُنا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَهُنَّ بِالْحَقِّ وَلَا تَشْطِطْ وَارْتُدَّ إِلَى سَوَاءِ الْفَضْلِ ۝

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَفْسَةً وَلِي نَفْسٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ۝

قَالَ لَهُ ظَلَمَ سَوْأَ الْبَيْتِ إِلَى بَعْضِهِمْ وَإِن كِبرَ مِنْ لِفَاطِهِ لِيُنْبِئ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ۝ ۝

فَعَفَوْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا الرَّغْفَ وَحَسَنَ مَقَابٍ ۝

يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

1 Аллах Таала Кураанда Дауддун кайсы күнөөсүн биздириш коюу үчүн бул сыноону уюштурганын айткан эмес. Бул жерде үлгү алчу нерсе анын дароо кечирим сурап, тооба кылганы. Пайгамбарлар Дин ишин жеткирүүдө күнөөлөрдөн таза (маасум). Ал эми, унутчаактык, кээ бирде бир нерсеге берилип калуу сыяктуу адамдык табыгый касиеттер аларга жат эмес болчу.

ээрчибе – Аллаһтын жолунан адаштырып жиберет. Чынында, Аллаһтын жолунан адашкандарга унуткандары себептүү Эсеп Күнүндө катуу азап бар.

27. Биз асман менен жерди жана экөөсүнүн арасындагы нерселерди эрмек үчүн (беймаксат) жаратпадык. Бул–каапырлардын ойлогону. Каапырларга тозоктогу «увайл» азабы болсун!

28. Же биз ыйман келтирип, салих амал кылгандарды жер бетинде бузукулук кылуучулар менен тең кылат бекенбиз?! Же болбосо такыбаа кишилерди ыпыластар менен тең кылат бекенбиз?!

29. Биз сага бул берекеттүү (Кураан) Китепти анын айаттарын акылдуу адамдар түшүнүп окушу жана (андан) акыл-насаат алышы үчүн түшүрдүк.¹

30. Жана Биз Даудга Сулайманды белек кылдык. Ал (Сулайман) абдан жакшы пенде! Чынында, ал (Раббисине) өтө берилген!

31. Бир кезде, кечке маал ага ойноктогон тулпарлар көргөзүлдү.

32. (Ошондо ал): «Мен кооздукту сүйүүнү Раббимди эскерүүдөн абзел көрүп калган турбаймынбы! (Күн) бетине парда тартып алыштыр!» - деди.²

لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَوْمَ تُنْفَخُ الْأَشْجَارُ ۝

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا
ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ
النَّارِ ۝

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ
فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ۝

كُتِبَ إِلَيْنَا الْكِتَابُ وَإِنَّكَ مُبْرَأٌ لِّدَعْوَاهُمْ
وَلَيْسَ ذِكْرُكَ أُولَ الْأَنْبِيَاءِ ۝

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ
أَوَّابٌ ۝

إِذْ عَرِضَ عَلَيْهِ الْغَنِيِّ الصَّفِيفَتُ الْيَتَامَى ۝

فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى
تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ۝

1 Демек, кимде-ким Кураанды түшүнүп, акыл жүтүртүп, андан бир пайдалуу пасаат үйрөнөйүп, жашоомо колдоноюн деп окуса, андан көп жакшылыктар, терең илим, Туура Жол, шыпаа, нур, адилет өкүм жана башка ушул сыяктуу көп берекелерди табат.

2 Сулайман тулпарларга суктанып, асир намазынын убактысы өтүп кеткенин билбей калыптыр.

33. Ошол (мени алаксыткан) тулпарларды алып келгиле!» Анан (тулпарлардын) моюндары менен буттарын (кылычы менен) «сылай» баштады.¹

34. Биз Сулайманга сыноо түшүрдүк жана тактысына бир денени таштап койдук. Кийин ал тообо кылды.²

35. (Жана) айтты: «О, Раббим! Мени кечир! Мага менден кийин (Кыяматка чейин) эч кимге берилбей турган бийлик бер! Албетте, сен Берешен Затсың!

36. (Дубасын кабыл кылгандан) кийин Биз ага, анын буйругу менен каалаган тарабына мелүүн жүрө турган шамалды,

37. Бардык куруучу, деңизге чумкуучу жип-шайтандарды,

38. Жана алардан башка (азоо) жиндерди да кишенделген абалда моюн сундуруп (кызматчы кылып) бердик.

39. (Жана айттык:) «Биздин берешендигибиз-ушул (кааласаң) сен дагы (башкаларга) бер, (каалабасаң) бербес. (Бул боюнча) эсеп кылынбайсың.

40. Чынында Биздин алдыбызда ал үчүн ынактык жана жакшы акыбст бар!

رُدُّوْهَا عَلٰى فُطُوْخٍ مَّسْحُوْا بِالسُّوقِ
وَالْأَغْنَانِ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ وَالْقَيْنَ عَلٰى كُرْسِيِّهٖ
جِنَّاتٍ اٰنَابَ ﴿٣٤﴾

قَالَ رَبِّ اَعْقِبْنِيْ وَهَبْ لِيْ مُلْكًا لَا يَنْبَغِيْ لِاَحَدٍ
مِّنْ بَعْدِيْ اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

فَنَحْنُ اِلٰهَ الْاَرْمِيِّ نَجْرِيْ بِاَمْرِهٖ رِيْحًا حَبِيْثًا
اَصْحَابَ ﴿٣٦﴾

وَالْقَيْطِيْنَ كُلَّ بَنَآءٍ وَعَوَاسٍ ﴿٣٧﴾

وَالْاٰخَرِيْنَ مُنْقَرِنِيْنَ فِى الْاَضْفَادِ ﴿٣٨﴾

هٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ اَوْ اَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

وَاِنَّ لَكُمْ عِنْدَ الرَّبِّ رَحْمَةً مَّعْبُوْبَةً ﴿٤٠﴾

1 Бардыгын Аллаһтын ыразычылыгы үчүн курман чалып таштады.

2 Ал – ара төрөлгөн баланын денеси. Бир күнү Сулайман «Мен бүгүн бардык аялдарыма жакындык кыламын. Алар мага эр-азамат перзенттерди төрөп берет жана мен алар менен жортуул-жихад кыламын!» дептир. Айтканымдай бардык аялдарына киргени менен бироосунгүл гана боюна бүтүп, ал дагы ара төрөлгөн экен. Сулайман ошондо гана «Аллаһ кааласа» деп айтпаганын эсеп тооба кылыптыр.

41. (О, Мухаммад, сен ушул Китепте) Биздин пендебиз Айюбду да эстегин. Бир кезде ал Раббисине: «Мага шайтан азап-машакат жеткирди!» деп жалбарды.¹

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ۝

42. «Бутуң менен жерди тепкиниң. Бул (сен үчүн) жууна турган жана иче турган муздак суу» (деди Аллах).²

أَرْكُضْ بِرِجْلَيْكَ هَذَا مَغْسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ۝

43. Биз ага Озүбүз тараптан мээрим иретинде жана (тээ Кыяматка чейинки) акылдууларга сабак болсун деп үй-бүлөсүн дагы ошончо кошумчасы менен кайтарып бердик.

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِمَّا لَهُمْ مَعْرُوجَةٌ مِنَّا وَذِكْرَى لِأُولَى الْأَلْبَابِ ۝

44. (О, Айюб!) Колуңа бир боо (чыбык) ал дагы (аялыңды) ошону менен саба! Антыңды бузба!³ Чынында, Биз анын сабырдуулугун көрдүк. Ал эң мыкты пенде! Ал (Раббисине) өтө берилген!

وَحَذِّرْ بِيَدِكَ صَغِيرًا فَاصْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَطْ ۚ إِنَّهُ وَجَدَنَّهُ صَابِرًا نُّعَمَ الْعِبَادِ إِنَّهُ رَأُوبٌ ۝

45. Сен (о, Мухаммад!) Биздин пенделерибиз, (дин ишинде) кайраттуу жана акылы зирек болгон Ибрахим, Исхак жана Якубдарды да эстегин.

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ إِذْ اسْتَحَقَّ وَعُقُوبَتُ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَرِ ۝

46. Биз аларды (өзгөчө бир) касиет – Акыретти эстөө менен ыкластуу кылдык.

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُم بِخَالِصَةٍ ذَكَرْنَاهُ الْذَّارِ ۝

1 Эмнеден улам экенин жалгыз Аллах билет, бирок, шайтан анын денссине үйлөп, натыйжада жараат кагпай кеткен. Дагы үй-бүлөсүнөн, мал-мүлкүнөн ажырап калуусуна да шайтан себепчи болгон.

2 Айюб тепкен жеринен чыккан булак суусуна жуунганда жараатынан айыгып калды.

3 Айюб ооруп жатканда, бир жолу аялынан ачуулашып: «Эгер шыпаа тапсам сага жүз таяк урамын»-деп, Аллахтын атына ант ичкен. Ал эми, шыпаа тапканда, Ырайымдуу Аллах анын ыймандуу аялына ырайым көргөзүп «Антыңды бузба. Бирок, аялыңа да зулум кылба. Жүз чыбыкты бир байлам кылып, ошону менен бир ирет чаап кой дагы антыңды аткар»-деп чечим чыгарып берди

47. Ырасында, алар Биздин алдыбызда тандап алынган жакшы адамдардан.
48. Жана (бул китепте) Ысмайылды, Аль-Ясааны, жана Зуль-Кифлдерди да эстегин. Бардыгы жакшы пенделер.
49. Ушул – (пайгамбарлардын) баяны. Ал эми, такыбалуу кишилерге жакшы акыбет
50. (жана) «Ади» бейиштери бар. Аларга (ысымы аталган пайгамбарларга) эшиктери (дайым) ачылуу.¹
51. Алар Бейиште(ги сөрүлөрдө) жамбаштап жатышып, көп мөмө-жемиштерди ичимдик-суусундуктарды чакырышат.
52. Алардын алдында жалаң бир курактагы, (өз жубайынан башкага) көз артпаган селкилер (кызматта) болушат.
53. Силерге Эсеп Күнү үчүн убада кылынган нерселер – ушул.
54. Бул - биздин түгөнгүс ырыскыларыбыз.
55. Ушул (сыйлыктар такыбаа кишилерге арналган) Ал эми, күнөөкөрлөр үчүн жаман акыбет бар.
56. Алар тозокко ташталат. Ал кандай жаман орун!
57. (Эй, тозоктогулар!) Мына бул кайнак суу жана ириң! Анын «даамын» таткыла!

وَالَّذِينَ عِنْدَ الْبَيْنِ الْمُسْتَقِيمِ ۝٤٧

وَأَذْكُرْ اسْمَ عِيسَى وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٍّ ۝٤٨
مِنَ الْأَخْيَارِ ۝

هَذَا ذِكْرُنَا لِمَنْ تَعْلَمُ لِحَسَنِ عَقَابِ ۝٤٩

جَنَّاتٍ عَدْنٍ مُّقْتَصِدَةٍ لِّهَؤُلَاءِ الْأَوَّلِينَ ۝٥٠

مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ شَيْءٍ مُّكْتَفٍ ۝٥١

وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ الْأَرْبَاءُ ۝٥٢

هَذَا مَا نُوعِدُونَ يَوْمَ الْحِسَابِ ۝٥٣

إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَائٍ ۝٥٤

هَذَا أَوَّلُ الْإِطْلَاقِ لَشَرِّ مَا بَ ۝٥٥

حَمِيمٍ مُّصَبُّونَهَا فَشَسَّ الْأَهْمَادُ ۝٥٦

هَذَا الْيَدُورُ وَهُوَ حَمِيمٌ وَعَسَاقٍ ۝٥٧

1 Касиеттүү пенденин бир касиети – бардык адамдар аларга үйлөрүнүн жана көңүлдөрүнүн эшигин ачып коюшат.

58. Жана башка ушул сыяктуу ар түркүн (азаптар) бар! *(Кийинки аяттарда тозокко киргизилип жаткан тозокулар бири-бирин айыпташат. Эң оболу азгыруучу-башчылар кирет. Алар өздөрүнүн артынан топурап келе жаткан жана дүйнөдө өздөрү азгырган адамдардын тобун бири-бирине көргөзүп мындай дешет:)*
59. «Мына бул (топураган) топ дагы силер менен киргендер. Алар кош келишпеди. Алар албетте, тозокко ташталат»
60. «Өзүңөргө кош келүү жок! – дешет (беркилер) – бизди бул жерге силер алып келдиңер! Бул эмне деген жамап орун!
61. О, Раббибиз! Бизди бул жерге алып келгендерге тозок азабын эки эсе көбөйтүп бер!» *(Алар бул дүйнөдө өздөрү жаман көргөн момундарды да тозокто көргүсү келгендиктен мындай дешет:)*
62. «Эмне биз жаман көргөн кишилерди көрбөй жатабыз.
63. Же аларды шылдыңдадыкпы? Же (алар тозоко түшкөн, бирок) көзүбүз аларды көрбөй жатабы?»
64. Чынында, тозок элдеринин ушул жаңжалдашуусу (боло турган) акыйкат.
65. (О, Мухаммад!) Айткын: «Аныгында, мен болгону бир эскертүүчүмүн. Эч бир кудай жок, бир гана Аллах бар. Ал жалгыз жана (күнөөлүүлөргө) Каардуу!

وَالْآخَرِينَ مِنْ شَعْلَةٍ أَزْوَاجٍ ﴿٥٨﴾

هَذَا فَوْجٌ مُقْتَضٍ مَعَكُمْ لَا مَرْحَبًا
بِهِمْ أَنْتُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾

قَالُوا بَلْ أَنتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنتُمْ قَدْ مَشِمُّوهُ لَنَا
فَيْشِ الْقَرَارِ ﴿٦٠﴾

قَالُوا وَمِمَّا مَن قَدَّمَ لَنَا هَذَا فِرْدَوْسٌ عَذَابًا
يُضَعِّفَانِي النَّارِ ﴿٦١﴾

وَقَالُوا مَا كُنَّا لِنَرِي رِجَالًا كُنَّا نَعْتَدُهُمْ مِنَ
الْآثَرِ ﴿٦٢﴾

أَفَتَعْتَدُكُمْ يَحْيَىٰ نَامٌ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاضَعُ أَعْيُنُ النَّارِ ﴿٦٤﴾

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَأُمِّي أَلَا اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

66. Ал асмандардын, жердин жана экөөнүн ортосундагы нерселердин Раббиси! Ал Кудуреттүү (жана) Кечиримдүү!
67. (Мушриктерге) айг: «Бул (Кураан) - Улук кабар.
68. Силер болсо, андан жүз буруп жатасыңар.
69. Эң жогорку жамааттын (периштелердин) талашып жатканы жөнүндө менде илим жок болчу¹.
70. Мага, өзүмдүн анык эскертүүчү (жеткирүүчү) экеним гана вахий кылынууда».
71. Эстегин, бир кезде Раббин периштелерге: «Мен ылайдан адам жасаймын.
72. Ага келбет берип, ичине Өз Рухумдан үйлөп (жап) киргизгенде, ага сажда кылган абалда жыгылгыла» деди.
73. Бардык периштелер сажда кылышты.
74. Бир гана Иблис текеберленип, (сажда кылбай) каапырлардан болду.
75. (Аллаһ): «О, Иблис, Мен Өзүмдүн эки Колум менен жараткан нерсеге сажда кылуудан сени эмне тосту?! Текеберлендиңби, же жогорку даражалуу болуп калдыңбы?!»- деди.
76. «Мен андан жакшымын, мени оттон, аны болсо (жайдагы чалчык)

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ
الْفَرُّ ۝

قُلْ هُوَ بَاطِلٌ عِظِيمٌ ۝

أَنزَعْنَاهُ مَغْرُوضٌ ۝

مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ ۝

إِنْ يُوحَى إِلَيَّ إِلَّا أَنَا أَنَذِيرٌ مُبِينٌ ۝

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ ۝

فَإَنزَلْنَاهُ سَوَآءَهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ
سَاجِدِينَ ۝

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَتْمَعُونَ ۝

إِلَّا الْإِنسَآءَ أَشْكَرَ وَكَآءٍ مِّنَ الْكَافِرِينَ ۝

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ
بِيَدَيَّ أَتَشْكُرُ ۚ أَوَلَمْ تَكُن مِّنَ الْعَالَمِينَ ۝

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ ذَلِكَ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن

1 Мен эч кимден, эч кандай китептен, периштелердин талашы жөнүндө окуган эмесмин. Ал окуяларды мага Аллаһ Таала вахий (кабар) кылат.

ылайдан жараткансың»- деди (Иблис).

77. (Аллаһ) айтты: «Эми сен андан (Бейиштен) чык! Сен (Менин ырайымымдан) куулгансың!

78. Сага Кыяматка чейин Менин наалатым болсун!»

79. (Иблис) айтты: «О, Раббим! (Адамзат) кайра тирилген (Кыямат) күнүнө чейин мага (өлбөй, жашоого) мөөнөт бер?!»

80. (Аллаһ): «Сен мөөнөт берилгендердеп болдуң.

81. Белгилүү убакыттын күнүнө чейин»- деди.

82. (Иблис) айтты: «Сенин Кудуретине ант, мен алардын бардыгын азгырамын.

83. Алардын арасынан Сага ыклас менен ибадат кылгандарды гана азгырууга кудуретим жетпейт».

84. (Аллаһ) айтты: «Чын-чынын айтамын:

85. Сен жана алардын (инсандардын) арасынан сага ээрчигендер менен тозокту толтурамын!»

86. Айт: «Мен анын (Кураанды үйрөткөнүмдүн) ордуна силерден акы сурабаймын. Мен жасалма (пайгамбар) кишилерден да эмесмин.

87. Бул (Кураан) ааламдар үчүн зикир-эскертүүдөн башка эмес.

88. Анын кабарын(ын чындык экенин) бир аздан кийин (Кыяматта) билип аласыңар!

طِينٍ ۝

قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ۝

وَأَنَّ عَلَيْكَ لَْعْنِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ۝

قَالَ رَبِّ فَأَظْرِفِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۝

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ۝

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ۝

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأَعْرِضَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۝

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ۝

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ ۝

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ شَبَحَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ۝

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّمِينَ ۝

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝

وَلَتَعْلَمُنَّ بَأَهْلِهِمْ يَوْمَ يُنْفَخُ الْيَوْمِ ۝

39 «Зумар» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Бул Китептин (Кураандын)
түшүшү Кудуреттүү, Даанышман
Аллаһ тарабынан.
2. (О, Мухаммад!) Биз сага Китепти
Акыйкат менен түшүрдүк. Эми
Динди Аллаһтын Өзүнө гана калыс
абалда ибадат кыл.
3. Коңул бургула! Калыс Дин Аллаһ
үчүн! Андан башканы дос (кудай)
кылып алгандар: «Биз аларга,
бизди Аллаһка жакын кылышы
үчүн гана ибадат кылуудабыз»
(дешет). Чынында, алар талашкан
нерселерде алардын арасында
Аллаһ (гана) өкүм кылат. Аллаһ
жалганчыларды жана каанырларды
Туура Жолго баштабайт!
4. Эгер Аллаһ баласы болууну
каалаганда, Өзү жараткан
нерселердин арасынан Өзү
каалаганын тандап (бала кылып)
алмак. Аллаһ (мындан) Аруу-Таза!
Ал-Жалгыз, Жеңүүчү Аллаһ!
5. Ал асмандар менен жерди
Акыйкат (даанышмандык жана
максат) менен жаратты. Ал түндү
күндүзгө, күндүздү түнгө оройт.
Жана Ал Күн менен Айды (Өзүнө)
моюн сунду. (Күн, Ай жана
башка жылдыздардын) бардыгы
белгиленген мөөнөткө (Кыяматка)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ
مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا
لِيَفَرُّوْنَ إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سَمِيحًا ۖ هُوَ اللَّهُ الرَّحْمَنُ
الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ
الْبَلَدَ عَلَى الْبَلَدِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى الْبَلَدِ
وَسَحَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي
لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 75 аяттап турат. «Зумардын» мааниси «Топтошкон адамдар»

чейин (сүзүп) жүрүшөт. Көңүл бургула! Ал- Кудуреттүү, Кечиримдүү.

6. Ал силерди бир жандан (Адам-Атадан) жаратты. Кийин андан жуп-түгөйүн жасады. Жана (Аллаһ) силер үчүн чарба айбандарынан сегиз жупту түшүрдү.¹ Ал силерди энеердин ичиндеги үч караңгылыктын ичинде, акырындык менен, баскычтар түрүндө жаратат. Ушул Аллах – силердин Раббинер (Бардык) мүлк Анын колунда. Эч бир кудай жок, жалгыз Озу гана бар! Дагы кайда бурулуп кетип жатасыңар?!

7. Эгер каапыр болсоңор, (билип койгула) Аллах силерден Беймуктаж. Ал пенделеринин каапыр болуп кетишине ыраазы болбойт. Ал эми (Өзүнө ыклас менен ибадат кылып) шүгүр келтирсенер, ушуга силерден ыраазы болот. Эч бир көтөрүүчү башка бирөөнүн жүгүн (күнөөсүн) көтөрбөйт. Кийин силердин кайтууңар–Раббинерге! Анан Ал силерге (бул дүйнөдө) жасаган ишинеердин кабарын билдирет. Чынында Ал–көкүрөктөгү сырларды Билүүчү!

8. Эгер инсанды бир зыян кармаса, Раббисине тапа кайткан абалда дуба кылат. Кийин (Аллаһ) Озу тарабынан ага нээмат (зыяндан

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمَبْتَلٍ مِنْهَا
رُوحَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمِينَةً
أَرْوَاحٌ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا
مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فَمَنْ ظَلُمْتُمْ فَمِنْ دُونِ ذَلِكَ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَاتِلُ
ضَرْعُونَ ﴿٦﴾

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَبْرَحُ
لِعِيسَاوِهِ الْكَفْرُ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا
يَزِيدُ وَازِرًا وَزِدْ أُخْرَى ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

﴿٨﴾ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَىٰ
رَبِّهِ إِذَا أَحْرَقَهُ نَعْسُهُ مِنْهُ لَيْسَ مَا كَانَ يُدْعُوا
إِلَيْهِ مِنْ قَتْلٍ وَجَعَلَ لَهُ آتِدَاكَ لِيُفْضَلَ عَنْ

1 Бул сегиз жуп кой, эчки, төө жана бодо малдын эркек-ургаачылары. Аллах булардан башка чарба айбандарын да инсаният пайдасы үчүн жараткан. Бирок, аталган сегиз жуп айбан инсан жашоосунда өзгөчө пайдалуу

арылуу) берсе, жаңы эле Ага дуба кылган нерсени унутуп, (өзүн жапа башкаларды) азгыруу үчүн Аллаһка теңдеш-шерик келтире баштайт. (Аларга) айткын: «Каапырчылыгың менен бир аз пайдаланып тур. (Бир аздан кийин Кыямат келгенде) сен тозок элдеринен болосуң!

9. Же болбосо, (ушул мушрик), Раббисинин ырайымынан үмүткер болуп, Акыреттен коркуп түн ичинде (намазда) турган, сажда кылган абалдагы (Аллаһка) моюн сунуучу киши менен тең боло алабы? Айт: «Билимдүү адамдар менен билимсиз адамдар тең боло албайт. Чынында (Аллахты жана Акыретти) акылдуу адамдар гана эскеришет.

10. Менин ыймандуу пенделериме айткын: «Раббинерден корккула! Ушул дүйнөдө жакшылык (амалдарын) жасагандар үчүн (Акыретте андан абзел) жакшылык бар. Жана Аллахтын жери кенен.¹ Албетте, Ал сабырдуу момундарга сооп-сыйлыктарын эсепсиз толуктап берет.

11. Айт: «Мен дин-ибадатты Аллахтын Өзүнө гана калыс кылууга буюрулдум.

12. Жана мусулмандардын алдыңкысы болууга буюрулдум».

13. Айт: «Эгер мен Раббиме (ширк келтирүү менен) күнөө

سَمِيلِهِ قُلْ تَتَّبِعْ كُفْرَكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٩﴾

أَمَنْ هُوَ قَتِيلٌ ؕ إِنَّهُ أَيْدِي سَاجِدًا وَقَائِمًا يَخْذَرُ الْأَخْصِرَ وَيَزَجُّوهُ فِيهِمْ ؕ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ؕ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٠﴾

قُلْ يَتُوبَ إِلَى اللَّهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ۚ وَأَن تَتُوبَ إِلَى اللَّهِ نَبَاً حَسَنًا ۚ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ ۚ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١١﴾

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١٢﴾

وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٣﴾

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٤﴾

1 Эгер Аллахтын Өзүнө динди (ибадатты) калыс кылууга кандайдыр күчтөр тарабынан мүмкүнчүлүк берилбей, ширк иштерге мажбурлоо болсо, анда чыныгы момун адам хижрат кытып башка журтка чыгып кетет. Аллахтын жери кенен.

кылсам Улуу Күндүн азабынан
коркомун!»

14. Айт: «Аллахтын Өзүнө гана
диниимди калыс кылган абалда
ибадат кыламын.
15. (Эй, мушриктер!) Силер
дагы Өзүнөн башка каалаган
«кудайыңарга» ибадат кыла
бергиле» Айт: «Кыямат Күнү
өздөрүнө жана үй-бүлөсүнө зыян
келтирген адамдар чыныгы зыян
тартуучулар! Көңүл бургула: Анык
зыян тартуу - ушул!
16. Алар үчүн (Кыяматта)
үстүлөрүнөн да, астыларынан
да жалындуу «көлөкөлөр» бар.
Аллаһ Өз пенделерин ушу менен
коркутат. О, пенделерим! Менден
гана корккула!
17. Ал эми, Тагутка¹ ибадат кылбай,
Аллахтын Өзүнө (ибадат кылуу
менен) кайткан адамдарга
сүйүнчүлөр бар! Эми Менин
(ошол) пенделериме кубанычтуу
кабар бер!
18. Алар сөздү угуп эң мыктысын²
ээрчишет. Алар – Аллаһ Туура
Жолго баштаган кишилер. Ошолор
гана акылдуу кишилер!
19. (О, Мухаммад!) азап сөзү акыйкат
болуп (тагдырына жазылып)
калган адамды (сен Туура
Жолго баштай алар белең?!) Сен
тозоктогу адамды куткарып кала
алар белең?!

قُلْ اللَّهُ أَغْبَدُ مُخْلِصًا لِلَّهِ دِينِي ﴿١٤﴾

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنْ الْحَيَرِينَ
الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُسِيرِينَ ﴿١٥﴾

لَهُمْ فِيهَا ظُلُمٌ مِّنَ النَّارِ وَمِنْ خِطْمِ ظُلُمٍ
ذَلِكَ يَخَوْفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ وَيَعْبَادُونَ فَاتَّقُوا ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَطَاعُوا أَمْرًا وَهَؤُلَاءِ نَادُوا إِلَى
اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ
أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْفِذُ
مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

1 Аллаһтан башка, мушриктер сыйынган бардык «кудайлар» «Таагут» деп аталат.

2 «Эң мыкты сөз» - бул Кураан.

20. А, бирок, Раббилеринен такыба кылган адамдарга (Бейиште) кабат-кабат курулган бөлмөлөр бар, алардын түбүнөн дарыялар агып турат. (Бул) Аллаhtын убадасы. Аллаh убадасына кыянат кылбайт!

21. Корбой жатасыңбы, Аллаh асмандан суу түшүрүп, аны жер бооруңдагы булактарга жолдоп койду. Анан аны менен ар түрдүү түстөгү өсүмдүктөрдү чыгарат. Кийин (ал өсүмдүктөр) кургайт. Сен алардын саргарып калганын көрөсүң. Кийин (Аллаh) аларды кургак чөпкө айлантат. Чынында бул нерседе акылдуу адамдар үчүн эскерме-сабактар бар.

22. Аллаh көкүрөгүн Исламга ачып, (натыйжада) ал Раббисинен берилген Нур-хидаяттын үстүндө болгон адам (таш жүрөк адам менен теңби?) Аллаhtы эскерүүдөн жүрөктөрү таш болуп калгандарга өлүм болсун! Алар анык адашууда!

23. Аллаh эң мыкты сөздөрдү бири-бирине окшош жана (аяттары) кайталанып келген Китеп сүрөтүндө түшүрдү. Ал Китептен (аны окугандан жана уккандан) Раббисинен корккон пенделердин терилери титирейт. Анан терилери жана жүрөктөрү Аллаhtы эстегенге жумшап калат. Бул Аллаhtын Хидаят (Туура Жол) бергени. Аллаh Өз Хидаят менен каалаган пендесин Туура Жолго баштайт. Ал эми, Аллаh кимди адаштырып койсо, ал үчүн Туура Жолго баштоочу табылбайт.

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا هُتَمًا لَّهُمْ عُقْرٌ قَبْلَ أَنْ يُولَدُوا أَعْرَفَ
مَتَابِنَةً تَبْغِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارَ وَعَدَّ اللَّهُ
لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْأَعْيَادَ ﴿٢٠﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ
يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا
أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُخَضَّجًا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَبًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا
لِلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ

أَقْسَمَ بِشَرَحِ اللَّهِ صَدْرَهُ بِالْإِسْلَامِ فَهَرَعَلَ
نُورٍ مِنْ رَبِّهِ، قَوْلٌ لِلنَّفْسِيبَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ
اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢١﴾

اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا
مَتَابِيًا تَقْسِمُهُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى
ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ
يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٢﴾

24. Кыямат Күнү жаман азаптан бетин калкалаган адам (Аллаһ Хидаят берген адамга окшойбу?) (Ошол Күнү) заалымдарга «Өзүңөр жасаган (күнөө) иштерди (н азабын) таткыла!» деп айтылат.

25. Алардан мурунку (каапыр) адамдар дагы (динди) жалганга чыгарышкан. Анан аларга өздөрү сезбеген тараптан азап келген.

26. Ошентип, Аллаһ аларга бул дүйнө жашоосунда кордук (азабын) таттырды. Ал эми, Акырет азабы эгер билишсе, (мындан да) катуураак!

27. Биз бул Кураанда адамдарга ар түрдүү мисалдарды келтирдик. Кана эми (көбүрөөк Аллаһты) эстешсе.

28. Араб тилиндеги Кураан шекилинде, эч бир катасы жок абалда (түшүрдүк) Кана эми, такыба кылышса!

29. Аллаһ бир (кул) кишини мисал келтирет: Аны талашкан көп кожоюндары бар. Дагы бир (кул) киши бир гана кожоюнга моюн сунат. Экөөсүнүн мисалы окшошпу?! Аллаһка мактоолор бөлсун! Жок, (муну) алардын көпчүлүгү билбейт.

30. (О, Мухаммад!) Сен да өлөсүн, алар дагы өлүшөт.

أَفَمَنْ يَتَّبِعِ رِجْهَهُ سَوَاءٌ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاتَّخَذَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

قُلْ إِنَّا عَرَّبْنَا عَلَيْكُمْ ذِي جَوَاحٍ لَعَلَّهُمْ يَنْفَكُونَ ﴿٢٨﴾

صَرَّفَ اللَّهُ مَثَلًا لِيُجْلِكَ فِيهِ شُرَكَاءُ مَنْ تَشْكُرُونَ وَرَبِّكَ سَلَامٌ لِرَبِّهِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

1 Кожоюну көп киши-бул көп кудайга ибадат кылган мушрик. Бир гана кожоюнга моюн сунган адам-бул бир Аллаһка ибадат кылган момун.

31. Кийин силер Кыямат Күндө Раббичердин алдында талашасыңар.¹
32. Аллаһ жөнүндө жалган сүйлөгөн жана өзүнө келген убакытта Чын Сөздү (Кураанды) «жалган» деген пендесен көбүрөөк заалым болгон ким бар?! Тозокто каапырларга орун жок бекен?!
33. Ал эми, Чын Сөздү алып келген адам менен аны тастыктаган адам(дар)... Дал ошолор гана такыба пенделер.
34. Аларга Раббисинин алдында (Бейиште) көңүлү көксөгөн нерселер бар. Бул - жакшы амал кылгандардын сыйлыгы!
35. Андыктан, Аллаһ алардын жаман (күнөө) иштерин өчүрүп, жасаган жакшы иштерине жараша сыйлык берет.
36. Пендесине Аллаһтын Өзү жетиштүү эмеспи? (О, Мухаммад!) Алар сени Аллаһтан башкасы менен коркутушат. Аллаһ кимди адаштырып койсо, аны эч ким Туура Жолго баштай албайт.
37. Ал эми, Аллаһ кимди Туура Жолго баштаган болсо, аны эч ким адаштыра албайт. Аллаһ Кудуреттүү, (мушриктерден) өч алуучу эмеспи?!
38. Сен алардан «Асмандар менен жерди ким жараткан?» деп

ثُمَّ إِلَيْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ فَخْتَصِمُوا ۝

* فَتَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ
وَكَذَبَ بِالْهُدَىٰ إِذْ جَاءَهُ وَآيَاتِهِ فِي
جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ۝

وَالَّذِي جَاءَهُ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ۝

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ
الْمُحْسِنِينَ ۝

لِيَكْفِرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا
وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ ۝

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ
بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا
لَهُ مِنْ هَادٍ ۝

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّضِلٍّ أَلَيْسَ
أَلَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ۝

وَلَيْسَ سَائِلُهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

1 Бул дүйнөдө мушриктер менен момундардын талашы бүтпөйт. Жадагалса бул талаш Акыретте-Аллаһтын алдында да уланат. Аяан Аллаһ Таалаанын Өзү ким адашкан, ким туура жол тапканын адилеттик менен ажырым кылып берет.

сурасаң, «Аллаһ»-деп даана айтышат. Айткын: «Эми мага кабар бергилечи, эгер Аллаһ мага бир зыян жеткирсе, Аллаһтан башка силер дуба кылып жаткан кудайыңар Анын зыянын (менден) арылта алабы? Же болбосо, Аллаһ мага бир ырайым(ын) ыраа корсо, Анын (бул) ырайымын алар токтото алабы?» Айткын: «Мага Аллаһ жетиштүү (Жардамчы). Тобокел¹ кылуучулар Өзүнө тобокел кылышат.

39. Айткын: «Эй, (мушрик) коомум! Билгениңердей амал (ибадат) кыла бергиле. Мен дагы (өзүм билгендей) амал кылуучумун. Тез арада билип аласыңар –

40. кимге кор кылуучу азап (ушул дүйнөдө) келишин жана кимге (Кыяматта) үзгүлтүксүз азап болушун.

41. Биз адамдар үчүн арналган китепти, Акыйкат менен сага түшүрдүк. Ким аны ээрчисе-өзүнө пайда. Ал эми ким адашса-ал өзүнүн зыянына. Сен аларга кароолчу эмессин.

42. Аллаһ жандарды өлүм убактысында алат. Өлбөгөндөрдүкүн уйкусунда алат. Анан ага (өлүмдү) өкүм кылган жандарды кармап калат жана бапкаларын белгилүү убакытка (ажалы жеткенге) чейин (денелерине кайра) коюп жиберет. Албетте бул нерседе пикир кылган

يَقُولُونَ اللَّهُ قُلْ أَقْرَبُ إِلَيْكُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٩﴾

قُلْ يَتَوَكَّلْ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَائِكُمْ إِنِّي عَمِلٌ فَتُوفٍ تَعْمَلُونَ ﴿٤٠﴾

مَنْ يَأْتِهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَ بِالْحَقِّ فَمَنْ أَسْهَدَنِي فَلْيَنْسِفْهُ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَعْضِلُ عَلَيْهِمَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤٢﴾

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

1 «Тобокел» – бул Аллаһка гана таянып, Андан гана үмүт кылып, Өзүн Ага тапшыруу.

элдер үчүн (Аллахтын кудуретине)
анык белгилер бар.

43. Же болбосо, (мушриктер)
Аллахтан башка (кудайларды)
шапаатчылар кылып алыштыбы?!
Айткын: «Эгер акылы жок жана эч
нерсеге кожоюн болбосо делеби?»¹

44. Айткын: «Бардык шапаат
Аллахка таандык. Асмандар
менен жердин падышалыгы да
Аныкы. Кийин бардыгыңар Өзүнө
кайтарыласыңар.

45. Эгер Жалгыз Аллах
эскертилсе, Акыретке ыйман
келтирбегендердин жүрөгү
сыгылып калат. Ал эми Андан
башка «кудайлары» эскертилсе,
ошол замат сүйүнүп калышат.

46. Айткын: «О, Аллаһым! Асмандар
менен жердин Жаратуучусу!
Кайып менен аныкты Билүүчү!
Пенделериңдин арасындагы
талашып жаткан нерселерде Өзүн
гана өкүм кыласың!»²

47. Эгер заалым (каапыр) адамдардын
колунда жер бетинин бүт байлыгы
жана аны менен дагы ошончосу
болсо да, аны Кыямат Күндөгү
катуу азап барабарына (андан
кутулуу үчүн) төлөп жиберишет.
Жана Аллах тарабынан аларга,
ойлоруна да келбеген (азаптуу)
нерселер көрүнөт.

أَلَمْ تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَرَأَيْتُمْ
كَأَنَّا لَا نَمْلِكُكُمْ شَيْئًا وَلَا
نَعْقِلُكُمْ ۝

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا اللَّهُ مَوْلَا السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ
الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ۝

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلَيكَ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ
فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَّ اللَّهُ مِنَ النَّاسِ مَا لَمْ يَكُونُوا
يَحْتَسِبُونَ ۝

1 «Шапаат»-бул күпөөнү кечириши үчүн пенденин атынан Аллахка кайрылуу. Аллах мындай сыйургалды акылы жок «кудайларга» берген эмес. Ал «кудайлар» не Аллахтын алдында, не ушул дүйнөдө кышындай нерсеге да кожоюн эмес.

2 Мушриктер менен момундардын арасындагы талаш маселени Кыяматта Аллахтын Өзү чечип, мушриктердин адашкандыгын мойнуна коюп, тозокко өкүм кылат.

48. Жана аларга жасаган (күнөө) иштеринин жамандыгы көрүнүп, аларды (дүйнө жашоосунда) мазактаган нерселери (тозок оту) ороп калат!
49. Эгер инсанды (бир) зыян кармаса, (ыклас менен) Бизге дуба кылат. Кийин Өзүбүз ага нээмат берсек (азаптан куткарсак): «Мен буга өз илимим себептүү жеттим» дейт. Жок, бул-сыноо. Бирок, алардын көпчүлүгү билишпейт.
50. Муну алардан мурунку (мушрик) адамдар деле айткан. Бирок, жасаган иштери аларга (азап келгенде) пайда бербеди.
51. Кийин жасаган (күнөө) иштеринин жамандыгы өздөрүнө (кайгы болуп) жетти. Ал эми, мына булардан (Макка мушриктеринен) турган заалым кишилерге да, жасаган иштеринин жамандыгы тез эле (кайгы болуп) жетет. Жана алар (азап-кайгы келгенде) кутулуп кете алышпайт.
52. Алар билишпейби, Аллаһ каалаган пендесине ырыскыны кенен берет, каалаганына ченеп берет. Албетте бул нерседе ыймандуу адамдарга далилдер бар.
53. (О, Мухаммад, Менин пенделериме Менин Атыман) айт: «О, Менин өздөрүнө ысырап (көп күнөө) кылган пенделерим! Аллаһтын ырайымынан үмүтсүз болбогула! Аллаһ бардык күнөөлөрдү кечирет!

وَيَذَٰلَهُمُ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَالَ إِلَيْهِمْ
مَا كَانُوا يَدْعُونَ ۝٤٨

فَإِذَا مَنَّ الْإِنسَانُ عَلَىٰ ذُنُوبِهِ إِذَا أُوخِيَ
يَعْنَىٰ إِنَّمَا أُوخِيَ عَلَيْهِ عَلَىٰ تِلْكَ
فِتْنَةٍ وَلَٰكِن لَّا تَعْلَمُونَ ۝٤٩

فَذَٰلِكَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أُغْنَىٰ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝٥٠

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا وَأَوَّاهُمْ بِمُعْجِزَاتِنَا ۝٥١

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝٥٢

«قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ
لَا تَقْضُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ
الرَّحِيمُ ۝٥٣

Чынында, Ал - Кечиримдүү,
Ырайымдуу!¹

54. Раббиңерге кайткыла! Жана силерге азап келип, кийин жардам берилбей (тообаңар кабыл болбой) калганга чейин Өзүнө гана (ыклас менен) моюн сунуп калгыла!²

55. Жана өзүңөр сезбеген абалда капыстан башыңарга азап келишинен мурун, Раббинер тарабынан түшүрүлгөн эң сонун нерсени – Кураанды ээрчигиле!

56. (Ар бир) жан: «Аллаһ(тын) парыздарын аткаруу) жөнүндө жалкоолук кылганым үчүн мага кайгы! Мен (ал парыздарды) шылдыңдагандардан болгон экенмин!»-деп (бушайман чегип) калышынан мурун,

57. же болбосо, «Эгер Аллаһ мени Туура Жолго баштаса, такыбалардан болуп (тозоктон кутулуп) калмак экенмин»-деп калышынан мурун,

58. же болбосо, азапты көргөн чакта: «Эгер мага дагы бир ирет (жашоо мүмкүнчүлүгү) болгондо, Аллаһка ыклас менен ибадат кылуучулардап болоор элем!» деп калышынан мурун
(Раббиңер тарабынан түшүрүлгөн Кураанды ээрчип, соопко иштеп

وَلْيَبْتَغُوا إِلَيَّ رَبِّكُمْ وَأَسْأَلُوا اللَّهَ مِن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثَلَاثُ مَرَّاتٍ ﴿٥٤﴾

وَأَنبِئُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن
رَّبِّكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً
وَأَن تَعْلَمُوا نَفْسًا يَكْتُمُونَ ﴿٥٥﴾

أَن تَقُولَ نَفْسٌ يَحْسَرُنِي عَلَى مَا كَرِهْتُ
فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنْتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ ﴿٥٦﴾

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ
الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً
فَأَكُونُ مِنَ الْمُنْتَجِنِينَ ﴿٥٨﴾

1 Эгер пенде чындап тооба кылса Аллаһ анын бардык күнөөлөрүн, ал канчалык чоң жана көп болсо да, кечирет.

2 Себеби, Аллаһтын азабы келип калганда, эч ким ал азапты кайтарып, күнөөкөр адамга жардам бере албайт. Азап келип калган мезгилдеги тооба дагы кабыл алынбайт.

калгыла!) (Ошондо Аллаһ бушайман чеккен каапырга мындай дейт:)

59. «Жок! Сага Менин аяттарым келгенде, аларды «жалган» деп, текеберленип, каапырлардан болгонсуң!»
60. (О, Мухаммад!) Сен Кыямат Күнү Аллаһ жөнүндө жалган сүйлөгөндөрдү, беттери карарган абалда көрөсүң. Текеберленген (каапыр) адамдарга тозокто орун жок бекен?!
61. Аллаһ такыба кишилерди (Кураан менен жашап) жеңишке жеткендеринен улам (тозоктон) куткарат. Аларды (эч бир) жамандык кармабайт жана алар кайгыга да батышпайт.
62. Аллаһ – бардык нерселердин Жаратуучусу! Ал – бардык нерсенин Коргоочу-Сактоочусу!
63. Асмандар менен жердин ачыкчытары Ага таандык!¹ Аллаһтын аяттарына каапыр болгон адамдар гана анык зыян тартуучулар!
64. Айт: «Эй, наадандар! Силер мени Аллаһтан балпкага ибадат кылууга буюрасыңарбы?!»
65. Сага жана сенден мурунку өткөндөргө: «Эгер ширк келтирсен амалың күйүп кетет жана зыян тартуучулардан болуп каласың!»- деп вахий кылынды.

بَلَىٰ قَدْ جَاءَ تِلْكَ الْبَنِي فَكَذَّبَتْ بِهَا
وَأَسْتَكْبَرَتْ وَكَانَتْ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ
وُجُوهَهُمْ مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

وَسَيُجْزِي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمِثْلِ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
يَسْخَرُونَ لَهُمْ الْأَمْثَلُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكَدِيرٌ ﴿٦٢﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا بِآيَاتِنَا اللَّهُ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

قُلْ أَغْوَيْنَا اللَّهُ أَمْزَوْتُمْ أَغْبُدُوا إِلَهُاتَا
الْجَاهِلِيَّاتِ ﴿٦٤﴾

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْطَبَنَّ
عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

1 Ал асмаңдардагы жана жердеги бардык нерсени билип турат, каалаган нерсенин жасай алат. Асмаңдарда жана жерде Аллаһ Таала сырын билбеген эч нерсе жок.

66. Жок! Сен Аллаһтын Өзүнө гана ибадат кыл жана шүгүр кылуучулардан бол!
67. Алар Аллаһты акыйкат баалай алышпады. (Акыйкат баа боюнча) жердин бардыгы Кыямат күндө Анын Өз Чеңгелинде, Жана асмандар Анын Колунда түрмөктөлгөн болот! Ал мушриктердин ширк амалдарынан (жана пикирлеринен) Таза жана Бийик!
68. (Ал Күнү) Сур (кернейи) тартылды. Натыйжада асмандарда жана жерде жашагандардын, Аллаһ каалагандан башка бардыгы мүрт кетти. Кийин экинчи ирет тартылды. Капыстан алар (тирилип, көздөрү алаңдаган, Акырет коркунучтарына) караган бойдон туруп калышат.¹
69. Жер Өз Раббисинин Нуру менен жаркын болду, (пенделердин бардык иштери жазылган) Китеп(тер ар биринин алдына) коюлду жана пайгамбарлар менен (башка) күбөлөр алып келинди.² Жана алардын (бардык элдердин) ортосунда акыйкат менен өкүм кылынды. Алар(дан эч бирине) зулум кылынбайт.

بَلِّغْ لِلَّهِ فَأَعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَنَهُ وَعَلَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَبَقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ رُفُوفٌ ﴿٦٨﴾

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

1 «Сур» кернейин Исафил периште тартат. Кернейдин коркунучтуу үнү баардык жанзатка угулат. Жана ким укса мүрт кетип, оло бсрет. Бирок, Аллаһ каалаган адамдар өлбөйт. Керней экинчи ирет тартылганда анын добушунан өлгөндөр менен кошо андан мурунку ажалы менен өлүп, мүрзөгө коюлгандар дагы тирилип, мүрзөлөрүнөн чыгышат. Ал Күндө жер башка жер, асман башка асманга алмаштырылат. Күн, Ай жана башка жылдыздар жок кылынат.

2 Аллаһтын улук сот-сурагы башталат: ар бир үмөт өз пайгамбарларынын күбөлүгүндө суралат. Ар бир адамга периштелер, өзүнүн дене мүчөлөрү, басып жүргөн жер күбө болуп турушат.

70. Ар бир жанга өзүнүн жасаганы(на жарашасы) гана толук берилди. Ал алар жасаган иштерди эң жакшы билүүчү.

71. (Анан) каапыр болгон адамдар тобу менен тозокко айдалды. Качан ага келишкенде, эшиктери ачылып, тозок корукчулары «Силерге өзүңөрдүн араңардан, ушул күнүңөргө жолугууну эскерткен жана Раббинердин аяттарын окуп берген пайгамбарлар келбеди беле?»- дешет. «Жок, келген - дешет алар - бирок, азап сөзү (өкүмү) каапырларга акыйкат (жаза) болду».

72. (Аларга) айтылды: «Түбөлүк кала турган тозок эшиктерине киргиле! Төкөбөр адамдардын орду кандай жаман!»

73. Ал эми, Раббисинен корккон (такыба) адамдар тобу менен Бейишке алып барылды. Качан Бейишке жетип, эшиктери ачылганда, анын корукчулары айтты: «Силерге (Аллаһтан) салам болсун! Кош келиңиздер! Эми Бейишке түбөлүк жашоочу болуп киргиле!»

74. (Такыбалар) айтышты: «Убадасын чыңдап аткарган жана бизге ушул жерди (түбөлүк) мураска берген Аллаһка мактоолор болсун! Биз Бейиштен каалаган орундарга түшөбүз! (Жакшы) амал кылуучулардын сыйлыгы кандай сонун!»

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَتَمُّ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمُهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمُ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُوكُم لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا لَا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمُهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

75. Жана сен периштелерди Раббисине мактоо - тасбихтерди айтып, Арштын айланасында турганын көрөсүн. (Ал Күнү) алардын (бардык пенделердин) арасында акыйкаттык менен өкүм кылынды жана «Ааламдардын Раббиси Аллахка мактоолор болсун» деп айтылды!

وَنَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ
وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

40 «Гаафыр» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мэрримдуу Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Хаа. Мийм.
2. Бул) Китептин түшүүсү,
Кудуреттүү, Илимдүү, Аллаһ
(Таала) тарабынан болду!
3. (Ал) күнөөнү кечирүүчү, тообаны
кабыл кылуучу, азабы катуу жана
ихсан-пазилеттүү. Эч бир Кудай
жок, жалгыз Өзү бар! Кайтып
баруу - Өзүнө!
4. Аллаһтын аяттарында каапыр
болгондор гана талашышат.² (О,
Мухаммад!) алардын шаарларды
кезип жүрүшү сени азгырып
койбосун!³
5. Алардан илгери Нухтун (каапыр)
коому, алардан кийинки (каапыр)
жамааттар дагы (пайгамбарларын)
«жалганчы» дешкен. Ар бир
эл өз пайгамбарын өлтүрүүгө
ниеттенген жана жалгандары
дешип талашып-тартышышкан.
Анан Биз аларды (апаат-балээ
менен) «кармап койдук».

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم

نَزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١﴾

غَافِرُ الذَّنْبِ وَقَابِلُ التَّوْبِ شَدِيدُ الْعِقَابِ ذِي
الْقَوْلِ الْإِلَهِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصُورِ ﴿٢﴾

مَا تَجِدُ لِفِيءِ آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الْبُزْجَ الْهَرُوفِ
يَقْرَأُكَ فَتَأْتُهُمْ فِي الْآلَاءِ ﴿٣﴾

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ
بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهَا
لِيَأْخُذُوا وَرَحْمَةً مِنَّا يُلْهِيطُ لِیَنْدِجُوا
بِهِ الْحَقَّ فَآخَذْنَاهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٤﴾

1 Маккада түшкөн. 85 аяттан турат. «Гаафырдын» мааниси «Кечирүүчү». Бул сүрөнүн дагы бир аталышы «Момун».

2 Мусулмандар дароо моюн сунганга шашылат.

3 Шаарларды кезип жүрүү үчүн күч-кубат, бийлик жана байлык керек. Эгер каапырларда ушунд нерселер болсо, мунун мааниси «Аллаһ аларды сүйөт экен» дегенди билдирбейт. Аллаһ аларды сүйбөйт. Болгону аларга мөөнөт берип жатат. Качан тообага келээр экен деп. Же болбосо, алар дагы да көбүрөөк күнөөгө батып, көбүрөөк азапка ылайык болуулары үчүн өмүр, байлык берүүдө. Алар откондогу каапырлардын кайгылуу тагдырынан сабак алуулары керек.

Менин жазалоом кандай
болгон!!!

6. Каапырларга Раббиндин Сөзү (азабы) ушинтип акыйкат (жаза) болгон. Чынында алар тозок элдеринен!
7. Аршты көтөргөн жана анын айланасында турган периштелер Раббисин мактап тасбих айтышат, Ага ыйман келтиришет жана ыймандуу пенделерге Аллаһтан кечирим сурап (мындай дуба кылышат): «О, Рабби! Ар бир нерсени ырайымың жана илимин менен камтып турасың! (Сага) тооба кылып, Сенин жолуңа ээрчиген (момун) пенделериндин күнөөлөрүн кечире көр?! Аларды тозок азабынан сакта!»
8. О, Жараткан! Аларды жана алардын ата-бабаларынан, жубайларынан жана урпактарынан салих (таза) болгондорун Өзүң аларга убада кылган "Адн" бейишине киргиз! Чынында, Сен Кудуреттүү, Даанышмансың!
9. Аларды жамандыктардан сакта! Сен бүгүнкү (Кыямат) Күнү кимди жамандыктардан сактаган болсоң, ага ырайым кылыптырсың! Бул деген эң улук жеңиш!»
10. Чынында, каапыр адамдарга бийик добуш менен айтылат: «(Азыр) өзүңөрдү-өзүңөр жек көргөндөн, Аллаһтын жек көрүүсү улутураак! Бир кезде силерди ыйманга чакырылганда каапыр болдуңар!
11. (Каапырлар) айтышты: «О, Рабби! Сен бизди эки ирет өлтүрүп, эки

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ. وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ءَالِ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ يَفْعَلْ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَجِعْتَهُ. وَكَذَلِكَ هُوَ الْفَعُولُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَتَادَوْنَ لَمَقَاتِ اللَّهِ أَتَسْبِرُونَ مِنْ مَقَاتِ كُرْأَتِكُمْ إِذْ دَعَوْتُمْ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا أَلَيْسَ بَيْنَنَا وَأَلَيْسَ بَيْنَنَا أَفْتَنِينَ

ирет тирилттин!¹ Биз күнөөбүздү мойнубузга алабыз! (Бул тозоктон) чыгууга жол барбы?!» («Жол жок» деп айтылат аларга)

12. «Мунун себеби, силерди Аллаһтын Өзүнө (эч нерсени шерик кошпой ибадат кылууга) чакырылганда каапыр болгонсуңар жана Ага шерик кошулса, (ошол жалган кудайга) ыйман келтиргенсизер! (Бүгүн) өкүм эң Улук, эң Жогорку Аллаһка таандык!»

13. (Эй, инсандар!) Ал силерге Өзүнүн (кудуретинин) белгилерин көргөзүп, силер үчүн асмандан ырыскы түшүргөн Зат. (Муну) Аллаһка кайткан адамдар гана эскеришет.

14. Эми, силер эгер каапырлар жаман көрсө да, (бардык) дин-ибадатты Аллаһка калыс багыттаган абалда гана дуба (ибадат) кылгыла!

15. (Силердин Кудай) Бийик даражалуу жана (Улук) Арштын Кожону! Ал пенделеринин арасынан Өзү каалаган адамга жолугушуу Күндөн эскертүү үчүн, Өз буйругу менен вахий түшүрөт.

16. Ал Күнү алар (инсандар мүрзөлөрүнөн) көтөрүлүп чыгышат. Эч нерсе Аллаһтан жашыруун боло албайт. Ал Күнү мүлк (падышалык) кимдин колуңда? Жалгыз Жеңүүчү Аллаһтын Колунда!

فَاَعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى الْخُرُوجِ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٥٠﴾

ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَرَحَّمَهُ
كَفَرْتُمْ ۖ وَان يُشْرِكْ بِهِ ۖ تُؤْمِنُوا
فَآخِذُوا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿٥١﴾

هُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاهِ وَيُنَزِّلُ الْكَوْمِ
السَّمَاءِ ۖ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿٥٢﴾

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ وَلَوْ
كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٥٣﴾

رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ
مِنْ أَمْرِهِ ۚ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ يُنَزِّلُ
الْقُرْآنَ ﴿٥٤﴾

يَوْمَ هُمْ كَبِيرُونَ ۖ لَا تَخَفْ عَلَى اللَّهِ مِنْهُم مَخَافَةٌ
لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۖ إِنَّ الْوَاحِدَ الْقَهَّارَ ﴿٥٥﴾

1 Пенде энинин курсагында жапсыз бир тамчы суу эле. Анан Аллаһ ага жан берди. Өмүрү бүткөндө экилчи ирет өлдү жана Кыямат сурагы үчүн экилчи ирет тирилет.

17. Ал Күндө ар бир жан өзү жасаган ишине жараша гана жаза алат. Ал Күндө зулум жок. Чынында Аллаһ тез Эсептешүүчү.
18. (О, Мухаммад!) Сен аларды (ошол) жакын Күн менен коркут. Анда жүрөктөр алкымга тыгылып, (адамдар сөздөрүн) ичине жуткан абалда (болушат)! Заалымдарга эч бир боорукер, эч бир шапааты кабыл алынган актоочу болбойт!
19. (Аллаһ) көздөрдүн (арам нерсеге) жашыруун назар салышын да, жүрөктөр жашырган сырларды да билип турат.
20. Аллаһ акыйкат менен өкүм кылат. Ал эми, Аллаһтан башка, (мушриктер) дуба кылып жаткан «кудайлар» эч нерсени өкүм кыла алышпайт. Чынында Аллаһ Өзү гана (бардык нерселерди) Угуучу, Көрүүчү!
21. (Мушриктер) жер жүзүн кезип, саякат кылып көрүшпөйбү? Ошондо алар өздөрүнөн мурунку (мушрик) адамдардын акыбети эми болгонун көрүшмөк. Алар булардан күч-кубаттуураак жана жер бетинде калтырган (маданий, аскерий) издери көбүрөөк болгон. Анан Аллаһ аларды (ширк) күнөөлөрү себептүү кыйратып салды. Аларга Аллаһ тарабынан эч кандай сактоочу болбоду!
22. Мунун себеби: аларга өз пайгамбарлары анык аят-далилдер менен келгенде, каапыр болушкан. Анан Аллаһ аларды кыйраткан.

الْيَوْمَ نُجْزِي كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

وَلَنَذِرْ مُبَشِّرًا الْأَوْفَىٰ بِذُنُوبِكُمْ لَدَىٰ الْحُسَاكِ كَظَلَمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

يَعْلَمُ حَايَاتَهُ الْأَعْيُنُ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

وَاللَّهُ يَفْقَهُ بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا فِي الْأَرْضِ قَآخِذُهُمْ أَنَّ يَدْخُلُوا بِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ قَائِمَةٌ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاكْفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ

Чынында, Ал Кубаттуу жана азабы катуу!

23. Биз Мусаны Өз аяттарыбыз жана анык далил менен жибердик,
24. Фираунга, Хааманга, Каарунга¹ (жана алардын каапыр жердешистерине). Алар болсо (Мусаны) «сыйкырчы», «жалганчы» дешти.
25. Муса аларга Биздин алдыбыздан Акыйкатты алып келгенде алар: «Муса менен бирге ыйман келтирген Исаил урпактарынын уул перзенттерин өлтүрүп, кыз перзенттерине жашоо бергиле!» дешкен. Каапырлардын айлакерлиги анык адашуучулукта.²
26. Фираун айтты: «Мага койгула, Мусаны өлтүрөйүн. Жана ал Раббисине жалбара берсин. Мен силердин диниңерди (Муса) өзгөртүп же болбосо жер бетинде бузукулук чыгарып жиберишинен коркуп жатамын».
27. Муса айтты: «Мен Өзүмдүн жана силердин Раббиңер Аллахка жалбарыш, эсеп (Кыямат) күнүнө ишенбеген ар бир текебер заалымдан коргоосун суранамын».

الْعَقَابِ ﴿٤٠﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٤١﴾

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَكَافُرَيْهِ أَفْقَا أُولَٰئِكَ سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤٢﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا نِسَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَأَنسَحِبُوا نِسَاءَ هُمْ وَمَا كُنْتُمُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٤٣﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَن يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٤٤﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٤٥﴾

1 Хааман Фираундун вазири, Каарун ошол замандагы чириткен байлыгына чиренип, текеберленген каапыр болгон.

2 Тактап айтканда, алардын түзгөн айлакер эрежелери максатка жетпейт. Алар Исрайил урпагынын эркек балдарын өлтүрө берсек, бир нече жылдарда өзүнөн өзү жоголуп кетет деп эреже түзүшкөн. Бирок Аллах алардын эрежелерине каршы эреже түзүп, бардыгын деңизге чөктүрүп жиберген. Бул окуялардын толук баяны өткөн сүрөлөрдө айтылды.

28. (Ошондо) Фираундун туугандарынан болгон (жана) бийманын жашырып жүргөн бир момун киши¹ айтты: «(Эмне, силер) «Раббим-Аллаһ» дегени үчүн эле, бир адамды өлтүрүп саласыңарбы?! Ал силерге Раббиңерден далил-баяндар алып келди го! Эгер ал жалганчы болсо, жалганы өз моюнуна! Эгер сөзү чын болуп калса, ал силерге убада кылган кээ бир азаптар башыңарга түшүп жүрбөсүн! Чынында, Аллаһ чектен чыккандарды, жалганчыларды Туура Жолго баштайт!

29. О, коомум! Бүгүн бийлик силердин колуңарда. Жер бетинде жеңүүчү болуп турасыңар. Эгер Аллаһтын азабы келип калчу болсо, андан бизди ким куткара алат?!» Фираун айтты: «Мен силерге өзүмдүн пикиримден башка пикирди сунуш кылбаймын. Мен силерди Туура Жолго гана баштаймын.»

30. Ыйман келтирген киши айтты: «О, коомум! Мен силердин башыңарга уюшкан топтордун күнүндөй күн түшүп калуусуна коркомун!

31. Нух коомунун, Аад, Самуд жана алардан кийинки (каапыр) элдердин иши (сыяктуу иш башыңарга түшүп калышынан коркомун!) Аллаһ эч качан пенделерге зулумду каалабайт!

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِن يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

يَقُولُ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَهَرَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَضُرُّكُمْ بِأَسْمَاءِ اللَّهِ إِن جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَوْمَئِذٍ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

مِثْلَ نَاقِثِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلَمًا لِلْعَالَمِينَ ﴿٣١﴾

1 Аалымдар «бул киши кыйла мансаптуу болуш керек. Анткени, коомдо даражасы төмөн адам ачыктап-ачык Мусаны актап сүйлөй алмак эмес»-дешет.

32. О, коомум! Мен кыйкырышуу Күнүндө¹ силерге (азап болушунан) коркомун!
33. Ошол күнү (азаптан) кеткендиктен качасыңар. (Бирок) силерге Аллах тарабынан эч бир жардамчы болбойт. Аллах кимди адаштырып койсо, аны Туура Жолго баштоочу жок!
34. Силерге мындан мурун Юсуф (пайгамбар) далил-баяндар алып келгенде да, ал алып келген динден такай шектенүүдө болгонсунар. (Ал эми) качан ал өлгөндө «Аллах андан кийин эч качан пайгамбар жибербейт»-дедиңер. Аллах чектен чыккан, шекчил адамдарды ушинтип адаштырат!
35. Өздөрүнө (Аллах тарабынан эч кандай) далил келбесе деле, Аллаһтын аяттары жөнүндө талашып-тартышкандар, Аллаһтын алдында жана ыймандуу кишилердин алдында эң жек көрүндү болгон адамдар! Аллах ар бир текебер, зордукчул адамдын жүрөгүнө ушинтип мөөр басат!»
36. Анда Фираун айтты: «О, Хааман! Мага (бийик) мунара кургунуң! Ажеп эмес мен жолдорго жетип барсам!
37. Асмандардын жолдоруна! Анан Мусанын кудайын (өз көзүм менен) көрөйүн. Мен ойлойм, ал (Муса) жалганчы болуш керек». Ошентип, Фираунга (шайтан

وَيَقْتَرِمُ إِلَى أَخَانٍ عَلَيْهِ كَيْدٌ يَوْمَ الثَّنَادِ ﴿٣٢﴾

يَوْمَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ مِمَّا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِيَةٍ
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُسُفُّ مِنْ قَبْلِ يَأْقِيسَ بْنِ
قَمَارٍ لَكُمْ فِي سَكِّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ
حَقًّا إِذَا هَلَكَ فُلْتُمُوهَا رَبَّيْتُمْ اللَّهُ مِنْ
بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ
هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَرُمًا عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمَنُ ابْنِي بَنِي صَرَاحَةَ الْعَالِي
أَتُبَعُ الْأَسْبَبِ ﴿٣٦﴾

أَسْمَبِ السَّمْعَوَاتِ فَأَطْلِعْ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَأِنِّي لَا أَظُنُّهُ كَذِبًا وَكَذَلِكَ يُؤَيِّنُ
لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ النَّبِيلِ

1 Кыяматтын сот-сурагы бүтүп, адамдар тозок менен Бейишке бөлүнгөндө тозоктогулар Бейиштегилерге суктанып, бир аз суудан кайрымдуулук коргозуп коюуларын суранып, кыйкырып кайрылышат

тарабынан) өз ишинин жамандыгы кооз көргөзүлдү жана (Туура) Жолдон тосуп коюлду. Фираундун (бул) амалкөйлүгү чынында пайда бербеди.

38. Ыйман келтирген адам айтты: «О, коомум! Мени ээрчигиле! Мен силерди (Мусанын дини менен) Туура Жолго баштайын!
39. О, коомум! Чынында бул дүйнө жашоосу (убактылуу гана) пайдалануу! Чыныгы (түбөлүк жашоочу) орун-бул Акырет!
40. Ким бир күнөө иш жасаса, ошол ишине жараша гана жаза алат. Ал эми, эркек же болбосо аялдардан кимиси ыймандуу болуп, бир сооптуу иш жасаса Бейишке кирет (жана) анда (ага) эсепсиз ырыскы берилет.
41. О, коомум! Эмне үчүн мен силерди (тозоктон) кутулууга чакырсам, мени тозокко чакырып жатасыңар?!»¹
42. Силер мени Аллахка каапыр болуп, өзүм (кудай экенин) билбеген нерселерди Ага шерик кылууга чакырып жатасыңар. А мен болсо силерди кудуреттүү, кечиримдүү Кудайга (Аллахка) чакырып жатамын.
43. Силер мени ага чакырып жаткан «кудайыңар» дүйнөдө да, Акыретте да чакырууга арзыбайт (дубаларды укпайт). Бардыгыбыз Аллахка гана кайтабыз. Жана

وَمَا كُنْزُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا آمَنُ بِمَقْصُودِ اللَّهِ وَأَمِنْ بِنُصْحِ الْكَافِرِ ﴿٣٩﴾

يَقُولُونَ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَسْعٌ وَذَاتُ الْآخِرَةِ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٤٠﴾

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِمَّنْ ذَكَرَ وَأُنْزِلَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤١﴾

﴿٤٢﴾ وَتَدْعُونِي إِلَى الدِّعْوَةِ الَّتِي دَعَوْتُ إِلَى النَّجْوِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى الْكَافِرِ ﴿٤٣﴾

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْغَيْرِزِ الْغَيْرِزِ ﴿٤٤﴾

لَا جَرَمَ أَنَّا تَدْعُونَنِي إِلَى الْبُغْيِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ

1 «Мусага ээрчисек - тозоктон кутулабыз, Фираунга ээрчисек тозокко тутулабыз» демекчи болууда.

التَّارِ ۝

(Аллаһка душмандык менен)
чектен чыккандар, дал ошолор
тозок элдери!

44. Мен силерге айткан (бул) сөздөрдү
тез аранын ичинде (Кыяматта)
эскерип калаарсыңар. Мен ишимди
Аллаһка тапшырамын. Чынында
Аллаһ пенделерди(н ар бир
кыймыл аракетин) көрүп туруучу!»
(Фираун аны өлтүртмөк болду).

45. (Бирок), Аллаһ алардын айла –
амалдарынан аны сактап калды.
Ал эми, Фираун менен анын элин
коркунучтуу азап ороду¹.

46. Аларга (Фираун менен элине)
эртели-кеч тозок көргөзүлүп
турулат.² Ал эми, Кыямат
болгондо, (бир добуш): «Фираун
элин эң катуу азапка киргизгиле!»
(дейт.)

47. Ошондо алар тозокто туруп
бири-бирине (күпөө тагып) далил
айтышат. Алсыз (ээрчиген)
мушриктер текеберленген
(жетекчи) мушриктерге: «Биз
силерге ээрчиген элек. Эми (бүтүн)
силер бизден тозоктун бир үлүшүн
болсо да арылга аласыңарбы!»-
дешет.

48. (Анда) жетекчи мушриктер
айтышат: «Бул жерде бардыгыбыз
(алсызбыз). Пенделердин арасында

فَسَدِّدْكُمْ لِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ وَاتَّقُوا
أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْإِبْرَارِ ۝

فَوَقَّهَ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ وَإِنَّمَا
يُزْعِمُونَ سُوَاءَ الْعَذَابِ ۝

التَّارِ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ
فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ۝

وَإِذْ يَتَحَاوَرُونَ فِي النَّارِ فَيُقُولُ
الَّذِينَ أَتَوْا بِالَّذِينَ اسْتَغْنَوْا إِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَمَا هُم بِأَشْفِقُونَ ۚ
فَصَبَّأُوا فِي النَّارِ ۝

قَالَ الَّذِينَ اسْتَغْنَوْا إِنَّا كُنَّا
فِيهَا آلَ اللَّهِ فَدَحَكُوا مِنْهُ ۚ وَالَّذِينَ

1 Фираун Исраийил урпактарын бир түндүн ичинде Мисирден чыгарып кеткен
Мусанын артынан куугун сатып, бүт Мисир элин ээрчитип, Кызыл деңиз жээгинде
аларды куул жетет. Аллаһ Муса менен анын элине деңизден он эки катар жол ачып
аман-эсен өткөрүп, артынан Фираун эл-аскерин ээрчитип киргенде, деңиз кайра
кошулуш, аларды коркунучтуу азап ороп алат.

2 Аларга тозоктун коргозуп турулуусу мүрзөдө боло турган азап. Бул аят Барзах
(кабыр) азабынын бар экенине далил болот.

Бир Аллаһтын Өзү гана өкүм кылат».

49. Анан тозоктогулар тозок кароолчусуна: «Раббинерден сурагыла, бизден бир күн (болсо да) азапты жеңилдетсин?!» дешти.

50. (Тозок кароолчулары) айгышты: «Силерге пайгамбарынар (ушул күндөрдү эскерткен) анык далилдар менен келбеди беле?!». «Жок, келген» (дешти тозоктогулар. Анда тозок периштелери): «Өзүңөр сурагыла! Бирок каапырлардын дуба-тилсктери текке кетет!»-дешти.

51. Чынында Биз пайгамбаларыбызга жана ыймандуу пенделерге, дүйнө жашоосунда да, күбөлөр (даяр болуп) турган (Кыямат) күндө да анык жардам беребиз.

52. Ал Күндө заалым пенделерге шылтоолору пайда бербейт! Аларга наалат жана эң жаман орун (тозок) бар!

53. Биз Мусага Хидаят-Туура Жол бердик жана (ага түшүргөн) китепке Исрайил урпактарын мураскор кылып койдук.

54. (Ал Китеп) Туура Жолду жана акылдуу адамдар үчүн Зикир-эскертүүлөрдү (өз ичине камтыган.)

55. (О, Мухаммад! Мушриктерге) сабырдуу бол! Чынында, Аллаһтын убадасы-Акыйкат! Күнөөлөрүң үчүн Аллаһтан кечирим сурап, эртели-кеч Раббине мактоо жана тасбих айт!

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ۖ

قَالُوا أَلَمْ نَكُ نَأْتِيَكُم مَّرْسَلًا يَأْتِيَكُمُ الْوَعْدُ الْوَأَنكُم مُّعَذَّبُونَ ۚ

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ۝

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ۝

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ ۝

هُدًى وَذِكْرًا لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ۝

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْ لِمَن يَدْعُو مِن دُونِكَ يَا أَعْيُنَ الْإِنسَانِ ۝

56. Аллаһтын аяттары жөнүндө, өздөрүнө (эч кандай илахий) далил келбесе да, талашып-тартыша турган кишилердин жүрөгүндө текберленүүдөн башка эч нерсе жок.¹ Алар ага (чыныдыкка) жете албайт. Эми сен Аллаһтан коргоо тиле. Ал – Угуучу, Көрүүчү!

57. Аныгында, асмандар менен жерди жаратуу инсаниятты жаратуудан чоң нерсе. Бирок, көпчүлүк адамдар (муну) билбей жатышат.

58. Жана (эч качан) сокур менен көздүү адам жана ыйман келтирип, салих амал кылгандар менен күнөөкөр (адамдар) тең боло албайт. (Адамдар Аллаһты) өтө сейрек эскеришет.

59. Чынында саат (Кыямат) анык келүүчү. Анда эч күмөн жок. Бирок, көп адамдар ыйман келтирбей жатышат.

60. Силердин Раббинер: «Мага дуба кылгыла силерге жооп беремин (кабыл аламын)» деди. Мага ибадат кылуудан текеберленген адамдар тез арада кор болгон абалда тозокко киришет.

61. Аллаһ силерге эс алып, тынчтануучар үчүн түндү, (ал эми тиричилик үчүн) жарык күндүздү жаратып берди. Аллаһ аныгында, адамдарга абдан пазилеттүү! Бирок

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
يَعْتَمِدُونَ آيَاتِهِمْ فِي صُدُورِهِمْ
إِلَّا كَبْرَ مَا هُمْ يَسْتَفِيدُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هُمْ أَلَسْمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ الْإِنسَانِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الَّذِينَ
فَلَسُوا مَا تَدْعُونَ ﴿٥٨﴾

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيَّتُهُ لَأَرْبَبَ فِيهَا وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُولَعُونَ ﴿٥٩﴾

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ
إِنَّ الَّذِينَ يَتَسَاءَلُونَ عَن عِبَادَتِي
سَيَكُونُونَ جَمْعًا دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا
فِيهِ وَالنَّهَارَ لِتَبْصُرُوا فِيهِ
أَلَمْ تَلَوْا فَضْلِي
عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

1 Же колунда илахий китептен далили жок, же илим- билими жок. Ушул караңгы абалында Аллаһ жөнүндө талашып, Ага ылайык келбеген сыпаттарды берет. Бул текебер адамдар чындап бир чындыктын түбүнө жетүүнү максат кытышпайт. Көздөгөнү бирөө гапа: Аллаһтың Динине бут тосуу.

көпчүлүк адамдар шүгүр кылбай
жатышат.

62. Ушул Аллах – силердин Раббинер!
Ал бардык нерселердин (жалгыз)
Жарагуучусу! Эч бир кудай жок,
жалгыз Өзү гана бар! Дагы кайда
бара жатасыңар?!

63. Аллаһтын аяттарын тааныбай
койгон адамдар ушинтип бурулуп
кете беришет.

64. Аллах силерге жерди үй, асманды
там кылып берди. Жана силерге
шекил-сүрөт берип, эң мыкты
келбеттүү кылып жаратты. Жана
силерге (ар түрдүү) таза-пакиза
ырыскыларды берди. Ушул
Аллах силердин Раббинер!
Ааламдардын Раббиси Аллах
Улук-Берекеттүү!

65. Ал (түбөлүк) Тирүү! Эч бир
кудай жок, Бир Өзү гана бар!
Демек. Дин ибадатты Бир Өзүнө
арнап, Бир Өзүнө дуба кылгыла!
Ааламдардын Раббиси Аллахка
мактоо(лор) болсун!

66. (О, Пайгамбар,) айткын: «Мага
Раббим тарабынан анык баяндар
(Кураан аяттары) келгенде, мен
Аллахдан башка силер дуба кылып
жаткан «кудайларга» ибадат
кылуудан кайтарылдым жана
ааламдардын Раббиси үчүн гана
(жүрөгүм, бүт дене мүчөлөрүм
менен) моюн сунууга буйрулдум.

67. Аллах силерди (оболу) топурактан,
андан соң бир тамчы бел суудан,
андан соң коюу кандан жаратты.
Андан кийин бөбөк абалыңарда
(жарык дүйнөгө) чыгарды. Андан

يَسْكُرُونَ ﴿٦٥﴾

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۚ وَلَا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ فَاَنۡذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَٰكُوتُ ﴿٦٦﴾

كَذَٰلِكَ يُؤۡفَكُ الْاٰرِثِيۦنَ ۚ كَانُوۡا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ
يَجْحَدُوۡنَ ﴿٦٧﴾

اللّٰهُ الَّذِيۡ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَآءَ بِنَآءٍ ۚ وَصَوَّرَكُمۡ فَآخَرَسَ
صُورَكُمۡ ۚ وَرَزَقَكُمۡ مِّنَ الطَّيۡبِۦنَ
ذَٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمۡ فَسَبِّحۡلَهُۥٓ مَبَارَكًا ۚ
رَبُّ الْعَالَمِیۦنَ ﴿٦٨﴾

هُوَ الَّذِيۡ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ فَادْعُوۡهُ مُخْلِصِیۦنَ
لَهُۥ الدِّیۡنَ ۚ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعَالَمِیۦنَ ﴿٦٩﴾

۞ قُلْ اِنِّیۡٓ اُنۡصِرُ اَنۡ اَعۡبُدَ الَّذِیۡنَ
تَدْعُوۡنَ مِنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ ۚ لَمَّا جَآءَنِیۡ الْبَیِّنٰتُ
مِنۡ رَبِّیۡ ۚ وَاُمِرْتُ اَنۡ اُسَبِّحَ رَبِّیۡ
الْعَالَمِیۦنَ ﴿٧٠﴾

هُوَ الَّذِيۡ خَلَقَكُمۡ مِّنۡ تُرَابٍ ثُمَّ مِّنۡ نُّطۡقٍ
ثُمَّ مِّنۡ عَلَاقٍ ثُمَّ بَحۡرُۢمۡ طَفَآلًا ثُمَّ اَتٰبَلُوۡا
اَشۡدَّ كُمۡ ثُمَّ تَلَكُّوۡا شُيُوۡخًا وَمِنۡكُمۡ مَّنۡ

кийин күч-кубатка толгон жашка жетишиңер үчүн, жана андан соң картайган (чал-кемпир) болуп калышыңар үчүн (муундан муунга өткөрдү.) Силерден кээ бирөөңөр (карылыктап) мурун өтүп кетишет. (Дагы бирөөңөр болсо) белгиленген мөөнөткө (картайып, анан өлүм табууга) жетишиңер үчүн (узун өмүр сүрөт). Кана эми акылыңарды иштетсеңер!

68. Ал тирилтет жана өлтүрөт. Эгер бир (чоң же кичине) ишти өкүм кылчу болсо, ага (карата) «бол!» деп айтат. Анан ал болуп калат!
69. Аллаһтын аяттары жөнүндө (далилсиз эле) талашып жаткан адамга карабайсыңбы! Каякка бурулуп баратышат?!
70. Алар - Китепти (Кураанды) жана Биз пайгамбарларыбызга жиберген динди «жалган» деген адамдар! Жакында билип алышат!
71. Ошол Күнү алардын моюнунда сүйрөлө турган кишендер жана чынжырлар болот,
72. (тозоктогу) кайнак суу тарапка! Кийин (шайтандары менен кошо таңылып) тозокто куйкаланат!
73. Кийин аларга айтылат: «Шерик кылган «кудайыңар» кайда,
74. Аллаһтан башка? «Бизден жоголуп калды го! Жок, биз мурун аларга эч дуба (ибадат) кылган эмеспиз!» - дешет. Аллаһ каапырларды ушинтип адаштырат.
75. «Бул жер бетинде акыйкатсыздык (жалган дүйнө азгырыктары)

يَوْمَئِذٍ مِنْ قَبْلُ وَلَسْتَ لَعْنًا أَجَلًا مُّسَمًّى
وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٩﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُخَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّىٰ يَصْرِفُونَ ﴿٧٠﴾

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ وَمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلًا مِّنْ قَبْلِكَ يَقَالُمُونَ ﴿٧١﴾

إِذَا الْأَعْلَىٰ فِي أَغْشَقِهَا وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧٢﴾

فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٣﴾

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٤﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ تَكُن تَدْعُونَا مِنْ قَبْلُ سَيِّئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٥﴾

ذَٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ

менен корстон болгонулардын
жана текеберчилигинердин
(жазасы)!

76. (Эми) анда түбөлүк кала турган
тозок эшиктеринен киргиле!
Текебер адамдардын орду кандай
жаман!»

77. (О, Мухаммад,) сабыр кыл.
Аллахтын убадасы – Акыйкат!
Аларга убада кылган азаптан
кээ бирөөлөрүн сага көргөзөбүз,
же болбосо, (аларга азап жиберсе
электе) жаныңды алабыз. (Анда
алардын азап тартканын Акыретте
көрөсүң. Анткени бардыгы)
Өзүбүзгө гана кайтарылышат.

78. Биз сага чейин (көп)
пайгамбарларды жибердик.
Алардын арасынан сага (Кураанда)
баяндап бергенибиз да бар, баян
кылып бербегенибиз да бар. Эч
бир пайгамбар Аллахтын уруксаты
болмоюнча эч кандай моожиза
келтирсе албайт!¹ Ал эми, качан
Аллахтын буйругу келгенде,
акыйкат менен өкүм кылынат.
Ошол жерде жалганчылар зыянга
учурашат!

79. Аллах силерге (ар түрдүү)
айбандарды жаратып (моюн
сундуруп) берди. Алардын
арасынан минишинер үчүн
(жаратканы бар). Алардын
арасынан (этин) жешинер үчүн
(жараткандары бар.)

الْحَقِّ وَيَمَّا كُنْتُمْ تَمْحُونَ ﴿٦٥﴾

ادْعُوا أَتُوبَ جَهَنَّمَ خَلِيلِينَ فِيهَا قَيْشٌ
مَثْوًى الْعَمَتِّ كَرِيمِ ﴿٦٦﴾

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرَبِّكَ
بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ أَوْ تَوْفِينَاكَ فَإِنَّا
بِرَّحْمَتٍ ﴿٦٧﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن
قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ
عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِبَيِّنَةٍ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُتِنَ بِالْحَقِّ
وَحَسِبَرُ هَؤُلَاءِ الْقَبِيلُوتِ ﴿٦٨﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَفِيهَا آتَاكُمُوتَ ﴿٦٩﴾

1 Мушриктер Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга «сегер Пайгамбарлыгың чын болсо, бизге үрөй учураган нерселерди моожиза кылып көргөзчү?!» Же болбосо, биздин башпыбызга азап келтирчи?!»- деп капа кылыпканда, анын коңүлүн которуу үчүн ушул аяттар түшүрүлгөн.

80. Ал айбандарда силер үчүн (көп) пайдалар бар. Жана аларга минип көңүлүңөрдөгү максат-муктаждыгыңарга жетишиңер үчүн алардын үстүнө жана кемелердин үстүнө (Аллахтын пазилети менен) мингизип коюлдуңар.
81. Аллах силерге (кудуретинин) белгилерин көргөзүүдө. Аллахтын кайсы аят-белгисин жокко чыгара алсыңар?!
82. (Мушриктер) жер жүзүн кезип саякат кылышпайбы. Ошондо өздөрүнөн мурунку (каапыр) элдердин акыбети кандай болгонун көрүп алышмак. Алар булардан күч-кубаттуурак, жана жер бетинде калтырган (тарыхий-маданий) издери кобүрөөк эле! Бирок, жасаган өнөрлөрү аларга (Аллахтын азабы келгенде) пайда бере албады!
83. Аларга пайгамбарлары далил-баяндар менен келгенде, өздөрүндөгү илим менен текеберлене сүйүнүшкөн (жана Бейиш-тозок жөнүндөгү кабарларды мыскылдашкан.) Анан аларды мыскылдаган нерселери (тозок оту) ороп алды.¹
84. Ал эми, качан Биздин азапты (өз көздөрү менен) көргөндө гана «Аллахтын жалгыз Өзүнө ыйман келтирдик! Аллахка шерик кошкон

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَاتَىٰ ءَايَاتِ اللَّهِ تَكْرُوتٌ ﴿٨١﴾

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأُنَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَلْفَىٰ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يُكَسِبُونَ ﴿٨٢﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولُهُم بِأَلْبَتَاتٍ قِيَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨٣﴾

فَلَمَّا رَأَوْا أَن سَاقَا لَوْلَا أَمْسَا بِاللَّهِ وَخَذَهُمْ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا يَمُوءُ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾

1 Тафсиричи уламалар Кураанды кабыл албай коюуга себеп болгон жана каапырлар аны менен текберлене сүйүнгөн илимди Философия илими болушу ыктымал дешет. Чынында көпчүлүк учурда таза Кураан акидасын кабыл алууга, көпчүлүк учурда философтор менен ар кандай философиялар тоскоол болот.

«кудайларыбыздан» кайттык!» деп
(кокуйлап) калышты.

85. Бирок, Биздин азабыбызды көрүп
калгандагы ыймандары аларга
пайда бербеди! (Бул) (байыркы)
пенделеринин арасында өткөн
Аллахтын (сыналган) Жолу.
Каапырлар ошондо (азап келгенде)
өлүмгө жолугушту!

فَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ بِنْفَعُهُمْ إِسْمُهُمْ أَشْرَارُ آبَائِنَا
سَلَتْ أَلْفُ أَلْفٍ قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَيْرَ
هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

41 «Фуссилат» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Хаа. Мийм.
2. (Бул) Ырайымдуу, Мээримдүү тарабынан түшүрүлгөн, (жана)
3. (маанисин) билген адамдар үчүн аяттары арабча Кураан калыбында толук баяндалган (Китеп)
4. (Бейиштен) куш кабар айтуучу, (тозоктон) кайгылуу кабар айтуучу (китеп). Бирок алардан (Курайш мушриктеринен) көпчүлүгү жүз үйрүп кетишти. Эми алар угушпайт.
5. Жана: «Силер бизди чакырып жаткан нерсе үчүн жүрөгүбүздө парда, кулагыбызда дүлөйлүк жана сен менен биздин арабызда тосмо бар! Сен (өз диниңде) ибадат кыл, биз дагы (өз динибизде) ибадат кылабыз» дешти.
6. Айткын: «Мен деле силер сыяктуу адаммын. (Болгон айырмабыз:) мага (Раббимден) вахий келет. Силердин кудайыңар жалгыз Кудай. Анын Өзүнө (ибадат кылуу менен) түз болгула! Жана Андан күнөөңөрдү кечиреңиңи сурагыла! Мушриктерге өлүм болсун!»
7. Алар Акыретке ишенбеген жана (ошол себептүү) зекетти да бербеген адамдар.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ

تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كُتِبَ فَصِّلْتُ آيَاتُهُ، قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ

يَعْلَمُونَ

بَيِّنَاتٍ وَتَنْزِيلًا تَعْرِضُ أَكْثَرَهُمْ هَمَزًا

يَسْمَعُونَ

وَقَالُوا أَفَلَاؤُنَا فِي أَحْسَنِ مَا نَدْعُونَ إِلَيْهِ فِي

ءَادَانَا وَقَرُّوْا مِنِّي يَا وَيْلَكَ جَبَابٌ قَاعَمَلٌ

إِنَّمَا عَلَيْهِمْ

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا

إِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَاسْتَوِمْوْا إِلَيْهِ

وَأَسْتَغْفِرُوْهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ

كَافِرُونَ

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 54 аяттан турат. Бул сүрөдө Кураан жөнүндө толугураак сөз болгону үчүн «Фуссилат» (толук баяндаган) деп аталат.

8. Чынында, (Акыретке) ыйман келтирип, салих амалдарды жасаган кишилер үчүн түгөнгүс сыйлыктар бар!»
9. Айткын: «Силер жерди эки күндүн ичинде жараткан Аллахка каапыр болосуңарбы?! Ага теңдеш-шериктерди кошоңарбы?! Ал – ааламдардын (жалгыз) Жаратуучусу!»
10. Жана Ал жер үстүнө тоолорду жаратты, төрт күндүн ичинде жердеги ырыскы-жемиштерди толук өлчөп-ченеп, берекелүү кылып койду. (Бул) сурагандар үчүн.
11. Кийин (жаратуу үчүн) асман(дар)ды максат кылды¹. Ал (асман) түтүн (болчу). Анан ага жана жерге: «Моюн сунсаңар да сунбасаңар да Мага (менин буйругума) келгиле!»-дегенде, алар: «Моюн сунган абалда келдик»-дешти.
12. Анан (дагы) эки күндүн ичинде жети асманды(н жаралышын) бүтүрдү жана ар бир асманга өз ишин вахий (дайын) кылды. Жана Дүйнө Асманын чырактар менен кооздодук. (Жана ал жылдыздарды жин-шайтандардан) коргоочу (кылдык). Бул (жаратылыштар) Илимдүү, Кудуреттүү Аллахтын тагдыры.
13. Эгер (мушриктер дагы эле) жүз үйрүсө, айткын: «Мен силерди Аад жана Самуддун азабы сыяктуу азаптан эскерттим!»

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ بِأَلَدَىٰ خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُمُ الْأَدَا ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾﴾

وَجَعَلَ فِيهَا رِجَالًا مِنْ قَوْهَا وَتَرَكَ فِيهَا وَقَدْرَ فِيهَا أَنْوَاعًا فِ أَنْوَاعِ النَّبَاتِ سَوَاءٍ لِّلنَّاسِ يَلِيبُ ﴿١٠﴾

ثُمَّ أَشْرَوْنِي إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ أَنْتِنَا طَرَعَا أَوْ كَرِهَا قَالَتَا أَنْتِنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

فَقَضَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَا ذَٰلِكَ ثَمَرًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٢﴾

فَإِنْ أَشْرَوْا فَقُلْ أَلَمْ تَكُنْ صَاحِبَةً فَتَقُلْ صَاحِبَةً عَالِي وَتَعْمُودَ ﴿١٣﴾

1 ثم استوى سبحانه وتعالى، أي قصد إلى السماء

14. Бир кезде аларга пайгамбарлар биринин артынан бири келип: «Аллаһтан башкага ибадат кылбагыла!» (дегенде) «Эгер Раббибиз кааласа, периштелерди (пайгамбар кылып) түшүрмөк. Албетте, биз силер алып келген Динге ишенбейбиз. (Анткени, адамдан пайгамбар чыгышы мүмкүн эмес)» дешти.
15. Ал эми, Лад (уруусу) болсо, акыйкатсыздык (зордук-зомбулук) менен жер жүзүндө текеберленип: «Бизден күч кубаттуу эч ким жок!» дешти. Алар өздөрүн жараткан Аллаһ алардан күчтүүраак экенин билишпеди бекен?! Алар (ошентип) аяттарыбызды четке кагып коюшту.
16. Кийин Биз аларга дүйнө жашоосунда кордук азабын таттыруу үчүн бактысыз күндөрдө катуу добул шамалды жибердик! Акырет азабы андан да кордоочураак! (Ал Күнү) аларга эч жардам берилбейт!
17. Ал эми Самуд (элдерине) Биз (Салих пайгамбар аркылуу) Хидаят берсек, Хидаят-Туура Жолдон сокурлукту абзел көрүштү. Анан аларды жасаган күнөө иштери себептүү кордук азабынын чагылганы урду!
18. Биз ыйман келтирип, такыба болгон кишилерди куткарып калдык.
19. Ал эми, Аллаһтын душмандары тозок тарапка чогултулуп, тизип коюлган күнү,

إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَجِئَتْ
خَلْفَهُمُ الْأَعْبُدُ وَالْأَلَاءُ اللَّهُ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا
لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَأَنَّا بِمَا أَنْزِلُكُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

فَأَمَّا عَادًا فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً وَأَوْتِرُوا أَنَّهُ
الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا
بِعَاقِبَتِنَا يَحْتَابُونَ ﴿١٥﴾

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَابٍ
يَلْبِقُهُمْ عَذَابُ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلِلْعَذَابِ الْآخِرَةِ آخِزٌ وَهُم لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٦﴾

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُوا الْعَمَى عَلَى
الْهُدَى فَأَعَذْنَاهُمْ صِيعَةً الْعَذَابِ أَلْهُونَ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَشْكُونَ ﴿١٨﴾

وَنَوْمًا بَشَرًا لَعَنَ اللَّهُ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُرْجَعُونَ ﴿١٩﴾

20. Тозокко (жакын) келишкенде («Биз күнөө кылган эмеспиз!») деп тана башташат. Ошондо) алардын зыянына коздорү, кулактары жапа терилери, жасаган (күнөө) иштерине күбөгө өтүшөт.
21. Анда алар терилерине: «Эмне үчүн биздин зыяныбызга күбөлүк бердиңер?»-дешет. (Терилери жана башка дене мүчөлөрү) айтат: «Ар кандай нерсени сүйлөгө алган Аллаһ бизди да сүйлөттү. Ал силерди биринчи ирет (жоктон бар кылып) жараткан. Жапа Ашып Өзүнө кайтарыласыңар».
22. Силер (эй, күнөөкөр адамдар!) Өзүңдүн зыяныңарга кулагыңар, көзүңөр, териңер күбөлүк беришинен (дүйнөдө) жашынбайт элеңер. (Анткени), жасаган ишинерден көпчүлүгүн Аллаһ билбей калат деп ойлогонсуңар.
23. Раббиңерге күмөн санаган ушул ката пикириңер силерди өлүмгө алып келди. Эми зыян тартуучулардан болуп калдыңар.
24. Эгер (азапка) чыдай алса, тозок-алардын жайы. Эгер (Дүйнөгө) кайтарууну сурашса кайтарылуучу болушпайт.
25. Биз аларга (Кураанды четке каккандан кийин жин-шайтандардан) «досторду» даярдап койгон элек. Анан алар (шайтандар) буларга алды-артындагы күнөөлөрдү кооздоп көргөзгөн. (Натыйжада) өздөрүнөн мурда өткөн (каапыр) инсандар жана жиндердин катарында

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءَهُمْ شَهَادَةُ عَلَيْهِمْ سَوَّغَهُمْ
وَأَنصَرُهُمْ وَقِيلَ لَهُمْ صَاعِكُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

وَقَالُوا الْجُلُودُ هِيَ أَرْغَضَتْ مَا قَالُوا
أَنطَقْنَا أَنَّهُ أَلَايَ أَتَقُولُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ
خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَالْيَوْمَ نَرْجِعُكُمْ ﴿٢١﴾

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَعِزُّونَ أَنَّ يُشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ أَيْمَنَّا بِمَا نَكْمُلُونَ ﴿٢٢﴾

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ
أَرَدْتُمْ كَمَا تَصْبِرُونَ عَلَىٰ الْأَلْسِنَةِ
الْحَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ فَلَا تَنفَعُيَهُمْ
فَعَالُهُمْ مِنَ الْعَمَلِينَ ﴿٢٤﴾

﴿وَقَضَيْنَا لَهُمْ قُرْآنَهُ فَرَتَبُونَا لَهُمْ مَا يَنْبَغِي
لِيَدِيهِمْ وَمَا خَلَقَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ
فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْإِنْسِ
وَالْإِنْسِ اللَّهُ مَا لَكُمُ الْآخِسِينَ ﴿٢٥﴾﴾

алардын башына да сөз (азап) келиши акыйкат болуп калды. Чынында, алар зыян тартуучу болушту.

26. Каапыр адамдар (бири-бирине): «Кураанды укпагыла! (Эгер капыстан угуп калсаңар) аны жеңип, жогору келишиңер үчүн маанисиз сөздөрдү сүйлөп таштагыла!»-дешти.
27. Биз каапырларга сөзсүз катуу азап таттырабыз Жана өздөрү жасаган (жаман) иштен да жаманыраак жаза менен жазалайбыз!
28. Мынакей, Аллаһ душмандарынын жазасы – тозок! Биздин аяттарыбызды (мыскылдап) четке каккандарынын жазасына алар үчүн тозокто түбөлүк орундар бар!
29. (Каапыр жолбашчыларды ээрчип) каапыр болгон адамдар (тозокто туруп): «О, Рабби! Бизге азгырган адамдарды жана жиндерди көргөз! Биз аларды кордолгондордон болушу үчүн тамандарыбыз менен эзип-жанчып таштайлы!» дешти.
30. «Раббим-Аллаһ» деп, андан соң (дин-ибадаттарында) түз болгон адамдарга периштелер түшүп келип: «(Келечектен) коркпогула, (өткөн ишке) өкүнбөгүлө! Өзүңөргө убада берилген Бейиш менен сүйүнгүлө!
31. Биз дүйнө жашоосунда да, Акыретте да силердин жакын досуңар болобуз. Силер үчүн Бейиште коңулүңөр каалаган нерселер бар! Силер үчүн ал жерде тилеген бардык нерсе бар!

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذِهِ
الْفُتْرَةِ إِنَّا وَالْعَوَاقِبِ لَمَعَكُمْ تَقْدِيرٌ ﴿٢٦﴾

قُلْ لِّمَنْ يَدْعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا سَئِدًا
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْرَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

ذَٰلِكَ جَزَاءُ عَادٍ إِذْ عَصَوْا اللَّهَ وَالنَّارَ لَمُوقٍ فِيهَا ذُرَاهُ
جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرَبِاَ الَّذِينَ
أَصْلَلْنَا مِنَ الْغَيْثِ وَالْأَنْهَارِ نَجْعَلُهُمَا نَحْتِ
أَقْدَامِنَا لِيَكُونَ مِنَ الْأَشْقِيَاءِ ﴿٢٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا
تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَكْفُرُوا
وَلَا تَخْزُوا وَتَتَّبِعُوا بِالْإِحْسَانِ الَّذِي كُنْتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

نَحْنُ أَوْلَىٰ بِكُمْ فِي الْأَخْيَرِ وَالْأُولَىٰ وَفِي
الْآخِرَةِ وَلَكِنَّهَا مَا تَسْتَكْبِرُونَ
أَنفُسَكُمْ وَلَكِنَّهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

32. Ырайымдуу, Кечиримдүү (Аллаһ) тарабынан зыяпат иретинде!» (дешет).

وَمَا يَنْصُرُهُمْ رَبُّهُمْ مِنْ غَيْرِ اللَّهِ

33. Салих (сооп) иштерди (ыклас менен) жасаган, Аллаһка (эч нерсени шерик-ортомчу кошпой) дуба кылган жана: «Мен (чыныгы) мусулмандардан боломун!»-деген адамдан мыктыраак сүйлөгөн ким бар?

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

34. Жакшылык менен жамандык эч качан тен болбойт! (Сага орой тийгендерге) сылык мамиле менен жооп бер. Ошондо сени менен анын араңарда душманчылык бар киши боорукер дос сыяктуу болуп калат.

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

35. Муну өтө сабырдуу адамдар гана жасай алат. Бул (адептүүлүктөн) чоң үлүш алган адамдын гана колуна келет.¹

وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا ذُرِّيٌّ عَظِيمٌ

36. Эгер сени шайтандын бир азгырыгы азгырса Аллаһтан коргоо тиле!² Чынында Ал - Угуучу, Билүүчү!

وَأَمَّا زَعَنَّاكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزَعٌ مَا تَشْتَعِدْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

37. Күн, Ай, күндүз жана түн Аллаһтын (кудуретинин) белгилеринен. Күнгө да, айга да сажда кылбагыла! Аларды жараткан Аллаһка сажда кылгыла, эгер Анын Өзүнө ибадат кылчу болсоңор!

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

1 Бул аятта Аллаһ Өз Пайгамбарына жана жалпы мусулман калкына инсандан болгон душмандарга кандай мамиле кылууну үйрөттү. Кийинки аяттарда жин-шайтандан болгон душманга кандай мамиле жасоону үйрөтөт.

2 Бул коргонуу «Аузуз быллахи минаш-шайтоонир-ражним» деген дубаны окуу менен болот. Мааниси: «Аллаһтын ырайымынан куулган шайтандын жамандыгынан Аллаһтан коргоо тилеймин» дегенди билдирет.

38. Эгер (Аллаһка ибадат кылуудан) текеберленишсе, (билип коюшсун: Аллаһ алардын ибадатына муктаж эмес!) Раббиндин алдындагы (сан-санаксыз) периштелер, күнү-түнү (тынбай) жана чарчап-чаалыкпай Ага тасбих айтышат.

39. Аллаһтын (кудуретинин) белгилеринен дагы бири, сен жерди куп-куркак (өлүк сыяктуу кунарсыз) абалда көрөсүн. Анан Биз ага (асмандан) суу түшүрсөк козголуп, көөп чыгат (жана ар түрдүү өсүмдүктөрдү өндүрө баштайт). Жерди (ушинтип) тирилткен Кудай өлүктөрдү да тирилте алат. Ал ар кандай нерсеге Кудуреттүү!

40. Биздин аяттарыбызга мулхид¹ болгон адамдар Бизден жашына алышпайт! (Мулхид болуп) тозокко ташталган адам жакшыбы же Кыяматта аман-эсен келе турган адамбы? (Эй, мушриктер, бардыгын угуп-билип алдыңар. Эми) каалаган ишинеңди жасай бергиле! Чынында, Ал силердин (бардык) ишинеңди Көрүүчү.

41. Өздөрүнө келген убакытта Зикирге (Кураанга) каапыр болгон адамдар (катуу азапка дуушар болушат) Чынында, ал Ыйык Китеп. (Анткени),

42. Анын алдынан да, артынан да жалган жолой албайт. Ал (Кураан) Даанышман,

فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ
يُحْسِبُوهُمُ اللَّهُ يَالِيلٍ وَالنَّهَارِ وَهَمَزًا
يُفْتَنُونَ ﴿٣٨﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِنَّا
أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ فَهَبَّتْ وَرَبَّتْ وَإِنَّا لَنَحْيِيهَا
لِمَخْرِجِ الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ فِيءِ آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ
عَلَيْهَا أَفَمَنْ يُلْقِ فِي النَّارِ خَيْرًا مِّنْ بَآئِنٍ
أَمِنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا تَشَاءُونَ إِنَّا
نَعْمَلُونَ بِصِيرٍ ﴿٤٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ
لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ
تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

1 «Мулхид» деген сөздүн эки мааниси бар: 1) Аллаһтын аяттарына ишенбей, аны четке кагуу. 2) Аллаһтын аяттарын өзгөртүү, же болбосо, кимдир бирөөлөрдүн талабы менен маанисин бурмалап түшүндүрүү.

Макталган (Аллаһ) тарабынан түшүрүлгөн.¹

43. Сага мурунку пайгамбарларга айтылган сөздөрдөн ашыкча сөз айтылган жок.² Чынында, Сенин Раббин (тооба кылгандарды) Кечиримдүү жана (каапырларды) Азаптоочу!
44. Эгер Биз аны арабча эмес Кураан кылганыбызда (араб мушриктери): «Анын аяттары түшүнүктүү болсо болмок! Арабча эмес бекен?!» (Мухаммад өзү) араб эмес беле?!» дешмек. Айткын: «Бул (Кураан) ыймандуу адамдарга Туура Жол жана шышаа, ал эми кулактарында дүлөйлүк бар (себептүү) ага ыйман келтирбеген адамдар үчүн сокурлук (болот). Алар алыс жердеп чакырылган адамдар (сыяктуу Кураанды угушпайт)»
45. Биз Мусага да Китеп (Тоорат) берген элек. Алар (Мусанын эли) анда бир пикирге келише албай (бир бөлүгү ыйман келтирип, бир бөлүгү каапыр болуп) калышты. Эгерде, Раббин тарабынан алдын ала айтылган («Алар Кыяматта азап тартышат» деген) Сөз болбосо, алардын арасында (эчак эле) өкүм чыгарылмак. (Башкача айтканда, каапырлардын башына азап түшүп, кырылып калмак.

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ
إِنْ رَزَقْتَ لَدُوْهُمْ مَغْفِرَةً وَرُءُوفًا ۝٤٣

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَقَالُوا لَا
فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ أَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ
لِلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا هُدًى وَبَيِّنَاتٌ لِّلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ
فِيْ ءَاذَانِهِمْ وَقُرْءَانٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ
يُتَذَكَّرُوْنَ ۝٤٤

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاسْتَخْلَفَ فِيْهِ
وَلَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِّى
بَيْنَهُمْ وَآلَهُمْ لَئِيْ شَيْءٍ مِنْهُ مُرِيْبٌ ۝٤٥

1 Ошол Аллаһ «Чынында Зикирди Биз түшүрдүк. Жана аны Өзүбүз сактоочубуз» деп убада берген. Демек, байыркы ыйык китептер - Тоорат жана Инжилдин ичине аралашкан сыяктуу. Кураандын ичине инсанияттын жалган сөздөрү эч качан аралашып кетпейт.

2 Мурунку Пайгамбарларга өз элдери «Сен-жалганчы, сыйкырчысың!» дешкен.

Себеби,) алар (Тоораттан) катуу шектенүүдө болушкан.

46. Ким салих амал кылса өзүнө пайда. Ким күнөө иш жасаса өзүнө зыян! Сенин Раббиң пенделерге зулумкер эмес.

47. Кыяматтын илими Өзүнө гана кайтарылат.¹ Өз бүчүрүнөн чыга турган бардык мөмөлөр, бардык ургаачылар боюна көтөргөн жана төрөгөн нерселер Анын гана илими менен (камтылган)! Ошол (Кыямат) Күнү (Аллаһ) аларга: «Менин «шериктерим» кана?!» (дегенде) алар: «Биздин арабызда (Сенден башканын кудай экенине) күбө жок экенин Сага билдиребиз» дешти.

48. Жана буга чейин (Дүйнө жашоосунда) ага дуба кылган «кудайлары» алардан жоголуп, өздөрүнө куткаруучу жок болуп калганын анык билишти.
49. Инсан (өзүнө) жакпы дуба-тилек кылуудан эч чарчабайт. Эгер ага бир жамандык жетип калса, дароо мүңкүрөп, үмүтсүз болуп калат.

50. Эгерде ага жеткен кайгыдан соң Өз ырайымыбызды(н даамын) таттырсак, «Мен ушуга татыктуу элем. Кыямат болушуна да күмөнүм бар. Эгер (Кыямат чын болуп) мен Раббиме кайтарылган күндө деле, Анын алдында мага жакшылыктар (Бейиш) болот!» деп айтаары бышык. Биз каапыр болгон адамдарга жасаган иште-

مَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَالِمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

«إِلَّاهُ يُرِيدُ عَلَّمَ السَّاعَةَ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ شَمْرَةٍ مِنْ أَكْثَامِهَا وَمَا تَحْجُلُ مِنْ نَثْقٍ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ إِنَّا شُرَكَائِيَ قَالُوا أَدْنَبْنَا مَا مَنَّا مِنْ شَيْعَةٍ ﴿٤٧﴾

وَصَلَّاهُمْ مَّا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظُنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَّجِيبٍ ﴿٤٨﴾

لَا يَسْقُرُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَايِ الْحَبِيرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّائِهِ مَسَّتَهُ لِيَغْوِلَنَّا هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَى رَبِّ إِذْ لِي بِهِندَةٌ لِّلْخَسْفِ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا أَنَّهُمْ لَنُدَّيْقُهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾

1 Кыямат качап болушуп бир Өзүнөн башка эч ким билбейт

ринин кабарын берип, аларга катуу азап(тын «даамын») таттырабыз.

51. Эгер Биз инсанга нээмат берип койсок, (Бизден) жүз буруп, көөп, бой көтөрүп калат. Ал эми, бир жамандык жетип калса, узун-узун дубаларды окуп калат.
52. Айткын: «(Эй, мушриктер), айткылачы мага, эгер (Кураан) Аллаhtын алдынан (келгени чын) болуп, силер ага каапыр болсоңор, Аллахка түбөлүк душмандыкта болгон кишиден көбүрөөк адашкан ким бар?!»
53. Биз аларга анын (Кураандын) акыйкат экени анык болгонго чейин, Өзүбүздүн (кудурет) белгилерибизди мейкиндиктерде жана алардын өздөрүндө көргөзүп койобуз. Раббиндин ар нерседен Кабардар, Күбө экени (аларга) жетиштүү эмеспи?!»
54. Көнүл бургула! Алар Раббисине жолугуудан күмөндө болушууда! Көнүл бургула! Чынында ал ар бир нерсени (Өз илими менен) Камтуучу»

وَإِذَا أَعْتَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنُنَاجِيهِ
وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَزَدُوا نَعًا ۖ عَرِضٌ ۝

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُرٌ
كَقَرْنِمْ يَوْمَ مَنْ أَصْلُ مَنْ هُوَ فِي
شِقَاقٍ بَعِيدٍ ۝

سَرُّهُمْ ءَاتَيْنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ
حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَزُورٌ يَكُونُ
بِرَبِّكَ أَنْ تُدْعَى كُلُّ شَيْءٍ وَشَيْهَةً ۝

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ ءَلَا إِنَّهُمْ
يَكْفُرُونَ كُلُّ شَيْءٍ وَمُحِيطٌ ۝

42 «Шувра» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Хаа, Мийм.
2. Айн, Сийн, Кааф.²
3. Кудуреттүү, Даанышман Аллах сага жана сенден мурунку пайгамбарларга мына ушинтип вахий түшүрөт.
4. Асмандардагы жана жердегинин бардыгы Ага таандык. Ал-эн Жогорку, эң Улук!
5. (Мушрик коомдун ширк күнөөсүнүн оорлугу себептүү) үстүндөгү асмандар жарылып кеткидей болууда! Периштелер Раббисин мактап, Ага тасбих айтышууда жана жердеги пенделердин күнөөсүн кечирүүнү сурап жалбарышууда! Көңүл бургула, чынында Аллах(тын) бир Өзү гана Кечиримдүү, Ырайымдуу!
6. Аллаһтан башка «кудайларды» өздөрүнө башчы кылып алган мушриктерди(н иштерин) Аллах сактоочу (жана Кыяматта ошого жараша жазалоочу). (О, Мухаммад), сен аларга өкүл-кароолчу эмессиң.

سُورَةُ الشُّرَىٰ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ۝١

عَسَقٌ ۝٢

كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝٣

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ۝٤

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقَطْنَ مِنْ فَوْقِنَا وَالسَّابِقُكُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝٥

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيفٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ۝٦

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 53 аяттан турат. «Шувра»нын мааниси «Кеңешүү».

2 Бардыгы мааниден үзүлгөн тамгалар. Алардын маанисин бир Аллаһтын Өзү билет.

7. Биз сага Уммул Курааны(н элин)¹ жана анын айлапасындагы элдерди, шексиз, күмөнсүз Чогулуш Күндөн (Кыяматтан) эскертишиң үчүн араб тилиндеги Кураанды вахий кылдык. (Ошол күнү адамдардын) бир бөлүгү Бейиште, бир бөлүгү тозокто (болушат).
8. Эгер Аллах кааласа бардыгын бир (диндеги) эл кылып коймок. Бирок, (даанышмандыгы менен) каалаган пендесин Өз ырайымына (динине) киргизет. Заалымдарга болсо, эч бир дос-башчы, эч бир жардамчы жок!
9. Же алар Аллахтан башка «кудайларды» башчы кылышабы? (Адамга чыныгы) башчы - бул Аллах! Ал өлүктөрдү тирилтет! Ал- бардык нерсеге Кудуреттүү!
10. Эмнеде талашып калчу болсоңор, анын өкүмү- Аллахка! Ушул Аллах менин Раббим! Өзүнө гана тобокел кылып, Өзүнө гана кайрыламын!
11. (Аллах-) асмандардын жана жердин Жаратуучусу. Ал силерге өзүңөрдөн жуп-түгөй жаратты. Жана Ал айбанаттардан да жуптарды жаратты. Силерди ошол (жуп-жубайлык) боюнча өндүрүп-өстүрөт. Ага (Аллахка) эч нерсе окшобойт. Ал - Угуучу, Көрүүчү!
12. Асмандардын жана жер (казынасынын) ачыкчтары бир Өзүнүн колунда. Каалаган

وَكَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَرَسًا شَرِيًّا
تَقُولُ سَمِعْتُ اللَّهَ يَقُولُ سَمِعْتُ اللَّهَ
يَقُولُ سَمِعْتُ اللَّهَ يَقُولُ سَمِعْتُ اللَّهَ

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَكِنْ يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ
فَمَنْ يَمْلِكُ أَنْ يَنْصُرَهُمَ مِنَ اللَّهِ
وَلَا يَصْرِفَهُمْ سَائِمًا

أَمْ لَكُمْ آلِهَةٌ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ
فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ
ذَلِكَ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ
وَأَتَّبِعُ أَمْرَهُ

فَأُطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا وَمِنَ اللَّحْمِ أَنْفُسَكُمْ
يَذَرُكُمْ فِيهِ لَآئِسَ كَمَنْ يَنْهَوْنَهُ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
لَهُ كُلُّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

1 Уммул Кура - Макка шаарынын бир аталышы. Мааниси «Эне шаар» же «шаарлардын энеси».

пендесине ырыскыны кенен берет,
каалаганына ченеп берет. Ал
бардык нерсени Билүүчү!

13. Ал силерге Нухка осуят кылган
динди Шариат кылып берди. Биз
сага вахий кылган динди(н дал
өзүн) Ибрахимге, Мусага жана
Ыйсага: «Динди толук тургузула
(аткаргыла) жана анда бөлүнүп
кетпегиле»-деп вахий кылганбыз.
Силер даават кылган нерсе (тавхид
ишеними) мушриктерге оор келди.
Аллаһ ал нерсеге Өзү каалаган
пендесин тандап, (Өзүнө) умтулган
пендесин ага жолдоп коёт.

14. Алар өздөрүнө (Аллаһ тарабынан)
илим (Тоорат, Инжил) келгенден
кийин гана, өз ара көрөлбастыктан
улам бөлүнүп кетишти.¹ Жана
эгер Раббин тарабынан алдын ала
айтылган «белгилүү мөөнөткө
чейин (азабы кечиктирилет)
деген» Сөз болбогондо (каапырлар
кыйратылып) алардын арасы (эчак
эле) ажырым кылып коюлмак.
Алардан кийин Китепке мураскор
кылынган урпактар деле Андан
(Тоораттан, Инжилден) катуу
шектенүүдө болушту.

15. Ошондуктан, эми сен (үммөгүнө
бекем) даават кыл, өзүнө
буюрулгандай түз бол жана алар
(каапырлар, мунафыктыр) каалаган
жолдорду ээрчибе! Сен: «Аллаһ
түшүргөн (ар бир) китепке ыйман
келтирдим жана силердин араңарда
адилет кылууга буюрулдум.

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا
الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
مَا تَفَعَّلُوهُمْ إِلَهُ إِلَهُ الْجَنَّةِ إِلَهُ مَن يَشَاءُ
وَنَهَىٰ إِلَهُ إِلَهُ مَن يُنِيبُ ﴿٥٠﴾

وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ
بَيْنَهُمْ وَقَوْلًا كَلِمَةً سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
أَجَلٍ مُّسَمًّى لِّقَضَىٰ بَيْنَهُمْ أَنَّ الَّذِينَ أُورُوا
الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَقَىٰ شَرَّكَ مِنْهُ
مُرِيبٌ ﴿٥١﴾

فَلَيْلَ ذَلِكَ قَادَعُوا أَسْطِنَمَ كَمَا أُمِرُوا وَلَا
تَلْبِغْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ إِنَّمَا أَمْرٌ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مَن كُتِبَ عَلَيْهِ أُمِرُوا لِأَتَوذِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ لَتَأْتِيَ أَعْيُنُنَا وَلَنَكْتُمَنَّكُمْ أَفْعَالَكُمْ
حُجَّةً بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اللَّهُ يَجْمَعُ

1 Аз гана бөлүгү Китепти ээрчип, тавхид (жалгыз Аллаһка сыйынуу) ишениминде калды. Көпчүлүк бөлүгү буларга душман болушту.

يَسْتَأْذِنُ الْبَاقِيَ الْمُسِيءُ ﴿٥١﴾

Аллаһ менин да Раббим, силердин да Раббинер. Бизге өз амал-ибадаттарыбыз, силерге да өз амал-ибадатыңар. Биз менен силердин араңарда (айтылбаган) далил калбады. Аллаһ биздин арабызды (Кыяматта) чогултат. Кайтуу Анын Өзүнө»- дегин.¹

16. Аллаһтын динине (оң) жооп берилгенден (чындыгы тастыкталгандан) кийин (дагы эле) Аллаһ жөнүндө далилдешип (талашып-тартышып)² жүргөн адамдардын далилдери Раббисинин алдында жалган. Аларга (Аллаһ тарабынан) каар-казап жана катуу азап бар!
17. Аллаһ Китепти жана Адилеттикти акыйкаттык менен түшүргөн. (О, Мухаммад!) Сен кайдан билесиң, Кыямат жакын болсо ажеп эмес.
18. Кыяматка ишенбеген каапырлар аны(н келишин) шаштырышат. Ыймандуулар болсо, андан коркушат жана анын Акыйкат экенин билишет. Көңүл бургула, чынында Кыяматтан шектенгендер катуу адашууда!
19. Аллаһ пенделерине Боорукер. Каалаган пендесине ырыскы берет. Ал Кубаттуу, Кудуреттүү!
20. Ким Акырет сыйлыгын кааласа анын сооп-сыйлыгын көбөйтөбүз.

وَالَّذِينَ يُخَاجِرُونَ فِي الدُّنْيَا بَعْدَ مَا
أَسْتَجِيبَ لَهُمْ دُخْرُهُمْ لِيُحْصَا عَنْهُمْ
وَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٥٢﴾

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ
وَمَا يَذَرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿٥٣﴾

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ
أَنَّهَا الْحَقُّ الْآلِ إِنَّ الَّذِينَ يُمَارِؤْنَ فِي
السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٥٤﴾

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ
الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٥٥﴾

مَنْ كَانَ يَرْيِدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي

1 Булар Ислам дааватын кабыл албаган Китеп элдерине айтылчу сөздөр. Оболу далил айтылат. Укса-укту. Укпаса «Аллаһ Кыяматта ажырым кылат» деп, ар ким өз ибадатын жасай берет.

2 Китеп элдери менен мушриктер Аллаһ жөнүндө талашып «Аллаһтын баласы, кызы жардамчылары болот» дешкен.

Ал эми, ким дүйнө сыйлыгын кааласа, андан (каалашынча) беребиз, бирок ага Акыретте (Акыреттик сыйлыктан) насип болбойт.

21. Же болбосо алардын (Аллаһка) шерик кошкон «кудайлары» барбы (жана алар) Аллаһ уруксат бербеген динди аларга Шариат кылып беришеби?!¹ Эгер («Алардын жазасы Кыяматта берилет» деген) таамай сөз болбосо, алардын арасында (ушул дүйнөдө эле, өлүм менен) өкүм кылынмак. Чынында заалымдарга жан ооруткан азап бар!

22. Сен заалым (каапыр) адамдарды жасаган (күнөө) иштеринен (келчү азаптан) коркуп, жалдыраган абалда көрөсүң. Ал (азап) аларга түшүүчү! Ал эми, ыйман келтирип салих амал кылган адамдар, Бейиш бактарында болушат. Аларга Раббилеринин алдында каалаган нерселери даяр. Бул улук пазилет!

23. Булар Өзүнүн ыймандуу жана салих амал кылган пенделерине Аллаһ сүйүпчүдөгөн куш кабар. (О, Мухаммад!) Айткын: «Мен ал (Кураан үйрөткөнүм) үчүн силерден акы сурабаймын. (Аллаһка) жакын болуудагы (өз ара) сүйүүнү гана сураймын». Ким жакшылык жасаса, Биз анысына дагы көп жакшылыктарды

حَرِيْمًا وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا فَلْيَحْثْهَا
مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيْبٍ ﴿٢١﴾

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ
مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ
لَفُتِحَتْ بَابُ يُثُفْخَرُ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

رَبِّ الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا
كَسَبُوا وَهُمْ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتٍ
الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَيِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْرِضْ حَسَنَةً
فَنَدِّدْ لَهُمُ فِيهَا حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٤﴾

1 Китеп элдериинин жана мушриктердин кээ бир чоңдору, диний жетекчилери өз ойлорунан адал-арам эрежелерин чыгарып элге таңуулаган. Аллаһ бул аятта опол диний жетекчилерди Аллаһка шерик кошулган жалган кудайларга, алар түзгөн жолдорду шариатка, алардын жолун тастыктагандарды алардын пенделерине окшотууда жана Өзүнүн жолуна атаандаш жол-шариат түзгөндөрдү эскертүүдө.

кошумча кылабыз. Чынында, Аллах (күнөөлөрдү) Кечирүүчү (жана жакшылыктарга) Шүгүр кылуучу.

24. Же болбосо, (мушриктер «Мухаммад) Аллахка доомат кылды»-дешеби?! Эгер Аллах кааласа, жүрөгүңдү моорлоп коймок. Аллах (вахий менен) жалганды өчүрөт. Жана Өз сөздөрү менен Акыйкатты орнотот. Ал көкүрөктөрдөгү сырларды Билүүчү!
25. Аллах Өз пенделеринен тообаны кабыл алат жана күнөөлөрдү өчүрөт. Жана Ал силердин эмне жасап жатканыңарды билип турат.
26. Жана Ал ыйман келтирип, салых амалдарды жасаган адамдарга (дубаларын кабыл алуу менен) жооп берет жана аларды Өз пазилетинен аларды(н сообун) көбөйтөт. Ал эми, каапырларга катуу азап бар!
27. Эгер Аллах пенделерине ырыскыны кенен берсе, алар жер бетинде зулумдукка берилип кетишмек. Бирок Өзү каалаган олчөмдө түшүрөт. Ал Өз пенделерин(ин табиятын) Көрүүчү (жана) Кабардар.
28. Ал (пенделерине) үмүтсүз болуп калгандарынан кийин жамгыр жаадырып, Өз ырайымын таратат. Ал Макталган Дос!
29. Асмандар менен жерди жаратканы жана ал эконоо жаныбарларды таратканы Анын (кудуретинин) белгилеринен. Өзү каалаган

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَأِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَوَسِعَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ يَكُونُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْحُكْمُ عَلَيْهِ يَوْمَئِذٍ الصُّدُورُ ﴿٢٤﴾

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مَقْصُودًا وَأَلْكَفَرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

﴿٢٧﴾ وَلَوْ سَئَطُ اللَّهِ رَزَقُوا لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَطَرُوا أَوْغَشَّرُوا لَهُمْ رَحْمَةً وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَلِيمُ ﴿٢٩﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتِّينَ يَوْمًا وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٠﴾

убакытта аларды чогултуп алууга
Кудуреттүү.

30. Силерге жеткен ар бир балээ-апаат
өз кылмышыңар себептүү. Аллаһ
көпчүлүктөн (күнөөсүн) кечирет.

31. Жана силер жер бетинде (Аллахты)
алсыз калтыра албайсыңар.
(Ошондуктан) силерге Аллахтан
башка не бир дос, не бир
жардамчы жок.

32. Анын (кудуретинин) белгилеринен
(бири) деңиздеги тоо сыяктуу
кемелер.

33. Эгер (Аллаһ) кааласа, шамалды
токтотуп коёт. Анан (ал)
кемелер деңиз бетинде токтоп
калышат. Албетте бул нерседе
ар бир сабырдуу, шүтүр кылуучу
пенделер үчүн белгилер (сабактар)
бар.

34. Же болбосо, ал кемелерди
(жүргүнчүлөрү) жасаган (күнөө)
иштер себептүү кыйроого
учуратат. (Бирок) Ал көп
адамдарды(н күнөөсүн) кечирип
(аман-эсен жээкке чыгарып)
жиберет.

35. Биздин аяттарыбыз жөнүндө
талашкан адамдар билип алышсын:
аларга (Аллахтын кудуретинен)
кутула турган жер жок!

36. Силерге берилген нерселердин
бардыгы дүйнө жапшоосунун
(убактылуу) пайдасы. Ал эми,
ыймандуу жана Раббисине тобокел
кылган кишилер үчүн Аллахтын
алдындагы сыйлыктары жакшы
жана түбөлүктүү.

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ
وَيَعْلَمُ غَكُمْ ۝

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا آتَاكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ نَفْعٍ وَلَا ضَرَرٍ ۝

وَمِنْ آيَاتِهِ الْفُلَارِي فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ۝

إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى
ظُهُورِهِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَا آيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ۝

أَوْ يُوقِفْهُمْ يَأْمَأُكْسَرُوا وَيَعْفُ عَنْ كِبِيرٍ ۝

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُخَدِّلُونَ فِي أَيِّ ذَنبٍ آتَاهُمُ
عَذَابٌ ۝

فَمَا آتَاهُمُ مِنْ نَفْعٍ فَهُمْ عَلَى الْخُلُوعِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ
اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَيْبٍ
يَتَوَكَّلُونَ ۝

37. Алар чоң күнөөлөрдөн жана бузук иштерден сактанып жүрүшөт. Эгер ачуусу келсе, (ичине жутуп, ачуусун келтиргендерди) кечирет.

وَالَّذِينَ يَحْكُمُونَ كَتِيرَ إِلَافٍ وَالْقَوْمَ
وَالَّذِينَ غَضِبُوا لَهُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾

38. Алар Раббисине (ар дайым) жооп беришет¹ жана намазды (калтырбай) окушат. Алардын (диний жана дүйнөлүк) иштери өз-ара масилет-кеңеш (менен болот). Жана алар Биз ырыскы кылып берген нерселерден садака-ихсан кылышат.

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

39. Жана алар өздөрүнө зулум жетсе (заалымга каршы баш көтөрүп) жеңилике жете турган кишилер.

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٣٩﴾

40. Жамандыктын жазасы өзүндөй жамандык. Ал эми кимде-ким кечирип, (араны) оңдоп койсо анын сообун Аллаһ берет. Чынында, Аллаһ заалымдарды сүйбөйт.²

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

41. Ким өзүнө зулум көргөзүлгөндөн кийин (заалымды) жеңип койсо, аларды күнөөлөгөнгө жол жок.

وَلَمَنْ أَتَمْسَرَ عَدُوِّ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

42. (Күнөөлөш үчүн) жол, (өзүнө зулум кылган), адамдарга (ашыкча) зулум кылган, жер бетинде акыйкатсыздык менен зордук-зомбулук кылган адамдарга каршы (ачылат). Андай адамдарга жан ооруткан азап бар.

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

1 Раббиге жооп берүү Кураан өкүмдөрүн жана пайгамбар салтатлоху алайхи ва салтамдын буйруктарын аткаруу менен болот

2 Адамдар зулумга карата үч түрдүү мамиле жасайт: 1-Адилет; 2-Пазилет; 3-Зулум. Эгер бир адамга башка бирөөгө зыян жеткирсе, бул дагы ага өзүндөй жооп менен өчүн алса бул – Адилет. Ким сабыр кылып, зулум кылуучу адамды кечирип койсо бул – Пазилет. Ал эми, зулум кылган адамга жооп иретинде андан ашыгыраак зулум менен жооп берсе бул – зулум. «Аллаһ заалымдарды сүйбөйт». Бул үч түрдүү мамиленин биринчи, экинчиси сооп, ал эми үчүнчүсүнө күнөө жазылат.

43. Кимде-ким (зулумга) сабыр кылса
жана (заалымды) кечирсе – бул өтө
үлүк иштерден!

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٢﴾

44. Ал эми, Аллах кимди адаштырып койсо, Андан (Аллаһтан) кийин ал үчүн эч бир дос-башчы калбайт. Жана сен заалымдарды, (Кыяматтагы) азапты көргөндө «(дүйнөгө) кайтууга жол бар бекен?!» деп какшап калгандарын көрөсүң.

وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَارٍ مِنْ بَعْدِهِ
وَتَرَى الظَّالِمِينَ لِنَارِ أَوَّلِ الْعَذَابِ يَقُولُونَ هَلْ
إِلَّا مَرَدٌّ مِنْ سَبِيلِ

45. Жана сен аларды, кордуктан
моюндарын шылкыйткан абалда,
(тозокко) көз кырын таштап,
азапка алып келингенин көрөсүң.
(Ошондо) ыймандуу адамдар
айтат: «Чынында зыян тарткандар
– алар Кыямат Күнү өздөрүнө жана
үй-бүлөсүнө зыян жеткиргендер!»
Коңул бургула! Аныгында,
заалымдар үзгүлтүксүз азапта!

وَنَزَّلْنَاهُمْ بِقُرْصُونٍ عَلَيْهِمْ حَاشِيَةً مِنَ
الَّذِي يَنْظُرُونَ مِنْ كُلِّ حِجْفٍ وَقَالَ
الَّذِينَ آمَنُوا لِلْحَاشِيَةِ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿١٠﴾

46. Аларга Аллаһтан башка достору
(«кудайлары») жардам бере
албайт. Аллаһ кимди адаштырса ал
үчүн (кутулууга) жол жок.

وَمَا كَانَ لَهَرَمٍ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَتَصَبَّرُونَ وَهُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١٥﴾

47. (Арка) кайтарууга мүмкүн болбогон Күн, Аллах (Таала) тарабынан келип калганга чейин Раббидерге жооп кайтарып (буйруктарын аткарып) калгыла! Ал күндө силерге (Аллахтын азабынан) каччу жер, кайтаруучу (аскер) болбойт.

أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا
مَرَدَّ لَهُ مِنَ الْقَوْمِ الْمَكُورِينَ ﴿١٧﴾

48. Эгер алар жүз үйрүп кетишсе (жөн кой). Биз сени аларга сакчы кылып жибербедик. Сенин милдетиң жеткирүүдөн гана турат. Биз эгер инсанга Өз ырайымыбызды(н даамын) таттырсак, аны менен

قَالَتْ أَعْرَضُوا عَنْ أَرْسَلَكُمْ عَلَيْهِمْ
خَفِيفًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَيْعُ وَإِنَّا إِذَا أَذْنَا
الْإِنْسَانَ مِمَّا رَحِمَهُ قَرِيعًا يهَابُونَ

сүйүнүп (оолугуп) калат. Ал эми өзү жасаган кылмыштары себептүү бир кайгы жетсе, чынында, инсан шүгүрсүз (экенин көргөзөт.)

49. Асмандар жана жер(дин бардык) мүлкү Аллахка таандык. Каалаган нерсесин жаратат. Каалаган пендесине уул-перзент берет, каалаган пендесине кыз-перзент берет.

50. Же болбосо, перзенттерди уул-кызынан жуп-жуп (эгиз) кылып берет жана каалаган пендесин тукумсуз кылат. Чынында, Ал Билүүчү, Кудуреттүү.

51. Адамзатка Аллах сүйлөбөйт. Бир гана (Өз пайгамбарына) вахий-илхам иретинде, же парданын артынан сүйлөйт. Же болбосо, (периштеден) элчи жиберет. Анан ал, Өзүнүн уруксаты менен (пайгамбарга) Аллах каалаган сөздү вахий кылат. Ал эң Жогорку (жана) Даанышман!

52. Ошентип, Биз сага Өз буйругубуз менен Рухту (Кураанды) вахий кылдык. Сен (мындан мурун) не китеп, не ыйман эмне экенин билбейт элең. Бирок Биз аны (элдер үчүн) Нур кылып, аны менен каалаган пендебизди Туура Жолго баштайбыз. Жана сен дагы (Кураан Нуру менен) Туура Жолго баштайсың.

53. Аллахтын жолуна. Асмандардагы жана жердеги бардык нерселер Аныкы! Көңүл бургула! Бардык иштер Аллахка кайтат!

فَصَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَائِمًا
الْإِنْسَانَ كَفُورًا ﴿٤٩﴾

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنثًا وَنَذَرُ ۚ وَلَهُ لِمَن يَشَاءُ الذُّكُورُ ﴿٥٠﴾

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرًا وَإُنْثَىٰ ۖ وَبَعْلُ مَن يَشَاءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُلْقِيَ إِلَهُ الْوَحْيِ ۚ أَنزَلَ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ مُّزَيِّنًا رَسُولًا ۖ فَيُوحِي بِلَاذِنِهِ مَا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ ﴿٥٢﴾

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحَنَا ۖ مِن تَرَنُّمٍ مَا لَمْ يَدْرِ مَا آلِيكُ بِ ۚ وَلَا الْإِنْسَانُ وَلَكِن جَعَلَنَاهُ نُورًا ۖ تَلْقَاهُ مِن بَيْنِ يَدَيْنَا ۚ وَلَئِكَ تَلْهُو بِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٣﴾

صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ إِنَّ إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٤﴾

43 «Зухруф» сүрөсү¹

سُورَةُ الزَّخْرَفِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Хаа. Мийм.
2. Ачык баяндоочу Китепке ант!
3. Силер (анын маанисине) акыл калчашыңар үчүн Биз аны арабча Кураан кылдык.
4. Ал (Кураан) Биздин алдыбыздагы Китептердин Энесинде (Лавхул махфузда) эң жогорку, даанышман (даражада турат).
5. (Эй, Мушриктер!) Эгер силер чектен чыккан (кылмышкер) коом болсоңор эле, Биз силерге зикирди (Кураанды) багыттабай коймок белек.²
6. Биз абалкы элдерге нечендеген пайгамбарларды (Кураан сыяктуу ыйык китептер менен) жибердик.
7. Аларга качан бир пайгамбар келсе, аны шылдыңдап күлүшкөн.³
8. Анан Биз аларды кыйраттык. Алар булардан (Курайш каапырларынан) кубаттуураак болчу жана абалкылардын мисалдары (ушул Китепте) өткөн.

حَمْدٌ

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ

تَعْقِلُونَ

وَلَقَدْ رَفَعْنَاهُ إِلَى كِتَابِ الْإِنشَاءِ

حَكِيمٍ

أَفَضَّرْنَا عَنْكُمْ الْإِذْنَ صَافِحًا

لَعَلَّكُمْ تَهْتَفُونَ

وَكُرْآنًا مِّنْ نَّبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ

وَمَا يَآتِيهِمْ مِنْ نَّبِيٍّ إِلَّا كَاوَابِدٍ

يَسْتَهْزِئُونَ

فَأَهْلَكْنَاهُمْ أَهْلًا مِّنْهُمْ نَقَطْنَا وَامِشْنُ

مِثْلَ الْأَوَّلِينَ

1 Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн, 89 аяттан турат. «Зухруф» «Зыйнат-жасалгалар» деген мааниде.

2 Аллах Өз китебин жакшы-жаман дебей, инсанияттын бардыгына арнайт. Ким анын даанышман өкүмдөрүнө ээрчисе – бактылуу болот. Ким жүз бурса - өзүнө зыян.

3 Курайш мушриктери дагы пайгамбарыбызга «Биз кубаттуубуз, сен алсызсың. Сага ээрчимек белек» деп күлгөн.

9. Эгер сен алардан «Асмандар менен жерди ким жараткан?» деп сурасаң, «Кудуреттүү, Илимдүү (Аллаһ) жараткан» дешет.
10. Ал силер үчүн жерди килем (сыяктуу) кылды жана Туура Жолдо жүрүшүнөр үчүн анда жолдорду жаратты.
11. Жана ал асмандардан чен-өлчөм менен суу түшүрдү. Анан ошол суу менен өлүк шаарды тирилттик (жана ар түркүн өсүмдүктөр чыгардык). Силер да ушул сыяктуу (мүрзөңөрдөн) чыгарыласыңар.
12. Жана Ал бардык жуптарды жаратты.¹ Жана силер үчүн кемелерден, айбандардан турган унааларды, улоолорду жаратты.
13. (Мунун себеби:) алардын үстүнө минип, кийин Раббинердин нээматын эскерип: «Бизге ушуну моюн сундурган Аллаһ (кемчиликтүү сыпаттардан) Аруу-Таза! (Эгер Ал моюн сундурбаса) өзүбүздүн кудуретибиз жетмек эмес.
14. Жана албетте, биз Раббибизге кайтып барабыз»- дешинер үчүн.
15. Алар Аллаһка Өзүнүн пенделеринен бир бөлүктү (периштелерди «Аллаһтын кыздары» деп өкүм) кылышты. Инсан чынында жакшылыкты билбейт!

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
يَقُولُوا خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ
لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ
فَأَنْشُرَ نَابِهٍ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمُ
مِنْ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾

لِيَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ ذَرِيَّةً وَبَنُوا
إِذَا اسْتَوَوْا عَلَىهَا وَتَقُولُوا سُبْحَنَ الَّذِي
سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

وَلَا إِلَهَ إِلَّا رَبُّنَا الْمُسْتَقِيمُ ﴿١٤﴾

وَجَعَلُوا اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنْ إِلَّا اسْتَن
لَكُمْ قُرْءَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

1 Аллаһ бардык нерселерди жуп-түгөй жараткан. Маселен: эркек-ургаачы, ак-кара, ысык-суук, түн-күн, ачуу-таттуу ж.б.у.с. Ал эми Өзү болсо, бардык ааламдардан өзгөчө: жуп-түгөй жок.

16. (Эй, мушриктер!) же болбосо, Аллах жараткан макулуктарынан кыз балдарды Өзү алып, силерге уул балдарды тандап бериптирби?!
17. Эгер алардан бирине Рахман үчүн мисал келтирген (кыз перзент туулду деп) сүйүнчүлөп барылса, ачууланып, жүзү карарып кетет.
18. (Жана): «Эмне, кооздуктардын ичинде остүрүлө турган, талашта (бир сөздү) даана айталбай турган кыз перзент бекен?!»-(дешет).
19. Алар Рахмандын пенделери болгон периштелерди «кыздар» дешет. Эмне, алардын (кыз кылып) жаратылганын көрүп коюшуптурбу?! Алардын (бул жалган) күбөлүктөрү жазып коюлат жана (Акыретте катуу) сурак беришет!
20. Жана алар: «Эгер Рахман каалаганда биз аларга ибадат кылбайт элек (жана аларды «Аллахтын кызы» дебейт элек)» дешет. Бул (маселе) боюнча алардын эч кандай илими жок. Алар болгону алжып калган адамдар.
21. Же болбосо, Биз аларга аны (далил катары) бекем кармал алгыдай,¹ Кураандан мурун бир китеп түшүрүптүрбүзбү?!
22. Жок! Алар: «Биз ата-бабаларыбызды (ушундай) динишеним үстүндө тапкан элек. Биз

أَمْ أَخَذْنَا مِمَّا بَخَلُّوا نَسَاءً وَأَصْنَعْنَا
بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾

وَإِذَا بَشِّرْ أَحَدَهُمْ بِمَا حَصَرَبَ الرَّحْمَنُ مَثَلًا
نَّظَّلَ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

أَوْ مَن يَنْشَأُنِي الْغُلِيَّةَ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ
غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

وَجَعَلُوا لِلصَّيْغَةِ الَّذِينَ هُمْ عِنْدَ الرَّحْمَنِ
إِنْتِنَاءً أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ سَتَكَبُ
شَهَادَتُهُمْ وَيَسْتَلُونَ ﴿١٩﴾

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَّا لَهُمْ
بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

أَمْ أَنشَأْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ
مُتَسْتَكْبِرُونَ ﴿٢١﴾

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَاهُ آبَاءَ نَا عَلَى أُمَّةٍ
وَأَنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

1 Жок! Аларга Ысмайыл алейхи саламдан кийин тээ Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламга чейин пайгамбар да, Ыйык Китеп да келбеген. Ошондуктан «Ата-бабабыз...» деген таптырак сөздөрдөн башка далил келтире алышпайт.

ошолордун изи менен (жүргөндө гана) адашпайбыз»-дешет.

23. Дал ушул сыяктуу, сенден мурун бир айыл-шаарга эскертүүчү-пайгамбар жиберсек, ысырапкор (бай) адамдары: «Биз ата-бабаларыбызды (белгилүү) ишенимдин үстүндө тапканбыз. Биз ошолордун гана изине ээрчийбиз»-дешкен.
24. (Анда пайгамбар) айткан: «Биз силерге ата-бабалар кармаган диниңерден туурараак дин алып келсекчи? Алар (дагы эле): «Биз силер алып келген динге ишенбейбиз», - дешти.
25. Анан... Биз алардан өч алдык. (Аллахтын пайгамбарын) «жалганчы» деген адамдардын акыбети кандай болгонун көрүп ал.¹
26. Жана (эстегин): Бир кезде Ибрахим атасына жана (мушрик) коомуна «Мен силерден жана силер сыйынган «кудайыңардан» кол үздүм!
27. Мени жараткан Аллахтын Өзү(нө гана сыйынамын). Ал мени Туура Жолго баштайт»- деди.
28. (Ибрахим) ал сөздү (ширк ибадатынан) кайтышса ажеп эмес (деп), (урпактарына) түбөлүк (мурас кылып) калтырды.
29. Мен аларды (Макка мушриктерин) жана ата-бабаларын, өздөрүнө

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ ذِكْرٍ
لَّأَقَال مَّتْرُوهًا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَهُمْ عَلَىٰ أَثَمٍ
وَأَنَّا عَلَىٰ أَثَرِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

* قُلْ أَوَلَمْ جِئْتُكُمْ بِالْهُدَىٰ وَمَا وَجَدْتُمْ
عَلَيْهِمْ إِلَّا تَارَةً فَالِقُوا إِنِّي أَخَذْتُكُمْ بِالْحُرْمِ
كَلِمَاتٍ ﴿٢٤﴾

فَأَسْقَمْتُ مِنْهُمُ طَائِفًا لَّيْلًا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

وَأَذَقْنَا لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذِيقَ عَذَابِهِمُ النَّارَ
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ
كَبِيرٌ ﴿٢٦﴾

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيُجِدُنِي ﴿٢٧﴾

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

بَلْ مَنَعْتُهَا هَؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ تَسَاءَلَ هَؤُلَاءِ

1 Алардын канчасын жер жутту, канчасынын башына таш жамгыры жаады... Дагы канчасы башка балээлер менен кыйрап калды.

وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

Акыйкат (Ислам) жана анык пайгамбар (Мухаммад) келгенге чейин (кенен жашоо-ырыскы менен) пайдалантырдым.

30. Ал эми, качан аларга Акыйкат келгенде: «Бул – сыйкыр! Биз буга ишенбейбиз!»-дешти.

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٥٢﴾

31. Жана айтышты: «Бул Кураан эки улук шаардагы (улук) адамдарга түшсө болмок»¹.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْفَرِيقَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٥٣﴾

32. Раббиндин (сага берген) ырайымын (пайгамбарчылыгын) ошолор бөлүштүргөн бекен? (Жок! Андай эмес) алардын дүйнө жашоосундагы өз ара тиричилик-ырыскыларын да Биз бөлүштүргөнбүз жана бирин-бирине моюн сундуруп алуулары үчүн кээ бирөөлөрүнүн даражасын башкаларынан бийик кылып койгонбуз. Бирок, алар чогулткан (байлык, даңк сыяктуу) нерселерден Раббиндин ырайымы артыгыраак.

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ إِنَّا نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّهُمْ فِي الْخَيَالِ الْوَسْطَىٰ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا سَخِرِيًّا وَرَحْمَتَ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٤﴾

33. Эгер адамдар(дын бардыгы каапырлардын байлыгына азгырылып) бир (каапыр) үммөт болуп кетүү (коркупучу) болбогондо, Биз Рахманга каапыр болгондордун тамдарын жана аларга чыга турган шатыларынан ойдо күмүштөн кылып коймокпуз.

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوقِعَهُمُ سِقْقَاءَ مَن فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٥٥﴾

34. Үйлөрүнүн эшиктерин, жазданып (жөлөнүп) отурчу сөрүлөрүн,

وَالْيُوقِعُهُمُ الْوُكُوفَ وَأُسْرَافًا عَلَيْهَا يُنْكَرُونَ ﴿٥٦﴾

1 Алардын түшүнүгү боюнча пайгамбарчылык чоң шаарларда жашаган байлык же бийлик ээлерине гана түшсө чындык болушу мүмкүн экен. Алар «Эки улук шаар» дегенде Макка менен Таиф шаарларын, «улук адам» дегенде Макканын бай адамы Валид ибн Мугира менен Таифтин байы Урва ибн Масуд дегендерди назарда туткан.

35. Жана (башка) жасалга-
зыйнаттарын (чылкый күмүштөн
кылмакпыз). Бирок, булардын
бардыгы дүйнө(нүн опасыз)
пайдалары. Раббиндин алдындагы
Акырет (зыйнаттары) такыба
кишилерге арналган.
36. Ким Рахмандын зикири –
Кураандан жүз бурса, ага
шайтанды жолдош кылып койбуз.
Анан (Шайтан) анын жакыны
болуп калат.
37. Кийин шайтандар аларды (Туура)
Жолдон тосушат жана алар
өздөрүн Туура Жолдо деп ойлоп
жүрө беришет.
38. Анан качан гана (ошол бойдон
олуп) Бизге кайтып келгенде
(шайтан-шеригине карап) «Эми,
экөөбүздүн арабыз эки чыгыштын¹
арасындай алыс болгон болсо кана,
(атаганат)! (Сен) аябай жаман
жолдошсең!» - дейт.
39. (Ширк жолун тандап өзүңөргө)
зулумдук кылганыңар себептүү,
бүгүн силерге (ширкиңер) пайда
бербейт. Силер азапта (дагы аны
менен) шерик болосуңар!
40. (О, Мухаммад!) Сен дүлөйгө сөз
уктура аласыңбы же болбосо,
сокур менен анык адашуудагы
адамды Туура Жолго баштай
аласыңбы?!
41. Же Биз сени (алардан мурун
Акырет сапарына) кетиребиз жана
алардан (ошол жакта) өч алабыз.

وَزُخْرُفَاتٍ كُلِّ ذَلِكَ لِمَا مَنَعُ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

وَمَنْ يَتَّبِعْ عَن ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نَقِيضٌ لَهُ
شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

وَالَّذِينَ يَصِدُّوهُمْ عَنْ السَّبِيلِ يَسْتَحْسِبُونَ
أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ نَاوَالَ يَنْفَيْتُ يَمِينًا وَيَسَارًا
بَعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَتَّبِعُ النَّاسُ الْفَرِيقَ ﴿٣٨﴾

وَلَنْ يَنفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذ ظَلَمْتُمْ أَتَذْكُرُونَ
الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

أَفَأَنْتُمْ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْأَعْمَىٰ وَمَنْ
كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾

فَأَمَّا اللَّهُ فَبِهِ نِهَاك فَإِنَّا مَنَعَهُمْ مُّسْتَقِيمًا ﴿٤١﴾

1 Кыяматтын белгилеринин бири – Күндүн батыштан чыгышы. Демек, «эки чыгыш» деген сөздү батыш менен чыгыш деп түшүнүш керек.

42. Же болбосо, аларга убада кылган нерсебизди (баштарына түшүрчү азапты) сага (ушул дүйнөдө) көргөзөбүз. Аларга Биздин Кудуретибиз жетет!
43. Сен Өзүңө вахий кылынган Кураанды бекем карма! Чынында, сен Туура Жолдун үстүндөсүң!
44. Жана бул (Кураан) сен үчүн, сенин коомун үчүн атак-даңк (жана сыймык)!¹ Жакында сураласыңар!
45. Сенден мурун жиберген пайгамбарларыбыздан сурачы, Биз (элдерге) Рахмандан башка кудайлар(га сыйынууга уруксат) бердик бекен?
46. Биз Мусаны аят-моожизаларыбыз менен, Фираун жана анын элине жибердик. Ал «Мен (силерге) ааламдардын Раббиси тарабынан жиберилген пайгамбармын»-деди.
47. Аларга биздин аят-моожизаларды алып келгенде² алардын үстүнөн күлүштү.³
48. Аларга көргөзгөн ар бир (азап-) моожизабыз (абалкы) түгөйүнөн чонураак. (Туура Жолго) кайтаар бекен деп, аларды (ушундай) азап менен кармадык.

أَوَلَمْ يَرَوْكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُّقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

فَأَسْتَسْقِمْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

وَإِنَّكَ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾

وَسَقُلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَأَعْلَمَهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

1 Кураан өкүмдөрүн өз жашоосуна негиз катары кармаган жеке адам, же коом, же мамлекет тез эле оңолуп, аброй-урматы көтөрүлүп, дүйнөгө таанылып, эки дүйнө шооратына жетет. Аллаһ Кураанды, анын өкүмдөрү менен амал кытып, эки дүйнө бактысына жетүү үчүн түшүргөн.

2 Жыланга айланган аса таягы менен койнуна салганда ал-апак бөлүп чыга турган колун – Аллаһтын моожизаларын көргөзгөндө.

3 «Бул кызык сыйкыр экен» дешти. Кийин Аллаһ Таала Мисир (Египет) өлкөсүн басып кеткен бит, бака, чегиртке, кап сыяктуу моожизаларын жиберди.

49. Жана алар (Мусага) айтышты:
«О, сыйкырчы! (Аллаһ) берген
(пайгамбарлык) касиет(иц) менен
Раббиңе дуба кыл. (Бизден балээни
арылтсын) Биз Туура Жолго
жүрөбүз».

50. Качан Биз алардан азапты алып
койсок, ошол замат (сөздөрүнөн)
кайтып кетишти.

51. Жана Фираун өз элине)
бийик добуш менен(мындай
деди: «О, элим! Мен Мисир
мамлекетинин жана бутумдун
астынан агып турган мына бул
(Нил) дарыяларынын падышасы
эмесминби?! (Падышалыгымды)
көрбөй жатасыңарбы?!

52. Мен мына бул (кекечтенип) аран
сүйлөгөн төмөн адамдан (Мусадан)
артык эмесминби?!»

53. «Эгер ага (асмандан) алтын
билериктер ташталса, же аны
жандап периштелер түшсө,
(анда пайгамбар экенине ишенсе
болот)».

54. Ал өз элин(ин акылын ушинтип)
кордоду эле, эли дагы моюн сунду.
Алар (түпкүлүгүндө) бузуку эл
болгон.

55. Алар (ошол иштери менен) Биздин
ачуубузга тийди. Анан Биз алардан
өч алып, бардыгын (деңизге)
чөкгүрүп жибердик.

56. (Ошентип), аларды өтмүш-тарых
жана кийинки муундар үчүн (ачуу)
сабак кылдык.

57. Жана качан гана Марямдын
уулу (Ыйса тууралуу) мисал

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ
عِنْدَكَ إِنَّا لَنَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

فَلَمَّا كَسَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ
يَنْكُرُونَ ﴿٥٠﴾

وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَنْتَوِمُ النَّاسُ لِي
مُلْكًا مَضْرًا وَهَٰذَا إِلَّا نَحْنُ نَخْرُجُ مِنْ
تَحْتِ الْأَفْئِدَةِ ﴿٥١﴾

أَرَأَيْتُمْ مِمَّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ مِمَّنْ
وَلَا يَكْذِبُونَ ﴿٥٢﴾

فَلَوْلَا أَلْقَىٰ عَلَيْهِ آسُورَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَهُ
مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقَرَّرِينَ ﴿٥٣﴾

فَأَنسَخَ قَوْلَهُ فَجَاءَهُ الْهَمُّ
كَأَنَّهُ قَوْمًا نَّفِيقِينَ ﴿٥٤﴾

فَلَمَّا أَسْفَرْنَا أَنسَخْنَا مِنْهُمُ آخِرَهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾

فَجَعَلْنَاهُمْ سُلَاقًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

﴿وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ

келтирилгенде, андан сенин коомун ызы-чуу көтөрүшөт.¹

58. Жана (сага): «Биздин (арабдардын) кудайларыбыз жакшыбы же ал (Ыйса) жакшыбы?» дешет. Алар сага жаңжалдашуу үчүн гана мисал келтиришет. Алар жаңжалкөч элдер.

59. Ал (Ыйса) болгону Биз (пайгамбарчылыкты) нээмат кылып берген кул(убуз). Биз аны Исрайил урпактары үчүн (Өз кудуретибизден) мисал кылып (атасыз) жаратканбыз.

60. Эгер кааласак силердин ордунарга, жер бетинде халифа-орун басар боло турган периштелерди жаратып коймокпуз.²

61. Жана ал (Ыйса) – Кыяматтын белгиси.³ Силер андан (Кыяматтан) эч шек сапабагыла. Жана Менин Өзүм гана моюн сунгула! Туура Жол – ушул!

62. Шайтан силерди (Туура Жолдон) тосуп койбосун! Ал силерге анык душман!

63. Жана Ыйса (өз элине) анык далил-аяттар менен келгенде, айткан «Мен силерге (Аллах

مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٢٧﴾

وَقَالُوا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ مَا تَصَرُّوهُ لَكَ الْأَجْدَالُ أَتَلْبِثُ هَهُنَا فَوْقَ حُصُونٍ ﴿٢٨﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٩﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ فِرْعَوْنًا كَمَا جَعَلْنَا لَأَدَّيْنِ ﴿٣٠﴾

وَأَنَّهُ لَئِيمٌ لِّلْإِسَاءَةِ فَلَا تَمْنُنْ بِهَا وَاصْبِرْ هَذِهِ أَصْرُ طَرَفٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣١﴾

وَلَا يَصْدُ لَكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلَفُونَ

1 Пайгамбарыбыз мушриктерге «Силер жана Аллаһтан башка силер сыйынган (бардык «кудайлар» тозокко отун болуп келесилер» деген аятты окуп бергенде, ызы-чуу көтөрүшүп «Эгер бардык «кудайлар» тозокко түшчү болсо, анда христиандар деле Ыйсага сыйынышат го?! Эмне, анда Ыйса дагы тозокко түшөбү?! Ал эми сен Ыйсаны Пайгамбар дейсиң!» - дешет. Бул маселенин жообу кийинки аяттарда.

2 Эгер адамдар Аллаһтын Өзүнө ибадат кылып, жер бетинде Ага татыктуу орунбасар боло албаса, аларды кыйратып, ыклас менен Өзүнө гана ибадат кыла турган периштелерге жерди мурас кылып берүү Аллаһка жеңил.

3 Кыяматка жакын асмандан Ыйса Пайгамбар түшүп, Дажжалды өлтүрүп, Ислам өкүмүн орнотушу сахих хадистерде айтылган.

Таала тарабынан берилген)
пайгамбарлык менен, силер
талашып калган кээ бир
нерселерди ашык баяндап берүү
үчүн келдим. Эми, Аллаһтан
коркуп, мага моюн сунгула!

64. Чынында, менин да, силердин да
Раббиңер – Аллах! Анын Өзүнө
гана ибадат кылгыла! Туура Жол –
ушул!

65. Анан (яхудий) жамааттар өз
ара талашка түшүштү. Заалым
адамдарга азаптуу Күндүн
азабынын балээси болсун!

66. Алар өздөрүнө Кыямат Күндүн,
(эч нерсени) сезбей турган
абалдарында, капысынан келип
калуусунан башка нерсени
күтүшкөн жок.

67. Ал күнү достор бири-бирине
душман болуп калышат.¹ Такыба
кишилер гана андай болбойт.

68. «О, Менин (такыба) пенделерим!
Бүгүн силерге коркунуч
жок! Силер (бүгүн) капа да
болбойсуңар!»

69. Алар Биздин аяттарыбызга ыйман
келтирип, мусулман болгон
адамдар.

70. «(О, ыймандуу пенделер!)
Силер жубайларыңар менен
бирге сүйүнгөн абалда Бейишке
киргиле!»

71. Аларга алтын идиштер менен
чөйчөктөр (тамак-шарабы менен)

فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۝

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ
لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلِيمٍ ۝

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ
بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝

الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا
الْمُسْلِمِينَ ۝

يَعْبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ
تَحْزَنُونَ ۝

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا
مُسْلِمِينَ ۝

ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُخْبَرُونَ ۝

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ

1 Дүйнөдө жакын дос болуп жүргөн мушриктер «Мени сен азгыргансың» деп бири-
бирин күнөөлөшөт.

айлантып турулат. Ал жерде көңүл каалаган, көз кубанган бардык нерселер бар. Жана силер анда түбөлүк жашайсыңар.

72. Бул Бейиш... Аны силер (дүйнөдө) жасаган (сооптуу) амалыңар үчүн Аллаһтан мурас алдыңар.

73. Силер үчүн анда көп мөмө-жемиштер бар. Алардан (каалаганыңарча) жейсиңер.

74. (Ал эми) күнөөкөр адамдар тозок азабында түбөлүк калышат.

75. (Азап) алардан азайтылбайт жана алар анда (тозокто) үмүтсүз калуучулар.

76. Аларга Биз зулумдук кылбадык. Өздөрүнө-өздөрү зулум кылышты.

77. Жана алар (тозоктун кызматчы периштесине): «О, Маалик, (Раббиңе айтчы) бизге (өлүмдү) окум кылсынчы» дешет. (Анда) ал айтат: «Силер (ушул жерде ушул бойдон түбөлүк) туруучусуңар!

78. Чынында, Биз силерге Акыйкатты алып келдик, бирок, көпчүлүгүңөр аны жаман көрүп жатасыңар».

79. Же болбосо, (динге каршы) бир ишти эрежелештирет. Биз да (аларга каршы) эреже түзүп койгонбуз.

80. Же болбосо, Биз алардын сырлары менен шыбыраган добуштарын укпайбыз деп ойлошобу! Жок! Угабыз! Жана алардын алдында (бардык кыймыл-аракет, шыбыраган добушунан ойдо) жаза

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَكْدُّ
الْأَعْيُنُ وَأَنْشُرُ فِيهَا خِلْدُونَ ﴿٥١﴾

وَبِئَظْمِ الْجَنَّةِ النَّارِ أَوْرِثْتُمْوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٥٢﴾

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥٣﴾

إِنَّ الْمُبِرِّينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٥٤﴾

لَا يَغْنَرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٥٥﴾

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٥٦﴾

وَكَاذِبُوا لِيَكْفِضَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالِ إِنَّكُمْ
مَنْكُورُونَ ﴿٥٧﴾

لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ
كِرْهُونَ ﴿٥٨﴾

أَمْ أَرَبْتُمْ أَنْ أَقْرَأَكُم مِّنْ مَّوَدٍّ ﴿٥٩﴾

أَمْ تَحْسَبُونَ أَنَّ لَّا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ إِنَّ
رُسُلَنَا لَذَاهِبُونَ بِكُتُوبِهِمْ ﴿٦٠﴾

турган элчилерибиз (периштелер) бар.

81. Айт (о, Мухаммад): «Эгер Аллаһтын баласы (чындап) бар болгондо, эң оболу ага өзүм ибадат кылмакмын.

82. (Бирок) Асмандар менен жердин жана Арптын Раббиси силердин («баласы бар» деп) сыпаттоочордон Таза!»

83. (Эгер дааватыңа муюбаса) аларды жөн кой. Убада кылынган (Кыямат) күндөрүнө жолукканга чейин ойноп-күлүп, (күнөө иштерине) чумкуп жүрө беришсин!

84. Ал (Аллаһ) асманда да Кудай, жерде да Кудай. Жана Ал - Билүүчү, Даанышман!

85. Асмандардагы, жердеги жана экөөнүн арасындагы (бардык) нерселердин Эси болгон Аллаһ Улук-Таберик! Кыяматтын илими Бир Өзүнүн алдында. Жана (бардыгыңар) Өзүнө гана кайтарыласыңар.

86. Алар (мушриктер) дуба кылып жаткан Аллаһтан башка «кудайлардын» колунда шапаат-актоо жок! Билген абалда Акыйкатка күбө болгон¹ адамдар(га гана шапаат насин кылат).

87. Эгер сен алардан: «Силерди ким жараткан?» - деп сурасаң, «Аллаһ», дешет. Дагы кайда баратасыңар?!

قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ رِزْقٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَوْدِينَ ﴿٥١﴾

سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٥٢﴾

فَذَرَهُمْ خَوْضًا وَبَلْعًا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يَوعَدُونَ ﴿٥٣﴾

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٥٤﴾

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَالْيَوْمِ تَرْجَعُونَ ﴿٥٥﴾

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٥٧﴾

1 «Акыйкатка билген абалда күбө болуунун» мааниси, «Эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок, бир гана Аллаһ бар» деп күбөлүк берүүнү билдирет.

88. Жана (Аллаһ пайгамбарынын): «О, Раббим! Чынында, тиги адамдар ыйман келтирбеген коом»- деген сөзүн да билет.

وَقِيلَ لِلَّهِ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٨﴾

89. Демек, сен аларды кечир жана: «Силерге салам, (бирок) жакында билип аласыңар»-дегин.¹

فَاَصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

¹ Пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам Раббисинин буйругуна баш ийип, ыймансыздардын жоруктарына сабыр кылып, аларга теңелбей, кечирип, жогорку адеп-ахлак менен Исламды жайылтты. Натыйжада, көпчүлүк адамдар анын исламдык пейилин көрүп, ыйманга келишти.

44 «Духан» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Хаа. Мийм.
2. Анык баяндоочу Китепке ант!
3. Биз аны (Кураанды) Ыйык (Кадыр) түнүндө түшүрдүк. Жана Биз (аны менен элдерди) эскертүүчүбүз.
4. Ал түндө ар бир өкүм кылынган иштер белгиленет.²
5. Биздин буйрутубуз болгону себептүү. Чынында, Биз пайгамбарларды жиберүүчүбүз.
6. Раббинден ырайымдуулук иретиңде. Чынында, Ал - Угуучу, Билүүчү!
7. (Жана Ал) эгер ишенсеңер, асмандардын, жердин жана ал экөөнүн ортосундагы (бардык) нерселердин Раббиси!
8. Эч бир кудай жок, жалгыз Өзү бар! Ал тирилтет жана өлтүрөт. Силердин жана абалкы ата-бабаңардын Раббиси!
9. Жок! Алар (ойлонуунун ордуна) күмөн санап оюнкарактык кылышууда!

حَمْدٌ

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُتَرَكِّوٓةٍ ۚ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ كَبِيرٍ

أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنُوزَهُمْ خُزُونٌ

لَا إِلَهَ إِلَّا أَهْوَىٰ ۚ وَيُخَبِّرُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ آبَائِكُمْ الْأَوَّلِينَ

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ

1 Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. 59 аяттан турат. «Духандын» мааниси «Түтүн».

2 Аллах Таала Өз алдындагы Тагдыр Китеби – Лавхул-Мавхузда белгиленген иштерди, Рамазан айынын ыйык Кадыр түнүндө дагы бир ирет белгилейт экен. Бул – ушул түндүн улуулугунун белгиси.

10. Сен (алардын башына) асман анык түтүн келтирген Күндү күт.¹
11. Бул жан ооруткан азап (түтүн) адамдарды (мушриктерди) ороп алат.
12. (Анан алар): «О, Рабби! Биз ыйман келтирели! Бизден азапты арылта көр!» (дешет).
13. Алар кайдан эсине келмек эле! Акыры, аларга (ушуга чейин эле) анык баяндоочу пайгамбар келген.
14. (Бирок) кийин андан жүз үйрүп: «(Кураан сага христиан аалымдары тарабынан) үйрөтүлгөн. (Сен) жиндисиң»- депти.
15. Биз, аныгында, силерден азапты бир аз арылттык. Силер болсо (күнөөгө кайра) кайттынар.
16. (Анан) чоң азап менен азапталган күнү² Биз силерден өч алдык.
17. Биз алардан мурун Фираун элин сынадык. Аларга улук элчи (Муса) келди.
18. (Жана мындай деди): «Аллахтын пенделерин мага тапшыргыла!»³ Мен силерге ишеничтүү пайгамбармын.
19. Өзүңөрдү Аллахтан жогору койбогула! Мен силерге анык далилдерди алып келдим.

- فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾
يَعْنِي النَّاسُ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾
رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾
إِنِّي لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾
لَهُمْ تِلْكَ آيَاتُهُ وَقَالُوا مَعَهُ مَجْذُونٌ ﴿١٤﴾
إِنَّا كَانُوا لَهُمُ الْعَذَابَ قَلِيلًا إِنَّهُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾
يَوْمَ نَبْلُشُ الْأَبْطَسَةَ الْكُذْبَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ ﴿١٦﴾
«وَلَقَدْ فَتَنَّا بَنِي إِسْرَءِيلَ وَقَوْمَ فِرْعَوْنَ وَبَنِي إِسْرَءِيلَ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾
أَن أَدْعُوا إِلَىٰ عِبَادَتِي ۖ إِنِّي لَكُم رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾
وَأَن لَا تَتَّبِعُوا آلِهَةً ۖ إِنِّي إِلَهُكُمْ مُسْتَطِنٌ ﴿١٩﴾

1 Кыяматта күнөөкор пенделерди тозокко жакып алып келингенде, аларды тозоктун түтүнү ороп алат. (Саадий)

2 Бул – Курайш мушриктеринин башына түшкөн «Бадр» согушундагы жеңилүү күнү.

3 Анын вазыйпасы Фираундун колунда кул болгон Исрайил урпактарын (яхудийлерди) азаттыкка чыгарып, өздөрүнүн түпкү мекени Палестинага кайтаруу болгон.

20. Мени ташбараң кылуунардан коргоо тилеп өзүмдүн жана силердин Раббинерге жалбарамын.

فَلْيَقْضِ عَذَابَ بَرِيٍّ ذِي نَسَبٍ ۖ وَإِنْ تَنْتَهُنَّ فَإِنَّكَ أَنْتَ مُخْرَجٌ ۖ

21. Эгер ыйман келтирбессеңер, мени жөн койгула»

وَإِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لِي فَأَنْزِلُونِ ۖ

22. Анан ал Раббисине: «Алар күнөөкөр элдер экен. (Аларга азап жибер)»- деп дуба кылды.

فَذَارِكُنَّهُ إِنَّهُ مُخْرِجُكُم مِّنْهَا ۚ

23. (Аллаһ анын дубасын кабыл алып) «Менин пенделеримди алып түнү менен (Мисирден) чык. Силердин артыңардан кубалашат»- деп, (вахий кылды). (Фираун аларга жетейин деп калганда Аллаһ Таала Мусага «Таягың менен деңизди ур» деп вахий кылат. Буйрукту аткарганда, он эки уруу үчүн деңизден он эки жол ачылат. Муса эли менен аман-эсен отуп, деңизди дагы баягы калыбына келтирүү үчүн аса таягын саздап калганда, Аллаһ Таала, алардын артынан келген Фираун аскерлерин деңиз-жолго киргизүү үчүн, Мусага:)

فَأَشِيرْ بِعِبَادِي لَيْلَىٰ إِنَّكُم مِّنْهُمْ ۚ

24. «Деңизди жөн кой. Алар чогуп кетүүчү аскерлер!» - деди.

وَأَنزِلْ الْبَحْرَ زَفِيرًا ۚ يَوْمَ يُضْعَفُونَ ۚ

25. Алар нечендеген бактарды, булактарды,

كَمْ تَرَكُوا مِثْقَالَ وَهْدٍ وَهُمْ فِي سَبِيلِ ۚ

26. Эгиндерди, эң мыкты үй-жайларды

وَرُوحٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ۚ

27. Жана ойноп-чардаган (башка көп) нээматтарды (ээсиз калтырып чогуп кетишти).

وَنَعْمَ كَانُوا فِيهَا يَكْتُمُونَ ۚ

28. Ошентип, Биз аларды башка коомго (Исрайил урпактарына) мурастап бердик.

كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمَ الْآخِرِينَ ۚ

29. Аларга асман да, жер да ыйлаган жок! Аларга мөөнөт да берилген жок!¹
30. Биз Исрайил урпактарын кордук (кулчулук) азабынан –
31. – Фираундан куткардык. Ал өзүн (Аллаһтан да) бийик сезген, чектен чыккан адамдардан эле.
32. Биз билген абалда аларды (Исрайил урпактарын) ааламдардан (адамдардан) тандап алган элек.
33. Жана аларга анык сыноолорду² ичине камтыган моожизаларды бердик.
34. Алар (Курайш каапырлары) айтышты:
35. «Биринчи өлүмүбүздөн башка өлүм (биринчи жашообуздан башка жашоо) жок. Биз (эч качан) кайра тирилбейбиз.
36. Эгер силер (о, момундар) чынчыл болсоңор,³ биздин ата-бабабызды (тирилтип) алып келгилечи?!»
37. Ушулар (Макка мушриктери) жакшыбы же болбосо, Тубба⁴ коому жакшыбы? (Ал коом) булардан мурун жапаган (сан

فَمَا تَكُنْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾

وَلَقَدْ جَعَلْنَا لِبَنِي إِسْرَءِيلَ مِنْ الْعَذَابِ آلِهَةً ﴿٣٠﴾

مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

وَلَقَدْ اخْتَرْنَا عَنْكَ عَلَى عِلْمِنَا عَلَى النَّاسِ ﴿٣٢﴾

وَمَا نَكْنِصُكَ مِنَ الْأَيَّامِ يَوْمًا ﴿٣٣﴾

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾

إِنْ هِيَ إِلَّا أَمْوَالُنَا أُولَئِكَ مَتَّعْنَاهُمْ بِمُنْشَرِينَ ﴿٣٥﴾

فَأَنذَرْنَا يَا بَنِي آدَمَ كُنُوزَ صَدِيدٍ ﴿٣٦﴾

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ بُسْرَجٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَفَلَا تَكْتُمُونَ أَمْرَهُمْ كَيْ لَا تُؤْمِرُوا بِمَعْرُومٍ ﴿٣٧﴾

1 Фираун деңиз койнунда калып, өлүмү көзүнө көрүнүп калганда, «Мен Мусанын Кудайына ыйман келтирдим!» деп зар какшайт. Бирок, бул ыйман кабыл болбоду жана тооба келтирип башкадан жашоосуна мөөнөт берилбеди.

2 Бирок, алар сыноодоң өтө албай, «таңдалган улут» деген наамга ылайык эместигин көргөзүштү. Муса Пайгамбарды кыйнап, тажатып: «Бизге Раббинди көргөз» дегенге чейинки каапырчылыкка барышты.

3 «Адам наркы дүйнөдө кайра тирилет» деген сөзүнөрдө.

4 «Тубба» - бул байыркы Йемен падышаларынын аты.

жагынан да, күч-кубат жагынан да булардан артык болгон) адамдар. Биз ошолорду да кыйраттык. (Себеби) алар күнөөкөр коом эле.

38. Биз асмандарды, жерди жана экөөсүнүн арасындагы нерселерди эрмек үчүн (беймаксат) жаратканыбыз жок.

39. Ал экөөсүн (жана ортосундагы нерселерди) Акыйкат менен жараттык. Бирок, (муну) алардын көпчүлүгү билбейт.

40. Чынында, (акыйкат менен жалган) ажыратыла турган (Кыямат) Күн бардык адамдардын эсеп берчү убактысы.

41. Ал күндө дос (өзүнүн) досуна эч нерсени жардам бере албайт жана өздөрү да (эч кимден) жардам ала албайт.

42. Бир гана Аллаһ ырайым кылган кишилерге (Аллаһ тарабынан жардам берилет). Ал Кудуреттүү жана Ырайымдуу.

43. (Тозоктогу) «Заккум» дарагы –

44. Күнөөкөр адамдардын тамагы.

45. Ал курсактарда кайнаган ириң (же зайтун майы) сыяктуу!

46. Кайнак суунун кайнаганы сыяктуу!

47. «Аны (күнөөкөр адамды) кармагыла (жана) тозоктун ортосуна сүйрөгүлө!»

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِينٍ ﴿٣٨﴾

مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

إِنَّ يَوْمَ الْقَضَىٰ مِيقَاتَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

إِلَّا مَن رَّحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

إِنَّ سَجْرَةَ الزُّكُومِ ﴿٤٣﴾

مَعَامُ الْآلِيمِ ﴿٤٤﴾

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾

كَغَلِي الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْحَبِيمِ ﴿٤٧﴾

48. Кийин башынан ылдый кайнак суу азабын куйгула!»
49. (Эй, кымышкер, мушрик! Азабыңды) тарт! Сен «улук-урматтуу» эмес белең!
50. Бул – силер ишенбеген азаптар!
51. Ал эми, такыбаа кишилер тынч-бейпил жерлерде,
52. Бейиштерде, булактарда,
53. «Истабрак» жана «сундус» (деген) жибек кийимдерден кийип, бет-маңдай (сүйлөшүп) отурушат.
54. Ошондой эле, Биз аларды бото көз сулууларга үйлөнтүп койбуз.
55. Алар анда эч кайгысыз абалда, ар түрдүү мөмөлөрдөн чакырышат.
56. Ал жерде биринчи (дүйнөдөгү) өлүмдөн башка өлүмдү(н даамын) татышпайт. (Аллаһ) аларды тозок азабынан сактаган.
57. (Бул) – Раббинден болгон пазилет! Бул – чоң жеңиш!
58. (О, Мухаммад!) Биз аны (Кураанды) эскерме алышаар бекен деп, сенин тилиңе жеңил кылып койдук.
59. Эми сен (Аллаһ алардын жазасын беришин) күт. Алар да (сага бир зыян келишин) күтүшүүдө.

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ فِي مَقَابِرِ أُمِينٍ ﴿٥١﴾

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

يَكْسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

كَذَلِكَ وَرَوْنَاهُمْ خَوْرِينَ ﴿٥٤﴾

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّهَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

فَضْلًا مِّنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

فَإِنَّمَا يَسْتَرْكَهٖ يُلَاسِيكَ لَعْنَهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

45 «Жаасия» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Ха. Мийм.
2. (Бул) Китептин түшүүсү
Кудуреттүү, Даанышман
тарабынан.
3. Чынында, асмандарда жана
жерде момун адамдар
үчүн (Аллаһтын Кудурет-
Даанышмандыгына) белгилер
бар.
4. Жана силердин жаратылууңарда,
(Аллаһ жаратып, мейкиндиктерге)
таратып жиберген жан-
жаныбарларда анык ишснген
адамдар үчүн (Аллаһтын
кудуретине) белгилер бар.
5. Жана түн менен күндүн алмашып
турушунда, Аллаһ асмандан
түшүрүп, аны менен өлүк жерди
тирилткен жамгырда, жана
шамалдардын жүргүзүлүшүндө
акылын иштеткен элдер үчүн
белгилер бар
6. Бул – Аллаһтын аяттары. Биз
сага аларды акыйкат менен
айтып берүүдөбүз.² Аллаһтан,
Анын (акыйкат) аяттарынан
кийин (булар) дагы кандай сөзгө
ишенишет?!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم

نَزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

إِنَّا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلَّذِينَ يَذَّكَّرُونَ

وَفِي حُلُقُومِ ذُرِّيَّتٍ مِنْ ذَاتِهِ إِنَّا لَنُورِ

يُوقِنُونَ

وَأَخْلَقْنَا النَّفْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ

مِنْ زَرْقٍ فَأَخْيَبَ الْأَرْضُ بَعْدَ مَوْنِهَا وَنَضْرِبُ

الرِّيحَ إِنَّا لَنُورِ يَوْمَ يَفْقَهُونَ

بِذَلِكَ إِنَّا اللَّهُ تَسْلُوْهَا عَلَيْكَ يَا حَقِيْقُ يَا أَيُّ

حَبِيْبٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُوقِنُونَ

1 Маккада түшкөн. 37-аяттан турат. «Жаасиянын» мааниси «Чөгөлөгөн адамдар».

2 Аллаһ акыйкат менен, далилдүү айтып берген аяттарды Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам окуп берсе, көпчүлүк мушриктер «Бул сыйкыр», «Бул ыр» деп, ага ишенүүдөн баш тартышты.

7. Ар бир күнөөкөр-дооматчыга өлүм болсун!

وَقُلْ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾

8. Ал өзүно окуп берилген аяттарды угуп, такыр эч нерсе укпагандай текеберлигин улагтты. Сен ага жан ооруткан азапты «сүйүнчүлөп» кой.

يَسْمَعْ آيَاتِ اللَّهِ تُحْلِي عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُتَكَبِّرًا كَأَنَّ لَهُ سَمْعًا فَهَيْتُوا بِعَذَابِ الْيَوْمِ ﴿٨﴾

9. Ал (текебер адам) биздин аяттарыбыздан бир нерсе билип, (угуп) калса, (аны) мазактайт. Андай адамдарга кордоочу азап бар!

وَإِذَا عَلِمُوا مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذُوا هُزُؤًا لِّآيَاتِنَا لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾

10. (Аларга өлүмдүн) ар жагында тозок бар! Тапкан дүйнө-мансаптары жана Аллахдан башка тутунган дос-кудайлары аларга пайда бере албайт. Аларга чоң азап бар!

مِنْ دُونِ مَا يَرْجُونَ فَلَا يُخَفِّى عَنْهُمْ فَرَاسِبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Бул (Кураан) – Туура Жол! Ал эми, Раббисинин аяттарына каапыр болгон адамдарга жан ооруткан азап арналган!

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رَجْوٍ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

12. Аллах Өз каалоо буйругу менен (деңизде) кемелер жүрүшү үчүн жана (кемеге байланыштуу өнөр-кесиптер себептүү) Өзүнүн ырыскы-пазилетин издешиңер үчүн силерге деңизди моюн сунду. Шүгүр кылсаңар ажеп эмес!

اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لَتَجْرَى الْفُلَ فِيهِ فَاغْمِزُوا فِيهِ لَتَرْوُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

13. Жана Ал силер үчүн Өзүнүн пазилетинен асмандардагы жана жердеги бардык нерселерди моюн сунду. Мында пикир кылган адамдар үчүн (Аллахтын Кудуретине) белгилер бар!

وَسَخَّرَ لَكُم مِّنَ السَّمَوَاتِ وَمِنَ الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلَهُ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٣﴾

14. (О, Мухаммад!) Ыйман келтирген адамдарга айт, Аллахтын

قُلْ لِلَّهِ مَا اسْمُوا يَعْقِرُوا لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

(Акыреттеги) күндөрүн (өн эч нерсени) үмүт кылбагандарды кечиришсин. (Аллах Таала ал) коомду өз иштерине жараша (Акыретте) жазалашы үчүн.

15. Ким сооп иш жасаса - өзүнө пайда. Ким күнөө иш жасаса - өзүнө зыян. Кийин (баарыңар) Раббинерге кайтарыласыңар.

16. Биз аныгында Исраил урпактарына (Тоорат) китепти, өкүмдү жана пайгамбарлыкты берип, таза-пакиза нерселерден ырыс-насиб жегизип (бардык) ааламдардан (адамдардан) абзел кылган элек.¹

17. Жана аларга анык иш (Дин-Шариат) бердик. Алар өздөрүнө келген илимден кийин гана (Дин ишинде) талашып калышты, өз-ара көрөлбастыктан улам. Албетте, Раббиз Кыямат күнү алардын арасында талашкан нерселерине өкүм (ажырым) чыгарат.

18. Кийин Биз сени Динден болгон жолдун – Шариаттын үстүндө (жүрүүчү) кылдык. Эми ошону гана ээрчигин. Билбеген адамдардын каалоолорун ээрчибегин.

19. (Эгер аларды ээрчисең) Аллаһтын эч бир азабын сенден кайтара алышпайт. Чынында, заалымдар бири-бирине дос болушат. Аллаһ болсо такыба кишилердин досу.

أَلَمْ أَلْهِكُمْ إِذْ يَمُرُّ الْقَوَابِلُ أَنْ لَا تَكْفُرُوا ۝

مَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ۝

وَلَقَدْ آتَيْنَا نوحَ بْنَ إِسْرَٰءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنَّبُوَّةَ وَرَدَّاهُمْ مِنَ الطَّاغُوتِ وَقَضَّاهُمْ
عَلَىٰ الْعَالَمِينَ ۝

وَأَنذَرْتَهُمْ يَتَذَكَّرُ مِنَ الْأَمْرِ فَمَا أَخْتَلَفُوا
إِلَّا لَمِنَ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًا يَتَهَمُ
رَبَّكَ يَقُولُ يَتَذَكَّرُ يَوْمَ الْفِتْنَةِ فِيمَا
كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِّ عِزْمَةٍ مِنَ الْأَمْرِ
فَاتَّبَعْتَهَا وَلَا تَنْتَعِ أَهْوَاءَ الدُّنْيَا لَا يَصْلَحُونَ ۝

إِنَّهُمْ لَنَبَغَرُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ
الطَّاغُوتَ لَبَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَفَى
الْمُتَّقِينَ ۝

1 Аллаһ Таала Исраил урпактарын сыноо үчүн тандап алып, арасынан көп Пайгамбарларды чыгарып, Фираундун зулумунан куткарып, асмадан «Мани-Сулла» деген бышкан куш эттеринен турган пакиза-ырыскы жаадырып аябай сынаган, сыноо үчүн тандап алган.

20. Бул (Кураан) адамдар үчүн акылчырак, Туура Жол жана анык ишенген элдер үчүн ырайым!

21. Же болбосо, күнөө иш кылган адамдар, Биз аларды ыйман келтирип, салих амал кылган адамдар сыяктуу (абзел кылышыбызды жана) өздөрүнүн жашоолору менен өлүмдөрү да (алардыкы менен) бир (даражада) болушун ойлоштубу? Кандай жаман өкүм чыгарышат!

22. Аллаһ асмандар менен жерди Акыйкат менен жана эч бир жан(га) зулумдук кылынбаган абалда, өз ишине жараша жаза (же сыйлык) алышы үчүн жаратты.

23. Сен өз (напсинин) каалосун кудай кылып алган жана (натыйжада) Аллаһ аны (хидаятка ылайык эмес экенин) билип, адаштырып койгон, кулагына, жүрөгүнө мөөр баскан жана көзүнө парда тосуп койгон адамды көрдүң беле? Аллаһтан башка ким аны Туура Жолго баштай алмак?! Эсинерге келбейсинерби эми!

24. (Каапырлар) айтышат: «Ушул дүйнөдөгү жашообуздан башка жашоо жок. Өлөбүз, жашайбыз. Бизди заман(дын өтүшү) гана өлтүрөт (Аллаһ өлтүрбөйт)». Бул жөнүндө аларда илим жок. Алар болгону күмөнгө таянышат.

25. Качан аларга биздин анык-далилдүү аяттарыбыз окуп берилсе «Эгер (кайра тирилүү бар» деген) сөзүңөрдө чынчыл болсоңор, бизге (өлүп кеткен) ата-бабаларыбызды

هَذَا أَصْحَابُ النَّاسِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْقَوْمِ
يُوقُونَ ﴿٢٠﴾

أَرْحَمَ الَّذِينَ أَحْبَبُوا النَّبِيُّاتُ أَنْ
تَجْعَلَهُمُ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَوَاءٌ مَّخْيَأُهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ
مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلِيُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ نَجْوٍ
وَحَمْرٍ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ يَنْشَؤُهُ
فَمَنِ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا مَمُوتٌ وَنَحْيَا وَمَا
يُبْدِيهِ إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ
إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

وَلَا تَنْتَفِي عَلَيْهِمْ إِنَّمَا يَنْتَفِي مَا كَانَ حُجَّتُهُمْ إِلَّا
أَنْ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ

(тирилтип) алып келгилсчи?!»
деген сөздөн башка «далилдери»
болбойт.

26. Айткын: «Силерге Аллаһ өмүр берет, кийин Өзү өлтүрөт. Андан соң күмөнсүз Кыямат күнү үчүн баарыңарды чогултат. Бирок, (муну) көп адамдар билбейт.
27. Асмандар жана жердин мүлкү Аллаһка таандык. Ал эми Кыямат болгон күндө жалганчылар зыян тартып калышат.
28. Жана сен (ал күнү) ар үмөттү чөгөлөгөн абалда көрөсүң.¹ Ар бир үмөт өз китебине чакырылат. Ал күнү баарыңар кылмышыңарга жараша үлүш (жаза же сыйлык) аласыңар.
29. Бул Китебибиз силерге акыйкатты (гана) сүйлөйт. Биз силер жасаган иштерди (нериштелерге) жаздыртып койгонбуз.
30. Ал эми, ыйман келтирип, салих амал кылгандарды Раббиси Өз ырайымына алат. Бул анык жеңиш!
31. А бирок, каапыр болгон адамдар(га айтылат): «Силерге Менин аяттарым окуп берилбедиби?! Анан силер текеберленип, күнөөкөр коом болдуңар!
32. Силерге: «Аллахтын убадасы – акыйкат! Кыяматтын болушунда шек жок!»-деп, айтылганда,

قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَالنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
يَوْمَئِذٍ يَحْشُرُ النَّاسُ لِمَا هُمْ
فَعَلُوا ﴿٢٧﴾

وَرَأَى كُلُّ أُمَّةٍ جَائِعَةً عَلَى أُمَّتِهِ نَدَعِي إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ
نُحْزِقُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكَ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا
نَسْتَنْشِئُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ
الْقَوْلُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ إِلَى شَيْءٍ عَائِدًا
فَأَنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣١﴾

وَلَا يُقَالُ إِن وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ
فِيهَا أَفَلَمْ تَأْتِدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنَّ نَظْرُ الْإِنْسَانِ
إِلَّا خَلْفًا ﴿٣٢﴾

1 Бардык эл: Нухтан Мухаммад пайгамбарыбызга чейинки бардык пайгамбарлардын үмөттөрү Аллаһтын бийик Кудуретинин, Улуулугунун алдында «Эми бизге эмне өкүм кылаар экен» деп, титиреп, чөгөлөп калышат.

«Кыямат эмне экенин билбейм.
(«Болбой калышы да мүмкүн»
деп) ойлоймун. Анык билбейбиз» -
дегенсинер.

وَمَا لَكُمْ يُسْتَفْتُونَ بِهِ ۚ

33. Алардын жасаган (күнөө) иштери
анык билинди жана алардын
башына өздөрү (дүйнөдө)
мазактаган нерсе (тозок азабы)
түштү.

وَيَذَٰلِكَ أَلْهَمْنَاهُمْ لِقَاءَ رَبِّهِمْ

مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَفْتُونَ ۚ

34. Анан аларга айтылды: «(Дүйнө
жашоосунда) ушул күнүңөрдү
«унутуп койгонуңар» сыяктуу,
бүтүн Биз дагы силерди «унутуп
койобуз». Силердин жайыңар
– тозок! Силерге эч кандай
жардамчылар болбойт!

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسِيْكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ رَبِّكُمْ هَٰذَا

وَمَا كُنْتُمْ بِتَّائِبِينَ ۚ

35. Мунун себеби, силер Аллаһтын
аяттарын мазактагансыңар
жана силерди дүйнө жашоосу
азгырып койгон. Эми бүтүн андан
чыгарылбайсыңар. Жана артыңарга
(дүйнөгө) да кайтарылбайсыңар!»¹

ذَلِكُمْ بِأَنكُمْ أَخَذْتُمْ إِلَى اللَّهِ هُزُوًا وَعَرَضْتُمْ

الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يَخْرُجُونَ مِنْهَا وَلَهُمْ

يُسْتَعْتَبُونَ ۚ

36. Аллаһка – асмандардын
Раббисине, жердин Раббисине
жана бүт ааламдардын Раббисине
мактоолор болсун!

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ۚ

37. Асмандарда жана жерде (бүт)
улуулук Аныкы! Ал –Кудуреттүү,
Даанышман!

وَلَهُ الْكِبَرِيَّاتُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۚ

1 Анткени, алар азап-тозокту өз коздору менен коргондо «О, Рабби бизди кайрадан дүйнөгө кайтарчы? Эми биз ыймаңдуу жашайбыз?!» деп жалдырашат.

46 «Ахкаф» сүрөсү¹

سُورَةُ الْأَحْقَافِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Хаа. Мийм.
2. (Бул) Китеп Кудуреттүү, Даанышман Аллах тарабынан түштү.
3. Биз асмаңдарды, жерди жана ал экөөсүнүн арасындагы нерселерди акыйкат менен жана белгилүү мөөнөткө гана жараттык. Каапырлар эскертилген нерседен жүз үйрүп кетишти.
4. (О, Мухаммад, сен аларга) айт: «Аллахтан башка силер дуба кылып жаткан «кудайыңар» жөнүндө эмне дейсиңер? Мага көргөзгүлөчү, алар жерден эмнени жаратты? Же болбосо асмаңдар(ды жаратуу)да алардын (Аллахка) шерикчилиги барбы? Эгер сөзүңөр чын болсо, мындан (Кураандан) мурунку (ыйык) китепти же болбосо (өткөн пайгамбарлардын сөзүнөн турган) илимий мурас (далил) келтиргилечи²
5. Аллахтан башка, Кыяматка чейин дуба-суранычына жооп бербей турган «кудайларга» дуба кылган адамдан көбүрөөк адашкан ким бар?! Булардын дубаларыш алар (кудайлары) тап-такыр укпайт!

حَمْدٌ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ۝

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُّعْرِضُونَ ۝

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَتَشْفَعُونَ بِكُتُبٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ تَأْتِرُونَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَهًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ۝

1 Бул сүрө Мааккада түшкөн. 35 аяттан турат. «Ахкафтын» мааниси «Кумдөбөлөр».

2 Мушриктердин ширк ибадаттары не бир ыйык китепке, не бир Пайгамбардын сөздөрүнө негизделбеген, тек гана ойдоң чыгарылган адашуучулук.

6. Ал эми, качан (Кыямат болуп) адамдар (сот-сурак үчүн) чогулганда (сыйынган «кудайлары») өздөрүнө душман чыгып, алардын (өздөрүнө) сыйынганын танып кетишет.
7. Аларга (мушриктерге) Биздин анык аяттарыбыз окуп берилгенде, Акыйкатка каапыр болушкан. (Ошол) каапырлар өздөрүнө Акыйкат (Кураан) келгенде болсо, «Бул анык сыйкыр» дешти.
8. Же «Аны (Кураанды Мухаммад) ойлоп чыгарган» дешеби? Айткын: «Эгер ойлоп чыгарган болсом (Аллаһ мени жазаламак) анан силер мага Аллаһтан (келген) эч нерсени (пайда жана зыянды) тосууга алыңар жетмек эмес. Силер ал (Кураан) жөнүндө аша чаап (жалган) сүйлөгөнүңөрдү Ал (Аллаһ) жакшы билет. Силер менен ортобузда күбө болуу үчүн Анын Озу жетиштүү! Ал Кечиримдүү, Боорукер.
9. Айткын: «Мен пайгамбарлардын жаңысы (биринчиси) эмесмин. Жана не өзүмө, не силерге (келечекте) эмне иш болоорун билбеймин. Мен өзүмө (Аллаһ тарабынан) вахий кылынган нерселерге гана ээрчиймин. Мен болгону (силерге) анык эскертүүчүмүн.
10. Айткын: «Мага айткылачы, эгерде (Кураан) Аллаһтан болсо жана силер ага каапыр болсоңор... жана Исрайил урпактарынан

وَلَا أُخِشِرُ النَّاسَ كَأُولَئِهِمْ أَعْدَاءُ وَكَانُوا
يَعْبُدُونَهُمْ كُفْرِينَ ﴿٦﴾

وَلَا أَتَى عَلَى اللَّهِ حِزْمٌ إِنَّمَا يَنْتَقِبُ قَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ
لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَقْيُضُونَ فِيهِ كَلَىٰ
سَيُهْدِي آيَاتِي وَيَنْصُرُ الْوَعْدُ الرَّجِيمُ ﴿٨﴾

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَاعِي الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا
يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنَّا سَمِعُ الْآلَمَ الْوَحْدَ إِلَىٰ وَمَا
أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ
وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَىٰ نُسُوبِهِ

болгон бир күбө¹ дагы анын чындыгына² (мен ал жөнүндө Тоораттан окутам» деп) күбөлүк берип, ыйман келтирсе, а силер дагы эле текеберленсеңер... Аллах заалым коомдорду Туура Жолго баштабайт!

11. Каапыр болгон (бай) адамдар ыймандуулар жөнүндө «Эгер (Ислам) жакшы болсо, алар ага бизден озуп кирбейт болчу»- дешет жана (жүрөгүндө болгон кежирликтен улам) андан (Кураандан) Туура Жол таппай калганда: «Бул байыркы жомок»- дешет.
12. Андан мурун Мусага жолбашчы, ырайым болуп китеп (Тоорат) түшкөн. Бул китеп (Кураан) болсо, заалымдарды (тозок азабынан) эскертүү, жакшыларга куш кабар болуп, араб тилинде жана (өзүнөн мурунку ыйык китептерди) тастыктап (түшкөн).
13. «Раббибиз – Аллах» деп, андан соң (Исламда) түз жүргөн адамдарга коркунуч да, кайгы-капа да жок.
14. Алар – Бейиш элдери! Жакшы амалдарына жараша эми анда түбөлүккө калышат!
15. Жана Биз инсанга, өз ата-энесине жакшылык кылууну осуят кылдык. Апасы аны кыйналып боюнда көтөрүп, кыйналып төрөдү. Аны (боюнда) көтөрүү жана (сүттөн)

فَأَمَنَ وَاسْتَكْبَرُوا إِنَّا اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَا أَفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١٢﴾

وَمِن قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا نَعَزَّيْنَا بِالنَّبِيِّ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَلَيْسَ لِمُنْحَسِنٍ ﴿١٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٤﴾

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هَلْ يَدْخِلُونَهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِضْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ

1 Абдуллах бин Салам.

2 Абдурахман Саадий бул аяттагы عل منه деген сөздү деп түшүндүргөн.

ажыратуу убактысы отуз ай.¹
Эми, ал качан баралына жетип,
кырк жашка чыкканда айтты: «О,
Раббим! Мага жана ата-энеме
берген нээматыңа шүгүр кылуум
үчүн жана Өзүңдү ыраазы кыла
турган салих амалдарды кылуум
үчүн мага илхам бер! Жана
менин урпактарымды да салих
(кишилерден) кылгайсың! Мен
сага тооба кылдым. Жана мен
мусулмандарданмын!»

16. Биз ушул адамдардан, жасаган эң
жакшы амалдарын кабыл алып,
Бейиш элдеринин катарында
күнөөлөрүн кечиребиз. (Бул)
аларга (Раббиси тарабынан)
берилген акыйкат убада!
17. Ал эми, ушундай перзент (тер
дагы) бар: Ата-энесине айтат:
«Силерден тажадым! Экооң
мени (Кыяматта кайра тирилип)
чыгарылуума ишендирип
жатасыңбы?! Мага чейин деле (бир
нече) муундар өткөн. (Алардан
бирөө тирилдиби)?! Экөө (ата-
эне) Аллаһтан жардам сурап,
(айтышат): «Эй, куруп кеткир!
Ыйманга кел! Аллаһтын убадасы
– акыйкат!» Бирок, (перзент) «Бул
байыркылардын жомогу»-дейт.
18. Андай адамдарга, жиндерден
жана инсандардан турган мурунку
(каапыр) элдердин катарында
(азал) жетиши – Акыйкат! Алар
чынында зыян тарткан адамдар!

أَوَّلَئِكَ مَنَّةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ
بِعَمَلِكَ الْفَاحِشَ أَتَمَعْتَ عَلَى وَعْدِكَ وَابْتَغَى
أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلَحَ لِي فِي دِينِي
إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَىكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٥٠﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ تَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا
وَتَتَابَعُوا رِغْنًا سَيِّئًا تَهْتَفُ بِأَرْصَابِ الْجَنَّةِ
وَعَدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٥١﴾

وَالَّذِي قَالَ لِوَلَدَيْهِ أَبِئِلَٰهِنَا أَنَا
أُخْرِجَ وَقَدْ حَلَّتِ الْفُرُوزُ مِنِّي وَهَمًا
يَسْتَفِيئَانِ اللَّهَ وَبِكَ الْإِيمَانِ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
فَقُولَ مَا هَذَا إِلَّا أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ ﴿٥٢﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ حَلَّتِ
مِنْ قَبْلِهِمُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ لَهُمْ كَانُوا خَسِيرِينَ ﴿٥٣﴾

1 Башка бир аятта «Энелер бөбөктөрүн эки жыл толук эмизет» деп айтылат. Эки жыл 24 айга барабар. Ал эми, бойго бүткөн түйүлдүктүн төрөлүшүнүн эң кыска мөөнөтү алты, эң узун мөөнөтү тогуз ай. Бул жерде эң кыска мөөнөтү эсепке алынып, «Боюнда көтөрүү жапа сүттөн ажыратуу убактысы отуз ай» деп айтылууда.

19. Жана (Кыяматта) бардык (момун-каапыр) адамдарга жасаган иштерине жараша (жакшы-жаман) даражалар бар. Аларга жасаган иштери, (эч кандай) зулум көргөзүлбөгөн абалда толуктап берилет.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا وَفِيهِمْ أَتَمَّالَهُمْ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

20. Каапыр адамдар тозокко бет маңдай алып келингенде (аларга айтылат): «Силер (бардык) жыргалыңарды дүйнө жашоонордо кстирил алдыңар жана ал (жыргалдар) менен (ошол жакта) пайдаланып бүттүңөр! Эми бүгүн, жер бетинде акыйкатсыздык менен текеберленип жүргөнүңөргө жараша жана бузуку болгонуңарга жараша кордук азабы менен жазаланасыңар!

وَبَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَدَّبْتُمْ
طَيْبَتُكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا
فَالْيَوْمَ نُجْزِيهِمْ عَذَابَ الْهِمَمِ بِمَا كُنتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا
كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

21. (О, Мухаммад!) сен Аад (коомунун) бурадарын¹ эстегин. Бир кезде ал кум бархандарын(ын арасын)дагы коомун (тозок азабынан) эскерткен эле. Андан мурун жана кийин да эскертүүчү-пайгамбарлар өткөн. (Ошентип, ал коомуна): «Аллаһтан башка «кудайларга» ибадат кылбагыла! Чынында, мен силерге Улуу Күндүн азабы түшүп калуусунан коркомун!» (деди).

«وَأَذْكُرُ أَهْلَ عَادٍ إِذْ أَنْذَرْتَهُمْ رُبِّي الْأَخْقَافِ
وَقَدْ خَلَّتِ النَّذْرُ مِنْ آيَاتِنَا يَدَيْهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾

22. (Коому) айтты: «Сен эмне, бизди өз «кудайларыбыздан» кайтарганы келдинби? Эгер чынчыл кишилерден болсоң, бизге убада кылган(азаб)ынды (тезирээк) келтирчи?!»

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَكَ وَأَنْتَ فَالْتِمَا قَالَتْ بَلَى
يَعْدُو أَن كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٢﴾

1 Худ пайгамбарды.

23. (Худ) айтты: «(Азап качан келээри жөнүндөгү) илим Аллаһтын гана алдында. А мен болсо өзүмө жүктөлгөн нерсени (динди) силерге жеткиремин. Бирок, мен силердин наадан коом экениңерди көрүүдөмүн.

24. Анан, качан алар өздөрүнүн өрөөндөрүнө келе жаткан «булутту»¹ көргөндө (сүйүнүп): «Бул бизге жамгыр жаадыруучу булут» депти. Жок! Ал силер аны шаштырып сураган нерсе. (Ал) – бороон! Анда (силер үчүн) жан ооруткан азап бар!

25. Ал (бороон) Раббисинин буйругу менен бардык нерселерди талкалап жиберди! Анан... алардын (теп-тегиз болуп калган) короолорунан башка эч нерсе көрүнбөй калды! Биз күнөөкөр коомду ушинтип жазалайбыз.

26. (Эй, Макка мушриктери!) Биз аларга (Аад каапырларына) силерге бербеген мүмкүн-чүлүктөр (күч-кудурет) менен бакубат кылган элск. Жана аларга көздөрдү, кулактарды жана жүрөктөрдү берген элск. Бирок, Аллаһтын аяттарын четке каккан себептүү аларга көз, кулак жана жүрөктөрү пайда бербеди.² Жана (кийин) аларды өздөрү мыскылдаган нерсе (тозок азабы) ороп алды.

قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا رَسُولُ اللَّهِ
بِإِذْنِهِ لِيُخْبِرَ أَهْلَ الْكِتَابِ أَنَّكُمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٢٣﴾

فَإِنَّمَا أَزْوَاجُ غَارٍ مِّنْ تُبَلِّدٍ لَّيْلٍ يُدْرِكُ الْيَوْمَ
فَهُمْ فِيهَا مَعْزُومَةٌ ﴿٢٤﴾

تَدْرِكُ كُلَّ شَيْءٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ
إِلَّا الْمَسْكَنُ هُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ
الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ مَكَّنَّا لَهُمْ أَنْ يَخْلُقُوا وَإِنَّا كَفَيْنَا
وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَبَصَرًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ
مِّنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَتَحَدَّرُونَ مِنَّا وَتَلَاوَىٰ
بِهِمْ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٢٦﴾

1 Аллаһ Таала Худ пайгамбарга моюн сунбаган коомду жазалоо үчүн түрмөктөлгөн булут сыяктуу көрүнгөн добул шамалды жиберген.

2 Акыйкатты четке какканы себептүү Аллаһ алардын кулактарын акыйкатты укпай турган, көздөрүн чындыкты корбой турган, жүрөктөрүн динди кабыл албай турган кылып мөөрлөп койду.

27. Жана Биз, аныгында, силердин айланаңардагы (каалыр болгон) айыл-шаарларды да кыйратканбыз. (Ошого чейин) Биз аларга, (ширк иштеринен) кайтып калышаар деп Өзүбүздүн аяттарыбызды кенири баяндап берген болчубуз

28. Эми (Аллаһка) жакындаштырат деп эсептеген, Аллаһтан башка «кудайлары» аларга жардам бере алса кана! Жок! (тескерисинче) алардан жок болуп (көрүнбөй) кетишти. Жана бул (ишенимдери) алардын өздөрү чыгарган жалгандары жана (Аллаһ жөнүндөгү) доомат сөздөрү!

29. Жана бир кезде, (о, Мухаммад) Биз сага бир жамаат жиндерди Кураан угуу үчүн жибердик. Анан, качан алар Кураан(ды уккан) га даяр болгондо (бири-бирине) «Тынч тургула»-деп айтышты. Кураан окулуп бүткөндө (бардыгы) өздөрүнүн коомуна эскертүүчү болуп кетишти.

30. Алар (коомуна барып мындай) дешти: «О, коомубуз! Биз Муса пайгамбардан кийин түшүрүлгөн, Өзүнөн мурунку ыйык китептерди тастыктаган, Акыйкатка жана Туура Жолго баштай турган Китепти уктук.

31. О, коомубуз! Аллаһтын дааватчысына (Мухаммадга) жооп бергиле жана ыйман келтиргиле! (Ошондо Аллаһ) силердин күнөөңөрдү кечирип, жан ооруткан азаптан сактайт.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا وَكَّلَكُمُ مِنَ الْقَرْيِ
وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الْآيَاتِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا لِلْهِمَّةِ بَلْ صَلَّوْا عَلَيْهِمْ وَذَلِكَ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

وَإِذْ صَرَّفْنَا إِلَيْكَ قُرْآنَ الْجِنِّ يَسْمَعُونَ
الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصُرُوا
فَلَمَّا أَفْضَى الزُّلْوَ إِلَى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾

قَالُوا إِنَّا تَقَوُّمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كَيْتَابًا أَنْزَلَ مِنْ
بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي
إِلَى الْخَلْقِ إِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَاعْبُدُوا اللَّهَ
بِغَيْرِ لَكُمْ مِنَ دُونِكُمْ يُجْزِيكُمْ مِنْ عَذَابِ
الْأَلِيمِ ﴿٣١﴾

32. Ал эми, кимде-ким Аллаһтын дааватчысына жооп бербесе, жер бетинде (Аллаһтан) кутулуп кете албайт жана ал үчүн Андан (Аллаһтан) башка достор (жардамчылар) да болбойт. Алар – анык адашууда болушат!»¹

33. Алар ойлоп көрүшпөйбү, асмандарды жана жерди жараткан жана ошолорду жаратууга алсыздык кылбаган Аллаһ, өлүк денелерге жан киргизүүгө кудуреттүү эмеспи?! Ооба! Ал – бардык нерсеге кудуреттүү!

34. Каапырлар тозокко алып келинген Күндө, (аларга): «Бул чындык эмес бекен?» (деп айтышат. Ошондо) алар: «Ооба Раббибизге ант, (чындык экен)» дешет. Анда Аллаһ айтат: «Эми, каапыр болгонуңар себептүү азап тарта бергиле!»

35. (О, Мухаммад, мушриктердин зыян-запкыларына, мурунку) пайгамбарлардын чыдамкайлыгы, сабыр кылганы сыяктуу сабыр кыл. Сен аларга (мушриктерге азапты) шаштырба.² Алар өздөрүнө убада кылынган (Кыямат) Күндү көргөндө, (Дүйнөдө) күндүздөн бир эле саат (жашап) тургандай болушат. Бул - (чындыкты) жеткирүү! (Аны укпаган) бузуку коомдон башка дагы ким азапка дуушар болмок эле?!

وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أُوْلِيَاءُ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾

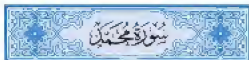
أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَكُنْ لِيُخْلِقْنَهُمْ يَقْدِرْ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ الْمَوْتُ بَلْ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

وَيَوْمَ نَعْرِضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ لَيْسَ هَذَا إِلَّا حَقٌّ قَالُوا اتَّكَيْتُ رَبَّنَا قَالَ فَذَرُونَا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرْنَا أُولُوا الْعِزِّ مِنْ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلِّغْ فَهَلْ يُهْلِكَ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

1 Ушул аяттардан улам, Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам инсаниятка гана эмес, жиндер ааламына да эскертүүчү-Пайгамбар кылып жиберилгени белгилүү болот.

2 «О, Аллаһым, ушулардын башына тезирээк азап түшүр» деп дуба кылба.

47 «Мухаммад» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менек!*

1. (Өздөрү) каапыр болуп,
(башкаларды) Аллахтын жолунан
тоскон адамдардын амалдарын
(Аллах Таала) жокко чыгарды.
2. Аллах ыйман келтирип, салих
амалдарды жасаган жана
Мухаммадга түшүрүлгөн нерсеге
(Кураанга), чынында, ал Раббиси
тарабынан келген Акыйкат деп
ишенген адамдардын (чоң-кичине)
күнөөлөрүн өчүрүп, (жүрөктөрүн
жана) иштерин оңдоп койот.
3. Мунун себеби, каапыр адамдар
жалганды ээрчишет, ыйман
келтиргендер Раббисинен келген
Акыйкатты ээрчийт. Аллах
адамдарга өздөрүнүн мисалдарын
ушинтип келтирет.
4. Эгер каапырларга (согуш
мезгилинде) жолугуп калсаңар,
мойнуна (кылыч) ургула!
Эми, качан аларды жеңип
алсаңар, (тирүү калгандарын)
туткундагыла! Андан кийин
же эч нерсе албай, азат кылып
жибересиңер, же болбосо
толөм-акы алып (андан соң)
коюп жибересиңер. (Бул өкүм)
согуш (абалы) бүткөнгө чейин.
Ушундай. Ал эми, (эгер) Аллах
кааласа аларды (согушсуз эле)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَاصْطَدُوا سَبِيلَ اللَّهِ أَضَلَّ
أَعْيُنُهُمْ ۝

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا
أُنْزِلَ عَلَىٰ عَبْدِهِم مِّنْ رَّبِّهِمْ كَفَرُوا عَنْهُمْ
سَيَرَاهُم بِأَعْيُنِنَا ۝

ذَٰلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَٰلِكَ يَصْطَرِبُ اللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَلُهُمْ ۝

إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا
أَخْلَسُوا مِنْ فَخْذِكُمْ وَأُولَٰئِكَ فَأَمَّا تَعَدُّ وَيَأْمُرُهُ
حَتَّىٰ تَضَعَ الرِّقَابَ ۚ أُولَٰئِكَ ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
لَآتَمَرُوا عَنْهُمْ وَلَٰكِنْ لِّيَبْلُو أَعْصَابَكُم بِبَعْضِ
وَالَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَكَفَّرُوا أَشَدُّ ۝

¹ Бул сүрө Мединда түшкөн. 38 аяттан турат. Сүрөңүн дагы бир аталышы «Китал» (Согуш).

жсңип коймок. Бирок, бирөөңөрдү бирөөнөр менен сынап (тандап) алуу үчүн (согушка буюрду). Жана Аллаһтын жолунда өлтүрүлгөн адамдардын амалдарын (Аллаһ) эч качан текке кетирбейт!

5. Аллаһ аларды (Бейиш жолуна) жолдойт жана (эки дүйнөдө) иштерин оңдойт.
6. Жана аларды өздөрүнө (Кураанда) тааныткан Бейишке киргизет.
7. О, ыйман келтирген адамдар! Эгер Аллаһка (Анын динине) жардам берсеңер,¹ Аллаһ дагы силерге жардам берет жана кадамыңарды бекем кылат.
8. Каапырлар жоголсун! (Аллаһ) алардын амалдарын жокко чыгарат.
9. Мунун себеби, алар Аллаһ түшүргөн нерсени Кураанды) жаман көрүштү. Анан (Аллаһ) алардын амалдарын текке кетирди!
10. Алар жер бетин кезип, өздөрүнөн мурунку (каапыр) коомдордун (коркунучтуу) акыбети кандай болгонун көрбөйт беле? Аллаһ алардын ойронун чыгарды го! Жана (азыркы) каапырларга да ошол сыяктуу иштер бар!
11. Мунун себеби, Аллаһ ыймандуу адамдардын жардамчысы. Ал эми, каапырлардын жардамчысы жок!

سَيَذَرُهَا اللَّهُ لِلَّذِينَ يُضْلِكُونَ فِيهَا الْمَنَافِعَ

وَيَذَرُهَا لِلْجَنَّةِ عَرَفًا ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَصُورُوا أَنَّ اللَّهَ يَضُرُّكُمْ
وَلَيْسَتْ أَفَعَالُهُمْ ۝

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَسْفَافًا لَّهُمْ ۝

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِمَا أَوَّلَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
فَتَعْسًا لَهُمْ ۝

۞ أَمْ لَهُمْ سِرٌّ فِي الْأَرْضِ فَتَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ دَرَأَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنَّهُمْ

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ
الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ۝

1 Аллаһтын динине жардам берүү - бул даават-түшүндүрүү менен, дин илимин окуу-окутуу, мечит-медреселер куруу, дин жолунда иштегендерге колдоо көргөзүү жана ушул сыяктуу аракеттер менен болот. Булардын бардыгы жеңил эмес талаптар. Бирок, Аллаһ Өзүнө тобокел деп ташталган кадамды бекем кылат.

12. Чынында, Аллах ыймандуу жана жакшы амалдарды жасаган пейделерин түбүнөн дарыялар аккан бейиштерге киргизет. Каапырлар болсо, (бул дүйнөдө) пайдалана беришет жана айбандар сыяктуу жеп-ичишет. Алардын орду - тозок!

13. (О, Мухаммад!) Биз, сени чыгарып жиберген шаарыңдан да кубаттуураак болгон нечендеген шаарларды кыйратып салганбыз. Анан аларга (эч кандай) жардамчы болбой калган.¹

14. Раббиси тарабынан (жиберилген) анык баян-далилдин үстүндө болгон киши, жаман иши өзүнө (шайтан тарабынан) кооз көргөзүлгөн жана напсинин каалоолорун (гана) ээрчиген адамга окшоп калмак беле?

15. Такыба кишилер үчүн убада кылынган Бейиштин мисалы: анда ичүүчүлөр үчүн (даамы, жыты, түсү) бузулбаган суу дарыялары, даамы айныбаган сүт дарыялары, ылаззаттуу шарап дарыялары жана таза-пакиза бал дарыялары бар. Анда алар үчүн ар түрдүү мөмөлөр жана Раббисинен кечирим бар. (Ушундай бейишке түшкөн адам) тозокто түбөлүк калып, (удаама-удаа) кайнак суу ичирилип, натыйжада ичегилери үзүлүп кеткен адамга окшойбу?

إِنَّ اللَّهَ يَدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَسْتَمِعُونَ وَهُمْ لَا يَذْكُرُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَعْمَى مِنَ النَّارِ مَتَوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾

وَكُلٌّ مِنْ قَرْبَةٍ هِيَ أَشَدُّ قَرَمًا مِنْ قَرْبِكَ الْبَاقِي
أَحْرَجْنَاكَ أَهْلَكَ هُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

أَمَّنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ زَيْنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

مِثْلَ الْجَنَّةِ الْبَاقِي وَعَدَّ اللَّهُ شَقْرًا فِيهَا الْهَرَمُ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَالْهَرَمُ مِنْ لَبَنٍ لَوْ تَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَالْهَرَمُ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَالْهَرَمُ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَتَغْفِرُهُ مِنْ ذُنُوبِهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِفٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

1 Бул аят Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламды өз шаары Маккадан чыгарып жиберген каапыр өкүмдарларга багытталган эскертүү болгону менен, анын өкүмү тээ Кыяматка чейин момун-мусулмандарды куугунтуктап, өз жеринде Аллаһка тынч ибадат кылууга жол бербеген өкүмдарларга да тиешелүү. Андай адамдарды Аллах Өзүгүн өч алуусу менен эскертип жатат.

16. Алардын (мунафыктардын) арасынан кээ бирөөлөрү сага (жүрөгү менен берилбей) кулак салышат. Ал эми, качан сенден чыкканда (берилип уккан) илимдүү адамдардан «(Мухаммад) азыр эмне деди эле?» деп сурашат. (Мунун себеби) Аллаһ алардын жүрөктөрүнө мөөр басып койгон. Алар өз каалоолорун гана ээрчиген адамдар.

17. (Аллаһ) Туура Жолго түшкөн адамдардын хидаятын дагы да көбөйтөт жана аларды такыбалуу кылат.

18. Эми алар (мунафыктар) өздөрүнө капасынан Кыямат келип калышын башка эч нерсени күтүшпөйт. Кыяматтын (кээ бир) белгилери келип да калды! Анан эгер Кыямат келип калса, алардын эскерме-сабак алуулары кайдан мүмкүн болсун?!

19. (О, Мухаммад!) Билгин, эч бир кудай жок, жалгыз Аллаһ бар! Өзүңдүн күнөөлөрүң үчүн жана момун эркек, момун аялдар үчүн Аллаһтан кечирим сура! Аллаһ силердин (бардык) кыймыл-аракетинерди жана (кыймылсыз турган) ордуңарды билет.

20. Ыйман келтирген адамдар «(Аллаһ жолунда жихад кылуу жөнүндө тезирээк) бир сүрө түшсө экен!» дешет. Ал эми, качан гана анык бир сүрө түшүп, анда согуш (жихад) эскертилгенде, жүрөктөрү соо эмес (эки жүздүү) адамдар сени, өлүм келгенде өзүн жоготуп койгон адамдын көз карашы менен

وَيَهْمُهُمْ فَن يَسْمَعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَفَلَا تُؤْتِيكَ الذِّكْرَ الَّذِينَ طَعِبَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ هُمْ يَرَادُّهُمْ هُذًى وَيَذْكُرُهُمْ ﴿١٧﴾

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّىٰ لَهُمْ إِذْ جَاءَهُمُ الذِّكْرُ ﴿١٨﴾

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿١٩﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْمُوسِ فِي الْقَوْرِ فَأَنَّىٰ لَهُمُ

карап калганын көрөсүң. Алар үчүн ылайыгыраак эле –

21. – (аятка) моюн сунуулары жана («моюн сундук» деген) жакшы сөздөр(дү айтуулары). Качан аларга (ушул сыяктуу) олуттуу бир буйрук келгенде жана (ал буйрукка дароо моюн сунуп) Аллаһты(и сөзүн) тастыктаса өздөрүнө жакшы болмок.

22. Эгер (Аллаһтын өкүмүнөн) жүз бурсаңар жер бетинде бузукулук иштерди жасашыңар жана (өз ара) тууган-урукчулугуңарды үзүп жиберишинер мүмкүн.

23. Андай адамдарга Аллаһ наалат айтып, кулактарын дүлөй, көздөрүн сокур кылат!

24. Алар Кураан жөнүндө ойлонушпайбы? Же жүрөктөрүндө кулпу барбы?

25. Өздөрүнө Туура Жол анык болуп калгандан кийин, дагы эле артка (динден каапырчылыкка) кайткан адамдарга (иштерин) шайтан кооз көргөзүп, (жалган кыялдарга) үмүттөндүрүп койдү.

26. Бул (каргышка калуунун себеби) алар, Аллаһ түшүргөн нерсени (динди) жаман көргөн кишилерге: «Биз кээ бир иштерде силерге моюн сунабыз»-дешти. Аллаһ алардын сырларын билет.

27. (Өлүм) периштелер(и) алардын беттерине, аркаларына чапкылап (кыйнап) жандарын (сууруп) алып жаткан (азаптуу) мезгилде (алардын абалы) кантээр экен!

طَاعَةٌ وَقَوْلًا مَّعْرُوفًا فَإِذَا عَزَمْتَ الْأَمْرَ فَلَمْ تَرَ سَعْدًا لِلَّهِ لَئِكَ كَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ﴿٢١﴾

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ أَفَلَا تَعْلَمُونَ أَنَّهُمْ قُلُوبٌ آفِقَاءُ لَهَا ﴿٢٤﴾

إِنَّ الَّذِينَ أَزْنَدُوا إِلَىٰ أَنْ يَكْفُرُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْ لَهُمُ الْهُدَىٰ السَّيِّئَةُ سَوَاءٌ لَّهُمْ وَلَعْنًا لَّهُمْ ﴿٢٥﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأُمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ رُءُوسَهُمْ وَأَنزَلُوهُمْ ﴿٢٧﴾

28. Мунун себеби, алар Аллаһтын ачуусун келтирчү иштерди ээрчип, Анын ыраазычылыгын жаман көрүштү. Анан Аллаһ алардын амалдарын «хабата»¹ кылып койду.

29. Же болбосо, жүрөгү соо эмес адамдар, Аллаһ алардын ичине каткан душманчылыктарын (ачыкка) чыгара албайт деп ойлоштубу?!

30. Эгер Биз кааласак, сага аларды көргөзүп коймокпуз жана сен аларды көрүнүшүнөн эле таанып алмаксың. (Бирок) сен эми аларды сөздөрүнүн «күүсүнөн» тааныйсың. Аллаһ силердин амал-иштерди билет.

31. Биз силердин араңардан (чыныгы) жихад кылуучулар менен сабырдуу момундарды сынап (таңдап) алганга чейин жана силердин (чыныгы) кабарыңарды билгенге чейин (ар түрдүү сыноолор менен) сынап беребиз.

32. Чынында, (өздөрү) каапыр болуп, (башкаларды) Аллаһтын жолунан тоскон жана өздөрүнө Туура Жол анык билинип калгандан кийин деле (ар түрдүү бузукулук менен) пайгамбарды машакат-түйшүккө салган адамдар Аллаһка эч нерсени зыян жеткире алышпайт! Жана (Аллаһ) алардын иш-аракеттерин текке кетирип койот.

33. О, ыйман келтирген адамдар! Аллаһка моюн сунгула жана

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ اللَّهُ
وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ. فَأَحْبَبَ أَتْعَمَلُهُمْ ﴿٥٨﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَن لَّا
يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْعَافَهُمْ ﴿٥٩﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَنزَلْنَاكَ هَٰزِلًا مِّنْهُمْ
يَسْمَعُونَ وَلَقَدْ فَتَنَّا فِي وَلَدِ الْقَوَلِ
وَأَلَّهُ بِعَلَمِ آعْمَالِكُمْ ﴿٦٠﴾

وَلَنَبْلُوَنَّكَ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجْتَهِدِينَ وَنَتَّوَجَّهَ
وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَنَّكَ خُبَارًا كَثِيرًا ﴿٦١﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَسَاقُوا الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ
الْهُدَىٰ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ
أَعْمَالُهُمْ ﴿٦٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ

1 «Хабата» - «текке кетти», «күйүп кетти» деген мааниде. Каапырлар менен тымызын шартташып, кээ бир иштерде алар менен биригип, Исламдын зыянына иштегендердин ишин Аллаһ Таала «хабата» кылып, текке кетирет.

пайгамбарга моюн сунгула! Жана (Аллахтын аяттарына каршы чыгуу менен) ишпиңерди жараксыз кылып албагыла!

34. Аныгында, каапыр болуп (адамдарды) Аллаһтын жолунан тоскон (жана) андан соң каапыр бойдон өлүп кеткен адамдардын күнөөлөрүн Аллаһ эч качан кечирбейт!!!
35. (О, момундар! Силер жихад мезгилинде) жалкоолук кылбагыла! Жана колуңар (душмандан) бийик келип турган абалыңарда (аларды) тынчтыкка чакырмагыла! Аллаһ силер менен бирге! Жана Ал силердин (сооп) амалыңарды кемитпейт!
36. Чынында, дүйнө жашоосу оюн жаңа тамаша. Эгерде силер ыймандуу жана такыбалуу болсоңор Аллаһ силерге сооп-сыйлыгыңарды (толук) берет жана мал-мүлкүңөрдү (н бардыгын) Аллаһ жолуна чыгарууну) сурабайт.
37. Эгер (Аллаһ) силерден аны (мүлкүңөрдү) сурап, түйшөлтсө, сараңдык кыласыңар жана Ал силердин (жүрөгүңөрдөгү) жек көрүүнү ашкерелеп койот.¹
38. О, силер, Аллаһ жолунда (мал-мүлк) чыгарууга чакырылган адамдар! Силерден кээ бирөөлөр сараңдык кылаар. Кимде-ким сараң болсо ал өз жанына (Бейишке

وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تَبْغُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ صَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٨﴾

فَلَا يَهْمُكُمْ دَعْوَاهُمْ إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَهْزِلَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٩﴾

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ فِي أَنْتُمْ مَوْتٌ وَتَتَّبَعُوا يَوْمَكُمْ أَجُورَكُمْ وَلَا يَسْتَأْذِنُكُمُ أَمْوَالُكُمْ ﴿٤٠﴾

إِنْ يَسْأَلْكُمْ فِيهَا يَخِفْكُمْ تَخَفُوا وَخُفِّجْ أَصْعَقَكُمْ ﴿٤١﴾

هَذَا نَسْفُتُ هَذَا نَدْعُو لِنُفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلْ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ

1 Көпчүлүк адамдар оозунда эле «Аллаһ жолунан эч нерсе аябаймын» деп опурулганы менен иш жүзүндө тап-такыр башка. Жыргалга, ырахатка көңүп калган жүрөгү машакат-сыңоолорду, Аллаһ жолуна жаң-мал курмап кылууну каалабайт.

киришине) сараңдык кылган болот. Аллаһ (силердин мал-мүлкүңөргө) муктаж эмес! Өзүңөр (Аллаһка) муктажсыңар! Эгер (Аллаһтын динин колдоодон) жүз буруп кетсеңер, Ал силерди (жок кылып) ордуңарга башка коомду алмаштырып койот. Кийин алар силер сыяктуу (бакыл, Аллаһтын аяттарына каршы чыгуучу) болушпайт.

وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا
يَكُونُوا أُمَّةً لَّكُمْ ۚ

48 «Фатх» сүрөсү¹

سُورَةُ الْفَتْحِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (О, Мухаммад), Чынында, Биз сага анык жеңиш² бердик.
2. Аллах сенин өткөндөгү жана келерки (бардык) күнөөлөрүңдү кечирип, нээматтын толук-кемчилдиксиз берип, Туура Жолго башташы үчүн
3. жана Аллах сага чоң жардам бериши үчүн.
4. (Аллах) алардын ыймандарынын үстүнө(дагы) ыйманды көбөйтүп

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا

لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُثَبِّتَ لَكَ نِعْمَتَهُ وَعَالِيكَ وَوَهْدَكَ صِرَاطًا
مُسْتَقِيمًا

وَيَضْرِبُكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ

1 Бул сүрөө Мединада түшкөн. 29 аяттан турат. «Фатхтын» мааниси «Жеңиш»

2 Хижранын алтынчы жылында Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам мниден ашык сахабалары менен Умра зыяратын жасоо үчүн Маккага келишет. Бирок, шаарга жакып «Худайбия» деген жерден аларды Макка мушриктери шаарга киргизбей тосуп чыгышат. Ортодо чоң чыр, талаш-тартыш башталып, мусулмандар акыркы деми, бир тамчы каны калганга чейин душман менен кармашууга ант (байбат) беришет. Бул антташуу «Байьатур-ризван» (Аллахты ыраазы кылган ант) деген ат менен Ислам тарыхына кирген. Талаш-тартыштын натыйжасы мусулмандар менен мушриктердин ортосунда он жылдык тынчтык, өз ара кол салбастык келишиминин түзүлүшү менен бүтөт. Келишим боюнча мусулмандар бул жолкусуңда Маккага кирбей кайтып кетишет. Кийинки жылда келишкенде мушриктер шаарды башотуп беришет. Араб урууларынан каалаганы мусулмандарга, каалаганы мушриктерге кошулууга укуктуу болот ж.б.у.с. көп маселелер каралат. Бул келишимде мушриктерге көбүрөөк укук каралгандыктан жана Маккада төрөлүп чоңойгон мусулмандар атты жылдык сагынч-кусалыктарынан кийин «Туулган шаарымды көрөмүн, Байтуллахты тооп кылып, Аллахка ибадат кыламын» деп турганда, шаардын астанасынан кайтып кетип жатышкандыктан, кээ бирөөлөр муну жеңилиш катары кабыл алышат. Бирок, Аллах Таалаанын вахийи менен гана иш жүргүзгөн пайгамбарыбыз келишим шарттары канчалык оор болсо да, он жылдык тынчтык мөөнөтүндө Ислам динин көбүрөөк жүрөктөргө жеткирүү мүмкүнчүлүгү тургандыктан, сабыр кылат жана момундарды да сабыр кылууга чакырат. «Худайбия келишими» чын-чынына келгенде мусулмандар үчүн жеңиштин башталышы болду. Ушул жылдан кийин оож алган даават натыйжасында тегеректеги араб уруулары, топ-топ болуп Исламды кабыл ала башташты. Бул сүрө мусулмандар Худайбиядан кайтып келе жатышканда түшкөн.

бериши үчүн¹ момундардын жүрөгүнө бейпилдик түшүрдү. Асмандар менен жердин (бардык) аскерлери Аллаһтын колунда. Аллаһ Билүүчү, Даанышман.

5. Момун эркектерди жана момун аялдарды (сыноодон өткөргөндөн соң) түбүнөн дарыялар агып турган жана анда түбөлүк кала турган Бейиштерге киргизүү үчүн. Жана алардын күноолөрүн өчүрүш үчүн. Бул нерсе Аллаһтын алдында чоң жеңиш!
6. Жана Аллаһ жөнүндө жаман ойлогон² мунаафык эркектерди, мунаафык аялдарды, мушрик эркектерди жана мушрик аялдарды (Дүйнө-Акыретте) азаптоо үчүн. Алардын (мушриктердин өз) башына балээ түштү. Аллаһ аларга каарын төгүп, наалат айтты жана тозокту даярдап койду. Ал кандай жаман орун!
7. Асмандардын жана жердин аскерлери Аллаһтын Колунда жана Аллаһ Кудуреттүү, Даанышман!
8. (О, Мухаммад!) Биз сени (Аллаһтын жалгыз кудай экенине) күбө болуучу, (Бейиштен) куш кабар берүүчү жана (Тозоктон) эскертүүчү пайгамбар кылып жибердик.
9. Жана силер Аллаһка, Анын пайгамбарына ыйман

لِيُدْخِلَ اللَّهُ الْأَافَاقَ يُخْرِجَ الْإِسْلَامَ وَاللَّهُ جُودٌ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٥﴾

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَغَيَّرُ اللَّهُ
سِعَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قُرْآنًا
عَظِيمًا ﴿٦﴾

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ يَا اللَّهُ
ظَلَمَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ دَابِرَةُ السُّوءِ وَغَضِبَ
اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ
وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٧﴾

وَاللَّهُ جُودٌ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ
اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٨﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَيْدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٩﴾

لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ

1 Бул – ыймандын көбөйүп-азайып турушуна далил болгон аяттардын бири.

2 Сыртынан мушриктердин жеңишиндей көрүнгөн Худайбия келишимин түзүлгөндө кээ бир мунаафык, мушрик адамдар «Аллаһ момундарга жардам бербеди. Эми алардын башына балээ келет» деп Аллаһка жаман күмөндө болушкан.

келтиришиңер үчүн, аны урматтап, кадырлап жүрүшүңөр үчүн жана Аны эргели-кеч аруулап турушуңар үчүн (силерге пайгамбар жибердик).

10. Сага ант берген адамдар, чынында Аллаһка ант беришти. Аллаһтын Колу¹ алардын колунун үстүндө. Эми, кимде-ким убадасын бузса – ал өзүнүн зыянына бузганы. Жана кимде-ким Аллаһка берген убадасын аткарса – ага Аллаһ тез аранын ичинде улук сооп берет.
11. Жакында сага (согуштан) калып калган бедундер «Бизди мал-мүлкүбүз жана үй-бүлөбүз бошотпой койду. Эми биз үчүн (Аллаһтан) кечирим сура»-дешет. Алар жүрөгүндө жок нерсени тили менен айтышууда. Аларга айткын: «Эгер Аллаһ силерге бир зыян жеткирүүнү кааласа Аллаһтан ким сактап калат? Же болбосо, (Аллаһ) силерге бир пайда (келишин) кааласа (аны ким токтото алат)?» Жок! Аллаһ силердин (бардык) ишинерден кабардар!
12. Жок! Силер, пайгамбар менен момундар эч качан үй-бүлөлөрүнө кайтыш келбейт деп ойлогон элечер. Силердин жүрөгүңөргө ушул нерсе (шайтан тарабынан) кооз көргөзүлгөн жана (натыйжада Аллаһка да) жаман күмөн кылып,

وَلَسِيحُورُهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝

إِنَّ الَّذِينَ يَلْعَنُونَكَ إِنَّمَا يُبْعَثُونَ
اللَّهُ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ لَكَ
فَإِنَّمَا يَنْكُحُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا
عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمِنْهُمْ أَجْرٌ عَظِيمًا ۝

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ
شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْنَا
يَقُولُونَ يَا لَيْسَ بِنَبِيِّهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ
قُلْ مَن يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نِعْمًا بَلْ كَانَ اللَّهُ يُمَا
تَعْمَلُونَ حَيًّا ۝

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنَّا بَقِيعَةٌ لَّنْ يَغْلِبَ الرَّسُولُ
وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزَيْنَ ذَلِكَ فِي
قُلُوبِكُمْ وَظَنَّكُمْ ظَنَ السَّوْءِ وَكُنتُمْ قَوْمًا بُورًا ۝

1 Медина басмаканасы негиз катары кабыл алган «Тафсийрул Мужсарда бул аят»:

إِنَّ الَّذِينَ يَلْعَنُونَكَ - أي النبي - بـ "الطينة" على القتال إنما يبايعون الله يد الله فوق أيديهم فهو معهم. يسع أقرانهم ويرى مكانهم ويعلم شياؤهم وظواهرهم
«Эй, пайгамбар! Худайбияда сага кол узатып, сени менен бирге согушууга байыат (ант) берген адамдар, чынында Аллаһка байыат берген сыяктуу. Аллаһтын Колу алардын колунун үстүндө. Ал алар менен, алардын сөзүн угат, кайда болупса көрүп турат жана алардын ичи-тышын билип турат...» деп түшүндүрүлгөн.

өлө турган коом болуп калган элеңер.

13. Кимде-ким Аллахка жана Апын пайгамбарына ыйман келтирбесе, Биз каапырларга тозокту даярдап койгонбуз.
14. Асмандардын жана жердин мүлк-падышалыгы Аллахка таандык. Ал каалаган пендесин кечирет жана каалаган пендесин азапка салат. Аллах - Кечиримдүү, Ырайымдуу!
15. Силер олжолор¹ үчүн, ашы алыш келгени баратканыңарда (согуштан) калып калган адамдар: «Бизди да ээрчитип алгылачы?»- дешет. Алар Аллаһтын Сөзүн өзгөртүүнү каалашат.² Айткын: «Бизге ээрчибегиле! Аллах мурун да ушундай деген». Анда алар «Жок, силер бизден кызганып жатасыңар»-дешет. Жок! (Андай эмес) алар (Шариятты) өтө аз түшүнүшөт.³
16. (Согуштан) калып калган бедуиндерге айт: «Силер жакынкы мезгилдерде өтө кубаттуу элдерге каршы чакырыласыңар. Алар менен согушасыңар же болбосо алар (согушсуз) Исламды кабыл алышат. Эгер (ошондо чакырууга)

وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفُرُ لِمَن
يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا
رَحِيمًا ﴿١٤﴾

سَيَقُولُ الْمُشَافِقُونَ إِذَا أَطْلَقْتُم بِالنَّارِ
مَغَافِرَ لَتَأْخُذُواهَا دَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُبْذَرُونَ
أَن يُبْذَلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَن تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ
قَالَ اللَّهُ مِن قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ نَحْنُدُّوهُنَا
بَلْ كَاوُوا لَا يَتَّقَهُنَّ إِلَّا أَقَلِيلًا ﴿١٥﴾

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَعَدَتُونَ إِلَى
قَوْمِ أُولَىٰ بِأَمْرِ سِدِّيقٍ فَعَقِلُوا نَهْمَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ
فَإِن تُطِيعُوا أَمْرًا مِّنْ اللَّهِ أَجْرًا حَسَنًا وَإِن
تَنَازَلْتُمْ عَلَيْهِمْ مِّنْ قَبْلِ يَعْذِبْكُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا ﴿١٦﴾

- 1 Маккага кире албай, ызага толгон жүрөктөрү менен Мединага кайтканда, Аллах алардын сабырдуулугуна сыйлык иретинде Хайбар деген жердеги ахудий каапырларынын үстүнөн жеңиш берип, көп олжолорго эгедер кылган.
- 2 Анткени, Аллах «Олжолор – Худайбияда ант бергендер үчүн гана» деп өкүм кылган.
- 3 Алар: «Эгер согуштан калган болсок, мунун жазасы Акыретте берилет. Эмнеге бизди олжого шерик кылбай жатасыңар»-дешти. Бул алардын шариятты жакшы түшүнбөгөнү. Шариятта күноолор үчүн ушул дүйнөлүк жаза берүү да көргөзүлгөн. Алардын олжодон бейнасиб кылышы алар үчүн жаза эле.

моюн сунсаңар, Аллаһ силерге эң сонун сыйлыктарды берет. Ал эми, мурун качканыңар сыяктуу качып жөнөсөңөр, катуу азап менен азаптайт!»

17. Сокурга күнөө жок, чолокко да күнөө жок. Оорулуу адамга да күнөө жок.¹ Кимде-ким Аллаһка жана Анын элчисине моюн сунса, (Аллаһ) аны, түбүнөн дарыялар агып турган Бейиштерге киргизет. Ал эми, ким тескери басып кетсе, ага катуу азап берет!

18. (Худайбиядагы) дарактын түбүндө сага ант (кол) берген кезде, Аллаһ момундардан ыраазы болду. Алардын жүрөгүндөгү (изги) ниеттерин билди жана аларга тынчтык-бейпилдик түшүрүп, жакынкы жеңиш (Хайбарды каратып алуу) менен сыйлады.

19. Жана (Хайбардан) ала турган көп олжолор (менен сыйлады). Аллаһ – Кудуреттүү, Даанышман.

20. Аллаһ силерге (келечекте) ала турган (дагы) көп олжолорду убада кылды. Анан силер үчүн мына бул (Хайбардагы) олжону тездетип берди жана (ушул олжолор) момундар үчүн (Аллаһтын Кудуретинен) белги болушу үчүн жана силерди Туура Жолго баштоосу үчүн (душман) адамдардын колун силерден тосуп койду.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَنْ يَكُفِرْ يَكُفِرْهُ عَذَابًا أَلِيمًا

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يَسْأَلُونَكَ
عَنِ الشَّجَرَةِ فَقُلْ تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ
الْفِتْنَةِ عَلَيْهَا وَأَتْبَعُوهَا فَمِنْهَا
يُفْسَدُونَ

وَمَعَانِ كَثِيرٍ يُأَخَذُونَهَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ

وَعَدَ اللَّهُ مَعَانِي كَثِيرَةً تَأْخُذُ بِهَا
فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ
عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَتَهْدِيَكُمْ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا

1 Бул аятта согушка катышпай койсо күнөө болбой турган адамдардын тизмеси келтирилди.

21. Жана башка (олжолор да бар). Силер аларга (азырынча) ээ боло албайсыңар. Аллаһ аларды (Өз илими менен) ороп (билип) турат. Аллаһ ар бир нерсеге Кудуреттүү!

22. Эгер (Худайбияда) каапырлар силерге согуш ачса да, өздөрү артка качып жөнөшмөк. Анан (эч бир) дос-жардамчы ташпай калышат.

23. (Бул) илгертеден бери келе жаткан Аллаһтын Жолу. Сен Аллаһтын Жолун эч өзгөртө албайсың!

24. Жана (Аллаһ) Макканын (чекарасынын) ичинде, силерди алардан үстөм кылып койсо да, силердин колуңарды алардан, алардын колун силерден тыйып койду.¹ Аллаһ жасаган ишинеңерди Көрүүчү!

25. Алар каапыр болгон, силерди «Аль-Харам» мечитинен тоскон жана туткундалган белес-курмандык жаныбарларды да союлчу жайына жетип барышынан тоскон адамдар. Эгерде (Макка мушриктеринин арасында) силер тааныбаган момун эркектер, момун аялдар бар болбогондо, аларды тааныбай басып кирсеңер (жана өлтүрүп койсоңор) алар себептүү силерге күнөө жетип калбаганда (Аллаһ Маккага күч менен киришиңерге уруксат бермек. Бирок,) Аллаһ каалаган (момун) пенделерин Өз ырайымынын

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾

وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَدْبَارَ ثُمَّ
لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾

سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي قَدْ خَلَقَ مِن قَبْلُ وَلَن يَخْذَ
لِلسُنَةِ اللَّهُ بِتَبْدِيلِهِ ﴿٢٣﴾

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنَّا وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ
بِمَقَرِّكَ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُم عَنِ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعَكُمْ إِنْ
يَبْلُغُ مَجْلَهُمْ وَلَوْلَا رِجَالُ الْمُؤْمِنِينَ لَمَتَّ
مُؤْمِنَاتُ لَرَفَعْنَاهُمْ أَنْ تَطْغَوْهُمْ فَوْضَيْنًا
فِيهِمْ مَعْرَةً يَنُفِّرُهُمْ إِلَى اللَّهِ فِي
رَحْمَةٍ مِّنْ بَيْنِهِمْ لَوْ تَرَىٰ ذُنُوبَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابُ الْإِيمَانِ ﴿٢٥﴾

¹ Худайбияда мусулмандардын жолун сексен чакты мушрик атчандары тосуп чыгышат. Албетте, бир жарым миңге жакын мусулмандар алардан үстөм – жогору эле. Бирок, өз ара кол салышуу болбоду.

астына калкалашы үчүн (согушка уруксат бербеди). Эгер (Маккадагы ыймандуулар өзүнчө) бөлүнүп турса, алардан (Макка элинен) каапыр болгондорун (силердин колунар менен) катуу азаптаган болоор элек.

26. Ошондо, каапырлар жүрөктөрүнө жахилия кызуу кандуулугун салганда, Аллах Өз пайгамбарына жана момундарга бейпилдигин түшүрдү жана аларга такыба келмесин (бекем) кармоого буюрду. Алар бул сөзгө акысы көбүрөөк жана ылайыгыраак болчу. Аллах ар бир нерсени Билүүчү!¹
27. Аллах Өз пайгамбарынын чын түшүн оңунан келтирди.² (О, момундар!) Силер Аллах кааласа, албетте тынчтык-бейпилдик менен, чачыңарды кырдырткан жана кыскарттырган абалда, эч коркпой «Аль-Харам» мечитине киресиңер. (Аллах) силер билбеген

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ
حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى
رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ
كَلِمَةَ الشُّكْرِ وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

لَقَدْ صَدَّقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الْرُّءْيَا بِالْحَقِّ
لَنَنزِلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
ءَامِينَ مُخْلِفِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا
تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ
دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا

- 1 Мушриктер пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламдын алдына келишим түзгөнү келип, пайгамбарыбыз өзүнүн катчысына «Бисмиллаахир Рахмаанир Рахим» деп жаздырганда мушриктердин өкүлү Сухайл кызаңдап: «Жок, биз мындай сөздү билбейбиз! Ата-бабаларыбыздай эле «Бисмикаллаахум» деп жаз!»-дейт. Ошондой эле, келишимдеги «Аллахтын элчиси» деген сөздү алып салуусун кошоруп талап кылат. Алар канча кызуу кандуулукка алдырган сайын, пайгамбарыбыз ошончолук салабаттуулук менен талаптарды кабыл алат. Аяттагы «такыба сөзү» - бул ыйман келмеси. Момундар ыйман келмесин жүрөктөрүнө бекем сактаганы үчүн гана мындай орой мамилеге сабыр кылып турушту. Улук Пайгамбар аларды ушуга ылайык кылып тарбиялаган болчу
- 2 Пайгамбарыбыз Мединада көргөн түшүндө сахабалары менен чачтарын кырдырып жана кыскартып, тынчтык-бейпилдик менен Каабаны тооп кылып жүрүшүптүр. Ушул түшүгүн негизинде (пайгамбарлардын түшү - вахий болуп саналат) умра ибадатына сахабаларын баштап келген болчу. Бирок, бул жылкысында кирбей, кайтып кетүү шарты келишимге жазылганы менен, Аллах Таала Өз пайгамбарына көргөзгөн түшүн бир жылдан кийин оңунан берип, мусулмандар Макканы фатх кылышат.

нерсени билди жана (азырынча силерге) андан (Маккага кирүүдөн) башка жакын жеңишти (Хайбарды багынтууну) берди.

28. Ал Өз пайгамбарын Хидаят жана Акыйкат Дин менен, аны бардык диндерден жогору кылуу үчүн жиберди. Аллаһ жетиштүү Күбө!
29. Мухаммад – Аллаһтын элчиси! Аны менен бирге (сахаба) болгон кишилер каапырларга катуу-өктөм, бири-бирине боорукер! Сен аларды рукуу-сажда кылган абалында Аллаһтан пазилет жана ыраазычылык сурап жаткандарын көрөсүн. Алардын жүздөрүндө сажданын белгилери бар. Бул алардын Тоораттагы сыпаттары. Ал эми, алардын Инжилдеги сыпаттары - өзүнөн көп шак-бутак чыгарып, кубаттанып, анан (ал бутактар) жоон болуп, анан денесин кере түздөп, дыйкандарды таң калтырган дарак сыяктуу. (Бул мисал) каапырлардын коңулүн чөктүрүү үчүн. Аллаһ алардын арасынан ыйман келтирип, салих амал кылган момундарга (күнөөлөрүн) кечирүүнү жана улук соопту убада кылды.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مَّا أَتَى السُّجُودَ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرَّعٍ أَخْرَجَ شَطْرَهُمْ فَذَرَهُمْ قَسَافَةً قَاتِلَتِ عَلَى سُلُوكِهِ يَعْجِبُ الزَّوْجُ لِيَعْلَمَ لَهُمُ الْكُفَّارُ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

49 «Хужурат» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдуу Аллаһтын
ысымы менен!*

1. О, ыйман келтиргендер! Аллаһтын жана пайгамбарынын алдында (бир иш же сөз менен) жулунбагыла! Жана Аллаһтан корккула! Чынында, Аллаһ Угуучу, Билүүчү!
2. О, ыйман келтирген пенделер! Добушунаарды пайгамбардын добушунан бийик көтөрбөгүлө! Билбестиктен улам (сооптуу) ишинер «күйүп кетпеш» үчүн, бири-бириңерге кыйкырып сүйлөгөндөй ага (пайгамбарга) кыйкырып сүйлөбөгүлө!
3. Чынында, Аллаһтын элчисинин алдында добушун төмөндөткөн адамдар гана, Аллаһ алардын жүрөктөрүн такыбалык үчүн сынаган (жана сыноодон өткөн) кишилер. Аларга (Аллаһ тарабынан) кечирим жана улук сооп бар!
4. (О, Мухаммад), чынында, сага бөлмөлөрдүн артынан кыйкырган кишилердин көпчүлүгү акылын иштетпеген адамдар.
5. Эгер алар, сен чыкканга чейин сабыр кылып турушканда өздөрүнө жакшы болмок. (Бирок), Аллаһ - Кечирүүчү, Боорукер.
6. О, ыйман келтирген пенделер! Эгер силерге бир күнөөлүү адам

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْصُرُوا بِيَدِي اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَهِيدٌ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عَظِيمٌ ﴿١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَارَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَعْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولٍ أَلَيْسَ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلشَّقَايَةِ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَتَذَوَّنُونَ رِزْقَهُمْ خَيْرٌ مِمَّنْ يَتَذَوَّنُونَ رِزْقَهُمْ لَا يَقُولُوتَ ﴿٤﴾

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 18 аяттап турат. «Хужураттын» мааниси «Бөлмөлөр».

(кандайдыр) кабар алып келсе, наадандык менен (ал жамандаган) коомду кайгы-капага салбашыңар үчүн жана жасаган ишинерге бушайман болуп калбашыңар үчүн жакшылап (чын-тогунун) териштиргиле.

7. Жана билип алгыла, силердин араңарда Аллаhtын элчиси бар! Эгер ал көпчүлүк иштерде силерге моюн сунса, кыйналып каласыңар!¹ Бирок Аллаh силерге ыйманды жакшы көргөзүп, аны менен жүрөгүңөрдү кооздоп койду жана силерге каанырчыкты, күнөөнү, (Өзүнө) каршы чыгууну жаман көргөздү. Ушул (сыпаттагы) адамдар гана, Туура Жолдогу кишилер!
8. Аллаh тарабынан (берилген) пазилет жана нээмат (ушул). Аллаh - Билерман, Даанышман!
9. Эгерде момундардан эки тайпасы оз ара согушуп калса, экөөнүн арасын оңдогула! Эгерде экөөсүнөн бири экинчисине зулум кылса, силер зулум кылганына каршы, Аллаhtын буйругуна кайтканга чейин согушкула! Эгер (тооба кылып, Аллаhtын өкүмүнө) кайтса, экөөсүнүн арасын адилеттик менен оңдоп (жараштырып) койгула! Жана (колунардан келишинче) адилет кылгыла! Чынында, Аллаh адил адамдарды сүйөт.

فَتَيَسِّرُ أَلَّا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَنَّمَ فَمُصِيبُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ تَوَدُّونَ ﴿٥٩﴾

وَأَعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنْ أَلْأَمْرِ لَعَسَتْ أَلَّا إِلَهُكُمْ وَتَكُنَ الْإِيمَانُ وَرَئِيهٖ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَتْ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْأَوْسِيَانُ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاغِبُونَ ﴿٦٠﴾

فَضَلَّ مِنْ اللَّهِ رِزْقَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦١﴾

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَجَبِلُوا إِلَىٰ الْيَوْمِ الَّذِي تَأْتِيهِ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنَّ فَتَنًا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا يَأْتِ الْعَدْلُ وَلَا يَفْسِدُوا إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٦٢﴾

1 Себеби, пайгамбардын сөзү – бул вахий. Өз кезегинде вахий – бул Аллаhtын илими. Аллаh инсанияттын өтмүшүн, келечегин жана психологиялык, физиологиялык абалдарын эң жакшы билет. Анткени, Өзү жараткан. Андыктан, пайгамбардын сөзүнө моюн сунганда гана элдер дүйнөдө кыйналбай өмүр сүрөт.

10. Чынында, (бардык) момундар – бир туугандар! Бир тууганыңардын арасын ондогула! Жана Аллаһтан корккула! Ажеп эмес, ырайымына арзысаңар!
11. О, ыйман келтирген пенделер! Эч бир эл башка элди мазактабасын! Алар (мазакталгандар) булардан жакшыраак болуп калуусу толук мүмкүн. Жана эч бир аялдар башка аялдарды шылдыңдабасын, алар булардан жакшыраак болуп калышы мүмкүн. Өзүңөрдү-өзүңөр (жаман) ылакаптар менен мыскылдабагыла! Ыймандын артынан бузук ысым (менен аталуу) кандай жаман! Ал эми, кимде-ким тооба кылбаса, алар – заалымдар!
12. О, ыйман келтиргендер! Күмөнчүл болуудан сактангыла! Чынында, кээ бир күмөндөр күноо.¹ Жана бири-бириңерди аңдыбагыла жана бири-бириңерди кыйбат кылбагыла! Силерден бириңер өз бир тууганынын этин жегенди жактырабы?!² Жактырбайсыңарго! Аллаһтан корккула! Чынында, Аллаһ тообаларды Кабылдоочу, Боорукер!
13. О, адамдар! Биз силерди бир эркек жана бир аялдан (Адам-Ата менен Хаваа-Энеден) жаратып, өз ара таанышып-билишиңер үчүн улуттарга, урууларга (бөлүп) койдук. Аллаһтын

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَكُمْ وَأَنفُسَكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا يَسَاءَ عَسَىٰ أَن يَكُن خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا تَهْزُوا أُنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بَيْنَ الْأَنفُسِ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّو يَتَّبِعْ قَوْمُكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَحْسَبُوا أَن يَغْفِرَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَن يُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْنَاهُ وَأَنفُسُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ قَوَّابٌ رَّجِيمٌ ﴿١٢﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

1 Күмөн эки түргө бөлүнөт: 1) жакшылыкка жоромолдоп күмөн кылуу, 2) жамандыкка жоруп шек саноо. Бул аятта Аллаһ бизди экинчисинен кайтарууда.

2 Ислам боюнча кыйбат кылуу өз бир тууганыңың этин жеген менен барабар!

кылат, эгер (ыйманыңарда)
чынчыл болсоңор».

18. Чынында, Аллаһ асмандардагы
жаңа Жердеги кайыштарды билет.
Аллаһ силер жасаган иштерди
Көрүүчү.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ يَعْنِي تَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

50 «Каф» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Каф.² Улук Кураанга ант!
2. (Курайыштык) каапырлар
(Кураанды баалоонун ордуна)
тескерисинче, аларга өздөрүнүн
эле арасында жүргөн (адам)
эскертүүчү-пайгамбар (болуп)
келгенине таң калып (мындай)
дешти: «Бул кызык нерсего?!
3. Эмне, биз өлүп (чирип) топурак
болуп калсак (деле кайра
тирилебизби?) Бул – өтө алыс
(мүмкүн эмес) кайтуу!»
4. Биз, жер алардан (алардын
денелеринен «жеп») кемиткен
нерсени билдик. Жана Биздин
алдыбызда (бардык нерсенин
илимин Өзүндө) сактоочу Китеп
(Лавхул Махфуз) бар.³
5. Жок! Аларга Акыйкат (Кураан)
келген учурда «жалган» деп
айтышкан. Алар (Кураан жөнүндө)
турукеуз пикирде болушту.⁴

ق وَالْقُرْآنِ الْحَمِيدِ ۝

بَلْ يَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ مُنْذِرُنَّهُمْ فَقَالَ
الْكَافِرُونَ هَذَا نَحْنُ الْمُنْذِرُونَ ۝

لَا دَابَّةٌ أَوْ كَانَتْ آيَاتُكَ رَسْخًا بَعِيدًا ۝

فَدَعَلْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعَدْنَا كِتَابَ
حَقِيقَةٍ ۝

بَلْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ
مَّرِيعٍ ۝

1 Бул сүрөө Маккада түшкөн. 45 аяттан турат.

2 «Каф» адаттагы мааниден ажыратылган тамгалардын бири. Ал эми, Аллаһ Таала Улук Кураанга ант ичүү менен анын улуктугуна, бийиктигине, абалкы-акыркылардын кабарларын өз ичине камтыган илимине, андагы сөз чеберчилигине, адам акылын таң калтырган терең маанилерине ишарат жасап, акылдуу адам аны түшүнүүр замат Аллаһтын сөзү экенине ыйман келтириши зарыл экенин белгилейт.

3 Аллаһ Лавхул Махфузга жазган Өзүнүн илими менен бардык нерселердин катарында мүрзөгө коюлган деленин чирип, топурак болуп, жер анын канча бөлүгүн «жеп» салганынан өйдө билип турат.

4 Акыйкатты жалганга чыгаруу үчүн алар оболу пайгамбарыбызды «сыйкырчы»

6. Алар үстүндөгү асманга (акыл көзү менен) карашпайбы?! Биз аны (түркүгү жок) куруп, (жылдыздар менен) кооздоп койдук. Анын жаракасы да жок.
7. Биз жерди да кең-кепен кылып (жаратып), ага тоолорду таштап, анын үстүндө ар түрдүү сонун жуптарды өндүрүп-өстүрдүк.
8. (Аллаһка) кайтуучу ар бир пенде үчүн эскерме жана сабак болсун деп
9. Жана Биз асмандан берекелүү суу түшүрүп, аны менен бак-дарактарды, жыйнап алынуучу дандарды өстүрдүк.
10. Бутактары мөмөлөгөн бийик курмаларды дагы (өстүрдүк),
11. пенделерге ырыскы болсун деп. Жана ал (суу-жамгыр) менен өлүк шаарларды тирилттик. (Кайра тирилип, мүрзөлөрдөн) чыгуу ушул сыяктуу болот.
12. Алардан (Макка мушриктеринен) мурун Нухтун коому, кудук элдери жана Самуд коому (пайгамбарларын) «жалганчы» дешкен.
13. Аад коому, Фираун, Луттун (каапыр) бир туугандары дагы.
14. Токой элдери жана Тубба коому дагы «жалганчы» дешкенде...

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ
بَنَيْنَاهَا وَزُيِّنَافَافَإِنَّمَا مِنْ فُرُوجٍ ۝٦

وَالْأَرْضِ مَدَدْنَاهَا وَالْأَلْبَنِينَ فِهَا رَوَيْنَاهُ
فِيهَا مِنْ كُلِّ ذَوْجٍ يَجْعَلُ ۝٧

تَبَصُّرَةً ۚ وَذَكَرْنَا لِكُلِّ عِبْدٍ مُنِيبٍ ۝٨

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ
جَبَلًا وَحَبَّ الْعَصِيدِ ۝٩

وَالشَّجَرِ بِأَشْفَقِ ۖ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ۝١٠

رَبَّنَا أَلْبِسْهُ وَأَخْيِرْنَا بِهِ ۖ بَلَدًا مِمَّا كَذَبَكَ
الْخَافُونَ ۝١١

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّيْسِ
وَنُوحٌ ۝١٢

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَالْأَخْرُسُ ۝١٣

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّاعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ

дешти, анан эле пикирлерин өзгөртүп, «акын» дешти. Арадан көп өтпөй эле «жикди» деп доомат коюшту. Бирок, Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам окуган Куриан не сыйкырга, не ырга окшосо кана! Эгер жиндилер ошондой маанилүү сүйлөсө, ал сөздү сүйлөй албаган соолорду эмне деп айтса болот?! Кыскасы, Акыйкатка каршы болгон адамдар ар кайсы заманда болбосун ошолор сыяктуу түрлөнүп турат. Себеби, өзгөргүс, түрлөнгүс акыйкат бирөө эле. Ал – Кураани Карим!

(алардын үстүнө) Менин (азап жөнүндөгү) убадам чындап келди.

وَعِيدٌ ۝

15. Эмне, Биз абалкы жаратууда алсыздык кылган белек? Тескерисинче, алар (Макка мушриктери) жаңыдан (экинчи ирет) жаратуудан күмөндө болушту.

أَفَعِدْنَا بِالْحَقِّ الْأَوَّلَ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ حَقِّ يَدْرِيدٍ ۝

16. Инсанды Биз жаратканбыз жана анын напсиси азгыра турган нерселерди да Өзүбүз билебиз. Биз ага күрөө тамырынан да жакынбыз.¹

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَعَلَّمْنَاهُ مَنْثُورٍ بِهِ نَفْسَهُ وَكُنْ أَقْرَبَ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ۝

17. Анткени, (инсандын) оң жана сол тарабында (Биз жиберген) эки кабыл алуучу (периште) олтурат.²

إِذْ يَنْتَظِرُ الْمَلَائِكَةُ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ۝

18. Кандай гана сөз сүйлөбөсүн, анын алдында күзөтчү (периште) турат.

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عِيدٌ ۝

19. (Эй, күнөөкор адам!) Өлүм масчылыгы Акыйкатта (мына башыңа) келди! Сен качып жүргөн нерсе – ушул!

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ۝

20. Жана (мынакей), Сур (кернейи) да тартылды. Бул - убада кылынган Күн.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ۝

21. Жана ар бир жан (ээси) бир айдоочу жана бир күбө болуучу (периштенин) коштоосунда (сурак майданына) келди.

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَها سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ۝

22. (Эй, Акыретти жалган деген пенде!) Сен мындан кайдыгер болчусуң. Анан Биз сенин (кайдыгерлик) пардаңды ачып

لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ۝

1 Аллаһ Өзүнүн илими менен ар дайым инсандын жанында. Же болбосо, инсан ар дайым Аллаһ Таалаанын илиминде-көзөмөлүндө, байкоосунда.

2 Бир инсандын жакшы сөздөрүн, иштерин жазса, экинчиси (сол жактагысы) жаман сөздөрүн, жаман иштерин жазат.

салдык. Мына эми, бүтүн сенин көздөрүң (аябай) өткүр!¹

23. Жана анын (бул дүйнөдөгү) коштоочу периштеси айтты: «Бул (каапырдын жасаган иштеринин тизме китеби) менин алдымда даяр». (Анан коштогон эки периштеге айтылды):

وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَىٰ عَيْنَيْكَ ﴿٥٣﴾

24. «Тозокко таштагыла, (чындыкты) четке каккан ар бир каапырды,

أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ كُلُّ الْفَاسِقِ الْعَبِيدِ ﴿٥٤﴾

25. чектен ашып, (Акыреттен) шектенген жана жакшы (сооп) иштерге бут тоскондорду!

مَنَعَ لِلْحَبْرِ مُعْتَدِرُ فُرَيْسٍ ﴿٥٥﴾

26. Алар Аллахка кошуп, башка кудай жасап алган адамдар! Аларды катуу азапка таштагыла!»

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْفِيَاءُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٥٦﴾

27. Анын коштоочу шайтаны² айтты: «О, Рабби! Муну мен (Сага) каршы жолго баштабадым. Бирок, өзү алыс адашууда болгон».

﴿٥٧﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَّغَيْنَاهُ. وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٥٨﴾

28. (Аллаһ) айтты: «Менин алдымда талашпагыла! Мен силерге Өзүмдүн (тозок жөнүндөгү) кабарымды мурда айтканмын.

قَالَ لَا تَحْصُوا لَدُنِّي وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٥٩﴾

29. Менин Сөзүм өзгөрбөйт жана Мен пенделерге зулумдук кылуучу эмесмин!»

مَا يَبْدُلُ الْقَوْلَ لَدُنِّي وَمَا أَنَا بِظَالِمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٦٠﴾

1 Бул дүйнөдө инсан капылетте (уйкуда) жүрө берген. Кыямат, кайра тирилүү, эсеп берүү деген нерселерди ойлоп да койгон эмес. Анан... Исафил периште Сур деген керпейин тартканда... капыстан кайра тирилип, эки периштенин коштоосунда сурак майданына келип калыптыр! Дүйнөдөгү капылет пардасы заматта көзүнөн сыдырылып, ары жактагы тозок азабын көрүп, көздөрү андан бестер ачылат. Кыяматтын чын экенин түшүнөт. Бирок, эми түшүнгөндүн пайдасы не?!

2 Бул дүйнөдө ар бир инсанды коштоп жүргөн шайтаны бар. Ал шайтандын бийлиги ыктас менен ыйман келтирген адамдарга отпойт. Ал эми, ыймандан качкан адамдарды көп жамандыктарга баштайт.

30. Ошол күнү Биз тозокко:
«(Каапырларга) толдунбу?»-
дейбиз. Ал: «Дагы барбы?» - дейт.
31. Жана Бейиш такыба кишилерге
алыс эмес (жерге) алып келинет
(жана айтылат):
32. «Ушул силерге – ар бир (Аллаһка)
берилген жана (Анын өкүмдөрүн)
сактап жүрүүчүлөргө,
33. (жана) кайыптагы Рахмандан
корккон, (Раббисине) тооба
кылуучу жүрөк менен келген
адамдарга убада кылынган нерсе»
34. (Дагы аларга) «Бейишке
сак-саламат киргиле! Бул
түбөлүктүүлүктүн күнү» - деп
айтылат.
35. Аларга анда каалаган нерселери
бар. Жана Биздин алдыбызда
кошумча (сооп-сыйлыктар да) бар.
36. Биз алардан (Макка
мушриктеринен) мурун нечен-
нечен (каапыр) муундарды
кыйратканбыз. Алар булардан
кубаттуураак болчу. (Балээ
келгенде) шаарларда тыркырап,
(качканы жай таппай калышты).
(Аллаһтын азабынан) кача турган
жер бар бекен?!
37. Албетте, бул нерседе (соо)
жүрөктүү же болбосо сергек
абалда кулак салган адамдар үчүн
сабактар бар.
38. Биз асмандарды, жерди жана
экөөнүн арасындагы нерселерди
алты күндүн ичинде (толук)
жараттык жана Бизди (эч кандай)
чарчоо кармабады.

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ
مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ الْغَيْثِ غَيْرَ عُجْبٍ ﴿٣١﴾

هَذَا مَا وَعَدُونَا لِكُلِّ أَثَافٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنََ الْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾

أَدْخَلُوهَا سِلَكًا ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

وَكُلَّ أَهْلِكَ أَتَيْنَاهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ
مِنْهُمْ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ فِي الْيَلْدِ هَلْ مِنْ
مَّجِيصٍ ﴿٣٦﴾

إِنَّا فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ
أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسْتَأْذِنُ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

39. Алардын сөздөрүнө сабырдуу бол!
Жана күн чыкканга чейин жана
(күн) батаардан мурун Раббинди
даңктап тасбих айт!
40. Дагы түндүн бир бөлүгүндө,
саждалардын артынан Ага тасбих
айт!
41. Жакын жерден бир жарчы
(Исрафил периште Сур кернейи
менен) жар чакырган Күнү ага
кулак сал!
42. Ал Күнү (бардык калайык-калк)
акыйкат айкырыкты угат. Бул –
(мүрзөдөн тирилип) чыгуу Күнү!
43. Чынында (инсаниятка) Биз жашоо
бергенбиз жана Өзүбүз жанын
алабыз. Жана кайтуу - Өзүбүзгө!
44. Ошол (Сур тартылган) Күндө
аларга (мүрзөлөрдө жаткандарга)
жер жарылып, пашкан абалда
(чыгып келишет.) Бул чогултуу
Биз үчүн өтө жеңил.
45. Алардын эмне деп жатканын
Биз эң жакшы билебиз. Сен
аларды мажбурлоочу эмессиң.¹
Эми сен Менин коркунучтуу
убадаларымдан корккон
адамдарды Кураан менен эскерт!

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

وَأَسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِي الضَّالُّونَ مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ
الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾

إِنَّا نَحْنُ غَنِيٌّ وَرَبُّنَا الْمُتَصَدِّقُونَ ﴿٤٣﴾

يَوْمَ نَشَقُّ الْأَرْضَ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ خَشَرٌ
عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ
فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ إِن مِّنْ يُخَافُ وَيَعْلَمُ ﴿٤٥﴾

¹ Сен болгону бир эскертүүчү пайгамбарсың.

51 «Зарият» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Топуракты) тозгута желген шамалдарга ант!
2. Көп сууга (жамгырга) кош бойлуу болгон булуттарга ант!
3. Жеңил сызып жүрүүчүлөргө (кемелерге) ант!
4. (Аллаһтын тапшырмасы менен ааламдык) иштерди бөлүштүрүүчү периштелерге ант!
5. (О, пенделер!) Силерге убада кылынган нерсе² – бул чындык!
6. Жана Кыямат сөзсүз болуучу!
7. Кооз-көркөм асманга ант!
8. (Эй, мушриктер) силердин айткан-дегениңер аныгында туруксуз (сөздөр).
9. Андан (Кураандан) бурулган адам(ды чындыктан) буруп коюлат.
10. Жалганчыларга өлүм!
11. Алар наадандык толкундарында адашкандар!
12. (Сени сынап, жалганчыга чыгаруу үчүн): «Кыямат Күн качан?»-деп сурашат.

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ لَدِينَا

فَالْحَقِيلَاتِ وَفِرَاقِ

فَالْجَارِيَةِ يَنْسِرَا

فَالْمَقِينَةِ أَفْرَاقِ

إِنَّمَا تَدْعُونَ لَمُصَادِقَا

وَالَّذِينَ لَوْعَجَّ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ

إِن كُنتُمْ لَوْ قُولَ غَفَتِغَفِ

بِفَوْكِهِ عَنْهُ مَنْ أَفْوَكَ

فَقِيلَ الْمَرْصُورَ

الَّذِينَ هُمْ فِي عَمْرُوهِمْ سَاهُونَ

يَسْتَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ

1 Маккада түшкөн, 60 айткан турат. «Зарият» «Шамалдар» деген мааниде.

2 Аллаһ бизге Өзүңүн Китебинде Кыямат болушун, ал Күндө ар бир пенде өзүнүн дүйнөлүк жашоосу жөнүндө жооп беришин убада кылган.

13. Ал Күнү тозокто азап тартышат!
14. (Анан аларга) «Азабыңарды тарткыла! Силер («качан-качан» деп) шаштырган күнүңөр – ушул» (деп айтылат).
15. (Ал эми) такыба кишилер Бейиштерде, булактарда,
16. Раббиси берген сыйлыктарды алышып. (Себеби), алар буга чейин (дүйнө жашоосунда) жакшылык (сооп иш) кылуучу болушкан.
17. Алар түндөсү бир аз эле укташкан.
18. Таң мезгилдеринде (намаз окушуп, Раббисинен) кечирим сурашкан.¹
19. Алардын (адал эмгек менен тапкан) мал-дүйнөсүндө, тилемчилердин жана муктаждардын² акысы болгон.
20. Жерде (андагы жандуу-жансыз макулуктарда) терең ишенген кишилерге (Аллахтын Кудуретине) белгилер бар.
21. Силердин өзүңөрдө да (белгилер бар). Карабайсыңарбы?

يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ مُقْتَرُونَ ﴿١٣﴾

ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾

مَاءٍ لَّيِّنٍ مَّاءٍ لَّا يَغَيَّرُ وَهُمْ فِيهَا كَاوْنًا قِيلَ ذَلِكَ مَحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

كَأَوْفَيْلًا مِّنَ الْأَنْبِيَاءِ مَا تَحْجُرُونَ ﴿١٧﴾

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْسُورِ ﴿١٩﴾

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

1 Саадий бул аяттагы «таң мезгилдерип» пендеинин дубасы сөзсүз кабыл боло турган, түндүң үчтөн экиси өтүп, үчтөн бири калгандагы убакыт дейт. Айткени, пайгамбарыбыз (с.а.в) кобүзгө дал ушул убакытта «тахажжуд» намазын окуп, Багымдатка чейин дуба-ибадат менен машгул болгон.

2 Бул аятта муктаждарды тилемчилерден бөлүп көрсөтүүнүн себеби, кээ бир муктаж момун-мусулмандар жокчулуктан ар канча кыйналса да бирөөдөн бир нерсени сурагандан тартынышат, ыйбаа кытышат. Ал эми, чыныгы Бейишке татыктуу байлар ошолордун муктаждыгын суратпай эле билип, өздөрү алып барып беришет.

22. Асманда силердин ырыскынар¹ жана силерге убада кылынган нерселер бар.
23. Асман жана жердин Раббисине ант, (о, инсандар) албетте ал (Аллахтын Лавхул-Махфуздагы убадасы) силердин сүйлөп жатканыңар сыяктуу эле Акыйкат!
24. (О, Мухаммад!) сага Ибрахимдин урматтуу конокторунун кабары келди беле?
25. Бир кезде алар (адам түспөлүндөгү эки периште) ага кирип «Салам» дешти. Ал дагы «салам (эй) бейтааныш кишилер» деди.
26. Анан, сездирбей гана үй-бүлөсүнө барып, семиз музоону(н бышкан этин) алып келди.
27. Аны аларга жакын коюп «Эмнеге жебейсиңер?» деди.
28. Андан соң алардан кооптоно түштү. «Сен коркпогун»-дешти алар жана ага (келечекте) аалым (боло турган) перзенттин куш кабарын беришти.
29. Анын (Ибрахимдин) аялы (таңыркап) кыйкырган бойдон, бетине шапаттап, айтты: «Мен туубас кемпирмин го?!»
30. «Раббиң ушундай деди. Ал Бир Өзү гава Даанышман, Билүүчү» - дешти (периштелер).
31. «О, элчилер, эмне жумуш менен?» деди. (Ибрахим)

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُعَدُّونَ ﴿٢٢﴾

قُورَبَ النَّسَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ ﴿٢٣﴾

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثٌ حَتِيفٌ إِذْ رَأَىٰ إِبْرَاهِيمَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٤﴾

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّشْكُورُونَ ﴿٢٥﴾

فَوَجَّأَ إِلَىٰ أَهْلِهِ ثُمَّ يَجْعَلُ سَمِينَ ﴿٢٦﴾

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾

فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَحْزَنْ رَأَيْنَاهُ يَتَعَلَّمُ عِلْمًا ﴿٢٨﴾

فَأَقْبَلَ بَعْثَهَا إِلَىٰ سَرَرٍ فَفَصَحَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾

﴿٣١﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾

1 Анткени, ырыскы деген асмандан түшөт. Инсаниятка жерден чыккан ырыскылардын себепчиси – жамгыр деле асмандан түшөт.

32. (Периштелер) айтты: «Биз күнөөкөр коомго (Лут коомуна) жиберилдик. ﴿٥١﴾
33. Алардын үстүнө чопо-таштарды жаадырыш үчүн, ﴿٥٢﴾
34. Ал ысырапчылар үчүн Раббиндин алдында (ар бирине тие турган ташка ысымдары) белгиленип коюлган. ﴿٥٣﴾
35. Биз ыймандууларды (шаардан) чыгардык. ﴿٥٤﴾
36. Ал жерде бир гана (Лутка тиешелүү) үйдөн¹ башка мусулмандарды таппадык. ﴿٥٥﴾
37. Жана биз ал жерде катуу азаптан корко турган элдер үчүн (апааттын) белгилер(ин) калтырдык. ﴿٥٦﴾
38. Муса(нын окуясын)да дагы (азаптан корко турган элдер үчүн) белгилер бар. Бир кезде Биз аны Фираунга анык далил (дин) менен жибердик эле... ﴿٥٧﴾
39. (Фираун) далысын салып, тескери карады жана: «(Муса) сыйкырчы жана жинди»-деди. ﴿٥٨﴾
40. Биз аны жана аскерлерин (азап менен) кармап, толкундардын арасына ыргыттык. Ал айыпталган (күнөөкөр) болчу. ﴿٥٩﴾
41. Жана Аад (окуясын)да (сабак) бар: бир кезде Биз аларга кысыр² шамалды жибердик. ﴿٦٠﴾

قَالُوا إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٥١﴾

لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ جَنَّاتٍ مِنْ طِينٍ ﴿٥٢﴾

مُسَوَّمَةً بِعَدَدِكِ الْاِسْمِ فِيهَا ﴿٥٣﴾

فَأَخْرَجْنَاهُ مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٤﴾

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٥٥﴾

وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٥٦﴾

وَفِي مُوسَى إِذْ أَنْزَلْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٥٧﴾

فَقَالَ يَزِيدِي ۖ وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مُجُنٌّ ﴿٥٨﴾

فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُبَصِّرٌ ﴿٥٩﴾

وَفِي عَادٍ إِذْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٦٠﴾

1 Элдин бардыгы чекеден бузулуп, бачабаз болуп, аялдары да ал ишке кайып болуп калышкан. Луттун үй-бүлөсүнөн анын аялы бузукуларга кошулуп кеткен. Ошондуктан шаардан чыгарылган Луттун үй-бүлөсүнүн арасында ал болгон эмес.

2 «Кысыр» деген сөз бул жерде «пайдасы жок» деген мааниде. Адатта, шамал булуттарды айдап келип, жамгыр жаап, пайда келтирет. Ал эми, Аллах Аад коомунун үстүнө жиберилген шамал аларга зыян алып келди.

42. Ал эмнеге тийген болсо, баарын чириген сөөк сыяктуу кылып койду.
43. Жана Самуд (элинин окуясы) да (белги) бар. Бир кезде аларга: «Убактысы келгенге чейин (үч күн дүйнө жыргалынан) пайдаланып калгыла» деп айтылды.¹
44. Алар Аллаһтын буйругуна каршы чыгышты. Анан (капыстан) аларды, карап турган абалдарында ач айкырык кармады!²
45. (Жаткап, олтурган орундарынан) турганга да үлгүрбөй (кыйрап) калышты! Алар жардам берилгендерден болушпады.
46. Биз андан мурун Нух(тун каапыр) коомун да (кыйраткан элек). Алар бузуку коом болгон.
47. Биз асманды Күч-Кудурет менен курдук жана Биз аны кснейтүүчүбүз.
48. Жерди болсо (төшөк кылып) жазып (жашоого даярдап) койдук. Биз эң жакшы даярдоочубуз!
49. Жана Биз ар бир нерсени жубу менен жараттык. Кана эми, эскерсеңер!
50. (Бардык күнөөдөн) Аллахка гана качкыла! Мен силерге Андан (жиберилген) анык эскертүүчүмүн!

مَا نَذَّرُ مِنْ شَيْءٍ آتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْنَاهُ كَالرَّغِيمِ ۝١٥

وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّى حِينٍ ۝١٦

فَعَمَّزُوا مِنْ أَمْرٍ رَبِّهِمْ قَدْ أَجَعْنَاهُمْ لَصِيقَةً وَهُمْ يَنْظُرُونَ ۝١٧

فَمَا اسْتَطَعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُتَسْتَبِيرِينَ ۝١٨

وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلِ الْإِسْمَاءِ كَيْفَ لَوْ أَقَامُوا فَيَقِينِ ۝١٩

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْمٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ۝٢٠

وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُهَيِّدُونَ ۝٢١

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝٢٢

فَقِرْ إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُوفٍ نَذِيرٌ مُبِينٌ ۝٢٣

1 Самуд коому өздөрүнө жиберилген Саалих пайгамбарга моюн сунбай, кайра азап жөнүндө эскерту берсе, «ошол азабың качан келет?» деп келекелешти. Аллаһтын буйругу менен аларга «үч күн ичин-жеп, жыргап-куунап алгыла» деп айтылды.

2 Асмандан кулакты туңдуруп, жүрөктү жарган ач айкырык келди.

51. Аллах менен бирге (өзүңөргө) башка кудай тутпагыла! Мен силерге Андан (жиберилген) анык эстетүүчүмүн!

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُرْمَةٌ
نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥١﴾

52. Ошентип, алардан (Макка мушриктеринен) мурунку элдерге да (качан) бир пайгамбар келсе, «сыйкырчы» же болбосо «жинди» депкен.

كَذَلِكَ مَا آتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجُنٌّ ﴿٥٢﴾

53. Алар бири-бирине («пайгамбарды укпагыла» деп) осуят калтырышты беле? Жок! (Андай эмес. Болгону) алар(дын бардыгы Аллахка) каршы чыккан элдер.

أَفَأَصْوَابُهُمْ يَبْتَغُونَ قَوْمًا مَأْخُذِينَ ﴿٥٣﴾

54. (О, Мухаммад), сен алардан жүзүндү бур! (Алардын күнөөгө батканы үчүн) сен айыптуу эмессин.

فَقَوْلًا عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٌ ﴿٥٤﴾

55. Ал эми, (ыймандууларга Раббисин) эстет! Чынында, эскертүү ыймандууларга пайда берет.

وَذِكْرٌ فَإِنَّ الذِّكْرَ كُنِيَ تَسْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

56. Мен жин жана инсанды Бир Өзүмө ибадат кылуулары үчүн гана жараттым.¹

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

57. Мен алардан ырыскы сурабаймын. Мени тамактандырууларын да сурабаймын.²

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾

58. Чынында, Аллах бекем кубат Ээси болгон Ырыскы Берүүчү.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

1 Ошондуктан тарыхта откон бардык пайгамбарлар адегенде эле «Аллахка гана ибадат кылгыла! Силерге Андан башка кудай жок» деп даават кылышкан. Бардык пайгамбарлардын каалыр коом менен болгон келишпестиктери ушул эле маселенин үстүндө болгон.

2 Аллах бизден бир гана нерсени – Өзүнө ыклас менен ибадат кылууну гана сурайт. Ал эми өз кезегинде, биздин ибадаттарыбыздан Аллахка эмес, өзүбүзгө гана пайда кайтат.

59. Эми, зулум кылган адамдарга болсо, оздорүнүн (мурунку замандардагы) шериктеринин азабына окшош (түбөлүк) азап бар. (Ал азапты) шаштырбай турушсун!
60. Каапыр адамдар үчүн аларга убада кылынган күндө (Кыяматта) өлүм болсун!

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا قَبْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ
فَلَا يَسْتَعِينُونَ ﴿٥٩﴾

قَوْلِ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

52 «Тур» сүрөсү¹

سُورَةُ الطُّورِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Тур² тоосуна ант!
2. Жана жазылган Китепке³ ант.
3. Анык-ачык сахипанын (барактын)
жүзүнө,
4. Жана Абад Үйгө⁴ ант!
5. Жана бийик тамга (асманга)
ант!
6. Жаңы толуп-ташкан деңизге
ант!
7. (О, Мухаммад) Раббиндин азабы,
албетте болуучу!
8. Аны (эч бир) кайтаруучу
жок!
9. Ал Күндө (Кыяматта) асман катуу
титирейт.
10. Жана тоолор (мейкиндикте учуп)
жүрөт.
11. Ал күнү жалганчыларга өлүм
болсун!
12. Алар (өз жалгандарында) чумкуп
ойногон эле.

وَاطُّورٍ ۝

وَكُتُبٍ مَّنْطُورٍ ۝

فِي رَقٍّ مَّنْشُورٍ ۝

وَالْيَتِّبِ الْمَعْمُورِ ۝

وَالسَّقِيفِ الْمَرْفُوعِ ۝

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ۝

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ۝

مَّا لِلَّهِ مِنْ دَافِعٍ ۝

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ مَوْرًا ۝

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ۝

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا يَوْمَ ۝

الَّذِينَ هُمْ فِي حُورٍ يَتَعَمَّوْنَ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 49 аяттан турат.

2 «Тур»-бул Синай тоосунун бир аталышы. Муса алейхис салам ушул тоодо Аллаһ Таала менен сүйлөшкөн.

3 Бул аяттагы «Китепти» кээ бир тафсирчилер «Лавхул-Махфуз» деп түшүндүрсө, кээ бирөөлөрү «Кураан» дешкен.

4 Кураандагы ысымы «Байтул-Маамур» болгон бул Абад Үй жетинчи асманда болуп, аны ар күнү периштелер тооп кылып турушат.

13. Ал күнү алар тозок отуна түртүп киргизилет (анан аларга айтылат:)
14. «Силер жалганга чыгарган тозок – ушул!
15. Эмне, бул сыйкыр бекен! Же силер көрбөй жатасыңарбы?
16. Ага киргиле! Чыдайсыңарбы, чыдабайсыңарбы, силерге баары бир! Силер, аныгында жасаган ишинердин гана жазасын аласыңар!».
17. Ал эми, (Раббисинен) корккон кишилер Бейиштердин жаңа нээматтардын ичинде.
18. Раббилери берген нээматтардан жырдаган абалда. Жаңа аларды Раббилери тозок азабынан сактайт.
19. (Аларга) «(Сооптуу) иш кылганыңар үчүн (каалаган нерселерден) жегиле жана ичкиле, аш болсун!» (деп айтылат).
20. (Алар бейиштеги дарыялардын жээгинде) катар тизилген сөрүлөрдүн¹ үстүндө жамбантап жатышат. Биз аларды бакыраң көз «үр» кыздарга үйлөнтүп койобуз.
21. Ал эми, ыйман келтирип, урпактары дагы (аларды) ыйман менен ээрчиген адамдарга (Бейиште) урпактарын кошобуз. Бирок, алардын (бабалардын) амалдарынан эч нерсе кемитилбейт. Ар бир адам өз ишинин туткуну.²

يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعْوًا ۝
هَٰذَا النَّارُ الَّتِي كُنتُمْ بِهَا تُكْفَرُونَ ۝
أَفَبِعَذَابِنَا لَا تُعْلَمُونَ ۝
أَصَابَتْهَا فَأَصْبَرًا وَلَا تَقْصِرْ وَأَسْرَارًا ۝
عَلَيْكُمْ أَنعَامُ فَتَعْمَلُونَ ۝
إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُنٍ ۝
فَلَهُنَّ فِيهَا أَنْهَارٌ مِّنْ مَّاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِّنْ لَّبَنٍ لَّيِّمٍ يُّغَيَّرُ لَذَّةً وَمِنْ دُونِهِ نَهْرٌ مِّنْ عَذَابِ الْجَنَّةِ ۝
كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝
مُنَازِلِينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّصْنُوعَةٍ وَزَوَاجِنَّ ۝
يُحَوَّرِينَ ۝
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِّنْ عَمَلِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ ۚ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ۝

1 Тапчандардын.

2 Демек, Бейиштеги бабаларды кубантуу үчүн Алтаһ Таалта ыйман менен откон урпактарды аларга кошот экен. эгер сооп даражалары бабалардай болбосо да.

22. Жана Биз аларды (ар түрдүү) мөмөлөр ошондой эле, каалагандай куш эттери менен ырахаттандырабыз.
23. Алар анда (Бейиште шарап толтурулган) чөйчөктөрдү бири-бирине сунушат. Ал шарапта(н) алжыгандык да болбойт, күнөө иштер да болбойт.
24. Аларды(н кызматында седептин ичине) катылган бермет сыяктуу жаш (сулуу) жигиттер айланчыктап турушат.
25. Жана (Бейиштегилер) бири-бирине бет маңдай (отуруп) суроо-жооп менен кайрылышты:
26. (Жана мындай) дешти: «Биз илгери (дүйнөдөгү жашообузда) өз элибиздин арасында (Аллаһ Тааладан) коркуучулар элек.
27. Анан бизге Аллаһ (Ислам менен) жакшылык кылды. Жана бизди тозок азабынан сактап калды.
28. Биз мурда ага (ыклас) дуба кылчу элек. Чынында ал жакшылык кылуучу, Ырайымдуу.
29. (О, Мухаммад! Үмөтүңө) эскерткин! Сен Раббиндин нээматы себептүү бакшы (көзү ачык) да эмессиң, жинди да эмессиң.
30. Же болбосо, алар (мушриктер: «Бул) акын. Анын өлүмүн күтө туралы»- дешеби?

وَأَمَّا زَكَاةُكَ فَتَمَسْكُهَا وَأَنْتَ فِيمَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٢﴾

يَتَنَزَّلُونَ فِيهَا كَأَنَّمَا لَا أَغْرَفُ فِيهَا وَلَا أَزِيغُ ﴿٢٣﴾

وَيُظْهِرُ عَلَيْهِمْ عِلْمًا لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكَرُونٌ ﴿٢٤﴾

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾

فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَّانَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٧﴾

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلَ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

فَذَكِّرْهُمْ أَلَمْ يَتَّبِعُوا رَبَّهُمْ كَاهِنِينَ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾

أَلَمْ يَقُولُوا شَاعِرٌ مُتَّبَعٌ بِهِ رَبِّبَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٠﴾

Бирок, мунун мааниси бабалардын сообунан урпактарга алып берилет экен дегенге жатпайт. Тескерисинче «(бабалардын) амалдарынан эч нерсе кемитилбейт». Б.а. сооп алып берилбейт. Анткени, «Ар адам өз ишинин туткуну».

31. Айткын: «Күтө бергиле. Мен да силерге кошулуп (Аллаһ силерге азаб берүүсүн) күтөмүн».
32. Же болбосо алардын «акылдары» ушуга (Куранды жалганга чыгарууга) буюрабы?! Же алар чектен чыккан элби?!
33. Же болбосо, «(Мухаммад) аны (Кураанды) оюнан чыгарып сүйлөгөн»-дешеби? Жок! Алар ыйман келтиришпейт!
34. Эгер («Кураанды инсан ойлоп чыгарган» деген сөздөрүндө) чынчыл болушса, ага окшогон бир гана сөз алып келишсин?!
35. Же болбосо, алар эч нерсесиз (жаратуучусу жок эле) жаралып калышканбы? Же өздөрү жаратуучубу?¹
36. Же болбосо, асмандар менен жерди алар жаратышты беле? Жок! Алар ишенбейт.
37. Же болбосо, Раббиндин казына-мүлкү алардын колундабы? Же алар (ошол казына-мүлккө) кожоюнбу?²
38. Же болбосо, алардын колунда аны менен (асмандагы кайып кабарларды) уга турган шатысы барбы? (Эгер бар болсо) анык

قُلْ تَرَوْهُوَ أَتَيْنِي مَعَكُمْ مِنَ الْمُرْصِينَ ﴿٣١﴾

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَسْمَاءُ هَؤُلَاءِ أَنْ يَهْجُوا قَوْمَهُمْ طَاعُونَ ﴿٣٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ فَقَوْلُهُمْ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

قَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُ بِهِمْ وَنَحْنُ بِهِ أَكْثَرُ أَعْدِيَةٍ ﴿٣٤﴾

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

أَمْ خُلِقُوا لِلْأَسْمَانِ وَالْأَرْضِ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رِزْقِ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصِيطِرُونَ ﴿٣٧﴾

أَمْ لَهُمْ سُرُرٌ مِّنْ سِتْرٍ مِّنْ دُونِ فَلْيَأْتِ

مُسْتَمِعِهِمْ سُلْطَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٨﴾

1 Эгер жаратуучусу жок эле, өзүнөн-өзү жаралып калбаган болсо, жана өздөрү ааламдардын жаратуучусу болбосо, үчүнчү пикир – аларды жалгыз Аллаһ гана жаратканы чындык болот. Анда эмне үчүн ошол Жаратуучунун Өзүнө сыйыпбай жатышат!

2 Пайгамбарыбызга түшкөн Кураан - Аллаһ Тааланын казына-мүлкүнөн берилген. Алар «Мухаммад пайгамбар эмес» дешет. Эмне, Аллаһтын казына-мүлкү алардын колунда болуп, алар бөлүштүрүүчү бекен?!

далил менен, уккан кишисин алып келишсин!

39. Же болбосо, Ага (Аллаһ Таалага) кыз перзенттер, өздөрүнө уул перзенттерби?!¹

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

40. Же болбосо, Сен алардан (дин үйрөткөнүн үчүн) акы сурап жатасыңбы? (Анан) Алар (ошол акыны) төлөөдөн кыйналып калышканбы?

أَمْ نَسْتَأْجُرُ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَقْرَمٍ مُنْقَلَبُونَ ﴿٤٠﴾

41. Же болбосо, алардын алдында кайып (илими) бар бекен жана алар аны жазып алышыптырбы?!²

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤١﴾

42. Же болбосо, алар (сага каршы бир) амалкөйлүк ойлоп жатышкандыр! Каапырлардын амалдары өздөрүнө зыян болуп кайтат.

أَمْ يَرِيدُونَ كَيْدًا فَإِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

43. Же болбосо, алардын Аллаһтан башка кудайлары барбы? (Жок!) Аллаһ алар кошкон ширктен Таза!

أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

44. Эгер алар асмадан (өздөрүнүн башына) түшүп келе жаткан (балээнин) бир бөлүгүн көрсө да, (анын балээ экенин ойлоп да койбостон) «бул түрмөктөлгөн булут» дешет.²

وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

45. (О, Мухаммад!) Сен аларды кыйрап калчу күндөрүнө (Кыяматка) жолукканга чейин жөн кой.

فَذَرَهُمْ حَتَّى يَذُلُّوا أَيُّهُمْ الَّذِي فِيهِ يَصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

1 Мушриктер «Периштелер Аллаһтын кыздары» дешип, ошол эле учурда өздөрү кыз перзенттерди жаман көрүшкөн. Бул аят алардын ошол ишенимдерине сокку урат.

2 Каапырлар ушундай кенебес болушат. Байыркы заманда Аад коомунун үстүнө Аллаһ асмадан балээ жибергенде да алар: «Бул кара булут, эми бизге жамгыр жаайт»-деп сүйүнүшкөн. Себеби, алар Аллаһтан балээ келет деп күтүшкөн эмес. Эгер Курайш каапырларынын башына да Аллаһ ошондой балээ жиберчү болсо, алар да ошентишмек.

46. Ал күнү аларга айлакерликтери пайда бербейт жана аларга жардам да берилбейт.
47. Жана заалым (каапыр) болгон адамдарга мындан (тозоктон) башка азаптар¹ да бар. Бирок алардын көпчүлүгү (муну) билишпейт.
48. Эми, Раббиндин өкүмүнө сабыр кыл! Сен Биздин көз алдыбыздасың. Жана (беш убак намазга) турганда, Раббиңе мактоо жана тасбих айт!
49. Түндүн (бир бөлүгүндө) жана да жылдыздар кеткен (тан) мезгилинде дагы Ага тасбих айт!

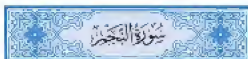
يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٥٦﴾

وَأَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٥٨﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٥٩﴾

1 «Тозоктон башка азап» каапырларга ушул дүйнодо жеткирилген азаптар же болбосо Барзах – мүрзө жашоосундагы азаптар.

53 «Нажм» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Батып бара жаткан жылдызга ант!²
2. (Эй, Курайш мушриктери!)
Силердин жаныңардагы
(Мухаммад) адашкан да эмес,
азгырылган да эмес.
3. Жана ал өзүнүн ой-каалоосунан
чыгарып сүйлөбөйт.
4. Ал сүйлөгөн сөздөр (Аллахтан
келген) вахий кабарынан башка
эмес.
5. Ага (ал кабарды) өтө күч-кубаттуу
(Жебирейил периште)
үйрөткөн.
6. Көрктүү, кудуреттүү (Жебирейил
периште) көтөрүлдү
7. жана жогорку асман
мейкиндигинде (асыл кыяпаты
менен көрүндү)³
8. Кийин ага (пайгамбарга) өтө
жакын келди.
9. Эки жаа бою же андан да
жакыныраак.

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ۝١

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ۝٢

وَمَا يَظُنُّ غَيْبُ النَّبِيِّ ۝٣

إِن هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝٤

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ۝٥

ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ۝٦

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ۝٧

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ۝٨

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ۝٩

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 62 аяттан турат. «Нажм» «Жылдыз» деген мааниде.

2 Физиканын «козү» менен карасак, жылдыз батпайт. Бирок, Кураан жонокөй адамдардын аң-сезимине багытталганы себептүү ушул сөз колдонулган. Жөнөкөй адамдар жылдыз өз ордунда турса деле, маселен: «жылдыз чыкты», «ай батты» дешет.

3 Бул аятта улук пайгамбарыбыз улук периштени өзүнүн асыл кыянат-шекилинде көргөнү айтылат. Ошого чейин ал пайгамбарыбызга адам түспөлүндө көрүнүп жүргөн.

10. Анан (Аллаһ анын ортомчулугу менен) Өз пендесине вахий кылды.	فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ﴿١٠﴾
11. (Көз) көргөндү көкүрөк тастыктады!	مَا كَذَبَ الْفؤَادُ مَا رَأَىٰ ﴿١١﴾
12. (Эй, мушриктер!) Силер Мухаммад менен, өзү көргөн нерсе жөнүндө талапасыңарбы? ¹	أَفَسِرُّونَهُ عَلَىٰ مَا رَأَىٰ ﴿١٢﴾
13. (Мухаммад) аны (Жебирейилди) экинчи ирет дагы көрдү.	وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾
14. «Сидратул мунтахаанын» ² алдында.	عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ﴿١٤﴾
15. «Маъваа» бейиши ошол дарактын алдында.	عِنْدَ حَاجَةِ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾
16. Капысынан (Аллаһтын буйругу менен) «Сидрат» дарагын бир улук нерсе ороп калды. ³	إِذْ يَغْشَىٰ السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾
17. (Мухаммаддын) көз(ү) четке бурулбады жана (буюрулган нерсени көрүүдөн) четтебеди.	مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾
18. Ал (Мээраж түнүндө) Раббисинин (Кудуретинин) чоң белгилерин анык көрдү.	لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾
19. «Лат» менен «Уззага» карабайсыңарбы?	أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

1 Курайш мушриктери Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын «Мага Кураан аяттарын периште алып келет» деген сөзүнө ишенчү эмес. Анан алар периштелерди ата-бабаларынын кыял-фантазиялары боюнча аял сүрөтүндө элестетип жүрүшкөн жана «Периштелер – Аллаһтын кыздары» дешкен. Дат ушул ката пикирден улам, өздөрүнүн кудайлары жөнүндө «Алар Аллаһтын кыздары. Мурда периште болушкан» деп аларга аял ысымдарын ыйгарышкан. Маселен, алар «Лат» деп аталган кудайларынын атын «Аллаһ» сөзүн аялдык мүнөзгө (женский род) оодарып «Ал-Лат» деп жасап алышкан. Ушул эле ыкма менен Аллаһтын «Маниан» деген ысымынан «Манат» деген кудайынын атын, «Азиз» деген ысымын аялчага оодарып, «Узза» деген кудайларынын ысымын жасап алышкан.

2 «Сидратул мунтаха». Мааниси «Эң акыркы дарак». Пайгамбарыбыз дагы Мээражта чыкканда ошол жерден кайткан.

3 Эмне орогонун бир Аллаһ билет

20. «Манатка» дагы, алардын үчүнчүсү.¹
21. Өзүңөргө уул, Ага кыз перзентпи?!²
22. Анда бул бөлүштүрүү абдан чоң ката!
23. Алар өзүңөр жана ата-бабаңар (оюнан чыгарып) атап алган ысымдардан башка эмес. Аллах аларга далил түшүрбөгөн. Алар күмөндү жана напси каалаган нерселерди гана ээрчип жатышат. Аларга Раббиси тарабынан Туура Жол келген болчу.
24. Же инсан каалаганын жасай береби?!
25. Акырет дагы Дүйнө дагы Аллахга таандык.
26. Асмандарда канча периште болсо, Аллах Өзү каалаган жана ыраазы болгон пендесине уруксат бермейинче, алардын шапаатынан эч пайда жок!
27. Чынында, акыретке ыйман келтирбеген адамдар периштелерди аял аттары менен аташат.
28. Алардын илими жок. Күмөндү гана ээрчишет. Ал эми, күмөн деген эч качан акыйкаттын ордун баса албайт.
29. Эми сен Биздин зикирибизден жүз бурган жана дүйнө жашоосун гана каалаган адамдардан түнүл.

وَمَنْزِلَةَ الْاُنْحَرٰى ۝

اَلَمْ يَذْكُرُوْا اَلْاُنْحٰى ۝

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰتٰىكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ

اِنْ هِيَ اِلَّا اَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا اَنۡتُمْ وَاٰۤاَۡكُمْ مَّا
 اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ اِنْ يَّدَّعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ
 وَمَا تَهۡوٰى الْاَنۡسُ وَلَقَدْ جَآءَهُمۡ مِنْ رَّبِّهِمْ
 الْهُدٰى ۝

اَلَمْ يَلۡمِزۡنَا نِسۡنَ مَاۡنِسَ ۝

فِيۡهِ الْاٰخِرَةُ وَالۡاَوَّلٰى ۝

۞ وَكَمۡ مِّنۡ مَّلَكٍ فِى السَّمٰوٰتِ لَاۡ يُفۡقِى
 شَيْۡئًا مِّنۡ شَيْۡءٍ اِلَّاۤ اَمۡرًاۢ مِّنۡۢ بَۡرَۡءٍ اَللّٰهُ لَيۡنَ
 بِنَسۡۡۢءٍ وَرَۡضٰى ۝

اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤۡمِنُوْنَ بِالۡاٰخِرَةِ لَيَسۡتَوۡنَ
 اَلۡمَلٰٓئِكَةَ نَسۡۡۢءَ الْاُنْحٰى ۝

وَمَا لَهُمۡ بِهِۦ مِنْ عِلۡمٍ اِنْ يَّدَّعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنَّ
 الظَّنَّ لَاۡ يُفۡقِى مِنَ الْحَقِّ شَيْۡۢٔا ۝

فَاَعۡرِضۡ عَنْ مَّنۡ تَوَلٰٓى عَنْ ذِكۡرِنَا وَتُرۡبِرِدۡ اِلَّا
 الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝

1 Бул «скудайлар» силерге пайда же зыян жеткире алабы?!

2 Бул аятты көпөңдүрүп түшүнүү үчүн 12-аяттын түшүндүрмөсүн кайрылыңыз.

30. Алардын илимден жеткен чеги – ушул. Раббин Өзүнүн Жолунап ким адашып кеткенин жана ким Туура Жол тапканын билип турат.

ذَٰلِكَ سَبْعُ مَهْمُ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن
حَصَلَ عَنْ سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَن أَهْتَدَى ﴿٣٠﴾

31. Күнөө жасагандарды кылмышына жараша жазалоо жана сооп иш жасагандарды анысынан жакшыраак (Бейиш) менен сыйлоо үчүн асмандардагы жана жердеги бардык нерселер Аллахка таандык.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ أَسْتَفْتٰهُمْ عَمَلُهُمْ وَتَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا
بِالْحُسْنٰى ﴿٣١﴾

32. Майда күнөөлөрдөн башка өтө бузук жана чоң күнөөлөрдөн сактанган кишилер үчүн Раббиндин кечирими кенен.¹ Ал силерди жерден жараткан кезде да, энеңердин курсагындагы ымыркай кезиңерди да эң жакшы билет. Өзүңөрдү актабай эле койгула. Аллах такыбаларды да эң жакшы билет.

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ بَيْنَ الْأَيْمَنِ وَالْأَوَّلٰىمِ ۖ لَا
أَلَمُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَمِيعُ الْعُفْفَةِ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ
إِذَا أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَإِذَا تُسْرَأُجَنَّةُ فِي بَطْنِ
أُمِّهِكُمْ ۖ فَلَا تُزَكُّوْا أَنفُسَكُمْ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن
أَقْبَلَىٰ ﴿٣٢﴾

33. Сен (акыйкаттан) бурулуп кеткендерди көрбөй жатасыңбы?

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾

34. Алар аз гана (садака) беришет жана токтоп калышат.

وَأَعْطٰى قَلِيْلًا ۖ وَأَصْحٰى ﴿٣٤﴾

35. Же алардын алдында көрүп турган кайып илими барбы?²

أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوِّرَىٰ ﴿٣٥﴾

36. Же ага Мусанын (Тоорат) сахипасындагы кабарлар жетпегенби?

أَلَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾

37. (Аллахтын буйругуна) оопаа кылган Ибрахимдин (барактарынын) кабарычы?

وَلِيَرْهِمِ الْآلَىٰ رَبِّي ﴿٣٧﴾

38. (Аларда) «Эч бир жан башканын күнөөсүнө жооп бербейт

الْآتَرِزُ وَالْإِرَّةُ وَرَزَّ آخَرَىٰ ﴿٣٨﴾

1 «Бузук жана чоң күнөө» - бул Кураанда жаза берүү белгиленген күнөөлөр.

2 Б. а. алар «Эгер көп садака кылсам кемип каламын» деп ойлошобу? Келечек кайып. Аны Аллахтан башка эч ким билбейт.

39. Жана ар бир инсанга өз аракетинен
башка(нын сообу) болбойт» (деп
жазылган) وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ۝٣٩
40. Анын аракети жакында (Кыяматта)
көргөзүлөт. وَأَن سَعْيُهُ سَوْفَ يُرَى ۝٤٠
41. Кийин өзүнө ылайык жазасы (же
сыйлыгы толук) берилет. ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءُ الْأَوَّلَى ۝٤١
42. Чынында, (бардык калк-калайык)
акыры Раббиге кайтат. وَأَن إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُسْتَقَىٰ ۝٤٢
43. Күлдүргөн да, ыйлаткан да Анын
Өзү. وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَكَ وَأَبْكَى ۝٤٣
44. Өлтүргөн да, тиригкен да Анын
Өзү. وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ۝٤٤
45. Эркек-аял – эки жупту жараткан да
Анын Өзү. وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۝٤٥
46. (Жатындарга) атырылган бел
суудан! مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ۝٤٦
47. Экинчи ирет (кайрадан) жаратып
да Анын иши. وَأَن عِنْدَ النَّشْءِ الْأُخْرَىٰ ۝٤٧
48. Жана (каалаганын) беймуктаж, бай
кылган да Анын Өзү. وَأَنَّهُ هُوَ أَعْنَىٰ رَاقَىٰ ۝٤٨
49. (Мушриктер сыйынган)
Шеъранын¹ Раббиси да Анын
Өзү. وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشُّعْرَىٰ ۝٤٩
50. Абалкы Аад коомун кыйраткан да
Анын Өзү. وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ۝٥٠
51. Самудду дагы (эч кимисин)
калтырбай. وَسُودًا فَمَّا أَتَىٰ ۝٥١
52. Буга чейин Нух коомун да
кыйраткан. Себеби алар чектен
чыккан заалым коом
болушкан. وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ
وَاطْعَىٰ ۝٥٢

1 «Шеъра» - «Сириус» жылдызы. Ушул гана жылдыздын мисалында асмандагы бардык перселер Аллаһтын мүлкү экени айтылууда.

53. «Муътафика» (деп аталган Лут коомунун шаарларын астын-үстүн) оодарган да (Бир Өзү). وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى ﴿٥٣﴾
54. Анан аларды орогон нерсе (таш бороону) ороп алды! فَعَسَّهَا مَا عَسَى ﴿٥٤﴾
55. Эми (эй, инсан) Раббиндин кайсы ишинен шектенесиң? فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى ﴿٥٥﴾
56. Бул (Мухаммад) абалкы эскертүүчүлөрдүн бири.¹ هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذَرِ الْأَوَّلِ ﴿٥٦﴾
57. Жакындашуучу (Кыямат) жакын калды. أَرْفَى الْأَرْفَى ﴿٥٧﴾
58. Аны(н качан болушунун сырын) Аллаһтан башка эч ким ача албайт. لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾
59. Силер (эй, мушриктер) бул Сөздөн (Кураандан) таң калып жатасыңарбы?! أَفَبِعَيْنِ هَٰذَا الْخَبِيرِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾
60. (Аны укканда жүрөгүңөр ээрип) ыйлагандын ордуна (мыскылдап) күлүп жатасыңарбы?! وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾
61. Силер (ага) көңүл бурбадыңар. وَأَنْتُمْ سَعِيدُونَ ﴿٦١﴾
62. Эми (ынсапка келип) Аллаһка сажда жана ибадат кылгыла! فَاسْجُدْ لِلَّهِ وَاعْبُدْ ﴿٦٢﴾

1 Себеби ал эч кандай жаңылык алып келген жок. Ошол эле пайгамбарлардай Аллаһка ширк келтиргендерди тозок менен эскертүүдө.

54 «Камар» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Кыямат жакындашты жана Ай (экиге) бөлүндү.²
2. Алар (Курайш каапырлары) моожизаны көрүп турса да, (чындыктан) жүз үйрүп «Бул – ар дайымкы сыйкыр»-дей баштады.
3. Жана (пайгамбарды) жалганчыга чыгарып, өздөрүнүн каалоолорун ээрчиди. Бирок, ар бир иш (Кыяматта) өз ордун табат.
4. Аларга (абалкы каапыр коомдордун) жүрөк үшүткөн кабарлары келген эле.
5. (Аларга келген Кураан) далил-даанышмандыкты жеткен чеге эле. Эми аларга эскертүүчүлөр пайда бербейт.
6. Сен дагы алардан жүз үйрүп, Кыяматтагы жазаланышын күт)! Ал эми, Чакыруучу (Исрафил периште Сур кернейин тартып) жагымсыз нерсеге (Махшар майданына) чакырган күндө...
7. Бардыгы көздөрү жоодураган абалда, башаламан чегирткелердей мүрзөлөрүнөн чыгышат.

اقْرَبَی السَّاءُ وَأَشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾

فَانْزَلْنَا عَالِيَهُ بَعْضًا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَعْتَرٍ ﴿٢﴾

وَكَذَّبُوا وَاصْتَفَعُوا الْعَاقِلَ ﴿٣﴾ وَكُلُّ امْرٍ مُّسْتَقَرٍّ ﴿٤﴾

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْآلَاءِ مَا فِيهِ مُّزْدَجَرٌ ﴿٥﴾

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ الْتَذَكُّرُ ﴿٦﴾

فَقُولْ عَنْهُمْ يَوْمَ يُدْعَى الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ وَتُكْفَرُ ﴿٧﴾

خُلَعًا نَّصْرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ

جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ ﴿٨﴾

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 55 аяттан турат. «Камардын» мааниси «Ай».

2 Макка мушриктери пайгамбар салталапоху алайхи ва салтамга «Эгер бир моожиза коргозоюн – ыйман келтиребиз» дешкенде, ал Аллахга дуба кылат. Аллах асмандагы айга кол жаңсоону буюрат. Буйрукту аткаганда... ай эки бөлүккө бөлүнөт.

8. Чакыруучуга шашылып баратканда каапырлар «Бул ото оор күн!» дешет.
9. Алардан мурун Нух коому дагы (чындыкты) «жалган», пендебизди «жалганчы», «жинди» деп, (ар кандай сөздөр менен) опузалашкан.
10. Анан ал Раббисине дуба кылып: «О, Раббим! Мен алсыз калдым, мага жардам бер!»-деп дуба кылды.¹
11. Кийин Биз асман эшиктерин ношөр жамгырга ачып жибердик.
12. Жерден дагы атырылган булактарды чыгардык. Анан... (Аллаһ тарабынан) тагдыр кылынган ишти болтуруу үчүн эки суу кошулду.²
13. Биз аны (Нухту) тактайлар жапа мыктар менен куралган нерсе(кеме)де (суу үстүнө) көтөрдүк.
14. Ал (кеме) Биздин көз алдыбызда, каапырлар тарабынан четке кагылган кишиге сыйлык болуп желип баратты.
15. Биз аны(н окуясын кудуретибизге) далил кылып калтырдык. Эми (мындан) сабак алаар жан бар бекен?
16. Менин азабым жана эскертүүм кандай болуптур?!

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَرِيرٌ ﴿٥٤﴾

* كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرُوا ﴿٥٥﴾

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿٥٦﴾

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿٥٧﴾

وَجَعَلْنَا مِنَ الْأَرْضِ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدَّ قَدِيرٌ ﴿٥٨﴾

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَلْوَاحِ وَوُسْرٍ ﴿٥٩﴾

تَجَرَّى بِالْغَيْظِ غَرَاءً لِّمَن كَانَ كَفِرٌ ﴿٦٠﴾

وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٦١﴾

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٌ ﴿٦٢﴾

1 Ошол дубасында Нух алейхис-салам «وَبِئْسَ مَا تَدْعَى الْأَرْضُ مِنَ الْكَافِرِينَ تَبَارَكَ» «О, Раббим! Жер бетинде бир дагы каапыр үй калтырбагай элест!» деген сөздү да айткан болчу.

2 Асман жамгыры менен жерден атырылган булактар кошулуп топон суу болду жана Аллаһтын тагдыр кылганы боюнча каапырларды каптады.

17. Биз Кураанды эскергенге¹ жеңил кылдык. Кана, ким эскерет?
18. Аад (коому) дагы «жалганчы» деген эле (Худ пайгамбарды). Анан Менин (аларга көргөзгөн) азабым жана эскертүүм кандай болду!
19. Алардын үстүнө каргашалуу күндө (жети түн, сегиз күн бурганактаган) токтоосуз катуу бороон жибердик.
20. Ал адамдарды өмкорулган курма дарагы сыяктуу (турган жеринен) жулуп алды (жана башы менеп жерге чапты!)
21. (Каапырларга) Менин азабым жана эскертүүм кандай экен?!
22. Биз Кураанды эскерүүгө жеңил кылдык, эскерүүчү барбы?
23. Самуд (коому) дагы (аяттарды) жалганга чыгарып:
24. (Мындай) дешти: «(Биз көп болсок), өз арабыздагы жалгыз адамга ээрчийбизби? Анда биз анык адашабыз, жиндилекте калабыз!»
25. Вахий-кабар ушуга берилеби арабыздан (адам куруп калгансып)?! Жок! Бул жеткен жалганчы, эң жаман адам!
26. Эртең эле (азап түшсө) билишет, ким жалганчы, жаман адам экенин!
27. (О, Салих!) Биз аларды сынаш үчүн (аска таштан) бир тоо чыгарып бердик. Эми аларга назар салып, сабыр кылып тур.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْرِكٍ ۝

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ ۝

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ رِجًا صَلَاحًا فِي يَوْمٍ فَخِيسٍ ۝
مُنْشِيرٍ ۝

نَزَّاعٌ لِلنَّاسِ كَأَنَّهُمْ أَحْمَارٌ تَخْلُ مُنْقَعِرٍ ۝

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ ۝

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْرِكٍ ۝

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ۝

فَقَالُوا أَبَشَرًا مِثْلَنَا وَآجِدُ اثْمِئْتُعُهُ إِنَّا إِذًا لَكَايَ ۝
حَسْبُكَ وَسُوءٍ ۝

أَلَمْ يَكُنِ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ۝

سَيَعْلَمُونَ عَذَابِي الْكَذَّابِ الْآخِرِ ۝

إِنَّا مَرْسِلُوا السَّاقِ فَيَسِفُهُمْ فَلَا يُنْقِصُهُمْ ۝
وَأَصْطَفِرُ ۝

1 Окуганга, жаттаганга жана маанисин түшүнгөңгө.

28. Жана аларга кабар бер, суу (ичүү кезеги) бөлүнгөнүн, ар бир ичүү(гө кезек ээси) даяр турганын.¹

وَيُنَادُوا الْقَاءَ فَتَسْفُهُمْ رَبُّكَ فَنَجَّاهُ ۚ

29. Анан алар (келишимди бузуп), өздөрүнүн бир (мыкаачы) шеригин чакырышты. Ал болсо, (төөнү) кармады жана союп жиберди.

فَنَادُوا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ ۚ

30. (Карагыла) Менин азабым жана эскертүүм кандай болгонун:

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِي ۚ

31. Биз аларга бир чаңырык² жибердик эле, короо курган(чабан)дын куурайындай болуп (төгүлүп) калышты.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيَّحَةً وَهَذَاءُ فَكَاوُۋَا كَهَيْسَةِ الْفَخَّخِيرِ ۚ

32. Биз Кураанды эскерүүгө жеңил кылдык, эскерүүчү барбы?

وَلَقَدْ نَسَرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّذَكِّرٍ ۚ

33. Лут (коому) дагы (аяттарды) жалганга чыгарышты.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِآلِ لُوطٍ ۚ

34. Биз аларга (таш) бороонун жибердик. Бир гана Луттун үй-бүлөсүн таң убактысында куткардык

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُم مِّنْهُم ۚ

35. Өзүбүздөн жакшылык иретинде. Шүтүр кылгандарды ушинтип сыйлайбыз.

يَعْمَهُمْ مِّنْ عَذَابِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَن شَكَرَ ۚ

36. (Лут) аларга Биздин азапты эскерткен эле. Бирок, алар эскертүүдөн шектеништи.

وَلَقَدْ أَلْهَمْنَاهُمْ بِضُرٍّ مَّا زَالُوا فَالْتَدِرُوا ۚ

37. Жана анын мейманын³ (бачабаздык үчүн чыгарып берүүнү) талап кылышты. Биз алардын көзүн сокур кылып койдук. Эми, Менин

وَلَقَدْ زَادُوهُ عَن ضَرِّيقِهِ ۚ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِي ۚ

1 Булактап суу ичүү кезеги төө менен аларга жана айбандарына бөлүштүрүлдү. Төөнүн кезеги келгенде алар ичпейт, алардыкы келгенде, төө ичпейт.

2 Бул чаңырык Аллахтын буйругу менен келген Жебрейил периштинин катуу добушу эле.

3 Ал меймандар сулуу жигит кейипиндеги периштелер болчу.

эскертүүм жана азабымды(н даамын) татышсын!¹

38. Жана аларга таң мезгилинде үзгүлтүксүз азап (таш бороону) келди.

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِيرٌ ﴿٣٨﴾

39. Эми, Менин эскертүүмдү(н) жана азабымды(н даамын) татышсын!

فَذُوقُوا عَذَابِي وَيَذُرْ ﴿٣٩﴾

40. Биз Кураанды эскерүү үчүн жеңил кылдык, эскерүүчү барбы?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٤٠﴾

41. Жана Фираун адамдарына дагы эскертүүлөр келген.

وَلَقَدْ جَاءَهُ آلُ فِرْعَوْنَ الْمُنْذَرُ ﴿٤١﴾

42. (Бирок), бардык аят-моожизаларыбызды жалганга чыгарышты. Кийин Биз аларды Жеңилгис, Кудуреттүүнүн азаптаганы сыяктуу азаптадык.

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاحْذَرُوهُمْ أَمْ يَخْلَعُونَ حُلِيِّمُ ﴿٤٢﴾

43. (О, Курайш эли!) Силердин араңардагы каапырлар абалкы каапырлардан жакшыбы? Же абалкы ыйык китептерде («Курайш каапырларына азап келбейт» деген) актоонор барбы?

أَكُنَّا كُرْهُكُمْ مِنْ أَوْلِيَاءٍ أَمْ لَكُمْ أَلِفَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

44. Же болбосо алар «Биз жеңилгис жамаатпыз» дешеби?!

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمْعٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤٤﴾

45. Жакында жеңилишет жана аркасына (карабай) качышат.²

سَيُهْرَمُونَ لَنَبْلُوَنَّ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾

1 Аллаһ Лут коомун жазалоо үчүн сулуу жигит кейининдеги эки периштени жиберет. Алар Луттун үйүнө келгенде анын бузукуларга жан тарткан аялы дароо бузуктарга чуркап, кабарды жеткирет. Бачабаз коом келип, жигиттерди чыгарып берүүсүн Луттан талап кылат. Ошондо периштелерден бири алардын көзүн сокур кылып койот жана Лут менен анын үй-бүлөсүнө «Таңга маал шаардан чыгып кеткиле, биз таш бороонун жаадырабыз» деп кетип калышат. Лутка «Аялыңды өзүң менен алба» деген вахий келгендиктен аялы шаарда калып, бузукулардын катарында жексен болот.

2 Бул дагы моожиза аяттардын бири. Анткени, бул аят Маккада; мусулмандар алымы болгон маалда түшкөн. Арадан көп өтпөй алар Мединага хижрат кылып, кубаттуу үмүттө айланышат. Алар менен Курайш каапырларынын ортосунда болгон «Бадр» согушунда жеңилип, аркасына карабай качышат.

46. Жок! (Алар муну менен кутулбайт!) Кыямат – аларга (азап) убада кылынган Күн! Кыямат(тын азабы) улуу жана ачуураак!
47. Чынында, күнөөкөрлөр адашуучулукта жана азапта.
48. Жүзү менен отко сүйрөлгөн күнү (аларга): «Тозок азабын таткыла!» (деп айтышат).
49. Биз бардык нерсени тагдыр-өлчөм менен жаратканбыз.
50. Биздин буйругубуз көз ирмем сыяктуу бир гана («Бол!» деген сөздөн турат)¹
51. Биз силерге октогондорду(н көбүн) кыйратканбыз. Эстеген бироо барбы?
52. Алардын бардык иштери (периштелер жазган) китептерде бар.
53. Жана бардык чоң-кичине (нерселер) жазылган.
54. Чынында, такыба адамдар Бейиштерде жана дайралард(ын боюнд)а.
55. Кудуреттүү Падышанын алдындагы чыныгы (бардык ырахат-жыргалы бар) мажилисте.

بَلِ السَّاعَةِ مَوْجِدُهَا أَذْعَى وَأَمْرُهَا ٥٤

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ٥٥

يَوْمَ يُسْحَرُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وَجْهِهِمْ دُحُرًا ٥٦
مَسَّ سَقَرَ ٥٧

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ٥٨

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَجْدَةٌ كُلُّهَا يَابَسِرٌ ٥٩

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاءَكُمْ فَهُمْ مِنْ مُدْكِرٍ ٦٠

وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ فِي زُبُرٍ ٦١

وَكُلٌّ صِغِيرٌ وَكَبِيرٌ مُسْتَقَرٌّ ٦٢

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ٦٣

فِي مَقْعَدٍ صَدِيقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُقْتَدِرٍ ٦٤

1 Б. а. «Эгер Биз бир нерсени жасоону кааласак, бир гана «Бол!» деген сөз жетиштүү. Айтылаар замат көз ирмемде ар кандай иш болуп калат».

55 «Рахман» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ар-Рахман²
2. Кураанды таалим берди,
3. Инсанды жаратты,
4. (Жана) ага баянды – сөздү
үйрөттү.
5. Күн дагы, Ай дагы (Аллаһ койгон)
эсеп менен (айланат)
6. Жылдыз дагы, дарак дагы
(Раббисин таанып, Ага) сажда
кылат.
7. (Аллаһ) асманды бийик көтөрдү
жана (жерге) адилеттүүлүк
орнотту.
8. Таразада кыянат кылбагыла
деп,
9. Адилет менен өлчөгүлө жана
таразадан «кымтып»
калбагыла!
10. Ал жерди калк-калайык³ үчүн
(мекен) кылды.
11. Анда (ар түрдүү) мөмөлөр жана
бүчүр түйгөн курмалар,
12. Кылкандуу дандар жана жыпар
жыттуу гүлдөр бар!

الرَّحْمَنُ ۝
عَلَّمَ الْقُرْآنَ ۝
خَلَقَ الْإِنْسَانَ ۝
عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ۝
الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانُ ۝
وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ۝
وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ۝
أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ۝
وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا
الْمِيزَانَ ۝
وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ۝
فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ۝
وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ۝

1 Мединада түшкөн. 78 аяттан турат.

2 Бул Аллах Таалаанын 99 ысымынан бири. Мунун мааниси «Фатиха» сүрөсүндө айтылган.

3 «Калк-калайык» деген сөз инсандарга гана чектелбейт.

13. Эми (о, инсандар жана жиндер),
Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!	فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكَمَا تُكْذِبَانِ ﴿١٣﴾
14. Ал инсанды (Адам-Атаны)
чошо сыяктуу кургак ылайдан
жаратты. ¹	خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾
15. Жин-Иблисти болсо, оттун
жалынынан жаратты. ²	وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٥﴾
16. Эми, (о, инсандар жана жиндер)
Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!	فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكَمَا تُكْذِبَانِ ﴿١٦﴾
17. Ал эки чыгыш менен эки
батыштын ³ Раббиси.	رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾
18. (О, инсандар жана жиндер)
Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!	فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكَمَا تُكْذِبَانِ ﴿١٨﴾
19. Ал деңиз менен дайраны(н суусун)
аралаштырды.	مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾
20. (Бирок), ортосунда (Аллаһ койгон)
тосмо бар: өтүшпөйт. ⁴	يَبْتَغِيَانِ رَحْمَ لَآبِغِيَانِ ﴿٢٠﴾
21. Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!	فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكَمَا تُكْذِبَانِ ﴿٢١﴾
22. Алардан (Аллаһ) берметтерди,
шуруларды чыгарат.	يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

1 Аллаһ Таала Оз периштеси аркылуу жердин ар кайсы жеринен ылай алдыртып, Адам алейхи саламды жасаганда, ага Өзүнүн Рухунан үйлөп жан киргизгенге чейин, черткенде добуш чыгарган чошо сыяктуу кургак болуп турган. (Бухарий, Муслим. Абу Дауд: 2/525. Термизий: «Тафсийру суратил Бакара», Ибнул Касир, Ахмад: 5/338)

2 Демек, инсан өзүнүн табиятын сактап, чыныдай таза жана ыйман-ишенимде жердей салмактуу болсо, оттой ойт берме, жеңил шайтаңдан сактана алат.

3 Күндүн чыгыш жана батыш орду жаз-жай айларында башка, күз-кыш айларында башка болот. Бул айтта эки чыгыш, эки батыш делгенинин себеби ушул болсо ажеп эмес.

4 Жер шарынын кээ бир жеринде деңиз менен дайра суусу аралашып турат. Бирок, Аллаһтын кудурети менен деңиз суусунун шору дайра суусуна, дайра суусунун шириндиги деңиз суусуна таасир этпейт. Дагы караңыз: 25-сүрө, 53-аят.

23. Эми, (о, инсандар жана жиндер)
Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!
24. (Адам колу менен) жасалган
деңиздеги тоо сыяктанган кемелер
дагы (чынын айтканда) Анын
мүлкү.
25. Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!
26. Жер жүзүндөгү бардык нерсе жок
болуучу.
27. Бир гана улуу-урматтуулук
Ээси болгон Раббиңдин Жүзү
түбөлүк!
28. Эми, (о, инсандар жана жиндер),
Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!
29. Асмандагы жана жердегинин
бардыгы Андан (жардам, ырыскы)
сурашат. Ал ар күн сайын иш
үстүндө.
30. Эми, Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!
31. О, инсандар жана жиндер!
Силер(деп эсеп алуу) үчүн бошой
алабыз!¹
32. Эми, Раббиңердин кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?!
33. О, инсандар менен жиндер
жамааты! Эгер асмандар менен
жердин чекараларынан чыгып кете
алсаңар – кете бергиле. (Аллаһтан)
уруксат (же кубат) берилмейинче
чыга албайсыңар!

فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

وَالْأَجْوَارَ أَمْشَسْتَنَ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَافِ ﴿٢٤﴾

فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

وَبَقِيَ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

سَتَقَرُّ لَكُمَا الْفَلَائِلُ ﴿٣١﴾

فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

يَمْشُرُ الْجَنِّ وَالْإِنْسَ إِلَى أَسْمَفُكُمُ أَنَّ
تَعُدُّوهُم مِّنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
فَأَنْتُمْ وَآلَا تَعُدُّونَ إِلَّا بَسْطِينَ ﴿٣٣﴾

1 Анткени ушул эки макулук гапа Кыяматта сот-суракка тартылат.

34. Эми, Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
35. Силерге огтун жалышы менен (эритилген) жез жиберилет жана (бири-бириңерге) жардам бере албай каласыңар.
36. Эми (о, инсандар жана жиндер), Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
37. Эгер (Кыямат келип) асман жарылса, кызыл гүлдүн түсүндөй кайнак майга айланат!
38. Эми (о, инсандар жана жиндер), Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
39. Ал күндө инсандар менен жиндердин күноосу (периштелер тарабынан) суралбайт.¹
40. Эми (о, инсандар жана жиндер), Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
41. Күноөлүүлөр оңунөн эле таанылып турат. Анан алардын маңдай көкүлүнөн жана тамандарынан кармалат (дагы, тозокко ташталат).
42. Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
43. Күноөлүүлөр жалган деген тозок – ушул.
44. Алар тозок менен «хамимдин» арасында айланышат.²
45. (О, инсандар жана жиндер!) Раббинердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!

قِيَامِيءَآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوَاظِمِنَ نَارٍ وَنُحَاسٍ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾

قِيَامِيءَآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾

قِيَامِيءَآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

فَيَوْمَذَ لَا يَنْسَعِلُ عَنْ دُئَيْبِهِ الْإِنْسُ وَلَا الْجَانُ ﴿٣٩﴾

قِيَامِيءَآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾

قِيَامِيءَآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾

هَكَذَا هُمْ جَهَنَّمُ الَّذِي يَكُونُ بَيْنَهُمَا الْمَجْرُمُونَ ﴿٤٣﴾

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ؎ ﴿٤٤﴾

قِيَامِيءَآلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

1 . قضي ذلك اليوم لا تسأل الملائكة المجرمين من الإنس والجن عن ذنوبهم (Тафсийрул Муяссар)

2 Токтоосуз күйгүзүлүп, суусаганда «хамим» деп аталган кайнак суу ичирилет.

46. Ал эми, Раббисинин алдында
(сурак берип туруудан)
корккондорго эки бейиш-бак
берилет.¹ وَلَئِنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ۝
47. (О, инсандар жана жиндер!)
Раббинердин дагы кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?! فَيَأْتِيءَ آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
48. Эки бак тең бутактуу.² ذَوَاتَا أَفْئَانٍ ۝
49. (Эй, инсандар жана жиндер!)
Раббинердин дагы кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?! فَيَأْتِيءَ آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
50. Экөөндө тең агып турган
булактар! فِيهِمَا عَيْنَانِ غَيْرَتَانِ ۝
51. Раббинердин дагы кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?! فَيَأْتِيءَ آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
52. Экөөндө тең жуп-жуптан ар түркүн
мөмөлөр бар. فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ۝
53. Раббинердин дагы кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?! فَيَأْتِيءَ آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
54. (Бейиш ээлери) ичилиги жибек
төшөктөргө жөлөнүп отурушат.
Эки Бейиштин тең мөмөлөрү
ийилген. مُشْكِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَاطُهَا مِنْ أِسْتَرْقٍ وَحَنَى
الْجَنَّتَيْنِ دَانِ ۝
55. (О, инсандар жана жиндер!)
Раббинердин дагы кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?! فَيَأْتِيءَ آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
56. Ал төшөктөрдө инсандын да,
жиндин да колу тийбеген жана
козүн (жат эркектен) сактаган үр
кыздар бар. فِيهِنَّ قَبَائِرُهُنَّ الظُّرَفُ تَلْزَعُنَّ النَّاسَ
فَبَاطُنُهُمْ لَهُمْ آجَانُ ۝
57. (О, инсандар жана жиндер!)
Раббинердин дагы кайсы нээматын
жалган дей аласыңар?! فَيَأْتِيءَ آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝

1 Бири сооп иш жасаганы үчүн, экинчиси Раббисинин алдындагы сурактан коркуп жаман ишти таштаганы үчүн.

2 Б. а. мөмөлүү бутактары көп.

58. Ал үр кыздар жакут-маржан сыяктуу!
59. Дагы Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
60. Жакшылыктын жообу (ушундай) жакшылыктан башка эмес.
61. Раббинердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?
62. Эки Бейиштеп ылдыйраакта дагы эки Бейиш бар.¹
63. Дагы Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
64. Эки (күмүш) Бейиш тең жашыл түстө.
65. Дагы Раббинердин кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
66. Экөөндө тең атырылган булактар!
67. Раббинердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
68. Экөөсүндө тең мөмөлөр, курмалар жана анарлар!
69. Раббинердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
70. Бейиштердин бардыгында татынакай, ай чырайлуу селкилер!
71. Раббинердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
72. Үр кыздар бар, (күн тийбеген) чатырларда сакталган!
73. Раббинердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!

كَانَتْهُنَّ أَزْوَاجًا ثُغُلًا ۝ ٢٨

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٢٩

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ۝ ٣٠

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٣١

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ۝ ٣٢

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٣٣

مُدَّاهِمَتَانِ ۝ ٣٤

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٣٥

فِيهِمَا عَيْنَانِ هَوَّاءَتَانِ ۝ ٣٦

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٣٧

فِيهِمَا نَخِيلٌ وَمِنْ تَحْتِهَا نَاقُاتٌ ۝ ٣٨

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٣٩

فِيهِنَّ خَيْرٌ مِّنْ حَسَنٍ ۝ ٤٠

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٤١

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ۝ ٤٢

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ ٤٣

1 Өйдөңкүсү алтын эле мунусу накта күмүштөн! (Саадий).

74. Аларга мурда эч бир жиндин, эч бир адамдын колу тийбеген.
75. Раббиңердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
76. Жапыл тыштуу жаздыктарга, кооз-көркөм килемдерге жамбашташат.
77. Раббиңердин дагы кайсы нээматын жалган дей аласыңар?!
78. Улуулуктун жана урматтуулуктун Ээси – Раббиңдин ысымы таберик!

لَمْ يَطْمِئْنُوا إِنَّهُم بِاللَّهِ وَآلِهَتِهِمْ

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا

مُتَكَبِّرِينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضِرَ وَعَبَقَرِي
جِسَانٍ

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا

بَنَاتِكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

56 «Вакеа» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Кыяматтык) окуя болгондо...
2. Анын болгонун эч ким «жалган» дей албайт.
3. Ал төмөндөтүүчү, бийиктетүүчү.²
4. Жер катуу силкинип, титирегенде...
5. Тоолор дагы талкаланып,
6. чаң-тозонго айланганда...
7. Жана силер (төмөндөгү) үч тайпага бөлүнгөндө:
8. Оң тарап ээлери. Оң тарап ээлери кандай (бийик даража)!
9. Жана сол тарап ээлери. Сол тарап ээлери кандай (төмөн даража)!
10. Алдыңкылар – алдыңкылар.
11. Ошолор (Аллахка) жакын болгондор!³

- إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ①
لَيْسَ لَوْفِقِهَا كَاذِبَةٌ ②
خَاصَّةٌ زَاوِيَةٌ ③
إِذَا رَجَّصَتِ الْأَرْضُ رَجَاصًا ④
وَنَسَبَتِ الْجِبَالُ نَسَبًا ⑤
فَكَانَتْ هَبَاءً مُتْبَثًا ⑥
وَكُفْرًا زَوَجًا فَكْرَةً ⑦
فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ⑧
وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ⑨
وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ⑩
أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ⑪

1 Бул сүрөс Маккада түшкөн. 96 аяттан турат. «Вакеа» «Окуя» деген мааниде.

2 Куранда кыяматтын бир нече аталыштарынын бири Вакеа. Кыямат келип калганда, анын белгилерин, коркунучтарын өз көздөрү менен көргөн бардык акыл-эстүүлөр ага ишелишет. Бирок, ошого чейин эле (бул дүйнөдө) Аллах Тааланын сурагынан коркуп, адал жашагандардын кадыры ал күндө бийик болот. Ишенбей, арам жашагандар төмөң, кор жашоого кабылат.

3 Үч тайпанын биринчиси, амал баракчасы (китеби) оң тарабынан берилген оң тарап ээлери, экинчиси амал баракчасы сол тарабынан берилген сол тарап ээлери. Ал эми үчүнчүсү - эң бактылуу адамдар - алар алдыңкылар! Алар Жалгыз Аллахка ибадат кылууда ар дайым алдыңкы сапта турган Пайгамбарлар, олуялар, салихиндер, шейиттер. Алар Бейишке да эң алдыңкы болуп киришет.

12. Алар «Наим» (нээматы эң көп) бейиштерде болушат. فِي حَتَّىٰ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾
13. (Наим бейишинс) абалкы момундардан көбүрөөк жамааттар, ثَلَاثَةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾
14. Акыркылардан азыраак жамааттар (түшөт). وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾
15. Алар (асыл таштар аралаш) токулган сөрүлөрдө عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾
16. жамбаштап, бири-бирине бетмаңдай (сүйлөшүп) отурушат. مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾
17. (Алардын кызматында) түбөлүк жаш жигиттер тегеренип жүрүшөт, يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾
18. Таттуу шарап толтурулган, көзөлөрү, кумуралары, чөйчөктөрү менен. بِأَكْوَافٍ وَأَنَارٍ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿١٨﴾
19. Ал шараптан алардын баштары оорубайт жана мас болушпайт. لَّا يَصَدُّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُزْفُونَ ﴿١٩﴾
20. (Кызматчы жигиттер, алар) таңдаган мөмөлөр менен, وَفِيهِمْ مِّمَّا يَتَخِفَتُونَ ﴿٢٠﴾
21. табити каалаган (ар түрдүү, бышкан) куш эттери менен (тегеренип жүрүшөт). وَلَحْمٍ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾
22. Жана (алар үчүн) бакыраң көз үр кыздар бар. وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾
23. (Седепте) жашынган бермет сыяктуу! كَأَمْثَلِ الثَّمَرِ الْأَكْمَرِ ﴿٢٣﴾
24. Жасаган (сооп) иштеринин сыйлыгына! حِزَابٍ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾
25. (Бейишилер) ал жерде маанисиз жана уят (күнөө) сөздөрдү угушпайт. لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾
26. Бир гана «салам-салам» (деген) сөздөрдү угушат. إِلَّا أَقْوَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

27. Оң тарап ээлери. Оң тарап ээлери
не деген (бакыт)! وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٥٦﴾
28. (Алар) тикенсиз «Сидр»¹
дарагынын арасында، فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٥٧﴾
29. Мөмөлүү банан бактарында، وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ ﴿٥٨﴾
30. Жайылган (кесен) көлөкөлөрдө، وَظِلِّ مَمْدُودٍ ﴿٥٩﴾
31. (Шар) аккан суулар(дын боюн)да، وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٦٠﴾
32. Көп мөмө-жемиштердин ичинде – وَفِكَهٍ كَيْرٍ ﴿٦١﴾
33. Түгөнбөгөн, үзүлбөгөн.² لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٦٢﴾
34. (Жана) балпайган (жумшак, жибек)
төшөктөрдө! وَفُؤَيْسٍ مَّرْغُوعَةٍ ﴿٦٣﴾
35. Биз аларды (Бейиштеги үр
кыздарды) өзгөчө жаратуу менен
жараттык.³ إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنْسَاءً ﴿٦٤﴾
36. Биз аларды бикир⁴ кылып
жаратып، جَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٦٥﴾
37. Бир тегиз куракта жана өтө
сүймөнчүк (назык) кылып койдук، عَرَبًا أُنثَىٰ ﴿٦٦﴾
38. Оң тарап ээлери үчүн. لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٦٧﴾
39. Алар (оң тарап ээлери)
абалкылардан көп жамааттар. ثَلَاثَةٌ مِّنَ الْأُولَىٰ ﴿٦٨﴾
40. Акыркылардан азыраак жамааттар. وَثَلَاثَةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿٦٩﴾
41. Жана сол тарап ээлери. Сол тарап
ээлери кандай (төмөн даража)! وَأَصْحَابِ الْشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٧٠﴾

1 «Сидр» деген жыпар жыттуу бирок, тикенектүү дарак бар. Ал эми Бейиштеги Сидр дарагы ушуга окшогон эле жыпар жыттуу, а бирок тикенсиз болот.

2 Бул дүйнөгүп мөмөлөрү кыш мезгилинде түгөнүп калат. Ал эми Бейиште, кыш, суук деген жок. Мөмө-жемиштер эч түгөнбөй бышып турат.

3 Аллаһ Таала аларды ошол турпатында жараткан. Алар дүйнө сулуулары сыяктуу оболу кичинекей секелек болуп, анан чоңоюшкан эмес.

4 Бикир – күйөөгө тийбеген кыз.

42. Алар «самум» менен «хамимдин!» ичинде فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٥٦﴾
43. жана кап-кара түтүндүн «көлөкөсүндө»! وَطَلٍ مِّنْ عَجْمُوْمٍ ﴿٥٧﴾
44. Анын салкыны да жок, көркү да жок. لَا بَارِدٌ وَلَا زَكِيٌّ ﴿٥٨﴾
45. Алар мурда(гы жашоосунда) арамкор адамдар эле. إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٥٩﴾
46. Алар үзгүлтүксүз, чоң күнөөлөрдү жасашкан. وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحَسْبِ الْعَظِيمِ ﴿٦٠﴾
47. Жана «Биз өлүп топурак жана (чириген) сөөк болуп калсак деле кайра тирилет бекенбиз? وَكَاذِبُونَ يُبْدِئُ مَنَّا وَكَانَ آخِرُنَا سَبْعُونَ نَسْفَةً ﴿٦١﴾
48. Ата-бабаларыбыз дагы (кайра тирилет бекен?)»-дешкен. أَوَآبَاءُنَا وَالْأَوَّلُونَ ﴿٦٢﴾
49. (Аларга айт): «Чынында, абалкылар дагы, акыркылар дагы, قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٦٣﴾
50. Белгиленген күндүн убадасына чогултулат. لَتَجْمَعُنَّوْنَ إِلَى يَوْمِئَذٍ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿٦٤﴾
51. Кийин, эй, акыретти «жалган» деп адашкандар, لَمَّا لَكُمْ أَهْلُهَا الضَّالُّونَ الْمَكِيدُونَ ﴿٦٥﴾
52. «Заккум» дарагын(ын ачуу, тикенектүү «мөмөсүн») жейсиңер! لَا كَأُولَِّينَ سَجَرٍ مِّن رُّومٍ ﴿٦٦﴾
53. Аны менен курсагыңарды толтуруп, فَالَّذِينَ مِنْهَا الْبَطُونَ ﴿٦٧﴾
54. Үстүнөн кайнак суу ичесиңер. فَسَيَرُونَ عَذَابَ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٦٨﴾
55. Суусаган төө сыяктуу (жуткунуп) ичесиңер!» فَسَيَرُونَ مَرْثًا أَلِيمٍ ﴿٦٩﴾
56. Алардын Кыяматтагы «сыйтамагы» – ушул! هَذَا الزُّلْمَةُ وَمَا أَلَمِينَ ﴿٧٠﴾
57. (О, инсандар!) Силерди биз жаратканбыз, ишенгиле! نَحْنُ خَلَقْنٰكُمْ فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ ﴿٧١﴾

58. Өзүңөр агызган бел суу жөнүндө ойлоп көрдүңөрбү?

أَوَلَمْ يَكُنْ مَاءُ ثَمْرِهِمْ

59. Аны (адам кылып) өзүңөр жаратып аласыңарбы же биз жаратабызбы?

ءَأَنشَأْنَاهُ ثَمْرَةً ۖ أَمْ لَكُنْ أَهْلًا بِثَمَرٍ

60. Силердин араңардагы өлүмдү да Биз тагдыр кылганбыз жана Биз алсыз эмеспиз,

ثَمْرًا قَدْ زَرَعْنَاهُ ۖ أَفَلَا تَعْلَمُونَ ۚ

61. Силерге окшогондорду (кыйратып, башка элге) алмаштырууга жана (Кыяматта) силерге белгисиз абалда кайра жаратууга.

عَلَىٰ أَن يُعْزِلَ أَهْلَ الْأُمَمِ خِزْفًا مِّمَّا لَا تَعْلَمُونَ

62. Билесиңерго, (Аллаһ жасаган) абалкы жаратууну. Эсиңерге келбейсиңерби?!¹

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ ۖ فَالْوَلَا تَذَكَّرُونَ

63. Өзүңөрдүн эгиндеринерге карабайсыңарбы:

أَوَلَمْ يَكُنْ مَاءً مَّا تَحْرُثُونَ

64. Аны өзүңөр өндүрдүңөрбү же Биз өндүрдүкпү?

ءَأَنشَأْنَاهُ تَرْبُوتًا ۖ أَمْ لَكُنْ أَهْلًا بِتَرْبُوتٍ

65. Эгер кааласак Биз аны кууратып коймокбуз. Анан силер таңыркаган бойдон кайгырып:

لَوْ شَاءَ لَجَعَلْنَاهُ حُطًا مَّا أَفْلَحْتُمْ تَعْلَمُونَ

66. «Чынында биз зыянга баттык!

إِنَّا الْمَغْرُوبُونَ

67. (Ырыскыдан) кол жууп калдык!»- демексиңер.

بَلْ لَكُنْ مَحْرُومُونَ

68. Ичип жаткан сууңарга карабайсыңарбы:

أَوَلَمْ يَكُنْ مَاءً أَلْهَىٰ ۖ يُشْرَبُونَ

69. Аны булут арасынан силер түшүрдүңөрбү же Биз түшүрдүкпү?!

ءَأَنشَأْنَاهُ نُحُلًا ۖ مِنۡ أَمْثَلِهِ يُشْرَبُونَ

70. Эгер кааласак Биз аны туздуу кылып коймокбуз. Шүгүр кылбайсыңарбы?!

لَوْ شَاءَ لَجَعَلْنَاهُ نَجَلًا قُلُوبًا ۖ لَا تَشْكُرُونَ

1 Аллаһ силерди экинчи ирет ошондой эле жарата алат.

71. Өзүңөр жагып жаткан отко байкоо салдыңарбы? أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ۝١٦
72. Анын (отун болгон) дарагын өзүңөр жаратып алдыңарбы же Биз жаратып бердикби? ءَأَنْتُمْ أَشْأَأْتُمْ شَجَرَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنِشِقُونَ ۝١٧
73. Биз жаратканбыз аны, (Кыяматтагы тозок отунан) эскерме иретинде жана мусапырлар пайдаланышы үчүн. نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا وَمَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ ۝١٨
74. Эми (о, Мухаммад) Улук Раббиндин ысымын (кемчилдиктүү сыпаттардан) аруула! فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۝١٩
75. Мен жылдыздардын (баткандагы жана чыккандагы) орду менен ант ичемин. * فَلَا أُقْسِمُ بِمَرْوِقٍ الْجُورِ ۝٢٠
76. Бул өтө улук ант, эгер билсеңер. وَاللَّهِ أَكْبَرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٍ ۝٢١
77. Ал – Улук Кураан! إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ۝٢٢
78. Сакталган-жашыруун Китепте! فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ۝٢٣
79. Аны (Кураанды) таза адамдар гана кармайт.² لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۝٢٤
80. Ал – ааламдардын Раббиси тарабынан түшүрүлгөн. نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ۝٢٥
81. Силер бул (Улук) Сөздү баалабайсыңарбы?! أَفِيهِذَا الْخَبِيثَاتُ اتُّبِعَتْ تَقِيَّتُوهُنَّ ۝٢٦
82. Аны «жалган» деп, четке кагууну оңор-ырыскы кылып аласыңарбы?! وَيَجْعَلُونَ رِزْقَهُمْ لُكُوكًا ذَرُونِ ۝٢٧
83. (Эгер бир жакыныңардын) жан(ы) алкымга келсе, فَأَنزِلْ آدَامُكَ إِلَى الْخَلْقِمْ ۝٢٨
84. Ошондо (колуңардан эч нерсе келбей) карап каласыңар. وَأَنْتُمْ حِينِيذٌ تَنْظُرُونَ ۝٢٩

1 Бул китеп Лавхул Махфуз. Ал периштелердин колунда сакталган жана ипсаният менен жиндерден жашыруун болгон Тагдыр Китеби.

2 Б.а. Кураанды ширктен таза жана даараттуу адамдар гана кармайт.

85. (Анткени), аларга (илим-кудуретибиз жана периштелерибиз менен) силерге караганда Биз жакыныраакпыз. Бирок, силер (аларды) корбөйсүңөр.
86. Эгер силер (өлбөс жана) эсеп бербес болсоңор,
87. (Алкымына келген) жанды кайтаргылачы кана, эгер чынчыл болсоңор?!
88. Эми эгер (жаны алкымга келген) адам алдыңкылардан болсо,
89. (Ага наркы дүйнөдө) ырахат, жыргал жана «Наим» бейиши даяр!
90. Ал эми ал оң тарап ээлеринен бири болсо,
91. Анда сага (эй жаны алкымына келген пенде), оң тарап ээлеринин саламы болсун!
92. Эгерде ал адашкан жана (Кураанды) «жалган» дегендерден болсо,
93. Ага кайнак суудан «сыйтамак» берилип,
94. Тозокко тапталат!
95. Чынында бул (айтылгандар) эч күмөсүз Акыйкат.
96. Демек, Улук Раббиндин ысымын аруулагын (ар убак)!

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٥٦﴾

فَأَنذِرْهُمْ أَنِ كُنتُمْ عَلَيْهِمْ صِدَاقِينَ ﴿٥٧﴾

فَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٥٨﴾

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ ﴿٥٩﴾

وَأَمَّا إِن كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٦٠﴾

فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٦١﴾

وَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٦٢﴾

فَنَزَلَ مِنْ جَحِيمٍ ﴿٦٣﴾

وَنَصِيحَةٌ جَمِيمٌ ﴿٦٤﴾

إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٦٥﴾

فَسُبِّحْ بِأَسْمَاءِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٦٦﴾

57 «Хадид» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Аллахка асмандар жана жердеги бардык нерселер тасбиҳ айтат. Ал – Кудуреттүү, Даанышман.
2. Асмандар менен жердин мүлкү Ага таандык. Ал тирилтет жана өлтүрөт. Ал - ар кандай нерсеге Кудуреттүү.
3. Ал эң абалкы жана эң акыркы, эң жогорку жана эң терең. (Ошондуктан) Ал бардык нерсени Билүүчү.
4. Ал асмандар менен жерди алты күндө жаратып, кийин Арштан Бийик болду.² Ал жерге кирген жана жерден чыккан, асмандан түшүп жаткан жана ага көтөрүлүп жаткан бардык нерселерди билет. Силер кайда болбогула, Ал силер менен бирге.³ Аллах силердин (бардык) амалыңарды Көрүүчү.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ أَصْبَحَ عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 29 аяттан турат. «Хадид» темир деген мааниде.

2 Биз негиз катары пайдаланган «Тафсийрул Муяссар» боюнча бул аяттын түшүндүрмөсү төмөндөгүчө:

«الذي خلق السموات والأرض وما بينهما في ستة أيام حكمته يعلمها، وهو قادر أن يخلقها بكلمة "كن" فكانت، ثم استوى سبحانه وتعالى - أي علا وارتفع - على عرشه استواء يليق بجلاله، لا يكلف، ولا يشق باستواء المخلوقين».

Ал эми Ханафий мазхабынын имамдарынан бири Мулло Али Каары, Имам Азамдын «Фикхул Акбар» китебинен жазган түшүндүрмө (шарх) китебинде: «كان لا يزال استواءه على العرش استيلاء» «Аллахтын истиваасын «Анын Ээ болгону» (же ээлеп алганы) деп айтылбайт» деген. (92-бет).

3 Аллах Тааланын бирге болушу Заты менен эмес, ар нерсени камтыган илими менен.

5. Асмаңдар менен жер мүлкү Ага таандык. Бардык иштер Аллаһка кайтат.¹
6. Жана Ал түндү күндүздүн ичине, күндүздү түндүн ичине киргизет.² Ал көөдөндөрдөгү сырларды Билүүчү.
7. (О, адамдар!) Аллаһка жана пайгамбарына ыйман келтиргиле жана Аллаһ халифа-орунбасар кылган нерселерден³ (Аллаһтын Жолуна) садака кылгыла. Силерден ким ыйман келтирсе жана садака кылса, аларга чоң сыйлыктар бар.
8. Силерге не болгон, пайгамбар Раббинерге ыйман келтирүүгө чакырып турса да, Аллаһка ыйман келтирбей жатасыңар?! Эгер ыймандуу болсоңор, ал убадаңарды алган эле го?!
9. Ал силерди караңгылыктардан Нурга чыгаруу үчүн пендесине (Мухаммадга) анык аяттарды түшүрдү. Аллаһ силерге өтө Ырайымдуу, Мээримдүү.
10. Силерге не болду, Аллаһ жолунда садака кылбайсыңар?! Акыры, асмаңдар жана жер мурасы Аллаһка таандык го! Силердин эч

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿٥﴾

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ إِنِيعُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ
مُسْتَعْلِفِينَ فِيهِ قَالِدِينَ ءَامِنُوا بِكُمْ وَالْقَوْلُ
لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ
لِتُقِيمُوا بِرُتُبَكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقُكُمْ إِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَنْكَ الْعَجْرَةَ إِنَّ رَبَّكَ لَيَنزِلُ فِي الْحَجْرِ
مِنْ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَعَزِيزٌ
ذَكِيرٌ ﴿٩﴾

وَمَا لَكُمْ لَا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاتُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ

1 Жакшы-жаман иштердин бардыгы Аллаһтын периштелери тарабынан жазылып, ээси менен кошо Акыретке Аллаһтын алдына барат жана Аллаһ ошол иштерге карап, пендесине жаза же сыйлык берет.

2 Түндүн сааттарын күндүзгө киргизгенде күн узарат; жаз-жай мезгилдери келет. Ал эми, күндүздүн сааттарын түнгө киргизгенде түн узарып, күз-кыш айлары келет.

3 Ар бир адамдын байлыгы чынында Аллаһтын мүлкү. Аллаһ ал адамды Өз мүлкүнө убактытуу орунбасар кылып койгон.

киминер «Фатхтан»¹ мурун садака кылгандарга жана согушкандарга теңеле албайт. Алардын даражасы (фатхтан) кийин садака кылып, согушкандардан алда канча жогору. Ошентсе да, Аллаһ бардыгына сооп-сыйлык (Бейиш) убада кылган. Аллаһ ишинерден Кабардар.

11. Ким Аллаһка (өзүнүн адал мүлкүнөн) жакшынакай карыз берсе,² ага ашыкчасы менен кайтарат жана ага улук сооп (Бейиш) бар.
12. Сен ал (Кыямат) күнү, ыймандуу эркектер менен ыймандуу аялдардын алдыларынан жана оң капталдарынан (ыйман) нурлары жарытып баратканын көрөсүн. (Ошондо аларга «Эй, момундар!» Силерге бул күндөгү куш кабар: астынан дарыялар аккан бейиштер! Анда түбөлүк каласыңар! Бул – улук жеңиш!» (деп айтылат).
13. Ал күндө мунафык эркектер менен мунафык аялдар ыймандуу пенделерге «токтой тургулачы, нурундардан бир аз алалы?!»- дешет. «Жоголгула артыңарга – деп айтылат аларга – башка нур издегиле, (эгер таба алсаңар!«). Анан алардын ортолоруна эшиги бар тосмо коюлат. Ал эшиктин ичи (ыймандуулар тарабы) ырайым-бейиш, сырты: (мунафыктар) тарабы болсо, азап-тозок.

مِنْ قَتْلِ النَّجَاحِ وَقَتْلَ أَوْلِيَاءِكَ أَكْثَرُ رَحْمَةٍ
مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلُوا وَلَا وَعَدَ
اللَّهُ لِلْحَسَنَى وَاللَّهُ يَمَّا عَمَلُوا حَيْدَرٌ ﴿٥١﴾

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيضِعَهُ لَهُ، وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿٥٢﴾

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى
نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَانُكُمْ
الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٣﴾

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظُرُوا لِفَتْنٍ مِّنْ أَوْرَاقِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ
كَرَّ فَالتَّاسِئُونَ أُولَٰئِكَ أَفْضُرُونَ يَسْمَعُونَ سَوْرَةَ اللَّهِ، يَا
بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهَرُهُ مِنْ فَيْلِهِ الْعَذَابُ ﴿٥٤﴾

1 «Фатх» - бул мусулмандардын Макканы алуулары. Ошого чейин мусулмандар оор абалда болгон. Макка фатх кылынгандан кийин саясий-экономикалык абал оңолгон.

2 Аллаһтын жолуна жумшаса.

менен кайтарат. Жана аларга улуу сыйлык (Бейиш) бар.

19. Аллахка жана пайгамбарына ыйман келтиргендер, ошолор гана сыдыктар!¹ Шахиддерге болсо, Раббисинин алдында (өзгөчө) сооптору жана нурлары бар! Ал эми, кашыр болуп, Биздин аяттарыбызды «жалган» дегендер – алар тозок ээлери!

20. Билип алгыла: Дүйнө жашоосу оюн-тамаша, зыйнат-жасалга, өз араңарда менменсинүү, мал-мүлк жана бала-чаканы көбөйтүүдөн гана турат. Анын мисалы жамгыр сыяктуу: ал өстүргөн нерселер дыйканды сүйүнтөт. Кийин (убактылуу) кулпурат. Андан кийин сен анын саргарганын көрөсүң. Андан кийин кургак чөпкө айланат. Акыретте (убактылуу дүйнөгө азгырылгандарга) катуу азап жана (ыймандууларга) Аллахтан кечирим жана ыраазылык бар. (Ошентип) Дүйнө жашоосу азгырык матаадан² башка эмес.

21. (О, момундар!) Раббинердин кечиримин жана кендиги асман менен жердей болгон Бейишке шашылгыла! Ал Аллахка жана Анын пайгамбарларына ыйман келтиргендер үчүн даярдалган. Бул – Аллахтын пазилети, Аны каалаган пенделерине берет. Аллах улук пазилет Ээси.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ وَالشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ وَتُوْرُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِعَاثِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥٧﴾

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَتُهُمْ
وَسَفَاخُرُوبَتُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ
كَثَلٌ غَبِيثٌ كَمَا كُنْتُمْ تُبَاهُونَ أَنَّهُمْ يَمُوتُونَ
فَمَرَّةً مَّصْفُورًا ثُمَّ يَكُونُ حُطْمًا وَفِي الْآخِرَةِ
عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَعْفُورٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ مَّتَّعَ الْعَالَمِينَ ﴿٥٨﴾

سَابِقُونَ إِلَىٰ مَعْفُورٍ مِّنْ رَبِّكَ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٥٩﴾

1 Ыйман-амалы жана илими жогорку деңгээлдеги адамдар.

2 «Матаа» арабча «мутья» - пайдалануу деген сөздөн алынган. Адам перзенти напсине азгырылып, «пайда-пайда» деп, жуткулуп жүрүп Акыретти унутуп калат.

22. Жердеги жана өзүңөрдөгү ар бир апаат-кырсык, Биз аны болтурганыбызга чейин эле (Лавхул-Махфуз деген) китепте жазылып калган. Бул Аллаһ үчүн жеңил.

23. (Мал-дүйнө, ден-соолук ж.б.у.с.) нерселер силерден кеткени себептүү капаланбашыңар үчүн жана силерге келген нерсеге сүйүнүп-көөп кетпешинер үчүн (Аллаһ бардыгын мурдатан Лавхул-Махфузга жазып койгон). Аллаһ ар бир текебер-мактанчаакты сүйбөйт.

24. Ошолор (садакадан) сарандык кылышат жана адамдарды дагы сарандыкка буюрушат. Ким (садакадан) жүз үйрүсө, (билип алгыла) Аллаһ – Беймуктаж, Макталган.

25. Биз пайгамбарларыбызды анык далилдер менен жиберип, алар менен Китепти жана адилетти түшүрдүк, адамдар тендик менен (жаппа) туруулары үчүн. Дагы Биз (аларга асмандан) темирди түшүрдүк – анда күч-кубат жана адамдар үчүн (көп) пайдалар бар – Аллаһ (ошол темир-курал менен) Өзүнө жана пайгамбарларына (алар) жокто¹ жардам берген адамдарды билиши үчүн. Аллаһ Кудуреттүү, Жеңилгис.

26. Биз Нухту жана Ибрахимди пайгамбар кылып жибердик

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ قَبْلَ أَنْ نَرْزُقَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

لَيْسَ بَلَاءٌ تَأْسُرُ عَلَى مَا فَأَنَّا وَلَا تَقْرَءُونَ آيَةً أَنْتُمْ وَآلَهُ لَا يُجِبُ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

الَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْوَسِيلَةَ مِنَ النَّاسِ بِالْبُهْلِ وَمَنْ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَبْذُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْقَبْرِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي

1 Мунафыктар пайгамбар катышкан согуштарга катышып, ал жокто согушка катышпайт болчу. Аяттап дагы бир маанисинде «жардам берген адамдардан» Аллаһты жана пайгамбарларын көрбөй туруп жихад кылган адамдар түшүнүлөт.

жана алардын урпактарынын арасында(гы тандалган адамдарга ар кайсы мезгилдерде) пайгамбарлык менен (ыйык) китепти бердик. Анан ал урпактардын арасынан кээ бирөөлөр Туура Жол табышты. Бирок, көпчүлүгү бузукулар эле.

27. Кийин алардын изинен (башка) пайгамбарларыбызды жибердик. Марямдын уулу Ыйсаны да алардын артынан жиберип, ага Инжилди бердик жана ага ээрчиген адамдардын жүрөгүнө ырайым салдык. Ал эми, кечилдикти болсо, Биз парыз кылбасак деле, Аллаһты ыраазы кылабыз деп өздөрү ойлоп табышты. Бирок, аны чындап аткара алышпады. Биз алардын арасынан (Аллаһка жана Мухаммадга) ыйман келтиргендерге соопторун беребиз. Алардан көпчүлүгү бузукулар.¹

28. Эй, (Мусага жана Ыйсага) ишенгендер! Аллаһтан корккула жана Анын пайгамбарына (Мухаммадга) да ыйман келтиргиле! Ошондо силерге Өз ырайымынан эки эсе берет², аны менен (Кыямат караңгылыгында) жүрө турган нур тартуулайт жана күнөөңөрдү кечирет. Аллаһ - Кечиримдүү, Ырайымдуу.

ذُرِّيَّتَهُمَا السَّامِيُّ وَالْحَبَشِيُّ فَمِنْهُمْ
مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٧﴾

ذُرِّيَّتَنَا عَلَى الْأَنْهَارِ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا
بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا
فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً
وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا
عَلَيْهِمْ إِلَّا آتِيَعَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَالِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ
أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا
بِرُسُلِهِ بُرْهَانًا مِنْ رَبِّكُمْ وَأَطِيعُوا
لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَعْفَ عَنْكُمْ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٨﴾

1 Мухаммад салдаллоху алайхи ва салламдын пайгамбарчылыгын четке кагышат.

2 Бири Муса менен Ыйсага ыйман келтиргени үчүн болсо, экинчиси Мухаммад салдаллоху алайхи ва салламды тастыктаганы үчүн.

29. (Мухаммадга ыйман келтирбеген) китеп элдери билип алышсын: алар Аллаһтын пазилетинен эч нерсеге ээ эмес. Пазилет Аллаһтын гана Колунда, аны каалаган пендесине берет.¹ Аллаһ улук пазилет Ээси!

لَيْسَ لَكَ عَلَى الْأَعْدَاءِ ذَنْبٌ عَلَىٰ
شَيْءٍ مِّنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

1 Ибрахим пайгамбардан бери өздөрүнүн арасынан удаама-удаа пайгамбарлар чыгышына көнүп калган яхудий улутундагы иудейлер менен христиандар акыркы пайгамбарлык арабдар арасындагы Мухаммад саллаллоху алайхи жа салламга берилсе, коралбастык менен ага ыйман келтирүүдөн караманча баш тартышкан эле.

58 «Мужадала» сүрөсү¹

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (О, Мухаммад!) Өзүнүн күйөөсү жөнүндө сени менен сөз талашып, Аллахка арызданган аялдын сөзүн Аллах укту. Аллах экөөңөрдүн талаш сөзүңөрдү угат. Аллах – Угуучу, Көрүүчү²!

فَدَسَمَ اللَّهُ قَوْلَ الْغَدِثِ الْفَاحِشَةِ فِي زَوْجِهَا
وَتَشَتَّى إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَ كَمَا إِنْ
اللَّهُ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

2. (О, момундар!) силердин араңардан ким аялын «зихар» кылса, аялдары апалары болуп калбайт. Алардын апалары – аларды тууган аялдар. Алар («сен мага апамын белиндей болуп кал» деп) жарабаган жана жалган сөздү айтышат! Аллах Күнөөлөрдөн өтүүчү жана Кечиримдүү.

الَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْكُمْ مَنْ نَسِيَ بَعْرَ قَاهَرٍ
أَقْبَهُنَّ بِمَا أَنْهَنَّهُنَّ إِلَّا الْغِي وَالْزَهْرُ
وَالْهَرُّ لَيَقُولُنَّ مَنْ كَرِهَ مِنَ الْقَوْلِ زُورًا
وَلَا يَنْفَعُ اللَّهُ لَعْفُهُمْ عَفْوٌ ﴿٢﴾

3. Аялдарын зихар кылып алып, кийин ал сөзүнөн кайткандар

وَالَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْكُمْ مَنْ نَسِيَ بَعْرَ قَاهَرٍ لَيْسَ

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 22 аяттан турат. «Мужадала»нын мааниси - «Сөз талашуу».

2 Жахилия арабдары арасында «зихар» деген салт бар болчу. «Зихар» деген сөздүн түз мааниси «жон», «бел» дегенди түшүндүрөт. Маселен, бир эркек аялы менен жатканда ага «сенин жонуң (же белиң же мойнуң, же денең, же саңың ж.б.у.с.) менин апамдын жонуна окшойт экен» десе, же аялы менен араздаша кеткенде ага «сен мага апамдын белиндей болуп кал!» десе – бүттү. Ошол бир гана сөз менен талак түшүп аялы апасы сыяктуу болуп калган жана мындай абалда аялы менен ажырашууга туура келген. Күндөрдүн биринде пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саламга картайып калган сахааба аялдардан бири Хавала бинти Саалаба келип: «О, Аллаһтын элчиси! Күйөөм мен гүлгүн курагымда керек болуп, эми керегим тийбей калыптыр! Ал мени зихар кылды. Бирок, мен ажырашууну каалабаймын. Ортодо перзенттериби бар!» деп арыздашат. Бирок, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва салам Аллах Тааладан жаны өкүм келбегени себептүү, салт боюнча «сен авда эриде талак болуптурсуң» дейт. Каңырыгы түтөгөн аял зихар салтына баш ийгиси келбей, пайгамбарыбыз менен сөз талашып, акырында «О, Аллаһым! Мен Өзүңө арызданамын!»-деп жалбарат жана кетпей, отуруп алат. Ошол маалда пайгамбарыбыз учукпай калат. Ошол маалда ага Аллах Тааладан зихар окумун жокко чыгарган аяттар түшкөн.

(күнөөсүн жууш үчүн) аялына кошулбай туруп бир кулду азат кылат. Ушул – силерге насаат. Аллаһ бардык ишинерден Кабардар.

4. Ким (кул азат кылууга жеткидей акча) таппай калса, аялына жакындык кылбай туруп эки ай үзгүлтүксүз орозо кармайт. Ал эми, ким (орозо кармоого) алы жетпесе, алтымыш кембагалды тойдурат. Бул Аллаһка жана Анын пайгамбарына ыйман келтиришиңер үчүн. Дагы булар – Аллаһтын чектегени. Каапырларга (чек бузгандарга) жан ооруткан азап бар.
5. Аллаһка жана Анын пайгамбарына душманчылык кылгандар өздөрүнөн мурдагы (каапыр) адамдар кор болгону сыяктуу кор болушат. Биз (Аллаһтын чектөөсү чындык экенине) анык далилдерди түшүрдүк. Каапырларга (Кыяматта) кордук азабы бар!
6. Ал күнү алардын бардыгын Аллаһ кайра тирилтип, (дүйнөдө) жасаган иштеринин кабарын билгизет. Ал иштерди Аллаһ(тын периштелери) эсептеп койгон, (бирок,) өздөрү унутушкан. Аллаһ - бардык нерсеге Күбө!
7. (О, Мухаммад!) билбейсиңби, Аллаһ асмандардагы жана жердеги бардык нерселерди(н кабарын) билет. Эгер үч адам (жашыруун)

قَالُوا فَتَخْرِجُهُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَآتَسَا ذَلِكَ
تُوعَظُونَ بِهِ وَلَئِنْ بَسَّاتُمْ لُتُوكُمْ حَبِيرٌ ۝

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ قِصَامَ شَهْرَيْنِ مُتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَتَمَآتَسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ
مِنْ كَيْبَتِكَ ذَلِكَ بُرْهَانُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ ۖ وَتِلْكَ
حُدُودُ اللَّهِ وَاللَّكْفِيرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُنُوتًا
كَمِيتٍ الْكَبِيرِ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتِنَا
بَيِّنَاتٍ وَاللَّكْفِيرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۝

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا
أَخَصَصَهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدٌ ۝

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا هُوَ

1 Аллаһ Тааланын күбөлүгү - Анын ар бир нерсени билип, көрүп, угуп, байкап жана козомолдоп туруусу. Ал караңгы түн ичиндеги кара таштын үстүндөгү кара кумурсканы да көрөт жана кыймылындагы шыбырын угат.

шыбырашып сүйлөшсө, алардын төртүнчүсү – Ал. Эгерде бешөө болсо, алтынчысы – Ал. Жана мындан азыраак же көбүрөөк болсо да жана кандай жашыруун жерде болсо да Ал алар менен бирге! Андан кийин, Кыяматта аларга жасаган иштеринин кабарын билгизет. Чынында, Аллах ар нерсени Билүүчү!

8. Шыбыр-шыбыр(ушактар) дан² кайтарылган адамдарды көрбөйсүңбү, кийин (дагы эле) тыюу салынган ишке кайтып жатышат жана күнөө, душманчылык, пайгамбарга каршы чыгуу жөнүндө шыбырашып жатышат. Эгер жаныңа келишсе, сага Аллах салам бергенден башкача салам беришет³ жана ичинен: «(эгер Мухаммаддын пайгамбар экени чын болуп калса) бул сөзүбүз үчүн Аллах азапка салбагай эле!» дешет. Аларга өздөрү таштала турган тозок жетишгүү! Кандай жаман акыбет!
9. О, ыймандуу адамдар! Эгер силер шыбырашып сүйлөшчү болсоңор, анда күнөө, душманчылык жана пайгамбарга (анын

رَأَيْتُمْ وَلَا تَحْسَبُوا الْأَهْلُوسَ إِذْ يُخَوِّشُكُمْ وَلَا آذَنُ
مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ الْأَهْلُومَعَهُمْ أَنْ مَا
كَانُوا لَكُمْ يَتَّبِعُهُمْ بِأَعْيُنِكُمْ رَأَيْتُمْ
إِنَّ اللَّهَ يَكُلُّ شَيْءًا عَالِمٌ ﴿٥﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ هُمْ أَعْيُنُ النَّحْوِ شَرُّ عَوْدُونَ
لِمَا هُمْ أَعْنَهُ وَيَتَّبِعُونَ بِالْأَفْرِ وَالْعُدُونَ
وَمَعَصِدِ الرُّسُولِ وَإِذَا جَاءَهُمْ حَبْلٌ مِمَّا
يُحِبُّكَ بِهِ اللَّهُ يَتَوَلَّوْنَ فِي أَفْسَادِهِمْ وَلَا يَعْدِلُونَ
اللَّهُ يَصَانِقُونَ حَسْبَهُمْ جَهَنَّمُ يَصَلُّونَهَا
فَيْشُ الْمَصِيرِ ﴿٥﴾

يَتَّبِعُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَنَجَّيُوا
بِالْأَفْرِ وَالْعُدُونَ وَمَعَصِدِ الرُّسُولِ

- 1 Аллаhtын бирге болуусу - Заты менен эмес, бардык нерселерди камтыган илими менен.
- 2 Ушул аяттан баштап Аллах Таала Мединадагы мунафык-эки жүздүү адамдар менен яхудийлердин баянына өтөт. Алар качан көчөдөн бир мусулманды көрсө, дароо үчөө-төртөө болуп, бөлүнүшүп, оолак жерлерде мусулмандарды ушактап, душмандык эрежелерин түзүшчү. Пайгамбарыбыз салталтоху алайхи ва саллам аларды бул жоругунан кайтарса деле болбой, өз билгенин жасаша берген.
- 3 Аллах Таала пайгамбарыбызга «Ассаламу алайка» (сага Аллаhtан тынчтык-саламаттык болсун!) деп салам берген жана ушуну үйрөткөн. Ал эми, яхудийлер болсо, пайгамбарыбызга жолукса угулаар-угулбас шыбырап «Ас-сааму алайка» (сага өлүм болсун) - дешкен.

13. Эмне, силер жекече сырдашуунун алдынан садака берсеңер (кембагал болуп калуудан) коркосуңарбы? Бербесеңер бербегиле, Аллах тообаңарды кабыл алды. Бирок, намазыңарды (кем кылбай) окуп, зекетти (өз убагында, толук) бергиле! Аллахка, Анын пайгамбарына моюн сунгула! Аллах - ишинерден Кабардар!

14. (О, Мухаммад!) аларга (мунафыктарга) карабайсыңбы, Аллах каарына алган коом (яхудийлер) менен дос болуп жүрүшөт. Алар силерден эмес, алардан да эмес². Жалгандан («мен – мусулманмын!» деп) ант ичишет. Бирок, (мусулман эмес экенин) билип эле турушат.

15. Аллах (Акыретте) аларга катуу азапты даярдап койгон! Алардын иштери (жалгандан ант ичүү жана эки жүздүүлүк) кандай жаман!

16. Анттарын (өздөрүнө) калканыч кылышат. Анан (башкаларды) Аллаhtын Жолунан тосушат. Аларга (Кыяматта) кордоочу азап бар!

17. (Жыйнаган) мал-дүйнөсү менен перзенттери аны Аллах тарабынан (азап болуп келген) эч нерседен тосо албайт! Алар – тозок ээлери! Алар анда түбөлүк калышат!

ءَاشْفَقْتُمْ اَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِّ جُنُوْكُمْ
صَدَقْتُمْ فَاذْكُرُوْا اَنْتُمْ وَاَنْتَابُ اللّٰهُ عِنْدَكُمْ فَاَقِمُوا
الصَّلٰوةَ وَءَاتُوا الزَّكٰوةَ وَاطِيعُوا اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهُ ۗ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٣﴾

«اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ
مَا هُمْ بِكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَخْلِفُوْنَ عَلَى الْكَيْبِ وَهُمْ
يَعْلَمُوْنَ ﴿١٤﴾

اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيْدًا ۚ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوْا
يَعْمَلُوْنَ ﴿١٥﴾

اَتُخَذُوا اٰيْمَنُكُمْ رُّجُوًّا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ
فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ
شَيْئًا ۚ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿١٧﴾

1 Намаз менен зекет башка ибадаттарга эне сыяктуу. Ушул экөөсүн толук аткаргандар башкаларын да аткара алат. Экөөнү аткарбагандар башка ибадаттарды да жарытпайт. Ал эми, эч кандай себепсиз намаз окубай жүргөн адамдардын башка ибадаттары кабыл болбойт.

2 Мусулман дейин десең, ичи каапыр. Яхудий дейин десең, мусулмандар менен жанаша намаз окуп, орозо кармап жүрүшөт...

18. Аллах алардын бардыгын кайра тирилткен күнү, силерге ант ичкен сыяктуу Ага да ант иче башташат жана бул аларга пайда берет деп ойлошот. Уккула! Алар – чектен чыккан жалганчылар!
19. Аларды шайтан бийлеп алып, Аллаһты эстөөнү унуттурган. Алар – шайтандын жамааты! Уккула, шайтандын жамааты (эки дүйнөдө тең) зыян тартуучулар!
20. Аллахка жана пайгамбарына душмандык жасагандар кор болгондордун сабында!
21. Аллах (Өзүнүн тагдыр китебинде) «Мен жана Менин пайгамбарларым – жеңүүчүлөрбүз» деп жазып койгон. Аллах баарынан Күчтүү, баарынан Кудуреттүү.
22. (О, Мухаммад!) Сен Аллахка жана Акырет күнүнө бекем ыйман келтирген адамдарды (эч качан) Аллаһтын жана Анын пайгамбарынын душмандарын дос тутканын көрбөйсүң, эгер ал(душманд)ар алардын аталары, перзенттери, ага-инилери жана тууган-туушкандары болсо да! Дал ушулар Аллах алардын жүрөгүнө ыйманды жазып койгон жана Өзүнүн Руху менен кубаттаган адамдар! Аларды (Кыяматта) түбүнөн дарыялар агып турган, анда түбөлүк калчу бейиштерге киргизет. Аллах алардан ыраазы болду, алар дагы Аллахтан ыраазы болушту! Мына ушулар – Аллаһтын жамааты! Уккула: Аллаһтын жамааты гана жеңишке жетет!

يَوْمَ يَكْفُلُ لَهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَمْحُطُونَ لَهُ، كَمَا يَمْحُطُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿١٨﴾

أَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَحْكُمُونَ أَمْرَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَيْنَ أَنَّ أَوْسُولِي إِبْرَ اللَّهِ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَرَضُوا إِنَّ اللَّهَ يَخْتَارُ لِمَنْ يَرْضَى وَيَرْضُو إِنَّ اللَّهَ لَبِصِيرٌ فَذَرِكُوا ﴿٢٢﴾

59 «Хашр» сүрөсү¹

سُورَةُ الْحَشْرِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Аллахка асмандар жана жердегинин бардыгы тасбиҳ айтты! Ал – Кудуреттүү, Даанышман!
2. Ал китеп элдеринен турган каапырларды журттарынан биринчи сүргүн үчүн чыгарды. Силер (О, момундар, алардын чептери бекем болгондуктан) аларды чыгат деп ойлогон эмессиңер. Жана алар дагы (бийик)

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ
مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرِجُوا
وَلَا تَوَدُّونَهُمْ قَائِمًا تَحْتَهُمْ خُصُوفُهُمْ مِنَ اللَّهِ
فَأَسْأَلُهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْشِسُوا وَقَدَفَ

- 1 Бул сүрө Мединада түшкөн жана 24 аяттан турат. «Хашырдын» мааниси «Сүргүн». Бул сүрөнүн дагы бир аталышы «Бану Назир». Анткени, сүрөдө Бану Назир яхудиелерин сүргүн кылуу окуясы баяндалат. Окуучуга сүрө аяттары түшүнүктүүрөөк болушу үчүн ошол окуяларга учкай токтолуп кетелиз. ...пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Маккадан Мединага хижрат кылып келген учурда бул жерде бир нече яхудий уруулары жашаган. Бану Назир ошол уруулардын бири. Пайгамбарыбыз Мединага ислам динин жайылта баштаганда яхудий уруулары менен өз ара тынчтык жана кол салышпастык келишимин түзгөн. Анан, белгилүү «Бадр» согушунда аз сандуу мусулмандар үч эсе көп Макка мушриктерин жеңип алышканда, яхудийлер далбасага түшүп «Булардын эсебин таппаса болбойт» деп ойлоп жүрүшкөн. Арадан көп узабай «Ухуд» согушу болуп, анда мусулмандар жеңилет. Дал ушундай мезгилди күтүп турган яхудийлер дароо мушриктерге жетип барышып, алар менен мусулмандарга каршы күрөшүүнү сүйлөшүшөт. Дагы бир мезгилде пайгамбарыбыз бир жумуш менен Бану Назирге барып, бир үйдүн түбүндө эс алып турганда яхудийлер үстүнөн чоң таш кулатышып, жанына кастык жасашат. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Аллахтан келген вахий кабары себептүү эки кутумдан тең кабардар болот жана тезинен Мединага барып, Бану Назирге каршы кол курап келип, алардын чептерин курчоого алып, курма бактарын кыйдырып, кысымды күчөтөт. Арадан бир нече күн откондон соң, яхудийлер элчи жиберип, кыянаттык менен бузган келишимдерин жаңылоону сунуш кылышат. Бирок, пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам кыянатчылар менен эч кандай келишим болбостугун билдирет жана яхудийлерге мөөнөт берип, ар бир адам бир төө көтөргүдөй жүк-тагын алып шаардан чыгып кетүүгү талап кылат. Кыянатчы Бану Назир уруусу ушинтип «Хайбар» деген жерге сүргүн кылынат. Бирок, яхудийлер тымызын кыянаттарын улантат бергени себептүү кийинчерээк аларды Хайбардан да кууп чыгарылат. Ошондуктан, сүрөнүн башында Бану Назир сүргүнүн «биринчи сүргүн» деп аталган.

сепилдери өздөрүн Аллаһтан коргоп калат деп ойлошкон. Анан Аллаһ(тын жазасы) аларга күтпөгөн тараптан келип, жүрөктөрүнө коркуу салды¹ эле, үйлөрүн өз колдору жана момундардын колдору менен талкалап киришти. О, акылдуу адамдар! (Бул окуядан) сабак алгыла!

3. Эгер Аллаһ аларга көчүп кетүүнү (тагдыр кылыш) жазбаганда, (ушул) дүйнөдө (өлүм же кулчулук сыяктуу жаза менен) жазаламак. Аларга Акыретте да тозок азабы бар.
4. Мунун себеби, алар Аллаһ менен Анын пайгамбарына душман чыгышты. Ким Аллаһка душман болсо, (билип алсын:) Аллаһтын жазасы катуу!
5. (О, момундар!) эгер алардын курма бактарын кыйсаңар же тамырында турган бойдон калтырган болсоңор, (бардыгын) Аллаһтын уруксаты менен жана бузукулардын адебин берип үчүн жасадыңар².
6. Аллаһ Өз пайгамбарына алардан олжолоп берген нерсеге силер ат чаптырып, төө жоргтуруп

فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُجْرِبُونَ يَوْمَهُم بِأَيْدِيهِمْ
وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَأَعْتَبُوا بِمَا أُولَى الْأَصْحَابِ ①

وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ
فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ②

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ
اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ③

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً
عَلَى أَصُولِهَا فَإِذْنُ اللَّهِ وَلِيُخْرِىَ الْفَاسِقِينَ ④

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا
أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ

1 Яхудийлердин сепилдери чынында бекем, бийик болчу. Алар эшиктерин бекем жаап алышып, астейдил коргонууну максат кылышкан. Бирок, Аллаһ Таала Өзүнүн «коркуу» деген аскерлерин алардын жүрөгүнө багыттады. Натыйжада азыр эле эрдесинип турган яхудийлер титиреп-какшап, көчүп кетүү үчүн өз үйлөрүн өз колдору менен буза баштады.

2 Мусулмандар курчоодогу Бану Назирдин алсыратыш үчүн курма бактарын кыя баштаганда, мунафыктар муну айыптап чыгышты. Мындай адат мусулмандардын согуш эрежесинде да жок болчу. Ошондуктан, пайгамбарыбыз дагы кыжаалат болуп турганда ушул аят түшүп, арадан кыжаалатчылык көтөрүлдү.

барбадыңар. Бирок, Аллах
Өзүнүн пайгамбарларын
каалаган пенделеринин үстүнөн
жеңүүчү кылат. Аллах ар нерсеге
Кудуреттүү.

7. Аллах (Бану Назир) айылынын
элинен Өз пайгамбарына
олжолоп берген нерсе
Аллахка¹, пайгамбарга, тууган-
туушкандарга², жетимдерге, бей-
бечараларга жана мусапырларга
(бөлүнөт. Мунун себеби байлык)
араңардагы (бир ууч) байлардын
колунда гана айланган мүлк болуп
(кембагалдар бейнасиб) калбаш
үчүн.³ Жана (оо, момундар!)
Пайгамбар силерди эмнеге буюрса,
дароо кабыл алгыла, эмнеден
кайтарса, ошол замат кайткыла!
Аллахтан корккула, чынында
Аллахтын азабы катуу!

8. (Жана ал олжолор) журттарынан
(Маккадан) жана мал-мүлкүнөн
чыгарып жиберилген кембагал
мухажирлерге (бөлүнөт). Алар
(хижрат кылуу менен) Аллахтын
пазилетин, ыраазычылыгын гана
үмүт кылышкан жана Аллах(тын
дини) Анын пайгамбарына жардам
беришкен. Алар (ыйманында)
чынчыл пенделер!

9. Ал эми, аларды (алардын көчүп
келишин) утурлап, короо-
жайлары менен ыймандарын(ын

اللَّهُ يَسْلُطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ①

مَا آتَاهُ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ
وَالرَّسُولِ وَالْأَقْرَبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَأَن تَتَّبِعُوا لَكُمْ لَا يَكُنْ دُولَةً بَيْنَ
الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا اتَّكُمُ الرَّسُولُ
فَخُذُوا وَمَا نَهَكُمُ عَنْهُ فَأَعْرِضُوا أُوْلَئِكَ
إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ②

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ يُبْتَغَىٰ فَيَأْتِيَنَّهُم مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَيَعْرِضُ اللَّهُ وَالرَّسُولُ الْوَلِيَّةَ هُوَ
الضَّلِيلُونَ ③

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ لَا يَمُنُّونَ مِن قَبْلِهِمْ
يُجَاهِدُونَ مَن هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي

1 Аллахтын дининин күч алышы үчүн.

2 Мунун себеби, пайгамбар менен анын туугандары садака жебейт.

3 Мурунку замандарда көбүнчө аскерлерди улоо жана курал-жарах менен бай адамдар каржылап, олжону дагы байтар алышкан. Бул аят ошол эрежени жокко чыгарды.

жылуулугун) даярдап койгон (мединалык) момундар, өздөрүнө хижрат кылып келгендерди сүйөт жана аларга берилген олжо себептүү жүрөктөрүндө көралбастык сезимин туйбайт. Өздөрүндө жетишпестик болуп турса да, аларды(н пайдасын) өздөрүнөн жогору коюшат. Ким напсинин сугалактыгынан сактана алса, дал ошолор гана жеңишке (Бейишке) жетет.

10. Алардан (мухажирлер жана ансарлардан куралган абалкы мусулман уммасынан) кийин келген адамдар (дуба-тилектеринде мындай) дешет: «О, Раббибиз! Бизди жана бизден мурда ыйман менен өткөн бурадарларыбызды кечире көр! Биздин жүрөгүбүзгө ыймандуу адамдарга карата жек көрүүнү салба! О, Раббибиз! Өзүң Ырайымдуу, Боорукерсиң!

11. Мунафык адамдарга карабайсыңбы, китеп ээлеринен болгон каапыр өнөктөштөрүнө келип: «Эгер силер (Мединадан) чыгарылсаңар, биз дагы силер менен бирге чыгабыз! Силер(ге зыян жеткирүү) жөнүндө эч качан, эч кимге моюн сунбайбыз! Эгер силерге согуш ачылса, албетте жардам беребиз!» дешет. Бирок, алардын анык жалганчы экенине Аллаһ күбө!

12. Эгер алар чыгарылса, (мунафыктар) алар менен бирге чыкпайт жана эгер өлтүрүлүп жатса да эч жардам беришпейт. Жардам берген күндө деле артына

صَدُّوهُمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوْتُوا وَيُزِفُونَ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ
شَحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٩﴾

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٥٩﴾

«الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ
لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَخُرُوجِنَ مَعَكُمْ وَلَا نَطْمِئُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٥٩﴾

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا
لَيَنْصُرُنَّهُمْ وَلَئِنْ نُصِرُوا يُغِيثُوا
الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَدْرَأُكُمْ اللَّهُ

карап качышмак жана (аларга Аллаһтан) жардам берилбей калмак.

13. (О, ыйман жоокерлери! Алардын сепилдерин курчап турганыңарда) алардын жүрөктөрүнө Аллаһтан да айбаттуураак сезилдиңер¹. Мунун себеби, алар (Аллаһтын кудуретин) билбеген коом эле.

14. Алар силер менен (ачык майданда) биримдикте согуша албайт. Чеп менен оролгон шаарларынын ичинде же дубалдардын ар жагында гана («чогуу» боло алышат). Алардын айбат-сүрү өздөрүнүн ичинде гана күчтүү. (Ошондуктан,) аларды биримдикте деп ойлойсуңар. Бирок, алардын жүрөктөрү ыдырап бүткөн. Мунун себеби, алар (Аллаһтын аяттарынын алдында) акылын иштетпеген коом.

15. Алар өздөрүнөн бир аз эле мурдагы кылымышынын жазасын тарткан (каапыр) адамдарга окшойт². Аларга жан ооруткан азап бар.

16. (Ал эми, аларды согушка козутуп, өздөрү келбей койгон мунафыктар) шайтанга окшош. Бир кезде ал инсанга (каапырчылыкты кооз көргөзүп): «Каапыр бол»-деди. Каапыр болду эле, (дароо өзүн оолактатып): «Сени менен ишим

لَا نَسْتَعِذُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنْ
اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾

لَا يَفْقَهُونَ كَرَجَعًا إِلَّا فِي قُرَى مُحَصَّنَةٍ
أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ
تَحْصِيهِمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاتُوا
وَيْسَالٍ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

كَثَافًا الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ
فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

1 Алар Аллаһтан коркуунун ордуна жоокерлерден коркушту. Бирок, алар чыңдап корккон нерсе (коркуу сезими) Аллаһ тараптан келди.

2 Бану Назир окужынан бир аз мурдараак шаан-шөкөт менен, айбаттуудай көрүнүп, «Бад» согушуна келген Макка мушриктери өздөрүнөн үч эсе аз мусулмандардан жеңилип калышкан.

жок. Мен ааламдардын Раббисинен коркомун!» деди.

17. Анаи экөөсүнүн тең акыбети тозокто түбөлүк калуу болуп калды. Заалымдардын жазасы – ушул!
18. О, ыйман келтирген пенделер! Аллаһтан корккула! Ар бир жан эртеңки (Кыямат) күн үчүн эмне алып келгенине карасын! Аллаһтан корккула! Аллаһ эмне иш жасап жатканыңардан Кабардар.
19. Аллаһты унуткан, натыйжада Аллаһ өздөрүн-өздөрүнө унуттурган адамдарга окшобогула! Алар – бузулган (Аллаһка моюн сунбаган) адамдар.
20. Тозок элдери менен Бейиш элдери тең эмес. Бейиш элдери – алар жеңүүчүлөр!
21. Эгер Биз мына бул Кураанды тоого түшүргөнүбүздө, сен анын Аллаһтан коркконунан баш ийип, тыркырап кеткенин көрмөксүң. Биз бул салыштырууларды, пикирин иштетсе ажеп эмес деп, адамдарга айтып берүүдөбүз.
22. Ал – Аллаһ! Бир Өзүнөн башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок! Көрүшөндү да, көмүскөнү да Билүүчү! Ал – Ырайымдуу, Мээримдүү!
23. Ал – Аллаһ! Бир Өзүнөн башка эч бир сыйынууга татыктуу кудай жок! Ал – Падыша, Ыйык, Аруу-Таза, Амандык Берүүчү, Сактоочу, Күч-кубаттуу, Кудуреттүү,

فَكَانَ عَلَيْهِمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا
وَذَلِكَ جَزَاءُ الْفَٰلِٰسِينَ ﴿١٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ
أَنفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰسِقُونَ ﴿١٩﴾

لَا يَتَسَوَّىٰ أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَٰرِقُونَ ﴿٢٠﴾
لَوْ أَنزَلْنَاهُ هَٰذَا الْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ
خَاشِعًا مَُّصَدَّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ
الْأَمْثَلُ نُصَرِّفُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغُيُوبِ
وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ
الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ

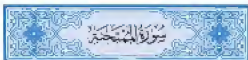
Улуулук Ээси! Аллах алардын
ширктеринен Таза!

24. Ал – Аллах, Жаратуучу, жоктон
бар Кылуучу жана келбет Берүүчү!
Анын сонун-көркөм ысымдары
бар. Ага асмандардагы жана
жердеги бардык нерселер тасбих
айтат. (Анткени), Ал – Кудуреттүү
жана Даанышман!

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٤﴾

هُوَ اللَّهُ الْخَلَّاقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٥﴾

60 «Мумтахана» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. О, ыйман келтирген пенделер!
Менин жана өзүңөрдүн
душманыңарды дос тутпагыла!
Силер аларга достук (катын)
жиберип жатасыңар. Алар
силерге келген Акыйкатка
каапыр болушкан! Силерди
жана пайгамбарды Аллахка –
Раббинерге ыйман келтиргениңер
үчүн гана (Маккадан айдап)
чыгарышууда! Эгер силер
Менин ыраазычылыгымды гана
үмүт кылып, Менин Жолумда
гана жихад кылуу үчүн чыккан
болсоңор (аларды дос тутпагыла!)
Силер болсо, жашыруун достошуп
жатасыңар! Мен силердин
ичиңерге катканыңарды да,
ашкере кылганыңарды да эң
жакшы билемин! Силерден ким
муну жасаса, ал Түз Жолдон
адашыптыр!

2. Алар² эгерде силерди(н
зияныңарга бир мүмкүнчүлүк)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ
أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ
مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِنَّا كُنَّا نَعْلَمُ أَن يُخْرِجُونَ
الرَّسُولَ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ جَهَنَّمَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
مَرْضًى يُخْرِجُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ
بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَلْتُمْتُمْ وَمَنِ يَقَعْلُهُ مِنْكُمْ
فَكَذَّبَ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝

إِنْ يَتَّقَوْكُمْ وَيُخَوِّفُوا لَكُمْ أَعْدَاءَ وَيَسْطُرُوا إِلَيْكُمْ

1 Бул сүрө Мединада түшкөн жана он үч аяттан турат. «Мумтахана» «сыналган аялдар» деп которулат. Сүрөнүн түшүүсүнө төмөндөгү окуя себеп болгон: Пайгамбарыбыз салихаллоху алайхи ва саллам Макканы фатх кылуу (алуу) үчүн аскерий даярдык баштаганда Хатип бин Абу Балтаа деген киши Макка мушриктерине окуяны баяндап кат жазып, бир аялдап берип жиберет. Бирок, Аллах Таала вахий кылып бул иштиң сырын пайгамбарыбызга билдирет жана пайгамбарыбыз чабарман аялды жолдон карматып, Хатипке: «Бул эмне кылганың?!» дегенде, ал Маккада бала-чакасы бар экенин, алар коргоочусуз калганын, бул ишти каапырчылык же чыккынчылык нистинде эмес, тек гана мушриктерге жагынып үй-бүлөсүн алардын жамандыгынан сактап калуу үчүн жасаганын айтып, жан соога сурайт. Ал эми, «Мумтахана» (сыналган аялдар) жөнүндө сүрөнүн онунчу аятында сөз болот.

2 Макка мушриктери.

таап калса эле, ошол замат душман болуп, колдору менен тилдерин силерге жамандык менен агытышат жана каапыр болушуңарды саап турушат.

3. Тууган-уругуңар менен бала-чакаңар Кыяматта силерге пайда жеткире албайт¹, (Аллаһ) араңарды бөлүп койот. Аллаһ эмне иш жасаганыңарды Көрүүчү.

4. Силер үчүн Ибрахимде жана аны менен бирге болгон (ыймандуу) адамдард(ын жашоосунд)а өрнөк бар: Бир кезде алар (каапыр) элдерине «Биздин силерге жана силер сыйынган Аллаһтан башка кудайларга тисшебиз жок, биз силерге каапыр болдук! Эми, биз менен силердин араңарда, качан жеке-жалгыз Аллаһка ыйман келтиргениңерге чейин түгөнгүс душманчылык жана жек көрүү жаралды!» деп айтышкан. Бирок, Ибрахимдин атасына карата: «Мен сизге (Аллаһтан) кечирим сураймын. Сизге Аллаһ тарабынан (келе турган азаптаң) эч нерсени кайтарууга кудуретим жетпейт»-деген сөзүн (өрнөк кылбагыла)². О, Раббибиз! Биз Сага тобокел кылдык, Өзүңө кайттык жана кайтып баруу – Өзүңө гана!

5. О, Раббибиз! Бизди каапырларга фитна (көз каранды) кылбагай

أَيَّدِيَهُمْ وَأَلْيَسَتْهُمُ بِالسَّوءِ وَوَدُّوا أَنْ تُكْفَرُوا ۝

لَنْ نَنْفَعَكَ أَرْحَامُكَ وَلَا تُولَدُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَفْصِلُ بَيْنَكَ وَاللَّهِ يَمَّا تَعْمَلُونَ يَعْبُدُونَ ۝

فَدَكَاتَ لَكُمْ أَسْوَأُ حَسَنَةٍ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمُ الْبَرَّةُ فَأَمْسَكَ وَمِمَّا
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كُفْرًا يَكُونُ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا
بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۚ لَا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ
لَكَ وَمِمَّا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا
عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَابْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْقِرْنَا رَبَّنَا

1 Силер ошолорду деп душманга дос болгон элеңер.

2 Мунун себеби, каапырларга Аллаһтан кечирим суралбайт. Ибрахим алейхи салам бул сөзүн атасынын ширк ишениминен кабарсыз маалда айткан. Качан гана атасынын Аллаһ душманы экени ашкере болгондо «Эй, атаке! Мен сизден жана сиздин кудайларыңыздан кечтим!» деп араны ачык кылган.

элең! жана күнөөлөрүбүздү
кечиргей элең! О, Раббибиз!
Аныгында Сен Кудуреттүү,
Даанышмансың!

6. Аларда силер – Аллаһтан жана Акырет Күндөн үмүт кылгандар үчүн эң сонун үлгүлөр бар. Ким (үлгү алуудан) жүз бурса, (билип койгула:) Аллаһ Беймуктаж, Даңазалуу Зат! *(Жогорку аяттарда мушриктер менен кандай позицияда болуу керектиги үйрөтүлдү. Бирок, качан алардын ашынган душмандыгы ашкере болмоюнча, алардын ыйманга келишинен үмүт узбогон абзел. Себеби...)*

7. Аллаһ алардын (Макка мушриктеринин) ичиндеги силер душмандашкан адамдар менен араңдарда достук жаратыш койсо ажеп эмес. Аллаһ (буга) Кудуреттүү! Аллаһ – Кечиримдүү, Мээримдүү!

8. Силер менен дин себептүү согушпаган жана силерди мекениңерден чыгарбаган адамдарга жакшылык жана адилет кылуудан Аллаһ силерди кайтарбайт. Аллаһ адилеттүүлөрдү сүйөт.

9. Силерге каршы дин себептүү согушуп, мекениңерден чыгарган жана чыгарууга жардам берген адамдарды дос тутуудан Аллаһ силерди кайтарат. Ким аларды дос туткан болсо, алар анык заалымдар!

إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أَشْوَءٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا
اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ
الْحَمِيدُ ﴿٦١﴾

عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمُ
سُتُورًا مَّوَدَّةَ وَاللَّهِ قَلِيلٌ وَاللَّهُ عَلِيمٌ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

لَا يَهْدِيكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَلَمْ يُخْرِجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا
إِلَيْهِمْ إِنْ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٦٣﴾

إِنَّمَا يَهْدِيكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُم فِي الدِّينِ
وَأَخْرَجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ
أَن تَوَلَّوهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

10. О, ыйман келтиргендер! Эгер силерге ыймандуу аялдар хижрат кылып келсе, аларды сыйнагыла. Аллаһ алардын ыйманын эң жакшы билет. Эгер алардын ыймандуу экенин аныктасаңар, каапырларга кайтарып жибербегиле. (Себеби,) алар мушриктерге адал эмес, мушриктер аларга адал эмес.¹ Жана (эгер үйлөнсөңөр) аларга (мушрик күйөөлөрү) берген өлчөмдөгү махырды бергиле. Качан (ушул) махырды төлөсөңөр, аларга үйлөнүүдө силерге күнөө жок. Жана каапыр болуп (Мединадан Маккага кетип) калган аялдардын билегинен да кармабагыла!² Кийин алардан берген махырыңарды сурап алгыла, алар (силер үйлөнгөн мухажир аялдардын Маккада калган мушрик күйөөлөрү) дагы (ал аялдарга) берген махырын силерден сурап алышсын. Аллаһтын өкүмү – ушул. Ал силердин араңарда өкүм кылат. Аллаһ Билүүчү, Даанышман!

11. Эгерде, силердин аялдардан кимдир бирөөсү каапырлар тарапка өтүп (бир мушрикке тийип) кетсе, (жана анын мушрик күйөөсү силерге махырды кайрыш бербесе) анан силер (согушта мушриктерди)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٌ
فَأَمْتَحِنُوهُنَّ أَفَلَا تَعْلَمْنَ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ
وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَهُم مَّا أَفْقَعُوا وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ
وَلَا تَنْسِكُوا بِوَصِيمِ الْكُفَّارِ وَاسْتَلُوا مَا أَفْقَعُوا
وَأَسْتَلُوا مَا أَفْقَعُوا ذَلِكَ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

وَأِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَابَتْهُ فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاحُهُمْ فَمِنْ
مَا أَفْقَعُوا وَأَسْتَلُوا وَالَّذِينَ أَنشَأُوا مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

1 Күндөрдүн биринде бир нече аялдар Исламга кирип, Макка мушриктеринен качып, Мединага хижрат кылып келишет. Бирок, ошого чейин пайгамбарыбыз менен мушриктердин арасында «Маккадан Мединага качып келгендерди кайтарып берилет» деген келишим бар эле. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам «Эгер бул аялдарды кайтарып жиберсем, мушрик күйөөлөрү менен турмушу кандай болот?» деп ойлонуп калганда, маселеге чечим катары Аллаһ Таала ушул аяттарды түшүргөн.

2 Эгер ушундуй болсо, талак түшөт жана ал аял менен ажырашууга туура келет.

жеңип алсаңар, аялы кетип калган кишилерге (олжодон) махыры барабарынча бөлүп бергиле. Жана өзүңөр ыйман келтирген Аллаһтан корккула!

12. О, пайгамбар! Эгер сага ыймандуу аялдар келип, Аллаһка эч нерсени шерик кылбоого, уурулук, зынаа кылбоого, (кыз төрөлгөн) балдарын өлтүрбөөгө, бирөөдөн бала арттырып эрине тануулабоого жана жакшы (сооп) иштерге буюрганыңда сага каяша айтпоого ант беришсе¹, алардан антын кабыл ал жана алардын күнөөлөрүнө Аллаһтан кечирим сура. Аллаһ Кечиримдүү, Ырайымдуу.

13. О, ыйман келтирген пенделер! Аллаһтын каарына жолуккан (мушрик) коом менен дос болбогула! Каапырлар мүрзөдөгү адамдардан (алардын кайра тирилүүсүнөн) үмүт үзгөнү сыяктуу, алар (мушриктер) дагы Акыреттен үмүт үзүшкөн.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبْتَغِينَكَ عَلَىٰ
أَن لَّا يَشْرِكَنَّ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ
وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِمَهْمَتٍ
يَقْرِيْنَهُ بَيْنَ يَدَيْهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا
يَعْبُدْنَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعُهُنَّ وَاسْتَقْبِلْ
لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ قَدْ يَكْسِبُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَكْسِبُ
الْكُفَّارُ مِنَ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿٥١﴾

1 Исламга кирген аялдар пайгамбарыбызга ушул иштерди жасабоого ант беришкен. Бул ант исламда «байбат» деп аталат.

61 «Сафф» сүрөсү¹

سُورَةُ الصَّفِّ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Аллаһка асмандардагы жана жердеги бардык нерселер тасбих айтты. Ал – Кудуреттүү, Даанышман!
2. О, момундар! Эмне үчүн жасабаган ишиңерди сүйлөйсүңөр?!
3. Жасабаган ишиңерди сүйлөө Аллаһтын алдында чоң күнөө!²
4. Аллаһ Өзүнүн Жолунда тегиз курулган үйлөр сыяктуу сап-сап болуп согушкан пенделерин сүйөт.
5. (О, Мухаммад!) эстегин, бир кезде Муса өзүнүн коомуна «О, коомум! Эмнеге мени ирээңжитип жатасыңар? Мен Аллаһтын силерге жиберилген пайгамбары экенимди билесиңерго!» деди. Анан качан гана алар (акыйкаттан) бурулуп кеткенде, Аллаһ дагы алардын жүрөгүн (акыйкатты кабыл алуудан) буруп койду. Аллаһ бузуку коомду Туура Жолго баштабайт!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا
تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾

كَبُرَ مَقْسًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا
تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِهِ
صَفًّا ۖ إِنَّهُمْ بَيْنَ مَرْصُورٍ ﴿٤﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمُ لِي
تُؤَدُّونَنِي وَقَدْ تَعَلَّمُونَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ فَلَمَّا دَعَا إِلَى اللَّهِ قُلُوبُهُمْ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. Он төрт аяттан турат. «Сафф» сөзүнүн мааниси - «Сап». Бул сүрө Аллаһтын жолунда сапка тизилип согушкан адамдар жөнүндөгү аяттар менен башталган.

2 Кээ бир мусулмандар каанырлардын зулумуна чыдабай кеткенде «Эх, качан Аллаһтан согуш жөнүндө өкүм келээр экен» деп бейсабыр болушкан. Анан, убактысы жетип, Аллаһ Тааладан жихадга чыккыла деген өкүм келгенде, жанагы «баатырлар» болбогур нерселерди шылтоолон согуштан кара жанын калкалап калышты.

6. Эстегин, (бир кезде) Марямдын уулу Ыйса (мындай) деди: «О, Исрайил урпактары! Мен силерге Аллахдан жиберилген пайгамбар боломун. (Мен) өзүмдөн мурдагы Тооратты(н өкүмдөрүн) тастыктаймын жана менден кийин келе турган, ысымы «Ахмад» болгон пайгамбар жөнүндө (алдын ала) сүйүнчү кабар айтамын»¹. Анан качан ал (Мухаммад) аларга анык далилдерди алып келгенде (ыйман келтирүүнүн ордуна) «бул анык сыйкырго!» дешти.
7. Исламга чакырылганда Аллахка жалаа жапкан адамдан заалымыраак ким бар?! Аллах заалым адамдарды Туура Жолго баштабайт!
8. Аллахтын Нурун ооздору менен (үйлөп) өчүрүүнү каалашат! Бирок, каапырлар жаман көргөнү менен Аллах Өзүнүн Нурун толук (бүт ааламга) жеткирет!
9. Ал Өзүнүн пайгамбарын Туура Жол жана Акыйкат Дин менен – ал динди бардык диндерден үстөм кылуу үчүн – жиберди². Эгер мушриктер жаман корсо да.
10. О, ыйман келтиргендер! Мен силерди жан ооруткан азаптан сактап калчу «соодага» баштайынбы?

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَءِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا نَحَا نَحْوَهُ الْيَهُودُ قَالَ لَهُمْ آخِذُوا بِسُرُورٍ ۖ

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ۝

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُبْدِي نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۝

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَلَمْتُكُمْ عَلَى بَيْعَةٍ تُشْجِكُمِنْ عَذَابِ اللَّهِ ۝

1 «Ахмад» - бул пайгамбарыбыздын Инжилде жазылган аты. Бул ысымдын биринчи мааниси «Аллахты мактаган», экинчи мааниси «Макталган». Христиандар Инжилди өзгөрткөндө ал ысымды өчүрүп жиберешкен. Бирок, байыркы латын тилиндеги нускаларында «Параклет» (Макталган) деген ысым сакталып калган.

2 Ушугу күндөрдөгү акыркы маалыматтар ырастагандай, тутунган, ээрчиген адамдарылып саны боюнча, Ислам Дини дүйнөдө алдынкы орунга чыкты!

62 «Жума» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
исымы менен!*

1. Аллахка асмандардагы жана Жердеги бардык нерселер тасбих айтат. Ал – Падыша, Таза-Пакиза, Кудуреттүү жана Даанышман!
2. Ал уммий адамдар² арасына өздөрүнүн ичинен (тандап алган) пайгамбарды жиберди. Ошол (Пайгамбар) аларга Аллахтын аяттарын тилават кылат, аларды (ширк жана башка күнөөлөрдөн) тазартат жана Китеп менен Сүннөттү таалим берет. Алар мындан мурда анык аданууда болушкан.
3. Жана (Аллах ал пайгамбарды) али аларга кошулбаган башка элдерге³ да жиберди. Ал – Кудуреттүү, Даанышман.
4. Бул Аллахтын каалаган пенделерине бере турган пазилети. Аллах улуу пазилет Эси!⁴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْبِيحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كُنَّا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ﴿٢﴾

وَالْآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو
الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. Он бир аяттан турат.

2 Арабдар эсини «Уммуу» дешет. «Уммий» дегендин мааниси «энесден туулган бойдон окуу-жазууну билбей чоңойгон» дегенди түшүндүрөт.

3 Бул элдер сахаабалардан кийин келип, алардын дин-кербенине кошула турган мусулмандар же болбосо, тээ кыяматка чейин ислам үмөтүнө кошула турган арабдан башка элдер.

4 Уммий арабдар арасынан Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламга пайгамбарчылык пазилети келгенде яхудийлер «Аллах пайгамбарды уммийлердин арасынан тандамак беле? Тандаса, мына биздин арабыздан тандайт. Себеби, бизде илим – Ыйык Китеп бар» депин ыйман келтирбей коюшкан. Бирок, дал ошол Тооратта акыркы пайгамбар арабдардын арасынан келиши жөнүндө ыйык кабар айтылган эле.

5. Тооратты (колдорунда) көтөргөнү менен, кийин аны(н окум-буйруктарын иш жүзүнө аткара) которбогон адамдар, үстүнө көп китеп көтөргөн эшек сыяктуу. Аллаһтын аяттарын жалганга чыгарган коомдун тамсили кандай жаман! Аллаһ заалым коомду Туура Жолго баштайт!
6. (О, Мухаммад!) Айткын: «Эй, яхудийлер! Эгер силер «Бардык адамдар эмес, мына биз гана Аллаһтын сүйгөн пенделерибиз» деп ойлосоңор, анда өлүмдү тилегиле, эгер чынчыл болсоңор».
7. (Жок,) алар жасаган (көп күнөө) иштери себептүү эч качан өлүмдү сагынышпайт. Аллаһ заалымдарды Билүүчү.
8. Айт: «силер качып (коркуп) жүргөн өлүмгө албетте жолугасыңар. Кийин, көмүскөнү да, көрүнгөндү да Билүүчүгө кайтарыласыңар. Ал силерге жасаган ишинердин кабарын билдирет.
9. О, ыйман келтирген пенделер! Эгер Жума күнү (Жума намазына чакырып) азан айтылчу болсо, тезинен Аллаһты эскерүүгө (мечиттерге) шашылгыла жана сооданы (намаз бүткөнгө чейин) токтоткула. Бул өзүңөр үчүн жакшы, эгер билсеңер.
10. Ал эми, намаз бүткөндө Аллаһтын ырыскыларын издеп, жер бетине жайылгыла жана Аллаһты көп эстегиле. (Ошондо) жеңишке (Бейишке) жетээрсиңер!

مَثَلُ الَّذِينَ خُمِلُوا الثَّورَةَ ثُمَّ كَفَرُوا يَحْمِلُونَهَا كَحُمْلِ الْإِجَارِ يَحْمِلُ أَثْقَارًا لِّبَنَسٍ مَّثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٦٢﴾

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ رَعَيْتُمْ أَكْثَرُ أَوْلِيَاءَهُ يَلْعَنُ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٣﴾

وَلَا تَسْتَوِينَ أَتَدَابِعًا قَدِمَتْ آيَاتُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٦٤﴾

قُلْ إِنْ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلِّيِّ الْعَلِيِّ وَالْشَّهَادَةُ فَيُنَبِّئُكُمْ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ يُفْلِحَ قَوْمٌ ﴿٦٧﴾

11. Алар (кээ бир мусулмандар) сооданы жана оюн-тамашаны көргөндө ошого чуркап кетишти. Сени болсо, (мечиттин минбарында) турганың бойдон калтырышты. Сен айткын: «Аллахтын алдындагы сооп соодадан жана оюн-тамашадан жакшы. Аллах эң жакшы ырыскы берүүчү.¹

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٥١﴾

¹ Жума күндөрдүн биринде пайгамбар салталаюу алайхи ва саллам минбарда хутба кылып турган. Ошол маалда Мединага шаан-шөкөт менен соода кербени кирип келет. Копчүлүк сахаабалар хутбаны таштап чуркап кетишет. Бул аят ошол окуяга байланыштүү түшкөн.

63 «Мунафикун» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
менен*

1. (О, Мухаммад!) Эгер сага мунафыктар келсе «биз күбөлүк беребиз: сен Аллаһтын элчисисин» дешет. Аллаһ билет, сен Өзүнүн элчиси экениңди. Аллаһ мунафыктардын анык жалганчылыгына күбөлүк берет.²
2. Алар анттарын калканыч кылып (өздөрүнө кошуп башка адамдарды да) Аллаһтын Жолунан тосушкан. Алардын иштери кандай жаман!
3. Мунун себеби, алар (оозунда) ыймандуу, (жүрөгүндө) каапыр болгону. Натыйжада жүрөктөрүнө моор басылып, (жакшылык менен жамандыкты) ажырата албай турган болуп калышты.
4. Эгер аларга карасаң келбеттери сени кызыктырат. Эгер (жалганды кооздоп) сүйлөсө аларды угасың. Алар (дубалга) жолөп коюлган (жансыз) жыгач сыяктуу. (Ар дайым далбасада жапаганы себептүү) ар бир добушту өздөрүнүн зыянына деп ойлошот. Алар – душмандар, абайла

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا أَتَشْهَدُ أَنَّ رَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَقُولُ أَنَّ رَسُولَهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ أَنَّ الْمُنَافِقِينَ كَاذِبُونَ ﴿١﴾

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ حُجَّةً فَعَصَوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَآتِيهِمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَرَّوْا فَطَبَعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾

﴿٤﴾ وَإِذَا رَأَوْهُ تَتَّعِبُكَ أَعْيَانُهُمْ وَلَئِنْ يَتَوَلَّوْا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشْبٌ مُسْنَدٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ أَنْ يَكُونُوا أَوْقَاتٍ ﴿٥﴾

1 Мединада түшкөн. Ол бир аяттан турат. «Мунафикундун» мааниси «эки жүздүүлөр»

2 Мединадагы кээ бир бай адамдар эми гана бийлик тизгинин колуна алмак болуп турганда пайгамбарыбыз хижрат кылып келип калат жана жалпы эл аны ээрчип калат. Ызырыкын калган жанагылар ичинде «ит өлүп» исламды жана пайгамбарды жек көрүп турушса да, сыртынан пайгамбарыбызга ыйман келтиришээрин бат-бат кайталап, кээде ант ичип да турушкан.

алардан! Аллаһ кыйраткырлар,
(чыныктан бурулуп) кайда бара
жатышат!

5. Аларга «(Тооба кылып) келгиле,
Аллахтын элчиси силердин
күнөөңөрдү кечирешин Аллаһдан
сурайт» деп айтылганда, моюн
толгоп кетишкен жана сен аларды
текеберлик менен (адамдарды
акыйкаттан) тосконун көрдүң.
6. Сен алар үчүн (Аллаһтан) кечирим
сурасаң да же сурабасаң да –
айырмасы жок: Аллаһ эч качан
кечирбейт! Аллаһ бузуку коомду
Туура Жолго баштабайт!
7. Алар (өз кишилерине) «Аллахтын
элчисинин айланасындагы
адамдарга ихсан-көмөк
көргөзбөгүлө, (ажеп эмес,
Мухаммаддын айланасынан) тарап
кетипсе» дешет. Асмандар менен
жердин казыналары Аллахтын
колунда го! Бирок, мунафыктар
муну түшүнбөйт.
8. Алар (дагы) «Эгер Мединага
кайтсак, улук адамдар
селсаяктарды (шаардан) айдап
чыгат» дешкен¹. Улуулук Аллаһка,
Анын элчисине жана ыйман
келтиргендерге таандык. Бирок,
мунафыктар муну билишпейт.
9. О, ыйман келтиргендер! Мал-
дүйнөңөр менен бала-чакаңар
силерди Аллахты эскерүүдөн
(ибадаттардан) алаксытып

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ
لَوَلَا أُولَئِكَ لَفْتَنَاهُمْ صَبْدُونَ وَهُمْ
مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ
تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَإِيَّاهِدى الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيْنَا مِنْ عِنْدَ
رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يُنْفِقُوا إِلَيْنَا خَزَائِنُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا
يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ
لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ
وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَالِفُونَ ﴿٩﴾

1 Казаттардын биринде Маккадан келген мухажирлер менен Мединалык ансарлар экиге бөлүнүп жаатташа кетишет. Муну көргөн мунафыктардын башчысы Абдуллах ибн Сатул «Мединага кайтып барганда аларга коргүлүктү көргөзөбүз! Улук адамдар (мединалыктар) селсаяктарды куул жиберебиз» дейт.

койбосун! Ким ушундай кылса,
алар – зыян тарткандар!

10. Качан гана силерден бирөөңөргө
өлүм (сааты) келгенде «О, Раббим!
Эгер мени бир аз мөөнөткө
(жанымды албай) койо турсаң,
садака кылып, жакшы адамдардан
бодоор элем!» деп (чыйпылыктап)
калаардан мурда силерге Аллаһ
берген ырыскылардан садака
кылып калгыла.

11. Ажалы жетип калса, Аллаһ эч
бир жанга мөөнөт бербейт! Аллаһ
силердин бардык ишинерден
Кабардар!

وَأَنفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَن يَأْتِيَ
أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

وَلَن يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

64 «Тагаабун» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдуу Аллахтын
ысымы менен!*

1. Аллаһты(н Атын) асмандардагы жана Жердеги бардык (жандуу-жансыз) нерселер аруулашат. Мүлк Аныкы, мактоо Өзүнө гана таандык! Ал - бардык нерсеге Кудуреттүү!
2. (О, ишандар!) Ал силерди жараткан. Силердин арацарда каапыр да бар, ыймандуу да бар. Аллах бардык ишинерди Көрүүчү!
3. Ал асмандар менен жерди акыйкат менен жаратты, силерге эң сонун келбет берди жана көрүнүшүнөрдү көрктүү кылды. Кайтып баруу – Өзүнө!
4. Ал асмандардагы жана жердеги бардык нерсени билет жана силердин сырыңарды да сыртыңарды да билет. Аллах жүрөктөрдө катылган нерселерди да Билүүчү!
5. (О, мушриктер!) силерге мурдагы каапыр жамааттардын кабары келбеди беле? Алар өз кылмыштарынын жазасын тартышкан². Жана аларга (Кыяматта) катуу азап бар.
6. Мунун себеби, аларга пайгамбарлары анык далилдерди

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْبِغْ لَكَ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْيِيدهُمْ رَسُولُهُمْ يَتْلُو

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. Он сегиз аяттан турат. «Тагаабундуу» мааниси жана чечмелениши 9-аятта айтылат.

2 Кээ бирөөлөрүнүн башына таш жааган, кээ бирлерин жер жуткан.

алып келгенде «бизди адам перзенти Туура Жолго баштайт бекен?» деп, каапыр болуп, жүз буруп кетишти¹. Аллаһ аларга муктаж эмес. Аллаһ – Беймуктаж, Макталган!

7. Каапырлар «биз эч качан кайра тирилбейбиз» деп ойлошту. Айткын: «жок, андай эмес! Раббиме ант ичин айтамын: силер шексиз (Аллахтын кудурети менен) кайра тирилесиңер жана албетте, силерге жасаган ишиңердин кабары берилет. Бул Аллаһ үчүн жеңил.
8. Эми, (эсиңерге келип) Аллаһка, Анын пайгамбарына жана биз түшүргөн Нурга (Кураанга) ыйман келтиргиле! Аллаһ бардык ишиңерден Кабардар!
9. (Аллаһ) силерди чогулуш күнүнө чогулткан (Кыямат) күндү (эстегиле). Ал – Тагаабун Күнү²! Ким Аллаһка ыйман келтирип, жакшы амалдарды кылган болсо, (Аллаһ) анын күнөөлөрүн кечирип, астынан дарыялар аккан бейиштерге киргизет. Алар анда түбөлүк калышат. Бул – Улуу жетишендик!
10. Ал эми, каапыр болуп, Биздин аяттарыбызды жалган дегендер тозок ээлери болуп, анда

فَقَالُوا ابْشِرْهُمْ هَؤُلَاءِ فَكَفَرُوا وَلَوْ أَنَّاسْتَعَيْنَى
اللَّهُ وَاللَّهُ عِنْدَ حُجُبٍ ۝

رَعِمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُصْعِقُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي
لَتَصْعِقُنَّ وَلَوْ لَبِثْتُمْ إِلَّا بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرٌ ۝

فَقَامُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَآلْوَاقِعَ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝

يَوْمَ يَجْمَعُ كُلُّ لُؤْلُؤٍ لِّجَمْعٍ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيعْمَلْ صَالِحًا كَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ
وَيُدْخِلْهُ حَبْلَ نَجْوَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ

1 Алар текеберчилигинен улам «Бизге периштеден пайгамбар келсе ыйман келтирет элек. өзүбүз сыяктуу, тамак-аш жеп, базар аралап жүргөн адам баласы кантип пайгамбар болсун?!» дешкен.

2 «Тагаабундун» мааниси «Бири-биринен ажыратылуу». Ал күндө ыймандуулар каапырлардан ажыратылып, Бейишке жиберилсе, каапырлар ыймандуулардан бөлүнүп, тозокко айдалат.

түбөлүк калышат. Кандай жаман акыбет!

11. (Пенделерге) жеткен ар бир балээ Аллаһтын гана уруксаты менен болот. Ким Аллаһка ыйман келтирсе, анын жүрөгүн Туура Жолго багыттап койот. Аллаһ бардыгын Билүүчү!
12. Аллаһка моюн сунгула, пайгамбарга моюн сунгула! Эгер моюн сунбасаңар (өзүңөргө зыян.) Биздин элчибиздин милдети (акыйкатты) анык жеткирип коюудан гана турат.
13. (Ал -) Аллаһ! Бир Өзүнөн башка сыйынууга татыктуу кудай жок! Ыймандуулар Аллаһка гана тобокел кылышсын!
14. О, ыйман келтирген пенделер! (Кээ бир учурда) силерге аялдарыңар менен перзенттериңердин арасынан (Аллаһ Жолунан тосуучу) душмандар чыгат. Алардан абайлагыла! Эгер аларды кечирип, айкөлдүк кылсаңар (билип алгыла) Аллаһ - Кечиримдүү, Ырайымдуу!
15. Чынында, мал-дүйнөнөр менен бала-чакаңар силерге сыноо. Аллаһтын алдында улуу сооптор бар.
16. Аллаһтан алыңар жеткенче такыба кылгыла жана (пайгамбардын өкүм-насааттарын) угуп, моюн сунгула. Жана (Аллаһ Жолунда) садака кылгыла. (Бул ишинер) өзүңөргө жакшы. Ким напсинин ачкөздүгүнөн сактана алган болсо, дал ошолор жеңишке жеткендер.

الْمُصِيرُ ﴿٥١﴾

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥٢﴾

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿٥٣﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا مِنْ أَرْزَاقِكُمْ وَأَوَّلَ كَيْدِكُمْ وَاللَّكُمُ فَأَخَذُوا هُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَضَعُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٥﴾

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٥٦﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَيْئًا مِنْ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٧﴾

17. Эгер Аллахка жакшынакай карыз берсеңер¹, силерге бир нече эсе² көбөйтүп кайтарат жана (буга кошумча иретинде) күнөөңөрдү да кечирет. Аллах - (жакшылыктарга) Шүтүр кылуучу. жана (пейили) Жумшак.

18. (Аллах) кайыпты да, ашкерени да Билүүчү, Кудуреттүү, Даанышман!

إِنْ تُقِضُوا آلَافَ قَرْضًا حَسَنًا لِّتُبْعِفُوا
لَكُمْ وَيُغْفَرَ لَكُمْ وَأَنَّ شُكْرَ حَلِيمٍ ﴿٥٥﴾

عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٥٦﴾

1 Аллах Жолунда садака кылсаңар.

2 Он эседен жети жүз эсеге чейин.

65 «Талак» сүрөсү¹

سُورَةُ الطَّلَاقِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. О, Пайгамбар! Эгер аялдарга талак берчү болсоңор, «идда» мөөнөттөрүндө талак бергиле². Анан идда мөөнөтүн эсептегиле жана Раббинер – Аллаһтан корккула! Анык бузук иш (зынаа) кылбаса, аларды үйүнөн чыгарыш койбогула жана алар да чыгып кетишпесин! Булар – Аллаһтын чектөөлөрү. Ким Аллаһ белгилеген чектен чыгып кетсе, өзүнө зулум кылган болот. Сен билбейсиң, Аллаһ ушундан (окумдорду сактагандан) кийин (эрди-катыш үчүн бир пайдалуу) ишти болтурса ажеп эмес.³

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَقَوْهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِغَشْوَةٍ مُبِينَةٍ وَفَلَا حُدُودَ لِلَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

2. Эгер аялдар (идда) мөөнөтүн бүтүрсө, же жакшылык менен алып калгыла же жакшылык менен ажырашкыла. (Жарашсаңар да, ажырашсаңар да) өзүнөрдөн эки адилеттүү адамды күбө кылгыла. (О, күбө болгондор!) силер Аллаһ үчүн (түз-туура) күбөлүк бергиле! Мунуңар Аллаһка жана Акырет Күнүнө ыйман келтирген

وَإِذَا بَلَغَتِ الْمَحْضُومَاتُ فَمَنِّسْكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّهَدَةَ لِلَّهِ ذَلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾

1 Бул сүрө Мединада түшкөн. 12 аяттан турат.

2 «Идда мөөнөттөрүндө талак бергиле» дегени, иддасына чейин, айыздан таза абалында, жакыңдык кылбай туруп талак бергиле деген мааниде.

3 Мусулман адамдар талакты оюнчук кылып албаш керек. Анын да эрежелери бар. Ал эми, эрежеси менен талагы берилген аялдарды үйдөн чыгарып жиберилбейт. Ал аял идда мөөнөтү (үч ирет этек кири келип, үч ирет тазалануу убактысы) аяктаганга чейин үйүндө олтурууга жана күйөөсү тарабынан каржыланууга тийиш. А, эгер талактын себеби аялдын бузуктугунда болсо, анда эрежеси менен талак кылгандан кийин үйдөн чыгарып жиберсе болот.

адамдарга үлгү болоор иш. Ким Аллаһтан такыба кылса, анын жолун ачып койот

3. – жана ойлобогон тараптан ырыскы таап берет. (Ошентип,) ким Аллаһка тобокел кылса, Өзү жетиштүү. Аллаһ Өз ишин аягына чыгарат. Аллаһ ар бир нерсеге ченем-өлчөм белгилеп койгон.

4. Ал эми, (талагы берилген) аялдарыңардын арасында этек кир келбей калгандары (карыя жаштагылары) болсо жана («булардын идда мөөнөтү кандай болот?» деп) шектенсеңер, алардын иддасы - үч ай. Эми, (балакатка жетпеген же бир оору себептүү) тап-такыр этек кири келбеген аялдар болсо, (булардын иддасын да үч ай деп эсептейсиңер). Боюна бүтүп калган аялдардыш идда мөөнөтү – төрөгөнгө чейин. Ким Аллаһтан такыба кылса, анын ишин жеңилдетип койот.

5. Силерге Аллаһ түшүргөн буйрук – ушул. Ким Аллаһтан корксо, анын күнөөлөрүн өчүрөт жана сообун көбөйтөт.

6. Аларга¹ мүмкүн болушунча өзүнөр жашаган үйлөрдөн орун бергиле. Аларга кысым көргөзүү менен зыян жеткирбегиле. Эгер алардын боюна бүткөн болсо, боюндагысын төрөгөнгө чейин (бардык муктаждыгын) камсыздагыла. Эгерде силер үчүн (балаңарды) эмизип берсе, акысын төлөп

وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٥﴾

وَالَّذِي يَتَسَنَّ مِن الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّذِي لَا يَحْيضُ وَلَوْلَا الْإِحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٦﴾

ذَٰلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٧﴾

أَسْكُرْهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَّرْتُمْ مِنْ وِجْدِكُمْ وَلَا تَضَارُّهُنَّ لِيُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَىٰ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَانْفِقُوا أَجُورَهُنَّ وَأَنْسُرُوا بَيْتَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَرُوا فَاسْتَغْنِ لَكُمْ الْآخَرَىٰ ﴿٨﴾

1 Талагы берилген аялдарга

бергиле¹ жана (сүт акысынын баасын) өз ара, жакшылык менен келишип алгыла. Эгер (келише албай) кыйналсаңар, ал (күйөө) үчүн (баласын) башка аял эмизип берет.

7. Бай адам байлыгынан (кеңири) камкордук кылсын. Кимдин ырыскысы ченөлгөн болсо, Аллах берген нерселерден (колунан келишинче) камкордук кылсын. Аллах эч кимди Өзү бергенден ашыкчасына мажбурлабайт. Аллах тез арада кыйынчылыктын артынан жеңилдик берет.
8. (Мурунку заманда) нечендеген айыл-шаар (элдери) Раббисинин жана Анын пайгамбарларынын буйругунан баш тартышты. Анан Биз алар менен катуу эсептешип, жагымсыз азаптарга салдык.
9. Алар кылмыштарынын жазасын татышты. Кылмыштарынын акыбети зыян тартуу (өлүм) болду!
10. Аллах (Акыретте дагы) аларга катуу азапты даярдап койгон. Эми, Аллахтан корккула, оо, ыйман келтирген акылдуулар! Аллах силерге (Туура Жолго багыттоочу) эскермени жиберди.
11. (Ал эскерме – Аллаhtын) элчиси. Ал силерге Аллаhtын анык аяттарын окуп берет, ыйман келтирип, жакшы амал кылгандарды караңгылыктардан Нурга чыгаруу үчүн. Ким Аллахка

لِيُنْفِقَ دُونَ سَعْيِهِ مِمَّنْ فُدِّ عَلَيْهِ زَوْجُهُ
فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكُفِ اللَّهُ تَقْسًا إِلَّا
مَاءً آتَاهُ اللَّهُ سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

وَكَيْفَ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ
خَاسِبَهَا حَسْبًا شَدِيدًا وَعَذَابُهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٨﴾

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا حُشْرًا ﴿٩﴾

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاذْكُرُوا اللَّهَ تَعَالَى
الَّذِينَ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَدْ أَتَى اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿١٠﴾

رَّسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَ
الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا

1 Талак кылынган аял ийде мөөнөтүндө төрөсө, бала атаныкы болгону себептүү, баланы эмизгени үчүн анын атасынан (мурдагы күйөөсүнөн) акы талап кылса, ата аны төлөп бериши зарыл.

ыйман келтирип, жакшы амал
кылган болсо, аны түбүнөн
дарыялар аккан жана анда түбөлүк
калуучу бейиштерге киргизет.
Аллаһ ага эң сонун ырыскыны
(Бейишти) берди!

فَدَرَأَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ، رِزْقًا ﴿٥٥﴾

12. Аллаһ жети кабат асмаңдарды
жана жерден да оюнчосун
жаратты. Алардын (асман-жердин)
арасына (Апын) буйруктар(ы),
Аллаһ ар нерсеге кудуреттүү
экенин жана Аллаһ ар нерсени
илими менен камтып алганын
билишиңер үчүн түшүп турат.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ
مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٥٦﴾

66 «Тахрим» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. О, пайгамбар! Эмне үчүн аялдарыңдын көңүлү үчүн Аллах сага адал кылган нерселерди (өзүңө) арам кылып жатасың?! Аллах Кечиримдүү, Боорукер!
2. Аллах силерге антыңардан кайтуунун жолун үйрөткөн². Силердин кожоюнуңар – Аллах. Ал – Билүүчү, Даанышман.
3. Бир кезде пайгамбар аялдарынан кээ бирине сырын ачты (жана «эч кимге айтпа» деди) Ал эми (аялы) аны ашкерелеп жибергенде муну Аллах (пайгамбарына) билдирди. (Пайгамбар Аллах билдирген нерселерден) кээ бирин (сыр ачкан аялына) айтты, кээ бирин айтпады. Ага айтканда ал: «муну сизге ким билдирди?!» деди. Айткыч: «Билүүчү, Кабардар (Аллах) билдирди!»³

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا عُزِّمُكَ أَسْلَى اللَّهُ لَكَ تَبَعِي
مَرْضَاتٍ أَرْوَحَكَ وَاللَّهُ عَفْوٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمُ الْفَخْرَةَ آمِنِيكَمُ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمُوهُو
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

وَإِذَا أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَرْوَاحِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا
تَبَيَّنَتْ لَهُ وَأُظْهِرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ
وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا تَبَيَّنَ أَهْلُهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَبْأَكَ
هَذَا قَالَ تَبَيَّنَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

- 1 Бул сүрө Мединада түшкөн. Он эки аяттан турат. Сүрөнүн «Тахрим» (Өзүңө бир нерсени арам кылып алуу) деп аталышына төмөндөгү окуя себеп болгон: Күндөрдүн бириңде пайгамбарыбыз салаллоху алайхи ва саллам Зейнеп деген аялынын үйүнөн бал ичиң чыгат жана Хафса менен Айшанын алдына кирет. Бул эки аялы Зейнепке катуу атаандаштык кылчу. Анан экөө сүйлөшүп алып, пайгамбарыбызга «Оозуңуз бир аз жыттанып калыптыр» дешет. Пайгамбарыбыз салаллоху алайхи ва саллам аялдарынын көңүлү үчүн «Экинчи бал ичпеймин» деп ант берет. Бул аят ушул жоруту үчүн пайгамбарыбызга Аллахтын эскертүүсү.
- 2 Аллах Таала үйрөткөн анттан кайтуунун жолу он кедейди тойдуруу же кийинтүү же болбосо бир кул азат кылуу. Эгер ага кудурети жетпесе, үч күн орозо тутуу.
- 3 Бул аяттагы сыр ачкан аял Хафса энебиз. Ал сырды Айша энебизге айтып койот. Демек, бул жерде экөө тең күноолүү: бири сырды ачуучу, экинчиси аны жактырып угуучу.

4. (О, пайгамбардын эки аялы!) эгер силер Аллахка тооба кылсаңар жүрөгүңөрдү (пайгамбар сүйгөн нерсени сүйүүгө, ага жакпаган нерсени жек көрүүгө) муютат. Ал эми, ага каршы чыксаңар, (билип алгыла) анын (ишенген) Кожосу – Аллах! Андап кийин анын жардамчылары Жебирейил, Ыйманы таза момундар жана периштелер!
5. Эгер пайгамбар силердин талагыңарды берип жиберсе, Аллах ага силерден жакшыраак, мусулман, Ыймандуу, моюн сунган, тооба кылуучу, ибадатчыл жана орозо кармоочу кыз-жубандарды алмаштырып бериши мүмкүн.
6. О, Ыйман келтирген пенделер! Өзүңөрдү жана үй-бүлөңөрдү тозоктон коргоп калгыла! Анын отундары адамдардан жана таштардан, үстүндө болсо, Аллах буюрган ишке эч качан каршы чыкпаган, буюрулган нерсени дароо аткара турган орой жана күчтүү периштелер турат!
7. Эй, каапырлар! Бул (Кыямат) күнү кечирим сурабай эле койгула, өзүңөр жасаган кылмышка жараша жазаңарды аласыңар!
8. О, Ыйман келтиргендер! Аллахка чын жүрөктөн тооба кылгыла! Раббинер күнөөңөрдү өчүрүп, түбүнөн дарыялар агып турган бейиштерге киргизсе ажеп эмес. Ал (Кыямат) күндө Аллах (эч качан) пайгамбар жана аны менен бирге болгондорду шерменде

إِنْ تَوْبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ﴿١﴾

عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنْ أَنْ يَبْدُلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ مِثْلَ مِسْكِ قُوتَيْبٍ قَتَيْبٍ ثَيْبٍ عَيْدٍ سَيِّحٍ حَيْثُ ثَيْبٍ وَأَيْكَارَا ﴿٢﴾

يَتَأْتِيهِ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْفُسْكَرِ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَنُورًا النَّاسُ وَالْجِبَارَةُ عَلَيْهِمَا مَلَائِكَةٌ يُغْلَظُ شِدَادُ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٣﴾

يَتَأْتِيهِ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَدُوا الْيَوْمَ لَنَا عُجْرُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤﴾

يَتَأْتِيهِ الَّذِينَ ءَامَنُوا قُلُوبُهُمْ إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً صُورًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَكْفِرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُجْزَى اللَّهُ النَّفَى وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ نُزُلُهُمْ يَسْعَى يَت

кылбайт! Алардын (Аллаһ берген) нурлары оң тарабында жана алдында (жарытып) агылганда алар (дуба кылып): «О, Раббибиз! Нурубузду кемитпегей элеч! Күнөөлөрүбүздү кечиргей элеч! Сен ар нерсеге кудуреттүүсүң!» дешет.

9. О, пайгамбар! Каапырлар менен мунафыктарга каршы жихад кыл жана чечкиндүү бол! Алардын бараар жери – тозок! Кандай жаман акыбет!
10. Аллаһ каапырлар(дын акыбети кандай бүтүшүн билгизүү) үчүн Нухтун аялы менен Луттун аялын мисал келтирди. Экоо тең Биздин салих пенделерибиздин (никесинин) астында болчу. Экоосу(нун аялы) аларга кыянат кылышты. Анан, эки пайгамбар тең Аллаһ тарабынан (азап болуп келген) нерседен эки аялды куткара албай калышты. Жана (эки аялдын бири сууга чөгүп, экинчисин жер жутуп өлгөндө, аларга) «киргендер менен бирге тозокко киргиле!» деп айтылды.
11. Аллаһ ыймандуулар үчүн Фираундун аялын (үлгү катары) мисал келтирди. Бир кезде ал (дуба кылып): «О, Раббим! Мага Өзүңдүн алдында – Бейиште бир үй тургузуп бер жана мени Фираун менен анын амалынан куткар! Мени заалым адамдардан сакта!» деди.
12. (Жана Аллаһ) Имрандын кызы Марямды дагы (мисал-үлгү кылды). Ал абийирин сактаган

أَيَّدِيهِمْ وَأَبْأَتْمِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَنْتُمْ كُنَّا
فُورًا وَأَنْتُمْ كُنَّا إِلَهُكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَأَغْلَطْ عَلَيْهِمْ وَأَوَلَّهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ
وَأَمْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ
عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمَّا قَفَرْتُمَا
عَنْهُمَا مِمَّا آتَوْهُمَا مِنْ قَبْلِ أَنْ يَدْخُلَا الثَّارِ
مَعَ الدَّائِحِينَ ﴿٧﴾

وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي
عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْآخِرَةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨﴾

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَيْنَا

кыз болчу. Кийин Биз ага
(Жебрейил периштени жиберип)
Өз Рухубуздан үйлөдүк.¹
Ал Раббисинин Сөзүн жана
Китебин тастыктады жана моюн
сунуучулардан болду.

فَرَجَّهَا فَتَخَوَّنَا فَبَدَّلْنَا
رُوحَنَا وَكُنَّا مِنْ
الْقَائِمِينَ ﴿٦٦﴾

¹ Жебрейил периште анын жакасынан үйлөгөндө, ошол дем аркылуу Аллах Тааланын «бол!» деген буйругу менен Ыйсага кош бойлуу болот. Маалым болгондой бул окуяда Ыйсапы Аллах Таалага бала кылып таңуулагыдай эч нерсе жок.

67 «Мүлк» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. (Бүткүл ааламдардын) мүлк(ү) Өз Колунда болгон Аллах Ыйык! Ал бардык нерсеге Кудуреттүү.
2. Ал силердин кимиңер эң мыкты (сооптуу) иш жасай алышыңарды сыноо үчүн өлүм менен өмүрдү жараткан. Жана Ал – Кудуреттүү, Кечириmdүү!
3. Ал жети асманды кабат-кабат жараткан. Сен Рахмандын жаратканында эч кандай кемчилдик таба албайсың. Эми дагы бир кара! Кемчилдик көрөөр бекенсиз?!
4. Анан дагы кайра-кайра үңүл! Көз(үң) сага тунарган, чарчаган бойдон кайта берет!
5. Биз дүйнө асманын жылдыз-чырактар менен кооздоп, аларды шайтандар үчүн атылуучу таш кылдык. Жана Биз алар (шайтандар) үчүн (Акыретте) тозок азабын даярдап койдук.²
6. Жана Раббисине каапыр болгон адамдар үчүн тозок азабы бар! Ал эң жаман кайтуу!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِذِكْرِ الَّذِي يَبْدُو الْمُلْكَ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٢﴾

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ كَلَّا تَرَ مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾

فَرْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾

وَلَقَدْ رَئَيْنَا النُّجُومَ إِذْ يَضْحِكُ وَيَجْلُوهَا رُجُومًا لِّلشَّاطِطِينَ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَعْدَاءُ جَهَنَّمَ وَرَبُّنَا الْمَعِينُ ﴿٦﴾

1 Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. 30 аяттан турат.

2 Табени уламаларынан бири Катааданын күбөлүк беришинче жылдыздар үч максат: Асманга кооздук-зыйнат, адашкан жолоочуларга жол көргөзгүч, шайтандарга таш бараң үчүн жаратылган.(Табарий) Демек жылдыздарга карап төлгө ачуу, эртеңки күндөн кабар берүү жана ал төлгөлөргө ишенүү - бул ачык адапуу жана каапырчылык.

7. Качан алар анын (тозоктун) ичине ташталганда, коркунучтуу добушун угушат! Ал кайнап турган!
8. (Тозок өзүнө ташталган каапырлардан) каардангандан улам жарылып кеткидей болот! Ар качап ага бир жамаат (каапырлар) ташталганда, анын (периште) кароолчулары: «Эмне силерге (ушул тозок жөнүндө) кабар берген пайгамбар келбеди беле?»- деп сурайт.
9. Алар айтышат: “Ооба, ырас бизге эскертүүчү-пайгамбар келген. Бирок, биз аны жалганчыга чыгарып: «Аллаһ (силерге) эч нерсе түшүргөн эмес! Силер эн чоң адашуудагы адамсыңар!» дегенбиз”.
10. Жана айтышат: «Эгер биз (ошол пайгамбарды) угуп, акылыбызды иштеткенде (бүтүн) тозок «ээлери» болуп калбайт элек!».
11. Ошентип күнөөлөрүн мойнуна алышат. Тозокулар (Аллахтын ырайымынан) алыс!
12. Кайыптагы Раббисинен корккон адамдарга (Аллаһ Таала тарабынан) кечирим жана чоң сыйлык (Бейиш) бар.
13. Жана (о, адамдар) силер сөзүңөрдү сыр тутасыңарбы же ашкере кыласыңарбы, Ал көкүрөктөрдү ээлеген нерселерди Билүүчү!
14. (Көкүрөктөгү сырларды) Жараткан билбей калат бекен?!

إِذَا الْغَوَاقِبُ اسْمِعُوا لَهَا شَهْقًا وَهِي تَكُونُ ﴿٧﴾

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أَلْقَتْ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُبٌّ ﴿٨﴾

قَالُوا بَلَى سَئَلَهُمْ أَتَدْرِي فَكَذَّبُوا وَقَالُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْشَأْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ فَسَوْفَ يَنْصَحُوا لَأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

وَأَسْرُؤُا قَوْلُهُمْ وَأَجْهَرُ لَهُمْ إِنْ هُوَ عَلَيْهِمْ بِذَاتٍ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

أَلَيْسَ لَكَ مِنَ خَلْقٍ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

Ал Латийф¹ (жана бардыгынан)
Кабардар го!

15. Ал силер үчүн жерди моюн
сунуучу кылып койду. Эми, анын
чар тарабында жүрүп, (Аллахтын)
ырыскыларынан жей бергиле!
Кайра тирилип баруу – анын Өзүнө
гана!²

16. (Эй, каапырлар) асмандагы
Зат³ силерди жерге жуткуруп
жиберүүсүнөн (тап-такыр)
тынчсыңарбы?! Капысынан ал
(жер) чайпалып кетсечи?!

17. Же болбосо, силер, асмандагы
(Аллах) үстүңөргө таш учурган
катуу шамал жиберишинен
амансыңарбы!? Жакында (Менин)
эскертүү(м) кандай экенин билип
аласыңар!

18. Алардан мурунку (каапыр)
пенделер дагы (пайгамбарды)
жалганчыга чыгарышкан. Анан
(Менин) четке кагуу(м) кандай
болду?!⁴

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلِيلًا فَامْسُوا فِي
مَنَآكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ ۚ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

أَلَمْ يَسْأَلْكُمْ فِي السَّمَاءِ أَنِ تُخِيفُوا بِكُمُ الْأَرْضَ
فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

أَلَمْ يَأْتِكُمْ فِي السَّمَاءِ أَنِ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

1 “Ал-Латийф” «Иште же мамиледе өтө жумшак», «Өтө терең илимдүү». Аллаһ Тааланын өтө назик, терең илими менен кыпкан иштери жана мамилеси «луфт» деп аталат. Аллаһ Тааланын пенделерине кылган лутфу – жумнактыгы өтө чексиз, муну айтып бүтүрүү мүмкүн эмес.

2 Аллаһ Таала моюн сундуруп койгону себептүү Эне-Жер титиреп жарылып кетпей, биз анын койгунда каалаган багытыбызга басып, аман-эсен соода-сатыгыбызды, дыйканчылык-тиричилигибизди өткөрүп, Аллаһ Таала чачыл койгон ырыскыларыбызды терип, жеп жүрөбүз. Капырлар эмне үчүн ушул ырайымдуулукка жооп иретинде Аллаһ Таалага шүгүр (ибадат) кылышпайт?! Же Анын Өзүнө кайтып барбайбыз деп ойлошобу?!

3 Улук пайгамбарыбыз “Ким жердегилерге ырайым кылса, ага асмандагы ырайым кылат” деген, (Сахиху Абу Дауд, Сахиху Термизий) Имам Табарий дагы өзүнүн тафсиринде “асмандагы – бул Аллаһ” деген.

4 Аллаһ Таала жеке Өзүнө ибадат кылууну четке каккан Луттун мушрик коомун жерге жуткуруп, үстүнөн таштуу шамал жиберип кыйраткан болчу.

19. Алар төбөсүндөгү канатын (бир) жайып (бир) жыйнап турган кушка карашпайбы?! Аны (ободо ырайымдуу) Рахман гана кармап турат! Ал - ар бир нерсени Көрүүчү!
20. (Эй, каапырлар! Ойлонгула:) Силерге Рахмандан башка жардам бере ала турган аскериңер (жардамчыңар) ким экен?! Каапырлар адашуунун гана ичинде!
21. Эгер (Аллаһ) Өз ырыскысын токтотуп койсо, силерге ырыскы таап бере ала турган ким?! Жок! (каапырлар дагы эле) катаалдыгын, (исламды) жек көрүүсүн улантып жатышат!
22. Ким Туура Жол табуучураак? Жер карап бара жаткан кишиби же болбосо, Туура Жолдо (башын) түз (тутуп) бара жаткан кишиби?
23. Айткын: “Ал силерди жаратып, көз, кулак жана жүрөктөрдү берген. Өтө аз шүгүр кылуудасыңар!”
24. Айткын: «Ал силерди жер бетинде өндүрүп-өсүргөн. Жана (кайра тирилгенде) Өзүнө гана чогултуласыңар».
25. Жана алар: «Эгер чынчыл болсоңор бул (кайра тирилүү жөнүндө) убада (Кыямат) качан?» дешет.
26. Айткын: «(Ал жөнүндөгү) илим Аллаһтын гана алдында. А мен болгону, анык эскертүүчү-пайгамбармын»

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ قَوْفَهُنَّ صَوِّفَاتٍ وَمِنْ حَشَىٰ
مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

أَمْ لَهُ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكَ يَصْرِفُهُمْ مِنْ دُونِ
الرَّحْمَنِ إِنْ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

أَمْ لَهُ هَذَا الَّذِي يَرْفُقُهُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِقْقَهُمْ
لَيُجَاوِي عُسْرَهُمْ وَيُغْوِيهِمْ ﴿٢١﴾

أَمْ يَمْشِي عَلَىٰ مِجَاةٍ وَجْهَهُ أَهْدَىٰ أَمَّنْ
يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

قُلْ إِنَّمَا أَعْلِمُهُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

27. Качан гана аны (тозокту) жакындан көрүшкөндө каапыр болгондордун жүздөрү карарып кетет жана аларга: «ушул силер («качан-качан» деп) шаштырган нерсеңер!»-деп айтылат.¹
28. Айткын: «(Ойлонуп) көрбөйсүңөрбү, эгер мени жана мени менен бирге болгон (ыймандуу) адамдарды Аллаһ (силер тилегендей) өлтүрчү болсо (бизге Акыреттик Бейиш даяр) же (узун өмүр берип) бизге ырайым кылса (Өзүнө сыйынып, шүтүр кылып жашай беребиз. Ал эми, силердин жаныңарды алчу болсо) анда силерди катуу азаптан ким сактап калат?!
29. Айткын: «Ал – Рахман (Ырайымдуу)! Биз Ага ыйман келтирдик жана тобокел кылдык. А, силер (эй, каапырлар), ким анык адашууда экенин жакында билип аласыңар!²
30. Айткын: «(Эй, каапырлар) ойлонуп көрбөйсүңөрбү, эгерде силердин сууңар жер астына сиңип кетсе, анда силерге аккан сууну ким келтирип берет?

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِرُءُوسِهِ تَتَّبِعُونَ ﴿٢٧﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي أَلَلَهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْرَثَنَا
مَنْ يَحْمِلُ الْكَفَيْرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا
فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ
بِمَاءٍ مُعِينٍ ﴿٣٠﴾

1 Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам ушул сөздөрдү Макка мушриктерине айтканда алар бул насааттарды укмак түтүл «Кайра тирилесинер дейсин. Койчу бул сөзүңдү. Эгер бөлчү болсо, тезирээк болтурбайсыңбы?» дешип шылдың кылышты.

2 Аллаһ Тааланын “жакында” дегени Кыямат кайым. Кыяматка чейин дагы бир нече он, балким бир нече жүз, балким бир нече миң, а балким бир нече миллион жыл бардыр. Бул моонот биз – инсандар үчүн ото алыс. Ал эми, Аллаһ үчүн арзыбаган убакыт.

68 «Калам» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Нун.² (О, Мухаммад), калемге жана ал жазган нерселерге ант ичип (айтамын):
2. Сен Раббинңдин нээматы (пайгамбарлык) себептүү акылынан адашкан киши эмессин.³
3. (Пайгамбарчылык түйшүгүн көтөргөнүн үчүн) сага түгөнгүс сыйлыктар бар!
4. Жана сен улук ахлактын үстүндөсүн.⁴
5. Жакында (Кыямат болуп, чындык ашкереленгенде) көрөсүң, алар да көрүп (билип) алышат –
6. Кимиңер азгырылган экениңерди.
7. Сенин Раббинң, Өзүнүн жолунан ким адашып кеткенин жана ким

وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمُنْجُرٍ ﴿٢﴾

وَأَنَّكَ لَآتٍرَاعِرٍ مُّسْتَوْفٍ ﴿٣﴾

وَأَنَّكَ لَآتٍرَاعِرٍ مُّسْتَوْفٍ ﴿٤﴾

فَسَبِّحْهُ وَحْدَهُ يُبْصِرُونَ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الْمُنْفَرُونَ ﴿٦﴾

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَظْهَرُ مِنْ شَهِيدٍ وَهُوَ

1 “Калам” (Калем) деп аталган бул сүрө Маккада түшкөн. 53 аяттан турат. Бул сүрөнүн дагы бир аталышы “Нун”.

2 “Нун!” адаттагыдай эле, мааниден үзүлгөн тамгалардын бири. Белгилүү болгондой, бул тамгалардын маанисин, түшүндүрмөсүн Аллаһ Тааланын бир Өзү гана билет.

3 Пайгамбарыбызга Ислам дини вахий аркылуу бериле баштаганда элдерге алар сыйынып жаткан ар түрдүү кудайлардын жалгандыгын айткан. Ошондо алар: «Буга эмне болгон? Ата-бабаларыбыздын динин чанып?! Бул соо эмес го! Мүмкүн муну жиндер азгырып жатса керек!» дешкен. Аллаһ Таала жогорку аяттарда илим-билим жана улук Кураан аяттары жазыла турган калем жана ал жазган аяттардын урматына ант ичип, Өзүнүн пайгамбарын мушриктер айыптаган сөздөрдөн коргоодо.

4 Пайгамбарыбыз салтоолгоху алайх ва салтамдын адеп-ахлагы жөнүндө сурагандарга Айша энебиз: «Айып ахлагы – Кураан» деп жооп берген болчу. Мунун мааниси ал ар дайым Кураан көргөзгөн адептер менен «сугарылып» турган.

- Туура Жол тапканын эң жакшы билет.¹ أَعْلَمُ بِالْمُنْتَهَى ۝
8. (Динди) жалган дегендерге моюн сунба! فَلَا تُطِيعُ الشَّكَّارِينَ ۝
9. Сен алар менен макул болсоң, алар да сени менен келишип алууну каалашат. وَدُّوا أَنْ تُدْهِنَ فَيُدْهِنُونَ ۝
10. Сен моюн суна бербегин: көрүнгөн эле кадырсыз анткорго, وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَائِفٍ مِّمَّيْنِ ۝
11. (Адамдардын арасын бузуу үчүн) ушак таратып жүрүүчү шылдыңчыларга, هَمَّازٍ مَّشَامٍ يَتَّبِعُهُ ۝
12. Чектен чыккан, күнөөкор, жакшылыкка бут тосуучуларга, مَتَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُغْتَدٍ بِآسِرٍ ۝
13. Орой жана андан соң., атасынын дайыны жок (тексиз) адамдарга!² عُتْلَىٰ مَعَدَّةٍ لِلْكَافِرِينَ ۝
14. Ал бай жана перзенти көп болгондуктан, أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَنَبِيٍّ ۝
15. ага биздин аяттарыбыз окулганда: «(бул) байыркылардын жөө-жомоктору го»-деди. إِذَا تَنَادَىٰ عَلَيْهِمْ إِنَّا فَالِقَ الْأَمْثِلِ ۝
16. Биз жакында (Кыяматта) аны тумшугунан тамгалап койобуз!³ سَنَسِفُهُ عَلَى الْقَرْطُومِ ۝

1 Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам «Аллаһтан башка бардык кудайлар жалган. Силердин ата-бабаар адашкан пенделер болчу» дегенде, жалган «кудайлардын» пенделери ага келип: «Кел, эй, Мухаммад сүйлөшүп алалы, сен биздин кудайларга тил тийгизбе, ата-бабаларыбызды адашкан деп айыптаба. Ошондо биз дагы сенин диниңе каршылык кылбайбыз»-дешет. Кийинки аяттарда Аллаһ Өз пайгамбарына аларга кандай жооп бериши керектигин үйрөткөн.

2 Кураан чындыктарын айттырбай коюу үчүн ислам окуялары менен келишип алууга умтулган касамкор, атасынын дайыны жок, зынаадан төрөлгөндөр ар бир заманда табылат. Пайгамбарыбыздын заманында ошондой адамдардын бири Валид ибн Муғира деген ашынган каапыр эле. Валид чиреген бай жана бала-чакасы көп болгон. Ал мезгилдерде кимдин перзенти көп болсо, ал ошону менен да тексберленчү.

3 Аллаһ Таала исламдын ашынган душмандарын акыретте катуу азапка салганда, азаптын кара белгиси адегенде эле алардын жүздөрүнөн билинет.

17. Биз аларды бак-бостон ээлерин сынаганыбыз сыяктуу сынадык.¹ Бир кезде (бак ээleri) бакты(н түшүмүн) таңга маал (эч ким тура элек мезгилде) жыйнап алууга ант ичишти.
18. Алар (ниеттеринде “Аллаһ кааласа” деген сөздү) эсепке алышпады.
19. Анан алар уктап жатканда бактын үстүндө Сенин Раббин тарабынан (жиберилген) бир айлануучу (от) айланып турду (дагы...)
20. (Күйдүрүп, чыгчаласын чыгарганда) караңгы түн сыяктуу болуп калды.
21. Анан таң азанда бири-бирин чакырышты:
22. «Эгерде (түшүмүңөрдү) жыйнай турган болсоңор эртерээк барбайсыңарбы»
23. (Бардыгы үйүнөн чыгып) жолго түшүштү шыбырашып:
24. «Бүгүн силердин үстүңөргө – бактын ичине бир дагы кедей кирип калбасын».
25. Алар эч кимге билдирбей (ушундай катаал, мээримсиз абалда кембагалдарды түшүмдөн) куржалак калтырууга

إِنَّا لَنَاقِمُنكَ يَا مُنَافِقُ إِنَّا فَتَقْنَا إِلَيْكَ وَإِذَا كُنَّا أَفْئِدَةً يَوْمَ يُنْفَخُ الْأَشْجَارُ يُنْفَخُ الْإِنشَاءُ

وَلَا يَتَذَكَّرُ

وَقَدْ عَلِمْتُمُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ

فَأَصْبَحَتْ كَالضُّفُرِ

فَتَنَادُوا مُصْحِرِينَ

أَنْ أَغْدُوا عَلَيْنَا حَرْبًا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ مُصْحِرِينَ

فَأَطْلَعُوا وَهُمْ يَخْشَوْنَ

أَنْ لَا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ

وَعَدُوا عَلَيْنَا حَرْبًا قَدِيرًا

1 Макка мушриктериңе Аллаһ Таала өтө көп мөөнөт берип, дүйнөлүк нээматтардан кем кылбай, бирок ошол эле учурда кана, качан ыйман келтиришпест экен деп сынап турду. Бирок алар ыйманга кирүүнүн ордуна каапырчылыкта тексеберленип кетипти жана өздөрүнүн акыреттерин күйдүрүп алышты. Эмки аяттарда Аллаһ Таала алардын бул жоругун, бак-дарактарынын түшүмүнөн ихсан (садака) кылууга кызганган, мунун натыйжасында Аллаһ алардын бактарына асмандан өрт жиберип, не бактан жок, не акыреттик сооптон жок куржалак олтуруп калган кишилерге окшотот.

кудуреттүүбүз деп, эрте таңда бара жатышты.

26. Анан., (кара чычала болуп калган) бакты көрүп: «Биз адашып (башка бакка келип) калыптырбыз»- дешти.

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَأَشْأَلُونَ ﴿٦٨﴾

27. “Жок! Биз (бактан) куржалак калыптырбыз!

بَلْ نَحْنُ مُخْرَجُونَ ﴿٦٩﴾

28. (Ошондо) алардан адилеттүүрөөк бирөөсү: «Мен силерге «Аллахты даңазалагыла» (“Аллах кааласа” деп айткыла) дебедим беле?» -деди.

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٧٠﴾

29. (Дагы) айтышты: «Раббибиз (кемчилдиктүү сыпаттардан) Аруу-Таза! Биз (өзүбүзгө) зулум кылуучулардан болуп калдык!»

قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٧١﴾

30. Анан бири-бирине карап, бири-бирин айыптай баштады.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَكَلَّمُونَ ﴿٧٢﴾

31. Жана (мындай) дешти: «Шорубуз курусун! Биз (чындап) чектен чыгып кетиптирбиз!

قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٧٣﴾

32. Раббибиз анын ордуна андан жакшыраагын бергей эле! Биз Раббибизге умтулуучубузго!»

عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرَ مَا نُهْتَفِئُ إِلَيْهِ رَبِّنَا نَزَعُونَ ﴿٧٤﴾

33. (Азгырылган адамдарга сыноо дүйнөдөгү) азап ушундай! Ал эми, Акырет азабы (мындан) чоңураак, эгер билишсе!

كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

34. Албетте, такыба кишилер үчүн Раббисинин алдында эң мыкты бейиштер бар.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٧٦﴾

35. (Эй, Макка мушриктери!) эмне, биз мусулмандарды

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٧٧﴾

(силерге окшогон) күнөөкөрлөр
сыяктуу кылат бекенбиз?!¹

36. Силерге эмне болгон?! Кандай
өкүм чыгарып жатасыңар?!

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

37. Же силердин алдыңарда аны сабак
кылып окуган (Ыйык) Китеп бар
беле?!

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

38. (Же) Ал (китептин ичинде) силер
үчүн өзүңөр каалаган нерсе (бар
бекен)?!

إِنْ لَكُمْ فِرْعَوْنًا تَحْكُمُونَ ﴿٣٨﴾

39. Же болбосо, силер үчүн Биздин
мойнубузда Кыямат күнүнө чейин
жете турган «Силер каалаган
(бардык) нерсе(лер) силер үчүн
мүмкүн» деген ант-убада бар
бекен?!

أَمْ لَكُمْ أَفْتُنَ عَيْنًا بَلِغَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنْ لَكُمْ لَسًا
تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾

40. (О, Мухаммад), алардан сурачы,
кимиси буга кеңил боло алат?!

سَأَلْتُمُوهُم بِذَلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. Же алардын (каалоо тилектерин
орундатып бере турган Аллаһтан
башка) кудайлары барбы?! Эгер
чыңчыл болушса, (ошол) кудай-
ларын алып келишсин!

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ فَلْيَأْتُوا شُرَكَاءَهُمْ إِنْ كَانُوا
صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

42. (Кыямат) күнү Балтыр ачылып,
(бардык элдер) сажда кылууга
чакырылганда, алар (мушриктер
сажда кылууга) жарабай калышат.²

يَوْمَ يَكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

1 Аллаһка моюн сунган адамдар менен каапырлардын акыбети эч качан окшош болбойт.

2 Бул аят Кыяматтагы оор абал жөнүндө кабар берет. Абу Саид Худрий разияллоху анху мындай хадис риваят кылган:

يوم القيامة يشهد الأمر ويصعب هوله، ويأتى الله تعالى لنقل القضاء بين الخلائق، فيكشف عن ساقه الأكرمة التي لا يشبهها شيء، قال صل الله عليه وسلم: "يكشف ربنا عن ساقه، ليسجد له كل مؤمن ومؤمنة، ويبقى من كان يسجد في الدنيا، رياءً وسمعةً، فيذهب ليجف، يعود ظهره طيقاً واحداً" رواه البخاري: 4919
"Мен Расулудлаһ саллаллоху алайхи ва салламдын мындай дегенин уктум:
“(Кыяматтагы оор күндө) Раббибиз калк-калайымка өкүм кылуу үчүн келет жана Өзүнүн (эч нерсеге окшобогон) Балтырын ачат. Анан Ага ар бир ыймандуу эркек-аял саждага жыгылат. Ошондо бул дүйнөдө эл көрсүнгө гана ийилип жүргөндөр (жана тап-такыр сажда кылбагандар) дагы сажда кылуу үчүн барышат. Бирок, алардын омурткалары катып (саждага жарабай) калат.” (Бухарий: 4919-хадис. Муслим: 183-хадис)

43. Көздөрү жерге кадалып, аларды кордук орогон абалда (турушат) Алар (дүйнө жашоосунда) сак-саламат болуп (сажда кылууга жарап) турганда саждага чакырылышкан эле.
44. (О, Мухаммад!) Сен бул Сөздү (Кураанды) жалган дегендерди Мага кой! Биз аларды билбеген тарабынан эч билгизбей азапка салабыз! ¹
45. Мен аларга мөөнөт беремин. Менин амалкерлигим бекем!
46. Же болбосо (о, Мухаммад) сен алардан (өзүңдүн дааватың үчүн) акы сурап, алар болсо төлөөдөн кыйналып жатышабы?
47. Же алардын алдында кайып (ааламындагы Тагдыр Китеби) барбы (жана) алар (ошондон окугандарын) жазышабы?²
48. Эми (о, Мухаммад) сен Раббиндин өкүмүнө сабыр кыл! Балыктыш «ээси» (Юнус пайгамбар) сыяктуу (элиңе сабырсыз) болбо! Бир кезде ал (балыктын ичине) жутулган бойдон (кап-караңгы курсакта

خَشَعَةً أَبْصَرُوا تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ
إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَائِمُونَ ﴿٤٣﴾

فَذَرْني وَمَنْ يَكْذِبْ بِهَذَا الْخَبَرِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

وَأَنَا الْغَنِيُّ الْكَذِبِيُّ مَيْمُونٌ ﴿٤٥﴾

أَوْ تَسْتَدْرِجُهُمْ لَنْجَرًا قَهُمُ مَنْ مَعَهُمْ مُشْفِقُونَ ﴿٤٦﴾

أَفَرَأَيْتُمْ هَؤُلَاءِ الْقَوْمَ لَوْ كُنُوا عِلْمًا

فَأَصْبَحُوا حِكْرًا رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ
الْخُوفِ إِذْ كَادَى وَهُوَ مَكْشُورٌ ﴿٤٨﴾

1 Бул аятта Аллаһ Макка мушриктерин, каапыр болоор замат азапка салбай, акырындык менен, мөөнөт берип, бир аз - бир аздан нээмат жана өмүр берип, даражама - даража алып барып, качан алар эч нерсени капарына илбей, "Аллаһ бизге кайра нээмат берип жатат го. Демек, бир нерсебиз Аллаһка жаккап окшойт" деп бейкапар болуп калгандан кийин гана азап жиберүү жөнүндө айтып жатат.

2 Эгер Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам дин үйрөткөнү үчүн алардан акы сурабаса же алар кайыптагы тагдыр китеби – Лавхул Махфузду окуп, андагы келечек кабарларды жазып жүрбөгөн болсо, тагыраак айтканда, өздөрүнүн тозокко түшпөөсү жөнүндө кайыптан кабар алышпаган болсо, эмне үчүн акыйкатка ушул даражада назарсыз болушат?! Эмне үчүн динге душман болуп пайгамбарга руханий-денелик зыяндарды жеткиришет?!

отуруп) Раббисине дуба кылган болчу.¹

49. Эгерде ага Раббисинин нээматы (жакшылыгы) жетпегенде, жек көрүлгөн абалда жайдак жерге (кароосуз) таштап коюлмак.²
50. Анан Раббиси аны (кайрадан пайгамбарчылык үчүн) тандап, салих (жакшы) инсандардан кылды.
51. (О, Мухаммад) каапыр болгон адамдар зикирди (Кураанды) уккан мезгилде (ичи өрттөнүп) сени көздөрү менен оодара сала жаздашат жана: «Ал жинди!»- дешет.
52. Ал (Кураан) бүт ааламдар үчүн (эң даанышман) насаат-эскермеден башка нерсе эмес!

لَوْلَا أَنْ نَدَارِكَهُ نَعْمَةً مِنْ رَبِّهِ لَكُنَّا يَالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ وَجَعَلَهُ مِنْ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

وَإِنْ يَكَذِّبُنَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُلُّ شَيْءٍ بِنَاصِرِهِمْ
لَنَاسِعُوا الذِّكْرَ وَيَكُولُونَهُ إِنَّهُمْ لَمُجْرِمُونَ ﴿٥١﴾

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

1 Юнус пайгамбардын толугураак баяны менен таанышуу үчүн “Анбия”, “Саффат” жана “Юнус” сүрөлөрүнө кайрылыңыз.

2 Бирок, андай болбоду. Аллаһ анын дубасын угуп, кечирип, ырайым кылганын себептүү, балык аны жайдак, ысык, жалаң жерге оозунан чыгарып таштаар замат ал жерге ашкабак дарагын өстүрүп, анын алсызданган денесин илахый колоко менен ырахаттандырды.

69 «Ал-Хаакка» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ал – Хаакка!
2. «Ал – Хаакка» дегени эмне?!
3. (О, Мухаммад!) «Ал – Хаакка» эмне экенин сен кайдан билмек элең?²
4. «Самуд» менен «Аад» (коому) Кыяматгы жалганга чыгарышкан эле.³
5. Анан... Самуд (эли жүрөк жарган) ач айкырык менен кыйратылды.
6. Ал эми, Аад болсо, кутурган бороон шамал менен өлтүрүлдү.
7. (Аллаһ) ал шамалды алардын үстүнө жети түн, сегиз күн токтоосуз «кызмат кылдырып» койду. Анан сен (оо, көрүүчү) ал жердеги адамдарды оонап, айкалышып жаткан курма дарагынын денелери сыяктуу кароосуз өлүп жаткандарын көрөсүң!

الْحَاكَّةُ ۞

مَا الْحَاكَّةُ ۞

وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْحَاكَّةُ ۞

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَوَافٍ هَارٍ ۞

فَأَمَّا ثَمُودُ فَاتَّخَذُوا لِلطَّاعَةِ ۞

وَأَمَّا عَادٌ فَاتَّخَذُوا لِرِجِ مَرَصِرَ عَابِدَةٍ ۞

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَمِيمَ آلٍ ۞ وَتَمَتَّعُوا بِآيَاتِ خُسُوفٍ ۞

الْقَوْمِ ۞ وَبِهَا صَرْى كَانَهُمْ يَخْلُجُونَ حَارِيَةً ۞

1 Элүү эки аяттан турган бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. “Ал-Хаакканын” мааниси “Чындап болуучу”.

2 «Аль-Хаакка» Кыяматтын бир нече атактуу ысымдарынын бири. Кыямат кайымдып мындап башка да «Аль-Кариъа» (Катуу согуучу), «Аль-Ваакеъа» (Окуя), «Ат-Тоомма» (Чоң апаат), «Ас-Соохха» (Катуу добуш), Ас-Сааъа» (Саат) ж.б.у.с. аталыштары дагы бар.

3 “Самуд” – бул Хижр деген жерде (Азыркы Саудияга караштуу аймак) жашаган илгерки бир уруунун аты. Аллаһ Таала аларга Салих пайгамбарды жиберип, Аллахка, кыяматка ишенүүгө жана Өзүнүн пайгамбары көргөзгөндөй жашоого буюрган. Ал эми, “Аад” болсо Хазрамаут деген жерде жашаган илгерки уруунун аты. Аллаһ Таала аларга Худ пайгамбарды жиберген.

8. Эми, карачы (алардан бирөө-жарымынын) өлтбөй калганын көрөөр бекенсин?!
9. Анан Фираун, андан мурунку (каапыр) адамдар жана көктөрүлгөн шаар (элдери – Лут коому) каапырчылык (иштерди) жасашып,
10. Раббисинин пайгамбарына каршы чыгышты эле, (Рабби) аларды өтө катуу азап менен кыйратты!
11. (Нух доорундагы топон) суу ташкан убакытта, Биз (каапырларды кыйратып) силерди кемеде көтөрүп койгон элек.
12. Аны (кемени) силерге үлгү-сабак кылуу үчүн жана акылдуу адамдар (сабак катары) билип жүрүү үчүн.
13. Эми, качан «Сур» (деп аталган чоор) бир ирет тартылганда,¹
14. жер менен тоолор көтөрүлүп, бир ирет кагыштырылып (тоолор упадай урап, жер менен тегиз болуп калганда,)
15. Дал ошол күндө Ваакья (Кыямат) болот.
16. Жана ал күндө үлпүлдөк (алсыз) болуп калган асман жарылганда,
17. жана асмандын ар тарабында периштелер (Аллахтын кызматына даяр туруп), алардын үстүндө сегиз

فَمَا تَرَىٰ لَهُمْ مِنْ تَآخِيَةٍ ۝

وَمَا تَرَىٰ لَهُمْ مِنْ تَآخِيَةٍ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهَاتِهِمْ

فَعَصَوْا رُسُلَ رَبِّهِمْ فَاَنزَلْنَاهُمْ ذُرِّيَّتهٗ ۝

اِنَّا نَاطِقًا لِّلْمَاءِ مَكَلِّمًا ۝ فِي الْمَآثِرَةِ ۝

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا اُولٰٓئِكَ وَرَبِّهِمْ ۝

فَاِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ۝

وَحُمِلَتِ الْاَرْضُ وَالْجِبَالُ فَهُنَّ دُكْدُكَةٌ وَاحِدَةٌ ۝

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝

وَالنَّجْمُ هَاجِرٌ وَاسْتَفْتَتَتْ السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ وَارْتَدَّتِ الْجِبَالُ كَالْكَوٰثِرِ ۝

وَالْمَلَائِكَةُ عَلَىٰ سُرُجٍ مَّرْمُومَةٍ ۝

فَيَوْمَئِذٍ نَبِيٌّ ۝

1 Кыямат кайым башталганынын бир белгиси Исафил периптенин “Сур” деген кернейди тартуусу. Ошол замат топуракта чирип жаткан денелер жамгырдан кийин жайнап чыккан ошмүдүктөр сыяктуу оңул чыга баштайт. Кийин аларга рухтары учуп келип, биригет.

(күч-кубаттуу периште) Раббиндин
Аршын көтөргөндө,¹

18. дал ошол күндө силер (Раббинерге)
жолуктуруласыңар. Силердин
эч бир сыр(ыңар) жашыруун
калбайт.²

19. Кимге китеби оң тарабынан
берилсе, ал (сүйүнгөн бойдон
мындай) дейт: «Эй! Мына, менин
китебимди окуп көргүлө!»

20. Мен бул эсеп-китебиме жолугууга
анык ишенген болчумун!»

21. Анан ал өзү ыраазы болгон
жашоодо –

22. – эң жогорку Бейиште
болот.

23. Анын мөмөлөрү (отурган жерден
кол сунсаң эле жеткидей аралыкта)
ийилип турут.

24. (Анан аларга айтылат) «Өткөн
(дүйнө жашоосунда) жасаган
(сооптуу) ишңер себептүү жегиле,
ичкиле – аш болсун!»

25. Ал эми, (амал) китеби сол
тарабынан берилген (бактысыз
адамдар кайгырып мындай)
дешет: «Атаганат! Менин китебим
берилбей эле койсо экен

يَوْمَذِ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ، يَسْمِعُهُ قَوْلَ حَاذِرِهِ أَقْرَبُوا
كِتَابَهُ ﴿١٩﴾

إِلَىٰ مَلَكُوتٍ أَلَىٰ مُلْكٍ جَسَادَةٍ ﴿٢٠﴾

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾

فِي حَقٍّ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

فَطَرْفَ هَادِيَةٍ ﴿٢٣﴾

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ
الْأُولَىٰ ﴿٢٤﴾

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ، يَسْمَعُ الْوَيْلَ يَقُولُ يَلَّتْ يَتِيَّ لُرْ
أُوتِيَ كِتَابَهُ ﴿٢٥﴾

1 Аллах Тааланын “Арш” деп аталган Улук Тактысын көтөрүү вазыйпасы жүктөлгөн периштелердин күчү жана келбет-колөмү жөнүндө Абу Дауддун “Сунан” китебинде келген бир хадисте пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам мындай дегени баяндалат: “...Аршты көтөргөн периштелерден биринин кулагынын жумшагынан желкесине чейин жети жүз жылдык жол” (Ибн Касир).

2 Анан Аллах Таала жеке Өзү сот-сурагын жүргүзө баштайт. Элдерге бул дүйнөдөгү жасаган иштеринин тизмеси – амал баракчалары (китептери) таратылат. Ал китептерди ар бир адам баласынын эки желкесинде олтурган эки периште бардык жашыруун иштерине чейин жазып алышкан болчу. Ошондо жакшылардын китептери оң тарабынан, жамандардын китеби сол тарабынан берилет.

26. жана эсебим кандай экенин билбей эле калсам экен., وَلَوْلَا ذِكْرُ مَاجِسَاتٍ ۝
27. Кана эми, ал (менин өлүмүм) чечүүчү болсо! (кайра тирилүү деген болбосо!) يَتَّبِعْتَهَا كَاثِبَاتٌ مُّكَذِّبَاتٌ ۝
28. Мал-дүйнөм мага пайда бербей калды! مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي ۝
29. Менин күч-кубатым (салтанат-бийлигим) жок болуп кетти!»¹ هَكَذَا عَنِّي سُلْطَانِي ۝
30. (О, периштелер!) Аны кармап, кишендегиле! خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ۝
31. Кийин тозокко таштагыла! فَرُجَالَهُمْ هَاسِرُونَ ۝
32. Андан соң узундугу жетимиш чыканак келген чынжырга өткөргүлө!»² فَرُجَالَهُمْ هَاسِرُونَ ۝
33. (Себеби), Ал Улук Аллахка ыйман келтирбеди إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝
34. жана бей-бечараларды тамактандырууга (эч кимди) кызыктырбады. وَلَا يَحْضُرُ عَلَىٰ طَعَامِ الْيَاسِرِينَ ۝
35. Ал (азаптуу) күндө ал жерде ага (эч бир) дос-жардамчы болбойт. فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيرٌ ۝
36. Тамак-аш да болбойт. Бир гаңа «гислийн» (деген «тамак»)³ болот. وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِن غَنِينٍ ۝
37. Аны күнөөлүү адамдар гана жейт. لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاسِرُونَ ۝

1 Мына ушинтип муң-арманын айтып бүтүп-бүтөлөктө эле. анын үстүнөн Аллах Таалаанын каардуу бирок, адилет өкүмү жарыяланат.

2 Аяттын арабча текстинде «услукууху» деп келген сөздү кээ бир котормочулар «байлагыла», «таңгыла» деп которушат. Бирок, мунун сөздүктөгү мааниси «жүргүзүү», «өткөрүү». Демек, күнөөкөр, тозоку пенде узундугу жетимиш чыканак болгон чынжырга, шыкка өткөрүлгөн шишкебек сыяктуу өткөрүлөт. Узун чынжыр кылмышкердин арка жагынан киргизилип, оозунан чыгарылат. Мындай азаптан Аллахтын Өзү сактасын! (Саадий).

3 «Гислийн» - бул тозокто күйгөн кылмышкерлердин денесинен агып чыккан ириден даярдалган «тамак». Ал өтө кайнак, эч ачуу жана адам чыдагыс сасык болот.

38. Мен силер көргөн нерселер менен
ант ичип...

فَلَا أَقْسَمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Жана коро албаган (бардык)
нерселер менен ант ичип
(айтамын):

وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

40. «Ал (Кураан) Улук пайгамбардын
(Аллаһ үйрөткөн) Сөзү!

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

41. Ал акындын сөзү эмес! Өтө аз
ыйман келтирип жатасыңар!

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

42. Ал көзү ачыктын да сөзү эмес!¹
(Аллахты) өтө аз эскерип
жатасыңар!

وَلَا يَقُولُ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

43. Ал ааламдардын Раббиси
тарабынан түшүрүлгөн!

نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

44. Эгер ал (Мухаммад) (Кураандагы)
кээ бир сөздөрдү (ойлоп чыгарган
жана «ушул – Аллахтын сөзү» деп,
аны) Бизге оодарган болсо,

وَلَوْ نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Биз аны күч менен кармап, өч
алмакпыз.

لَا خِذَاءَ نَامِنَهُ يَا أَلْمِينَ ﴿٤٥﴾

46. Кийин жүрөк тамырын үзүп
жибермекпиз!

مُرْسَلًا نَّخْلَعْنَاهُ مِن دُونِ الْعُنَيْنِ ﴿٤٦﴾

47. Анан силердин араңардан эч ким
аны (Бизден) куткарып кала алмак
эмес!

فَمَا يَنْصُرُكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

48. Ал (Кураан) такыбаа кишилер үчүн
эскерме-сабак.

وَأَنذَرْتُكَ نَذِيرًا ﴿٤٨﴾

49. Силердин араңарда (Кураанды)
«жалган» дегендер бар экенин Биз
эң жакшы билебиз!

وَأَنذَرْتَهُمْ أَن مِّنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

50. Ал каапырларга кайгы!²

وَأَنذَرْتَهُمْ وَأَنذَرْتُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

1 Кээ бир каапырлар “Мухаммад жиндер менен байланыш түзгөн бакшы. Ага кабарларды жиндер жеткирип турат” дешкен. Бул аят ошолорго жооп.

2 Кураандын каапырларга кайгы болушунун себеби, акыретте алар «Эх! ушул Кураанга ээрчигенибизде азапка жолукпайт болчубуз!» деп кайгы тартышат. (Саадий).

51. Ал – анык Чындык!

52. Эми, Улук Раббиндин ысымына
(ар дайым) тасбих айта жүр!¹

وَاللَّهُ لَاحِقُ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

1 Аллаһ Таала бизге Өзүн – Өзү тааныткан. Демек, биз аны Өзү тааныткандай жогорку жана кемчилдиксиз сыпаттар менен гана таанып, сыпатташыбыз керек. Пендендин “Субханаллаһ!” деп дуба кылып жүрүүсү “тасбих” деп аталат. “Субханаллаһтын” мааниси “Мен Аллаһты ар кандай Өзүнө ылайык эмес сыпаттардан аруулаймын жана Өзү үйрөткөн, Өзүнө ылайык болгон бийик, ыйык жана кемчилдиксиз сыпаттар менен сыпаттаймын” дегенди билдирет.

70 «Маъариж» сүрөсү¹

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Мушриктерден) бир суроочу²
собол кылды түшүүчү азап
жөнүндө –
2. – каапырлардын башына. (Азап
сөзсүз келет. Ошондо) аны
кайтаруучу (күч) болбой калат!
3. (Ал азап) Маъариж –
тепкичтердин³ ээси Аллах
тарабынан (келет)
4. Периштелер менен Рух Ага (Аллах
Таалага) өлчөмү элүү миң жылга
тең болгон күндө көтөрүлүп
барышат.⁴
5. (О, Мухаммад!) Сен
(мушриктердин «жалган» деген
сөзүнө жана зыяндуу иштерине) эң
сонун сабыр кыл!
6. Алар аны (кайра) тирилүүнү
акылдардан) алыс деп ойлошот.
7. Биз болсо, жакын (анык) деп
билебиз.
8. Ал күндө асман эритилген жез
сыяктуу,

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ۝

لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۝

مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ۝

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مُقَدَّرًا ۝ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝

فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ۝

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ۝

وَنَرَاهُ قَرِيبًا ۝

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَيْبِ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 44 аяттан турат. “Маъариж” сөзү “шатылар” же “тепкичтер” деп которулат.

2 Бул каапыр Назр бин Хаарис деген киши эле. Ал пайгамбарыбызды шыгдындап: “Бизге азап качан келет?” деп сурады жана «Эй Аллах! Эгер ушул Кураанды Мухаммадга Өзүң түшүргөнүң чын болсо, биздин үстүбүзгө таш жаадырып жибер!» деп дуба кылды. (Ибн Касийр)

3 Бул жерде жети кабат асманды тепкичтерге окшотуу бар.

4 Бул аяттагы Рух менен периштелердин Аллах Таалага которулүшү дагы Аллах Таалаанын бийикте экенине далил.

9. Ал эми, тоолор тытылган жүн сыяктуу болуп калат. وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۝
10. (Ал күнү) дос өзүнүн жакын досун(ун абалын) сурай албайт! وَلَا يَسْأَلُ حِمْرٌ حِمْرًا ۝
11. Аларды (бири-бирине) көрсөтүлөт. Күнөөкөр (тозоку) адам ошол күндүн азабына(н кутулуш үчүн) перзенттерин, يَهْرُورُ فِيهَا الْمَجْرُومُ يَقْتَدِي مِنْ عَذَابِ نَوْمِهِ سِينَةً ۝
12. аялын жана ага-инилерин, وَصَكْبَتِهِ وَأَخِيهِ ۝
13. өзүнө арка-жөлөк болгон тууган уруктарын., وَفَيْصِلُوهُ إِلَى ثَوْبِهِ ۝
14. жана деги эле, жер бетиндеги бардык адамдарды садага чаап, анан (ушул төлөмү) өзүн (тозоктон) куткарып кетүүсүн каалайт. وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا نُنَجِّهِهُ ۝
15. Жок! Ал (тозок) – алоолонгон от, كَلَّا إِنَّهُ الظَّلَى ۝
16. терилерди шылып алуучу! نَزَّاعَةً لِّلْسُونَى ۝
17. Ал от (кучагына) чакырат (акыйкаттан) жүз буруп, артка кеткендерди نَدْعُوهُمْ أَذْرَ وَوَلَى ۝
18. жана (адал-арамына карабай дүйнө-мүлк) жыйнап, (андан садака кылбай) басып-чогултуп жаткан адамдарды! وَجَمْعًا أَرَى ۝
19. Чынында инсан чыдамсыз жаратылган. *إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۝
20. Эгер аны жаман (тагдыр) кармаса, чыдамсыздык кылат. إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۝
21. Жакшы (тагдыр) кармаса кызганчаак болуп калат. وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۝
22. Намаз окуучулар гана андай эмес. إِلَّا الْمُصَلِّينَ ۝

23. Алар намаздарын дайым окушат.
24. Алардын дүйнө-мүлкүндө белгилүү акы (үлүш) бар,
25. муктаждар жана сурагандар үчүн.
26. Алар Эсеп (Акырет) күнүн тастыкташат...
27. Алар Раббисинин азабынан коркушат...
28. Чынында, Раббисинин азабы(нан) аманда болуу (эч ким үчүн кепилденген) эмес.
29. Жана алар жыныс мүчөлөрүн (арамдан) сакташат.
30. Өздөрүнүн (ак никедеги) аялдарына жана күндөрүнө гана («барышат»). Ошондо алар (күнөөлүү деп) айыпталбайт.
31. Ким ушундан кийин (башкаларды никесиз) «кааласа», алар чектен чыккандар!
32. Жана алар өз аманаттарын, убада-келишимдерин бекем сакташат...
33. Күбөлүк бергенде (жалган аралаштырбай) түз болушат...
34. Алар намаздарын(ын убактысын) сакташат...
35. Алар – Бейиштерде сыйлануучулар!
36. (О, Мухаммад), каапырларга эмне болду, сен тарапка шашылышат?
37. Оң каптал жана сол капталдан топурап?!

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّقْهُومٌ ﴿٢٤﴾

لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾

وَالَّذِينَ بَصَدِّ قَوْمٍ يُزَكُّهُمُ الَّذِينَ ﴿٢٦﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ غُلَابٍ رِجْهٍ هَشِيمُونَ ﴿٢٧﴾

إِنَّ عَذَابَ رِجْهٍ لِّغُرْمٍ ثَمُوْنٌ ﴿٢٨﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِغُلَامِهِمْ حَفِظُونَ ﴿٢٩﴾

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ وَأَنَّهُمْ غَيْرَ مُنْأَمِينَ ﴿٣٠﴾

فَمَن يَتَّبِعِ رِوَاةَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٣١﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْثَلِهِمْ رِعْيًا رِغْوُونَ ﴿٣٢﴾

وَالَّذِينَ هُمْ لِشَهَادَتِهِمْ كَانُونَ ﴿٣٣﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِكَ مَهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

38. Алардын ар бири Нээмат
Бейишине кирүүнү каалайбы?
39. Жок, (эч андай болбойт!) Биз
аларды өздөрүнө белгилүү
нерседен (бир тамчы атырылган
суудан) жараттык.
40. Чыгыштар менен батыштардын
Раббисине ант, Биз кудуреттүүбүз:
41. аларды жакшыраак (ыймандуу
элдерге) алмаштырып коюуга!
Жана Биз (буга) алсыз эмеспиз!
42. (О, Мухаммад) эми, жөн кой
аларды. Убада кылынган (өлүп,
азапка дуушар боло турган)
күндөрүнө жолукканга чейин
(күнөө деңизине) чумкуп, ойноп-
күлүп жүрө беришсин!
43. (Ал эми) ошол күндө алар
мүрзөлөрүнөн чыгып, бир
байракты ээрчиген сыяктуу (чогуу
жана) тез келишет.
44. Көздөрү (жер тиктеп) бөжүрөйүп,
(ар тараптан) кордук ороп турат.
Мына ушул – аларга убада
кылынган Күн!

أَنْظِعُ كُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ أَنْ يَدْخُلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾

كَلَّا أَفَأَنْظِعُهُمْ قِيَامًا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

فَلَا أَفُوسِرُ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّ الْكَافِرُونَ ﴿٤٠﴾

عَلَى أَنْ يَبْدَلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ
بِغَاسِقِينَ ﴿٤١﴾

فَذَرَهُمْ خَوْضًا وَبَحْرًا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ
الَّذِي بُوْعِدُوا ﴿٤٢﴾

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى
ضُبٍّ يُوقِضُونَ ﴿٤٣﴾

خَشَعَتِ الْأَبْصَارُ هُمْ هُمْ ذَلِكِ الْيَوْمِ الَّذِي
كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

келишип, “Мухаммад дагы эмне дээр экен” деп аңдып турушчу. Анан сахаабаларды мыскылдап, “Биз аксөөкпүз. Силерден өйдө таптагы адамдарбыз. Ошондуктан, биз силерден мурун Бейишке киребиз” дешчү.

- 1 Эгер кааласа Аллаһ Таала аларды көз ирмемде жер менен жексен кылууга жана алардын ордуна башка, ыймандуу адамдарды жашатып коюуга кудуреттүү. Бирок, Аллаһ Таала аларга тозок отуна дагы да ылайыгыраак болуш үчүн мөөнөт берди.

71 «Нух» сүрөсү¹

سُورَةُ نُوحٍ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Биз Нухту өз коомуна элчи-пайгамбар кылып жибердик (жана ага): «Аларга катуу азап келишинен мурда коомунду (тозок азабынан) эскерткин»² - (деп вахий кылдык).
2. Ал айтты: «О, коомум! Мен силерге анык эскертүүчү-пайгамбармын.
3. Аллаһка гана ибадат кылып, Андан корккула жана мага моюн сунгула!
4. (Ошондо) Ал силердин күнөөңөрдү кечирип, белгилүү күндөргө (дүйнө жашоосун жашап бүткөнүңөргө) чейин силерди (н өлүмүңөрдү) кечиктирет. (Ал эми) Аллаһтын (белгилеген) ажалы келип калганда эч кечиктирилбейт, эгер билсеңер»³

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ
قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

قَالَ تَقَوْمُ إِنِّي كُنْتُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾

أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا أَمْرًا

يَنْفِرُ لَكُمْ مِنْ دُونِهِمْ وَيُخَوِّدْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ وَلَا تَكُنْ
مِّنَ الْغَافِلِينَ ﴿٤﴾

1 Бул сүрө Маkkeдада түшкөн. 28 аяттан турат.

2 Аллаһ Таала эч бир элди жана эч бир адамды эскертпейинче жазалабайт. “Эскертүү” дегени эмне? Эмне үчүн Аллаһ Таала көп аяттарда Өзүнүн пайгамбарларына “коомуна үйрөткүн” дебей, “коомуна эскерткин” деп буюрат? Анткени, ар бир пайгамбардын элдери көп учурда Аллаһ Таала, акырет, бейши жана тозок бар экенин эч жакшы билишкен. Анда алардын каапырчылыгы эмнеде? Алардын каапырчылыгы өздөрүнүн пенделик милдеттерин унутканында! Аллаһ Таалага иленип, бирок ибадат кылбаганында! Жок. Алар Аллаһты жана акыретти тап-такыр эстери менен чыгарып жиберипкен эмес. Кез-кези менен Аллаһ Тааланы эстеп калышчу. Кайсы мезгилдерде? Ооба. Баштарына кайгы-капа түшкөндө. Ошондо алар Аллаһ Таалага өтө ыклас менен дуба жана тооба кылышып, эгер ушул кырсыктан аман сактаса, Өзүнө гана сыйынууга убада берип жиберешет. Аллаһ Таала алардан кайгыны арылтканда, азыр эле айткан сөздөрүн, берген убадаларын унутуп, дагы каапырчылык иштерин улантышат.

3 Белгилүү болгондой Нухтун коому Аллаһ жана пайгамбарына моюн сунбаганы себептүү Топон суу бэлээси менен кыйратылган. Бирок, ошол жазаны жибергенге

5. (Нух) айтты: «О, Раббим! Мен коомумду түнү-күнү (токтоосуз) даават кылдым.¹
6. Бирок менин дааватым алардын (акыйкаттан) качуусун гана көбөйттү!
7. Сен аларды кечирүүн үчүн мен ар качан аларды даават кыла баштасам, манжаларын кулактарына тыгып, кийимдери менен оронуп алып (мени укпай, ширк ибадаттарын) уланта беришти жана аябай текеберленишти.
8. Кийин мен аларды ашкере түрдө даават кылдым.
9. Андан соң аларга (дааватымды) ачык-жарыя айттым жана (кези келгенде) жашыруун түрдө да айттым.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾

فَلَمْ يَزِدْهُمْ مِرَّةً وَلَئِنِّي لَأَذِيعَارًا ﴿٦﴾

وَإِنِّي لَمَسَاءٌ دَعْوَاهُمْ لَتَعْرِفَهُمْ جَعَلُوا أَصْدِقَ لِقَائِي إِذْ نَادَيْتُهُمْ وَأَسْتَعِشِرُوا بَيْنَهُمْ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكَفَرُوا أَنْسِيكَارًا ﴿٧﴾

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهْرًا ﴿٨﴾

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾

чейин Аллаһ Таала аларга ар кимиси өз үйүндө бутуш узун сунган бойдон, азап-жазасыз өлүү үчүн мүмкүнчүлүк берген. Эгер алар Нухтун дааватын угуп, Аллаһтан башка кудайларга сыйынуусун токтотуп, кудуреттүү Аллаһтын Өзүнө гана сыйынып жашаганда, ажал аларды дүйнө дооранын сүрүп бүткөндө гана алмак.

- 1 Бул аятта дааватчыга чоң сабак бар. Демек, даават деген белгилүү убакытка чектелбейт, өмүр бою жасалат. Нух пайгамбардын иштеген иши, сүйлөгөн сөзү, жасаган кыймыл аракети, адеп-ахлагы, коомдогу мамилесинин өзү даават болду. Эл динди анын өзүнөн, сөзүнөн, ар бир кыймылынан, жүрүш-турушунан, адамдар менен мамилесинен көрө алды. Мына ушундай даават кылгандан кийин кандай натыйжа болду? Өзү айтат: “Бирок менин дааватым алардын (акыйкаттан) качуусун гана көбөйттү! (Оо, Аллаһым) Сен аларды кечирүүн үчүн мен ар качан аларды даават кылып баштасам, манжаларын кулактарына тыгып, кийимдери менен оронуп алып (мени укпай, кошоргон бойдон ширк ибадаттарын) уланта беришти жана аябай текеберленишти” Мунун мааниси эмне? Нух түшүнүктүү кылып жеткире албадыбы динди? Жок, андай эмес. Мунун эки себеби бар эле:

1) Аллаһтын Туура Жолуна багытталуу (хидаят) Аллаһ Тааланын гана колунда. Аллаһ хидаятка баштабаган адамдар Пайгамбар даават кылса да туура жолго түшпөйт.

2) Көрөлбастык жана текеберлик. Ар бир коомдун бузуку каапырлары көбүнчө мансаптуу жана бай адамдардан болот. Аларга Аллаһ Тааланы эскертип даават кылгнса, “Биздей аксөөктөргө ушул кембагал акыл үйрөтөбү?” деп ичи тарлык жана текеберчилик менен дааватты четке кагышат.

10. Анан мен аларга (мындай) дедим:
«Раббиңерден кечирим сурагыла!
Ал чынында Кечиримдүү!

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبِّي إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

11. Силерге асмандан себелеген
жамгыр жиберет.

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾

12. Жана дүйнө-мүлк, перзенттер
менен кубаттап, бак-бостондорду
жана (соолубас) дарыяларды
берет.¹

وَمَذْكُرَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَجَعَلَ لَكُمُ جَنَّاتٍ
وَجَعَلَ لَكُمُ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

13. Силерге эмне болгон, Аллаһка
улуулукту каалабайсыңар?²

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

14. Ал силерди доор - доор менен
жаратты го!³

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

15. Аллаһ (Таала) жети асманды
кабат-кабаты менен кандай
(чеберчиликте) жаратканына
карабайсыңарбы?!

أَلَمْ تَرَ أَنَّى خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾

16. Жана Ал асмандардын койнундагы
Айды нур, ал эми Күндү (аалам
үчүн) чырак кылып койгон.

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ
سِرَاجًا ﴿١٦﴾

17. Жана Аллаһ силерди жерден гана
остүрүп чыгарган.⁴

وَاللَّهُ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ نَبَاثًا ﴿١٧﴾

18. Кийин силерди (өлгөн күнүңөрдө)
кайра топуракка кайтарып,
(Кыяматта) дагы (топурактан)
чыгарып алат.⁵

ثُمَّ نُفِئُكُمْ بِهَا وَنُخْرِجُكُمْ بِهَا بَرَاجًا ﴿١٨﴾

1 Демек, Ар дайым Аллаһ Тааладан кечирим сурап туруу ырыскынын мол болуусуна себеп болот экен.

2 Ага баш ийип, ибадат кылбайсыңар?

3 Бул аяттагы «доор» деген сөздү кээ бир аалымдар эненни жатынындагы түйүлдүк доорунан баштап, төрөлгөндөн кийинки бөбөктүк, балалык, өспүрүмдүк, жигиттик (селкилик) орто жаш, карылык доорлору деп түшүндүрүшөт.

4 Бардык инсанияттын атасы Адам алейхи саламды топурактан жараткан.

5 Имам Бухарий жана Имам Муслимдердин “Сахих” китептеринде Абу Хурайра деген сахабадан риваят кылынган хадисте айтылышы боюнча адамдар өлгөндө денеси чирип, топуракка айланат. Бир гана омуртканын эң этегиндеги чычаң соок чирибейт. Кыяматта асмандан инсандын бел суусу сыяктапкан жамгыр жаайт

19. Аллах силер үчүн жерди(н бетин) тегиз кылды.
20. Анда(гы) кең жолдордон жүрүүңөр үчүн.
21. Нух айтты: “О, Раббим! Алар мага каршы чыгышты жана дүйнөсү менен бала-чакасы зыяндан башканы көбөйтпөй турган адам(дар)ды ээрчип кетишти.¹”
22. Алар (байлар динге каршы) ото чоң айла-амалдарды жасашты.
23. Жана (элдерге) “бут-кудайыңарды таштабагыла “Вадды” дагы, “Сувааны” дагы, “Ягусту” дагы, “Яукту” дагы, “Насрды” дагы таштабагыла!” дешти.²
24. Алар көп элдерди азгырышты. Жана Сен (о, Аллаһым!) заалымдарга адашуучулуктан башканы көбөйтпө!
25. Күнөөлөрү себептүү (топон сууга) чоктүрүлүштү! Анан (наркы дүйнөдө) отко кириптер кылынышты дагы, өздөрүнө

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا ۝

لِنَسْلُكُكُمْ مِنْهَا سُبُلًا صِجَالًا ۝

قَالَ نُوحٌ رَّبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَأَسْأَلُونَكَ زُرِّيذَةً مِّنْ مَّالِكَ وَوَلَدَهُمُ الْآخِسَارُ ۝

وَمَكْرُواْ مَكْرَ الْكَارِ ۝

وَقَالُوا لَا تَدْرِيءُ الْعَتَكُورَ وَلَا تَذَرُ الْوَاوَا سُوَاعًا وَلَا يَغُورَ وَيَعُوقُ وَشَسْرًا ۝

وَقَدْ أَصْلَوْا كَذِبًا وَلَا تَدْرِي الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ۝

يَسَاحِلَيتِي هِيَ أَعْرُفُوا فَأَذْجَلُوا أَنَا فَتَرْجَدُوا لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ۝

жана мүрзөлөрдө чирип жаткан денелер ошол чычаң сөөктөгү данегинен кудум өсүмдүктөр сыяктуу өнүп чыгат.

- 1 Нухтун дааватына эң ириде дүйнөсү, бала-чакасы көп байлар, күч-кубаттуу адамдар каршы чыгышты. Алар элди Нухка каршы кайраштырып, натыйжада эл дагы аларды ээрчиди.
- 2 Нухтун эли “Вадд”, “Суваа”, “Ягус”, “Яук” жана “Наср” деп аталган бут-кудайларга ибадат кылышчу. Аталган ысымдар Нух коомунун илгерки-илгерки заманда жашап өткөн олуя ата-бабаларынын ысымдары эле. Алар өлгөндө эл өтө кайгырып калган. Анан күндөрдүн бириңде Шайтан келип адамдарга “Эгер азрети Вадд, Суваа, Ягус, Наср жана Яуктарды сыйласаңар айкелдерин жасап, ибадат учурунда кыбыла таралка коюп алгыла” деп азгырган. Эл олуялардын урматы үчүн муну жасаган. Анан алардан кийин келген муундар Аллах Таалага дуба кылганда ушул олуяларды ортомчу кыла баштаган. Ушинтип отуруп, бир мезгилдердеги олуялар элдин кудайына айланып калган.

Аллаһтан башка жардамчы таппай
калышты!¹

26. Нух айтты: “О, Раббим! Жер
бетиңде каапырлардан эч бирин
калтырбагын!
27. Эгер аларды (тирүү) койсоң
пенделериңди азгырышат жана
бузуку, каапырларды гана насил
(урпак) кылып калтырышат!
28. О, Раббим! Мени, менин ата-
энемди, ыйман келтирип менин
үйүмө киргендерди жана
(бардык) ыймандуу эркектер
менен ыймандуу аялдарды кечир!
Заалымдарга өлүмдөн башканы
көбөйтпө!

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي الْآثِمِينَ الْكَافِرِينَ
دَيَّارًا ﴿٢٦﴾

إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ فَيُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَفْقَهُوا
الْآفَاقَ إِلَّا جَزَاءُكَ قَدَّارًا ﴿٢٧﴾

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَجِدْ
الظَّالِمِينَ إِلَّا سَاءَ الْقَارًا ﴿٢٨﴾

1 Денелери сууга кетти, жаңдары отко кетти. Жардам берсе аларга чыныгы Кудай – Аллаһ Таала гана жардам бермек. Аллаһ Таала кайра аларды жазалап жатса, кайсы кудайы жардамга келет?! Ошентип, каапыр эл тонон суунун астында калды. Асмандан да, жерден да, жадагалса, тандырлардын ичинен да оргуштап суу чыга келди! Нух болсо, бул каапыр элге каргыш үстүнө каргыш жаадырды.

72 «Жин» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. Айт (о, Мухаммад) “Мага (Аллаһ Тааладан мындай деген) вахий келди: Жиндерден бир жамааты (Кураанды) угушту жана (бири-бирине мындай) дешти: “Биз ажаайыш Кураан² уктук.
2. Ал Туура Жолго баштайт экен. Биз ага ыйман келтирдик. Эми, биз Раббибизге эч кимди шерик кылбайбыз!
3. Чынында Раббибиздин кудурети бийик (жана) Ал (Өзүнө) аял да, перзент да туткан эмес!³
4. Чынында, биздин акмактарыбыз Аллаһ жөнүндө акылга сыйбаган (жалган) сөздөрдү айтышат.
5. Биз болсо, инсандар менен жиндер Аллаһка (Анын улуулугуна жарашпаган) жалган сөздөрдү эч качан доомат кылбайт деп ойлочубуз.
6. Көрсө, инсандардан кээ бир адамдар кээ бир жиндерден коргоо сурашат экен. Натыйжада алар

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا
إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴿١﴾

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا
أَحَدًا ﴿٢﴾

وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا
وَلَدًا ﴿٣﴾

وَأَنَّهُ كَانَ يَفُولُ سَفِيهًا تَعَالَى اللَّهُ شَطَطًا ﴿٤﴾

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَقُولَ الْإِنسَ وَالْجِنِّ عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا ﴿٥﴾

وَأَنَّهُ كَانَ يَدْعَالِي مِنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالِنَا
إِلَٰهِي فَرَادٍ وَهُمْ هَعَفًا ﴿٦﴾

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. Жыйырма сегиз аяттан турат.

2 Кураанн Карим жер бетиндеги эки салмактуу элдер – инсандар жана жиндер үчүн түшүрүлгөн. Мунун мааниси Кураан окумдору инсандарга кандай парыз болсо, жиндерге да ошондой парыз.

3 Аллаһ Таалага шерик кылуунун эң чоңу “Аллаһтын аялы жана баласы” бар деп ишенүү. Бул аятта жиндер дагы Аллаһ Тааланы аял жана балага муктаж болуудан аруулап жатканы баяндалууда. Бирок, “Аллаһтын аялы жана баласы” бар деген сыяктуу акылга сыйбаган (жалган) сөздү айтуучулар биздин арабызда да бар дешет жиндер.

(жиндер) алардын коркуусун (дагы да) көбөйтүп коюшат.¹

7. Алар (жиндердин арасындагы каапырлар) дагы силер(дин араңардагы каапырлар) күмөн кылгандай Аллаһ эч кимди эч качан кайра тирилтире албайт деп ойлошот.
8. Биз асманга тырмышканда, аны (периштелерден турган) корукчулар жана оттуу жылдыздар менен толо экенин көрдүк.²
9. Мурун биз асмандагы тыңшоочу орундарга олтуруп (кайып кабарын угуп) алаар элек. Эми болсо, ким угууга аракет кылса аңдып-күтүп турган оттуу жылдызга жолугат.
10. Жана биз (асмандагы кайып илиминде) жердеги кишилерге жамандык белгилендиби же Раббиси аларга жакшылык кааладыбы, биле албай калабыз.³
11. Биздин арабызда (ыймандуу) жакшыларыбыз да, андан башкачаларыбыз да бар.

وَأَنَّهُمْ ظُنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنَّ لَنُيَبِّتَنَّ اللَّهُ أَحَدًا ۝

وَأَنَّا لَنَسُبُّ السَّمَاءَ وَفِيهَا مِلَّةٌ
حَرَمًا شَدِيدًا وَشُهَبًا ۝

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدَ اللَّسَعِ ۖ فَصَن
يَسْمِعُ الْآنَ حِجْدَلَهُ رُشَهَا بَارِصًا ۝

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرُّ أَوِ يَدْرَسَ فِي الْأَرْضِ لَمَّا رَدَّ
يَوْمَ نَهْمُ مَرَسَدًا ۝

وَأَنَّا إِنَّمَا الْفَالِخُونَ وَمَا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ
قِدْدًا ۝

- 1 Чынында, көпчүлүк адамдар бир коркунучтуу жерге барып калса “ал жердин жиндерден болгон ээси бар” деп, алардан коргоо тилешет. Муну менен алардын коркуусу андан бетер көбөйөт.
- 2 Мухаммад салталтоху алайхи ва салламга чейин жиндер асманга учуп чыгып периштелердин сөздөрүн жашыруун угуп, кээ бир кайып кабарларын билип түшчү экен. Пайгамбарыбызга Кураан түшүрүлгөндөн кийин Аллаһ Таала асманга периштелерден жана учар жылдыздардан турган корукчуларды дайындады.
- 3 Демек, Мухаммад салталтоху алайхи ва саллам жиберилгенден бери жиндер тайласына асман кабарларын угууга катуу тыюу салыныптыр. Анда ар кайсы замандагы “асман менен кабарлаштым” деген козу ачыктардын сөзүн кандай түшүнөбүз? Бул маселени жиндердин кийинки сөздөрү чечип берет.

Биз ар кандай жолдогулар
элек.¹

12. Жана биз аныгында (төмөндөгү чындыкка) ынандык: Биз эч качан жер бетинде (же асманда) Аллаһты алсыз кыла албайт экенбиз жана Андан качып да кете албайт экенбиз.²

13. Биз (Кураандагы) Туура Жолду укканыбызда ага ыйман келтирдик. Ким Раббисине ыйман келтирсе (жасаган сооп иштери) кемитип коюлуудан жана (күнөөлөрүнүн) көбөйтүп коюлуусунан коркпойт.³

14. Биздин арабызда мусулмандар да бар (ислам жолунан) адашкандар да бар. Эми ким исламга кирген болсо, анда алар туура багытты тандап алышыптыр.

15. Ал эми, адашкандар (демек алар) тозокко отун болгондор!

16. Эгер алар (исламдык) жолдо түз жүрсө мол суу менен сугарабыз,

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نُّعْجِرَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِرَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا آلْهَدْيَ آمَنَّا بِهِ، فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ، فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

وَأَنَّا لَمَّا الْمُسْلِمُونَ رِعَاءَ الْفَيْسُطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا وَرَشُّوا ﴿١٤﴾

وَأَمَّا الْفَيْسُطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

وَالَّذِي اسْتَفْتَمُوا عَنِ الظَّرِيقَةِ لَأَسْقِيَهُمْ مَّا عَذَقُوا ﴿١٦﴾

1 Жиндердин арасында инсандар менен байланыш жасагандары бар. Эгер кайсы адамдын байланыштагы жини ыймандуу болсо, ага ар кандай нерселерди айтып башын оорутпайт. Эгер сураса учурдагы кээ бир сырларды дароо билип келип, кабарлашы мүмкүн. Себеби Аллаһ Таала аларга биз элестете албай турган ылдамдуулукту берген. Ал эми кимдин байланышкан жини каапыр болсо анын кулагына жалгадан “кайып кабарларын” шыбырап, ал аркылуу адамдарды шылдыңдап, маскара кылышат. Ошондуктан мусулмандар билиши керек: арабыздагы “эртең андай болот, мындай болот”, “мага кайыптан, коомостон кабар келет” деп “кайыптан” сүйлөгөндөр ошол каапыр жиндердин адамдардын башы айлантуучу өнөктөштөрү

2 Жиндер пайгамбарыбыздан Кураанды уга электе “биз жердеги эң күчтүү кожоюндарбыз” деп жүрүшкөн. Эми алардын ыймандуулары Аллаһ Тааланын чексиз бийлигине моюн сунушту.

3 Бул Аллаһ Тааланын адилети! Ким кандай жакшы иш жасаган болсо, андан кемитилбейт, жамандык, күнөө иштерине кошуп, көбөйтүлбөйт. Болгону болгондой жазылат жана Кыяматта эч кимге зулум кылынбаган абалда эсеп-китеп кылышат.

17. аларды сынаш үчүн.¹ Жана (ошондо) ким Раббисинин эскертүүсүнөн (Кураандан) жүз бурса, (Аллаһ) аны оор азапка жолуктурат.
18. (Бардык) мечиттер Аллаһка ибадат кылуу үчүн! Силер Аллаһка кошуп башка “кудайларга” дуба кылбагыла!²
19. Аллаһтын пендеси (Мухаммад Кураан окуу менен) Аллаһка дуба кыып турганда (жиндер жабалактап келип) бири-бирин басып-тебелеп таштоого аз калды.
20. Айт (о, Мухаммад!): “Мен жалаң өзүмдүн Раббиме гана дуба (ибадат) кыламын жана Ага эч нерсени шерик кылбаймын”
21. Айт: “Силерге зыян жеткирүү да, пайда келтирүү да менин колуман келбейт”.³
22. (Дагы) айт: “(Эгер мен күнөө иш кылчу болсом) мени Аллаһтын азабынан эч ким сактап кала албайт жана мен эч качан (жалынып баруу үчүн)

لَتَقْتُلُنَّهُمْ قِيْدًا وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ
يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿٥٠﴾

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿٥١﴾

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدَ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ
عَلِيْقًا ﴿٥٢﴾

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٥٣﴾

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٥٤﴾

قُلْ إِنِّي لَنْ يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ
دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٥٥﴾

1 Суунун мол болушу – бул кененчиликтин, төгүн-чачын ырыскынын, бай-бардарлыктын белгиси. Бул оор сыноо. Кайсы элге ушундай абал келгенде, каалаган жыргалына жеткен напси эркелеп, каалоолорун көбөйтүп, шайтандар дагы тузагын кенелтирээк жайып калат.

2 Демек, мечиттерде Аллаһ Таалага кошуп башка кудайларга дуба (ибадат) кылбаш керек. Маселен, христиандардын Аллаһ Таалага сыйынуучу ибадаткана деп эсептелген чиркөөлөрүндө Ыйсанын, Бүбү Марямдын айкел-сүрөттөрү илинип турат жана алар Аллаһка шерик кылып ошол иконаларга да сыйынышат.

3 Азыркы учурда кайсы бир чата молдого же көзү ачыкка адамдар же жиндер жабалактап келсе, дароо Аллаһ Таалааны унутуп “Силердин жолуңарды мен ачам, зыяңыңарды мен арылтам” деп жөөлүп калышат. Аллаһ Таалаанын Пайгамбары дүйнодогу эң улук жана дубасы кабыл болуучу адам болушуна карабай “Силер үчүн не зыян, не пайда жеткирүү менин колумда эмес” деп жатат. Демек, бардык пайда жана бардык зыян Аллаһ Таалаанын гана колунда.

Андан башка коргоочу таба
албаймын.¹

23. (Менин колумда) Аллах тарабынан
(келген кабарларды) жеткирүү
жана Анын пайгамбарлыгы
гана (бар) Ким Аллах жана
пайгамбарына күнөө кылса, ага
тозок оту даяр! Ал жерде түбөлүк
калышат!²

24. Алар өздөрүнө убада кылынган
нерсени (азапты) көргөндө,
кимдин колдоочусу алсызыраак
жана саны азыраак экенин билип
алышат.³

25. Айт: "Силерге убада кылынган
нерсе жакынбы же Раббим
ага алыс мөөнөт койгонбу,
билбеймин".

26. Кайыпты билүүчү (Аллах!)
Ал Өз кайыбын эч кимге
билдирбейт!

إِلَّا الْغَايَمِينَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

حَقَّ إِذَا رَأَوْا مَا وَعَدُوا وَنَفْسٌ يَلْمُؤْنَ مِنْ
أَضْعَفِ نَاصِرٍ وَأَقَلِّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

قُلْ إِنِ ادْرَأَيْتُمْ أَقْرَبَ مَا تَعْبُدُونَ أَمْ يَجْعَلُ اللَّهُ
رَيْفًا مُمَدًّا ﴿٢٥﴾

عَلَيْكَ الْغَيْبُ فَلَا يَظْهَرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

1 Бул сөздөр пайгамбардын тилинен учкандан кийин андан башкалар өздөрүнө тиешелүү жыйынтык чыгарып алуулары кажет. Башкача айтканда адамсенде ким болушуна карабастан, кимдин урпагы болушуна карабастан эгер бир күнөө кылып, ал күнөөсүн Аллах Таала кечирбесе, аны Аллахтын азабынан эч ким сактап кала албайт. Ал эми күнөө кылган адам азаптан кутулуу үчүн Аллах Таалага гана жалбарышы, андан гана коргоо, кечирим тилеши керек. Анткени, күнөөлүү адамга Аллах Тааладан башка коргоочу жок!

2 Адамдын тозокто түбөлүк калуусуна себеп болуучу күнөөлөр – бул илхад (атсизм), ширк (ибадатта Аллах Таалага шерик кошуу) жана пайгамбарды, Кураанды жалганга чыгаруу. Булардан башка чоң күнөөлөр пенденин тозокко түшүүсүнө себеп болсо да ал жерде түбөлүк калуусуна себеп болбойт.

3 Аллах Таала Кураанда убада кылган акырет эсеп-китебине ишенбеген мушриктер мусулмандарды колдоочусу жок деп кодулап, "Биздин кудайлар бизди колдойт" деп мактанышкан. Бирок, ошол күн келгенде ишенген кудайлары оор абалдарына жардам бере албай, алардан качып, чанып кетет. Ал эми мусулмандардын оор күнүндө Аллах Тааланын Өзү жардам берет, пайгамбарлары боор тартып, Аллах Тааладан кечирим сурап берет. Периштелер дагы аларга жумшак, сылык мамиле кылышат. Бирок, убада кылынган ошол Күн (Кыямат) качан болушун эч ким: Аллахка жакын периштелер дагы, пайгамбарлар дагы билбейт.

27. Бирок, Өзү каалаган пайгамбар(лар)га гана билдирет. Албетте, Аллах анын (пайгамбардын) алды жана арты жагынан (периште) коргоочуларды дайындайт.¹

إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ
مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَيَمْنُ خَلْفَهُ رَصَدًا ﴿٢٧﴾

28. (Мухаммад төмөнкүлөрдү) билиши үчүн: (периштелер) Раббисинин кабарларын (жиндерден коргоп) жеткизишкен жапа (Раббиси) алардын (бардык) абалдарын билип, бардык нерселерди эсеп-китеп кылып койгон.

لِيَعْلَمَ أَنَّ قَدْ بَلَغُوا رَسُولَنَا رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ
بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَخْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

¹ Жиндер кайып кабарларын уурлап, адамдардан болгон достору – бакшыларга шыбырап койбосун деп ушул периштелер Аллахтан пайгамбарларга жибериген кайып кабарларын коргоп келишет.

«Муззаммил» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. О, оронуп жаткан киши!²
2. Түндөсү тур (жана ибадат кыл!³)
Бир аз гана бөлүгүндө-жарымында
(уктасаң) мейли.
3. Же болбосо, (уйкуну) андан
(жарымдан) аз гана кемит.
4. Же бир аз кош жана Кураанды
кыраатын келиштирип оку!⁴
5. Биз жакында сага салмактуу Сөздү
(Кураанды) түшүрөбүз.
6. Түнкү убакыттар(да ибадат кылуу
жана Кураан окуунун көңүлгө)
тамгалануусу катуураак жана сөзү
туураарак.
7. Күндүзүндө болсо сенин узун
убарагерчилигиң бар.
8. (Кураан окуганыңда “Бисмиллахи
Рахмаанир Рахийм” деп)
Раббиндин ысымын эсте жана ал
үчүн (дүйнөлүк ойлордон) толук
үзүл!

يَا أَيُّهَا الْمَزْمِلُ

وَالَّذِي لَا قِيلَ

يُضْفَعُهُ وَأَوْقَصْرِمَتُهُ قَلِيلًا

أَوْزَعَالَيْهِ وَزَيْلُ الْقُرْءَانِ تَرْبِيلًا

إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَبِيلًا

إِنَّ نَافِثَةَ اللَّيْلِ مِنْ أَشَدِّ وَطْءٍ وَأَوْفَى قِيلًا

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا

وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَقَاتِلْ الْيَوْمَ تَنْبِيلًا

1 Маккада түшүрүлгөн жана 20 аяттан турат. “Муззаммил” “оронуп жатуучу” деген мааниде.

2 Мухаммад салтаналоху алайхи ва саллам.

3 Бул аятта көргөзүлгөн ибадат эрежеси “тахажжуд” деп аталат.

4 Пайгамбарыбыздын кырааты жөнүндө Ибн Аббас: “анык-даана окуйт болчу” деген (Табарий). Анас разияллоху анху болсо “Сөздөрдү созуп, аяттарда токтоп-токтоп окуйт эле” деген. (Бухарий, Ибн Касир). Ал эми, Умму Салама энебиз пайгамбарыбыздын кырааты жөнүндө: “Ар бир аятта токтоп, бөлүп-бөлүп, шапшыбай окуган” деп маалымат берген. Ошондой эле, пайгамбарыбыздан “Кураанды добушуңар менен кооздогула” деген хадис риваят кылынган. (Ибн Касир).

9. (Аллаһ) Чыгыштын жана Батыштын Раббиси! Андан башка сыйынууга татыктуу кудай жок! Демек, (О, Мухаммад) сен Аны гана (өзүңө) таяныч кытып ал!¹
10. (О, Мухаммад) алардын айткандарына сабыр кыл жана алардан акырын гана алыс боло тур.
11. (Динди) жалган деген байлык-мансап ээлериң Мага кой жана аларга бир аз мөөнөт бер.²
12. Биздин алдыбызда аларга арналган оор кишендер жана алоолонгон от бар!
13. Жана тикенектүү тамак менен жан ооруткан азап бар!
14. Ал (Кыямат) күнү жер менен тоолор титирей, тоолор (суудай) аккан кумдөбөлөргө айланат!
15. (Эй, Макка каапырлары!) Биз Фираунга (Муса) пайгамбарды жибергенибиз сыяктуу, силерге да (Мухаммад) пайгамбарды жибердик. (Ал) силерге күбө болуп турат.
16. Фираун айгамбарга каршы чыкты эле, Биз аны катуу (азап менен) алып койдук.

رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ
وَكَيْلًا ﴿٩﴾

وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَعْرِضْ عَنْهُمْ فَجَنَّا
كَيْلًا ﴿١٠﴾

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِيَ النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ
قَلِيلًا ﴿١١﴾

إِن لَّدِينَا أُنْكَالٌ وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾

وَلَطَمَامٌ غَلِيصَةٌ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٣﴾

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَيْلًا
مَّيْلًا ﴿١٤﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدْنَا عَلَيْهِ مَا كُنَّا
أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

فَصَبَّٰهُ فِرْعَوْنَ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

1 Пайгамбарыбыз Мухаммад салталлоху алайхи ва салтамдын жөлөнгөн-таянганы Аллаһ Таала гана болчу. Ошондуктан, оор мезгилдерде Раббиси анын көңүлүнө рух багыштап, душмандардын жаңдан өткөн жалааларына, айла-амалдарына жана ачуу сөздөрүнө каршы кандай мамиле кылуусун үйрөтүп турган.

2 Айша энебиздин айтканы боюнча ушул аят түшкөндөн бир аз мөөнөт өткөн соң, белгилүү Бадр согушу болуп, жаңагы дин душмандарынын көпчүлүгү мүрт кеткен экен. (Куртубий) Аллаһ Тааланын андайларга арнаган жазасы тез эле берилет. Бул дүйнөдө берилбей калса акыретте, Аллаһ Таалага кайтып барганда берилет.

17. Эгер каапыр болсоңор жаш балдардын чачын агартып жибере турган Күндөн кантип сактана аласыңар?!¹

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ
الْوَلَدَ نَسِيًّا ۝

18. Ал (коркунучтуу Күндөгү кыйроолор) себептүү асман дагы барчаланып кетет! Анын (Аллахтын) убадасы аткарылат!

الْأَسْمَاءُ مِنْقَطِرًا يَوْمَ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ۝

19. Албетте, бул(айтылганд)ар эскертүү гана. Ким кааласа Раббисине (алып баруучу туура) жолду (тандап) алат.²

إِنْ هَٰذَا إِلَّا نَذِيرٌ ۚ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
سَبِيلًا ۝

20. (О, Мухаммад) Раббин сенин жана сен менен болгон тайпанын түндүн үчтөн экисинен азыраагында жана жарымында жана үчтөн биринде (ибадат үчүн) турушунду билет. Аллах түн менен күндү ченейт. Ал силердин аны (түндөгү ибадат сааттарды) эсептей албай калганыңарды билип, силерге жеңилдикти кайтарды. Эми, (түндөсү) Кураандан алыңар жеткенче гана окугула. (Себеби Аллах) жакын келечекте силердин араңарда оорулуу адамдар болушун, жана башкалары

۞ إِنْ رَبِّكَ بَعْدَ الْوَعْدِ أَتَىٰ مِنَ الْبَٰئِلِ وَمِصْقَطُهُ ۚ وَهَٰذَا يَوْمَ الَّذِيْنَ مَعَكَ ۚ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ الْبَٰئِلَ ۚ وَاللَّهُ أَعْلَمُ الْغُيُوبِ ۚ لَنْ نَّخْشُوهُ عَنْكَ عَلَيْهِ فَوَقْرَةٌ ۖ وَمَا يَنْسُرُ مِنَ الْفُجْرِ ۚ إِنْ عَلِمْنَا أَنَّ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْحَبٌ ۚ وَءَاخِرُونَ بِصُرُوفٍ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ ۚ وَءَاخِرُونَ يَتَّبِعُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ فَأَقْرَأُ ۚ وَأَمَّا الْيَسْرَةُ ۖ فَلْيَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۚ وَءَاخِرُونَ ۚ وَالْزَكَاةَ ۚ وَأَقْرَأُوا ۚ وَاللَّهُ قَرِيبٌ ۚ حَسْبَا ۚ وَمَا تَقْرَأُوا إِلَّا أَنْفُسُكُمْ ۚ وَخَيْرٌ مِنْكُمْ ۚ وَءَاخِرُونَ ۚ وَاللَّهُ هُوَ خَيْرٌ ۚ وَأَعْظَمُ ۚ أَجْرًا ۚ وَسَتُغْفَرُ ۚ اللَّهُ ۚ إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝

1 Кыяматтагы коркунучтуу окуялардан улам бардык кош бойлуулар боюндагысын таштап койот. Жап-жаш балдардын кап-кара чачтары заматта агарып калат!

2 Кезектеги (20-) аятты түшүнүү үчүн дагы кайрадан сүрөнүн башындагы төрт аятка кайтып, алардын маанилерин коңулдон өткөрүүгө туура келет. Ошентип, сүрөнүн башындагы “Эй, оронуп жатуучу! Түндөсү тур (жана ибадат кыл!) Бир аз гана бөлүгүндө: жарымында (уктасап) мейли. Же болбосо, (уйкуңду) андан (жарымдан) бир аз кемит же бир аз кош жана Кураанды кыраатын келиштирил оку!” деген аят түшкөндө мусулмандарга түндүн жарымында же үчтөн экисинде же үчтөн биринде туруп, ибадат кылуу парыз болгон эле. Мусулмандар бул буйрукту аткарууга бекем киришилти. Кээ бирөөлөрү айтылган убакта тура албай (ибадат сааттарын анык эсептей албай) калуудан коркуп, түнү менен намаз окугандыктан тапандары шишип кетчү. Ушинтип, арадан бир жылга жакын убакыт өткөндө ушул (20-) аят түшүп, мурунку аяттын өкүмүн жокко чыгарды. Эми, мусулмандар үчүн түнкү ибадаттар парыз (милдет) ибадат эмес, нафил (ыктыярдуу) ибадат болуп калды.

Аллаһтын ырыскы – пазилетин
издеп жер бетин кезип (соода же
сапар кылып) жүрүшүн, жана
башка бирөөлөр Аллаһ жолунда
жихад кылуу менен алектенишин
билди. (Ошондой болгон соң)
эми, ал-кудуретиңер жеткенче
Кураан окутула. Жана намазды
(толук) аткарып, зекет бергиле.
Жана Аллаһка жакшынакай карыз
бергиле. Өзүңөр(дүн араңардагы
кедей муктаж инсандар) үчүн
эми жакшылык (садака) кылган
болсоңор, аны Аллаһтын алдында
андан да жакшыраак, улугураак
сооп иретинде табасыңар. Жана
Аллаһтан (көп) кечирим сурагыла!
Чынында Аллаһ – Кечиримдүү,
Ырайымдуу!

74 «Муддассир» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. О, чүмкөнүп (жатып) алган адам!
2. Туруп (элдерге Акыретти) эскерт!
3. Жана Раббиндин улуулугун даңазала!²
4. Жана кийиминди тазала!³
5. Жана ыпластыктан ыраак бол!⁴
6. Аз нерсе берип ордуна көп нерсе сураба.⁵
7. (Көргөн жамандыктарга) Раббин үчүн сабыр кыл!
8. Эми, качан (Исрафил периште тарабынан «Сур» деген) керней тартылганда (жана Кыямат башталганда)

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ

وَقُمْ

وَذَكِّرْ

وَيَا بَاكَ فَطَهِّرْ

وَالرَّيْزَ وَالْفَقِيرَ

وَلَا تَنْسِكْ

وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ

فَإِنَّا نَفْعُ فِي الْكَافِرِ

1 Маккада түшкөн. 56 аяттан турат. “Муддассирдин” мааниси “чүмкөнүп жаткан адам”.

2 Пайгамбарыбыз «Хираа» үңкүрүндө Жебрейил периштеден алгачкы вахийди кабыл алганда, адаттан тышкары окуяга кабылганы себептүү катуу коркуп, үйүнө келип, оронуп-чүмкөнүп жатып алат. Ошол убакытта ушул аяттар түшүп, элдерди ыйманга чакыруу вазыйпасы жүктөлөт жана ишенбеген адамдарга акыреттеги Тазокту эскертүү буюрулат.

3 Аллах Таала – Аруу, Таза. Андан келген дин-ыйман дагы таза. Демек, бул Таза Жолго чакыруу үчүн тазаланыш керек. Бул аятты түз маанисинде «тазаалык (даарат) тын шарттарынан бири» деп түшүнүүгө да болот. Бирок, кээ бир уламалар «кийим» дегенден максат инсандын бардык иш – аракеттери, кыял-жоруктары дешет.

4 Бул аяттагы «ыпластык» сөзүн да уламалар эки түрлүү түшүндүрүшөт. Биринчи тайпалары «ыпластык – бул Аллахтан башка ар түрдүү кудайлар» дешет. Дагы кээ бирөөлөрү «бардык ылас иштер» дешет.

5 Бул тафсир Имам Куртубийге тиешелүү.

9. Мына ушул күн – өтө оор күн!	فَذَٰلِكَ يَوْمٌ ذُرِّيَّتِهِ عَنِيبٌ ﴿٩﴾
10. Каапырларга жеңил болбогон (күн)!	عَلَى الْكَافِرِينَ عَذَابٌ عَنِيبٌ ﴿١٠﴾
11. (О, Мухаммад) Мен жалгыз жараткан (каапыр) пендени Мага кой. ¹	ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾
12. Мен ага эсепсиз дүйнө-мүлк бердим.	وَجَعَلْتُ لَهُ مَا لَمْ لَحْمُهُ دُونًَا ﴿١٢﴾
13. Жана (ар дайым кызматына) даяр турган уул перзенттерди бердим.	وَبَيْنَ شُهُودًا ﴿١٣﴾
14. Жана ага өтө кененчилик бердим.	وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾
15. Андан соң ал (каниетсиз, наадан адам) Биз ага (Акыреттик бейишти да) кошумча кылуубузду үмүт кылат. ²	فَرَفَعُوا أَنْ أَرِيدَ ﴿١٥﴾
16. Жок! (андай болбойт! Себеби) ал Биздин аяттарыбызды (билип, түшүнүп туруп) четке какты!	كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾
17. Мен аны жакында (тозоктогу) аска таштын үстүнө чыгарамын!	سَاءَ رُجُوعُهُ صُعُودًا ﴿١٧﴾
18. Себеби, ал (Кураан жөнүндө) пикир кылды жана (аны өзүнүн	إِنَّهُ ذَكَرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾

1 Бул аяттагы «каапыр пенде», Макка мушриктеринен бири Валид ибн Мугира аль Махзуумий. Ал пайгамбарыбызга көп душманчылык көргөзүп, өзүнүн байлыгы, бала-чакасы көп адам экени менеп мактанаар эле. Аллаһ Таала бул аятта пайгамбарына эки чындыкты айтууда: Биринчиси, “аны Мен менеп жалгыз кой, жазасын Өзүм беремин” деп пайгамбарынын көңүлүн көтөрүү. Экинчиси, пайгамбарына Валидди тегеректеген балдары, жардамчылары көп болгону менеп жаратылганда (туулганда) эл катары жалгыз, алсыз туулганын билдирүү.

2 Ал жана ага окшогондор Аллаһтын бул берешендиги истидраж (акырындап, сездирбей жазага кириптер кылуу) экенин түшүнбөй «Аллаһ мени сүйөт. Бул дүйнөдө берген нээматын Акыретте да берет» деп ойлошот.

кыска ченем-өлчөмү менен) өлчөдү! ¹	
19. Өлүмгө жолуккур! Кандай (жаман) өлчөдү!	فَقِيلَ كَيْفَ مَدَّرَ ۝
20. Дагы (бир ирет) өлүмгө жолуккур! Эмне деген (жаман өлчөм менен) өлчөдү!	تُوقِلَ كَيْفَ مَدَّرَ ۝
21. Анан (чыгарган тыянагын) байкап кордү.	فَرَّطَرَ ۝
22. Кийин (жактырбай) кабак чыгып, мандайын тырыштырды.	فُرَّعَسَ وَاسَرَ ۝
23. Андан соң (акыйкаттан артка кетенчиктеп) текеберленди.	فَوَازَرَا سَكَّرَ ۝
24. Анан айтты: «Бул байыркыдан калган сыйкыр.	فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُزَكَّرَ ۝
25. Бул - адамдын гана сөзү».	إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۝
26. Мен аны жакында “Сакар” тозогуна киргиземин.	سَأُصْلِبُ سَقَرَ ۝
27. (О, Мухаммад) сен “Сакар” тозогунун кандай экенин билбейсиң.	وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ ۝
28. Ал (өзүнө ташталган эч бир кылмышкерди) калтырбайт жана жөн койбойт.	لَا يَتَّبِعِي وَلَا تَذَرُ ۝
29. (Терини карартып,) өзгөртүп койот!	لَوَاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ۝
30. Анын үстүндө он тогуз (орой периштелер) бар. ²	عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۝

1 Кураани Карим аны окуган, аяттарынын үстүндө пикир кылган бардык адамдарга хидаят (туура жол) боло бербейт. Аны окуп жаткандагы ниет кандай болсо, ошого жараша болот. Кураани Каримди өзүнүн кыска акылына ченеп окугандар албетте, адашышат.

2 Аллаһ Таала тозок периштелерине атайлап ушундай табият берген. Бул дагы тозокуларды кыйноонун бир көрүнүшү. Тозок периштелерин «Забаниялар» деп аталат. Ал эми, бейиштеги кызматчылар өтө жумшакпейил болушат.

31. Биз тозоктун кожоюндарын
 периштелерден гана кылдык
 жана алардын санын, каапыр
 болгон адамдарды сыноо
 үчүн, китеп элдери (яхудийлер
 менен христиандар) анык
 билип алуулары үчүн, жана
 ыймандуулардын ыйманы дагы
 (бир нече даражага) көбөйүшү
 үчүн (он тогуз даана) кылдык.
 Жана китеп (Тоорат, Инжил)
 берилген элдер менен момундар
 (периштелердин саны боюнча)
 шектенип калбашы үчүн, ал эми,
 жүрөгүндө кара ниети болгон
 адамдар (мунаафыктар) менен
 каапырлар: «Аллаһ бул мисал
 менен эмнени каалады экен» деп
 (шектенип) сүйлөшү үчүн (Аллаһ
 тозок периштелеринин санын он
 тогуз даана кылды). Аллаһ мына
 ушинтип, Өзү каалаган пендесин
 адаштырат жана каалаганын
 Туура Жолго салат. (О, Мухаммад,
 периштелерден турган) Раббиндин
 аскерлерин(ин санын) бир Өзү
 гана билет. Жана бул (насааттар)
 адамдар үчүн эскертүүдөн башка
 (нерсе) эмес.

32. Жок, Мен айга ант
 (ичип),

33. кайтып кеткен түнгө ант
 (ичип),

34. (агарып) келе жаткан таңга ант
 (ичип),

35. (Айтамын): Чынында ал (“Сакар”
 тозогу) чон балзэлердин бири!¹

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا
 عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَفِيقَ الَّذِينَ
 أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِنُوا الَّذِينَ آمَنُوا وَلَا يَزِنَابَ
 الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
 فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا
 مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن
 يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ خُودُ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا
 ذِكْرَى لِلنَّاسِ ﴿٣٥﴾

كَلَّا الْقَمَرِ ﴿٣٢﴾

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ﴿٣٣﴾

وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿٣٤﴾

إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾

1 Аллаһ Таала Өзү жараткан олуттуу нерселер менен ант ичет. Бирок, пенделер
 Аллаһтан башка нерсеге ант ичпеш керек. Ошондуктан, кээ бир адамдардын

36. (“Сакар” тозогу) адамдарга эскертүү! ذُرِّ الْبَشَرِ ﴿٣٦﴾
37. Силердин араңардагы, (Аллаһтын ыраазычылыгына) умтулууну же болбосо кетенчиктеп кетүүнү каалагандар үчүн لِمَنْ شَاءَ وَكَانَ يَقْدَمُ الْاَوْتَاخِرُ ﴿٣٧﴾
38. Ар бир жан (ээси) өзү жасаган (күнөө) иштердин туткуну. كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ﴿٣٨﴾
39. Оң тарап ээлери гана андай (туткун) эмес.¹ اِلَّا اَصْحَابَ الْيَمِيْنِ ﴿٣٩﴾
40. Алар Бейиштерде туруп сурашат - فِي حَبْتٍ يَنْسَاوُلُوْنَ ﴿٤٠﴾
41. (тозоктогу) кылмышкерлерден: عَنِ النَّجْمِيْنَ ﴿٤١﴾
42. «Силерди «Сакар» тозогуна эмне түшүрдү?» مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾
43. Алар айтышат: «Биз намаз окуучулардан болбодук. قَالُوا اَوَلَمْ نَكُنْ مِنَ الْمَصْلُوِيْنَ ﴿٤٣﴾
44. Жана бей-бечараларды тамактандырбадык. وَلَوْ نَاكُ طَعِيْمُ الْمُسْكِيْنَ ﴿٤٤﴾
45. (Күнөө деңизине) чөмүлгөндөр менен бирге чөмүлдүк. وَكُنَّا نَقُوْضُ مَعَ الْفَاطِيْنِ ﴿٤٥﴾
46. Жана Акырет күндү жалган дедик. وَكَاذِبٌ يَوْمَ الدِّيْنِ ﴿٤٦﴾
47. Башыбызга өлүм келгенге чейин» حَتّٰى اَتَيْنَا الْيَقِيْنَ ﴿٤٧﴾

“жер урсун”, “көк урсун”, “арбак урсун”, “нан урсун”, “кара түндө турамын”, “дасторкондун үстүндө турамын” деген сыяктуу аянттары чоң күнөө болуп саналат.

1 Бул аяттагы «Оң тарап ээлери» ким экенин түшүндүрүүдө ар кандай пикирлер айтылган. Али разияллоху анху “алар – бөбөктөр” деген болсо, Ибн Аббас “алар – периштелер” деп түшүндүргөн. Анткени, бөбөктөр менен периштелер тап-такыр күнөөсүз болушат. (Тафсийру Табарий) Тафсирчи аалымдардын арасында “алар – амал китеби оң тарабынан берилип, Бейишке окум кылынган ыкластуу мусулмандар” дегендери да бар. (Тафсийру Куртубий) Эң туурасын Аллаһ билүүчү.

48. Эми аларга (тозокуларга) эч бир шапаатчынын шапааты пайда бербейт.¹
49. Аларга (каапырларга) эмне болду, насааттан (Кураандан) жүз буруп качышат?
50. Жапайы эшектерге окшоп,
51. арстандан үркүп качкан?
52. Жок, алардын ар бири (жеке өзүнө гана, атайын арналган) ачык китептер берилишин каалашат!²
53. Жок, андай эмес! (чынында) алар Акыреттен коркушпайт!
54. Жок, андай эмес! Чынында, бул (Кураан эң чоң) эскерме-насаат!
55. Ким кааласа андан сабак алат.
56. Бирок, (андан) Аллаһ каалаган пенделер гана насаат ала билишет. (Анткени), Ал (Аллаһ Таала) гана коркууга жана кечирим суроого татыктуу!

فَلَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾

كَأَنَّهُمْ خُمُرٌ مُسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾

فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾

كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

كَلَّا إِنَّهُ تَذْكُرَةٌ ﴿٥٤﴾

فَمَنْ شَاءَ ذَكُرْهُ ﴿٥٥﴾

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ

الْشُّعْرِى وَأَهْلُ التَّغْفِيرِ ﴿٥٦﴾

1 Акыретте Аллаһ Таала Өзү каалаган пенделерине шапаатчылык (күнөөлөрдү сурап алуучулук, ортомчулук) укугун берет. Мына ошол шапаатчылардан бирөө жарымы эгер тозоктогу өзүнө жакын кылмышкердин күнөөсүн кечирүүнү Аллаһтан сурачу болсо, Аллаһ алы кабыл кылбайт.

2 Каапырлар ушундай тсекебер болушат. Алар Кураандын акыйкат эксин жокко чыгаруу үчүн ар кандай айла-амалдарды жасап, ар кандай доомат сөздөрдү айтышты. Эч бир майнап чыкпаган соң, Абу Жахл баш болгон мушриктер пайгамбарыбызга келип: “Эй, Мухаммад, эгер сен чын пайгамбар болсоң, Раббинге айткын, биздин ар бирибизге бирден китеп жиберсин жана анда “Мен чыны менен Мухаммадды сиздерге элчи кылып жибергенмин” деген жазуу болсун!” деп талап кылышты. (Куртубий).

75 «Кыямат» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мен Кыямат күнүнө ант ичип,
2. Жемелөөчү напси² менен ант ичип, (айтамын:)
3. “Инсан (өзүнчө), Биз анын сөөктөрүн (Кыямат күндө кайра тирилтүү үчүн) эч качан чогулта албайбыз деп ойлойбу?”
4. Жок! Биз анын бармактарын да өз ордуна (далма-дал) келтирүүгө кудуреттүүбүз!³
5. Балким (шекчил) инсан өзүнүн келечегин(деги кайра тирилүүнү) жалганга чыгаргысы келээр...
6. (Жана шектенүү менен) «Кыямат күнү качан?» деп сураар!
7. Качан (Кыяматтын убактысы келгенде) көз(дөр коркуудан) чекчейип калат.
8. Айдын нуру өчөт

لَا أَقْسِمُ بِوَجْهِ الْقَيِّمَةِ ۝

وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفِيسِ اللَّوْمَةِ ۝

أَحْسِبُ الْإِنْسَانَ أَنْ نَجْمَعُ عَظْمَهُ ۝

بَلَىٰ فَرَيْدًا عَلَىٰ أَنْ شِئْنَاهُ ۝

بَلَىٰ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِنَفْسِهِ أَفْمَهْمُهُ ۝

يَسْأَلُ إِنْ كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۝

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ۝

وَحُشِبَ النَّجْرُ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 40 аяттан турат.

2 Ар бир адамдын напсиси аны көбүнчө оңой, жыргал, бирок күнөө иштерге азгырат. Ал эми, күнөөнүн убактылуу ылаззаты отуп кетээри менеп, же болбосо, өлүм убактысы келгенде ар бир адамдын напсиси өзүнүн ээсин (демек өзүн) кетирген күнөөлөрү, катачылыктары үчүн жемелейт. Бул кеч болсо да, өз күнөөсүнө бушайман болгон напси. Ал эми ыйманы күттүү мөмундардын напсиси, аларды күнөө ишке бара электе эле, өз ээсин «барба эле барба» деп айыптап, коргоп, насаат айтып турат.

3 Эң назик деп эсептелген бармак сөөктөрүн орду-ордуна коюуга кудуреттүү болгон Аллах Таала үчүн дененин башка сөөктөрүн өз ордуна чогултуу оор эмес.

9. жана Күн менен Ай бириктирилет.¹ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾
10. Ошол күнү инсан «кайда качсам экен!» деп калат! يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ إِنِّي لَمَفْرُوءٌ ﴿١٠﴾
11. Жок! Качып бара турган орун жок! كَلَّا لَا دَوْرَ ﴿١١﴾
12. Ал күнү (ар бир адам жеке Өзүнө сурак берүү үчүн) Раббиге гана кайтуу бар. إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾
13. Ал күнү (ар бир) инсанга мурдагы жана кийинки жасаган (жакшы –жаман) иштери жөнүндө кабар берилет. يُنَبِّئُ الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ يَصَادِقُهُ وَلَعَنُوهُ ﴿١٣﴾
14. Ал гана эмес, инсан(дын көз, кулак, кол, жана буту) өзүнүн зыячына күбөгө өтөт.² بَلَىٰ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ يَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾
15. Жана эгерде шылтоо-себептерин айтса да (кабыл алынбайт).³ وَلَوْ أَنَّهُمْ مَعَاذَ رَبِّهِمْ ﴿١٥﴾
16. (О, Мухаммад, сага Жебрейил периште окуп берген аяттарды жаттоого) шашылып тилиңди кыймылдата бербе!⁴ لَا تَحْمِلْكُمُ يَوْمَئِذٍ ظَهْرُهُمْ لِيَتَعَصَّلَ بِهِ ﴿١٦﴾
17. Аны (сенин жүрөгүңө) чогултуу да, окулушу(н тилине бекем إِنْ عَلِمْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾

1 Ошол күн келгенге чейин «Күн Айга жете албайт жана түн күндүздөн өтүп кете албайт».(“Я-Син”-38) Ал эми, Кыяматта бул дүйнө жок болушу үчүн ааламдык кыйроолор башталат. Күндүз Ай менен кагылышып, биригип кетүүсү ошол кыйроонун бир гана окуясы.

2 (Куртубий)

3 Кээ бирөөлөр өзүнүн дене мүчөлөрү жасаган күнөөлөрүнө күбөлүк берип турса да кууланып, түрлөнүп, ар кандай шылтоолорду айтып, өзүн актаганга жап талашат. Бирок, анын шылтоолору шоона эшпейт.

4 Пайгамбарыбыз салаллоху алайхи ва саллам Аллахтан вахий (аяттар) келишин ушунчалык куса бөлүн күтөт болчу. Аяан, Жебрейил периште келип, сагынган аяттарды үйрөтө баштаганда, аяттар аягына чыккыча болбой, Жебрейилди ээрчип окуй берчу. «Эсимен чыгып калбаса экен» деп коолтонуусу да муну суна шыкак болгон. Бирок, Аллах Таала Кураани Карим аяттарын Өз пайгамбарынын жүрөгүнө орноштуруу милдетин Өзүнө алган эле.

орноштуруу) да Биздин милдет.

18. Эми, качан Биз(дин элчибиз Жебрейил) аны окуп бүткөндө анын кыраатына (жайбаракат) ээрчигин.
19. Андан соң аны (маани-маңгзы сакталган бойдон) түшүндүрүп берүү дагы Биздин милдет.
20. Жок, (эй, күнөөкөр адамдар!) силер өткөөл дүйнөнү сүйөсүңөр
21. жана (түбөлүк) Акыретти таштап койосуңар.¹
22. Ал күнү (ыймандуу) жүздөр нурданып,
23. Раббисине (үмүт менен) карап турат.
24. Ал эми, (ыймансыз) жүздөр ал күндө капаланып,
25. өздөрүнө запкылуу азап берилишин билип калат.
26. Акыйкатта, (пенделердин жаны) алкымына капталганда.,
27. «Ким дем салып койоор экен?!» деп (кабатыр сөздөр) айтылганда.,
28. (Күнөөкөр пенде «дүйнөдөн» ажыроо дегени ушул турбайбы» деп ойлон калганда.,
29. Жана балтыр балтырга жабышып, тыбырчылаганда.,

فَإِنَّا قَوْلُهُ فَاَتَيْنِعْ قَوْلَهُ ﴿١٨﴾

قَوْلًا عَابَسْنَا بِنَاءَهُ ﴿١٩﴾

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾

وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّصْرَةٌ ﴿٢٢﴾

إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسِيرَةٌ ﴿٢٤﴾

نَظَرٌ أَن يَفْعَلَ بِهَا فَاقَةٌ ﴿٢٥﴾

كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ النَّفْسُ ﴿٢٦﴾

وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾

وَقِيلَ اللَّهُ الْوَاقُ ﴿٢٨﴾

وَالنَّفْسُ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾

1 Дин ишине тоскоол болбогон жана адамды азгырбаган шартта дүйнөнү сүйүү күнөө эмес. Күнөө – бул дүйнөнү акыреттен көбүрөөк сүйүү жана дүйнөгө азгырылып, акыретти угутуп коюу. Каалырлардын дүйнөнү сүйүүсү ушундай.

30. Дал ошол күндө Раббиндин алдына айдап келүү болоор!¹
31. Ал эми (каапыр болсо, пайгамбарды да) тастыктабады, намаз да окубады.
32. Бирок, «жалган» деп далысын салып койду.
33. Андан соң текеберленип (каңгыраган, бош жүрөк менен) үй-бүлөсүнө кетти.²
34. Өлүм болсун сага өлүм!
35. Андан соң (дагы) сага өлүм болсун, өлүм!
36. (Күнөөкөр) инсан өзүн (дүйнөдө) беймаксат таштап коюлган деп ойлойбу?³
37. Ал (түпкүлүгүндө) атырылган бел суунун бир тамчысы эмес беле?!
38. Анан коюу кан болду. Анан (Аллаһ) аны кадыресе адам шекилине келтирди (жана жан киргизди)
39. Анан аны (түйүлдүктү) эки жуп: эркек менен аял кылып жаратты.
40. Эми, ушул (Аллаһ) өлүктөрдү (экинчи ирет) тирилтүүгө кудуреттүү эмеспи?!

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسَاقَا۟تُ ﴿٣٠﴾

فَلَا صَدَقَ وَلَا أَصْلَٰٓءَ ﴿٣١﴾

وَلَكِنَّ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾

فَوَدَّعَىٰ إِلَىٰٓ أٰلِهٖٖٓ يَسْتَفِئُ ﴿٣٣﴾

أَوَلَيْكَ لَكَ قَارُونَ ﴿٣٤﴾

تُتْرَاوَلَيْكَ لَكَ قَارُونَ ﴿٣٥﴾

أَلَيْسَبِ الْإِنسَٰنِ أَنْ يُرِكَ سُدًى ﴿٣٦﴾

أَلَمْ يَكُن لَّهُ لُطْفَةٌ مِّنْ مَّيِّ يَسْعَىٰ ﴿٣٧﴾

فُرُكَا۟نَ عَٰلَقَةٍ فَخَلَقَ مُسَوًى ﴿٣٨﴾

فَجَعَلَ مِنْهُ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣٩﴾

أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَٰٓى أَنْ يُخْرِجَ

الْمَوْتِ ﴿٤٠﴾

1 Ооба, Жан алкымга тыгылып, балтырлар тыбыран калганда эң алынган каапырлар дагы дем салуучуну издеп калышат. Бирок, эми кеч болгон! Жаң оорубаган, күч-кубаттан тайбаган мезгилдерде “Кудай” деш керек эле. Алар өлүм алдында дем салуучу издегени менен, сак-саламат мезгилде “Напсиңе азгырылба, пайгамбар алып келген жолго жүр, намаз оку” десеп, моюп сулбай, каапырчылыкты тандашкан.

2 (Саадий, Куртубий)

3 Инсаниятты жаратуудан Аллаһ Тааланын максаты эмне эле? Бул суроого Аллаһ Таала: “Мен (бардык) жин(дер) жана инсан(дар)ды Өзүмө гана ибадат кылуулары үчүн жараттым” - деп жооп берет. (“Заарият”-56)

76 «Инсан» сүрөсү¹

سُورَةُ الْإِنشَانِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Инсандын үстүнөн (ал жарала электе) доорлордун (нечендеген) мезгил(дер)и өткөн. (Анда инсан) эске да алынбай турган (жок нерсе) эле.
2. Чынында, Биз инсанды (энелик менен аталык уруктун) аралашмасынан турган бир тамчы суудан жараттык. (Жана ушул абалын билээр бекен деп) аны сынап, уга турган, көрө турган (аңсезимдүү) кылдык.
3. (Кийин) Биз ага (жакшы менен жаман) жолду тааныттык. (Эми ал) же шүгүр (ибадат) кылуучу болот, же каапыр (болот).
4. Биз чынында каапырлар үчүн чынжырларды, (темир) көгөндөрдү жана тозокту даярдап койдук.
5. Ыймандуу адамдар (бейиштерде) «каафур»² аралаштырылган (шарапты) чөйчөктөрдөн ичишет.
6. (“Каафур”) булагы... Аны Аллаһтын (бейишке арзыган) пенделери (каалаган жерине) агызышып, (каалагандай) ичишет.³

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ۝

إِنَّا خَلَقْنَاهُ أُنْثَىٰ مِّن طَلَقٍ أَشَاحٍ نَّبْتَلِيهِ فَعَمَلُهُ سَمِيعًا أَبْصِرًا ۝

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِن شَاءَ رَأَىٰ الْكَافِرَ ۝

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَاقًا وَسَعِيرًا ۝

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِمَّا قَدْ كُنَّ أَمْوَاحُهُمْ كَافُورًا ۝

عَيْنًا بَشِيرًا بَمَا عِندَ اللَّهِ يَقْعِرُونَ وَهُمْ أَغْفُورًا ۝

1 Бул сүрө Мединада түшүрүлгөн. 31 аяттан турат.

2 “Каафур” дегени Бейиштеги шаралка анын муздактыгын, жыттуулугун жана өткүрлүгүн ашырыш үчүн аралаштырыла турган өтө тунук булак. (Куртубий)

3 Кааласа, атайын арыкчалар менен «жетелеп» бейиш бактарынын ичине алып кирип, кааласа бал, сүт жана туп-тунук суулар аккан дарыялардын жээгиндеги сөрүлөрдө жамбаштан жатып ичишет. Эгер каалашса алтындан, жакуттан жасалган

7. Алар (дүйнө жашоосунда) назирлерин¹ аткарышкан жана жамандыгы жайылган күндөн (Кыяматтан жана андагы Аллаһтын азабынан) коркушкан.
8. Жана бей-бечараларга, жетимдер менен туткундагыларга, өздөрү сүйүп (жегиси келип) турган тамактан жедирип² (мындай дешкен):
9. «Биз силерди Аллаһтын Жүзү (ыраазычылыгы) үчүн тамактандыруудабыз. Биз силерден (эч кандай) акы жана алкыш сурабайбыз.
10. Биз Раббибизден (жана жүрөктү) сыга турган, оор күндөн (Кыяматтан) коркобуз»
11. Анан Аллаһ аларды ушул күндүн жамандыгынан куткарып (жүздөрүнө) нур жана кубаныч (белгилерин) берди.
12. Жана (дүйнө жашоосунда шайтандын, напсинин азгырыктарына) сабыр кылгандары себептүү аларды Бейиш менен, жибек (кийимдер) менен сыйлады.³

يَوْمَئِذٍ يَذَرُوكَ الْوَقُونَ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْكُمْ مُسْتَضِيرًا ﴿٧﴾

وَيُطْعَمُونَ السَّعَامَ عَلَىٰ حَيْثُ مَشِينَا وَيَسِيرًا ﴿٨﴾

إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نَبْتَغِي كَرْمًا وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنا يَوْمَ الْعِسْفَةِ ﴿١٠﴾

فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّعَهُمْ نُصْرَةً ﴿١١﴾ وَسُورًا ﴿١٢﴾

وَحَرَّاهُمْ بِمَصَابِرِ رِجَالِهِمْ وَحَرِيرًا ﴿١٣﴾

сарайлардын алдына агызып барышат. Кийинки аятта мына ушундай бейиш жыргалына кимдер арзый турганы айтылат.

- 1 “Назир” бул, бир пенденин “Мен паландай ниетиме жетксиним үчүн Аллаһ Таалага арнап түкүндөй ибадат кылып беремин” деп, өзүнө-өзү милдет жүктөшүнө айтылат. Иши оңунан келген кээ бир мусулмандар өзү каалаганча орозо кармап же намаз окуп берүүнү, же болбосо булардан башка ибадаттарды назир кылышат. Кайсы пенде Аллаһ Таалага арнап кандайдыр назир кылса, аны албетте аткарышы – парыз.
- 2 Чыныгы мусулмандар жетимдердин малын баса калып жебейт. Кайра аларга өз жанынан каражат кылып, өзү сүйгөн тамактардан жедирет. Ошондой эле, чыныгы мусулмандар согуш мезгилинде туткундарга катаал мамиле жасабайт.
- 3 Жибек кийимдерди бул дүйнөдө кийүү мусулман эркектер үчүн арам. Бул текеберленип кетпесин дегендик. Ал эми, деп-соолукка байланыштуу кандайдыр

13. Алар ал жердеги (бейиштеги) сөрүлөргө жөлөнүп отурушат. Ал жерде алар күндү(н ысыгын) да, кычыраган суукту да көрүшпөйт.¹
14. Аларга Бейиш (бактарынын) көлөкөсү тийип, мөмөлөрү ийилип турат.
15. Аларга күмүш идиштер(де тамак-аш) жана шише чөйчөктөр(дө шарап) айлантип турулат.
16. Күмүш чөйчөктөр... Аны(н ичиндеги шарапты кызматчылар кажетке жараша) өлчөп-ченеп (куюп) турушат.
17. Ал жерде (ыймандууларга) занжабил² аралаштырылган шарап,
18. (жана) «Салсабил» деп аталган (агып турган) булак (суусу ичирилет).
19. Аларды(н кызматында) түбөлүк жаш жигиттер айланып-тегеренишет. Эгер сен аларды көрсөң чачылган берметтерби деп ойлойсуң.
20. Назар салсаң ал жерде (түгөнгүс) нээматарды жана өтө чоң дөөлөттү көрөсүң.³

مُتَكَبِّرِينَ فِيهَا عَلَى الْأُتْرَاقِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا ظِلًّا وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُكِّرَتْ طُورُهَا تُزَكَّى لَا

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِذِيكْرِ مِنْ فِضَّةٍ وَآكُوا مِنْ ثَمَرِهِمْ

وَلَوْ رَأَوْا مِنْ فِضَّةٍ مَدْرَرًا لَذُكِّرُوا

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَتْ مِنْ أَمْحَاةٍ يُجَيَّلَا

عَيْنَاهُمَا اسْقَى سَلْسَبِيلَا

وَيُطَوَّفُ عَلَيْهِمْ خِلْدًا وَبَدَنٌ مُنْعَلَمٌ إِذَا تَرَكَهُمُ حَبِيبَتُهُمْ لَوْلَا أُنْشِرُوا

وَلَا إِذَا رَأَتْ مَرَرَاتٍ يَتِيمَا وَمَلَكًا كَبِيرَا

себеп менен (маселен, котур сыяктуу жараат чыкканда) жибек кийим кийсе, буга тоскоол жок. Анткени, Исламда “зарылдыктар тыюу салууларды жокко чыгарат” деген эреже бар.

1 Бул аят Бейиштеги аба-ырайы жөнүндө маалымат берет. Ал жерде өтө катуу ысык да, кычыраган суук да жок. Жап эргиткен орточо аба ырайы гана болот.

2 Имбирь. Жыпар жыгтуу жана дарылык касиети жогору өсүмдүк.

3 Бул дүйнөдө дин-ыйманын байлык-мүлккө алмаштырбаган момундарды ал жерде Аллаһ Таала мүлктүн түрүнө көмүп салат. Ал мүлктүн кээ бир түрлөрү жогоруда баяндалды. Кээ бирлеринин баяны кийинки аяттарда.

21. Алардын (Бейишке түшкөн ыймандуулардын) үстүндө жашыл жибектен жана (алтын-күмүш, асыл таштар кадалган) баркут-кымкаптан кийимдер... (Эркек-аялынын баарынын колдоруна) күмүш билериктер тагылган... Раббилери аларды тунук-пакиза шарап менен сугарган...

عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سَبْعُ مِائَةٍ وَاسْتَبَقُوا سُرُورًا
أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَنَهُمُ اللَّهُمُّ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾

22. (О, ыймандуулар!) Булар – силер үчүн сыйлык! Жана силердин (дүйнөдөгү аз гана) аракетинер¹ ченемсиз нээматтар менен толөндү!

إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾

23. Чынында Биз (о, Мухаммад) сага Кураанды² бөлүп-бөлүп түшүрдүк.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾

24. Сен эми, Раббиндин өкүмүнө сабыр кылгын³ жана алардан (каапырлардан) болгон шүгүрсүз, күнөөкөр адамдарга моюн сунбагын!

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آئِمًا أَوْ كَاظِمًا ﴿٢٤﴾

1 Бул дүйнөдө Аллаһтын мыйзамын кармап жашоо үчүн анча деле көп аракеттер талап кылынбайт. Бул кунган напсиин тыйып, ар кадамда чабуулга өтчү шайтан азгырыктарына сергек болсо эле, Шариятты кармап жашоо өтө жеңил. Адамдар убактылуу дүйнө үчүн жасаган аракеттеринин ондон бирин да Дин үчүн жумшашпайт. Көпчүлүк динчил адамдар деле “Бир аз байлык чогултуп, үй-жай курап алайын, андан кийин динге аракет кыламын” деген ой менен жашап жатышат. Алар буга үлгүрбү?! Аллаһ Таала болсо Кураанда оболу ыйманды ондогула андан кийин баары оңолот, асман-жерден береке эшиктери ачылат деген мааниде насаат айтат. (“Аъраф”-96) Наадан пенде дагы эле өз билгенинен калбайт.

2 Демек, Кураани Каримди тез-тез окуп, эскерип, анда айтылган маанилерди көңүлгө түйүп жүрүш керек. Бул иш Кураан менен амал кылып жашоого өбөлгө болот.

3 Раббинин эки түрдүү өкүмү бар: 1) Тагдырдагы өкүм. 2) Диний өкүм. Раббисинин тагдырга тиешелүү өкүмү боюнча пайгамбарыбыз салаллоху алайхи ва салламдын аялы, абаясы, баласы жана кызы өзүнөн мурда кайтыш болгон. Буга сабырдан башка даба жок. Диний өкүмгө сабыр кылуу маселен, жихадтардын, дааваттардын оорчулуктарына, түнкү жана эрте мененки намазга туруунун оорчулугуна, Рамазан орозосунун ачкачылыгына ж.б.у.с. ибадаттардын түйшүгүнө сабыр кылуу менен болот.

25. Жана Раббиндин ысымын эртели-кеч эскерип (зикир кылып) жүргүн!¹
26. Түндүн бир бөлүгүндө Ага сажда кыл жана түндөсү узун –узун тасбих айт!
27. Чынында, алар (каапырлар) дүйнөнү сүйөт жана оор күндү (Кыяматты) аргына таштап (коңул бурбай) коюшат.
28. Аларды Биз жаратып, бүт тулку-боюн бекем-кубаттуу кылган элек! Эгер кааласак, аларды (жаратылышы боюнча) оздоруно окшогон² (бирок, каапыр болбой турган, башка) пенделерге алмаштырып коебуз!³
29. Аныгында, бул (Кураан) - эскерме. Ким кааласа, Раббиси тарапка (түз) жолду кармай алат.
30. (Бирок) силер Аллаһ каалаган нерсени гана каалай аласыңар. Чынында, Аллаһ Билүүчү, Даанышман!
31. Ал Өзү каалаган пенделерин ырайымынын астына алат. Ал эми, заалымдарга болсо, катуу азапты даярдап койгон!

وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيُخَيَّرُونَ الْعَالَمَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾

خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمَلَهُمْ تَبَدُّلًا ﴿٢٨﴾

إِنْ هَؤُلَاءِ تَذَكَّرُوا فَسَاءَ لِمَن يَتَّخِذُ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٠﴾

يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالْظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

1 Албетте, эртели-кеч Аллаһ Тааланы эстеп, Анын ар бир кыймыл-аракетибизди көрүп, билип турганын эсинен чыгарбаган адам күнөө иштерге барбайт.

2 Каапырларды да Аллаһ жараткан. Алар деле Адам-Атанын урнактары. Аллаһ Таала аларга өмүр тартуулады. Бакубат жашоого себеп боло турган акыл-эс менен күч-кубаттан да кем кылбады. Бирок, алар Аллаһ берген акыл-эс менен күч-кудуретти кайра Аллаһ Тааланын жолуна каршы иштетишти. Бул жеткен кыянатчылык эле.

3 Тарых бою Аллаһ Таала кыянатчыл коомдордон канчасын кыйратты... Алар мекендеген жайлар башка коомдорго мурас калды. Бирок, каапырлар тарыхтан үлгү албай келе жатышат.

77 «Мурсалат» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ант ичсмин, (ааламдарды башкарууга тиешелүү илахий) үрп-адат боюнча жиберилген (периштелер) менен;
2. Өтө катуу жүргөн шамалдар менен;
3. (Булуттарды Аллаһ каалаган багытка) таратуучу (периштелер) менен;
4. (Акыйкат менен жалганды) ажыратып бере турган (Кураан аяттары) менен;
5. (Пайгамбарларга Аллаһ тарабынан жиберилген) илахий кабарды ташуучу периштелер менен;
6. (Ошол периштелердин вахий алып келиши, чынчылдарга) үзүр-кечирим, (бузукуларга) эскертүү болушу үчүн.
7. (О, адамдар!) силерге убада кылынган Күн² албетте болуучу!
8. Жылдыздар(дын нуру) очүрүлүп,
9. Асман (аңырайып) ачылып,
10. Тоолор (тытылган жүн сыяктуу) сапырылып калганда...

وَالْمُرْسَلَاتِ عَزَاجًا ۝

فَالْمُصَوِّتِ عَصَافًا ۝

وَالْمُنَادِي تَنْفِيسًا ۝

فَالْمُزَكِّاتِ زُكَاةً ۝

فَالْمُطَفِّفَاتِ ذِكْرًا ۝

عَذْرًا أَوْ تَذَرًا ۝

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَفْعٍ ۝

فَإِذَا الْكُفُوفُ سُطِّتْ ۝

وَإِذَا السَّمَاءُ فَجَتْ ۝

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّتْ ۝

¹ Бул сүрө Маккада түшкөн. 50 аяттан турат. «Мурсалаттын» мааниси “жиберилгендер”

² Кыямат

11. Жана пайгамбарларга
(үмүттөрүнүн сот-сурагына күбө
болууга) убакыт берилгенде, (мына
ошондо гана Кыямат кайым болуп,
акыйкат менен жалган ажырайт).
12. (Пенделердин сот-сурагы) кайсы
күнгө белгиленген эле?
13. Ажыратуу күнүңо!¹
14. (О, Мухаммад)? сен ажыратуу
күнү кандай күн эксин
билбейсиң.²
15. Ал күндө (Акыретти) жалганга
чыгаргандарга азап!³
16. Биз абалкыларды (азап менен
кармап) өлтүрбөдүк беле?⁴
17. Анан акыркы (каапыр)ларды
да (дал ошондой тагдыр менен)
аларды ээрчитип койдук!
18. Биз кылмышкер адамдар менен
ушундай (мамиле) кылабыз.
- وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْبَتْ ۝
لَا يَأْتِيهِمْ لُجُتٌ ۝
يَوْمَ الْقَصْرِ ۝
وَمَا أَذْرَبُكَ يَوْمَ الْقَصْرِ ۝
وَقُلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝
أَلَمْ نَعْمَلِكِ الْآفَافِينَ ۝
ثُمَّ نَعْمَلُهُمُ الْآخِرِينَ ۝
كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ۝

1 Ал күндө бардык элдер бир майдага Пайгамбарлары менен бирге чогултулуп, алардын күбөлүгүндө сурак кытышат. Ошол суракта кийин акыйкат жалгандан ажырайт, жакшылар жамандан ажырайт.

2 Аллаһ үйрөтмөйүнчө пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам кайып кабарларын билген эмес. Аллаһ Таала кабар бергенден кийин гана бул күн жөнүндө көп хадистерди айткан. Ошол хадистерден биринде мындай деген: “Кыямат күндө адамдар чогултулганда, баштарын күн куйкалап, көздөрү чеккейген бойдон асманды тиктеп кырк жыл ажыратуу күнүн күтүшөт.” (Куртубий). Башка хадистерде айтылышы боюнча ошол күтүү күндөрүндө Аллаһтын көлөкөсүнөн башка эч бир көлөкө болбойт. Аллаһ каалаган ыймандуу адамдар Аллаһтын көлөкөсүнө калкалаанын жан сакташат.

3 Биз “азап” деп которгон сөздүн арабчасы “увайл”. Жалпысынан алганда Увайл – бул тозоктогу өтө жийиркеничтүү жана өтө сасык чуңкур. Ага тозокулардын күйгөн жарааттарынан сыркыган ириндер жана башка ыпылас чыгындылар агып турат. Аллаһ сактасын!

4 Аллаһ Таала акыретти жалган дегендерди ушул дүйнөдө да көп жазалаган. Нух коомунун, Лут коомунун, Аад жана Самуд элдеринин аянычтуу кыйроолору азыркы жана кийинки каапырлар үчүн сабак болууга тийиш.

19. Ал Күнү (Акыретти) «жалган» дегендерге азап! وَيَلْزَمِينَ الشَّكَاكِينِ ﴿١٩﴾
20. (О, кайра тирилүүнү «жалган» дегендер!) Биз силерди жийиркеничтүү (бир тамчы бел) суудан жаратпадык беле?! أَلَمْ تَخْلُقْهُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾
21. Анан ал “сууну” бекем жайга (энинин жатынына) орноштордук, فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢١﴾
22. Белгилүү убакытка (туулганыңарга) чейин. إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢٢﴾
23. Жана Биз (ошол бел сууну оболу коюу кан, анан бир бөлүк эт, андан кийин сөөк, андан кийин кадыресе адам кылып жаратууга) кудуреттүү болдук. Биз эң жакшы Кудуреттүүбүз! فَعَدَرْنَا فِيعَمَ الْقَدَرُونَ ﴿٢٣﴾
24. Ал күндө (Кыяматты) «жалган» дегендерге өлүм! وَيَلْزَمِينَ الشَّكَاكِينِ ﴿٢٤﴾
25. Биз жерди кучактоочу кылбадык беле, أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كَهَاتَا ﴿٢٥﴾
26. Өлүктөр менен тирүүлөрдү? أَحْيَا وَأَمُوتَا ﴿٢٦﴾
27. Жана Биз жер бетине (аны бекем сактоо үчүн) үлкөн тоолорду жараттык. Жана силерди (мөңгүлөрдөн агып келүүчү) таттуу суу(лар) менен сугардык.² وَجَعَلْنَا فِيهَا رُوسًا شَامَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

1 Аллаһ Тааланын бир ысымы «Аль – Маннан» мунун мааниси «Өз жакшылыгын эскертип туруучу», “милдет кылуучу”. Кураандын көп аяттарында Аллаһ Таала Өзүнүн «Аль – Маннан» сыпатын эскертип, жакшылыктарын милдет (колко) кылат. Аллаһтын жакшылыктарынан бири- Ал жерди өлүктөр үчүн да, тирүүлөр үчүн да эне сыяктуу кылып койгон. Тирүүлөрдү кантип өз бооруна батырып энелик кылганы айтпаса деле түшүнүктүү. Ал эми, өлүктөргө энелик кылуусу аларды өз бооруна (мүрзөгө) алып, жырткычтарга жем болуудан же башка кордуктардан сактайт. Дагы кайталоочу нерсе, жердин бул энелик боорукерлиги түпкүлүгүндө Аллаһ Тааланын ырайымы. Эгер Аллаһ Таала жерди инсаниятка моюн сундуруп койбогондо бул жакшылыктар болмок эмес.

2 Жердин салмактуу жана бекем турушунда тоолордун ролу өзгөчө экенин геология жана геодезия илимдери тастыктаган. Ал эми, Аллаһ Таала жараткан табият

28. Ал күндө (ушул нээматтарды)
«жалган» дегендерге
өлүм! وَقِيلَ يَوْمَذِ الشُّكْرِ ۝٢٨
29. (Ошол күндө аларга айтылат):
Өзүңөр жалган деген Тозокко
жөнөгүлө! أَنظِرُوا إِلَىٰ مَا كُنتُمْ بِدِينِكُمْ يُكْرَهُونَ ۝٢٩
30. Үч бутактуу (оттон болгон)
«көлөкөгө»¹ жөнөгүлө!» أَنظِرُوا إِلَىٰ ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ۝٣٠
31. (Ал «колокодо») салкындык жок.
Алоодон да тосо албайт! لَا طِيلَ وَلَا يَقْنِي مِنَ الْهَبِ ۝٣١
32. Ал (тозок) сарай сыяктуу (үлкөн)
учкундарды атып турат! إِنهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ۝٣٢
33. Ал учкундар саргымтыл кара
төөлөргө окшойт. كَأَنَّهُمْ جِثَالٌ خُفَّرٌ ۝٣٣
34. Ал күнү (Кыяматты) «жалган»
дегендерге кайгы! وَقِيلَ يَوْمَذِ الشُّكْرِ ۝٣٤
35. Бул күнү алар (уруксатсыз) сүйлөй
албайт. هَذَا يَوْمُ لَا يَسْطِقُونَ ۝٣٥
36. Алар үчүн актанууга да уруксат
жок! وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَرِضُونَ ۝٣٦
37. Ал күнү (Кыяматты) «жалган»
дегендерге кайгы! وَقِيلَ يَوْمَذِ الشُّكْرِ ۝٣٧
38. Бул – ажыратуу Күнү! Силерди да,
абалкыларды да (сот-сурак үчүн)
чогулттук. هَذَا يَوْمُ الْقُضْلِ جَمَعْتُكُمْ وَالْآوَابِينَ ۝٣٨
39. Эгер (о, каапырлар, бул сурактан
жана азаптан кутулуп кетүү فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِدُون ۝٣٩

мыйзамы боюнча, деңиз жана океандардын туздуу суулары күн нуру менен бууланып, ошол бууланыш процесси менен бирге дистилляцияланып (тузунан ажырап) асманга көтөрүлүп, жамгыр-карга айланып, талаа-түздөргө, тоо-таштарга жаайт. Бийик тоолордун башынан көчкөн жүздөгөн тошмалык көчкүлөрдөн муз тоолор – мөңгүлөр жаралат. Мөңгүлөр улам күн ысыган сайын, акырындык менен эрип, алардан дарыялар жаралып, кайрадан түздүктө жашаган жан-жаныбарларга таттуу-жагымдуу суу бөлүп агып барат. Мунун баары Аллаһ Тааланын ырайымы, даанышмандыгы жана кудуретинен.

1 Тырнакчанын ичиндеги “колоко” – бул асманга ордогон сайын үч бутакка бөлүнүп турган тозок оту же болбосо анын түтүнү.

үчүн) силерде амал болсо, Мага амалыңарды көргөзгүлө!

40. Ал күндө (Кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы! وَقِيلَ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ٥١
41. Ал эми, такыба пенделер (чыныгы) көлөкөлөрдө, булактарда, إِنَّ الشَّقِيْنَ فِي ظِلٍّ وَعُيُونٍ ٥٢
42. Жана (көңүлдөрү) каалаган момо-жемиштерде... وَفَوْكَ مَسَائِسُ ثَمَرٍ ٥٣
43. (Аларга айтылат:) «Жегиле, ичкиле, аш болсун! (Бул зыяпат сооп) иштерди жасаганыңар үчүн!» كُلُوا وَاشْرَبُوا هَبْتُمَا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ٥٤
44. Биз сооп иш жасагандарды ушинтип сыйлайбыз! إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ٥٥
45. Ал күнү (Кыяматты) «жалган» дегендерге кыйроо! وَقِيلَ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ٥٦
46. (О, Кыяматты «жалган» деген каапырлар! Дүйнөдө) бир аз пайданалып, жеп-ичип калгыла! Силер кылмышкер адамсыңар! كُلُوا وَتَشَبَّهُوا قِلِيلًا إِنَّكُمْ تَجْحَدُونَ ٥٧
47. Ал күнү (Кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы! وَقِيلَ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ٥٨
48. Эгер аларга (Аллаһка) рукуу кылгыла» деп айтылса рукуу кылышпайт!¹ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا تِرْكَعُوكُمْ ٥٩
49. Ал күнү (Кыяматты) «жалган» дегендерге кайгы وَقِيلَ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ٦٠
50. Андан (Кураандан) кийин, дагы кандай сөзгө ыйман келтиришет?!² فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ٦١

1 «Рукуу» - бул намаздагы ийилүү. Кыяматка ишенбегендер албетте намаз окууну ашыкча түйшүк деп билишет. Алар – жеткен текебер кишилер. Ийилишпейт. Бирок, алардын Аллаһ Таалага ийилбеген мойундары жана омурткалары өзүнөн мансабы жогорураак кишинин алдында тал чыбыктай ийилип кетет. Демек, алар дүйнөкүл, шоораткул адамдар! Ошентип, Аллаһ Таалага кулчулук кылууну каалабагандар өздөрү сыяктуу күнөөкөр пенделерге кул болуп алышат.

2 Кураани Карим - акыркы чындык. Андан кийин чындык жок! Чындыкты четке каккан адам жалганга ыйман келтирет.

78 «Набаъ» сүрөсү¹

سُورَةُ النَّبَاِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алар (бири-биринеп) эмне жөнүндө сурашууда?
2. Улук Кабар жөнүндө.
3. Алар ал (Улук Кабар) жөнүндө талашып-тартышышат эле.²
4. Жок, андай эмес! Жакында билип алышат!
5. Дагы бир ирет андай эмес! Жакында билип алышат.
6. Биз силерге жерди жайылган (төшөк сыяктуу) кылып койбодукпу?!
7. Тоолорду (бекем) казыктар (сыяктуу кылып жаратпадыкпы?)
8. Жана Биз силерди жуң-түгөй³ кылып жараттык.
9. Уйкуңарды (денеңер үчүн) ырыхат кылдык.

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ

عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ

الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مَهْدًا

وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا

وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 40 аяттан турат. Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Аллах Таала тарабынан алып келген улук кабарлар арап тилинде «Набаъ» деп аталат. Бул улук кабарлардын акыйкат экенине далил-белгилер канчалык көп болгонуна карабай, көпчүлүк мушриктер ага ишенишкен эмес жана бири-бирине «Мухаммад айткан нерселер жалган болуш керек-э? Сен эмне дейсиң?» деген сыяктуу суроолорду беришкен. Ошондой эле, алардын шектенүүлөрү ар кандай болуп, өз ара талашып-тартышып турушкан. Айрыкча алар Акырет кабарларын жокко чыгарууда көп талашып-тартышышкан. «Набаъ» сүрөсү ушул окуяларды чагылдыруу менен башталат.

2 Кийинки аятта Аллах Таала мушриктер ишенбеген Кыямат тез эле келип калаарын жана ошол күндө өздөрү «жалган» деген Тозокту өз көздөрү менен көрүп, анык билип алынаарын эки ирет кайталоо менен айтат.

3 Эркек-ургаачы

10. Түндү (силерге) кийим (сыяктуу) кылдык.
11. Күндүздү жашоо үчүн жараттык.
12. Жана силердин үстүңөргө бекем жети (кабат) асманды куруп,
13. ысык-нурлуу чыракты (күндү) жараттык.
14. Жана (силерге) булуттардан мол суу түшүрдүк,
15. чыгарып берүү үчүн дан азыктарды жана өсүмдүктөрдү.
16. Жана да калың бак-бостондорду.
17. Албетте (ыймандуу менен каапыр) ажыратыла турган (Кыямат) күн (Аллаһ тарабынан) белгиленген убакыт.
18. Ал күнү Сур (чоор) тартылат. Анан силер топ-топ болуп (Раббиңерге сурак бергени) келесинер.
19. (Кыямат күн башталганда) асман ачылып (жарылып) эшиктер (пайда) болот.
20. Жана тоолор (ордуна) учурулуп, закым болуп калат!
21. Албетте, тозок күтүп туруучу (жана)
22. чектен чыккан адамдар үчүн кайтып баруучу орун!
23. Алар анда кылымдар бою турушат.
24. Ал жерде не салкындык не суусундук татышпайт.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا بَنِيادًا ﴿١٢﴾

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾

وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾

لِّنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾

وَجَعَلْنَا الْأَفَّااقًا ﴿١٦﴾

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾

وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوابًا ﴿١٩﴾

وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

لِّطَّلَافِينَ مَتَابًا ﴿٢٢﴾

لِّلَّذِينَ فِيهَا أَخْقَابًا ﴿٢٣﴾

لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

25. Болгону (тозокулардын денесинен аккан) сасык ириң жана (ичегилерди тилип, үзүп жибере турган даражадагы) кайнак суу (менен гана “азыктанышат”)

إِلَّا لِحِمَمًا وَعَسَا ۖ

26. (Бул – күшөөлөрүнө) ылайык жаза!!!

جَزَاءً وَفَاءً ۖ

27. Алар (Акыреттеги) эсеп – китепке ишенишпеген.

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ۖ

28. Жана Биздин аяттарыбызды ачык түрдө жалганга чыгарышкан.

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ۖ

29. Биз бардык иштерди тизмектеп, китеп кылып жазып койгонбуз.

وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ۖ

30. Эми, (жазаңарды) таткыла! Биз силерге азапты гана көбөйтөбүз!

فَذُقُوا مِمَّا نَبُذْكُمْ إِلَّا عَذَابًا ۖ

31. Ал эми, такыбаа кишилерге ийгилик жайы (Бейиш),

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ۖ

32. бак-бостондор, жүзүмдүктөр,

حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ۖ

33. жап, бир курактагы, көкүрөгү тикчийген селкилер,

وَكُرَاعٍ أَتْرَابًا ۖ

34. жана («Рахийк» деп аталган аябай даамдуу шарап менен) мелмилдеп турган кеселер бар.

وَكُنَاسٍ دَهَابًا ۖ

35. Ал жерде пайдасы жок жана күнөө-жалган сөздөрдү угушпайт.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا ۖ

36. (Булар) Раббин тарабынан берилген сыйлык-белектер!

جَزَاءً مِمَّنْ رَزَقَهُ عَطَاءً حِسَابًا ۖ

37. (Ушул сыйлыкты берген Рабби) асмандар менен жердин, ал экөөнүн арасындагы бардык нерселердин да Раббиси болгон Ырайымдуу Зат. (Ошондуктан, ал күнү эч ким Анын уруксаты болмоюнча) сөз сүйлөөгө батына албайт.

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ۖ

38. Рух (Жебрейил периште) жана (башка бардык) периштелер сап-сап болуп турган (ошол) күнү Ырайымдуу Зат уруксат бергендер гана (сүйлөп,) чын сөздү айтышат.
39. Бул – чындап болуучу Күн. Ал эми, ким кааласа (жакшы амалдарды кылат жана) Раббисине (ошол амалдар менен) кайтууну(н жолдорун бекем) кармайт.
40. Биз силерди жакын(да келе турган) азаптан эскерткен элек. Ал күндө адам баласы эки колу эмне алып келгенин көрөт жана каапыр адам: «кана эми, (ушундай азапка дуушар болгондон көрө) топурак эле болуп калсам!!!» - дейт.

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
إِلَّا مَنۢ أُوۡذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ۝۳۸

ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنۢ شَاءَ اخۡذِ اِلٰى رَبِّهٖ
مَتَابًا ۝۳۹

اِنَّا اَنۡذَرۡتَكُمۡ عَذَابًا قَرِيبًا يُّومَ يَخۡطُرُ الْمُرۡءُ مَا قَدَّمَتۡ
يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ كُنْتَ رُبَّمَا ۝۴۰

79 «Назият» сүрөсү¹

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Каапырлардын жанын) тереңинен
(оорутуп) сууруп алуучу
периштелер менен ант ичип,
2. (ыймандуулардын жанын
оорутпай) “чечип алуучу”
периштелер менен ант ичип,
3. (Асман мейкиндигинде өйдө-
ылдый) сүзүп жүрүүчү периштелер
менен ант ичип,
4. (Аллахтын буйругун аткарууда)
бири-бири менен жарышуучу
периштелер менен ант ичип,
5. (Аллах табыштаган ааламдык)
иштерди башкаруучу периштелер
менен ант ичип (айтамын):
6. Ал Күнү (Сур кернейдин биринчи
деминен улам) титирөөчү (жер)
титирейт.
7. Анын артынан кийинки Сур
тартылат.
8. Ошол күнү (каапыр) жүрөктөр
катуу коркуп,
9. Көздөрү жалдырап
калат.
10. (Каапырларга Кыяматтагы кайра
тирилүү жөнүндө айтылчу болсо,
адамды мыскылдап, какшыктап,
мындай) дешет: «Эмне, биз

وَالنَّازِعَاتِ غَرْاقًا ۝

وَالشَّاطِطِ نَضَاجًا ۝

وَالسَّيِّحَاتِ سَبَّاحًا ۝

فَالْمُطِقَاتِ سَفَّاحًا ۝

فَالْمُزِنَاتِ أَمْرًا ۝

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّجَافَةُ ۝

تَتَّبِعُهَا الرَّاوِدَةُ ۝

فَأُولُو الْقِمَازِ وَالْجَبَابِقَةُ ۝

أَبْصَرُهَا خَشِيعَةُ ۝

يَقُولُونَ إِنَّا لَنَرُّوْهُمْ فِي الْحَرِّ وَالْجَمْرِ ۝

¹ Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. 46 аяттан турат. “Назият” деген сөз “Жандарды сууруп алуучу периштелер” деген мааниде.

мурдакы (тирүү) абалыбызга
кайтарылабызбы,

11. чириген сөөк болуп калсак
деле?!»

لَا ذَاكَ عِظْمًا بَاقٍ ۝

12. (Дагы мындай) дешти: «Анда бул
биз үчүн зыяндуу кайтыш болоор!»

قَالُوا تِلْكَ إِذْكَرُ خَاسِرَةٌ ۝

13. Ал болгону (Исрафил периште
тарткан чоордун) бир гана (катуу)
добушу.

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ۝

14. Анап капыстан... (тирилип,
мүрзөлөрүнөн) жер бетине чыгып
калышат!

فَإِنَّمَا هِيَ إِلسَافَةٌ ۝

15. Сага Мусанын кабары келди
беле?

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ۝

16. Бир кезде Раббиси ага ыйык Туваа
өрөөнүндө (мындай деп) сүйлөдү:

إِنَّمَا ذِكْرُ رَبِّي بِالْقَدَرِ ۝

17. «Фираунга баргың! Ал чектен
чыгып кетти.

أَذْهَبَ إِلَىٰ رِقَّتِهِ ۝

18. Жана ага (мындай) дегин: «Өзүңдү
(ширк күнөөсүнөн) тазалоону

فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَنَا ۝

19. жана мен сени (жалгыз, шериксиз)
Раббице баштоомду каалайсыңбы?
Анан сен (Аллаһка ширк
келтирүүдөн) коркуп калаар элең»

وَأَعْلِيكَ إِلَهٌ إِلَّا أَنَا فَتَحَسَّنِي ۝

20. (Муса) ага (Фираунга) чоң
моожизаны (жыланга айланган аса
таякты) көргөздү.

فَأَرْسَلْنَا إِلَىٰ آلِ الْكَافِرِينَ ۝

21. Бирок ал «жалган!» деп, каршы
чыкты.

فَكَذَّبَ وَعَصَى ۝

22. Кийин тескери басып,
(душмандашууга) аракет кылды

فَوَدَّ بَرِيءٌ ۝

23. жана (адамдарын) чогултуп, бийик
добуш менен:

فَحَسْرَتًا ۝

24. «Мен силердин эң жогорку
Раббиңер боломун» деди.

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ۝

25. Анан... Аллах аны дүйнөлүк (жазаа) жана Акыреттик азап менен жазалады.
26. Албетте, мында (Раббисинен) корккон пенделер үчүн (чоң) сабак бар.
27. (Эй, каапырлар!) силердин жаратылуучар татаалыраакпы же асмандынбы?! Аны (Аллах) жаратты!
28. Шыбын көтөрүп, бекем-кыгтыксиз кылды.
29. Түнүн караңгы кылды жана (таң аттырып) жарыгын чыгарды.
30. Андан кийин жерди жайып (кооздоп) койду.
31. Андан сууларын, жайлоолорун чыгарды.
32. Тоолорду (бекем) орнотту.
33. Силер үчүн жана силердин айбандарыңар үчүн пайдалануу (ырыскы) болсун деп.
34. Качан чоң Кыямат келсе,
35. Ал күндө инсан (дүйнөдөгү) иш - аракеттерин эстейт.
36. Караган адамдарга тозок (анык) көргөзүлөт.
37. Кимде-ким чектен чыккан болсо
38. жана дүйнө жаңоосун (Акыреттен) артык көргөн болсо,
39. анын орду албетте, тозокто!
40. Ал эми, ким Раббисинин алдында (сурак берип) туруудан коркуп,

فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ۝

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَعْنِي ۝

عَالِمُ السَّمْعِ عَالِمُ الْبَصَرِ أَفَرَأْسَاهُمَا يَنْهَاهُمَا ۝

رَفَعَ سَمَهُمَا فَبَتَوْنَاهُمَا ۝

وَأَنطَشَ لَيْلَاهُمْ وَأَنفَجَحَ صُحُوهَا ۝

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ۝

لَنفُجَحَ مِنْهَا مَاءً عَامًّا وَمَرْعَاهَا ۝

وَالْجِبَالَ أَوْتَينَاهُمَا ۝

مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنفُسِكُمْ ۝

فَإِذَا جَاءَ نَصْرُكَ وَالْكَافَّةُ كَذَبُوا ۝

يَوْمَ يَنذُرُ الْإِنسَانَ مَا نَسَى ۝

وَنُزِّلَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى ۝

فَأَمَّا مَنْ بَلَغَ ۝

وَأَنزَلَ الْخَبِيرَ الدُّنْيَا ۝

فَأَنَّ الْجَحِيمَ مِنَ الْمَأْوَى ۝

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَعَى الْفَسْنَ عَنِ

өзүн (арам) каалоо-кумарлардан
тыйса,

41. анын орду албетте,
Бейиште!
42. (Кайра тирилүүдөн шектенген
адамдар) сенден Кыяматтын качан
болушун сурашат.
43. Аны(н убактысын) билүүдөн сен
алыссың?!
44. Анын (качан болоору жөнүндөгү
илимдин башы жана) аягы Раббиге
гана тиешелүү.
45. Сен болгону андан (Кыяматтан)
корко турган кишилерди
эскертүүчүсүң.
46. Алар (Кыяматты «жалган»
дегендер) аны (өз көздөрү менен)
көргөн күндө, (бул дүйнөдө)
бир күн кечке чейин же түшкө
чейин гана турган сыяктуу болуп
калышат.

الْهَوَىٰ ۝

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۝

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۝

فِيمَا أَنْتَ مِنْ ذِكْرهَا ۝

إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ۝

إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَهَا ۝

كَأَنَّهُمْ يُؤَخَّرُونَ لَهَا وَلَيْسَ إِلَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

صُبْحَهَا ۝

80 «Абаса» сүрөсү¹

سُورَةُ عَبَسَ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Пайгамбар) кабагын бүркөп,
жүзүн буруп алды,
2. алдына (маселе сурап) сокур киши
келгенде.
3. (О, Мухаммад!) Сен кайдан
билесиң, ал (сокур киши жаман
кулк-мүнөздөрдөн) тазадыр!
4. Же болбосо, (Аллаһ Тааланы)
эскерээр, анан эскермеси ага пайда
берээр?!
5. Ал эми, муктаж эмес адам(дар
келгенде)
6. сен ошо(лор)го бурулуп
алдың!
7. (Бирок), алардын тазарбай
(ыйманга келбей) калуусуна сен
жоопкер эмессиң.
8. Ал эми, сага чуркап келген (сокур
) адам...
9. (Аллаһтан жана Кыямат күндөн)
коркот эле.

عَبَسَ وَتَوَلَّى ۝١

أَن جَاءَهُ الْأَعْمَى ۝٢

وَمَا يَذْكُرُكَ إِلَّا خُتُبٌ ۝٣

أَوْ يَذْكُرُكَ فَغَفَةٌ الْأَكْرَبَى ۝٤

أَتَاكَ يَسْتَفْتِي ۝٥

فَأَنْتَ لَهُ رَصَدَى ۝٦

وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزْكِي ۝٧

وَأَمَّا جَاءَهُ يَسْعَى ۝٨

وَهُوَ يَخْشَى ۝٩

1 Бул сүрө дагы Маккада түшкөн. 42 аяттан турат. Түшүүсүнүн себеби төмөндөгүчө: Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам Макканын этибарлуу байларын динге даапат кылып отурганда, шариятка ото берилген, өзүн ширктен жана башка чоң күнөөлөрдүн тазалаган Абдуллаһ ибн Умм-Мактум деген сокур киши келип, бир маселе сурайт. Ал пайгамбардын бош эмес экенин көрбөгөн. Пайгамбар саллаллоху алайхи ва саллам болсо, сөзүнүн бөлүнгөнүнө ачууланып, кабагын бүркөп, жооп бербей, байлар менен сүйлөшүүсүн улантат. Бирок, бул байлар жанаты сокур киши сыяктуу күнөө иштерден өздөрүн тазалабаган, динге өзү умтулуп келбеген кишилер эле. Аллаһ Таала пайгамбарынын бул жоругунун ката экенин эскертип, аны жемелеп, ушул сүрөгү түшүргөн. «Абаса» «кабак бүркөдү», «маңдайын тырыштырды» деген мааниде.

10. Сен ага көңүл бурбай,
(башкалар менен алагды болуп)
калдың!!!	وَأَنْتَ عَنْهُ تَالِيٌّ ﴿١٠﴾
11. Жок! (О, Мухаммад! Эми андай
кылбагып!) Бул (аяттар сага Аллаһ
тарабынан) эскерме-сабак.	كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرٌ ﴿١١﴾
12. Ким кааласа – аны эскерет. ¹	فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ﴿١٢﴾
13. (Аяттар Лавхул Махфуз деп
аталган) Улук Барактар да,	فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾
14. (Лавхул Махфуз) Таза–Пакиза
(жана кадыр баркы) Жогору.	مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾
15. (Жана) периштелердин
колунда.	بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾
16. (Алар) Өгө улук, аябай таза
(ишенимдүү)	كَرَامٍ مَّرْرَةٍ ﴿١٦﴾
17. Наалаты инсан! Аны эмне
(мынчалык) аша чапкан каапырга
айлантты?!	فَإِنَّ الْإِنْسَانَ لَأَكْفَرُ ﴿١٧﴾
18. Ал (Аллаһ) аны эмнеден жаратты
эле?!	مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿١٨﴾
19. Бир тамчы суудан жараткан!
Анан аны(н жаралуу баскычтарын
өлчөп,) тагдыр кылган.	مِنْ نُّطْقَةٍ مِنْ مَّاءٍ فَخَلَقَهُ ﴿١٩﴾
20. Андан кийин (бул дүйнөгө
келгенде) ага жолдорду ² оңой
кылып берди.	فَوَسَّيْلًا يَنْسَلُ مِنْهُ ﴿٢٠﴾
21. Андан соң анын жапын алып,
мүрзөгө койду.	فَوَسَّيْلًا يَنْسَلُ مِنْهُ ﴿٢١﴾
22. Андан соң Өзү каалаган кезде
(Кыяматта) кайрадан тирилтип
алат.	فَوَإِذَا شَاءَ أُنشِرُ ﴿٢٢﴾

1 Көйгөңү аяттарда Аллаһ Таала бул аяттардын кадырын, пакизалыгын жана улуулугун баяндайт.

2 Дүйнө – тиричилик жолдорун оңой-жеңил кылды. Ал эми, кааласа диний багытта эң оңой, эң жеңил дин менен Аллаһтын ыраазычылыгын таба турган кылды.

23. Жок! Ал өзүнө (Аллаһ) буюрган
парыздарды эч аткарбады! كَلَّا لَتَأْتِفُنَّ مَا أُمِرْتُمْ ۝
24. Эми, инсан (бой көтөрө бербей)
өзүнүн тамак-ашына карабайбы?! فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ عَذَابِهِ ۝
25. Сууну (асмандан) мол-көл кылып
мына Биз жаадырдык! أَلَمْ يَصْبِغِ الْمَاءَ صَبًّا ۝
26. Андан соң жерди жарып,
 فَوَشَقَّغْنَا الْأَرْضَ فَشًّا ۝
27. (Ар түрдүү) данды (жана
өсүмдүктөрдү) өндүрдүк: فَالْيَنْتَابِهَا حَبًّا ۝
28. Жүзүмдөрдү, көк чөнтөрдү,
 وَعِنَبًا وَقَضْبًا ۝
29. Зайтундарды, курмаларды,
 وَزَيْتُونًا وَتَخْلًا ۝
30. Коюу бактарды,
 وَعِدَاقًا عَلًّا ۝
31. Мөмө-жемиштерди,
 жашылчаларды. وَلِكَلِمَةً وَأَلًّا ۝
32. Силер жана чарба айбандарыңар
пайдалангыла деп. فَتَنَّا الْكُوفُلَ وَلَاقْتَدِرُكُمْ ۝
33. Эми, качан (кулактарды)
тундуруучу (Кыяматтагы)
айкырык (Сур кернейинин экинчи
тартылуусу) келгенде..., فَإِذَا جَاءَ نَصْرُكَ ۝
34. Ал күнү киши өзүнүн ага-
инисинен качып калат. يَوْمَ يَهْرُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ۝
35. Апасы менен атасынан дагы. وَأُمُّهُ وَأَبِيهِ ۝
36. Аялы менен балдарынан дагы! وَصَدْرَتُهُ وَسَيْبِهِ ۝
37. (Анткени) ал күнү ар бир адам
үчүн аны (башкаларга) коңул
бурдурбай коё турган (өтө оор)
абал болот! لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ۝
38. Ал күнү (ыймаңдуу) жүздөр
албырыш, وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّشْفَرَةٌ ۝

1 Кайдан келди алар?! Кантип жаралды?! Өзү жаратып алдыбы?! Жок! Бардыгы Аллаһтын нээматтары!

39. күлүп-жайнап, кубанычтуу!

صَاحِكَةً مُّسْتَبِشِرَةً ﴿٣٩﴾

40. (ыймансыз) жүздөрдү ал күндө
чаң-тозон каптап,

وَوُجُوهُ يُومِذُ عَلَيْهَا غَبَرٌ ﴿٤٠﴾

41. караңгылык ороп алат!

تَرَهْقَهَا قَافَرٌ ﴿٤١﴾

42. Дал ошолор каапыр, шүкүрсүз
адамдар!¹

أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُ الْفَجَرُ ﴿٤٢﴾

1 Алар Раббиси канчалык нээмат – жакшылык берсе да шүтүр кылбай, кайра Аллаһтын жолуна каршы чыгышты! Аллаһ бардыгыбызды ушундай каапырлыктан сактасын!

81 «Таквир» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Күн оролуп (нуру жоголуп),	وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ①
2. жылдыздар (кыйрап) төгүлүп,	وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ②
3. Тоолор (тытылган жүн сыяктуу) учурулуп,	وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ③
4. Курсагында он айлык баласы бар (кымбат баалуу) төөлөр дагы коңул сыртында калып, ²	وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ④
5. Жапайы айбандар (үркүп, бир жерге) чогулуп, ³	وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ⑤
6. Деңиздер жанып – от болуп,	وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ⑥
7. Жандар бири - бирине коштолуп... ⁴	وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ⑦
8. Тирүүлөй көмүп жиберилген бөбөк кыздар суралганда –	وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ⑧
9. Кайсы күнөө(нөр) үчүн өлтүрүлдү(нөр деп)... ⁵	يَا أَيُّ ذُنُوبِكِ ⑨

- 1 Маккада түшкөн. 29 аяттан турат. “Таквир” сөзүнүн мааниси “Оролуу”
- 2 Кыямат кыйроосу башталганда адамдардын көзүнө өз жанынан бөлөк эч нерсенин кызыгы калбайт: Арабдардын назарында эч баалуу деп эсептелип, аздектелген жана «Ишаар» (курсагында он айлык баласы бар) деп аталган төөлөр менен дагы эч кимдин иши болбой, кароосуз калат.
- 3 Жаралгандан бери бири-бирине кас болуп келген койон - карышкыр, кабылан-кийик сыяктуу жапайы айбандар ошол күндүн коркутучунан катуу үркүп, бир жерге чогулуп калышат.
- 4 Ал эми «жандардын кошулуусун» кээ бир тафсирчилер жандын денелерге кошулуп кайра тирилүүсү деп түшүндүрүшөт.
- 5 Жахилия доорунда арабдар эгер кыз перзент көрсө аны тирүү бойдон көмүп салышчу. Ислам келип, бул жапайы жорукту токтоткон.

10. Жана (бардык адамдарга) амал
баракчалары таратылып,
وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿٥١﴾
11. Асман сыйрылып
алынганда...
وَإِذَا السَّمَاءُ كُفِطَتْ ﴿٥٢﴾
12. Тозок (катуу) кызытылып,
وَإِذَا الْجِبَاهُ سُعِرَتْ ﴿٥٣﴾
13. Бейиш (ыймандуу адамдарга)
жакын алып келингенде...
وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنْفِثَتْ ﴿٥٤﴾
14. (Ошол күнү бардык) жан
(Акырет үчүн) эмне алып келгенин
билет.
عِلْمَتْ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيََتْ ﴿٥٥﴾
15. Жок. Артта кала турган
жылдыздарга ант ичип,
فَلَا أَلْفِيسُ بِالْحَقِّ ﴿٥٦﴾
16. (аларга) жолдош, көрүнбөгөн
жылдыздарга ант ичип,
أَلْجَوَارِ الْكُنَّسِ ﴿٥٧﴾
17. (караңгысы менен) келген түнгө
ант ичип,
وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَسَ ﴿٥٨﴾
18. агарган таңга ант ичип
(айтамын):
وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿٥٩﴾
19. Чынында, ал (Кураан) Улуу
Элчинин Сөзү!¹
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٦٠﴾
20. Арш Ээсинин² алдында
(Жебрейилдин) туруктуу урматы
бар (жана ал) өтө күч – кубаттуу.
ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٦١﴾
21. Ал жерде (жогорку жамаат
арасында) сөзү өтүмдүү (жана)
ишенимдүү.
مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٦٢﴾
22. (Эй, мушриктер!) Силердин
дайым бирге жүргөн шеригиңер
(Мухаммад) жинди эмес.
وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ﴿٦٣﴾
23. Ал чынында аны (Жебирейилди)
айкын мейкиндикте көргөн.
وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٦٤﴾

1 Бул аяттагы улуу элчи Жебрейил периште. Ал вахий кабарларын Аллаһтан кабыл алып, Мухаммадга жеткирген.

2 Аллаһтын.

24. Жана ал кайыпты (силерден) кызгануучу эмес. ¹	وَمَا هُوَ عَلَى الْعَيْبِ بِصَنِينٍ ۝٢٤
25. Жана ал ² каргышка жолуккан Шайтандын сөзү да эмес! ³	وَمَا هُوَ يَقُولُ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۝٢٥
26. Эми, (чындыктан жүз буруп) кайда бара жатасыңар?!	فَإِنَّ نَذْرَهُمْ ۝٢٦
27. Ал (Кураан) албетте, ааламдар үчүн эскертүү!	إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝٢٧
28. Силердин араңардан оңолууну каалгандар үчүн (эскертүү!)	لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ۝٢٨
29. Жана силер (о, пенделер) ааламдардын Раббиси каалагандан башканы каалай албайсыңар!	وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝٢٩

1 Аллаһ ага кандай гана кайып кабарын билдирсе, бардыгын адамдарга жеткирген. Ошондой эле, кайыптагы Аллаһтан келген Дин-Шарияттын бирин калтырбай элдерге жеткирген.

2 Кураан.

3 Мушриктер «Мухаммадка эч ким сүйлөй албаган создордү жип-шайтантар үйрөтөт» дешчү.

82 «Инфитар» сүрөсү¹

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Асман жарылып,
2. Жылдыздар төгүлүп,
3. деңиздер (толуп-ташып), бири-
бирине кошулганда...
4. Жана мүрзөлөр оодарылганда...
5. (Ар бир) жан (ээси) эмне ишти
алып келгенин жаңа (эмне ишти
кечиктирип) калтырганын билип
алат.²
6. О, (каапыр) инсан! Сени
Улук Раббин жөнүндө (туура
ойлонуудан) эмне алдап койду?!
7. Ал сени жаратып, келбетиңди
келиштирген эле!
8. Жана Ал сени Озу каалаган
сүрөттө калыптандырган!!!
9. Жок! силер (ойлонуп, моюн
сунуунун ордуна) сурак күнүн
«жалган» дедиңер!
10. Чынында, силердин үстүңөрдө
(ар бир ишинерди) сактоочу
периштелер бар!
11. (Ар бир нерсени) жазып турган
улук периштелер бар!

إِذَا الشَّمْسُ اِنْفَطَرَتْ ①

وَإِذَا الْكَوْكَبُ اِنْتَثَرَتْ ②

وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ③

وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ④

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ⑤

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا عَرَفَكَ رَبِّكَ ⑥

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ⑦

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ⑧

كَلَّا بَلْ تُكِيدُونَ بِالَّذِينَ ⑨

وَأَنَّ عَلَيْكُمْ لَاحْفَظِينَ ⑩

كِرَامًا كَاتِبِينَ ⑪

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 19 аяттан турат. Инфитардын" мааниси "жарылуу"

2 Кыяматта Мүрзөлөр оодарылып, ичиндеги өлүктөргө жан киргизилип, жер сыртына чыгарылат. Бул жөнүндө пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам "Силер (ал күнү) жылаңайлак, жылаңач, "сүннот" кылынбаган абалда (сурак майданына) чогултуласыңар" деген. ("Мишкатул масаабих". 3/75, 5535-хадис).

12. Силердин бардык ишиңерди билип турушат.
13. Чынында жакшы кишилер нээмат бейиштеринде.¹
14. Ал эми, бузуку кишилер тозокто бөлүшат!
15. Алар ага (Тозокко) сурак күнү ташталат!
16. Анан андан чыга алышпайт!
17. (О, Мухаммад! Биз айтпасак) сурак күнү эмне экенин сен кайдан билмексиң?
18. Анан, сурак күнү эмне экенин сен кайдан билмексиң?²
19. Ал күнү (Аллахтан уруксат болмоюнча) эч ким эч кимге (пайда) жеткире албайт! Ал күнү бардык иш Аллахтын ыктыярында!

يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾

وَالْكَافِرَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾

يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٥﴾

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٧﴾

نُفِرَ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٨﴾

يَوْمَ لَا تَنفَعُكَ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ
يَوْمَ بِإِذِنِ اللَّهِ ﴿١٩﴾

1 Бул жерде «жакшы кишилер» деп Аллахтын жана адамдардын укугун таанып, аларга кыянат кылбаган жана жаман ойду ойлобогон, жаман иштерди жасабаган кишилерге айтылган.

2 Мухаммад саллаллоху алайхи ва саллам кайып кабарларын Аллаһ Тааладан вахий аркылуу кабар келмейинчө, өз алдынча билген эмес.

83 «Мутаффифин» сүрөсү¹

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Таразадан алдагандарга чоң азап болсун!
2. Алар адамдардан (бир нерсени) өлчөтүп (же тарттырып) алган кезде толтуруп алышат дагы...
3. Бирөөлөргө өлчөп же тартып бергенде кемитип беришет.
4. Алар кайра тирилүүлөрүн ойлонушпайт бекен?
5. Улуу Күн – Кыяматта!
6. Ал күнү (бардык) адамдар ааламдардын Раббисинин алдында (сурак берүү үчүн) тикесинен туруп калышат!
7. Жок! Бузукулардын амал китептери «Сижжийнде» экени анык!
8. (О, Мухаммад!) сен «Сижжийн» эмне экенин билбейсиң! ²
9. Ал – жазылган китеп.
10. Ал (Кыямат) күндө (аны) жалган дегендерге чоң азап берилет!
11. Алар сурак күндү жалган дегендер.

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝

الَّذِينَ إِذَا أَكَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝

وَإِذَا كَانُوا لَهُمْ أَوْ تُوْفَّرُ بِهِمْ تُؤْتُونَ ۝

أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ۝

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ۝

وَمَا أَذْرَكَ مَا يَسْفِينُ ۝

كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ۝

وَيْلٌ لِّلرَّوْمِ لَئِنَّكَ لَمِنَ الْكَافِرِينَ ۝

الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِوَعْدِ اللَّهِ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 36 аяттан турат. “Мутаффифин” деген сөздүн мааниси “таразадан алдагандар”.

2 “Сижжийн” – бул жети кабат жердин түбүндөгү өтө тар, кысылган, караңгы орун. Таразадан кымтып калган кыянатчылардын рухтары жана амал китептери ошол жерде сакталат.

12. Ал күндү ар бир чектен чыккан, күнөөгө баткан (каапыр) пенделер «жалган» дешет.
13. А(лар)га Биздин аяттарыбыз окуп берилген кезде «(бул) байыркылардын жөө жомогу» дешет.
14. Жок, тескерисинче, жасаган (күнөө) иштери жүрөктөрүн ороп алган.¹
15. Чынында, ошол (Кыямат) күнү алар Раббилеринен тосулган болушат.²
16. Андан соң, алар тозокко ташталышат.
17. Кийин аларга: «Силер аны «жалган» деген нерсе (тозок) ушул!»-деп айтылат.
18. Чынында, жакшы пенделердин китептери³ «Иллийюнда».
19. (О, Мухаммад!) Сен «Иллийюн» эмне экенин билбейсиң.⁴
20. (Ал) - жазылган китеп.
21. Аны (Аллаһка) жакындар (периптселер) көрүп турат.
22. Жакшы (ыймандуу) пенделер «Наим» (деп аталган) бейиштерде.

وَمَا نَكْنُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿٥٥﴾

إِذَا نُنَادِي عَلَيْهِمْ إِذْ هُمْ أَقْبِلُوا أَسْطُورًا الْأُولَىٰ ﴿٥٦﴾

كَلَّا لَئِنْ رَأَوْا ظُهُورَ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٧﴾

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُورُونَ ﴿٥٨﴾

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿٥٩﴾

ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِمُكَذِّبُونَ ﴿٦٠﴾

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿٦١﴾

وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿٦٢﴾

كِتَابٌ مُرْقُومٌ ﴿٦٣﴾

بَشَهِدُهُ الْمُفَرَّقُونَ ﴿٦٤﴾

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٦٥﴾

1 Пайгамбарыбыз саллаллоху алайхи ва саллам айткан: “Эгер пенде бир күнөө иш жасаса, жүрөгүнө чекиттей кара так орноп калат. Ошондо, эгер Аллаһ Тааладан кечирим сурап, тооба кылса жүрөгү тазаланат. Эгерде күнөө ишин улантчу болсо, ал кара так чоңоюп-чоңоюп олгуруп, бүт жүрөгүн ороп калат” (Куртубий)

2 Кыяматта үч түрлүү азап бар: биринчиси: от-тозок азабы, экинчиси: жемелеп, согунш берүү азабы, үчүнчүсү Аллаһтын жүзүп көрүүдөн бей пасип калуу азабы.

3 Амал баракчалары

4 «Иллийюн» - бул Сижжийиндин тескериси. Эгер Сижжийн жети кабат жердин түбүндө болсо, Иллийюн жогорку бейиштердеги орун. Ал жерде бейиши болгон пенделердин амал китептери сакталат.

23. Сөрүлөрдүн үстүндө (бейиш нээматтарына) карап олтурушат.
24. Сен алардын жүздөрүнөн «Найм» бейишинин кубаныч-таасирин көрөсүң.
25. Аларга (мас кылуу кесепетинен) сакталган таттуу шараптар ичирилет.
26. Ал шараптын сактагычы - «миск»¹. Эми, ушул нерсе үчүн жарышкандар жарыпсың!
27. Ал шараптын (дагы бир) аралашмасы «таснимдең».
28. (Тасним - бул) Аллахка эң жакын болгон пенделер гаша иче ала турган булак.
29. Ал эми, күнөөкор адамдар (бул дүйнөдө) ыймандуу кишилердин үстүнөн күлгөн.
30. (Ыймандуулар) алардын жанынан өткөндө, (бири-бирине) ымдап көргөзүп, шылдыңдашкан.
31. Үй-бүлөсүнө кайтканда (мыскылдагандан ырахат алып) кубанычтуу кайтышкан.
32. Эгер аларды көрүп калса, «Булар- адашкандар» деп айтышкан.
33. Алар (каапырлар) аларга (ыймандууларга) кароолчу кылып жиберилбегенго!
34. Эми, ал (Кыямат) күндө болсо, ыйман келтиргендер каапырлардын үстүнөн күлүшөт

عَلَى الْأَرْيَافِ يُنْظَرُونَ ﴿٢٣﴾

تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾

يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيٍّ مَخْمُومٍ ﴿٢٥﴾

حِفْظَهُ. مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ

الْمُنْتَفِسُونَ ﴿٢٦﴾

وَمِنْ رَاحِمِهِمْ تُسْبِغُهُمْ

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُعْقِرُونَ ﴿٢٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا

يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

وَإِذَا آمَرُوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

وَإِذَا رَأَوْهُمُ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ

يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

1 «Миск» - бул жыпар жыты өтө күчтүү болгон нерсе. Ошол нерсени шарапка аралаштыруу менен анын жыты сакталып, мас кылуучу касиети жоготулат.

35. (жана) сөрүлөрдүн үстүндө (бейиш
нээматтарына) карап (жыргап)
отурушат.

عَلَى الْأَرْآئِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Каашырлар жасаган (күнөө)
иштерине сооп алмак беле?!

هَلْ نُؤْتِ الْكَافِرَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

84 «Иншикак» сүрөсү ¹

سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Күтүүсүздөн асман жарылды!
2. Ал Раббисине моюн сунган эле жана (моюн сунушу) акыйкат болчу!
3. Жана жер (дагы) күтүүсүздөн (силкине-силкине) созулуп,
4. ичиндеги нерселерин (торогон сыяктуу) чыгарып, бошонуп калды!
5. Ал дагы Раббисине моюн сунган эле жана (ушундай болушу) акыйкат болчу!²
6. О, инсан! Сен Раббинге (жолугуу үчүн сооптуу же күнөөлүү иштер менен) түйшөлүп, акырында Ага жолуктуң.³
7. Кимдин (амал) китеби оң тарабынан берилсе,
8. Өтө жеңил суралат
9. Жана (бейиштеги) үй-бүлөсүнө сүйүнгөн бойдон кайтып келет.
10. Ал эми, кимдин (амал) китеби арка тарабынан берилсе,

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ①

وَأُذِنتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ②

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ③

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ④

وَأُذِنتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ⑤

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَانِ إِلَىٰ رَبِّكَ كَذَّابًا ⑥
فَمُتَّعِيهِ ⑦

فَأَمَّا مَنْ أُوثِقَ كِتَابُهُ بِسَمِينِهِ ⑧

فَسَوْفَ يَحْطَبُ حَسْبًا يَسِيرًا ⑨

وَيَقْلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑩

وَأَمَّا مَنْ أُوثِقَ كِتَابُهُ وَزَكَرَتْهُ ⑪

1 Маккада түшкөн. 25 аяттан турат. “Иншикатын” мааниси “Жарылуу”.

2 Жер мүрзөдөгү өлүктөр менен кен-байлыктарын чыгарып, созулган сыяктуу тегиздикке айланат. Тоо-таштар күкүм болуп, тегизделип калат. Мүрзөлөрдөн тирилип, суурулуп чыккан инсандар Раббисине жолугуу үчүн сот-сурак майданына айдалат.

3 Эми атар сообу коп болсо Раббисинен пазилет-сыйлык алышат, күнөөсү коп болсо, азап-жаза алышат. Ал жерде аларга амал китептери таратылып берилет.

11. (Өзүнө) өлүм чакырат. فَسَوْفَ يَدْعُو بُرْهَانَ ۝١
12. Жана тозокко ташталат! وَيُقَالُ سَعِيرًا ۝٢
13. Чынында, ал (дүйнө жашоосунда) үй-бүлөсүнүн арасында шат-курсант болчу. إِنَّكَ كَانَتْ فِي أَهْلِهِ مُسْرُورًا ۝٣
14. Чынында, ал өзүн эч качан (Раббисине) кайтпачудай сезчү. إِنَّكَ ظَنَنْتَ أَنَّكَ بِمَحْوَرٍ ۝٤
15. Жок! Андай эмес! (Ал раббисине кайтып барат!) Акыйкатта, Раббиси аны көрүп турган! بَلْ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ۝٥
16. Мен (күн батып бараткандагы) күүгүмгө ант ичип, فَلَا أَقِيمُ بِالسَّغِيِّ ۝٦
17. Түнгө, жана да түн өз койнуна алган (бардык) нерсеге ант ичип... وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ۝٧
18. Жана толгон кездеги (толун) айга ант ичип (айтамын): وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ۝٨
19. (О, инсандар!) силер аныгында, баскычтан баскычка минесиңер! لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ۝٩
20. Аларга эмне болду, ыйман келтирбей жатышат?! فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝١٠
21. Жана эгер аларга Кураан окуу берилчү болсо, (моюн суну менен) сажда кылышпайт?!² وَإِذَا فُرِغَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ أَنْ لَا تَسْجُدُونَ ۝١١
22. Тескерисинче, каапыр болгон пенделер (кайра тирилүүнү) «жалган» дешет! بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيَكِيدُونَ ۝١٢
23. Бирок, алар ичине эмне жашырганын Аллах эң жакшы билет. وَاللَّهُ أَتَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ۝١٣

1 Бардык инсан ата-энесин бел сууларынын аралашмасы - путфа баскычынан коюу кап. бир тиштем эт, сөөк, ымыркай баскычыл «минип-өтүп» төрөлгөн. Анан бөбөктүк, балалык, өспүрүмдүк, жигиттик, кишилик, картандык баскычтарын басып өтүп мүрзөгө келип кайра топуракка айланат. (Саадий).

2 Бул аят сажда аяты бөлүп, аны окугандарга жана уккандарга отурган эле жеринде бир жолу сажда кылуу ваажып болот.

24. (О, Мухаммад!) Сен аларга жан ооруткан азаптын кабарын бер!
25. А бирок, ыйман келтирип, жакшы (сооп) иштерди жасагандар(га бейишти сүйүнчүлө). Алар үчүн түтөнгүс сыйлыктар бар!

فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ

أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿١١﴾

85 «Буруж» сүрөсү¹

سُورَةُ الْبُرُوجِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мен топжылдыздар мекени –
асманга ант ичип,
2. Убада кылынган (Кыямат) күнгө
ант ичип...
3. (Ошол күнгө) күбө болгондорго
жана күбө болунган(окуялар)га ант
ичип (айтамын):
4. Чуңкур ээлерине – өлүм болсун!²
5. (Ал чуңкур) отундуу жалын!
6. Ошондо, алар (отко ыргытылган
ыймандуулардын күйгөнүнөн
ырахат алып) чуңкурдун жээгинде
олтурушкан!
7. Алар(дын желдеттери)
ыймандууларга жасап жаткан
(азаптуу) иштерге күбө болуп
турушкан!
8. (Каапырлар) аларды Жеңүүчү,
мактоого арзыган Аллахка ыйман
келтиргендери үчүн гана азапка
салышты!³
9. Ал асмандар жана жер мүлкүнүн
(жалгыз) Ээси! Аллах ар бир
нерсеге Күбө!

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ۝

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ۝

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودِ ۝

فِي أَنْحَاءِ الْأَشْدَوِّ ۝

النَّارِ ذَاتِ الْوُجُوِّ ۝

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ۝

وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝

وَمَا نَقَعُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ

الْحَمِيدِ ۝

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝

1 Маккада түшкөн. 22 аяттан турат. “Буруж” “Топжылдыздар” деген мааниде.

2 Бул чуңкурду байыркы заманда жашаган каапыр адамдар өздөрүнүн көпкудайлык динине баш ийбей, жалгыз Аллах Таалага ибадат кылган ыймандууларды жазалаш үчүн даярдаган. Ал кандай чуңкур болгонун кийинки аяттан билип алабыз.

3 Жалгыз Аллахка ыйман келтирген момундарды чуңкурдун жээгине алып келип “ыймандыңдан кайт!” деп талап коюшкан. Ыймандан кайтпагандарды жалындуу чуңкурга ыргытып жиберишкен.

10. Ыймандуу эркектер менен
ыймандуу аялдарды динден
кайтарууга аракеттенип, кийин тооба
кылбагандарга тозок азабы бар! Жана
аларга күйдүрүүчү азап бар!
11. Ал эми, (Аллахка, периштелерге,
китептерге, пайгамбарларга,
Акырет күнгө, жана жакшы-жаман
тагдырга) ыйман келтирип, жакшы
амалдарды жасаган пенделер үчүн
түбүнөн дарыялар аккан бейиштер
бар! Бул – чоң жеңиш!
12. Чынында, Раббиндин (азап менен)
кармашы аябай катуу!
13. Бир Өзү гана жоктон бар кылат
жана (Кыяматта жашоону) кайра
жаратат.
14. Ал – Кечиримдуу, (жана) Вадууд!
15. (Ал) Арштын Кожоюну (жана)
Улук!
16. Каалаганын жасоочу!
17. (О, Мухаммад) сага (Мусанын
артынан кууган) аскерлердин,
18. Фираундун жана Самуд коомунун
кабары келди беле?
19. Жок, каапырлар (дагы эле,
Кураанды жана кайра тирилүүнү)
«жалган» дешүүдө.
20. Аллах болсо, алардын (бардык
иштерин) камтып-билип турат.
21. Аныгында ал-Улуу Кураан!
(Каапырлар миң ирет
«жалган» десе да кадыр-баркы
төмөндөбөйт. Себеби, ал:)
22. Лавхул-Махфузда!

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَرَّغُوا
فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ عَذَابُ الْخُلُقِ ۝

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ نَجْوَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۝ فِيهَا الْقُرُ
الْكُبْرَى ۝

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝

إِنَّهُ مُوَيْدٌ وَيُعِيدُ ۝

وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّؤُوفُ ۝

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝

فَعَالٌ لَمَّا يُرِيدُ ۝

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ۝

فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ۝

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝

وَأَنَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ حَبِيطٌ ۝

بَلِ الْكَافِرُونَ أَنْ يُجِيبُوا ۝

فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ۝

1 Өзүнө моюп сунгандарды сүйүүчү жана Өзү дагы ыймандуулар тарабынан катуу сүйүлгөн.

86 «Таарик» сүрөсү¹

سُورَةُ الطَّارِقِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мен Асманга жана түндөсү
келүүчүгө ант ичемин.
2. (О, Мухаммад) сен түндө келүүчү
(Таарик) эмне экенин билбейсиң.
3. Ал (нуру менен караңгылыкты)
тешүүчү жылдыз.
4. Бардык адам(дар)дын үстүндө
сактоочу периште бар.
5. Эми, инсан өзүнүн эмнеден
жаралганына байкоо салсын!
6. Атырылган (бел) суудан
жаратылган.
7. (Ал суу) омуртка жана көкүрөк
кабынын арасынан (бөлүнүп)
чыгат.
8. Ал (Аллаһ) аны (экинчи ирет дагы
жашоого) кайтарууга кудуреттүү!
9. Сырлар ашкереленген (Кыямат)
күндө.
10. (Ал күнү) ага эч бир кудурет, эч
бир жардам берүүчү болбойт.²
11. Асманга ант, кайра-кайра жааган
жамгырлуу!
12. Жерге ант, жарып чыккан
өсүмдүктүү:

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ۝

وَمَا أَدْرِكَ مَا الطَّارِقُ ۝

النَّجْمِ الثَّاقِبِ ۝

إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ۝

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۝

خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ۝

يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ۝

إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ۝

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ۝

فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ۝

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ۝

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ۝

1 Маккада түшкөн. 17 аяттан турат. «Таариктин» мааниси 2-3-аяттарда.

2 Бул дүйнөдө инсан кылмыш жасаса акчанын, тааныштын жана абройунун кудурети менен жазадан кутулуп кете алат. Акыреттечи? Анда ал тек гана Аллахтын окуму астында болот

13. Ал (Кураан) аныгында (акыйкат менен жалганды) ажыратуучу Сөз!
14. Азил-тамаша (сөз) эмес!
15. Алар (каапырлар динге каршы) айла амалдарды жасашат.
16. Мен дагы амалкерлик кыламын.
17. Эми, сен (О, Мухаммад) каапырларды койо тур. Аларга бир аз гана мөөнөт бер.¹

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾

وَمَا هُوَ بِالْمَزَلِ ﴿١٤﴾

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

فَقَهِّلِ الْكُفْرَانَ أَمْيَلْهُمْ زَوِيدًا ﴿١٧﴾

¹ Каапырлар айлакерлик жасашат. Аллаһ алардан амалдуурак: же ошол учурдун өзүндө жазалайт же болбосо, аларга дагы эле кенен ырыскы, узун өмүр - мөөнөт берет. Алар кооп, күнөө үстүнө күнөө жасап, тозок азабына дагы да көбүрөөк ылайык болушат.

87 «Аълаа» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Эң жогорку Раббиндин ысымын (бардык кемчилдиктүү сыпаттардан) аруула!
2. Ал (бүт ааламдарды) жараткан жана теңсалмактуу кылган.
3. Жана (ааламдардагы жандуу-жансыз нерселердин өмүрүн, тагдырын) өлчөп-белгилеп, (ар бирине өзгөчө касиеттер берип, жашоо жолуна) багыптаган.
4. Ал (эргс жазда жерден ар түрдүү) өсүмдүктү чыгарып,
5. андан соң (кеч күздө) карарган чөп кылып койот.
6. (О, Мухаммад), Биз сага (Кураанды) окутабыз. Анан сен эч унутпайсың.
7. Бирок, Аллах (унуттурууну) каалаган нерселерди гана унутасың. Ал чынында, ашкере жана купуя нерселерди билет.
8. Жана Биз сага оңой жолду жеңил кылып беребиз.²
9. Эми, насаат пайда берсе (адамдарга Кураан менен) насаат айткын.

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى

الَّذِي خَلَقَ مَسْوًى

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدًى

وَالَّذِي أَوْحَى السَّوًى

فَعَمَّاهُ رَعًاهُ أَخْوًى

سَمِعُكَ فَلَا تَسْمَعُ

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفًى

وَنُفِثَ لَكَ السَّوًى

فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَكَ الذِّكْرُ

1 Маккада түшкөн. 19 аяттан турат. “Аълаа” “эң жогорку” деген мааниде.

2 Аяттагы “оңой жол” – бул Ислам дини. Ислам дини диндердин арасындагы эң жеңил, эң оңой дин. Аны үйрөнүү да, үйрөтүү да, аны менен жашоо да жеңил. Анын ибадаттары да жеңил.

10. (Насаатты) Аллаһтан корккон адамдар гана эсине алышат.
11. Шордуу адам болсо андан качат.
12. Ал эбегейсиз чоң отко кире турган киши.
13. Ал анын (тозоктун) ичинде же оло албайт же жашай албайт!
14. Ким (ыйман менен) тазарган болсо, ал ийгиликке жетти!
15. Жана Раббисинин ысымын эскериң, намаз окуса (- ийгиликке жетти).
16. Силер (эй, каапырлар!) дүйнө жашоосун (Акыреттен) жогору койосуңар!
17. Бирок, Акырет (жашоосу) жакшы жана түбөлүк!
18. Чынында, бул (айтылгандар) абалкы (ыйык) барактарда да бар эле.
19. Ибраһимдин жана Мусанын барактарында.

سَيَذَكَّرُنَّ مَنْ يَتَّقِي ①

وَيَذَكَّرُنَّهَا الْأَشْقَى ②

الَّذِي يَصَلِّي النَّارَ الْكَبِيرَى ③

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ④

فَذَلَّلْنَاهُ مَنْ نَرَى ⑤

وَذَكَرْنا سَمِئَةً رَبِّهِ فَصَلَّى ⑥

بَلْ تُؤْخِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ⑦

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ⑧

إِنَّ هَذِهِ أَلْفَى الصُّحُفِ الْأُولَى ⑨

صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ⑩

88 «Гаашия» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (О, Мухаммад!) сага Ороп
алуучунун кабары келдиби?²
2. Ал Күндө (каапыр) жүздөр
коркууда(н кубарып, жер карайт.)
3. (Тозоктогу кишендерден)
чарчаган, кыйналган абалда...
4. кызыган отко кирет!
5. (Аларга) кайнаган булактан суу
ичирилет!
6. Алар үчүн (тозокто) тикенден
башка тамак жок!³
7. (Ал) семиртпейт жана
тойдурбайт!
8. Ал күндө (ыймандуу) жүздөр шат
– куунак!
9. (Бул дүйнөдөгү адал, сооп) иш –
аракеттерине ыраазы!
10. Жогорку Бейиште!
11. Анда маанисиз сөздөрдү укпайт.
12. Анда агып турган булактар,
13. Бийик сөрүлөр,

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ۝١

وَجُودُ يُومِ الْخِصَّةِ ۝٢

عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ۝٣

صَالٍ تَارًا مُسِيقَةٌ ۝٤

تُشَقُّ مِنْ عَيْنِ آيَةٍ ۝٥

لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرَجٍ ۝٦

لَا يُسْمَرُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ۝٧

وَجُودُ يُومِ الْفَرَجَةِ ۝٨

يَسْعَاهُ رَاغِبَةٌ ۝٩

فِي حَقِّ عَالِيَةٍ ۝١٠

لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِيَّةً ۝١١

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۝١٢

فِيهَا سُرُورٌ مُزْمُوعٌ ۝١٣

1 Маккада түшкөн. 26 аяттан турат. “Гаашиянын” мааниси “Ороп алуучу”.

2 “Ороп алуучу” – бул Кыямат окуясы. Анткени. Кыямат окуясы башталганда ааламдык кыйроолор жапа башка дүрбөлөңдүү алааматтар себептүү бардык жан-жаныбарларды чоң коркунуч ороп калат. Айрыкча каапырлар катуу коркушат. Себеби, алар бул күнгө ишенишпеген эсе. Кийинки аяттар ошол күнкү каапырлардын абалы жөнүндө.

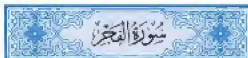
3 Бул тикен “зарий” деп аталат.

14. (Ичишке даярдап) коюлган
чойчоктор,	وَأَكْوَابُ مَوْصُوعَةٌ ﴿١٤﴾
15. Сап-сап тизилген жаздыктар	وَقَارِئُ مَضْمُونَةٍ ﴿١٥﴾
16. Жана төшөлгөн килемдер бар!	وَرَزَاقِي مُتَوَنِّتَةٍ ﴿١٦﴾
17. Алар (Каапырлар) карашпайбы,
тоонун кандай жаратылганына?!	أَفَلَا تَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾
18. Асмандын кандай көтөрүп
коюлганына...	وَأِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾
19. Тоолордун кандай сайып
коюлганына... ¹	وَأِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾
20. Жана жердин кандай жайып
коюлганына? ²	وَأِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾
21. (О, Мухаммад) эскерткин!
Анткени, сен эскертүүчүсүң! ³	فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾
22. Сен аларга үстөмдүк кылуучу
эмессиң!	لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُصِيطِرٍ ﴿٢٢﴾
23. Бирок, ким жүз бурса жана каапыр
болсо,	إِلَّا آمَنَ قَوْلٌ وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾
24. Аны Аллаһ чоң азапка салат!	فَعَذَابُ اللَّهِ أَكْبَرُ ﴿٢٤﴾
25. Алар (өлгөндөн соң) Бизге
кайтышат.	إِنَّا إِلَهَانَا إِلَهُهُمْ ﴿٢٥﴾
26. Кийин алар менен Өзүбүз
эсептешип алабыз!	نُعْرَضُ عَلَيْهِمْ إِنْ جَاءَهُمْ ﴿٢٦﴾

1 Тоолор - жердин казыктары. Тоолордун жердин түбүнө сайылган бөлүгү жер үстү бөлүгүнөн үч-төрт эсеге узун. Алар менен бекемделгени себептүү жер аман-эсен турат.

2 Жетилчи кылымдын кишисине “жердин тоголоктугуна карашпайбы?” деген кайрылуу болсо алар муну түшүнмөк да эмес. ишенмек да эмес. Айрыкча ал чөл адамы болсо, андан бетер таң калмак. Андан көрө аларга жердин кандай төшөк сымал жайып, тегиз кылып коюлганы айтылса, Аллаһтын кудуретине көбүрөөк ушундан даңал табышы мүмкүн эле.

3 Демек, пайгамбарлар – эскертүүчүлөр. Алар адамдарга Аллаһ Тааланын өкүмдөрүн жеткирип, эскертип гана коюшат. Алардын аркаларынан “жасадыбы, жасабадыбы?” деп акмалап жүрүшпөйт жана зордук-зомбулук да көргөзүшпөйт.

89 «Фажр» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Таңга ант!
2. Он түнгө ант!
3. Жуп менен такка ант!
4. Жана өтүп жаткан түнгө ант!²
5. Ушул(айтылганд)арда акылдуу
адам үчүн (канааттандырарлык)
ант бар болсо керек эле?!³
6. Раббин Аад коомун эмне кылганын
көрбөдүңбү?!
7. Түркүктүү Ирамды³ (эмне
кылганыңчы?)
8. Ага окшогону эч бир өлкөдө
жаратылбаган эле.⁴
9. Жана өрөөндө (үй куруу үчүн)
аска зоолорду ойгон Самуд
коомун (Раббин эмне кылганын
көрбөдүңбү?)

وَالْفَجْرِ
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى
وَالنَّهَارِ
وَاللَّيْلِ إِذَا يَجِيءُ
هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَبْرِ
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ
إِذْ كَانُوا لَِ الْعِمَادِ
الَّتِي لَمْ يَخْلُقْ مِنْهَا فِي آيَاتِهِ
وَقَوْمِ لُوطٍ إِذْ جَاءُوا الصَّخِرَ وَالْوَادِ

1 Маккада түшкөн. 30 аяттан турат. «Фажр» “Таң” деген мааниде.

2 Бул аяттардагы “таң”- Курбан айт күндүн таңы, “он түн”- Зул-Хижжа айынын алгачкы он түнү, “жуп”- бул Зул-Хижжанын онунчу күнү, “так”- тогузунчу – Арафат күнү. Ал эми, “өтүп жаткан түн”- бул Курбан айгың түнү. Чынында Аллах Таала ант үчүн таңдаган бул төрт нерсенин улуулугу, орчуудуулугу акылдуу адамды канааттандырат.

3 Бул аяттагы “Ирамды” кээ бир тафсирчилер шаар дешет. Бирок, Ирам ошол мезгилде жашаган уруулардан бири экенине далил көбүрөөк.

4 Аад коому кумдуу чөлдө жашаганына карабай, түркүктүү чатырлардан Ирам деген шаар кура алган аябай чоң келбеттүү, бакубат эл болгон. Алар пайгамбарлары Худ алейхи саламга кордук коргозгондо Аллах Таала катуу шамал жиберип бардыгын кыйраткан.

10. Кубаттуу аскерлердин ээси
Фираунду (кандай жазалаганын
көрбөдүңбү?)
11. Алар (ар кайсы) өлкөлөрдө чектен
чыгып кетишкен
12. жана бузукулукту көбөйтүшкөн
болчу.
13. Раббин алардын башына ар түрдүү
азаптарды жаадырды.
14. Чынында, Раббин көзөмөлдөп
туруучу.
15. Раббиси инсанды (байлык менен)
сынап, ага жоомарттык көргөзсө
жана нээмат берсе “Раббим мени
урматтады” дейт.
16. Ал эми, аны (кембагалдык менен)
сынап, ырыскысын ченеп берсе,
“Раббим мени кордоду” дейт.
17. Жок! Силер жетимди
ызааттабайсыңар!
18. Кедейди тамактандырууга (бири-
биринерди) үгүттөбөйсүңөр!
19. Жана (жетимге тиешелүү) мурасты
суктук менен жейсиңер!
20. Жана мал-дүйнөнү жан-дилиңер
менен сүйөсүңөр!
21. Жок! Качан (Кыямат башталып)
жер катуу титиргенде
22. жана Раббин менен периштелер
сап-сап болуп келгенде...
23. Ошол күнү тозок жакын алып
келингенде, дал ошол күнү гана
(каапыр) инсан (бул дүйнөдөгү
каталарын) эстейт. Бирок, эми
(бул) эстөө ага пайда берсе кана!

وَيَرْعُونَ ذِي الْأَوْتَارِ ﴿١٠﴾

الَّذِينَ طَلَعُوا فِي الْأِلَادِ ﴿١١﴾

فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾

إِنَّ رَبَّكَ لَبَازِلٌ مُّصَادٍ ﴿١٤﴾

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ
وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي
أَعْنَنِي ﴿١٦﴾

كَذَلِكَ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

وَلَا تَحْتَضِرُونَ عَلَى طَعَامِ الْوَسِيِّ ﴿١٨﴾

وَتَأْكُلُونَ الثَّمَرَاتِ أَنْسِلَآ لَهَا ﴿١٩﴾

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبَّآ جَمًّا ﴿٢٠﴾

كَلَّا إِذَا دُكِّي الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

وَجِئَءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ
الْإِنْسَانُ وَأَنَّهُ الذُّكْرَى ﴿٢٣﴾

24. (Ошондо ал) “Кана эми,
(Акыреттеги) жашоомо (кандайдыр
сооп) алып келген болсом!” дейт.¹
25. Ал күнү Аллах азаптагандай эч
ким азаптай албайт.
26. Аллах байлагандай эч ким байлай
албайт!²
27. О, тынч – бейпил жан!
28. (Менден) ыраазы болгон жана
(Мени) ыраазы кылган абалда
Раббиңе кайткын.
29. Менин (жакшы) пенделериме
кошулгун
30. жана Менин Бейишиме киргин!

يَقُولُ يَكَيْفَ تَقْدَمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾

وَلَا يُؤْتِي وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾

وَادْخُلِي جَنَّاتِي ﴿٣٠﴾

1 Ага Аллаһтын жазасы буйрулат: колу-бутун кишендер менен байланып азалка салынат.

2 Ал күндө ыймансыздардын жаны туйлап, толгонуп, дүйнөдө татыксыз жашаганы себептүү бушайман чегип турган болсо, ыймандуулардын жаны тынч, бейпил жана ыраазы болуп турат.

90 «Балад» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ушул шаарга² ант!
2. Сен (о, Мухаммад) ушул шаарда жашайсың.
3. (Адам)-Атага жана урпактарга ант!
4. Биз инсанды машакатка жараттык.³
5. (Каапыр) инсан өзүнө эч кимдин күчү жетпейт деп ойлойбу?
6. Ал “эссиз мал-дүйнө короттум” дейт.
7. Ал өзүн эч ким көрбөй турат деп ойлойбу?
8. Биз ага эки көз бербедикпи?
9. Тил жана эки эрин бербедикпи?!
10. Жана Биз аны эки жолго багыттадык.⁴
11. Ал (каапыр инсан) оор жолго жүрбөдү.

لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ

وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

أَلَيْسَ أَنْ لَقَدْ رَعَىٰ أَحَدٌ

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا بَأْسَ

أَلَيْسَ أَنْ لَقَدْ رَعَىٰ أَحَدٌ

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ

وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ

1 Маккада түшкөн. 20 аяттан турат. «Балад» деген сөздүн мааниси “шаар”.

2 Маккага.

3 Адамненде каалайбы-каалабайбы, бул дүйнө турушу менен машакат. Аллах Таала ушундай жараткандан соң, мындан башкача болбойт. Ал эми, кээ бир адамдар өздөрүнө ушул эле дүйнөдө бейиш куруп алгылары келет жана машакатсыз жашайбыз деп... машакат чегишет.

4 Ар бир акылдуу инсандын алдында эки жол бар: жакшы жана жаман. Ал өзүнүн ыйманына жараша экөөсүнөн бирин тандап алат. Албетте, напси-балээсине азгырылган инсан жеңилине, ылазатына умтулуп жаман – арам жолго жүрөт. Ал эми, акылдан иштеткен ыймандуу адамдар ар канча оор болсо да Акыретте пайда бере турган жакшылык жолуна жүрүшөт.

12. (О, Мухаммад) сен оор жол эмне экенин билбейсиң.	وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾
13. (Оор жол – бул) кул азат кылуу	فَلَا رَيْبَ ﴿١٣﴾
14. же болбосо каатчылык күндө тамак-аш берүү –	أَوْ لَطَمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾
15. тууганчылыгы бар жетимге.	يَتِيمًا إِذَا مَتَرْتَهُ ﴿١٥﴾
16. Же чаңга буланган кедейге	أَوْ مَسْكِينًا إِذَا مَتَرْتَهُ ﴿١٦﴾
17. Кийин (бул кайрымдуулукту жасаган) адам ыймандуулардан жана бири-бирин сабырга, ырайымдуулукка чакыруучулардан болсо,	شُرَكَاءَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَصَّوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَصَّوْا بِالْمَرْحَةِ ﴿١٧﴾
18. Дал ошолор оң тарап ээлери!	أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾
19. Ал эми, Биздин аяттарыбызга каапыр болгондор сол тарап ээлери. ¹	وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الَّذِينَ هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾
20. Аларды ар жактан от каптап алган.	عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٢٠﴾

1 Кыяматта алардын амал баракчалары сол тарабынан берилип, бактысыз кишилерден болот.

91 «Шамс» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Күн жана анын жарыгына
ант!
2. Анын (Күндүн) артынан келген
Айга ант!
3. Жана аны ашкере көргөзгөн
күндүзгө ант!
4. Жана аны ороп кала турган түнгө
ант!
5. Асманга жана аны (бекем)
курганга² ант!
6. Жерге жана аны жайганга
ант!
7. Написиге жана аны (түз жол
үстүндө) жаратканга ант!³
8. Ал (Аллах) анын (написинин)
бузукулугуна да, такыбаалыгына
да илхам берип койду.
9. Эми, ким написин (бузук кулк-
мүнөздөн) тазалаган болсо,
жеңишке (Бейишке) жетет.
10. Ким аны (күнөө менен) кордогон
болсо, (Бейиштен) үмүтсүз калат.⁴

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ۝١

وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ۝٢

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰهَا ۝٣

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰهَا ۝٤

وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَىٰهَا ۝٥

وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَىٰهَا ۝٦

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ۝٧

فَالْهَمَّهَا ضُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۝٨

فَذَلَّلْنَاهَا مِنْ ذَرْبِهَا ۝٩

وَعَلَّ خَلَابٍ مِّنْ دَسَنَاهَا ۝١٠

1 Маккада түшкөн. 15 аяттан турат. «Шамс» деген сөздүн мааниси “Күн”.

2 Аллах Таала Өзүнүн Улуу Кудурети менен ант берүүдө.

3 Аллах Таала бардык ишаниятты түз табият менен б. а. адал, таза жана туура Ислам жолунун үстүндө жаратат. Кийин ата-энелери аларды же яхудий, же христиан, же отко сыйынуучу каапыр кылып тарбиялайт. (Ибн Касир).

4 Написини бузбай, таза кармап жүрүүнүн жападан-жалгыз жолу пайгамбар көргөзгөндөй жашоо жана амал кылуу. Ал эми, пайгамбардын таалимин тоотпой, озбашынча жапаган же болбосо ага каяша айткан элдер ар кайсы доордо Аллах Таалаанын каарына жолуккан жана жолуга бермекчи. Ошондой коомдордун бири

11. Самуд (коому) өзүнүн чектен чыгуусу менен (пайгамбары Салихти) жалганчыга чыгарды.
12. Бир кезде анын эң бактысыз адамы (пайгамбарга берилген моожизатөөнү союш үчүн) козголду.
13. Аларга Аллаһтын элчиси “Аллаһтын тоөсүнө (жамандык кылуудан) жана анын суу ичүүсүнө (тоскоол болуудан абайлагыла. Эгер баш ийбесеңер, силерге Аллаһтын азабы келет!”) деди.
14. Аны “жалганчы” дешти жана (төөнү) союп салышты. Натыйжада (ушул) күнөөлөрү себептүү Раббиси аларды ойрон кылды жапа аны (азапты бардыгына) тең кылды!¹
15. Ал (Аллаһ Таала) бул иштин акыбетинен коркпойт.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ۝

إِذْ أُنْعِمْنَا شَقِيحَهَا ۝

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ۝

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ

يَذِيهِمْ قَسْوَئَهَا ۝

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ۝

¹ Самуд коому.

1 Тоону бир эле адам сойгон бирок, башкалары аны кой деген эмес. Тескериясинче, шыкак берип турушкан. Ошондуктан, азап коомдун бардыгына тең келди.

92 «Лайл» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
исымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Ааламдарды караңгылыгы менен)
каптаган түнгө ант!
2. (Жарыгы менен) көрүнгөн
күндүзгө ант!
3. Жана эркек менен ургаачыны
жараткан Затка ант!
4. Албетте (о, инсандар) силердин
аракетиңер ар кандай.
5. Ким (садака) берсе жана такыба
кылса
6. жана жакшылыкты (Исламды)
тастыктаса –
7. Биз ага жакшылыкты (бактылуу
жашоону) жеңил кылабыз.
8. Ал эми, ким (байлыгын Аллах
жолуна сарп кылуудан) сараңдык
кылса жана (Аллах бере турган
соопту) “керек эмес” десе...
9. Жана ыйманды жалган десе...
10. Биз ага түйшүктүү жолго түшүүнү
жеңил кылабыз.
11. (Тозокко) оңкосунан сайылган
убакта (кызганган) мал-мүлкү ага
пайда бербей калат!
12. Албетте, (адамдарды) Туура Жолго
баштоо Бизге гана таандык иш.
13. Аныгында, Акырет (жашоосу)
да, Дүйнө (жашоосу) да Биздин
ыктыярыбызда.

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ۝

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَافَى ۝

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝

إِنْ سَعَى الْكَافِرُ الشَّقَى ۝

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ۝

وَصَدَّقَ الْحَقَّ ۝

فَسَيُسِّرُهُ الْيُسْرَى ۝

وَأَمَّا مَنْ كَفَرَ وَاتَّقَى ۝

وَكَذَّبَ بِالْحَقِّ ۝

فَسَيُسِّرُهُ الْيُسْرَى ۝

وَمَا يَنْفَعِي عَنْهُ مَا لَهُ إِذَا تَرَدَّى ۝

إِنَّ عَلَيْنَا الْإِذَا ۝

وَأَنَّ الْآخِرَةَ وَالْأُولَى ۝

1 Бул сүрө дагы Маккада түшкөн. 21 аяттан турат. «Лайлдин» мааниси “Түг” демек.

14. Мен силерди алоолонгон оттон эскерттим.	فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ﴿١٤﴾
15. Ал отко шору каткан адам гана кирет.	لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾
16. Ал (Исламды) жалган деп (чындыктан) жүз бурган.	الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٦﴾
17. Андан (тозоктон) такыбаа киши ыраак болот.	وَسَيَجْزِيهَا الْآتَى ﴿١٧﴾
18. Ал мал-мүлкүн (Аллаһ жолунда) берип, (өзүн сараңдыктан) тазалаган киши.	الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ﴿١٨﴾
19. Ал адамда эч ким үчүн (ордуна) сыйлык кайтарыла турган жакшылык жок. ¹	وَمَا الْآخِذُ عَنْهُ مِنْ نَّعْمَةٍ تُجْزَى ﴿١٩﴾
20. (Анын бардык жакшылыктары) эч жогорку Раббисинин ыраазычылыгы үчүн гана (жасалат)	إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى ﴿٢٠﴾
21. Жакында (Аллаһ аны чоң сыйлык менен сыйлайт. Ошондо ал дагы Раббисинен) ыраазы болот.	وَلَسَوْفَ يَرْضَى ﴿٢١﴾

¹ "Мага да андан жакшысын кайтараар" деген үмүттө жасала турган эгоисттик жакшылыктар анда тап-такыр жок.

93 «Зухаа» сүрөсү¹

سُورَةُ الضُّحَى

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Шашке маалына ант!
2. Тынч – караңгы түнгө ант!
3. (О, Мухаммад!) Раббин сени
таптаган жок жана (сага)
ачууланган жок.
4. Сен үчүн Акырет (жашоосу)
абалкысынан (дүйнө жашоосунан)
жакшыраак.
5. Раббин сага жакында
(сыйлыктарын) берет. Анан сен
ыраазы болосуң.
6. Ал (Аллах) сени жетим абалда
таап, андан кийин башпаанек
бербеди беле?²
7. Жана (Аллах) сени адашкан абалда
таап³, андан кийин Туура Жол
көргөздү го!
8. Жана (Раббин) сени кембагал
абалда таап, андан кийин бай
кылды.
9. Эми, сен жетимге каарыңды
төкпө.

وَالضُّحَى

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى

وَأَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى

وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

- 1 Маккада түшкөн. 11 аяттан турат. «Зухаа» деген сөздүн мааниси “шашке маалы”.
- 2 Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам туулганга чейин эле атасы кайтыш болгон. Анан эсин таанып-таанып элек балалык курагында апасы да бул дүйнө менен кош айтышып, тоголок жетим болуп калды. Кийин Аллах Таала ага чоң атасы Абдул Мутталибдин үйүнөн, ал өлгөндөн соң абасы Абу Талиптин үйүнө башпаанек таап берди.
- 3 Аллахтын илими берилгенге чейин пайгамбарыбыз не китеп, не ыйман эмелигин билбеген абалда эле. Кийин Аллах ага билбегенин билдирди жана эң сонун иш жасаган, эң адеп-ахлактуу адамга айлантты.

10. Жана сураган адамга орой мамиле кылба.¹

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۝

11. Эми, сен Раббиндин нээматтары жөнүндө сүйлө.²

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۝

1 Жетимдерге ырайымдуу болуп, ким бир нерсе сураса, кудуретиң жетсе - бер, жок болсо жакшы, сылык сөз менен кайтар. Бул аяттагы суралган нерсе предметтерге гана чектелбейт. Маселен, кээ бир адамдар жардам, кээ бирөөлөр илим сурайт.

2 Аллаһ Тааланын нээмат-жакшылыктары жөнүндө элдерге сүйлөп берүү аларды шүкүр кытууга шыктандырат. Анткени, жакшылык кылганды сүйүү - бул жүрөктөрдүн табияты.

94 «Шарх» сүрөсү¹

سُورَةُ الشَّرْحِ

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (О, Мухаммад!) Биз сенин
көкүрөгүңдү кеңейтпедикпи?²
2. Сенден күнөө(лөрү)ңдү алып
салдык.
3. Ал сенин желкеңди эзип
турган.
4. Жана Биз сенин атагыңды
көтөрдүк.³
5. Албетте, кыйынчылык менен бирге
жеңилдик бар.
6. Албетте, кыйынчылык менен бирге
жеңилдик бар.
7. Эми, качан (намаздан) бошосон
(көп дуба кылууга) тырыш
8. жана Раббине⁴ гана умтул!

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ۝

أَلَمْ يَلْنِي أَلْغَصَ ظَهْرَكَ ۝

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝

وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝

وَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ۝

وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝

1 Маккада түшүрүлгөн. 8 аяттан турат. “Шарх” сөзү “ачуу”. “кеңейтүү” деген мааниде.

2 Аллах Таала пайгамбарылып көкүрөгүң, дил-жүрөгүң динге, дааватка жана улуу кулк-мүнөзгө кеп кылды.

3 Мусулмандар качан келме, азан, такбир айтып Аллахты эскерипкенде “Мухаммад” деген ысымды да кошо айтып, эскеришет.

4 Анып алдындагы соолторго.

95 «Тийн» сүрөсү¹

سُورَةُ التِّينِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
исымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Анжирге ант, Зайтунга ант!
2. Жана Синай (өрөөнүндөгү) Тур тоосуна ант!
3. Жана мына бул тынч шаарга (Маккага) ант!²
4. Чынында Биз инсанды эң сонун келбетте жараттык.
5. Кийин Биз аны (эгер ибадат кылбаса тозоктогу) эң төмөн жерге кайтарабыз.
6. Ал эми, ыйман келтирип салих амал кылгандарга (Бейиштеги бийик орундарда) түтөнгүс сооп-сыйлыктар бар.
7. (О, инсан!) Ушундан кийин сени динди “жалган” депке эмне мажбур кылды?
8. Аллах эң даанышман өкүмдар эмеспи?

والتين والزيتون

وطور سين

وهذا البلد الأمين

لقد خلقنا الإنسان في أحسن تقويم

فرددناه أسفل سافلين

إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر غير ممنون

فما يكذب بعد بالدين

أليس الله بأخبر الحكيم

1 Маккада түшкөн. 8 аяттан турат. «Тийн» деген сөздүн мааниси “Анжир”.

2 Аллах Таала Ыйса пайгамбардын мекенинин негизги белгилери болгон анжир, зайтун дарактарына, Муса алейхи салам Аллах Таала менен сүйлөшкөн Синай – Тур тоосуна жана Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдын пайгамбарга вахий түшүргөн Макка шаарына ант ичип, кийинки аяттардагы маанилүү нерсенин кабарын берүүдө.

96 «Алак» сүрөсү¹

سُورَةُ الْعَلَقِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Оку, Жараткан Раббиндин ысымы менен!
2. Ал инсанды уюган кандан жаратты.
3. Оку, сенин Раббиң эң улук Зат!
4. Ал инсанга калем менен (жазууну) үйрөттү.
5. Инсанга билбегенин (Кураанды жана башка илимдерди) билгизди.
6. Жок! Чынында, инсан чектен ашат
7. өзүн бай-беймуктаж көргөндө!²
8. Аныгында, кайтып баруу Раббиңе гана.
9. Көрдүңбү сен тыюу салган кишини
10. намаз окуган пендеге?
11. Эмне деп ойлойсуң, эгер ал (намаз окуучу) түз жолдо болсо...
12. Же (адамдарды) такыбалыкка буюрса...

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ①

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ②

اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ③

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ④

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑤

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ⑥

إِنَّهُ أَهْلًا وَسَعْدٍ ⑦

إِنَّا إِلَىٰ رَبِّكَ الرَّجِعُ ⑧

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ⑨

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ⑩

أَرَأَيْتَ إِن كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ ⑪

أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ⑫

1 Маккада түшкөн. 19 аяттан турат. «Алактын» мааниси «Уюган кан». Кураан аяттарынын ичинде эң биринчи түшкөнү менен өзгөчөлөнгөн бул сүрөнүн дагы бир аталышы «Ихрәк».

2 Раббисин жана Акыреттеги сот-суракты унутат. Өзү унутканы жетпегендей, башкаларды дагы жолдон урат, сооп иштерден, намаздан тыят.

13. (О, Мухаммад), эмне дейсиң, эгер ал (каапыр чындыкты) “жалган” десе жана жүз үйрүп кетсе...	أَوَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٣﴾
14. Билбейби ал Аллаһ көрүп турганын?!	أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾
15. Жок! Эгер (каршылыгын) токтогпосо, Биз анын маңдайынан катуу чапчып алабыз!	كَلَّا لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾
16. Дал ошол жалганчы, күнөөкөр маңдайынан!	نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَالِقَةٍ ﴿١٦﴾
17. Эми, ал өзүнүн (ишенген) адамдарын чакыра берсин!	فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾
18. Биз дагы (“Забаания периштелери” деп аталган) тозок сакчыларын чакырабыз!	سَنَدْعُ الزَّانِبِينَ ﴿١٨﴾
19. Жок, сен ага ¹ моюн сунба! (Раббинс) сажда кыл жана (ушул сыяктуу саждалар жана башка ибадаттар менен Аллаһ Таалага) жакын бол! ²	كَلَّا لَا تُلْبَعُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

1 Намаздан тоскон адамга.

2 Бул аят Кураани Каримдеги он төрт орунда келчү сажда аяттарынын бири.

97 «Кадыр» сүрөсү¹

سُورَةُ الْقَدْرِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Чынында, Биз Кураанды Кадыр Түнүндө түшүрдүк.
2. Кадыр түн эмне экенин (эгер Биз үйрөтпөсөк,) сен кайдан билмек элеч?!²
3. Кадыр түнү миң айдан да жакшы.
4. (Анткени,) бул түнү периштелер жана Рух (Жебрейил) Раббисинин уруксаты боюнча, ар түрдүү иштер менен (жер бетине) түшүшөт.
5. Ал таңга чейин саламаттык(тын түнү)!³

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۝

وَمَا أَزِيدُكَ مَا تِلْكَ الْقَدْرِ ۝

لَيْلَةُ الْقَدْرِ رَحْمَةٌ مِّنَ رَبِّكَ شَهْرٌ ۝

نَزَلَ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِّن كُلِّ أَمْرٍ ۝

سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطَلَعِ الْفَجْرِ ۝

1 Маккада түшүрүлгөн. 5 аяттан турат.

2 Мухаммад саллаллаху алайхи ва саллам не окууну, не жазууну билбеген сабатсыз (уммий) киши эле. Ага бардык илимди, ошонун арасынан Кадыр түнү жөнүндөгү илимди да Аллах Тааланын Өзү Жебрейил периште аркылуу үйрөткөн.

3 Анткени, бул түнү Рамазан айынын бардык түндөрү сыяктуу, адамдарды азгыра турган шайтандар кишенделген болот.

98 «Баййина» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Китеп ээлеринен (яхудийлер жана христиандардан) жана мушриктерден болгон каапырлар аларга Анык Чындык келмейинче (адашуучулугунан) ажырай алышпады.
2. (Анык Чындык) таза барактардагы (Кураанды) окуп берген Аллахтын элчиси.
3. Ал барактарда акыйкатты баяндаган жазуулар бар.
4. Китеп берилген элдер (яхудийлер менен христиандар) аларга “Анык Чындык” келгенден кийин гана бөлүнүп кетишти.²
5. Алар бардык ибадаттарды калыс Аллах үчүн гана кылууга, андан (жеке кудайга сыйынуудан) башка динден жүз бурууга, намаз окууга, зекет берүүгө буюрулушкан эле жана дал ушул гана Туура Дин!
6. Китеп элдери жана мушриктерден болгон каапырлар Тозок отунун ичинде! Ал жерде түбөлүк калышат! Алар (чындыкты билип туруп жүз бурганы себептүү) жаратылгандардын эң жаманы!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا يَكْفِي الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝

فِيهَا كُتِبَ قِسْمَةٌ ۝

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الَّذِينَ خُفَّاءُ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِسْمَةِ ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِي تَارِجِهِمْ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ
هُمْ سُوءُ الْقَوْمِ ۝

1 Мединада түшкөн. Сегиз аяттан турат. “Баййинанын” мааниси “Анык Чындык”.

2 Кээ бирлери Мухаммад саллаллоху алайхи ва салламдан өздөрүнүн ыйык китептеринде алдын ала айтылган Пайгамбардын сыпаттарын таап, ага кыйман келтиришти. Копчүлүгү “Пайгамбар сөзсүз бизден – жхудийлерден чыгып керек эле” деген көрөлбастыктап улам каапыр болушту.

7. Ал эми ыйман келтирип, салых амалдарды жасаган адамдар... алар – жаратылгандардын эң жакшысы.
8. Раббисинин алдында алардын сыйлыктары – анда "Адн" Бейиштер! Алардын түбүнөн дарыялар агып турат жана алар анда түбөлүк калышат. (Мунун себеби) алардан Аллаһ ыраазы болду, алар Аллаһтан ыраазы болушту. Бул (сыйлыктар) Раббисинен корккон адамдар үчүн!

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِّ ۝٧

جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝٨

99 «Залзала» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жер катуу титирегенде
2. жана өзүнүн “жүктөрүн” чыгарып таштаганда...²
3. Инсан (коркуп жана таң калыш) “буга эмне болду?!” дейт.
4. Ошол Күндө жер өз кабарларын сүйлөйт.
5. Анткени, ага Раббин (“сүйлө!” деп) вахий кылган.³
6. Ал Күнү адамдар амалдары көргөзүлүшү үчүн топ-топ болуп келишет.
7. Жана ким кыпын салмагындай⁴ жакшылык кылган болсо – аны көрөт
8. жана ким кыпын салмагындай жамандык жасаган болсо – ошону көрөт.

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا

يَوْمَئِذٍ تُخْبِرُكَ أَخْبَارُهَا

يَا أَيُّهَا رَبِّيَ أُنَبِّئُهَا

يَوْمَئِذٍ يَصُدُّهَا عَنْ أَمَلِهَا يَوْمَئِذٍ

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

- 1 Мединада түшүрүлгөн. Сегиз аяттан турат. “Залзаланын” мааниси “Жер титирөө”.
- 2 Бул аяттар Кыямат кайымдын болоор алдындагы алааматтар жөнүндө баян. Ошондо жер катуу титирегенден улам анын ичиндеги өлүктөр жана кен байлыктардан турган “жүктөр” сыртына чыгып калат.
- 3 Жер дагы Кыяматта күбөгө өгүүчү макулуктардын бири. Аллах “сүйлө” деп буюрганда, ал өзүнүн үстүндө ким эмне иш жасаганын айтып берет.
- 4 Бул аяттагы يَمِثْقَالَ ذَرَّةٍ (мискаала зарратин) деген сөздү “кыпындай” деп которуу анын маанисин толук ачып бере албайт. Аяттагы يَمِثْقَالَ “мискаала” деген сөз салмакты түшүндүрөт. Бул маани өз кезегинде Кыяматтагы Таразага ишараат.

100 «Аадият» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алкышып чуркаган тулпарларга ант!
2. (Туягынан) от чачырата чуркаган аттарга ант!
3. Таң аздаңа (душманга) чабуул койгон аттарга ант!
4. Ошондо алар (чабуулу менен) топуракты ызгытты.
5. Андан сон (душман) топторунун ортосуна жарып кирди.²
6. Инсан деген аныгында, Раббисине нашүкүр!³
7. Буга анын өзү деле күбөдүр!
8. Ал байлыкты катуу сүйөт!
9. Билбейби ал мүрзөдөгү өлүктөр чыгарылганда...
10. Көкүрөктөгү сырлар ашкере кылынганда...
11. Ошол Күнү Раббиси кабардар го, алардан?!

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ۝

فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ۝

فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ۝

فَأَثَرُنَّ بِوَدْنَحًا ۝

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ۝

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُورٌ ۝

وَلَقَدْ عَلِمَ عَلَىٰ ذَٰلِكَ أَشْعُرٌ ۝

وَلَقَدْ لَبِثَ لَعْنٍ لَّعْنَةً شَدِيدَةً ۝

۞ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ۝

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۝

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَ ذَٰلِكَ خَبِيرٌ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшүрүлгөн. Он бир аяттан турат. "Аадияттын" мааниси "Тулпарлар"

2 Аллах Тааланын күлүк аттар менен ант ичининин себеби, алар Аллахтын керемет жаныбарлары жана теңдешсиз нээматы.

3 Аллах Тааланын нээматтарына ибадат-кулчулук менен жооп бериши керек болчу. Бирок, ал мунун ордуна күнөө үстүнө күнөө жасайт.

101 «Кория» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

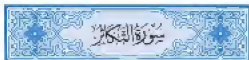
1. Кория!
2. Кория эмне өзү?!²
3. (О, Мухаммад!) Сен Кория эмне экенин билбейсиң!
4. Ал күндө адамдар тозуп кеткен (түңкү) көпөлөктөр сыяктуу болуп (дүрбөлөңгө түшүп) калат.³
5. Тоолор тытылган жүн сыяктуу болот!
6. Эми, (ал күндө) кимдин (сооп) таразасы оор келсе,
7. Көңүлүндөгүдөй жашоодо (Бейиште) болот.
8. Ал эми, кимдин (сооп) таразасы жеңил келсе,
9. Анын энеси – «Хаавия!»
10. (О, Мухаммад) сен «Хаавия» эмне экенин билбейсиң.
11. Ал – катуу кызытылган тозок!

- الْقَارِعَةُ ۝
مَا الْقَارِعَةُ ۝
وَمَا أَزْدَرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ۝
يَوْمَ تَكُونُ الْكُلُوبُ كَالْعُفْرِشَ ۝
وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ ۝
فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝
فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۝
وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝
فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ۝
وَمَا أَزْدَرَاكَ مَا هَوِيَةٌ ۝
نَارُ حَامِيَةٍ ۝

1 Маккада түшкөн. 11 аяттан турат. Мааниси 2-аяттын түшүндүрмөсүндө.

2 «Кория» - бул кыяматтын бир аталышы. Сөздүктөгү мааниси «жүрөктөрдү түшүрүүчү дүрбөлөң» дегенди билдирет.

3 Тозуган түңкү көпөлөктөр эмне кылганын билбей, жабалактап өзүн отко ура берет. Демек, кыямат дүрбөлөңү башталганда инсандар эс-акылынан таянып, бири-бирин басып-тебелеп туш-тушуна тозуп кетишет. Тозубай болобу?! Асман жарылып, жер титиреп, деңиздер өрттөнүп, жылдыздар төгүлүп турса!!!

102 «Такаасур» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Дүйнө, бала-чака) көбөйтүү (жана аны менен сыймыктануу) силерди (ибадаттан) алаксытып койду,
2. Тээ мүрзөгө келгениңерге чейин!
3. Жок! (Өмүр деген дүйнөгө кул болуу үчүн берилген эмес!) Силер (муну) жакында билип аласыңар!
4. Дагы бир ирет жок! Силер жакында (Кыяматтагы сурак учурунда) билип аласыңар!
5. Жок-жок, эгер силер (чыңдыкты ушул дүйнөдө) анык билгениңерде (дүйнөгө кул болбойт элеңер)
6. (Эми) тозокту көрүшүнөр анык!
7. Анан аны албетте өз көзүнөр менен көрөсүңөр!
8. Андан сон, ошол күнү (Аллаһ тарабынан аманатка берилген) нээматтар (өмүр, мал-дүйнө, бала-чака) жөнүндө албетте сураласыңар!

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْكَافِرُ ①

حَقٌّ زُتْمُ الْعَقَابِ ②

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ③

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ④

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ⑤

لَقَدْ رَأَوْهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ⑥

فَرَأَوْهَا عَنْ يَمِينِ ⑦

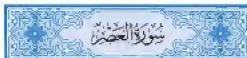
وَلَكِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ عَنِ الْيَقِينِ ⑧

¹ Маккада түшкөн. 8 аяттан турат. «Такаасурдуу» мааниси «Көбөйтүү».

103 «Аср» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Асырга апт!²
2. Албетте, (ар бир) инсан
зыянда!
3. Ал эми, ыйман келтирген, салых
(сооп) амалдарды жасаган жана
бири-бирине акыйкаттык менен
сабырдуулукту осуят (насаат)
кылгандар гана (зыянда эмес)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ خَسِيرٌ

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَتَوَصَّوْا بِالْحَقِّ وَتَوَصَّوْا بِالصَّبْرِ

1 Маккада түшкөн. 3 аяттан турат.

2 «Асыр» сөзүн аалымдар ар кандай түшүндүрүшкөн. Бирөөлөрү «Асыр - бул кылым» десе, экинчи пикирдегилери «Асыр намазынын убактысы», ал эми үчүнчү болүтү «Асыр намазы» деп түшүндүрүшөт.

104 «Хумаза» сүрөсү¹

سُورَةُ الْحُمَزَةِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Адамдарды кылыгы жана тили менен шылдыңдаган бардык шылдыңчыга азап-тозок болсун!
2. Ал мал-мүлктү (адал-арамына карабай) чогултту жана эсептеди.
3. Дүйнө-мүлкү аны түбөлүк жашатат деп ойлойт.
4. Жок! Алар (Кыяматта) сөзсүз «Хутамага» ташталат!
5. (О, Мухаммад!) Сен «Хутама» эмне экенин билбейсиң.
6. (Ал) Аллаһтын алоолонгон тозогу,
7. (Денеден тешип өтүп) жүрөктөргө чейин жете турган!
8. Чынында, (тозок) алардын үстүнөн жаап коюлган.
9. (Эшиктери) узун чыңжырлар менен (бекемделген).

وَيَذُلُّ بِكَ الْكُفْرَ لِحُمَزَةٍ لُّعْنَةٍ ۝١

الَّذِي جَمَعَ مَا لَا وَعَدَدَ لَهُ ۝٢

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۝٣

كَلَّا لَيُنْبَذَتَ فِي الْخُطْمَةِ ۝٤

وَمَا أَذْرَكَ مَا الْخُطْمَةُ ۝٥

فَإِنَّ اللَّهَ الْمَوْقِدُ ۝٦

الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَعْيُنِ ۝٧

إِنَّمَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَدَةٌ ۝٨

فِي عَمَلٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝٩

¹ Маккада түшкөн. 9 аяттап турат. «Хумазанын» мааниси “Шылдыңдоочулар”.

105 «Фил» сүрөсү¹

سُورَةُ الْفِيلِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. (О, Мухаммад!) Раббиң пил эзлерин эмне кылганын билбедиңби!
2. (Раббиң) алардын (Каабаны бузуп салуу үчүн ойлогон) айла-амалдарын текке кетирбедиби?
3. Жана аларга каршы топ-топ куштарды жиберди.²
4. (Куштар чеңгелиндеги) чопо-таштар менен аларды ташбаранга алышты.³
5. (Аллах) аларды мойсолгон жалбырактай кылып койдун!⁴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ
الْفِيلِ ۝

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ۝

فَجَاءَهُمْ كَصُفِ دَأْبِ الْكُوفِ ۝

1 Маккада түшкөн жана беш аяттан турган бул сүрөдө Аллах Таала Пайгамбарыбыздын чоң атасы Абдул Мутталихтин доорунда болгон окуяны икая кылат: Хабашанын каапыр падышасы Абраха Каабаны бузуп салуу үчүн пилдер жана сапсыз кошуун менен келген мезгилде Аллах Таала пил эзлеринин ойлогон айла - амалдарын текке кетирип, кийинки аяттарда айтылгандай кордук өлүмүнө дуушар кылат.

2 Булар жөнөкөй куш эмес, Аллах Тааланын куш түспөлүндөгү аскерлери-периштелер болчу.

3 Ал чопо-таштар чачырап тийген Абраханын жана аскерлеринин денеси курт жеген жалбырактай илме-тешик болуп калды.

4 Аллах Өзүнүн Үйүн ушинтип сактады. Ушул окуядан эки айга жетпеген күндөрдөн соң, Мухаммад саллатлоху алайхи ва саллам жарык дүйнөгө келген. Бул жыл араб жана Ислам тарыхында «Пил жылы» деп жазылып калды.

106 «Курайш» сүрөсү¹

سُورَةُ قُرَيْشٍ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Курайштын ынтымагы
үчүн!
2. Кыш жана жай мезгилиндеги
сапарыңда алардын ынтымак-
тынчытыгы үчүн!
3. Эми, алар (ар кандай таш-кудай,
жыгач-кудайларын таштап,
өздөрүнө ынтымак жашоо
тартуулаган) ушул Үйдүн
(Каабынын) Раббисине гана ибадат
кылышсын!
4. Ал (Рабби) каатчылыкта
аларды тамактандырды жана
коркунуч(тар)дан аман сактады!

إِلَافٍ قُرَيْشٍ ۝

إِلَيْهِمْ رَحَلَةَ الْيَسَاءِ وَالضَّبِيفِ ۝

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ
مِنْ خَوْفٍ ۝

1 Маккада түшкөн жана төрт аяттан турган бул сүрө, «Фил» сүрөсүнүн улаңдысы сыяктуу: Кааба менен Абраханын окуясынан соң бүт араб дүйнөсүндө Каабанын тегерегинде жашаган Курайш уруусунун урматы, болуп көрбөгөндөй көкөлөдү. Адамдар Курайшка кол салуунун акыбети жаман болушун көрүштү. Эми Курайш кербендери жай айларында Шамга (Сирияга) кыш мезгилинде Йеменге катгачу болсо, илгеркидей жолтосор-каракчылардан коркпойт. Өзүнүн болочок пайгамбарынын уруусу-Курайш үчүн ынтымак жашоо шартын Аллах Таала ушинтип түзүп берди.

107 «Мааун» сүрөсү¹

سُورَةُ الْمَاعُونِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. (О, Мухаммад)? сеп динди «жалган» деген кишини көрдүң беле?!
2. Мынаке ал, жетимди(н акысына кыянаттык кылып,) түрткүлөгөн адам!
3. Жана ал жакырды тамактандырууга (элдерди) үгүттогон эмес.²
4. (Кээ бир) намаз окуучуларга азап-тозок болсун!
5. Алар намаздарын унутуп коюшат.³
6. Алар (намазда жана башка ибадаттарда) рия⁴ кылышат.
7. Жана (муктаждардан) буюм-шаймандарды кызганышат.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَوَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالَّذِينَ ۝١

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝٢

وَلَا يَخْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْيَسِيرِ ۝٣

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝٤

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ ۝٥

الَّذِينَ هُمْ بِرِئَاءِ ۝٦

وَتَتَعَوَّنَ الْمَاعُونَ ۝٧

1 Маккада түшкөн. Жети аяттан турат. «Мааун» “Күнүмдүк керектелүүчү шаймандар” деген мааниде.

2 Кийинки аяттарда Аллах Таала кээ бир адамдар намаз окуса деле... тозокко түшүп калуусун айтат. Ал кандай адамдар экен? Жооп кийинки аятта.

3 «Намазды унутуп коюу» деп өз убактысынан себелсиз кечиктирүү, парыздарын, шарттарын кемитиш окуу сыяктуу күнөөлөргө айтылат.

4 «Рия» - бул элкөрсүнгө жасалган ибадат. Рия от сыяктуу. Ибадаттын соопторун күйдүрүп жиберет.

108 «Каусар» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менеп!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (О, Мухаммад) чынында Биз сага «Каусарды» бердик.²
2. Сен эми, (ушул жакшылыктар үчүн шүгүр кылып) Раббин үчүн намаз оку жана курмандык чал!
3. Албетте, сени айыптаган адамдын өзүңүн арты кесилген!³

إِنَّا أَغْنَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

إِنَّ سَانَكَهُوَ الْأَعْبَرُ

1 Үч аяттан турган бул сүрө Маккада түшкөн.

2 «Каусар» - бул «көп жакшылык» дегенди билдирет. Аллах Таала Пайгамбарына бул дүйнөдө көп жакшылыктарды берген. Ал эми, Акырет Бейишинде болсо, «Каусар» деп аталган дарыя менеп ушундай аталыштагы булакты сыйлык катары берет.

3 Пайгамбарыбыздан уул перзент калбаганы маалым. Анын уулу Касым өлгөндө ашкере душмандарынан бири Аас ибн Ваил аны акаарат кылып “арты кесилди” (ишин улантуучусу калбады) дейт. Бирок, Мухаммад саллаллаху алайхи ва салламдын артында, ага эртели-кеч салават-салам айтып, акына дуба кылып турган миллиондогон үмөттөрү калды. Ал эми, ага жана анын динине душмандык кылып, айыптап, жамандап жүргөндөрдүн өзү дагы, аты-жыты дагы жок болду.

109 «Каафирун» сүрөсү¹

سُورَةُ الْكَافِرُونَ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (О, Мухаммад, каапырларга мындай) дегин: «Эй, каапырлар!
2. Мен силер ибадат кылган(кудайлар)га ибадат кылбаймын!
3. Силер дагы мен сыйынганга (Аллаһ Таалага) сыйынуучу эмессиңер.
4. Мен силер ибадат кылган кудайларга сыйынбаймын!
5. Силер да мен ибадат кылган(Аллаһ Таала)га ибадат кылуучу эмессиңер.
6. (Демек,) силерге өз диниңер, мага өз диним!»

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ

وَلَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ

وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ

وَلَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُ

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

¹ Маккада түшкөн. 6 аяттан турат. «Каафирун» «Каапырлар» деген мааниде.

110 «Наср» сүрөсү¹

*Брайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
ысымы менен!*

1. (О, Мухаммад, эгер сага)
Аллаһтын жардамы жана жеңиши
келсе
2. жана адамдарды Аллаһтын динине
топ-топ болуп кирип жатканын
көрсөң...
3. Анда, Раббине хамд (мактоо)
айтуу менен (Аны жаман-төмөн
сыпаттардан) аруула жана
күнөөлөрүңдү кечирүүсүн сура!
Чынында, Ал тообаларды кабыл
кылуучу!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

وَرَأَيْتِ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ
أَقْوَامًا ﴿٢﴾

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ
كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

¹ Мединада түшкөн. 3 аяттап турат. «Насыр» сөзү «Жардам» деген мааниде.

«Масад» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Абу Лахабдын эки колу (өзү)
куурап калсын! Куурап да калды!
2. Ага мал – дүйнөсү да, бала-чакасы
да пайда берген жок!
3. Ал жакында алоолонгон Тозокко
ташталат!
4. Ал эми (Пайгамбарга каршы
доомат - ушак көтөрүп жүргөн)
анын аялы болсо (наркы дүйнөдө)
отун көтөргөн абалда!
5. Анын мойнунда (тозоктогу) курма
дарагынын будасынан (эшилген)
жип!

قَبَّحَ بِدَا أَيْ لَحَبٍ وَتَبَّ ۝

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝

سَيَصْلَىٰ نَارًا إِذْ أَتَىٰ لَهَبٌ ۝

وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝

¹ Маккада түшкөн. 5 аяттап турат.

112 «Ихлас» сүрөсү ¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Айт (оо, Мухаммад:) Ал – Аллах жалгыз!
2. Аллах – Сомад (Беймуктаж)
3. Ал туубаган жана да туулбаган!
4. Жана эч ким Ага тең эмес!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝

اللَّهُ الصَّمَدُ ۝

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

¹ Маккада түшкөн. 4 аяттан турат.

113 «Фалак» сүрөсү¹

سُورَةُ الْفَلَقِ

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллаһтын
исымы менен!*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Айт (о, Мухаммад): «Таңдып
Раббисинен коргоо тилеймин:
2. (Өзү) жараткан (зыяндуу)
перселердин жамандыгынан...
3. Каптап кирген учурдагы (караңгы)
түндүн жамандыгынан...²
4. Түйүндөргө дем салган
сайкырчылардын жамандыгынан...
5. Сугун арткан учурда, көрө албаган
кишинин жамандыгынан.³

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾

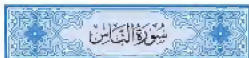
مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾

وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

- 1 Маккада түшкөн. 5 аяттан турат. Ушул жана мындан кийинки - “Ан-Нас” сүрөлөрүнүн түшүүсүнө төмөнкү окуя себеп болгон: Лабид деген бир жөөг сыйкырчысы көрөлбастыктын айынан он бир даана түйүнчөккө дем салып, пайгамбарыбызды сыйкырлап койот. Бул сыйкыр пайгамбарыбыз салатпалоху атайхи ва салламга таасирин бергенде, Аллаһ Таала “Фалак” жана “Ан-Нас” сүрөлөрүн түшүрүп, алар менен өзүнө дем салууга буюрат. Пайгамбарыбыз ар бир аятты окуган сайын бирден түйүн чечилип, сыйкырдан кутулат. Бул эки сүрөнү пайгамбарыбыз ар кандай жамандыктардан сактанууга жана ооруганда шышаа болуу үчүн окуганы белгилүү.
- 2 Караңгы кирээри менен жин - шайтандар жайылып, ар кандай жамандыктар кобойот.
- 3 Эгер мусулман пенде кимдир бирөөнүн сук назарынан шектенсе, ушул сүрөнү окуйт. Анткени, кээ бир адамдардын сук назары адамга зыян кылышы мүмкүн. Муну эл арасында «көз тийди» деп коюшат. Бул аят көз тийиши ахыйкат экенине далил. Пайгамбарыбыздын таалими боюнча, өзүн таң калтырган нерсени көргөн адам “ма ша Аллаһу, табаарак Аллаһу” (Аллаһтын каалаганы болот, Аллаһ эң Ыйык) деген дубаны окушу керек. Ошондо анын назары өзүн кызыктырган нерсеге (же адамга) зыян кылбайт.

114 «Ан-Нас» сүрөсү¹

*Ырайымдуу, Мээримдүү Аллахтын
ысымы менен!*

1. Айткын (о, Мухаммад) «Мен инсандардын Раббисинен;
2. Инсандардын падышасынан;
3. Инсандардын (сыйынууга татыктуу болгон) Кудайынан коргоо тилеймин –
4. (Анын ысымы айтылганда) жашынып калуучунун² жамандыгынан.
5. Ал (шайтан) адамдардын көкүрөгүнө азгырык салат.
6. Алар (азгыруучу шайтандар) жиндерден жана адамдардан болот.³

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَغْوِدُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝

مَلِكِ النَّاسِ ۝

إِلَهُ النَّاسِ ۝

مِنَ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَفِيِّ ۝

الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

1 Бул сүрө Маккада түшкөн. 6 аяттап турат. «Ан – Нас» «Инсандар» деген маанини билдирет.

2 шайтандын

3 Аллах Таала Кураанда инсандарды ак жолдон азгырган адамдарды да «шайтан» деп атайт.

Мазмундук түшүнүктөр же Кураан энциклопедиясы

Таухид

(Аллаһ Тааланын жалгыз Өзүнө сыйынуу жана ушунун тегерегиндеги маселелер):

- Аллаһ Таалага ыйман жана Аллаһ Тааланын эрки. 2/117-185-253, 4/26-28, 5/6-18-52, 6/73-125, 8/7-67, 9/55-85, 10/107, 11/34-107, 16/40, 17/16, 22/14-16, 28/5, 33/17-33, 36/82, 48/11, 54/50.
- Аллаһ Тааланын соңун ысымдары: 7/180, 17/110, 20/8, 59/24.
- Бардык нерселер Аллаһтын каалоосу менен болот; 2/28-46-156-210-245-281, 3/55-83-109, 5/48-105, 6/36-60-108-164, 8/44, 10/4-23-46-56, 11/4-34-123, 19/40, 21/93, 22/41-76, 23/60, 24/64, 28/70-88, 29/8-17-57, 30/11, 31/15-23, 32/4-5-11, 35/4, 36/83, 39/7-44, 41/21, 43/85, 45/15, 53/42, 57/5, 85/13, 96/8.
- Таухидке (Жалгыз Аллаһка ибадат кылууга) мөңөн сунбагандарга эскертүүлөр; 2/114-206, 3/25, 4/14-41-45-52-62-63-115-116-119, 5/5, 6/30-65, 7/97-99, 8/50-54, 9/24-52-55, 10/54, 11/121-122, 12/107, 14/44, 15/90-93, 16/45-47-106, 17/68-69-72, 19/39, 21/29, 23/95-100, 25/23, 27/59-64, 28/71-72, 34/24-27, 67/16-22-28-30, 27/90, 28/50, 34/9-42-49, 37/177, 38/15, 39/47-48, 42/44, 43/41-42, 44/10-14-59, 46/22-23-32-34, 52/45, 53/56-58, 54/45, 59/4, 67/16-17, 70/42, 73/18, 77/16-18, 86/17, 92/11-14.
- Аллаһ Тааланын өзгөчө бийлиги жана окумдарлыгы; 2/113-210, 3/109-182-154, 6/57-62, 8/44, 11/123, 13/33, 16/92-124, 19/64, 21/23, 22/17-69-76, 27/78, 28/68-70-88, 30/4, 32/25, 34/26, 35/4, 39/46, 42/10, 82/19.
- Аллаһ Тааланын Жеке-Жалгыздыгынын шарданысы; 2/255, 3/2-26, 6/18-56-161-163-164-165, 10/32-104-105, 16/51, 20/28, 27/26, 30/30, 37/4, 43/82-84, 64/13, 109/1-6, 112/1-4.
- Таухидди четке каккандар жана мурунку коомдордун акыбетинен үлгү-сабак алуу; 6/6; 9/70; 10/13-14-20; 14/9-17; 20/128; 22/45-48; 27/51; 29/40, 30/9, 32/26, 35/43-44, 37/136, 47/13, 51-59, 64/5-6.
- Аллаһ Тааланын Раббилиги-Кожолондугу; 2/21-258, 3/51, 4/1, 5/72-117, 6/54-71-80-83-102-106-133-147-162-164, 7/44-54-121-122-172-173, 9/129, 10/3-32-40, 11/23-56-57-61-90-107, 12/6-39-53-100, 13/6-16-30, 14/39, 15/25-86, 16/7-47-125, 17/23-25-30-54-55-65-66-84-108, 18/14-48-58-109-110, 19/36-65, 20/70, 21/4-22-56-92, 23/52-86-116, 26/9-24-26-28-47-48-68-104-122-140-159-175-191, 27/26-73-74-78-91-93, 28/30-37-68-69-85, 29/34-36-39-48, 32/25, 34/21, 35/13, 37/5-126-180, 38/16-66, 39/6-69, 40/62-64-66, 41/9-43-46-53, 42/10, 43/64-82, 44/7-8, 45/17-36, 53/30-32-42, 55/17-18-27-78, 68/7, 70/4, 73/9, 74/3, 75/12-30, 78/37, 85/12, 89/14, 96/3-8, 108/2.
- Аллаһ Тааланын ырайымдуулугу; 2/64-105, 3/74, 4/83-96-113, 6/12-54-133-147, 7/56-156, 9/61, 11/9, 15/56, 18/10-58, 24/10-14-20-21, 39/53.
- Аллаһтын ыраазылыгы; 2/207-265, 4/114, 5/119, 9/62-96-100, 20/84-109, 39/7, 48/18, 58/22, 98/8.
- Аллаһ Тааланын Жалгыз Илах-Кудайлыгы жана башка ысым-сипаттары; 1/1, 1/1-3, 2/133, 57/3, 112/1, 79/24, 87/1, 92/20, 3/36-167, 4/25-45, 5/61, 6/53-58-117-119-124, 10/40, 11/31, 12/77, 16/101-125, 17/25-47-54-55-84, 18/19-21-22-26, 19/70, 20/104, 22/68, 23/96, 26/188, 28/37-56-85, 29/10-32, 34/6, 35/15, 2/255, 3/2, 25/88, 40/65, 59/24, 2/234, 16/7-47, 22/65, 24/20, 51/58, 17/96, 29/52, 33/55, 40/12, 42/4-51, 43/4, 27/40, 29/6, 31/12-26, 69/33-52, 39/5, 40/42, 71/10, 34/26, 75/4-40, 77/23, 86/8, 6/18-61, 11/61, 34/50, 14/48, 38/65, 39/4, 40/16.

33/25, 40/22, 42/19, 57/25, 58/21, 31/30, 34/23, 40/12, 31/16, 33/34, 42/19, 51/58, 59/23, 59/23

- Аллаһ - азабы катуу Кудай: 2/196-211, 3/11, 5/2-98, 8/13-25-48-52, 13/6, 40/3-22, 59/4-7, 13/13. Аллаһты сүйүү: 2/165, 3/31-32
- Аллаһтан такыба кылуу (коркуу): 2/2-3, 13/13, 24/37-52, 52/26, 76/10, 79/40, 87/10, 98/8
- Аллаһ Таяла жан берет жана өлүктөрдү кайра тирилет: 30/50, 41/39, 2/28-73, 3/27-156, 7/158, 10/31-56, 23/80, 45/26, 57/2, 75/40.
- Ал убада берет, убада алат жана аткарганандарды сестентет: 3/56-58, 4/114-115-173-175, 9/17-82-88-89-98, 11/107, 21/1-4-10-16-39, 22/19-25-50, 28/67, 32/12-14, 85/1-9, 86/1-17, 92/1-21, 98/1-6-7.

Ширк

- Ширк жана мушриктер: 4/51-53-117-118, 6/71-136-140, 7/37-190, 14/30, 19/81-82, 22/13-73, 36/74-75, 37/125, 53/19-23, 71/23, 4/140, 6/68-70-106, 7/199, 15/94, 53/29, 9/1-16-28-36, 18/26, 30/28, 30/11-30, 37/150-152, 52/43, 6/148-149, 16/35, 43/15-22, 10/18-28, 19/82-83-89-94, 34/43, 37/35-36, 38/4-9, 41/5-6, 10/66-105-106, 14/30, 18/4-110, 19/81-88, 26/213, 72/18.

Мухаммад

(саллаллоху алайхи ва саллам)

- Ага карата мусулмандын адеби жана мамилеси: 24/62-63, 33/53, 49/1-5-7.
- Таксыбасы жана өзгөчөлүгү: 4/113, 11/2, 46/9, 69/40, 85/3, 94/1, 108/1-3
- Аялдары жана кыздары: 33/6-28-34-50-59, 66/1-5.
- Исраа жана Мээраж окуясы: 17/1, 53/5-18.
- Ал жөнүндө ыймансыздардын сөздөрү: 9/61, 10/2, 20/133, 25/4-9, 37/15-36, 44/13, 46/7-8, 108/3.
- Вахий. (Аян) пайгамбарчылык: 2/119-129, 4/105-106, 9/33, 48/28, 61/6, 98/1-4, 2/118, 4/163-165, 12/102-109, 21/45-105, 38/70, 41/6, 53/4-10-11, 72/1.
- Улук пайгамбарда мусулмандарга үлгү бар: 33/21.
- Аллаһ пайгамбарын колдойт: 3/61-63, 3/176, 5/15-19, 10/15, 11/12-120, 14/1, 17/46-47, 18/110, 20/130, 21/3-5-7, 29/18, 34/43-50, 35/22-26, 40/55-77, 52/29-48, 68/47, 70/5, 73/10, 98/2-3.
- Пайгамбар жана анын үмөтү: 2/143, 3/110, 7/181, 8/72-74-75.
- Пайгамбар акыл эмес: 6/69, 37/36-37, 69/40-41.
- Пайгамбарга каршы чыккандардын жазасы: 4/115, 8/13, 47/32, 59/4
- Пайгамбардын кылматы жана жеке касиеттери: 3/159, 9/128, 15/88, 26/215, 41/6, 48/29, 72/19, 88/21-22.
- Пайгамбардын жана үмөттөрүнүн күбөлүгү: 2/143, 4/41, 16/84-89, 22/78, 28/75, 33/45, 48/8, 73/15.
- Пайгамбар жалган сүйлөбөйт: 69/44-47.
- Пайгамбарыбыздын Библия китептериндеги кабары: 7/157, 61/6.
- Анын пайгамбарчылыгынын негизги мааниси: 1/119-252, 3/79, 11/2, 22/49, 33/40-45, 38/65, 48/8-9, 94/1-8.
- Аллаһ пайгамбарына эскертүү берет: 8/67, 9/43-113-114, 33/37, 66/1, 80/1-11.
- Яхудиелер жана христиандар пайгамбарыбыздын келиши жөнүндө кабарлар болушкан: 2/89-146, 6/20.

- Хижрат кылыяны жана аны менен бирге хижрат кылгандардын пазилети: 2/218, 8/72-75, 16/41-110, 24/22, 59/8-10, 60/10
- Пайгамбарыбызга Аллаһтын убадалары: 2/137, 5/67, 9/74, 39/36, 52/48

Каапырлар жана каапырчылык

- Аллаһ Тааланын айттарын бурмалагандар, ишенбегендер: 2/79-81, 3/78, 5/104, 8/31-55, 10/17-39, 27/83-85, 40/35-56, 61/7-8, 62/5, 68/15-16, 6/4-5-10-46, 12/105, 20/124, 26/5-6, 36/30-45-46, 53/33-35, 54/2-5, 75/31-33.
- Ишенбегендер менен далилдешүү: 2/23-24, 10/38, 11/13, 17/88, 28/49, 52/33-34
- Каапыр жолбашчылар менен аларды ээрчигендер: 2/166-167, 10-28-30, 25/17-18, 37/27-33, 50/27,
- Каапырлар олук, дүлөй, сокур сыяктуу: 2/7-18, 6/36-39-50, 7/178, 8/22-23, 17/72, 27/80-81, 43/40, 47/23-24.
- Каапырларга каршы бекем туруу: 2/193, 3/85, 4/89, 5/33-34, 28/86, 47/4-8, 58/5-22, 60/1-2-4, 68/8-9, 71/26-27, 2/105/109, 3/119-120, 17/53, 47/25, 60/2,
- Каапырлардын белгилери: 2/6-7, 3/4-10, 4/18-170-173, 10/2-4, 18/29-52, 22/19-22, 32/10-21, 40/4-6, 47/1-3-4, 70/36-44, 87/11-13, 90/19-20, 101/8-11, 109/1-6.
- Каапыр менен кыймандуунун айырмасы: 3/162, 22/19, 30/14-16, 35/8, 38/28, 40/58, 21/47, 67/22, 68/35.

Дин

- Динде ыкластуулдук: 10/22, 29/65, 31/32, 40/14-65, 98/5.
- Исламга чейинки доор (Жахилия): 3/154, 5/50, 6/28-136, 33/33, 48/26.
- Исламдын маңызы: 1/6-7, 2/112, 4/125, 5/16, 10/25, 21/92, 30/30-43, 42/13-52, 67/22, 98/5, 72/13.
- Исламга чакыруу (Даават): 2/211-285, 21-92, 57/16, 98/5.
- Ислам чындыгы: 2/212-213, 6/14-70, 39/11-12, 41/33, 72/14, 98/4-5, 110/1-2.
- Исламда зордук жок: 2/256, 10/99, 18/29, 22/78, 42/8.
- Мусулмандар: 2/132-136, 3/52-64, 10/72, 27/81, 43/69, 48/29

Намаз

- Кечки жана түнкү ибадаттар: 17/78-79, 50/40, 52/48-49, 73/1-7, 76/26.
- Намазды элкорсунго (рия кылып) окуу: 17/110.
- Намаз окуу: 2/3, 4/43, 6/72-92, 11/114, 19/31, 20/7-14, 23/1-2, 35/18-29, 58/13, 75/31, 96/9-10, 98/5, 107/4, 108/2, 14/37-40
- Кыбла: 2/115-143-145-148-150
- Сажда: 2/43-125, 9/112, 22/26-77, 48/29, 2/125, 9/112, 39/9, 41/37, 53/62, 68/42-43, 76/26, 96/19
- Саждаин тилават: 7/206, 16/49, 27/25, 32/15, 38/24, 41/37.
- Намаз окуучунун белгиси: 23/2-9, 70/22-23-34-35.
- Жума намазы: 62/9
- Сөгүш убактысындагы намаз: 4/101.
- Касыр (сапардагы) намаз: 4/101-103

Дуба

- Дубалар: 2/186, 4/32, 6/40-43, 7/29-55, 17/110, 25/77, 32/16, 40/14-60, 52/28, 75/5-205, 17/110, 1/5-7, 3/8-9, 7/23-47, 12/101, 20/25-26, 26/83-85, 40/7-9, 59/10, 114/1-6.

Тазылык

- Жалпы тазылык: 2/222, 5/6, 8/11, 56/79, 74/4.
- Таяммум: 4/43, 5/6
- Гусул: 2/222, 4/43, 5/6
- Даарат: 4/43, 5/6-7

Мечиттер

- Кааба (Ал-Харам) мечити: 2/144, 5/2, 9/7-10, 17/1, 22/25, 48/25-27.
- Мечиттердин ыйыктыгы: 2/114, 7/29-31, 18/21, 24/36-37, 72/18
- Исламга каршы курулган мечит (масжиду зирар): 9/107.

Зекет

- Зекет жана бардык садакалар: 2/43-83, 5/12-55, 14-31, 21/73, 25/67, 32/16, 34/39, 35/29, 57/7-18 69/30-34, 93/10-11, 107/7

Орозо

- Орозо – Аллаһтын буйругу. Орозонун эрежелери: 2/183-185-187-196, 4/92, 5/89, 19/26, 33/35, 58/4

Ырыскылар

- Ырыскылар: 2/168, 3/93-94, 6/118-119, 16/66-67, 22/28-30

Хаж жана умра

- Минаага чыгуу: 2/198.
- Умра: 2/158-196
- Хаждын кажыптары жана аткаруунун эрежелери: 2/158-189-196-203, 3/96-97, 5/1-2-94-97, 9/19, 22/25-37, 27/91, 28/57, 29/67, 42/7, 48/27, 90/1-2, 95/3, 106/3, 108/2.
- Ыйык Кааба: 2/125, 3-96-97, 5/95-97, 22/96.
- Ыйык Мекке: 2/126, 6/92, 22/25-27, 29/67, 48/24, 90/1, 95/3.
- Хаждагы диний жөрөлгөлөр: 2/128-196-200, 6/162, 22/28-34-67.
- Курмандык чалуу: 5/2-97, 22/32-36-37, 108/1-2.

Кээ бир ибадат маселелери

- Аллаһ Таалага ибадат: 10/104, 19/36-65, 29/56, 36/61, 40/14-60, 74/7, 106/3, 109/1-6
- Назир ибадаты: 2/270, 3/35, 19/26, 22/29, 76/7

Ыйман маселелери

- Мусулмандын ыйманын сыноо: 2/155, 3/152, 5/51, 21/35, 47/31, 67/2.
- Истигфар айтуу (Аллаһтан кечирим суроо): 3/17-135, 9/80-114, 22/50, 47/19,
- Ыйман жана амал: 2/25-62, 4/57-122, 10/4-9, 13/29, 22/14-23, 35/7, 48/29, 65/11, 85/11, 103/3.
- Тооба кылуу: 2/160, 5/39, 9/104/112, 11/3-5, 19/60, 25/70, 42/25, 66/8, 85/10.
- Сооптор жана жазалар: 6/160, 20/74-76, 22-50, 40/60, 91/1-10.
- Ыйман-ислам маселелери: 2/2-20, 5/6, 11/23-24, 14/18-23, 20/112, 33/70, 40/84-85, 62/1-4, 98/1-7.
- Ыйманга чакыруу: 2/177, 4/135, 29/46, 64/8-11, 75/3.
- Шектенүүлөр: 2/147, 22/11, 34/51-54.
- Шанаат: 2/255, 10/3, 21/28, 34/23, 40/18, 82/19.

- Фитна-бузукулук: 8/25-28, 23/97-98, 41/36
- Ислам менен ыймандын арасындагы айырма: 49/14.
- Мунафыктык (экижүздүүлүк): 2/8-20, 5/44-55, 9/43-59, 11/5, 47/16-18, 66/9, 74/31.
- Ыйманга жолдоо же ыймандан төсөп коюу: 2/5-7, 6/25-35, 13/33, 22/16, 35/8,
- Анык ыйман (Якийн): 2/4-118, 5/50, 44/7, 49/15, 52/36.

Периштелер

- Периштелерге ыйман: 2/30-34, 4/97-136, 7/11-12, 16/2-28, 21/19-202, 35/1, 38/70-85, 43/16-22, 47/27, 50/17-19, 77/1-6, 89/22-23, 97/4.
- Периштелердин аттары жана белгилери: 26/193, 35/1, 82/10.
- Периштелердин ибадаты: 7/206, 21/19, 37/164, 39/75, 40/7, 41/38, 42/5.
- Периштелер ыймандууларга жардам берет: 3/124, 8/9-12-50.
- Периштелер жана өлүм: 4/97, 7/37, 16/28-32, 32/11, 47/27, 50/21.
- Периштелер инсандарга коргоочу: 6/61, 13/11, 82/10, 86/4.
- Ырайым периштелери: 13/23-24.
- Жазалоочу периштелер: 2/210, 37/2, 43/77, 74/28-31

Пайгамбарлар

- Пайгамбарларга ыйман келтирүү: 2/177-285, 4/136-152, 29/46, 57/7-8, 61/11,
- Пайгамбарлардын убдасы: 3/81, 33/7.
- Пайгамбардын дини өз коомунун тилинде баяндалат: 14/4
- Пайгамбарлардын бири-биринен абзеддиги: 2/253, 17/55.
- Пайгамбарлардын даанышмандыгы жана Динге даават: 3/104, 21/109, 26/216, 41/33-34, 61/14, 79/17-19,

Кээ бир кайып нерселер

- Аьраф (Бейиш менен Тозок аралыгындагы төсөк): 7/46-50.
- Кайып нерселерге ыйман: 2/3-33, 19/61, 35/18, 50/33, 67/12-25.
- Жиндер: 6/100-112, 15/27, 34/12-14, 41/25-29, 72/1-19, 114/6

Бейиш

- Бейиш бактары: 5/65, 31/8, 56/12, 68/34, 9/72, 13/23, 16/31, 18/107, 19/61, 32/19, 35/33, 40/8, 56/89, 70/38, 61/12, 98/8.
- Акырет (аркы дүйнө): 2/102, 43/35
- Бейишке түшкөндөр: 2/5-25, 9/21-72, 14-23, 25/15, 30/15, 39/20, 40/40, 41/30-32, 48/5-17, 56/10-40, 66/8, 83/22-36, 88/1-16, 98/8.
- Түбөлүк рахат: 3/15-107, 7/42, 10/26, 14/23.

Сыйкыр

- 2/102, 7/116, 10/77-81, 113/4

Шайтан

- 3/15-107, 7/42, 10/26, 14/23,
- Шайтандын чабуулу жана аны ээрчегендер: 2/168, 4/119, 5/91, 14/22, 43/36.
- Шайтандын айлакердиктери 2/102, 7/12-18, 26/62, 37/7-10, 41/25 жана азгырыктары: 2/34-36, 6/43, 7/11-23, 15/30, 16/63-98, 22/52-53, 34/10-21, 43/62, 59/16-17, 114/1-6

- Шайтан Адам-Атага жана анын урпактарына каршы: 2/168, 5/91-92, 7/27, 14/22, 43/36.

Адам (Инсан)

- Жан (Рух): 17/85, 70/4. 6/70, 10/30, 16/111, 75/2, 82/5, 89/27, 91/7-10
- Адамгерчилик, абийир: 6/152, 200/202, 50/16.
- Жүрөк: 6/110-113, 11/120, 32/9.

Тагдыр, ажал

- 3/145, 17/58, 34/3, 5/51-53, 59/3, 64/11, 71/4.

Тозок

- Тозок оту: 2/119, 9/113, 40/7, 69/31, 81/12, 83/16, 102/6.
- Тозоктогу дарак: 37/62, 44/43, 56/52.
- Ысык шамал: 52/27.
- Тозоктогулар: 2/7-24, 4/14-30, 6/27-28, 10/8-27, 23/203-108, 38/27-55, 40/6-43, 56/41-56, 72/23, 101/11, 104/1-9, 111/1-3.
- Түбөлүк азап: 2/39-81, 4/14-93, 10/27, 13/5, 23/103, 39/72, 50/34, 64/10, 98/6.
- Тозокту сыпаттоо: 2/24, 15/43-44, 25/11-14, 40-49-50, 66/6-7, 77/29-33, 88/4-7, 104/1-9

Ыйык китептер (Кураандан башка)

- Инжил: 3/3-48, 5/46-47, 7/157, 9/111, 48/29.
- Тоорат: 5/43-44, 7/157, 9/111, 48/29, 62/5. 87/19
- Забур (Тоорат-Инжилден башка ыйык жазуулар): 3/184, 16/44, 54/43-52.
- Жалпы ыйык китептер: 2/53-87, 3/23-48, 5/15-43, 10/94, 22/8, 29/27, 40/53, 57/16, 62/2

Момундар (Ыймандуулар)

- Ыймандууларга Аллаһтын сыноосу: 2/155, 5/48, 6/165, 11/7, 21/35, 67/2.
- Ыймандуулардын белгиси: 2/285, 8/74, 24/62, 32/18, 58/2, 98/7-8.
- Ыймандуулар жана коркунуч: 2/38-62-112-262-274-277, 5/69, 10/62, 43/68.
- Ыймандууларга Аллаһ даярдаган сыйлыктар: 2/25-82, 4/57-122, 7/42-44, 17/9, 23/1-11, 30/15-44, 33/23-24, 42/22-23, 56/10, 69/19, 90/17, 101/6-7, 103/2-3.
- Ыймандууларга Аллаһтын убадасы: 3/139, 21/105-106, 24/55, 37/171, 40/51, 47/35.

Кыямат (Акырет)

- Акыретке ыйман келтирүү: 2/4-117, 4/162, 9/19-20, 27/3, 34/21. 2/232, 3/9-25, 11/53, 15/85, 16/1-77, 43/66-83, 52/7, 78/1-5-17.
- Кыяматтын окуялары: 2/210, 20/105-107, 50/20-41-42, 69/13-17, 70/8-9, 81/1-7, 82/1-3, 89/21, 99/1-5.
- Кыяматтын аттары: 2/4, 69/1, 6/31. 80/33, 79/34, 88/1, 69/4, 28/85, 56/1, 30/56, 64/9, 40/15, 42/7, 19/39, 1/3, 37/21, 3/55, 50/20, 23/101
- Кыяматтагы коркунучтар: 2/28, 6/15, 7/53, 11/3-104-106, 14/31-4244-48, 19/37, 22/1-2-55, 24/37, 25/25, 26/88, 43/67, 44/16, 45/26-28, 73/17, 76/7-10, 79/8-34, 80/33-37, 89/22-26, 101/4-5.
- Акырет жашоосу дүйнө жашоосунан жакшы: 3/14-15, 4/76, 42/36, 43/32, 47/36, 79/37, 87/16, 89/20.

- Жакшы иштерге сыйлык: 3/136, 5/85, 18/88, 30/45, 33/24, 39/34, 46/14, 77/44, 98/8.
- Жаман иштерге жаза: 2/48, 3/86, 4/123, 5/29, 6/110, 7/40-41, 10/13, 20/127, 54/36, 59/17.
- Дене мүчөлөрүнүн күбөлүк бериши: 24/24, 36/65, 41/20-23.
- Акыреттеги кээ бир окуялар: 3/25-30, 18/48-49, 21/1-47, 23/63, 29/13, 34/3, 39/69, 69/18, 75/13, 82/5, 99/6-8, 100/10, 102/8.
- Кыяматтагы бөлүнүү: 56/7-41, 90/17-20.

Өлүм

- Өлүм алдындагы сааттар: 50/19, 56/83, 75/26-30.
- Өлүм, моюнот (ажал): 3/144, 4/78, 23/15, 39/30, 55/26, 56/60, 62/80, 63/11.
- Бардык нерсени белгиленген моюноту бар: 7/34, 10/49, 15/5, 16/61, 17/58, 35/45, 36/44, 69/8, 71/4.

Даават жана мамиле

- Ишенимге ар кандай мамиле: 2/114, 3/186-195, 16/41-42, 29/56, 85/1-10, 96/9-19.
- Тынч, сабырдуу мамиле: 2/62-82, 3/20-64, 10/99-100, 20/130, 42/15, 46/13-14, 73/10, 109/1-6.
- Катаалдарга катаал мамиле: 2/193, 5/33-34, 9/5-23-24, 28/86, 47/4-8, 60/1-2, 66/9.
- Динде зордук жок: 2/256, 10/99, 18/29, 22/78.
- Динде чектен чыгуу жок: 4/171, 5/77.
- Мисал келтирип даават кылуу: 2/26, 14/25, 25/33, 39/27.
- Далил жана илим-билим менен даават кылуу: 16/125, 17/53, 18/54, 29/46, 43/57-59.
- Жумшак сөздөр менен даават кылуу: 2/151-231-269, 3/48-164, 4/113, 16/125, 17/39, 33/34, 43/63, 54/5.
- Пайгамбарлардын дааваты: 4/79, 6/48-66, 10/46, 16/82, 22/49, 42/6-48, 50/45, 72/33, 80/3-4, 88/21-22.

Кураани Карим

- Кураан жөнүндөгү кээ бир аяттар: 43/2, 44/2, 52/1-2-3, 68/1, 77/1-2, 81/15-16, 84/16-17, 85/1-2, 90/1-2, 100/1-2-3-4-5, 103/1.
- Кураанды түшүндүрүү жана түшүндүрүүдөгү адашуулар: 2/75-79, 3/7-78, 4/46, 5/13-41, 12/6, 15/91, 18/27, 5/87-103, 7/162, 10/15-74, 13/41, 16/101, 33/62, 35/43.
- Кураан окулганда унчукпай угуу: 7/203, 46/29.
- Кураан окуу: 2/121, 3/101-113, 7/204, 8/2-31, 17/45-46, 29/45, 31/7, 37/3, 73/4-20, 84/21, 96/1-3.
- Кураан ыр эмес: 36/69, 37/36-37, 69/40-41.
- Кураандын маани-маңызы жана ал жөнүндө мурдагы ыйык китептердин кабарлары: 2/2-5-23-24, 3/3-4-7, 6/7-25, 7/2-5, 9/124, 11/13, 19/64, 21/4-8, 25/4-6, 28/2-3, 46/2-4, 72/1-2, 80/11-16, 85/21-22, 97/1-5.
- Мухкам (түшүнүктүү) жана муташабих (түшүнүгү оор) аяттар: 3/7, 11/1.
- Кураанга мүнөздөмө жана ага ишенүү: 2/3-99, 6/19-50, 11/17, 16/43-44, 41/2-4, 46/2-12, 65/10-11, 72/1-2, 85/21-22, 96/1, 98/2-3.

Жихад

- Жихад каражаттары: 57/25, 3/14, 8/60, 16/8, 17/64, 59/6.
- Кабарлар: 4/83, 33/60-62, 49/6. Согуштук сыр: 4/83.
- Туткундар: 2/177, 4/91-92, 5/89, 9/60, 24/33, 58/3, 90/12-13.
- Туткундарга (жуддарга) гумандуу мамиле: 4/35-36, 24/33.
- Ант: 9/111, 16/92-94, 48/10-18, 60/12.
- Согуш мезгилиндеги намаз: 4/101-103.
- Ыйык айларда согушуу: 2/194-217, 5/97, 9/36-38.
- Жихад эрежелери: 2/190-195-216-218, 5/35-54, 9/7-16, 16/110, 29/67, 33/16-17, 48/4-7, 59/2-5, 60/1, 61/4-10-13, 4/71-94, 5/33-34, 8/15-18-58-61-64-67-68.
- Оч алуу: 16/126.
- Жаман аскерлер: 4/72-73-88-91, 9/38-57-81-96-111, 33/9-2.
- Кошуунду даярдоо: 8/60.
- Ислам күрөшчүлөрүнүн пазилеттери: 4/95-100, 8/74-75, 9/122, 78/17.
- Жихад – агрессия эмес: 2/190, 5/2, 22/39. Чегара: 3/200

Шахид

- Шахиддер жөнүндө жалпы аяктар: 2/154, 3/169-171, 3/157-158-174, 4/68, 22/58-59, 47/4-6.

Казаттар

- Уху: 3/121-128-152-171.
- Бадр: 8/5-19-41-45-49-50-67. Бану Назир: 59/2-6.
- Табук: 9/42-60-62-98-118-119. Хамра аль-Асад: 3/172-175. Хунейн: 9/26-28. Хандак: 33/9-27. Меккени алуу: 100/1-3.
- Женит – Аллаһ тарабынан: 2/249, 3/13-110-111-121-128, 8/10-19, 9/25-26, 10-103, 30/4-5-47, 33/26-27-47-57.
- Женитүүлөр: 3/139-141-165-175-195-197.

Хижрат (Меккеден Мединага көчүү)

- Мухажирлердин (хижрат кылгандардын) сооп-сыйлыктары: 2/218, 3/195, 8/72-75, 9/20-22-101-117, 16/41-42, 22/58-60, 39/10, 59/8-10.

Жакшы амалдар

- Жакшы амалдар: 2/83-112-177-195, 3/134, 4/125-128, 7/56, 17/7, 22/37, 28/77, 37/80, 39/110, 77/44.
- Аллаһка, Анын пайгамбарына жана мусулман башчыларга моюн сунуу: 3/32-132, 8/1-20, 9/71, 24/52-54-56, 47/33, 48/17, 59/7, 60/12, 64/12-16.
- Достошуу, ынактык: 4/28, 8/63, 26/130, 30/21.
- Сөз менен иштин бирдиги: 2/44, 3/188, 61/2. Өз ара жардамдашуу: 5/2, 8/74, 9/71.
- Салабаттуулук: 15/88, 17/37, 24/30, 25/63, 31/18-19.
- Үмүт, ишеним, тобокел: 3/159-160, 11/123, 14/11-12, 29/59, 42/10, 73/9.
- Аден, тарбия: 2/104, 52/26-27, 58/11.
- Жакшы иштерге үгүттөө: 2/25-44, 7/42, 11/11-23, 18/2, 19/76, 22/14, 28/84, 34/4, 45/21, 47/2-12, 65/11, 84/25, 103/1-3.
- Жакшы сөздөр: 2/110-148, 3/114-133, 5/48, 9/100, 21/90, 23/56, 35/32, 56/10-15.
- Ийгиликке себеп болчу иштер: 2/2-6, 6/155, 15/45, 16/30, 24/52, 25/15-16, 28/83, 44/51, 52/17-20, 54/54, 78/31, 82/13, 92/4-6-17-21

Жаман амалдар

- Зыяга жолуктуруучу амалдар: 2/217, 9/17, 11/15, 18/103, 33/18-19, 47/1-3, 49/2.
- Арам тамактар: 2/173, 5/3, 6/121-145, 16/115.
- Аракчеттик: 2/219, 4/43, 5/90-91, 47/15.
- Күнөөнүн акыбети: 2/81-209, 5/49, 17/17, 40/2-3, 42/37, 53/32, 71/4, 85/10.
- Адилетсиздик: 7/33, 10/23, 13/25, 16/90, 42/27-39. Бачабаздык: 4/16, 7/80-82.
- Уруксат берилбеген нике: 4/22, 5/5, 33/50.
- Мушриктерге үйлөнүү же күйөөгө чыгуу: 2/221.
- Күнөө болгон аяктар: 2/224-225, 5/89, 68/10. Доомат: 4/148, 49/12, 104/1.
- Күбөлүктү жаап-жашыруу: 2/140-146, 5/106, 6/33. Уурулук: 5/38-39, 60/12.
- Шылдыңдоо, мыскылдоо: 49/11, 104/1-2.
- Кумар оюндары: 2/219, 4/29, 5/90-91.
- Сүткөрлүк (процентке акча берүү): 2/275-279, 3/130, 4/161, 30/39.
- Уурулук, тоноочулук: 5/38-39, 60/12.
- Өзүнүн жанына кас кылуу: 2/195, 4/29-30.
- Перзенттерди өлтүрүү: 6/137-140-151, 17/31, 60/12.
- Аллах арам кылган адам өлтүрүүдөр: 2/178, 4/1-29-89-93, 5/32-45, 6/140-151, 9/5, 17/31, 60/12.
- Кыздарды тирүүлөй көмүү: 16/58-59, 43/17, 81/8-9.
- Аллахка моюн сунбоочулук: 2/114, 5/33, 8/12-14, 9/63, 33/57-58, 42/16, 47/32, 58/5, 59/2.
- Үмүтсүзлүк, шүгүрөздүк: 11/9, 12/87, 15/55, 17/83, 29/23, 30/36, 39/53, 41/49, 60/13.

Адеп-ахлак

Жакшы күлк-мүнөздөр

- Чынчылдык: 3/139-140, 8/11-12, 10/2-89, 11/112, 17/74, 19/31, 33/70, 41/6-30, 42/15, 81/28. Достук: 4/114, 49/9-10.
- Тенсалмактуу, орточо мамиле: 17/29-110, 25/67, 31/32, 35/32.
- Пайдасыз сөздөрдөн качуу: 23/3, 25/72, 28/55.
- Адилеттүүлүк: 7/29, 60/8.
- Башканын кызыкчылыгын өзүнүкүнөн бийик көрүү: 4/135, 20/72, 33/23, 59/9, 90/14.
- Даанышмандык: 2/129, 3/48-164, 4/54-113, 16/12533/34, 54/5.
- Ырайымдуулук, кечиримдүүлүк: 48/29, 90/17, 103/3.
- Жамандыкка жакшылык менен жооп берүү: 13/22-23, 25/63, 28/54, 41/34-35.
- Тынчтык, салам, саламатчылык: 6/127, 8/61, 10/9-10, 19/62, 21/102, 39/73, 56/26, 19/62, 21/102, 25/63, 33/44, 56/26.
- Жакшы мүнөздөр: 2/104, 17/53, 24/27, 25/63, 52/26-27, 58/11.
- Жакшылыкка ыразычылык (шүгүрчүлүк) билдирүү: 2/40-47, 5/7-11, 8/26, 93/11.
- Сабырдуулук: 2/45-153, 4/25, 8/46, 11/11-49, 18/28, 22/34, 28/54, 30/60, 47/31, 74/7, 90/17, 103/3.
- Ыйбалуулук, тартынчаактык: 2/273, 4/6-25, 5/5.

- Кечиримдүүлүк: 2/237, 3/133, 4/149, 16/126, 64/14.
- Меймандостук: 2/177, 9/6, 11/69, 89/18, 90/14-16.
- Сөздө, жүрүм-турумда орточолук: 31/19.
- Ачууну жутуу: 3/134, 16/126, 42/37, 64/16. Тазалык: 22/29, 48/27, 74/1-4.
- Убадага туруктуулук: 2/26-27, 5/1-7, 6/152, 9/4-7, 13/20-25.

Жаман кулк-мүнөздөр

- Каалоо-кумарга берилүү: 3/14. Өтүмчүлдүк: 5/105, 17/100. Текеберлик: 4/36-49, 31/18, 57/23. Тыңчылык: 5/41, 15/18, 17/36, 49/12. Бой которүү: 4/36, 16/29, 39/60, 40/35-76, 2/34, 16/23, 17/37, 39/59, 57/23.
- Чектен ашуу: 3/147, 5/32, 10/12, 20/127, 21/9, 40/28, 44/31, 51/34.
- Аллахка жана пайгамбарына доомат аруу: 3/94, 4/50, 10/13, 18/15, 34/8, 61/7.
- Айыптуу мүнөздөр: 2/27-60, 47/22, 25/67, 59/9, 92/8-11, 104/1-4.
- Бузукулук: 24/33. Душмандашуу: 5/8, 108/3. Анткорлук: 4/20-112-156, 24/4-5.
- Мажбурлоо, кысым көргөзүү: 7/33, 10/23, 13/25, 16/90, 42/42.
- Ысырапкорчулук: 6/141, 17/26, 25/67. Чагымчылык: 7/86, 33/60-62.
- Коркоктук: 3/156/158, 4/72-73, 8/15-16, 9/44-49-56-57.
- Коралбастык, караңгойдук: 2/109, 4/54, 48/15, 113/1-5.
- Пастык, ипастык, бутукулук: 2/27, 4/30, 6/135, 45/19.
- Кыянат, убаданы бузуу: 2/187, 4/105, 12/52.
- Наадандык, жоопкерсиздик: 17/36.
- Риш. Жасалмалуулук: 2/264, 4/38, 8/47, 107/6.
- Шылдыңдоо, кемсинтүү: 2/14-15, 4/140, 6/5-110, 16/34, 37/12-14, 49/11.
- Башкалар жөнүндө жаман ойлоо: 3/154, 6/116, 10/36.
- Жеке кызыкчылык: 2/168, 4/32, 15/88, 20/131.
- Антты бузуу: 2/27, 3/77, 8/55-58, 9/1, 16/95.
- Кыйбат-ушак, азгырык, чагым: 5/41, 9/47, 23/97, 68/11, 104/1, 68/11.
- Сойкулук: 24/26. Азгыруу: 3/185, 31/33, 45/35, 82/6.
- Ачууга алдыруу: 3/133-134, 9/15, 42/36, 111/1-5.
- Наадандык, билимсиздик: 6/131, 16/108, 46/5, 50/22.
- Кыянат: 2/90. Доомат: 49/12, 104/1.
- Жалган-жалаа: 2/10, 6/24, 9/77, 16/105, 22/30, 61/2-3.
- Айлакерлик: 3/54, 14/46, 16/26, 27/50, 45/40, 71/22.

Үй-Бүлө

- Уруксат суроо адеби: 24/58-60. Балдар: 2/233, 3/10, 42/49, 60/12, 64/14.
- Ажырашуу: 2/226-227, 4/35, 2/228-230, 33/49, 65/4-7, 4/34, 65/1-2, 2/229.
- Көп аял алуу жана анын шарттары: 4/3.
- Үй-бүлөдөн чыккан душман: 64/14. Бакма бала: 33/4-5-40.
- Жетимдер: 2/83, 4/2-3, 4/5, 90/14, 93/6-9-10, 107/1-3.
- Бакма баланын ажырашкан аялына үйлөнсө болот: 33/37.
- Алдың мурас алуусу жана ага мурас калтыруу: 4/12.
- Бойго бүтүү жана эмизүү: 2/233, 31/14, 46/15, 65/6.
- Ата-эненин алдындагы милдеттер: 2/83-215, 4/36, 6/151, 17/23-25, 29/8, 31/14-15, 46/15-18.
- Бойдокчулук: 4/25, 24/33. Каргануу: 24/6-9-13.
- Үйлөнүү мүмкүн жана мүмкүн эмес адамдар: 4/21-24, 5/6, 33/50.

- **Нике:** 2/102, 4/3-4, 5/5, 24/3-26, 30/21, 33/37, 60/10-12.

Аялдар

- **Жоолук, Хиджаб:** 24/30-31, 33/53-55-59.
- **Аялдарга тиешелүү жалпы маселелер:** 2/221-223, 4/25-32, 16/57, 24/31, 43/16, 70/30, 81/7-9.

Адам

- **Адам ким жана кандай?:** 4/28, 14/34, 22/66, 41/49, 43/15, 70/19, 90/4, 103/2.
- **Адамга айбандар моюн сундурулган:** 6/142, 22/28, 23/21-22, 43/12-13.
- **Адамды Аллах улук-урматтуу кылды:** 17/70, 89/15.
- **Көпчүлүк адамдардын абалы:** 2/243, 7/187, 13/1, 26/8, 28/13, 34/28, 45/26.
- **Адам Аллахка нашүкүр:** 10/12, 11/9, 17/67, 29/65, 42/48, 70/19-22, 89/15-16.
- **Жылдар аны карытат, алсыз кылат:** 16/70, 22/5, 30/54, 36/68, 95/5.
- **Эркектер:** 2/30-31, 4/32-34, 7/189, 13/23, 16/80, 24/32, 38/71-74.
- **Эркектер жана аялдар:** 2/28-213, 9/72, 15/26, 21/37, 31/20, 40/40, 70/19, 80/17, 100/6-7.

Коом

- **Жыйналып жана отуруштардагы адеп:** 58/9-11-12.
- **Көчө адамдары, мусаныр:** 2/177, 8/41, 17/26, 30/38.
- **Боордоштук:** 2/83, 5/32, 15/47, 49/10-12.
- **Адамдардын арасын оңдоо (жарыштыруу):** 2/224, 4/114, 8/1, 49/9-10.
- **Жакшылык жолунда шериктештик:** 5/2, 8/74, 9/71.
- **Саламдашуу, меймандостук адептери:** 4/86, 13/24, 19/15, 25/63, 33/44.
- **Коомдук абалдын өзгөрүшү:** 8/54, 13/11, 16/112.
- **Сокур тууроочулук:** 2/170, 5/104, 7/27, 37/69, 43/22-25.
- **Дос:** 4/69-140, 6/52, 18/28, 80/1-10. **Уюшкан жамаят:** 2/43, 4/71, 37/1.
- **Берилүү, жактыруу (симпатия):** 3/28, 4/33-144, 5/51-55, 9/71, 33/6, 60/1-7-9.
- **Кошунага, туугандарга жана кулдарга жакшы мамиле:** 4/36.
- **Адамдардын өз ара айырмаланышы:** 2/113, 3/19, 27/76, 42/10, 43/63, 45/17.
- **Бедуиндер:** 9/90-97-110, 48/11-12-15, 49/14-17.
- **Мураскорлор, орунбасарлар:** 6/165, 10/14, 27/62, 35/39, 43/32.
- **Бардык адамдар бир жандан жаратылган:** 4/1, 32/7-9, 42/11, 77/20-23, 82/7-8, 96/2.
- **Элдер, уруулар, секталар:** 2/253, 5/48, 22/13, 30/22, 49/13, 98/4.
- **Арабдар:** 2/143, 19/98, 22/78, 43/5.
- **Ар бир элдин чектелген убактысы бар:** 7/34, 10/49, 15/5, 35/45, 36/43, 71/4.

Соода, базар, мүлк, менчик

- **Соодага күбө тартуу:** 2/282-283. **Соода:** 2/275, 24/37.
- **Аманат (убактылуу сактоо берилген нерсе):** 3/75-76, 8/27, 33/72-73.
- **Мүлк жана жеке менчик:** 2/29, 6/73, 10/55, 25/2-26, 42/49, 64/1, 85/9. 2/155-188, 17/6-64, 34/35, 63/9, 89/20, 92/18, 4/5. 2/188, 4/161, 9/34.
- **Тууганды, жетимдин жана кембагалдын акысы:** 2/177, 8/41, 9/60, 17/26.
- **Канайырлардын байлыгы:** 3/10-116, 8/36, 18/34, 104/2-3, 111/2.
- **Аялдардын менчиги:** 4/4-7-11-19-32.
- **Жетимдердин мүлкү:** 4/2-6-10, 6/152, 17/34.

- Сүткорлук: 2/275-276-278-280. Уурулук: 5/38, 60/12.
- Эхсан-садака: 2/196, 9/60, 58/12. Салыктар: 6/141, 9/29, 58/13.
- Байлар: 3/10-181, 8/36, 24/22, 73/11, 80/5. Келишим: 2/282.
- Байлыкка умтулуу: 2/200-202, 9/74, 16/71, 18/46, 74/6, 89/20.
- Жыргал жана пенделери: 9/85, 11/116, 34/34, 43/23, 56/45.
- Кембагалдар: 2/83, 6/52, 11/29, 22/28, 47/38, 70/25, 93/10.
- Тараза: 3/75, 6/152, 7/85, 8/27, 17/35, 42/17, 83/1-5.
- Карыз маселеси: 2/245, 9/60, 57/11, 64/17, 73/20, 2/282-283.
- Шериктештик: 24/61, 38/21-24.
- Мурас: 4/6-13-19-33-127-176-8, 8/72-75, 89/19. Кумар: 2/219, 5/90-91.
- Осуят: 2/180-181. 4/11-13. 5/109-111. Күрөө: 2/283.

Дыйканчылык жана өнөр жай

- Дыйканчылык: 6/99-141, 13/4, 16/10-11-13-67, 23/18-20, 80/24-32.
- Өнөрчүлүк-кесипкөйлүк: 57/25.

Аң уулоо

- Аңчылык маселеси: 5/1-94-96.

Процессуал кодекстер.

Юридика. Жалпы нормалар

- Адал, мыйзамдуу байлык, ырыскы жана зыйнат: 2/168, 5/5, 7/31, 16/114, 23/51.
- Жетилген курак (балалат): 4/6, 24/58-59.
- Өлүмгө алып баруучу күнөөлөр: 4/29, 42/37, 53/31-32.
- Күнөөнүн жазасы: 5/45, 10/27, 28/84, 40/40, 42/40.
- Ихрам (харам) эрежесин бузгандын жазасы: 5/95.
- Жазалар: Адам өлтүргөн үчүн: 4/92-93, 5/32-45, 17/33. Уурулук үчүн: 5/38-39. Зынакердик үчүн: 24/2. Зынакер кулдар үчүн: 4/25. Динге каршы согушкандар үчүн: 5/33.
- Келишим бузган каанырга мамиле: 2/191.
- Өзүнүн жубайын айыпка жыгуу жана актануу: 24/6-10.
- Өч алуу: 2/178, 4/92, 16/126, 22/60.
- Кечирим: 2/178, 5/45. Себеп (исключение): 4/98-99, 5/3, 16/106. Мажбурлук, аргасыздык: 2/173, 6/119, 16/115, 27/62. Аргасыз адамдар: 2/185-196, 4/43, 5/6, 9/92-93, 24/60, 70/20.
- Күнөөлөрдүн каффараты (жатаңасы): 2/184, 4/31, 5/89, 29/7, 39/35, 58/3-4, 66/2.

Коомдук-саясий мамилелер

- Жашыруун аракет: 58/8-10.
- Адилет башкаруу: 2/113, 3/23-26, 4/141, 7/87, 10/109, 16/124, 22/56, 38/26, 60/10.
- Адляһ бийликти каалаган пендесине ыйгарат: 2/247, 3/26, 4/59-83.
- Тыпчыгы: 2/208, 8/61, 47/35. Кеңеш: 3/159, 42/38. Фитна (интрига): 35/10, 58/9.

Илим жана чыгармачылык

- Риторика (чечендик, кытыл тилдүүлүк): 6/112, 55/1-4.
- Календар. Ыйык айлар: 2/194, 5/2, 9/36-37. Белгилүү айлар: 2/197.

- Рамазан айы: 2/185. Он эки ай: 9/36.
- Бир күн Аллаһтын алдында: 22/47, 32/5, 70/4.
- Логика (акыл жүгүртүү): 2/44-73-171-242-269, 3/7, 14/52, 20/128, 38/29, 59/14.
- Диний илимдер: 9/122, 16/43, 21/7.
- Илим-билим: 2/146, 3/187, 4/37-44, 7/169.

Илимий ачылыштар

менен тастыкталган аяттар

- Тирүүлүк, жаратылуу: 3/6, 10/4, 21/30, 30/27, 50/38.
- Материянын жуптугуна ишараттар: 20/53, 51/49, 55/52.
- Тартылуу күчүнө ишараттар: 13/2, 22/65, 30/25, 31/10, 35/41.
- Добуш толкундарына ишараттар: 23/41, 29/37, 36/28, 50/41, 54/31.
- Атом (эн майда бөлүк-"зарра") сөзү: 4/40, 10/61, 15/19, 99/7-8.
- Жер катмарлары: 13/3, 16/15, 27/61, 34/2-9, 50/7-44, 99/1-2.
- Космоско байланыштуу окуялар: 17/1, 53/13-14.
- Химияга байланыштуу аяттар: 17/50, 18/96-97.
- Электромагниттик жазууларга ишараттар: 17/13, 36/65, 43/80, 45/29, 75/13.
- Ботаника: 10/24, 15/19, 22/5, 27/60, 50/7-8-10.
- Жарылуу: 44/10-11, 77/8-10, 89/21.
- Адам жана аалам: 2/223, 39/6, 58/6, 77/20.
- Адамдын жаратылышы: 7/11, 75/37, 86/5-8, 2/28-30-36, 24/45, 39/6, 75/36, 85/5-7.
- Деңиз: 2/50, 18/61, 22/65, 30/41, 55/19, 81/6, 82/3.
- Криминалистика (бармак изи): 75/3-4.
- Тоолор: 7/74, 35/27, 56/5, 77/10-27, 88/19, 101/5.
- Жер шарынын аракети (күн-түн): 25/62, 36/37-40, 70/40.
- Аалам: 2/29-255, 18/109, 29/19-20, 36/40, 54/49.
- Жаныбарлар, курт-кумурска, чымын-чиркей: 4/119, 16/5-8, 29/41, 43/12, 88/17.
- Кураан чындыктарына чакыруу: 5/75, 10/101, 22/46, 30/50, 96/1-5.
- Аралыктан маалымат жиберүү: 42/53, 50/22.
- Шамал: 2/164, 24/43, 46/24, 54/19, 69/6-7.
- Бүлүт: 7/57, 24/40, 56/68-69.
- Нур ылдамдыгы: 9/26, 17/1, 56/85.
- Деңгээл: 2/173, 5/3-6, 19/25, 22/29.
- Атмосфера: 21/104, 51/7-47, 72/8, 86/1-4-11, 6/125, 22/31, 74/17.
- Жамгыр: 7/57, 27/58, 31/34, 35/12, 43/11, 57/20.
- Айбанаттардын тиби: 6/38, 27/18-24.
- Түн-күн: 22/61, 31/29, 35/13, 57/6.
- Космикалык кемелер менен аба катмарларын жарып чыгуу: 84/19.
- Космос: 2/29, 37/6-8, 86/1-3-11.
- Илим жана аалымдар: 3/7-18, 11/24, 29/43, 58/11.
- Поэзия, Акындар: 21/5, 36/69, 52/30, 69/41.
- Жылдыздар: 15/16, 26/210, 67/5, 72/8-9.
- Аргументсиз тартышуулар: 22/3-8, 31/20.
- Деңизчилик: 10/22, 17/66, 31/31, 43/12.
- Медицина: ала Ооруусу (проежеңный): 3/49, 5/110. Түйүлдүктөр: 22/5,

53/32. Мурун: 2/19, 5/45, 47/16. 7/179, 17/46, 69/12. Жатын: 2/228, 13/8, 22/5, 23/13, 31/34. Аксактык: 24/61, 48/17. Сокурлук: 5/71, 48/17, 80/2, 3/49, 5/110. Корүү: 6/103, 16/77, 33/10, 51/21, 54/50, 70/11. Адам: 4/28, 50/16, 103/2. Көкүрөк капасы: 86/5-7. Акыркы: 33/10, 40/18. Көз жап: 5/83, 9/92. Кан: 2/30, 5/3, 16/66-115, 22/37. Жашоо: 2/28, 17/75, 45/24, 89/24. Баш: 2/196, 21/65, 22/19, 48/27, 63/5. Бут: 7/195, 24/45. Моюн: 2/177, 9/60, 8/12, 36/8, 40/71-72. Эрин: 90/8-9. Балтыр: 27/44, 48/29. Угуу: 17/36, 18/101, 41/20. Көкүрөк: 10/57, 22/46, 50/37. Арка бел: 2/101, 43/13, 84/10. Кош бойлуудук: 7/189, 19/22, 31/14, 41/47, 65/4-6. Карылык: 11/72, 12/78, 22/5, 28/23. Ириң: 14/16. Омуртка: 4/23, 7/172, 86/5-6-7. Дүлөйлүк: 2/18, 5/71, 25/73, 43/40, 47/23. Жатындагы үч карыңгылык (мрак брийной полости, влагалища и плаценты): 39/6. Сооктор: 2/259, 17/49, 23/14, 79/11. Таман: 2/143, 6/71, 23/66, 43/28. Тукумеуздук: 22/55, 51/29-41-42. Уюган кан: 22/5, 23/12-14, 96/1-5. Абдыроо (блудание): 2/15, 7/186, 23/75. Көз: 11/31, 20/39, 54/14, 102/7. Тил: 3/78, 30/22, 90/9. Зыян: 2/196-222, 4/16-102, 14/12, 33/48. Дудук: 2/18-171, 8/22, 16/76, 17/97. Бармактар: 8/12, 75/4. Курсак: 2/174, 16/66-69, 24/45, 39/6, 56/53. Жүрөк: 11/120, 16/78, 28/10, 67/23. Кызыл ашык: 5/6. Адамдын түзүлүшү: 95/4. Тери (эпидерма): 4/56, 16/80, 41/20-21-22. Аялдардын жыныстык мүчөсү: 21/91, 23/5, 33/35, 66/12, 77/9. Айыз (менструации): 2/222, 55/56, 65/4. Бел суу (сперма): 75/37. Кан тамырлар: 50/16. Көл: 13/11, 38/44, 49/1, 78/40. Өлүм: 2/54-56, 5/110, 21/34, 27/80, 87/13, 2/234, 13/40, 40/67-77.

Дин таануу.

- Китеп элдери (яхудий жана христиандар). Алардын исламды жек көрүүсү: 2/109, 3/69, 4/54, 20/130, 57/13, 109/1-6, 3/113, 17/107, 57/27
- Алар менен мамиле: 2/105, 5/15, 98/1-6.
- Яхудийлер: 5/44, 9/31-34, 2/63, 3/187, 5/12-70, 2/65-66, 15/124, 17/4-8.
- Аллаһ жана пайгамбарына жалаа жабуу: 5/64, 44/34-36.
- Аларга Аллаһ Тааланын осуяты: 2/40-48, 7/161, 20/81.
- Алар Аллаһтын сөзүн өзгөртүшөт: 2/75, 4/46, 6/91.
- Алардын арасынан ыйман келтиргендери: 2/103, 3/110, 5/12-65-66.
- Алардын абалы: 2/40-41, 4/44, 16/118, 58/14-19.
- Алар жер жыргалдарын өлөрчө сүйөт: 2/94-96, 62/6-8.
- Алар Адлаһка жана мусулмандарга түбөлүк душман: 2/97, 5/82.
- Алардын кыянаттары жана өзүмчүлдүгү: 2/111, 4/122, 16/62.
- Каанырчылыгы жана пайгамбарларды өлтүрүүлөрү: 2/59-61, 3/19, 5/21, 61/5.
- Жылдызга сыйынгандар: 2/62, 5/69, 22/17.
- Отко сыйынгандар: 22/17.
- Христиандар: 2/62, 3/199, 5/69.
- Алардын Аллаһка жалаа жабуусу: 2/111, 5/17-18, 9/30-31.
- Үч кудай (троица) ишеними: 4/171, 5/72-73-116.
- Апостолдор: 3/52, 5/111-112, 61/14. Монахтар (кечилдер): 5/82, 57/27.
- Динчилдери: 5/63-82, 9/34, 32/24.
- Көгүкө таянган кежирдиктери: 2/140.
- Алардын адашканы жана тагдыры: 1/7, 5/47, 30/2-5.
- Алар убаданы аткарбады жана аларга өз ара душмандашуу тагдыр кылынды: 5/14.

Пайгамбарлар. Окуялар. Искыялар.

- Ибрахим пайгамбар жана Саара: 11/71, 51/29.
- Ибрахимдин эли: 3/33, 4/54, 9/70.
- Шуайб пайгамбардын эки кызы: 28/23-27.
- Адам-Атанын эки уулу (Кабыл менен Хабыл): 5/27-32.
- Уршактар (Асбат): 2/136-140, 3/84, 4/163, 7/160.
- Чүңкүр ээлери (асхабул ухду): 85/1-8.
- Кудук ээлери: 25/38, 50/12. Шаар (айыл) элдери: 36/13. Үңкүр ээлери: 18/9-26.
- Пыл ээлери: 105/1-5. Үңкүр жана жазуу ээлери: 18/9.
- Шуайб пайгамбардын эли: 7/85, 14/9, 29/38, 51/43, 91/11.
- Искендер Зулкарнайи: 18/83-98.
- Румдуктар (Византиялыктар): 30/2-5.
- Сабаа канышасы – Билкийс: 27/23. Сабаа эли: 27/22-44, 34/15-19.
- Тарыхый окуялардан сабак алуу: 3/137, 10/24, 30/8-10, 35/44, 47/10.
- Худ пайгамбардын эли – Аад: 7/65-72, 25/38, 51/41, 46/21, 50/13, 89/6-8.
- Окуялардан сабак алуу: 3/13, 10/13, 24/34, 41/13, 68/17, 69/4-12.
- Имран: Имрандын үй-бүлөсү: 3/33. Имрандын аялы (Бүбү Марямдын апасы): 3/35, 19/28. Имрандын кызы (Марям): 4/156, 19/16-34, 66/12.
- Фираун: 2/49-50, 11/97, 51/38, 66/11, 85/18, 89/10. Фираундун аялы (Асия): 28/9, 66/11. Фираундун эли: 3/11, 28/8, 40/28, 54/41.
- Карун: 28/76, 29/39, 40/24.
- Лут пайгамбар: 44/37, 50/14. Луттун үй-бүлөсү: 7/80-81, 38/13, 11/81, 66/10. Луттун аялы: 7/83, 11/81, 27/57, 66/10. Лут коомунун айылы: 9/70, 69/9.
- Аллах 100 жыл өлтүрүп, кайра тирияткен адам: 2/259.
- Өлүмдөн коркуу, көрөөлөрүн таптап кеткендер: 2/243.
- Лукман жана анын данышмандыгы: 31/12-13-16-19.
- Муса пайгамбар. Мусанын аялы: 28/23-30. Мусанын апасы: 28/7-10. Мусанын сандыгы: 2/248. Мусанын эли: 4/47, 26/61, 28/76. Харун: 2/248.
- Нух пайгамбар. Нухтун аялы: 66/10. Топон суу: 6/6, 7/133, 29/14. Нухтун эли: 7/69, 11/89, 22/42, 50/12, 54/9.
- Яжуж-Мажуж: 18/94, 21/96.
- Якуб (Исраиыл) пайгамбар: 12/6, 19/6.

فهرست آیات السور و کتاب الکریم اللہ تعالیٰ

MAZMUNU

№	Сүрө	Бети	Түшкөн жери	السورة
1	Фатиха	1	Макка	سورة الفاتحة
2	Бакара	2	Медина	سورة البقرة
3	Али Имран	80	Медина	سورة آل عمران
4	Ниса	125	Медина	سورة النساء
5	Маида	173	Медина	سورة المائدة
6	Анъам	208	Макка	سورة الأنعام
7	Аъраф	247	Макка	سورة الأعراف
8	Анфал	290	Медина	سورة الأنفال
9	Тауба	307	Медина	سورة التوبة
10	Юнус	340	Макка	سورة يونس
11	Худ	363	Макка	سورة هود
12	Юсуф	387	Макка	سورة يوسف
13	Раад	409	Медина	سورة الرعد
14	Ибрахим	421	Макка	سورة إبراهيم
15	Хижр	432	Макка	سورة الحجر
16	Нахл	444	Макка	سورة النحل
17	Исра	469	Макка	سورة الإسراء
18	Кахф	490	Макка	سورة الكهف
19	Марьям	512	Макка	سورة مريم
20	Таха	527	Макка	سورة طه
21	Анбия	547	Макка	سورة الأنبياء
22	Хаж	565	Медина	سورة الحج
23	Муъминун	583	Макка	سورة المؤمنون
24	Нур	599	Медина	سورة النور
25	Фуркан	615	Макка	سورة الفرقان
26	Шуара	629	Макка	سورة الشعراء
27	Намл	652	Макка	سورة النمل

№	Сүрө	Бети	Түшкөн жери	السورة
28	Касас	668	Макка	سورة القصص
29	Анкабут	687	Макка	سورة العنكبوت
30	Рум	700	Макка	سورة الروم
31	Лукман	711	Макка	سورة لقمان
32	Сажда	718	Макка	سورة السجدة
33	Ахзаб	724	Медина	سورة الأحزاب
34	Саба	740	Макка	سورة سبأ
35	Фаатыр	752	Макка	سورة فاطر
36	Ясин	762	Макка	سورة يس
37	Сааффаг	773	Макка	سورة الصافات
38	Сад	790	Макка	سورة ص
39	Зумар	801	Макка	سورة الزمر
40	Гаафыр	816	Макка	سورة غافر
41	Фуссилат	832	Макка	سورة فصلت
42	Шуври	842	Макка	سورة الشورى
43	Зухруф	852	Макка	سورة الزخرف
44	Духан	865	Макка	سورة الدخان
45	Жаасия	871	Макка	سورة الجاثية
46	Ахкаф	877	Макка	سورة الأحقاف
47	Мухаммад	885	Медина	سورة محمد
48	Фатх	893	Медина	سورة الفتح
49	Хужурат	901	Медина	سورة الحجرات
50	Каф	906	Макка	سورة ق
51	Заарият	912	Макка	سورة الذاريات
52	Тур	919	Макка	سورة الطور
53	Нажм	925	Макка	سورة النجم
54	Камар	931	Макка	سورة القمر
55	Ар-Рахман	937	Медина	سورة الرحمن
56	Вакса	944	Макка	سورة الواقعة

№	Сүрө	Бети	Түшкөн жери	السورة
57	Хадид	951	Медина	سورة الحديد
58	Мужаадала	959	Медина	سورة المجادلة
59	Хашр	965	Медина	سورة الحشر
60	Мумтахана	972	Медина	سورة الممتحنة
61	Саф	977	Медина	سورة الصاف
62	Жума	980	Медина	سورة الجمعة
63	Мунаафикун	983	Медина	سورة المنافقون
64	Тагаабун	986	Медина	سورة التغابن
65	Талак	990	Медина	سورة الطلاق
66	Тахрим	994	Медина	سورة التحریم
67	Мүлк	998	Макка	سورة الملك
68	Калам	1003	Макка	سورة القلم
69	Хаакка	1010	Макка	سورة الحاقة
70	Маъариж	1016	Макка	سورة المعارج
71	Нух	1020	Макка	سورة نوح
72	Жин	1025	Макка	سورة الجن
73	Муззаммил	1031	Макка	سورة المزمل
74	Муддассир	1035	Макка	سورة المدثر
75	Киямат	1041	Макка	سورة القيامة
76	Инсан	1045	Медина	سورة الإنسان
77	Мурсалат	1050	Макка	سورة المرسلات
78	Набаъ	1055	Макка	سورة النبأ
79	Наазиъат	1059	Макка	سورة النازعات
80	Абаса	1063	Макка	سورة عبس
81	Таквир	1067	Макка	سورة التكويم
82	Инфитар	1070	Макка	سورة الانفطار
83	Мутаффиийн	1072	Макка	سورة المطففين
84	Инширак	1076	Макка	سورة الانشقاق
85	Буруж	1079	Макка	سورة البروج

№	Сүрө	Бети	Түшкөн жери	السورة
86	Таарих	1081	Макка	سورة الطارق
87	Аьала	1083	Макка	سورة الأعلى
88	Гаашия	1085	Макка	سورة الغاشية
89	Фажр	1087	Макка	سورة الفجر
90	Балад	1090	Макка	سورة البلد
91	Шамс	1092	Макка	سورة الشمس
92	Лайл	1094	Макка	سورة الليل
93	Зуха	1096	Макка	سورة الضحى
94	Шарх	1098	Макка	سورة الشرح
95	Тийн	1099	Макка	سورة التين
96	Алак	1100	Макка	سورة العلق
97	Кадыр	1102	Макка	سورة القدر
98	Баййина	1103	Медина	سورة البينة
99	Залзала	1105	Медина	سورة الزلزلة
100	Аадият	1106	Макка	سورة العاديات
101	Кориа	1107	Макка	سورة القارعة
102	Такаасур	1108	Макка	سورة التكاثر
103	Аср	1109	Макка	سورة العصر
104	Хумаза	1110	Макка	سورة الحمزة
105	Фил	1111	Макка	سورة الفيل
106	Курайш	1112	Макка	سورة قريش
107	Мааун	1113	Макка	سورة الماعون
108	Кавсар	1114	Макка	سورة الكوثر
109	Каафирун	1115	Макка	سورة الكافرون
110	Наср	1116	Медина	سورة النصر
111	Масад	1117	Макка	سورة المسد
112	Ихлас	1118	Макка	سورة الإخلاص
113	Фалах	1119	Макка	سورة الفلق
114	Нас	1120	Макка	سورة الناس

إِنَّ وَدَّارَةَ السُّيُورِ الْإِسْلَامِيَّةِ وَالْأَوْقَافِ وَالِدَعْوَةَ وَالْإِشْرَاقِ

فِي الْمَلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

الْمَشْرِفَةَ عَلَى جَمْعِ الْمَلِكِ فَهْتِهِ

لِطَبَاعَةِ الْمُصْحَفِ الشَّرِيفِ فِي الْمَدِينَةِ الْمَشْرِفَةِ

إِذْ يُسْرُّهَا أَنْ يُصَدِّرَ الْمَجْمَعُ هَذِهِ الطَّبْعَةَ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ

وَتَرْجُمَةً مَعَانِيهِ وَتَقْسِيمَهُ إِلَى اللُّغَةِ الْقَدِيمَةِ غَيْرِ زِيَادَةٍ

نَسَأَلُ اللَّهَ أَنْ يَنْفَعَ بِهَا النَّاسَ

وَأَنْ يَجْزِيَ

خَلَامَةَ الْجَمْعِ الشَّرِيفِ الْمَلِكِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَبْدِ الْقَادِرِ زَلَّ السُّعُودِ

أَحْسَنَ الْحَرَائِرِ عَلَى جُهِودِهِ الْعَظِيمَةِ فِي تَسْرِيبِ كِتَابِ اللَّهِ الْكَرِيمِ

وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

Медина Мунавварадагы Падыша Фахд атындагы
Кураан басмаканасы Комплекси тарабынан
Кураани Карим аяттарынын маанилеринин
кыргыз тилиндеги котормосунун жарык көрүшү
менен, ушул Комплекске түздөн-түз жетекчилик
кылган Сауд Арабиясы падышалыгынын Даават,
Багыттоо Жана Ислам иштери министрлиги
өзүнүн чексиз кубанычын билдирет. Аллаһ
Таала бул эмгекти адамдарга пайдалуу кылсын!
Аллаһтын Улук Китебин дүйнө элдерине
таратылуусу жолундагы аракеттери үчүн эки
Ыйык Харамдын кызматчысы Падыша Абдуллах
бин Абдул Азиз Аалы Сууд Азиретине Аллаһ
Таала эң жакшы сооп-сыйлыктарды насип
кылсын! Максатка жеткирүүчү жалгыз Аллаһ!

حَفَظَهُ وَالْقَلَمُ يَحْفَظُهُ
الْمَجْمَعُ الْمَلِكِيُّ لِمَدَارِطِ الْعِلْمِ وَالْمَدِينَةُ الْمَدِينَةُ

ص.ب ٦٤٦٢ - المدينة المنورة
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

Бул
эмгек Мээрбан
Аллаһ Тааланын
шайлыгы менен, Медина
Мунавварадагы
Падыша Фахд атындагы Кураан
басмаканасы Комплексиңде, Сауд
Арабиясынын Давлат, багыттоо,
Васуф Жапа Ислам иштери
министрлигинин
жетекчилиги астында,
1433-аажра жылында
жарык көрдү.
2012-жыл

Басма укугу сакталган.

Падыша Фахд бин Абдул Азиз Аалы Сууд
атындагы Кураан басмаканасы Комплекси

Медина Мунаввара. Сауд Аравиясы п/я 6262

www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

③ مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف ، ١٤٣٣ هـ
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر.

مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف
ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى اللغة القيرغيزية /
مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف . - المدينة المنورة ،
١٤٣٣ هـ

١٣٢٨ ص ١٤ × ٢١ سم

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-٥٢-٢

١- القرآن - ترجمة أ. العنوان

١٤٣٣/٢٠٤٩

٢٢١،٤٢ ديوي

رقم الإيداع: ١٤٣٣/٢٠٤٩

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-٥٢-٢

9 786038 095522